୩ । (ଶିଶୁ, ପଶୁ, ଗୋ ଆଦିକୁ ଖାଦ୍ୟ, ପାନୀୟ, ଆଦି ଦେଇ ପୋଷିବା, ବଢ଼ାଇବା, ଲାଳନ ପାଳନ କରିବା—
3. To rear up; to bring up.

୪ । (ପରିବାରକୁ ବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ) ଭୋଜନ ଓ ପରିଧେୟ ଦେଇ ବଞ୍ଚାଇବା; ଭରଣ ପୋଷଣ କରିବା—
4. To maintain; to support.

୫ । (ଆଜ୍ଞା, ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ବ୍ରତ) ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—
5. To follow; to observe.

୬ । (ଅଶ୍ୱ, ହସ୍ତୀ, ମେଷ) ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଆଦିଙ୍କୁ ସେବା କରିବା-
6. To tend.

୭ । ଜଗିବା—7. To watch.

ପାଳନ କର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ପ୍ରତିପାଳକ; ପୋଷଣକାରୀ—
Pālana kartta Maintaining; bringing up.
(ପାଳନକର୍ତ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପାଳନା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାରଣା)—୧ । ବ୍ରତ ଉପବାସ ପରେ ପ୍ରଥମ ଭୋଜନ—1. Breaking a fast; the first meal taken after a religious fast.
Pālanā
ପାରଣା **पारणा**
(ପାଳନା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପାଳଣ (ଦେଖ)—
ପାଳନ **पालन** 2. Pālana (See).

ସାବଧାନ ହୋଇ ପାଳନା କରନ୍ତୁ—
କୃଷ୍ଣଦ୍ୱିପ ମହାଭାରତ—ସଭା ।

ପାଳନୀୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପାଳ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—ରକ୍ଷଣୀୟ
Pālanīya ପାଳିବାର ଯୋଗ୍ୟ (ପାଳିବାର ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଅର୍ଥରେ
(ପାଳନୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ)—Fit to be protected, tended reared up, observed, followed etc (See Pālibā).

ପାଳନ୍ତା—ଦେ. ବି—୧ । ପାଳିତା—
Pālantā ଯେପାଳେ **पालनेवाला** 1. Brought up,

ବଦେହ ସଜନ ପାଳନ୍ତା ଯେ ସୁତା ସୀତା ଗ୍ରେହ ବିଜା କେହ—
ଉକ୍ତ—ବେଦେହୀଶ କଳାସ ।

୨ । ପାଳକ—
2. Maintaining; bringing up.

ପାଳ ପକା(କେ)ଇ ଉଚ୍ଚ ହେବା—ଦେ. (ପ୍ରବଚନ)—କୌଣସି କାରଣ ନ ଥାଇ ବା କେହି ବଡ଼ ବୋଲି କହୁ ନ ଥିଲା ବେଳେ ଆପେ ନିଜକୁ ବଡ଼ ବୋଲି ଭାବିବା ଓ ଦେଖାଇ ହେବା—To boast for nothing; to vainly boast of one's greatness without any foundation.
Pāla pakā(ke)i uchcha hebā

ପାଳ ବାଇଗଣ—ଗ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ପାଳ ଜମିରେ ଜନ୍ମୁଥିବା ବାଇଗଣ; ପାଳୁଆ ବାଇଗଣ—
Pāla bāigana

[ଦ—ଏହା ବାଡ଼ି ବାଇଗଣ ଠାରୁ ଆକୃତିରେ ବଡ଼, କିନ୍ତୁ ସେପରି ସ୍ୱାଦୁ ନୁହେ ।]

ପାଳ ବିଣ୍ଡା—ଦେ. ବି—ପାଳ ଚୁଣ୍ଡା; ଭୁଟାବିଣ୍ଡା; ସୁଲାଏ ଭୁଟା—
Pāla binḍā A plug of straw tied together.
ପୋୟାଲେରଛିପି **पुआलकागटा**

ପାଳବିଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରୀ—ଦେ. ବି—ଅବିବେଚକ ରାଜାଙ୍କର ନିର୍ବୁଦ୍ଧି ମନ୍ତ୍ରୀ—
Pālabinḍā mantri A foolish minister of a foolish king.
ଗବାଚନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ **बैलुमकमन्त्री**

[ଦ—କାହାଣୀରେ ଅଛି 'ଅବୁଝାମଣା ରାଜାଙ୍କୁ ପାଳବିଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରୀ' । ଗୋଟିଏ ଅବୁଝା ରାଜା ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୁହଁ ଖୋଲାଥିଲେ କାଳେ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଫସ୍ ଫାସ୍ ବୁଦ୍ଧି ଗୁଡ଼ାକ ପଦାକୁ ବାହାର ଯିବ, ସେଥିପାଇଁ ମନ୍ତ୍ରୀ ସବୁବେଳେ ମୁହଁରେ ବିଣ୍ଡାଏ ପାଳ ମାରି ରାଜସଭାରେ ବସିଥାଆନ୍ତି । ରାଜା ପରାମର୍ଶ ଚାହିଁଲେ ମୁହଁରୁ ପାଳବିଣ୍ଡାଟି ଓଟାରି ପକାଇ ରାଜାଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି ବତାଇ ଦିଅନ୍ତି ଓ ପୁଣି ସେହି ପାଳବିଣ୍ଡାକୁ ମୁହଁରେ ମାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ପାଳବିଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଓ ଅବୁଝାମଣା ରାଜାଙ୍କର ବିଗ୍ରହଣା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅନେକ ହାସ୍ୟୋଦ୍ଦୀପକ ଗଳ୍ପ ଅଛି । ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତି ପାଳବିଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଗଳ୍ପ ପଦ୍ୟାକାରରେ ଲେଖି ଅଛନ୍ତି ।]

ପାଳୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପାଳ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Pālayitā ୧ । ପାଳନକର୍ତ୍ତା— 1. Supporting preserving; keeping.
(ପାଳୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

୨ । ରକ୍ଷକ—2. Protecting.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ପାଳିବା ବ୍ୟକ୍ତି—1. Rearer.

୨ । ପୋଷଣକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Supporter.

୩ । ରକ୍ଷକ ବ୍ୟକ୍ତି—3. Protector.

୪ । ବ୍ରତଧାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
4. An observer of vows.

ପାଲରେ ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଖାପରରେ ପକାଇବା; କବଳିତ କରିବା; ବଶୀଭୂତ କରିବା—
Pālare pakā(ke)ibā
ପାଲେଫେଲା, ପାଲୟଫେଲା 1. To bring a person under one's control or machination.
पालेगीराना

୨ । ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ ବଶ କରିବା—
2. To bring under control by temptations.

୩ । ବିପଦରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପକାଇବା—
3. To cause a person to be involved in danger.

ପାଲରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ବଶୀଭୂତ ହେବା; କବଳିତ ହେବା—
Pālare pardibā 1. To come under one's control.
ପାଲୟପଡ଼ା, ପାଲେପଡ଼ା **पालेपड़ना**

୨ । ଭୁଚକ୍ର ବା ଭୁମନ୍ତ୍ରଣା ଦ୍ୱାରା ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହେବା—
2. To come under another's machinations.

୩ । ଅନ୍ୟର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ବିପନ୍ନ ହେବା—
3. To be involved in danger by another's machinations.

ପାଲଲହଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଶାର ଗୋଟିଏ ଗଡ଼ଜାତ—
Pālalahardā A State in Orissa.

[ଦ—ଏଥିର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ୪୫୨ ବର୍ଗମାଇଲ । ଏହା ବାମଣ୍ଡାର ପୂର୍ବରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଧାନ ପର୍ବତ ମଲପୃଗିରି । ଧାରା

ସାଧାରଣ ଭାବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୁଦ୍ରିତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱରେଖ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । 'ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଲଘୁକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବିପରୀତ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଇ' ଖୋଜିବେ, କୁଅ ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; ଅଗୋ ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ଲ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍‌ବତ' ଦେଖିବେ

ନଗରର ସନ୍ତୋଷ ପାଲ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପୂର୍ବେ ଏ ରାଜ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଏ ରାଜାଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧକ ସର୍ପ—

ଜଗବନ୍ଧୁ—ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ।]

ପାଲଶ୍—ବୈଦେ. କ୍ରି (ଇଂ ପଲିଶ୍; ସଂ. ପରକର୍ମ)—୧ । କୌଣସି
Pālaś ପଦାର୍ଥକୁ ଘଷି ମାଜି ମସୃଣ କରିବା—
1. Polishing.
ପାଲସ୍ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପାଲସି }
୨ । ଘଷା ମଜା ଯୋଗୁଁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ମସୃଣତା;
ପାଲିଶ **ପାଲିଶ** ଚିକଣା; ଚକ୍‌ଚକ୍ୟ—2. Polish.
କ । ଚଉକି, ମେଜ ଆଦିର ଉପରକୁ ଘଷି ମାଜି ମସୃଣ କରି ତାକୁ ଚକ୍‌ଚକିଆ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଲାକ୍ଷାଦି ଲେପନ;
ବାର୍ଣ୍ଣିସ୍; ଫ୍ରେଞ୍ଚ୍ ପାଲଶ୍—3. Varnish; French polish.
ବୈଦେ. ବିଣ—ଘଷା, ମଜା ହୋଇ ମସୃଣ ହୋଇଥିବା; ଚିକଣିଆ; ଚକ୍‌ଚକିଆ—Well polished; shining; burnished; varnished.

ପାଲଶ୍ ଉଠା(ଟେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଘଷି ମାଜି
Pālaś uṭhā(ṭhe)ibā ଖୁବ୍ ମସୃଣ ଓ ଚକ୍‌ଚକିଆ କରାଇବା—
ପାଲିଶଉଠାନ, ପାଲିଶଓଠାନ To bring out polish from a
ପାଲିଶନିକାଲନା thing by rubbing and varnishing.
(ପାଲଶ୍ ବାହାର କରିବା, ପାଲଶ୍ କାଢ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) it well; to make a thing shining by polishing.

ପାଲଶ୍ ଉଠିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଘଷା ମଜା ହୋଇ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ
Pālaś uṭhibā ଚିକଣିଆ ଦେଖାଯିବା—The state of
ପାଲିଶଉଠା a thing being well polished;
ପାଲିଶ ନିକଲନା having a polished shining surface.

ପାଲଶ୍ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଚିକଣିଆ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଘଷା
Pālaś karibā ମଜା କରିବା—1. To polish.
ପାଲିଶକରା **ପାଲିଶକରନା** ୨ । ବାର୍ଣ୍ଣିସ୍ କରିବା—
2. To varnish.

ପାଲଶ୍ ଗୁଣ୍ଡା—ଦେ. କ୍ରି—ଯେଉଁ ଖଡ଼ି ଆଦିର ଚୂର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱାରା କାଠ ବା
Pālaś guṇḍā ଧାତୁର ପଦାର୍ଥକୁ ମାଜି ଚିକ୍କଣ କରାଯାଏ—
ପାଲିଶଗୁଡ଼ୋ Polishing powder.
ପାଲିଶ ଚୂରନ
(ପାଲଶଗୁଣ୍ଡି, ପାଲଶିଗୁଣ୍ଡା, ପାଲଶିଗୁଣ୍ଡି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାଲ୍ଲ—ଦେ. କ୍ରି (ସଂ. ପଞ୍ଚାଳୀ ବା ପର୍ଯ୍ୟାୟ; ସଂ. ପାଳ=ଓଡ଼ିଆ
Pālla ପାଳ=ବ. ପାଲ୍ଲ=ପର୍ଯ୍ୟାୟ ବା କ୍ରମ)—
ପାଲା ୧ । ୧୪ ଅକ୍ଷରିଆ ପଞ୍ଚାଳ ଛନ୍ଦର ବଙ୍ଗଳା ପାଁଚାଳି
ସତ୍ୟନାରାୟଣକୀପୂଜା ଗୀତ ଅନୁକରଣରେ ରଚିତ ଦେବତାଙ୍କର (ବିଶେଷତଃ ସତ୍ୟପୀର ବା ସତ୍ୟନାରାୟଣ ଗୋସାଇଁଙ୍କର) ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ଧର୍ମ ସଙ୍ଗୀତ (ସାଧାରଣତଃ ଏହାକୁ ପୂଜା ବୋଲାଯାଏ)—Religious song composed in lines of 14 letters dealing with Mythological lore (and especially of Satya Narayana) corresponding to the old mystery plays of Europe.

[ଦ୍ର—ପାଲ୍ଲ ଆମଦେଶକୁ ବଙ୍ଗ ଦେଶରୁ ଆସିଅଛି । ଏହି ବଙ୍ଗୀୟ କବି 'କବିକଣ୍ଠି'ଙ୍କର ରଚିତ ୧୪ ଅକ୍ଷରିଆ ଛନ୍ଦ । ମୁସଲମାନଙ୍କର ପୂଜ୍ୟ 'ପୀର'ଙ୍କୁ ହନୁମାନେ 'ସତ୍ୟପୀର' ବା ସ୍ୱନପୁରାଣୋକ୍ତ 'ସତ୍ୟନାରାୟଣ' ରୂପରେ କଳ୍ପନା କରି ଶିରଣୀ (ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ବୁନ୍ଦିଆ ବନ୍ଦୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ତାକୁ ସ୍ୱନପୁରାଣୋକ୍ତ ପାଚଲା କଦଳୀ-ଚକ୍ଷା କରିଅଛୁଁ) ଭୋଗ ଲଗାଇ ଇପ୍ସିତ ଫଳ (ଯଥା—ଧନଲାଭ ସନ୍ତାନ ଲାଭ, ମକଦମା ଡିକ୍ରୀ, ବେପାରରେ ଉନ୍ନତି, ଗୃହକଳହ ଇତ୍ୟାଦି) ମନାସନ୍ତି ଓ ଫଳ ଘଟିଲେ ସତ୍ୟପୀରଙ୍କୁ ଏକ ପାଲ୍ଲ, ଗୁରୁ ପାଲ୍ଲ, ଆଠ ପାଲ୍ଲ ବା ଷୋଳ ପାଲ୍ଲ ମନାସନ୍ତି । ପାଲ୍ଲ ସବୁ ପ୍ରାଚୀନ ବଙ୍ଗଳାଭାଷାରେ ରଚିତ । ବଙ୍ଗଳାଭାଷାନଭିଜ୍ଞ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୌଳିକ ବଙ୍ଗରଚନାସାକ ବିକୃତ ହୋଇ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ । ପାଲ୍ଲରେ ସତ୍ୟପୀରଙ୍କ କରାମତ୍ ବିଷୟକ ଘଟନାମାନ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଥାଏ, (ଯଥା ବିପଦରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା, ରାଜ୍ୟଲାଭ, ଭିକାରୀଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବର୍ତ୍ତିବା, ପୁତ୍ରଲାଭ, ଧନଲାଭ ଆଦି ହେବା, ସତ୍ୟପୀରଙ୍କୁ ନ ମାନିବା ଲୋକର ଅନିଷ୍ଟ ଘଟିବା) । କେତେକ ପାଲ୍ଲର ନାମ —ଜର୍ଦ୍ଦପାଲ୍ଲ, କାଠୁରିଆ, ମର୍ଦ୍ଦଗାଜୀ, ରତ୍ନାକର, ବିଦ୍ୟାଧର, ବିଭୀ, ମନୋହର ଫାସିଆରା, ସଉଦାଗର ପାଲ୍ଲ ।

ଗୋଟିଏ ଆସନ (ପୀଢ଼ା ବା ଚଉକୀ) ମଝିରେ 'ସତ୍ୟନାରାୟଣ' ବା 'ସତ୍ୟପୀର'ଙ୍କୁ ସ୍ଥାପନା କରି ଓ ଗୁରୁପାଖରେ ଗୁରୁଦେବତା (ଗଣେଶ, ଶିବ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଦୁର୍ଗା) ଙ୍କୁ ସ୍ଥାପନା କରି ଗୁରୁ ଦେବତାଙ୍କୁ 'ମୁକାମ' ବା ଭୋଗ ସ୍ୱରୂପ ଗୁରୁ ଜାଗାରେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଭୋଗ ବଢ଼ାଯାଏ ଓ ମଝିରେ ଥିବା ନାରାୟଣ ବା ସତ୍ୟପୀରଙ୍କ ପାଇଁ 'ଶିରଣୀ' ଭୋଗ ବଢ଼ାଯାଇ ହନୁଶାସ୍ତ୍ରବିହିତ ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଭୋଗ କରି ସାରିଲା ପରେ ପାଲ୍ଲ ବୋଲାଯାଏ । ପୋଥିରୁ ପଢ଼ି ପାଲ୍ଲ ବୋଲିଲେ ତାକୁ 'ପୋଥିପୂଜା ବା 'ପୋଥିପାଲ୍ଲ' ବୋଲାଯାଏ ଓ ନୃତ୍ୟ ବାଦ୍ୟାଦିସହ ପାଲ୍ଲ ବୋଲିଲେ ତାକୁ 'ଠିଆପାଲ୍ଲ' ବା 'ଠିଆ ପୂଜା' ବୋଲାଯାଏ । ଯେଉଁମାନେ ପାଲ୍ଲ ବୋଲନ୍ତି ବା ନାଚନ୍ତି ତାଙ୍କୁ 'ପାଲ୍ଲବାଲ୍ଲ' ବା ପୂଜାବାଲ୍ଲ ବୋଲାଯାଏ । ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଚଉପଦୀ, ଭାହିକା, ଛନ୍ଦ ଓ ଗୀତ ଆଦି ମଧ୍ୟ ପାଲ୍ଲ ବୋଲି ସମୟରେ ପାଲ୍ଲବାଲ୍ଲମାନେ ଲଗାନ୍ତି । ପାଲ୍ଲବାଲ୍ଲଙ୍କ ଏକାଧିକ ଦଳ ପାଲ୍ଲ ବୋଲିରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଦେଖାଇ ଆପଣା ଆପଣା ବିଦ୍ୟା ପରଖ କରିଥାନ୍ତି, ଏହାକୁ 'ସାଉଁଳପାଲ୍ଲ' ବା 'ଲଢ଼େଇ ପାଲ୍ଲ' ବା 'ବାଦାପାଲ୍ଲ' ବୋଲାଯାଏ । ପାଲ୍ଲବାଲ୍ଲଙ୍କ ଦଳର ନେତାକୁ 'ଗାୟକ' ବୋଲାଯାଏ । ଗାୟକ ଡାହାଣ ହାତରେ ଗିନି ଧରି ଓ କାଖରେ ଚଅଁର ଜାକ

୧	ଇ	ଉ	ଋ,ୠ	ଌ	ଏ	ହ୍ରସ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ଖ	ଚ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଉ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ଢ଼	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ର	ର୍ଯ୍ୟ	ଇଅ	ଉ	ନ୍

ପାଲାର ପଦମାନ ବୋଲେ ଓ ତାହାର ସଙ୍ଗୀମାନେ ପାଳ ଧରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ଗାୟକ ବୋଲିବା ପଦକୁ ପୁନରାବୃତ୍ତି କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ 'ପାଳିଆ' ବୋଲାଯାଏ । ଗାୟକ ସଙ୍ଗେ ଯେଉଁ ଲୋକ ମୃଦଙ୍ଗ ବଜାଏ ତାକୁ ବାୟକ କହନ୍ତି । ଗାୟକ ଗୀତ ବୋଲେ ଓ ତା ସଙ୍ଗେ ବାୟକ ବାଦ୍ୟ ବଜାଏ । 'ଶିରପାଳିଆ' ବା ତାହାଣ ପାଳିଆ ଗାୟକଙ୍କୁ ଗୀତବୋଲାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାଏ । ଆଉ ଦୁଇ ତିନି ଜଣ ପାଳ ଧରିବା ଲୋକ ଝାଞ୍ଜ ବଜାଇ ଗାୟକର ଗୀତର ପାଳ ବା ଘୋଷାକୁ ଆବୃତ୍ତି କରନ୍ତି । ଏମାନେ 'ପାଳିଆ' । ପୂଜାଦଳ ନାନା-ପ୍ରକାର ଭଙ୍ଗୀ ଓ ଅଳଙ୍କାରରେ ରଚିତ ମେଷ ଯୁଦ୍ଧ, ସିଂହାବଲୋକନ, ବ୍ୟାଘ୍ରଗତି, ମଣ୍ଡୁକପ୍ଲୁତ, ଯମକ, ଶ୍ଳେଷ, ଗୀତ, ଶ୍ଳୋକ, ଚତୁଷ୍ପଦୀ, ଚଗଚମାଳୀ ଆଦି ବୋଲନ୍ତି । ଲଢ଼େଇ ପାଲାରେ ବିପକ୍ଷଦଳମାନେ ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି ଓ ପରିହାସୋକ୍ତି ସୂଚକ ଗୀତ ଓ 'ଦାସ୍ତିକା' ବା 'ଡାଏକା' ବୋଲାବୋଲି ହୋଇ କାଳ୍ପନିକ ଚଅଁର ଉଡ଼ି ମରମର ହୁଅନ୍ତି । ଠିଆ ପାଲା କରିବା ପାଲାବାଲାମାନେ ନାନାପ୍ରକାର ବେଶରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଜଣେ ଖୁବ୍ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଓ ଆଶୁ ରଚନାଶକ୍ତି ଦେଖାଇ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ମୋହିତ କରନ୍ତି ।

୨ । ଧର୍ମ୍ମ ସଙ୍ଗୀତସହ ନୃତ୍ୟ ଗୀତାଦି—2 Religious songs accompanied with music and dance.

୩ । ସତ୍ୟପୀର ବା ସତ୍ୟନାରାୟଣଦେବଙ୍କ ପୂଜା—
3. The ceremony of worshipping Satyanārāyana Deity.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଉଚ୍ଚୈଃସ୍ୱରରେ କଳି କଜିଆ—
4. (figurative) Loud quarrelling.

ପାଲାଇବା—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର) କ୍ରି. (ବି ପାଲାକ)-ପଳାଇବା—
Pālāibā To run away.

ପାଲା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । 'ପାଲା' ନୃତ୍ୟ ଗୀତାଦି କରିବା—
Pālā karibā 1. To perform Pālā play.

ପାଲା ଲଗା(ଗେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପାଲା ଜମା(ମେ)ଇବା }

୨ । କଳିକଜିଆ କରିବା—
2. To quarrel.

୩ । ଗୋଳମାଳ କରିବା—3. To set up a row.

ପାଲାଗି - ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାଦ + ଲଗ୍ନ)—ଦଣ୍ଡବତ—
Pālāgi Obeisance.

ପାଲାଗନ ଅ—ଆପଣଙ୍କୁ ନମସ୍କାର !—Obeisance to you !

ପାଲା ବଢ଼ା(ଢ଼େ)ଇବା - ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପାଲାର ଅଭିନୟ ସମାପ୍ତି କରିବା—
Pālā bardhā(rdhe)ibā 1. To finish the performance of Pālā.

ପାଲା ସାରା କରା
(ପାଲା ସାରି କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ଆଡ଼ମ୍ବର ବା ଗୋଳମାଳମୟ କର୍ମର ସମାପ୍ତି କରିବା—
2. (figurative) To end any matter or show or ado.

ପାଲା ବଢ଼ିବା—ଦେ. ବି—ପାଲାର ଅଭିନୟର ସମାପ୍ତି—The conclusion of the performance of a Pālā.
Pālā bardhibā
ପାଲା ସାରା ହେଉଥା (ପାଲା ସାରି ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) Pālā.

ପାଲାବାଲା—ଦେ. ବି—ପାଲା ବୋଲିବା ଗାୟକ ବା ନର୍ତ୍ତକ—
Pālābālā 1. The actor or singer of Pālā songs.

ପାଲାଉଆଲା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପାଲାଉଆଲା }

[ଦ୍ର—ଏକଦଳ ପାଲାବାଲା ୫ କିମ୍ବା ୬ ଜଣ ଅଟନ୍ତି । ଏମାନେ ପୁଣି ଦୁଇଟି ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପାଲା ବୋଲନ୍ତି ।

୧ମ ଦଳ—୧. ଗାୟକ (ଏହାଙ୍କଠାରେ ଚଅଁର ଓ ମନ୍ଦିରା ଥାଏ), ୨. ବାୟକ (ମୃଦଙ୍ଗ ବଜାଇବାବାଲା), ୩. ଶିରପାଳିଆ, ଶ୍ରୀପାଳିଆ ବା ତାହାଣ ପାଳିଆ (ଏ ହାତରେ ଝାଞ୍ଜ ଧରିଥାଏ; ପାଳ ଦେଲା ବେଳେ ବଜାଏ, କିନ୍ତୁ ଗାୟକ ବୋଲିବା ବେଳେ ବଜାଏ ନାହିଁ; ଗାୟକ ସଙ୍ଗେ କେବଳ ଗୀତ ବୋଲେ ।

୨ୟ ଦଳ (ଯେ ଗାୟକର ବୋଲିବା ଗୀତର ପାଳ ଧରନ୍ତି ବା ଘୋଷାକୁ ଆବୃତ୍ତି କରନ୍ତି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଳରେ ୧. ପାଳିଆ, ୨. ପାଳିଆ; ୩. ପାଳିଆ; ଏ ଦୁଇ ଜଣ ବା ତିନି ଜଣ ଝାଞ୍ଜ ଧରିଥାନ୍ତି ଓ ପାଳ ଧରିଲା ବେଳେ ବଜାନ୍ତି ।

ଗାୟକ ଗୀତ ବୋଲେ, ବାୟକ ମୃଦଙ୍ଗ ବଜାଏ ଓ ଶ୍ରୀପାଳିଆ ମଧ୍ୟ ଗାୟକ ସଙ୍ଗେ ବେଳେ ବେଳେ ବୋଲେ । ୨ୟ ଦଳ ପାଳ ଧରନ୍ତି । ଗାୟକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ଜଣେ ପଣ୍ଡିତ ଓ ଆଶୁ କବି ଥାଆନ୍ତି । ଗାୟକ ଗୀତ ବୋଲିବା ବେଳେ ଓ ପାଳିଆ ପାଳ ଧରିବା ବେଳେ ବାୟକ ମୃଦଙ୍ଗ ବଜାଏ, ଶିରପାଳିଆ ଗାୟକ ସଙ୍ଗେ ଗୀତ ବୋଲେ, କିନ୍ତୁ ପାଳିଆଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଝାଞ୍ଜ ବଜାଏ । ଗାୟକର ଅନୁପସ୍ଥିତି ବା ଅକ୍ଷମ ଅବସ୍ଥାରେ ଶିରପାଳିଆ ପାଲାରେ ଗାୟକର କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।]

ପାଲା ମନାସିବା—ଦେ. କ୍ରି—ମନୋବାଞ୍ଛା ସିଦ୍ଧ ହେଲେ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବା ସତ୍ୟପୀର ଗୋସାଇଙ୍କୁ ଶିରଣି ଭୋଗ କରି ପୂଜା ମାନିବା ପାଲାର ଅଭିନୟ କରାଇବା ପାଇଁ ଧର୍ମତଃ ପ୍ରତିଜ୍ଞା (ପାଲା ଯାଚିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) କରିବା—To vow to have the performance of Pālā on the event of a person's wished for object being attained.

[ଦ୍ର—ମକଦମା ଡିଗ୍ରୀ ହେଲେ, ପୁଅ ଜନ୍ମ ହେଲେ ବା ଅନ୍ୟ ମନସ୍କାମନା ସିଦ୍ଧ ହେଲେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବା ଥରେ ପାଲା କରାଇବି ବୋଲି ଲୋକେ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଡାକି ପାଲା ମନାସନ୍ତି । କେହି ୪ ପାଲା କେହି ୮ ପାଲା ଓ କେହି କେହି ୧୬ ପାଲା ଯାଚନ୍ତି ଏବଂ କାମ ଫତେ ହେଲେ ତଦନୁସାରେ ଏକ ବା ତତୋଽଧିକ ପୋଥିପାଲା କିମ୍ବା ଠିଆପାଲା କରନ୍ତି ।]

ପାଲାଶ—ସଂ. ବିଣ. (ପଲାଶ + ଅ)—୧ । ପଲାଶ ବୃକ୍ଷ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Palāśa 1. Relating to Palāśa tree.
(ପାଲାଶୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ହରିତ୍‌ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ—2. Green (colour).

ସଂ. ବ—୧ । ତମାଲପତ୍ର (ହ୍ର. ଶ.)—
1. Tamāla leaves.
୨ । ତେଜପତ୍ର (ହ୍ର. ଶ.)—2. Cassia leaves.
୩ । ହରିତ୍‌ବର୍ଣ୍ଣ—3. Green colour (Apte).
୪ । ପ୍ରାଚୀନ ମଗଧ ଦେଶ—
4. The ancient Magadha country (Apte).

ପାଲ୍ଲ ସାୟ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପାଳ+ସମାପ୍ତି)—ପାଲ୍ଲ ଅଭିନୟର ସମାପ୍ତି—
Pāla sāya The concluding of a Pāla performance.
ପାଳାସାୟ

ପାଳ (ଧାତୁ)—ସଂ. (ପା ଧାତୁ ଣିଚ୍)—ପାଳନ କରିବା; ପାଳିବା—
Pāli (root) To preserve; to bring up; to observe; to obey; to carry out.

ପାଳି(ଳୀ)—ସଂ. ବ. (ପା ଧାତୁ ଣିଚ୍=ପାଳ ଧାତୁ= ରକ୍ଷା କରିବା+ କର୍ମ. ଇ; ଈ)—୧ । ପଂକ୍ତି; ଶ୍ରେଣୀ—
Pāli, lī) 1. Row; line.
୨ । ପ୍ରାନ୍ତଭାଗ; ଧାର; ସୀମା—
2. Margin; end; edge; extremity; limit.
୩ । ପ୍ରଦେଶ—3. Province; part of a country.
୪ । ଖଡ୍ଗାଦିର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଧାର; ଦାଢ଼—
4. Edge of sharp weapons.
୫ । ସିଦ୍ଧ କରିବାର ପାତ୍ର—5. Cooking pot; boiler.
୬ । ଅଙ୍କ; କୋଡ଼—6 Lap; bosom (Apte).
୭ । ପ୍ରଶଂସା ବଚନ—7. Eulogisim; praise.
୮ । କୋଣ (ହ୍ର. ଶ.)—1. Angle; corner.
୯ । ହାଣ୍ଡି; ସ୍ଥାଳୀ—9. A pot.
୧୦ । ସେତୁ; ବନ୍ଧ—10. Embankment; dam.
୧୧ । ପୋଲ; କାଜ—11. Bridge; causeway (Apte).
୧୨ । ଦାଗ; ଚିହ୍ନ—12. Sign; mark; spot.
୧୩ । ସୀମା—13. Boundary.
୧୪ । ଶ୍ମଶ୍ରୁଳା ସ୍ତ୍ରୀ—14. A bearded woman.
୧୫ । ପିଠି—15. Haunch; hip (Apte).
୧୬ । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ବୃତ୍ତି—16. Stipend; scholarship.
୧୭ । କର୍ଣ୍ଣଲତାର; କାନର ଅଗ୍ର ଭାଗ (ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ନୋଚ ଆଦି ପିନ୍ଧିବା ପାଇଁ ଫୋଡ଼ା ହୁଏ—
17. The tip of the ear.
୧୯ । କେଶକୀଟ; ଉକୁଣୀ—19. Louse.
୨୦ । ଗୋରୁଙ୍କ ଅଟ୍ଟେଇ; ଖଅଡ଼; ଗୁହାଳ—
20. A crib for a cattle; a sty.
୨୧ । ପାହଲି; ଶସ୍ୟ ମାପିବାର ମାଣ—
21. A small measuring pot for corn.
୨୨ । ରାଶି—22. Heap.
୨୩ । ପାଳ ଗଦା—23. Hayrick; stack of straw.
୨୪ । ଲମ୍ବ ଜଳାଶୟ—24. An oblong pond (Apte).
୨୫ । ଶିକ୍ଷା ପାଉଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଗୁରୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଛାତ୍ରର ପ୍ରତିପାଳନ କର୍ମ—25. The maintenance of the pupil by his teacher during his period of studies (Apte).
୨୬ । ପରିଧି—26. Circumference (Apte).
୨୭ । (ପାଳୀ) ପାକପାତ୍ର; ହାଣ୍ଡି (ହ୍ର. ଶ)—
27. A pot; boiler (Apte).
୨୮ । ଏକପ୍ରସ୍ଥ ପରିମିତ ଚାଉଳ (ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚସେର)—
28. A particular measure of capacity (Apte).
୨୯ । ପାଲ—29. Sail (Ganguly).

ପାଳା; ପାଳି ପାରି—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ)—୧ । ପର୍ଯ୍ୟାୟ; କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର କ୍ରମିକ ସମୟ—1. Turn or change of doing any work in succession.
୨ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟର କ୍ରମ—
2. Fixed time in succession.
୩ । ଥର—3. Time.
ପୀରପଟ ଜଟ ନାଁ ଓମା ଆଗରେ ନ ଧର, ପାଳିଏମାନ ଭଜିବ ଗୋ ।
୧ବସୁର୍ଯ୍ୟ, ବଳୋଦ୍ଧରଣ୍ଣ ପ ଗୀତ ।
୪ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ—4 Fixed time.
ଚିନ ଦିନେ ମୋର ପଡ଼ିବ ଭଲ ପାଠ – କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବନ ।
୫ । ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ପୂଜା ଓ ସେବା ଆଦି କରିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିବସ ବା ସମୟ—5. Turn of offering worship.
୬ । ସପ୍ତାହର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିବସ (ଯଥା—ହାଟ ପାଳି)—
6. Week-day of a weekly market.
୭ । ପ୍ରଧାନ ଗାୟକ ଗୀତ ବୋଲିବା ପରେ ଗୀତର ଯେଉଁ ଘୋଷାକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ବୋଲନ୍ତି—7. Recital of the refrain of a song.
ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ—ନିବ; ଲୁହାର କଲମର ଅଗ୍ର—Nib.

ପାଲି ପାଳୀ—ଦେ. ବ. [ପାଳ=ପଂକ୍ତି; ପଲ୍ଲୀ=ଗ୍ରାମ ଅର୍ଥାତ୍ ଗ୍ରାମ୍ୟଲୋକଙ୍କ କଥିତ ଭାଷା, କିମ୍ବା ପାଳାଶ=ମଗଧ ଦେଶ)—୧ । ଯେଉଁ ଭାଷାରେ ବୁଦ୍ଧଦେବ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିଲେ ଓ ଯହିଁରେ ବୌଦ୍ଧ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ଲିଖିତ ହୋଇଅଛି; ସଂସ୍କୃତର ଗୋଟିଏ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷା; ବୌଦ୍ଧମାଗଧୀ ଭାଷା—1. The Pāli language.
Pāli

[ଓ—ଏହି ଭାଷାରେ ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଲିଖିତ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷରେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା (classical language) ପଢ଼ାହେଲା ଭଳି ଶ୍ୟାମ, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ, ସିଂହଳ ଆଦି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପାଲୀଭାଷା ଅଧୀତ ହେଉଅଛି । ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ଅଭ୍ୟୁଦୟ କାଳରେ ଏ ଭାଷାର ପ୍ରଚାର ପଶ୍ଚିମରେ ବାହ୍ଲୀକ (ଆଫଗାନ୍ ତୁରସ୍କର ଉତ୍ତର) ଠାରୁ ପୂର୍ବରେ ଶ୍ୟାମ ଦେଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ଉତ୍ତର ଭାରତରୁ ଦକ୍ଷିଣରେ ସିଂହଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ବୁଦ୍ଧ ପାଲୀଭାଷାରେ ଧର୍ମ ଉପଦେଶ ଦେଇ ଥିବାର କଥିତ ଅଛି । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଅଶୋକଙ୍କ ଶିଳା-ଲିପିମାନ ଏହି ଭାଷାରେ ଲିଖିତ । ପାଲୀ ଭାଷାର ପୁରାତନ ବ୍ୟାକରଣ କଚ୍ଚାୟନ (କାତ୍ୟାୟନ)ଙ୍କ 'ସୁଗନ୍ଧକଳ୍ପ' । ଏ କାତ୍ୟାୟନଙ୍କୁ କେହି କେହି ଅର୍ଥାତ୍ ଖ୍ରୀ. ପୂ. ଷଷ୍ଠଶତାବ୍ଦୀର (ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ

ଶିଷ୍ୟ) ଓ କେହି କେହି ଖ୍ରୀ. ପୂର୍ବ ୫୦୦ ଶତାବ୍ଦୀର ଲୋକ ବୋଲି କହନ୍ତି । କେହି କେହି ବରରୁଚି କବିଙ୍କୁ ଏହି କାତ୍ୟାୟନ ବୋଲି କହନ୍ତି । କାତ୍ୟାୟନ ପାଲୀକୁ ମାଗଧୀ ଓ ମୂଳଭାଷା ବୋଲି କହି-ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅନେକ ପଣ୍ଡିତ ପାଲୀକୁ ମାଗଧୀ ଠାରୁ ପୃଥକ୍ ବୋଲି କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପାଲୀଭାଷା ଏକପ୍ରକାର ପ୍ରାଚୀନ ମାଗଧୀଭାଷା ଅଟେ । ଏହାକୁ ପ୍ରାଚୀନ ମାଗଧୀ ପ୍ରାକୃତ ବୋଲାଯାଇ ପାରେ । ପାଲୀ ଶବ୍ଦର ଉତ୍ପତ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ମତଭେଦ ଦେଖାଯାଏ । କେହି କେହି କହନ୍ତି ଏହା 'ପଲ୍ଲୀ' ବା ପଡ଼ାଗାଁର ପ୍ରଚଳିତ ଭାଷା ଥିଲା । କେହି କେହି କହନ୍ତି ଏହା 'ପାଲାଶ' ବା ମଗଧର ଭାଷା । କେହି କେହି କହନ୍ତି ଏହା ପଶ୍ଚିମ ଭାଷା; କେହି କେହି କହନ୍ତି ଏହା ପାଟଳୀ ବା ପ୍ରାଚୀନ ପାଟଣାର ଭାଷା ଥିବାରୁ ଏହି ନାମ ହୋଇଅଛି । କିନ୍ତୁ ପାଲୀ ଶବ୍ଦ ସଂ.ପାଳ (ପଂକ୍ତି)ରୁ ବାହାରି ଥିବାର ଅନୁମାନ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବୋଧ ହେଉଅଛି । ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ପ୍ରାଚୀନ ହୀନଯାନ ଶାଖାର ସମସ୍ତ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ପାଲୀ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ, କିନ୍ତୁ ନବ ମହାଯାନ ଶାଖାର ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ପରେ ସଂସ୍କୃତରେ ଲିଖିତ ହୋଇଅଛି—ହ. ଶ ।]

ଛକ ୨ । (ପଞ୍ଚାଲୀ, ସଂ. ଶାରଫଳ) ପଶାଖେଳର ବା ଶତରଞ୍ଜ

ଚୌଖରକୀ ବିସାତ; ପାଶା ଖେଳର ଘରମାନ ଚିତ୍ର ହୋଇଥିବା କନାର ଚତୁଷ୍କ—A chequered cloth board for playing the game of dice; diceboard.

ଚେମ ପଶାସାର ପଞ୍ଚକ ପାଇଁ ପଶ୍ଚିମ ବା ସ୍ୱତ ଶିଖାଇଲୁ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନାମ—3. Name given to females.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ପଲ୍ଲି)—୧ । ଗ୍ରାମର ପଡ଼ା—1. Part or quarter of a village.

୨ । ପଡ଼ାଗାଁ—2. Hamlet.

(ଯଥା—ବରପାଲ ।)

ପାଲଆ—ଦେ. ବି—ପାଲ୍ଲିବାଲ୍ଲିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଲୋକ ପାଳ ଧରେ

Pāliā ବା ଗାୟକ ବୋଲିବା ଗୀତକୁ ଆବୃତ୍ତି କରେ; ଅନୁଗାୟକ—

ମିଶ୍ରିଆ The singer who follows the principal singer of a Pālā in chorus.

ପାଲ୍ଲିବାଲ୍ଲି ପାଲଆମାନେ ଏକସ୍ୱରରେ ଗୀତ ଧରିଲେ ପର ସମସ୍ତେ ତାଳ ଦେଲେ । ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଦେ. ବିଣ. (ସୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ସେବା ବା ଚାକିରିର ପାଳ ଥାଏ—A person having the turn of service on a particular day.

(ଯଥା—ପାଳଆ ପାଇକ; ପାଳଆ ପୋଇଲା ।)

ପାଲିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅତି ନୀଚ ଶୂଦ୍ରଜାତିବିଶେଷ—

Pāliā A low caste Śūdra.

ପାଳ ଆଣିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଶିଶୁଆଦିଙ୍କୁ ବହୁକାଳ ପାଳନ କରି ବଢ଼ାଇବା—

Pāli ānibā **ପାଳନେଆନା** To bring up a child.

ପାଳ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଆପଣାର ପାଳର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସେବା, କାର୍ଯ୍ୟ ବା

Pāli karibā ଚାକିରି ବଜାଇବା—To work at one's

ପାଳାକରା ପାରୀକରନା turn of service.

ପାଲକା—ସଂ. ବି. (ପାଳ + କ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ) —୧ । ଶସ୍ତ୍ରର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଧାର—

Pālikā 1. Sharp edge of a weapon.

୨ । କାନପତ୍ର—2. Lobe of the ear.

ପାଳ ଖଟିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପାଳ କରିବା (ଦେଖ)

Pāli khaṭibā ପାଳା ଖାଟା **Pāli karibā** (See)

ପାଲ୍ଲିଙ୍କି— ଦେ. ବି. (ସଂ. ପଲ୍ୟଙ୍କ) —ପାଲ୍ଲୀ; ପାଲ୍କି—

Pāliṅki A palanquin; a palky.

(ପାଲ୍କି—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—୩୪ ହାତ ଲମ୍ବ, ୨ ହାତ ଚଉଡ଼ା, ୨ ହାତ ଉଚ୍ଚ କାଠର ବାକ୍ସ ପରି ଯାନବିଶେଷ । ଏଥିର ଆଗ ଓ ପଛରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଁଏ ବାଉଁଶ ଲାଗିଥାଏ । ସେହି ବାଉଁଶକୁ ୨ଜଣ ବା ୪ଜଣ ଲୋକ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ନେବା ଆଣିବା କରନ୍ତି । ଆଗ ବାଉଁଶକୁ ଲୁମ୍ବ ଓ ପଛ ବାଉଁଶକୁ ପିଙ୍ଗ କହନ୍ତି । ପାଲ୍କି ୨ ପ୍ରକାର; ଯଥା—୧ । ଆଧୁନିକ ପାଲ୍କି ବା ସବାରି । ୨ । ମରହଟ୍ଟୀ ପାଲ୍କି । ମରହଟ୍ଟୀ ପାଲ୍କି ଗୋଟିଏ ପଲଙ୍କ ପରି ହୋଇଥାଏ ଓ ଏହା ଉପର ଦେଇ "——" ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ବକ୍ରମଧ୍ୟ ବାଉଁଶ ବନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମରହଟ୍ଟୀ ପାଲ୍କି ବରକନ୍ୟାଙ୍କ ବିବାହ ଶୋଭା ଯାତ୍ରାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ପାଲ୍କିକୁ ଆମ ଦେଶରେ ବେହେରା ଓ ବାଉରିମାନେ କାନ୍ଧାନ୍ତି; ବାଲେଶ୍ୱର ପ୍ରାନ୍ତ ଓ ମେଦିନୀପୁର ଅଞ୍ଚଳରେ ପାଣ ଓ ହାଡ଼ିମାନେ କାନ୍ଧାନ୍ତି, ଓ ପଶ୍ଚିମରେ 'କାହାର'ମାନେ କାନ୍ଧୁଆନ୍ତି । ବେହେରାମାନେ ନାନାପ୍ରକାର ସ୍ୱରରେ ଗୀତ ଗାଇ ଡାକ ଡାକ ପାଲ୍କି ବୁହାନ୍ତି ।]

ପାଲ୍କିଆ —ଦେ. ବି—ପାଲ୍କି ବାହକ —

Pāliṅkiā A palki bearer.

ପାଲକୀବାହକ; କହାର ଦିଶ ପାଲ୍କିଆ ଅପଃ

ନିତ୍ୟ ଚକାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ରେଣ । ଉପେ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ପାଲ୍କି ଉପରେ ପାଟଛତା—ଦେ. ବି (ପ୍ରବଚନ)—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)

Pāliṅki upare pāṭachhatā ପାଲ୍କିରେ ବସିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି

भागका भूतफमाय, एकहल सर्गमें बहना ଭାଗ୍ୟବାନ ଥିବାର ଅନୁମାନ ସ୍ୱାଭାବିକ । ପୁଣି ପାଲ୍କି ପାଖେ ପାଖେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଟର ଛତା ମେଲି ପାଲ୍କି ଉପରକୁ ଧରିଥିଲେ ତାହା ଅଧିକତର ଭାଗ୍ୟର ପରିଚାୟକ ହୁଏ—(fig) The state of one lucky event befalling on an already lucky person.

ପାଲ୍କି ଚଢ଼ା – ଦେ. କ୍ରି—ପାଲ୍କିରେ ଚଢ଼ି ଯାତାୟାତ କରିବା—

Pāliṅki chardhā To ride on a palki; to use the

पालकी चढ़ना palki as a conveyance.

ଦେ. ବିଣ—ଯେଉଁ ବିଭାଘରରେ ବିଭା ହେବାପାଇଁ ବର କନ୍ୟାର ଘରକୁ ଓ ବିବାହପରେ ବର ଓ କନ୍ୟା ଏକତ୍ର ବରଘରକୁ

ପାଲୀକିଚଢ଼ା ପାଲ୍କି ଚଢ଼ି ଆଡ଼ମ୍ବରସହିତ ଯାଆନ୍ତି—

(a marriage) In which the bridegroom is taken in a palki for marriage and returns with the bride in palki and with procession.

ପାଲକି ଚଢ଼ା ବାହା—ଦେ. ବି.—ସାଡ଼ମ୍ବର ବିବାହ ଉତ୍ସବ; ଯେଉଁ ବିବାହରେ ବର ବଉ ହେବା ପାଇଁ ପାଲକି ଚଢ଼ି ଯାଆନ୍ତି ଓ ବିବାହ ପରେ କନ୍ୟା ସହିତ ଏକ ପାଲକିରେ ବସି ଶୋଭାଯାତ୍ରା କରି ବାହୁଡ଼ନ୍ତି—A marriage in which the bridal procession is accompanied with pomp and a palki with the bridegroom.

Pālinki chardhā bāhā

ପାଲକି ଚଢ଼ା ବାହାଘର
ପାଲକି ଚଢ଼ା ବଉ
ପାଲକି ଚଢ଼ା ବଉଘର } ଅନ୍ୟରୂପ

पालकी चढ़ा विवाह ସ

ପାଲକି ବେହେରା—ଦେ. ବି—ସବାରି ବେହେରା (ଦେଖ)

Pālinki beherā **कहार** Sabāribeherā (see)

ପାଲଜ୍ୱର—ଯେଉଁ ଜ୍ୱର ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଏକ ବା ଅଧିକ ଦିନ ଛାଡ଼ା ଆକ୍ରମଣ କରେ—Tertian or quartan fever.

Pālijara **पालिज्वर—अनारुष**

ପାଲିତ୍ (ଥ୍)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାଳ ଧାତୁ)—ବଙ୍ଗ କାୟସ୍ଥମାନଙ୍କ ଉପାଧି ବିଶେଷ—Family title of some Kāyasthas; Palit (Bengalee).

Pālit (th)

ପାଲିତ—ସଂ. ବିଣ (ପାଳ ଧାତୁ+କର୍ମ ତ)—୧ । ରକ୍ଷିତ—1. Protected; preserved

(ପାଳିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ବର୍ଦ୍ଧିତ—2 Nourished; maintained; brought up.

ସଂ. ବି—ଶାଖୋଟ ବା ସଦାଡ଼ା ଗଛ—Strebulus Asher (tree).

Pālitā

ପାଲିତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ—(ପାଳି ଧାତୁ+କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—ପାଳିତ ହେବାର ଉପଯୋଗୀ—Worthy of being maintained or preserved or nourished or observed.

(ପାଳିତବ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

Pālitabya

ପାଲି ଧରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଗାୟକର ବୋଲିବା ଗୀତକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଘୋଷିବା—To recite a song sung by a singer in chorous; to recite the refrain of a song.

पालीधरा

सङ्गदेना

[ଦ୍ର—ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପାଲା ଗୀତ ଓ ଭାଗବତ ଆଦିର ଦାଣ୍ଡୀଗତରେ ଓ ସଙ୍ଗୀତରେ ପ୍ରଧାନ ଗାୟକକୁ ଗୀତ ବୋଲିବା ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟରେ ଅବସର ଦେବା ପାଇଁ ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଳି ଧରନ୍ତି । ଏମାନେ ପାଳି ଧରିବାବେଳେ ଗାୟକ ଟିକିଏ ଦମ୍ ନିଏ ।]

ପାଲି ନେବା ଦେ. କ୍ରି—ପାଳି ଆଣିବା (ଦେଖ)—Pāli ānibā (See)

Pāli nebā

ପାଲିନ୍ଦ—ସଂ. ବି—(ପାଳ ଧାତୁ=ପ୍ରତିପାଳନ କରିବା+ଇନ୍=ମଧୁ ମକ୍ଷିକାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିପାଳନ କରେ ବୋଲି)—ଭୂନିଫୁଲ—A short of jasmine.

Pālinda

ପାଲିନ୍ଦୀ(ନ୍ଧୀ)—ସଂ. ବି—(ପାଳ ଧାତୁ+ଇନ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—୧ । ଗିରିତ; ଭୁଇଁଡ଼ୀ ଲତା; ଶ୍ୟାମାଲତା—1. A medicinal creeper.; Ipomea Turpe Thum.

Pālindi(ndhi)

ସଂ. ଗିରିପୁଷ୍ପା, ଗିରିତା, ଶ୍ୟାମା ତେଉଡ଼ୀ

ତରବଦ୍ ୨ । ଭୁଆମଇତା (ହରେକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ—2. A kind of cucurbitatious fruit and its creeper.

ମ. ଭିସ୍ତ୍ରଡ଼

ଦେ. ଆଲଭେଗଡ଼

ପାଲିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପା ଧାତୁ ଣିଚ୍=ପାଳ ଧାତୁ)—୧ । ଶିଶୁ କାଳରୁ ଲାଳନ ପାଳନ କରିବା—1. To bring up; to nourish from childhood.

Pālibā

पाला पालना

ଗୋଟା ପ୍ରତିମାକୁ ପରିବ ଚୁମ୍ବକ ଯଶୋଦା ଅଛନ୍ତି ପାଳି—
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ବିଶୋକଷଷ୍ଠ ।

୨ । (ଜୀବ ଆଦିଙ୍କୁ) ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ପୋଷିବା—2. To tend; to rear.

୩ । ରଖିବା—3. To keep.

୪ । ଜଗିବା; ରକ୍ଷା କରିବା—4. To save; to protect; to watch.

ସେ ଜଡ଼ୁଗୃହ ପୁଂଗଚନ ପାଳି ଅଛି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଆଦି ।

୫ । (ଆଦେଶ) ମାନିବା—5. To obey or to carry out (an order).

ବେଣ୍ଟ କ ମ୍ବା ବୋଲି ଅଛ ପାଳିବକି ମୋଇଲ ବେଗେ ହୋଇ ।
ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମମୁଖାନନ୍ଦ

୬ । ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—6. To carry out one's promise.

୭ । ବ୍ରତ ଆଦିର ବିଧି ବା ନିୟମ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—7. To observe (a rule or penance or vow.)

୮ । (ରାଜ୍ୟ ଓ ପ୍ରଜା) ସୁଶାସନ କରିବା—8. To rule with mercy and justice.

ସେ ରାଜ୍ୟ ପାଳିଲା ଏତେ ସତନେ । ମଧୁସୂଦନ ।

୯ । ଛୁଆଁଅ ବା ମୃତିକଆ ଅଶୌଚର ବିଧି ରକ୍ଷା କରିବା—9. To observe the rules of pollution in cases of death or birth amongst relations.

୧୦ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରାସାଚ୍ଛାଦନ ଦେଇ ତାହାର ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବା; ପୋଷିବା—10. To maintain or support a person by providing him with food and raiment.

ପାଲୁ—ଦେ. ବି—ପାଲୁଅ (ଦେଖ)

Pālu Palua (See)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ). ବି—(ତେ. ପାଲୁ—ଦୁଧ; ଦୁଗ୍ଧ—Milk.

ପାଲୁ—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । କାଠ ଚିକ୍କଣ କରିବା ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ବଢ଼େଇର ରନ୍ଦା—1. A carpenter's plane.

Pālu

रांदा

୨ । ପାଲୁ (ଦେଖ)—2. Pālu (See).

ପାଲୁଅ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପଲ୍ଲଲ=ଜଳଚୂର୍ଣ୍ଣ, ପଙ୍କ)—୧ । ହଳଦୀ ଜାତୀୟ ବଡ଼ ବନ୍ୟଶାକ ବୃକ୍ଷବିଶେଷର ଉଷତ୍ ସୁଗନ୍ଧ ମୂଳ—1. Curcuma Zeodharia; Zeodary; Starch; Indian arrow root; Curcuma Anyustifolia; Curcuma Aromatica (Haines).

Pālua

पालो; शटी

कचूर

ସଂ. ଗନ୍ଧସାର; କର୍ଚ୍ଚୁ, ବେଧମୁଖ୍ୟ, ଦ୍ରାବିଡ଼, କଲ୍ପକ, କଚୂର, ଶଠୀ; ଗନ୍ଧମୂଳୀ, ଜଟାଳ

[ଦ୍ର—ପାଲୁଅ ଗଛ ପୁଷ୍ପ, ମଧ୍ୟ ଓ

ଫା. ଜରଂବାଦ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ବେଶି ହୁଏ ।
ମ. କଗ୍ରେରା ପୂର୍ବ ହିମାଲୟ ଚଟ୍ଟଗ୍ରାମରେ ଏ ଗଛ
ଗୁ. କରୁଣ୍ଡ ବେଶୀ ଜନ୍ମେ । ଶୀତ ଆରମ୍ଭରେ
ଆ. ଏରକୁଲକାପୁର ଏହାର ମୂଳ ଭଲ ହୋଇ ଶୁଷ୍କ ହୋଇଥିବା ଜମିରେ ପୋତାଯାଏ ଓ ମଝିରେ ମଝିରେ ପାଣି ଦିଆଯାଏ । ପୁଷ ମାଘରେ ଏହାର ପତ୍ର ଝଡ଼ିଲାରୁ ଏହାର ମୂଳକୁ ଖୋଳି ପାଣିରେ ଧୋଇ କୁଟି ପାଣିରେ ବଡୁରାଇଲେ ତଳେ ଗୋଟିଏ ଧଳା ସ୍ତର ବସିଯାଏ । ତାକୁ ଶୁଖାଇ କୁଟି ଛଣି ପାଲୁଆ କରାଯାଏ । ଏହା ରୋଗୀ ଓ ଶିଶୁମାନଙ୍କର ପଥ୍ୟ ଏବଂ ଲଘୁପାକ । ଏହି ପାଲୁଆରେ ଶ୍ରୀ ଓ ପାୟସ ଆଦି ହୁଏ । ଏହା ଈଷତ୍ କର୍ପୂର ଗନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ । ପୂର୍ବେ ପାଲୁଆରେ ବକମ କାଠର ରଙ୍ଗ ମିଶାଇ ଲୋକେ ଅବିର ତିଆରି କରୁଥିଲେ; ଏବେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ପାଲୁଆରୁ ଅବିର କରାଯାଏ । ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଏହା ଅଗ୍ନିଦୀପକ, ରୁଚିକାରକ, କୃଷ୍ଣତିକ୍ତରସ ସୁଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ ଓ ଲଘୁ; ଏହା କୁଷ୍ଠ, ଅର୍ଶ, ବ୍ରଣ, କାସ, ଶ୍ୱାସ, ଗୁଳ୍ମ, ବାୟୁ, କଫ ଓ କୃମିନାଶକ; ଏହାଦ୍ୱାରା ଗଳଗଣ୍ଡ, ଗଣ୍ଡମାଳା, ଅପଚୀ ଓ ମୁଖର ଜଡ଼ତା ନିବାରିତ ହୁଏ—ବଙ୍ଗଳା ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।]

୨ । ପାଲୁଆ ଗଛର କନ୍ଦ ଓ ଶିଙ୍ଗଡ଼ା ଆଦିକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ଅଟା—2. Starch.

ପାଲୁଆ—ଦେ. ବିଣ – ଯାହା ପାଲ ବା ନଦୀଗର୍ଭସ୍ଥ ପଙ୍କ ଜମିରେ ଫଳେ—
Pāluā Grown in silted river-side lands.
(ଯଥା—ପାଲୁଆ ବାଇଗଣ ।)

ପାଲୁଗୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବି – ପାଲୁଆ ଚୂର୍ଣ୍ଣ—
Pālugundi Sottie powder; Zeodary powder.
(ପାଲୁଆଗୁଣ୍ଡି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାଲୁଣୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ – ୧ । ପାଣଜାତୀୟା ସ୍ତ୍ରୀ—
Pāluṇi 1. A female of the Pāṇa caste.

୨ । ଅପତ୍ତିଆଣୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାମ—
2. Name given to females.

ପଲେଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପାଳିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
Pāleibā Causative of Pālibā.

ପାଲେଶ୍ - ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାଲେଶ)—ରାଜପ୍ରାସାଦ—
Pāleś ପାଲେସ **ପାଲେସ** Palace.

ପାଲେଶ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ ପାଲେଶ୍ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ)
Pāleś suparintendent ରାଜପ୍ରାସାଦର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ—
ପାଲେସ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ **ପାଲେଖସୁପ୍ରବଂଟ** Palace superintendent.

ପାଲ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ—(ପାଲଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)–ପାଲନୀୟ (ଦେଖ)—
Pālya Pālaniya (See).

ଦେ. ବିଣ—ପାଳିତ (ଦେଖ)—Pālita (See).

ପାଲ୍ୟ ଯାହାର ନୋହୁ ତାହାର ଅଜ କାହାକୁ ଦିସ୍ ।
ଅଭିମନ୍ୟୁ ବଦରଧ୍ୟତନ୍ତ୍ରାମଣି ।

ପାୱା—ଦେ. ବିଣ—ପାହୁ (ଦେଖ)
Pāwā Pāhu (See)

ପାୱା ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ବଙ୍ଗଳାରୁ ଅନୁକୃତ)—
Pāwā jibā ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା; ମିଳନ—To be had; to be
ପାଓୟା ଯାଓୟା got; to be recovered.
पाया जाना

ପାୱାର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାୱାର୍)—
Pāwār ୧ । କ୍ଷମତା—1. Power.
ପାଓୟାର ୨ । ରେଲ ଗାଡ଼ି; ମଟର ଓ କଳ ଆଦିର ବଳ—
पावार 2. Power of a machine.

୩ । ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଆଦି ବିଚାରକଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଚାର କରିବା ଓ ଦଣ୍ଡ ଦେବାର କ୍ଷମତା—3. The power conferred on Magistrates or on the functionary to deal with cases of certain descriptions.

ପାୱାର ହାଉସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାୱାର ହାଉସ୍)—
Pāwār hāus ଯେଉଁ ଘରେ କଳ ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦିତ
ପାଓୟାର ହାଉସ କରାଯାଇ ତାହା ବିଜୁଳି ବତି ଓ ପଙ୍ଖା ଆଦି
पावार हौस ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଦୂରକୁ ଚାଳିତ କରାଯାଏ—
Power house.

ପାଶ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାଶ)—୧ । ପରୀକ୍ଷାରେ ସଫଳତା ଲାଭ ବା
Pās ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା—1. Passing of an examination.
ପାଶ ୨ । କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାର ବା ମଟରଗାଡ଼ି ଆଦି
पास ଚଳାଇବାର ଲିଖିତ ଅନୁମତି ପତ୍ର; ଛଡ଼ି ଚିଠି—
2. A permit, a pass.

୩ । ବନ୍ଧୁକ ଆଦି ବ୍ୟବହାର କରିବା, ବାଜା ବଜାଇ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ନେବା ଆଦି ପାଇଁ ସରକାରରୁ ମିଳିବା ଛଡ଼ି(ଚିଠି)—
3. Licence for the use of a gun or for taking a procession.

୪ । ଆଧୁନିକ ଭୋଜ ବିଦ୍ୟା (mismerism) ର ବାଜିଗର ଅନ୍ୟ ଲୋକର ଦେହରେ ହାତ ବୁଲାଇବା ରୂପ କର୍ମ—
4. Pass (given by a mismerist to hypnotise a patient.)

୫ । (ଫା. ପାସ୍) କୌଣସି ସୁଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟ ଛିଞ୍ଚିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ପାତ୍ର—A pot or vessel used in sprinkling scouts.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ଗୋଲାବ ପାଶ]

ବୈଦେ. ବିଣ.—ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ—Passed.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—(ଭୁଲ. ହି. ପାସ୍; ସଂ. ପାର୍ଶ୍ୱ)—
୧ । ପାଖ—1. Side.

୨ । ନୈକଟ୍ୟ—2. Nearness.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର)—ବିଣ.—ଅଦୂର; ନିକଟ—
Adjoining; near; not distant.

ପାଶ୍ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—(ଇଂ. ପାସ୍)—ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା—
Pās kariba To pass an examination.
ପାଶକରା **पासकरना** (ଫେଲ ହେବା—ବିପରୀତ)

ପାଶ୍ ଖବର୍—ବୈଦେ. ବି.—(ଇଂ. ପାସ୍+ଫା. ଖବର୍)—ପରୀକ୍ଷାରେ
Pās khabar ଛାତ୍ର ପାଶ୍ କରିଥିବା ସମ୍ବାଦ—
পাশের খবর News of an examinee's passing
پاشکی خبر an examination.

ପାଶ୍ ନମ୍ବର—ବୈଦେ. ବି.—(ଇଂ. ପାସ୍+ନମ୍ବର)—କୌଣସି
Pās nambara ପରୀକ୍ଷାରେ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀର ପାଶ କରିବା ପାଇଁ
পাশ মার্ক **پاس مارک** ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନମ୍ବର—Pass mark in
(ପାଶ୍ ମାର୍କ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) an examination.

ପାଶ୍‌ପୋର୍ଟ୍(ର୍ଟ୍)—ବୈଦେ. ବି.—(ଇଂ. ପାଶ୍‌ପୋର୍ଟ୍)—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି
Pās pot(rt) ଦେଶାନ୍ତରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଯେଉଁ
পাশপোর্ট ଛାଡ଼ପତ୍ର ନିଏ—Pass ports; a permit granted
پاسپورٹ to a person to travel in foreign countries.

ପାଶ୍ ବୁକ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଡାକ ଘରେ କମ୍ବା ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଆଦିରେ
Pas buk ଟଙ୍କା ଜମା କରିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଜମା କରିବାର
পাশবুক **پاسبک** ନିଦର୍ଶନ ରୂପେ ମିଳିବା ହିସାବ ବହି—
(ପାଶ୍ ବହି—ଅନ୍ୟରୂପ) Pass book (of any bank).

ପାଶ୍ ଲିଷ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାଶ୍ ଲିଷ୍ଟ)—କୌଣସି ପରୀକ୍ଷାରେ ପାଶ୍
Pas lisht କରିଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ତାଲିକା—
পাশ লিষ্ট **پاس لسٹ** Pass list.
(ପାଶ୍‌ଲିଷ୍ଟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାଶ—ସଂ. ବି.—(ପଶ୍ ଧାତୁ=ବାନ୍ଧିବା+କରଣ. ଅ; କମ୍ବା ପାଶି ଧାତୁ
Pāśa +କରଣ. ଅ,—୧ । ରଜ୍ଜୁ; ଦଉଡ଼ି—
1. Rope; string; cord.
୨ । ଶିକୁଳି—2. Chain; fetter; bond.
୩ । ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଆଦି ଧରିବାର ଫାଶ; ଫାନ—
3. Noose; snare; trap.
୪ । ଜାଲ—4. Net.
୫ । ଅକ୍ଷ; ପଶାଖେଳ—5. Game of dice.
୬ । ପାଶାସ୍ତ୍ର; ଶସ୍ତ୍ରଭେଦ; ପ୍ରାଚୀନ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—
6. A noose; a weapon of offence.
[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ଶତ୍ରୁ ଉପରକୁ ପକାଇ ଶତ୍ରୁକୁ ଅପଣା ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ଆଣିବାକୁ ହେଉଥିଲା—
୭ । ଗଣ୍ଠି—7. A knot; loop. ୮ । ସୂତ୍ର—8. Thread.
୯ । ପଶାକାଠି—9. Die; dice.
୧୦ । ବୁଣା ହୋଇଥିବା ବସ୍ତୁର ଧାଡ଼ି—The edge or border of anything woven (Apte)
୧୧ । (କେଶ ବାଚକ ଶବ୍ଦ ପରେ ବସିଲେ)—ସମୂହ; ଗୁଚ୍ଛ; ବଡ଼ା—
11. A tuft or mass.
(ଯଥା—କେଶପାଶ)
୧୨ । (ଶବ୍ଦ, ଉଷକ୍ ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦ ପରେ ବସିଲେ) ନିକୃଷ୍ଟ—ଯଥା ଶବ୍ଦପାଶ; ବୈୟାକରଣପାଶ; ଉଷକ୍‌ପାଶ)
12. A contemptible or worthless person.
ସଂ. ବିଣ.—୧ । (କର୍ମବାଚକ ଶବ୍ଦ ପରେ ବସିଲେ) ସୁନ୍ଦର—
1. Beautiful, graceful.
(ଯଥା—କର୍ଣ୍ଣପାଶ)
୨ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ ଯଥା ଭ୍ରୂପାଶ=ଖଣ୍ଡିଆ ଭୁରା) କୁତ୍ସିତ; ମନ୍ଦ—2. Ugly; bad.
ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବି.—(ସଂ. ପାର୍ଶ୍ୱ)—୧ । ପାଖ—
پاش **پاس** 1. Side.
ଯା ଯା ମୋ ପାଶରୁ । ଦବସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ.
୨ । ନୈକଟ୍ୟ; ସମୀପ—2. Vicinity.
ଅପରାଧୀ ହେଲେ ଦାସ
ନିକଟେ ପାଶରୁ ଯିବ କ୍ଷମା କର ଦୋଷ । ଉଷ, ପ୍ରେମଧାରାଦ୍ୟ.
୩ । ପାର୍ଶ୍ୱଭାଗ—3. The sides; flank.
ଫୁଲ ପଶା ଫୁଲ ଅଳକ ଗ୍ରମର ଫୁଲଶାରେ ଧର ନରେ
ବେନ ପାଶରେ ମଦେ ମଦେ ଭାଳବା ବ ବହୁତ ବଜନରେ । ଶାନ୍ତକୁଞ୍ଜ. ଜଗମୋହନ.
୪ । (ପାନବରଜୀଙ୍କ ଭାଷା) ପାନ ଗଛର ଧାଡ଼ି—
4. A row of plants in a betel plantation.

ପାଶକ—ସଂ. ବି. (ପାଶି ଧାତୁ=ବନ୍ଧନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pāśaka ୧ । ପଶାଖେଳ—1. Game of dice.
୨ । ପଶାକାଠି—2. Die; dice (Apte).

ପାଶକ ପୀଠ—ସଂ. ବି.—୧ । ଜୁଆ ଖେଳର ଘର—
Pāśaka pīṭha 1. A gambling house. (Apte).
୨ । ଯେଉଁ ପଟା ଉପରେ ପଶା ଖେଳା ଯାଏ—
2. A gambling table. (Apte).

ପାଶ କ୍ରୀଡ଼ା—ସଂ. ବି. (ଷ୍ଠା ତତ୍; ପାଶ ଦ୍ୱାରା କ୍ରୀଡ଼ା)—
Pāśa krīrdā ଅକ୍ଷକ୍ରୀଡ଼ା; ପଶା ଖେଳ; ଚଉସାର—
The game of dice; playing at dice

ପାଶଙ୍ଗ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାଷାଣ; ଭୁଲ. ଫା. ପାସଙ୍ଗ୍)—
Pāśaṅga ୧ । ତରାଜୁର ଦୁଇ ପାଖକୁ ସମାନ କରିବାକୁ
پاشانگ ଯେଉଁ ପାଷାଣ ବା ଇଟା ଖଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ହୁଏ—
پاسنگ, پسنگا 1. A piece of stone or brick-bat put
ମ. ପାସଙ୍ଗ on one of the paus of a scale to make
ଫା. ପାସଙ୍ଗ the beam horizontal; a make weight.
୨ । ତୁଳା ଦଣ୍ଡର ଦୁଇ ପାଲାର ସମତା—
2. Equilibrium of a scale-beam.

ପାଶଙ୍ଗ ଧରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପାଷାଣ+ଧୃ ଧାତୁ)—
Pāśaṅga dharibā ତୁଳା ଦଣ୍ଡର ଉଭୟ ଭରଫର ପଲ୍ଲାକୁ
پاشانگ ڈھالنا ସମାନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଥିବା
پاسنگ ڈالنا ପଲ୍ଲାରେ ଇଟା ଖଣ୍ଡମାନ ରଖିବା; ଚଢ଼ାଇ
[ପାସଙ୍ଗ ପକା(କେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ] ଧରିବା—
To set the balance right by putting a piece of brick-bat or earth on one of the paus to secure equipoise.

ପାଶଙ୍ଗରେ ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଖାତିର
Pāśaṅgare pakā(ke)ibā କରିବା—1. To care for.
پاسنگمے لگانا ୨ । ସମ୍ମାନ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବା—
2. To look upon with respect

୩ । ଅନୁରୋଧ ଆଦିକୁ ଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବା—
3. To pay heed to any request or advice.
(ଯଥା—ମୋ କଥାଟାକୁ ସେ ପାଶଙ୍ଗରେ ପକାଇଲା ନାହିଁ ।)

ପାଶଙ୍ଗରେ ନ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—
Pāsaṅgare na pardibā
पासंग बराबर न होना, पासंगभी न होना
୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ସଙ୍ଗେ ତୁଳନୀୟ ନ ହେବା—
1. Not to be considered worth comparing.
୨ । ସମାନ ନ ହେବା—2. Not to be equal.
୩ । ଅନେକଙ୍କ ଭିତରେ ଜଣେ ବୋଲି ବିବେଚିତ ନ ହେବା—
3. No to be considered as a distinguished person amongst many.
୪ । ସମ୍ମାନ-ସହିତ ବିବେଚିତ ନ ହେବା—4. Not to be regarded with a feeling of respect.
(ଯଥା—ଆଜି କାଲିକାର ଛୋକାଙ୍କ ଦଳରେ ଆମେ ମରହଟ୍ଟିଆ ଯାକ ପାଶଙ୍ଗରେ ପଡ଼ୁ ନାହୁଁ ।)

ପାଶ ପାଣି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ବରୁଣ—
Pāśa pāṇi The Hindu God of ocean.
ପାଶଧର, ପାଶହସ୍ତ, ପାଶଭୃତ୍ } ଅନ୍ୟରୂପ
[ଦ୍ର—ବରୁଣ ଦେବତା ହାତରେ ଗୋଟିଏ ପାଶ ଧରିଥାଆନ୍ତି ।]
ସଂ. ବିଣ—ପାଶ ରୂପ ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ—
Armed with a noose.

ପାଶବ—ସଂ. ବିଣ. (ପଶୁ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଅ)—୧ । ପଶୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pāśaba 1. Beastly; bestial.
୨ । ପଶୁର ଯୋଗ୍ୟ—2. Becoming a beast.
୩ । ନିଷ୍ଠୁର—3. Heartless; cruel
ସଂ. ବି—ପଶୁସମୂହ—A herd of beasts; a flock of beasts.

ପାଶ ବଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ଶ୍ୟା ତତ୍ପୁ; ପାଶ+ବଦ୍ଧ)—
Pāśa baddha ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଥିବା—Noosed; ensnared.

ପାଶ ବନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ପାଶ+ବନ୍ଧ)—
Pāśa bandha ୧ । ଫାଶ; ଫାନ୍ଦ—1 Snare.
(ପାଶ ବନ୍ଧନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଫାଶରେ ବନ୍ଧା ହେବା—
2. Being ensnared.

ପାଶବିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପଶୁ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—ପାଶବ (ଦେଖ)
Pāśabika Pāśaba (See)

ପାଶଭୃତ୍—ସଂ. ବି. (ଉପପଦ ତତ୍ପୁରୁଷ; ପାଶ+ଭୃ ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—ପାଶପାଣି (ଦେଖ)
Pāśabhṛut Pāśapāṇi (See)

ପାଶମୁଦ୍ରା—ସଂ. ବି—ତାନ୍ତ୍ରିକମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ କରମୁଦ୍ରାବିଶେଷ—
Pāśamudrā A posture of the fingers used by Tantra worshippers.
[ଦ୍ର—ପ୍ରତ୍ୟେକ ହାତରେ ତର୍ଜନୀ ଓ ବୃଦ୍ଧାଙ୍ଗୁଷ୍ଠର ଅଗ୍ରକୁ ବୃତ୍ତାକାରରେ ସଂଲଗ୍ନ କରି ଉକ୍ତ ବୃତ୍ତ ଦ୍ୱୟକୁ ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗେ ବିପରୀତ ଦିଗରୁ ଛୁଆଁଇଲେ ପାଶମୁଦ୍ରା ହୁଏ । ହ. ଶ.]

ପାଶା—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତୁର) ବି. (ସଂ. ପାଶକ-)—
Pāśā ୧ । ପଶା ଖେଳ—1. The game of dice.
୨ । (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ) ଅଳଙ୍କାରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବା ଏକ ପ୍ରକାର ରୂପା କଡ଼ି—2. A kind of silver ring used in ornaments.
ବୈଦେ. ବି. (ତୁର୍କୀ ଭାଷା; ଫା. ବାଦ୍‌ଶାହ୍)—
ତୁରସ୍କର ସର୍ଦ୍ଦାରମାନଙ୍କର ଉପାଧିବିଶେଷ—
Pasha; a title of Turkish Chiefs.

ପାଶି (ଧାତୁ)—ସଂ. (ପଶ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍) —ବନ୍ଧନ କରିବା—
Pāśi (root) To bind.

ପାଶି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାଶ)—ଫାଶ—
Pāśi Noose; snare.
ବାନ୍ଧିବାକୁ ମୋ ମନ ରୂ ପାଶି । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କବିଶୋଭାକର ସଙ୍ଗୀତ ।

ପାଶିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପାଶ+ଇକ)—ଯେ ଫାଶ ଦ୍ୱାରା ପକ୍ଷୀ ଧରେ—
Pāśika A bird catcher.

ପାଶିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପାଶ+ଇତ)—ପାଶବଦ୍ଧ—
Pāśita Fettered; ensnared.

ପାଶୀ—ସଂ. ବିଣ (ପାଶ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ପାଶାସ୍ତ୍ରଧାରୀ—
Pāśī Armed with a noose.
(ପାଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି—୧ । ବରୁଣ—
1. The Ocean-god.
୨ । ଯମ—2. The God of death.
୩ । ବ୍ୟାଧ—3. A hunter or fowler.
୪ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଫାଶ ବସାଇ ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଆଦି ଧରେ—
4. A persou who catches birds and beasts by setting snares.
୫ । ପ୍ରାଣ ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଗଳାରେ ଯେଉଁ ଦ୍ୱାରା ଫାଶ ବସାଏ (ହ. ଶ.)—5. A public hangman.
ଦେ. ବି (ସଂ. ପାଶ)—ଫାଶ—Noose.
ଚିତ୍ତ ଶୁଦ୍ଧିକ ସେଇକୁ ପ୍ରକାଶି
ବସ୍ତ୍ରାବତ କରଣ ବାହୁପାଶୀ ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ)—ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ; ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—
Adjacent.
ବଦୂରେ ସେ ପାଶୀ ଦେଇ ପାଶୀ ମୋହ ଉଭ – ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ ।

ପାଶୁକ—ସଂ. ବିଣ (ବୈଦିକ)—(ପଶୁ+ଅକ)—୧ । ପଶୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pāśuka 1. Relating to animal (Apte).
୨ । ଦେବତାଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ବଳିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Relating to a victim of sacrifce (Apte).

ପାଶୁପତ—ସଂ. ବିଣ (ପଶୁପତି—ମହାଦେବ+ଅ)—ମହାଦେବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pāśupata Belonging to Mahādeba.
(ପାଶୁପତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି—୧ । ଶିବଭକ୍ତ; ଶୈବ—
1. A devotee of Śiba.

୨ । ମହାଦେବଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଶିବଙ୍କ ଅମୋଘାସ୍ତ୍ର—
2. Name of a weapon of Śiba.
[ଦ୍ର—ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ତପସ୍ୟାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ମହାଦେବ ଏହାକୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେଇଥିଲେ ।]
୩ । ବକ ଫୁଲ; ଅଗସ୍ତୀ ଫୁଲ—
2. A flower; Agasti; Grandiflora.

ପାଶୁପତଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି—ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ହିନ୍ଦୁଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—
Pāśupata darśana Name of a Sectarian treatise of Hindu Philosophy.
[ଦ୍ର—ସର୍ବାର୍ଥଦର୍ଶନ ସଂଗ୍ରହରେ ଏ ଦର୍ଶନର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଏଥିରେ ଜୀବମାତ୍ରଙ୍କୁ 'ପଶୁ' ସଂଜ୍ଞା ଦିଆ ଯାଇଅଛି ଓ ପଶୁପତି ଶିବ ଜଗତର ଓ ଜୀବର ଅଧୀଶ୍ୱର ଥିବାର ଲେଖା ଅଛି । ମୁକ୍ତି ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଯଥା—ସର୍ବ ଦୁଃଖର ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବୃତ୍ତି ଓ ପରମୈଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ବୋଲି ଏଥିରେ ଲେଖା ଅଛି । ଅନ୍ୟ ଦର୍ଶନମାନଙ୍କରେ ଦୁଃଖର ନିବୃତ୍ତିକୁ ମୁକ୍ତି ବୋଲି ଯାଇଅଛି, କିନ୍ତୁ ପାଶୁପତ ଦର୍ଶନରେ ଦୁଃଖର ନିବୃତ୍ତି ସଙ୍ଗେ ପରମୈଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ନ ହେଲେ ମୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି । ଦୃକ୍‌ଶକ୍ତି ଓ କ୍ରିୟାଶକ୍ତି ପରମୈଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟପ୍ରାପ୍ତିରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାର ଦୁଇଟି ଫଳ । କେହି କେହି ଭଗବଦାସତ୍ୱପ୍ରାପ୍ତିକୁ ମୁକ୍ତି କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପାଶୁପତଦର୍ଶନ ମତରେ ଏହା ମୁକ୍ତି ନୁହେ, ବନ୍ଧନ ଅଟେ—ହି. ଶ.)

ପାଶୁପତବ୍ରତ—ସଂ. ବି—ବ୍ରତବିଶେଷ—
Pāśupatabrata A religious penance.
[ଦ୍ର—ଏହି ବ୍ରତପାଳନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାଦଶୀ ଦିନ ଥରେମାତ୍ର ଖାଇବେ । ତ୍ରୟୋଦଶୀ ଦିନ ଅଯାଚିତଭାବରେ ଯେ ଯାହା ଦେବ ଖାଇବେ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଦିନ ଦିନଯାକ ଉପବାସ କରି ରାତିରେ ଖାଇବେ ଓ ତହିଁ ପରଦିନ ଉପବାସ କରିବେ ।]

ପାଶୁପତାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି—ଶିବଙ୍କର ତ୍ରିଶୂଳ; ଶୂଳାସ୍ତ୍ର—
Pāśupatāstra The trident of Śiba.
[ଦ୍ର—ଅର୍ଜୁନ ତପସ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଶିବଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରାଇ ଏ ଅସ୍ତ୍ର ଶିବଙ୍କଠାରୁ ପାଇଥିଲେ ।]

ପାଶୁପାଲ୍ୟ—ସଂ. ବି (ପଶୁପାଳ+ଭାବେ. ଯ)—ପଶୁପାଳନ ବୃତ୍ତି—
Pāśupālya The occupation of rearing cattle.

ପାଶୁବନ୍ଧକ—ସଂ. ବି (ପଶୁ+ବନ୍ଧକ+ଅ)—ଯଜ୍ଞର ବଳିପଶୁ ବନ୍ଧାଯିବା ସ୍ଥାନ (ହି. ଶ)—
Pāśubandhaka The place where the victim intended for a sacrifice is tied down.

ପାଶେ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ପାର୍ଶ୍ୱ)—୧ । ନିକଟରେ—
Pāśe 1. Near.
ପାଶେ **ପାଶମେ** ୨ । ନିକଟକୁ—2. To.
ତା ପାଶେ ପାଆଳା ସେ ନିତ କରୁଛ ଛୁଟ—ସଙ୍ଗୀତ ।
୩ । ଠାରେ—3. At.

ପାଶ୍ଚା—ଦେ. ବି (ଫା. ପାଦସାହ)—ବାଦସାହା; ମୁସଲମାନ ରାଜା; ସମ୍ରାଟ—
Pāschā King; emperor.
ପାତଶା **ପାସା**

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ(ତ୍ୟ)—ସଂ. ବିଣ (ପଶ୍ଚାତ୍+ଭବ ଅର୍ଥେ. ଯ ବା ତ୍ୟ)—
Pāschātya(ttya) ୧ । ପଶ୍ଚିମଦିଗସ୍ଥ; ପ୍ରତୀଚୀନ; ପ୍ରାତୀତ୍ୟ—
1. Western; occidental.
୨ । ପଶ୍ଚାଦ୍ଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ; ପଛଆଡ଼େ ଥିବା—
2. Being behind; posterior; hind.
୩ । ପରେ ଘଟିବା—3. Subsequent.
୪ । ପଶ୍ଚାଦ୍ୟାଗତ; ପଛେ ଆସିବା—
4. Coming after.
୫ । ପଶ୍ଚିମଦେଶୀୟ—5. Belonging to the western country or the western Hemisphere.
୬ । ପଶ୍ଚିମଦେଶାଗତ—
6. Hailing from the west.
୭ । ଅନ୍ତିମ—7. Last; ultimate.
ସଂ. ବି—୧ । ଇଉରୋପୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—
1. A European.
୨ । ଯବନ—2. A Mahomedan (coming to India from the west).
୩ । ପଛଆଡ଼—3. The hind part.

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ଭାରତର
Pāschāty bijñāna ପଶ୍ଚିମରେ ଅବସ୍ଥିତ ଇଉରୋପ ଓ ଆମେରିକା ଆଦିରେ ଆଲୋଚିତ ବିଜ୍ଞାନ—
Western science.

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା—ସଂ. ବି—ଭାରତରେ ଇଉରୋପବାସୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ
Pāschātya śikshyā ଶିକ୍ଷା—Western education; Education promulgated in India by the Europeans.

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା—ସଂ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ସଭ୍ୟତା ଭାରତକୁ ପଶ୍ଚିମରୁ
Pāschātya sabhyatā ଅର୍ଥାତ୍ ଇଉରୋପରୁ ଆସି ଅଛି—
1. Western civilization introduced in India by the Europeans.
୨ । ଇଉରୋପ, ଆମେରିକା ଆଦି ଦେଶର ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା—
2. Modern civilisation.

ପାଷକ—ସଂ. ବି—ଗୋଡ଼ରେ ପିନ୍ଧାଯିବା ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ—
Pāshaka A kind of ornament for the leg.

ପାଷଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପାପ+ଷଣ୍ ଧାତୁ=ଦାନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଡ; ବା ପା=ବେଦ ଧର୍ମ+ଷଣ୍ ଧାତୁ=ନିଷ୍ଫଳ କରିବା
Pāshaṇḍa (ପାଷଣ୍ଡୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) +କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ବେଦବିରୁଦ୍ଧବାଗ୍ମୀ; ବିଧର୍ମୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ସଦାଚାରଭ୍ରଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି—1. A heretic; a heterodox; a person who forsakes vedic ways and follows other ways.
୨ । ବିଧର୍ମୀ—2. An apostate.
୩ । ଅହିନ୍ଦୁ—3. A non-Hindu.
୪ । ବୌଦ୍ଧ ବା ଜୈନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ—
4. A Buddhist or Jaina.

୫ । ପାମର—5. Wicked man.
୬ । ଶଠ—6. Rogue; villain.
୭ । ନାସ୍ତିକ—
7. An atheist; imposter.
୮ । ପାପୀ—8. Sinner.
୯ । ଧର୍ମଧ୍ୱଜୀ ବା କପଟଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତି—
9 An imposter; a religious hypocrite.
୧୦ । ସମ୍ପ୍ରଦାୟ (ହି. ଶ)—
10. Religious sect.
୧୧ । ଧର୍ମମତ (ହି. ଶ)—
11. Religious doctrine or tenet.
୧୨ । ବେଦବିରୁଦ୍ଧ ବାଦ ଓ ଆଚରଣ—
12. Heresy; heterodoxy. (Apte)
ଦ୍ୱିଜେ ପାଷଣ୍ଡ ଆଚରନ୍ତେ
ସେ ପଙ୍କ୍ତିଭେଦ ନ କରନ୍ତେ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।
ସ. ବିଣ—୧ । ଅଧର୍ମୀ—1. Impious.
୨ । ସଦାଗ୍ରହଭ୍ରଷ୍ଟ—
2. Heretical; heterodox.
୩ । ପ୍ରତାରକ; ଶଠ—3. Fraudulent.
୪ । ନାସ୍ତିକ—4. Blashemous.
୫ । ଦୁଷ୍ଟ—5. Wicked.
୬ । ପାପିଷ୍ଠ—6. Sinful.
୭ । ଧର୍ମଧ୍ୱଜୀ—7. Hypocritical.

ପାଷଣ୍ଡକ—ସ. ବି ଓ ବିଣ—ପାଷଣ୍ଡ (ଦେଖ)—
Pāshaṇḍaka (ପାଷଣ୍ଡିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Pāshaṇḍa (See)

ପାଷଣ୍ଡତା(ତ୍ୱ) —ସ. ବି—(ପାଷଣ୍ଡ+ଭାବାର୍ଥେ. ତା, ତ୍ୱ)—
Pāshaṇḍatā(twa) ୧ । ଅଧାର୍ମିକତା—1. Impiety.
୨ । ଭଣ୍ଡତା—2. Hypocricy.
୩ । ଈଶ୍ୱର ନିନ୍ଦା—3. Blashemy.
୪ । ନାସ୍ତିକତା—4. Atheism.
୫ । ବିରୁଦ୍ଧ ଧର୍ମ; ଧର୍ମାନ୍ତର—5. Heresy.

ପାଷଣ୍ଡୀ—ସ. ବି ଓ ବିଣ. ପୁଂ—(ପାଷଣ୍ଡ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Pāshaṇḍī ପାଷଣ୍ଡ (ଦେଖ)— Pāshaṇḍa (See)
ସ. ବି ଓ ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପାଷଣ୍ଡର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Pāshaṇḍa.

ପାଷାଣ—ସ. ବି (ପିଷ୍ ଧାତୁ=ବାଟିବା+କରଣାର୍ଥ. ଆନ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ବଟାଯାଏ)—୧ । ପଥର; ଶିଳା—1. Stone.
Pāshāṇa
୨ । ବଟକରା—
2. A piece of stone used as a weight.
୩ । ପାଶଙ୍ଗ—
3. A piece of stone put on one of the scale pans to make the beam horizontal.

ପାଷାଣଗର୍ଦ୍ଦଭ—ସ. ବି—ହନୁ ସନ୍ଧିଜାତ କ୍ଷୁଦ୍ର ରୋଗବିଶେଷ; ଦାନ୍ତ ମୂଳ ଫୁଲା ରୋଗ (ହି. ଶ)—
Pāshāṇa garddabha Swelling of the jaws.

ପାଷାଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ—ସ. ବି—ମାର୍ଗଶିର ମାସ ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ—
Pāshāṇa-chaturddasī The 14th day of the bright fortnight of the month of Mārgasira.
[ଦ୍ର—ଏ ଦିନ ପାର୍ବତୀଙ୍କୁ ପାଷାଣାକାର ପିଷ୍ଟକ ଦ୍ୱାରା ପୂଜା କରାଯାଏ ।]

ପାଷାଣ ଦାରକ—ସ. ବି—୧ । ପଥର ଭେଦ କରିବାର ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଟାଙ୍ଗିଆ—1. An axe for piercing stones.
Pāshāṇa dāraka
(ପାଷାଣ ଦାରଣ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ପଥର କାଟିବା ବଟାଲୀ; ପଥୁରିଆଙ୍କ ସଜ—
2. A stone cutter's chisel.

ପାଷାଣ ଭେଦକ—ସ. ବି—ପାଷାଣ ଭେଦୀ (ଦେଖ)—
Pāshāṇa bhedaka Pāshāṇa bhedī (See).
(ପାଷାଣ ଭେଦନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାଷାଣଭେଦୀ—ସ. ବି. (ଏହା ପର୍ବତରୁ ଜନ୍ମୁଥିବାରୁ)—୧ । ରୁଲୁଣୀହାଡ ପୋଷ୍ଟ ଗୁଳ୍ମ; ତୁଳସ୍ୟାଦି ବର୍ଗର ସୁବାସଯୁକ୍ତ ଶାକ ପାଷାଣ ଚୁର, ପାଥରଚୁର ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—
Pāshāṇabhedī
ପଥରଚୁର 1. Colenus Aromaticus; Irissp.
ତେ. ପିଣ୍ଡିରେଣ୍ଟୁ [ଦ୍ର—ଏହା ତୁଳସ୍ୟାଦିବର୍ଗର ଶାକ
ମ. ପାଷାଣଭେଦୀ ଗୁଳ୍ମ; ପତ୍ର ସୁଗନ୍ଧ, ମାଂସଳ, ଭାଙ୍ଗିଲେ ମସ
ସ. ନାମ—ଅଶ୍ମଘ୍ନ; ଅଶ୍ମଭେଦୀ ମସ ହୁଏ । ପତ୍ରର ଧାର ଦନ୍ତୁର; ଏହାର
ଶିଳାଗର୍ଭଜ; ପାଷାଣଭେଜ, ପତ୍ର ବାଟି ପିଇଲେ ପେଟ ବିଗିଡ଼ିଥିଲେ
ପାଷାଣଭେଜନ ଭଲ ହୋଇଯାଏ ।]
ସ. କରଜୋଡ଼— ୨ । ଲଟାଳଆ ଅପୁଷ୍ପକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶାକ
ହେମସାଗର, ପାଷାଣଭେଦକ, ବିଶେଷ; ହିମସାଗର; ହେମସାଗର—
ଗିରିଭେଦ, ଇନ୍ଦ୍ରଯୋଜନୀ 2. Colinus Ambonicus;
ପାଥରକୁଚି, ହିମସାଗର, ହେମସାଗର Kalucho Laciniata
ପଖାନଭେଦ Selaginella Irissp.
ଫା. ଗୋଶଦ [ଦ୍ର—ଏହା ସାର୍ଦ୍ଧାୟୁଃ ଓ ଗଛ
ଆ. ଜନ୍ତ୍ରଅନା ସିଧା; ପତ୍ର ମୋଟା ଓ ମାଂସଳ ଏବଂ
ତେ. ତେଲ ନୁରୁପିଣ୍ଡି ପକ୍ଷାକାରରେ କର୍ତ୍ତିତ; ଫୁଲ ଶ୍ୱେତ ଓ
ହଳଦିଆ; ଏହା ଶୀତବୀର୍ଯ୍ୟ, ଈଷତ୍ କଷାୟରସ; ବସ୍ତିଶୋଧକ ଓ ଭେଦକ;
ତ୍ରିଦୋଷ, ଅର୍ଶ, ଗୁଳ୍ମ, ମୂତ୍ରକୃଚ୍ଛ୍ର, ଅଶ୍ମରୀ, ହୃଦ୍‌ରୋଗ; ଯୋନିରୋଗ,
ପ୍ରମେହ, ପ୍ଲୀହା, ଶୂଳ ଓ ବ୍ରଣ ନିବାରକ ।]
ଦେ. ବି.—ପୁରୁଣାକୋଠା ଓ ଦେଉଳର ପଥର, ଇଟା ସନ୍ଧି
ଓ ଅବ୍ୟବହୃତ କୂଅ ଓ ବାଉଁଶମାନଙ୍କ ନଳ ଓ ପଥର ସନ୍ଧିରେ
ଉଠିବା ଶାଖା ପୂର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗୁଳ୍ମ—Ferns.
ପାଷାଣ ଭେଦରେ ମଣ୍ଡିତ ଭୋଜନ
ଶରବାଳ ସ୍ତରେ ଉଷ୍ଣ ସୁତବଣ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଚଉତିଶା

ପାଷାଣମୟ—ସ. ବିଣ.—(ପାଷାଣ+ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟାର୍ଥେ ମୟ) ୧ । ପାଷାଣ ବା ପଥରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ—1. Full of stone; stony.
Pāshāṇamaya
୨ । ପାଷାଣରେ ନିର୍ମିତ—2. Made of stone.

ପାଷାଣ ରୋଗ—ସ. ବି.—ଅଶ୍ମରୀ ରୋଗ (ହି. ଶ.)—
Pāshāṇa roga Stone in the bladder.

ପାଷାଣ ସମ୍ଭବ ବଲ୍ଲୀ—ସଂ. ବି.—ପ୍ରବାଳ; ପୋହଳା (ହି. ଶ.)—
Pāshāṇa sambhaba balli Coral.

ପାଷାଣ ହୃଦୟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପାଷାଣ+ହୃଦୟ)—କଠିନ ହୃଦୟ—
Pāshāṇa hṛudaya Cruel heart.
(ପାଷାଣ ହୃଦୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—କଷ୍ଟୁର—
Cruel; stone-hearted; hard-hearted.

ପାଷାଣିଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପାଷାଣ)—୧ । ପାଷାଣମୟ—
Pāshāṇiā 1. Stony.
୨ । ପାଷାଣ ପରି କଠିନ—2. Hard as stone.

ପାଷାଣୀ—ସଂ. ବି. (ପାଷାଣ+ଈ)—୧। ବଟକରା—
Pāshāṇi 1. Stone weight.
୨ । ଦୁର୍ଗା—2. Goddess Durga.

ପାଷାଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ. ପୁଂ. (ସଂ. ପାଷଣ୍ଡ)—ପାଷଣ୍ଡ (ଦେଖ)
Pāshāṇḍa Pāshaṇḍa (See)
(ପାଷାଣ୍ଡୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପାଷ୍ଟୋ—ଦେ. ବି.—ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାନ୍ତ ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ୪୦ ଲକ୍ଷ
Pāshṭo ଲୋକଙ୍କର କଥିତ ଏକ ପ୍ରକାର ଇରାନିଅନ୍ ଭାଷା—
ପାସ୍ତୋ A group of Eranian language spoken by
ପାସ୍ତୁ above 4 lacs of people in N. W. Frontier.
(ପାଷ୍ଟୁ, ପାସ୍ତୁ (ସ୍ତ୍ରୀ)—ଅନ୍ୟରୂପ) Provinces; the Pashtoo language.

ପାସୁର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ. (ସଂ. ବିସ୍ମରଣ)—
Pāsura (etc) ପାସୋର (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)
Pāsora etc. (See).

ପାସୁରା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ.—(ସଂ. ବିସ୍ମରଣ—ପାସୋରା (ଦେଖ)
Pāsurā Pāsorā (See)

ପାସୁରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—ପାସୋରାଇବା (ଦେଖ)
Pāsurā(re)ibā Pāsorāibā (See)

ପାସୁରିବା—ଦେ. କ୍ରି.— ପାସୋରିବା (ଦେଖ)
Pāsuribā Pāsoribā (See)

ପାସେଜ୍ ମନି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଜାହାଜ ଆଦିରେ ବନ୍ଧୁଦୂରକୁ
Pāsej mani ଯିବା ପାଇଁ ଲାଗିବା ଭଡ଼ା—Passage-money.
ପ୍ୟାସେଜ ମନି **ପ୍ୟାସେଜ ମନୀ**

ପାସେଞ୍ଜର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ରେଲ ଓ ଜାହାଜ ଆଦିରେ
Pāseñjar ଯିବା ଯାତ୍ରୀ—1. Passenger.
ପ୍ୟାସେଞ୍ଜର ୨ । ପାସେଞ୍ଜର ଗାଡ଼ି—
ପ୍ୟାସେଞ୍ଜର 2. Passenger train.
(ପାସଞ୍ଜର, ପାସେଞ୍ଜର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାସେଞ୍ଜର୍ ଗାଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାସେଞ୍ଜର+ସଂ. ଗଡ଼ୀ)—
Pāseñjar gāṛḍi ଯେଉଁ ରେଲଗାଡ଼ିରେ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଯାତାୟାତ
(ପାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) କରନ୍ତି—A Passenger
ପ୍ୟାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନ **ପ୍ୟାସେଞ୍ଜର ଟ୍ରେନ** Train.

ପାସେଞ୍ଜର୍ ଜାହାଜ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାସେଞ୍ଜର୍=ଫା. ଜାହାଜ)—
Pāseñjar jāhāja ଯେଉଁ ଜାହାଜରେ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଯିବା ଆସିବା
ପ୍ୟାସେଞ୍ଜର ଜାହାଜ କରନ୍ତି—A passenger ship.
ପ୍ୟାସେଞ୍ଜର ଜାହାଜ

ପାସୋର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ବିସ୍ମରଣ; ପ୍ରା. ବିମ୍ମରଣ; ବିସ୍ସରଣ)—
Pāsora ବିସ୍ମୃତି; ବିସ୍ମରଣ; କୌଣସି ବିଷୟ ଭୁଲିଯିବା—
ପାସର } ଅନ୍ୟରୂପ Forgetting; oblivion; forgetfulness.
ପାସ୍ତର }
ପାସରନ **ବିସରନା** ଦେ. ବିଣ—ବିସ୍ମୃତ—Forgotten.

ପାସୋର ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ବିସ୍ମରଣ)—
Pāsora jibā ସ୍ମୃତିରୁ ଅନ୍ତର ହେବା; ମନେ ନ ପଡ଼ିବା—
(ପାସୋର ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) To be forgotten.
ପାସର ଯାଓୟା **ବିଖର ହୋନା**

ପାସୋରା—ଦେ. ବି.—ପାସୋର (ଦେଖ)
Pāsorā Pāsora (See)
(ପାସରା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ବିସ୍ମରଣ)—
ପାସରା ୧ । ବିସ୍ମରଣଶୀଳ—1. Forgetful.
ବିସରାଉ ୨ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଲାଗେ । ଯଥା—ଦୁଃଖପାସୋରା; ଶୋକପାସୋରା) ଯେ (ଦୁଃଖଆଦିକୁ) ପାସୋରାଇ ଦିଏ—
2 Causing to forget (one's sorrow).
ପାସୋରିବ ଦେଖି, ଦୈତ୍ୟ; ଦେହୁ ଜନ
ଏ ଶୋକପାସୋରା ଅମ୍ବସ୍ତ୍ରଦନ । ରାଧାନାଥ. ଚଉବା ।

ପାସୋରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପାସୋରିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ
Pāsorā(re)ibā —1. Causative of Pāsoribā.
ପାସରାନ ୨ । ଭୁଲାଇବା—2. To cause to forget; to
ବିସରାନା; ବିସରାବନା bring about forgetfulness.
ପାସୋରାଇ ମନ୍ଦ ହାଳା ବଦନ ଲଗାଇ
ପୀଡ଼ି ଅଶ୍ରୁ ବରଷାଇ ଗୋ । ବଳରାମ. ଜଗୋବିନ୍ଦ ।

ପାସୋରି ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସକର୍ମକ)—ଭୁଲିଯିବା; ବିସ୍ମୃତ
Pāsori pakā(ke)ibā ହେବା—To forget.
(ପାସୋରିଦେବା, ପାସୋରିଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପାସରେ ଯାଓୟା **ବିସରଜାନା**

ପାସୋରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସକର୍ମକ)—ଭୁଲିବା; ବିସ୍ମୃତ ହେବା—
Pāsoribā To forget.
ପାଶରା ଈର୍ଷାର କଳୁଷେ ଅହା ପାସୋରି ଏ ବଥା ।
ବିସରନା ରାଧାନାଥ—ମହାଯାତ୍ରା ।

ପାହା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ପାଦ)—ପାଦୁଣ୍ଡ—
Pāhā Step; the space between the 2 legs while walking.

ପାହାଚ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାଦଚ୍ଛ)—୧ । ପାଉଚ; ସୋପାନ—
Pāhācha 1. Step of a ladder or staircase.
(ପାହାଞ୍ଚ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ସିଢ଼ି—2. Ladder; stairs.
ଧାପ **ଖାଡ଼ୀ, ସୀଢ଼ୀ**

ପାହାଡ଼—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପର୍ବତ; ପାଷାଣ)—
Pāhārḍa ୧ । ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ପର୍ବତ; ମୁଣ୍ଡିଆ—
ପାହାଡ଼ 1. Hill; hillock.
ପହାଡ଼ ୨ । ମାଟି ବା ପଥରର ଉଚ୍ଚସ୍ତୂପ—
2. A big mound of earth or stones.
୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଉଚ୍ଚ ଗଦା ବା ସ୍ତୂପି—
3. (figurative) A big mass or heap of anything

ପାହାଡ଼ ଚିତି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପାହାଡ଼ିଆ ବଡ଼ ସାପ—
Pāhārda chiti A big species of hill-snakes.

ପାହାଡ଼ ତଳି—ଦେ. ବି—୧ । ପର୍ବତର ନିମ୍ନଦେଶ—
Pāhārda tali 1. The foot of a hill.
ପାହାଡ଼ତଳ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଉପତ୍ୟକା—2. A valley.
ପାହାଡ଼ତ୍ତଳୀ } ୩ । ପର୍ବତର ନିମ୍ନରେ ଥିବା ଭୂମି—
ପାହାଡ଼ତଳୀ ତରାଇ 3. Terai.

ପାହାଡ଼ ତଳିଆ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ଉପତ୍ୟକା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pāhārda taliā 1. Relating to a valley.
ପାହାଡ଼ତଳୀ ୨ । ଉପତ୍ୟକାବାସୀ—
ତରାଇକା 2. Living in a valley.

ପାହାଡ଼ ତୋଡ଼—ଦେ. ବିଣ—ଯାହା ପାହାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ସମର୍ଥ; ଖୁବ୍ ବଳୁଆ ବା ଟାଣୁଆ—Very hard or strong (as if able to break a hill into pieces.
Pāhārda torda
ପାହାଡ଼ ତୋଡ଼
ପାହାଡ଼ତୋଡ଼

ଜୋର ନ ପାଏ ଜଠାଣ୍ଡ ତିଲ ପାହାଡ଼ତୋଡ଼ ମମତା—
ଦ୍ରୁନାଥ. ସମରତରଙ୍ଗ ।

ପାହାଡ଼ା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପାଦ ସ୍ଥାପନ)—୧ । ପାଏଡ଼ା; ଦେବତାଆଦି ବିଜେ ହେବା ସମୟରେ ବାଟରେ ବିଛା ଯାଉଥିବା ବସ୍ତ୍ର—1. Cloth spread over the road on which a deity will pass.
Pāhārdā
ପାଇଡ଼ା

ମୁଁ ତୋ ସଙ୍ଗିତ ଜଗତ ବାଟୁଡ଼ା ବିଜେ ପାହାଡ଼ାରେ
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗିତ ।

୨ । ସୁନା ରୁପାର ଜିନିସ ତିଆରିରେ ବଣିଆଙ୍କୁ ମଜୁରି ଦିଆଯିବା ଭୁଟ, ବଟା ବା ଘାଟି—2. Allowance made to goldsmiths for wastage of gold and silver in preparing ornaments.

ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—୧ । ଏକପ୍ରକାର ମଧୁର ମାଛ—
1. A kind of fresh-water-fish.
୨ । ଘୋଡ଼ା ଜିନ୍‌ର ରେକାବ—2. Stirrup.

ପାହାଡ଼ସିଂହ—ଦେ. ବି—କ୍ଷତ୍ରିୟଙ୍କ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ—
Pāhārdāsimha A family title of some Kshatriyas.

ପାହାଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପାର୍ବତ୍ୟ; ପାର୍ବତୀୟ)—୧ । ପାର୍ବତ୍ୟ; ପର୍ବତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Mountainous; hilly.
Pāhārdiā
ପାହାଡ଼ୀୟା; ପାହାଡ଼ୀ ୨ । ପର୍ବତବାସୀ—
ପହାଡ଼ୀ; ପହାଡ଼ିୟା 2. Living in the mountains.
୩ । ପର୍ବତଜାତ—3. Found in mountains.

ଦେ. ବି—ପାହାଡ଼ିଆକେଦାର (ଦେଖ)—
Pāhārdiā kedāra (See)

ପାହାଡ଼ିଆ ରାଗ ଛଡ଼ ନାଇରଥ କରୁଛ ପଞ୍ଚାର ପାର—
ନନ୍ଦକିଶୋର. ନର୍ଦ୍ଦରଣୀ ।

ପାହାଡ଼ିଆ କେଦାର—ଦେ. ବି—୧ । ସଙ୍ଗୀତର ରାଗବିଶେଷ—
Pāhārdiā kedāra 1. Name of a musical air.
[ଦ୍ର—ରାଗ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

୨ । ପାହାଡ଼ରେ ବା ପାହାଡ଼ ନିକଟରେ ଥିବା ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର—
2. A hilly field or plot of cultivated land (Howells)

ପାହାଡ଼ିଆ ମୂଷା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପର୍ବତ ମୂଷିକ)—ଏକ ପ୍ରକାର ବଡ଼ ମୂଷା—A kind of big rat inhabiting in mountains: a species of marmot.
Pāhārdiā mūshā
ପାହାଡ଼ୀ ଇନ୍ଦୁର
ପହାଡ଼ିୟାଚୁହା

ପାହାଡ଼ି ଶିଶୁ—(ସଂ. ସିତିସାଲ)—ଏକପ୍ରକାର ଶିଶୁ ଗଛ—
Pāhārdi sisu Dalbergia Latifolia (tree) Haines.
ପାହାଡ଼ୀଶିଶୁ **ସିତିସାଲ ପାହାଡ଼ୀଶିଶମ**

ପାହାଡ଼ୀ—ଦେ. ବି—ପର୍ବତବାସୀ ଲୋକ—
Pāhārdi Hill tribe; mountaineer; hill men.
ପାହାଡ଼ୀ ଦେ. ବିଣ—ପାହାଡ଼ିଆ (ଦେଖ)
ପହାଡ଼ୀ Pāhārdiā (See)

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ପାଟକବିଶେଷ—
A caste of the Śūdras of the district of Ganjam.

ପାହାଣ—ଦେ. ବି (ଥଟ୍ଟାରଙ୍କ ଭାଷା)—ପିତଳ ଝଲା ହେବା ସଲାଣେ ତମ୍ବା ଓ ଖପର ମିଶ୍ରିତ ଧାତୁ—A mixed metal or alloy used in soldering pieces of brass.
Pāhāna

ପାହାଣିଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପତନ)—ଢଳମଳ; ଢାଲୁ; ଗଡ଼ାନିଆ—Sloping; slanting.
ଗଡ଼ାନିୟା; **ଢାଲୁ**
(ପାହାନା, ପାହାଣିଆ, ପାଆଣିୟା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାହାନ୍ତରା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପ୍ରଭାତ+ଆନ୍ତର; ଉତ୍ତର)—ପାଆଁତର (ଦେଖ)
Pāhāntarā Pā-āntarā (See)
(ପାହାଁତର—ଅନ୍ୟରୂପ) ପାହାନ୍ତର କର ତୁହେଁ କରିବା ଗମନ—
ପୀତାମ୍ବର. ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଜନ୍ମ ।

ପାହାନ୍ତରା ଅନୁକୂଳ—ଦେ. ବି—ଉଷା ଯାତ୍ରା; ଉଷା କାଳରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଘରୁ ବାହାରିବା; ଜୟ ଯାତ୍ରା—Starting for a certain destination or work from home before dawn (i. e. when the morning star is rising).
Pāhāntarā anukūla
ପାହନ୍ତରା ଯାତ୍ରା—ଅନ୍ୟରୂପ
ମୋରକୀଜାତ୍ରା
[ଦ୍ର—ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ ଉଷାକାଳରେ ଯାତ୍ରା କରିବା ଶୁଭ]

ପାହାନ୍ତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଭାତ)—ପାହାନ୍ତି (ଦେଖ)
Pāhāntā Pāhānti (see)

ପାହାନ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଭାତ)—ରାତି ପାହିବା ସମୟ; ରାତିର ଶେଷ ଭାଗ ବଡ଼ ଭୋର—The latter part of the night; day-break; the time before dawn; early morning.
Pāhānti
(ପାହାନ୍ତିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଭୋରବେଳା **सबेरा पहफाटना**

ରାତି ଘାଟେ ମୋ ଦେହ ଯାଉଥିଲା ମାତ
ଏଣୁ ଗୋଇ ପଡ଼ିଲି ଭୁଅନ୍ତେ ପାହାନ୍ତି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଉଦ୍‌ଯୋଗ

ଦେ. ବିଣ.—(ସଂ. ପ୍ରଭାତ)—୧ । ପ୍ରଭାତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
1. Relating to day-breake.

(ଯଥା—ପାହାନ୍ତିଆ ଶୀତ)

୨ । ପ୍ରଭାତ କାଳୀନ—2. Occuring at day-break.

(ଯଥା—ପାହାନ୍ତି ବାଜା)

୩ । (ସଂ. ପ୍ରାପଣ; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ;

(ଯଥା—ହାତ ପାହାନ୍ତି)—(ଗୋଡ଼ ହାତଦ୍ୱାରା) ପହଞ୍ଚିବାର ଯୋଗ୍ୟ (ସ୍ଥାନ)

3. Reachable (by the hand or foot).

ପାହାନ୍ତି ଅବକାଶ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପ୍ରଭାତ ଅବକାଶ)—୧ । ପ୍ରଭାତ
Pāhānti abakāśa ସମୟରେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ପହଡ଼ା ଭାଙ୍ଗିବା ପରେ କରାଯିବା ଆରତି ଆଦି—

1. The ceremonies performed before Deities in the early morning.

ପ୍ରଭାତୀ ୨ । ଶଯ୍ୟା ତ୍ୟାଗ କରିବା ସମୟରେ ବୋଲାଯିବା ସ୍ତୁତି ଗୀତ—
प्रभाती 2. Hymns and songs recited before day-break.

ପାହାନ୍ତି ଖେଚଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ (ପୁରୀ) ବ.—ଲୁସୀ କସରତ୍ କରୁଥିବା
Pāhānti khechardi ଯୁବକମାନେ ପାହାନ୍ତିଆରୁ ଲୁସୀ ଆଦି କରିସାରି ଖାଇବା ଖେଚଡ଼ି—Rice boiled with pulse and ghee taken by athletes in the morning.

ପାହାନ୍ତି ତାରା—ଦେ. ବ (ସଂ. ପ୍ରଭାତ, ତାରା)—୧ । ପ୍ରଭାତ ତାରା; ରାତି
Pāhānti tārā ପ୍ରହରେ ଥାଇଁ ଯେଉଁ ତାରା ପୂର୍ବଦିଗରୁ ଉଇଁ
(ପାହାନ୍ତିଆ ତାରା—ଅନ୍ୟରୂପ) ସକାଳ ହେଲାବେଳକୁ ପୂର୍ବାକାଶରେ
ଶୁକ୍ରବା ଦେଖା ଯାଉଥାଏ—1. The morning star; the shining star seen in the eastern sky before dawn.

[ଦ୍ର—ଏହା ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ, ବର୍ଷର ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ସମୟରେ ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଗ୍ରହ ଯଥା—ମଙ୍ଗଳ, ବୃହସ୍ପତି, ଶୁକ୍ର ଓ ଶନି ପାହାନ୍ତିଆ ସମୟରେ ପୂର୍ବଦିଗରୁ ଉଅଁନ୍ତି—କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶୁକ୍ର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତମ ଓ ତା ପରେ ବୃହସ୍ପତି । ଏମାନେ ଗତି କରୁ କରୁ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଭାତ ପୂର୍ବରୁ ପୂର୍ବଆଡ଼େ ଦେଖା ଯାଆନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ପାହାନ୍ତିଆ ତାରା ବୋଲାଯାଏ ଓ ରାତି ପହରକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଶ୍ଚିମଆଡ଼େ ଦେଖ ଯାନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ପହରକିଆ ବା ସନ୍ଧ୍ୟା ତାରା କହନ୍ତି । ସମୟେ ସମୟେ ପୁନର୍ବସୁ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଥିବା ପ୍ରଶ୍ନା ନକ୍ଷତ୍ର (dogstar—ଯାହା ନକ୍ଷତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତମ) ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ ବା ଭୋର ପୂର୍ବରୁ ପଶ୍ଚିମାକାଶରେ ବା ପୂର୍ବାକାଶରେ ଦେଖାଗଲେ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ପ୍ରଭାତ ତାରା ଓ ସନ୍ଧ୍ୟା ତାରା କହନ୍ତି ।]

୨ । ଶୁକ୍ର ଗ୍ରହ—2. The Venus.

ପାହାନ୍ତି ପଖାଳ—ଦେ. ବ (ସଂ. ପ୍ରଭାତ + ପ୍ରକ୍ଷାଳତାତ୍ମ)—
Pāhānti pakhāla ରାତି ପାହାନ୍ତିଆରୁ ଖିଆଯିବା ପଖାଳ ଭାତ—Moistened rice taken early before day-break.

ବଙ୍ଗଳା ପାନ ଖାଇ ଯେ ବୁଢ଼ି ! ତୋ ଦାନ୍ତ ତ ପାଇଲ ନାହିଁ,
ଦାନ୍ତ ପାଇଲ ନାହିଁ ରେ ବୁଢ଼ା ! ମୁଁ ପାହାନ୍ତି ପଖାଳ ଖାଇ ।
ଅରଣ୍ଟ ଗୀତ ।

ପାହାନ୍ତି ଶୀତ—ଦେ. ବ—ଫାଲ୍ଗୁନ ଓ ଚୈତ୍ର ମାସର ରାତି ଶେଷ ପହର
Pāhānti sita ଆଡ଼କୁ ଅନୁଭୂତ ହେବା ସାମାନ୍ୟ ଶୀତ—
ସୁବହକା ଜାଡ଼ା Slight cold felt towards the end of the night in months of Phālguna and Chaitra.

ପାହାର—ଦେ. ବ (ସଂ. ପ୍ରହାର)—୧ । ପ୍ରହାର; ଆଘାତ; ମାଡ଼—
Pāhāra 1. Blow; beating.
ସା **ଚୋଟ, ଲାଠୀ**

୨ । ଯଷ୍ଟି ବା ବେତ ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ—

2. Stroke of a stick or cane.

୩ । ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି କୁଟିବା—

3. Repeated beating or pounding.

୪ । ଢିଙ୍କିରେ କୁଟିବା—

4. Pounding with a Dhinki.

ମୋନା ୫ । ଢିଙ୍କିର ମୁଣ୍ଡରେ ଲାଗିଥିବା ମୁଷଳ—
ମୁସଲ. 5. The pounding pestle attached to a Dhinki.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବ—ଏକାଦିକ୍ରମେ ଲାଗିଥିବା ବହୁତ ଢିପ ବା ଗଡ଼ନ୍ତିଆ ଜମି—A succession of mounds or slopes.

(ଯଥା—ଢିପ ପାହାର ଗଡ଼ନ୍ତିଆ ପାହାର ।)

ପାହାରପୁର—ଦେ. ବ (ନାମ)—ଆଇ. ବି. ରେଲର ଜମାଲଗଞ୍ଜ
Pāhārapura ଷ୍ଟେଶନ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ରାଜସାହୀ ଜିଲ୍ଲାର ଗୋଟିଏ
ପାହାରପୁର **ପହାରପୁର** ଗ୍ରାମ—A village in the district of Rajsahi near the Jamalganj station of the I. B. Ry.

[ଦ୍ର—ଏହି ଗ୍ରାମରୁ ଭୂଗର୍ଭରୁ କେତେକ ମନ୍ଦିର ଓ ମୂର୍ତ୍ତି ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇ ଥିବାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଆଗେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ୫ମ ଓ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀରେ ବଙ୍ଗଦେଶୀୟମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମଙ୍କର ପୂଜା କରୁଥିଲେ । ସେହି ଖୋଦିତଲିପି ଓ ପ୍ରସ୍ତରଲିପିମାନଙ୍କରେ କୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମଙ୍କର କେତେକ ବିଖ୍ୟାତ ବିଚିତ୍ର ଘଟଣା ଖୋଲା ଯାଇଅଛି, ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପ ଯାତ୍ରା, ବାଲିଆଦି ରୂପ ନିବେଶମାନଙ୍କରେ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥିଲା । ଏଠାରୁ ବାହାରିଥିବା ତାମ୍ର ଶାସନ ୧୫୯ରୁ ୪୭୯ ଖ୍ରୀ: ମଧ୍ୟରେ ଲିଖିତ ହୋଇଥିବାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇ ଅଛି ଓ ଏଥିରେ ରାଜା ଜୈନମାନଙ୍କ ପାଇଁ କେତେକ ବୃତ୍ତି ଖଣ୍ଡି ଥିବାର ଲେଖାଅଛି ।]

ପାହାରୀ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପ୍ରହରୀ)—୧ । ପ୍ରହରୀ—
Pāhārī 1. Watchman.
ପାହାରା **ପାହରପହରୀ** ପାହାରା ଜଣାଇବ ଯାଉ
ଶୁଣି ଧାଇଁଲେ ବେଷ ବହୁ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୨ । ଦ୍ୱାରୀ; ଦରୁଆଣ—

2. Door keer; gate keeper.

ଦ୍ୱାର ନିରୂପଣ ତାହାରେ ବହୁଲେ ଜଗତ ସେହି ପାଇବ ।
ଶିଶୁସଙ୍କର ଉଷାବିଳାସ ।

ପାହାରୀ ପାଇକ—ଦେ. ବ—(ସଂ. ପ୍ରହରୀ+ପାୟିକ)—ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ
Pāhārī pāika ପ୍ରହରୀରୂପେ ଜଗିବା ପାଇକ—
पाहारी पाएक The footmen acting as guards in a
पहरी पायक Rajbati.

ପାହାରୁଣୀ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବ—ପଥର ଉପରେ ଧାନକୁ କୁଟି
Pāhārunī ଚାଉଳ ବାହାର କରିବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସମାଲଗା
ଠେଙ୍ଗ ବା ମୁଷଳ—A stout iron-studded stick
used in threshing paddy on stone-slabs.
[ଦ୍ର—ଏହା ଏକ ଚଟା ବା ପ୍ରାୟ ୫ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ]

ପାହି—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପ୍ରଥି=ପରିଧି=ସୀମା ବା ପାଦକ=beams)
Pāhi ୧ । ପାହୁଲା; ପଇସାର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ—
पाई 1. Copper pie; copper coin worth one
पाइ third of a pice.
୨ । ପଇସା; ଅଣାକର ଚାରି ଭାଗର ଭାଗେ—
2. Fourth part of one anna; pice.
पाला सीमा ୩ । ଡୁଡୁ ଖେଳ ଆଦିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପକ୍ଷଙ୍କର
ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା—3. The respective areas of the
opposing parties in a game.
୪ । ଡୁଡୁ ଖେଳରେ ଦୁଇ ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ
କରିବା ମଧ୍ୟ ରେଖା—4. The middle line or
goal in a game of Ḍuḍu.
पाही ୫ । ବିଲ ବଣ୍ଟ ଧାନ କଟା ପ୍ରଭୃତି ବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ
ଶ୍ରମିକ ନିଜର ଯେଉଁ ଲମ୍ବ ଭୂମିଖଣ୍ଡରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—
5. The long strip of land in a paddy
field which an individual labourer
weeds out or from which he reaps
paddy.
୬ । ଥାନା ଓ ଚନ୍ଦନା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ରଇତ ଜମି—
6. Rayati holding except Thāni and
Chāndanā

ପାଇକାନ୍ତା ଦେ. ବଣ (ସଂ. ପାର୍ଶ୍ୱ)—ଏକ ମଉଜାରେ ଚାଷ
पाही କରୁଥିବା ଯେଉଁ ପ୍ରଜାର ବାସସ୍ଥାନ ସେ ଗ୍ରାମରେ
(ପାହୁଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ନ ଥାଏ—Non-resident
(raiyat).

ପାହି **पाहि** ସଂ. କ୍ରି (ପା ଧାତୁ ଲୋଟ୍ ଅନୁଜ୍ଞା)—ତ୍ରାହି,
ମୋତେ ରକ୍ଷାକର—Save me.

ପାହିଆ—ବୈଦେ. ବ.—(ଫା. ପାୟହ୍; ଭୁଲ. ସଂ. ପାଦ)—୧ । ପଦବୀ—
Pāhiā 1. Position.
पाया पावापाया ୨ । ଖୁଣ୍ଟ; ସ୍ତମ୍ଭ—2. Post.
(ପାହ୍ୟା, ପାୟା, ପାଇଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । ଖଟର ଖୁରା—
3. Bed-post
୪ । ଟେବଲ୍, ଆଲମାରି, ଚଉକି ଆଦି ଅସବାବ୍‌ର ଗୋଡ଼—
4. The leg or foot of any piece of furni-
ture.
୫ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସାମାଜିକ ବା ସାଂସାରିକ ପରିସ୍ଥିତି—
5. The social or worldly position or degree
of a person; rank.
୬ । ପାହାଚ; ସୋପାନ ଶ୍ରେଣୀର ଗୋଟିଏ ଆରୋହଣୀ—
7. A step of a ladder or of a flight of steps.
୭ । ଅବସ୍ଥିତି—7. Situation.
ଦେ. ବଣ.—ପାହି (ରଇତ)—
Nonresident (raiyat).

ପାହିଁ—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) ଅ.—ନିମନ୍ତେ; ପାଇଁ—
Pāhiñ (ପାହିଁକି—ଅନ୍ୟରୂପ) For.

ପାହି କରିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ)—କ୍ରି.—୧ । ଶିଶୁ ଅଦିକୁ
Pāhi kariba କାଖେଇବା—1. To carry an infant on
the flank over the waist by encircling the
arm round its waist or back.
୨ । ନିଜର ବାସ କରୁଥିବା ଗ୍ରାମରୁ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମରେ ଚାଷ
କରିବା—2. To take up cultivation work in
a village other than one's own.

ପାହି ଚାଷ—ଦେ. ବ.—(ସଂ. ପାର୍ଶ୍ୱ+କୃଷ)—ଏକ ଗ୍ରାମରେ ଅନ୍ୟ
Pāhi chāsha ଗ୍ରାମବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ଥିବା ଚାଷ—The culti-
पाहि चाष vation or holding held by a nonresident
raiyat.

ପାହି ଜଗିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ବାଗୁଡ଼ି ଖେଳରେ ମଧ୍ୟ ରେଖାକୁ ଜଗିବା—
Pāhi jagibā To guard the middle line in the
game of Ḍuḍu.

ପାହି ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଧାନ କାଟି ଲମ୍ବରେ କଡ଼ଭା
Pāhi pakā(ke)ibā ପକାଇବା—To lay the paddy
stalks in rows after reaping them and
before they are gathered into sheaves.

ପାହି ପଣିକିଆ—ଦେ. ବ.—ପାହି, ଅଣା, ସୁଉକା ଓ ଟଙ୍କାର ହିସାବ
Pāhi paṇikiā ପିଲାଙ୍କୁ ଶିଖାଇବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରକାର ଗାଣିତିକ
पाईर नामता ପଦ୍ଧତି—A multiplication table learnt
पाईका पहाड़ by rote by children for mastering
calculations of rupees, 4 anna pieces,
anna and pice.
(ଯଥା—ଦୁଇକେ ଦୁଇ ପାହି, ଦୁଇ ଅଣା, ଦୁଇ ସୁଉକା ଆଠ ଅଣା,
ଦୁଇ ଟଙ୍କା ।)

ପାହି ପଦିକା—ଦେ. ବ.—ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମରେ ଜମି ମାପ କରିବାରେ
Pāhi padikā ବ୍ୟବହୃତ ପଦିକା—A measuring rod
used in another village.

ପାହିପ୍ରଜା—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପାର୍ଶ୍ୱ+ପ୍ରଜା)—ଏକ ଗ୍ରାମରେ ବାସ କରୁ-
Pāhi prajā ଥିବା ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀ ପ୍ରଜା—
पाईकान्ता रायत A non-resident raiyat.
पाहि प्रजा (ପାହି ରଇତ, ପାହୁଆ ପ୍ରଜା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାହିବା—ଦେ. କ୍ରି.—(ସଂ. ପ୍ରଭାତ)—(ରାତି) ପ୍ରଭାତ ହେବା—
Pāhibā (the night) To break into dawn; to dawn.
ଭୋର ହଓୟା **फटना; भोरहोना**
ବଲ୍ଲବସ୍ତ ନ ପାହୁଁ ଥିବା ଅଳପରେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ବଂଶୋତ୍ତମଖଣ୍ଡ ।

ପାହିଲି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାଡ଼ି ସଂ. ପାଡ଼ିଲୀ; ପ୍ରା. ପାଇଲୀ=ମାପିବାର ମାଟିର
Pāhili ପାତ୍ର)—୧ । ଏକ ପାଆ ମାପର ପାତ୍ର—
पाउली 1. A measure of ¼ of a seer.
पहला, पैली, तम्मा ୨ । ଗଉଣୀର ୧୨ ଭାଗରୁ ଏକଭାଗ ପରିମାଣ ମାତ୍ର—2. A measuring pot of corn equal to $\frac{1}{12}$ of a gouny.

ପାହି ସ୍ଥିତିବାନ—ଦେ. ବି.—ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମବାସୀ ରାଇତର ଅନ୍ୟ ଗ୍ରାମରେ
Pāhi sthitibān ଥିବା ୧୨ ବର୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ଦଖଲ ସ୍ୱତ୍ୱ—
Occupancy right in a holding of a non-resident raiyat (which accrues after 12 years' possession).
ଦେ. ବିଣ.—ନିଜର ପାହି ଜମିରେ ଦଖଲ ସତ୍ତ୍ୱବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରଜା—
(raiyat) Having a right of occupancy in his holding.

ପାହୁ—ଦେ. ବିଣ.—ପାଉ; ଧୂର୍ତ୍ତ—Cunning.
Pāhu **धप्पाबाज** **धोखेबाज**
ବଟକ ପାହୁ; ଛଟକ ଦେଖାଇ ଅଟକ ନହେ—ଚଗ ।
୨ । ପ୍ରତାରକ—2. Cheating.
(ପାହୁଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦେ. ବି.—ଧୂର୍ତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—
Rouge; a cheat.

ପାହୁଗିରି—ଦେ. ବି.—୧ । ପାହୁଗିରି; ଧୂର୍ତ୍ତତା—
Pāhugiri 1. Cunning.
धप्पाबाजी ୨ । ଶଠତା—
धोखाबाजी 2. Deception.
ପାହୁପଣ; ପାହୁପଣିଆ(ଆଁ) } ଅନ୍ୟରୂପ
ପାହୁଆପଣ; ପାହୁଆପଣିଆ(ଆଁ)

ପାହୁଡ଼—ଦେ. ବି.—ପାଉଡ଼; ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ପିନ୍ଧିବା ଅଳଙ୍କାର
Pāhurda ବିଶେଷ; ଗୋଡ଼ର ବଳା; ଗୋଡ଼ଖଡ଼ୁ—
धोखाबाज An anklet.
ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପାହୁଡ଼ର ଶବ୍ଦ
କରଇସ ସେ ବନ୍ଦ କରୁଛୁ ସ୍ତ୍ରବଧ—କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପାହୁଣ୍ଡ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି (ସଂ. ପାଦନ୍ଯୁଣ୍ଡନ; ପାଦଦଣ୍ଡ; ପ୍ରାଃ
Pāhunda (etc) ପ୍ରାଯୁଣ୍ଡ)—୧ । ପହଣ୍ଡ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
1. Pahanda etc (See).
୨ । ପାହୁଲ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
2. Pāhula etc (See).
୨ । ପାହୁଲ ପକାଇବା (ଦେଖ)
2. Pāhula pakāibā (See).

ପାହୁମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଠକିବା—
Pāhumāribā 1. To cheat.
ठगना **पट्टीमारना** ୨ । ଠକିକରି କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଲାଭ କରିବା—
2. To get a thing by fraud.

ପାହୁରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ରହାର)—ଧୀରେ ଧୀରେ ଢିଙ୍କି
Pāhurā(re)ibā ପାହାରରେ ଶସ୍ୟାଦିକୁ କୁଟିବା—
धीरे धीरे कुटना To pound slowly with pestle.

ପାହୁରାଣୀ—ଦେ. ବି (ସଂ. ପ୍ରହାରଣୀ)—୧ । ପାହୁରାଣୀ; ଧାନ କୁଟିବା
Pāhurāni ମୁଷଳ—A pestle to pound or husk
मोना **मूसल** Corn.
(ପାହୁରୁଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଢିଙ୍କିର ପାହାର—
2. The pestle of a Dhinki.
୩ । ଛୋଟ ଠେଙ୍ଗା; ଠେଙ୍ଗଣୀ—
3. A small lathi cudgel
୪ । ଉଲୁଖଲ ମୁଷଳ; ଧାନରୁ ଚାଉଳ ବାହାର କରିବା ଏବଂ ଚାଉଳ ଓ ଡାଲିଆଦିକୁ କାଣ୍ଡିବା ପାଇଁ ଦକ୍ଷିଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ପଥର ବା କାଠର ହେମଦସ୍ତା ଓ କାଠର ଲମ୍ବ ସୁଆ—
4. A pestle and mortar to thresh and bruise paddy into rice.
[ଦ୍ର—ବୈଦିକଯୁଗରେ ଋଷିମାନେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଧାନ କୁଟୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଢିଙ୍କି ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲେହେଁ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟରେ ଏହା ଚଳି ଆସୁଅଛି । ଏ ଦେଶକୁ ଆସୁଥିବା ଦକ୍ଷିଣିଆ, ମାଟିଆ ଓ ସବାଖିଆ କେଲାମାନେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଧାନ କୁଟନ୍ତି ଓ ଚାଉଳ କାଣ୍ଡନ୍ତି ।]

ପାହୁରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପରିଧାନ)—୧ । ପାଉରିବା; ପରିଧାନ
Pāhuribā କରିବା—1. To wear.
पहीरना ୨ । ଦେହରେ ଘୋଡ଼ାଇ ହେବା—
2. To cover the body with.

ପାହୁଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାଦରୁ)—୧ । ପାହୁଣ୍ଡ; ପାଉଲ; ପାଦଚିହ୍ନ—
Pāhula 1. Foot-step.
नोरार ବ୍ୟସ୍ତେ ଗୌଣେ ଅର୍ଥୁ ମାର୍ଗରେ କେଦାର
ଦେଖିଲ ବ୍ୟାସ୍ତ ପାହୁଲ । ରାଧାନାଥ. କେଦାରଗୌରୀ ।
୨ । ଲାଠି ଖେଳିବା ମଲ୍ଲ ହାତରେ ଯଷ୍ଟି ଧରି ବଳଗତିରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପାହୁଣ୍ଡ ପକାଇ ଅଗ୍ରସର ହେବା—2. Act of stepping in big steps done by a stick player.
୩ । ଶିଖ ଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶିଖ ଧର୍ମ ଦୀକ୍ଷାଗ୍ରହଣ—
3. The initiation of a person into Sikh religion.

ପାହୁଲ ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଧୀରେ ଧୀରେ ପଦକ୍ଷେପ କରିବା—
Pāhula pakā(ke)ibā To walk with slow strides
पापाचला or steps (said of elephants).
धीरेधीरे चलना [ଦ୍ର—ହାତୀ ପାହୁଲପକାଏ ଓ ମଲ୍ଲକ୍ରୀଡ଼ା ପୂର୍ବରୁ ମଲ୍ଲ ଯଷ୍ଟି ଧରି ପାହୁଲ ପକାଏ ।]

ପାହୁଲା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାଦକ)—୧ । ପାଇ ପଇସାର ଏକତୃତୀୟାଂଶ;
Pāhulā ପାଉଲା—1. Pie; a copper pie.
पाई ୨ । କରତଳ; ନେଡ଼—
2. Palm of the hand.

ହାତରତେଲୋ ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବ—ପାହୁଲ (ଦେଖ)
ତଲହତ୍ଥୀ Pāhula (See)

ପାହୁଲାଏ—ଦେ. ବ—ଏକ ପାହୁଲ ମାତ୍ର—
Pāhulāe One pie only.
ଏକପାଇ **एकपाइ** (ପାହୁଲାକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାହୁଲାକିଆ—ଦେ. ବଣ—୧ । ଏକ ପାହୁ ମୂଲ୍ୟର—
Pāhulākiā 1. Worth one pie.
पइयाही ୨ । ମୂଲ୍ୟହୀନ—2. Of no value; valueless.
(ପାହୁଲକିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପାହୁଲିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପାହୁଲ ପକାଇବା (ଦେଖ)
Pāhulibā Pāhula pakāibā (See)

ପାହୁଲେ—ଦେ. ବ—୧ । ଏକ ପାହୁଲ ମାତ୍ର—
Pāhule 1. One pie only.
ଏକପାଇ ଡାକଲେ । ଚନ ପଇସା ପାହୁଲେ । ଭଗ ।
एकपाइ ୨ । ଏକମାତ୍ର ପାହୁଣ୍ଡ—2. One step only.

ପାହୁଲେ ପାହୁଲେ—ଦେ. କ୍ରି. ବଣ—୧ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଏକ ପାହୁ
Pāhule pāhule, ଲେଖାଏଁ—1. One pie each.
୨ । ଧୀରେ ଧୀରେ ପାହୁଣ୍ଡେ ଲେଖାଏଁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ—
2. By advancing slowly; step by step.

ପିଅଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସାଜପୁର) କ୍ରି—ପିଆଇବା—
Piaibā To make (a person) drink.

ପିଅଁଲା—ଗ୍ରା. ବ. (ସଂ. ପିଙ୍ଗଳା)—ପିଙ୍ଗଳା ନାଡ଼ୀ; ଶରୀର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ୩
Pianlā ଗୋଟି ପ୍ରଧାନ ନାଡ଼ୀ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—
पिंगला One of the 3 vital veins of the body.
ଇଅଁଲା ପିଅଁଲା ସୁଷୁମ୍ନା ଚନ
ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ସରସ୍ୱତୀ ଜେନ । ପ୍ରାଚୀ. ଗରଚେଗୀତା ।
[ଦ୍ର—ଇଡ଼ା, ପିଙ୍ଗଳା ଓ ସୁଷୁମ୍ନା ନାଡ଼ୀମାନଙ୍କୁ ଭାଷାରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଇଅଁଲା, ପିଅଁଲା ଓ ଶିଶୁମୁଣା ବୋଲି କହନ୍ତି ।]

ପିଅନ୍—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—ପିଆଦା; ଚପରାସୀ; ବରକନ୍ଦାଜ—
Pian ପିଉନ **पिउन** (ପିଉନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) Peon.

ପିଅନ୍ ବୁକ୍—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—ପିଆଦାମାନଙ୍କର ହାତରେ ପଠାଯିବା
Pian-buk ପଦ୍ମମାନ ଅଭିପ୍ରେତ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇବାର ନିଦର୍ଶନ
पिअनबुक् ଯେଉଁ ବହି ବା ଖାତାରେ ଥାଏ—
पिअनबुक (ପିଅନବହି—ଅନ୍ୟରୂପ) Peon book.

ପିଅର—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପିତୃ)—୧ । ପିତା—
Piara 1. Father.
पितु ଯେହୁ ଯେ ମାତା ପିତା ଜେନ
ସଂସାର ପିଅର ଜନମ । ଯଶୋବନ୍ତ. ପ୍ରେମଭକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା ।
୨ । (ସଂ. ପ୍ରିୟ)—ପ୍ରିୟତମ ବ୍ୟକ୍ତି—
पिया 2. Dearest person.

ପିଆ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପା ଧାତୁ)—ପାନ କରିବା—
Piā Drinking.

ପିଓନ; ପିଆ ଦେ. ବଣ—୧ । ଯେ ପାନ କରେ—
पीवा 1. Drinking (person).
୨ । ଢଳା ହୋଇଥିବା (ଧାତୁମୟ ବସ୍ତୁ)—
2. Cast (metal article).
୩ । ପାନ ହେବାପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେତ (ବସ୍ତୁ)—
3. Intended to be drunk.

ପିଆଇ(ହି)—ଦେ. ବ—ପିଆ କଉଡ଼ି (ଦେଖ)
Piāi(hi) Piā kaurdi (See)

ପିଆଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପା ଧାତୁ ଣିଚ)—୧ । ପିଇବା କ୍ରିୟାର
Piāibā ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—1. Causative of Pi-ibā.
ପିଆନ **पिलाना** ୨ । (ମାତା ଶିଶୁକୁ ସ୍ତନ୍ୟ) ପାନ କରାଇବା—
2. To give a sucking to a child.
ପିଏଇବା, ପୟାଇବା, ପେୟାଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ
୩ । ପାନାର୍ଥ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବା ଜୀବକୁ ଜଳାଦି ଦେବା—
3. To give a drink to a person or animal.
୪ । ମାଳର ଦାନାଗୁଡ଼ିକ ମାରନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଗୁନ୍ଥି ଦେବା—
4. To string very closely the beads of a necklace with a stout thread.
୫ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ବା ଜୀବର ମୁଖରେ ପାନୀୟ ବସ୍ତୁକୁ ଦେବା ବା ଢାଳିବା—5. To pour a drink into the mouth of a person or animal.
୬ । ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଢାଳି ସନ୍ଧିମାନ ବୁଜିବା—
6. To close the interstices or cracks by filling them up with some liquid.
(ଯଥା—ଗୁଡ଼ିଏ ଇଟା ଭୂଇଁରେ ବସାଇ ତହିଁର ସନ୍ଧିରେ ପାଣିଆ ଚୂନ ବା କାଦୁଅ ଦିଆଇଲେ ତାହା ନିରୁଜ ହୁଏ ।)
୭ । କୌଣସି ଅଳଙ୍କାରର ସନ୍ଧିରେ ଢଳା ଧାତୁ ଢାଳିବା—
7. To pour molten metal into holes of an ornament.

ପିଆ କଉଡ଼ି—ସଂ. ବ—ମଦ୍ୟ ପାନ ନିମନ୍ତେ ପାଣ ହାଡ଼ି ଆଦିଙ୍କୁ
Piā kaurdi ଦିଆଯିବା ପୁରସ୍କାର ପଇସା—Tip given to
पीनेके लिये पैसे drummers and sweepers for a drink.
ପିଆଇ କଉଡ଼ି, ପେଇ କଉଡ଼ି, ପେହ୍ନ କଉଡ଼ି, ପୟାଇ(ହ)କଉଡ଼ି } ମହୁଁ ନାଉରେ ହାଡ଼ି ନାଉରେ ହାଡ଼ି, ମାଗନ୍ତି ପେଇ କଉଡ଼ି—ବାବୁ ହେ । ଯାତ୍ରାଗୀତ

ପିଆ(ୟା)ଜ—ଦେ. ବ. (ଫା. ପ୍ୟାଜ୍; ପିୟାଜ)—ପଲାଣ୍ଡୁ—
Piā(yā)ja Onion; Allium Cepa; Allium Ascalonicum.
ସଂ. ଯବନେଷ୍ଟ, ଦୁର୍ଗନ୍ଧ, ଭୀଷ୍ମକନ, ଉଷ୍ଣ, ମୁଖଦୂଷଣ, ଶୂଦ୍ରପ୍ରିୟ, କୃମିଘ୍ନ, ପଲାଣ୍ଡୁ, ସୁକନକ, ଲୋହିତକନ, ମୁଖଗନ୍ଧକ, କନ୍ଦପତ୍ର, ବଶଗନ୍ଧ, ରୋଚନ, ପିୟଜ, ପେୟାଜ
पियाज, पयाज
[ଦ୍ର—ଏହା କୃଷି ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ ବହୁ ସ୍ତରଯୁକ୍ତ ପାଖୁଡ଼ାଦ୍ୱାରା ଆବୃତ ତୀବ୍ରଗନ୍ଧ ମୂଳବିଶେଷ । ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସରୁ ନଳ ପରି । ମୂଳରୁ ଗୋଟିଏ ନଳାକାର କାଣ୍ଡ ବାହାରେ, ସେହି କାଣ୍ଡର ଅଗରେ ଫଳ ଧରେ । ଧଳା ଓ ନାଲି ଭେଦରେ ପିଆଜ ଦୁଇ ପ୍ରକାର
ଭେ. ନିରୁକ୍ତିକୋଷ, ନିରୁକ୍ତିପାରିଜାତ]

ମ. ଶ୍ୱେତକନ୍ଦା, କାନ୍ଦା ଯଥା—ଶ୍ୱେତପଲ୍ଲଣ୍ଡୁ ଓ ରକ୍ତ ବା
ତା. ବେଙ୍ଗଯୁମ ରକ୍ତ ପଲ୍ଲଣ୍ଡୁ । ବଡ଼ ବଡ଼ ପିଆଜକୁ
ଗୁ. ଡୁଂଗଲୀ ଉଲ୍ଲ କହନ୍ତି । ବୈଦ୍ୟକ ମତରେ
ଫା. ପ୍ୟାଜ ଏହା ରସୁଣ ପରି ଗୁଣଯୁକ୍ତ ।
ଆ. ବସଲ ଏହା ମଧୁର ରସ, ମଧୁର ବିପାକ, ଅନୁଷ୍ଣ-ବୀର୍ଯ୍ୟ, କଫକାରକ, ନାଡ଼ିପିତ୍ତଜନକ, କଣ୍ଠଶୋଧକ, ମେଧାଜନକ, ଚକ୍ଷୁର ହିତକର, ରସାୟନ, ମାଂସବର୍ଦ୍ଧକ, ବଳକାରକ, ବୀର୍ଯ୍ୟ-ବର୍ଦ୍ଧକ ଓ ଗୁରୁ—ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ଓ ହ. ଶ.

ପିଆଜ ଭାରତର ସର୍ବତ୍ର କୃଷି କରାଯାଏ । ଏହା ଖାଇଲେ ମୁହଁରୁ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ବାହାରେ । ହନୁମାନଙ୍କର ଏହା ଖାଇବା ନିଷିଦ୍ଧ । ଏହା ତୀବ୍ର ଜ୍ୱର, ଗୁଳ୍ମ, ଅରୁଚି, କାସ, ଶୋଥ, ଆମ ଦୋଷ, ଲୁଷ୍ଟ, ଅଗ୍ନି-ମାନ୍ଦ୍ୟ, କୃମି, ବାୟୁ ଓ ଶ୍ୱାସନାଶକ । ଏଥିରୁ ବାହାରିବା ତେଲ ଉତ୍ତେଜକ ଓ ଚେତନା ଜନକ । ପିଆଜର ରସକୁ ବିଛା ମାରିବା ସ୍ଥାନରେ ଲଗାଇଲେ ବେଦନା କମିଯାଏ ଓ ଏହାକୁ ଶୁଂଘାଇଲେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ଲୋକର ଚେତନା ହୁଏ । ମୃତ୍ତିକା ଭେଦରେ ପିଆଜର ଆକାର ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବଡ଼ ସାନ ହୁଏ ।]

ପିଆଜ ଷଣ୍ଢା—ଦେ. ବି—ପିଆଜ ମୂଳରୁ ବାହାରିଥିବା କାଣ୍ଡ ଯହିଁରେ
Piāja shaṇḍā ଫୁଲ ଧରିଥାଏ—The flowering stem
ପିୟାଜକଳୀ **ପ୍ୟାଜସଣ୍ଡା** of the onion plant.
(ପିଆଜ ଷଣ୍ଢା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଆଜ ସାଇଁ—ଦେ. ବି—ପିଆଜ ପତ୍ର—
Piāja sāiñ The leaves of onion.
[ଦ୍ର—ଏହା ଶାଗ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।]

ପିଆଜି—ଦେ. ବି—୧ । ପିଆଜକୁ ପିଠାରେ ବୁଡ଼ାଇ ଘିଅ ବା ତେଲରେ
Piāji ଭଜା ଯାଇଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ପିଠା—
ପିୟାଜି 1. A cake made by frying an onion
ପିୟାଜି, କଚରୀ dipped into flour paste.
୨ । ପିଆଜର ଫିକା ନାଲି ରଙ୍ଗ—2. Pinkish colour.
ଦେ ବିଣ. ପିଆଜ ପରି ଫିକା ନାଲି—Pinkish.

ପିଆଜିଆ—ଦେ. ବିଣ—ପିଆଜ ପରି ଗନ୍ଧ ଯୁକ୍ତ—
Piājiā Smelling like onion.
ପିୟାଜି ଦେ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଏକ ପ୍ରକାର ଗୁଳ୍ମ ଓ ଗଛ—
ପିୟାଜୀ A kind of tree.
ସ. ପୀଳୁ, ଗୁଡ଼ଫଳ, [ଦ୍ର—ଏହାର ସାନ ଓ ବଡ଼
ବିରେଚନ ଫଳ ଭେଦରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର; ବଡ଼ ପିଆଜିଆର
ପୀଲୁ ନାମ ମଧ୍ୟପାଳୁ ।
ପୀଲୁ ହରେକୃଷ୍ଣ. ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ. କଳ୍ପଦ୍ରୁମ ।]

ପିଆଣ—ଦେ. ବି—ପିହାଣ (ଦେଖ)
Piāṇa Pihāṇa (See)

ପିଆଣିଆ(ଆଁ)—ଦେ. ବି—୧ । ଟଭ୍ରର (ଦେଖ)
Piāṇiā(āñ) 1. Ṭabhāri (See)
୨ । ପିହାଣିଆ (ଦେଖ)—1. Pihāṇiā (See)

ପିଆଦା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପ୍ୟାଦା; ସ. ପଦାତି)—
Piādā ୧ । ପିଅନ; ଚପରାସୀ—1. Peon.
ପିୟାଦା, ପେୟାଦା ୨ । ପାଇକ—2. Foot-man.
ପିୟାଦା, ପ୍ୟାଦା ମିଥିଳ ହାଳର ପିଆଦା ପରିଏ ମାର ଛିଙ୍କେ ଅସ୍ତ ଯାଉ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।
ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅଧିକାର—Authority.
(ଯଥା—ତୁ କଣ ମୋଠାରେ ପିଆଦା ଦେଖାଉଛୁ ।)

ପିଆଦା ମିଆଦି—ବୈଦେ. ବି. (କଟକିଆ) (ଫା. ପ୍ୟାଦା+ମିୟାଦୀ)—
Piādā miādi କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଜକଟକୁ ପଠାଯିବା ପିଆଦାର
ପ୍ୟାଦା ମେୟାଦୀ ଖରଚ, ଯାହାକି ପକ୍ଷ ଜକଟକୁ ଆଦାୟ କରାହୁଏ—
ପ୍ୟାଦା ମିୟାଦୀ Process fees realised from a party to meet the charges of a peon.

ପିଆଦା ମୁତଇନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଫା. ପ୍ୟାଦା+ମୁତାଇୟୁନ୍)—
Piādā mutain କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ କୌଣସି
ପିୟାଦା ମୋତାୟନ ପିଆଦାକୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଭାବରେ ନିଯୋଗ କରିବା—
ପ୍ୟାଦା ମୁତାୟୁନ Deputation of a peon for a special purpose.
ପିଆଦାମୁତଇନ୍
ପିଆଦାମୁତଇୟୁନ୍ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପିଆଦାମୋତଇ(ୟୁ)ନ୍

ପିଆନୋ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ତାରଯନ୍ତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ସିନ୍ଧୁକ ପରି ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର
Piāno ବିଶେଷ—Piano; organ.
ପିୟାନୋ **ପିୟାନୀ**

ପିଆ ପାଇଟି—ଦେ. ବି—ଧାତୁଦ୍ରବ ଢାଳ ଢଆର କରି ଯାଇଥିବା
Piā paiṭi କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ; ଢଳା କାମ—
ପୀତକା କାମ Artistic work done by casting metals.

ପିଆ ପିଇ—ଦେ. ବି (ସଂ. ପା ଧାତୁ ଦ୍ୱିତ୍ୱ)—୧ । ପାନ କରିବା—
Piā pi-i 1. Drinking.
ପୀନା ୨ । ମଦ୍ୟପାନ କ୍ରିୟା—
2. Drinking of wine.
୩ । ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ମିଶି ମଦ୍ୟ ପାନ କରିବା—
3. A drinking bout.
୪ । ପରସ୍ପରକୁ ପିଆଇବା—
4. Causing each other to drink.
୫ । ବହୁବାର ପିଇବା କ୍ରିୟା—
5. Repeated acts of drinking.

ପିଆ ପେଇ—ଦେ. ବି—ପିଆପିଇ (୪) (ଦେଖ)
Piā pei Piāpi-i (4) (See).

ପିଆ(ୟା)ର—ଦେ. ବି. ପୁଂ (ହି)—(ସଂ. ପ୍ରିୟ)—ନାଗରୀର ପ୍ରିୟତମ
Piā(yā)r ବ୍ୟକ୍ତି—A lady's lover, gallant or
ପିୟାର **ପ୍ୟାର** sweetheart.
ବିଣ—ପ୍ରିୟ—Dear.

ପିଆ(ୟା)ରା—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରିୟ)—୧ । ପ୍ରିୟ—
Piā(yā)rā 1. Dear.
(ପେଆରା—ଅନ୍ୟରୂପ) ମନ ମାନ୍ଦ କାମର ପିଆରା ।
ପିୟାରା **ପ୍ୟାରା** ଫକୀରମୋହନ. ଗଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ ।

୨ । ପ୍ରିୟତମ— 2. Dearest; beloved.

୩ । ଅଧୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି) ବଶଂବଦ—
3. Dependant; subservient.

ଦେ. ବ (ସଂ. ପାରେବତ ଫଳ; ଭୁଲ. ପର୍ଟୁଗୀଜ୍—ପେଆ)—
୧ । ଏକପ୍ରକାର ପିଦୁଡ଼ି—
1. Guava (fruit); Ficus Carica.

୨ । ପ୍ରିୟପାତ୍ର—2. Favourite; beloved person.

୩ । ସ୍ନେହ; ପ୍ରେମ; ଆଦର—
3. Attachment; love.

ପିଆ(ୟା)ରୀ—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ପ୍ରିୟା)—୧ । ପ୍ରିୟା; ପ୍ରେୟସୀ—
Piā(yā)rī 1. A beloved woman; a man's sweet-heart.

ପୟାରୀ

୨ । ରାଧିକାଙ୍କ ହିନ୍ଦୀ ନାମାନ୍ତର—
2. An epithet of Rādhikā.

୩ । (ନାମ) ପୁଂ—ପିଆରୀଚରଣ ବା ପିଆରୀମୋହନ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଡାକ ନାମ—3. A name by which a person named Piārī-charaṇa or Piārimohana is called.

ପିଆରୀ ଚରଣ—ଦେ. ବ—୧ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ହିନ୍ଦୀ ନାମାନ୍ତର; ରାଧାଙ୍କ ପ୍ରିୟତମ—1. A Hindi epithet of Krushṇa.
Piārī-charaṇa

ପାଆରୀମୋହନ
ପିଆରୀବଲ୍ଲଭ
ପିଆରୀଲାଲ } ଅନ୍ୟରୂପ

୨ । ପୁଂ. ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମ—
2. Name given to males.

ପିଆରୀମୋହନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ—ଦେ. ବ (ନାମ) — କଟକର ପିଆରୀମୋହନ ଏକାଡେମୀ ନାମକ ଉଚ୍ଚ ଇଂରାଜ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା—
Piārīmohana āchārjya Late Babu Piarymohan Acharjya of Cuttack.

[ଦ୍ର—ଏ ମହାତ୍ମା ଉତ୍କଳରେ ଉପନିବେଶୀ ବଙ୍ଗୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବଂଶରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଓ ଅତି ଅଳ୍ପ ବୟସ (୨୮ ବର୍ଷ ବୟସ) ରେ ମୃତ ହୋଇଥିଲେ (୧୮୫୨—୧୮୮୧) । ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଇଂରାଜ ଶିକ୍ଷା କରିବା ସମୟରେ ଏହାଙ୍କ ପ୍ରତିଭାର ପରିଚୟ ମିଳିଥିଲା ଓ ସେ ସମୟରେ 'ଉତ୍କଳ ମୁକୁର' ନାମକ ଖଣ୍ଡିଏ ପତ୍ରିକା ସମ୍ପାଦନ କରୁଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ନିର୍ଭୀକତା-ଦ୍ୱାରା ତଦାନୀନ୍ତନ ରାଜପୁରୁଷମାନେ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଥିଲେ । ଉତ୍କଳକୁ ଏ ଆପଣାର ମାତୃଭୂମିରୂପେ ପୂଜା କରୁଥିଲେ । ଉତ୍କଳର ଇତିହାସର ଅଭାବ ଦେଖି ଏ ବନ୍ଧୁ ଗ୍ରନ୍ଥ, ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ଓ ପୁରୁଣା ରାଜକୀୟ ନଥିମାନ ଗବେଷଣାପୂର୍ବକ ଗୋଟିଏ ଓଡ଼ିଆ ଇତିହାସ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ଇତିହାସ ପର ଖଣ୍ଡିଏ ଇତିହାସ ଅବଧି ସଙ୍କଳିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରତି ପ୍ରଗାଢ଼ ପ୍ରେମ ଥିଲା । ଏ ମହାଶୟ କଟକର ପିଆରୀମୋହନ ଏକାଡେମୀର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବିଷୟରେ ସୁଦକ୍ଷର ହୋଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର ଅକାଳ ବିୟୋଗରେ ଉତ୍କଳର ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତି ହୋଇଅଛି ।]

ପିଆରୀ ମୋହନ ସେନ—ଦେ. ବ (ନାମ)—ସ୍ୱନାମ ଧନ୍ୟ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ସେନଙ୍କ ପୁତ୍ର—Late Babu Peary Mohan Sen of Cuttack.
Piārī mohan sena

[ଦ୍ର—ଏ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଉପନିବେଶକାରୀ ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ବଙ୍ଗୀୟ ବୈଦ୍ୟ ପରିବାରରେ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସାଲେପୁର ଥାନାର ରଘୁନାଥ ନଗର ନାମକ ଗ୍ରାମରେ ସ୍ୱନାମ ଧନ୍ୟ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ସେନଙ୍କ ଔରସରେ ଜନ୍ମ । ସେ ୧୮୫୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଭୂମିଷ୍ଠ ହୋଇ ୧୯୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ପରଲୋକ ଗମନ କଲେ । ସେ ଓଡ଼ିଶାର କଟକ, ପୁରୀ ଓ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ସ୍କୁଲ ଡେପୁଟି ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ନିଜ ଗୃହରେ ତଥା କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଯେଉଁ ଚରିତ୍ରବତ୍ତାର ଆଦର୍ଶ ରଖି ଯାଇଅଛନ୍ତି ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁବକର ଅନୁକରଣୀୟ । ସାଧୁତା, ନିର୍ଲୋଭତା, ଉଦାରତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠା, ଧର୍ମପ୍ରାଣତା ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ମନୁଷ୍ୟକୁ ପ୍ରକୃତ ମନୁଷ୍ୟ ପଦବାଚ୍ୟ କରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ତାହାଙ୍କଠାରେ ଫୁଟି ଉଠିଥିଲା । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଯେପରି ପରିଜ୍ଞ ସେ ସେହି ବିଭାଗର ଯଥାର୍ଥ ପୁରୋଧା ଥିଲେ । ତାହାଙ୍କୁ ପାଇ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଧନ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ତାହାଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଶେଷ ବିବରଣ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସେନଗୁପ୍ତଙ୍କ 'ଆଦର୍ଶ ପୁରୁଷ' ନାମକ ପୁସ୍ତକରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି ।]

ପିଆଲ—ଦେ. ବ (ସଂ. ପିୟାଳ, ପ୍ରିୟାଳ)— ପିୟାଳ (ଦେଖ)
Piāla Piyāla (See)

ପିଆଲ, ପିୟାଳ

ପିଆଲା—ବୈଦେ. ବ (ଫାଂ. ପ୍ୟାଲା)—୧ । ପାନ ପାତ୍ର—
Piālā 1. Drinking cup.

ପେୟାଲା ୨ । ଗିନା; ବାଟି—2. A cup.

ପୟାଲା [ଦ୍ର—ଏହାର ମୁହଁ ପାଖ ତଳପାଖ ଅପେକ୍ଷା ଚଉଡ଼ା ।]

(ପେଆଲା, ପିୟାଲା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଆ(ୟା)ଲି—ବୈଦେ. ବ (ଫାଂ. ପ୍ୟାଲି)—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗିନା—
Piā(yā)li A small cup.

ପେୟାଲୀ, ପୟାଲୀ

ପିଆସ୍—ପ୍ରାଦେ (ଲରଅ) ବ (ସଂ. ପିପାସା; ଭୁଲ. ହି. ପିଆସ୍)—
Piās ପିପାସା; ଶୋଷ —Thirst.

ପିଆଶାଳ—ଦେ. ବ (ସଂ. ପୀତଶାଳକ)—ପିୟାଶାଳ (ଦେଖ)
Piāsāla Piyāsāla (See)

ପିୟାଶାଳ, ପିୟାଶାଳ

ପିଆସ (ସା)—ଦେ. ବ—(ସଂ. ପିପାସା)—୧ । ତୃଷ୍ଣା; ପିପାସା—
Piāsa(sā) 1. Thirst.

ପିୟାସ(ସା) ୨ । (ସଂ. ପ୍ରୟାସ; ପ୍ରତ୍ୟାଶା) କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ପାଇବା ପାଇଁ ବଳବତୀ ଇଚ୍ଛା; ଅଭିଳାଷ—2. An intensive desire for a thing.

ପିୟାସ ; ପୟାସ

ପିଆସୀ—ଦେ. ବଣ (ସଂ ପିପାସୁ; ପିପାସିତ)—୧ । ତୃଷାର୍ତ୍ତ—
Piāsi 1. Thirsty.

ପିୟାସୀ(ସୁ) ୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭିଳାଷୀ; ପ୍ରତ୍ୟାଶୀ—

ପୟାସା 2. Eagerly desirous for a thing.

ପିଇ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପିଇବା କର୍ମ ଶେଷ କରିବା—
Pi-i debā 1. To finish drinking.
ପିଇ ଯାଓଣା ୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପିଇବା—2. To quaff off;
ପୀ ଜାନା to exhaust a liquid by drinking.

ପିଇବା—ଦେ. କ୍ରି (ସଂ. ପା ଧାତୁ)—୧ । ଦ୍ରବ ପଦାର୍ଥ ପାନ କରିବା—
Pi-ibā 1. To drink a liquid.
ପିୟା ୨ । ମଦ୍ୟ ପାନ କରିବା—2. To drink wine.
ପୀନା
(ପିଇଁବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ସେଠାରେ ସବୁମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ,
ବାଦଶ୍ୟ ମଦ୍ୟ ଅଣିଣ ପିଇଲେ ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଅଶ୍ୱ ।

ପିଆଇବା
ପିଏଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପେଇବା

୩ । ଉତ୍ତମରୂପେ ଜଡ଼ି ଯିବା—
3. To tally completely with.

୪ । (ରନ୍ଧ୍ରଯୁକ୍ତ କାଠ ବା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ) ତୈଳାଦି ଦ୍ରବ ପଦାର୍ଥକୁ ଛିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଶୋଷଣ କରିବା—4. To draw oil etc into the pores; to become soaked with.

(ଯଥା—ଏ ବଡ଼ାଟି ଖୁବ୍ ତେଲ ପିଇଛି ।)

୫ । ଚୁଖିବା—5. To taste.

୬ । ଧୂମ ପାନ କରିବା—6. To smoke.

୭ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ନିଜର ଅଙ୍ଗୀଭୂତ କରିବା—
7. To assimilate or incorporate a thing into one's body.

ପିଇ ଦିଅନ୍ତି ଗୋଟିକଯାକ ସେ କଶୋରୀ କରେ—କଶୋରୀଚରିତ୍ର ।

୮ । ପୀଡାଦିର ମାଧୁରୀ ହୃଦୟରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା—
ବଶୀ ଗୀତ ପୀଯୂଷ ପିଇବା—କଶୋରୀଚରିତ୍ର ବ ଗୀତ ।

ପଇସା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ପୁଂ—ପିଉସା (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)
Pi-isā (etc) (ପିଇସୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Piusā etc (See)

ପିଇସାଶୁର - ଦେ. ବି. ପୁଂ—ପିଉସାଶୁର (ଦେଖ)
Pi-isāśura Piusāśura (See)
(ପିଇସୀ ଶାଶୁ, ପିଇଶାଶୁ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିଇସୀ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ପିଉସୀ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)
Pi-isī (etc) Piusī etc (See)

ପିଉ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଗିରଜାରେ ପାଦ୍ରୀଙ୍କ ଅବସ୍ଥାନ ପାଇଁ ବାଡ଼ ଦିଆ ଆସ୍ଥାନ—Pew; enclosed platform for the preacher in a church.
ପିଉ **ପିଉ**

ପିଉନ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବେଦେ. ବି.—ପିଅନ୍ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)
Piun (etc) Pian (etc) (See)
ପିଉନ୍ **ପୁଅନ**

ପିଉନି ଜଜ୍—ବୈଦେ.ବି.(ଇଂ. ପୁଇନ; ଫ୍ରେଞ୍ଚ-ପୁଇନେ+ଇଂ. ଜଜ୍)—
Piuni jaj ହାଇକୋର୍ଟର ଚିଫ୍ ଜଷ୍ଟିସ୍ (ପ୍ରଧାନ ଜଜ୍)ଙ୍କ ସହକାରୀ
ପିଉନି ଜଜ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜଜ୍—Puisne Judge.
ପୁଅନୋଜଜ

ପିଉନିଟିଭ୍ ଟାକ୍ସ—ବେଦେ. ବି. (ଇ)—କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ ଅସାଧାରଣ
Piunitibh tāksa ରୂପେ ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ ହେବାର ଦେଖା ଗଲେ ଓ
ପ୍ୟୁନିଟିଭ ଟାକସ ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳବାସୀ ଲୋକଙ୍କ ମେଳ ଯୋଗୁଁ ଅପରାଧର
ପିଉନିଟିଭ ଟେକସ ସନ୍ଧାନ ବା ନିରାକରଣ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ଅଧିକା ପୁଲିସ ଫଉଜଙ୍କ ଖରଚ୍ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଟାକ୍ସ—Tax for maintenance of Punitive Police in a certain distrubed area.
(ପିଉନିଟିଭ୍ ପୋଲିଶ୍ ଟାକ୍ସ, ପିଉନିଟିଭ୍ ଟକସ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଉନିଟିଭ୍ ପୁଲିଶ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଉକ୍ତ
Piunitibh pulis ଅଞ୍ଚଳବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମେଳ ବା ଏକ୍ଷ
ପିଟୁନି ପୁଲିଶ ଯୋଗୁଁ ଅସାଧାରଣ ରୂପେ ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ ହେଲେ ଓ
ଦଣ୍ଡକର ପୁଲିସ ତାହାର ସନ୍ଧାନ ବା ନିରାକରଣ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ କଡ଼ା ପହରା ଦେବାପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତ ଅଧିକା ପୁଲିସ ଫଉଜ—Punitive Police.

ପିଉରିଟାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ୍ ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟମାନଙ୍କର
Piuritān ଆଧୁନିକ ଶାଖାବିଶେଷ—
ପ୍ୟୁରିଟାନ **ପିଉରିଟାନ** Puritan.
(ପ୍ୟୁରିଟାନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଉଲି(ଡ଼ି)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୀତ; ସଂ. ପିଙ୍ଗଳ) —ପକ୍କା ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ—
Piuli(rdi) Lemon chrome; pale yellow colour.
ପିଇଲୀ(ଡ଼ୀ) **ପୀଳା**

ପିଉଶାଶୁ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ସଂ. ପିତୃଷ୍ୱସା+ଶ୍ୱଶ୍ରୂ)—ଆପଣା ସ୍ୱାମୀଙ୍କର
Piuśāśu ବା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ପିଉସୀ; ଆପଣା ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ଭଉଣୀ—
ପିଶାଶ, ପିଶଶାଶୁଡ଼ୀ The sister of one's father-in-law.
ପିସିଯାଶାସ, ଫୁଫେରୀଶାସ (ପିଉସୀ ଶାଶୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଉଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୀୟୂଷ)—ଅମୃତ—
Piusha Nectar.

ପିଉସା—ଦେ. ବି. ପୁଂ. (ସଂ. ପିତୃ ସ୍ୱସାର ଓଡ଼ିଆ) ପୁଂଲିଙ୍ଗ—ପିଇସା;
Piusā ପିତାଙ୍କ ଭଗିନୀପତି; ପିତୃସ୍ୱସାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ—
ପିସା, ପିସେ Husband of one's father's sister.
ପୀସା, ଫୁଫା, ପିଇସା, ପିଇସାର ପୁଅ ହୋଇଣ ଏ ଦାରକା,
ଛଣିଣ ପୋଡ଼ିଲେ ଘାଇ ବଇ ଏକା ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ସଭା ।

ପିଉସାଶୁର—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ.—(ପିତୃଷ୍ୱସୃ+ଶ୍ୱଶୁର)—ଆପଣା ସ୍ୱାମୀ
Piusāśura ବା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପିଉସା—
ପିସଶଶୁର The husband of one's father-in-law.
ଫୁଫରା ସସୁର

ପିଉସୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ସଂ. ପିତୃଷ୍ୱସୃ; ପ୍ରା. ପିଉସିମା)—ପିତୃସ୍ୱସା;
Piusī ପିତାଙ୍କ ଭଗିନୀ—One's father's sister.
ପିସୀ, ପିସୀମା କହିଲେ ତା ଶୁଣି ପିଇସୀ ସବୁଜଙ୍କ
ଫୁଫୀ, ଫୁଫା, ପୀସୀ, ପିଉସା ନ ଦେଇବ ମୋ ପୁଣ୍ଣ କରେ ଅପ୍ରାଧକୁ
କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ସଭା ।

ପିଉସୀଝିଅ ଭଉଣୀ—ଦେ.ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ସଂ. ପିତୃ ସ୍ୱସୃ+ଦୁହିତା+ଭଗିନୀ)-
Piusījhia bhauṇi ଆପଣା ପିଉସୀଙ୍କ ଝିଅ—One's causin
ପିସାତବୋନ, ପିସ୍ ଭୁତାବୋନ being the daughter of one's
ଫୁଫେରିବହୋନ, ପିସିଆଉତବହୋନ father's sister.

ପିଉସୀପୁଅ ଭାଇ—ଦେ. ବ. ପୁଂ—(ସଂ. ପିତୃ ସ୍ୱସୃ+ପୁତ୍ର+ଭ୍ରାତା)—
Piusipua bhāi ଭ୍ରାତୃ ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ଆପଣା ପିଉସୀଙ୍କ ପୁଅ—
ପିସାତଭାଇ, ପିସ୍‌ତୁତୋ ଭାଇ One's cousin, being the
ଫୁଫେରାଭାଇ, ପିସୀଆଉତଭାଇ son of one's father's sister; one's father's sister's son.

ଶରଙ୍କର ଅଟନ୍ତି ପିଉସୀ ପୁଅ ଭାଇ—
କୃଷ୍ଣସଂହ ମହାଂରେତ ଅବ ।

ପି: ଏ:—ବେଦେ. ବ—(ଇଂରାଜ ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟର ସାଙ୍କେତିକ)—
Pi: e: ୧ । ପଲିଟିକାଲ ଏଜେଣ୍ଟ—(P. A; symbolical letters
ପି. ଏ ପି. ଏ for) 1 Political Agent.
୨ । ପର୍ସନାଲ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ—(P. A; symbolical letters for)
2. Personal Assistant.

ପି ଏଉ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବ—ଏକପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ; ଗୋଲାକାର
Pi-e-u ଚେପଟା ଗଜା—A kind of flat sweetmeat.

ପି. ଏଚ. ଡି—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂରାଜ ଶବ୍ଦ ଦ୍ୱୟର ସାଙ୍କେତିକ)—
Pi. ech. di ଫିଲଜଫି ବା ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଉପାଧି—
ପି. ଏଚ. ଡୀ. Ph. D; Doctor of Philosophy.
ପି. ଏଚ. ଡୀ.

ପି. ଏମ୍. ଆ(ଏ)କାଡେମୀ—ବୈଦେ. ବ—(ଦେଶୀୟ ନାମ ପିଆରୀ
Pi. em. ā(e)kādemī ମୋହନର ସାଙ୍କେତିକ+ଇଂ.
ପି.ଏମ.ଏକାଡ଼େମୀ ଆକାଡେମୀ)—କଟକରେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ୟାରୀମୋହନ
ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହାଇସ୍କୁଲର ସାଙ୍କେତିକ—P M.
Academy; the High English School at
Cuttack started by the late Babu Peary
Mohan Acharya and called the Peary
Mohan Academy.

ପି. ଏମ୍. ଜି—ବୈଦେ. ବ—(ଇଂରାଜ ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟର ସାଙ୍କେତିକ)—
Pi. em. ji ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର ଜେନେରାଲ; ଡାକ ବିଭାଗର ପ୍ରାଦେଶିକ
ପି ଏମ ଜି ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ମଚାରୀ—P. M. G; Post Master
ପି ଏମ ଜି General.

ପିଓ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବ—ପିଏଉ (ଦେଖ)
Pio (ପିଓଉ—ଅନ୍ୟରୂପ) Pi-e-u (See)

ପିଁ—ଦେ.ବ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ)—ଶିଶୁମାନେ ନଡ଼ିଆ ବା ତାଳ ପତ୍ର ମୋଡ଼ି
Piñ ଯେଉଁ ପେଏଁକାଳ କରନ୍ତି—A flute made by rolling
a blade of cocoanut or palm leaf.

ପିଁଧଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ଜାଜପୁର) କ୍ରି—ପିନ୍ଧାଇବା—
Piñdhaibā To make (a person) put on a cloth.

ପିଁ ପିଁ—ଦେ. ବ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—୧ । ଛୋଟ ସୁସୁରି ବା ଶିଶିରୀ;
Piñ piñ ଛୋଟ ସିଟି—1. A small whistle.
(ପି ପି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଜଳ ପିଁପିଁ ଚଢ଼େଇର ଶବ୍ଦ—
ପୀପହୀ 2. An onomatopoic sound uttered by
the Sora (bird) or the Jacenna.

ପିକ୍ ନିକ୍—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—ବଣଭୋଜୀ—Picnic.
Pik nik ପିକ୍‌ନିକ୍ **ପୀକନୀକ**

ପିକ୍‌ନିକ୍ ପାର୍ଟି(ର୍ଟି)—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ପିକ୍‌ନିକ୍+ପାର୍ଟୀ)—
Pik-nik pāti(rti) ବଣଭୋଜୀ କାମନ୍ତେ ସମ୍ମିଳିତ ସଙ୍ଗିମଣ୍ଡଳ—
ପିକନିକ ପାର୍ଟି **ପୀକନିକ ପାର୍ଟୀ** Picnic party.

ପିକ୍‌ରିକ୍ ଏସିଡ—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—ଚର୍ମ ପୋଡ଼ି ଦେବା ଏକପ୍ରକାର
Pik-rik esid ବିଷାକ୍ତ ରାସାୟନିକ ଦ୍ରବ୍ୟ—
ପିକ୍‌ରିକ୍ ଏସିଡ଼ **ପିକ୍‌ରିକ୍ ଏସିଡ଼** Picric acid.

ପିକ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ପି ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ+କୈ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା
Pika +ଅ)—କୋକିଳ; କୋଇଲି—
(ପିକୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) The Indian cuckoo; the black cuckoo;
କୋଇଲ the koel; Endynamys Honorata;
କୋୟଲ; କୋଇଲୀ Cuculus Indica.
ଦେ. ବ. (ସଂ. ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ=ରଞ୍ଜିତ କରିବା; ପିଙ୍ଗଳ=ଈଷତ୍
(ପିଙ୍ଗ—ଅନ୍ୟରୂପ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ; ଏହା ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ ଥିବାରୁ; କମ୍ବା
ପିକ; ପିଚ ପିଚ ଧାତୁ=ଚୁପଡ଼ିବା)—ପାନଛେପ; ତାମ୍ବୂଳ
ପୀକ ଚର୍ବଣ; ପାନଖିଲି ଚେବାଇଲେ ଯେଉଁ ଲାଳ-
ମିଶ୍ରିତ ନାଲିରସ ପାଟିରୁ ବାହାରେ—The red spittle
coming out of the mouth after chewing betel.

ତାମ୍ବୂଳ ବିକ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ୍ତ
ପିକ ପତ୍ରିତ ଚିତ୍ରମାନ । ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ପିକଟ୍—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବୈଦେ.ବ(ଇଂ.ଟିକେଟ୍‌ର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—
Pikat ରେଲ ବା ଜାହାଜରେ ଯିବା କାମନ୍ତେ ଗୃହୀତ ଟିକଟ୍—
Tickets for railway travelling or travelling on board a ship.

ପିକଠ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବ—ଓସ୍ତ ଗଛ—
Pikaṭh Pipal tree.

ପିକ ଦାନୀ—ଦେ. ବ. (ଓଡ଼ିଆ. ପିକ+ଫା. ଦାନ୍)—
Pika dānī ପିକ ପକାଇବାର ପାତ୍ର—
ସଂ ପ୍ରତିପ୍ରହ, ପୂଗପାତ୍ର, ଚର୍ବ୍ୟବନପାତ୍ର A spittoon; a spit-
ପୀକଦାନ; ପୀକଦାନୀ pot.
ପାକଦାନ ଉଚ୍ଚଥାଳ୍ୟା ଉଚ୍ଚଳ ବିବରେ ପିକଦାନ ।
(ପିକଦାନୀ, ପିକ୍ଦାନୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) କବିମୂର୍ଯ୍ୟ. ବିଶୋଷଚନ୍ଦ୍ର ଲ ଗୀତ ।

ପିକ ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପାଟିରୁ ପିକ କାଢ଼ିବା—
Pika pakā(ke)ibā To throw out the red spittle
ପୀକ୍‌ଫେଲା, ପିକଲାନ of the mouth after chewing
ପୀକଫେଂକ୍‌ନା betel.

ପିକ ବନ୍ଧୁ—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; କମ୍ବା ବହୁବ୍ରୀହି)—ଆମ୍ବଗଛ—
Pika bandhu The mango tree.
(ପିକବନ୍ଧୁକ, ପିକଦ୍ରୁମ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିକ ବାଣୀ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ପିକ ସ୍ୱରର ପରି ମଧୁର କଥା
Pika bāṇī କହୁଥିବା (ସ୍ତ୍ରୀ)—Sweet-toned (lady).
(ପିକବଚନା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଚମ୍ପୂଦେବ ଗଣିଗଣି ଧରଣ୍ୟ ଗ୍ରହାଣି ଭାଣି
ଭଣେ ପ୍ରେମେ ପିକବାଣୀ ବାଣୀ । ଉଷ୍ଣ. ପ୍ରେମସୁଧାଳହ ।

ପିକା—ଦେ. ବ—ଧୂମପାନ ବର୍ତ୍ତିକା; ଧୂଆଁପତ୍ର ବଳା ହୋଇଥିବା
Pikā ଚାହାଳୀ; ଚରୁଟ—A cheroot; a cigar.
ଚୁରୁଟ **ଚେରୁଟ; ଚିରୁଟ** ତା. ସୁରୁଟ୍ ତେ. ପଗାରୁ

ପିକା ଖାଇବା – ଦେ. କ୍ରି—ପିକାଦ୍ୱାରା ଧୂମପାନ କରିବା—
Pikā khāibā To smoke a cheroot.
ଚୁରୁଟ ଖାଓୟା **चिरुटपीना**

ପିକାଖିଆ—ଦେ. ବି—୧ । ପିକାଦ୍ୱାରା ଧୂମପାନ—
Pikākhiā 1. Smoking with a cheroot.
बीड़ि पीनेकेलिये पैसा ୨ । ଧୂମପାନ କରିବା ପାଇଁ ପିକା କିଣିବା ନିମନ୍ତେ ଶୂଦ୍ରଭୃତ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ପୁରସ୍କାର—2. A tip given to Sūdra menials for purchasing cheroot for smoking.
୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଓ ମଉଜରେ ସମୟ ଯାପନ—
3. Passing time easily and without anxiety.
ଘରବୁଢ଼ ପାଣି ଅଣ୍ଟିଏ ହେଲେ
ପ୍ରଥମଙ୍କ ପିକାଖିଆ ଛଡ଼ ଯାଉ ନାହିଁ—ଭକ ।
ଦେ. ବିଣ—ପିକାଦ୍ୱାରା ଧୂମପାନ କରିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
Habituated to smoking cheroot.

ପିକା ଲଗା(ଗେ)ଇବା– ଦେ. କ୍ରି—ପିକାରେ ନିଆଁ ଧରାଇବା—
Pikā lagā(ge)ibā To light a cigar.
ଚୁରୁଟ ଧରାନ **चिरुट धराना**

ପିକେକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିକ + ଈକ୍ଷଣ)—
Pikekshaṇa କୋକିଳ ପରି ରକ୍ତିମ ଚକ୍ଷୁ ବିଶିଷ୍ଟ—Having eyes as red as those of a cuckoo.
(ପିକାକ୍ଷ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପିକେକ୍ଷଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି—କୋଇଲଖିଆ (ଦେଖ) (ହି. ଶ)—
Koilikhiā (See).

ପିକେଟର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—(ଆଧୁନିକ ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ଯେଉଁମାନେ ପିକେଟିଙ୍ଗ୍ କରନ୍ତି—
Piketar
ପିକେଟାର **पिकेटार** Picketer.

ପିକେଟିଂ—ବୈଦେ.ବି. (ଇଂ)--(ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବ୍ୟବହୃତ)-
Piketiṁ ଦୋକାନ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ବିଦେଶୀ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା
ପିକେଟିଂ ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ କିଣିବାକୁ ଆସିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ
पिकेट ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା ଦ୍ୱାରା ନିବାରଣ କରିବାକାର୍ଯ୍ୟ – Picketing.
(ପିକେଟିଙ୍ଗ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)
[ଦ୍ର— ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳରୁ ଏ ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପଶିଲା । ସ୍କୁଲ, ପଢ଼ିଶାଳା ହଲ୍, କଚେରି ଓ ହାଟ ଆଦି ସ୍ଥାନରୁ ସେଠାକୁ ଯିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପିକେଟିଂ କରାଗଲା ଓ ଲୋକେ କଥାରେ ନ ଭୁଲିଲେ ବାଟରେ ଶୋଇପଡ଼ି କିମ୍ବା ଆଗରେ ଉଗାଳ ବାଟ ବନ୍ଦ କରି, କିମ୍ବା ଲୋକଙ୍କ ଘର ଚାରି ପାଖ ଘେରି ପିକେଟିଂ କରାଗଲା ।]

ପିକ୍କ—ସଂ. ବି. (ପିକ=ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ+କୈ ଧାତୁ=ଗାଇବା+ଅ)—
Pikka ହସ୍ତି-ଶାବକ—A calf of elephant.

ପିକ୍ରିକ୍ ଏସିଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପିକ୍ରିକ୍ ଏସିଡ୍ (ଦେଖ)—
Pikrik esid Pik-rik esid (See).

ପିଗିଲି(ଲି)ବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଗ+ଗଳନ)—ତରଳିବା—
Pigili(li)bā To turn into liquid; to be molten.
ଗଳା **पिघलना** [ପିଗ(ଗି)ଲା(ଲେ)ଇବା—ଣିଜନ୍ତରୂପ]

ପିଙ୍କ—ଦେ. ବି—ପିକ (ଦେଖ)—
Piṅka Pika (See).

ପିଙ୍କା—ଦେ. ବି—ପିକା (ଦେଖ)—
Piṅkā Pikā (See),

ପିଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ୍ ଧାତୁ—ରଙ୍ଗାଇବା+ଅ)—୧ । କପିଶ ବର୍ଣ୍ଣ; ମଳ
Piṅga ପୀତ ମିଶ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ—
1. Tawny colour; auburn; bluish yellow
୨ । କପିଳ; ମାଟିଆ ବର୍ଣ୍ଣ—2. Reddish brown; khaki
୩ । ମୂଷିକ—3. A rat.
୪ । ହରତାଳ—4. Yellow orpiment.
୫ । ପଶୁଶାବକ—5. The young of an animal.
୬ । ଶିଶୁ; ବାଳକ—6. A boy; child.
୭ । ମଇଁଷି (ହି. ଶ.)—7. Buffalo.
୮ । ପିଙ୍ଗଳ (ଦେଖ)—8. Piṅgala (See).
ସଂ. ବିଣ—ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ—Of tawny colour.
ଦେ. ବି—ପିଙ୍ଗ; ସବାରର ପଛପାଖ ବାଉଁଶ—
The pole attached to the posterior side of a palanquin.

ପିଙ୍ଗ କପିଶା—ସଂ. ବି—(ପିଙ୍ଗ+କପିଶ+ଆ)—ଅସରପା (ହି. ଶ.)—
Piṅga kapiśā Cockroach.

ପିଙ୍ଗ ଚକ୍ଷୁଃ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିଙ୍ଗ+ଚକ୍ଷୁଃ)—
Piṅga chakshuḥ ଯାହାର ଆଖି ଦେଖିବାକୁ ମାଟିଆ; ଚଲାଆଖିଆ-
(ପିଙ୍ଗାକ୍ଷ—ଅନ୍ୟରୂପ) Brown-eyed.
ସଂ. ବି—କୁମ୍ଭୀର—Alligator.

ପିଙ୍ଗଳ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଞ୍ଜ୍ ଧାତୁ=ରଙ୍ଗେଇବା+ଅଳ)—
Piṅgala ୧ । କପିଶ ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ—1. Of tawny colour.
(ପିଙ୍ଗଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ହଳଦିଆ (ହି. ଶ)—2. Yellow.
୩ । ନସ୍ୟର ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ (ହି. ଶ)—3. Snuff-coloured.
ସଂ. ବି—୧ । କପିଳ ବର୍ଣ୍ଣ—1. Tawny colour.
୨ । ଫକ୍କା ନାଲିଆ ବର୍ଣ୍ଣ; ଧୂସର ନାଲି—
2. Reddish brown colour.
୩ । ପାଉଁଶିଆ ରଙ୍ଗ—3. Ashy colour.
୪ । ପୀତାଭ ଗାଢ଼ନୀଳ—4. Yellowish blue.
୫ । ଫକ୍କା ହଳଦିଆ—5. Dull yellow.
୬ । ନସ୍ୟର ବର୍ଣ୍ଣ (ହି. ଶ)—6. Snuff-colour.
୭ । ପୀତ ବର୍ଣ୍ଣ (ହି. ଶ)—7. Yellow colour.
୮ । ଶ୍ୱେତ ପେଚା—8. The brown owl.
୯ । ନେଉଳ—9. Ichneumon.
୧୦ । ନାଗବିଶେଷ—10. A species of hooded serpent.
୧୧ । ଅଗ୍ନି—11. Fire.
୧୨ । ବାନର—12. Monkey.
୧୩ । ମଣିବିଶେଷ—13. Name of a gem.
୧୪ । ମଙ୍ଗଳ ଗ୍ରହ—14. The planet Mars.

୧୫ । ଛନ୍ଦୋଶାସ୍ତ୍ରକାର ଆଗୁର୍ଯ୍ୟବିଶେଷ—
15. Name of a Hindu musical composer; a sage, the author of a work on Hindu Prosody.
[ଦ୍ର—ଏ ଛନ୍ଦୋଶାସ୍ତ୍ରର ଆଦି ଆଗୁର୍ଯ୍ୟ ଥିବାର କଥିତ ଓ ଏହାଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥ ବେଦାଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ପରିଗଣିତ—(ହ୍ର. ଶ) ।]
୧୬ । ଶିବ—16. A name of Mahādeba.
୧୭ । ଏକାଦଶ ରୁଦ୍ରମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—
17. One of the 11 Rudra-Deities.
୧୮ । ପିତ୍ତଳ—18. Brass.
୧୯ । ହରତାଳ—19. Yellow orpiment.
୨୦ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକବିଶେଷ—
20. A satellite of the sun.
୨୧ । ବତ୍ସରବିଶେଷ; ମହାଯୁଗ ଚକ୍ରର ୬୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ଏକପଞ୍ଚାଶତ୍ତମ ବର୍ଷ—(ହ୍ର. ଶ)—
21. The 51st year of a cycle of 60 years.
୨୨ । ଭାଷାବିଶେଷ—22. Name of a dialect.
[ଦ୍ର—ବ୍ରଜଭାଷା (ଦେଖ) ।]
୨୩ । ପିଙ୍ଗଳାଗୁର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କୃତ ଛନ୍ଦଃ ଶାସ୍ତ୍ର (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
23. A treatise on Prosody by sage Piṅgaḷa.
୨୪ । ଛନ୍ଦଃଶାସ୍ତ୍ର (ହ୍ର. ଶ.)—
24. The science of metres; prosody.
୨୫ । ସ୍ଥାବରବିଷବିଶେଷ—
25. A kind of mineral poison.
୨୬ । ପ୍ରତ୍ୟୁଷରେ ଗେୟ ଭୈରବ ରାଗର ଏକ ପୁତ୍ର, ରାଗ ବିଶେଷ (ହ୍ର. ଶ)—26. Name of a musical air.
୨୭ । ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ପୁରାଣୋକ୍ତ ଭାରତର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମରେ ଥିବା ଦେଶ ବିଶେଷ (ହ୍ର.ଶ.)—27. Name of an ancient country to the northwest of India.
୨୮ । ଉଶୀର; ବେଣାମୂଳ (ହ୍ର. ଶ)
28. The fragrant root of Beṇā grass.
୨୯ । ରାସ୍ନା (ହ୍ର. ଶ.) (ଦେଖ)—29. Rāsnā (See).

ପିଙ୍ଗଳ କୋଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେନାଲ୍ କୋଡ୍) । ପିନାଲ୍ କୋଡ୍ (ଦେଖ)
Piṅgaḷa koḍ Pīnāl koḍ (See)
(ପିଙ୍ଗଳକୋଡ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଙ୍ଗଳ ଲୋହ—ସ. ବି.—ପିତଳ—
Piṅgaḷa loha Brass.
(ପିଙ୍ଗଳ ଲୌହ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଙ୍ଗଳା—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପିଙ୍ଗଳ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ବାମନ ନାମକ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ୍ଗଜର ସ୍ତ୍ରୀ—1. The female of the mythological elephant guarding the south quarter of the globe.
Piṅgaḷā
୨ । ଭାଗବତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଜଣେ ବେଶ୍ୟାର ନାମ—
2. The name of a courtesan described in the Bhāgabata.
[ଦ୍ର—ବିଦେହନଗରବାସିନୀ ଏ ବେଶ୍ୟା ଏକ ସମୟରେ ପୂର୍ବନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଙ୍କେତ ସ୍ଥାନରେ ନାଗରର ଆଗମନ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରି ବ୍ୟର୍ଥମନୋରଥା ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନଃକଷ୍ଟ ଭୋଗ କରିବା ଅବସ୍ଥାରେ ତାହା ମନରେ ଈଶ୍ୱରଭକ୍ତିର ଉଦୟ ହେଲା ଓ ସେ ଏକନ୍ତ ନିଷ୍ଠା ଦ୍ୱାରା ମୋକ୍ଷଲାଭ କଲା । ମହାଭାରତରେ ଭୀଷ୍ମ, ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ମୋକ୍ଷ ବିଷୟରେ ଉପଦେଶ ଦେବା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପିଙ୍ଗଳା ବେଶ୍ୟାର ଉଦାହରଣ ଦେଇଥିଲେ ।]
୩ । ନାଡ଼ୀ ବିଶେଷ—3. One of the three veins or blood vessels of the human body.
[ଦ୍ର—ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଅସ୍ଥିବିଜ୍ଞାନ ମତରେ ଶରୀରମଧ୍ୟସ୍ଥ ୩ ଗୋଟି ପ୍ରଧାନ ନାଡ଼ୀମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥିତ ନାଡ଼ୀ; ଏହା ମସ୍ତକଠାରୁ ମେରୁଦଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବସ୍ଥିତ ଓ ଏହା ଶ୍ୱାସ କ୍ରିୟାର ଏବଂ ବାୟୁ ଗମନାଗମନର ପ୍ରଧାନ ପଥ ଅଟେ । ଉତ୍ତମତରେ ଏ ନାଡ଼ୀରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅବସ୍ଥାନ । ପିଙ୍ଗଳା ନାଡ଼ୀ ବାଟେ ପବନ ଗଲା ବେଳେ ମନୁଷ୍ୟର ଭାହାଣ ନାକପୁଡ଼ା ବାଟେ ଶ୍ୱାସ ଯିବା ଆସିବା କରେ । ଏ ନାଡ଼ୀରେ ଶ୍ୱାସ ଯିବାବେଳେ କଠିନ ବିଷୟର ପଠନ, ପାଠନ, ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ, ନୌକାରୋହଣ, ସୁରାପାନ, ଶତ୍ରୁକୁ ଆକ୍ରମଣ, ଦ୍ୟୂତକ୍ରୀଡ଼ା ଆଦି କଲେ ଭଲ ଫଳ ହୁଏ ।—ହ୍ର. ଶ]
୪ । ଶିଂଶପା ବୃକ୍ଷ; ଶିଶୁ ଗଛ—4. The sisu timber-tree; Dalbergia Sisu.
୫ । ରାଶିଚକ୍ରର ସ୍ଥାନ ବା ସମୟ—5. An astrological house or period.
୬ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—(ହ୍ର.ଶ)—6. Goddess Lakshmī.
୭ । ଗୋରୋଚନା (ହ୍ର.ଶ)—7. A yellow dye extracted from cows.
୮ । ପକ୍ଷିବିଶେଷ (ହ୍ର. ଶ)—8. A species of bird.

ପିଙ୍ଗଳିକା—ସ.ବି. (ପିଙ୍ଗଳ + କ + ସ୍ତ୍ରୀ.ଆ)—୧ । କୌଞ୍ଚ; କାଣ୍ଡିବଗ—
Piṅgaḷikā 1. The heron; the paddy bird; Bredeola Grayi.
୨ । ଏକ ପ୍ରକାର ଦଂଶକ ମକ୍ଷିକା (ହ୍ର. ଶ)—2. A kind of biting fly.

ପିଙ୍ଗଶ—ସ. ବି.—ପିଙ୍ଗାଶ (ଦେଖ)
Piṅgaśa Piṅgāśa (see)

ପିଙ୍ଗ ସାର—ସ. ବି. (କର୍ମଧା)—ହରତାଳ—
Piṅga sāra Yellow orpiment.

ପିଙ୍ଗ ସ୍ଫଟିକ—ସ. ବି.—ଗୋମେଦ ମଣି (ହ୍ର. ଶ.) (ଦେଖ)
Piṅga sphaṭika Gomeda (See)
(ପିଙ୍ଗାସ୍ଫଟିକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଙ୍ଗା—ସ. ବି. (ପିଞ୍ଜ୍ ଧାତୁ + ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ଗୋରୋଚନା—
Piṅgā 1. A yellow pigment found in the head of the cow.
୨ । ଦୁର୍ଗା; ଚଣ୍ଡିକା—2. Durgā.
୩ । ହରିଦ୍ରା; ହଳଦୀ—3. Turmeric.

୪ । ପିଙ୍ଗଳା ନାଡ଼ୀ—4. One of the 3 principal veins of the human body.

୫ । ବଂଶଲୋଚନା—5. The bamboo manna.

୬ । ହେଙ୍ଗୁ (ହି. ଶ.)—6. Asafoetida.

ପିଙ୍ଗାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଚଲାଆଖିଆ; ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁ ବିଶିଷ୍ଟ—Having tawny eyes.
Piṅgākṣha
(ପିଙ୍ଗାକ୍ଷୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ସଂ. ବି.—୧ । ମହାଦେବ—1. Śiba.

୨ । ବ୍ୟାଧବିଶେଷ—2. Name of a fowler.

୩ । କୁମ୍ଭୀର (ହି. ଶ.)—3. Alligator.

ପିଙ୍ଗାତୀର୍ଥ—ସଂ. ବି.—ମହାଭାରତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ତୀର୍ଥବିଶେଷ—
Piṅgātīrtha
A sacred place of the Hindus described in the Mahābhārata.

ପିଙ୍ଗା ଗଥ ସ୍ନାନକୁ କପିଳା ଗାଈ ଶବ,
ଦେବା ଫଳ ସମାନ କରି ହ ଯୋଗାଏ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବନ ।

ପିଙ୍ଗାଶ—ସଂ. ବି. (ପିଙ୍ଗ=ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ+ଆଶ=ମାଂସ ଯାହାର)—
Piṅgāśa
୧ । ପହଙ୍ଗା ମାଛ; ପହଣା ମାଛ; ପଙ୍ଗା ନାମକ ଅକାଉଆ ମାଛ—1. The Siluroid or sheat fish; Pangasius Buchanani (a kind of fish).

[ଦ୍ର—ଏହାର ଦେହ ଚେପଟା; ମୁହଁ ଚଉଡ଼ା; ୪ ଟା ନଶ ଅଛି; ଏହା ୨୫ ହାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ ଓ ଓଜନରେ ୪।୫ ସେର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୁଏ; ଏ ମାଛ ଅତ୍ୟନ୍ତ ତେଲିଆ ।]

୨ । ଗ୍ରାମର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି; ଗ୍ରାମାଧିପତି (ହି. ଶ)—2. The headman of a village.

୩ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ସୁନା (ହି. ଶ.)—3. Pure gold.

ପିଙ୍ଗାଶୀ—ସଂ. ବି. (ପିଙ୍ଗା+ଅଶ୍ ଧାତୁ+ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ ଈ)—ନୀଳଗଛ—
Piṅgāśī
Indigo plant.

ପିଙ୍ଗାସ୍ୟ—ସଂ. ବି.—ପିଙ୍ଗାଶ (ଦେଖ)
Piṅgāśya
Piṅgāśa (See)

ପିଙ୍ଗେକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ପଙ୍ଗାକ୍ଷ (ଦେଖ)
Piṅgekshaṇa
(ପିଙ୍ଗେକ୍ଷଣା—ସ୍ତ୍ରୀ)
Piṅgāksha (See)

ପିଚ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ପୋଛିବା—1. To wipe or rub out.
Pich (root)
୨ । ଚପିବା—2. To press.

ପିଚ୍—ବୈଦେ. ବି.—୧ । (ଇଂ. ପୀଚ୍) ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନୀ ଉଦ୍ୟାନ ତରୁ ବିଶେଷ—1. Prunus Persica; the peach tree and fruit; the Persian apple
Pich
ପୀଚ **पीच**

[ଦ୍ର—ଏହାର ଫଳ ଲୋମଶ, ହରିଦ୍ରାଭ ଓ ଲୋହିତ ଓ ସବୁଜ ମିଶ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ, ମଞ୍ଜି ନାଲୁଆ । ଏହାର ଡାଳରେ ଭଲ ବାଢ଼ି ହୁଏ ।]

୨ । (ଇଂ. ପିଚ୍) ଆଲକାତରାକୁ ତରଳାଇ ତହିଁରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଘନ ଅଠାଳିଆ ପଦାର୍ଥ—2. Pitch; coal tar.

[ଦ୍ର—ଏହାକୁ କୋଠାର ଛତର ଫାଟରେ ଢାଳନ୍ତି ।]

ପିଚ୍‌କଟ୍—ପ୍ରାଦେ.—(ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ.—ବିରକ୍ତ—
Pich-kaṭ
Vexed; teased.

ପିଚ୍‌କା(କେ)ଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି.—(ସଂ. ପିଚ୍ ଧାତୁ=
Pich-kā(ke)ibā
ଚପିବା; ଭୁଲ. ହି. ପୀଚକ୍‌ନା)—ପାଚିଲା ଆମ୍ବ ବା ମହୁଲକୁ ଚପି ଦେଇ ତା ମଧ୍ୟରୁ ମଞ୍ଜିକି ବାହାର କରି ଦେବା—1. To cause the seed to blurt out from a ripe mango by pressing the fruit from all sides.

୨ । ପାଚିଗଲା ପରେ ବଥକୁ ଚପି ତା ମଧ୍ୟରୁ ମଞ୍ଜି ଓ ପୂଜ ବାହାର କରି ଦେବା—2. To bring out pus from a ripe boil by pressing it on the sides.

ଦେ. କ୍ରି.—ପିଚକିବାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
Causative of Pichakibā.

ପିଚ୍ ପିଚ୍—ଦେ. ଅ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—ହଠାତ୍ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଫୋଡ଼ି ହୋଇ ଗଲେ ସେଥିରୁ ପିଚକାରି ମୁହଁରୁ ପାଣି ଆଦି ବାହାରିବା ପରି ଜୋରରେ ରକ୍ତ ଛୁଟିବା—
Pich pich
ପୀଚ ପୀଚ **पीच पीच**
The flowing of blood from a hole in the body like water forced through a syringe.

ପିଚ୍‌ପିଚା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ.—(ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—ପଚ୍ (ଦେଖ)
Pich-pichā
Pach (See)

ପିଚ୍ ବୋର୍ଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେଷ୍ଟ୍ ବୋର୍ଡ୍)—କାଗଜର ମୋଟା ପଟା—Paste board.
Pich bord
ପିଂଚବୋଡ଼ **दफती, कूट**

ପିଚ(ଚି)କାରୀ—ଦେ. ବି.—ପିଚକା (ଦେଖ)
Picha(chi)kārī
Pichikā (See)

ପିଚଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ଅପି-ନିଷ୍ପନ୍ନ+ଚମ୍ ଧାତୁ=ଭକ୍ଷଣ କରିବା+ସଙ୍ଗ୍ଧାର୍ଥ.
Pichaṇḍa
ଡ)—୧ । ପେଟ; ଉଦର—1. Belly.

୨ । ଥଳୁଲ ପେଟ—2. A big belly.

୩ । ପଶୁର ପୃଷ୍ଠ ଦେଶ—3 The back of a beast.

ପିଚଣ୍ଡିକା—ସଂ. ବି. (ପିଚଣ୍ଡ+କ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ଗୋଡ଼ର ପାପୁଲି—
Pichaṇḍikā
The instep of the foot.

ପିଚଣ୍ଡିଲ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ପିଚଣ୍ଡ+ଇଲ)—
Pichaṇḍila
(ପିଚଣ୍ଡିଲା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୧ । ଥଳୁଲ ପେଟିଆ—1. Pot-bellied; big-bellied.

୨ । ଭୋଟା; ସ୍ଥୂଳକାୟ—2. Corpulent.

ପିଚରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ପିଞ୍ଜଟ; ପିଚଟ)—
Picharā
ଆଖିରୁ ବହିବା ଲେନରା—
ପିଚୁଁଟୀ **कीचड़, काँची**
Concrete rheum exhuded from the eye; eye-rheum.

ପିଚା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଚ)—
Picha
ନିତମ୍ବ; କଟିର ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ
ପାଛା
ଥିବା ମାଂସପିଣ୍ଡଦ୍ୱୟ; ଗାଣ୍ଡି—
ପୋନ, ଚୁତଡ଼ **पोन, चूतड़**
Posteriors; buttock; rump.
(ପିଚ୍ଚ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦିନେ ସେ ବାଳକର ପିଚ୍‌ରେ ପିଟ୍ଲୁ ।
— କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପିଗ୍ପାଡ଼—ଦେ. ବ—ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପରଧେସ୍ତ୍ର ଯେଉଁ ଲୁଗାର ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ପଟା ଥଡ଼ ଥାଏ—
Pichāpārda
ପାଚାପାଡ଼ୀ A cloth with a broad stripe in the middle.
ତିନପଟୀୟା

ଦେ. ବିଣ—ମଝିରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଥଡ଼ ଥିବା (ସ୍ତ୍ରୀ ପରଧେସ୍ତ୍ର ବସ୍ତ୍ର)—(a woman's cloth) Having a long stripe running about the middle.

(ପିଗ୍ପାଡ଼, ପିଗ୍ପାଡ଼ିଆ, ପିଗ୍ପାଡ଼ି, ପିଗ୍ପାଡ଼ିଆ, ପିଗ୍ପାଡ଼, ପିଗ୍ପାଡ଼ୀ, ପିଗ୍ପାଡ଼ି, ପିଗ୍ପାଡ଼ିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଗ୍ଶ—ଗ୍ରା. ବ. ପୁଂ. (ସଂ. ପିଶାଚ)—
Pichāsa ପିଶାଚ; ପ୍ରେତ; ଭୂତ; ପିଚାଶ—
ପିଚାସ **पिशाच** Goblin; ghost; demon; fiend; imp.
ପିଗ୍ଶୀ, ପିଗ୍ଶୁଣୀ } ସ୍ତ୍ରୀ ଦେ. ବିଣ—ପିଗ୍ଶିଆ (ଦେଖ)
Pichāsiā (See)

ପିଗ୍ଶି—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ପିଗ୍ଶିଆ (ଦେଖ)
Pichāsi Pichāsiā (See)

ପିଗ୍ଶିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ସଂ. ପୈଶାଚକ)—
Pichāsiā ୧ । ପିଶାଚ ପ୍ରକୃତିକ—
ପିଗ୍ଶୀ, ପିଗ୍ଶୁଣୀ, ପିଗ୍ଶେଇ } ସ୍ତ୍ରୀ 1. Of fiendish nature.
୨ । ଅର୍ଥ ପିଶାଚ; ଲୋଭୀ—
2. Avaricious.
पिशाचिआ ୩ । କୃପଣ—3. Miserly.
୪ । ଦୁଷ୍ଟ—4. Wicked.

ପିଗ୍ଶୁଣୀ—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ପିଶାଚୀ)—
Pichāsuṇi ୧ । ଗ୍ରାମ ଦେବତାବିଶେଷ—
ପିଶାଚୀ 1. Name of a village-Goddess.
पिशाचनी, चुडैल ୨ । ପ୍ରେତ ଯୋନିବିଶେଷ—
2. A female imp or fiend.

[ଦ୍ର—ଅନୁଢ଼ ଉଠିବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସୂତି ପ୍ରାଣ ତ୍ୟାଗ କଲେ ସେ ପିଗ୍ଶୁଣୀ ହୁଏ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ।]

ପିଚକା—ଦେ.ବ. (ପିଚ୍‌ପିଚ୍ ଶବ୍ଦରେ ଏଥିର ମୁହଁରୁ ପାଣି ବାହାରିବାରୁ)—
Pichikā ୧ । ପାଣିକୁ ଦୂରକୁ ନିକ୍ଷେପ କରିବାର ସରୁ ମୁହଁ
ପୀଚକାରୀ, ପୀଚକିରୀ ନଳ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—
पिचकारी, पिचक, पिचुक्का 1. A syringe.
ପିଚକା, ପିଚକାରି, ପିଚକାରୀ } ଅନ୍ୟରୂପ
ଉଚ ମନମଥ ଦୁହେଁ ପଗାର ପିଚକା ଖେଳୁଥିଲେ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।
ପୁଂଚକେ ୨ । (ପିଲା ଶବ୍ଦର ଅନର୍ଥକ ସହଚର ଶବ୍ଦ) ପିଲା ଆଦି
बच्चा (ଯଥା—ପିଲା ପିଚକା=ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି ଆଦି)—
Children and other incumbrances of one's family.

ଦେ. ବିଣ—ବଚକାମା; କ୍ଷୁଦ୍ର—
Small; pigmy; tiny like a child.

ପିଚକା ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପିଚକାରୀ ଦ୍ୱାରା ପାଣି ନିକ୍ଷେପ
Pichikā māribā କରିବା ବା ଛିଟିବା—
ପିଚକାରୀ ମାରା 1. To cause water to flow
पिचकारी मारना through a syringe.
ଉଚ୍ଚ ପିଚକା ମାର କରନ୍ତି ଗ୍ରହ । ଶିଶୁପାଳର ବଧ ଅଭିଳାଷ ।
୨ । ପିଚକିବା (ଦେଖ)—2. Pichikibā (See)
[ପିଚକା ମାରିବା, ପିଚକାର ମାରିବା, ପିଚକାର ମାରିବା, ପିଚକା(କେ)ଇବା, ପିଚକା(କେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପିଚକିବା—ଦେ.କ୍ରି.(ସଂ.ପିଚ୍ ଧାତୁ=ଚପିବା; କିମ୍ବା ପିଚ୍‌ପିଚ୍ ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)
Pichikibā ପିଚକାରିରୁ ପାଣି ଛୁଟିଲା ପରି ରକ୍ତ ଆଦି ଛୁଟିବା;
ପିଚକିବା, ପିଚିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଛିଟିକିବା—To flow like water coming out of a syringe; to spurt out.
ଫିନକିରି ଦେଓୟା **पिचकारी छुटना**
[ପିଚକା(କେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ ଓ ଣିଜନ୍ତରୂପ]

ପିଚକିଲା—ଦେ. ବ—ଲଙ୍ଗଳର କଣ୍ଟି ଦେଶରେ ଥିବା ଛିଦ୍ରରେ ଇଶକୁ
Pichikilā ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ରଖିବା ପାଇଁ ବସାଯିବା ବାଉଁଶର ବା
ଚପକନ କାଠର ଛୋଟ ଖିଲ—Small wooden or
पच्चर bamboo pins driven into a plough hole to tighten the beam of the plough.
ପିଚକିଲା, ପିଚୁକିଲା } ଅନ୍ୟରୂପ

ପିଚଣ୍ଡି—ସଂ. ବ—ପିଚଣ୍ଡ (ଦେଖ)
Pichiṇḍi Pichaṇḍa (See)

ପିଚଣ୍ଡିକା—ସଂ. ବ—ପିଚଣ୍ଡିକା (ଦେଖ)
Pichiṇḍikā Pichaṇḍikā (See)

ପିଚଣ୍ଡିଲ—ସଂ. ବ—ପିଚଣ୍ଡିଲ (ଦେଖ)
Pichiṇḍila Pichaṇḍila (See)

ପିଚପିଚ—ଦେ. ଅ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—
Pichipichi ୧ । ପାନ ପିକ ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ପକାଇବାର ଶବ୍ଦ—
(ପିଚପିଚ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. The sound of repeated
ପିଚପିଚ **पिचपिच** spitting.
୨ । ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ଚାବୁକ ବା ବେତ ମାରିବା ଶବ୍ଦ—
2. Sound of repeated whipping.
୩ । ପିଚ୍‌ପିଚ୍ (ଦେଖ)—3. Pich-pich (See)

ପିଚ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—(କ୍ଷତ ଆଦିରୁ ରକ୍ତ) ପିଚକିବା (ଦେଖ)—
Pichi hebā Pichikibā (See).
ସକ୍ଷ ରକ୍ଷ ପିଶାଚମାନେ ନାଚ ନାଚ
ଗାଇଲେ ହେଉଥିବ ରକ୍ତ ସହିତ ପିଚ—
କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. କର୍ଣ୍ଣ ।

ପିଚୁ—ସଂ. ବ—(ପିଚ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଉ)—୧ । କପା; କାର୍ପାସ—
Pichu 1. Cotton.
୨ । କପା ତୁଳା—2. Cotton wool.
୩ । କରଷି ପରିମାଣ; କର୍ଷ; ୨ ତୋଳା—
3. A weight of 2 tolas.
୪ । କୁଷ୍ଠ ରୋଗବିଶେଷ—
4. A kind of leprosy.
୫ । ଅସୁରବିଶେଷ—5. Name of a demon.
ବୈଦେ. ବ—(ଇଂ. ପିଚ୍) – ଗାଳ; ଆଲ୍‌କାତରା—
Coal tar; pitch.

ପିଚୁଟ(ଟି)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଞ୍ଜଟ)—ନେତ୍ର ମଳ; ନେତ୍ରସ୍ରାବ—
Pichuṭa(ṭi) The concrete rheum exuded from the eyes.
ପିଚୁଟି **कीचड़, काँची**

ପିଚୁତାର—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ. ପିଚ୍ ଓ ଟାର୍)—ଗାଳ; କୋଲ୍‌ତାର୍—
Pichu tāra Coaltar; pitch.
ପିଚୁ **तारकोल**

ପିଚୁମନ୍ଦ(ର୍ଦ୍ଦ)—ସଂ. ବି. (ପିଚ୍=କୁଷ୍ଠ ରୋଗ+ମୃଦ ଧାତୁ=ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା+ଅ)—ନିମ୍ବ ଗଛ—The Neem tree; Melia Azadirakta.
Pichumanda(rdda)

ପିଚୁରି—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ପିଚୁଳି (ଦେଖ)—
Pichuri Pichuḷi (See)

ପିଚୁଳି—ସଂ. ବି—(ପିଚ୍=ତୁଳା+ଲା ଧାତୁ=ଗ୍ରହଣ କରିବା+ଅ)+
Pichuḷa
୧ । କପା ତୁଳା—1. Cotton wool.
୨ । ଝାଉଁ ଗଛ—2. The Tamarisk tree.
୩ । ପାଣି କୁଆ—3. The diver crow; cormorant.
୪ । ନିଚୁଳ; ହିଞ୍ଚଳ ଗଛ; ଇଞ୍ଚଳ ବୃକ्ष—
4. Barringtonia Acutanglia.

ପିଚୁଳି—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ବନ୍ୟଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ—
Pichuḷi Ventilago Maderas; Ventilago Caliculata.
ରାଇରୁଇ, ରକ୍ତପିତା **राइधानि, पित्ति**

ପିଚୂ—ସଂ. ବି—ଷୋଳ ମସା ବା ଏକ କର୍ଷ ଓଜନ (ହି. ଶ)—
Pichū The weight of 2 tolas.

ପିଚ୍ଚ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ବିଭାଗ କରିବା—
Pichcha (root) 1. To divide.
୨ । କାଟିବା; ଛେଦନ କରିବା—2. To cut.
୩ । ଚପିବା—3. To press.
୪ । ଦବିଯିବା—
4. To sink down; to become depressed.

ପିଚ୍ଚଟ(ର)—ସଂ. ବି—(ପିଚ୍ଚ ଧାତୁ+ଅଟ; ଅର)—୧ । ସୀସା—
Pichchata(ra) 1. Lead.
୨ । ରାଙ୍ଗା—2. Tin.
୩ । ନେତ୍ର ରୋଗବିଶେଷ; ଆଖିଧରା ରୋଗ—
3. Ophthalmia.

ପିଚ୍ଛ(ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବା; ପୀଡ଼ା ଦେବା—
Pichchha(root) 1. To give pain; to torture.
୨ । ବାଧା ଦେବା—2. To hinder.
୩ । ଛେଦନ କରିବା—3. To cut.
୪ । ବିଭକ୍ତ କରିବା—4. To divide.
୫ । ଚପିବା—To press tightly.

ପିଚ୍ଛ—ସଂ. ବି—(ପିଚ୍ଛ ଧାତୁ+ଅ)—୧ । ମୟୂରପୁଚ୍ଛ—
Pichchha 1. The tail of peacock.
(ପିଚ୍ଛକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପକ୍ଷୀର ଲାଞ୍ଜ—
2. The tail feather of a bird.
୩ । ଲାଙ୍ଗୁଡ଼—3. Tail.
୪ । ଚୂଡ଼ା—4. Crest.
୫ । ମୋଚରସ (ହି. ଶ) (ଦେଖ)—5. Mocharasa (See)

କୁଚୀ, କୁଁଚୀ ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିଚ୍ଛ)—୧ । ଖୁମର ବା ପୁଚ୍ଛାକାରରେ
कूची ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଖଜୁର ଗଛର ଡାଳ; ପିଞ୍ଜ—
1. Some brances of date palm tree bound together (like the aspergill of the Roman Catholic church).
[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ଗୋବରପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇ ଧାନ ବିଆସ୍ତାରେ ଥିବା ଧାନଗଛ ଉପରେ ଛିଞ୍ଚଦେଲେ ଗୋରୁମାନେ ଗୋବର ଗନ୍ଧ ଯୋଗୁଁ ଧାନ ଗଛ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ବଢ଼ାନ୍ତି ନାହିଁ]
୨ । ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପଲସ୍ତର କରିଯିବା ସ୍ଥାନରେ ପାଣି ଛିଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା କୁଟାର ବନ୍ଧା ଗୋଛା—
2. A bundle of straw bound together and used in sprinkling water over the part to be plastered.
୩ । ରାଜୋପକରଣବିଶେଷ; ରାଜ ଖୁମର; କ୍ଷୁଦ୍ର ଖୁମର—
3. A small chowrie of feathers or tail-shapped fan used to fan kings. (one of the insignia of royalty)
୪ । ଭାତ ଗାଳିବା ପାଇଁ ଅଣିଆ ହୋଇଥିବା ଭାତ ହାଣ୍ଡି ମୁହଁରେ ଦିଆଯିବା ପୁଚ୍ଛାକାର ତାଳପତ୍ରର ମଡ଼ୁଆବନ୍ଧା ବିଡ଼ା—
4. A bundle of palm.leaf backs put on the mouth of an inclined cooking pot for sifting down the scum from boiled rice.
[ଦ୍ର—ଭାତହାଣ୍ଡି ଫନରେ ଏହାକୁ ଲଗାଇ ଭାତହାଣ୍ଡିକୁ ଅଣାଇ ଦେଲେ ଭାତ ସାକ ହାଣ୍ଡିମଧ୍ୟରେ ରହିଯାଏ ଓ ସେ ପିଞ୍ଜର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଛଣି ହୋଇ ପେଜଯାକ ତଳକୁ ବହି ଆସେ ।]
[ଦ୍ର—'ପିଚ୍ଛ' ପକ୍ଷିଙ୍କ ପୁଚ୍ଛ ଗୁଚ୍ଛ ଅଟେ ଓ 'ଖୁମର' ପଶୁଙ୍କ ପୁଚ୍ଛ ଗୁଚ୍ଛ ଅଟେ । ପୁଚ୍ଛର ସାଧାରଣ ଅର୍ଥ ପଶୁଙ୍କ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ଓ ପିଚ୍ଛର ଅର୍ଥ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ।]

ପିଚ୍ଛନ—ସଂ. ବି. (ପିଚ୍ଛ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଚପିବା (ହି. ଶ)
Pichchhana 1 Pressing.
୨ । ଚପିକରି ଚେପ୍ଟା କରିବା (ହି. ଶ)—2. Causing depression by pressing.

ପିଚ୍ଛ ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ପିଚ୍ଛଦ୍ୱାରା ଜଳ ବା ଗୋବରପାଣି ଛିଞ୍ଚିବା—
Pichchha māribā To sprinkle water or cowdung-water with a Pichchha.
କୁଁଚିମାରା **कूचीमारना**

ପିଚ୍ଛଳ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଚ୍ଛ ଧାତୁ+ଅଲ)—୧ । ଖସଡ଼ା—
Pichchhala 1 Slippery.
୨ । (ପିଚ୍ଛ+ଲ) ପୁଚ୍ଛ ଯୁକ୍ତ—2. Tailed; having a tail.
ସଂ. ବି.—୧ । ମୋଚରସ (ଦେଖ) ହି. ଶ)—
1. Mocharasa (See)
୨ । ଆକାଶବଲ୍ଲୀ; ନିର୍ମୂଳୀ ଲତା (ହି. ଶ) (ଦେଖ)—
2. Nirmūḷi (creeper) (see)

୩ । ଶିଶୁ ଗଛ (ହି. ଶ)—3. The Śiśu tree.
୪ । ବାସୁକୀବଂଶର ସର୍ପବିଶେଷ (ହି. ଶ)—
4. Name of a mythological serpent.

ପିଚ୍ଛଲଛଦା—ସଂ. ବି. (ପିଚ୍ଛଲ + ଛଦ୍ + ଆ)—୧ । ବରକୋଳି ଗଛ—
Pichchhalachchhadā 1 The Jejube tree.
(ପିଚ୍ଛଲଦଳା— ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପୋଇଲତା—
2. Basella Alba (creeper)

ପିଚ୍ଛା—ସଂ. ବି(ପିଚ୍ଛ ଧାତୁ = ଭାଗକରିବା + କର୍ମ.ଅ; ସ୍ତ୍ରୀ.ଆ)—୧ । ଭାତର
Pichchhā ଫେଣ—1. The scum of boiled rice.
୨ । ସାପର ଗରଳ—2. The poisonous saliva or venom of a snake.
୩ । ଧାଡ଼ି; ସଂଶ୍ରେଣୀ—3. Row, range; line.
୩ । ଘୋଡ଼ାର ପାଦର ରୋଗ; ଘୋଡ଼ାଙ୍କର ପାଟୁଆରୋଗ—
4. A foot disease of the horse.
୫ । ଶିଶୁ ଗଛ—5. The Śiśu tree; Dalbergia Sisso.
୬ । କଦଳୀ ଭଣ୍ଡା; ମୋଚରସ—6. The flower sheath at the end of a bunch of plantains.
୭ । କୋଷ; ଖୋଳ—7. A sheath.
୮ । ଆବରଣୀ; ଘୋଡ଼ଣୀ—8. A cover; lid.
୯ । ଚେଳକା; ଜାକେଟ; ଫତେଇ—
9. Jacket; waist-coat.
୧୦ । ଗୁଆ ଗଛ—10. The areca nut tree.
୧୧ । ଶିମ୍ବିଳି ଗଛର ଅଠା—
11. The gum of silk-cotton tree.
୧୨ । ନାରଙ୍ଗ ଗଛ (ଦେଖ) (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
12. Nāraṅga tree (See)
୧୩ । ନିର୍ମଳା ଗଛ (ହି. ଶ.)—
13. The clearing nut (tree).
୧୪ । ନିର୍ମୂଳୀ ଲତା (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)—
14. Nirmūlī (See).
ଦେ. ବି—ପିଚ୍ଛ (ଦେଖ)—Pichhā (See).
ଦେ. ଅ—ପିଚ୍ଛ (ଦେଖ) -Pichhā (See).

ଯଶ ସାଧନ୍ତ ଭଣ୍ଡିରେ ଲଛା,
ବାଦେ ବଇନ୍ତ ସେ ଭାହାଙ୍କ ପିଚ୍ଛା । ଭାରତୀ, ପରବେ ଗୀତା ।

ପିଚ୍ଛିକା—ସଂ. ବି. (ପିଚ୍ଛ + କ + ଆ)—୧ । ଚାମର (ହି. ଶ.)—
Pichchhikā 1. The chowri fan.
୨ । ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ (ହି. ଶ.)—2. The tail feathers of a peacock.
୩ । ଜୈନସାଧୁମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ପଶମର ଚଅଁର (ହି. ଶ.)—
3. A chowri made of wool used by the Jaina ascetics.

ପିଚ୍ଛିଳ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଚ୍ଛ + ଇଳ)—୧ । ଖସଡ଼ା—
Pichchhila 1. Slippery.
୨ । ପୁଚ୍ଛଯୁକ୍ତ—2. Tailed.
୩ । ନାଳୁଆ—3. Gummy; slimy.
୪ । ପେଜୁଆ—4. Besmeared with the scum of boiled rice; scummy.
୫ । ସ୍ନିଗ୍ଧ; ତେଲିଆ—5. Oily.
ସଂ. ବି—୧ । ପେଜୁଆ ଭାତ—1. Scummy rice.
୨ । ଘୃତ, ତୈଳ ବା ଜଳଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ—
2. Curry abounding in water, oil or ghee.
୩ । ଡାଲି—3. Dal; soup of split pulse.
୪ । ସୂପ; ଝୋଳ—4. Soup; broth.
୫ । ଝାଉଁ ଗଛ—
5. The Tamarisk tree; the trembling poplar.
୬ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଖଟା, କୋମଳ ଓ କଫକାରୀ ପଦାର୍ଥ (ହି.ଶ.)—
6. Any sour and soft thing.
୭ । ଶ୍ଳେଷ୍ମାତକ; ଓଉ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
7. Dilenia Speciosa (fruit)

ପିଚ୍ଛିଳ ତ୍ୱକ୍(ଚ୍) – ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିଚ୍ଛିଳ + ତ୍ୱକ୍) – ଯାହାର ଛାଲ
Pichchhila twak(ch) ବା ବକଳ ନାଳୁଆ—
Having slippery bark or rind
ସଂ. ବି–୧ । ନାରଙ୍ଗ ଗଛ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)—
1. Nāraṅga tree (See).
୨ । ଧାମଣ ଗଛ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)—
2. Dhāmaṇa tree (See).

ପିଚ୍ଛିଳଦଳା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିଚ୍ଛିଳ + ଦଳ; ଯାହାର ପତ୍ର ବା ପାଖୁଡ଼ା
Pichchhiladalā ନାଳୁଆ)—ପିଚ୍ଛଲଛଦା (ଦେଖ)—
(ପିଚ୍ଛିଳଛଦା—ଅନ୍ୟରୂପ) Pichchhalachchhadā (See).

ପିଚ୍ଛିଳା—ସଂ. ବି. (ପିଚ୍ଛିଳ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ଶିମ୍ବିଳି ଗଛ—1. The
Pichchhilā silk cotton tree; Bombax Heptaphyllum.
୨ । ଶିଶୁଗଛ—2. Dalbergia Sisso tree.
୩ । ପୋଇ ଲତା—3. Basella Alba (creeper).
୪ । କୋଇଲଖିଆ ଗଛ—4. A medicinal thorny plant; Barleria Longifolia.
୫ । ସାରୁ—5. The arum (an esculent root).
୬ । ବିଛୁଆଣ ଗଛ—6. The stinging nettle.
୭ । ଅସି; ପେଶୁ (ହି. ଶ.)—7. Linseed
୮ । ଅଗୁରୁ (ହି. ଶ.)—8. Aloewood.

ପିଚ୍ଛ୍‌ରି—ପ୍ରାଦେ (ଲରିଆ) ବି.(ଭୁଲ. ହି. ପିଛୌରା) – ପାଛୁଡ଼ା; ଚାଦର;
Pichh-ri ଉତ୍ତରୀୟ—A cloth put on the upper part of the body; a sheet.

ପିଚ୍ଛ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଚ୍ଛ) – ପିଚ୍ଛ (ଦେଖ)—
Pichha Pichchha (See)

ଶଲଃ ପିଚ୍ଛ ସୁଗ୍ଧମଇ
ସୁଜା ଖଟନ୍ତ ଶ୍ରୀହସ୍ତଇ । ଭୂପତ – ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ.

ପିଚ୍ଛଡ଼ା(ଳା)—ଦେ. ବି. (ସଂ.ଅକ୍ଷିପଟଳ; ସଂ.ପକ୍ଷ୍ମ)—୧ । ଆଖିପତା; ଆଖିର
Pichhardā(lā) ପଲକ; ଦୃଗଞ୍ଚଳ—Eyelid.

ଚୋଖେର ପାତା ଗୃହିଣୀ ଜଗତପରେ ସବ ସଖୀ
ପପୋଟା, ପଲକ, ବିରନୋ ବୋଲେ ବଶି ପିଛଡ଼ା ନ ପଡ଼ି ଅଖି ।
ବଶ୍ୱନାଥ. ବଚନ ରାମାୟଣ.

ପିଛଡ଼ା (ଲା) } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଆଖିର ପଲକ ପଡ଼ିବା—2. Wink;
ପିଛୁଡ଼ା (ଲା) } blinking; twinkling of the eye.

ପିଛଡ଼ା ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—କ୍ଷଣମାତ୍ର ଆଖି ବୁଜିବା—
Pichhardā pakā(ke)iba To wink; to shut
ପଲକଫେଲା ପଲକଗିରାନା the eye.

ସଜ୍ଜନମାନେ ଯେ ଚାହାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ
ପିଛଡ଼ା ନ ପଡ଼ାଇ ଶତକେ ରହିଲେ । ବୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ଆଦି ।

ପିଛଡ଼ା ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବ.— କ୍ଷଣମାତ୍ର ଆଖି ବନ୍ଦ ରହିବା—
Pichhardā pardibā Blinking; wink.
ପଲକପଡ଼ା ଏ ଜନ୍ୟ ରୂପ ଦେଖି ମୋହର ପିଛଡ଼ା
ପଲକଗିରନା ନ ପଡ଼ୁଛି ମାତ୍ର କହୁଛି ଛଡ଼ ଚ୍ରିଡ଼ା
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଭାବଯୋଗ

ପିଛଣୀ—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ(ସଂ. ପିଚ୍ଛଧାରଣୀ)—ଭୂତ ଲାଗିଲେ ଯେଉଁ ଗୁଣିଆ ବା
Pichhaṇī କାଳସୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଭୂତାବିଷ୍ଟ ଲୋକକୁ ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ
ଓଝାଣୀ **ଉମ୍ଫାଇନ; ପିଛଲପାଇ** ଧରି ଝାଡ଼େ—
A female exorcist.

ପିଛୁଣୀ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପିଶ୍ଚୁଣୀ }

ପିଛଳ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ ପିଚ୍ଛଳ; ପିଚ୍ଛିଲ)— ଖସଡ଼ା—
Pichhala **ପିଚ୍ଛଡ଼** Slippery

ପିଛଲା— ଦେ. ବିଣ.—(ସଂ. ପଶ୍ଚାତ୍)—ପିଛଲା (ଦେଖ)
Pichhalā Pichhilā (See)

ପିଛଲା ରାତି—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପଶ୍ଚିମରାତ୍ରି)—୧ । ରାତ୍ରର ଶେଷ ଭାଗ;
Pichhalā rāti ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟ—
ପିଛଲୀରାତ 1. The early hours of the morning;
the last hours of night; the time past
midnight.
୨ । (ସଂ. ପଶ୍ଚାତ୍+ରାତ୍ରି)—ଗତରାତ୍ରି—2. Last night.

ପିଛଲା ପହର—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପଶ୍ଚିମ+ପ୍ରହର)—ରାତ୍ରର ଶେଷପ୍ରହର—
Pichhalā pahara The last watch of the night.
ପିଛଲା ପହର

ପିଛଳି—ଦେ.ବ.(ସଂ.ବକ୍ଷଣ=କୋଡ଼ଗାଣ)—୧ । ଦେହର ସନ୍ଧି ଘଉରର
Pichhali ଗିଲ୍‌ଟି; ବାଗୀ—1. Bubo; lymphatic
ବାଗୀ, ବାଓ gland.
ଗିଲଟୀ; ବଦ; ବାଘୀ ୨ । ଗିଲ୍‌ଟି ପଡ଼ିବା ରୋଗ—
(ପିଛୁଳି—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Enlargement of lymphatic
gland.

ପିଛଳି—ଦେ. ବିଣ.—(ସଂ. ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ)—୧ । ପଛଳି; ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ—
Pichhali 1. Situate behind.
ପେଛଳୀ ୨ । ପଛଆଡ଼େ ଆସୁଥିବା—2. Coming behind;
ପିଛଳା (ଳୀ) coming in the rear.
(ଆଗଳି—ବିପରୀତ) ୩ । ଅନ୍ତ୍ୟ, ଶେଷ—3. Last.
୪ । ପରବର୍ତ୍ତୀ—4. Later; latter.
୫ । ପୂର୍ବତନ; ବିଗତ—5. Last; past.

ପିଛଳି ଦରଜ—ଦେ. ବ—ଗିଲ୍‌ଟି ଦରଜ ହେବା ରୋଗ—
Pichhali daraja Bubo; painful inflammation of a
ବାଗୀ **ଗିଲଟୀ** lymphatic gland.
(ପଛଳି ଦରଦ, ପିଛୁଳି ଦରଦ, ପିଛୁଳି ଦରଜ,
ପିଛୁଳି ପଡ଼ିବା, ପିଛଳି ପଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଛଳି ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଗୋଡ଼ ଖସି ପଡ଼ିଯିବା—
Pichhali pardibā To lose one's foot hold

ପିଛଳିବା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି (ସଂ. ପିଚ୍ଛଳ; ହି. ଫିସଲନା;
Pichhalibā ବଂ. ପିଚ୍ଛଲାନ)—(ଗୋଡ଼) ଖସିଯିବା—
To trip; to slip.

ପିଛୁ—ଦେ. ବ—୧ । (ସଂ. ଶ୍ରୀ ଚ)—ପିଚ୍ (ଦେଖ)
Pichhā 1. Pichā (See)
ପିଛନ; ପିଛୁ **ପୀଛା** ୨ । (ସଂ. ପଶ୍ଚାତ) ଘୋଡ଼ାଆଦିଙ୍କ ପଛଗୋଡ଼—
2. The hind legs of a horse.
୩ । ଶିମ୍ବିଳଅଠା (ହରେକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—
3. The gum of silk-cotton.
୪ । (ସଂ. ଅକ୍ଷିପଟଳ, ପକ୍ଷ୍ମ) ଆଖିର ପିଛଡ଼ା; ପତା—
4. Eye-lid.

ଦେଖି ଅଖିଳ ଗୋଗେଶ୍ୱର
ନୟନ ପିଛ କଲେ ସ୍ଥିର—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

(ଆଗ—ବିପରୀତ) ୫ । (ସଂ. ପଶ୍ଚାତ୍)—ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗ—
5. Back side.
ଦେ. ଅ (ସଂ. ପଶ୍ଚାତ୍)—୧ । ପଛରେ—
1. Behind.
୨ । ଆଡ଼କୁ—2. Towards.

ପିଛୁ; ପେଛୁନେ **ପିଛେ** ୩ । ସକାଶେ; ପାଇଁ; ନିମନ୍ତେ—
. For; on account of.
(ଯଥା—ତା ପିଛ ମୋର ମାସକୁ ଶହେ ଟଙ୍କା ଖରଚ
ହେଉଛି) ।
୪ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ) ପ୍ରତ୍ୟେକପାଇଁ—
4. Each; for each.
(ଯଥା—ଘରପିଛ ଅଣାଏ ଗୁଣା ହୋଇଛି ।)

ପିଛୁ(ଛେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପଛଇବା; ପିଠି ନ ବୁଲାଇ ପଛଆଡ଼କୁ
Pichhā(chhe)ibā ଘୁଞ୍ଚିବା; ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେବା—
ପେଛୁହଟା To move backwards facing the
ଉଲଟାଚଲନା (ପିଛେ(ଛେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) front.

ପିଛୁ ଉଠା(ଠେ,ଇବା—ଦେ. କ୍ରି (ଘୋଡ଼ା ଆଦି) ପଛ ଗୋଡ଼ରେ ନାଚ
Pichhā uṭhā(ṭhe)ibā ମାରିବାକୁ ଗୋଡ଼ ଉଠାଇବା—
ଲାଥାଉଠାନ To raise the hind legs to kick.
ଲଥାଡ଼ ଉଠାନା

ପିଛୁ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଫେରିବା—
Pichhā karibā To turn one's back upon.
ପିଛାକରନା ଏବା ଘରେ ରୁଷା ପାର ଲଷ୍ଟ
ଯାହା ପଛେ ପିଛ କରିବୁ ପାର୍ଥ—ଗୀତା, ପରଚେଗୀତା ।

ପିଛଡ଼—ଦେ. ବ(ସଂ. ପକ୍ଷପାତ)—୧ । ଆଖିର ପଲକ—
Pichhārda 1. Eye-lid.
୨ । ପଲକପାତ—2. Blinking.
୩ । ନିମେଷ ମାତ୍ର ସମୟ—
3. A twinkle of the eye.

ପିଛଡ଼ି—ଦେ. ବଣ (ସଂ. ପଶ୍ଚାତ) —୧ । ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗସ୍ଥ—
Pichhārdi 1. Pertaining to the rear; postern.
ପିଛାଡ଼ି **पिछाड़ि**
୨ । ପଛ ଗୋଡ଼ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Pertaining to the hind leg.
ଦେ. ବ—୧ । ପିଛଡ଼ (ଦେଖ)
1. Pichhārda (See).

ପଛାଡ଼ ୨ । ଘୋଡ଼ାର ପଛ ଗୋଡ଼ ବନ୍ଧାହେବା ଦଉଡ଼ା—
2. The ropes for tying the postern legs of a horse.
୩ । ପଶୁର (ଘୋଡ଼ାର) ପଛ ଗୋଡ଼—
3. The hind legs of a beast.
୪ । (ଜାହାଜଆ ଶବ୍ଦ) ପଶ୍ଚିମଦିଗ—
4. (nautical) West (mariner's compass).
୫ । ଗାଡ଼ିରେ ଲାଗିଥିବା ବଳଦଙ୍କ ପିଠି ଚକଦ୍ୱାରା ଘଷି ନ ହେବା ପାଇଁ ଦଣ୍ଡା ଦେହରେ ବନ୍ଧା ଯାଇଥିବା ବାଉଁଶଖଣ୍ଡ (ଯାହା କି ବଳଦଙ୍କ ପିଠି ଓ ଚକ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ)—
5. A piece of bamboo tied to the shafts of a cart to save the posteriors of the bullocks from being hurt by the moving wheels.

ପଛଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଆଖିର ପଲକ ପକାଇବା—
Pichhārdibā To blink; to wink.
पलकफेला ଚମ୍ପକ୍ରୀ ସଖୀ ଭୁଲେ ମୋ ରୂପ ଦେଖି
पलक गीराना ପିଛଡ଼ ନ ପାରଇ ତାର ବେନ ଆଖି – ବୃଷ୍ଣକୀର୍ତ୍ତ. ମହାଭାରତ ବନ ।

ପିଛଡ଼ି ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପଛ ଗୋଡ଼ରେ ନାତ ମାରିବା—
Pichhārdi māribā To kick with the hind leg or legs.
ଲାଥି ମାରା **लथाड़ मारना**

ପିଛୁ ଧରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପଛେ ପଛେ ଯିବା—
Pichhā dharibā 1. To follow.
ପେଛୁ ପେଛୁ ଯାଓଆ ୨ । (ଶିକାରୀ) କୌଣସି ଜୀବ ଯାଇଥିବା ବାଟକୁ
पीछा करना ଉଣ୍ଡି ତା ପଛେ ପଛେ ଯିବା—
2. To follow an animal on its track.
୩ । ଆଶ୍ରୟ ବା ଅନୁଗ୍ରହାର୍ଥ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସଙ୍ଗେ ଗୋଡ଼ାଇବା—3. To dance attendance upon a person for some favour.

ପିଛୁ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପଛେ ପଛେ ଯିବା—
Pichhā pardibā To follow after (Howells).

ପିଛୁରେ—ଦେ. ଅ—ପିଛୁ (ଦେଖ)
Pichhāre Pichhā (See)

ପିଛୁରେ ଲାଗିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଆଶ୍ରୟ ବା ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ
Pichhāre lāgibā କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସର୍ବଦା ଅନୁସରଣ
पीछे लगना ପେଛନେ ଲାଗା କରିବା—1. To wait upon a person; to
(ପିଛରେ ଲଗାଇବା—ଣିଜନ୍ତରୂପ) follow a person for some favour or help.
୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଖୁବ୍ ଯତ୍ନ କରିବା—
2. To take utmost care of a person.
୩ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନୁଷ୍ଠାନରଣ କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଉଣ୍ଡିବା—3 To shadow a person.
୪ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବିଷୟ ପାଇଁ (ଏତେ ଧନ) ବ୍ୟୟିତ ହେବା—4. (so much money) To be spent after a person or thing.

ପିଛୁଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—୧ । ଚାଲ ଘରର ଓଳ—
Pichhāl 1. The eaves of a thatched house.
ଘରେ ନାହିଁ ବରତନ୍ ଝାଡ଼ି, ପିଛଲ୍‌ଅଡେ ମେଘ ଅଁଟ – ଭଗ ।
୨ । (ଭୁଲ. ଏହି ଅର୍ଥରେ ହ. ପିଛୁଆଡ଼ା) ଘରର ପଛଆଡ଼; ବାଡ଼ିଆଡ଼—2. Back side of the house.

ପିଛୁଲ୍ ତଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ଓଳତଳ—
Pichhāl tal The ground below the eaves of a thatch.

ପିଛୁଡ଼ା—ଦେ. ବ—ପିଛଡ଼ା (ଦେଖ)
Pichhirdā Pichhardā (See)

ପିଛିଲା—ଦେ. ବଣ. (ସଂ ପଶ୍ଚାତ୍)—୧ । ପଛଲା; ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗରେ ଥିବା;
Pichhilā ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ—1. Situate behind.
ପିଛନ, ପେଛନ, ପିଛା ୨ । ପଛଆଡ଼େ ଆସୁଥିବା—
पिछला 2. Following; coming in the rear.
(ଆଗିଲା—ବିପରୀତ) ୩ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—3. Preceding; previous.
୪ । ବିଗତ କାଳୀନ—4. Past; arrear.
ଦେ. ବ—୧ । ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗ—1. Hind part.
୨ । ପଛଆଡ଼—2. The rear.
୩ । ଅତୀତ କାଳ—3 The past.

ପିଛୁଆ—ଦେ. ବ. (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ)—ହାତର ଚୁଡ଼ି ପଛରେ କନୁଣୀଆଡ଼କୁ
Pichhuā ପିନ୍ଧାଯିବା ଅଳଙ୍କାର—A kind of bracelet
पचली worn near the elbow above the churdi.

ପିଛୁଳା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରକ୍ଷାଳନ)—ଅଇଁଠା ବାସନକୁ
Pichhulā(le)ibā ପାଣ୍ଡିଶ ଆଦରେ ନ ମାଜି କେବଳ ମାତ୍ର
पखालना ପାଣିରେ ଧୋଇଦେବା—To wash superficially a utensil which has been used in taking meals.
(ପିଛଳାଇବା, ପିଛଳେଇବା, ପିଛୁଳାଇବା, ପିଛୁଳେଇବା, ପିଛୁଳିବା, ପିଛୁଳାଇବା, ପିଛୁଳେଇବା, ପିଛୁଳିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଛୁଳି—ଦେ. ବ—ପିଛଳି (ଦେଖ)—
Pichhuli Pichhali (See).

ପିଛୁଲି ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଗିଲ୍‌ଟି ଫୁଲି ଦରଜ ହେବା—
Pichhuli pardibā 1. The painful swelling of
(ପିଛୁଲି ଗଡ଼ିବା, ପିଛୁଲି ଦରଜ —ଅନ୍ୟରୂପ) the lymphatic gland.

ଦେ. କ୍ରି—୨ । (ସ. ପିଚ୍ଛଳ) ଗୋଡ଼ ଖସି ପଡ଼ିବା—
2. To trip and fall down.

ହସ୍ତେ ଅଛଁ ସିଲେ ବ୍ରହ୍ମ ପିଛୁଲି ପଡ଼ିଛ — ଭାରତ, ବ୍ରହ୍ମଲକ୍ଷ୍ମପଣ ଗୀତା ।

ପିଚ୍ଛୋଡ଼ା—ଦେ. କ୍ରି. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ)—(ସ. ପକ୍ଷ୍ମ)—୧ । ଆଖିର ପକ୍ଷ୍ମ;
Pichhordā ପିଛଡ଼ା—Eye-lid.

ଗୋ କାତ କୃଷ୍ଣର ଭ୍ରୂଲତା,
ପୀ କାର ପିଚ୍ଛୋଡ଼ାରେ ସ୍ଥିତା । ଯଶୋବନ୍ତ, ପ୍ରେମଭକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା

ପିଜରି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି—ସୂତା କାଟିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ତୁଳାର
Pijari ବଳଣା—Cotton-rolls used for spinning yarn.

ପିଜାସ—ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ପିଜୂଷ)—କର୍ଣ୍ଣମଳ; କାନଗୁହ; କାନଗଇ—
Pijāsa The rheum deposited inside the ear; the
କାନେର ଖୋଳ ଗୀଡ଼, ଗୀଜ wax of the ear.

ପିଜୁଡ଼ି—ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ପାରେବତ ଫଳ)—
Pijurdi ପିଚୁଡ଼ି; ପିଆରି; ଗୁଉଳିଆଫଳ—
ପେୟାରା; ପିୟାରା Guava; Ficus Carica;
ଅମୃତ; ପୟାରା Psidium Guyava.
ମ. ପେରୁ [ଦ୍ର—ଏ ଗଛ ଆମେରିକାରୁ ଏ ଦେଶକୁ
ତେ. ଉଚରମେ ପ୍ରଥମେ ଆସିଥିଲା । ଏହା ଜମ୍ବୁକାନ୍ଦ ବର୍ଗର ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ପିଜୁଡ଼ି ଉଦ୍ୟାନ ବୃକ୍ଷ; ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଧଳା ଫୁଲ ଧରେ;
ପିଜୁଡ଼ୁ } ଅନ୍ୟରୂପ ଗଛ ପ୍ରାୟ ବଙ୍କା; ଛାଲ ମସୃଣ; ବକଳରୁ ଛାଲ
ପିଜୁଲ ପାଖୁଡ଼ା ଉଠିଯାଏ; କାଠ ଖୁବ୍ ଠାଣୁଆ;କଷାଫଳ
ପିଜୁଳ ଓ ପତ୍ର କଷା;ଯାଚିଲେ ସ୍ୱାଦୁ ହୁଏ । ଏହାର ପତ୍ର
ମୁଖର ଦୁର୍ଗନ୍ଧନାଶକ; ଏହାର ମଞ୍ଜି ଗୁଉଳି ପରି, ଏଥିପାଇଁ ଏହାର
ନାମ ଗୁଉଳିଆ ।

ଏହା ବଡ଼ ଓ ସାନ ଭେଦରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ସାନ ପିଆରିର ସଂସ୍କୃତ ନାମ—ପାରେବତ, ରୈବତ, ଆରେବତକ, ମଧୁଫଳ, ଅମୃତ ଫଳ ଓ ପାରେବତକ । ଏହା ମଧୁରରସ, ବଳକାରକ, ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ, ସ୍ନିଗ୍ଧ, ରୁଚିକର ଓ ଶୁକ୍ରଜନକ ।

ବଡ଼ ପିଆରିର ସଂସ୍କୃତ ନାମ—ମହାପାରେବତ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପାରେବତ, ସାମ୍ରାଣିଜ, ଖାରକ, ରକ୍ତରୈବତକ, ବୃହତ୍ ପାରେବତ, ଦ୍ୱୀପଜ ଓ ଦ୍ୱୀପଖର୍ଜୁର; ଏହା ବଳକାରକ, ପୁଷ୍ଟିକର, ବୃଷ୍ୟ, ଏବଂ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଓ ଜ୍ୱର ନାଶକ । ଏହା ପୂର୍ବୋକ୍ତ ପିଆରି ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ । ଉଭୟ ପ୍ରକାର ପିଆରିର ପତ୍ରକୁ ପୋଡ଼ି ଅଫିମ ସଙ୍ଗେ ରାଜ ଲୋକେ ମଦଡ଼ ବା ଗୁଳି ତିଆରି କରନ୍ତି ।]

ପିଞ୍ଚ—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପିଚ୍ଛ (ଦେଖ)—1. Pichha (See).
Pinchha ୨ । ଶୁଖିଲା ନଡ଼ିଆ ପତ୍ରର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଡ଼ା—
2. Small bunches of dry cocoanut leaves tied together.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ) – ଘଣାର ଖାଡ଼ି—
The stick attached to the basin of an oil mill.

ପିଞ୍ଚଡ଼ା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପିଚ୍ଛଡ଼ା (ଦେଖ)—1. Pichhardā (See)
Pinchhardā ୨ । (ସ. ପିଞ୍ଜଟ) ନେତ୍ରମଳ; ଆଖିନେତ୍ରେ—
2. Concrete rheum of the eye

ପିଞ୍ଚ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଧାନ ଗଛକୁ ଗୋରୁ ଖାଇଯିବେ ନାହିଁ
Pinchha debā ବୋଲି ପିଞ୍ଚଦ୍ୱାରା ଧାନ ଗଛରେ ଗୋବରପାଣି
(ପିଞ୍ଚ ମାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଛିଞ୍ଚିବା—1. To sprinkle
କୁଚୀମାରା water mixed with cow-dung on
କୁଚୀମାରନା paddy plants to prevent cattle from nibbling them.

୨ । ପଲସ୍ତର କରିବା ପୂର୍ବରୁ କାନ୍ଥ ଉପରେ ପିଞ୍ଚଦ୍ୱାରା ପାଣି ଛିଞ୍ଚିବା—2. To sprinkle water with the help of a mason's brush on wall which is being plastered.

୩ । ଭାତ ହାଣ୍ଡିର ମୁହଁରେ ପିଞ୍ଚକୁ ହାବୁଡ଼ାଇ ଭାତହାଣ୍ଡିକୁ ଅଣାଇ ଭାତରୁ ଯେଳ ଗାଳିବା—3. To put a bunch of straw etc on the mouth of an inclined cooking pot to let the rice water escape therefrom.

ପିଞ୍ଚା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପରଶୁଣି; ପତଳା କଂସା, ଯହିଁରେ ବଡ଼ ପାତ୍ରରୁ
Pinchhā ଭାତ ଆଣି ପରିବେଷଣ କରିବାକୁ ହୁଏ—1. A
ସରବା thin metal bowl to serve rice.
(ପିଞ୍ଚ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । (ସ. ପିଚ୍ଛ) ଚାମର ଜାତୀୟ ବ୍ୟଜନ ବିଶେଷ—2. A kind of chowrie like fan.

ଅଳକ ପିଞ୍ଚା ସୁଗନ୍ଧର । ଖଳ୍ପ ମୁନି ସୁର ଚର – ଭୁପତ ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୩ । ପିଚ୍ଛଡ଼ା (ଦେଖ)—
3. Pichhardā (See)

ତା ରୂପ କନ୍ୟାମାନେ ଗୁହିଁ । ଜସ୍ତ ପିଞ୍ଚା ନ ଚଳଇ – ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।

ପିଞ୍ଚାଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସ. ପକ୍ଷ୍ମପାତ)—ପିଚ୍ଛଡ଼ିବା (ଦେଖ)—
Pinchhardibā Pichhardibā (See)

ଧାନ ମଙ୍ଗଳ ରୂପ ଦେଖି
ପିଞ୍ଚାଡ଼ି ନ ପାରଇ ଆଖି – ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।

ପିଞ୍ଜ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଆଘାତ କରିବା—
Pinj (root) 1. To strike.

୨ । ବଧ କରିବା—2. To kill.

୩ । ବାସ କରିବା—3. To live.

୪ । ସ୍ପର୍ଶ କରିବା—4. To touch.

୫ । ମିଳିତ ହେବା—5. To meet; to mix with.

୬ । ଚକ୍ ଚକ୍ ହେବା; ଦୀପ୍ତି ପାଇବା—
6. To shine; to sparkle.

୭ । ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ ହେବା—7. To become tawny.

୮ । ରଞ୍ଜିତ କରିବା—8. To paint; to dye.

ପିଞ୍ଜ – ସଂ. କ୍ରି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—୧ । ବଧ; ହତ୍ୟା—
Pinja 1. Killing; murder; slaughter.

୨ । ଏକପ୍ରକାର କର୍ପୂର—2. A kind of camphor.

୩ । ବଳ; ଶକ୍ତି—3. Power; might; strength.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ=ବଧ କରିବା, ଆଘାତ କରିବା+
(ପିଞ୍ଜା—ସ୍ତ୍ରୀ) କର୍ମ. ଅ)—୧ । ବ୍ୟାକୁଳିତ—
1. Disturbed; confused.
୨ । କାତର—2. Confounded.

ପିଞ୍ଜକ—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ=ରଞ୍ଜିତ କରିବା+କରଣ. ଅକ)—
Pīñjaka ହରିତାଳ (ହି. ଶ)—Yellow orpiment.

ପିଞ୍ଜଟ—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅଟ)—ନେତ୍ରମଳ; ନେତ୍ରର—
Pīñjaṭa The concrete rheum or mucus of the eye.

ପିଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ=ସ୍ପର୍ଶ କରିବା; ଆଘାତ କରିବା+କରଣ.
Pīñjana ଅନ)—୧ । କପା ଉଣିବା ଧନୁ; କାର୍ପାସ ଝୋଟକ ଧନୁ—
1. A bow used in carding cotton.
୨ । (+ଭାବ. ଅନ) ତୁଳା ଉଣିବା—
2. Carding of cotton.

ପିଞ୍ଜର—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ+ଅର)—୧ । ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ଅଶ୍ୱବିଶେଷ—
Pīñjara 1. A bay or chestnut horse.
୨ । ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ—2. Tawny colour.
୩ । ହରିତାଳ—3. Yellow orpiment.
୪ । ପକ୍ଷୀ ପାଳିବାର ପଞ୍ଜୁରୀ—4. Bird-cage.
୫ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ—5. Gold.
୬ । ପଞ୍ଜରା ହାଡ଼—6. The ribs.
୭ । ଦେହାସ୍ଥି ପୁଞ୍ଜ; ଚର୍ମ ଓ ମାଂସ ହୀନ ହାଡ଼ର ଥାଟ—
7. Skeleton.
୮ । ପିତ୍ତଳ—8. Brass.
ବରୁଣା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଯେ, ବାନ ପିଞ୍ଜର ପରିଚ୍ଛେ ।
ଭଟ୍ଟ, ବେ ବେଣୀସଂହାର ।
୯ । ନାଗେଶ୍ୱର ଫୁଲ—
9. The Nāgeśwara flower; Messua Ferra.
ସଂ. ବିଣ.—୧ । ପିଙ୍ଗଳ—
1, Tawny; reddish yellow.
୨ । ପୀତ; ହଳଦିଆ (ହି. ଶ.)—2. Yellow.

ପିଞ୍ଜରକ—ସଂ. ବି.—ହରିତାଳ (ଦେଖ)
Pīñjaraka Yellow orpiment.

ପିଞ୍ଜରା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଞ୍ଜର)—ପିଞ୍ଜରୀ (ଦେଖ)
Pīñjarā Pīñjarī (See)

ପିଞ୍ଜରା ପୋଳ—ଦେ. ବି.—ବୃଦ୍ଧ ଓ ଅକ୍ଷମ ଗୋରୁମାନଙ୍କର ଆଶ୍ରମ;
Pīñjarā pola ଗୋଶାଳା—A shelter for decrepit and
ପିଞ୍ଜରାପୋଳ पिंजरापोल sick cattle.

ପିଞ୍ଜରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଞ୍ଜର)—ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ରଖିବା ପାଇଁ ନିର୍ମିତ କାଠ
Pīñjarī ବା ଲୁହାର ଛୋଟ ଘର; ପଞ୍ଜୁରୀ—
ଖ ଚା. ପିଞ୍ଜରା पिंजरा(ड़ा) Bird cage.
ପିଲ କପୋତ ଶୁଆ ଶାରୀ, ଖଞ୍ଜିତ ହୋଇଛି ପିଞ୍ଜରୀ—ଭୂପତି. ପ୍ରେମପୀଯୂଷ ।

ପିଞ୍ଜଳ—ସଂ. ବିଣ.—(ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ=ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅଳ)—
Pīñjala ୧ । ଫିକା ପଡ଼ି ଯାଇଥିବା—1. Turned grey.
(ପିଞ୍ଜଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଯାହା ମୁହଁ ଫିକା ପଡ଼ି ଥାଏ—
2. With the face turned pale.
୩ । ଭୟ ବା ଶୋକଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାକୁଳ—3. Overcome with grief or terror; panic-struck.
୪ । କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼—4. Extermely confounded; dumbfounded.
ସଂ. ବି—୧ । କୁଶ ପତ୍ର—1. A blade of Kuśa grass.
୨ । ହରିତାଳ—2. Yellow orpiment.
୩ । ଜଳ ବେତସ (ହି. ଶ)—3. Water ratan.
୪ । ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଓ ଯଜ୍ଞରେ ବ୍ୟବହୃତ ଏକତ୍ର ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି କୁଶ (ହି. ଶ)—4. Two blades of Kuśa grass tied together and used in vedic sacrifice.
୫ । ପ୍ରଦୀପର ବର୍ତ୍ତିକା—
5. The wick of a lamp. (Apte)

ପିଞ୍ଜା—ସଂ. ବି—(ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ+ଅ; ସ୍ତ୍ରୀ ଆ)—୧ । ହଳଦୀ—
Pīñjā 1. Turmeric.
୨ । ହିଂସା—2. Envy.
୩ । କ୍ଷତି—3. Jnjury.
୪ । ବଧ—4. Killing.
୫ । ଆଘାତ—5. Hurting; striking.
୬ । ଠେଙ୍ଗା; ବାଡ଼ି—6. Stick
୭ । ତୁଳା—7. Cotton.
ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିଞ୍ଜନ)—ତୁଳା ଉଣିବା—
Carding of cotton.
ଦେ. ବିଣ—ଉଣା ହୋଇଥିବା—Carded (cotton).

ପିଞ୍ଜା(ଞ୍ଜେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ=ଆଘାତ କରିବା—
Pīñjā(ñje)ibā ପିଞ୍ଜିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତରୂପ—Causative of
ପେଁଜାନ ધુનવાના Pīñjibā.
ମୃଦୁଳାକ୍ଷ ତୁଳା ଜୋହ୍ନକର ତୁଲ ଦେହକୁ ପିଞ୍ଜାଇ ଦେଇଛ—
ଅଭିମନ୍ୟୁ. ବଦରୀଧରନ୍ତ୍ରାମଣି ।

ପିଞ୍ଜାନ—ସଂ. ବି—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସୁନା (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Pīñjāna Gold.

ପିଞ୍ଜିକା—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ+ଇକ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ଉଣା ତୁଳାର
Pīñjikā ବଳଣା—A roll of carded cotted from
ପାଇଁଜ which thread is spun; a skein of cotton
ପୁନୀ wool.

ପିଞ୍ଜିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ.ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ=ଆଘାତ କରିବା)—୧ । ତୁଳାକୁ
Pīñjibā ଉଣିବା—1. To cleanse or card cotton
ଧୋନା, ପେଁଜା ધુનના, ધુનના into wool.
୨ । ତୁଳା ଉଣିବା ପରି ମନ୍ଥି ପକାଇବା—2. To thoroughly overhaul (like carding cotton).
୩ । ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ କରିବା—3. To smash up; to disentangle the parts of a thing.
ଅଜ କରିବ ଶତ ଖଣ୍ଡ, ଛଟେ ପିଞ୍ଜିବ ତୋର ପିଣ୍ଡ—
ଜଗନ୍ନାଥ ସ୍ୱଗବତ ।

ପିଞ୍ଜୁ(ଞ୍ଜୂ)—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ+ଉ; ଊ)—ଦୀପର ବଳତା; ବତୀ—
Pinju(ñjū) The wick of a lamp.
ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ତୁଳାର ବଳଣା—A roll of carded cotton used in spinning thread.
(ଯଥା—ସେ ପିଞ୍ଜୁ ବୋଳଲା ପର ଲୋକଟାଏ ।)

ପିଞ୍ଜୂଷ—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ+ଉଷ)—କର୍ଣ୍ଣମଳ; କାନଗଇ—
Pinjūsha The wax of the ear.

ପିଞ୍ଜେଟ—ସଂ. ବି. (ପିଞ୍ଜ ଧାତୁ+ଏଟ)—ପିଞ୍ଜଟ (ଦେଖ)
Pinjeṭa Pinjaṭa (See)

ପିଟ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ସଂହତ ହେବା—
Piṭ (root) 1. To be gathered into one.
୨ । ମିଳିତ ହେବା—2. To meet.
୩ । ଶବ୍ଦ ସହିତ ସଂଘାତ କରିବା—
3. To strike with a noise.
୪ । ସଂଗ୍ରହ କରିବା; ଗଦା କରିବା—
4. To gather; to heap together.

ପିଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ.)—ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ସନ୍ନିଧିରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର
Pit ବିଶିଷ୍ଟ ଭଦ୍ରଲୋକମାନଙ୍କ ବସିବା ପାଇଁ ବେଞ୍ଚ, କୁରୁଚି ଆଦି
ପିଟ ପଡ଼ିବା କ୍ରମରେ ଖୋଲା ଯାଇଥିବା ଗର୍ତ୍ତ—
ପୀଟ Pit (in a theatre hall).

ପିଟ୍‌ମାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ନାମ)—ଇଂରାଜ ସର୍ଟହାଣ୍ଡ୍ ବା ସୁଶ୍ରୁଲିପିର
Pit-man ଆବିଷ୍କାରକ—Pitman; the inventor of the
ପିଟ୍‌ମାନ୍ system of shorthand which goes by
ପୀଟ୍‌ମ୍ୟାନ୍ his name.

ପିଟ—ସଂ. ବି. (ପିଟ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ବାଉଁଶ ପାତଅ କର୍ମିତ
Piṭa ଟୋକେଇ; ଡୋଲି—1. Basket made of bamboo laths.
୨ । ପେଡ଼ା; ପେଟରା; ପେଟି—
2. A wicker work trunk.
୩ । ଫୋଟକା; ବିସ୍ଫୋଟକ—
3. Pimple; blister; postule.
୪ । ଘୁଷୁରଙ୍କ ଅଟେଇ—4. Hovel for hogs; crib.
୫ । ଗୃହ—5. House.
୬ । ଛତ—6. Roof (Apte).
୭ । ଧ୍ୱଜାରେ ଲାଗିବା ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ—7. A kind of decoration attached to a flag.
୮ । ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଭାଗ; ଗ୍ରନ୍ଥର ଖଣ୍ଡ (ହି. ଶ.)—
8. Volume of a book or literary production.
୯ । ରଚନା ବା ଲେଖାର ସଂଗ୍ରହ—
9. A collection of writings (Apte).
୧୦ । ଶସ୍ୟାଗାର; ଅମାର—13. Granary (Apte).

ପିଟକ—ସଂ. ବି. (ପିଟ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅକ)—ପିଟ (ଦେଖ)
Piṭaka Piṭa (See)

ପିଟକା—ସଂ. ବି. (ପିଟକ+ଆ)—୧ । ଛୋଟ ବ୍ରଣ—
Piṭakā 1. A small boil or pimple (Apte).
୨ । ଛୋଟ ପେଟରା (ହି ଶ.)—2. A small box.

ପିଟଣା—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପିଟ୍ ଧାତୁ)—୧ । କୋବା; ଭୂଇଁ ପିଟି ସମତୁଲ
Piṭaṇā କରିବାର ମୁଗୁର—1. Rammer or mallet used
ପିଟନା ପିଟନା by masons to beat and pave down the floor of a house or the ground.
ବାଜନ୍ତି ଢେ ବାଜ ପିଟଣାରେ । ପ୍ରାଚୀ. ପରବେ ଗୀତା ।
୨ । ମାଡ଼; ପ୍ରହାର—2. Beating.

ପିଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ନାମ)—୧ । ବାଇବଲ୍ ଲିଖିତ ମହାତ୍ମା
Piṭar ପିଟାର ପିଟାର ସେଣ୍ଟ୍‌ପିଟର—1. St. Peter.
[ଦ୍ର—ଏ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କର ଜନୈକ ଭକ୍ତ ଶିଷ୍ୟ; ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ ।]
୨ । ପିଟର୍ ଦି ଗ୍ରେଟ୍ (ଦେଖ)—2. Piṭar di greṭ (See)

ପିଟର୍ ଦି ଗ୍ରେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ.ନାମ; ପିଟର=ନାମ+ଦି ଗ୍ରେଟ୍=
Piṭar di greṭ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମହାପୁରୁଷ)—ରୁଷିଆର ଜଣେ ବିଖ୍ୟାତ
ପିଟର ଦି ଗ୍ରେଟ ସମ୍ରାଟ—Peter the Great; a famous
ପଟର ଦ୍ରେଟ୍ czar of Russia.

ପିଟା—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପିଟ୍ ଧାତୁ)—୧ । ପିଟିବା; ବାଡ଼େଇବା—
Piṭā 1. Beating down or ramming; hammering.
ପଟନ ପିଟାଇ
୨ । ବେତାଦି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରହାର—2. Thrashing with a cane or thin stick.
୩ । ଘଣ୍ଟା ଓ ଢୋଲ ଆଦି ଉପରେ ଆଘାତ—
3. Striking on a gong or drum.

ପିଟା, ପେଟା ଦେ. ବିଣ—୧ । ବାଡ଼ିଆ ହୋଇଥିବା—
ପିଟାହୁଆ 1. Beat down; beaten; rammed.
୨ । ହାତୁଡ଼ିରେ ବାଡ଼ିଆ ହୋଇଥିବା—
2. Hammered.
୩ । ମାଡ଼ ଖାଇବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ—
ପିଟୁ 3. Habituated to thrashing.

ପିଟା(ଟେ)ଇବା—ପିଟିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
Piṭā(ṭe)ibā Causative of Piṭibā.
ପିଟାନ, ପେଟାନ କହୁଛି ଜଣେ ଜଣେ କରଣ ପିଟାଅ
ପଟାନା, ପିଟବାନା ପଛେ ତାହାଙ୍କୁ ସମ ପୁରକ୍ ପଠାଅ ।
କୃଷ୍ଣଜିତ. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି ।

ପିଟା ଘଡ଼ି—ଦେ. ବି—୧ । ପିଟା ଘଣ୍ଟା (ଦେଖ)
Piṭā ghardi 1. Piṭā ghanṭa (See)
୨ । ଯେଉଁ ସମୟନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଘଡ଼ି ଟଙ୍ଗ୍ ଟଙ୍ଗ୍ ହୋଇ ବାଜି ସମୟ ଜଣାଇ ଦିଏ—2. Chiming clock.
ଘ ଅକ୍ଷର ହୋଇଅଛି ପିଟା ଘଡ଼ି ଘଣ୍ଟା ।
ପ୍ରାଚୀ, ବ୍ରହ୍ମନିରୂପଣ ଗୀତା ।

ପିଟା ଘଣ୍ଟା(ଣ୍ଟା)—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ଘଣ୍ଟାରେ ଆଘାତ କରି ଶବ୍ଦ
Piṭā ghanṭa(ṇṭā) କରାଯାଏ—1. Gong.
ପେଟା ଘଣ୍ଟା ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଯେଉଁ ଲୋକ ଅନେକ ତାଡ଼ନା
ପିଟା ଘଣ୍ଟା ଆଦି ସହି ସହି ପଥର ପାଲଟି ଗଲାଣି—
2. A person hardened to constant beating.

ପିଟାପିଟି—ଦେ. ବି—୧ । ବାଡ଼ିଆ ବାଡ଼େଇ—
Pitāpiṭi 1. Mutual beating.
ପିଟାପିଟି ୨ । ଉପର୍ଯ୍ୟପରି ପ୍ରହାର; ନିର୍ଧୂମ ମାଡ଼—
पिटापिट 2. Sound thrashing or beating.
ଦେ. ବିଣ—ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବାଡ଼ିଆବାଡ଼େଇ ହେବା—
Beating each other,

ସେ ସବାର୍ଣ୍ଣ ଭାଙ୍ଗ ଭାଙ୍ଗରେ ପିଟାପିଟି
ହୋଇ କେତେ ଯୁଦ୍ଧେ ଭୁମିରେ ଗଲେ ଲେଟି ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପିଟା ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି (ପିଟିବାର କର୍ମ ବାଚ୍ୟ)—ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରହୃତ
Piṭā jibā ବା ଆଘାତ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା; ବାଡ଼ିଆ ହେବା—
ପିଟା ଯାଓୟା To be beaten or hammered.
पिटायाना (ପିଟା ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଟା ଲୁହା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଟ୍ ଧାତୁ + ଲୌହ)—
Piṭā luhā ଯେଉଁ ଲୁହାକୁ ନିଆଁରେ ତତାଇ ହାତୁଡ଼ିରେ ପିଟି
ପେଟା ଲୋହା ବା ବାଡ଼େଇ କାମ କରାଯାଏ—
पिटा लुहा Wrought iron.
(ଢଲା ଲୁହା—ବିପରୀତ)

ପିଟି—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି—ପେଡ଼ିପେଡ଼ିକିଆ (ଦେଖ)
Piṭi Perdiperdikiā (See)

ପିଟି ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଥରେ ଜୋରରେ ପିଟିବା—
Piṭi debā To strike once with force.

ପିଟି ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉପର୍ଯ୍ୟପରି ପିଟିବା; ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରହାର
Piṭi pakā(ke)ibā କରିବା—To beat copiously; to give a sound thrashing.

ପିଟିବା—ଦେ.କ୍ରି. (ପିଟ ବା ପିଟ୍ଟ ଧାତୁ=ଭୁଟିବା; ଭୁଲ.ସଂ. ପୀଡ଼ ଧାତୁ)—
Piṭibā ୧ । ଉପର୍ଯ୍ୟପରି ଆଘାତ କରିବା; ସଘାତ କରିବା—
ପିଟା, ପେଟା 1. To ram; to strike repeatedly.
पिटना ୨ । ହାତୁଡ଼ିରେ ଧାତୁ ଆଦିକୁ ଆଘାତ କରିବା—
2. To hammer.
୩ । ବାଡ଼େଇବା; ପ୍ରହାର କରିବା; ଯଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କରିବା—
3. To thrash; to beat with a stick.
ମୋତ ପୀଯୂଷ ଘଟ ପିଟିଲରେ । ବଳଦେବ, ସଙ୍ଗୀତ ।
୪ । ଭୂମିରେ ଆଘାତ କରିବା—
4. To strike on the ground.
(ଯଥା—ମୁଣ୍ଡ ପିଟିବା ।)
୫ । ଆନକ ବାଦ୍ୟରେ ହାତ ବା କାଠି ଆଦି ଆଘାତ କରିବା—
5. To beat a drum.
ହୋଇ କାମରକ ପିଟେ ଢକା ବାଇଦ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ସଭା ।

ପିଟି ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି.—କେତେକ ସମୟ ପିଟିବା—
Piṭi jibā To go on beating for some time.

ପିଟିସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେଟିସନ) (କଚରିଆ)—ଦରଖାସ୍ତ;
Piṭisan ଆବେଦନ ପତ୍ର—Petition.

ପିଟିସନ୍ ରାଇଟର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—(କଚରିଆ)—
Piṭisan rāiṭar ୧ । ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖକ; ନବସିନ୍ଧା—
1. Writer or scribe of a petition.
୨ । (ସମ୍ବଲପୁରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅର୍ଥ)—କଚେରୀରେ ଯେଉଁମାନେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖନ୍ତି ଓ ତଦ୍‌ପରି କରନ୍ତି—
2. Petition writer working in courts.

ପିଟି ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ନିଜେ ବାଡ଼େଇ ହେବା—
Piṭi hebā 1 To strike (one's self).
ପ୍ରାଣକୁ ସ୍ତବ ଦେଇ ପିଟି ହୋଇ ଉଠେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।
୨ । ପିଟା ଯାଇ ପାରିବା—2. To be beaten.
(ଯଥା—ଏ ଟାଣୁଆ ଲୁହା ପିଟି ହେଉ ନାହିଁ ।)

ପିଟି ହୋଇ ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଜୋରପୂର୍ବକ କୌଣସି ଟାଣ ବସ୍ତୁରେ
Piṭi hoi jibā ବା ଭୂମିରେ ଆଘାତ ପାଇବା—To strike or come with force against a hard substance.
(ଯଥା—ମୋ ମୁଣ୍ଡ କାନ୍ଥରେ ପିଟି ହୋଇଗଲା ।)

ପିଟୁଣି—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପିଟ୍ ଧାତୁ)—ଓଲିଆକୁ ବାନ୍ଧ ସାର ଭାଲୁ
Piṭuṇi ସମତୁଲ କରି ବାଡ଼େଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ପଟା ବା
पीटना ପିଟୁଣା—A flat mallet used to make the surface of an Oliā smooth by beating.

ପିଟ୍ଟକ—ସଂ. ବି. (ପିଟ୍ ଧାତୁ + ତ + କ)—ଦନ୍ତମଳ; ଦାନ୍ତର ଛଉଆ;
Piṭṭaka ଦନ୍ତ କଟ୍ଟକ—The tartar or excretion of the teeth.

ପିଠ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଆଘାତ କରିବା—
Piṭh (root) 1. To strike.
୨ । ବଧ କରିବା—2. To kill.
୩ । କଷ୍ଟାନୁଭବ କରିବା; କ୍ଲିଷ୍ଟ ହେବା—
3. To feel pain; to be afflicated.

ପିଠ୍—ପ୍ରାଦେ. (ଭଦ୍ରିଭାଷା)—ବି—ପିଠି—
Piṭh Back.

ପିଠ—ସଂ. ବି. (ପିଠ୍ ଧାତୁ + ଅ)—କ୍ଲେଶ; ଯାତନା—
Piṭha Pain; agony.

ପିଠଉ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଷ୍ଟୋଦକ)—ଚାଉଳକୁ ବଟୁରାଇ ବାଟି କରି
Piṭhau ଚକୁଳି, ଚକଉ ଆଦି ପିଠା ନିମନ୍ତେ ଛଆର କରାଯିବା ଘନ
ପିଟଲି ପିଠାଲି ଲେହ—Liquid pulp of moistened
चउरेठ लपसी rice prepared by grinding; liquid paste used for making pastry cakes; batter.
ମାଟ ଯେ ପିଠଉ ମୂଳ ପିଣ୍ଡ ଚଉଉଲ । ବଳଦେବ ।

ପିଠର—ସଂ. ବି. (ପିଠ=କ୍ଲେଶ + ର ଧାତୁ=ଗ୍ରହଣ କରିବା + ଅ)—
Piṭhara ୧ । ହାଣ୍ଡୀ; ସ୍ଥାଳୀ—1. Earthen pot; pan.
(ପିଠରକ, ପିଠରକା, ପିଠରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପେଟରା—
2. A basket.
୩ । ଗୃହ—3. House.
୪ । କୋଠରୀ—4 Room.

୫ । ପଟୀ; ମୁନୁରୀ—5. Mat.

୬ । ମୁଥା—6. Bulbous grass-root.

୭ । ଦଧିମନ୍ଥନ ଦଣ୍ଡ; ଦହିଖୁଆ—

7. Churning rod; churner.

ପିଠରୀ—ସଂ. ବି. (ପିଠ = କ୍ଲେଶ + ରୀ ଧାତୁ = ପ୍ରହାର କରିବା + ଇ)—

Piṭhari ପିଠର (ଦେଖ)—Piṭhara (See)

ପିଠଳ—ଦେ. ବି.—ପିଠୋଳ (ଦେଖ)

Piṭhala Piṭhola (See)

ପିଠା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଷ୍ଟକ)—ଗହମ, ଚଣ୍ଡୁଲ, ମୁଗ ଆଦି ବଟା ବା ଚୂନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବା ଖାଦ୍ୟ—

Piṭhā पिठा चपाती पुआ Cake.

ପଙ୍ଗୁଆ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗ ଯେନ୍ ବନାଗକ;
ନ ଦେଇଛୀଷ ପିଠା ଗେଡ଼େଡ଼ ଉଷକ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ଦ୍ରୋଣ ।

[ଦ୍ର—ପିଠା ଅନେକ ପ୍ରକାରରେ ତିଆରି ହୁଏ । ଗୁଡ଼ୁଲ ବଟା ପାଣିଆ ହେଲେ ତାକୁ ପିଠଉ ଓ ଘନ ହେଲେ ତାକୁ ଖଳ ବା ସୋଦୁଅ ବୋଲି ଯାଏ ।

ଗୋଡ଼ି କରି, ଭାଜି କରି, ତେଲ ବା ଘିଅରେ ଭଣି, ପାଣିରେ ସିଝାଇ ଓ ବାମ୍ଫରେ ସିଝାଇ ପିଠା ତିଆରି କରାଯାଏ ।

କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପିଠାର ନାମ ଯଥା – କାକରା, ନାଳମାନ, ଆରସା ପୁରି ବା ଲୁଚି, ରୁଟୀ, ଖଳରୁଟୀ, ଇଣ୍ଡୁରି ବା ଏଣ୍ଡୁରି, ଚକୁଳି, ଚିତଉ, ପୋଡ଼ିପିଠା, ମଣ୍ଡା, ଗଇଁଠା, ପୁଳି, ବିରଲଡ଼ୁ, ବିରବରା, ଅପମାଲୁ ବା ଅମାଲୁ (ମାଲପୁଆ), ଝିଲି (କାନ୍ତି ବା ନାଡ଼ି) ଓ ପାପଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦେଉଳରେ, ସତ୍ୟବାଦୀ ଗୋପୀନାଥଙ୍କ ନିକଟରେ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଲିଙ୍ଗରାଜ ମହାଦେବଙ୍କଠାରେ ନାନା ପ୍ରକାରର ପିଠା ପୂର୍ବରୁ ଚଳି ଆସୁଅଛି, ଯଥା—

ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିକଟରେ—ଜଗନ୍ନାଥବଲ୍ଲଭ, ଖଜା, ଗଜା, ଖୁରୁମା, ମଗଜଲଡ଼ୁ, ଛେନାଭାଡ଼ିଆ, ଛେନାମାଣ୍ଡୁଆ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତି ଓ ତିପୁରୀ; ସତ୍ୟବାଦୀ ଗୋପୀନାଥଙ୍କ ନିକଟରେ—ଗୋପାଳବଲ୍ଲଭ, ସରପୁଲି, କାକରା ଓ ଡାଳମ୍ବ, ଅମୃତ ରସାବଳି; ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲିଙ୍ଗରାଜଙ୍କ ନିକଟରେ—ବସନ୍ତ ବା ବସନ୍ତ ଆରସା, କାନ୍ତି ଓ ଡାଳମ୍ବ; ଏହାଛଡ଼ା ଆଧୁନିକ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ନୂତନ ଧରଣର ପିଠା ମଧ୍ୟ ଲୋକେ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ଗଣ୍ଡାମରେ ଲଙ୍କାମରିଚକୁ ପିଠଉରେ ବୁଡ଼ାଇ ଘିଅରେ ବା ତେଲରେ ଭଣନ୍ତି ଏହାକୁ—ପକୌଡ଼ୀ କହନ୍ତି ।]

ପିଠା(ଠେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପିଠିଆଇବା (ଦେଖ)

Piṭhā(the)ibā Piṭhiāibā (See)

ପିଠାଉ—ଦେ. ବି—ପିଠଉ (ଦେଖ)

Piṭhāu Piṭhau (See)

ପିଠା ଓଷା—ଦେ. ବି—ପିଠା ଯାତ୍ରା (ଦେଖ)

Piṭhā oshā Piṭhā jātrā (See)

ପିଠା ଖଡ଼ିକା—ଦେ. ବି—ପିଠା ପାତିଆ (ଦେଖ)

Piṭhā khardikā Piṭhā pātiā (See)

ପିଠା ପଣା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଷ୍ଟକ ଓ ପ୍ରପାନକ)—

Piṭhā paṇā ଉତ୍ସବ ଆଦିରେ ଖିଆଯିବା ନାନା ପ୍ରକାରର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ—Sweetmeats and cakes taken during festivities.

ପିଠା ପଥୁରୀ—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) ବି—

Piṭhā pathurī ପଥରରେ ତିଆରି ପତଳା ଭାଉଁଥ—

A thin pan made of stone.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଚକୁଳି ପିଠା ହୁଏ ।]

ପିଠା ପାତିଆ—ଦେ. ବି—ଲୁହା ଖଡ଼ିକା; ଚକୁଳି ଆଦି ପଠାକୁ ଯଲମରୁ ଉଠାଇବା ନିମନ୍ତେ ଖଣ୍ଡାଖାତ ଲୌହ ଦଣ୍ଡ—

A thin iron laddle broadened at one end to lift cakes from the pan.

ଚଟ୍ ପିଠା ପାତିଆ ଦୁହେଁ ଛନ୍ତି କାଗେ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ୍ଦ ।

ପିଠା ଫଳ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ନେଉଥା ଫଳ—

Piṭhā phala The bullocks heart (fruit).

ପିଠା ଯାତ୍ରା—ଦେ. ବି—ବଡ଼ ଓଷା; କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମି ସମୟରେ କଟକ ନଗରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଆଠଗଡ଼ ରାଜ୍ୟର ଧବଳେଶ୍ୱର ମହାଦେବଙ୍କ ନିକଟରେ ହେବା ଯାତ୍ରା—

Piṭhā jātrā A festival observed at Dhabaleswara near Cuttack in which cakes and gruel are offered to the Deity.

[ଦ୍ର—ଏ ଯାତ୍ରାରେ ଲୋକମାନେ ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି । ମଣ୍ଡା ଓ ଖୀରସା ଠାକୁରଙ୍କୁ ଭୋଗ ଲାଗେ ।]

ପିଠାଳୁ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦନୀପୁର) ବି. (ଭୁଲ. ବ. ପିଠାଳୀ)—

Piṭhālu ପିଠଉ (ଦେଖ)—Piṭhau (See)

ପିଠି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୃଷ୍ଠ)—

Piṭhi ୧ । ପୃଷ୍ଠ ଦେଶ; ଜୀବ ଦେହର ପେଟର ବିପରୀତ ବା ଉପରସ୍ଥ ଅଂଶ—1. Back.

ପିଟ पीठ (ପେଟ—ବିପରୀତ) ଆରେ ଶକ୍ତିନ ସା ଧରିକୁ ପଣା କାଠି
ସେହି କାଣ୍ଡ ହୋଇଣ ଗଜସିଂହ ପିଠି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ, ସଭା ।

୨ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ଉପର ଭାଗ—

2. The surface of a thing.

୩ । ପଦାର୍ଥର ଗୋଟିଏ ପାଖ—

3. One side of a thing.

ଆର ପିଠି ଦର୍ପଣରେ ମୁଖ ନ ଦିଶଇ । ପ୍ରାଚୀ. ବୃନ୍ଦାବନ୍ତି ଗୀତା ।

୪ । କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ବା ଫେରିବାର ଏକ ଥର—

4. One trip of a double journey.

(ଯଥା —ରଥଯାତ୍ରା କାର୍ଡ଼ର ପ୍ରେରକ ଦୁଇ ପିଠିର ଡାକ ମାସୁଲ ଦେଇଥାନ୍ତି ।)

୫ । ପଛ ପାଖ—5. Back side of a thing.

ଏ ପ୍ରେମ ମୋତେ ନ ଲାଗଇ
ଦର୍ପଣ ପିଠି ଛାଏ ହୋଇ । ଭୂପତି. ପ୍ରେମପୀୟୂଷ ।

୬ । ପକ୍ଷ; ତରଫ—6. Side; party.

ଏଇଥା ବଇ ପିଠିରୁ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । ଫକୀରମୋହନ. ଗଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ ।

ପିଠିଆ—ଦେ. ବି—କଳା ପିଠିଆ; କଳା ବେଠିଆ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ରଥ ଟାଣିବା ଲୋକ—Puller of the car of Jagannātha.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ସର୍ବଦା ମାଡ଼ ଗାଳି ଖାଇ ଖାଇ ଗର୍ବ୍ବ ହେବାରୁ ଯେ ମାଡ଼ ଗାଳି ଆଦିକୁ ଖାତିର କରେ ନାହିଁ—1. Not caring for rebukes or thrashing (being habituated to rebukes or thrashings).

ପିଠେଇ } ସ୍ତ୍ରୀ
ପିଠୋଇ }
ପିଟ୍ଟ

୨ । ପୃଷ୍ଠଯୁକ୍ତ (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ)—
2. Having back like.
(ଯଥା—ପଲଙ୍କ ପିଠିଆ ।)

୩ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ) ପିଠି ବୁଲାଇଥିବା—
3. Having one's back towards.
(ଯଥା—ଖଡ଼ି ପିଠିଆ ହୋଇ ବସିବା ।)

୪ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ) ପିଠିରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—
4. Carrying on different works with the back.
(ଯଥା—ଦ୍ୱି ପିଠିଆ ବଳଦ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ବଳଦ ଶଗଡ଼ ଓ ହଳରେ ଲାଗେ ।)

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ—ଅନୁଜ; କନିଷ୍ଠ (ଭାଇ)—
(ଉଠିଆ—ବିପରୀତ) Younger (brother).

ପିଠିଆଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ଓଡ଼ିଆ ପିଠି ଶବ୍ଦରୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ ନାମ ଧାତୁ)—
Piṭhiāibā ୧ । ପିଠି ଆଡ଼କୁ ବୁଲାଇବା—
पीठदेना, पीठ दिखाना 1. To turn one's back upon.
(ପିଠେଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ବାଳନ୍ତେ ମାଇଗଣ ବଣ ନିଠିଆଇ ।
ପଳାଇଲେ ଦାନବେ ଲମ୍ବେ ପିଠିଆଇ ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

୨ । ଖରା ବା ବର୍ଷାକୁ ପିଠି ଦେଖାଇବା ବା ପତାଇବା—
2. The expose one's back to the sun or rain.

୩ । କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଟେକିବା ବା ଠେଲିବା ପାଇଁ ପିଠି-ଲଗାଇବା—3. To put one's back to lift or push a thing.

୪ । ମାଡ଼ଗାଳିକୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନ କରିବା—
4. Not to care for rebukes or thrashing.

୫ । ଆଦେଶ ଆଦି ଅମାନ୍ୟ କରିବା—
5. To disregard or disobey an order.

୬ । ଖାତିର ନ କରିବା—6. To ignore.

ପିଠିଆ ଉଠିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ. (ବିପରୀତ ସହୋଦର)—
Piṭhiā uṭhiā ଅଗ୍ରଜ ଓ କନିଷ୍ଠ (ଭାଇମାନେ); ଏକୋଦର ପ୍ରସୂତ—Utrine (brothers).

ପିଠି ଆଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପ୍ରହାର ପ୍ରତି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପିଠି ପତାଇ କରି ରହିବା—To wait with one's back ready to take a blow.
Piṭhi ārḍibā

ପିଠି ଆଡ଼େଇବା—ଦେ. କ୍ରି—କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଚାଲିଯିବା—
Piṭhi ārḍeibā To go away from or leave a place.
(ପିଠି ଆଡ଼େଇ ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ଗୃହାଳୀକୁ ମୁଁ ପିଠି ଆଡ଼େଇ ଦେଇଁ ଦେଇଁ ପିଲାମାନେ ଘୋଡ଼ା ଆରମ୍ଭ କରିବେ ।)
पीठ दिखाकर जाना; पीठ फेरना

ପିଠିଆ ବଳଦ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ବଳଦ ପିଠିରେ ଭାର ବହେ; ପଲାଣ ବୁହା ବଳଦ; ଥୋଡ଼ିଆ ବଳଦ—
Piṭhiā baḷada Pack-bullock.

ପିଠିଆ ଭାଇ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ସାନଭାଇ—
Piṭhiā bhāi Younger brother.

ପିଠି କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପଛଆଡ଼କୁ ବୁଲିଯିବା—
Piṭhi karibā 1. To turn one's back.

୨ । ଅମାନ୍ୟ କରିବା—2. To disobey.

ତାହାଙ୍କୁ ବି କହୁଛୁ ମୋତେ କର ପିଠି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

୩ । ପୃଷ୍ଠଭଙ୍ଗଦେବା; ଲେଉଟି କରି ଶତ୍ରୁଆଡ଼କୁ ପିଠି-ଦେଖାଇବା—3. To turn one's back and fly away from battle.

ଗଳିକେ ସେ ଘାଇରେ ନ କରି ପିଠିକି
ବୋଇଲେ କହ ଯାଇ ଭୀମ ରଜାଟିକି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

୪ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନିକଟରୁ ବା କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ଚାଲିଯିବା—
4. To leave a place or person.

ଏବୁଗେ କହୁ ବ୍ୟାସ ଅଗ୍ରଜ ଉଠିଲେ
ଯାଉଛି ବୋଲି ପାଣ୍ଡବଙ୍କୁ ପିଠି ବଲେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

୫ । ଅନୁପସ୍ଥିତ ହେବା—5. To be absent.

୬ । ଅନାଦର କରିବା; ଭରସା ନ ନେବା; ନ ପଗୁଣିବା—
6. Not to take care of a thing.

୭ । ଭୁଲିଯିବା—7. To forget.

ପିଠି କାମୁଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୃଷ୍ଠ + କବଳ)—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)
Piṭhi kāmurḍā ପରୋକ୍ଷରେ ବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ତାହାର ନିନ୍ଦାବାଦ; ଚୁଗୁଲି—
पीठ पीछे बुराकहना
(ପିଠିକାମୁଡ଼ିବା; ପିଠିରେ କାମୁଡ଼ିବା—କ୍ରିୟାରୂପ) Backbiting.

ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ଚୁଗୁଲିଆ; ଅନୁପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ନିନ୍ଦାକାରୀ
(ପିଠିକାମୁଡ଼ୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Backbiting; speaking evil of a person behind his back.

ପିଠିକି(କୁ)କନା ପେଟକୁ ଦାନା—ଦେ. ବି—ମନୁଷ୍ୟପାଇଁ ଦୁଇଟି ତ ଦରକାରୀ ପଦାର୍ଥ—
Piṭhiki(ku)kanā peṭaku dānā Raiment (for the back) and food (for the belly).

ପିଠି କୁଣ୍ଡେଇ ହେବା—ଦେ. ବି—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମାଡ଼ ଖାଇବାପାଇଁ
Piṭhi kuṇḍei hebā ପିଠିରେ କଣ୍ଡୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା—
(ପିଠି ଗଳୁ କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) (figurative) The itching
पिठचुलकन of one's back to get a sound thrashing.
(ଯଥା—ତୁ ଜାଣି ଶୁଣି ଅନ୍ୟାୟ କରୁଛୁ ! ତୋର କଅଣ ପିଠି କୁଣ୍ଡେଇ ହେଉଛି କି ?)

ପିଠି ଚାପ(ପୁ)ଡ଼ା ଡ଼େ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ସ୍ନେହ ବା ଆଦରର ଚିହ୍ନ ସ୍ୱରୂପ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର
Piṭhi chāpa(pu)rḍā(rḍe)ibā
ପିଠିରେ ହାତମାରିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ପିଠିରେ ଧୀରେ ଧୀରେ
ପିଠିରେ ହାତବୁଲା(ଲେ)ଇବା } ଚାପୁଡ଼ା ମାରିବା—
पिठ ठोंकना 1. To pat on one's back in fondness.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କଅଁଳେଇ ସଅଁଳେଇ କଥା କହିବା—2. (figurative) To cajole; to wheedle.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା—3. (figurative) To encourage a person.

ପିଠିଛଟ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଚିତ ହୋଇ ଶୋଇ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗିବା—
Piṭhichhāṭa Cutting somersault while lying on the back.

ପିଠି ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ଯୁଦ୍ଧରେ) ପୃଷ୍ଠଭଙ୍ଗ ଦେବା—
Piṭhi debā 1. To turn one's back (in the battle).
୨ । ପିଠି କରିବା (ଦେଖ)—2. Piṭhi karibā (See)

ପିଠି ପେଟ ଲାଗିବା—ଦେ. ବି—୧ । କ୍ଷୁଧା ବା ଉପବାସଯୋଗୁଁ ପେଟ ଭିତରଆଡ଼କୁ ପଶିଯିବା—1. The sinking of the belly to the wall of the back on account of starvation.
ପିଠିପେଟ ଲାଗିଯିବା
ପିଠିରେ ପେଟ ଲାଗିବା
ପିଠିକ(କୁ)ପେଟ ଲାଗିଯିବା
ପିଠିକ(କୁ)ପେଟ ପଶିଯିବା
ପିଠିପେଟ ଏକ ହେବା
ଅନ୍ୟରୂପ
୨ । ଅତି ଶୀର୍ଣ୍ଣକାୟ ହେବ ଅବସ୍ଥା—2. Emaciation.

ପିଠି ବୁଲା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ର—ପିଠି କରିବା (ଦେଖ)
Piṭhibulā(le)ibā Piṭhi karibā (See)

ପିଠିମାଛ—ଦେ. ବି—୧ । ଏକପ୍ରକାର ମାଛ—
Piṭhimāchha 1. A species of fish.
୨ । ବଡ଼ମାଛର ପିଠି ଅଂଶ—2. The back part of a fish.

ପିଠିର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ—କନିଷ୍ଠ (ଭାଇ ଓ ଭଉଣୀ)—
Piṭhira Younger (brother or sister).

ପିଠିରେ କାମୁଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପୃଷ୍ଠ+କବଳ)—
Piṭhire kāmuṛdibā ୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଚୁଗୁଲି କରିବା; ପିଠେ କାମଡ଼ାନ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ତାହାର ନିନ୍ଦା **ପୀଠ ପୀଛେ ବୁରାକହନା** କରିବା—1. (fig.) To backbite; to speak evil of a person behind his back.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅପ୍ରତିକାରଣୀୟ ଅନିଷ୍ଟ କରିବା—2. (figurative) To injure a person without his being able to remedy or retaliate.

ପିଠିରେ ଖାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ମାଡ଼ ଖାଇବା—
Piṭhire khāibā 1. To be beaten.
(ପିଠିରେ ପାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ମାରଖାଓୟା **ପୀଠପରଖାନା**

ପିଠିରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରିବା; ସହାୟ ହେବା; ରକ୍ଷା କରିବା—To back; to support; to render help; to protect.
Piṭhire paṛdibā

ପିଠି ହାଡ଼—ଦେ. ବି—ମେରୁଦଣ୍ଡ—
Piṭhi hāṛda Back bone.
ଦଶ ଦେଲେ ସାଉଣ ମାଇଲେ ମନ୍ଦିର
ଭୂମେ ପଟ ପାଟେ ଛେଉଲେ ମେରୁ ହାଡ଼ / ଭୂଷ୍ଣିଂହ ମହାଭାରତ ବନ

ପିଠୁଆର—ଦେ. ବି—ତିଅଣରେ ଦିଆଯିବା ମସଲାବଟା ପାଣି—
Piṭhuāra Spice paste added to curry for giving it flavour.

ପିଠେଇ—ଦେ. ବିଣ—ପିଠିଆର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Piṭheī Feminine of Piṭhia
(ପିଠୋଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଠୋଉ—ଦେ. ବି—ପିଠଉ (ଦେଖ)—
Piṭhou Piṭhau (See)

ପିଠୋ(ଠୌ)ଣି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିଷ୍ଟପର୍ଣ୍ଣୀ, ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ—ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)—Pṛuśniparṇṇī (See).
Piṭho'ṭhau)ṇi

ପିଠୋଳ—ଦେ. ବି—୧ । ଶସ୍ତରେ ଭଲା ହୋଇ ପିଠା ଆକୃତିରେ ତିଆର କରାଯାଇଥିବା ଏକପ୍ରକାର କନ୍ଦ—
Piṭhola **ପିଠୌରୀ** 1. A kind of sugar manufactured in the form of cakes.
୨ । ବନଜାତ ଆଳୁବିଶେଷ—
2. A kind of wild yam.
[ଦ୍ର—ଏହାକୁ କଞ୍ଚା ଓ ସିଝାଇ କରି ଖାଆନ୍ତି ।]

ପିଡ଼କ—ସଂ. ବି—୧ । ଛୋଟ ବ୍ରଣ—
Piṛdaka 1. Small boil; pimple.
୨ । ଫୋଟକା—2. Blister.

ପିଡ଼ଙ୍ଗ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଶୃଙ୍ଗା)—ଶିମ୍ବାଦି ବର୍ଗର ବର୍ଷାୟୁଃ ଶାକ ବିଶେଷ—A pot herb; Trigonella Corniculata.
Piṛdaṅga
ସଂ. ନାମ—ଶୃଙ୍ଗା, ଅସୃକ୍, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ-ଦେବୀ, ମରୁନ୍ମାଳା, ଲତା, ଲଘୁ, ସମୁଦ୍ରାନ୍ତା, ବଧୂ, କୋଷ୍ଟ, ବର୍ଷା; ଲଙ୍କାପିଚ୍ଛା—
ପିଡ଼ିଙ୍ଗ, ପିଡ଼ି, ପିଡ଼ଙ୍ଗ
ଅସବରଣ ଅସ୍ପରକପୁରୀ
ମ. ଶୃଙ୍ଗା, ଗାଗୌଣା
ତେ. ଶୃଙ୍ଗୁଥନେଡ଼ୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୁ
ଫା. ଅସବରଗ୍
[ଦ୍ର—ପତ୍ର ଭିନ୍ନଫାଳଆ, ଛୁଇଁ ଚେପଟା ଓ ବଙ୍କା, ଗଛ ମେଥି ଗଛ ପରି । ଏହା ଶାଗରୂପେ ଖିଆଯାଏ । ବୈଦ୍ୟକ ମତରେ ଏହା ମଧୁର ତିକ୍ତରସ । ଶୀତବୀର୍ଯ୍ୟ, ଶୁକ୍ର ବର୍ଦ୍ଧକ, ତ୍ରିଦୋଷ ନାଶକ ଏବଂ ଏହା ରୁକ୍ଷ, କଣ୍ଡୁ, ବିଷ,ଘର୍ମ, ଦାହ, ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଜ୍ୱର ଓ ରକ୍ତଜ ବ୍ୟାଧି-ବିନାଶକ ।]

ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡି—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—ସାଙ୍କେତିକ, ପବ୍ଲିକ୍ ୱାର୍କସ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଏଇ ତିନି ଶବ୍ଦର ପ୍ରଥମ ଇଂରାଜି ଅକ୍ଷର ନିୟ)—ସରକାରଙ୍କ ବାରିକ ମିସ୍ତ୍ରିର ବିଭାଗ; ପୂର୍ତ୍ତ ବିଭାଗ—P. W. D. Public Works Department of the Government.
Pi ḍablyu. ḍi
[ଦ୍ର—ଇଂରାଜି ପବ୍ଲିକ୍ ୱାର୍କସ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଅର୍ଥ ସର୍ବ-ସାଧାରଣ କର୍ମବିଭାଗ । କେହି କେହି ଏହାକୁ D. P.W. ଡି. ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ମଧ୍ୟ ଲେଖନ୍ତି ।]

ପିଡ଼(ଡ଼)ର—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ)—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି. (ଇଂ. ପ୍ଲିଡ଼ର) ଓକିଲ—Pleader.
Piṛda(ṛdha)ra

ପିଡ଼(ଡ଼)ର ପାଇଟି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—୧ । ଓକାଲତି—
Piṛda(ṛdha)ra paiṭi 1. Pleadership,

୨ । ଓକିଲ ବ୍ୟବସାୟ—
2. The profession of a pleader.

ପିଡ଼ିଆ—ଦେ. ବ. (ପିଣ୍ୟାକ=ରାଶି ପିଡ଼ିଆ)—ତୈଳ ବୀଜ ପେଡ଼ା ହୋଇ ସେଥିରୁ ତୈଳ ନିଷ୍କାସିତ ହେବା ପରେ ବଳିଥିବା ସ. ପିଷ୍ଟକ; ତୈଳ ପିଷ୍ଟକ; ଖଳ ପଦାର୍ଥ—Oil-cake.
Pirdiā
ଖଇଲ खलि

ପିଡ଼ିଖି—ଦେ. ବ.—ପିଡ଼ିପିଡ଼ିଆ (ଦେଖ)
Pirdikhi Pirdipirdiā (See)

ପିଡ଼ିପିଡ଼ିଆ—ଦେ. ବ. (ସ. ବିଡ଼ାଲାକ୍ଷ)—୧ । କୁନ୍ଦୁରୁଖଟି (ଦେଖ)
Pirdipirdiā 1. Kundurukhati (See)
୨ । (ସ. ଚଣ୍ଡୀ) ଦେବୀ ଲତା (କବିରାଜ ହରେକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—
2. A creeper.

ପିଡ଼ୁଆ—ଦେ. ବ—୧ । ପିଡ଼ିଆ (ଦେଖ)
Pirdua 1. Pirdiā (See)
ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ବନଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ—
A forest produce.

ପିଢ଼—ଦେ. ବ. (ସ. ପୀଠ)—୧ । ଚଉତରା; ବେଦୀ—
Pirdha 1. An altar; platform.
ପୀଁଢ଼ୀ; ପିଢ଼ୀ ୨ । ପୀଠସ୍ଥାନ—
पीढ़ा, पीढ़ी 2. A famous or sacred place.
୩ । ଗୃହଚାଳର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ—
3 The summit of a thatch.
୪ । ବଂଶାନୁଗତ ପୁରୁଷ; ପୋସ୍ତାମା—
4. Successive generation of a family.
୫ । ଉଚ୍ଚ ହିଡ଼—5. A high ridge.
୬ । ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ—6. Ancestral seat.
୭ । ଦେବମୂର୍ତ୍ତିର ମୂଳ ଆସ୍ଥାନ—
7. The pedestal of an idol.
୮ । ବାଜି; ଜୁଆଖେଳରେ ରଖାଯିବା ପଣ—8. Wager.
ଦୃଷ୍ଟିର ତୁ ଅସ ଆମ୍ଭେ ପଣା ଖେଳିବା
ଯେତେ ଧନ ବୋଲିବୁ ତୁ ପିଢ଼ି କରିବା । ଭାରତୀ- ନଳଚରିତ ।
ଦ୍ରୁତ କରିବା ପିଢ଼ି କରି,
ସଂଗ୍ରାମେ ଯେ ଯାହାକୁ ହାରି । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।
୯ । ବାସସ୍ଥାନ; ବସତି—9. Residence.
(ଯଥା—ଭୂୟାଁ ପିଢ଼)
୧୦ । ରାଜାଙ୍କ ଅଧୀନସ୍ଥ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟ—
10. A small principality under a Raja.
୧୧ । ଗଦା; ରାଶି; ସ୍ତୂପ—11. Heap.
ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବ—କୋଲ୍ଲ, କନ୍ଧ, ଶବରଆଦି ଅନାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବସତି ବା ଗ୍ରାମମାନଙ୍କର ସମବାୟ—A union of villages of the Aborigines.

ପିଢ଼ା—ଦେ. ବ. (ସ. ପୀଠ)—୧ । ଉଚ୍ଚେ ବସିବାର ଦୁଇମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଡ଼ିଥିବା କାଷ୍ଠାସନ—1. A low wooden stool or platform.
Pirdhā
ପିଢ଼ୀ, ପିଁଢ଼ା
पीढ़ा
ବସି ହୁଏ ପିଢ଼ାରେ ଗୋଡ଼ ଦେଲେ ଧୋଇ ।
କୃଷ୍ଣସଂହିତା. ମହାଭାରତ. ସଭା ।

୨ । ଖାଇ ବସିବାର କାଷ୍ଠାସନ—2. A stool or seat sitting on which people take meals.
୩ । ଗୃହର ଚାଳର ମଥାନ—
3. The ridge of a thatch.
ପିଢ଼ାରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜଳସେ
ଚୋରଣା କଣ୍ଟାକ ହରଷେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।
୪ । ଘରର ଚାଳର ଉପର ପାଖ—4. The outer portion of the thatch of a house.
ଗ୍ରେଚମାନେ ଉଷଣେ ଏକଟା ଜାଳିଘାର ସେହିଦିନ ଘରରେ ଦାନା ପିଢ଼ା ବା ବାଡ଼ରୁ
ଫଳ ଜଳଲୀଳା ଜମ୍ବା ବଳର ଧାନ ଗ୍ରେର କର ଯେନଯାନ୍ତି ।
ଫକୀରମୋହନ, ଛଅମାଣଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

ପିଢ଼ାପାଣି—ଦେ. ବ. (ସହଜର ଶବ୍ଦ)—ଖାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦୁଇ ଗୋଟି ପ୍ରଧାନ ବସ୍ତୁ; ଯଥା—ବସିବାକୁ ପିଢ଼ା ଓ ଖାଇବା ସ୍ଥାନରେ ଓ ପତ୍ରରେ ଛିଞ୍ଚିବାକୁ ଓ ପିଇବାକୁ ପାଣି—A seat to sit on and water to drink and sprinkle on the spot where a person sits to take his meal.
Pirdhāpāni

ପିଢ଼ାପୁଅ—ପ୍ରାଦେ. (ସାଜପୁର) ବ—ପୁଅପୀଢ଼ା—
Pirdhāpua A wooden doll.

ପିଢ଼ାମୁଣ୍ଡି—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବ—ଧାନବିଲରେ ଜନ୍ମୁଥିବା ଘାସ ବିଶେଷ—A kind of weed growing in paddy fields.
Pirdhāmuṇḍi

ପିଢ଼ି—ଦେ. ବ. (ସ. ପୀଠିକା)—୧ । ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ପୁରୁଷ—
Pirdhi 1. Generation.
ପିଢ଼ି (ଯଥା—ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱରପୁରରେ ଆମର ପାଞ୍ଚ ପିଢ଼ି ଭୋଗ
पीढ़ी ହେଲାଣି ।)
୨ । ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନକୁ ଆରୋହଣ କରିବା ନିମିତ୍ତ ପାଦପୀଠ—
2. A foot-stool.

ପିଢ଼ୁ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ପ୍ଲିଡ଼ର) —ପିଡ଼ର (ଦେଖ)
Pidhra Pirdar (See).

ପିଣ—ପ୍ରା. ପ୍ରାଦେ. (କଟକସହର) ଅ. (ସ. ପୁନଃ)—ପୁଣି; ପୁନର୍ବାର—
Pin Again.

ପିଣ୍ଡ (ଧାତୁ)—ସ—ରାଶି କରିବା; ଗଦା କରିବା; ଏକତ୍ରିତ କରିବା—
Pinḍ (root) To heap up; to gather together.

ପିଣ୍ଡ—ସ. ବ. (ପିଣ୍ଡ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ଘନ; ରାଶି; ସମୂହ—
Pinḍa 1. Mass; collection.
୨ । ମେଣ୍ଢା—2. Lump.
୩ । ଗଦା; ରାଶି—3. Heap; mass.
୪ । ପେଣ୍ଡା; ଗୋଛା—4. Cluster; bunch.
୫ । ପରିମାଣ—5. Quantity.
୬ । ଜୀବିକା—6. Livelihood.
୭ । ଲୌହ—7. Iron.
୮ । ପିଣ୍ଡୁଳା; ଗୋଲା; ଗୋଲକ; ଗୋଟି—
8. A ball; a globe; a globular lump.

୯ । ଶ୍ରାଦ୍ଧରେ ପିତୃମାନଙ୍କୁ ଦେୟ ହାତରେ ବଳାଯାଇଥିବ ବଲ୍ଲ-ଫଳାକାର ଅନ୍ନାଦି—9. An offering of rice etc made into a ball and offered to ancestors; funeral-cakes.

୧୦ । ଗୋଲ ପଦାର୍ଥ—10. A round thing.

୧୧ । ଦେହ; ଶରୀର —11. Body.

ଦୋଠାରେ ମନ ପ୍ରାଣ ରଖି ଅଛନ୍ତି
ପିଣ୍ଡ ଧରଣ ବ୍ରହ୍ମଶିଳ ସିନା ବନେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ଅଶ୍ୱ ।

୧୨ । ଅନ୍ନ ଗୁଣ୍ଡା, କବଳ, ଗ୍ରାସ—12. One mouthful of food made up into a ball; morsel.

୧୩ । ଘରର ଦିଣ୍ଡା—13. Veranda; portico.

୧୪ । ବଳ; ଶକ୍ତି; କ୍ଷମତା—
14. Might; power; strength.

୧୫ । ଶିଳ୍ଲକ; ଗୁଗ୍ଗୁଳ; ଲୁବାନ୍ରୁ ଖୁଟୀ; ସୁଗନ୍ଧ ଧୂପବିଶେଷ; ଲୋବାନ୍—15. Frankincense; Gum Olibanum.

୧୬ । ଓଡ଼ୁ ପୁଷ୍ପ; ମନ୍ଦାର ଫୁଲ—16. China rose.

୧୭ । ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ—17. Food.

୧୮ । ମାଂସ—18. Flesh; meat.

୧୯ । ମଦନ ବୃକ୍ଷ; ମହଣ ଗଛ—
19. A tree; Mimosa Catechu.

୨୦ । ଗଜ ଭ୍ରୂ—20. The projection on both the sides of an elephant's brow or forehead.

୨୧ । ଗର୍ଭସ୍ଥ ଭ୍ରୂଣ—21. Foetus; embriyo.

୨୨ । (ଗଣିତ) ରାଶିମାନଙ୍କ ସମଷ୍ଟି—
22. (arithmetic) The total of certain numbers.

୨୩ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ବୃତ୍ତ ଚକ୍ରର ଚତୁର୍ଥାଂଶର ୧/୨୪ ଭାଗ, ୩ ଡିଗ୍ରୀ ୪୫ ମିନିଟ୍—23. (astronomy) The 24th part of the quardants of a circle; 3 degrees and 45 minutes.

୨୪ । ତଟକା ଲହୁଣୀ—24. Fresh butter.

୨୫ । ଭୋଜନ; ଆହାର (ହି. ଶ.)—
25. Eating; taking meal.

ସ. ବିଣ. —୧ । ସଂଗ୍ରହୀକୃତ; ଏକୀଭୂତ—
1. Gathered into a lump.

୨ । ଘନ; ସାନ୍ଦ୍ର—2. Thick.

୩ । ଗୋଟାଳିଆ—3. Consisting of a lump.

୪ । ରାଶିକୃତ—4. Heaped up.

ଦେ. ବି.—୧ । ମୂଳ ଧନ—1. Capital.

୨ । ପିଆଜ ଆଦିର ଗୋଲାକାର ମୂଳ—
2. Bulbous root; root stock.

୩ । ଗଣିତର ମୂଳ ସଂଖ୍ୟା—3. The root of a mathematical problem.

ପିଣ୍ଡକ—ସଂ. ବି. (ପିଣ୍ଡ+କ)—୧ । ଶିଳ୍ଲକ ନାମକ ଧୂପ ଦ୍ରବ୍ୟ—
Piṇḍaka 1. Frankincense; Gum Myrrh.

୨ । ପିଶାଚ—2. Fiend; goblin.

୩ । ଅସୁର; ରାକ୍ଷସ—2. Demon.

୪ । ପିଣ୍ଡାଳୁ—4. Yam.

୫ । ଗାଜର—5. Carrot.

ପିଣ୍ଡ କନ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ପିଣ୍ଡାଳୁ; ଖମ୍ବ ଆଳୁ—
Piṇḍa kanda Yam.

ପିଣ୍ଡ କର୍କଟୀ—ସଂ. ବି.—ବୋଇତି କଖାରୁ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)
Piṇḍa karkaṭī Boiti kakhāru (See)

ପିଣ୍ଡ ଖର୍ଜୁର(ରୀ)— ସଂ. ବି.—(ପିଣ୍ଡାକାରରେ ଏକତ୍ର ବନ୍ଧା ହୋଇ ରଖା ଯିବାରୁ) ଆରବ ଦେଶୀୟ ପାଚିଲା ଖଜୁରୀ କୋଳି; ପେଣ୍ଡି ଖଜୁରୀ—Arabian date fruits.
Piṇḍa kharjura (rī)

ପିଣ୍ଡତଗର—ସଂ. ବି.—ଏକ ପ୍ରକାର ତଗର (ଫୁଲ ଓ ଗୁଲ୍ମ)—
Piṇḍa tagara A kind of Tagara (flower and plant).
ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—ଦଣ୍ଡହସ୍ତୀ ଓ ବହ୍ନିଶ

ପିଣ୍ଡଦ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯେ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ପିଣ୍ଡ ଦେବାର ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଅଧିକାରୀ—Entitled to offer the funeral cakes to an ancestor.
Piṇḍada
ପିଣ୍ଡଦାତା, ପିଣ୍ଡଦାୟକ, ପିଣ୍ଡଦାୟୀ, ପିଣ୍ଡପ୍ରଦ } ଅନ୍ୟରୂପ

ସ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଯେ ପିତୃ ଲୋକଙ୍କୁ ପିଣ୍ଡ ଦିଏ—
1. One who offers funeral cakes to the departed ancestors.

୨ । ସପିଣ୍ଡ; ନିକଟସ୍ଥ ଆତ୍ମୀୟ—
2. Nearest male relation.

୩ । ମୁରବ୍ବୀ—Patron; guardian.

୪ । ଅନ୍ନଦାତା—4. Supporter.

ପିଣ୍ଡଦାନ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତୃଲୋକଙ୍କୁ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ସମୟରେ ପିଣ୍ଡ ଦେବା—Offering or presentation (ପିଣ୍ଡ ନିବେଦନ, ପିଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ—ଅନ୍ୟରୂପ) of funeral cakes to the manes.
Piṇḍadāna

ପିଣ୍ଡ ଦିଆ—ଦେ. ବି.—ପିଣ୍ଡଦାନ (ଦେଖ)
Piṇḍa diā Piṇḍa dāna (See)
ପିଣ୍ଡ ଦେଓୟା **पिण्ड देना**

ପିଣ୍ଡ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି.—(ସଂ. ପିଣ୍ଡଦାନ)—ପିଣ୍ଡ ଦାନ କରିବା; ପିତୃ ଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡ ଉତ୍ସର୍ଗ ବା ଅର୍ପଣ କରିବା—To offer funeral cakes to the deceased ancestors.
Piṇḍa debā
ପିଣ୍ଡ ଦେଓୟା **पिण्ड देना**
(ପିଣ୍ଡପକା(କେ)ଇବା — ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଣ୍ଡପାତ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିଣ୍ଡ+ପାତ)—୧ । ପିଣ୍ଡଦାନ (ଦେଖ)
Piṇḍapāta 1. Piṇḍadāna (See)

ପିଣ୍ଡପାଦ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ହସ୍ତୀ—
Piṇḍapāda Elephant.

ପିଣ୍ଡପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅଶୋକ ଫୁଲ—1. The Asoka flower; Janesia Asoka.
Piṇḍa pushpa

୨ । ପଦ୍ମ—2. Lotus.

୩ । ମନ୍ଦାର—3. China rose.

୪ । ଟଗର ଫୁଲ—4. The Coronaria (flower).

ପିଣ୍ଡଫଳା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ପିତା ଲାଉ—
Pinḍaphalā Bitter gourd.

ପିଣ୍ଡବୀଜ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଯାହାର ବୀଜ ପିଣ୍ଡ ବା ଗୋଲ)—
Pinḍabija କଳଅର ଗଛ—Bastard Oleander.
(ପିଣ୍ଡବୀଜକ—ଅନ୍ୟରୂପ) yellow oleander.

ପିଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ—ଦେ. ବି—ଶରୀର ରୂପକ ସଂସାର—
Pinḍa brahmāṇḍa The body imagined to be the universe.

ଏ ପିଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସ୍ୱାମୀ ଅର୍ଗଳରେ ରହିଛା ।
ଗୀତା, ବ୍ରହ୍ମନରୂପଣ ଗୀତା ।

ପିଣ୍ଡଭାକ୍—ସଂ. ବି. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ (ପିଣ୍ଡ+ଭଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—
Pinḍabhāk ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତିଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ପିଣ୍ଡକୁ ଯେଉଁ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି—(ancestors) Partaking of or receiving funeral cakes offered by the descendants.

ପିଣ୍ଡଭାଗୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପିଣ୍ଡ+ଭଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ; ପିଣ୍ଡଭାଗିନ୍ ଶବ୍ଦ)—ପିଣ୍ଡଭାକ୍
(ପିଣ୍ଡଭାଗିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) (ଦେଖ)—Pinḍabhāk (See)

ପିଣ୍ଡମୂଳ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—
Pinḍamūla ୧ । ଗଜର; ଗାଜର—1. Carrot.
୨ । ଶାଲଗମ୍ (ହି. ଶ.)—2. Turnip.

ପିଣ୍ଡରୋଗ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯେଉଁ ରୋଗ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର
Pinḍa roga ଦେହର ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହିଅଛି (ହି. ଶ.)—
1. A chronic disease.
୨ । କୁଷ୍ଠ ରୋଗ (ହି. ଶ.)—2. Leprosy.

ପିଣ୍ଡଲେପ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିଣ୍ଡ+ଲେପ)—
Pinḍalepa ଲେପ ଭାଗ; ପିତୃ,ପିତାମହ, ପ୍ରପିତାମହଙ୍କୁ ପିଣ୍ଡ ଦେବା ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଉପରର ୩ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଛୋଟ ପିଣ୍ଡମାନ ଦିଆଯାଏ—Smaller rice cakes offered to one's great great grand-fathers, his father and grand-father during a Śrāddha.

ପିଣ୍ଡଲୋପ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିଣ୍ଡ+ଲୋପ)—୧ । ବଂଶ ଲୋପାଦ
Pinḍalopa ଜନିତ ପିତୃ ଲୋକଙ୍କୁ ଦିଆ ଯାଉଥିବା ପିଣ୍ଡ ଦାନ ବନ୍ଦ ହେବା—1. The cessation of funeral offering due to the extinction of a family.
୨ । ନିର୍ବଂଶ ଅବସ୍ଥା—2. Extinction of a family.

ପିଣ୍ଡ ଲୋପ ହେବା—କୁଳ ବୁଡ଼ିଯିବା; ନିର୍ବଂଶ ହେବା—
Pinḍa lopa hebā The extinction of a family.
ପିଣ୍ଡ ଲୋପ ହଓୟା ପାଦଗତ ଅମ୍ବକୁ ଦେଇଛନ୍ତି ଶାପ
पिण्ड लोप हीना ଅମ୍ବେ ମଲେ ଅମ୍ବର ପିଣ୍ଡ ହେବ ଲୋପ ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ଅନୁଶାସନ ।

ପିଣ୍ଡା—ସଂ. ବି. (ପିଣ୍ଡ+ଆ)—
Pinḍā ୧ । ଇସ୍ପାତ—1. Steel.
୨ । କସ୍ତୁରୀବିଶେଷ—2. Musk.
୩ । ହଳଦୀ (ହି. ଶ.)—3 Turmeric.
୪ । ବିଷପତ୍ରୀ; ବାଉଁଶ ପତ୍ରିଆ ଘାସ (ହି. ଶ)—
4. A kind of grass.

ବାରାନ୍ଦା ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଣ୍ଡା)—ପା ଭାଗ; ଭରଣ୍ଡା—
बसारा, बरांडा Veranda; portico.

ପିଣ୍ଡାବସା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କାମ କରିବାକୁ ଘରୁ ନ
Pinḍābasā ବାହାରି ସର୍ବଦା ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ବସିଥାଏ)—
ଅଳସୁଆ; ନିଖଟୁ (ବ୍ୟକ୍ତି)—Idle (person).

ପିଣ୍ଡାୟସ—ସଂ. ବି—ଇସ୍ପାତ—
Pinḍāyasa Steel.

ପିଣ୍ଡାର—ସଂ. ବି—୧ । ଶାକବିଶେଷ—
Pinḍāra 1. A kind of pot herb.
[ଦ୍ର—ଏହା ଶୀତଳ ଓ ପିତ୍ତନାଶକ । ହି. ଶ.]
୨ । କ୍ଷପଣକ (ହି. ଶ.)—
2. A Buddhist mendicant.
୩ । ଗୋପ; ଗୋରୁ ଜଗୁଆଳ (ହି. ଶ.)—
3. Cowherd.
୪ । ବିଭୀତକ ବୃକ୍ଷ (ହି. ଶ.); ଭଇଞ୍ଚ (ଦେଖ)
4. Bhaiñcha (See)

ପିଣ୍ଡାରକ—ବି—୧ । ମହାଭାରତୋକ୍ତ ଦ୍ୱାରକାସ୍ଥିତ ହନୁମାନଙ୍କର ତୀର୍ଥ-
Pinḍāraka ବିଶେଷ—1. Name of a place of pilgrimage in W. India.
[ଦ୍ର—ଏହା ଗୁଜରାଟରେ ସମୁଦ୍ରକୂଳଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଏକ କୋଶ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସ୍କନ୍ଦ ପୁରାଣ, ଲିଙ୍ଗ ପୁରାଣ ଓ ମହାଭାରତରେ ଏଥିର ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । କଥିତ ଅଛି ଯେ ଏ ତୀର୍ଥରେ ସ୍ନାନ କରି ପାଣ୍ଡବ ଗୋହତ୍ୟା ପାପରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିଥିଲେ । ହି. ଶ.]
୨ । ବସୁଦେବ ଓ ରୋହିଣୀଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର (ହି. ଶ.)—
2 Name of a son of Basudeba.
୩ । ନାଗବିଶେଷ (ହି. ଶ.)—
3. Name of a mythological serpent.

ପିଣ୍ଡାରୀ—ଦେ. ବି. (ହି. ପିଣ୍ଡାରୀ, ମ. ପେଣ୍ଡାରୀ, ଭୁଲ ଓ ପେଣ୍ଡ=ହାଟ,
Pinḍārī ହାଟ ଲୁଣ୍ଠନକାରୀ ଦସ୍ୟୁ)—ଖ୍ରୀ. ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦିରେ
पिंडारी ମଧ୍ୟଭାରତରେ ଲୁଣ୍ଠନଆଦି ଉପଦ୍ରବ କରୁଥିବା ଦସ୍ୟୁ-
पिंडारी ଦଳ—The Pindarees; hordes of robbers who infested central India in the 18th century.
[ଦ୍ର—ପିଣ୍ଡାରୀମାନେ କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଜାତି ନ ଥିଲେ । ଲୁଟିଆରି ଦଳକୁ ପିଣ୍ଡାରୀ ବୋଲାଯାଉ ଥିଲା । ମରହଟ୍ଟା, ଆଫଗାନ୍ ଆଦି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଜାତିର ଲୋକ ଏହି ଦଳଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କର କୌଣସି କିଛା ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୈନ୍ୟଦଳ ନ ଥିଲେ । ଖ୍ରୀ. ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦିରେ ଏମାନେ ମଧ୍ୟଭାରତରେ ଲୁଟପାଟ କରି

ବିଶେଷ ଉପଦ୍ରବ କରୁଥିଲେ । ଅମୀର ଖାଁ ପିଣ୍ଡାରୀମାନଙ୍କ ସର୍ଦ୍ଦାର ଥିଲେ । ଲର୍ଡ଼ ହେଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍ସ ୧୮୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ବିପୁଳ ସୈନ୍ୟ ନେଇ ଏମାନଙ୍କୁ ଘେରିଲେ । ଏମାନଙ୍କର ଦଳପତି ଅମୀର ଖାଁ ରାଜପୁତାନାର ଟଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ପାଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ଓ ଇଂରାଜମାନଙ୍କ ଅଧୀନତା ସ୍ୱୀକାର କଲେ । ଅମୀର ଖାଁଙ୍କ ବଂଶଧରମାନେ ଅଦ୍ୟ ଟଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ନବାବ । ପିଣ୍ଡାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱିତୀୟ ସର୍ଦ୍ଦାର ଚିତୁ ଖାଁ ଅରଣ୍ୟକୁ ପଳାଇ ଯାଇ ବ୍ୟାଘ୍ର ମୁଖରେ ମୃତ୍ୟୁ ଲଭିଲେ । ତୃତୀୟ ସରଦାର କରୀମ ଖାଁ ଧୃତ ହୋଇ ଇଂରାଜଙ୍କ ଶରଣାପନ୍ନ ହେବାରୁ ଏହାଙ୍କୁ ସଂଯୁକ୍ତ ପ୍ରଦେଶର ବସ୍ତି ଜିଲ୍ଲାରେ କେତେକ ଜମି ବଂଶାନୁକ୍ରମେ ଜାଗିର ଦିଆଗଲା । ଏହିପରି ପିଣ୍ଡାରୀମାନଙ୍କ ଦଳ ଧ୍ୱଂସ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା ।— ଭୋଲାନାଥ ଦାସ, ମିଲ୍ ଭାରତ ଇତିହାସ ।]

ପିଣ୍ଡାର୍କ—ଦେ. ବି—(ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ)—ପିଣ୍ଡାରକ (ଦେଖ)—
Piṇḍārka — **Piṇḍāraka** (See)

ପ୍ରଭାସ ତୀର୍ଥ ପ୍ରବେଶିଲେ । ପିଣ୍ଡାର୍କ ତୀର୍ଥ ସ୍ନାନ କଲେ ।
ଉପଦ. ପ୍ରେମସଙ୍ଗୀତ ।

ପିଣ୍ଡାଳୁ(ଳୂ)—ସଂ. ବି—ହାତଖୋଜିଆ ଦେଶୀଆଳୁ—
Piṇḍāḷu(ḷū) — Yam; sweet potato; Discova Globosa; Batatas Esculatus.

ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—ପିଣ୍ଡାଭକ, ପିଣ୍ଡ କନ୍ଦ, ରୋମଶ କନ୍ଦ, କନ୍ଦଗ୍ରନ୍ଥି, ପିଚ୍ଛିଲ ଓ ସ୍ୱାଦୁକନ୍ଦକ—
ଚୁବଡ଼ୀଆଳୁ
ସୁଥନୀପିଡ଼ିଆ; ଶକ୍ତଳୁ, ରତାଳୁ
ମ. ରତାଳେ
ଗୁ. ରତାଳୁ
ତେ. ଚିରଗେଡ଼ୁ
ତା. ସାମଂସ୍ପୋଲ୍ଲଂ

[ଦ୍ର—ଏହାର ମୂଳ ହାତ ଗୋଡ଼ଭଳି ଭଳି ଗୋଲ; ଏହି ଆଳୁକୁ ଭଅଣ କରି ଖିଆଯାଏ । ବୈଦ୍ୟକ ମତରେ ଏହା ମଧୁରରସ, ଶୀତବୀର୍ଯ୍ୟ ବୃଷ୍ୟ, ସନ୍ତର୍ପଣ । ଏହା ମୂତ୍ରକୃଚ୍ଛ୍ର, ଦାହ, ଶୋଷ ଓ ପ୍ରମେହ ନାଶକ ।]

ପିଣ୍ଡାହ୍ୱା—ସଂ. ବି—ନାଡ଼ୀ ହିଙ୍ଗୁ (ଦେଖ)—
Piṇḍāhwā — **Nārḍi hingu.** (See)

ପିଣ୍ଡି (ଧାତୁ)—ସଂ—ପିଣ୍ଡ୍ (ଧାତୁ) (ଦେଖ)—
Piṇḍi(root) — **Piṇḍa** (root) (See)

ପିଣ୍ଡି—ସଂ. ବି—(ପିଣ୍ଡ୍ ଧାତୁ + ଇ)—୧ । ଚକ୍ରନାଭି; ଚକ୍ରର ମଧ୍ୟ ମଣ୍ଡଳ—1. The nave of a wheel.
Piṇḍi

୨ । ଗୋଡ଼ର ପାପୁଲି—2. The instep.
୩ । ଆଣ୍ଠୁର ଗୋଲ ହାଡ଼—3. Knee bone.
୪ । ଗୋଡ଼ର ଭଣ୍ଡା; ଗୋଡ଼ର ପେଣ୍ଡା—
4. The calf of the leg.
୫ । ଭାତ ଗୁଣ୍ଡା—
5. A mouthful of food made up into a ball.
୬ । ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଗୋଡ଼ ତଳେ ଥିବା ବଇଠି—
6. Pedestal for the image of a Deity.
୭ । ବେଦୀ; ପୀଠ—7. Altar; platform.
୮ । ପିଣ୍ଡା—8. Veranda.
୯ । ଖଜୁର କୋଳ—9. Date fruit.
୧୦ । ଲାଉ—10. Gourd; pumpkin.
୧୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପିଣ୍ଡୁଳା—
11. A small round ball or lump.

ପିଣ୍ଡୀ ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିଣ୍ଡ)—୧ । ହାଣ୍ଡିଶାଳରେ ହାଣ୍ଡି ଆଦି
ପିଢ଼ି ରଖିବା ପାଇଁ ଗଳା ଥିବା ଉଚ୍ଚ ବେଦୀ; ଚେଙ୍ଗଡ଼ା—
1. An earthen platform with circular grooves to put cooking pots on.
୨ । ଗଛମୂଳେ ବନ୍ଧାଯିବା ବେଦୀ (ଏଥିରେ ଲୋକ ବସନ୍ତି)—
2. A platform raised at the foot of a tree.
୩ । ଏକ ମାହାଲ୍ଲ ପାଇଖାନାରେ ଝାଡ଼ା ଫେରିବା ବେଳେ ଠେଲ ହୋଇ ବସିବା ପାଇଁ ନିର୍ମିତ ଇଟା ବା ପଥରର ବଇଠି—3. Blocks of brick or stone raised in a latrine to rest one's feet on.

ପିଣ୍ଡିକ ଦୀକ୍ଷିତ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ବିଶ୍ୱନାଥପୁର ଶାସନର
Piṇḍika dīkshita ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚ ବଂଶୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ—
Name of a Brāhmaṇa of high family of Puri district who performed Jajna.

[ଦ୍ର—ଏ ପୂର୍ବେ ଯଜ୍ଞ କରି ଓଡ଼ିଶା ରାଜାଙ୍କଠାରୁ ଦୀକ୍ଷିତ ଉପାଧି ପାଇଥିଲେ ।]

ପିଣ୍ଡିକ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦନ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଖୋରଧାବାସୀ ଜଣେ କବି—
Piṇḍika śrīchandana — A poet of Khordhā.

[ଦ୍ର—'ମୁକୁନ୍ଦମାଳା' ଓ 'ବସନ୍ତରସ' ଏ କବିଙ୍କ ରଚିତ ପୁସ୍ତକ—ଭାରଣୀ. ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସ ।]

ପିଣ୍ଡିକା—ସଂ. ବି. (ପିଣ୍ଡ + କ + ଆ)—୧ । ପିଣ୍ଡି (ଦେଖ)
Piṇḍikā — 1 **Piṇḍi** (See)

୨ । ବଡ଼ ଆବୁ; ଗୋଟାଳିଆ ମାଂସବୃଦ୍ଧି—
2. Round fleshy swelling.

ଦେ. ବି—୧ । ଦେବତାଙ୍କ ପାଦପୀଠରେ ଦର୍ଶକ ଦର୍ଶନ କଲା ବେଳେ ଦେବା ଭେଟୀ—
1. Present given to a Deity at the pedestal when a person pays a visit.
୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦିଆଯିବା ଭେଟୀ ବା ଉତ୍କୋଚ—
2. Present or bribe given to a person.
୩ । ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ଦାନାବିଶିଷ୍ଟ କସ୍ତୁରୀ (କବିରାଜ ହରେକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—3. Musk with big grains.
୪ । ଶ୍ୱେତାମ୍ଳିକା (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର); ତିନ୍ତୁଳ—
4. Tamarind.

ପିଣ୍ଡିକା ଚଢ଼ା(ଡ଼େ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଦେବତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲା-
Piṇḍikā chardhā(rdhe)ibā ବେଳେ ତାଙ୍କ ପାଦପୀଠରେ ଭେଟ ରଖିବା—1. To place a gift of money at the pedestal of a Deity.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଧନାଦି ଭେଟ ବା ଉତ୍କୋଚ ଦେବା—
2. To give a present or bribe to a person.

ପିଣ୍ଡି(ଣ୍ଡୀ)ଖର୍ଜୁର(ରୀ)—ସଂ. ବି—ପିଣ୍ଡ ଖର୍ଜୁର (ଦେଖ)
Piṇḍi(ṇḍī)kharjura(rī) Piṇḍa kharjura (See)

ପିଣ୍ଡିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଣ୍ଡ୍ ଧାତୁ+ତ)—
Piṇḍita ୧ । ପିଣ୍ଡୀକୃତ କରାଯିବା; ସଂହତ—
1. Rolled into a ball.
୨ । ସାନ୍ଦ୍ର; ଘନ—2. Dense.
୩ । ରାଶୀକୃତ—3. Heaped up; consolidated.
୪ । ଗୁଣିତ—4. Multiplied.
୫ । ମିଶାଣ କରାଯାଇଥିବା—5. Added up.
ସଂ. ବି—୧ । ଶିଳାରସ (ହି. ଶ)—1. Styrax; benzoin.
୨ । କଂସା (ହି. ଶ)—2. Bell metal.
୩ । ଗଣିତ (ହି. ଶ)—3. Mathematics.

ପିଣ୍ଡିତାର୍ଥ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପିଣ୍ଡିତ+ଅର୍ଥ)—କୌଣସି ବାକ୍ୟର ବା
Piṇḍitārtha ବାକ୍ୟସମୂହର ସ୍ଥୂଳାର୍ଥ—The consolidated meaning of a whole passage (Apte).

ପିଣ୍ଡିଳ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପିଣ୍ଡି+ଳ)—୧ । ମୋଟା ଗୋଡ଼ଉଣ୍ଡା-
Piṇḍila ବିଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. Having large calves (ପିଣ୍ଡିଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) (Apte).
୨ । ଗଣନାରେ ଦକ୍ଷ—2. Skilled in calculations (Apte).
ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଗଣକ; ଜ୍ୟୋତିଷ—
1. Astronomer; fortune-teller.
୨ । ପୋଲ; ସେତୁ—2. Bridge.
୩ । ମାଟିଗଦା; ସ୍ତୂପ—3. Mound.

ପିଣ୍ଡିଶୂର—ସଂ. ବି. ପୁଂ—ପିଣ୍ଡୀଶୂର (ଦେଖ)
Piṇḍiśūra Piṇḍīśūra (See)

ପିଣ୍ଡୀ—ସଂ. ବି. (ପିଣ୍ଡ୍ ଧାତୁ+ଈ; ପିଣ୍ଡ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Piṇḍī ୧ । ପିଣ୍ଡି (ଦେଖ)—1. Piṇḍi (See)
୨ । ପିଣ୍ଡୁଳ—2. Ball; circular packet; roll.
୩ । ପିଣ୍ଡ ଖର୍ଜୁର (ଦେଖ)
3. Piṇḍa kharjura (See)
୪ । ଭିକ୍ଷୁକ—4. Beggar.
୫ । ପିଣ୍ଡଦାତା—5. One who offers funeral cakes to the manes.
୬ । ଏକ ପ୍ରକାର ତଗର ଫୁଲ (ହି. ଶ.)—
6. A kind of Tagara flower.
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ଦେହଧାରୀ—1. Having a body.
୨ । ପିଣ୍ଡଭୁକ୍—2. Partaking of funeral cakes of rice.

ପିଣ୍ଡୀକରଣ—ସଂ. ବି. (ପିଣ୍ଡ+ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ୱି+କରଣ)—
Piṇḍīkaraṇa ଗଦା କରିବା—Gathering into a heap.

ପିଣ୍ଡୀକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଣ୍ଡ+ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ୱି+କୃତ)—
Piṇḍīkṛuta ୧ । ମେଣ୍ଢା କରି ସାଇଥିବା—
1. Made into a lump.
୨ । ଗୁଣ୍ଡା ବଳାଯିବା—2. Rolled into a ball.
୩ । ବଳା ଯାଇଥିବା—3. Pressed together.
୪ । କେନ୍ଦ୍ରରେ ରାଶୀକୃତ—
4. Concentrated at one point.
୫ । ରାଶୀକୃତ—5. Heaped up.

ପିଣ୍ଡୀତକ—ସଂ. ବି.—୧ । ଟୋଲକ (ଦେଖ
Piṇḍītaka 1. Ṭolaka (See)
କବିରାଜ ହରେକୃଷ୍ଣ—ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।
୨ । ଏକ ପ୍ରକାର ତଗର ଫୁଲ (ହି. ଶ.)—
2. A kind of Tagara flower.
୩ । ମଦନ ବୃକ୍ଷ (ହି ଶ.)—
3 Bushy Gardenia (tree).

ପିଣ୍ଡୀପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି.—ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷ (ହି. ଶ.)—
Piṇḍīpushpa The Aśoka tree.

ପିଣ୍ଡୀଭୂତ—ସଂ. ବିଣ—(ପିଣ୍ଡ+ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ୱି+ଭୂତ)—ଏକତ୍ର
Piṇḍībhūta ବଳାଯାଇ ଗୋଟା କରାଯାଇଥିବା—Made or pressed into a lump; conglomerated.

ପିଣ୍ଡୀର—ସଂ. ବିଣ—(ପିଣ୍ଡ+ଇର)—ଶୁଖିଲା, ସାରସ—
Piṇḍīra Sapless; dry.
ସଂ. ବିଣ—୧ । ସମୁଦ୍ର ଫେଣ—
1. Cuttle fish bone.
୨ । ଡାଳମ୍ବ—2. Pomegranate.
୩ । ଲହରୀ ଆଘାତରେ ଜନ୍ମିବା ଫେନ—
3. Foam of the sea.

ପିଣ୍ଡୀଶୂର—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପିଣ୍ଡି=ଆପଣା ପିଣ୍ଡାରେ ଶୂର=ସାର; ଭୁଲ—
Piṇḍī śūra ଉହ ଭୁଗ)—୧ । ଯେ ଆପଣା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ସାରତ୍ୱ ଦେଖାଏ କିନ୍ତୁ ବାହାରକୁ ଗଲେ ଭୀରୁ; ଗେହେଶ୍ୱର; ଉହଭୁଗା—1. A person who brags of his bravery at his threshold; a braggart.
୨ । କାପୁରୁଷ—2. A coward; poltroon.
୩ । (ପିଣ୍ଡୀ=ଅଳ୍ପପିଣ୍ଡ ଖାଇବା ବିଷୟରେ ଶୂର=ସାର) ଭୋଜନ-ପଟୁ; ପେଟୁ—3. A glutton; a greedy person.

ପିଣ୍ଡୁଳା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିଣ୍ଡ)—୧ । ଗୋଲାକାର କରାଯାଇଥିବା ମାଟି
Piṇḍulā ବା କାଦୁଅ—1. A lump of clay.
ପିଣ୍ଡୀ ଚନ୍ଦ୍ରାଏ ମାଟି ପିଣ୍ଡୁଳାଏ
ପିଂଡ଼ା, ପିଂଡ଼ୀ ଜୀବନ ରଥେ ଦୁର୍ଗ ହବ—ଜଗନ୍ନାଥ ଦାଗବତ ।
୨ । ଗୋଲା—2. A ball; a round lump.
ପୁଣି ମାଂସ ପିଣ୍ଡୁଳାକୁ ସେ ମହାଭାଗ
ଜଳ ସିଞ୍ଚଣ କରିଲେ ଶତଭାଗ—
କୃଷ୍ଣସଂହିତା ମହାଭାରତ—ଆଦି ।

ପିଣ୍ଡୁଳି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିଣ୍ଡ)—ପିଣ୍ଡୁଳା (ଦେଖ)—
Piṇḍuli Piṇḍulā (See)

ପିଣ୍ଡୋଳା—ଦେ. ବି—ପିଣ୍ଡୁଳା (ଦେଖ)
Piṇḍolā — Piṇḍulā (See)

ପିଣ୍ଡୋଳି—ସଂ. ବି. (ପିଣ୍ଡ୍ ଧାତୁ+ଓଳି)—
Pinḍoli ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ଖାଇବା ପତ୍ରରେ ବଳି ପଡ଼ି ରହି ଯାଇଥିବା ଭକ୍ତ ଖାଦ୍ୟ; ଭୁକ୍ତାବଶେଷ; ଭୁକ୍ତୋଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ—
Orts; leavings of a meal.
ଦେ. ବି—ପିଣ୍ଡୁଳା (ଦେଖ)—Pinḍulā (See)

ପଣ୍ୟାକ—ସଂ. ବି. (ପିଷ୍ ଧାତୁ=ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା+କର୍ମ. ଆକ; ନିପାତନ)—
Piṇyāka ୧ । ଗୁଣି ବା ସୋରିଷର ପିଡ଼ିଆ—
1. Oil cake of sessamum or mustard.
୨ । ପିଡ଼ିଆ – 2. Oil cake.
୩ । ହେଙ୍ଗୁ—3. Asafœtida.
୪ । ସିଲ୍ଲକ—4. Frankincense.
୫ । ଯାଫ୍ରାନ—4. Saffron.
୬ । ଶିଳା ଜତୁ (ଇ. ଶ.)—6. Bitumen; benzoin.

ପିତ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ—ପିତା; ତିକ୍ତ—
Pit Bitter (in taste)

ପିତ୍‌କୁରୁଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ତିକ୍ତତା —
Pitkuruā Bitter taste; bitterness in taste.

ପିତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିତ୍ତ)—୧ । ପିତ୍ତ; ଶରୀରସ୍ଥ ଧାତୁବିଶେଷ—
Pita 1. Bile.
ପିତ୍ତ **पित्त**
୨ । (ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ) ପୀତାମ୍ବରୀ ଓ ପୀତାମ୍ବର ଆଦିର ଡାକ ନାମ—
2. Name for calling Pitāmbarī and Pitāmbara etc.

ପିତ ଉଠିବା—ଦେ. ବି—ପିତ୍ତ ଉଠିବା (ଦେଖ)
Pita uṭhibā Pitta uṭhibā (See)

ପିତଃ—ସଂ. ସମ୍ବୋ (ପିତୃ ଶବ୍ଦର ସମ୍ବୋଧନ ରୂପ)—ହେ ପିତା—
Pitaḥ Oh father.

ପିତ କେରଣ୍ଡି—ଦେ. ବି—ପିତ୍ତ ଥିବା ସାନ କେରଣ୍ଡି ଗଛ—
Pita kerāṇḍi Small species of Kerāṇḍi.
(ପିତା କରଣ୍ଡି—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—ଏହାକୁ ପିତା ଗଛ ମଧ୍ୟ କହନ୍ତି ।]

ପିତ ଖସାଇବା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ.କ୍ରି—ପିତ୍ତ ଖସାଇସା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pita khasāibā (etc) Pitta khasāibā etc. (See)

ପିତର—ଦେ. ବି. (ବହୁବଚନ; ସଂ. ପିତୃ ଶବ୍ଦର ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତିର ବହୁବଚନ; ପିତରଃ)—
Pitara
ପିତୃ ଲୋକ; ମନୁଷ୍ୟର ମୃତ ପୂର୍ବପୁରୁଷଗଣ—
One's deceased ancestors.
ସଭ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପିଶାଚ ଗୁହ୍ୟକ ପିତର ।
କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ. ଅଦି ।

ପିତଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିତ୍ତଳ)—
Pitala ୧ । ପିତ୍ତଳ; ମିଶ୍ରିତ ଧାତୁବିଶେଷ—
ପିତଳ **पीतल** 1. Brass.
୨ । ପିତ୍ତଳରେ ନିର୍ମିତ ପରିମାଣ ପାତ୍ର; ଗଡ଼ୁଣୀ—
2. A measure made of brass.

ପିତଳ କାନ—ଦେ. ବି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—
Pitala kāna ୧ । ଦୂରରୁ ଭୁନ ଭୁନ କଥା ଶୁଣି ପାରିବାର ଶକ୍ତି—
1. The power of hearing a very low voice from afar.
୨ । ଚଗୁଲି ଶୁଣିବାର ଅଭ୍ୟାସ—
2. Habit of hearing back bitings.

ପିତଳିଆ—ସଂ. (ପିତ୍ତଳ)—ପିତଳ ପରି—
Pitaliā Like brass.
पीतली, पीतला

ପିତା—ସଂ. ବି. (ପା ଧାତୁ=ରକ୍ଷା; ପାଳନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ପିତୃ ଶବ୍ଦ ୧ମା ବିଭକ୍ତି ୧ ବଚନ)—
Pitā
୧ । ବାପ; ଜନକ—1. Father.
୨ । (ସଂ. ଦ୍ୱିବଚନ)—ପିତା ମାତା ଉଭୟ—Parents.
୩ । (ସଂ. ବହୁବଚନ)—ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକବାସୀ ପିତୃ ଲୋକ—
Manes.
[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କର ନାମ ଯଥା—ଅଗ୍ନିଷ୍ୱାତ୍ତ, ବର୍ହିଷଦ, ସୁଭ୍ରାସ୍ତର, ଆଜ୍ୟପ, ଉପହୂତ, ହବ୍ୟାଦି ଓ ସୁକାଳନ ।
ଅନ୍ୟ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଏହି ଶବ୍ଦର ସୌସାଦୃଶ୍ୟ ଯଥା—ସଂସ୍କୃତ—ପିତୃ, ପାର୍ସି—ପଦର୍, ଗ୍ରୀକ୍—ପାଟର୍, ଲାଟିନ୍—ପାଟର୍, ଜର୍ମାନ୍—ଫାଟେର୍, ଇଂରେଜ—ଫାଦାର୍ । ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଜନ୍ମଦାତା, ଅନ୍ନଦାତା, ଭୟତ୍ରାତା, ଶ୍ୱଶୁର, ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ ଓ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ଏମାନେ ପିତାଙ୍କ ପରି ।
ସମାସରେ 'ପିତା'ଠାରେ ପିତୃ ଶବ୍ଦ ରହେ । ଯଥା—ପିତୃସତ୍ୟ, ପିତୃଧନ ଇତ୍ୟାଦି ।]
ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ତିଅଣରେ ନିମ୍ବ ଆଦି ପିତା ଦିଆଯାଇ ତିକ୍ତ ସ୍ୱାଦ ଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ—1. A curry flavoured with bitter leaves (e. g. Neem).
ସୁକ୍ତାନି
ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—୨ । ପୀତାମ୍ବର ଓ ପୀତାମ୍ବରୀର ଡାକ ନାମ—
1. A name by which Pītāmbara or Pītāmbari is called.

ତିତୋ ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପିତ୍ତ; ତିକ୍ତ)—
୧ । ତିକ୍ତ—1. A bitter taste.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ତିକ୍ତ ପଦାର୍ଥ ପରି ଯାହା ମନୁଷ୍ୟକୁ ଖରାପ ଲାଗେ; କଟୁ—2. Bitter; disagreeable.
ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡେ ବନ୍ଦ ଜେଣ୍ଟ ଭ୍ରାତା ପିତା ବର
ବୁଝି ନ ବୁଝି ବୋପୀତା ବାଣୀ ପିତା ସର । ଉଣ୍ଡ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପିତା ଆଳୁ—ଦେ. ବି—ଟୁଙ୍ଗା (ଦେଖ)
Pitā āḷu Ṭuṅgā (See)

ପିତା କୋରମା—ଦେ. ବି. (ସଂ. କୂଟଜ)—କୋରୁଆଁ (ଦେଖ)
Pitā koramā Koruāñ (See)

ପିତା କୋରୁଆଁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. କୂଟଜ)—କୋରୁଆଁ (ଦେଖ)
Pitā koruāñ Koruāñ (See)
(ପିତା କରୁଆ, ପିତା କରୁଇ, ପିତା କରେଇ, ପିତା କରେଇ, ପିତା ଲୁଡ଼େଇ, ପିତା କୋଡ଼େଇ,-ପିତା କୋରେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିତା ଗହମା—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ଏକପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟଶାକ;
Pitā gahamā ପିତା ଶାଗ—A kind of bitter leaf.

ପିତାଜାମୁ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଭାତଜାମୁ (ଦେଖ)
Pitājāmu Bhātajāmu (See)

ପିତାଟିଆ—ଦେ. ବିଣ—ଈଷତ୍ ତିକ୍ତ ସ୍ୱାଦବିଶିଷ୍ଟ—
Pitāṭiā Of slightly bitter taste.

ପିତାତରଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ତିକ୍ତ ତୁଣ୍ଡିକେରୀ)—
Pitātarardā ଜଣ୍ଡି ପରି ତିକ୍ତସ୍ୱାଦ ଏକପ୍ରକାର ଆରଣ୍ୟ
ସଂ. ତିକ୍ତକୋଶାତକୀ, ଲତାଫଳ—A cucurbitaceous
ରାଜକୋଶାତକୀ, କୃତବେଧନ fruit growing wild; Luffa-
କଟୁତୁଣ୍ଡୀ, ତିକ୍ତତୁଣ୍ଡୀ amera; Luffa-pluckiliana
ତିତାତରୁଇ; ଟେଟାଟେଣ୍ଡେଲ; (Haines).
ତେଲକୁଚା; ତିତାପରୋଲ **କଡ଼ୁତରାଇ ମିଛ୍ରା**
ତେ. ଚେଡୁବାର, ଚେଦୁଦୋଣ୍ଡା,
ଗ. ବୋଦକାଜଡ଼ି, ପିତ୍ତାତୋରଡ଼ା, ପିତ୍ତାମଟକା
(ପିତାତୋରଡ଼ା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିତାତରଳା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ପିତାତରଡ଼ା (ଦେଖ)
Pitātaralā Pitātarardā (See)

ପିତାତଅଣ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ତରକାରୀରେ ନିମ୍ବଆଦି ପିତା ମିଶାଯାଇ
Pitātiaṇa ଥାଏ—Curry flavoured with bitter ingredients.

ପିତାଦତ୍ତା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପିତୃଦତ୍ତା)—ପିତୃଦତ୍ତା (ଦେଖ)
Pitādattā Pitṛudattā (See)

ପିତାଦତ୍ତା କନ୍ୟା ସକଦତ୍ତା ପୃଥ୍ୱୀ । ଧ୍ରୁବତନ ।

ପିତାନଳିତା—ଦେ. ବି—ନଳିତାପିତା—
Pitānalitā The leaves of the bitter jute plant.

[ଦ୍ର—ଏହା ଔଷଧରେ ଲାଗେ ।]

ପିତାପାଣି—ଦେ. ବି—ବର୍ଷାଋତୁର ପ୍ରଥମ ଅସରା ବର୍ଷା—
Pitāpāṇi The first shower of a season; the first monsoon shower of the year.

ପହିଲୁ ଅଷାଢ ସିନ୍ଧିତ ନଈରେ ପିତାପାଣି ବଢ଼ିବ
ନାଥ ମେଇଦେବେ । ଫକୀରମୋହନ. ଉତ୍କଳସ୍ତନ୍ତ ।

ପିତାପାଣିଆ—ଦେ. ବି—ପିତାପାଣି (ଦେଖ)
Pitāpāṇiā Pitāpāṇi (See)

ପିତାପିତା—ଦେ. ବି—ବିରସ—Pale
Pitāpitā ଯଥା—(ସେ ମୁହଁ ପିତାପିତା କରିଛି ।)

ପିତାପୁତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ)—ବାପ ଓ ପୁଅ—
Pitāputra Father and son.

ପିତାପୋଇ—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ପିତାପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ଜଙ୍ଗଲପୋଇ—
Pitāpoi A kind of creeper.

ପିତାବାଲ୍‌ଜି—ଦେ. ବି. (କନ୍ଧରୀଷା)—ପ୍ରଧାନ ଦେବତା; ପରମେଶ୍ୱର;
Pitābālji ସବୁ ଦେବତାଙ୍କର ପିତା—
The great father God.

ପିତାମଇତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. କଟୁତୁଣ୍ଡୀ)—
Pitāmaitā ପୋଟଳ ଜାତୀୟ ଆରଣ୍ୟ ଲତାଫଳ ବିଶେଷ—
କଡୁତରାଇ; ତିତପଲତା A bitter variety of Paṭola.

ପିତାମଶିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଗୋଲ ଆଳୁ ପରି ଏକ-
Pitāmaśiā ପ୍ରକାର ବନ୍ୟମୂଳ—A kind of wild root like potato.

[ଦ୍ର—ଗଛ ଆଳୁ ଲତାପରି ମାଡ଼ିଥାଏ । ମୂଳକୁ ଗରିବ ଲୋକେ (ଶଅର, କନ୍ଦ ପ୍ରଭୃତି) ମହର୍ଗ କାଳରେ ପାଣିରେ ସିଝାଇ ଗାଳି ତକ୍ରଟ କରି ଖାଆନ୍ତି ।]

ପିତାମହ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପିତୃ+ପିତାଙ୍କ ପିତା ଅର୍ଥରେ ଆମହ)—
Pitāmaha ୧ । ପିତାଙ୍କ ପିତା; ଜେଜେବାପ—
1. Paternal grand-father.

୨ । ସୁରଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ବ୍ରହ୍ମା—2. Brahmā.

(ଯଥା—ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଠାରୁ ଏହି ସମସ୍ତ ପ୍ରଜା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଲୋକେ ତାହାଙ୍କୁ ପିତାମହ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରନ୍ତି ।)

୩ । ଦକ୍ଷପ୍ରଜାପତି—3. Dakshya Prajāpati.

ପିତାମହୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିତାମହ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—ଜେଜେମା; ବଡ଼ମା—
Pitāmahī Paternal grand mother.

ପିତାମାଛ—ଦେ. ବି—ପିତକେରାଣ୍ଡି (ଦେଖ)
Pitāmāchha Pitakerāṇḍi (See)

ପିତା ମାତା—ସଂ. ବି. (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ)—ବାପ ଓ ମା; ଜନକ ଜନନୀ—
Pitā mātā Father and mother; parents.

ପିତା ମାରିବା—ଦେ. କ—ନିମ୍ବପତ୍ର ଆଦିକୁ ଭାଜି ତଅଣରେ ମିଶାଇ
Pitā māribā ତଅଣକୁ ତିକ୍ତସ୍ୱାଦବିଶିଷ୍ଟ କରିବା—
To flavour a curry with bitters.

ପିତାଲାଉ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ତିକ୍ତ ଓ ଅଲାବୁ)—
Pitālāu ତିକ୍ତସ୍ୱାଦବିଶିଷ୍ଟ ଅଲାବୁ ଜାତୀୟ ଫଳ—
ସଂ. କଟୁତୁମ୍ବୀ ତିତାଲାଉ **ତତଲୌଆ** Bitter gourd.

ପିତା ଲାଗିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ତିକ୍ତ ବୋଧ ହେବା—
Pitā lāgibā 1. To taste bitter.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ, କୌଣସି ବିଷୟ) ଅସୁଖକର ବୋଧ ହେବା—
2. (Fig) To feel unpleasant.

ଘରଣୀର ଘୃଣା ହେବୁ, ତତେ ପିତା ଲାଗୁଛି
ଗାଳକଣ୍ଠ ଦାଶ. ପିଣ୍ଡଳଙ୍କସ୍ୱପ୍ନ ।

ପିତାଳି—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି—ସାନକେରାଣ୍ଡି ମାଛ—
Pitāli A kind of small fish.

ପିତାଳିଆ—ଦେ. ବିଣ—ପିତାଟିଆ (ଦେଖ)
Pitāliā (ପିତ୍ତଳିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) Pitāṭiā (See)

ପିତାଳୁ—ଦେ. ବି—ପାଣିଗମ୍ବାରି (ଦେଖ)
Pitālu Pāṇigambāri (See)

ପିତାଶ—ଦେ. ବି. ପୁଂ. (ସଂ. ପିଶାଚ)—୧ । ପିଶାଚ—
Pitāśa 1. Fiend.

(ପିତାଶୁଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । (ଇଂ. ପିକେକ୍ସ)—ଗଇନ୍ତୀ, ଦୁଇପାଖରେ ମୁନ ଥିବା ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି କୁରାଢ଼ି—2. Pickaxe.

ଦେ. ବିଣ—୧ । ପୈଶାଚିକ—1. Fiendish.

୨ । ନିଷ୍ଠୁର—2. Cruel.

ପିତାଶଖିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ଅଭିଶାପ—
Pitāśakhiā A curse given to males.
(ପିତାଶଖେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତା ଶାଗ—ଦେ. ବି—ପାଣି ମରିଯାଇଥିବା ପଡ଼ିଆରେ ଜନ୍ମିବା ଏକ-
Pitāśāga ପ୍ରକାର ତିକ୍ତ ବର୍ଷାୟୁ ଶାକ—A pot herb
ସଂ. ଗ୍ରୀଷ୍ମସୁନରକ; ଫଣିଜ growing in meadows;
ଗିମିଶାକ, ଗିମାଶାଗ Erythrea Roxburghii;
ଗେହ୍ନା Mollugo spergula.
(Kirtikar)

[ଦ୍ର—ପତ୍ର ଅଭିମୁଖୀ; ଫୁଲ ଶ୍ୱେତ; ଶୀତ ଦିନେ ଫୁଟେ; ଫଳ ଫାଟିଯାଏ । ଏହା ପିତ୍ତ, କଫ, କାମଳ, ପାଣ୍ଡୁ ଓ ପ୍ଲୀହାନାଶକ ।]

ପିତାଶିଆ—ଦେ. ବିଣ—(ସଂ. ପିଶାଚ)—୧ । ପୈଶାଚିକ—
Pitāśiā 1. Fiendish.
୨ । ନିଷ୍ଠୁର—2 Cruel.

ପିତା ଶୁଖୁଆ—ଦେ. ବି—ପିତ କଡ଼ା ହୋଇ ନ ଥିବା କେତେଗୁଡ଼ି ଆଦ
Pitāśukhuā ସାନ ମାଛର ଶୁଖୁଆ—
A kind of small dry fish

[ଦ୍ର—ଏହା ପିତା ଲାଗେ ବୋଲି ଏ ନାମ ।]

ପିତାଶୁଣୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପିଶାଚିନୀ)—ପିତାଶର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Pitāśuṇī Feminine of Pitāśa.
ଅଡ଼ରେ ଅନେକ ପିତାଶୁଣୀ—ଫକୀରମୋହନ ଛମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

ପିତି ନାଟ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିତ୍ତ ଓ ନୃତ୍ୟରୁ)—ତନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା
Pitināṭa ଦୁଇ ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଲଗାଯିବା କଳହକଳିଆ—
Quarrel brought about by magic.

ପିତିପାଙ୍ଗୁଳା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳା (ଦେଖ)—
Pitipāṅgulā Pittapāṅgulā (See)
(ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତି ପାଙ୍ଗୁଳିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ପିତ୍ତ ପାଙ୍ଗୁଳା (ଦେଖ)—
Pitipāṅguliā Pitta pāṅgulā (See).
(ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତି ପିତେଇବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପିତ୍ତ)—କ୍ଷୁଧାତୁର ହୋଇ ଅତି
Pitipiteibā ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା—To be distressed by the
(ପିତ୍ତପିତେଇ ଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) agonies of hunger.

ପିତୃଃ ପୁତ୍ର—ସଂ. ବି—(ସଂ. ପିତୃଃ=ପିତାଙ୍କର ପୁତ୍ର)—ଉପଯୁକ୍ତ ବା
Pituḥputra ବିଖ୍ୟାତ ପିତାଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ପୁତ୍ର; ବାପର ପୁଅ—
The son of a renowned father; the fit son of a fit father. (Apte)

ପିତୁ ନାଟ—ଦେ. ବି—ପିତି ନାଟ (ଦେଖ)—
Pitunāṭa Pitināṭa (See)

ପିତୁଳା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୁତ୍ରିକା, ପ୍ରା. ପୁତ୍ତଳିକା)—୧ । ପ୍ରତିମା;
Pituḷā (ପିତୁଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମୂର୍ତ୍ତି—1. Image; idol.
ଲେଖେ ସଂସାରେ ନ ଭଣି ଭୁଜା
ପ୍ରତିବଦେ ପ୍ରିୟଜନ ପିତୁଳା—ଦିବ୍ୟସୂର୍ଯ୍ୟ ବିବରଣ ।
ପୁତୁଳ ୨ । ପୁତ୍ତଳିକା; କଣ୍ଢେଇ—2. Doll.
୩ । ଆଖିର ପୁଅ—3. The pupil of the eye.
୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଆଖିର ପୁଅ ପରି ଅତି ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି—
4. (Fig) One's dearest or most beloved person

ପିତୁଳା କନ୍ଦାଇବା—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) କ୍ରି—ମୁମୂର୍ଷୁ ରୋଗୀର ମୃତ୍ୟୁର
Pituḷā kandāibā ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ବୋହିବା—
The sheding of tears of a diseased person just before death.
(ଯଥା—ଯାକୁ ପିତୁଳା କନ୍ଦେଇଲାଣି, ଏ ଆଉ ବଞ୍ଚିବ ନାହିଁ)

ପିତୁଳା ଘର—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ଘରେ ପିତୁଳାମାନେ ଥାଆନ୍ତି—
Pituḷāghara 1. A house where dolls are kept.
୨ । ଦେଉଳର ଚାରି ପାଖରେ ପାର୍ଶ୍ୱଦେବତାମାନଙ୍କୁ ବସାଇବା
ଘର—2. Small temples where images are set up round a temple.

ପିତୁଳା ନାଟ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୁତ୍ତଳ ଓ ନୃତ୍ୟ)—କଣ୍ଢେଇ ନାଟ—
Pituḷā nāṭa Doll dancing; puppet show.
ପୁତଳ ବାଜୀ

ପିତୁଳା ପୂଜା—ଦେ. ବି—ଈଶ୍ୱର ଜ୍ଞାନରେ ପ୍ରତିମା ପୂଜା—
Pituḷāpūjā Image worship; idol worship.

ପିତୁଳି—ଦେ. ବି—ପିତୁଳା (ଦେଖ)
Pituḷi Pituḷā (See)
ଦେ. ବିଣ—ପିତୁଳିଆ (ଦେଖ)
Pituḷiā (See)

ପିତୁଳିଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ତିକ୍ତରୁ)—
Pituḷiā ୧ । ପିତାଳିଆ; ଈଷତ୍ ତିକ୍ତ—
ତିତକୁଟେ 1. Slightly bitter in taste.
(ପିତ୍ତୁଳିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । (ସଂ. ପିତ୍ତଳ) ପିତ୍ତଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Brassy; brazen.
୩ । ପିତ୍ତଳ ରଙ୍ଗଯୁକ୍ତ—3. Of brassy colour.
୪ । ପିତ୍ତଳ ମିଶ୍ରିତ—
4. Mixed or alloyed with brass.
୫ । ପିତ୍ତଳ ବାସନରେ ରହିବା ଯୋଗୁଁ ତିକ୍ତଟେଇ ଯାଇଥିବା (ଖଟା ଦ୍ରବ୍ୟ)—5. That which has become spoiled in taste owing to being kept in a brass vessel.

ପିତୃ—ସଂ. ବି. (ମୂଳ ଶବ୍ଦ)—୧ । ପିତା (ଦେଖ)
Pitṛu 1. Pitā (See)
୨ । ପିତୃଗଣ—2. The manes.
ଦେ. ବି.—ପିତା—Father.
(ଯଥା—ସେ ମୋର ପିତୃ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ବଚନ ଭାଙ୍ଗି ପାରିବି ନାହିଁ ।)

ପିତୃ ଅର୍ଜନ—ଦେ. ବି—ନିଜର ପିତାଙ୍କ ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପତ୍ତି—
Pitṛu arjana Paternal acquisities

ପିତୃ ଅର୍ଜିତ—ଦେ. ବିଣ—ନିଜର ପିତା ବା ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କ ଅର୍ଜିତ—
Pitṛu arjita Paternal; acquired by one's ancestors; ancestral (property).

ପିତୃ ରୁକ୍ଥ—ସଂ. ବି. (ପିତୃ+ରୁକ୍ଥ=ସମ୍ପତ୍ତି, ଦାୟ)—
Pitṛu ṛuktha ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତି—Paternal property.

ପିତୃକ—ସଂ. ବିଣ. (ପିତୃ+କ) —
Pitṛuka ୧ । ପୈତୃକ; ପିତୃ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Paternal.
୨ । ପିତୃ ପୁରୁଷଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ବା ଆଗତ—
2. Handed down from one's ancestors; ancestral.

ପିତୃ କର୍ମ—ସଂ. ବି—ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୃତ ଶ୍ରାଦ୍ଧ
Pitṛu karma ତର୍ପଣାଦି—Obsequial rites; ceremonies performed to one's ancestors.

ପିତୃ କଳ୍ପ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପିତୃ+କଳ୍ପ)—୧ । ପିତୃକର୍ମ—
Pitṛu kalpa 1. Obsequial ceremonies.
୨ । ପିତୃଲୋକଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତ୍ୟାଦିଜ୍ଞାପକ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ —
ସଂ. ବିଣ—ପିତୃ ତୁଲ୍ୟ—Father like.

ପିତୃ କାନନ ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଶ୍ମଶାନ—
Pitṛu kānana Cremation ground; crematory.

ପିତୃ କାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି—ପିତୃକର୍ମ (ଦେଖ)
Pitṛu kārjya Pitṛu karma (See)

ପିତୃକୁଳ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତାଙ୍କ ବଂଶ—
Pitṛukula Paternal line.

ପିତୃ କୃତ୍ୟ—ସଂ. ବି—ପିତୃକର୍ମ (ଦେଖ)
Pitṛu kṛuty Pitṛu karma (See)

ପିତୃ କ୍ରିୟା—ସଂ. ବି—ପିତୃକର୍ମ (ଦେଖ)
Pitṛu kriyā Pitṛu karma (See)

ପିତୃଗଣ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—
Pitṛugaṇa ୧ । ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଗଣ; ବଡ଼ବଡ଼ୁଆ; ପିତୃଲୋକ—
1. One's ancestors.
୨ । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କର ୧୫ଟି ଶ୍ରେଣୀ—
2. 15 classes of Progenitors of the universe; the manes.

[ଦ୍ର—ଅଗ୍ନିଷ୍ୱାତ୍ତାଦି ସପ୍ତ ଓ ମରୀଚି ପ୍ରଭୃତି ଅଷ୍ଟ ମୁନିଙ୍କଠାରୁ ଦେବ, ଦାନବ, ଯକ୍ଷ, ମାନବ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ଏମାନଙ୍କୁ ପିତୃଗଣ ବୋଲାଯାଏ । ଏମାନେ ଦକ୍ଷ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କଠାରୁ ଜାତ । ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏ ଗଣ ଅଛି । ଗରୁଡ଼ପୁରାଣୋକ୍ତ ପିତୃମାନଙ୍କ ନାମ—ବିଶ୍ୱ, ବିଶ୍ୱଭୁକ୍, ଆରାଧ୍ୟ, ଧର୍ମ, ଧନ୍ୟ, ଶୁଭାସନ, ଭୂମିଦ, ଭୂମିକୃତ୍, ଭୂତି, କଲ୍ୟାଣ, କଲ୍ୟବ, କଲ୍ୟତର, ' କଲ୍ୟତରାଶ୍ରୟ, କଲ୍ୟତାହେତୁ, ଅବଧ, ମହାନ, ମହାତ୍ମା, ମହତ, ମହିମାବାନ, ମହାବଳ ।]

ପିତୃ ଗୃହ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍) — ୧ । କନ୍ୟାର ବାପଘର —
Pitṛu gṛuha 1. The house of a bride's father.
୨ । ପିତୃକାନନ; ଶ୍ମଶାନ—2. Cremation ground.
୩ । ପୈତୃକ ଗୃହ — 3 One's paternal house.

ପିତୃ ଗୋତ୍ର—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ)—ପିତୃକୁଳ (ଦେଖ)
Pitṛu gotra Pitṛu kula (See)

ପିତୃଘାତକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଉପପଦ ତତ୍ପୁରୁଷ)—
Pitṛu ghātaka ପିତାଙ୍କୁ ଯେ ହତ୍ୟା କରେ—
(ପିତୃଘାତିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Parricide; Patricide.

ପିତୃଘାତୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଉପପଦ ତତ୍ପୁରୁଷ)—
Pitṛughātī ପିତୃଘାତକ (ଦେଖ)
(ପିତୃଘାତିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Pitṛughātaka (See)

ପିତୃଘ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପିତୃ+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pitṛughna ପିତୃଘାତକ—Parricide.

ପିତୃ ତର୍ପଣ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—
Pitṛu tarpaṇa ୧ । ପିତୃ ଲୋକଙ୍କ ତୃପ୍ତ୍ୟର୍ଥ ଜଳ ଓ ତିଳାଦି ଦ୍ୱାରା କରାଯିବା କ୍ରିୟା—1. Offering of water and sessamum to the manes or deceased ancestors.
୨ । ପିତୃ ଲୋକଙ୍କର ତୃପ୍ତି—
2. The satisfaction of one's Progenitors.
୩ । ତିଳ; ରାଶି—3. Sessamum.
୪ । ପିତୃତୀର୍ଥ (୧) (ଦେଖ)
4. Pitṛu tīrtha (1) (See)

ପିତୃତିଥି—ସଂ. ବି.—ଅମାବାସ୍ୟା—
Pitṛutithi The new moon day.
[ଦ୍ର—ଏଦିନ ପିତୃଗଣ ପଞ୍ଚଦଶ କଳାତ୍ମକ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସୁଧା ପାନ କରନ୍ତି ।]

ପିତୃତୀର୍ଥ—ସଂ. ବି.—୧ । ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତର ତର୍ଜନୀ ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ମୂଳ ସ୍ଥିତ କରତଳର ଅଂଶ—1. The part of the palm between the index finger and thumb of the right hand.
[ଦ୍ର—ଏହି ବାଟେ ପାତ୍ରୀରେ ତର୍ପଣ କରି ଜଳ ଦେଲେ ପିତୃଗଣ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ।]
୨ । ଗୟାଧାମ—2. Gay
[ଦ୍ର—ଏଠାରେ ପିଣ୍ଡ ଦେଲେ ପିତୃପୁରୁଷମାନେ ପ୍ରେତ-ଯୋନିରୁ ମୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।]

ପିତୃତ୍ୱ—ସଂ. ବି.—(ପିତୃ+ଭାବେ. ତ୍ୱ)—ଜନକତ୍ୱ; କୌଣସି ଶିଶୁର ପ୍ରକୃତ ଜନକ ହେବାର ଅବସ୍ଥା—Paternity; the fact of being the actual father of a child; father-hood.

ପିତୃଦତ୍ତ—ସଂ. ବିଣ.—(୩ଯା ତତ୍)—କନ୍ୟାକୁ ପିତା ଦେଇଥିବା ଧନ
Pitṛu datta (ଯାହାକି କନ୍ୟାର ସ୍ତ୍ରୀଧନରୂପେ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରେ କଳ୍ପିତ)—(property) Given to the daughter by her father.

ପିତୃଦତ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ.—ପିତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ଜାମାତା ହସ୍ତରେ ଅର୍ପିତା
Pitṛudattā (କନ୍ୟା)—Given in marriage by the father.

ପିତୃ ଦାନ—ସଂ. ବି—ପିତୃଗଣଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦିରେ ଦିଆଯିବା
Pitṛu dāna ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଧନ ରତ୍ନାଦି ଦାନ—Gifts made in honour of one's departed ancestors.

ପିତୃ ଦାୟ—ସଂ. ବି.—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପୁତ୍ର ପିତାଙ୍କ ଅନ୍ତେ ପାଇବା ସମ୍ପତ୍ତି; ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତି—Patrimony.
Pitṛu dāya

ଦେ. ବି.—ଆପଣାର ମୃତ ପିତାଙ୍କ ଶୁଦ୍ଧ ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ବା ଭାର—The obligation to perform the obsequial rights to one's deceased father.

ପିତୃ ଦିନ—ସଂ. ବି.—୧ । ଅମାବାସ୍ୟା; ପିତୃତିଥି—
Pitṛu dina 1. The new moon day.

୨ । ମୃତ ପିତାଙ୍କ ସାମ୍ବତ୍ସରିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଦିବସ—2. The anniversary Śrāddha of one's father.

ପିତୃ ଦିବସ—ସଂ. ବି.—ପିତୃ ଦିନ (ଦେଖ)
Pitṛu dibasa Pitṛu dina (See)

ପିତୃ ଦିବସା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିତୃଦିବସ)—ମୃତ ପିତାଙ୍କ ସାମ୍ବତ୍ସରିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଦିବସ—The anniversary of the death of one's father when śrāddha is offered.
Pitṛu dibasā

ପିତୃ ଦେବ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ)—୧ । ଦେବତାରୂପେ କଳ୍ପିତ ନିଜର ପିତା—1. One's father regarded as a deity.
Pitṛu deba

୨ । (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରିବା—
2. Worshipping a father (Apte).

ପିତୃ ଦୈବତ—ସଂ. ବି.—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପିତୃଗଣ ଅଛନ୍ତି ଦୈବତ ବା ଦେବତା ଯାହାର,—ମଘା ନକ୍ଷତ୍ର—The 10th lunar asterism.
Pitṛu daibata

ପିତୃ ଦ୍ରବ୍ୟ—ସଂ. ବି.—ପିତାଙ୍କ ଭଗ୍ନ ସମ୍ପତ୍ତି—Patrimony.
Pitṛu drabya

ପିତୃ ଦ୍ରୋହ—ସଂ. ବି.—ପିତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମନ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ବା ବିରୋଧାଚରଣ—Illtreatment of one's father.
Pitṛu droha

ପିତୃ ଦ୍ରୋହକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—ପିତାଙ୍କର ବିରୋଧାଚାରୀ—Revolting against one's father; offending one's father.
Pitṛu drohaka

ପିତୃଦ୍ରୋହୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—ପିତୃଦ୍ରୋହକ (ଦେଖ)
Pitṛu drohī Pitṛu drohaka (See)
(ପିତୃଦ୍ରୋହିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତୃ ଦ୍ୱେଷ—ସଂ. ବି.—ପିତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଈର୍ଷା ବା ଘୃଣା—Malice towards father.
Pitṛu dwesha

ପିତୃଦ୍ୱେଷକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ପିତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଈର୍ଷା ବା ଘୃଣାଯୁକ୍ତ; ପିତୃ ଶତ୍ରୁ—Malicious or spiteful to one's father.
Pitṛu dweshaka
(ପିତୃଦ୍ୱେଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତୃଦ୍ୱେଷୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—ପିତୃଦ୍ୱେଷକ (ଦେଖ)—
Pitṛu dweshī Pitṛu dweshaka (See)
(ପିତୃଦ୍ୱେଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତୃଦ୍ୱେଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—ପିତୃଦ୍ୱେଷକ (ଦେଖ)
Pitṛu dweshṭā Pitṛu dweshaka (See)
(ପିତୃଦ୍ୱେଷ୍ଟ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତୃ ଧନ—ସଂ. ବି.—ବାପମାଲ; ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତି—Ancestral property; paternal wealth; patrimony.
Pitṛu dhana

ପିତୃ ପକ୍ଷ—ସଂ. ବି.—୧ । ଆଶ୍ୱିନ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ—1. The dark fortnight of Āświna.
Pitṛupaksha

[ଦ୍ର—ଏହି ୧୫ ଦିନ ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତର୍ପଣ ଓ ମହାଳୟା ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରାଯାଏ ।]

୨ । ଆତ୍ମୀୟ ପିତୃ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସ୍ୱଜନାଦି—2. One's paternal relations; relatives connected through one's father.

ପିତୃପତି—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଯମ—The god of death.
Pitṛupati

ପିତୃପଦ—ସଂ. ବି—ପିତୃଲୋକ (ଦେଖ)
Pitṛupada Pitṛuloka (See)

ପିତୃ ପିତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତାମହ—Paternal grand mother.
Pitṛu pitā

[ଦ୍ର—ପିତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କୁ ପିତାମହ, ପିତାମହଙ୍କ ପିତାଙ୍କୁ ପ୍ରପିତାମହ ଓ ପ୍ରପିତାମହଙ୍କ ପିତାଙ୍କୁ ବୃଦ୍ଧପ୍ରପିତାମହ ବା ଗୋସେଇଁ ବାପ କହନ୍ତି ।]

ପିତୃ ପୁରୁଷ—ସଂ. ବି—୧ । ଆପଣାର ପିତୃପକ୍ଷୀୟ ପୂର୍ବପୁରୁଷ—1. One's paternal ancestors.
Pitṛu purusha

୨ । ପିତୃଗଣ—2. The manes.

ପିତୃ ପୈତାମହ—ସଂ. ବିଣ. (ପିତୃପିତାମହ + ଅ)—
Pitṛu paitāmaha

୧ । ପୂର୍ବପୁରୁଷ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
1. Ancestral.

୨ । ପୂର୍ବପୁରୁଷ ପରମ୍ପରାଗତ—
2. Descended from one's distant ancestors.

୩ । ପିତୃପିତାମହଙ୍କ ଭଗ୍ନ (ସମ୍ପତ୍ତି)—
3. Inherited from one's father and grand-father.

ପିତୃ ପୈତାମହିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପିତୃପିତାମହ + ଇକ)—
Pitṛu paitāmahika ପିତୃ ପୈତାମହ (ଦେଖ)
Pitṛu paitāmaha (See)

ପିତୃପ୍ରସୂ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିତୃ + ପ୍ରସୂ = ମାତା)—୧ । ପିତାମହୀ—1. Paternal grand mother.
Pitṛuprasū

୨ । ମୁହଁସନ୍ଧ୍ୟା; ଗୋଧୂଳି ସମୟ—
2. Twilight; evening.

[ଦ୍ର—ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରେତ ବା ଭୂତମାନେ ପୃଥିବୀରେ ବିଚରଣ କରନ୍ତି ।]

ପିତୃ ପ୍ରାପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (୫ମୀ ତତ୍)—ମୃତ ପିତାଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ (ଧନ)—Inherited from ones father.
Pitṛu prāpta

ପିତୃବଂଶ—ସଂ. ବି—ପିତୃକୁଳ (ଦେଖ)
Pitṛubaṁśa Pitṛukula (See)

ପିତୃବତ୍—ସଂ. ବିଣ ଓ କ୍ରି. ବିଣ. (ପିତୃ + ତୁଲ୍ୟାର୍ଥେ ବତ୍)—
Pitṛubat ପିତୃତୁଲ୍ୟ—Like one's father.

ପିତୃବନ—ସଂ. ବ—ପିତୃକାନନ (ଦେଖ)
Pitṛubana Pitṛukānana (See)

ପିତୃବନ୍ଧୁ—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ଆପଣା ପିତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ—
Pitṛubandhu 1. Friend of one's father.
୨ । (ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର) ପିତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଗୁଁ ଯେ ଆପଣାର ବନ୍ଧୁ ଲେଖା ହୁଅନ୍ତି—2. One's cognate kinsmen by the father's side.
[ଦ୍ର—ପିତାଙ୍କ ମାମୁଁପୁଅ, ମାଉସୀପୁଅ ଓ ପିଉସୀ ପୁଅ ଭାଇ ।]

ପିତୃବସତି—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତୃକାନନ (ଦେଖ)
Pitṛu basati Pitṛu kānana (See)

ପିତୃ ବାନ୍ଧବ—ସଂ. ବ—ପିତୃବନ୍ଧୁ (ଦେଖ)
Pitṛu bāndhaba Pitṛubandhu (See)

ପିତୃବିୟୋଗ—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଆପଣା ପିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ—
Pitṛu biyoga Death of one's father.

ପିତୃବ୍ୟ—ସଂ. ବ. (ପିତୃ+ଭ୍ରାତା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟ, ତୁଳନାକର ଗ୍ରୀକ୍ ପାଟ୍ରୋଲ୍, ଲାଟିନ୍ ପାଟ୍ରବସ୍)—ପିତାଙ୍କ ଭାଇ; କକେଇ; ଦଦେଇ—Paternal uncle; one's father's brother.

ପିତୃବ୍ୟକନ୍ୟା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଖୁଡ଼ୁତାଣିଅ ଝିଅଣୀ—
Pitṛubya kanyā Paternal uncle's daughter.

ପିତୃବ୍ୟପତ୍ନୀ—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଖୁଡ଼ୀ ବା ଦେଓେଇ—
Pitṛubya patnī Paternal uncle's wife; paternal aunt.

ପିତୃବ୍ୟପୁତ୍ର—ସଂ. ବ. ପୁଂ—ଖୁଡ଼ୁତାପୁଅ ଭାଇ—
Pitṛubya putra Paternal uncle's son; one's cousin.

ପିତୃବ୍ରତ—ସଂ. ବ—୧ । ପିତୃଯଜ୍ଞ; ଶ୍ରାଦ୍ଧ ତର୍ପଣାଦି—
Pitṛubrata 1. Obsequial offerings.
୨ । ପିତୃସେବା—2. Devotion or service rendered to one's father.

ପିତୃଭକ୍ତ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ—ପିତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତିମାନ୍ (ପୁତ୍ର)—
Pitṛubhakta Dutiful or devoted to one's father;
(ପିତୃଭକ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) dutifully attached to one's father.

ପିତୃଭକ୍ତି—ସଂ. ବ—ପିତାଙ୍କ ପ୍ରତି ପୁତ୍ରର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଅନୁରକ୍ତି—
Pitṛubhakti Devotion to one's father; filial duty.

ପିତୃଭୋଜନ—ସଂ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ)—ଶ୍ରାଦ୍ଧରେ ପିତାଙ୍କ ନାମରେ ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ ଭୋଜ୍ୟବସ୍ତୁ ବା ପିଣ୍ଡ—
Pitṛu bhojana Food offered to the manes.

ପିତୃମନ୍ଦିର—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତୃଗୃହ (ଦେଖ)
Pitṛumandira Pitṛugṛuha (See)

ପିତୃମାତା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତାଙ୍କର ମାତା; ପିତାମହୀ—
Pitṛumātā Paternal grand-mother.

ପିତୃମାତୃ—ଦେ. ବ. (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ)—୧ । ବାପ ଓ ମା—
Pitṛumātṛu 1. Parents.
[ଦ୍ର—ପିତୃ ଓ ମାତୃ ଶବ୍ଦର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସମାସ ହେଲେ ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣ ନିୟମ ଅନୁସାରେ 'ମାତାପିତୃ' ଶବ୍ଦ ଓ ତହିଁର ୧ମା ୨ ବଚନରେ 'ମାତାପିତରୌ' ହୁଏ - କିମ୍ବା ପିତରୌ ଶବ୍ଦ ହୁଏ । ଏପରି ସ୍ଥଳରେ 'ପିତୃମାତୃ' ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ ଅଶୁଦ୍ଧ ଓ ୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁରୁଷରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ପିତୃ ମାତୃ ଶବ୍ଦ (ଯାହାର ୧ମା ୧ବଚନରେ ରୂପ ପିତୃମାତା)ର ଅର୍ଥ ବାପଙ୍କ ମାତା ବା ପିତାମହୀ । ମାତାପିତୃହୀନ ତଳେ ଥିବା ନୋଟ ଦେଖ ।]
୨ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପିତା ମାତା ଆଦିଙ୍କ ନାମ ଧରିବା (ଗାଳି ଦେବା)
2. Calling names to another person's father and mother.
(ଯଥା—ତୁ ମଡେ ମାଇଲେ ମୁଁ ତୋ ପିତୃମାତୃ ରଖିବି ନାହିଁଟି !)

ପିତୃ ମାତୃ ହୀନ—ଦେ. ବଣ. ପୁଂ—ମାତାପିତୃହୀନ; ମାଆ ବାପ ନ ଥିବା
Pitṛu mātru hīna (ବ୍ୟକ୍ତି)—Orphan; bereft of parents
(ପିତୃମାତୃହୀନା—ସ୍ତ୍ରୀ) [ଦ୍ର—ଏହା ଅଶୁଦ୍ଧ; ଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ—'ମାତାପିତୃ ହୀନ']

ପିତୃମାନ୍—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ—(ପିତୃ+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ମତ୍)—ଜୀବତ୍‌ପିତୃକ
Pitṛumān ଯାହାଙ୍କ ପିତା ବଞ୍ଚି ଅଛନ୍ତି, ବାପ ଥିଲା (ପୁଅ,—
(ପିତୃମତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Having one's father living.

ପିତୃମୁଖା—ଦେ. ବଣ. ପୁଂ—ଯେଉଁ ଶିଶୁର ଚେହେରା ପିତାଙ୍କ
Pitṛu mukhā ଚେହେରା ପରି—(a child) Inheriting
(ପିତୃମୁଖୀ - ସ୍ତ୍ରୀ) the appearance of the father.

ପିତୃମେଧ—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍) ପିତୃଯଜ୍ଞ (ଦେଖ)
Pitṛu medha Pitṛujajña (See

ପିତୃ ଯଜ୍ଞ—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
Pitṛujajña ଅନୁଷ୍ଠିତ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ତର୍ପଣାଦି—
1. Obsequial offerings to one's ancestors.
୨ । ଗୃହସ୍ଥର ପ୍ରତିଦିନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପିତୃତର୍ପଣ ଓ ବୈଶ୍ୱଦେବ—
2. The daily rituals offered to one's ancestors.
[ଦ୍ର—ପିତୃଯଜ୍ଞାଦି ପଞ୍ଚଯଜ୍ଞ ପ୍ରତ୍ୟହ ଗୃହସ୍ଥର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞ—ବେଦାଧ୍ୟୟନ; ପିତୃଯଜ୍ଞ—ପିତୃତର୍ପଣ; ଦେବଯଜ୍ଞ—ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର; ଭୂତଯଜ୍ଞ—ଭୂତବଳି; ନୃଯଜ୍ଞ—ଅତିଥିସେବା ।]

ପିତୃ ଯାନ—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ପିତୃଗଣଙ୍କର ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକକୁ
Pitṛu jāna ଯିବାର ମାର୍ଗ – 1. The path of the departed ancestors to the lunar heaven ascribed to them.
୨ । ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା ଲୋକଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ନେଇ ଯିବାପାଇଁ ଦେବଲୋକରୁ ପଠାଯିବା ରଥ—
2. A car which descends from heaven to take up the souls of the departed ancestors on their death.
୩ । ଦକ୍ଷିଣାୟନ କାଳ—
3. The period during which the sun moves towards the south of the equator.

ପିତୃରାଜ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଯମ—
Pitṛurāja The deity of Death.

ପିତୃଲୋକ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ସ୍ୱର୍ଗରେ ପିତୃଗଣଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ; ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକ—
Pitṛuloka
1. The world or habitation set apart for the souls of the deceased ancestors.
୨ । ପିତୃଗଣ—2. Deceased progenitors of the world.
୩ । ଆପଣାର ମୃତ ପୂର୍ବପୁରୁଷ—
3. One's departed ancestors.

ପିତୃଶୋକ—ସଂ. ବି.—ପିତୃବିୟୋଗଜନିତ ଦୁଃଖ—Sorrow at the death of one's father.
Pitṛuśoka

ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧ—ସଂ ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯିବା ଶ୍ରାଦ୍ଧ; ପିତୃକର୍ମ—Obsequial ceremonies in honour of one's ancestors.
Pitṛu śrāddha

ପିତୃଷ୍ୱ (ସ୍ୱ) ସା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିତୃଙ୍କର ସ୍ୱସା=ଭଉଣୀ; ୧ମା; ୧ବ)—ପିଉସୀ; ପିଇସୀ—Father's sister.
Pitṛushwa (swa) sā

ପିତୃଷ୍ୱ (ସ୍ୱ) ସେୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପିତୃଷ୍ୱସୃ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ ଏୟ)—ପିଉସୀପୁଅ ଭାଇ—Son of one's father's sister.
Pitṛushwa (swa) seya
ପିତୃଷ୍ୱ (ସ୍ୱ) ସେୟା—ସ୍ତ୍ରୀ
(ପିତୃଷ୍ୱ (ସ୍ୱ) ସ୍ରୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ). Pitṛushwaseya (See)

ପିତୃଷ୍ୱ (ସ୍ୱ) ସ୍ରୀୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ.—ପିତୃଷ୍ୱସେୟ (ଦେଖ)
Pitṛushwa (swa) sriya Pitṛushwaseya (See)
(ପିତୃଷ୍ୱ (ସ୍ୱ) ସ୍ରୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତୃସଂନିଭ—ସଂ. ବିଣ.—ପିତୃକଳ୍ପ (ଦେଖ)
Pitṛu samnibha Pitṛukalpa (See)

ପିତୃସଦନ—ସଂ. ବି.—ପିତୃଗୃହ (ଦେଖ)
Pitṛusadana Pitṛugṛuha (See)

ପିତୃସଦ୍ମ—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତୃକାନନ (ଦେଖ)—
Pitṛu sadma Pitṛu kānana (See)

ପିତୃସନ୍ନିଭ—ସଂ. ବିଣ—ପିତୃକଳ୍ପ (ଦେଖ)—
Pitṛu sannibha Pitṛukalpa (See)

ପିତୃସମ୍ବତ୍ସର—ସଂ. ବି—ପିତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁଦିବସଠାରୁ ଏକ ବର୍ଷ ସମୟ—Period of one year from the death of one's father.
Pitṛu sambatsara

[ଦ୍ର—ଏହି ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ପିତାଙ୍କୁ ପ୍ରତି ମାସରେ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଦେବାକୁ ହୁଏ ବୋଲି ଏ ସମୟରେ କ୍ରିୟା ଧରିଥିବା ପୁତ୍ର ଅନ୍ୟ ଗୃହସ୍ଥର ପାକରେ ଭୋଜନ କରେ ନାହିଁ ।

ଆଉ ମଧ୍ୟ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ଏହି ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ପୁତ୍ରକୁ ନାନା ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଓ ଏ ଏକ ବର୍ଷକାଳ ଟପି ଗଲେ ଦୁଃଖ କମିଯାଏ ।]

ପିତୃସେବା—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଭକ୍ତିପୂର୍ବକ ପିତାଙ୍କର ଶୁଶ୍ରୂଷା—Devoted service to one's father.
Pitṛu sebā

ପିତୃସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ଶ୍ମଶାନ—
Pitṛu sthāna 1. Cremation ground.
୨ । ପିତୃଲୋକ; ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକ—
2. The heaven for the deceased progenitors.
୩ । ପିତୃତୁଲ୍ୟ ପୂଜ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—
3. A person in the position of a father to one.

ପିତୃସ୍ଥାନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ପିତୃତୁଲ୍ୟ; ପିତାଙ୍କ ପରି ମାନନୀୟ—
Pitṛu sthānīya 1. Standing in relationship of a father to a person; deserving to be honoured like one's father.
[ଦ୍ର—ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ—ଅନ୍ନଦାତା, କନ୍ୟାଦାତା, ଭୟତ୍ରାତା, ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ଓ ସାକ୍ଷାଗୁରୁ ଏମାନେ ଆପଣାର ପିତୃସ୍ଥାନୀୟ ଅଟନ୍ତି ।]
୨ । ଆପଣାର ଅଭିଭାବକ; ମୁରବ୍ବି—
2. One's guardian.
୩ । ଗୁରୁଜନ—3. One's elders.

ପିତୃସୂ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପିତୃ+ସୂ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—ପିତୃପ୍ରସୂ (ଦେଖ)—Pitṛu prasū (See)
Pitṛusū

ପିତୃହତ୍ୟା—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ବାପାଙ୍କୁ ବଧ କରିବା—Murdering one's father; parricide; patricide.
Pitṛu hatyā

ପିତୃହନ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପିତୃ+ହନ୍ ଧାତୁ+ତୃ, ୧ମା. ୧ବ)—ପିତୃଘ୍ନ; ପିତୃଘାତୀ—Parricide.
Pitṛuhantā
(ପିତୃହନ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତୃହା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପିତୃ+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—ତୁଳନା କର: ବୃତ୍ରହା—ପିତୃହନ୍ତା (ଦେଖ)—Pitṛuhantā (See)
Pitṛuhā

ପିତୃହୀନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(୩ୟା ତତ୍)—ବାପଛେଉଣ୍ଡ; ଯାହାର ପିତା ମରିଅଛନ୍ତି—Fatherless; having lost one's father.
Pitṛuhina
(ପିତୃହୀନା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତୃହୂ—ସଂ. ବି—ଡାହାଣ କାନ—
Pitṛuhū One's right ear.
[ଦ୍ର—ସ୍ମୃତି ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ମନୁଷ୍ୟର ଡାହାଣ କାନରେ ଗଙ୍ଗା ବିରାଜିତ ଥିବାରୁ ସେ କାନରେ ହାତମାରିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ପବିତ୍ର ହୋଇଯାଏ ଓ ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତର୍ପଣାଦି କରିବାକୁ ଅଧିକାରୀ ହୁଏ । ବାମ କର୍ଣ୍ଣକୁ ଦେବହୂ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପିତେଇ ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପିତ୍ତାଧିକ୍ୟ ହେତୁରୁ ଶରୀର ପୀଡ଼ିତ ହେବା—To be affected by bile.
Pitei jibā

ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି—ଉକେଇଯିବା, ଉକୁଟି ଯିବା—

ପିତ୍ତ—ସଂ. ବ— (ଅପି=ନିଷ୍ପନ୍ନରୂପେ+ଦୋ ଧାତୁ=ଛେଦନ କରିବା
Pitta କିମ୍ବା ଦେ ଧାତୁ=ପାଳନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)— ବୈଦ୍ୟ-
ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ପିତ୍ତମାୟୁ ଶାସ୍ତ୍ର (ଶରୀରସ୍ଥ ପ୍ରଧାନ ତିନି ଧାତୁ
କଲକ୍ଷ୍ମଳ, ତେଜସ୍, ତିକ୍ତ, ଧାତୁ, (ବାତ, କଫ ଓ ପିତ୍ତ) ମଧ୍ୟରୁ
ଉଷ୍ମା, ଅଗ୍ନି, ଅନଳ, ରଞ୍ଜନ ଏକତମ—The gall; bile;
ଆ. ସଫରା choler.
ଫା. ତଲଖା [ଦ୍ର—ପିତ୍ତ ଶରୀରର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଯକୃତ୍‌ରୁ
ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ଏହାର ବର୍ଣ୍ଣ ନୀଳାଭ ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଏହାର ସ୍ୱାଦ
ତିକ୍ତ ବା ପିତା । ଏହା ଯକୃତ୍‌ର ବାହାର ଦୁଇଟି ନାଡ଼ୀଦ୍ୱାରା
ପକ୍ୱାଶୟକୁ ଆସି ସେଠାରେ ଆହାରରସ ସଙ୍ଗେ ମିଶେ । ପକ୍ୱା-
ଶୟରେ ଆହାର ଦ୍ରବ୍ୟ ନ ଥିଲେ ପିତ୍ତ ପୁଣି ଯକୃତ୍‌କୁ ଫେରିଯାଏ ।
ଆହାରରସରୁ ଅମ୍ଳତା ଦୂର କରିବା, ଯେଉଁ ଉତ୍ତରେ ଆହାର୍ଯ୍ୟ
ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ସଡ଼ାଇ ନ ଦେବା, ଶରୀରର ତାପକୁ ସ୍ଥିର ରଖିବା ପିତ୍ତର
କାର୍ଯ୍ୟ । ପିତ୍ତ କମିଗଲେ ମନ୍ଦାଗ୍ନି ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଓ କୋଷ୍ଠକାଠିନ୍ୟ
ହୁଏ । ପିତ୍ତ ଅଧିକ ହେଲେ ଜ୍ୱର, ଦାହ, ବମନ, ତୃଷା, ମୂର୍ଚ୍ଛା ଓ
ନାନା ଚର୍ମରୋଗ ହୁଏ । ପିତ୍ତ କମି ହେଲେ ଦେହ ଦଳଦଆ
ଦେଖାଯାଏ । ସମୟ ସମୟରେ ଶରୀରରେ ପିତ୍ତ ଅଧିକ ହେଲେ
ତାହା ବାନ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବାହାରିଯାଏ । ଏହା ଶରୀରସ୍ଥ ତିନି ଧାତୁ (କଫ,
ବାତ ଓ ପିତ୍ତ) ମଧ୍ୟରେ ଏକତମ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ଯେ, ଲୋକର ପିତ୍ତ
ଅଧିକ ହେଲେ ଲୋକ ରାଗି ଉଠେ ଓ ବେଳେ ବେଳେ ବାଉଳ
ପରି ହୁଏ ଏବଂ ଦେହରେ ପିତ୍ତ ଅଧିକ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁର୍ବଳ ଓ
ଚଡ଼ଲ ହୁଅନ୍ତି ।]

ପିତ୍ତ ଉଠିବା—ଦେ. ବ— ହଠାତ୍ ରାଗିଯିବା—
Pitta uṭhibā To become suddenly angry or
ପିତ୍ତି ଓଠା choleric.
पित्ताउबलना [ଦ୍ର—ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ଯେ ମୁଣ୍ଡକୁ ପିତ୍ତ
ପିତ୍ତ ଚଢ଼ିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଉଠିଗଲେ ମନୁଷ୍ୟର ମସ୍ତିଷ୍କ ବା
ପିତ୍ତ ଗରମ ହେବା } ମଗଜ ଗରମ ହୋଇଯାଏ ଓ ସେ
ପିତ୍ତ ଉଭୁରିବା } ବାଉଳ ପ୍ରାୟ ହୁଏ ।]

ପିତ୍ତକୋଷ—ସଂ. ବ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପିତ୍ତ+କୋଷ)—
Pitta kosha ପ୍ରାଣୀର ଶରୀରସ୍ଥ ପିତ୍ତ ଥିବା ମୁଣା ବା ପୁଟୀ—
Gall-bladder.

ପିତ୍ତ ଖସା(ସେ)ଇ ଦେବା—ଦେ. କ— ୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି
Pitta khasā(se)i debā ବ୍ୟକ୍ତିର ପିତ୍ତାଧିକ୍ୟଜନିତ ରାଗକୁ
ପିତ୍ତ ଖସା(ସେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଶାନ୍ତ କରାଇବାପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ
ପିତ୍ତ ଉଡ଼ାଇବା } କରିବା—
To cause a person's anger to subside
by checking him.
୨ । (ଗାଳିରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଥଣ୍ଡା କରାଇବା; ଶିକ୍ଷା ଦେବା—
2 To teach a lesson to a person.

ପିତ୍ତଘ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପିତ୍ତ+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପିତ୍ତନାଶକ—
Pittaghna Anti-bilious; lessening bile in the
system

ସଂ. ବ—ଘିଅ—Ghee.

ପିତ୍ତଘ୍ନୀ—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଗୁଡ଼ୁଚୀ ଲତା—
Pittaghnī A medicinal creeper; Menispermum
Glabrum.

ପିତ୍ତ ଚହଟା(ଟେ)ଇବା—ଦେ.କ— ୧ । ଶରୀରରେ ପିତ୍ତବୃଦ୍ଧି କରାଇବା—
Pitta chahaṭā(ṭe)ibā 1. To cause increase of
ପିତ୍ତି ଚଟାନ **पित्त उबलाना** bile in the system.
୨ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ରାଗରେ ବାଉଳ କରାଇବା—
2 To madden a person.

ପିତ୍ତ ଚହଟିବା—ଦେ. ବ— ୧ । ସାମୟିକ ବାଉଳତା—
Pitta chahaṭibā 1. Temporary lunacy or mania
due to bile.
୨ । ପିତ୍ତ ଉଠିବା (ଦେଖ)—
2. Pitta uṭhibā (See)

ପିତ୍ତଜ—ସଂ. ବିଣ. (ଉପପଦ ତତ୍ପୁ; ପିତ୍ତ+ଜନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pittaja ଶରୀରରେ ପିତ୍ତର ଆଧିକ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଜାତ—
(ପିତ୍ତଜନିତ—ଅନ୍ୟରୂପ) Arising out of or due to excess
of bile in the system.

ପିତ୍ତଜନକ—ସଂ. ବିଣ— ଶରୀରରେ ପିତ୍ତ ବୃଦ୍ଧିକାରକ (ଔଷଧ)—
Pitta janaka (medicine) Increasing bile sec-
retion in the system.

ପିତ୍ତ ଜ୍ୱର—ସଂ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ; ପିତ୍ତାଧିକ୍ୟ ଜନିତ ଜ୍ୱର)—
Pitta jwara ଦୈତ୍ତିକ ଜ୍ୱର; ପିତ୍ତ ଧାତୁର ପ୍ରକୋପଜନିତ ଜ୍ୱର—
Bilious fever.

ପିତ୍ତ ଦେହୀ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ— ଯେଉଁ ଲୋକର ଦେହରେ ପିତ୍ତ
Pitta dehī ଧାତୁ ଅଧିକ ଥାଏ—Bilious or choleric
ପିତ୍ତଧାତ **पित्त धातका** (person).
(ପିତ୍ତ ଧାତୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)
[ଦ୍ର—ପିତ୍ତଦେହୀ ଲୋକମାନେ ଖୀଣଶରୀର, ହଠାତ୍ ରାଗୀ,
ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତଚିତ୍ତ ଓ କାମାତୁର ହୁଅନ୍ତି ବୋଲି ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ।]

ପିତ୍ତ ନାଶକ—ସଂ. ବିଣ— ପିତ୍ତଘ୍ନ, ଯେଉଁ ଔଷଧଦ୍ୱାରା ଶରୀରର
Pitta nāśaka ପିତ୍ତାଧିକ୍ୟ ନିବୃତ୍ତ ହୁଏ—Anti-bilious;
(ପିତ୍ତ ନିବାରକ—ଅନ୍ୟରୂପ) antidote against bilious-
ness.

ପିତ୍ତ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବ— ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟରେ ଆହାର ନ ପାଇବା ଯୋଗୁଁ
Pitta pardibā ପିତ୍ତାଶୟରୁ ପିତ୍ତ ଚହଟି ଯାଇ କ୍ଷୁଧା ମାନ୍ଦ୍ୟ
ପିତ୍ତିପଡ଼ା ଓ ବମନାଦି ବିକାର ଉପସ୍ଥିତ ହେବା—Vomitting;
पत्त डालना Dyspepsia etc. caused by bile secretion
due to not eating in due time.

ପିତ୍ତ ପାଙ୍ଗୁଳା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ— ୧ । ସାମୟିକ ବାଉଳ—
Pitta pāṅgulā 1. Maniac; temporarily insane.
୨ । ଚଡ଼ଲ—2. Choleric; sulky.
୩ । ଯେ ସାମୟିକ ବାଉଳ ପ୍ରାୟ ଏଣୁ ତେଣୁ ବକେ; ବାଚାଳ—
3. One who becomes excited and talkative
on occasions.

(ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳ, ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳିଆ, ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳା, ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳ, ପିତ୍ତ-ପାଙ୍ଗୁଳିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳୀ, ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳେଇ, ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳୀ, ପିତ୍ତପାଙ୍ଗୁଳେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିତ୍ତ ପାଙ୍ଗୁଳାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପିତ୍ତ ଚହଟିବା (ଦେଖ)
Pitta pāṅgulāibā Pitta chahaṭibā (See)
(ପିତ୍ତ ପାଙ୍ଗୁଳିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିତ୍ତପାଣ୍ଡୁ—ସଂ. ବି.—ହଳଦିଆ କାମଳ ରୋଗ—
Pittapāṇḍu Jaundice.
(ଯଥା—ଏଥିରେ ରୋଗୀର ମଳ, ମୂତ୍ର, ନେତ୍ର ଓ ଦେହ ପୀତାଭ ଦେଖାଯାଏ ।)

ପିତ୍ତ ପ୍ରକୃତି—ସଂ. ବିଣ.- (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିତ୍ତ+ପ୍ରକୃତି)—ଯେଉଁ
Pitta prakṛuti ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ପିତ୍ତ ଧାତୁର ଆଧିକ୍ୟ ଥାଏ—Of
(ପିତ୍ତପ୍ରକୃତିକ—ପୁଂ. ଅନ୍ୟରୂପ) bilious temperament.
(ପିତ୍ତ ପ୍ରକୃତିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)
[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ କ୍ଷୁଧା ଓ ତୋଷ ହୁଏ; ଏମାନଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ ଗୋରା, ଲେଢ଼ ଓ ତଳପା ଓ ମୁଖ ରକ୍ତାଭ, ଆଖି ତଳ ଓ କେଶ କହରା ହୁଏ ଓ ଦେହରେ ଲୋମ କମ୍ ଥାଏ ।]

ପିତ୍ତବର୍ଦ୍ଧକ—ସଂ. ବିଣ.—ପିତ୍ତଜନକ (ଦେଖ)
Pittabarddhaka Pittajanaka (See)

ପିତ୍ତରକ୍ତ—ସଂ ବି.—ରକ୍ତପିତ୍ତ ରୋଗ; ଅମ୍ଳପିତ୍ତ ରୋଗ—
Pittarakta Plethora.

ପିତ୍ତଳ—ସଂ. ବି. (ପିତ୍ତ=ପିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ+ଳା ଧାତୁ=ଗ୍ରହଣ କରିବା+
Pittaḷa କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ତାମ୍ର ଓ ସୀସା ମିଶ୍ରିତ ଧାତୁବିଶେଷ—
1. Brass.
୨ । ଭୂର୍ଜ୍ଜ ପତ୍ର—2. The bark of birch tree.
୩ । ହରତାଳ—3. Yellow orpiment.
ସଂ. ବିଣ.—ପିତ୍ତସ୍ଥକ୍ତ; ପୈତ୍ତିକ—Bilious.

ପିତ୍ତଶ୍ଳେଷ୍ମ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିତ୍ତ ଓ ଶ୍ଳେଷ୍ମନ୍)—ଶରୀରରେ ପିତ୍ତ ଓ
Pitta śleshma କଫର ଆଧିକ୍ୟଜନିତ ଅସୁସ୍ଥତା—Illness
due to increase of gall and cough
in the system.

ପିତ୍ତଶ୍ଳିଲଷ୍ମ; ପିତ୍ତଶ୍ଳିଲେଷ୍ମ, ପିତ୍ତଶ୍ଳେଷ୍ମା
ପିତ୍ତଶ୍ଳେଲେଷ୍ମ ପିତ୍ତଶ୍ଳେଲେଷ୍ମା } ଅନ୍ୟରୂପ

ପିତ୍ତହା—ସଂ. ବିଣ.—(ପିତ୍ତ+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pittahā ପିତ୍ତଘ୍ନ (ଦେଖ)—Pittaghna (See)
ସଂ. ବି.—ଘରପୋଡ଼ିଆ (ଦେଖ)—Gharaporḍiā (See)

ପିତ୍ତା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ତିକ୍ତ)—ପିତା; ତିକ୍ତ—
Pittā ତିତା **कड़वा, तिता** Of bitter taste.

ପିତ୍ତାତିଶଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିତ୍ତ+ଅତିଶଯ୍ୟ)—
Pittātiśajya ଶରୀରରେ ପିତ୍ତର ବୃଦ୍ଧି—Excessive gall
secretion in the system; predomination
of bile in the body.

ପିତ୍ତାତିସାର—ସଂ. ବି—ପିତ୍ତାଧିକ୍ୟଜନିତ ଝାଡ଼ା—
Pittātisāra Diarrhoea resulting from excess of
(ପିତ୍ତାତିସାର- ଅନ୍ୟରୂପ) bile in the system.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ମଳ ସଙ୍ଗେ ତେଲିଆ ନାଲ ପଡ଼େ ।]

ପିତ୍ତାଧାର—ସଂ. ବି. (ଏଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତ୍ତକୋଷ; ଯେଉଁ ମୁଣ୍ଡିରେ ପିତ୍ତ
Pittādhāra ଥାଏ—Gall-bladder.
(ପିତ୍ତାଶୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିତ୍ତାଧିକ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିତ୍ତ+ଅଧିକ)—ଯେଉଁ ଦେହରେ
Pittādhika ପିତ୍ତ ବିଶେଷଭାବରେ ପ୍ରବଳ ଥିବା ନାଡ଼ି ଆଦି
ପରୀକ୍ଷାରୁ ଜଣାଯାଏ—(body) In which bile
predominates.

ପିତ୍ତାଧିକ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତ୍ତାତିଶଯ୍ୟ (ଦେଖ)
Pittādhikya Pittātiśajya (See)

ପିତ୍ତା ପୋଟଳ—ଦେ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଏକପ୍ରକାର ପଟୋଳ—
Pittā poṭaḷa A kind of bitter patola fruit and
ସଂ. ପଟୋଳ, କର୍କଶଚ୍ଛଦ, କଟୁଫଳ, its creeper.
କୁଷ୍ଠହା, କାସମୁଦ୍ଗ
चिंपटोल; चिंपलता **बड़ बेपर बल**
ତେ. ଚେଦା ପୋଟ୍ଲମୁ

ପିତ୍ତା ବାଦାମ—ଦେ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଏକପ୍ରକାର ବାଦାମ—
Pittā bādāma A kind of bitter almond.
ସଂ. ତିକ୍ତବାତାଦ [ଦ୍ର—ଏହା ଖାଇଲେ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୁଏ ଓ ଅଶ୍ମରୀ ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ ହୁଏ । ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ ।]

ପିତ୍ତା ବୋଦକା—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ବୈଦ୍ୟକ) ପିତା ତରଡ଼ା (ଦେଖ)
Pittā bodakā Pitā tarardā (see)

ପିତ୍ତା ଲାଉ—ଦେ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଏକପ୍ରକାର ଲାଉ—
Pittā lāu Bitter gourd.
ସଂ—ତିକ୍ତାଲାବୁ, କଟୁତୁମ୍ବୀ, ତିକ୍ତବୀଜା
तित्लाभ तित्लोकी
ତେ. ଚେଦାଆନବୁ

ପିତ୍ତୋଲ୍ବଣ—ସଂ. ବି. (ଏଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପିତ୍ତାତିଶଯ୍ୟ (ଦେଖ)
Pittolwaṇa Pittātiśajya (see)

ପିତ୍ରର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଏଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିତୃ+ଅର୍ଜନ) ପିତୃ ଅର୍ଜନ (ଦେଖ)
Pitrarjana Pitṛu arjana (see)

ପିତ୍ରର୍ଜିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିତୃ+ଅର୍ଜିତ)—ପିତୃଅର୍ଜିତ (ଦେଖ)
Pitrarjita Pitṛuarjita (see)

ପିତ୍ରାଳୟ—ସଂ. ବି. (ଏଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିତୃ+ଆଳୟ)— ୧ । ପିତୃଭବନ,
Pitrāḷaya ବାପଘର—1. Father's house.
୨ । ପୈତୃକ ବାସସ୍ଥାନ – 2. Ancestral residence.

ପିତ୍ର୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପିତୃ+ଯ)—୧ । ପୈତୃକ—
Pitrya 1. Paternal; ancestral.
୨ । ପିତାଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ—2. Inherited from father
୩ । ପିତୃଗଣ ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ—
3. Dedicated to the manes.
୪ । ଶ୍ରାଦ୍ଧ ତର୍ପଣାଦି ପିତୃକର୍ମରେ ପ୍ରଶସ୍ତ—
4. Sacred to the manes.
ସଂ. ବି.—୧ । ଦଦେଇ, ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭାଇ, ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପିତୃବ୍ୟ, ଦେଉଡ଼ା—1. Father's elder brother.

୨ । ମାଷ; ବର—2. A kind of kidney bean.
୩ । ମଧୁ—3. Honey.
୪ । ପିତୃତୀର୍ଥ; ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଓ ତର୍ଜନୀ ମୂଳମଧ୍ୟସ୍ଥ କରତଳ—
4. The portion of the palm of hand between the root of the index finger and that of the thumb.
୫ । ବଡ଼ ଭାଇ (ହ୍ର. ଶ.)—5. Elder brother.

ପିତ୍ର୍ୟା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିତ୍ର୍ୟ+ଆ)—ପିତ୍ର୍ୟର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Pitryā Feminine of pitrya.
ସଂ. ବି.—୧ । ମଘା ନକ୍ଷତ୍ର (ହ୍ର. ଶ.)—
1. The 10th asterism.
୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ହ୍ର. ଶ.)—2. The full moon day.
୩ । ଅମାବାସ୍ୟା (ହ୍ର.ଶ)—3. The new moon day.

ପିତ୍ସଲ—ସଂ. ବି. (ପତ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ସଙ୍ଜ୍ଞାର୍ଥେ. ସଲ)—
Pitsala ମାର୍ଗ; ପଥ—Road; way; path.
(ପିତ୍ସଲ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଦୁଡ଼ି— ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାରେବତ ଫଳ)—ପିଜୁଡ଼ି (ଦେଖ)
(ପିଦୁଡ଼, ପିଦୁଡ଼ୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) Pijurdi.

ପିଧାନ—ସଂ. ବି. (ଅପି=ନିଷ୍ଠ ଭରୂପେ+ଧା ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା+
Pidhāna ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଅପିଧାନ; ଆଚ୍ଛାଦନ; ଆବରଣ—
1. A cover.
ବକ୍ଳଲ ପିଧାନ ସ୍ତ୍ରୀ ଶାଖା ରଞ୍ଜନରେ—ଭଟ୍ଟ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ ।
୨ । (+କରଣ. ଅନ) ଢାଙ୍କୁଣୀ—2. Lid.
୩ । ଘୋଡ଼ଣୀ—3. A covering.
୪ । ଖଣ୍ଡାର ଖାପ; ଅସିକୋଷ—4. Sheath.
କଣ୍ଠ ଦେଶେ ବକ୍ଷସ୍ଥିତ ଖଡ୍ଗସ୍ୟ ପିଧାନେ । ରଘୁନାଥ. ମହାଯଜ୍ଞ ।
୫ । ଆବରଣ ବସ୍ତ୍ର; ରେପର—
5. Wrapper; winding sheet.
୬ । ଅଙ୍ଗରଖା; କୁର୍ତ୍ତା—6. Coat; over coat.
୭ । ପଲ୍ଲମ; ପିହାଣ; ଢେଲଢ଼ଣୀ—
7. A pan or lid for an earthen pot.

ପିଧାନକ— ସଂ. ବି. (ପିଧାନ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—୧ । ଖଡ୍ଗକୋଷ—
Pidhānaka 1. A sheath.
୨ । ଗିନା ବା ଗିଲାସର ସରପୋଷ—
2. A lid for a glass or crucible.

ପିନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ.)—୧ । କେଶ, ଲୁଗା ଓ କାଗଜ ଆଦି ଏକତ୍ର
Pin ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ କୌଣସି ଧାତୁର ସରୁ କଣ୍ଟା—
ପିନ **पिन** 1. Pin.
(ପିନା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଛୋଟ ଖିଲ—2. Small peg.
୩ । (ଇଂ. ପେନ୍) ନିବ୍—3. Nib.

ପିନ୍ କଣ୍ଟା—ଦେ. ବି.—(ଇଂ. ପିନ୍+ସଂ. କଣ୍ଟକ)—ପିନ୍ (ଦେଖ)—
Pinkaṇṭā Pin (See)

ପିନ୍ ଭାଇସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ବର୍ଣ୍ଣିଆ ଶବ୍ଦ) (ଇଂ)—ସୁନା ରୂପାର ତାରକୁ
Pin bhāis ଧରି କାମ କରିବା ଲାଗି ଏକ ପ୍ରକାର ହତିଆର—
ପିନଭାଇସ **पिन भाइस** Pin-vice; gold smith's vice for holding wires.

ପିନ୍ସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେନ୍ସନ୍)—ପେନ୍ସନ୍ (ଦେଖ)
Pinsan Pensan (See)
ପେନସନ **पिनसन**
(ପିନ୍ସିନ୍, ପିନ୍ସନ୍, ପିନ୍ସିନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିନ୍ସିନ୍— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେନ୍ସିଲ୍)—ପେନ୍ସିଲ୍ (ଦେଖ)
Pin-sin ପେନସିଲ **पेंसिल** Pen-sil (See)
ପିନ ସିଲ୍, ପିନସିନ୍, ପିନ(ନ)ସ୍‌ଖଡ଼ି
ପିନ ନ)ସ୍‌କାଠି, ପିନ୍ସିନ୍, ପିନ୍ସିନ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପିନଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ଅପି=ନିଷ୍ଠୟ+ନହ୍ ଧାତୁ=ବାନ୍ଧିବା+ତ)—
Pinaddha ୧ । ବଦ୍ଧ—1. Bound.
୨ । ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା—2. Tied.
୩ । ପରିହିତ—3. Worn; clothed.
୪ । ଆବୃତ—4. Covered; veiled.

ପିନସ—ସଂ. ବି—ଶ୍ଳେଷ୍ମା; କଫ—
Pinasa Catarh; cold.
ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୀନ୍ସ)—ପୀନସ (ଦେଖ)
Pīnasa (See)

ପିନା—ବୈଦେ. ବି. ଇଂ. (ପିନ୍)—୧ । କାଠର ଛୋଟ ଖିଲ—
Pinā 1. Small wooden pegs.
୨ । ପିରିକ୍—2. Prick.

ପିନାକ—ସଂ. ବି. (ପା ଧାତୁ=[ଜଗତ୍] ରକ୍ଷା କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ;
Pināka ଯାହା ଜଗତକୁ ରକ୍ଷା କରେ)—୧ । ଶିବଧନୁ—
1. The bow used by Śiba.
୨ । ଶିବଙ୍କ ତ୍ରିଶୂଳ—
2. The trident of Śiba.
୩ । ଶିବଙ୍କର ଧନୁଆକାର ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର—3. A bow-shaped musical instrmment of Śiba.
[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ଶିବ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଧନୁରୂପେ ଓ ନୃତ୍ୟ-କାଳରେ ବାଦ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]
୪ । ଧୂଳିବୃଷ୍ଟି; ପାଂଶୁବୃଷ୍ଟି—
4. A shower of dust.
୫ । ନୀଳ ଅଭ୍ର (ହ୍ର. ଶ.)—5. Blue mica.

ପିନାକଧାରୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିନାକ+ଧୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍;
Pinākadhārī ୧ମା. ୧ବ.)—ଶିବ; ମହାଦେବ—Śiba.

ପିନାକଧୃକ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିନାକ+ଧୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—
Pinākadhṛuka ଶିବ; ମହାଦେବ—Śiba.

ପିନାକପାଣି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିନାକ ପାଣିରେ ଯାହାର)—
Pinākapāṇi ଶିବ; ମହେଶ୍ୱର—Śiba.

ପିନାକୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିନାକ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Pinākī ୧ । ଶିବ; ମହାଦେବ—1. Śiba.

୨ । ଧନ୍ୱାକୃତି ସପ୍ତତନ୍ତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ —
2. A kind of stringed musical instrument.
ତାଳ ମୃଦଙ୍ଗ ବେଣୁ ବୀଣା ପିନାକ ରବା ଉମ୍ବାର ସେ ସେନ —
ବ୍ରତାପ. ଶଶିସେନା ।

ପିନାଲ୍‌କୋଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେନାଲ୍‌କୋଡ୍)—ଅପରାଧୀଙ୍କ
Pināl-kod ନିମନ୍ତେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ କୃତ ଦଣ୍ଡବିଧି ଆଇନ—
ପେନାଲକୋଡ **पीनलकोड** Penal Code.
(ପେନଲ୍‌କୋଡ୍, ପେନାଲ୍‌କୋଡ୍— ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିନାଲ୍ ସେଟଲ୍‌ମେଣ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେନାଲ୍ ସେଟ୍‌ଲ୍‌ମେଣ୍ଟ)—
Pināl setal-menta ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ସମାଜ ବା ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରୁ
ପେନାଲ ସେଟଲମେଣ୍ଟ ନେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ବାସଗୃହ କରି ରଖାଇବା
पीनाल सेटलमैंट ସ୍ଥାନ ବା ବସତି—Penal settlement.

ପିନି—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ଅ—ପରି; ସଦୃଶ—
Pini Like.

ପିନିସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୀନସ; ପୂତିନସ୍ୟ)—ନାକର ଅର୍ଶରୋଗ—
Pinisa Polypus of the nose; atrophic rhinites.
ପିନାସ; ପିନସ [ଦ୍ର—ଏଥିରେ ନାସାରନ୍ଧ୍ରରେ ଘାଆ ହୁଏ,
पीन्नस, पिंसी ନାକରୁ ରକ୍ତସ୍ରାବ ହୁଏ, ଘ୍ରାଣଶକ୍ତି ଲୋପ ହୁଏ
ପିନସ୍, ପିନାସ, ପିନାସୀ, ପିନସି, ପେନସ, ପେନସୀ } ଅନ୍ୟରୂପ ଓ ନାକ ରନ୍ଧ୍ର ମାଂସ ଓ ପୂଜରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଶେଷକୁ ନାକ ଛିଣ୍ଡିପଡ଼େ ।]

ପିନ୍ଧା ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଧାନ; ପରିଧାନ)—୧ । (ବସ୍ତ୍ର ଅଳଙ୍କାର
Pindhā ଆଦି) ପରିଧାନ କରିବା କର୍ମ—
ପରା, ପିନ୍ଧା 1. Wearing; dressing.
पहनवा ୨ । ପୋଷାକ; ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର; ପହିରଣ —
2. Cloth; dress.
ପିଁଧା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପିଂଧା } ମୁଖବାସକୁ ଦେଲେ ଗୁଆ, ଛବ୍ୟ ପତ୍ରନୀ ପିନ୍ଧା ନୁଆ ।
ରୂପଚ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।
ଧୁତୀ ୩ । ଅଣ୍ଟାଠାରୁ ତଳକୁ ଯେଉଁ ଲୁଗା ପିନ୍ଧାଯାଏ;
धोती ଅଧୋବାସ; ଧୋତି—
3. Cloth worn round the waist; lower garment; loin cloth.
୪ । ପିନ୍ଧାଯିବା ଲୁଗାର ଆଗ ପାଖ ଫେର—
4. The plaited portion of the dhoti laid over the front part of the waist-band (Howells).
ପରା ଦେ. ବିଣ—ପରିହିତ; ପରିଧାନ କରାଯାଇଥିବା—
पहनाहुआ Worn.

ପିନ୍ଧା(ନ୍ଧେ)ଇ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅନ୍ୟ ଲୋକର ଦେହରେ ବସ୍ତ୍ରାଦି
Pindhā(ndhe)i dehā ଆବରଣ କରିବା—
To clothe another person.
(ଯଥା—ତାଙ୍କ ବିଭାଘରକୁ ମୋତେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ସେ ମତେ ଯୋଡ଼େ ପାଟ ଖଦି ପିନ୍ଧାଇଦେଲେ ।)

ପିନ୍ଧା(ନ୍ଧେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପିନ୍ଧିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
Pindhā(ndhe)ibā Causative of Pindhibā.
ପନ୍ଧାନ, ପରାନ **पहनाना, पहनाना**

ପିନ୍ଧା ଖଟିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) କ୍ରି—
Pindhā khatibā ପିନ୍ଧା ଲୁଗା ରୂପେ ଅନେକ ଦିନ ଯିବା ବା
ସହିବା—To wear long (said of a cloth).
(ଯଥା—ଖଦଡ଼ି ଲୁଗା ବହୁତ ଦିନ ପିନ୍ଧା ଖଟେ ।)

ପିନ୍ଧା ଚାଦର—ଦେ. ବି. (ସହଜର ଶବ୍ଦ)—
Pindhā chādara ଯୋଡ଼ି; ଅଧୋବାସ ଓ ଉତ୍ତରୀୟ; ଅଣ୍ଟା
ପିନ୍ଧା ଚାଦର
ପିନ୍ଧା ପାଛଡ଼ା } ଅନ୍ୟରୂପ ତଳକୁ ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗା ଓ ଦେହରେ
ପିନ୍ଧା ଦୋସଡ଼ା } ପକାଇବା ଚାଦର; ଧୋତି ଓ ଚାଦର-
धुती चादर Loin cloth and sheet; a pair of clothes
धोती चदर (one to put round the waist and another to put round the upper part of the body); upper and lower garments.
ଦେ. ବିଣ—ଲୁଗା ଓ ଚାଦରଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ—Dressed with a loin cloth and a sheet.

ପିନ୍ଧାଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଧାନ; ପରିଧାନ)—
Pindhāṇa Wearing; putting on cloth.
पिन्धन पहनाइ

ପନ୍ଧାପିନ୍ଧି—ଦେ. ବି—୧ । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଲୁଗା ପିନ୍ଧାଇବା—
Pindhāpindhi 1. Clothing or dressing each
पिन्धापिन्धी पहनाइ other.
୨ । ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କ୍ରିୟା—
2. The operation of dressing one's self.

ପିନ୍ଧା ବାସ—ଦେ. ବି—ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର; ପିନ୍ଧା ଲୁଗା—
Pindhā bāsa Worn cloth.
ମୋ ପିନ୍ଧା ବାସ ଶେଷକୁ ଛଡ଼ି ଥାଇ ଅଙ୍ଗଳ ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ ରଖା ଫୁଲେ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ପିନ୍ଧାଯିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପିନ୍ଧିବାର କର୍ମବାଚ୍ୟ ରୂପ—
Pindhājibā The passive voice of Pindhibā.
परा जाओआ पहनाजाना
(ପିନ୍ଧା ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିନ୍ଧାଳି—ଦେ. ବି—୧ । ଯେ ପିନ୍ଧେ; ଯେ ବସ୍ତ୍ରାଦି ପରିଧାନ କରେ—
Pindhāli 1. Wearer.
୨ । ଯେ ଅନ୍ୟକୁ ବସ୍ତ୍ର ଅଳଙ୍କାରାଦିରେ ସଜ୍ଜିତ କରି ପାରେ—
2. One skilled in dressing another or adorning another.

ପିନ୍ଧିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପିଧାନ; ପରିଧାନ ଓ ଅପି+ହନ୍ ଧାତୁ)—
Pindhibā ୧ । ନାଇବା; ପରିଧାନ କରିବା—1. To wear or
ପରା, ପିନ୍ଧା **पहनना** put on dress.
ଘର ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଯାଉକୁ ଯାଏ
ଦେଖି ପରିଲେ ମୁଣ୍ଡ ଝଙ୍ଗାରୁ ଥାଏ । ଚଗ ।
୨ । ନିଜ ଦେହରେ ଅଳଙ୍କାର ଭରି ହେବା, ଅଳଙ୍କାର ଘେନିବା-
2. To put on or adorn one's self with ornaments.
୩ । ଦେହରେ ଧାରଣ କରିବା—
3. To put (marks etc) on the body.

ପିନ୍ଧିଲା—ଦେ. ବିଣ—ପରିହୃତ—
Pindhilā Worn (cloth; ornament).
(ପିନ୍ଧିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଶାଳ ଦେଖିଲେ ମୋ ବଦନେ ପୋଛନ୍ତି ପିନ୍ଧିଲା ବସନେ
ଭୂପତି. ୧୨ମଠଶ୍ରୀମୃତ ।

ପିନ୍ନିଆମ୍ମା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (କୁମୁଟି ବା ବୈଶ୍ୟଭାଷା)—
Pinniāmmā ଖୁଡ଼ୀ ବା ମାଉସୀ—
Paternal aunt or maternal aunt.

ପିପତିଷା—ସଂ. ବି. (ପତ୍ ଧାତୁ=ପତିତ ହେବା+ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ ସନ୍=
Pipatishā ପିପତିଷା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ଆ)—ପତନେଚ୍ଛା;
ପଡ଼ିବାକୁ ଇଚ୍ଛା—Inclination to fall down or descent.

ପିପତିଷୁ—ସଂ. ବିଣ. (ପତ୍ ଧାତୁ+ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ ସନ୍+ଉ)—ପତନେଚ୍ଛୁ—
Pipatishu Disposed to fall down or descent.
ସଂ. ବି—ପକ୍ଷୀ—Bird.

ପିପବିଷା—ସଂ. ବି. (ପୂ ଧାତୁ=ପବିତ୍ର ହେବା+ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ ସନ୍+ଆ)—
Pipabishā ପବିତ୍ର ହେବାର ଇଚ୍ଛା—
Inclination to become pure.

ପିପବିଷୁ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂ ଧାତୁ+ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ ସନ୍+ଉ)—ପବିତ୍ର ହେବାକୁ
Pipabishu ଅଭିଳାଷୀ—Wishing to be purified.

ପିପରମି(ମେ)ଣ୍ଟ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେପ୍ପରମିଣ୍ଟ୍)—
Piparami(me)nta (etc) ପେପରମିଣ୍ଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Peparmint etc (See)

ପିପଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ପିପ୍ପଳ; ଭୁଲ. ହି. ପୀପଲ)—
Pipal ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଗଛ—Pipal tree.

ପିପଲ୍ ପାତା—ଦେ. ବି. (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ)—ମଝି କାନର ପାନପତ୍ର
Pipal pātā ଆକାରର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ—A kind of leaf-shaped ornament worn over the ears.

ପିପଲା—ଦେ. ବି. (ସଂ ପିପ୍ପଳ)—୧ । ବିମାନ ଓ ଖଟ ଆଲମାରିର
Pipalā ବାଡ଼ରେ ଦିଆଯିବା ପିପ୍ପଳ ଆକାରର ଲମ୍ବ କାଠଖଣ୍ଡ—
ପିପ୍ପଳା, ପିପ୍ପୁଲା, ପିଙ୍ଖୁଲା, ପିଙ୍ଖଳା } ଅନ୍ୟରୂପ 1. Wooden pegs put on the frames of furnitures.
୨ । ବଣପିପଳ; ପିପ୍ପଳୀମୂଳ—
2. Wild piper; Scindapsus officinalis.
[ଦ୍ର—ଏହାର ପତ୍ରର ନାମ 'ଚବ୍ୟ' ଓ 'ଚଇ' ।]

ପିପଲା ମୂଳ—ଦେ. ବି—ପିପ୍ପଳୀମୂଳ (ଦେଖ)
Pipalā mūla Pippalī mūla (See)
ପିପଳାମୁଳ **ପିପରାମୁଳ**
ପିପ୍ପଳା ମୂଳ, ପିଙ୍ଖଳା ମୂଳ, ପିପ୍ପୁଲା ମୂଳ, ପିଙ୍ଖୁଲା ମୂଳ, ପିପଳୀ ମୂଳ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପିପଳି—ଦେ. ବି. (ସଂ ପିପ୍ପଳୀ)—ତାମ୍ବୁଲାଦି ବର୍ଗର ଦୀର୍ଘାୟୁ ଲତା-
Pipali ବିଶେଷ—Long pepper; Piper Longunu;
ସଂ. ମାଗଧୀ, କୃଷ୍ଣା, ଶୌଣ୍ଡୀ Chavica Roxburghii.
ଉପକୁଲ୍ୟା, କଣା, ଉଷଣା, [ଦ୍ର—ଏହା ଏକପ୍ରକାର ଲତା ।
ତିକ୍ତଭଣ୍ଡୁଳା, ବୈଦେହୀ, ଏହାର କଞ୍ଚା ଫଳ ଶୁଖିଲେ ରାଗ
ଚପଳା, କୋଳା ଲାଗେ । ପାଚିଲା ଫଳ ଈଷତ୍ ମିଠା
ପିପୁଲ, ପିଂପୁଳ ଲାଗେ । ଏହାର ପତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପାନ
ପୀପର, ପିପାଲ, ପିପଲ ପରି । ଏହା ଗୃହ କରାଯାଏ । ଏହା
ମ. ପିପ୍ପଳୀ ଅନେକ ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।
ତେ. ପିପ୍ପଳୀଚେଟ୍ଟୁ, ପିପ୍ପଳୁ ଏହା ଅଗ୍ନିଦୀପକ, ବୃଷ୍ୟ, ମଧୁରବିପାକ,
ଗୁ. ଲିଂଡ଼ୀପୀପଲ ରସାୟନ, ଅନୁଷ୍ଣ, କଟୁ, ସ୍ନିଗ୍ଧ, ବାତ-
ଫା. ପିଲ୍‌ପିଲ ଶ୍ଳେଷ୍ମନାଶକ, ଲଘୁ ଓ ରେଚକ ।
ଆ. ଫିଲ, ଡାର୍‌ଫିଲ୍ ଏହା ଶ୍ୱାସ, କାସ, ଉଦର, ଜ୍ୱର,
ପିପ୍ପୁଲ, ପିଙ୍ଖଳ, ପିଙ୍ଖୁଳ, ପିପୋଳ, ପିଙ୍ଖୋଳ } ଅନ୍ୟରୂପ କୁଷ୍ଠ, ପ୍ରମେହ, ଗୁଳ୍ମ, ଅର୍ଶ, ପ୍ଲୀହା, ଶୂଳ ଓ ଅମବାତ ବିନାଶକ । କଞ୍ଚାପିପଳ କଫକାରକ, ଶୀତଳ, ମଧୁର ରସ ଓ ପିତ୍ତନାଶକ; ଶୁଷ୍କ ପିପ୍ପଳୀ ପିତ୍ତ ପ୍ରକୋପକ । ପିପ୍ପଳ ମଧୁସହ ସେବନ କଲେ ମେଦୋରୋଗ କଫ, ଶ୍ୱାସ, କାସ ଓ ଜ୍ୱର ନିବାରିତ ହୁଏ; ବଳ, ମେଧା ଓ ଅଗ୍ନି ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୁଏ । ଏହା ଗୁଡ଼ ସହିତ ସେବନ କଲେ ଜୀର୍ଣ୍ଣଜ୍ୱର, ଅଗ୍ନିମାନ୍ଦ୍ୟ, କାସ, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ, ଅରୁଚି, ଶ୍ୱାସ, ହୃଦ୍‌ରୋଗ, ପାଣ୍ଡୁ ଓ କ୍ରିମି ନଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ଏହି ଜାତୀୟ ଆରଣ୍ୟ ଲତାର ଫଳ ପିପ୍ପଳୀ ଆକାରର ହୁଏ କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ବଡ଼ । ଏହାକୁ ସଂସ୍କୃତରେ ଗଜପିପ୍ପଳୀ, କରିପିପ୍ପଳୀ ଓ ଭାଷାରେ ଗଜପିପ୍ପଳା କହନ୍ତି । ଏହା ଚବିକା ଲତାର ଫଳ । ଏହାର ମୂଳ ଔଷଧରେ ଲାଗେ । ଏ ଲତାର ଫଳମଞ୍ଜରୀ ହାତୀଶୁଣ୍ଡ ପରି ସ୍ଥୂଳ ଥିବାରୁ ଏହାର ନାମ ଗଜପିପ୍ପଳୀ (Pothos Officialis) ।

ଆଉ ଏକପ୍ରକାର ପିପ୍ପଳୀର ମୂଳକୁ ସଂସ୍କୃତରେ ପିପ୍ପଳୀମୂଳ ଓ ଭାଷାରେ ପିପ୍ପଳା ବା ବଣପିପ୍ପଳା କହନ୍ତି (Scindapsus Officinalis) ଏହା ଔଷଧରେ ଲାଗେ ।]

ପିପା—ବୈଦେ. ବି. (ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ ପିପା, ଇଂ. ପିପେ)—
Pipā ତୈଳାଦି ରଖିବାର ମୃଦଙ୍ଗାକୃତି ବଡ଼ କୋଡ—
ପିପୀ Cask; barrel.
ପୀପା ପ୍ରାଦେ.—(କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଯାଜପୁର, ବାଲେଶ୍ୱର)—
(ପିଙ୍ଖା—ଅନ୍ୟରୂପ) କରସିନ ତେଲ ଜଳିବା ଡବା—
Open Kerosine lamps made of tin.
ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବି – ଟିଣ ଆଦିର ଡବା—
Tin case or box.

ପିପାଇ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ପିପେଇ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pipāi (etc) Pipei etc. (See)

ପିପା ପତର—ଦେ. ବି—ପିପା ଉପରେ ଯେଉଁ ଲୁହା ପାତଆ ମଡ଼ା
Pipā patara ହୋଇଥାଏ—Thin iron bands rivetted round barrels.
ପିପା ପତ୍ର, ପିପା ପାତଆ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପିପାସା—ସଂ. ବି. (ପା ଧାତୁ=ପିଇବା+ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ ସନ୍=ପିପାସ ଧାତୁ
Pipāsā +ଭାବ. ଅ+ଆ)—
୧ । ପାନେଚ୍ଛା; ଶୋଷ; ତୃଷା—1. Thirst.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପାଇବାର ବିଶେଷ ଇଚ୍ଛା; ତୃଷ୍ଣା; ଲାଳସା—2. (fig) Hankering after a thing.

ପିପାସାନ୍ୱିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅସ୍ୱା ଭବ; ପିପାସା+ଅନ୍ୱିତ)—
Pipāsānwita ୧ । ଶୋଷୀ; ତୃଷାର୍ତ୍ତ—1. A thirst.
(ପିପାସାର୍ତ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ତୃଷିତ—2. Thirsty;
(ପିପାସାନ୍ୱିତା, ପିପାସାର୍ତ୍ତ—ସ୍ତ୍ରୀ) thirsting.
୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରତି ଲୋଭାସକ୍ତ—
3. (fig) Covetuous or hankering after a thing.

ପିପାସିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପିପାସା+ସଙ୍କାର୍ଥେ. ଇତ ବା ପିପାସା ଧାତୁ+
Pipāsita କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ପିପାସାନ୍ୱିତ (ଦେଖ)
(ପିପାସିତା – ସ୍ତ୍ରୀ) Pipāsānwita (See)

ପିପାସୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପିପାସା+ଇନ୍)—ପିପାସାନ୍ୱିତ (ଦେଖ)
Pipāsī Pipāsānwita (See)
(ପିପାସିନୀ – ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିପାସୁ—ସଂ. ବିଣ. (ପା ଧାତୁ ସନ୍=ପିପାସ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଉ)—
Pipāsu ପିପାସାନ୍ୱିତ (ଦେଖ)
Pipāsānwita (See)

ପିପିଲି—ଦେ. ବି. (ନାମ)—୧ । ବାଲେଶ୍ୱର ନିକଟସ୍ଥ ପ୍ରାଚୀନ ବନ୍ଦର-
Pipili 1. An ancient port in Balasore.
[ଦ୍ର—ଏଠାରେ ଇଂରେଜମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକାର ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ ବନ୍ଦର ଓ ଗୋଦାମ ଖୋଲିଥିଲେ ।]
୨ । ପିପୋଲ (ଦେଖ)—2. Pipola (See)

ପିପୀତକ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଭବିଷ୍ୟ ପୁରାଣୋକ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣର ନାମ—
Pipītaka Name of a Brāhmaṇa mentioned in the Bhabishya Purāṇa
(ଯଥା—ପିପାତକୀ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।)

ପିପୀତକୀ—ସଂ. ବି. (ପିପୀତକ+ଈ)—ବୈଶାଖ ଶୁକ୍ଳ ଦ୍ୱାଦଶୀ—
Pipītaki The 12th day of the bright lunar fortnight of Baiśākha.
[ଦ୍ର—ଭବିଷ୍ୟପୁରାଣରେ ଏ ଦିନ ଆଚରଣୀୟ ବ୍ରତର ଉପାଖ୍ୟାନ ଅଛି । ପିପୀତକ ନାମକ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଯମଦୂତମାନେ ଯମ-ଲୋକକୁ ନେଇଗଲେ । ସେଠାରେ ତାକୁ ଭାରି ତୃଷା ହେବାରୁ ସେ ବିକଳରେ ଯମଙ୍କୁ ସ୍ତବ କଲା । ଯମ ତା ସ୍ତବରେ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ତାକୁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଲୋକକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ଓ ଏ ବ୍ରତ କରିବାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଲେ । ଏ ବ୍ରତରେ ଶୀତଳ ଜଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଳଶ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଦାନ କରାଯାଏ—ହି. ଶ.]

ପିପୀଲ(ଲ)—ସଂ. ବି. (ପୀଲ୍ ଧାତୁ=ଶୁଷ୍କ ହେବା; ସ୍ତବ କରିବା+
Pipīla(la) ଯଙ ଲ+ଅ)—ପିମ୍ପୁଡ଼ି (ଦେଖ)
[ପିପୀଲ(ଲ)କ—ଅନ୍ୟରୂପ] Pimpurdi (See)

ପିପୀଲ(ଲ)କା—ସଂ. ବି. (ପୀଲ ଧାତୁ=ଶୁଷ୍କ ହେବା; ସ୍ତବ କରିବା+
Pipīli(li)kā ଯଙଲ+ଅକ+ଈ)—ପିମ୍ପୁଡ଼ି (ଦେଖ)
Pimpurdi (See)

ପିପୀଲିକାଭକ୍ଷୀ—ସଂ. ବି—ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଖାଇ ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବା ଏକ
Pipīlikā bhakshī ପ୍ରକାର ଚତୁଷ୍ପଦ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜନ୍ତୁ—The ant eater; the ant bear.
ପିପୀଲିକାଭୁକ୍ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପିପୀଲିକାଭୋଗୀ }
[ଦ୍ର—ଏହା ବଜ୍ରକାପଡା ଶ୍ରେଣୀର ଦନ୍ତହୀନ ପୁଚ୍ଛବିଶିଷ୍ଟ ଜନ୍ତୁ । ଏହାର ଥୋମଣୀ ଲମ୍ବ ଓ ମୁହଁଆ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବା ଲହକା ସରୁ ଜିଭ ଅଛି; ଏହାର ଆଗଗୋଡ଼ର ନଖ ଖୁବ୍ ଦାଢ଼ୁଆ; ଏ ଆଗଗୋଡ଼ରେ ହୁଙ୍କାମାନ ଭାଡ଼ି ତା ମଧ୍ୟରେ ମୁହଁ ପୂରାଇ ଲମ୍ବ ଲଳୁଆ ଜିଭଦ୍ୱାରା ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଓ ଉଇମାନଙ୍କୁ ଆଣି ଖାଏ । ଏ ଜୀବ ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକାରେ ଓ ଭାରତର ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଦେଖାଯାଏ ।]

ପିପୀଲିକାମାର୍ଗ—ସଂ. ବି—(ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ର) ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପରି ଧୀରେ ଧୀରେ
Pipīlikā mārga କ୍ରମଶଃ ଅଧ୍ୟବସାୟ ସହକାରେ ସମାଧି ଲାଭ-କରିବାର ରୀତି—(jōga system) The gentle and gradual method of accomplishing Samādhi (separation from mundane concerns) with slowness and steadiness like those of the ants.

ପିପୀଲି(ଲୀ)—ସଂ. ବି—(ପୀଲ ଧାତୁ=ଶୁଷ୍କ ହେବା, ସ୍ତବ କରିବା+
Pipīli(lī) ଯଙ ଲ+ଈ)—ପିମ୍ପୁଡ଼ି (ଦେଖ)—Pimpurdi (See).

ପିପୁଲା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ପିପଲା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)—
Pipulā (etc) Pipalā etc (See)

ପିପୁଲି—ଦେ. ବି—ପିପଲି (ଦେଖ)—
Pipuli Pipali (See)

ପିପୃଚ୍ଛିଷା—ସଂ. ବି—(ପ୍ରଚ୍ଛ୍ ଧାତୁ ପଚାରିବା+ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ. ସନ୍+ଭାବ. ଅ
Pipṛuchchhishā +ଆ)—ପଚାରିବାର ଇଚ୍ଛା—Wish to ask.

ପିପୃଚ୍ଛିଷୁ—ସଂ. ବିଣ—(ପିପୃଚ୍ଛିଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଉ)—ପଚାରିବାକୁ
Pipṛuchchhishu ଇଚ୍ଛୁକ—Wishing to ask.

ପିପେଇ—ଦେ. ବି—କାଉଁରିଆ (ଦେଖ)—
Pipei Kāuñriā (See)

ପିପେଇ ଅମାବାସ୍ୟା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୂପାଳ ବା ପୂପଦୀପ ଓ ଅମାବାସ୍ୟା;
Pipei amābāsyā ଏ ଦିନ ପୂପ ବା ପିଠାରେ ଦୀପକାଠି ପୋତି
(ପିପେଇ ଅମାସ୍ୟା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପିତୃଲୋକଙ୍କୁ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରାଯାଏ)—
ଦେବାଳୀ ପର୍ଯ୍ୟା ଅମାବାସ୍ୟା, ଦେବାଳୀ, କାର୍ତ୍ତିକ ଅମାବାସ୍ୟା-
ଦ୍ବାଳୀ The new moon of the month of Kārttika.

ପିପେଇ ଅମାବସ୍ୟା
ପିପାଇ ଅମାସ୍ୟା
ପିପୋଇ ଅମେଇସା
ପିମ୍ପା ଉଆଁଶ
ପିମ୍ପେଇ ଅମାସିଆ
ପିମ୍ପାଇ ଅମାଇସା } ଅନ୍ୟରୂପ

[ଦ୍ର—ଏ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ ପିଣ୍ଡବର୍ଜିତ ମହାଳୟା ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରାଯାଏ ଓ ପିତୃଲୋକଙ୍କୁ ପୂପ ଦୀପ ଅର୍ଥାତ୍ ପିଠା ଉପରେ ଦୀପ ପୋତି ଦାନ କରାଯାଏ ଓ ବଡ଼ ବଡ଼ୁଆଙ୍କୁ ଜିଆଁଡ଼ୁଲା ଦେଖାଇ ଡକାଯାଏ—"ବଡ଼ ବଡ଼ୁଆଏ ହେ ! ଅନ୍ଧାରରେ ଆସ, ଆଲୁଅରେ ଯାଅ, ବାଇଶି ପାହାଡରେ ଗଡ଼ଗଡ଼ାଇଥାଅ ।"]

ପିପେଇ ଶ୍ରାଦ୍ଧ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୂପାଳ=ପିଠା)—ପର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରାଦ୍ଧ; ପିପେଇ
Pipeiśrāddha ଅମାବାସ୍ୟା ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାପରେ ଦୀପଦାନ ପୂର୍ବକ

ପିଣ୍ଡାଇ
ପିମ୍ପା
ପିମ୍ପାଇ
ପିମ୍ପେଇ } ଶ୍ରାଦ୍ଧ—ଅନ୍ୟରୂପ

କରାଯିବା ଶ୍ରାଦ୍ଧ—Offerings of Śrāddha done on the evening of Pipāiamābāsyā.

(ପିପେଇ ଶିରାଧ—ଗ୍ରାମ୍ୟରୂପ)

ପିପେଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ପିପ୍ପଳ)—ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଗଛ—
Pipel The Pipāl tree.

ପିପୋଲ—ଦେ. ବି—(ନାମ)—ପୁରୀଜିଲ୍ଲାର ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମ—
Pipola Pipli; a village in the district of Puri.

ପିମ୍ପୋଲ
ପିପିଲ } ଅନ୍ୟରୂପ

[ଦ୍ର—ଏହା ଜଗନ୍ନାଥ ସଡ଼କ ଉପରେ । ଏଠାରେ ଦରଜିମାନେ ସୁନ୍ଦର ଛତ୍ରୀକାମର କଟୁଆ, ତକିଆଖୋଳ, ଗୁନ୍ଦୁଆ, ଝୁଲାଉରା କୁର୍ତ୍ତା ଓ ସୁଜନିଆଦି କରନ୍ତି । ଇଂରାଜୀ ନାମ ପିପ୍ଲି (Pipli) । ଏଠାରେ ଥାନା, ସବ୍‌ରେଜେଷ୍ଟାର ଅଫିସ ଓ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନପଡ଼ା ପ୍ରଭୃତି ଅଛି ।]

ପିପୋଲିଆ—ଦେ. ବିଣ—ପିପୋଲିନିର୍ମିତ—
Pipoliā Made at Pipli.

ପିପ୍ପଳ—ସଂ. ବି. (ପା ଧାତୁ+ରକ୍ଷା କରିବା+ଅଳ)—
Pippala ୧ । ଅଶ୍ୱତ୍ଥଗଛ—
1. The holy fig tree; Ficus Religiosia.
୨ । ଜଳ—2. Water.
୩ । କୁର୍ତ୍ତାର ଆସ୍ତୀନ; କୁର୍ତ୍ତାର ଯେଉଁ ଅଂଶଦ୍ୱାରା ହାତ ଆବୃତ ଥାଏ—3. Sleeve of a coat.
୪ । ରେବତୀ ଗର୍ଭଜାତ ମିତ୍ରଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର (ଭାଗବତ, ହ. ଶ)—
4. Name of a son of Mitra and Rebatī.
୫ । ପକ୍ଷିବିଶେଷ (ହ. ଶ)—5. A species of bird.
୬ । ନଗ୍ନବ୍ୟକ୍ତି (ହ. ଶ)—6. A nude person.
୭ । ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ (ହ. ଶ)—7. A piece of cloth.

ପିପ୍ପଳକ—ସଂ. ବି. (ପା ଧାତୁ+ଅଳ+କ)—
Pippalaka ୧ । ସ୍ତନବୃନ୍ତ; ଦୁଧର ଭୁଣ୍ଡୀ; ସ୍ତନମୁଖ—
1. Nipple.
୨ । ସେଇଁବା ସୂତା; ସୀବନସୂତ୍ର—2. Sewing thread.

ପିପ୍ପଳାମୂଳ—ଦେ. ବି—ପିପ୍ପଳୀମୂଳ (ଦେଖ)
Pippalāmūla Pippalī mūla (See)

ପିପ୍ପଳି(ଳୀ)—ସଂ. ବି. (ପା ଧାତୁ=ରକ୍ଷା କରିବା+ଅଳ+ଇ, ଈ; ଏହା ରୋଗରୁ ରକ୍ଷା କରେ)—ପିପଳି (ଦେଖ)
Pippali(lī) Pipali (See)

ପିପ୍ପଳୀମୂଳ—ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ବଣ ପିପ୍ପଳୀମୂଳ—
Pippalimūla Piper root; Piper Officinarum.
ସଂ. ଗ୍ରନ୍ଥିକ, ଉଷଣ, ଚଟକାଶିରଃ
ପିପୁଳମୂଳ
ପିପଳାମୂଳ
ଫା. ଫିଲ୍‌ଫିଲ୍‌ମୋୟା
ଆ. ଆସଲୁଲ ଫିଲ୍‌ଫିଲ୍

[ଦ୍ର—ଏହା ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ଅଗ୍ନିଦୀପକ, କଟୁ, ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ, ପାଚକ, ଲଘୁ, ରୁକ୍ଷ, ପିତ୍ତକର ଓ ଭେଦକ, ଏହା କଫ, ବାତ, ଉଦର ଆନାହ, ପ୍ଲୀହା, ଗୁଳ୍ମ, କୃମି, ଶ୍ୱାସ ଓ କ୍ଷୟ ବିନାଶକ—ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।]

ମ. ପିପ୍ପଲୀମୂଳ
ଗୁ. ପିପରୀମୂଳ, ଗଣେଡ଼ା
ତେ. ପିପଲୀବେରୁ

ପିପ୍ପିକା—ସଂ. ବି. (ପ୍ୟାୟୃ ଧାତୁ=ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା+ଇକ)—
Pippikā ଦନ୍ତମଳ; ଦାନ୍ତର ଛତ୍ରଆ—
The tartar of gum of the teeth.

ପିପ୍ପିଲି—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ପିପିଲି (ଦେଖ)
Pippili Pipili (See)

ପିବଇ—ଦେ. କ୍ରି (ପଦ୍ୟ)—ପିଇବା କ୍ରିୟାର ପିଅଇର ବିକଳ୍ପରୂପ—
Pibai Another form of Piai the drinks.
ଏମନ୍ତ କହୁ ଦୂତକା ଯାଇ ଶ୍ରୀଚରଣ ପଖାଳ ଇବକ ପିବଇ ।
ପ୍ରାଚୀ, ଉତ୍ତସମ୍ବଳ ।

ପିବା—ଦେକ୍ରି—(ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ)—ପିଇବା—
Pibā To drink.
ପକ୍ଷିଏ କ୍ଷୀର ପିବା ଅଗେ
ନିଳେ ଧରଣୀର ପାଗେ—ଜଗନ୍ନାଥ ଭାଗବତ ।

ପିମ୍ପା—ଦେ. ବି—ପିପା—(ଦେଖ)—
Pimpā Pipā (See)

ପିମ୍ପାଇ—ଦେ. ବି.—ପିପାଇ (ଦେଖ)
Pimpāi (ପିମ୍ପେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) Pipāi (See)

ପିମ୍ପୁଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିପୀଲୀ)—ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଷଟ୍‌ପଦ ପକ୍ଷଘ୍ନ କୀଟ ବିଶେଷ—Formicidae ants
Pimpurdi
ପିପଡ଼ା, ପିଂପଡ଼ା
ଚିଉଳ୍‌ଟୀ ଚିଟ୍ଟ ଚୋଟୀ
ମ. ମୁଙ୍ଗୀ
ସମ୍ବଲପୁର. ଗୁଣ୍ଡି
(ପିମ୍ପିଡ଼ି—ଅନ୍ୟରୂପ)

[ଦ୍ର—ଆକାରରେ ଓ ସ୍ୱଭାବରେ ଏମାନେ ମନ୍ଥ-ମାଛି ପରି; ଏମାନଙ୍କର ଅଣ୍ଟା ଭାରି ସରୁଆ; ଏମାନଙ୍କର ଦୁଇଟା ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦାନ୍ତ ଥାଏ । ଏହି ଦୁଇଟି ଦାନ୍ତରେ ଏମାନେ କାମୁଡ଼ନ୍ତି ଓ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଧରନ୍ତି । ଏମାନେ ତିନି ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ଓ କ୍ଲୀବ । କ୍ଲୀବମାନେ ପରିଶ୍ରମ କରନ୍ତି । ପକ୍ଷ ହେଲେ ଏମାନେ ଉଡ଼ନ୍ତି ଓ ଶେଷରେ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ପଡ଼ନ୍ତି ।

ବଡ଼, ସାନ, ନାଲି, ଧଳା ଓ କଳା ଆଦି ଭେଦରେ ଏମାନେ ନାନା ଜାତୀୟ । ଉଇ ଓ ଜନାମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଏମାନେ ଭାରି ମିଠାପ୍ରିୟ । ଗଛର ପତ୍ରରେ, ମାଟିରେ ଓ ଗଛର ଖୋଲରେ ଏମାନେ ନାନା ପ୍ରକାରର ବସା ତିଆରି କରନ୍ତି ।

୧ । ଯେଉଁମାନେ ଆମ୍ବଗଛରେ ଥାଆନ୍ତି ଓ ଆମ୍ବ ପତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ଜଡ଼ିତ କରି ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଥଳି ପରି ବସା କରନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ବାଇ (ବଂ. ଆମପିପଡ଼ା) କହନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ରଙ୍ଗ ହଳଦିଆ ଓ ଆକାର ବଡ଼ । ଏମାନଙ୍କ ଉମ୍ବକୁ ବନଶୀରେ ଗୁନ୍ଥି ମାଛଙ୍କ ଚରା କରାଯାଏ ।

୨ । ଏକ ପ୍ରକାର ପିମ୍ପୁଡ଼ି କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ; ଗଛର କୋରଡ଼ି ଓ ଶାଳ ତଳେ ବସା କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ କାଠ ପିମ୍ପୁଡ଼ି (ବଂ. କାଠପିଁପଡ଼ା) କହନ୍ତି ।

୩ । କଳା କଳା ବଡ଼ଗୋଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ଜନା (ବଂ. ଜିଁଆ) ବୋଲାଯାଏ । ଏ ଜନାମାନେ ବଡ଼ (ଭଗରା) ଓ ସାନ (ଧୂଳିଆ) ଭେଦରେ ନାନା ପ୍ରକାରର । ଏମାନଙ୍କ କାମୁଡ଼ାଦ୍ୱାରା ରକ୍ତ ବୁହେ ଓ ବିଶେଷ ଜ୍ୱାଳା ହୁଏ ।

୪ । ଧଳା ଧଳା ଜାତିର ପିମ୍ପୁଡ଼ିଙ୍କ ଉଇ (ବ. ଉଇ ,White ant Termite) କହନ୍ତି । ଏମାନେ ମାଟିରେ ପାହାଡ଼ ବା ମନ୍ଦିର ପରି ଘର ତିଆରି କରନ୍ତି । ଏହାକୁ ଢୁଙ୍କା (ବ. ଢିପି) ବୋଲି ଯାଏ ।

୫ । ସାଧାରଣ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ନାଲି—(ବ. ଲାଲ୍ ପିମ୍ପୁଡ଼ା) । ଏମାନେ ସାନ ସାନ ଓ ବଡ଼ ବଡ଼ ନାନା ପ୍ରକାରର ହୁଅନ୍ତି । ସାନ ସାନ ମାନଙ୍କୁ ଘି ପିମ୍ପୁଡ଼ି (ବ. ଖୁଦିଯା, ଖୁଦ୍ୟେ) ବୋଲାଯାଏ । ଏମାନେ କାମୁଡ଼ନ୍ତି ।

୬ । କଳା ପିମ୍ପୁଡ଼ି (ବ. ଗୁଡ଼ିୟ, ଡାଆଁ)— ଏମାନେ ବିଷହୀନ ଓ କାମୁଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ ।

୭ । ଏହା ଛଡ଼ା ଏକପ୍ରକାରର ପାଉଁଶିଆ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ଖରା ସମୟରେ କ୍ଷେତରୁ ଶସ୍ୟ ଖଳମାନ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆପଣା ବସାରେ ନେଇ ସଞ୍ଚୟ କରନ୍ତି । ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନେ ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହନ୍ତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏମାନେ ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧି ଯିବା ଆସିବା କରନ୍ତି । ଜୀବତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ମାନେ ଗବେଷଣାଦ୍ୱାରା ଏମାନଙ୍କର ଅଧ୍ୟବସାୟ, କାର୍ଯ୍ୟବିଭାଗ ଓ ନିୟମାଧୀନତା ଆଦି ଦେଖି ଚମତ୍କୃତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ।

ପିମ୍ପୁଡ଼ି ସମ୍ବନ୍ଧେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରବଚନ ଓ ନ୍ୟାୟ ।

୧ । ଗୁଡ଼ଘରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଜଗୁଆଳ (ପରିଚ୍ଛା) ନ୍ୟାୟ—ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଖାଦକର ଜିମା କଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଭକ୍ଷକକୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଦେଲେ ସେ ଦ୍ରବ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

୨ । ପିମ୍ପୁଡ଼ିର ପଖା ଲାଗିବା ନ୍ୟାୟ—ସର୍ବନାଶ ବା ମୃତ୍ୟୁର ପୂର୍ବ ସମୟ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ।

୩ । ହାତୀ ଗଳି ଯାଉଛି ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଗଳିବାକୁ ବାଟ ନାହିଁ, ଭିମ୍ବା ହାତୀ ଗଳି ଯାଉଛି ପିମ୍ପୁଡ଼ିକୁ ବାଟ ବନ୍ଦ ହେଉଛି ନ୍ୟାୟ—ବଡ଼ ବଡ଼ କଥାରେ ଦୃଷ୍ଟି ନ ଥାଇ ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଷୟକୁ ଜଗେ ।

ପିମ୍ପୁଡ଼ି ହୋଇ ପୀପରୁଖାରେ ଚଢ଼ିବା ନ୍ୟାୟ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲୋକ ହୋଇ ବଡ଼ କଥାରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ।

୫ । ହାତୀ ମୁହଁରୁ କଲେ ଖସି ପଡ଼ିଲେ ପିମ୍ପୁଡ଼ିକୁ ଖାଇବାକୁ ଶହେ ବରଷ ନ୍ୟାୟ—ହାତୀପରି ବ୍ୟକ୍ତି ସାମାନ୍ୟ ମାଛି (କଲେ ମାତ୍ର ଖାଦ୍ୟ) ଛାଡ଼ି ଗଲେ ସେଥିବିରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପରି ଜୀବ ପୋଷି ହୁଅନ୍ତି ।

୬ । ହାତୀ ମୁଣ୍ଡ ଦେଲେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପହଁରିଏ ନ୍ୟାୟ—ହାତୀ ପରି ବଡ଼ ଜୀବର ମୃତ୍ୟୁରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପରି ଜୀବ ବୁଡ଼ି ଯାଏ ।

୭ । ଗୁଡ଼ଘର ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଖାଇଯିବା ନ୍ୟାୟ—ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଶତ୍ରୁଠାରୁ ସର୍ବଦା ସାବଧାନତା ସହିତ ରକ୍ଷା କରିବା ଦରକାର ।

୮ । ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଧାର ଲାଗିବା ନ୍ୟାୟ—ଯେଉଁଠାରେ ବହୁଜନଙ୍କ ସମାଗମ ହୁଏ, ସେଠାରେ 'ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଧାର' ପରି ଲୋକେ ଚାଲୁଥିବାର ଲୋକେ ତୁଳନା କରନ୍ତି ।

୯ । ଗୁଡ଼କୁ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବାଇ ହେବା ନ୍ୟାୟ—ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନେ ମିଠା ଜିନିଷ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆସକ୍ତ ଥିବାରୁ ବିଷୟ ପ୍ରତି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ ବା ଲୋଭ ଦେଖାଗଲେ ଲୋକେ ଏହି ଉଦାହରଣ ଦେଇଥାନ୍ତି ।]

ପିମ୍ପୁଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଣ — ୧ । ପିମ୍ପୁଡ଼ି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pimpurdiā 1. Relating to ants.
୨ । ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପରି—2. Ant like.
୩ । ଗୋରୁମାନଙ୍କର ରୋଗବିଶେଷ—3. A disease of cattle; Eczema of cattle.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଗୋରୁମାନଙ୍କ ଦେହରେ ମନା ମନା ଫଳିଯାଇ ଗୋଡ଼ ଓ ଦେହରୁ ଚମ ବାହାରି ପଡ଼େ ।]

ପିମ୍ପୁଡ଼ିଆ ମୁହାଁ— ଦେ.ବିଣ. ପୁଂ— ଅତିଶୟ ରାଗୀ; ଯେ କଟୁ କଥା କହେ;
Pimpurdiā muhāñ କର୍କଶଭାଷୀ—Harsh mouthed;
(ପିମ୍ପୁଡ଼ିଆ ମୁହାଁ — ସ୍ତ୍ରୀ) of an angry nature.

ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଧାର—ଦେ. ବି—ଏକାଧିକ କ୍ରମେ ଚାଲୁଥିବା ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ
Pimpurdi dhāra A line of ants creeping.

ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବାସ—ଦେ. ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ସରୁ ଧାନ—
Pimpurdi bāsa Name of a fine rice.
[ଦ୍ର—ଏ ଧାନର ଚାଉଳ ମୃଦୁ ସୁବାସଯୁକ୍ତ ।]

ପିମ୍ପୁଡ଼ି ମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ—ପିମ୍ପୁଡ଼ିଆ ମୁହାଁ (ଦେଖ)
Pimpurdi muhāñ Pimpurdiā muhāñ (See)
(ପିମ୍ପୁଡ଼ିମୁହାଁ — ସ୍ତ୍ରୀ)

ପିୟାଲ— ସଂ. ବି —(ପୀ ଧାତୁଜ ? ପୀୟ (ସୌତ୍ର ଧାତୁ = ତୃପ୍ତ କରିବା) + କର୍ତ୍ତୃ. ଆଲ) — ତରୁଗଛ, ଚାରକୋଳି ଗଛ, ରାଜାଦନ ବୃକ୍ଷ; ଆମ୍ରାଦି ବର୍ଗର ଆରଣ୍ୟ ତରୁ ବିଶେଷ — Buchanania Latifolia; Chirolia Sapida.
[ଦ୍ର—ଏଥିର ଫଳ ବୃଷ୍ଟିବର୍ଣ୍ଣ ଓ ମନୁଷ୍ୟଭୋଜ୍ୟ । ମଞ୍ଜି ଉତରୁ ବାଦାମ ଭଳି ସୁସ୍ୱାଦୁ ଶସ ବାହାରେ । ଏଥିରୁ ତେଲ ବାହାରେ, ଏହାର ପାଚିଲା କୋଳି ଖାଆନ୍ତି ଓ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ପ୍ରଭୃତିରେ ଏ କୋଳିଦ୍ୱାରା ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ବସନ୍ତ ଋତୁରେ ଏ ଗଛ ଆମ୍ବଗଛ ପରି ବଢ଼ିଲେ; ଏହାର ଛେଲି, ପତ୍ର ଓ ବୀଜ, ଔଷଧାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।
ଏହାର ବୀଜ ମଧୁର, ଶୀତଳ, ଧାତୁ ପୁଷ୍ଟିକର, ବାତ, ପିତ୍ତ, ଦାହ, ଜ୍ୱର ଓ ତୃଷାହାରକ । ଏହା ଆମବର୍ଦ୍ଧକ, ମଳରୋଧକ ଓ ଗୁରୁପାକ । ଏହାର ବୀଜଜାତ ତୈଳ ଇନ୍ଦ୍ରଲୁପ୍ତ (ଟାଙ୍ଗରାମୁଣ୍ଡ) ରୋଗରେ ମୁଣ୍ଡରେ ମାଲିସ କରାଯାଏ । ଏହାର ଛେଲିକୁ ଛେଳିଦୁଧ ସହିତ ବାଟି ଖାଇଲେ ରକ୍ତାତିସାର ଭଲ ହୁଏ । ଏହାର ଛେଲିର କ୍ୱାଥ ରକ୍ତପିତ୍ତ ନାଶକ । ଏଥିର କାଠ ଖୁବ ମଜବୁତ ଏ ଗଛର ଛାଲିକୁ ଚିରିଦେଲେ ସେଥିରୁ ଏକପ୍ରକାର ଅଠା ବାହାରେ ।

ପିୟାସାଲ—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପୀତଶାଳ) ଆରଣ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ତରୁବିଶେଷ—
Piyāsāla The Indian Kino tree;
ସଂ—ପୀତସାର, ପୀତସାଳ, Pterocarpus Marsupium;

ପ୍ରିୟକ, ସର୍ଜକ, ଜୀବକ, ଅସନ, ଗଜକ; ମହାସର୍ଜ, ବନ୍ଧୁକପୁଷ୍ପ ପ୍ରିୟସାଳକ
ପିଆଶାଳ
ପିଆସାର ; ଅସନା, ସଜ
ପିୟାସାଳ , ପ୍ୟାସାଳ
ତେ—ମାର୍ଦ୍ଦ, ମର୍ଦ୍ଦ
ମ—ବବଲ୍ଲ
ଗୁ—ବିୟାଂ
ଫା—କମରକସ୍

Pterocarpus Acuminata (Haines). Pentaptera Tomentosa.

[ଦ୍ର—ଏହାର କାଠ ପୀତ ବା ଆରକ୍ତ ପୀତ; ଏ ଗଛରୁ ଗାଢ଼ ରକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଯ୍ୟାସ (gum kino) ବାହାରେ । ଏହାର କାଠ ଶାଳ କାଠ ପରି ଶକ୍ତ ନୁହେ । କିନ୍ତୁ ଏ କାଠରେ ବାକ୍ସ, କବାଟ, ଚଉକି, ପଲଙ୍କ, ଖଟ, ଟେବଲ ଆଦି ତିଆରି ହୁଏ । ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ଜାତମାନଙ୍କରେ ଏ ଗଛ ଅନେକ ଜନ୍ମେ । ଏ ଗଛ ଶୀତଦିନେ ପତରଝଡ଼ା ହୁଏ । ଏଥିର ଛାଲରୁ ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ ତିଆରି ହୁଏ । ସିଂହଭୂମି ଓ ଛୋଟନାଗପୁର ଅଞ୍ଚଳରେ ଏ ଗଛରେ ଟସର ପୋକମାନେ ଗୋଟୀ ବାନ୍ଧନ୍ତି । ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଏଥିରେ ଲାଖ ପୋକ ମଧ୍ୟ ଲାଗନ୍ତି । ବୈଦ୍ୟକ ମତରେ ପିୟାସାଳ, ଶିତ୍ର, କୁଷ୍ଠ, ବିସର୍ପ, ପ୍ରମେହ, ଗୁହ୍ୟକୃମି, କଫ, ରକ୍ତପିତ୍ତ ଦୂର କରେ ଓ କେଶ ଓ ଚର୍ମର ହିତକର ଅଟେ ।]

ପିର—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପୀର)—
Pira
ପୀର
ପୀର

୧ । ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପୂଜିତ ମୁସଲମାନ୍ ମହାପୁରୁଷ; ମୁସଲମାନ୍ ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା ବା ଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତି; ମହାତ୍ମା—
1. A Mahomedan saint worshipped after his death.

୨ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ପୂଜିତ ସତ୍ୟପୀର—
2. Satyapir who is worshipped by the Hindus.

[ଦ୍ର—ପାଲ୍ଲ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

୩ । ଧର୍ମଗୁରୁ—3. A religious preceptor.

ଦେ. ବିଶ. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ; ବ୍ୟଙ୍ଗ) ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବେଶି—
(ironical) Greatest.

(ଯଥା—ସେ ଦୁଷ୍ଟଙ୍କ ପିର ଅଟେ ।)

ପିରଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ—ଦେ. ବି. (ଫା. ପୀର+ସଂ. ଆସ୍ଥାନ)—
Pirańka āsthāna
ପୀରେର ଆସ୍ଥାନ
ପୀରକା ଆସ୍ଥାନ

ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୁସଲମାନ୍ ମୃତ ମହାତ୍ମାଙ୍କର କବରସ୍ଥାନ —The grave of a Mahomedan saint.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଶାରେ ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ହିନ୍ଦୁମାନେ ମୁସଲମାନଙ୍କ ପିରଙ୍କୁ ପୂଜା କରିବା ଦେଖାଯାଏ । ସେଠାରେ ମୁସଲମାନ୍ ପୁରୋହିତମାନେ ଶିରନି (ଭୋଗ)କୁ ଫାତିଆ (ନୈବେଦ୍ୟ) କରିବା ପରେ ତାହା ହିନ୍ଦୁମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଦେଖାଯାଏ । କଟକ ସହରରେ କଦମରସୁଲ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପିର ।

ଖୋରଧାର କାଇପଦରରେ ବୋଖାରୀ ସାହେବ ମଧ୍ୟ ପିର ଅଟନ୍ତି ।]

ପିରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥଟ୍ଟା ଖେଳିବା—ଦେ. କ୍ରି—ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେବା—To treat a man deserving reverence with disregard.
Pirańka sāngare thaṭṭā khelibā.
ପୀରେର ସଙ୍ଗେ ଠାଟ୍ଟାକରା
ପୀରକା ସାଥ ଦିଲ୍ଲଗି କରନା

ପିରଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଗୋସ୍ତାକି କରିବା—ଦେ—ପିରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥଟ୍ଟା ଖେଳିବା (ଦେଖ)—
Pirańka sānge gostāki karibā
ପୀରେର ସଙ୍ଗେ ଗୋସ୍ତାକୀ କରା
ପୀରକୋ ସାଥ ଗୋସ୍ତାଖୀ କରନା
Pirańka sāngare thaṭṭā khelibā (See).

ପିରଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—(ଭୁଲ ସଂ. ପୀଠ)—ପିଢ଼ା; ଛପର ଘରର ଚାଲର ଉପରଭାଗ; ଛତ—Roof of a thatched house.
Pirarḍā
(ପିରିଡ଼ା, ପିଡ଼ା – ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିରତି—ଗ୍ରା. ବି—(ସଂ. ପ୍ରୀତି)—୧ । ପ୍ରଣୟ—
Pirati
ପୀରିତ
(ପିର୍ତ୍ତି – ଅନ୍ୟରୂପ)

1. Love.

୨ । କାମବୃତ୍ତି ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ପ୍ରଣୟ—
2. Amorous love.

ପିରାମିଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ଇଜିପ୍ଟ ବା ମିଶର ଦେଶର ପ୍ରାଚୀନ ରାଜାମାନଙ୍କର ସମାଧିସ୍ତୂପ—
Pirāmid
ପିରାମିଡ଼
ପିରାମୀଡ଼

Pyramid; the Pyramids of Egypt.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ସେମାନଙ୍କର ମୃତ ଦେହ ପୋତା ଯାଉଥିଲା । ଏହା ଇଟା ଓ ପଥରର ଚତୁଷ୍କୋଣ ଖେଳ ଉପରେ କ୍ରମସୂକ୍ଷ୍ମ ଜିଭୁଜାକାରର ସ୍ତୂପରୂପେ ଉଠି ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁରେ ଶେଷ ହୋଇଥାଏ ।]

ପିରାଲୀ—ବୈଦେ. ବି—୧ । ମୁସଲମାନଙ୍କ ଅନ୍ନ ସ୍ପର୍ଶନ ବା ଘ୍ରାଣ କରିଥିବା ଯୋଗୁଁ ପତିତ ବଙ୍ଗୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣବିଶେଷ—1. A class of Brāhmaṇas of Bengal who are considered fallen on account of their ancestors having touched food cooked by Mahomedans.
Pirālī
ପୀରାଲୀ

[ଦ୍ର—ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଯଶୋହରର ଶାସନକର୍ତ୍ତା ପୀର୍ ଅଲୀଙ୍କ ଦତ୍ତ ଅନ୍ନକୁ କେତେକ ବଙ୍ଗୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସ୍ପର୍ଶ କରିଥିବାରୁ ସେମାନେ ପତିତ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ ଓ ସେହିମାନଙ୍କ ବଂଶଧରମାନେ ବଙ୍ଗରେ ପିରାଲୀ ବ୍ରାହ୍ମଣରୂପେ ଅବଧି ପରିଚିତ ।]

୨ । ଏକପ୍ରକାର ପଗଡ଼ି—2. A kind of turban.

[ଦ୍ର—ଏହି ପଗଡ଼ି ବଙ୍ଗର ପିରାଲୀ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ପ୍ରଥମେ ଉଦ୍ଭାବନ କରିଥିବାର କଥିତ ।]

ପିରି—ଗ୍ରାମ୍ୟ. ଅ—ପରି; ପ୍ରାୟ; ସମାନ—
Piri
Like.

ପ୍ରାଦେ (ଜସପୁର) ବି—ଭୁଷ୍ଟା; ପାଲ—
Crushed straw.

ପିରିଅଡ୍ – ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଳ—
Piriad
ପିରିୟଡ୍
ପରିୟଡ୍

1. Period (of time)

୨ । ସ୍କୁଲରେ ଛାତ୍ରମାନେ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ରୁଟିନ୍ ଅନୁସାରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କାଳ—2. A period for studying in school according to the routine.

ପିରିକ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପ୍ରିକ୍)—୧ । ପିରିକ କଣ୍ଟା (ଦେଖ)—
Pirika
1- Pirika kanṭā (See).

ପେରେକ୍ ଦେ. ବ—(ସ. ପୃକ୍ଷ; କଣ୍ଟକ)—ପିରିକ, କଣ୍ଟା
ପିରିକ ପିରିକ୍; ଏକପ୍ରକାର କଣ୍ଟାଯୁକ୍ତ ବୁଦାଳିଆ ବନ୍ୟ ଗୁଳ୍ମ—
କାଁଟାଗୁଡ଼କାମାଇ A kind of thorny wild plant; Caparis Sepiaria.

[ଦ୍ର—ଏ ଗଛ ଭୂଇରେ ଭନ ହାତ ବଢ଼େ । ଏହାର ଡାଙ୍ଗ ଖୁବ୍ ଶକ୍ତ, କଣ୍ଟା ଛୋଟ ଛୋଟ ଓ ମୁନିଆ, ଏହାର କୋଳ ପାଚିଲେ ଖାଆନ୍ତି । ଫୁଲ ଫେନ୍ଦା ପେନ୍ଦା, ଥଳା ଓ ବାସନାଯୁକ୍ତ । ଏ ଗୁଳ୍ମର କାଣ୍ଡ ଶ୍ୱେତାଭ, କଳ୍ପ ଖୁବ୍ ଟାଣୁଆ ଓ ଏଥିରେ ସହଜରେ ଉଇ ଧରନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ଲୋକ ଝାଟିମାଟି ବାଡ଼ରେ ଏହାକୁ ଦିଅନ୍ତି ।]

ପିରିକ କଣ୍ଟା—ଦେ. ବ—(ଇଂ. ପ୍ରିକ୍+ସ. କଣ୍ଟକ)—୧ । ଛୋଟ
Pirika kanṭā ଲୁହା କଣ୍ଟା—1. Small iron pins; prick.
ପେରେକକାଁଟା **ପରେକକାଁଟା** ୨ । ପିରିକ ଗୁଳ୍ମର କଣ୍ଟା—
(ପିରିକ କଣ୍ଟା—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. The thorn of Pirika plant.

ପିରିକା—ଗ୍ରାମ୍ୟ. ଅ—ପିରି (ଦେଖ)
Pirikā Piri (see)
(ପରିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ମୋ ପରିକା ସେ ନୁହେଁ)

ପିରିକି—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—ପିରିକ କଣ୍ଟା (ଦେଖ)
Piriki Pirika kanṭā (see)
ଦେ. ବ.—ପିରିକ (ଦେଖ)—Pirika (see).

ପିରିଚ—ଓଡ଼ିଦେ. ବ. (ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ ପିରିଚ୍)—ଛୋଟ ଥାଳିଆ—
Pirich Small plate; sancer.
ପିରିଚ, **ପିରିଚ**

ପିରିଚ୍ ପିଆଲା—ବୈଦେ. ବ. (ସହଚର ଶବ୍ଦ; ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍. ପିରିଚ୍+
Pirich piālā ଫା. ପ୍ୟାଲା)—ଥାଳିଆ ଓ ଡହିଁ ସଙ୍ଗର ଗିନା—
ପିରିଚ ପେୟାଲା Plate and cup; saucer and cup.
ପିରିଚ୍‌ପ୍ୟାଲା [ଦ୍ର—ଚୂହା ଖାଇବାପାଇଁ ପିଆଲାରେ ଚୂହା ଥାଏ ଓ ତାକୁ ଚାଳକର ପିରିଚ୍‌ରେ ପିଅନ୍ତି]

ପିରୁଆ—ଦେ. ବ.—ପିଡ଼ିଆ (ଦେଖ)
Pirua Pirdiā (see)

ପିରୁଡ଼—ଦେ. ବ.—ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ପଡ଼ିଆ ପଡ଼ିଗଲେ ତହିଁରେ ଉଠିବା ଏକ
Pirurdi ପ୍ରକାର ଘାସ—A kind of wild grass growing on corn fields lying fallow.

ପିରୋଗ—ଗ୍ରାମ୍ୟ. ବ.—ପ୍ରୟୋଗ—
Piroga Application; applying.
ଯେବଣ ବ୍ୟକ୍ତିକ ସର୍ପ ଔଷଧ ହୋଇଛି ପିଇଁ
ସ୍ୱସ୍ଥ ହୋଇ ତାକୁ ତାହା ପିରୋଗ କଲେ । ଭାରତୀ, ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ପିରୋଜ(ଜା)—ବୈଦେ. ବ. (ଫା. ପୀରୋଜା)—ଭୁରସ୍ମଣି—
Piroja(jā) The Beryl (gem).
ପିରୋଜା **ପିରୋଜା** (ଯଥା—ଏହା ପିତାଭ ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ମଣି ।)

ପିରୋତ୍ତର—ଦେ. ବ. (ଭୁଲନାକର—ଦେବୋତ୍ତର; ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ତର)—
Pirottara ମୁସଲମାନ ପିରଙ୍କ ଅସ୍ଥାନରେ ସେବା ପୂଜା କରିବାକୁ
ପିରୋତ୍ତର ଖଞ୍ଜା ଥିବା ବୃତ୍ତି—Endowments for main-
ପୀରୋତ୍ତର taining worship at the tombs of
(ପିରତ୍ତର, ପିରତ୍ତ, ପିରୋତ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) Mahomedan saints.

ପିଲ୍—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ପିନ୍; ଇଂ. ପିଲାର୍; ଫା. ପିଲ୍‌ଖାନା)—
Pil ୧ । ଛୋଟ ବାଉଁଶ ଖିଲ—
ପୀଲ 1. Wooden or bamboo peg.
ପିଲ ୨ । ଖୁଣ୍ଟ; ଖୁଣ୍ଟି—2. Pillar.
୩ । ସୀମାନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଖୁଣ୍ଟି—3. Boundary pillar.
୪ । (ଇଂ. ପିଲ୍)—ବଟିକା; ବଡ଼ି—4. Pill.
୫ । (ଫା. ପୀଲ୍=ହାତୀ) ସତରଞ୍ଜ ଖେଳର ହାତୀ—
5. The elephant piece in the game of chess.

ପିଲ୍‌ଖାନା—ବୈଦେ. ବ. (ଫା. ପୀଲ୍=ହାତୀ+ଖାନା=ଶାଳା)—
Pil-khānā ହାତୀଶାଳ—A stable for an elephant.
ପୀଲଖାନା **ପୀଲଖାନା**

ପିଲ୍‌ଗାଡ଼ି—ବୈଦେ. ବ. (ଫା. କଚରିଆ)—ଭୂମିରେ ଖୁଣ୍ଟ ପୋତା—
Pil-gārdi Insertion of a peg into the ground.
ପିଲଗାଡ଼ୀ **ପିଲପାଗାଡ଼ୀ**

ପିଲ୍‌ଗାଡ଼ି କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (କଚରିଆ)—ପିଲ୍ ଗାଡ଼ିବା (ଦେଖ)
Pil-gārdi karibā Pil-gārdibā (See)

ପିଲ୍ ଗାଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି. (କଚରିଆ)—୧ । ଖୁଣ୍ଟପୋତିବା—
Pil gārdibā 1. To drive or insert a peg into the ground.
୨ । ଖୁଣ୍ଟପୋତି ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିବା—
2. To put boundary pillars on the ground.

ପିଲ—ଦେ. ବ—କଦଳୀଗଛ ପିଣ୍ଡରୁ ବାହାରିବା କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁଅ; କଦଳୀ ଓଖ—
Pila Small seedlings or tubers coming out of the root of a plantain tree.
ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବ—ଇଲିଶି ମାଛର ଛୁଆ—
(ପିଲଛୁଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) The fry of Hilsa fish.

ପିଲପାଇଆ—ବୈଦେ. ବ. (ଫା. ପିଲ୍ ପାଇ=ହାତୀଗୋଡ଼; ହାତୀ
Pilapāiā ଗୋଡ଼ ପରି ମୋଟ)—୧ । ମୋଟ ଓ ଛୋଟ ଖୁଣ୍ଟି—
ପୀଲପାୟା; ପୀଲ୍ପା 1. Small and stout pillar,
ପୀଲପାୟା; ପୀଲ୍ପା ୨ । ସୀମାଖୁଣ୍ଟି—2. Boundary pillar.
୩ । ଖୁଣ୍ଟ—3. Pillar; column.
(ପିଲପାୟା, ପିଲପାହୁଆ, ପିଲପାହ୍ୟା, ପିଲ୍‌ପାଇଆ, ପିଲ୍‌ପାହୁଆ, ପିଲ୍‌ପାହ୍ୟା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଲବାଡ଼ି—ଦେ. ବ—୧ । ଛୋଟ କୀଳା—
Pilabārdi 1. Small peg.
୨ । ଦୁଇଖଣ୍ଡ ବାଉଁଶ ବାଡ଼ିଦ୍ୱାରା ଖେଳ—
2. Fencing with sticks.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଦୁଇଦଳ ହୋଇ ଖେଳନ୍ତି । ବଡ଼ ବାଡ଼ିର ମାପକୁ "ଲାଲ" ଓ "ଆରଦା" କହନ୍ତି ।]

ପିଲ(ଲି)ସଜ—ଦେ.ବ. (ଫା.ଫତୀଲ୍ ସୋଜ୍=ପିତ୍ତଳଦୀପ; ସ.ଦୀପଶସ୍ତ)-
Pila(li)saja ୧ । ପିତ୍ତଳର ଦୀପଦୁଆ; ପିତ୍ତଳର ଦୀପବୃକ୍ଷ; ପିତ୍ତଳ
ପିଲସୁଜ ଦୀପାଧାର—1. Brass lamp-stand.
ଫତୀଲସୋଜ, ଦୀବଟ ୨ । ଗଛଦୀପ; ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷାକାର ଦଣ୍ଡରେ ସ୍ତର

ପିଲସେଜ
ପିଲସୁଜ
ପିଲସୁଜ
ପିଲ୍(ଲ)ସୋଜ } ଅନ୍ୟରୂପ] ସ୍ତର ଓହାଇ ଉପର୍ଯ୍ୟୁପର ପ୍ରଦୀପଶ୍ରେଣୀ ଖଞ୍ଜା ହୋଇଥାଏ । ଶାଖାବିଶିଷ୍ଟ ଦୀପବୃକ୍ଷ— 2. A chandelier for oil lamps.

ପିଲ୍ଲ—ଦେ. ବି. (ଦ୍ରାବିଡ଼. ପିଲ୍ଲ=ଶିଶୁ, ବାଳକ; ତୁଳନାକର ସଂ ବାଳ; ତା; ପିଲ୍ଲୈ)—୧ ଶିଶୁ; ସନ୍ତାନ—
Pilā
ଛେଲେ; ଛାଲିଆ; ପିଲ୍ଲା; ପିଲେ 1. Child; offspring.
ପିଲ୍ଲା, ଛୋକରା (ଦ୍ର—ବଙ୍ଗଳାରେ ଏ ଶବ୍ଦ 'ଛେଲେ' ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଯଥା ଛେଲେ, ପିଲେ ।)
୨ । ଜୀବମାନଙ୍କର ଶିଶୁ—2 Little ones or offsprings of animals.
ତୁରଙ୍ଗ ହୁଏ ବ ଶ୍ୱସର ପିଲ. ବିଦଗ୍ଧ—ବିଚିତ୍ର
୩ । ବାଳକ—3. Boy.
୪ । ଅପ୍ରାପ୍ତରଜସ୍କା କନ୍ୟା—
4. A girl before she attains puberty.
୫ । ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀବାଳକାଦି ପରିବାରବର୍ଗ—
5. One's family consisting of one's wife and children.
ଦେ. ବିଣ—୧ । କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ଅଳ୍ପବୟସ୍କ—1. Small and young.
(ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ, ଯଥା—ପିଲ୍ଲଗଛ)
୨ । ଅଳ୍ପବୟସ୍କ—2. Young.
୩ । କ୍ଷୁଦ୍ର—3. Small; tiny.
୪ । (ସଂ. ପୀତ)—ହଳଦିଆ—4. Yellow.
ପୀଲା ପ୍ରାଦେ. (ଉଡ଼ି ଭାଷା). ବି.—ପୁଅ—Son.

ପିଲା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ ପୀତ)—ଈଷତ୍ ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ—
Pilā **ପୀଳା** Yellowish colour.

ପିଲାଏ—ଦେ. ବି (ବହୁବଚନ) ୧ । ପିଲ୍ଲମାନେ; ଶିଶୁମାନେ—
Pilāe 1. Children.
ଛେଲେମାନ ଅଣରେ ପିଲାଏ ମୂଷାମାନ, ମେଘ ଯାଇ ଫସରଫାଟ.
ବଚ୍ଚୋଁ ଶିଶୁଗୀତ.
୨ । ନିଜର ପରିବାରସ୍ଥ ସ୍ତ୍ରୀପୁତ୍ରାଦି—
1. Family members consisting of one's wife and children.
୩ । ଆପଣାର ସ୍ତ୍ରୀ—3. Wife (in euphemism).
[ଦ୍ର—ଲୋକେ 'ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ' ବୋଲି ନ କହି 'ଆମ ପିଲ୍ଲାଏ, ଆମ ଉଆସ, ଆମ ଘରେ, ଆମ ଘରଆଡ଼େ' ଆଦି ବାକ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଆନ୍ତି । ଯେପରି କି 'ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ବା ଭାରିଯା' ଶବ୍ଦଟି ଦାଣ୍ଡଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଲାଜ ମାଡ଼େ । ଏହିପରି ମଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ 'ମୋ ସ୍ୱାମୀ' ବୋଲି ନ କହି 'ଆମର ସେ, ଆମର ସେମାନେ, ଆମ ଦାଣ୍ଡ ଆଡ଼େ' ଶବ୍ଦମାନ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]

ପିଲ୍ଲ କଥା—ଦେ. ବି—ପିଲ୍ଲ କୁହା (ଦେଖ)
Pilā kathā Pilā kuhā (See)

ପିଲ୍ଲ କନ୍ୟା—ଦେ. ବି—ଅରଜସ୍କା କନ୍ୟା—
Pilā kanyā Girl-bride; a girl given in marriage before attaining puberty.
ବାଚ୍ଚା ମେୟେ
ବଚ୍ଚୀ ଲଡ଼କୀ (ପିଲ୍ଲ କନ୍ୟା—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ବଢ଼ିଲ୍ଲ କନ୍ୟା—ବିପରୀତ)

ପିଲ୍ଲ କବିଲ୍ଲ—ଦେ. ବି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ)—ପିଲ୍ଲ ଝିଲ୍ଲ (ଦେଖ)
Pilā kabilā Pilā jhilā (See)

ପିଲ୍ଲ କାଳ—ଦେ. ବି—୧ । ଶିଶୁକାଳ; ଶିଶୁ ଅବସ୍ଥା—
Pilā kāla 1. Childhood; boyhood; girlhood.
ଛେଲେ ବେଳା ୨ । ଅଳ୍ପ ବୟସ—2. Young age.
ବଚପନ

ପିଲ୍ଲ କୁହା—ଦେ. ବି—୧ । ଶିଶୁର କଥା—
Pilā kuhā 1. A child's word; the words of a young person.
୨ । ଆପଣାଠାରୁ ଅଳ୍ପବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପଦେଶ—
2. The advice given by a younger person.
୩ । ଶିଶୁ ପରି ନଗଣ୍ୟ ଲୋକର ଉପଦେଶ—
3. Advice of an insignificant person.

ପିଲ୍ଲ ଖେଳ—ଦେ. ବି—୧ । ଶିଶୁ କ୍ରୀଡ଼ା—
Pilā khela 1. Child's play.
ଛେଲେ ଖେଳା ୨ । ଶିଶୁଙ୍କ କ୍ରୀଡ଼ା ଭଳି ଅସ୍ଥାୟୀ ଓ ଉପର ଠାଉରିଆ
ବଚ୍ଚୋଁକୀ ଖେଳା ବିଷୟ—2. Insignificant and superficial matter like children's play.

ପିଲ୍ଲ ଖୋଇ—ଦେ. ବି—ବାଳ ସ୍ୱଭାବ; ବାଳ ଚାପଲ୍ୟ—
Pilā khoi Childishness.
ଛେଲେମୀ **ବାଳପନ, ବଚପନ**

ପିଲ୍ଲ ଝିଲ୍ଲ—ଦେ. ବି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ)—
Pilā jhilā ୧ । ବାଳବଚ୍ଚା; ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି; ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ଶିଶୁ—
1. Children (both male and female).
ଛେଲେ ମେୟେ, ଛେଲେ ପୁଲେ, ଛେଲେ ପୀଲେ
ବାଳ ବଚ୍ଚେ, ବଚ୍ଚାବଚ୍ଚୀ
୨ । ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟା—
2. Son or daughter.
× × × ଯା ତାକ ପିଲ୍ଲ ଝିଲ୍ଲ କିଛି ନାହିଁ, ସେ କୁକୁର ପିଲ୍ଲଟିଏ, ବଉଡ଼ ପିଲ୍ଲଟିଏ × × × ଗୋଟି ତାକୁ ଭଲ ଘାଏ ।
ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।
୩ । ସ୍ତ୍ରୀ ବାଳକାଦି ସମନ୍ୱିତ ଆପଣାର ପରିବାର—
2. One's family consisting of one's wife and children.

ପିଲ୍ଲଟିଆ—ଦେ. ବିଣ—ବାଳୋଚିତ; ବାଳ ସୁଲଭ—
Pilāṭiā Childlike; becoming a child; childish.
ଛେଲେମୋ, ଛେଲେମି
ଲଡ଼କପନକୋସୀ ପିଲ୍ଲଟିଆ ବଚନ ଶୁଣି କର ବାନେ । କୃଷ୍ଣଦିହ. ମହାଭାରତ.
ବେ. ବି—ବାଳ ସ୍ୱଭାବ—Childishness.

ପିଲ୍ଲ ଟୁକେଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—
Pilā ṭukel ପୁଅ ଝିଅ; ପିଲ୍ଲ ପିଲ୍—
Children (both male and female).

ପିଲାଣି(ଣ୍ଟି)ଆ—ଦେ. ବିଣ ଓ ବି—ପିଲାଟିଆ (ଦେଖ)
Pilāṇi(ṇṭi)ā Pilāṭiā (See)
(ଯଥା—ପିଲାଣିଆ ଆଚରଣ, ପିଲାଣ୍ଟିଆ ସମାଲୋଚନା ।)

ପିଲା ଦିନ—ଦେ. ବି—ପିଲାକାଳ (ଦେଖ)
Pilā dina Pilākāla (See)
ପିଲା ଦିନ ପୁରୁଣା ପ୍ରାଣ ଦିବଲଥ । ଦିବସ୍ପର୍ଶ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ପିଲା ପଣ—ଦେ. ବି—ପିଲା ଖୋଇ (ଦେଖ)
Pilā paṇa Pilā khoi (See)
[ପିଲା ପଣିଆ(ଆଁ)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପିଲା ପାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଣ୍ଡାମ) କ୍ରି—
Pilā pāibā (ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ) ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ କରିବା—
To give birth to a child.

ପିଲା ପିଚିକା—ଦେ. ବି—୧ । ଶିଶୁ ଆଦିଙ୍କ ସହିତ ପରିବାରସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ-
Pilā pichikā 1. The members of a family.
ଛେଲେ ପିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକା, ଯିବୁ ଏକା,
ବାଲବଚ୍ଚା ସାଙ୍ଗରେ ନ ଯିବେ ପିଲା ପିଚିକା—ଭଗ ।
(ପିଲା ପିଚିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପିଲାପିଲି; ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି—
2. Childen (male and female).
୩ । ଛୋଟ ପିଲା—3. Little child.
ମହାନ୍ତ ଛନ୍ଦ ପିଲା ପିଚିକା ଜହନ୍ତି । ଫକୀରମୋହନ. ଗଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ ।
୪ । ପରିବାର—4. Family.

ପିଲା ପିଲା—ଦେ. ବି. (ବହୁବଚନ)—ଟିକିଟିକି; କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର (ଅନେକ)-
Pilā pilā Tiny (many).
(ପିଲି ପିଲି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଲା ପିଲୀ—ଦେ. ବି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ)—ପିଲା ଝିଲା (ଦେଖ)
Pilā pilī Pilā jhilā (See)

ପିଲା ବୟସ—ଦେ. ବି—ପିଲା କାଳ (ଦେଖ)
Pilā bayasa Pilā kāla (See)

ପିଲା ବସାଣି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଣ୍ଡାମ) ବି—ପ୍ରଥମେ ରଜସ୍ୱଳା ହେଲେ
Pilā basāṇi ବାଳକାର ସାତ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଶ୍ଳ ଶ୍ୟାବସ୍ଥାରେ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ପୃଥକ୍ ହେବା ବିଧାନ—Separate living of a newly menstruated girl for a week after the appearance of her menses.

ପିଲାବାଲୀ—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଯାହା କୋଡ଼ରେ ସ୍ତନନ୍ଧୟ ଶିଶୁ ଥାଏ—
Pilābālī 1. Nursing mother.
ବଚ୍ଚାବାଲୀ ୨ । ବହୁ ସନ୍ତାନଙ୍କ ମାତା—2. A mother of many children.
(ପିଲା ବୁଆଲୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଲା ବୁଦ୍ଧି—ଦେ. ବି—ପିଲା ଖୋଇ (ଦେଖ)
Pilā buddhi Pilā khoi (See)

ପିଲା ମଣି(ଣ)ଷ—ଦେ. ବି – ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କ ଶିଶୁ—
Pilā maṇi(ni)sha A mere child,
ଛେଲେ ମାନୁଷ **ବଚ୍ଚା ଆଦ୍‌ମୀ**
(ପିଲା ଲୋକ, ପିଲା ମଣିଷ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଲାମି—ଦେ. ବି. (ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରତ୍ୟୟର ଅନୁକରଣ; ଭୁଲ. ଛେଲେମି)—
Pilāmi ବାଳ ଚପଳତା; ପିଲାଟିଆ କଥା—Childishness.
ଛେଲେମୀ **ଲଡ଼କପନ**

ପିଲାଲିଆ—ଦେ. ବିଣ—ପିଲାଟିଆ (ଦେଖ)
Pilāliā Pilāṭiā (See)

ପିଲାସ—ଦେ. ବି. (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ) (ଭୁଲ. ଇଂ. ପିନ୍‌ସର୍ସ; ପଞ୍ଚର୍ସ-
Pilāsa Pincers)—
ଏକ ପ୍ରକାର ଲୁହାର ଚିମୁଟା ବା ସଣ୍ଡାସି—
A kind of iron pincers.

ପିଲି—ଦେ. ବିଣ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ; କ୍ଷୁଦ୍ର—
Pili Small; tiny.

ପିଲିଆ(ହା)(ଇତ୍ୟାଦି)——ଦେ. ବି—ପିଲେହ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Piliā(hā) (etc) Pilehi etc (See)

ପିଲିପିଲା—ଦେ. ବି—ମନୁଷ୍ୟର ଅତର୍କ୍ଷ ବା ଭୟଗ୍ରସ୍ତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—
Pilipilā Sudden panic.
ତିଲମିଲା

ପିଲି ପିଲା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଭୟରେ ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ ହେବା; ଅତର୍କ
Pili pilā(le)ibā ହେବା—To be panic-stricken.
ତିଲମିଲାନା

ପିଲୁ—ଦେ. ବି—ସୀତାରର ଘତବିଶେଷ—
Pilu Name of a musical air of the guitar.

ପିଲୁକ—ସଂ. ବି—ପୀଲୁ (ବୃକ୍ଷ) (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)
Piluka Pīlu (See)

ପିଲୁ ଗଛ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୀଲୁ)—ପୀଲୁ (ଦେଖ)
Pilu gachha Pīlu (See)

ପିଲେ—ଦେ. ବି. (ବହୁବଚନ)—ପିଲାମାନେ—
Pile Youngsters; children.

ପିଲେଇ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି – ପିଲେହ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pilei (etc) Pilehi etc. (See)

ପିଲେଇତୀ—ଦେ. ବି. (ସ୍ତ୍ରୀ)—୧ । ପିଲାବାଲା; ପ୍ରସୂତି; ସନ୍ତାନବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ;
Pileitī ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର କୋଡ଼ରେ ପିଲା ଥାଏ; ଦୁଗ୍ଧପୋଷ୍ୟ
ବଚ୍ଚାବାଲୀ ସନ୍ତାନବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—1. A woman having a sucking child.
୨ । ବହୁ ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତିଙ୍କ ମାତା—
2. Mother of many children.

ପିଲେଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ପ୍ରୟୋଗ କରିବା—
Pileibā 1. To apply.
୨ । (ବୁଦା ଆଦି ସତେଜ ହୋଇ) କୁଆଁ ମାରିବା—
2. (a bush) To shoot forth sprouts.
ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) (ବେଉଷଣପରେ ଧାନଗଛ) ମୂଳରୁ ଏକାଧିକ କୁଆଁ ଦେଇ ବୁଦାଳିଆ ହୋଇ ଉଠିବା—
(the paddy plant) To sprout into bushy shoots after puddling.

ପିଲେହ—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପ୍ଲୀହା)—୧ । ପ୍ଲୀହା—
Pilehi 1. Spleen.
ପିଲା, ପିଲେ ୨ । ପ୍ଲୀହା ବୃଦ୍ଧି ରୋଗ—2. Enlargement
ପିଲହୋ, ତିଲ୍ଲୀ of the spleen.
(ପଲେଇ, ପିଲୋଇ, ପିଲୋହ, ପିଲିଆ, ପିଲହା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିଲେହ୍ଜ ଜ(ଜ୍ୱ)ର—ସଂ. ବି.—ପ୍ଲୀହାର ବୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ ରୋଗ—
Pilehi ja (jwa)ra Fever accompanied with enlargement of the spleen; spleen fever.
ପିଲେଜର **ତାପତିଲ୍ଲୀ**

ପିଲେହ୍ ପାଣି ହେବା—ଦେ. ବି.—ଭୟରେ ଅସ୍ଥିର ହେବା; ଅତର୍କ୍ତ ହେବା—Being alarmed.
Pilehi pāiṇ hebā
ପିଲେଚମକା

ପିଲେହ୍ ଫାଟିବା—ଦେ. ବି.—ପେଟ ଉପରେ ଗୁରୁତର ଆଘାତ ଯୋଗୁଁ ପ୍ଲୀହା ଫାଟିଯିବା—
Pilehi phāṭibā Rupture of the spleen.
ପିଲେଫାଟା **ତିଲ୍ଲୀ ଫଟନା**

ପିଲେହ୍ ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ନାନା ଉପାୟରେ ବା ଉତ୍ତପ୍ତ ଅଙ୍ଗରେ ଚଡ଼ାଆଦ ଦେଇ ବର୍ଦ୍ଧିତ ପିଲେହ୍‌କୁ ସାଧାରଣ ଆକାରକୁ ଆଣିବା—To reduce an enlarged spleen to its proper shape by branding the belly with hot iron etc.
Pilehi māribā

ପିଲ୍ଲ—ସଂ.ବିଶ.ପୁଂ—କ୍ଲିନ୍ନଚକ୍ଷୁ; ଯାହାର ଆଖି ସବୁବେଳେ ଲେନେଇଯୁକ୍ତ—
Pilla (ପିଲ୍ଲା—ସ୍ତ୍ରୀ) Blear-eyed.
ସଂ. ବି—ନେତ୍ର ରୋଗବିଶେଷ— An eye-disease.

ପିଲ୍ଲକା—ସଂ. ବି.—ହସ୍ତିନୀ; ହାତୁଣୀ (ହ. ଶ)
Pillakā A female elephant.

ପିଲ୍ଲା—ଦେ. ବି.—ପିଲ୍ଲ (ଦେଖ)
Pillā Pilā (See)

ପିଲ୍ଲି—ଦେ. ବିଶ.—ପିଲ୍ଲ (ଦେଖ)
Pilli Pili (See)
ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ପୁଆ (ଦେଖ)—Puā (See)

ପିଲ୍‌ହା—ପ୍ରାଦେ (ମେଦନୀପୁର). ବି.—ପ୍ଲୀହା—
Pil-hā Spleen.

ପିଲ୍‌ହି—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପ୍ଲୀହା)—ଛେଳି ଓ ଗୋରୁଙ୍କର ଉଆଁ ରୋଗ ବିଶେଷ—Anthrax; splenic fever; splenic apoplexy, a fatal disease of sheep and cattle.
Pil-hi

ପିଶ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ତରଳିଯିବା; ଗଳିତ ହେବା—1. To melt.
Piś
୨ । ମିଳାଇଯିବା—2. To dissolve.
୩ । ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—3. To pound; to powder.
୪ । ଦୀପ୍ତ କରିବା—4. To brighten.
୫ । ନଷ୍ଟ କରିବା—5. To destroy; to spoil.
୬ । ଅବୟବୀଭୂତ ହେବା—
6. To be organised; to form a part of the body.
୭ । ଆଲୋକିତ କରିବା—7. To light.
୮ । ପ୍ରବେଶ କରିବା—8. To enter.

ପିଶ୍ ବୋର୍ଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ ପେଷ୍ଟ୍ ବୋର୍ଡ୍)—ମୋଟା କାଗଜର ତକ୍ତା—Paste board.
Piś-bord
ପିଶ ବୋଡ଼ **ଦଫ୍‌ତି**

ପିଶଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ପିଶ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅଙ୍ଗ)—ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ—
Piśaṅga Tawny colour.
ସଂ. ବିଶ.— ପିଙ୍ଗଳ—Tawny.
ପିଶଙ୍ଗ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ
ସୁନ୍ଦର ନବୀନ ନୟନ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ.
ଦେ. ବିଶ.—ରଞ୍ଜିତ—Dyed.
ପିଶଙ୍ଗ ଚୂଡ଼ା କେଶ ଏମନ୍ତ ଦିଶ
ପ୍ରାଚୀ. ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରାଣ.

ପିଶଙ୍ଗିତ—ସଂ. ବିଶ. (ପିଶଙ୍ଗ + ଅଚ୍ଛ ଅର୍ଥରେ ଇତ)—ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ—Tawny.
Piśaṅgita

ପିଶା—ପ୍ରାଦେ (ମେଦନୀପୁର) ବି.—(ଭୁଲ ବ. ପୀସେ)—ପିଇସା—
Piśā The husband of one's father's sister.

ପିଶାଚ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପିଶିତ=ମାଂସ+ଚମ୍ବଧାତୁ=ଖାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ନିପାତନ)—୧ । ଦେବଯୋନି ବିଶେଷ—
Piśācha (ପିଶାଚୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. A class of celestial beings; imp; ghost.
୨ । ମାଂସାଶୀ ରାକ୍ଷସ; ପ୍ରେତ ଯୋନି ବିଶେଷ; ଦୈତ୍ୟ,—
2. A malignant spirit; meat-eating demon, a devil; fiend.
୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ନରାଧମ—
3. (figurative) A mean or wicked person.
ଦେ. ବିଶ—୧ । ଦୁଷ୍ଟ—1. Wicked.
୨ । ନିଷ୍ଠୁର—2. Cruel.
୩ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ—3. Shameless.
୪ । କୃପଣ—4. Miserly.
୫ । ଲୋଭୀ—5. Avaricious.
୬ । ପୈଶାଚିକ—6. Fiendish; devillish

ପିଶାଚ ଅଗ୍ନି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଶଚାଗ୍ନି)—ଚଳନ୍ତୀ ଆଲୁଅ—
Piśācha agni Will-o-the-wisp.
ପେତନୀର ଆଲୋ
ଯେସନେ ଶୀତାତୁର ଜନେ, ପିଶାଚ ଅଗ୍ନି ଦେଖି କନେ
ଅଗ୍ନି ମନ ଭାବୁ ଉତ୍ତମଷ୍ଟେ, ଧାଇଁ ଫୁଟଇ ଭାର ପଟ୍ଟେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପିଶାଚକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପିଶାଚ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—ପିଶାଚ (ଦେଖ)
Piśāchaka (ପିଶାଚିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Piśācha (See)

ପିଶାଚକୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପିଶାଚକ+ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ)—କୁବେର—
Piśāchakī A name of God Kubera.

ପିଶାଚ ପ୍ରକୃତି—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଦୁଷ୍ଟପ୍ରକୃତି—
Piśācha prakṛuti Fiendish nature.
ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ପିଶାଚ ପ୍ରକୃତିବିଶିଷ୍ଟ—
Of a fiendish nature.

ପିଶାଚ ପ୍ରକୃତିକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ପିଶାଚ+ପ୍ରକୃତି+କ)—
Piśācha prakṛutika ପୈଶାଚିକ—Of a fiendish
(ପିଶାଚ ପ୍ରକୃତିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) nature.

ପିଶାଚ ବୃକ୍ଷ—ସଂ. ବି—ଶାଖୋଟ; ଶାହାଡ଼ା ଗଛ—
Piśācha bṛuksha Trophis Aspera (tree)

ପିଶାଚ ମୋଚନ ତୀର୍ଥ—ସଂ. ବି—କାଶୀର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୀର୍ଥ ବିଶେଷ—
Piśācha mochana tīrtha Name of a sacred place in Benares.

ପିଶାଚାଗ୍ନି—ସଂ. ବି—ଚରଗୁଣି ଆଲୁଅ—
Pisāchāgni Ignis fatuus; will-o-the-wisp.

ପିଶାଚିଆ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପୈଶାଚିକ)—ପୈଶାଚିକ—
Pisāchiā Fiendish.

ପିଶାଚୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ପିଶାଚର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ——
Pisāchī 1. Feminine of Pisācha.
୨ । ପୈଶାଚୀ ଭାଷା (ଦେଖ)
2. Paisāchī bhāshā (See)
୩ । ଜଟାମାଂସୀ (ଦେଖ)—3. Jaṭāmāṁsī (See)

ପିଶାଚୁଣୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଶାଚୀ) —୧ । ପିଶାଚୀ—
Pisāchuṇī 1. A female fiend or imp; a she-devil.
ପିଚାଶୀ; ପେତନୀ
ଚରଗୁଣି ଡାହାଣି ପିଶାଚୁଣି ଶ୍ରେଣି
ଦିଲେ ସୋଡ଼ିକ ସେ ଚକ୍ର ମଣି ପାଣି । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ ଦ୍ରୋଣ
୨ । ପିଶାଚ ପ୍ରକୃତିକା ସ୍ତ୍ରୀ—2. A devellish woman.

ପିଶାବ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରସ୍ରାବ)—ପ୍ରସ୍ରାବ; ମୂତ୍ର—
Pisāba ପେଛାବ पीसाब Urine.

ପିଶିତ—ସଂ. ବି. (ପିଶ୍ ଧାତୁ=ଅବୟବୀଭୂତ ହେବା + କର୍ମ ତ)—ମାଂସ—
Pisita Flesh; meat.

ପିଶିତାଶନ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପିଶିତ=ମାଂସ + ଅଶ୍ ଧାତୁ ଭକ୍ଷଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ପିଶାଚ—Fiend.
(ପିଶିତାଶନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ—ମାଂସ ଭୋଜୀ—
Carnivorous; meat-eating.

ପିଶିତାଶୀ—ସଂ. ବି ଓ ବିଣ. ପୁଂ (ପିଶିତ + ଅଶ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍—
Pisitāśi ୧ମା. ୧ବ.)—ପିଶିତାଶନ (ଦେଖ)
(ପିଶିତାଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Pisitāśana (See)

ପିଶିନା—ଦେ. ବି—ବନ୍ୟ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—
Pisinā Maba Busifolia (plant).

ପିଶୀ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦନୀପୁର) ବି. (ଭୁଲ ବ. ପିସୀ)—ପିଇସୀ—
Pisī (ପିଶୀମା—ଅନ୍ୟରୂପ) Father's sister.

ପିଶୀଳ—ସଂ. ବି—ମାଟିର କଟିସ୍ (ହ. ଶ)—
Pisīla A cup of earth.

ପିଶୁନ—ସଂ. ବି. (ପିଶ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଉନ)—୧ । ହିଂସ୍ର—
Pisuna 1. Malicious; malignant.
(ପିଶୁନତା—ବି) ୨ । ନିଷ୍ଠୁର; କଠୋର; କ୍ରୁର—
2. Cruel; hard; harsh.
୩ । ଦୁଷ୍ଟ; ଖଳ—3. Wicked; insidious.
୪ । ନୀଚ—4. Low; mean; ignoble; base; vile.
୫ । ବିଶ୍ୱାସଘାତକ—5. Treacherous.
୬ । ଘୃଣ୍ୟ—6 Contemptible.
୭ । ନିର୍ବୋଧ—7. Stupid.
୮ । ଅପବାଦସୂଚକ—8. Slanderous; defamatory.
୯ । ଯେ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଭେଦ ଜନ୍ମାଏ; ଚୁଗୁଲିଆ—
9. Causing dissensions; backbiting; telltale.
ସଂ. ବି—୧ । କାକସ—1. Crow.
୨ । ଗୁପ୍ତଚର—2. Spy.
୩ । ତୁଳା—3. Cotton.
୪ । କୁଙ୍କୁମ; ହଳଦୀ—4. Turmeric; painting paste.
୫ । ନାରଦ ମୁନି—5. Sage Nārada.
୬ । ତଗର (ଦେଖ) (ହ. ଶ)—6. Tagara (See).

ପିଶୁନ ବଚନ—ସଂ. ବି.—୧ । ଚୁକଥା—
Pisuna bachana 1. Evil speech.
୨ । ଗାଳିମନ—2. Abuse.
(ପିଶୁନବାକ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । ଅପବାଦ—3. Slander.
୪ । ନିଷ୍ଠୁର କଥା—4. Cruel words.

ପିଶୁନା—ସଂ. ବି.—ଚୁଗୁଲି ଖୋଷ; ଚୁଗୁଲିଆପଣ—
Pisunā Backbiting.

ପିଷ୍ (ଧାତୁ)-ସଂ—୧ । ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା—
Pish 1. To pestle.
୨ । ବାଟିବା; ପେଷିବା—2. To grind.
୩ । ଚୂନା କରିବା—3. To powder.
୪ । ମଳିବା; ଦଳିବା—
4. To bruise; to press repeatedly.
୫ । କ୍ଷତି କରିବା—5. To injure.
୬ । ଦେବା—6 To give.
୭ । ବଳବାନ୍ ହେବା—7. To be strong.
୮ । ବାସ କରିବା—8. To dwell.
୯ । ଚାପିବା; ଚପିବା—9. To squeeze.
୧୦ । ଘଷିବା—10. To rub together.
୧୧ । ପିଟିବା—11. To hammer.

ପିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଘୃଷ୍ଟ; ବଟା ହୋଇଥିବା; ମର୍ଦ୍ଦିତ—1. Ground; bruised; pestled.
୨ । ପିଟା ହୋଇଥିବା—2. Hammered.
୩ । ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ—3. Pounded; powdered.
୪ । ଚାପୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା—4. Pressed.
୫ । ଚପି ହୋଇଥିବା; ପେଷି ହେବା; ଦଳିତ—
5. Squeezed; crushed.
୬ । ଦଳା ହେବା; ଚକଟା ହେବା—
6 Kneaded, trodden
୭ । ଘର୍ଷିତ—7. Rubbed together.
ସଂ. ବି.—୧ । ପିଠା—1. Cake.
୨ । ଶସ୍ୟ ଚୂନା—2. Flour.
ପିଷ୍ଟ ଫଳ ମୂଳ ଜଳ ପାନ ଯେ କରିବ । ଭାଗ. ଶ୍ରୀ ଭରତଭକ୍ତି ଗୀତା ।
୩ । ପାଣିରେ ଶସ୍ୟ ଚୂନା ଦଳା ହୋଇ ସିଦ୍ଧ କରି ଯାଇଥିବା ଖାଦ୍ୟ—3. Any food prepared by kneading cornflour with water and dressing it.

ପିଷ୍ଟକ—ସଂ. ବି. (ପିଷ୍ଟ=ଶସ୍ୟ ଚୂନା + ବିକାରାର୍ଥେ. କ)—ପିଠା; ପୂପ—
Pishṭaka 1. Cake.
୨ । ପିଡ଼ିଆ; ତିଳ ଚୂଣ୍ଡି—2. Oil cake.
୩ । ନେତ୍ର ରୋଗବିଶେଷ; ଆଖି ଜଳକା ହେବା ରୋଗ; ଆଖିରେ ଫୁଲା ପଡ଼ିବା ରୋଗ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
3. Opacity of the eye; an eye disease; cataract of the eye.

ପିଷ୍ଟପ—ସଂ. ବି. (ପିଷ୍ ଧାତୁ=ପ୍ରବେଶ କରିବା + ଅଧିକରଣେ. ଅପ; ଜଳାଭନ)—
Pishṭapa
(ପିଷ୍ଟପ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଭୁବନ; ଜଗତ—World.

ପିଷ୍ଟ ପଚନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପିଷ୍ଟ + ପଚନ)—
Pishṭa pachana ପିଠା ପାକ କରିବା ପାତ୍ର; ରୁଟି ସେକିବା ତାଉଆ—A pan or pot for preparing or roasting cakes.

ପିଷ୍ଟ ପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି. (ପିଷ୍ଟ=ପିଠା ପରି ପର୍ଣ୍ଣ ଯାହାର)—
Pishṭa parṇṇī ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)
Pṛuśniparṇṇī (See)

ପିଷ୍ଟ ପେଷଣ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପିଷ୍ଟ + ପେଷଣ)—
Pishṭa peshaṇa ୧ । ପୁନଃ ପୁନଃ ଘର୍ଷଣ; ଥରେ ବଟା ହୋଇଥିବା ବସ୍ତୁକୁ ଆଉ ଥରେ ବାଟିବା—
1. Pounding or bruising of a thing already pounded.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଥରେ ଆଲୋଚିତ ବିଷୟକୁ ଆଉ ଥରେ ବୃଥା ଆଲୋଚନା କରିବା—2. (figurative) Dealing unnecessarily with a matter already dealt with; fruitless repetition.

ପିଷ୍ଟିକା—ସଂ. ବି. (ପିଷ୍ଟ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. କ)—
Pishṭika ୧ । ପିଠଉ—1. Watery paste for making cakes.
(ପିଷ୍ଟୋଦକ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ଖଳ—2. Kneaded flour; dough.

ପିସ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଯିବା—
Pis (root) 1. To go.
୨ । ଚଳିବା—2. To move.
୩ । ଶକ୍ତ ହେବା—3. To be strong.
୪ । ଆଘାତ କରିବା—4. To strike; to hurt.
୫ । କ୍ଷତି କରିବା—5. To injure.
୬ । ଦାନ କରିବା—5. To give; to bestow.
୭ । ବାସ କରିବା—7. To dwell.

ପିସାନ୍—ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତୁର) ବି. (ସଂ. ପିଶ୍ ଧାତୁ; ତୁଳ. ହି. ଏହି ଅର୍ଥରେ ଏହି ଶବ୍ଦ)—
Pisān
୧ । ଚୂନା—1. Powder (of any thing).
୨ । ଶସ୍ୟାଦିର ଚୂଣ୍ଡି—4. Corn flour

ପିସାନ୍ ପାଲି—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତୁର) ବି—
Pisān pāli କାନ୍ଥରେ ଦିଆଯିବା ଚିତା ବା ଛୋଟି—
Figures made on the wall by drawing with or sprinkling rice-paste.

ପିସ୍ତଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପିଷ୍ଟଲ୍)—
Pistala ଛୋଟ ବନ୍ଦୁକ—A pistol.
ପିସ୍ତଲ **पिस्तोल**
[ପିସ୍ତୁଲ(ଲ), ପିସ୍ତୋଲ(ଲ)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପିସ୍ତା—ବୈଦେ. ବି—ପେସ୍ତା (ଦେଖ)
Pistā Pestā (See)

ପିସ୍ତାବ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି. (ଭୁଲ. ବଂ. ପିସାବ)—
Pistāba ପରସ୍ରା—Urine.

ପିହଲ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି—ସୁଯୋଗ—
Pihala Opportunity.
ମାଇଡ଼ଙ୍କର ପିହଲ ପଡ଼ିଗଲା । ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ. ପିଲାଙ୍କ ଉମାସ୍ମରଣ ।

ପିହାଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଧାନ)—
Pihāṇa ମାଟିର ପଲମ; ତେଲୁଣି; ହାଣ୍ଡି ଉପରେ ଘୋଡ଼ାଯିବା ଶରା
ଢକ୍କନ, **पिहाना** ସରା—A shallow pan put over a cooking pot.
ବିନକ ବୁଢ଼ିଆ ଥାଇ ଯେ ପିଏ ପିହାଣେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି. (ସଂ. ପାନ)—
୧ । ଗାଈଠାରୁ ଦୁଧ ଦୁହାଁଯିବା ପୂର୍ବରୁ ବାଛୁରୀ ଗାଈଠାରୁ ଦୁଧ ପିଇବା—1. The sucking of the cow's milk by the calf before the cow is milked.
୨ । ଦୁହିଁଲା ପୂର୍ବରୁ ଗାଈଠାରୁ ଦୁଧ ପିଇବା ପାଇଁ ଲାଗିଯିବା ବାଛୁରୀ—2. The calf which sucks the cow before it is milked.
୩ । ଉଢ଼ିଆଣି (ଅଳ୍ପ ଛୋଟ) ପିଲା ମାଆଠାରୁ ପିଇବା ଦୁଧ—
3. Milk sucked by a suckling from the mother's breast.

ପିହାଣ ମୁହଁ—ଦେ. ବି—ପିହାଣ ପରି ଚଟକା ମୁହଁ—
Pihāṇa muhañ Flat face like a pan; a shallow face.
(ପିହାଣିଆ ମୁହଁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପିହାଣ ମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ. ସଂ—୧ । ପିହାଣ ପରି ଚଟକା ଓ ଅସୁନ୍ଦର ମୁଖ ଯୁକ୍ତ; ଚଟକା ମୁହାଁ—
ଢକ୍କନ ମୁହାଁ 1. Flat-faced; shallow-faced.
(ପିହାଣିଆ ମୁହାଁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବେହୁଆ; ନିର୍ଲଜ୍ଜ—
ପିହାଣ ମୁହାଁ } ସ୍ତ୍ରୀ 2. (figurative) Shameless.
ପିହାଣିଆ ମୁହାଁ }

ପିହାଣିଆ(ଆଁ)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଧାନ)—
Pihāṇiā(āñ) ୧ । ଉପର ପଟ ଚକ୍ରର ମଝି କଣାରେ ଦିଆଯାଇ
(ପିହାଣିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଥିବା ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ ଗୋଲାକାର କାଠର ଚକ୍ରକ (ଯେଉଁ ଛିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ତଳ ପଟ ଚକ୍ରର କେନ୍ଦ୍ରର ମାଣିଖୁଣ୍ଟି ଗଳା ଯାଇ ଚକ୍ର ଘୂରେ)—1. A circular piece

of wood (with a hole) put into the central hole of the upper millstone (into which the peg of the lower millstone enters when the upper mill-stone is revolved).

୨ । (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ) ଚଉଁଶ ଭୁଣ୍ଡିରେ ଲଗାଯିବା ଛିଦ୍ର ବଶିଷ୍ଟ ଶଗ ଆକୃତିର ଧାତୁର ଅଳଙ୍କାର—2. A metal pan-shaped ornament attached to the end of a hair pin.

୩ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବେଣୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ଝୁଲୁଥିବା ପିହାଣ ଆକାରର ଭୁଣ୍ଡି—3. A bit of shallow pan-shaped ornament attached to the end of a cord attached to the braid of hair.

୪ । ପିହାଣ ବା ପଲମ ଆକୃତିର ଏକପ୍ରକାର ଅଳଙ୍କାର (ଏହା ବାଜୁ ଇତ୍ୟାଦିର ଡୋର ଅଗରେ ଭୁଣ୍ଡି ଉପରେ ଦିଆଯାଏ)—4. A piece of shallow pan-like ornament (attached to the end of the string of an armlet).

ପିହୁଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ପିହୁଲା ଦେଖ)
Pihirdā Pihulā (See).

ପିହିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅପି=ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ+ଧା ଧାତୁ+କର୍ମ ତ; ଅପି ଉପସର୍ଗର ଅ ଲୋପ) ୧ । ଆଚ୍ଛାଦିତ;ଆବୃତ—
Pihita 1. Covered over,

ଭର ଭରସ୍ୟ ମୋର ପିହିତ ପାଷାଣେ.
ମୋ ଜୀବନ ଚିତ୍ରା ଅନ୍ୟ ବପାଦାନେ, ଭଧାନାଥ – ଲେଖା.

୨ । କୋଷଗତ—2. Ensheathed.

୩ । ଲୁକ୍କାୟିତ—3. Concealed; hidden.

୪ । ତିରୋହିତ—4 Disappeared; vanished,

ପିହିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ଅପି+ଧା ଧାତୁ) – ଘୋଟିବା; ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରିବା—
Pihibā To overspread.

ଗ୍ରନ୍ଥି ଗ୍ରନ୍ଥି ଦଶଦିଗ କାମଅଣ୍ଟାଳ ପିହିଲାରେ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ – ସଙ୍ଗୀତ.

ପିହିରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ବି.—ପିହୁଲା (ଦେଖ)
Pihirā Pihulā (See).

ପିହୁଡ଼ା—ଦେ. ବି.—ପିହୁଲା (ଦେଖ)
Pihurdā Pihulā (See).
(ପିଉଡ଼ା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପିଲାବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପିହୁଡ଼ାରୋଗ ହୋଇଥିଲା ।
ଫକୀରମୋହନ. ଗଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ

ପିହୁରା—ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତର). ବି.—ପିହୁଲା (ଦେଖ)
Pihurā Pihulā (See)

ପିହୁଲା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂତନା)—ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଧନୁଷ୍ଟଙ୍କାର ରୋଗ ବିଶେଷ; ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ବାତବିଶେଷ—
Pihulā Infantile epiplepsy; infantile convulsions.
(ପିଉଲା—ଅନ୍ୟରୂପ)
[ପିହୁ(ଉ)ଲା ମାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ଡାହାଣୀ ରୋଗ କହନ୍ତି । ପୂତନା ରାକ୍ଷସୀ ଶିଶୁଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ ବୋଲି ଲୋକବିଶ୍ୱାସ । ଏଥିରେ ପ୍ରଥମେ ଜ୍ୱର ହୁଏ, ତା ପରେ ଶିଶୁ ଆଖି ଖୋଲିଦେଇ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇଯାଏ । ମୃଗୀ ବା ଅପସ୍ମାରର ଲକ୍ଷଣମାନ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ।]

ପିହ୍ଲେଇ—ଦେ.ବି.—(ସଂ ପ୍ଲୀହା)—ପ୍ଲୀହା—
Pihlei ପିଲେ ତିଲ୍ଲୀ Spleen.

ପୀଟାବାଇ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ). ବି.—ପତଳା ବାଉଁଶବତାରେ ବୁଣା-ଯାଇଥିବା ବାଡ଼ା—A fencing of split bamboos woven together.
Pīṭābai

ପୀଠ—ସଂ. ବି. (ପିଠ ଧାତୁ=କ୍ଲିଷ୍ଟ ହେବା+ଅଧିକରଣ ଅ)—ଉପାଢନ.
Pīṭha

୧ । ବସିବାର ସ୍ଥାନ; ପିଢ଼ା—1. A stool; a seat.

୨ । ଚଉକି—2. Chair.

୩ । ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର; ଧର୍ମକେନ୍ଦ୍ର; ତୀର୍ଥ—
3. A place of pilgrimage; religious centre.

୪ । ଦେବତାଙ୍କ ଅଧିଷ୍ଠିତ ସ୍ଥାନ—
4. A shrine; the seat of a Deity.

୫ । ଦେଉଳର ମୂଳ ଅଂଶ—
5. The pedestal of a temple.

୬ । ଦେବତା ଆଦିଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିର ଗୋଡ଼ତଳର ବଇଠି—
6. The pedestal of an image.

୭ । ବଇଠି—7 Base; basis.

୮ । ପିଣ୍ଡି; ଉଚ୍ଚ ସମତଳ ସ୍ତୂପ—
8 A raised platform or mound.

୯ । ବେଦୀ—9. Altar.

୧୦ । ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କାରୀ ଛାତ୍ରଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ କୁଶାସନ—
10. The seat of a religious student made of Kuśa grass (Apte).

୧୧ । ବସିବାର ପ୍ରକାରବିଶେଷ; ଆସନବିଶେଷ—
11. A particular posture in sitting (Apte).

୧୨ । (ଜ୍ୟାମିତି) ବୃତ୍ତଖଣ୍ଡର ପୂରକ—
12.(Geometry) The compliment of a segment (Apte)

୧୩ । (ପୁରାଣମତେ) ମହାଦେବପତ୍ନୀ ସତୀ ଦେବୀଙ୍କର ମୃତ ଶରୀରର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅବୟବ ଖଣ୍ଡମାନ ପଡ଼ିଥିବାର ସ୍ଥାନ, ଯାହାକି ହନୁମାନଙ୍କର ତୀର୍ଥରୂପେ ପରିଗଣିତ ହୋଇଅଛି; ଶିବ କ୍ଷେତ୍ର—13. Places on which the different limbs of the body of Śiba's consort Satī fell and which have turned into places of pilgrimage.

[ଦ୍ର—ସତ୍ୟଯୁଗରେ ଦକ୍ଷ ପ୍ରଜାପତି ଗୋଟିଏ ଯଜ୍ଞ ଅନୁଷ୍ଠାନ କଲେ । ସେହି ଯଜ୍ଞକୁ ଅପଣାର ଜ୍ୱାଇଁ ମହାଦେବଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ମହାଦେବଙ୍କ ପତ୍ନୀ ସତୀଦେବୀ ସେଠାକୁ ଯିବାରୁ ଦକ୍ଷ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଗାଳିଦେଲେ । ସତୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଅପମାନ ସହ୍ୟ କରି ନ ପାରି ସେହି ଯଜ୍ଞ କୁଣ୍ଡରେ ଝାସ ଦେଇ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ମହାଦେବ ଆସି ଏହା ଦେଖି କୋପାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଦକ୍ଷ ଯଜ୍ଞକୁ ନଷ୍ଟକରି ସତୀଙ୍କ ମୃତ ଦେହକୁ କାନ୍ଧରେ ପକାଇ ତ୍ରିଭୁବନ ଭ୍ରମଣ କଲେ । ଏହା ଦେଖି ବିଷ୍ଣୁ ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ର ଦ୍ୱାରା ସତୀଙ୍କ ଦେହକୁ ଖଣ୍ଡ ବିଖଣ୍ଡ କରି ଫୋପାଡ଼ିଲେ ଓ ତାହାର ଅଂଶମାନ

ଛିଡ଼ିକ କରି ପଡ଼ିଲା । ସେହି ସବୁ ସ୍ଥାନ ୫୧ ପୀଠ ଓ ୨୬ ଉପପୀଠ ନାମରେ ମହାତୀର୍ଥ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୀଠରେ ଏକ ଦେବୀ ବା ଭୈରବୀ ଓ ଏକ ଭୈରବଙ୍କ ଉଦ୍ଭବ ହେଲା । ପୀଠ ଓ ଉପପୀଠ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାନଭେଦ, ଅଙ୍ଗଭେଦ ଓ ମତଭେଦ ଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।

ପୀଠ ସ୍ଥାନମାନ ଯଥା—

୧	୨	୩	୪
ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନରେ ପଡ଼ିଥିବା ସତୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗର ନାମ	ଅଙ୍ଗ ପଡ଼ିବାର ସ୍ଥାନ	ସେଠାର ଭୈରବୀଙ୍କ ନାମ	ଭୈରବଙ୍କ ନାମ
୧. ବ୍ରହ୍ମ ରନ୍ଧ୍ର	ହିଙ୍ଗୁଳା (ବେଲୁଚି-ସ୍ଥାନ)	କୋଟ୍ଟରୀ	ତ୍ରିମଲୋଚନ
୨. ତ୍ରିନେତ୍ର	ଶର୍କର	ମହିଷମର୍ଦ୍ଦିନୀ	କ୍ରୋଧୀଶ
୩. ନେତ୍ରାଂଶ	ତାରା ତାରା	ତାରଣୀ	ଉନ୍ମତ୍ତ
୪. ବାମ କର୍ଣ୍ଣ	କରତୋୟାତଟ	ଅପର୍ଣ୍ଣା ବା ଶିଖର ବାସିନୀ	ବାମେଶ ବା ମଦନଭୈରବ
୫. ଡାହାଣ କର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ରୀପର୍ବତ ବା କର୍ଣ୍ଣାଟ	ଶ୍ରୀସୁନ୍ଦରୀ ବା ଜୟା ଦୁର୍ଗା	ସୁନ୍ଦରାନନ୍ଦ ବା ଅଷ୍ଟାରୁ
୬. ନାସିକା	ସୁଗନ୍ଧା	ସୁନନ୍ଦା	ତ୍ର୍ୟମ୍ବକ
୭. ମନଃ ବା ଭ୍ରୂମଧ୍ୟ	ବକ୍ର ନାଥ	ପାପହରା ବା ମହିଷ ମର୍ଦ୍ଦିନୀ	ବକ୍ରନାଥ
୮. ବାମ ଗଣ୍ଡ	ଗୋଦାବରୀ	ବିଶ୍ୱମାତୃକା ବା ରାକିଣୀ	ବିଶ୍ୱେଶ ବା ଦଣ୍ଡପାଣି
୯. ଡାହାଣ ଗଣ୍ଡ	ଗଣ୍ଡକୀ	ଗଣ୍ଡକୀ ଚଣ୍ଡୀ	ଚକ୍ରପାଣି
୧୦. ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦନ୍ତ	ଅନଳ	ନାରାୟଣୀ	ସମ୍ବର ବା ସମ୍ବର
୧୧. ଅଧୋଦନ୍ତ	ପଞ୍ଚ ସାଗର	ବାରାହୀ	ମହାରୁଦ୍ର
୧୨. ଜିହ୍ୱା ବା ପଦାଙ୍ଗୁଳି	ଜ୍ୱାଳାମୁଖୀ ବା ବିରାଟ	ଅମ୍ବିକା	ଅମୃତାକ୍ଷ; ବଟୁ-କେଶ୍ୱର ବା ଉନ୍ମତ୍ତଭୈରବ
୧୩. କଣ୍ଠ	କାଶ୍ମୀର	ମହାମାୟା	ତ୍ରିସନ୍ଧ୍ୟା
୧୪. ଗ୍ରୀବା	ଶ୍ରୀହଟ୍ଟ ବା ଶ୍ରୀଶୈଳ	ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ	ସର୍ବାନନ୍ଦ ବା ସମ୍ବରାନନ୍ଦ
୧୫. ଓଷ୍ଠ	ଭୈରବ ପର୍ବତ	ଅବନ୍ତୀ	ଲମ୍ବ କର୍ଣ୍ଣ
୧୬. ଅଧର ବା ଉଦର	ପ୍ରଭାସ	ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା	ବକ୍ରତୁଣ୍ଡ
୧୭. ମର୍ମ	ପ୍ରଭାସ ଖଣ୍ଡ	ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱରୀ	ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର
୧୮. ଚିବୁକ	ଜନସ୍ଥାନ	ଭ୍ରାମରୀ	ବିକୃତାକ୍ଷ
୧୯. ଦ୍ୱିହସ୍ତାଙ୍ଗୁଳି	ପ୍ରୟାଗ	କମଳା; କଲ୍ୟାଣୀ ବା ଲଳିତା	ବେଣୀମାଧବ ବା ଭବ
୨୦. ଡାହାଣହସ୍ତ	ମାନସରୋବର	ଦାକ୍ଷାୟଣୀ	ହର ବା ଅମର
୨୧. ଡାହାଣ ବାହୁ	ଚଟ୍ଟଗ୍ରାମ	ଭବାନୀ	ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର
୨୨. ବାମ ସ୍କନ୍ଧ	ମିଥିଲା	ମହାଦେବୀ	ମହୋଦର
୨୩. ଡାହାଣସ୍କନ୍ଧ	ରତ୍ନାବଳୀ	କୁମାରୀ ବା ଶିବା	ଶିବ ବା କୁମାର
୨୪. ବାମ ମଣିବନ୍ଧ	ମଣିବନ୍ଧ	ଗାୟତ୍ରୀ	ଶଙ୍କର ବା ସର୍ବାନନ୍ଦ
୨୫. ଡାହାଣ ମଣିବନ୍ଧ	ମଣିଦେବ ବା ମଣିବନ୍ଧ	ସାବିତ୍ରୀ	ସ୍ଥାଣୁ ବା ସର୍ବାନନ୍ଦ
୨୬. ବାମକନୁଇଁ	ଉତ୍କଳିକା	ମଙ୍ଗଳ ଚଣ୍ଡିକା	କପିଲାମ୍ବର
୨୭. ଡାହାଣକନୁଇଁ	ଉଣ ଖଣ୍ଡ	ବହୁଳାକ୍ଷୀ	ମହାକାଳ
୨୮. ବାମବାହୁ	ବହୁଳା	ବହୁଳା	ଭୀରୁକ
୨୯. ଡାହାଣବାହୁ	ବକ୍ରେଶ୍ୱର	ବକ୍ରେଶ୍ୱରୀ	ବକ୍ରେଶ୍ୱର
୩୦. ବାମସ୍ତନ	ଜାଲନ୍ଧର	ତ୍ରିପୁରମାଳିନୀ	ତ୍ରିଷଣ
୩୧. ଡାହାଣସ୍ତନ	ରାମଗିରି	ଶିବାନୀ	ଚଣ୍ଡ
୩୨. ପୃଷ୍ଠଦେଶ	ବୈବସ୍ୱତ ବା କନ୍ୟାଶ୍ରମ	ତ୍ରିପୁଟା ବା ସର୍ବାଣୀ	ଶମନକର୍ମୀ ବା ନିମିଷ
୩୩. ହୃଦୟ	ବୈଦ୍ୟନାଥ	ନବ ଦୁର୍ଗା ବା ଜୟ ଦୁର୍ଗା	ବୈଦ୍ୟନାଥ
୩୪. ନାଭି	ଉତ୍କଳ (ପୁରୀ); ବିରଜାକ୍ଷେତ୍ର ବା ଯାଜପୁର	ବିରଜା ବା ବିମଳା	ଜୟ ବା ଜଗନ୍ନାଥ
୩୫. ଜଠର	ହରଦ୍ୱାର	ଭୈରବୀ	ବକ୍ର
୩୬. କାଖ	କୌକ	କୌକେଶ୍ୱରୀ	କୌକେଶ୍ୱର
୩୭. କଙ୍କାଳ	କାଞ୍ଚୀ ଦେଶ	ଦେବଗର୍ଭା	ରୁରୁ
୩୮. ବାମ ନିତମ୍ବ	କାଳ ମାଧବ	କାଳୀ	ଅସିତାଙ୍ଗ
୩୯. ଡାହାଣ ନିତମ୍ବ	ନର୍ମଦା	ଶୋଣାକ୍ଷୀ	ଭଦ୍ରସେନ
୪୦. ମହାମୁଦ୍ରା (ଯୋନି)	କାମରୂପ (ଆସାମ)	କାମାଖ୍ୟା	ଉମାନନ୍ଦ
୪୧. ବାମ ଜାନୁ	ମାଳବ	ଶୁଭଚଣ୍ଡୀ	ତାମ୍ର
୪୨. ଡାହାଣ ଜାନୁ	ସ୍ରୋତା	ଚଣ୍ଡିକା	ସଦାନନ୍ଦ
୪୩. ବାମ ଜଙ୍ଘ	ଜୟନ୍ତୀ (ଆସାମ)	ଜୟନ୍ତୀ	କ୍ରମଦୀଶ୍ୱର
୪୪. ଡାହାଣ ଜଙ୍ଘ ବା ଜାନୁ	ନେପାଳ ବା ମଗଧ	ମହାମାୟା ବା ସର୍ବାନନ୍ଦକରୀ	କାପାଳୀ ବା କ୍ଷେମକେଶ
୪୫. ବାମ ପାଦ	ଭରୋତା(ତ୍ରିସ୍ରୋତା)	ଭ୍ରାମରୀ	ଅମର
୪୬. ଡାହାଣ ପାଦ	ତ୍ରିପୁରା	ତ୍ରିପୁରା	ନଳ ବା ତ୍ରିପୁରେଶ
୪୭. ଡାହାଣ ପାଦାଙ୍ଗୁଷ୍ଠ	କ୍ଷୀର ଗ୍ରାମ	ଯୋଗାଦ୍ୟା	କ୍ଷୀର ଖଣ୍ଡ
୪୮. ଡାହାଣ ପାଦାଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଚତୁଷ୍ଟୟ	କାଳୀଘାଟ (କଲିକତା)	କାଳିକା	ନକୁଳେଶ
୪୯. ବାମ ଗୁଳ୍ଫ	ବିଭାସ	ଭ୍ରାମରବା ବା କପାଳିନୀ	କପାଳୀ
୫୦. ଡାହାଣ ଗୁଳ୍ଫ	କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର	ସାବିତ୍ରୀ, ସମ୍ବରୀ ବା ବିମଳା	ସମ୍ବର୍ତ୍ତ ବା ସ୍ଥାଣୁ

୫୧.	ବାମ ପାଦାଙ୍ଗୁଳ	ବିନ୍ଧ୍ୟ ଶେଖର	ବିନ୍ଧ୍ୟବାସିନୀ	ପ୍ରଣୟଭାଜନ

ଉପପୀଠମାନଙ୍କ ନାମ

ପଡ଼ିଥିବା ସତୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ବା ଅଙ୍ଗାଦର ନାମ	ପଡ଼ିବାର ସ୍ଥାନ	ଭୈରବୀ	ଭୈରବ
୧. କପାଳ	କପାଳ କୋଣା	ଭୁବନେଶୀ	ସିଦ୍ଧରୂପ
୨. କେଶ	କେଶଜାଲ (ବୃନ୍ଦାବନ)	ଉମା	ଭୂତେଶ
୩. କୁଣ୍ଡଳ ବା ମଣିକର୍ଣ୍ଣୀ	ବାରାଣସୀ ବା କାଶୀ	ବିଶାଳାକ୍ଷୀ ବା ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା	କାଳଭୈରବ ବା ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର
୪. ବାମ ଗଣ୍ଡାଂଶ	ଉତ୍କଳ	ଉତ୍କଳେଶ୍ୱରୀ	ଉତ୍କଳାଦନ
୫. ଡାହାଣ ଗଣ୍ଡାଂଶ	ନଳସ୍ଥଳ	ଭ୍ରମରୀ	ବିରୂପାକ୍ଷ
୬. ଓଷ୍ଠାଂଶ	ଅଟ୍ଟହାସ	ଫୁଲ୍ଲରା	ବିଶ୍ୱନାଥ ବା ବିଶ୍ୱେଶ
୭. ଦନ୍ତାଂଶ	ସନ୍ଦର	ସୁନ୍ଦରୀ	ସୁନ୍ଦରେଶ
୮. ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ	ନୀଳାଚଳ (ପୁରୀ)	ବିମଳା	ଜଗନ୍ନାଥ
୯. କଣ୍ଠହାର	ଅଯୋଧ୍ୟା	ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା	ହରିହର
୧୦. ହାରାଂଶ	ନନ୍ଦୀପୁର	ନନ୍ଦିନୀ	ନନ୍ଦିକେଶ୍ୱର
୧୧. ଗ୍ରୀବାଂଶ ବା ଦକ୍ଷିଣସ୍କନ୍ଧ	ଶ୍ରୀ ଶୈଳ	ସର୍ବେଶ୍ୱରୀ	ଚର୍ଚ୍ଚିତାନନ୍ଦ
୧୨. ଶିରାଂଶ	କାଳୀପୀଠ	ଚଣ୍ଡେଶ୍ୱରୀ	ଚଣ୍ଡେଶ୍ୱର
୧୩. ଅସ୍ଥି	ଚଣ୍ଡଦ୍ୱୀପ	ଚକ୍ରଧାରିଣୀ	ଶୂଳପାଣି
୧୪. ପାଣିପଦ୍ମ	ଜଷୋର	ଯଶୋରେଶ୍ୱରୀ	ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବା ଚଣ୍ଡ
୧୫. କରାଂଶ	ସପ୍ତତଳ	ସୁନନ୍ଦା	ସୁନନ୍ଦ
୧୬. ସ୍କନ୍ଧାଂଶ	ବୃନ୍ଦାବନ	କୁମାରୀ ବା କାତ୍ୟାୟନୀ	କୁମାର
୧୭. ବସା(ଚର୍ବୀ)	ଗୌରୀଶେଖର	ଯୁଗାଦ୍ୟା	ଭୀମ
୧୮. ଶିରାନଳ	ନଳହାଟୀ	ସାଫାଳକା ବା କାଳିକା	ଯୋଗୀଶ
୧୯. ଜଙ୍ଘାଂଶ	ଶୋଣ	ଭଦ୍ରା	ଭଦ୍ରେଶ୍ୱର
୨୦. କକ୍ଷାଂଶ	ସର୍ବସୈନ୍ୟ	ବିଶ୍ୱମାତା	ଦଣ୍ଡପାଣି
୨୧. ପଦାଂଶ	ଜିହ୍ୱୋତ୍ତା	ପାର୍ବତୀ	ଭୈରବେଶ୍ୱର
୨୨. ନୂପୁର	ଲଙ୍କା	ଇନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷୀ	ରକ୍ଷେଶ୍ୱର
୨୩. ଚର୍ମାଂଶ	କଣ୍ଟକ	କଣ୍ଟକେଶ୍ୱରୀ ବା କାତ୍ୟାୟନୀ	ବାମଦେବ
୨୪. ଲୋମ	ସୁନ୍ଦର	ସର୍ବାକ୍ଷିଣୀ	ସର୍ବ
୨୫. ଲୋମକୂପ	ଚୈଲଙ୍ଗ	ଚଣ୍ଡନାୟିକା	ଚଣ୍ଡେଶ
୨୬. ଭଗାଂଶ	ଶ୍ୱେତବନ୍ଧ	ଜୟା	ମହାଭୀମ

ପୀଠକ—ସଂ. ବି. (ପୀଠ + ସ୍ୱାର୍ଥେ କ)—ପୀଢ଼ା (ହି. ଶ)—
Pīṭhaka A wooden stool.

ପୀଠ କେଳି—ସଂ. ବି ପୁଂ.—ନାୟକର ସହାୟକ ବିଶ୍ୱାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
Pīṭha keḷi A parasite of a gallant; a boon companion of a lover in amatory matters whose duty is to appease an irritated mistress. (M. W.)

[ଦ୍ର—ଏ ବ୍ୟକ୍ତି କୁପିତା ନାୟିକାକୁ ପ୍ରସାଦନ କରି ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କ ପ୍ରଣୟ ପରିଣତିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ।]

ପୀଠଗ—ସଂ.ବିଣ. ପୁଂ. (ପୀଠ + ଗମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଖଞ୍ଜ—
Pīṭhaga (ପୀଠଗା—ସ୍ତ୍ରୀ) Lame; crippled.

ପୀଠ ଗର୍ଭ—ସଂ. ବି. (ଦେବମୂର୍ତ୍ତି ତଳ; ପୀଠ + ଗର୍ଭ)—
Pīṭha garbha ଦେବମୂର୍ତ୍ତିଆଦିର ବଇଠିର ନିମ୍ନଦେଶରେ ଥିବା ଗର୍ତ୍ତ—The cavity below the pedestal of an image (Apte).

ପୀଠ ଚକ୍ର—ସଂ. ବି—୧ । ଗୋରୁଗାଡ଼ି; ଶଗଡ଼—
Pīṭha chakra 1. Cart.
୨ । ଚକ୍ରଯୁକ୍ତ ଯାନ—2. Wheeled vehicle; carriage.
୩ । ପ୍ରଣବ ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାସବିଶେଷ—3. A kind of mystic breath-exercise.

ପୀଠ ଦେବତା—ସଂ. ବି—୧ । ପୀଠସ୍ଥାନର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା—
Pīṭha debatā 1. The presiding Deity of a Pīṭhasthāna.
୨ । ଆଧାର ଶକ୍ତି; ଆଦି ଦେବତା (ହି. ଶ)—
2. The Primordeal Deity.

ପୀଠ ନାୟିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଦୁର୍ଗାପୂଜା ସମୟରେ ଯେଉଁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ-ବର୍ଷୀୟା ବାଳିକାକୁ ଦେବୀରୂପେ କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ପୂଜା କରାଯାଏ—1. A girl of fourteen who represents Durgā during the worship of the Goddess (Apte).
Pīṭha nāyikā
୨ । ଦୁର୍ଗା (ହି. ଶ)—2. Goddess Durgā.

ପୀଠଭୂ—ସଂ. ବି—ପାଚିର ବା କାନ୍ଥଆଦିର ମୂଳଦେଶର ଜମି (ହି. ଶ)—
Pīṭhabhū The basement of a wall (Apte).

ପୀଠମର୍ଦ୍ଦ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—ପୀଠକେଳି (ଦେଖ)—Pīṭhakeḷi (See)
Pīṭhamardda (ପୀଠମର୍ଦ୍ଦକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୀଠମର୍ଦ୍ଦିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ନାଗର ସଙ୍ଗେ ଭେଟ କରାଇବା ବିଷୟରେ ନାଗରୀଙ୍କୁ ଯେଉଁ ସଖୀ ସାହାଯ୍ୟ କରେ—1. A lady who assists a heroine in securing her lover.
Pīṭhamarddikā
୧ । ବେଶ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ନାଚ ଶିଖାଇବା ଗୁରୁ—
2. A dancing master who instructs courtezans in the art of dancing (Apte).

ପୀଠସର୍ପୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୀଠ = ଆସନ + ସୃପ ଧାତୁ = ଗତି କରିବା + ଇନ୍; ଯେ ବସି ବସି ଗମନ କରେ)—ଖଞ୍ଜ—
Pīṭhasarpī (ପୀଠସର୍ପିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Crippled.

ପୀଠ ସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି—୧ । ପୁରାତନ ଦେବାଳୟ—
Pīṭha sthāna 1. An ancient temple.
୨ । ପୁରାଣପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ; ଯେଉଁଠାରେ ସତୀଙ୍କର ଅବୟବ-ବିଶେଷ ଛିଡ଼ିକି ପଡ଼ିଥିଲା; ପୀଠ (୧୩ ଦେଖ)—
2. A sacred spot where a limb of Pārbatī is said to have fallen (Pīṭha 13 See).

ପୀଠିକା—ସଂ. ବି. (ପୀଠ + କ + ଆ)—୧ । ପୀଢ଼ା—
Pīṭhikā 1. A stool.
୨ । ବଇଠି—2. Pedestal; base.
୩ । ପୁସ୍ତକର ଅଂଶ (ଯଥା—ଦଶକୁମାର ଚରିତର ପୂର୍ବପୀଠିକା, ଉତ୍ତରପୀଠିକା)—3. A section of a book (Apte).
ଦେ. ବି—ପିଠିକା (ଦେଖ)—Piṭhikā (See)

ପୀଠୀ—ସଂ. ବି. (ପୀଠ + ସ୍ତ୍ରୀ ଈ)—୧ । ପାଢ଼ା; ଆସନ—
Pīṭhī 1. A seat.
୨ । ଚଉକି; ଟୁଲ୍—2. A stool.
ଦେ. ବି—ପିଠି (ଦେଖ)—Piṭhi (See)

ପୀଡ଼୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପୀଡ଼ା ଦେବା; କଷ୍ଟ ଦେବା—
Pīṛda (root) 1. To give pain; to torment.
୨ । ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା—2. To pound.
୩ । ଅତ୍ୟାଚାର କରିବା—3. To oppress.
୪ । ଦୋହଲାଇବା—4. To shake.
୫ । ଚାପିବା; ପେଡ଼ିବା; ଚପିବା—
5. To squeeze; to press together.
୬ । ଘାଣ୍ଟିବା—6. To agitate.
୭ । ବାଧାଦେବା—7. To oppose; to obstruct.
୮ । ବିରକ୍ତ କରିବା—8. To annoy; to molest.
୯ । ନଗରର ଅବରୋଧ କରିବା—8. To beseige a city.
୧୦ । ଘୋଡ଼ାଇବା; ଆବରଣ କରିବା—
10. To cover; to wrap up (Apte).
୧୧ । ଘୋଡ଼ାଇ ପକାଇବା—11. To eclipse (Apte).
୧୨ । ବିନାଶ କରିବା; ଗାଏବ୍ କରିବା—
12. To suppres; to destroy (Apte).
୧୩ । ଭାଙ୍ଗିବା—13. To break; to violate (Apte).
୧୪ । ନେଇ ଯିବା—
14. To take away; to remove (Apte).

ପୀଡ଼(ଢ଼)—ଦେ. ବି.—ପିଢ଼ (ଦେଖ)
Pīṛda(ṛdha) Pīṛdha (See)

ପୀଡ଼କ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୀଡ଼ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ଯଥା—ପ୍ରଜାପୀଡ଼କ)—୧ । ପୀଡ଼ାଦାୟକ; ଉତ୍ପୀଡ଼କ—1. Troubling; hurtful; oppressing; oppressive.
(ପୀଡ଼କା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । କଷ୍ଟଦାୟକ—2. Painful.
୩ । ବିରକ୍ତିଜନକ—3. Vexatious.
ସଂ. ବି.—ଉତ୍ପୀଡ଼କ ବ୍ୟକ୍ତି—Oppressor; persecutor.

ପୀଡ଼ନ—ସଂ. ବି. (ପୀଡ଼୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଜୁଲୁମ; ଅତ୍ୟାଚାର କରିବା—1 Oppression; tormenting.
Pīṛdana
୨ । ଦୁଃଖ ଦେବା—2. Paining; distressing.
୩ । ଘାଆ ଆଦିର ଘୋଡ଼ିବା; ଘୋଡ଼ା ଜଳା—
3. The smarting of a wound or sore.
୪ । ବଥା; ବିନ୍ଧା—4. Aching.
୫ । ବିରକ୍ତ କରିବା—5. Annoying.
୬ । ହଇରାଣ କରିବା—6. Harassing; persecuting.
୭ । ଉଚ୍ଛେଦନ; ବିନାଶ କରିବା; ଜୁର କରିବା—
7. Devastation; depradation.
୮ । ଚପୁଡ଼ିବା; ରସ ପେଡ଼ିବା—
8. Squeezing; bruising.
୯ । ଚପିବା; ପେଷଣ; ମର୍ଦ୍ଦନ; ଚାପିବା—9. Pressing.
୧୦ । ପରାଭବ କରିବା—10. Defeating. humilating; subjugating.
୧୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରାଦିଙ୍କ ଗ୍ରହଣ (ହି. ଶ.)—11. Eclipse.
୧୨ । ଉଚ୍ଛେଦ; ନାଶ—12. Elimination; ruin.
୧୩ । ଉତ୍ପୋଛାବ; ଲୋପ—
13 Extinction; disappearance.

ପୀଡ଼ନୀୟ—ସଂ. ବିଣ.—(ପୀଡ଼୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନୀୟ)—ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବାର ଉପଯୁକ୍ତ—Deserving to be pressed or pained (etc.)
(ପୀଡ଼ନୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)
ସଂ. ବି.—୧ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ସେନା ରହିତ ରାଜା (ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ସ୍ମୃତି) (ହି. ଶ.)—1. A king shorn of his minister and army.
୨ । (ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ସ୍ମୃତି) ଚାରି ପ୍ରକାର ଶତ୍ରୁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ—
2 One of the 4 classes of enemies mentioned in the codes of Hindu law.

ପୀଡ଼ା—ସଂ. ବି. (ପୀଡ଼୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ଶାରୀରିକ ବା ମାନସିକ କ୍ଲେଶ; ଯନ୍ତ୍ରଣା; ବେଦନା; ବ୍ୟଥା—
Pīṛdā
1. Bodily or mental pain; affliction; pang; anguish; trouble; suffering; distress.
୨ । ଅଙ୍ଗାଦିର ବିନ୍ଧା; ବଥା—2. Aching of any limb
୩ । ଅତ୍ୟାଚାର—3. Oppression; torture.
୪ । ବିନାଶ; ଉଚ୍ଛେଦ—4. Destruction; devastation; annihilation; depradation.
୫ । କ୍ଷତି; ଦୁଃଖ—5. Harm; injury.
୬ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ରୋଗ—6. Disease.
୭ । ଅନୁକମ୍ପା; ଦୟା; କୃପା—7. Compassion; pity.
୮ । ବାଧା—8. Obstruction.
୯ । ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ—9. Breach or deprivation of peace; disturbance.
(ଯଥା—ଆଶ୍ରମ ପୀଡ଼ା ।)
୧୦ । ଶିରୋମାଳା; କିରୀଟ; ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଡ଼ା ହୋଇ ଥିବା ମାଳ—
10. A chaplet.
୧୧ । ସରଳ ବୃକ୍ଷ, ଦେବଦାରୁ—
11. A tree; Pinus Longifolia.
୧୨ । ଅଙ୍ଗାଦିର ଦରଦ—
12. Acute pain or tenderness of any limb.

୧୩ । ରୋଗ—13. Disease; illness.

୧୪ । ସରଳ ଧୂପ—14. An incense extracted f.om the pine tree.

ପୀଡ଼ା(ଡ଼େ)ଇବା--ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ପୀଡ଼ ଧାତୁ ଣିଜନ୍ତ ପୀଡ଼ି ଧାତୁ)—
Pīrdā(rde)ibā ପୀଡ଼ିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତରୂପ — Causative of Pīrdibā.

ପୀଡ଼ାପୀଡ଼ି – ଦେ. ବି—୧ । ଅତିଶୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବା—
Pīrdāpīrdi 1. Afflicting.
ପୀଡ଼ାପୀଡ଼ୀ ୨ । ଉତ୍ପୀଡ଼ନ—2. Oppressing.
जोरजुलम ୩ । ଅତିଶୟ ଜୋରଜଗର ବା ଜବରଦସ୍ତି—3. Coercion.

ପୀଡ଼ା ପୀଡ଼ି କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଉତ୍ପୀଡ଼ନ କରିବା—
Pīrdā pīrdi karibā 1. To oppress.
ପୀଡ଼ାପୀଡ଼ି କରା ୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟ ଦେବା—
दबाव डालना 2. To afflict.
୩ । ବାଧ୍ୟ କରିବା; ଜବରଦସ୍ତି କରିବା—3. To coerce.

ପୀଡ଼ାମାନ—ଦେ. ବିଣ. (ସ. ପୀଡ୍ୟମାନ)—ପୀଡ୍ୟମାନ (ଦେଖ)
Pīrdāmāna Pīḍyamāna (See)

କ୍ଷୁଧା ତୃଷାରେ ପୀଡ଼ାମାନ, ଛଣକେ ତୃଣ ଅଂଚଳନ—
ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

ପୀଡ଼ା ସ୍ଥାନ—ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୀଡ଼ା+ସ୍ଥାନ)—(ଫଳିତଜ୍ୟୋତିଷ)
Pīrdā sthāna ଜନ୍ମକୋଷ୍ଠୀରେ ଲଗ୍ନର ତୃତୀୟ, ଷଷ୍ଠ, ଦଶମ ଓ ଏକାଦଶ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନ; ଅଶୁଭ ଗ୍ରହମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନ (ହି. ଶ.)—(astrology) The places except the 3rd, 6th, 10th and 11th counted from the Lagna in a horoscope.

ପୀଡ଼ିତ—ସ.ବିଣ. ଘୁଂ (ପୀଡ଼ା+ଯୁକ୍ତାର୍ଥେ ଇତ)—୧ । ରୁଗ୍ଣ; ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ;
Pīrdita ରୋଗାର୍ତ—1. Ill; sick; afflicted with disease; diseased.
(ପୀଡ଼ିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ବ୍ୟଥିତ—2. Ailing; suffering.
୩ । କ୍ଲିଷ୍ଟ; ଦୁଃଖିତ—3. Distressed; aggrieved.
୪ । ଘଷ୍ଟ; ମର୍ଦ୍ଦିତ—4. Rubbed; chaffed.
୫ । ଚପୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା—5 Squeezed.
୬ । ଦଳିତ—6. Pressed; kneaded.
୭ । ବିଧ୍ୱସ୍ତ—7. Destroyed; devastated; laid waste.
୮ । ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ; ପ୍ରପୀଡ଼ିତ—8. Oppressed; tortured.
ସ. ବି. (ପୀଡ଼ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ କାନରେ ନୋଳି ଆଦି ପିନ୍ଧିବା ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ଛିଦ୍ର—
1. A bore in the ear of females for putting on rings.
୨ । (+ଭାବ. ତ) ପୀଡ଼ା; ରୋଗ—2. Illness; disease.

ପୀଡ଼ିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସ. ପୀଡ଼ ଧାତୁ)—୧ । ପୀଡ଼ା ଦେବା,
Pīrdibā ପୀଡ଼ା କରିବା—1. To pain; to trouble; to afflict; to give pain.
ପୀଡ଼ା **पीड़ना**

ବନ ଦେଖି ପୀଡ଼ିଲ ମଦନ ଶର ଜାଳା—ଶ୍ରୀଶଙ୍କର. କଥାରାଜାଶ ।

୨ । ଉତ୍ପୀଡ଼ନ କରିବା—2. To oppress.
୩ । ଚପୁଡ଼ିବା—3. To squeeze.
୪ । ଚପିବା—4. To press.
୫ । ପୀଡ଼ିତ ହେବା; କ୍ଲିଷ୍ଟ ହେବା—5. To be afflicted.

ଭସ୍ମ ଲବଣ କଟୁ ଟଙ୍କ, ଶାକ ଅମ୍ଳିକ ଯା ଭକ୍ଷଣ
ଜନମ ଭାହାର କରଇ. ସେ ରସେ ସର୍ବାଙ୍ଗ ପୀଡ଼ଇ—
ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୀଡ଼ିୟ(ଆ)— ଦେ. ବି. (ସ. ପୀଡ଼ ଧାତୁ=ଚପୁଡ଼ିବା; ତୈଳବୀଜ ଚପୁଡ଼ା
Pīrdiya(ā) ହେବାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ —ପିଡ଼ିଆ (ଦେଖ)
Pirdiā (See)

ପୀଡ୍ୟମାନ—ସ. ବିଣ. (ପୀଡ଼ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ମାନ)—
Pīḍyamāna ୧ । ଯାହାକୁ ପୀଡ଼ା ଦିଆଯାଉଅଛି, ଉତ୍ପୀଡ୍ୟମାନ—
(ପୀଡ୍ୟମାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Which is being oppressed.
୨ । କ୍ଲିଶ୍ୟମାନ—2. Suffering; ailing.
୩ । ଚପୁଡ଼ା ଯାଉଥିବା—4 Being squeezed.
୪ । ଚପା ଯାଉଥିବା—3. Being pressed.

ପୀଡ଼ା(ଢ଼ି)—ଦେ. ବି—ପିଢ଼ା(ଢ଼ି) (ଦେଖ)
Pīrdhā(rdhi) Pirdhā(rdhi) (See)

ପୀତ—ସ. ବିଣ. (ପା ଧାତୁ=ପିଇବା+କର୍ମ. ତ)—୧ । ପାନ କରା
Pīta ଯାଇଥିବା—1. Drunk; quaffed.
ପୀତବା } ବି ୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ପାନକର୍ତ୍ତା; ପିଇଥିବା; ପାନ
ପୀତବ୍ଧ } କରିଥିବା—2. Having drunk.
୩ । ହଳଦିଆ—3. Yellow.
୪ । ପାଣ୍ଡୁରା; କପିଳ—4. Grey; tawny.
ସ. ବି. (+ଭାବ. ତ)—୧ । ପାନ; ପିଇବା କର୍ମ—
1. Drinking.
୨ । ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ—2. Yellow colour,
୩ । ହରତାଳ—3. Yellow orpiment.
୪ । କୁସୁମଫୁଲ—
4. Safflower; Cathamus Tinctorius.
୫ । ଗୋମେଦ, ପୁଷ୍ପରାଗମଣି, ପୋଖରାଜ—5. Topaz.
୬ । ଗୋରୋଚନା—6. Yellow pigment.
୭ । ଶାଖୋଟ ବା ଶାହାଡ଼ା (ଗଛ)—
7. Trophis Aspera (tree).
୮ । ଅଙ୍କୋଠ; ଧଳା ଆଙ୍କୁ ଗଛ—
1. Alangium Hexapetallum.
୯ । ପୀତଝିଣ୍ଟି (ହି. ଶ.); ଦାସକେରେଣ୍ଡା—
9. Barleria Prionites.
୧୦ । ଏକପ୍ରକାର ସୋମଲତା (ହି. ଶ.)—
10. A kind of Soma creeper.
୧୧ । ବେତ (ହି. ଶ)—11. Ratan cane.
୧୨ । ସରଳଧୂପ (ହି. ଶ.)—
12. Incense extracted from the pine tree.

୧୩ । କପିଳବର୍ଣ୍ଣ (ହ୍ର. ଶ.)—13. Grey or tawny colour.
୧୪ । ହରିଚନ୍ଦନ (ହ୍ର. ଶ.)—14. A kind of sandal.
୧୫ । ନନ୍ଦୀବୃକ୍ଷ (ହ୍ର. ଶ.); ଭୁନ୍ଦ ଗଛ—15. Mulberry.
୧୬ । ପଦ୍ମ କାଷ୍ଠ (ହ୍ର. ଶ.) (ଦେଖ)
16. Padma kāshṭha (See)
ଦେ. ବ—(ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗର ପକ୍ଷୀ) ହଳଦୀବସନ୍ତ ପକ୍ଷୀ—
The yellow Barbet; Cyanops Asiatica (bird).
ତମାଳ ଡଗୁରୁ ପୀତପୁଷ୍ପ ବେଢ଼ି ପୀତାମ୍ବର ଶୋଭ ବଶେ—
ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବଦଗ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାନନ୍ଦ ।

ପୀତକ—ସଂ. ବି. (ପୀତ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—୧ । ହରତାଳ—
Pītaka 1. Yellow orpiment.
୨ । କୁଙ୍କୁମ; ଜାଫ୍ରାନ—2. Saffron.
୩ । ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ—3. Aloe wood.
୪ । ପଦ୍ମ କାଷ୍ଠ—4. A fragrant wood.
୫ । କୁସୁମଫୁଲ—5. Safflower.
୬ । ପିତଳ—6. Brass.
୭ । ମଧୁ—7. Honey.
୮ । ହଳଦୀ—
8. Turmeric; Curcuma Zanthorrhiza.
୯ । (ଗଣିତ) ଅବ୍ୟକ୍ତ ରାଶିବିଶେଷ—
9. (mathematics) An unknown quantity.
୧୦ । ଅଶୋକ ଗଛ—
10. Janesia Asoka (tree).
୧୧ । ଚିରେଇତା ଗୁଳ୍ମ—
11. A sort of Gentia; Cheerātā.
୧୨ । ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—
12. Name of a demon,
୧୩ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମାକ୍ଷିକ (ହ୍ର. ଶ.)—
13. Iron or copper pyrites.
୧୪ । ବିଜୟ ସାର; ସାଲ ନିର୍ଯ୍ୟାସ (ହ୍ର. ଶ.)—
14. The gum of pine tree used as incense.
୧୫ । ପୀତ ଲୋଧ୍ର (ଉ. ଶ.)—15. The yellow variety of Simplocus Racemosa.
୧୬ । ପୀତ ଚନ୍ଦନ (ହ୍ର. ଶ.)—
16 Yellow sandal wood.
୧୭ । ବଙ୍କୀରତ; ଏକ ପ୍ରକାର ବବୁର ଗଛ (ହ୍ର. ଶ.)—
17 Acacia Arabica.
୧୮ । ଗାଜର (ହ୍ର. ଶ.)—18. Carrot.
୧୯ । ପୀତ ଜୀରକ; ଧଳା ଜୀରା (ହ୍ର. ଶ.)—
19. Cumin seed.

ପୀତ କଦଳୀ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କଦଳୀ; ଚମ୍ପା କଦଳୀ—
Pīta kadalī A variety of plantain with yellow pulp.

ପୀତ କନ୍ଦ—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଗାଜର—
Pīta kanda Carrot.

ପୀତ କରବୀରକ—ସଂ. ବି—(ହଳଦିଆ) କନିଅର ଫୁଲ—
Pīta karabīraka Bastard oleander.

ପୀତକା—ସଂ. ବି. (ପୀତକ+ଆ)—୧ । ଦାସକେରେଣ୍ଟା—
Pītakā 1. The yellow flowered Barleria (plant).
୨ । ହଳଦୀ—2. Turmeric.

ପୀତ କାବେର—ସଂ. ବି. (ପୀତ+କାବେର=ବସ୍ତ୍ର)—
Pīta kābera ୧ । କୁଙ୍କୁମ—1. Saffron.
(ପୀତକାବର—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପିତ୍ତଳ—2. Brass.
୩ । ପୀତାକୋରୁଆ ଗୁଳ୍ମ—
3. Holarrhena Dysenterica (plant).

ପୀତ କାଷ୍ଠ—ସଂ. ବି—୧ । ପୀତ ଚନ୍ଦନ—
Pīta kāshṭha 1. Yellow sandal.
୨ । ପଦ୍ମ କାଷ୍ଠ (ହ୍ର. ଶ.) (ଦେଖ)
2. Padma kāshṭha (See)

ପୀତକାଷ୍ୟ—ସଂ. ବି—ପୀତ ଚନ୍ଦନ—
Pītakāshya Yellow Sandal.

ପୀତ କୁରବକ—ସଂ. ବି—ଦାସକେରେଣ୍ଟା (ହ୍ର. ଶ.)—
Pīta kurabaka The yellow flowered Barleria.
(ପୀତ କୁରୁଣ୍ଟ, ପୀତ କୁସୁମ, ପୀତଝିଂଟୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୀତ କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ—ସଂ. ବି—ବୋଇଲ କଖାରୁ—
Pīta kushmāṇḍa Curcurbita Maxima.

ପୀତ କୋସା—ସଂ. ବି—ଗୋସାଉଳି (ଦେଖ)
Pīta kosā Gosāuḷi (See)

ପୀତ ଗନ୍ଧ—ସଂ. ବି—ପୀତ ଚନ୍ଦନ (ଦେଖ)
Pīta gandha Pīta chandana (See)

ପୀତ ଚନ୍ଦନ—ସଂ. ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଓ ପୀତାଭ ଚନ୍ଦନ; ହରିଚନ୍ଦନ—A species of yellow sandal wood.
Pīta chandana
ସଂ. କାଳିସାର, କାଳାନୁସାର୍ଯ୍ୟକ, ପୀତକ, ପୀତକା, ବଙ୍ଗୁର, କାଳେୟ, ବଙ୍ଗର, କାଳୀୟ, କାଳୀୟକ, ପୀତାଭ, ମାଧବପ୍ରିୟ, କାଳୟକ, ହରିଚନ୍ଦନ, ହରିପ୍ରିୟ, ପୀତଗନ୍ଧ, ପୀତକାଷ୍ଠ, କଳମ୍ବା
ଦ୍ରା. କଳମ୍ବକ
ତେ. କଳମ୍ବନ

[ଗୁ—ଏହା ଶୀତବୀର୍ଯ୍ୟ, ତିକ୍ତରସ ଓ କାନ୍ତିକାରକ । ଏହା ବିଚର୍ଚ୍ଚିକା, କୁଷ୍ଠ, କଣ୍ଡୁ, କଫ, ଦଦ୍ରୁ, ବିଷଦୋଷ, ରକ୍ତପିତ୍ତ, କୃମି, ବ୍ୟଙ୍ଗ, ପିତ୍ତଦୋଷ, ପିପାସା, ଜ୍ୱର ଓ ଦାହରୋଗରେ ଉପକାରୀ । ରକ୍ତ ଚନ୍ଦନର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୁଣ ଏଥିରେ ଦେଖାଯାଏ । ଏହା ଘୋର କର ଦେହରେ ଓ ଦେବତାଙ୍କ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ ବୋଳାଯାଏ ।]

ପୀତ ଚମ୍ପକ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୀତ+ଚମ୍ପକ)—
Pīta champaka ୧ । ହଳଦିଆ ଚମ୍ପା—
1. Yellow Champaka flower.
୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି ବା ଉପମିତ) ପ୍ରଦୀପ—2. Lamp.

ପୀତ ତଣ୍ଡୁଳ—ସଂ. ବି—ସାଲ ଗଛ (ହ୍ର. ଶ.) —
Pīta taṇḍula The Sāla tree.
(ପୀତ ତଣ୍ଡୁଳକା —ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୀତ ତୁଣ୍ଡ—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୀତ + ତୁଣ୍ଡ)—
Pīta tuṇḍa ୧ । କାରଣ୍ଡବ ପକ୍ଷୀ; ବାଲି ହଂସ—
(ପୀତ ତୁଣ୍ଡ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. A kind of goose.
୨ । ବାୟା ଚଢ଼େଇ—2. The tailor bird.

ପୀତ ଦାରୁ—ସଂ. ବ—୧ । ଦେବଦାରୁ—
Pīta dāru 1. Pine tree.
୨ । ସରଳ ଧୂପ—2. The gum of pine used as incense.
୩ । ହଳଦୀ (ହି. ଶ.)—3. Turmeric.

ପୀତଦୁଗ୍ଧା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୀତ + ଦୁଗ୍ଧ + ଆ)—
Pīta dugdhā ୧ । ଯେଉଁ ଗାଈର ଦୁଧ ବାଛୁରୀ ପିଇ ସାରିବା ପରେ ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦୁହାଁ ଯିବା ପାଇଁ ଗାଈ ବନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ—
1. A milch cow ready to be milked after the calf has sucked.
୨ । ଦୁହାଁଳୀ ଗାଈ—2. A milch cow (Apte).
୩ । ଯେଉଁ ଗାଈର ଦୁଧ ପୂର୍ବରୁ ମହାଜନଙ୍କୁ ବନ୍ଧକ ଦିଆ ଯାଇଅଛି—3. A cow whose milk has been pledged (Apte).

ପୀତଦ୍ରୁ—ସଂ. ବ—୧ । ଦାରୁ ହରିଦ୍ରା; ଭାଳ ହଳଦୀ—
Pītadru 1. A kind of turmeric.
୨ । ଦେବଦାରୁ—2. Pine.

ପୀତ ଧଡ଼ା—ଦେ. ବ. (ସଂ ପୀତ ଧଟୀ)— ଅଣ୍ଟାରେ ଉଡ଼ା ଯିବା ହଳଦିଆ
Pīta dhardā ପାଟ ଚଦର; ପୀତାମ୍ବର—A yellow silk sheet used as belt.
[ଦ୍ର—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏହାକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ଉଡ଼ୁ ଥିଲେ ।]

ପୀତନ—ସଂ. ବ. (ପୀତ = ହଳଦୀ + ନୀ ଧାତୁ + ଅ)—୧ । କୁଙ୍କୁମ—
Pītana 1. Saffron.
(ପୀତନକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ ହରତାଳ—
2. Yellow orpiment.
୩ । ଧୂପ ସରଳ—2. The gum of pine tree.
୪ । ପର୍କଟିବୃକ୍ଷ; ଜରଗଛ—4 The wavy leafed fig tree.
୫ । ଆମ୍ବଡ଼ାଗଛ (ହି ଶ)—
5. The hog-plum tree (Apte).

ପୀତନକ—ସଂ. ବ.—୧ । ଆମ୍ରାତକ; ଆମ୍ବଡ଼ା—
Pītanaka 1. The hug plum.
୨ । କୁଙ୍କୁମ—2. Saffrom.
୩ । ହରତାଳ—3. Yellow orpiment.
୪ । ଦେବଦାରୁ—4. A sort of pine.

ପୀତନାଶ—ସଂ. ବ—ଲକୁଚ;ଜେଉଟ (ଦେଖ)—
Pītanāśa Jeuta (See)

ପୀତନୀ—ସଂ. ବ—ଶାଳପର୍ଣ୍ଣୀ (ହି. ଶ) ଦେଖ—
Pītani Śālaparṇṇī (See)

ପୀତ ନୀଳ—ସଂ. ବ.—ସାବଜାବର୍ଣ୍ଣ; ତୃଣବର୍ଣ୍ଣ
Pīta nīla Green colour.
ସଂ. ବ୍ରଣ—ସାବଜା—Green.

ପୀତ ପଟ—ସଂ.ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି;ପୀତ+ପଟ)—ପୀତବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନକାରୀ—
Pīta paṭa Putting on yellow cloth.
ପୀତପଟ ନଟ ନା ମୋ ଅଗରେ କ ଖିର
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—କଶୋରୀ ବଳ୍ଲ ପ ଗୀତ
ସଂ. ବ— ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—An epithel of Śrīkṛushṇa.

ପୀତ ପରାଗ—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୀତ + ପରାଗ) —ପଦ୍ମକେଶର(ହି.ଶ.)
Pīta parāga The filaments of lotus.

ପୀତପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବ. (ପୀତ+ପର୍ଣ୍ଣ+ଈ)—ବୃଶ୍ଚିକାଳୀ; ବିଛୁଆଣ—
Pītaparṇṇi The stringing nettle.

ପୀତ ପାଦପ—ସଂ. ବ. ୧ । ଶେୟାନାକ; ଫଣଫଣା (ଦେଖ)
Pīta pādapa 1. Phaṇaphaṇā (See).
୨ । ଲୋଧ (ହି. ଶ).—2. Simplocus Racemosus.

ପୀତପାଦା—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୀତ + ପାଦ + ଅ) — ସାରୀ ପକ୍ଷୀ—
Pītapādā The myna bird.

ପୀତପିଷ୍ଟ—ସଂ.ବ—ସୀସାଧାତୁ—
Pītapiṣṭha Lead (metal) (Ape).

ପୀତ ପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବ. (କର୍ମଧା ଓ ବହୁବ୍ରୀହି) ୧ । କଣିଅର—
Pītapushpa 1. Yellow oleander.
(ପୀତପୁଷ୍ପକ—ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ପୀତ ଝିଣ୍ଟି—
2. The yellow flowered Barlaria.
୩ । ଜଉଁ (ହି.ଶ.)—3. Luffa Acutangula.
୪ । ତଗର (ହି. ଶ).—4. Tagara (See)

ପୀତପୁଷ୍ପା—ସଂ. ବ (ବହୁବ୍ରୀହି.) ୧ । ମହାକାଳ (ଦେଖ)—
Pīta pushpā 1. Mahākāla (See).
୨ । ଜଉଁ—2. Luffa Acutangula.
। ପୀତ ଝିଣ୍ଟି—3. Yellow Barleria.
୪ । ହଳଦିଆ ଯୁଇ—4. Yellow Jui flower.
୫ । କଣିଅର—5, Yellow oleander.

ପୀତପୁଷ୍ପୀ—ସଂ. ବ—ପୀତପୁଷ୍ପା ୪।୫ (ଦେଖ)
Pītapushpī Pītapushpā 4. 5. (See)

ପୀତ ବାଲୁକା—ସଂ. ବ—ହଳଦୀ (ହି. ଶ)
Pīta bāluka Turmeric.

ପୀତ ବାସ—ସଂ.ବ ପୁଂ—(ପୀତ + ବାସ = ବସ୍ତ୍ର;ବହୁବ୍ରୀହି)୧ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—
Pita bāsa 1, Śrīkṛushṇa.
୨ । ଲୋକଙ୍କ ନାମ—2. A name given to males.

ପୀତବାସାଃ—ସଂ.ବ୍ରଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି;ପୀତ + ବାସସ୍)—ଯେ ହଳଦିଆଲୁଗା-
ītabāsā ପିନ୍ଧେ—Wearing yellow cloth.
ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାମ—A name of Śrīkṛushṇa.

ପୀତବୀଜା—ସଂ. ବ.—ମେଥି—
Pītabījā Trigonella FænuGræcum; fenugreek.

ପୀତଭୃଙ୍ଗି (ଙ୍ଗୀ)—ସଂ. ବ.—ଭୃଙ୍ଗରାଜ (ଦେଖ)
Pītabhṛuṅgi (ṅgī) Bhṛuṅgarāja (See)
(ପୀତଭୃଙ୍ଗରାଜ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୀତ ମଣି—ସଂ. ବି.—ପୁଷ୍ପରାଗ; ପୋଖରାଜ ମଣି—
Pīta maṇi (ପୀତରତ୍ନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Topaz.

ପୀତ ମୁଦ୍ଗ—ସଂ. ବି—ସୁନାମୁଗ; ମେଥିମୁଗ—
Pīta mudga A kind of mung (pulse).

ପୀତ ମୂଳକ—ସଂ ବି.—ପୀତ କନ୍ଦ (ଦେଖ)—
Pīta mūlaka Pīta kanda (See)

ପୀତ ରକ୍ତ— ସଂ. ବି. ୧ । ପୋଖରାଜ ମଣି—
Pīta rakta 1, Topaz,
୨ । ପଦ୍ମ କାଷ୍ଠ (ଦେଖ)—2. Padma kāshṭha (See)

ପୀତ ଲୋହ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୀତ + ଲୋହ)—ପିତ୍ତଳ—
Pīta loha Brass.

ପୀତଶାଳ—ସଂ ବି. —୧ । ପିୟାଶାଳ (ଦେଖ)
Pītaśāla Piyāśāla (See)
(ପୀତଶାଳକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅସନ (ଦେଖ)—
2, Asana (see)

ପୀତ ସାର—ସଂ. ବି—୧ । ହରିଚନ୍ଦନ; ପୀତ ଚନ୍ଦନ—
Pīta sāra 1, Yellow sandal wood.
୨ । ଗୋମେଦ ବା ପୁଷ୍ପରାଗମଣି—2, Topaz
୩ । ଚନ୍ଦନ ବୃକ୍ଷ—3. Sandal wood.
୪ । ଲେମ୍ବୁ; କମଳା—4, Common Citron; lemon.
୫ । ଅଙ୍କୋଠ; ଧଳାଆଙ୍କୁ ଗଛ—
5, Alangium Hexapetallum tree.
୬ । ପିୟାଶାଳ (ଦେଖ)—6, Piyāśāla (See).
୭ । ଅସନ (ଦେଖ)—7, Asana (See)
୮ । ଶିଳାରସ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)—8, Silārasa (See)

ପୀତ ସାରକ—ସଂ. ବି—୧ । ଅଙ୍କୋଠ ବୃକ୍ଷ—
Pīta sāraka 1. Alangium tree.
୨ । ନିମ୍ବ ଗଛ—2. Nim tree.

ପୀତସାରି—ସଂ. ବି—ସୁରୁମା—
Pītasāri (ପୀତସାରିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) Antimony.

ପୀତ ସାଳ—ସଂ. ବି—୧ । ପିୟାଶାଳ (ଦେଖ)—
Pīta sāla 1. Piyāśāla (See)
(ପୀତ ସାଳକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅସନ (ଦେଖ)—
2. Asana (See)

ପୀତ ସ୍ଫଟିକ—ସଂ. ବି—ପଦ୍ମରାଗ ମଣି—
Pīta sphaṭika Topaz.

ପୀତ ସ୍ଫୋଟ—ସଂ. ବି—ଖୁଜୁଳି; କାଛୁ (ହି. ଶ)—
Pīta sphoṭa Itches.

ପୀତା— ସଂ. ବି—(ପୀତ + ଆ)—୧ । ହଳଦି—
Pītā 1. Turmeric.
୨ । ଗୋରୋଚନା—
2. Yellow pigment found in cow's head.
୩ । ଦାରୁ ହଳଦୀ (ହି. ଶ.)—
3. Dāru haladī (See)
୪ । ଚମ୍ପା କଦଳୀ (ହି. ଶ) —
4. A variety of plantain with yellow pulp.
୫ । ଶାଳପର୍ଣ୍ଣୀ (ହି. ଶ)—5. Śālaparṇṇī (See).
୬ । ଆକାଶବଲ୍ଲୀ; କମ୍ପିଲ୍ଲୀ ଲତା (ହି. ଶ)—
6. A parasitic creeper.
୭ । ଦେବଦାରୁ (ହି. ଶ)—7. Pine (tree).
୮ । ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା (ହି. ଶ) (ଦେଖ)—
8. Aswagandhā tree (See).
୯ । ଜଙ୍ଗଲୀ ଟଙ୍ଗା (ହି. ଶ)—9. Wild orange.
ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପୀତର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Pīta.
ଦେ. ବି.—ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ.—ପୀତାମ୍ବର ଓ ପୀତାମ୍ବରୀର ଡାକନାମ-
Name for calling Pītāmbara (male) and Pītāmbarī (female).

ପୀତାଭ—ସଂ. ବିଣ (ବହୁବ୍ରୀହି); ପୀତ + ଆଭା)—ହଳଦିଆ—
Pītābha Yellow.
(ପୀତାଭା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି—ପୀତ ଚନ୍ଦନ (ହି. ଶ)—
Yellow sandal.

ପୀତାମାରି—ଦେ. ବି —ବନ୍ୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—
Pītāmāri A kind of wild tree.
[ଦ୍ର—ଏହାର ଉଚ୍ଚତା ପ୍ରାୟ ୧୫ ଫୁଟ ହୁଏ ।]

ପୀତାମ୍ବର—ସଂ. ବି—(କର୍ମଧା; ପୀତ + ଅମ୍ବର)—୧ । ହଳଦିଆ ଲୁଗା—
Pītāmbara 1. Yellow cloth.
୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ବିଷ୍ଣୁ; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—2. Śrīkṛushṇa.
୩ । ନର୍ତ୍ତକ—3. A dancer.
୪ । ନଟ—4. An actor.
୫ । ହଳଦିଆ ବସ୍ତ୍ରଧାରୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ—
5. A mendicant wearing yellow clothes.
(ପୀତାମ୍ବରା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ହଳଦିଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—Wearing yellow clothes.

ପୀତାମ୍ବର ଦାଶ—ଦେ. ବି (ନାମ)—ଜନୈକ ଗଞ୍ଜାମବାସୀ ଓଡ଼ିଆ
Pītāmbara dāśa ବ୍ରାହ୍ମଣ କବି—An Ordiā Brāhmaṇa poet of Ganjam.
[ଦ୍ର—ଏ ଓଡ଼ିଶା ରାଜା ଶ୍ରୀ ମାରକଶୋର ଦେବଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ (ଖ୍ରୀ: ୧୭୩୬—୧୭୭୩) ତାହାଙ୍କର ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଗ୍ରନ୍ଥ 'ନୃସିଂହ ପୁରାଣ' ରଚନା କରିଥିଲେ । ତାରଣୀ-ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟ—ଇତିହାସ ।
ଏ କବି ଗୁପ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ବାଲୁକେଶ୍ୱର । ଋଷିକୁଲ୍ୟା ନଦୀ ତଟରେ ଏହାଙ୍କର ମଠ ଥିଲା—ଜଗବନ୍ଧୁ-ପ୍ରାଚୀନ-ଉତ୍କଳ ।]

ପୀତାମ୍ବର ଦେବ—ଦେ. ବି (ନାମ)—ଜନୈକ ଓଡ଼ିଆ କବି—
Pītāmbara deba An Ordiā poet.
[ଦ୍ର—ଏ ଜଣେ ରାଜା ବା ରାଜବଂଶୀୟ ଥିଲେ । 'ଅଖିଳ ଚିନ୍ତାମଣି' ନାମରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଉକ୍ତିଗ୍ରନ୍ଥ ଏହାଙ୍କ ରଚିତ—ତାରଣୀ-ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟ-ଇତିହାସ ।]

ପୀତାମ୍ବର ମିଶ୍ର କବିଚନ୍ଦନ—ଦେ. ବ—(ନାମ)—ଜନୈକ ଓଡ଼ିଆ କବି
Pītāmbara miśra kabichandna An Ordiā poet.
[ଦ୍ର—୧୯ଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗର କବି । 'ରାମବିରୁଦାବଳୀ' ଓ 'ପୀତାମ୍ବରୀ ଚଣ୍ଡୀ' ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରଣେତା—ଜଗବନ୍ଧୁ. ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ।]

ପୀତାମ୍ବର ରାଜେନ୍ଦ୍ର—ଦେ. ବ (ନାମ)—ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ କବି—
Pītāmbara rājendra An Ordiā poet.
[ଦ୍ର—ଏ ସମ୍ଭବତଃ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ଚିକିଟି ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଥିଲେ; 'ରାମଲୀଳା' ଏହାଙ୍କ ରଚିତ ଗ୍ରନ୍ଥ ।]

ପୀତାମ୍ବରା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୀତାମ୍ବର+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ପୀତାମ୍ବର ପରିଧାନ କାରିଣୀ—(female) Wearing yellow cloth.
ସଂ. ବ—୧ । ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ—1. Goddess Lakshmī
୨ । ବଗଳାମୁଖୀ—2. One of the forms of Durgā or Daśamahābidyā.

ପୀତାମ୍ବରୀ—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପୀତାମ୍ବର ପରିଧାନ କାରିଣୀ—
Pītāmbarī (female) Wearing yellow cloth.
ଦେ. ବ—(ସଂ. ପୀତାମ୍ବର)—୧ । ଏକପ୍ରକାର ହଳଦିଆ ପାଟ ଶାଢ଼ୀ—1. A kind of yellow silk cloth.
[ଦ୍ର—ଏଥିର ଟାଣୀ ନାଲି ଓ ଭରଣୀ ହଳଦିଆ ।]
୨ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କର ନାମ—
2. A name given to females.

ପୀତାରୁଣ—ସଂ. ବ ଓ ବିଣ—(ପୀତ+ଅରୁଣ)—୧ । ହଳଦିଆ ମିଶା ନାଲି ରଙ୍ଗ—Yellowish red colour.
୨ । ସୁନରି ଫାଟିବା ବେଳ—
2, Daybreak;
ସଂ. ବିଣ – ହଳଦିଆ ମିଶା ନାଲି—Yellow-red.

ପୀତାଶ୍ମା—ସଂ. ବ. (ପୀତ+ଅଶ୍ମନ୍)—ପୁଷ୍ପରାଗ ମଣି—
Pītāśmā (ପୀତାଶ୍ମ—ଅନ୍ୟରୂପ) Topaz.

ପୀତି—ସଂ. ବ. (ପା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତି)—୧ । ଘୋଡ଼ା—
Pīti 1. Horse.
୨ । (+ଭାବ. ତି) ପାନ, ପିଇବା—
2. Drinking; draught,
୩ । (+ଅଧି. ତି) ଶୁଣ୍ଡି ଦୋକାନ; ଶୌଣ୍ଡିକାଳୟ—
3. Wine shop; dram shop; tavern.
୪ । ହାତି ଶୁଣ୍ଡ—4. The proboscis of an elephant.
୫ । ଗତି; ଗମନ—5. Going (Apte).
୬ । (ବୈଦିକ) ରକ୍ଷଣ—6. (vedic) Protection.

ପୀତିକା—ସଂ. ବ. (ପୀତ+କ+ଷ୍ଟ. ଆ)—୧ । ହଳଦୀ—
Pītikā 1. Turmeric.
୨ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଯୂଥୀ; ହଳଦୀଆ ଯୁଇ—2. Golden jasmine.

ପୀତି—ସଂ. ବ. (ପୀତ+ଇନ୍; ଅଛି. ଅର୍ଥରେ)—ଘୋଡ଼ା—
Pīti Horse.

ପୀତୁ—ସଂ. ବ. (ପା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୁ; ଜଳକୁ ଶୁଖାଇବାରୁ)—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ
Pītu 1. The sun.
୨ । ଅଗ୍ନି—2. Fire.
୩ । ଯୂଥପତି; ହସ୍ତୀ—3. The chief leading elephant of a herd.
ଦେ. ବ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ପୀତାମ୍ବର ଓ ପୀତାମ୍ବରୀର ଡାକ ନାମ—
Name for calling Pītāmbara and Pītāmbarī.

ପୀଥ—ସଂ. ବ. (ପା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଥ)—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—
Pītha 1. The sun.
୨ । ଅଗ୍ନି—2. Fire.
୩ । କାଳ—3. Time.
୪ । (+କର୍ମ. ଥ) ଜଳ—4. Water.
୫ । ଘୃତ—5. Ghee.

ପୀଥି—ସଂ. ବ. (ପା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଥି)—ଘୋଟକ—
Pīthi Horse

ପୀନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ୟାୟୃ ଧାତୁ=ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Pīna ୧ । ସ୍ଥୂଳ; ମୋଟା—1. Muscular; fat; corpulent; robust; stout; bulky; plump.
୨ । ଫୁଲି ଥିବା—2. Swollen.
୩ । ପ୍ରବୃଦ୍ଧ; ପୁଷ୍କଳ—
3. Enlarged; developed; profuse.
୪ । ସମ୍ପନ୍ନ; ପୂର୍ଣ୍ଣ—4. Finished; full.
୫ । ଗୋଲ ଓ ସ୍ଥୂଳ—5. Full and round.
୬ । ମାଂସଳ—
6. Brawny; fleshy. (Apte).

ପୀନ ଉରଜା—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ସଂ. ପୀନ+ଉର=ବକ୍ଷ+ଜନ୍ ଧାତୁ +ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—(ପୃଥିବୀରୁ ଜାତା)—ସୀତା—
Pīna urajā Sītā.

ଚିତିନରେ ପୀନ ଉରଜା ଅତୁଳ ରୂପ ଦେଖି କ ମାଗିବୁ ।
ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ ।

ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୀନ+ଉରଜ+ଆ)—ପୃଥୁଳ ସ୍ତନବିଶିଷ୍ଟା (ସ୍ତ୍ରୀ)—(a woman) Having plump breasts.

ପୀନ ପୟୋଧର—ସଂ. ବ. (କର୍ମଧା)—ଲାଉଆ ଦୁଧ; ସ୍ଥୂଳସ୍ତନ; ପୀବର ସ୍ତନ—Plump breasts.
(ପୀନସ୍ତନ; ପୀନ ବକ୍ଷଃ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୀନ ପୟୋଧରା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଲାଉଆ ଦୁଧୀ; ପୀବର-ସ୍ତନୀ; ସ୍ଥୂଳ କଠିନ କୁଚ—(a woman) Having plump and prominent breasts; having a full bosom.
ପୀନସ୍ତନୀ, ପୀନବକ୍ଷାଃ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପୀନ ଶିଳା—ସଂ. ବ.—(କର୍ମଧା; ପୀନ+ଶିଳା)—କଠିନ ପ୍ରସ୍ତର—
Pīna śilā Hard stone.

ଜାଦ୍ୟ ଜାଳଣା ଜଣା ଅର୍ଥେ ନ କରି ପରସ୍ପରେ କଥା ମୋହ,
ବପିଳ ପୀନ ଶିଳା ପରେ ସେ ଦୀପୀ ପ୍ରାସ୍ତ ଅବଦତ ହୋଇ ।
ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ

ପୀନସ—ସଂ. ବି. (ପୀନ=ମୋଟା+ସେ ଧାତୁ=ନାଶ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)
Pīnasa ୧ । ନାସିକା ରୋଗବିଶେଷ; ପିନସରୋଗ—
1. Atrophic rhinites; polypus of the nose.
୨ । ସର୍ଦ୍ଦି—2. Cold; catarrh.

ପିନସା—ସଂ. ବି.—କାକୁଡ଼ି—
Pīnasā Cucumber.

ପୀନସୀ—ସ ବିଣ. ପୁଂ. (ପୀନସ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ପୀନସ ରୋଗ-
Pīnasī ଗ୍ରସ୍ତ—Suffering from polypus of the nose
(ପୀନସିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) or cold.

ପୀନା—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପିନ୍)—କାଠର ସରୁ ଖିଲ—
Pīnā Slender wooden peg.
ପୀନା **पीना**

ପୀନୋଧ୍ନୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୀନ=ସ୍ଥୂଳ+ଉଧସ୍=
Pīnodhnī ପଣ୍ଡା+ଈ)—କୁଣ୍ଡୋଧ୍ନୀ ବା ପୀବରସ୍ତନୀ ଗୌ; ବଡ଼
(ପୀନୋଧାଃ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପଣ୍ଡା ଥିବା ଗାଈ—A cow with
a large udder.

ପୀନୋନ୍ନତ ପୟୋଧର—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ପୀନ+ଉନ୍ନତ+
Pīnonnata payodhara ପୟୋଧର)—ସ୍ଥୂଳ ଓ କଠିନ ସ୍ତନ;
ଯେଉଁ ପୀନ ସ୍ତନ ଢଳଆଡ଼କୁ ଝୁଙ୍କି ନାହିଁ—Plump and
prominent breasts; tight and plump
breasts.

ପୀନୋନ୍ନତ ପୟୋଧରା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—
Pīnonnata payodharā ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ତନ ସ୍ଥୂଳ ଓ ଉନ୍ନତ—
(a woman) With tight and plump
breasts,

ପୀପରୀ—ସଂ. ବି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ଲକ୍ଷ ଗଛ (ହି. ଶ)—
Pīparī A small variety of Plaksha tree.

ପୀବର—ସଂ. ବିଣ. (ପୈ ଧାତୁ=ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା+ବର)—
Pībara ୧ । ପୀନ; ସ୍ଥୂଳ; ମୋଟା—
ପୀବରା } ସ୍ତ୍ରୀ 1. Fat; plump.
ପୀବରୀ } ୨ । କୁଣ୍ଡୋଦ୍ଭୃଷ୍ଣା; ସ୍ଥୂଳାଙ୍ଗ—
[ପୀବରତା(ତ୍ୱ)—ବି] 2. Corpulent.
୩ । ଗୁରୁ; ଭାରି (ହି. ଶ)—3. Heavy.
ସଂ. ବି—୧ । କଚ୍ଛପ; କଇଁଛ—1. Tortoise (Apte)
୨ । ଜଟା (ହି. ଶ)—2. Matted hair.

ପୀବର ସ୍ତନୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ପୀନସ୍ତନୀ; ଘନକୁଚ—
Pībara stanī 1. (a woman) Having plump
breasts.
୨ । କୁଣ୍ଡୋଧ୍ନୀ—2. (a cow) Having a plump or
large udder.

ପୀବରା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୀବର+ଆ)—ପୀବରର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Pībarā Feminine of Pībara.
ସଂ. ବି—୧ । ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା—
1. A medicinal plant; Physalis Flexuosa.
୨ । ଶତାବରୀ; ଛତୋରୀ—2. A thorny and ferny
creeper; Asparagus Racemosus.
୩ । ତରୁଣୀ; ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—2. A young woman.
୪ । କୁଣ୍ଡା ଭୃଷ୍ଣୀ—4. A fat woman.

ପୀବରୀ—ସଂ. ବିଣ. (ପୀବର+ଈ)—ପୀବରର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Pibarī Feminine of Pībara.
ସଂ. ବି—୧ । ପୀବରା (ଦେଖ)—1, Pibarā (See)
ସଂ. ଯୋଷିଣୀ, ଦ୍ରୁମୋତ୍ପଲ, ୨ । ଓଲଟକମଳ ଗୁଳ୍ମ—
ପରବ୍ୟାଧ 2. Abroma Augusta (plant).
୩ । ଗାଈ (ହି. ଶ)—3. Cow (Apte).
୪ । ଶାଳପର୍ଣ୍ଣୀ (ହି. ଶ) (ଦେଖ)
4. Śālaparṇī (See)

ପୀବା—ସଂ. ବି. (ପ୍ୟାୟୃ ଧାତୁ=ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ବନ୍; ୧ମା.
Pībā ୧ବ)—୧ । ବାୟୁ—1. Air; wind.
୨ । ଜଳ—2. Water (Apte).
ସଂ. ବିଣ—୧ । ସ୍ଥୂଳ, ମୋଟା—1. Fat; plump.
୨ । ବଳିଷ୍ଠ—2. Strong.

ପୀବିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୀବର+ଇଷ୍ଠ)—ଅତି ସ୍ଥୂଳ (ହି. ଶ)—
Pībishṭha Very plump.
(ପୀବ୍ୟାନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ; ପୀବିଷ୍ଠା, ପୀବ୍ୟସୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୀୟ (ଧାତୁ)—ସଂ. (ସୌତ୍ର ଧାତୁ)—୧ । ବଧ କରିବା—
Pīya (root) 1. To kill.
୨ । ହିଂସା କରିବା—2, To injure.
୩ । ତୃପ୍ତ କରିବା—3, To satisfy.
୪ । ଦୟା କରିବା—4, To be kind.
୫ । ସ୍ନେହ କରିବା—5, To love.
୬ । ସମ୍ମାନ କରିବା—6, To regard; to respect.

ପୀୟତ୍ନୁ—ସଂ. ବିଣ. (ପୀୟ ଧାତୁ=ହିଂସା କରିବା+ଶୀଳାର୍ଥେ ତ୍ନୁ)—
Piyatnu ହିଂସାଶୀଳ; ହିଂସ୍ର—Envious; malicious;
malignant.

ପୀୟୁ—ସଂ. ବି (ପୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଉ; କିମ୍ବା ପା ଧାତୁ+ୟୁ)—
Piyu ୧ । କାଳ; ସମୟ—1. Time.
୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun.
୩ । ପେଚା—3. Owl.
୪ । କାକ—4. Crow.
ସଂ. ବିଣ—ହିଂସ୍ର (ହି. ଶ.)—
Malicious; malignant.

ପୀୟୂଷ—ସଂ. ବି (ପୀୟ୍ ଧାତୁ=ତୃପ୍ତକରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଉଷ)—
Piyūsha ୧ । ସୁଧା; ଅମୃତ—1. Nectar.
୨ । ଦୁଗ୍ଧ—2. Milk.
୩ । ମିଷ୍ଟ ରସ—3. Sweet juice.
୪ । ଅତି ମଧୁର ବସ୍ତୁ—
4. Very sweet thing; any thing sweet.
ବଙ୍ଗୀ ଗୀତ ପୀୟୂଷ ପିଇବା—ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ. କରଶୋଷ-ଚକ୍ର, ବ ଗୀତ ।

୫ । ନବପ୍ରସୂତା ଗାଈଠାରୁ ପ୍ରସବର ସପ୍ତ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଦୁହାଁଦେବା ଦୁଗ୍ଧ—5. First week's milk of a cow; milk of a cow during a week after her calving.

[ଦ୍ର—ବୈଦ୍ୟକ ମତରେ ଏ ଦୁଗ୍ଧ ଦାହକାରକ, ରକ୍ତର କୋପକାରକ ଓ ପିତ୍ତକାରକ ଅଟେ । ଏହା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ହାନିକର—ହ୍ର. ଶ. ।]

୬ । ଗଳିତ ଦୁଧ—6. Fresh milk.

ପୀୟୂଷକଣ୍ଠୀ—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ମଧୁର ଗଳା ଥିବା (ସ୍ତ୍ରୀ); ପୀୟୂଷବଚନା ସ୍ତ୍ରୀ—
Pīyūshakaṇṭhī — A sweet-toned (woman).

ପୀୟୂଷ ବଚନ—ସଂ. ବି—ପୀୟୂଷବାଣୀ (ଦେଖ)
Pīyūsha bachana (ପୀୟୂଷବଚନା—ସ୍ତ୍ରୀ) — Pīyūshabāṇī (See)
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ – ପୀୟୂଷଭାଷୀ (ଦେଖ)
Pīyūshabhāshī (See)

ପୀୟୂଷବାଣୀ—ସଂ. ବି—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମଧୁର ବଚନ—
Pīyūsha bāṇī — (figurative) Sweet words.

ପୀୟୂଷଭାଷୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ମଧୁରଭାଷୀ—
Pīyūshabhāshī — Talking sweetly.
(ପୀୟୂଷଭାଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ; ପୀୟୂଷଭାଷିତା—ବି)

ପୀୟୂଷମହାଃ—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୀୟୂଷ = ଅମୃତପରି + ମହସ୍ = ଦୀପ୍ତି, କିରଣ ଯାହାଙ୍କର; ୧ ମା. ୧ବ)—
Pīyūshamahāḥ — ସୁଧାଂଶୁ; ଚନ୍ଦ୍ର—The moon.

ପୀୟୂଷ ରୁଚି—ସଂ.ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୀୟୂଷ + ରୁଚି = କିରଣ ଯାହାଙ୍କର)—
Pīyūsha ruchi — ୧ । ଚନ୍ଦ୍ର—1. The moon.
୨ । (ପୀୟୂଷରେ ରୁଚି ଯାହାଙ୍କର) ଦେବଗଣ — The Gods.
ସଂ. ବିଣ (ପୀୟୂଷରେ ରୁଚି = ସ୍ନେହ ଯାହାର) ଅମୃତପ୍ରିୟ— Fond of nectar.

ପୀରତି—ଦେ. ବି (ସଂ. ପ୍ରୀତି)—୧ । ପ୍ରୀତି; ଅନୁରାଗ; ପ୍ରଣୟ—
Pīrati — 1. Love.
ପିରିତି ଏ ବି ବଣ୍ଡ ବନା ପୀରତିରେ – କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳରାମ ଚମ୍ପୂ. କ ଗୀତ ।
୨ । ପ୍ରୀତିପାତ୍ର—2. One's beloved person.
ଅରେ କୁଳାଙ୍ଗାର ଅଧ୍ୟଧମ,
କେତେକାଳରୁ ରେ, ପୀରତି ତୋର ରାମ—ବଳରାମ. ବ୍ରଜଲୀଳାମୟ ।
୩ । ପ୍ରେମ; ଭକ୍ତି—3. Devotion; attachment.
ଚରଣ ଅଚଳ, ଚରଣେ ପୀରତି, ପ୍ରତିକ୍ଷଣେ ମୋର ଥାଉ ।
ବଳରାମ. ବ୍ରଜଲୀଳାମୟ ।
୪ । ସଦ୍ଭାବ—4. Friendship.
୫ । ଅବୈଧ ବା ଗୁପ୍ତ ପ୍ରଣୟ—
5. Illicit or secret love.
(ପୀରତି, ପିରିତି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୀଲ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ଥାମିବା—
Pīl (root) — 1. To stop.
୨ । ରୋଧ କରିବା—2. To hinder; to obstruct.
୩ । ବିରତ ହେବା—3 To cease.
୪ । ଜଡ଼ୀଭୂତ ହେବା —
4 To become still and dumb.
ବୈଦେ ବି (ଇଂ)—ବଟିକା—Pill.

ପୀଲୁ—ସଂ. ବି. (ପୀଲ୍ ଧାତୁ + ସଞ୍ଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଉ)—୧ । ଭୂଇଁକାମୁ; ବୃହତ୍ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—1. Salvadora Persica; Careya Arborea; Tooth brush tree; the Mustard tree of the Bible.
Pīlu
ପୀଲୁ
ଜାଲ, ପୀଲୁ
ସଂ. ଗୁଡ଼ଫଳ; ସ୍ରଗ୍ଶୀ; ଶୀତ ଫଳ
ମ. ପିଲୁ
ତେ. ଗୋଲୁଗୁଚେଟ୍ଟୁ
ତା. କୋଲୁ
ଗୁ. ଖାରୀଜାଲ୍ୟ
ଫା. ମିସ୍ୱାକ୍
ଆ. ଇରାକ୍
[ଦ୍ର—ଏଥିର କାଠ କୋମଳ, ଈଷତ୍ ପୀତ; ଡାଳ ଓ ଫୁଲ ତଳକୁ ଝୁଲୁ ଥାଏ; ପାଚିଲା ଫଳ ନାଲି । ଏ ଗଛର ଡାଳରେ ଭଲ ଦାନ୍ତକାଠି ହୁଏ । ଏହା ସିନ୍ଧୁ ଓ ପଞ୍ଜାବ ପ୍ରଦେଶରେ ଓ ବିହାରରେ ଜନ୍ମେ । ବୈଦ୍ୟକ ମତରେ ଏଥିର ଫଳ ସ୍ୱାଦୁ, କଟୁ, ତିକ୍ତ, ଉଷ୍ଣ, ଭେଦକ ଓ ବାୟୁ, କଫ, ପିତ୍ତ, ଗୁଳ୍ମ, ପ୍ରମେହ ଓ ସର୍ବ ବାତ ନାଶକ ।]
୨ । ଏକ ପ୍ରକାର କୀଟ—2. A kind of insect.
୩ । ହସ୍ତୀ—3. Elephant.
୪ । ଫୁଲ—4. Flower.
୫ । ପରମାଣୁ—5. Atom; molecule.
୬ । ବାଣ; ଶର—6. Arrow.
୭ । ହସ୍ତର ମଧ୍ୟଭାଗ—7. Metacarpus.
୮ । ଅସ୍ଥିଖଣ୍ଡ—8. Piece of bone.
୯ । କୃମି (ହ୍ର. ଶ.)—9. Maggot.
୧୦ । ଶର ତୃଣର ପୁଷ୍ପ (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—
10. The flower of sara reed.
୧୧ । ନାଲି ହିଣ୍ଟୀ (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—
11. The red flowered Barleria.
୧୨ । ଅଖରୋଟ ଗଛ (ହ୍ର. ଶ.)—12. Walnut tree.
୧୩ । କରତଳ (ହ୍ର. ଶ.)—13. Palm of the hand.

ପୀଲୁପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି.—୧ । ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ପୀଲୁ—
Pīlu parṇṇī — 1. Salvadora Persica (Haines).
୨ । ମୁର୍ବାଲତା; ମୁରୁଗା ଲତା—2 A creeper of hard fibres; Sansevera Zeylanica.
୩ । ବମ୍ବିକା; କଇଁସି କାକୁଡ଼ି ଲତା—
3. A creeper; Memordica Monadelpha.
୪ । ଏକପ୍ରକାର ଶାକ—4. A kind of pot herb.
[ଦ୍ର—ଏହା ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପୀଲୁ—ସଂ. ବି.—ପୀଲୁ ୧ (ଦେଖ)
Pīlū — Pīlu (See)

ପୀଷ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ଘେଷିବା; ବାଟିବା—1. To crush; to bruise; to rub.
Pīsh (root)
୨ । ଚୂରିବା—2. To grind.

ପୀସୀ—ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତୁର) ବି.—ପିଉସୀ (ଦେଖ)
Pīsī Piusī (See).

ପୁ—ଦେ. ଅ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—ଶବ୍ଦାନୁକରଣ—
Pu Imitation of a sound.

। ପୁ ।—ଦେ (ସାଙ୍କେତିକ)—୧ । (ଦଲିଲ ଆଦିରେ ବ୍ୟବହୃତ)
। Pu । ଅମୁକର ପୁତ୍ର—1. Abbreviation denoting 'the son of'.

(ଯଥା—ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଥ । ପୁ । ବଶିରଥ; ଅର୍ଥାତ୍ ବଶିରଥଙ୍କ ପୁତ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଥ ।)

୨ । (ସଂ. ପୂର୍ବ) ଦଲିଲ ଆଦିରେ ଜମିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଲେଖାଯିବା ସମୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ; ପୂର୍ବଦିଗ—
2. An abbreviation used in documents to denote 'bounded on the east by'.

୩ । (ସଂ. ପୁନଃ) ପୁନଶ୍ଚ ଶବ୍ଦର ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ—
3. Abbreviation of 'Punaścha'; again.

[ଦ୍ର—ଯତ୍ନ ବା ଦଲିଲ ଆଦି ଲେଖି ସାରି ତହିଁରେ ଆଉ କିଛି କଥା ଯୋଗ କରିବାକୁ ହେଲେ ଏହି ସାଙ୍କେତିକ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହାର ଇଂରାଜୀ ବ୍ୟବହାର—'P. S.' ବା 'Post script' ଏହାର ଅର୍ଥ ପୁନଶ୍ଚ ଲେଖୁଅଛି ବି; ପୁନଶ୍ଚ ଜଣାଇବାର ଏହିକି]

ପୁଃ—ସଂ. ବି (ପୁର୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା ୧ବ)—୧ । ନଗର—1. Town
Puḥ (Apte).

୨ । ଦୁର୍ଗ—2. Fortress; castle (Apte)

୩ । ନଗର ବା ଦୁର୍ଗ ପ୍ରାଚୀର—3. Wall; rampart. (Apte).

୪ । ଶରୀର; ଦେହ—4. Body (Apte)

୫ । ବୁଦ୍ଧି ବୃତ୍ତି—5. Intellect (Apte); intelligence.

ପୁଅ—ଦେ. ବି. (ସଂ.ପୁତ୍ର,ପ୍ରା. ପୁଅ;କିମ୍ବା ସଂ. ପୋତ = ଶିଶୁ)—୧ । ପୁତ୍ର—
Pua 1. Son.
ପୋ, ଛେଲେ ୨ । ବାଳକ—2. Boy.
ପୋ; ବେଟା, ବچ୍ଚା ବେଦାନ୍ତ ଅସ୍ତର ମାୟା କଲ୍ପ.
ଝିଅ ବିପରୀତ— ଗୋପାଳପୁଅକୁ ହରିଲ । ଜଗନ୍ନାଥ—ଭାଗବତ.

୩ । ପିଲା; ଶିଶୁ—3. Infant.

୪ । ସନ୍ତାନ—4 Male child.

୫ । ବଂଶଧର; ଜାତିଯୁ ବା ବଂଶୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—
5. Man born of a family or belonging to a caste.

(ଯଥା—ରଣା ଘର ପୁଅ, ପଠାଣ ପୁଅ, ପର ପୁଅ ।)

୬ । ପଶା କାଟିର ୧ ସଂଖ୍ୟକ ଦାନ—
6. A turn of a die resulting in one.

୭ । କଦଳୀ ଗଛର ମୂଳରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ପୁଅ—7. The shoot or cone of plantain plants.
କଦଳୀର ପୁଅ, ବାଙ୍କଣର ନାଇ—କୃଷ୍ଣଚରିତ ।

୮ । (ବ୍ୟଙ୍ଗାର୍ଥ) ମନୁଷ୍ୟ—8. Man.
ଘର ବୁଢ଼ା ପାଣି ଅଣ୍ଟୁଏ ହେଲେଣି
ପୁଅଙ୍କର ଚିନ୍ତା ଶିଆ ଗଡ଼ ଯାଇ ନାହିଁ—ଭଗ ।

୯ । (ସଂ. ପୁତ୍ତଳିକା) ପିଲାଙ୍କ ଖେଳବା କଣ୍ଢେଇ—
9. An infant's doll.

୧୦ । ଆଖିର ପିତୁଳା—
9. The pupil of the eye.

ପୁଅ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଧର୍ମ ପୁତ୍ର ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା—
Pua karibā 1. To take one as a godson.
ଛେଲେ ନେଓୟା ୨ । ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିବା—
2. To adopt a boy as one's son; to take a son in adoption.

ପୁଅ ଖେଳା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ନିଜେ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମକରି ତାକୁ ଆପଣା
Pua khelā(le)ibā କୋଳରେ କ୍ରୀଡ଼ା କରାଇବା ଓ ସ୍ନେହରେ
ଛେଲେ ଖେଳାନ ବଢ଼ାଇବା—To beget and bring forth
ବچ୍ଚା ଖେଲାନା a son and fondle him on one's lap.

(ଯଥା—ପ୍ରଭୁ ଦୟା କଲେ ଆର ବରଷ ଏ ଦିନକୁ ତୁ ପୁଅ ଖେଳାଉଥିବୁ ।)

ପୁଅ ଜିଉଁତିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଷଷ୍ଠୀ ଓଷା ବ୍ରତ—
Pua jiuñtiā Name of a religious vow observed by females.

[ଦ୍ର—ଜଉନ୍ତିଆ ତଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ]

ପୁଅ ଝିଅ—ଦେ. ବି. (ବିପରୀତ ଲିଙ୍ଗାତ୍ମକ ସହଚର; ସଂ. ପୁତ୍ର+ଦୁହିତା)-
Pua jhia ୧ । ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟା—1. Son or daughter.
ଛେଲେ ମେୟେ ୨ । ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି—2. Children.
ବେଟାବେଟୀ

ପୁଅ ଦା(ଦ୍ଧା)ର—ବୈଦେ. ବି. (ପା)—ପୋଦାର୍ (ଦେଖ)
Pua dā(ddā)r Podār (See)

ପୁଅ ନେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଜନ୍ମଦାତା ପିତାଠାରୁ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ
Pua nebā କରିବା—To take a son in adoption
ଛେଲେ ଲେନା from his natural father.
ଗୋଦ୍ ଲେନା

ପୁଅ ପଣ—ଦେ. ବି—୧ । ପୁତ୍ରତ୍ୱ—
Pua paṇa 1. Sonship.
[ପୁଅ ପଣିଆ(ଆଁ)—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ମନୁଷ୍ୟତା—
2. Manliness; manhood.

୩ । ବୀରତ୍ୱ—3. Bravery; courage.

ପୁଅ ପିଢ଼ା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୁତ୍ତଳିକା)—ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଖେଳବା ନିମନ୍ତେ
Pua pirdhā ପ୍ରସ୍ତୁତ ଚିତ୍ରିତ ପୀଢ଼ା ଆକୃତିବିଶିଷ୍ଟ କଣ୍ଢେଇ—
ଖେଳାରପୀଢ଼େ Small chips of wood prepared and painted for being used as dolls by children.

ପୁଅ ପୁଅକା—ଦେ. ବିଣ—ଅଣ୍ଡିର ପୁଅଙ୍କ ପିନ୍ଧା (ଲୁଗା)—
Pua puakā (cloth) To be worn by male children.

ପୁଅ ବାର—ଦେ. ବି—୧ । ପୋବାର (ଦେଖ)—
Pua bāra (ପୁଅବାଆର—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Pobāra (See)

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅଛି ସୁବିଧା; ସୁଯୋଗ; ସୌଭାଗ୍ୟ—
2. (figurative) Good fortune; a good opportunity.

ପୁଅ ବାଲି—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପୁଅତି (ଦେଖ)
Puabāli (ପୁଅବୁଅଲି—ଅନ୍ୟରୂପ) Puāṭi (See)

ପୁଅ ବାହ୍ମଣ—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ରାଜାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାଙ୍କର
Pua bāhmuṇa ପୁତ୍ରଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ସ୍ୱରୂପ ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମୃତ
ରାଜାଙ୍କର ଶବଦାହାଦି ଓ ଅଶୌଚ ପାଳନାଦି କର୍ମମାନ
(ପୁଅବ୍ରାହ୍ମଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) କରନ୍ତି—A Brāhmaṇa who
performs the funeral rites of a deceased
Raja in lieu of the late king's own son
who has to ascend the throne.

[ଦ୍ର—ରାଜାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ମୃତ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର କେତେକ ମଙ୍ଗଳ କର୍ମମାନ କରି ରାଜଗାଦିରେ ବସନ୍ତି; ଏଥିପାଇଁ ସେ ମୃତ ରାଜାଙ୍କ ଶବଦାହାଦି ଓ ଅଶୌଚ ପାଳନାଦି କରନ୍ତି ନାହିଁ ।]

ପୁଅ ବିକା—ଦେ.ବିଣ—(ସଂ.ପୁତ୍ର + ବିକ୍ରୟ)—ପୁଅର ବିବାହ ଉପଲକ୍ଷରେ
Pua bikā କନ୍ୟା ପକ୍ଷର ଅଭିଭାବକଙ୍କଠାରୁ ଟଙ୍କା ନେବା—
The practice of taking money as the
bridegroom's price from the bride's
party.

ବୁଢା କନ୍ତୁ ପୁଅବିକା ବେଗର ଅଜଠାରୁ ଛଡ଼ିବ ।
ଉତ୍କାର – ଯୌବୁକ ।

ପୁଅମା—ଦେ. ବି—ପୁଅର ମା (ଦେଖ)—
Pua mā Puara mā (See)
ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ପାଳିତମା; ରାଣୀଙ୍କର ପୁଅକୁ ପାଳିଥିବା
ଅନ୍ତଃପୁରସ୍ଥା ଦାସୀ—The nurse of the male child
of a Rāṇī.

ପୁଅର ଫଣ୍ଡ—ବୈଦେ—ବି—(ଇଂ)—ଦରିଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ କମ୍ବା
Puar phaṇḍ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢୁଥିବା ଗରିବ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ
ପୁଅରଫଣ୍ଡ ପୁଅରଫାଣ୍ଡ ଦେବାଲାଗି ଆର୍ଥିକ ପାଣ୍ଠି—Poor fund.

ପୁଅର ମା—ଦେ. ବି—୧ । ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ—
Puara mā 1. A woman bringing forth male child;
ପୋରମା (ପୁଅର ମାଆ – ଅନ୍ୟରୂପ) mother of a male child.

ଯାଉ ଖାଇଲାବେଳକୁ ପୁଅର ମା
ଚୁଡ଼ି ଚୁଳ ପକେଇଲାବେଳକୁ ଜିଉରେ ଘା – ଛଗ ।

୨ । ସନ୍ତାନ ଜନୟିତ୍ରୀ ପ୍ରୌଢ଼ା ସ୍ତ୍ରୀ—
2. A grown up mother.

ପୁଅ ରୋଗ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୁତ୍ର ଓ ରୋଗ କିମ୍ବା ପୂତନା ରୋଗ)—
Pua roga ପିଲାଙ୍କୁ ଭାହାଣୀ ଖାଇବା ରୋଗ; ଶିଶୁର ଶୀଣ୍ଡିଭାଜନକ
ପୁଁୟେ; ପୁଁୟେ ପାଓୟା ରୋଗବିଶେଷ; ଭାହାଣୀ ବା ଭାହାଣିଆ ରୋଗ—
Rickets; an infantile disease resulting in
the child becoming withered and
emaciated day by day; infantile
marasmus or wasting disease.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଶିଶୁ କ୍ରମଶଃ ପୋଇଖାଡ଼ି ପର ଶୁଖି ଶୁଖିଯାଏ ଓ ସବୁବେଳେ ତା ହାତ ଗୋଡ଼ ମୋଡ଼ି ମୋଡ଼ି ହେଉଥାଏ ଓ ସେ ଲୁଜା-ହୋଇ ଠିଆ ହୁଏ । ଏହାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଶିଶୁର ମର୍ଦ୍ଦନତୈଳରେ ମୋଡ଼ାଛୁଇଁ ଘଷାନ୍ତି ଓ ଶିଶୁର ଦେହରେ କୋଚିଆ ଚଳାନ୍ତି ।]

ପୁଆ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୁତ୍ର)—୧ । କଦଳୀ ଓ ବାଉଁଶର ମୂଳରୁ
Puā ବାହାରିବା ନୂଆ ଗଛ—1. Young seedlings of
ଡେମ୍,ତେଉଡ଼,ତେଡ଼,ଫୁକୀ,ପୁକୀ plantain or bamboo; cone[s]
ପୁତୀ or shoots coming out of the root of a
plantain or bamboo tree.

[ଦ୍ର— କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁଆକୁ ଉଧି ବା ଓଧି ଓ ବଡ଼କୁ ପୁଆ ବୋଲାଯାଏ]

୨ । କୁଆଁ; ବୃକ୍ଷର ନୂତନ ଡାଳ—
2. Shoots; new and tender branches.

ଡୋଡା ମଧ୍ୟରୁ ପୁଆଟିଏ ଆଣି ଜଳେ ଛେଇଅଛନ୍ତି –
ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

୩ । (ସଂ. ପୂପ) ତେଲରେ ବା ଘିଅରେ ଭଜା ବା ଛଣା ହୋଇଥିବା
ରୁଟି ବା ପିଠା—3. Cake or gram fried in ghee
or oil.

ପୋଆ ୪ । (ସଂ. ପୁତ୍ର) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଳିଆ ମାଛ; ବାଳିଆପତକା—
ପୁଆ 4. Small Boal fish.

ନୋଢ଼ା ୫ । ଖଲ ବା ଶିଳରେ ମସଲା ଆଦି ବାଟିବାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଲମ୍ବଢ଼ା
ମସଲ ପଥର ଖଣ୍ଡ—5. Pestle.

(ଯଥା—ଖଲପୁଆ; ଶିଳ ପୁଆ ।)

୬ । ଆଖୁ ଓ କପାଖାଇର ଯେଉଁ ଗୋଲ କାଠବାଡ଼ି ଦ୍ୱୟ ଘୁରିବା
ଦ୍ୱାରା ଆଖୁ ପେଡ଼ାଯାଏ ଓ କପା ଖୁଆ ହୁଏ—
6. The screwed rollers of a sugarcane
pressing machine or cotton ginning
machine.

୭ । ଡାବଲପୁଆ ଖେଳରେ ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର କାଠିକୁ ଡାବଲ ବା
ବାଡ଼ିଦ୍ୱାରା ଦୂରକୁ ନିକ୍ଷିପ୍ତ କରାଯାଏ—7. A stout pin
of bamboo or wood used in children's
game of Dābalapuā.

ଦେ. ବିଣ – ଘିଅରେ ବା ତେଲରେ ଭଜାଯାଇଥିବା (ରୁଟି)—
(gram) Roasted or fried in ghee or oil.

ପ୍ରାଦେ (ସିଂହଭୂମ) ବି—୧ । ଏକ ପାଆ ବା ¼ ସେର—
1. One-fourth of a Seer.

୨ । ପାଆକିଆ ପାହିଲି—2. A measuring pot of the
capacity of ¼ of a Seer.

ପୁଆଇଁବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ତପ୍ ଧାତୁ)—ପୁହାଁଇବା; କିଆଁ ଧାସରେ ବା
Puāiñbā ଖରାରେ ନିଜର ଦେହକୁ ଗରମ କରିବା; ଅଗ୍ନି ବା
ପୋୟାନ ଖରାର ଉତ୍ତାପକୁ ସେବନ କରିବା—To warm one-
ତାପନା self before the fire or in the sun; to bask
ପୋଇଁବା, ପୁଆଁଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ in the fire or sun.
ପୁଆଁଇଁବା

ପୁଆଇବା—ଦେ. କ୍ରି. —୧ । (ସଂ.ପୂପ) ଘିଅରେ ବା ତେଲରେ ପିଷ୍ଟକାଦିକୁ
Puāibā ଭଜିବା—1. To fry cakes with ghee.
ଭାଜା ୨ । (ସଂ. ପ୍ରଭାତ) ପୁହାଇବା; ରାତି ପାହିବା ବା ପ୍ରଭାତ ହେବା
ପୋନା; ତଳନା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ ଯାପନ କରିବା—2. To pass the
ପୁଏଇବା } night till dawn; to let the
ପୋଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ whole night pass.
ପୁଆଇବା

ପୋହାନ ୩ । ଖଣ୍ଡ, ତନ୍ଦବା ଶିରାରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତାପରେ ଗୋଳାଇବା—3. To agitate a thing in syrup over fire.

ଦୁଧରେ ପ୍ରାଇଲ, ଖଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଇଲ,
ତୋ ସହଜ ଗୁଣ ନ ଛଡ଼ିଲୁ । ଭଗ ।

୪ । ଉପଶମ କରିବା—4. To satiate.

ଛମେ ପୁଆଇବା ମାର ଭାବେ ମୋହରେ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ: ରତ୍ନାକର ଚମ୍ପୂ ।

ପାଓୟାନ ୫ । ପାଇବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
5. Causative of Pāibā.

ସଙ୍ଗୀତ ସଙ୍ଗରୁ ପୁଆଏ ଗୋଇକୁ ଏହି ଭା ଗୀତ, ନିତ ଧନ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ: ତ ଦ,କବା ।

ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତୁର) କ୍ରି.—ଶୁଆଇବା—To cause to sleep.

ପୁଆଁ—ଦେ. ବି.—ଅଗ୍ନି ବା ଖରାର ତାପକୁ ସେବନ କରିବା; କିଆଁ
Puāñ ପୋଇଁବା—Warming one's self with fire
ପୋୟାନ or in the sun. (ଯଥା—କିଆଁ ପୁଆଁ, ଖରାପୁଆଁ)

ପୁଆଁ ତରା—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପ୍ରଭାତ ତାରା)—ପ୍ରଭାତ ତାରା; ପାହାନ୍ତି
Puāñ tarā ତାରା—The morning star.
ଶୁକତାରା (ପୁହାଁତରା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଆଣ—ଦେ. ବି.—ପୁହାଣ (ଦେଖ)
Puāṇa Puhāṇa (See)

ପୁଆଣୀ—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପରିଧାନ; ପିଧାନ)—୧ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପିନ୍ଧି-
Puāṇī ଥିବା ଶାଢ଼ୀ ଉପରେ ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ଓଢ଼ଣା ବା ଉତ୍ତରୀୟ
ଓଢ଼ନା ପକାଇବା ଅବସ୍ଥା—1. The dressing of women
(ପୁହାଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) with an outer sheet over the cloth worn by them.

୨ । ପୁଆଣୀ ଘର(ଦେଖ)—2. Puāṇī ghara (See)

ପୁଆଣୀ ଘର—ଦେ. ବି.—ବାଳିକାର ଆଶୀର୍ବାଦ ଘର ବା କନ୍ୟାପନା
Puāṇī ghara ଉତ୍ସବ; ରଜସ୍ୱଳା ବାଳିକାର ସ୍ୱାମୀ ସହିତ ପ୍ରଥମ
ଦ୍ୱିରାଗମନ ମିଳନ ରୂପ ଅନୁଷ୍ଠାନ; କନ୍ୟାର ଦ୍ୱିରାଗମନ ସଂସ୍କାର—
(ପୁହାଣୀ ଘର—ଅନ୍ୟରୂପ) The ceremony of consummation of marriage of a girl-wife after she has attained puberty.

ପୁଆଣୀ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସ୍ତ୍ରୀମାନେ) ପିନ୍ଧିବା ଶାଢ଼ୀ ଉପରେ ଓଢ଼ଣୀ
Puāṇī hebā ପକାଇବା—To put on a scarf over
ଓଢ଼ନା ଦେଓୟା the cloth (of women).
(ପୁହାଣୀ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଆଣୀ ହୋଇ ଆସିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଋତୁମତୀ କନ୍ୟାର ପ୍ରଥମେ ଶାଶୁ
Puāṇī hoi āsibā ଘରକୁ ଯିବା; ପହିଲପାଳ ଯିବା—
ପୁଆଣୀ ହୋଇ ଯିବା
ପୁହାଣୀ ହୋଇ ଯିବା } ଅନ୍ୟରୂପ To go to the husband's house for consummation of marriage.
ପୁହାଣୀ ହୋଇ ଆସିବା

ପୁଆତୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରସୂତା)—
Puātī ୧ । ଗର୍ଭିଣୀ; ଅସନ୍ନ ପ୍ରସବା ନାରୀ—
ପୋୟାତୀ 1. A pregnant woman in an advanced stage.
ପୂତୀ, ଜଚ୍ଚା

ପୋଆତୀ
ପୋଇତୀ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁଏଇତୀ

୨ । (ସଂ. ପ୍ରସୂତି)—
ପୋଷତୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ସଦ୍ୟ ପ୍ରସୂତା ସ୍ତ୍ରୀ—
2. A woman who has recently delivered.

ଉଠିଅଛି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଆତୀ ପାଖଛଡ଼ା ନୁହେଁ ।
ଫକୀରମୋହନ, ଛମ ଣ ଅଠଗୁଣ ।

୩ । ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ ଶିଶୁର ମାତା—
3. The mother of a suckling child.

ପୁଅ ନାଁଥିରେ ପୁଆତୀ ଖାଏ
ବାଛ ଗଡ଼ ଗଡ଼ଇ ଥାଏ—ଭଗ ।

ପୁଆପୁଇ—ଦେ. ବି—ଅନୋନ୍ୟରେ ମନର ମିଶାମିଶି—
Puāpui Intimately mixing with each other;
(ପୁଆପୋଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) mutual intimacy.

ପୁଆ ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପୁଆଇବା କ୍ରିୟାର କର୍ମ ବାଚ୍ୟ—
Puā jibā Passive voice of Puāibā.
(ପୁଆ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଆର—ଦେ. ବି. (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ)—ଠସା ଉପରେ ସୁନା ବା ରୂପାର
Puāra ପତ୍ର ଥୋଇ ଯେଉଁ ଅଳଙ୍କାର ଗଢ଼ା ଯିବ ତହିଁ ପାଇଁ
ଅଉପ୍ରେତ ବିଶିଷ୍ଟ ଛେଣି—A small metal pestle with which thin metal leaves are beaten into a hollow bulb.

ପୁଆରି—ଦେ. ବି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲୁହଣ; ଛାଗୀ—
Puāri A small iron chisel.
(ପୁହାରି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଆଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ଭୁଲ. ହି. ପୁଆଲ୍)—
Puāl ପାଲ; କୁଟା—Crushed straw.

ପୁଆଲ୍ ଗୁର୍‌ଲା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଯେଉଁ ବାଡ଼ ଦିଆ ଯାଇଥିବା
Puāl gur-lā ସ୍ଥାନରେ କୁଟା ବା ନଡ଼ା ଜମା ରହେ—
An enclosure for the straw-stack.

ପୁଆଲ୍ ଛତୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପାଲ ଛତୁ (ଦେଖ)
Puāl chhatu Pāla chhatu (See)

ପୁଆଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି. (ଭୁଲ. ବ. ପୋୟାଲ୍)—
Puāla ପାଲ; କୁଟା—Crushed straw.

ପୁଆଳ ଘର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଖଳ ଘର—
Puāla ghara A thatched house.

ପୁଆଳିଆ—ପ୍ରାଦେ. (କନ୍ଧ ଭାଷା) ବି—ଉଙ୍ଗା; ବଡ଼ ଉକୁଣି—
Puāliā Big louse.

ପୁଇ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂତିକା; ଉପୋଦିକା)—
Pui ୧ । ପୋଇ (ଦେଖ)—1. Poi (See)

୨ । (ସଂ. ପଦ) ଖଟର ପୁଆ; ଖଟଖୁରା—2. Bed post.

ଉଦ ରଥୁ ହୋଇଅଛ ଅର ବେଳ ପୁଇ । ଭାରତୀ ବ୍ରହ୍ମନରୂପଣ ଗୀତା ।

ଦେ. ବିଣ—ପୋଇ (ଦେଖ)—Poi (See)

ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି—ଢିଙ୍କିର ଅଖ—
The axle of a Ḍhiṅki.

ପୁଇ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ପୋଇ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pui (etc) Poi etc (See)

ପୁଇଁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂତି,—ଖେଳରେ ଅସତ୍ଭାବରେ ବିପକ୍ଷକୁ ଜିତିବା ନିମନ୍ତେ ଅବଲମ୍ବିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା—
Puiñ ହୁଡ଼କୁଣ୍ଟି Unfair means used in a game.
ଗଇଁ ଖେଳେ ପୁଇଁ ମାହାର ଠଡ଼େ । ଠଗ ।
ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୂତି) — ପଚା; ସଡ଼ା—Rotten.
(ଯଥା—ପୁଇଁ ଚଙ୍ଗୁଡ଼ ।)

ପୁଇଁଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଣ୍ଡରୀକ ସର୍ପ)—ନାଲି ପୋଇର ଡାଙ୍ଗପର ଚକ୍ରାଳିଆ, ସରୁଆ ଓ ଶ୍ୱେତ ବିଷାକୁ ସାପବିଶେଷ—
Puiñā ପୁଇଆ; ପୁଆଁ A small snake; Ariphis Baena; Typhlops Braminus.
[ଦ୍ର—ଏହା ୫।୧୦ ଆଙ୍ଗୁଳ ଲମ୍ବ । ଏମାନେ ଗଡ଼ଜାତରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି, ଏମାନଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ ଫିକା ନାଲି ।]
ଦେ. ବିଣ—ପୁଇଁ (ଦେଖ)—Puiñ (See);
୨ । ଯେଉଁ ଖେଳାଳି ଖେଳରେ ଭାର ଗୋଲାଏ—
2. (a player) Using unfair means in a game.

ପୁଇଚେଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (କଳାହାଣ୍ଡି) ବି—ଶଗଡ଼ର ବାଲୁଲି—
Puichel The pins put at the ends of the yoke of a cart.

ପୁଇନ୍ ଜଜ୍—ବୈଦେ. ବି.(ଇଂ)—ହାଇକୋର୍ଟର ସାଧାରଣ ବିଚାରପତି—
Puin jaj Puisne judge of a High Court.

ପୁଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପୁଆଇବା (ଦେଖ)
Puibā Puāibā (See)

ପୁଏ—ଦେ. ବି. (ବହୁବଚନ)—୧ । ପୁଅମାନେ—
Pue 1. Sons.
୨ । ବାଳକଗଣ—2. Boys.

ପୁଏଇତୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ପୁତ୍ରପ୍ରସୂ ସ୍ତ୍ରୀ—1. Woman giving
Pueitī birth to sons; mother of sons.
୨ । ବହୁ ପୁତ୍ରବତୀ—2. Mother of many sons.
୩ । ପୁଆତୀ (ଦେଖ)—3. Puātī (See)

ପୁଂ—ସଂ. ବି. (ସଂ. ପୁମସ୍ ଶବ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ ପୁମାନ୍)—୧ । ପୁଂଲିଙ୍ଗ—
Pum 1. Masculine gender.
(ପୁଂସ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅଣ୍ଡିରା; ପୁରୁଷ; ପୁଂସ—2. Male.
୩ । ମନୁଷ୍ୟ—3. Man.
୪ । ମନୁଷ୍ୟ ଜାତି—4. Mankind (Apte).
୫ । (ବ୍ୟାକରଣ) ପୁଂଲିଙ୍ଗ ଶବ୍ଦ—5. (grammar) A word in the masculine gender (Apte).
୬ । ଆତ୍ମା—6. The soul (Apte).
ଦେ. (ସାଙ୍କେତିକ)—। ପୁ । (ଦେଖ)—। Pu । (See)

ପୁଂନାଗ—ସଂ. ବି—ପନ୍ନାଗ (ଦେଖ)
Pumnāga Punnāga (See)
ଏ ପୁଂନାଗ ମାଳା ପଣ୍ଡାବତ ଯହିଁ ଭହିଁ ରହିଲ ।
ଭକ୍ତ. କୋଟ୍ଟ୍ରାଣ୍ଡବୁଦ୍ଧ ।

ପୁଂବତ୍—ସଂ. ବିଣ—ପୁରୁଷ ପରି—
Pumbat Manly; manlike; masculine.

ପୁଂଯୋଗ—ସଂ. ବି. (ପୁଂ + ଯୋଗ=ସହବାସ)—
Pumjoga ସ୍ତ୍ରୀର ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗେ ମିଳନ; ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗମ—
A woman's copulation with man.

ପୁଂରତ୍ନ—ସଂ. ବି. (ପୁଂ + ରତ୍ନ)—ପୁରୁଷ ରତ୍ନ—
Pumratna An excellent man (Apte).

ପୁଂଲିଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ଶିଶ୍ନ; ପୁରୁଷଚିହ୍ନ; ପୁରୁଷର
Pumlinga ଲିଙ୍ଗ—1. Male organ; penis
୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) ପୁରୁଷ ବାଚକ ଶବ୍ଦର ଲିଙ୍ଗ—
2. (Grammar) Masculine gender.
୩ । ପୁରୁଷତ୍ୱ—2. Virility; manhood (Apte).

ପୁଂଶକ୍ତି—ସଂ. ବି—ଜନନଶକ୍ତି; ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ; ପୁଂସ୍ତ୍ୱ—
Pumsakti Potency in man; virility.

ପୁଂଶ୍ଚଳ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁମସ୍=ପୁରୁଷ + ଚଳଧାତୁ=ଚଞ୍ଚଳହେବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ରମଣୀ ହେତୁ ଚଞ୍ଚଳ ହୁଏ)
Pumschala ବ୍ୟଭିଚାରୀ; ପରସ୍ତ୍ରୀଗାମୀ ପୁରୁଷ—Adulterer.

ପୁଂଶ୍ଚଳୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ.—(ପୁମସ୍=ପୁରୁଷ + ଚଳଧାତୁ=ଚଞ୍ଚଳହେବା +
Pumschalī କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ସ୍ତ୍ରୀ; ଈ; ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଏକାଧିକ ପୁରୁଷ ବିଷୟରେ ଚଞ୍ଚଳା ହୁଏ ।)—୧ । ଅସତୀ; ଛିଣ୍ଡାଳୀ; ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ—1. Adulteress; unchaste woman.
୨ । ବେଶ୍ୟା—2. Harlot; prostitute.

ପୁଂଶ୍ଚଳୀୟ—ସଂ.ବି. ପୁଂ—(ପୁଂଶ୍ଚଳୀ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ ଈୟ)—ଅସତୀପୁତ୍ର;
Pumschalīya ବେଶ୍ୟାପୁତ୍ର—The son of a harlot (Apte).

ପୁଂଶ୍ଚିହ୍ନ—ସଂ ବି. (ପୁଂ ଜ୍ଞାପକ ଚିହ୍ନ; ମଧ୍ୟ ପଦ ଲୋପୀ କର୍ମ୍ମ ୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)
Pumschihna ପୁଂଲିଙ୍ଗ; ଶିଶ୍ନ; ଲିଙ୍ଗ—Penis; male. organ.

ପୁଂସ—ଦେ. ବି (ସଂ ପୁମସ୍)—୧ । ପୁରୁଷ; ଅଣ୍ଡିରା—1. Male
Pumsa ୨ । ମନୁଷ୍ୟ—2. Man.

ପୁଂସକାର—ଦେ.ବି. (ସଂ ପୁମସ୍ + କାର) — ୧ । ପୌରୁଷ; ମନୁଷ୍ୟତା—
Pumsakāra 1. Manliness.
୨ । ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ ବୀରତ୍ୱ—
2. Bravery; manlike courage.
୩ । ପୁରୁଷକାର; ପ୍ରଶଂସା—3. Praise.

ପୁଂସତ୍ୱ—ଦେ. ବି. (ସଂ ପୁମ୍ସ୍ତ୍ୱ)—ପୁରୁଷ ପଣିଆ; ପୁରୁଷତ୍ୱ—
Pumsatwa Potency in man; virility.

ପୁଂସବନ—ସଂ ବି (ପୁମସ୍=ପୁରୁଷ + ସୂ ଧାତୁ=ପ୍ରସବ କରିବା + କରଣ
Pumsabana ଅନ)—୧ । ଗର୍ଭିଣୀର ଗର୍ଭଧାରଣର ୨ୟ ବା ୩ୟ ମାସରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂସ୍କାରବିଶେଷ—
1. A domestic festival or ceremoney held on a woman on perceiving the sign of the faetus being quick in the 2nd or 3rd month of pregnancy.

[ଦ୍ର—ଗର୍ଭିଣୀ ନିଜର ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରୂଣର ଚଳନ ଅନୁଭବ କଲେ ଏ ସଂସ୍କାର କରାଯାଏ ।]

୨ । ପୁତ୍ର ଲାଭାର୍ଥ ସଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବ୍ରତବିଶେଷ—

2. A religious vow observed by wives, with a view to getting sons.

[ଦ୍ର—ଏ ବ୍ରତକୁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଆଦେଶ ଗ୍ରହଣକରି ମାର୍ଗଶିର ମାସ ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରତିପଦଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଏ ।]

୩ । ଦୁଗ୍ଧ—3. Milk.

୪ । ପୁରୁଷ ଶିଶୁକୁ ଜନ୍ମ କରାଇବା—

4. Causing the birth of a male child (Apte).

୫ । ଭ୍ରୂଣ—5. Foetus (Apte).

ପୁଂସ୍କାମା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁଂ+କାମ+ଆ)—ପୁଂଶ୍ଚଳୀ; ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ—
Pumskāmā Adulteress.

ସଂ ବି.—ପୁରୁଷ ସହବାସ ଇଚ୍ଛୁକା ସ୍ତ୍ରୀ—A woman who hankers after cohabitation.

ପୁଂସ୍କୋକିଳ—ସଂ ବି. (ପୁଂ=ପୁରୁଷ+କୋକିଳ)—ଅଣ୍ଡିରାକୋକିଳ—
Pumskokila Male cuckoo.

ପୁଂସ୍ତ୍ୱ—ସଂ ବି. (ପୁମସ୍+ତ୍ୱ)—୧ । ପୁରୁଷତ୍ୱ—
Pumstwa 1. Manliness; manhood.

୨ । ପୁରୁଷ ପଣିଆ; ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗମ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ—

2, Virility; potency,

୩ । ଶୁକ୍ର; ବୀର୍ଯ୍ୟ—3. Semen; virile.

୪ । (ବ୍ୟାକରଣ) ପୁଂଲିଙ୍ଗ—

4. The masculine gender (Apte).

ପୁଃ—ଦେ (ସାଙ୍କେତିକ)—। ପୁ । (ଦେଖ)
Puh । Pu । (See)

ପୁଁ—ଦେ. ଅ (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—୧ । ବାତକର୍ମର କ୍ଷୀଣ ଶବ୍ଦ—
Puñ 1. A low sound of passing wind.

ପୁଁ ପୁଁ ୨ । ଧୀରଭାବରେ ତୁରୀ ଆଦି ବଜାଇବାର ଧ୍ୱନି—
(ପୁଁପୁଁ—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. A low sound of trumpet.

[ଦ୍ର—ପେଁ ପେଁ ଅପେକ୍ଷା ପଁ ପଁ ଧ୍ୱନି କ୍ଷୀଣତର; ପଁ ପଁ ଅପେକ୍ଷା ପିଁ ପିଁ ଧ୍ୱନି କ୍ଷୀଣତର ଏବଂ ପିଁ ପିଁ ଅପେକ୍ଷା ପୁଁ ପୁଁ ଧ୍ୱନି ଆହୁରି କ୍ଷୀଣତର ।]

ପୁଁଟି—ଦେ. ବି—ପୁଟି (ଦେଖ)
Puñṭi Puṭi (See)

ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି (ତୁଳ. ବଂ. ପୁଂଟି; ସଂ. ପ୍ରୋଷ୍ଠୀ)—କେରାଣ୍ଡି ମାଛ—A small carp fish.

ପୁଁଟି ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର)ବି—ଏକପ୍ରକାର ଛୋଟ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିମାଛ—
Puñṭi chingurḍi A kind of small shrimp.

ପୁକ୍‌ପୁକ୍—ଦେ. ଅ (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—ପାଟି ଓ ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାରାଦି ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ସଙ୍କୋଚନ ଓ ପ୍ରସାରଣ ଦ୍ୱାରା ପାଲୁ ପାଲୁ କରିବା—To alternately open and contract the mouth or the anus.
Puk-puk

ପୁକ୍‌ପୁକ୍, ପୁକ୍, ପୁକୁ, ପୁକ୍, ପୁକୁପୁକୁ } ଅନ୍ୟରୂପ

[ଦ୍ର—ପାଲୁପାଲୁ ଅପେକ୍ଷା ପଲୁପଲୁ ଛୋଟ ପରିସର ସୂଚନା କରେ ।]

ପୁକୁ—ଦେ. ବିଣ—ପୁକ୍କୁ (ଦେଖ)
Puku Pukku (See)

ପୁକୁଲି—ଦେ. ବି—କୋକିଳ ମାଛ; ସାମୁଦ୍ରିକ ଚେପଟା କ୍ଷୁଦ୍ର ମାଛ—
Pukuli A kind of small and flat sea-fish.

ପୋକିଲ, ପୋକୁଲି, ପୁକ୍‌କିଲ } ଅନ୍ୟରୂପ [ଦ୍ର—ଏହା ୧୦ । ୧୨ ଆଙ୍ଗୁଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ ହୁଏ ।]

ପୁକୁଲି ଶୁଖୁଆ—ଦେ, ବି—କୋକିଳ ନାମକ ଛୋଟ ସାମୁଦ୍ରିକ ମାଛ ଶୁଖାଯାଇ କରା ଯାଇଥିବା ଶୁଖୁଆ—
Pukuli śukhuā Dried small salt sea fry (fish).

ପୁକ୍କଶ (ସ) (ଷ)—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁକ୍—ଭର୍ତ୍ତ୍ସନ+କଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତା. ଅ)—୧ । ଚଣ୍ଡାଳ; ନୀଚଜାତିସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି—
Pukkaśa(sa)(sha) 1 A pariah; a low caste people, a person of untouchable caste.

ପୁକ୍କଶା(ସା)(ଷା), ପୁକ୍କଶୀ(ସୀ)(ଷୀ) } ସ୍ତ୍ରୀ

୨ । (+ଅଧି. ଅ) ଶବରାଳୟ; ଚଣ୍ଡାଳାଦି ଛୋଟ ଜାତିଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ—2. A house of people of depressed classes.

୩ । ଶବର—3. A fowler.

ସଂ. ବିଣ—ଅଧମ; ନୀଚ—Vile; low; mean; ignoble.

ପୁକ୍କଶୀ(ସୀ)—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁକ୍କଶ+ସ୍ତ୍ରୀ ଈ)—୧ । ନୀଳ ଗୁଳ—
Pukkaśī(sī) 1. Indigo plant.

୨ । କଣା; କଣିକା—2. Particle.

୩ । ମୁକୁଳ; କଢ଼ି—3. Blossom; bud.

୪ । ଚଣ୍ଡାଳୀ; ଚଣ୍ଡାଳ ପତ୍ନୀ—4. A pariah woman; a woman of the lowest caste.

୫ । ଶବର ପତ୍ନୀ—5. Woman of the fowler caste.

୬ । କାଳିକା—6 Goddess Kāli.

୭ । କାଳିମା (ହି. ଶ.)—

7. Darkness; blackness

ପୁକ୍କିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଶରୀରର ପାଟି ଆଦି ଛିଦ୍ରକୁ ପେଶୀ ଚାଳନ ଦ୍ୱାରା ଚେଷ୍ଟାପୂର୍ବକ ସଙ୍କୁଚିତ କରିବା—To contract the mouth or other orifice of the body by muscular effort.
Pukkibā

ପୁକ୍କ କରିବା, ପୁକ୍ତିବା } ଅନ୍ୟରୂପ

ପୁକ୍କ—ଦେ. ବିଣ—ଚେଷ୍ଟାପୂର୍ବକ ସଙ୍କୁଚିତ କରାଯାଇ ଥିବା (ଶରୀର ଛିଦ୍ର)—Contracted (orifice of the body) with muscular effort.
Pukku (ପୁକ୍କୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଖ୍‌ରାଜ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଷ୍ପରାଗ)—ପୋଖରାଜ; ପୁଷ୍ପରାଗମଣି—
Pukh-rāja Topaz.

ପୁଗୁଳି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ) ବି—
Puguli ସ୍ତ୍ରୀ-ସମ୍ପତ୍ତି, ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଭାଇ ଯାହାକୁ ଭାଗ ପାଇବେ ନାହିଁ—A wife's property from which the husband's brothers get no share.

ପୁଘା—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—କଞ୍ଚା ହାଣ୍ଡି—
Pughā Unburnt earthen pot.

ପୁଙ୍ଖ—ସଂ. ବି. (ପୁମସ୍=ପୁରୁଷ+ଖନ ଧାତୁ=ଖୋଳିବା+କର୍ତ୍ତୃ.ଅ)—
Puṅkha ୧ । ବାଣର ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ ଅଂଶ—
1. The feathered part of an arrow.
୨ । ଶରର ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ ଶେଷଭାଗ—
2. The feathered end of an arrow,
୩ । ବାଣମୂଳ; କାଣ୍ଡ—3. The root of an arrow.
୪ । ସମୂହ—4. Collection.
୫ । ବାଜପକ୍ଷୀ—5. Falcon (Apte).

ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ—ସଂ.ବିଣ. (ପୁଙ୍ଖ=ବାଣମୂଳ ଠାରୁ+ଅନୁପୁଙ୍ଖ=ପୁଙ୍ଖଠାରୁ
Puṅkhānupuṅkha ଅଳ୍ପ ସୂକ୍ଷ୍ମ)—୧ । ସୂକ୍ଷ୍ମାତିସୂକ୍ଷ୍ମ; ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ—
1. Minutest.
୨ । ତନ୍ନ ତନ୍ନ—2. Very accurate or thorough.
୩ । ଗବେଷଣାଯୁକ୍ତ; ଆଲୋଚନାମୂଳକ—3. Critical.
୪ । ଉତ୍ସୁକ—4. Eager.
କ୍ରି. ବିଣ.—୧ । ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବରେ—
1. Very minutely.
୨ । କୌଣସି ବିଷୟର ମୂଳରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—2. From the beginning to the end of a matter.
୩ । ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି—3. Thoroughly; accurately.
୪ । ଉତ୍ତମରୂପେ ପରୀକ୍ଷା ବା ବିଚାର ପୂର୍ବକ—4. After a thorough examination; on mature consideration.
୫ । ଉତ୍ସୁକ ଭାବରେ—5. Eagerly.
୬ । ଗବେଷଣା ବା ସମାଲୋଚନା ପୂର୍ବକ—6. Critically.

ପୁଙ୍ଖିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଙ୍ଖ+ଯୁକ୍ତାର୍ଥେ. ଇତ)—ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ (ଶର)—
Puṅkhita (an arrow) Furnished with feathers.

ପୁଞ୍ଜ—ସଂ. ବି. (ପୁମସ୍=ମନୁଷ୍ୟ+ଗମ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ସମୂହ—
Puṅga 1. Collection; multitude.
୨ । ଗାଦି; ରାଶି; ଗଦା—2. Heap; mass.
୩ । ପରିମାଣ—3. Quantity.

ପୁଙ୍ଗବ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପୁମସ୍=ଅଣ୍ଡିରା+ଗୋ=ଗୋରୁ+ଅ)—
Puṅgaba ୧ । ବୃଷ; ଷଣ୍ଢ—1. A bull.
୨ । ମହୋକ୍ଷ; ବଡ଼ ଷଣ୍ଢ—2. A big bull.
୩ । ବୃଷଭ ନାମକ ଔଷଧ—
3. Name of a rare herb.
୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) (ଗୋରୁ ପଲ ମଧ୍ୟରେ ବୃଷଭ ଯେଉଁପରି ପ୍ରଧାନ ସେହିପରି) ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି—
4. (figurative) A chief person (like a bull amongst a herd).
[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ —ଯଥା ନରପୁଙ୍ଗବ=ମନୁଷ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ମୁନିପୁଙ୍ଗବ=ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ; ରାଜପୁଙ୍ଗବ=ପ୍ରଧାନ ରାଜା ।]

ପୁଙ୍ଗବ କେତୁ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଙ୍ଗବ+କେତୁ)—ବୃଷଧ୍ୱଜ;
Puṅgaba ketu ମହାଦେବ—Śiba (who has the figure of a bull painted on his ensign.)

ପୁଙ୍ଗି—ଦେ. ବି—ନାଗେଶ୍ୱରୀ; କେଳାମାନେ ଲାଉରେ ତିଆରି କରିଥିବା
Puṅgi ସରୁ ମୁହାଁ ଓ ତଉଡ଼ା ପେଟିଆ ମନ୍ତ୍ରୀ—
A pipe or flute made of bottle gourd used by gypsies or snake charmers.

ପୁଚ୍‌କୁନା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—
Puch-kunā ଘରର ମଇଳା ପାଣି ବୋହି ଯାଇ ଜମାହେବା ସ୍ଥାନ—
(ପୁଚକୁନା—ଅନ୍ୟରୂପ) A place where the foul water of the house is collected.

ପୁଚ୍‌କୁନି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଳିଆ ଗଦା—
Puch-kuni A heap of refuse.

ପୁଚ୍ ପୁଚ୍—ଦେ. ବିଣ—୧ । (ବ୍ରଣ ବା ଫଳ) ସଢ଼ି ପଚି ଯାଇ ଲଚଲଚ
Puch puch ହୋଇଥିବା; ଲଚରା—
ପୁଚ୍ ପୁଚ୍ 1. Flabby (like a rotten fruit or
ପିଲପିଲା ripe boil.
(ପୁଚପୁଚ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଭୀତ ତ୍ରସ୍ତ—
2. Very much frightened.
[ଦ୍ର—ଯଥା—ଆମ୍ବଟି ପୁଚ୍ ପୁଚ୍ ହୋଇଗଲା=ପାଚିଲା ଆମ୍ବଟି ସଢ଼ି ପଚି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ।
ଗାଣ୍ଡି ପୁଚ୍ ପୁଚ୍ ଭାଙ୍ଗିବା ବା ହେବା=ହଡ଼ବଡ଼ି ହେବା; ଭୟରେ ତ୍ରସ୍ତ ହେବା ।]

ପୁଚକା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପେଚକ)—
Puchakā ୧ । ଚେପଟା—1. Flat.
(ପୁଚକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଚେପା କରାଯାଇଥିବା—2. Flattened.
ପୁଚକା } ସ୍ତ୍ରୀ ୩ । ଫୁଲକା—3. Leavened; puffed up.
ପୁଚକୀ }
ପୁଲକା ୪ । (ଖାଦ୍ୟ) ପୋଚକା; ପୋଚରା; ବାସି ହୋଇ ସଢ଼ି
ପଚା ଯାଇଥିବା—4. (food) Spoiled by long keeping; stale.
୫ । ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ; ପଚା; ସଢ଼ା—5. Rotten.

ପୁଚକା ଗାଲ—ଦେ. ବି—ଫୁଲ କରି ଅସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯିବା ଗାଲ;
Puchakā gāla ଫୁଲୁକା ଗାଲ—Leavened cheek;
ଫୁଲାଗାଲ, ଟାଭାଗାଲ swollen cheek.

ପୁଚ(ଚୁ)କା ଗାଲି(ଲୁ)ଆ—ଦେ.ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ଯେଉଁ ଲୋକର ଗାଲ
Pucha(chu)kā gāli(lu)ā ଫୁଲୁକା ଥିବାରୁ ତା ମୁହଁ ଅସୁନ୍ଦର
[ପୁଚ(ଚୁ)କା ଗାଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦେଖାଯାଏ—
ଟାଭାଗାଲ, ଟେଭୋଗାଲ(ପୁଂ), 1. A person with puffed
ଟେଭୋଗାଲୀ ସ୍ତ୍ରୀ; up cheeks.
୨ । ଯେଉଁ ପରି ଚେପଟା ମୁହାଁ—
2. Flat-faced; owl-faced.
[ପୁଚ(ଚୁ)କା (କୀ)ଗାଲୀ, ପୁଚ(ଚୁ)କା(କୀ) ଗାଲେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ]

ପୁଚକିବା—ପ୍ରାଦେ. (ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ)—ବି—ଖସିଯିବା—
Puchakibā To slip away.

ପୁଚ(ଚା)ରା — ଦେ. ବି. (ସଂ. କୂର୍ଚ୍ଚୀ)—
Pucha(chā)rā ୧ । ଚୂନ ପାଣିରେ ଓଦା ହୋଇଥିବା କନା ବା
କୁଚୀ **ପୁଚାରା** ଝୋଟର ବଣ୍ଡାରେ କାନ୍ଥ ଆଦି ଲେପିବା—
1. Smearing walls with rag moistened with quicklime water.
୨ । କାନ୍ଥ ଆଦି ଧଉଳିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କନା ବା ଝୋଟର ପୁଲା—2. A wisp of jute or rag used in whitewashing walls.
୩ । ଶଗଡ଼ର ପହିଆ ଓ ଝାମା ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯିବା ସନ୍ଧିରେ ମଗ୍ନଯିବା ପତଳା ଖିଲ—3. Thin wedges driven into the space appearing between the rim and arcs of a cart-wheel.

ପୁଚି — ଦେ. ବି—(ସଂ. ଝୀଚ=ପିଗ୍; ଏଥିରେ ନୃତ୍ୟକାରଣୀଙ୍କ ନିତମ୍ବ
Puchi ଚଳିତ ହେଉଥିବାରୁ)—ବାଳିକାମାନଙ୍କର ଉଠି ବସି
(ପୁଚ୍ଛ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଆଗକୁ ପଛକୁ ଲୁଦି ନାଚିବା ରୂପ ଏକପ୍ରକାର
ଖେଳ—A kind of play amongst girls consisting of frisking dance.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ବାଳିକା ଓ ଯୁବତୀମାନେ ନାନାପ୍ରକାରର ଅଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗୀ ଓ ପାଦ ଚାଳନା କରି ଉଠୁଥାଆନ୍ତି, ବସୁଥାଆନ୍ତି ଓ ନାଚୁଥାଆନ୍ତି । ଏହା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଗୋଟିଏ କୌତୁକପ୍ରଦ ବ୍ୟାୟାମ ।]
ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଦାୟିତ୍ୱ—Responsibility.

ପୁଚିଆ - ଦେ. ବଣ—ପୁଚରା (ଦେଖ)
Puchiā Puchurā (See)

ପୁଚି ଖାତା —ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ତେଲଗୁ)—କଚରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ
Puchi khāta ତାରିଖରେ ହାଜର ହେବା ପାଇଁ ସାକ୍ଷୀମାନେ
ମୁଚାଲିକା ନିଜେ ଯେଉଁ ମୁଚ୍ଛଲିକା ଲେଖି ଦିଅନ୍ତି—Personal recognizance executed by a witness to appear in court on the fixed date of hearing.

ପୁଚି ଖେଳ—ଦେ. ବି—ପୁଚି (ଦେଖ)
Puchi khela Puchi (See)

ପୁଚି ଖେଳିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ବାଳିକା ଓ ଯୁବତୀମାନେ) ପୁଚି ଗୀତ
Puchi khelibā ବୋଲି ନାଚିବା—1. To make a frisking dance accompanied with singing.
୨ । ପୁଚି ଖେଳିବାପରି ଉପରକୁ ତଳକୁ ଉଠିବା ପଡ଼ିବା—
2. To move up and down like girls in a Puchi play.

ପୁଚି ଗୀତ— ଦେ. ବି— ବାଳିକାମାନେ ପୁଚି ଖେଳ ସମୟରେ ବୋଲିବା
Puchi gita ଗୀତ—Songs sung by girls while making the Puchi dance.
[ଦ୍ର—ପୁଚି ଗୀତ—ପୁଚିଲୋ ! ଯାଆ ଯାଆ ଘୁଞ୍ଚିଲୋ !
ଗହୁର ବିଲରେ ମଇଁଷି, ଧାନ କେଉ କେଉ ଖାଉଛି;
ଅଡ଼େଇ ଦେଏରେ ଭାଇ ବେହେରା ।]

ପୁଚୁ — ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବଣ—ଅତି ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ପ୍ରଶ୍ନ
Puchu କରି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ବିରକ୍ତ କରୁଥିବା (ଲୋକ)—
(a person) Teasing by repeated questions.

ପୁଚୁରା—ଦେ. ବଣ —(ସଂ. ପୂତି; ପୂୟ)—୧ । ପୋଚରା; ସଢ଼ା; ବାସି ଓ
Puchurā ଗନ୍ଧିଆ (ଫଳ ଓ ଖାଦ୍ୟାଦି)—1. Rotten to the
ପଚା [ପୁଚ(ଚୁ)କା, ପୁଚରା – ଅନ୍ୟରୂପ] core; stale.
ପଚା ୨ । ପୂୟ ହୋଇ ସଢ଼ି ପଚି ଦୁର୍ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ (ବ୍ରଣାଦି)—
2. Gangrened or mortified (boil etc)
ଦେ. ବି. (ସଂ ପୁଚ୍ଛ)—୧ । ପୋଚରା; କୋଚାର କାନ୍ଥ ଆଦି
(ପୁଚୁରା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଚୂନରେ ଧଉଳେଇବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ
ତୁଳୀ ଝୋଟର ଗୁଚ୍ଛ—1. A tuft made of flax or
ପୁଚାରା jute or rag used in whitewashing walls; a whitewashing brush or mop.
୨ । ପାଣିଆ ଜିନିସର ଲେପ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଉପରେ ଦେବା—
2 Putting a layer of a liquid on something.

ପୁଚୁରା ମାରିବା —ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପୋଚରା ମାରିବା; ପୁଚୁରା ଦ୍ୱାରା ଚୂନ
Puchurā māribā ପାଣି ଲଗାଇ କାନ୍ଥ ଆଦି ସଫେଦ କରିବା—
ପୁଚୁରା ଦେବା } ଅନ୍ୟରୂପ 1. To whitewash
ପୁଚୁରାଫେରା(ରେ)ଇବା walls with a mop.
କଲିଫେରାନ; **ପୁଚାରା ମାରନା**
୨ । ସାମୟିକ ଓ ଅସ୍ଥାୟୀଭାବରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—
କଲିଫିରନ 2. To make a patch work; to patch up a thing.

ପୁଚ୍ଛ—ସଂ. ବି. (ପିଛ ଧାତୁ=ପୀଡ଼ନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ନିପାତନ)—
Puchchha ୧ । ଲାଞ୍ଜ; ଲାଙ୍ଗୁଡ଼—1. Tail.
୨ । ପକ୍ଷୀର ଲାଞ୍ଜ; ଲଞ୍ଜା; ପଙ୍ଖା—
2. Tail feather of a bird.
୩ । ଲାଞ୍ଜି; କୌଣସି ଲମ୍ବ ପଦାର୍ଥର ଶେଷ ଭାଗ—
3, The end or extremity of a long thing.
୪ । ଶେଷ ମୁଣ୍ଡ ବା ପାଖ—
4. Tail-end of a thing.
୫ । ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗ —5. Hind part.
ଦେ. ବି.—ଶରୀରର ମଧ୍ୟଭାଗ—The middle of the body.

କେ ଭଣେ ଏ ଶ୍ରୁ ତଳେ ବଧା ତା
ତଳଖାଇଛି ଜଗନ-ପାଖି ତା.
ବାଳକାକ ବୁଝେ. ଏହା ଭୟରୁ ମଧ୍ୟେ ଦଖି ସ୍ୱରେ ।
ଭଣ୍ଡ – କୋଣି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦର.

ପୁଚ୍ଛ କଣ୍ଟକ—ସଂ. ବି—୧ । (ପୁଚ୍ଛରେ କଣ୍ଟକ ପରି ପଦାର୍ଥ) (ବିଛା;
Puchchha kaṇṭaka ମହୁମାଛି; ବିରୁଡ଼ି ଆଦିଙ୍କ) ନାହୁଡ଼—
1. Sting (of a bee or scorpion)
୨ । (ବିଛାବ୍ରୀହି) ବିଛା—2. Centipede; scorpion.
ସଂ. ବଣ—ଯେଉଁ ଜୀବର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ରେ ନାହୁଡ଼ ଥାଏ—
Stinged (animal).

ପୁଚ୍ଛଟି—ସଂ. ବି. (ପୁଚ୍ଛ + ଟି)—୧ । ଆଙ୍ଗୁଠିଦ୍ୱାରା ଫୁଟୁକି ମାରିବା—
Puchchhaṭi 1. Snapping of the fingers.

୨ । ଆଙ୍ଗୁଠି ଫୁଟେଇବା—
2. Cracking of the finger joints.
୩ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୁଚ୍ଛ—3. Small tail.
୪ । ନାନ୍ଦୁଡ଼—4. Sting.

ପୁଚ୍ଛଣ୍ଡକ—ସଂ. ବି. (ପୁଚ୍ଛ + ଅଣ୍ଡକ; ଯାହା ଲାଞ୍ଜରେ ଅଣ୍ଡାକାର ଅସ୍ଥି-
Puchchhaṇḍaka ଖଣ୍ଡମାନ ଥାଏ)—ଉଷ୍ଣକଟିବନ୍ଧୀୟ ନାଗ-
ବିଶେଷ—A kind of venomous snake
(probably like rattle snake).

ପୁଚ୍ଛଫଳ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ପୁଚ୍ଛ + ଫଳ)—ବରକୋଳ ଗଛ (ହି.
Puchchha phala ଶ.)—The jejube tree.

ପୁଚ୍ଛା(ଛୁ)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୃଚ୍ଛା)—୧ । ପ୍ରଶ୍ନ; ଜିଜ୍ଞାସା—
Puchchhā(chhā) 1. Questioning.
ପୁଛା ୨ । କହିବା—2. Speaking
ପୁଚ୍ଛ ୩ । ଅନୁସନ୍ଧାନ—3. Enquiry.
[ଦ୍ର—'ଲୁହା' ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସହଚର ଶବ୍ଦରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]
ପୁଁଛ **ପୋଁଛା** ୪ । (ସଂ. ପ୍ରୋଞ୍ଛନ) ପୋଛିବା—
4. Wiping out.
ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ସାନ ଗାମୁଛା—A small napkin.

ପୁଚ୍ଛା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୃଚ୍ଛା)—ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା; ପଚାରିବା—
Puchchhā karibā To ask.
ପୁଛା ପୁଛା କଲ କେହି ବାଞ୍ଛାରୁମ ହୋଇ ଭୁମେ ବାଞ୍ଛା ପ୍ରଶ୍ନ କରିବ—
ପୁଚ୍ଛନା ଭଗ. କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସୁନ୍ଦରୀ ।

ପୁଚ୍ଛା(ଛୁ) କୁହା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୃଚ୍ଛା + କଥନ)—୧ । ପ୍ରାର୍ଥନା—
Puchchhā(chhā) kuhā 1. Prayer.
ବଳାକହା ୨ । ଖୋସାମତ; ବିନୟ; ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ—
ପୁଚ୍ଛତାଛ, ପୁଚ୍ଛପାଚ 2. Supplication; entreaty.
କୁହାପୁଛା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ପଚରାଉଚରା; କୁହାବୋଲି—
କୁହାପୋଛ } 3. Talk; conversation.

ପୁଚ୍ଛା(ଛୁ) ପଚରା—ଦେ. ବି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ)—୧ । କୁହାବୋଲି;
Puchchhā(chhā) pacharā ବାକ୍ୟାଳାପ—
ବଳାକହା 1. Talk; conversation.
୨ । ବାରମ୍ବାର ଜିଜ୍ଞାସା—2. Repeated questioning.

ପୁଚ୍ଛାପୁଚ୍ଛି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ (ସଂ. ପୃଚ୍ଛା)—୧ । ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା;
Puchchhāpuchchhi ପଚରାପଚରି—1. Mutual question-
ପୁଛାପୁଛି **ପୁଚ୍ଛପାଚ** ing or enquiring.
(ଧୁଞ୍ଚପୁଚ୍ଛି—ଅନ୍ୟରୂପ) ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ମଙ୍ଗଳ ପୁଛାପୁଛି ହେଲେ—
କୃଷ୍ଣସଂହିତା, ମହାଭାରତ. ଆଦି ।
୨ । କୁହାକୁହି ହେବା—
2. Talking with each other.
ଏତେ ଭଳ ପୁଛାପୁଛି କେ କାହିଁ ଗମିତ—ଭଗ, କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସୁନ୍ଦରୀ ।

ପୁଚ୍ଛି(ଛୁ)ବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ)—ପଚାରିବା; ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା—
Puchchhi(chhi)bā To ask; to question.
ପୁଛା **ପୁଚ୍ଛନା** ପୁଛିଲେ ଜନ୍ମେଜୟ ହସ୍ତିନା ନରପାଇଁ—କୃଷ୍ଣସଂହିତା ମହାଭାରତ ବନ ।
[ଦ୍ର—ଏହା 'କହିବା' ଶବ୍ଦର ଏକାର୍ଥ ସହଚର ଶବ୍ଦରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରୋଞ୍ଛନ)—
ପୋଛିବା—To wipe off.

ପୁଚ୍ଛୀ—ସଂ. ବିଣ. ଟଂ. (ପୁଚ୍ଛ+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍; ପୁଚ୍ଛିନ୍ ଶବ୍ଦର ୧ମା.
Puchchhī ୧ବ.)—ପୁଚ୍ଛଯୁକ୍ତ—Having a tail.
(ପୁଚ୍ଛିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି—୧ । କୁକୁଟ—1. Cock.
୨ । ମୟୂର—2. Peacock.
୩ । ଅରଖ ଗଛ—3. Calatropis Gigantea.
୪ । ନିମ୍ବ ଗଛ—4. Neem tree.
୫ । ନକ୍ଷତ୍ରଲଞ୍ଜା—5. Comet.

ପୁଚ୍ଛିବା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି. (ସଂ. ପୃଚ୍ଛ ଧାତୁ)—ପଚାରିବା—
Puchh-bā To ask; to question.

ପୁଚ୍ଛ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଚ୍ଛ)—ପୁଚ୍ଛ (ଦେଖ)
Puchha Puchchha (See)

ପୁଚ୍ଛା କନା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଝାଡ଼ଣ—Duster; cleaning
Puchhā kanā towel or rag.

ପୂଜ(ଜା) (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ପୂଜ(ଜା) ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Puja(jā) (etc) Pūja(jā) etc (See)

ପୁଞ୍ଜ—ସଂ. ବି. (ପୁମସ୍+ଜନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ସମୂହ—
Puñja 1. Collection.
୨ । ରାଶି—2. Heap
୩ । ପଙ୍କ୍ତି—3. Crowd; herd.
୪ । ଗୁଚ୍ଛ; ଗୋଛ—4. Cluster

ପୁଞ୍ଜ ଦଳ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଞ୍ଜ+ଦଳ; ଏଥିର ପତ୍ରମାନ ପୁଞ୍ଜ
Puñja dala ଥିବାରୁ)—ସୁନୁସୁନିଆ ଶାଗ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)
Sunusuniā sāga (See)

ପୁଞ୍ଜଶଃ—ସଂ. ବି. (ପୁଞ୍ଜ + ଶସ୍)—ଦଳ ଦଳ ହୋଇ—
Puñjaśaḥ In herds; in clusters.

ପୁଞ୍ଜା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଞ୍ଜ)—
Puñjā ୧ । ପୁଞ୍ଜ; ସମୂହ—1. Collection.
ପୁଞ୍ଜି **ପୁଂଜା** ୨ । ୪ଗୋଟି; ଗଣ୍ଡା—2. Four in number.
୩ । ଚାରିଟି ବସ୍ତୁର ସମାହାର—
3. An aggregate of four.

ପୁଞ୍ଜାଏ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ—୧ । ଚାରି ଗୋଟା ବା ଗଣ୍ଡାଏ—
Puñjāe 1. Four only.
ଏକଗଣ୍ଡା ଏକା ବଡ଼ରକେ ଅଛି ପ୍ରତି ଲେଖା ଟାଃ—ଗ୍ରାମ୍ୟ. ବ୍ରହ୍ମନରୂପଣଗୀତା
ପୁଞ୍ଜିଏ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଅଳ୍ପ; ସାମାନ୍ୟମାତ୍ର—
ପୁଞ୍ଜେ } 2. A little.
(ଯଥା—ମୁଁ ପୁଞ୍ଜାଏ ଭାତ ଖାଇ ଦେଇ ଚାଲି ଆସିଲି ।)

ପୁଞ୍ଜାକିଆ—ଦେ. ବିଣ.—୧ । ଚାରିଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ଏକତ୍ର ହୋଇ
Puñjākiā 1. Arranged or set in clusters of four.
(ପୁଞ୍ଜିକିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଏକ ଟଙ୍କାରୁ ବା ଏକ ପଇସାରୁ ପୁଞ୍ଜାଏ
ବା ଚାରି ଗୋଟି ମିଳୁଥିବା (ଦ୍ରବ୍ୟ)—2. (article)
Available at 4 for one rupee or pice.

ପୁଞ୍ଜି – ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁଞ୍ଜ)—୧ । ଗୁଚ୍ଛ; ଥୋପା; ଗୋଛା—
Puñji 1. Cluster.

ପୁଁଜୀ ପୁଞ୍ଜ ପୁଁଜା

୨ । ପାଣ୍ଠି; ବ୍ୟବସାୟର ମୂଳଧନ—
2. Stock in trade; capital in trade.

୩ । ସଞ୍ଚିତ ଧନ—3. Stock; fund; stored cash.

୪ । ପୁଞ୍ଜା; ଏକ ଗଣ୍ଡା—
4. An aggregate or collection of four.

୫ । ପୁଞ୍ଜାର ଆଦରାର୍ଥକ ଆକାର—5. The form of Puñjā used in endearment.

୬ । ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଲରେ ୪ ଗୋଟି କମ୍ବା ପୁଞ୍ଜି ପୁଞ୍ଜି ଧାନ ମଞ୍ଜି ଏକ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ବୁଣା ଯିବା—6. Planting or sowing 4 seeds of paddy at one spot at a time in water-logged fields.

୭ । ଘୋଡ଼ା ଆଦି ଏକ ସମୟରେ ଚାରି ଗୋଡ଼ ଉଠାଇ ଦଉଡ଼ିବା
7. A full gallop of a horse etc; a horse's running on all fours.

୮ । ଗଦା—8 Heap.

୯ । ଭଣ୍ଡାର—9. Store.

ପୁଞ୍ଜି ଉଠା(ଠେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—(ଘୋଡ଼ା) ଚାରି ଗୋଡ଼ ଉଠାଇ
Puñji uṭhā (ṭhe)ibā ଦଉଡ଼ିବା; ପ୍ଲୁତ ଗତି କରିବା—
ଚାରପାଉଠିୟେ ଦୌଡ଼ (a horse) To run on all fours;
ସରପଟ ଦୌଡ଼ନା to gallop at full speed.
[ପୁଞ୍ଜି ପକା(କେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପୁଞ୍ଜି କିଆରି—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁଞ୍ଜ ଓ କେଦାର)—ଯେଉଁ ଧାନ
Puñji kiāri କିଆରିରେ ଜଳ ଅଧିକ ହେବାରୁ ଗୋଟିକିଆ ଧାନ
(ପୁଞ୍ଜି ବିଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଗଛ ବଢ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ ଓ ସେଥିଯୋଗୁଁ
ଯେଉଁ କିଆରିରେ ପୁଞ୍ଜି ପୁଞ୍ଜି ହୋଇ ଧାନ ବୁଣା ଯାଏ—
ବା ରୁଆଯାଏ—A water-logged field where paddy is sown or planted in clusters.

ପୁଞ୍ଜିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଞ୍ଜ + ଇତ)—୧ । ରାଶୀକୃତ; ଗଦା କରାଯାଇ
Puñjita ଥିବା—1. Heaped together; gathered into a heap.

୨ । ଗଚ୍ଛିତ; ସଞ୍ଚିତ—2. Stored; funded; hoarded.

୩ । ଗୋଛା କରାଯାଇ ଥିବା—
3. Gathered into a bunch or cluster.

ପୁଞ୍ଜି ଧାନ—ଦେ. ବ.—ଯେଉଁ ମୋଟା ଧାନ ଜଳ ଜମିରେ ବୁଣା
Puñji dhāna ଯାଏ ବା ରୁଆଯାଏ—Coarse paddy fit to be raised in water-logged fields.

ପୁଞ୍ଜି ପଟ—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) ବ.—ଥଳ ମୁଣି—
Puñji paṭa Gunny bag.

ପୁଞ୍ଜି ପଟା—ଦେ. ବ. (ସହରର ଶବ୍ଦ; ପୁଞ୍ଜି=ସଞ୍ଚିତ ଧନ; ପଟା+ଭୂମି
Puñji paṭā ଆଦିର ପଟ୍ଟା) —୧ । ନଗଦ ଧନ ଓ ଭୂସମ୍ପତ୍ତି—
ପୁଁଜି ପାଟା 1. Cash and landed property.

ପୁଁଜୀ ଉଁଜୀ ୨ । ସଞ୍ଚିତ ଧନ ବା ଭୂସମ୍ପତ୍ତି—
(ପୁଞ୍ଜିପତ୍ର; ପୁଞ୍ଜିପତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Cash or land.

୩ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସମସ୍ତ ଧନ—
3. All the riches or wealth of a person.

୪ । ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ମୂଳଧନ—
4. The capital necessary for a business.

ପୁଞ୍ଜି ପାଣ୍ଠି—ଦେ. ବ. (ଏକାର୍ଥ ବୋଧକ ସହରର ଶବ୍ଦ)—୧ । ସଞ୍ଚିତ
Puñji pāṇṭhi ଧନ; ନଗଦ ଧନ—1 Cash; store;
ପୁଁଜିପାଟା hoard.

୨ । ବ୍ୟବସାୟର ମୂଳଧନ—2. Capital in trade; cash invested in a business.

ପୁଞ୍ଜି ବାଲା—ଦେ. ବ. ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିକଟରେ ବେଶି ପରିମାଣରେ
Puñji bālā ଧନ ଅଛି—1. A person who has a large hoard with him.

(ପୁଞ୍ଜିଦାର, ପୁଞ୍ଜିରୁଆଲା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପୁଁଜିଦାର; ପୁଁଜିଓଲା ୨ । ବ୍ୟବସାୟରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମୂଳଧନ
ପୁଁଜିଦାର, ପୁଁଜୀବାଲା ଯୋଗାଇ ଥାଏ—2. Capitalist.

ପୁଞ୍ଜି ମହିପାଳ—ଦେ. ବ.—ପୁଞ୍ଜି କିଆରିରେ ଆବାଦ କରାଯିବା ଏକ
Puñji mahipāla ପ୍ରକାର ମୋଟା ଧାନ—A kind of coarse paddy grown in water-logged fields.

ପୁଞ୍ଜିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଞ୍ଜ+ସ୍ଥା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) – ପୁଞ୍ଜୀଭୂତ; ରାଶୀକୃତ—
Puñjishṭha Heaped up; accumulated.

ପୁଞ୍ଜୀକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଞ୍ଜ+ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ୱି+କୃତ)—
Puñjikṛuta ଏକତ୍ର ଗଦା କରାଯାଇ ଥିବା; ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ଇତସ୍ତତଃ
(ପୁଞ୍ଜୀକରଣ—ବ) ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ଗଦା କରାଯାଇ ଅଛି—
Gathered together; made into a heap.

ପୁଞ୍ଜୀଭୂତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଞ୍ଜ + ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ୱି + ଭୂତ)—
Puñjibhūta ଯାହା ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗଦା ହୋଇଅଛି—
Heaped up.

ପୁଟ୍ (ଧାତୁ) —ସଂ —୧ । ସଂଲଗ୍ନ ହେବା—
Puṭ 1. To stick to; to adhere to.

୨ । ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା—2. To clasp; to embrace (Apte).

୩ । ଗୁଡ଼େଇ ହେବା—3. To intertwine,

ପୁଟ୍‌କା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ଗାମୁଛା—
Puṭ-kā Napkin; towel.

ପୁଟ୍ ପୁଟ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଛଟପଟ (ଜୀବନ) —
Puṭ puṭ Struggling for life.

ପୁଟ୍‌ଲାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି. (ସଂ. ପୁଟ୍ ଧାତୁ=ସଂଲଗ୍ନ ହେବା)-
Puṭ-lāibā ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା; ଲୁଣ୍ଠାଇବା; ପୋଟାଳିବା—
To embrace; to hug.

ପୁଟ—ସଂ. ବ. (ପୁଟ୍ ଧାତୁ=ସଂଲଗ୍ନ ହେବା + କର୍ମ ଅ)—
Puṭa ୧ । ଲୁଗାଆଦିର ଭାଙ୍ଗ ବା ସ୍ତର—1. Fold; layer.

୨ । ପୁଡ଼ା; ପୁସ୍ତକର ପୃଷ୍ଠା—2. Page of a book.

୩ । ଆବରଣ; ଘୋଡ଼ଣୀ; ଢାଙ୍କୁଣି—
3. Cover; covering; lid.
୪ । ଗୋଲ ଓ ଗଭୀର ପାତ୍ର—
4. A round and deep cup.
୫ । ଖୋଳ; ଖାପ—5. Sheath.
୬ । ଥଳ—6. Bag.
୭ । ପତ୍ର ନିର୍ମିତ ଚଉପଘା; ଠୋଙ୍ଗା; ଠୋଙ୍ଗା; ଦନା—
7. A cup made of leaves.
୮ । ପିଣ୍ଡୁଳା—8. A ball; lump.
୯ । ଗର୍ଣ୍ଣିର; ପୁଡ଼ା; ପୁଡ଼ିଆ; ପୋଟଳା, ବୋଳଗୁ—
9. Packet; capsule; bundle.
୧୦ । କରତଳକୃତ ଆଧାର; ପୋଷ —
10. The hollow of the palm.
୧୧ । କରପୁଟ; କରଯୋଡ଼; ଅଞ୍ଜୁଳା—11. The palms folded together into a cup; doubling of the palms.
୧୨ । ଖାଲ; ଗର୍ତ୍ତ—12. Cavity.
୧୩ । ପାକପାତ୍ର—13. Cooking pot.
୧୪ । କୋଇ; ଧାତୁ ଆଉଟିବା ପାତ୍ର —
14. Crucible; melting pot.
୧୫ । ପେଡ଼ା; ଡବା; ଫରୁଆ; ବାକସ; ସମ୍ପୁଟ; ଦୁଇଫାଳ ଏକତ୍ର ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ବନ୍ଦ କରାଯିବା ପାତ୍ର—15. A closed receptacle; a casket; a closed cup made of 2 halves fitting to each other.
ବୃଷଭଣି ମୋ ଭବ ପୁଟେ ଅସ୍ତ ପ୍ରମୋଦ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।
୧୬ । ପାତ୍ର—16. Vessel.
୧୭ । ଅଗଭୀର ପାତ୍ର—17. A shallow cup (Apte).
୧୮ । କୌଣସି ପତଳା ପଦାର୍ଥ (ଯଥା—ଲୁଗା, ପତ୍ର)କୁ ଭାଙ୍ଗିକରି କରାଯିବା ପାତ୍ର—18. The folding or doubling up of a thin thing to form a cup or hollow (Apte).
୧୯ । ଯୁଗ୍ମ; ଯୋଡ଼—19. A pair; couple.
୨୦ । ଘୋଡ଼ାର ଖୁରା; ଟାପୁ—20. The hoof of a horse.
୨୧ । ପରସ୍ପର ଆଲିଙ୍ଗନ—21. Mutual embrace.
୨୨ । ଓଷ୍ଠ ପୁଟ; ଓଠର ପୁଡ଼ା—22. The lips.
ତ କର ସୁଭଙ୍ଗ ଅଧରପୁଟକାତ
ବାଉଟରେ ଅଗ୍ନିଦେବ ହେଲେ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ସଭା ।
୨୩ । ମୁକୁଟ—23. Crown.
୨୪ । ଟୋପି—24. Cap.
୨୫ । ପଗଡ଼ି—25. Turban.
୨୬ । କର୍ଣ୍ଣପୁଟ; କାନର ପୁଡ଼ା—26 The flap of the ear.
୨୭ । ନାସିକାପୁଟ; ନାକରପୁଡ଼ା—
27. The skin covering the nostril; the nostril.
୨୮ । ଗୁହ୍ୟଦେଶ ଆବରକ ବସ୍ତ୍ର; କୌପୀନ—
28. A strip of rag put on over the privities.
୨୯ । ସଙ୍କୋଚନ—29. Contracting of anything.
୩୦ । ଆଖିପତା—30. Eyelid(Apte).
୩୧ । ଜାଇ ଫଳ—31. Nutmeg (Apte).
୩୨ । ମୁହାମୁହି ସଂଲଗ୍ନ ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତାକାର ପାତ୍ରଦ୍ୱୟବିଶିଷ୍ଟ ଔଷଧ ପାକ ପାତ୍ର—32. Two hemispherical vessels joined together, the upper one made to tally into the mouth of the other, for the sublimation of medicaments.
୩୩ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ପୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ବା ଶୁଖାଇବା ପାଇ ଅଗ୍ନିର ବା ସୂର୍ଯ୍ୟର ତାପର ଏକଥର ପ୍ରୟୋଗ—
33. A single application of fire to bake or of the sun's rays to dry a thing (Ganguly).
୩୪ । ଖାଲ; ଖାଲୁଆ ପାତ୍ର—
34. A hollow; concavity (Apte).
୩୫ । କୋମଳ ନୂଆଗଜା ବା ପତ୍ରଉପରର ଆବରଣ—
35. The pod or capsule which envelops young shoots (Apte).

ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଟ=ସ୍ତର)—୧ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ଉପରେ ବୋଳାଯିବା ରଙ୍ଗର ପତଳା ସ୍ତର—1, A thin layer of paint laid on the surface of a thing.
ଦେଖିଲେ ହେଲେ ସବୁ କୋଟି ପୁଟ
ଚିତ୍ରକୃଷ୍ଟ କେହୁ ହେବ ସ୍ପଷ୍ଟ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. କଳାକଳ୍ପୋଳ ।
୨ । ଧାତୁ ଆଉଟିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ପଦାର୍ଥ; ଦ୍ରାବକ—
2, Flux; a solvent,
ପ୍ରାଦେ. (କନ୍ଧମାଳ ଓ ଅନୁଗୁଳ) ବି.—ଦୁଧଆଳୀ ଗାଈ, ମଇଁଷି, ବଳଦ ବା ପୋଡ଼କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କେତେ ବର୍ଷ ବା ମାସ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ନିକଟରେ ବନ୍ଧକ ଦେଇ ଟଙ୍କା ଆଣିବା—
Borrowing money by pledging a milch-cow or working bullock or buffalo.
[ଦ୍ର—ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ପାଇଁ ମହାଜନ ଗାଈ ବା ମଇଁଷିର ଦୁଧ ଖାଇବା ବଳଦ ବା ପୋଡ଼କୁ ହଳ ଓ ଶଗଡ଼ରେ ଲଗାଇ ତା ଟଙ୍କା ସୁଝିଗଲା ପରେ ଉକ୍ତ ଜୀବକୁ ମାଲିକକୁ ଫେରାଇ ଦିଏ ।]
ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ବର୍ଷକ ସକାଶେ ଭଡ଼ା ଦେଇ ଅନ୍ୟର ବଳଦକୁ ହଳ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆଣିବା ରୀତି—
The custom of bringing another person's plough-bullocks on hire for a fixed period of one year.

ପୁଟକ—ସଂ. ବି—(ପୁଟ ଧାତୁ + ଅକ) —୧ । ପଦ୍ମ—
Puṭaka 1. Lotus,
୨ । ପତ୍ର ନିର୍ମିତ ଠୋଙ୍ଗା; ଦନା; ଚଉପଘା—
2. A cup made of leaves.
୩ । ନିମ୍ନବ୍ଦ ଗର୍ତ୍ତ ପାତ୍ର ବା ବସ୍ତୁ—3. Concave cup.
୪ । ଅଗଭୀର ପାତ୍ର—4. Shallow cup.
୫ । ଖୋଳ—5. Sheath.
୬ । ପୁଡ଼ା—6. Packet.

୨ । ଜାଇଫଳ—7. Nutmeg.

୮ । ଭାଙ୍ଗ—8. Fold (Apte).

ପୁଟକିତ—ସଂ. ବିଣ (ପୁଟକ + ଇତ)—୧ । ଆବୃତ—
Puṭakita 1. Covered.

୨ । ଭାଙ୍ଗ କରି ଯାଇଥିବା—2. Folded.

ପୁଟକିନୀ—ସଂ. ବି—(ପୁଟକ + ଇନ୍ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—୧ । ପଦ୍ମିନୀ; ପଦ୍ମ
Puṭakinī ସମୂହ—1. A collection of lotus flowers.

୨ । ପଦ୍ମଲତା; ପଦ୍ମନାଡ଼ି—
2. The stem of lotus plant.

ପୁଟଗ୍ରୀବ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଟ + ଗ୍ରୀବା; ଯାହାର ଗ୍ରୀବାଦେଶ
Puṭagrība ଯୋଡ଼ା ହୋଇଅଛି—୧ । ଗଡ଼ୁ (ହି. ଶ)—
1. Metal jar; pitcher (Apte).

୨ । ତମ୍ବା ଗଡ଼ୁ—2. A copper jar (Apte).

୩ । ଗଡ଼ୁ—3 A spouted water-jug.

ପୁଟ ପତ୍ର—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ବନ୍ୟ ଗଛ—
Puṭa patra (ପୁଟପର୍ଣ୍ଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) A kind of tree.
(ଗଞ୍ଜାମ—ପୋଡ଼ପତ୍ରୀ) [ଦ୍ର—ଏହାର ପତ୍ରର କ୍ୱାଥ ସେବନ କରିଗଲେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପ୍ରସବାନନ୍ତର ଜନ୍ମିବା ବିକାର, ଅର୍ଥାତ୍ ଜ୍ୱର, ଦାହ ଓ ଭ୍ରମ ପ୍ରଭୃତି ନିବାରିତ ହୁଏ—ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ ।]

ପୁଟପାକ—ସଂ. ବି—୧ । ଦୁଇଟି ହାଣ୍ଡିର ମୁହଁକୁ ପରସ୍ପର ଯୋଗ କରି
Puṭa pāka ଅଗ୍ନି ସାହାଯ୍ୟରେ ତହିଁରେ କରାଯିବା ଔଷଧର ପାକ କ୍ରିୟା—1. The process of sublimation done by heating a thing in a closed vessel made of 2 vessels, one turned over the other.

୨ । ମାଟି ବା ଗୋବର ପିଣ୍ଡୁଳା ମଧ୍ୟରେ ଔଷଧ ପୂରାଇ ତାହା ଜଳିରେ ପୋଡ଼ିବା କ୍ରିୟା—2. The process of roasting a drug inside a ball of clay or cow-dung.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟର ପୁଟପାକ କରିବାକୁ ହେବ, ତାହା ଜଳରେ ଧୌତ କରି ଅଳ୍ପ ପେଷଣ କରିବ । ପରେ ଏହା ଉପରେ ଭାମ୍ବୁ, ଗମ୍ଭାରୀ ଓ ବଟ ପତ୍ର ବେଷ୍ଟନ କରି ତହିଁ ଉପରେ ୧।୨ ଅଙ୍ଗୁଳି ପ୍ରମାଣ ମାଟି ଲେପ ଦେବ । ଏହି ମାଟି ପିଣ୍ଡର ଉପରଭାଗ ରକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାକୁ ଘଷି ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ିବ । ଅନନ୍ତର ଅଗ୍ନିରୁ ବାହାର କରି ଭିତରେ ଥିବା ଔଷଧର ରସ ନିଗାଡ଼ିବ । ଏହାର ନାମ ପୁଟପାକ । ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ ।]

୩ । (ବୈଦ୍ୟକ) ମୁହଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଥିବା ପାତ୍ରରେ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ପୂରାଇ ଅଗ୍ନିମୟ ଗର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ତାହାକୁ ପାକ କରିବା ପ୍ରଣାଳୀ—3 A mode of roasting a thing in a pit of fire after putting it inside a closed casket.

[ଦ୍ର—ଏହି କ୍ରିୟାରେ ଧାତୁ ଆଦିର ଭସ୍ମ ଆୟୁର୍ବେଦ ମତରେ ତିଆରି କରାଯାଏ ।]

୪ । ପୁଟ ପାକ ଦ୍ୱାରା ସିଦ୍ଧ ଔଷଧ (ହି. ଶ.)—
4. Any medicine got after sublimation.

୫ । ଶୀତଳୀକରଣ—5. Digesting (Apte).

ପୁଟ ଭେଦ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପୁଟ = ପରସ୍ପର ସଂଯୋଜନ +
Puṭa bhēda ଭେଦ = ଭେଦନ)—
୧ । ନଦୀର ବକ୍ରଗତି—1. The zigzag course of a river.

୨ । ନଗର—2. City.

୩ । ବୀଣା—3. Harp.

ପୁଟ ଭେଦନ—ସଂ. ବି—୧ । ନଗର; ସହର—
Puṭa bhēdana 1. Town; city.

କେଉଁ ସଗ ସେ ପୁଟ-ଭେଦନେ ଅଛି ନଟ-କର ସ୍ମେହ ନିପଟ ହୋଇ ନିରସ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । ଆତୋଦ୍ୟ; ଏକ ପ୍ରକାର ବାଜା—1. A kind of musical instrument (Apte).

୩ । (ଆଖି ପତା) ମେଲା କରିବା—
3 The parting of the eyelids; opening (Apte)

୪ । ଜଳାବର୍ତ୍ତ—4. Whirlpool; eddy (Apte).

ପୁଟା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଟ ଧାତୁ; ସଂ. ପୁଟ = ଥଳି; ପେଟ
Puṭā ଉଭୟର ଥଳି)—
ନାଡ଼ୀଭୁଁଡ଼ୀ ୧ । ଅନ୍ତ୍ରବୃଜୁଳା; ଗର୍ଭସ୍ଥ ଅଣ୍ଡାଦି—
ପୋଟୀ 1. Bowels; intestine; entrails; viscera.

କାହାର ଭାଗି ଗୋଡ଼ ଘାଉରେ ପୁଟାଟା
ପେଟରୁ ବାହାରିଲା ହୋଇଣ ମେଣ୍ଢାଟା । ଭୁଷ୍ଣସିଂହ ମହାପାତ୍ରର ବନ ।

୨ । ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ ଯନ୍ତ୍ର—2. Lungs.

ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବି (ସଂ. ପୁଟ)—ବାଉଁଶିଆ—
A small basket.

ପୁଟାଡ଼ି(ଲି)ବା—ପ୍ରାଦେ. (ସାଜପୁର) କ୍ରି. (ସଂ. ପୁଟ ଧାତୁ)—
Puṭārdi(li)bā ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା; ଜୁଣ୍ଟାଇ ଧରିବା—
To embrace; to clasp.

ପୁଟାରି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପରିଶ୍ରମ; ଦେଉଳର ତତ୍ତ୍ୱ ନେବା
Puṭāri କର୍ମଚାରୀ—The supervising officer of a temple.

ପୁଟାଳୁ—ସଂ. ବି (ପୁଟ + ଆଳୁ)—କୋଳ କନ (ହି. ଶ); ବାରାହୀକନ
Puṭālu (ଦେଖ)—Bārāhīkanda (See)

ପୁଟାସ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ପୋଟାସ୍ (ଦେଖ)
Puṭās Potās (See)

ପୁଟି—ଦେ. ବି. (ସଂ ପୁଟ = ଥଳି)—୧ । ଅନ୍ତ୍ର ବୃଜୁଳା—
Puṭi 1 Entrails; viscera.

ନାଡ଼ୀଭୁଁଡ଼ୀ ୨ । ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ ଯନ୍ତ୍ର—2. Lungs.

ପୋଟୀ ୩ । ପଉଷ୍ଟି; କୋଡ଼ିଏ ଗଉଣି (ଶସ୍ୟ)
(ପୁଂଷ୍ଟି—ଅନ୍ୟରୂପ) 3. A measure of corn equal to 20 Gaunis.

୪ । ସ୍ଥୂଳକାୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରୀରରୁ ଝୁଲୁଥିବା ମାଂସ ପିଣ୍ଡ ଚର୍ମ—
4, Folds of skin hanging or bulging out from the body of a fat man.

ପୁଟିଆ ପୁଟି—୫ । (ସଂ. ପୃଷ୍ଠ) ଶଗଡ଼ ଚକର ପରିଧିରେ ଯୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ବୃତ୍ତଖଣ୍ଡାକାର କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡମାନ; ଶକଟ ଚକର ଜିଆ—5. The arcs forming the rim of a cart-wheel.

ପୁଁଠୀ ୨ । (ସଂ.ପ୍ରୋଷ୍ଠୀ)କେରଣ୍ଡିମାଛ—
पुठीया, सौरी 6. A carp (fish)

ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର). ବି.—ପଇ; ପହି; ଶଗଡ଼ ଚକର ଘରିଥିବ କାଠ—The wooden rim of cart-wheel.

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ). ବି.—କଟକୀ ୮ ସେରିଆ ନଉଛିରେ ୫ କୌଡି ମାପର ପରିମାଣ—A measure of 5 pots of the capacity 8 standard seers.

ପୁଟିଆ—ଦେ. ବି.—୧ । ପିଗ୍ ବା ଜଙ୍ଘର ମାଂସଳ ସ୍ଥାନକୁ ଆଙ୍ଗୁଠିଦ୍ୱାରା ଚମୁଟିବା—1. Pinching the fleshy part of the thigh or buttocks with the fingers.
पुटी

୨ । ମାଂସଳ ଚର୍ମବଳି—
2. Fleshy or flabby folds of skin.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର). ବି—୧ । ନଳଗୋଡ଼ର ପଛ ପାଖର ମାଂସଳ ଅଂଶ; ଗୋଡ଼ ପେଣ୍ଡା—1. The back fleshy part of the leg; calf of the leg.

୨ । ଅନ୍ତ୍ରପୁଟା; ଅନ୍ତ୍ର ବୁଜୁଳା—2. Entrails.

ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଶଗଡ଼ ଚକର ପହି—
The wooden rim of a cart-wheel.

ପୁଟିକା—ସଂ. ବି (ପୁଟ+କ+ସ୍ତ୍ରୀ ଆ)—୧ । ପୁଡ଼ିଆ—
Puṭikā 1. Packet.

୨ । ଅଲେଇଚ—2. Cardamom.

ଦେ. ବି—୧ । ଜଙ୍ଘ—1. Thigh.

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକର) ଶ୍ରୀବା ପୃଷ୍ଠକାଂକୋଷ ସେଚ ଶଙ୍ଖ ଅଃଭ୍ର ଅଙ୍ଗ ଚଳ ।
ଶ୍ରୀତୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଉମବଦ୍ଧୋଦ୍ୱ ।

୨ । ନଳ ଗୋଡ଼ର ପଛର ମାଂସଳ ଅଂଶ—
2. Calf of the leg.

ପୁଟିଙ୍(ଣ୍, ନ୍)—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ପୁଟ୍ଟି)—ଚକ୍ ଖଡ଼ିର ଚୂନା ସଙ୍ଗରେ ଝୁଣା ଓ ଗର୍ଜନ ତେଲ ମିଶାଇ ତିଆରି କରାଯିବା କାଦୁଆ ଅଠା—
Puṭiṅg(ṇ, n) ପୁଟ୍ଟିଙ୍ଗି, ପୁଟ୍ଟିଣି, ପୁଟ୍ଟିଙ୍ଗ, ପୁଟ୍ଟିଣି, ପୁଟ୍ଟିଂ) ଅନ୍ୟରୂପ
Thick paste made of powdered chalk compounded with linseed oil; putty.
पुटिंग पुटिन

[ଦ୍ର—ଏହାଦ୍ୱାରା କାଚଫଳକକୁ ଆଲମାରୀର କାଠଫ୍ରେମରେ ଲଗାଯାଏ ଓ ଏହା କାଠ କାମର ଫାଟରେ ଭର୍ତ୍ତି କରାଯାଏ ।]

ପୁଟିତ—ସଂ. ବିଣ (ପୁଟ+ସକାରାର୍ଥେ.ଇତ; କିମ୍ବା ପୁଟ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ.ତ)—
Puṭita ୧ । ଗ୍ରଥିତ—1. Sewn; stitched.

୨ । ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ—2. Rented; pierced.

୩ । ମର୍ଦ୍ଦିତ—3. Rubbed; ground.

୪ । ସଙ୍କୁଚିତ—4. Contracted.

୫ । ଆଚ୍ଛାଦିତ; ଆବୃତ—
5. Covered over; enveloped.

୬ । ଆଦ୍ୟ ଓ ଅନ୍ତରେ ମନ୍ତ୍ର ବା ଶ୍ଳୋକବିଶେଷ ଦ୍ୱାରା ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ବୋଲାଯିବା (ଶ୍ଳୋକ ବା ମନ୍ତ୍ର —6. (sloka or mystic formula) Preceded by and followed by a specific formula or sloka at the utterance of every couplet or formula.

[ଦ୍ର—ମନ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ଗ୍ରନ୍ଥ (ଯଥା—ଚଣ୍ଡୀ-ପୁରାଣ) ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ଳୋକ ଆଦ୍ୟରେ ଓ ଶେଷରେ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ରଟି ପ୍ରଣବ (ଓଁ) ସହିତ ଆବୃତ୍ତି କରାଯାଏ; ଏପରି ପୁଟିତ କରି ଚଣ୍ଡୀ ପାଠ କଲେ ଦୁର୍ଗା ବରପ୍ରଦା ହୁଅନ୍ତି ।]

୭ । ଅଗ୍ନି ଦ୍ୱାରା ପୁଟପାକକ୍ରିୟାରେ ସିଦ୍ଧ—
7. Roasted inside a closed cup.

୮ । ଅବରୁଦ୍ଧ—8. Closed up; sealed.

ସଂ. ବି—କରପୁଟ; ଅଞ୍ଜଳି—The hollow of the hand; folded palms enclosing a cup-like space.

ପୁଟୀ—ସଂ. ବି (ପୁଟ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—୧ । କୌପୀନ—
Puṭī 1. A strip of cloth covering the privities.

୨ । ଘୋଡ଼ଣି—2. Covering.

୩ । ଢାଙ୍କୁଣି—3. Lid; cover.

୪ । ଓଢ଼ଣା—4. A veil.

୫ । ଚଉପତ୍ରା—5. A cup made of leaves.

୬ । ସୀମାବଦ୍ଧ ଖାଲି ସ୍ଥାନ—
6. A hollow space enclosed on all sides.

ପୁଟୁ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ବର୍ଷାଦିନରେ ଫୁଟିବା ଏକପ୍ରକାର ଛତୁ—
Puṭu A kind of mushroom bursting out during the rains.

ପୁଟୁକା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ) ବିଣ—ବେଶି ଲମ୍ବା ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ମୋଟା—Small and stout.
Puṭukā

ପୁଟୁଲା—ଦେ. ବି (ସଂ. ପୋଟଳିକା)—ପୋଟଳା; ପୁଡ଼ା—
Puṭulā Packet.
ପୁଟଳି **पुड़िया; पोटली**
(ପୁଟୁଳା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଟୁଲି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୋଟଳିକା)—ଛୋଟ ପୁଡ଼ା—
Puṭuli Small packet.
ପୁଟଳୀ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମା ସାନ୍ତାଣୀ ବଣ୍ଟାଣି ପୋଇଲା ଝିଅ ଅଳ ଗୋଟିଏ
पोटली ପୁଟଳି ଧରି ଘରୁ ବାହାର ଗଲେ—ଫକା ଇମୋହନ, ଗଳ୍ପସଳ୍ପ ।
(ପୁଟଳି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଟୁଲି ବଣିଆ—ଦେ ବି—ପୋଟଳି ବଣିଆ; ଗନ୍ଧବଣିକ (ଜାତି)—
Puṭuli baniā A caste of Baisya dealing with drugs; the druggist caste.
पंसारी

ପୁଟୋଟଜ—ସଂ. ବି. (ପୁଟ=ଆବରଣ+ଉଟଜ=ଗୃହ)—
Puṭoṭaja ୧ । କନାଛତା—1. Cloth umbrella.

୨ । ଶ୍ୱେତ ଛତ୍ର—2. White parasol.

ପୁଟୋଦକ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଟ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ଉଦକ ଯାହାର)—
Puṭodaka (ପୁଟୋଦକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ନଡ଼ିଆ—Cocoanut.

ପୁଠି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—୧ । (ସଂ. ପୃଷ୍ଠ) ଶଗଡ଼ର ପୁଟ (ଭୁଲ ହି. ପୁଠ୍ଠୀ)—1. The arcs of the rim of wheel.
Puṭhi

୨ । (ସଂ. ପ୍ରୋଷ୍ଠୀ) କେରଣ୍ଡିମାଛ (ଭୁଲ. ହି. ପୁଠିୟା)—
2. The carp fish.

ପୁଡ଼୍‌ପୁଡ଼୍—ଦେ. ଅ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—ବାରଂବାର ଅଧୋବାୟୁ
Purd-purd କରିବାର ଅନୁଚ୍ଚ ପଡ଼ୁପଡ଼ୁ ଶବ୍ଦ—Low repeated
ପଡ଼ପଡ଼ **ପଡ଼ପଡ଼** cracking sounds of passing wind.
ପୁଡ଼ୁ; ପୁଡ଼ୁ } ଅନ୍ୟରୂପ [ଦ୍ର—ପୁଡ଼ୁପୁଡ଼ୁ ଶବ୍ଦ ପଡ଼ୁପଡ଼ୁଠାରୁ
ପୁଡ଼ୁପୁଡ଼ୁ } ଅନୁଚ୍ଚ ।]

ପୁଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଟ)—୧ । ନାକର ଦୁଇ ପାଖର ରନ୍ଧ୍ର;
Purdā ନାସାପୁଟ—1. The nostrils.
ପୁଡ଼ିୟା **ପୁଡ଼ା** ୨ । ପୋଟଳା—2. Packet.

ନାନା ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ପୁଡ଼ି ଦଧ
ପୁଡ଼ା ଗୋଟିଏ ଦେଲେ ବାଉ — ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

୩ । (ସଂ. ପୃଷ୍ଠା)—ପୁସ୍ତକର ପୃଷ୍ଠା—
3. Page of a book.
୪ । ଜାଉଁଳି କବାଟର ବା ପଞ୍ଜରର ଏକ ପଟ ବା ଫାଳ—
4. Door-leaf.

ବେଢ଼ି ମାନେ ଘର ଗବାକ୍ଷ ପୁଡ଼ା ଫେଇ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଆଦି ।

୫ । ଫରକଟା ହୋଇ ଠିଆ ହେବା ମନୁଷ୍ୟର ଦୁଇ ଗୋଡ଼ର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଖିଲାଣ ଆକୃତି ସ୍ଥାନ—5. The arch made by the legs extended by a person while standing astrides.
୬ । ଧାନ ଆଦିର ଛୋଟ ଓଳିଆ— 6. A small round packet of grains enclosed inside straw.
୭ । ଠାକୁରଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀର ସଞ୍ଚା—
7. A present of victuals made to a Deity.
୮ । ଦୁଇପାଖ ବା ମୁଣ୍ଡ ଥିବା ବସ୍ତୁର ଏକପାଖ ବା ମୁଣ୍ଡ—
8. One end or face of a double-faced thing.

ମୃଦଙ୍ଗ ପୁଡ଼ା ବେନି ପଟରେ ପିଟିଲେ — କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ ଓ ମେଦିନୀପୁର) ବି—୧ । ଓଳିଆ—
1. A packet of grains enclosed inside crushed straw.
୨ । (ବାଲେଶ୍ୱର) ପୋଡ଼ା (ଦେଖ)—2. Pordā (See)

ପୁଡ଼ା(ଡ଼େ)ଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) କ୍ରି—
Purdā(rde)ibā ପୋଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)—Pordāibā (See)
[ଦ୍ର—ସମ୍ବଲପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱରରେ 'ପୋ' ସ୍ଥାନରେ 'ପୁ' ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏ ।]

ପୁଡ଼ା ଟିଙ୍କ—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ଟିଙ୍କ—
Purdā tinka A kind of tick.

ପୁଡ଼ା ମାଂସ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ପତ୍ର ପୁଡ଼ା ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ
Purdā māmsa ଦହକ ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ା ଯାଇଥିବା ମାଂସ—
(ପୁଡ଼ା ମାଉଁସ—ଅନ୍ୟରୂପ) Meat cooked in burning charcoal fire while enclosed inside a think packet of leaves.

ପୁଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଟୀ; ପୁଡ଼ାର ଆଦରାର୍ଥକ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରାର୍ଥକ ଆକାର)—
Purdi ୧ । ଛୋଟ ପୁଡ଼ା—1. A small packet.
ଘୋଡ଼କ ୨ । ନାସା ପଟ—2. The nostrils.
ପୁଡ଼ିଆ ବ କରି ଫୁଲେ ସେ ନାସିକା ପୁଡ଼ି—ଭଞ୍ଜ. ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ।
୩ । ଦୂବ, ଘାସ ପ୍ରଭୃତିର ସାନ ବିଡ଼ା—
3. A small bunch of grass.
ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଦୁଧ ପିଠା—
Fried thin wheat-meal cake.
ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—୧ । ଶସ୍ୟାଦିର ପରିମାଣବିଶେଷ;
ପଇଁଟୀ; ୨୦ ଗୌଣୀ—1. A measure of corn.
୨ । କରତର ବା ଦାଆର ଦାନ୍ତ—
2. The teeth of a sickle or saw (Howells).

ପୁଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପୁଟିକା; ପ୍ରା. ପୁଡ଼ିଆ)—୧ । ପୁଡ଼ି (ଦେଖ)—
Purdiā 1. Purdi (See)
ପୁରିୟା; ପୁଡ଼ିୟା **ପୁଡ଼ିୟା** ୨ । ଏକ ସାନ ଔଷଧ ଚୂର୍ଣ୍ଣାଦି ପୂରିତ କାଗଜର ସାନ
ପୁଡ଼ା—2. A small packet of paper enclosing one dose of a medicinal powder.

ପୁଡ଼ିଙ୍ଗ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଡ୍‌ଡିଙ୍ଗ୍)—ମଇଦା, ଦୁଧ, ଚିନି ଓ
Pudiṅg ଡିମରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପିଠା—
ପୁଡ଼ିଂ **ପୁଡ଼ିଂ** Pudding.
(ପୁଡ଼ିଂ, ପୁଡ଼ିଙ୍ଗି, ପୁଡ଼ିନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଡ଼ିବା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ସିଂହଭୂମ) କ୍ରି.—
Purdibā ପୋଡ଼ିବା (ଦେଖ)—Pordibā (See)

ପୁଡ଼ୁଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି.—ପୋଡ଼ୁଆ; ଅଣ୍ଡିରା ମଇଁଷି—
Purdua (ପୁଡ଼ୁହ—ଅନ୍ୟରୂପ) He-buffalo.

ପୁଡ଼ୁକା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ ଓ କଟକ) ବି.—ଛତୁ, ଚୁନା ମାଛ, କଖାରୁ
Purdukā ଭଙ୍ଗ ଆଦି ତେଲ ମସଲା ଲୁଣ ଗୋଳା ଯାଇ ଦହକ
ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ା ଯିବା ପତ୍ରର ପୁଡ଼ା; ପତ୍ରର ପୋଡ଼ା—
A small quantity of small fishes, tender leaves of some creepers, and mushroom dressed in red hot charcoal while enclosed in a packet of leaves.

ପୁଡ଼ୁଗ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ; ସମ୍ବଲପୁର)—ବି.—(ସଂ. ପୁଟକ)—
Purduga ୧ । ଶସ୍ୟାଦିର ଓଳିଆ—1. A round packet
(ପୁଡ଼ୁଗ—ଅନ୍ୟରୂପ) made of crushed straw for storing grains.
୨ । ଧାନର ବଡ଼ ଓଳିଆ—
2. Big round packet of straw containing paddy.

ମାଛ ବନା ଅଭଡ଼ରେ ସେହ ଫେଣାଟା,
ଉହ୍ନ ହୋଇ କରି ପୁଡ଼ୁଗ ପରଣା । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଉଦ୍‌ଯୋଗ ।

ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—
ଶସ୍ୟାଦିର ପରିମାଣ ବିଶେଷ; ପୌଣ୍ଟି; ୨୦ ଖଣ୍ଡି—
A measure of corn.
[ଦ୍ର—ମାଣ = ୪୨ ଟଙ୍କା ଓଜନର ପରିମାଣ ପାତ୍ର; ଖଣ୍ଡି = ୨୦ ମାଣ; ପୁଡ଼ୁଗ = ୨୦ ଖଣ୍ଡି ।]
ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ) ବି—
୧ । ୧୬୦ ଡାମ୍ବି ପରିମାଣ—1. A measure of corn equal to 160 Tāmbis.

ପୁଡ଼ୁଗା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—
Purdugā ୧ । ପୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ବାଇଗଣ ଆଦି ଫଳ—
1. Burnt fruit (used as curry); fruit dressed in burning fire.
୨ । ପୋଡ଼ା ବାଇଗଣ ଆଦିର ଭରତା—
2. A food-paste made of burnt fruit (brinjals etc).

ପୁଡ଼ୁଙ୍ଗା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ମଡ଼ ପୋଡ଼ା—
Purdunga Tender shoots, small fishes, mushroom cooked in burning charcoal, while enclosed in a packet of leaves.

ପୁଡ଼ୁରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ମଇଁଷି ଛୁଆ—
Purdurā Young buffalo.

ପୁଡ଼େଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) କ୍ରି(ଭୁଲ.ବ. ପୁଡ଼ାନ) —
Purdeibā ପୋଡ଼ି ଦେବା—To burn; to set fire to.
(ପୁଡ଼େଇଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଡ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ପୋଡ଼ ପିଠା (ଦେଖ)
Puddā Porda pithā (See)

ପୁଢ଼—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପୋଡ଼ୁହୁ; ଅଣ୍ଡିରା ମଇଁଷି—
Purdha Male buffalo.

ପୁଢ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—
Purdhā ୧ । ପୋଡ଼ା—1. Burning.
୨ । ପୁଢ଼ (ଦେଖ)—2. Purdha (See)

ପୁଢ଼ା ଘା ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପୋଡ଼ା ଘା—
Purdhā ghā A burn.
ପୁଢ଼ା ଘାଆ ଖାଏଁ ଖେଁକା = ପୋଡ଼ା ଘାଆରେ କାଲଞ୍ଚିକ ଦେବା ।
ସମ୍ବଲପୁର. ପ୍ରବଚନ ।

ପୁଣ (ଧାତୁ)—ସଂ—ସତ୍‌କର୍ମ କରିବା—
Puna (root) To do good acts.

ପୁଣ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ପୁନଃ)—
Puna ୧ । ପୁନର୍ବାର—1. Again.
ପୁନି ୨ । ଏବଂ—2. And.
ଫିନ, ପୁନି, ଫୀର ୩ । ଅଧିକନ୍ତୁ; ଆହୁରି—3. Also; moreover
୪ । ମଧ୍ୟ—4. Too; also.
୫ । ପରେ—5. After.
୬ । ତତ୍‌ପରେ—6. Then; thereafter.
୭ । କିନ୍ତୁ—7. But.
୮ । ପରନ୍ତୁ; ପକ୍ଷାନ୍ତରେ—8. On the other hand.
୯ । ସୁଦ୍ଧା—9. Even

ପୁଣ ପୁଣ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ପୁନଃ ପୁନଃ)—
Puna puna ୧ । ପୁନଃ ପୁନଃ—1. Repeatedly.
ବାରବାର ଭାଇ ଭୁଲେ ଇନ୍ଦ, ରଥକୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ
ପୁନିପୁନି, ବାରବାର କରୁଣ ନମସ୍କାର କଲି ପୁଣ ପୁଣ ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. କର୍ଣ୍ଣ ।
୨ । ଉପର୍ଯ୍ୟପରି—2. Over and over.
୩ । ଥରକୁ ଥର—3. Again and again; several times.

ପୁଣ ପୁଣି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ପୁନଃପୁନଃ)—ପୁଣପୁଣ (ଦେଖ)
Puna puni Punapuna (See)
ପାଞ୍ଚ ଜନ୍ମ ଶଙ୍ଖ ଧରଣ ଭଙ୍ଗଗାଣ
ବଜାଇଲେ ମୁଖରେ ଭର ପୁଣି ପୁଣି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ, ଶ୍ରୀ ।

ପୁଣ ପୁଣେ—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୁନଃପୁନଃ)—ପୁଣପୁଣ (ଦେଖ)
Puna pune Punapuna (See)
କେମନ୍ତେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଗୁଣେ
ସୃଷ୍ଟି ସଞ୍ଚାରେ ପୁଣ ପୁଣେ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୁଣି—ଦେ. ଅ—(ସଂ. ପୁନଃ)—ପୁଣ (ଦେଖ)
Puni Puna (See)
ଗୋପ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ଶିରେ ମଣି ଡୋ ପଦ କଣ୍ଠ ଚୁମ୍ବିଲ ପୁଣି
ଭୁଜେ ଧରି ଭୂ ଯେ ଦ୍ରବଣାଶ୍ରୀ ନ ଉଣିଲୁ ଉଡ଼ରେ—କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—ସଙ୍ଗୀତ ।

ପୁଣି ପୁଣି—ଦେ. ଅ—(ସଂ. ପୁନଃ ପୁନଃ)—ପୁଣ ପୁଣ (ଦେଖ)
Puni puni Puna puna (See)
ସନକୋଷେ ପାଣି ପାଣିରେ ଭୁଜେ କ ଗୁଣି ଗୁଣି ଘଡ଼େ ଶ୍ରବଣକୁ ପୁଣି ପୁଣି ।
ଭକ୍ତ—ପ୍ରେମସୁଧାନଧି ।

ପୁଣିହିଁ ପୁଣି—ଦେ. ଅ—ପୁଣ ପୁଣ (ଦେଖ)
Punihiñ puni Puna puna (See)
କର୍ଣ୍ଣରେ ନ ଶୁଣେ ବଚନ । ପୁଣିହିଁ ପୁଣି ଅଲଙ୍ଗନ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୁଣ୍ଡ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପୀଡ଼ନ କରିବା—
Punda (root) 1. To press.
୨ । ଶୋଭନ କରିବା; ଭୂଷିତ କରିବା—2. To adorn.

ପୁଣ୍ଡ—ସଂ. ବି—(ପୁଣ୍ଡ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା କପାଳକୁ ଶୋଭିତ
Punda କରେ)—କପାଳରେ ଓ ଭ୍ରୂଲତା ମଧ୍ୟରେ କଟାଯିବା ତିଳକ
ବା ଚନ୍ଦନର ଚିହ୍ନ—Mark of sandal paste painted on the forehead and between the eyebrows.

ପୁଣ୍ଡରିୟା କାଠ—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ପଦ୍ମ କାଷ୍ଠ (ଦେଖ)
Pundariyā kāṭha Padma kāshṭha (See)

ପୁଣ୍ଡରୀ—ସଂ. ବି—(ପୁଣ୍ଡରନ୍ ଶବ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ)—ସୁବାସିତପତ୍ର ଗୁଳ୍ମ
Pundarī ବିଶେଷ—A plant with scented leaves.
ସଂ. ନାମ—ପୁଣ୍ଡରୀ, ପ୍ରପୌଣ୍ଡରୀକ, [ଦ୍ର—ଏହାର ପତ୍ର ଶାଳ-
ଶୀତ, ପୁଣ୍ଡର୍ଯ୍ୟ, ପୁଣ୍ଡରୀସ୍ତ୍ରକ, ଗୃଷ୍ଟିଷ୍ଟ, ପଣ୍ଡୀର ପତ୍ର ପରି ଆକାରବିଶିଷ୍ଟ;
ଭଲପୁଷ୍ପକ, ସାଲ ପୁଷ୍ପ, ସ୍ଥଳପଦ୍ମ,] ଏ ପତ୍ରମାନ ଈଷତ୍ ସୁଗନ୍ଧ । ପତ୍ରର
ସାନୁଜ, ଅନୁଜ । ରସ ଚକ୍ଷୁରୋଗରେ ହିତକର,
ପୁଣ୍ଡରିୟା ବୈଦ୍ୟକମତରେ ପୁଣ୍ଡରୀ ମିଠା,
କଷା, ସ୍ୱାର୍ଯ୍ୟବର୍ଦ୍ଧକ, ଶୀତଳ ଓ ନେତ୍ରହିତକର—ହି. ଶ. ।]

ପୁଣ୍ଡରୀକ—ସଂ. ବି—(ପୁଣ୍ଡ ଧାତୁ ପୀଡ଼ନ କରିବା, ଶୋଭନ କରିବା+
Pundarika କର୍ତ୍ତୃ. ଅରୀକ)—୧ । ଶ୍ୱେତ ପଦ୍ମ—1. White lotus; Nelumbium Speciosum.
୨ । ଅଗ୍ନିକୋଣର ଦିଗ୍ଗଜ—
2. The elephant guarding the S. E. quarter.
୩ । ନାଗ ବିଶେଷ—
3. Name of a mythological serpent.

୪ । ବ୍ୟାଘ୍ର; ଚିତାବାଘ—4. Leopard.
୫ । ଏକପ୍ରକାର ଅଖୁ ; ଧଳା ଅଖୁ—
5. A kind of white sugarcane.
୬ । ଗୋଟି ପୋକ; ଯାଟ ପୋକ—
6. A silk coccoon.
୭ । ଗଜ ଜ୍ୱର; ହାତୀର ଜ୍ୱର ରୋଗ—
7. Fever affecting an elephant.
୮ । ସହକାର; ଆମ୍ବ—8. Mango.
୯ । ଶିକ୍ଷକ—9. Teacher.
୧୦ । ବଡ଼ ଛାତ୍ର; ଗଣ ଧର—
10. Monitor of a class.
୧୧ । ଧଳା ରଙ୍ଗ—11. White colour.
୧୨ । କମଣ୍ଡଳୁ—
12. A mendicant's water bowl.
୧୩ । କୁଷ୍ଠ ରୋଗ—13. Leprosy.
୧୪ । ଦମନକ ବା ଦଉଣା ଗଛ—
14. A fragrant plant.
୧୫ । ମେଦନୀପୁରର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ—
15. The ancient name of Midnapur.
୧୬ । ଶ୍ୱେତ ଛତ୍ର—16. A white umbrella.
୧୭ । ଯଜ୍ଞବିଶେଷ—
17. A kind of vedic oblation.

ଅଶ୍ୱମେଧ ରାଜସୂୟ ଯେ ପୁଣ୍ଡରୀକ
ଗୋ ସବ ଅବ ଯାଗ ଅଛନ୍ତି ଯେତେକ
କୃଷ୍ଣଦ୍ୱୈପାୟନ ମହାଭାରତ – ଜନ ।

୧୮ । କମଳ; ପଦ୍ମ (ହି. ଶ.)—18. Lotus.
୧୯ । ତିଳକ (ହି. ଶ.)—19. Mark of sandal or other paste drawn on the forehead.
୨୦ । ଧାନ୍ୟବିଶେଷ (ହି. ଶ.)—
20. A kind of paddy.
୨୧ । ଧଳା ହାତୀ (ହି. ଶ.)—21. White elephant.
୨୨ । ଏକପ୍ରକାର ଶ୍ୟେନ ପକ୍ଷୀ (ହି. ଶ.)—
22. A kind of hawk.
୨୩ । ଶ୍ୱେତ କୁଷ୍ଠ (ହି. ଶ.)—23. Leucoderma.
୨୪ । ଚିନି (ହି. ଶ.)—24. White sugar.
୨୫ । ଧଳା ସାପ (ହି. ଶ.)—25. White serpent.
୨୬ । ଚିତ୍ର ସାପ—26. A kind of snake with white rings; Amphisbaena.
୨୭ । କ୍ରୌଞ୍ଚ ଦ୍ୱୀପର ପର୍ବତବିଶେଷ—27. Name of a mountain of the mythological Kraunch island.
୨୮ । ଅଗ୍ନି (ହି. ଶ.)—21. Fire.
୨୯ । ବାଣ; ଶର (ହି. ଶ.)—29. Arrow.
୩୦ । ଆକାଶ (ହି. ଶ.)—30. The sky.
୩୧ । (ନାମ) ରଘୁ ବଂଶର ଏକ ରାଜା (ହି. ଶ.)—
31. Name of a king of the Raghu dynasty.
୩୨ । ମହାଭାରତୋକ୍ତ ତୀର୍ଥ ବିଶେଷ (ହି. ଶ.)—32. Name of a place of Hindu pilgrimage

ପୁଣ୍ଡରୀକ କାଠ—ଦେ. ବ—୧ । ପୁଣ୍ଡରୀ (ଦେଖ)—
Puṇḍarīka kāṭha 1. Puṇḍarī (See)
୨ । ପଦ୍ମ କାଷ୍ଠ (ଦେଖ)—
2. Padma kāshṭha (See).

ହରେକୃଷ୍ଣ—ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ପୁଣ୍ଡରୀକ ବାସୁଦେବ—ସଂ. ବ.—ପୁଣ୍ଡରୀକ ନାମଧାରୀ ଜଣେ ପୌଣ୍ଡ୍ରିକ ରାଜା—Name of a king who wanted to be as famous as Bishṇu but failed.

[ଦ୍ର—ଏ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ସଦୃଶ ବେଶଭୂଷା ଧରି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପରି ବିଖ୍ୟାତ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ହୋଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ନାମ ପୌଣ୍ଡ୍ରିକ ଓ ପୁଣ୍ଡରୀକ ରାଜା ।]

ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଣ୍ଡରୀକ=ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ + ଅକ୍ଷି = ଚକ୍ଷୁ; ବହୁବ୍ରୀହି)
Puṇḍarīkāksha ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ପରି ସୁନ୍ଦର ଚକ୍ଷୁବିଶିଷ୍ଟ—
Lotus-eyed; having eyes as graceful as the white lotus.

ସଂ. ବ.—ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନାମ—A name of Bishṇu.

[ଦ୍ର—ମହାଭାରତରେ ଲେଖା ଅଛି 'ପୁଣ୍ଡରୀକ' ଅର୍ଥ ପରମ ସ୍ଥାନ ଓ 'ଅକ୍ଷ' ଅର୍ଥ ଅବ୍ୟୟ; ବାସୁଦେବ ପରମ ସ୍ଥାନରେ ବାସ କରନ୍ତି ଓ ତାହାଙ୍କର କ୍ଷୟ ନାହିଁ, ତେଣୁ ସେ ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷ ନାମରେ ଅଭିହିତ ।]

ପୁଣ୍ଡରୀକାୟତାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପୁଣ୍ଡରୀକ ପରି ଆୟତ ଅର୍ଥାତ ବିସ୍ତୃତ ଅକ୍ଷି ଯାହାର)—ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ପରି ବିସ୍ତୃତ ଚକ୍ଷୁ ବିଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—(a person) Having eyes as large as the white lotus.

ପୁଣ୍ଡରୀୟକ—ସଂ. ବ. (ପୁଣ୍ଡ ଧାତୁ + ଅଣ୍ଡୀୟକ)—୧ । ସ୍ଥଳପଦ୍ମ—
Puṇḍarīyaka 1. Hibiscus Mutabilis (flo er and bushy tree.)
୨ । ପୁଣ୍ଡରୀ (ଦେଖ)—2 Puṇḍarī (See)

ପୁଣ୍ଡରୀୟ—ସଂ. ବ. (ପୁଣ୍ଡ ଧାତୁ + ଅର୍ଯ୍ୟ)—୧ । ପୁଣ୍ଡରୀ (ଦେଖ)
Puṇḍarīya 1. Puṇḍarī (See)
୨ । ନେତ୍ର ରୋଗ ନିବାରକ ଭୈଷଜ୍ୟ ଲତାବିଶେଷ—
2, A medicinal creeper used in curing eye-diseases.

ପୁଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବିଣ—ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ; କୋଧା; ଫାପୁଲା—
Puṇḍā Fat; corpulent.
ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ)—ବ.—ଗାଈ, ମଇଁଷି ଆଦିଙ୍କ ପଲ ବା ଦଳ-
A herd of cows or buffaloes.

ପୁଣ୍ଡୁକା—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) ବିଣ.ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଯାହାର ଗାଲ ଓ ଦେହ
Puṇḍukā ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଓ ଫୁଲୁକା—(A person) Having
(ପୁଣ୍ଡୁକା—ସ୍ତ୍ରୀ) a stout body and swollen cheeks.

ପୁଣ୍ଡ୍ର—ସଂ. ବ. (ପୁଣ୍ଡ ଧାତୁ + ରଃ)—୧ । ଏକ ପ୍ରକାର ଫିକା ରଙ୍ଗର
Puṇḍra ଆଖୁ—1. A kind of grey sugar cane;
(ପୁଣ୍ଡ୍ରକ—ଅନ୍ୟରୂପ) Saccharum Officinarum.

୨ । ବଳିର ଏକ ପୁତ୍ର; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ—
2. Name of a demon, a son of Bali.
[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କ ନାମ ଅନୁସାରେ ପୁଣ୍ଡ୍ର ଦେଶର ନାମ ହୋଇଥିଲା ।]
୩ । କପାଳର ଚିହ୍ନ; ତିଳକ—3. Mark of sandal-paste put on the forehead.
[ଦ୍ର—ଉପରକୁ କଟା ଯିବା ଚିହ୍ନ=ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱପୁଣ୍ଡ୍ର; ୩ ଶାଖା ବିଶିଷ୍ଟ ଚିହ୍ନ=ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ର ।]
୪ । ଚିତ୍ର; ଅଙ୍କିତ ଚିତ୍ର—4. Painting; a drawing.
୫ । କୃମି—5. Worm.
୬ । ମାଧବୀ ଲତା—6. A flowering creeper; Gaertnear Racemosa.
୭ । ପୁଣ୍ଡରୀକ; ଶ୍ୱେତ ପଦ୍ମ—7. White lotus.
୮ । ଗୌଡ଼ ଦେଶ; ଗଙ୍ଗାକୂଳରୁ ବିହାର ପ୍ରଦେଶର ଦକ୍ଷିଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶ—8. The country of Gaurda (Rajsahi and part of Bihar).
[ଦ୍ର—ମହାଭାରତ ଅନୁସାରେ ବଳି ରାଜାଙ୍କର ୫ ପୁତ୍ର ଅଙ୍ଗ, ବଙ୍ଗ, କଳିଙ୍ଗ, ପୁଣ୍ଡ୍ର ଓ ସୁହ୍ମଙ୍କ ନାମ ଅନୁସାରେ ଭାରତର ୫ଟି ପ୍ରଦେଶର ନାମ ହୋଇଥିଲା (ହି. ଶ.) ।]
୯ । ତିଳକ ବୃକ୍ଷ—9. Name of a tree.
୧୦ । ଗୌଡ଼ୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—
10. A man of the Gaurda country.
୧୧ । ତିନିଶ ଗଛ (ହି. ଶ)—11 Tinisa tree (See)
୧୨ । ହ୍ରସ୍ୱପତ୍ର; ନଖିଗଛ (ହି. ଶ)—
12. Waved-leafed fig tree.
୧୩ । ପୁରାଣୋକ୍ତ ଭାରତର ପ୍ରାଚୀନ ଜାତିବିଶେଷ (ହି. ଶ)—
12. Name of an ancient Indian caste mentioned in the Hindu mythologies
[ଦ୍ର—ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୁରାଣ ଓ ମତ୍ସ୍ୟପୁରାଣ ମତରେ ଏମାନେ ପୂର୍ବ-ଭାରତରେ ବାସ କରୁଥିଲେ; ବିଷ୍ଣୁପୁରାଣ ଓ ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ପୁରାଣରେ ଏମାନେ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟବାସୀ ଥିବାର ବୋଲା ଯାଇଅଛି । ଐତରେୟ ବ୍ରାହ୍ମଣରେ ଏମାନେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କଠାରୁ ଶାପ ପ୍ରାପ୍ତ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର କେତେକ ପୁତ୍ରଙ୍କ ବଂଶଧର ଥିବାର ଓ ଶାପ ଯୋଗୁଁ ଏମାନେ ଦସ୍ୟୁ ଓ ଅନ୍ତ୍ୟଜ ହୋଇଥିବାର ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି—ହି. ଶ ।]
୧୪ । ଘୋଡ଼ା ଦେହରେ ଲୋମରାଜିର ଭଙ୍ଗି ଅନୁସାରେ ହେବା ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା, ପଦ୍ମ, ଖଡ୍ଗ, ଅଙ୍କୁଶଆଦିର ଚିହ୍ନ (ହି. ଶ)—
14. Certain marks on the body of a horse made by its hair.

ପୁଣ୍ଡ୍ରବର୍ଦ୍ଧନ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ପୁଣ୍ଡ୍ରଦେଶର ପ୍ରାଚୀନ ରାଜଧାନୀ—
Pundra barddhana Name of the capital of the ancient Pundra Desa.
[ଦ୍ର—ଏହା ହିନ୍ଦୁ ଓ ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ତୀର୍ଥରୂପେ ପରିଗଣିତ, ଏଠାରେ ସତୀଙ୍କର ଅଙ୍ଗ ପଡ଼ିଥିବାରୁ ଏହା ହିନ୍ଦୁପୀଠ ରୂପେ ପରିଗଣିତ । କେହି କେହି ଏହାକୁ ଆଧୁନିକ ରଙ୍ଗପୁର, କେହି ପାବନା ଓ କେହି ମାଲଦହ ପାଖେ ଥିବାର କହନ୍ତି—ହି. ଶ ।]

ପୁଣ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପୁଣ ଧାତୁ+ଭାବ ବା କର୍ମ ଯ; ବମ୍ବା ପୂ ଧାତୁ=ଶୁଦ୍ଧ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଯ; ଣ ଆଗମ)—୧ । ଧର୍ମ; ସଦାଚାର ଅନୁଷ୍ଠାନ—1. Doing good acts.
Punya
୨ । ସୁକୃତ—2. Meritorious act; piety; virtuous act.
୩ । ଧର୍ମ ବା ନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଉତ୍କର୍ଷ—
3. Moral or religious merit.
୪ । ଶୁଦ୍ଧତା; ପବିତ୍ରତା—4. Purity.
୫ । ଶୁଦ୍ଧୀକରଣ—5. Purification.
୬ । ପରୋପକାର—6. Works benificial to others.
ସଂ. ବିଣ—୧ । ପୂତ; ପବିତ୍ର—1. Pure; holy.
୨ । ନିର୍ମଳ—2. Clear.
୩ । ଶୁଭସୂଚକ—3. Auspicious.
୪ । ଧର୍ମିଷ୍ଠ ମୋଦିତ; ଧାର୍ମିକ—
4. Righteous; pious; meritorious.
୫ । ଆନନ୍ଦପ୍ରଦ—5. Pleasant; delightful
୬ । ସତ୍—6. Virtuous; honest.
୭ । ମନୋଜ୍ଞ; ସୁନ୍ଦର—7. Beautiful; graceful.
୮ । ନୈତିକ—8. Moral.
୯ । ସୁଗନ୍ଧ—9. Fragrant; odorous.
୧୦ । ନିଷ୍ପାପ—10. Sinless.
ଦେ. ବି—୧ । ଧର୍ମୋତ୍ସବ—
1. Religious ceremony or festival.
୨ । ପୁଣ୍ୟ; ଧର୍ମାର୍ଥ ବ୍ରତ ସାଧନ—
2. Observance of religious fasts.
୩ । (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା)—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—3. Full moon.

ପୁଣ୍ୟ ଅରଜିବା—ଦେ. କ—ସତ୍କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ଧର୍ମ ସଞ୍ଚୟ କରିବା—
Punya arajiba To store religious merit by doing pious acts.
ପୁନ୍ୟଅରଜା ପୁଣ୍ୟଅରଜନା
[ପୁଣ୍ୟଅର୍ଜିବା, ପୁଣ୍ୟକମା(ମେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପୁଣ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ପୁଣ୍ୟ+କୈ ଧାତୁ=ବିସ୍ତାର କରିବା+ଅ)—
Punyaka ୧ । ପୁଣ୍ୟ ନିମନ୍ତେ କରାଯିବା ବ୍ରତ ଉପବାସାଦି—
1. Religious observances.
୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishnu.
୩ । ନିଜପୁତ୍ରର କଲ୍ୟାଣ କାମନାରେ ପୁତ୍ରବତୀ ସ୍ତ୍ରୀର ଆଚରିତ ବ୍ରତ (ହି. ଶ)—3 Religious fast observed by a woman for the good of her own son

ପୁଣ୍ୟକ ବ୍ରତ—ସଂ. ବି—ସନ୍ତାନ ଲାଭାର୍ଥ ସଧବାମାନଙ୍କର ନାନାପ୍ରକାର ବିଧି ସହିତ ଏକବର୍ଷକାଳ ବିଷ୍ଣୁପୂଜା—
Punyaka brata A religious vow observed by women for the period of a year by worshipping Bishnu for being blessed with offsprings.

ପୁଣ୍ୟକର୍ମା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଣ୍ୟ+କର୍ମନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Punyakarma ୧ । ଧାର୍ମିକ—1. Pious.

୨ । ସତ୍—2. Virtuous; upright

୩ । ସତ୍କ୍ରିୟ—3. Meritorious; doing good acts.

ପୁଣ୍ୟ କାଳ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟସ୍ଥାନରେ ଉପସ୍ଥାନ ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁ ପବିତ୍ର ବା ଶୁଭକାଳ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ—
Puṇya kāla Holy time; astrologically auspicious time.

[ଦ୍ର—ଏହି ସମୟରେ ହୋମ, ଦାନଆଦି କର୍ମ ବିଶେଷ ପୁଣ୍ୟପ୍ରଦ ।]

ପୁଣ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. ୧। (ମ. ପ. ଲୋ)—ପୁଣ୍ୟ ବାକ୍ୟର କଥନ—
Puṇya kīrttana 1. Uttering holy sayings.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ଯାହାଙ୍କ ନାମ କୀର୍ତ୍ତନ କଲେ ପୁଣ୍ୟ ହୁଏ)—ବିଷ୍ଣୁ—2 A name of Bishṇu.

ପୁଣ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ)—ପୁଣ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ ଜନିତ ଯଶଃ—
Puṇya kīrtti Fame arising out of pious deeds.

୨ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନାମ—2. Name of Bishṇu.

ସଂ. ବିଣ—୧ । ପୁଣ୍ୟବାନ୍—1. Pious.

୨ । ପୁଣ୍ୟଜନିତ କୀର୍ତ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ—2. Famous for piety.

ପୁଣ୍ୟକୃତ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁଣ୍ୟ+କୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ)—
Puṇyakṛut ପୁଣ୍ୟକର୍ମୀ (ଦେଖ)—Puṇyakarmā (See)

ପୁଣ୍ୟ କ୍ଷୟ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଆପଣାର ସଞ୍ଚିତ ପୁଣ୍ୟର ଫଳର
Puṇya kshaya ବିନାଶ—Decay of the religious merit already acquired by a man.

ପୁଣ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର—ସଂ. ବି—୧ । ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ; ହିମାଳୟ ଓ ବିନ୍ଧ୍ୟାଚଳର
Puṇya kshetra ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶ—1. Northern India.
(ପୁଣ୍ୟଧାମ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପବିତ୍ରଧାମ; ତୀର୍ଥ; ପୀଠ—2. Holy land; a place of pilgrimage.

ପୁଣ୍ୟ ଗନ୍ଧ—ସଂ. ବି ୧ । (କର୍ମଧା)—ମନୋହର ଗନ୍ଧ—
Puṇya gandha 1. Pure smell; sweet scent.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଚମ୍ପା ଗଛ—
2. The Champaka tree; Michelia Champaka.

ପୁଣ୍ୟଗନ୍ଧି—ସଂ. ବିଣ (ପୁଣ୍ୟ+ଗନ୍ଧ+ଇ)—ମନୋହରଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ—
Puṇyagandhi Sweet scented.

ପୁଣ୍ୟ ଜନ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—୧ । ପବିତ୍ର ବା ଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତି—
Puṇya jana 1. Holy man.

୨ । ଯକ୍ଷ—2. A class of aereal beings.

୩ । (ପୁନ=ପବିତ୍ରତା+ଅଜନ=ଯେ ଜାତ କରେ ନାହିଁ)—ରାକ୍ଷସ—3. Demon; fiend.

ବାହାର ପୁଣ୍ୟ ନେଇ (୩) ହୋଇଲେ ବହାର ପୁଣ୍ୟଜନେ (୧) ବହୁଲେ ରକ୍ଷନ ପୁଣ୍ୟଜନ(୨) କୁବେର ସେ ଦ୍ରବ୍ୟ ମାନ—ଭଣ୍ଡ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ ।

ପୁଣ୍ୟ ଜନକ—ସଂ. ବି)—ପୁଣ୍ୟ+ଜନ ଧାତୁ ଣିଚ ଜନ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ପୁଣ୍ୟପ୍ରଦ (ଦେଖ)
Puṇya janaka Puṇyaprada (See)

ପୁଣ୍ୟଜନ ପତି—ସଂ. ବି (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ଯକ୍ଷପତି; କୁବେର—
Puṇyajana pati 1. The God of wealth.
(ପୁଣ୍ୟଜନେଶ୍ୱର—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଧାର୍ମିକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ—
2. An eminent person amongst the pious.

ବସ୍ତ୍ର ଧେନୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗ ପୁଣ୍ୟଜନପତି (୧) ବର୍ଣ୍ଣ ଯକ୍ଷଜନପତି (୨) ସେ ଭଣ୍ଡ ବୈଦେହୀଶବଳାସ ।

ପୁଣ୍ୟତୋୟା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯେଉଁ ନଦୀର ଜଳ ପବିତ୍ର—
Puṇyatoyā (river) With holy water.

ସଂ. ବି—ଗଙ୍ଗା ନଦୀ—The river Ganges.

ପୁଣ୍ୟଦ—ସଂ. ବିଣ (ପୁଣ୍ୟ+ଦା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—ପୁଣ୍ୟପ୍ରଦ (ଦେଖ)
Puṇyada (ପୁଣ୍ୟଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) Puṇyaprada (See)

ପୁଣ୍ୟ ଦର୍ଶନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି ପୁଣ୍ୟ+ଦର୍ଶନ)—
Puṇya darśana ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ପୁଣ୍ୟଲାଭ ହୁଏ—
(ପୁଣ୍ୟ ଦର୍ଶନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Whose mere sight makes a person holy.

ସଂ. ବି—ଗୃଷପକ୍ଷୀ; ଭଦଭଦଳିଆ ପକ୍ଷୀ—
The blue jay; the fairy blue bird.

[ଦ୍ର—ବିଜୟା ଦଶମୀ ଦିନ ଏ ପକ୍ଷୀକୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ପୁଣ୍ୟଜନକ ବୋଲି ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ସମ୍ବଲପୁରବାସୀ-ମାନେ ସେ ଦିନ ଏ ପକ୍ଷୀର ଦର୍ଶନଲାଭ କରିବା ପାଇଁ ନାନାସ୍ଥାନ ଓ ବନ ଜଙ୍ଗଲ ଅନ୍ୱେଷଣ କରନ୍ତି ।]

ପୁଣ୍ୟ ଦାୟକ—ସଂ. ବିଣ—ପୁଣ୍ୟପ୍ରଦ (ଦେଖ)
Puṇya dāyaka (ପୁଣ୍ୟଦାୟିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)–Puṇyaprada (See)

ପୁଣ୍ୟଦେହା—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପୁଣ୍ୟ+ଦେହ)–ପବିତ୍ରଶରୀରବିଶିଷ୍ଟ—
Puṇyadehā Having a holy body.

ଭଲେ ଜାଣିଛୁ ଅମ୍ଭେ ଏହା
ତୁମ୍ଭେ ସ୍ୱଭାବେ ପୁଣ୍ୟଦେହା—ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

ପୁଣ୍ୟ ପର୍ବ—ଦେ. ବି (ସହଜର ଶବ୍ଦ) (ସଂ. ପୁଣ୍ୟିମା ଓ ପର୍ବ)—
Puṇya parba ବ୍ରତ ଓ ଉତ୍ସବାଦି—Religious fasts and festivals.
ପରବତୌହାରପୁଣ୍ୟିପରବ (ପୁଣ୍ୟପରବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରଦ—ସଂ. ବିଣ—(ପୁଣ୍ୟ+ପ୍ର+ଦା. ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)
Puṇya prada ଯାହା ପବିତ୍ରତା ପ୍ରଦାନ କରେ—
(ପୁଣ୍ୟପ୍ରଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) Conferring religious merit.

ପୁଣ୍ୟ ଫଳ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ସତ୍କାର୍ଯ୍ୟର ଫଳ—
Puṇya phala 1 Fruits of piety.

୨ । ସତ୍କାର୍ଯ୍ୟର ପୁରସ୍କାର—
2. The reward for pious acts.

୩ । କୁଞ୍ଜବନ; ଆରାମ; ଉପବନ—
3. Pleasure-garden; grove.

ପୁଣ୍ୟ ଫଳ ଭାଗୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୁଣ୍ୟ+ଫଳ+ଭାଗିନ୍)—
Puṇya phala bhāgī ପୁଣ୍ୟ ଭାଗୀ (ଦେଖ)
(ପୁଣ୍ୟଫଳଭାଗିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Puṇya bhāgī (See)

ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ (ସଂ. ପୁଣ୍ୟବତ୍ ଶବ୍ଦ)—ପୁଣ୍ୟବାନ୍—
Puṇyabanta Pious; religious,

ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ଧର୍ମ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ଲୋକ
ପୁଣ୍ୟବଂତ ଯାଇବ ଯାଇ ଅହେ ଅବଶ୍ୟ ନାୟକ ।
(ପୁଣ୍ୟବନ୍ତା—ଅନ୍ୟରୂପ) — ବୃଷ୍ଣିସିଂହ, ମହାଭାରତ, ଅଶ୍ୱ ।

ପୁଣ୍ୟବନ୍ତୀ—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ପୁଣ୍ୟବତୀ)—ପୁଣ୍ୟବନ୍ତର ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—
Puṇyabantī Feminine of Puṇyabanta.

ଯଶୋଦା ପୁଣ୍ୟବନ୍ତୀ ନାରୀ
ତାହାଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ ଗରବରୀ । ଭୂସର. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ପୁଣ୍ୟବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୁଣ୍ୟ + ବତ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Puṇyabān ୧ । ଧାର୍ମିକ—1. Pious; righteous; religious.
(ପୁଣ୍ୟବତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ଭାଗ୍ୟବାନ୍—2. Fortunate; blessed; prosperous.
୩ । ସୁନ୍ଦର; ମନୋଜ୍ଞ—3. Pleasing; beautiful (Apte).

ପୁଣ୍ୟ ଭାକ୍—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଣ୍ୟ + ଭାଜ୍ ଧାତୁ + କ୍ୱିପ୍; ପୁଣ୍ୟଭାଜ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Puṇya bhāk
୧ । ପୁଣ୍ୟଶୀଳ; ଧାର୍ମିକ—1. Pious.
୨ । ପୁଣ୍ୟ ଭାଗୀ (ଦେଖ)—2. Puṇya bhāgī (See)

ପୁଣ୍ୟ ଭାଗୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୁଣ୍ୟ + ଭାଗିନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Puṇya bhāgī ପୁଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବା ଫଳରେ ଯାହାର ଭାଗ ରହେ-
(ପୁଣ୍ୟଭାଗିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Sharing in the merit due to a pious act.

ପୁଣ୍ୟ ଭୂ—ସଂ. (କର୍ମଧା)—୧ । ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ; ହିମାଳୟ ଓ ବିନ୍ଧ୍ୟାଚଳର
Puṇya bhū ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶ—1. The country north
(ପୁଣ୍ୟଭୂମି—ଅନ୍ୟରୂପ) of the Bindhya hills and south of the Himalayas.
୨ । ପୀଠ; ତୀର୍ଥ—2. Holy land.
୩ । ପୁତ୍ରବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ (ହି. ଶ.)—
3. A woman blessed with a son or sons.

ପୁଣ୍ୟ ଲାଭ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ସୁକୃତର ଅର୍ଜ୍ଜନ—
Puṇya lābha Attainment of religious merit.

ପୁଣ୍ୟ ଲୋକ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—୧ । ସ୍ୱର୍ଗ—
Puṇya loka 1. Heaven.
୨ । ଦେବଲୋକ; ବୈକୁଣ୍ଠ—2. Paradise.
୩ । ସାଧୁ ବ୍ୟକ୍ତି—3 Pious person.

ପୁଣ୍ୟଶାଳୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—ପୁଣ୍ୟବାନ୍ (ଦେଖ)
Puṇyaśālī (ପୁଣ୍ୟଶାଳିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ) Puṇyabān (See)

ପୁଣ୍ୟଶୀଳ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଣ୍ୟ ଅଛେ ଶୀଳ=ସ୍ୱଭାବ
Puṇyaśīla ଯାହାର)—ଧର୍ମଶୀଳ; ଧାର୍ମିକ—Virtuous;
(ପୁଣ୍ୟଶୀଳା—ସ୍ତ୍ରୀ; ପୁଣ୍ୟଶୀଳତା—ବି) pious.

ପୁଣ୍ୟ ଶ୍ଳୋକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଣ୍ୟ=ପବିତ୍ର ଅଛେ
Puṇya śloka ଶ୍ଳୋକ=ଯଶଃ ଯାହାର)—୧ । ପୁତଚରିତ୍ର;
(ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଧାର୍ମିକ—1. Pious; righteous

ଚରଲୋକେ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ସେହି ବରନରି
ଯିଏ ଏ ଅମ୍ବକୁ ଛଡ଼ – ଭାଗବତ. ମହାସାଂଖ୍ୟ ।

୨ । ପବିତ୍ରତା ଯୋଗୁଁ ଜଗଦ୍ବିଖ୍ୟାତ—
2. Celebrated for piety.
ସଂ. ବି—୧ । ଜନାର୍ଦ୍ଦନ; ବିଷ୍ଣୁ—1. Bishṇu.
୨ । ନଳ ରାଜା—2. King Naḷa.
୩ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର—3. The eldest Pāṇḍaba brother.

ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ + ଆ)—ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକର
Puṇyaśloka ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Puṇyaśloka.
ସଂ. ବି—୧ । ଦ୍ରୌପଦୀ—
1. The queen of the Pāṇḍaba brothers.
୨ । ସୀତା—2, Sītā.

[ଦ୍ର—ପ୍ରାତଃକାଳରୁ ଉଠି ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ଓ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକା ମାନଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ ମଙ୍ଗଳ ଓ ପୁଣ୍ୟଲାଭ ହୁଏ ବୋଲି ପୁରାଣର ଉପଦେଶ ଅଛେ ।]

ପୁଣ୍ୟ ସଞ୍ଚୟ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ ପୁଣ୍ୟ+ସଂଚୟ) —୧ । ଧର୍ମାନୁଷ୍ଠାନ
Puṇya sañchaya 1. Earning of religious merit by doing pious acts.
୨ । ଧର୍ମାନୁଷ୍ଠାନଜନିତ ପୁଣ୍ୟ ରାଶି—2. Accumulation of religious merit earned by piety.

ପୁଣ୍ୟ ସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—୧ । ତୀର୍ଥ—
Puṇya sthāna 1. Sacred place; holy spot.
୨ । (ଫଳିତ ଜ୍ୟୋତିଷ) ଜାତକରେ ଲଗ୍ନର ନବମସ୍ଥାନ—
2. (Astrology) The 9th place counted from one's logna in the horoscope

[ଦ୍ର—ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ଗ୍ରହମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାତ ବ୍ୟକ୍ତିର ପୁଣ୍ୟ ବା ପାପର ବିଚାର କରାଯାଏ]

ପୁଣ୍ୟହା—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଣ୍ୟ+ହନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ କ୍ୱିପ୍)—ଯାହା ପୁଣ୍ୟ
Puṇyahā ନାଶ କରେ—Destructive of one's religious merit.

ପୁଣ୍ୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁଣ୍ୟ + ସ୍ତ୍ରୀ ଆ)—୧ । ତୁଳସୀଗଛ—
Puṇyā 1, The holy Basil plant; Ocymum Sanctum.

[ଦ୍ର—ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ 'ତୁଳସୀ' ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ପ୍ରିୟା ବୃନ୍ଦାବତୀଙ୍କର ଅବତାର ଓ ଏହାର ସେବା କଲେ ମନୁଷ୍ୟ ପୁଣ୍ୟଲାଭ କରେ ।]
୨ । ପୁନଃ ପୁନା ନଦୀ (ଦେଖ)—2. The river Punaḥ punā (See)

ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୁଣ୍ୟ + ଆ)
ପୁଣ୍ୟର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Puṇya.

ପୁଣ୍ୟାକାଙ୍କ୍ଷା—ସଂ. ବି—୧ । (କର୍ମଧା) ପବିତ୍ର ଇଚ୍ଛା—
Puṇyākāṅkshā 1. A holy wish.
୨ । (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍) ସତ୍କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଇଚ୍ଛା—
2. Intention to do pious acts.
୩ । ପୁଣ୍ୟଲାଭ କରିବାର ଇଚ୍ଛା—
3. Desire of attaining holiness or piety.

ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଣ୍ୟାତ୍ମନ୍ ଶବ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ.)—
Puṇyātmā ଧାର୍ମିକ—Holy; pious.

ପୁଣ୍ୟା ବାଚନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଣ୍ୟାହ ବାଚନ)—ପୁଣ୍ୟାହବାଚନ
Puṇyā bāchana (ଦେଖ)—Puṇyāha bāchana (See)

ପୁଣ୍ୟାର୍ଥୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ପୁଣ୍ୟ+ଅର୍ଥ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Puṇyārthi ପୁଣ୍ୟଲାଭେଚ୍ଛୁ—Desirous of attaining
(ପୁଣ୍ୟାର୍ଥିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) holiness or religious merit.

ପୁଣ୍ୟାହ—ସଂ. ବି. (ପୁଣ୍ୟ+ଅହନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ପବିତ୍ର ଦିବସ-
Puṇyāha 1. Sacred day; holy time.
୨ । ଶୁଭ ଦିବସ—2. Auspicious day; good day.
ସଂ. ବିଶ — କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଶୁଭ ଦିବସ କାମନାକାରୀ—
Wishing any one a good day (Howells).
ଦେ. ବି.—ଜମିଦାରମାନଙ୍କ ସୁନିଆ ବା ନବ ବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ଅନୁକୂଳ ଦିନ—The zamindars' new year's day.
ଦେ. ଅ.—ଆପଣଙ୍କର ଆଜି ଶୁଭଦିନ ହେଉ; (ଭେଟିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ)—(Interjection) Good morning! good day!

ପୁଣ୍ୟାହ ବାଚନ—ସଂ. ବି.—(ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁଣ୍ୟାହ+ବାଚନ)—ଦୈବ
Puṇyāha bāchana କର୍ମ ଓ ମାଙ୍ଗଳିକ କର୍ମର ଆଦ୍ୟରେ ସ୍ୱସ୍ତିବାଚନ ବା ସଙ୍କଳ୍ପ—The benedictory prologue uttered before a vedic ceremony is begun.
[ଦ୍ର—ଦୈବ କର୍ମାଦି ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ 'ସ୍ୱସ୍ତି ପୁଣ୍ୟାହଂ, ସ୍ୱସ୍ତି ପୁଣ୍ୟାହଂ, ସ୍ୱସ୍ତି ପୁଣ୍ୟାହଂ', ଅର୍ଥାତ୍ 'ଆଜି ପବିତ୍ର ଦିବସ ମଙ୍ଗଳମୟ ହେଉ' ଏହି ବାକ୍ୟ ୩ ଥର ବୋଲି ଅନୁଷ୍ଠେୟ କର୍ମର ସଙ୍କଳ୍ପ ବାକ୍ୟ ବୋଲା ଯାଏ ।]

ପୁଣ୍ୟୋଦକା—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁଣ୍ୟ+ଉଦକ+ଆ; ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଣ୍ୟ
Puṇyodakā ଅଟେ ଉଦକ ଯାହାର)—ପୁଣ୍ୟ ତୋୟା (ଦେଖ)
Puṇyatoyā (See)
ସଂ ବି—ଗଙ୍ଗା, ଯମୁନା, ଗୋଦାବରୀ, ସରସ୍ୱତୀ, ନର୍ମଦା, ସିନ୍ଧୁ ଓ କାବେରୀ, ଏହି ସାତ ନଦୀ—The names of seven holy rivers of India.
[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଦୈବ କର୍ମାଦିରେ ବ୍ୟବହୃତ ଜଳକୁ ଶୁଦ୍ଧ କରାଯାଏ ।]

ପୁଣ୍ୟୋଦୟ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁଣ୍ୟ+ଉଦୟ)—୧ । ପୁଣ୍ୟ କର୍ମର
Puṇyodaya ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ସୌଭାଗ୍ୟର ଉଦୟ ବା ଆରମ୍ଭ—
1. The dawning of good fortune as the result of one's holy action in the past life.
୨ । ମନୁଷ୍ୟଠାରେ ପବିତ୍ରତାର ପ୍ରଥମ ଆବିର୍ଭାବ—2. The first appearance of holiness or piety.
୩ । ସୌଭାଗ୍ୟ—3. Good fortune.

ପୁତ୍—ସଂ. ବି. (ପୂ ଧାତୁ=ପବିତ୍ର କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—ଅପୁତ୍ରକ
Put ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ କଳ୍ପିତ ନରକବିଶେଷ—A particular division of hell for the punishment of sonless persons.
[ଦ୍ର—ପୁତ୍ର ଜନ୍ମ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଏହି ନରକରୁ ପାର ପାଏ ।]
ସଂ. ବିଶ.—କୁତ୍ସିତ—Nasty.

ପୁତ୍ କୋଳି—ପ୍ରାଦେ. (ମୟୂରଭଞ୍ଜ)—ବି.—
Put-koli ଝୁମ୍ପୁର୍ଡ଼ି (ଦେଖ)—Jhumpurdi (See)

ପୁତ୍ ପୁତ୍—ଦେ. ଅ.—ପୁଚ୍ ପୁଚ୍ (ଦେଖ)
Put put Puch puch (See)
(ପୁଚୁ ପୁଚୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁତ୍ଲି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—(ସଂ. ପୁତ୍ତଳୀ; ତୁଳ. ହି. ପୁତ୍‌ଲୀ)
Put-li ୧ । ପିତୁଳା; ପୁତ୍ତଳିକା—1 Image.
(ପୁତୁଲି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଲୁଣ୍ଡେଇ—2. Doll.
୩ । (ସଂ. ପାତ୍ରଳୀ) ପତୁଲି; ଚଉଡ଼ାମୁହାଁ ଛୋଟ ହାଣ୍ଡି—
3. A small wide-mouthed earthen pot.

ପୁତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁତ୍ର)—ପୁତ୍ର; ପୁଅ—
Puta ପୁତ୍ ପୂତ Son.
(ଅବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ବାଳକମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରିବା ଶବ୍ଦ) ଆରେ ପୁଅ ।—3. (A term used by elderly persons in addressing males much younger than themselves) Oh Son!

ପୁତକ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁତ୍ରିକା)—ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ପୋକ; କ୍ଷୁଦ୍ରପତଙ୍ଗ—
Putaka Small winged insect.
ପୁକୀ ଫତିଙ୍ଗା

ପୁତଖାଇ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ପୁତ୍ର ଓ ଖାଦକା; ସଂ. ପୁତ୍ରଜଗ୍ଧୀ;
Puta khaī ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ଗାଳି)—
୧ । ପୁତ୍ରହା; ଯେ ଆପଣା ପୁଅକୁ ଖାଏ—
ପୁତ ଖାକୀ(ଗୀ) (a term of abuse) 1. A woman who
(ପୁତୁଖାଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) devours her own son.
୨ । ଡାହାଣୀ—2. A witch.
୩ । ଯାହାର ପୁଅ ମରି ଥାଏ—
3. A woman who has lost her son.

ପୁତଖାଇ ପ(ପୋ)—ଦେ. ବି. ପୁଂ (ସଂ. ପୁତ୍ର+ଖାଦକା+ପୁତ୍ର)—
Putakhāī pa(po) (ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଗାଳି ଦେବାରେ ବ୍ୟବହୃତ)
[ପୁତୁଖାଇପ (ପୋ)— ଅନ୍ୟରୂପ)] ଡାହାଣୀର ପୁତ୍ର—
(a term of abuse to males) The son of a witch.

ପୁତମୁଣ୍ଡ ଖାଇ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ପୁତ୍ର+ମୁଣ୍ଡ+ଖାଦକା)—
Putamunḍa khaī (ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଗାଳି ବିଶେଷ) ଯେ ଆପଣା ପୁଅର
(ପୁତୁମୁଣ୍ଡ ଖାଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମୁଣ୍ଡକୁ ଖାଏ; ଡାହାଣୀ—(a term of abuse) A veritable witch who devours the head of her own son.

ପୁତା—ଦେ. ଅ.—(ସଂ. ପୁତ୍ର,—ପୁତ (ଦେଖ)
Putā Puta (See).

ପୁତ୍ର ବଚନ ଶୁଣି ପିତା, ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଅରେ ପୁତ୍ର ।
ଭାରତୀ. ଉଦ୍ୟୋଗପର୍ବ୍ୟ ।

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ସମ୍ବଲପୁର) ବି ଓ ବିଣ—
ପୋତା (ଦେଖ)—Potā (See)

ପୁତା(ତେ)ଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ)
Putā(te)ibā (ଭୁଲ. ବ. ପୁଭାନ; ପୋଁଭାନ)—
ପୁତ୍ତବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
Causative of Putibā.

ପୁତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରୋତ=ଗ୍ରଥିତ)—
Puti ପଥର ମାଳ; ଅଟିଲ ମାଳ; ଛୋଟ ଛୋଟ କାଚ ଦାନାର
ପୁଁତି ମାଳ—A necklace of small glass or
ପୀତ stone beads.

ଜଡ଼ାଇଲ ବହୁଥିତ ଅଙ୍ଗେ, ମୋତ ତେଜ ଛେଡ଼ୁଥିଲ ପୁତ ଦେଜ ।
ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି, ବନମାଳିଭ୍ୟ ।

ପୁତିବା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ) କ୍ରି.
Putibā (ଭୁଲ. ବ. ପୁଭା)—ପୋତିବା (ଦେଖ)
Potibā (See)

ପୁତନା(ନୀ)—ପ୍ରା. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ପୂତନା)—ପୂତନା (ଦେଖ)
Putanā(nī) Pūtanā (See)

ପୁତୁରା—ଦେ. ବି. ପୁଂ (ସଂ. ପୁତ୍ରକ)—ଭ୍ରାତୃପୁତ୍ର—
Puturā Brother's son; nephew.
ଭାଇପୋ ବହୁଳେ ତା ଶୁଣି, ପିଉସି ପୁତୁରାକୁ
ମତୀଜା ନ ଦେଇନ ମୋ ପୁତ୍ର କଲେ ଅପ୍ରାଧକୁ ।
(ଝିଆରୀ—ବିପରୀତ ଲିଙ୍ଗ) କୃଷ୍ଣଜନ୍ମ, ମହାଭାରତ ସଭା ।

ପୁତୁରା ବୋହୂ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ପୁତ୍ରକ ଓ ବଧୂ)—
Puturā bohū ଭ୍ରାତୃପୁତ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ—Brother's daughter-in-law.

ପୁତୁଳା(ଳି)—ଦେ. ବି—ପୁତ୍ତଳି (ଦେଖ)
Putulā(li) Puttali (See)

ପୁତ୍ତଳ (ଇତ୍ୟାଦି)—ସଂ. ବି. (ପ୍ରା. ପୁତ୍ତଳିକା)—
Puttala (etc) ପୁତ୍ତଳ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
(ପୁତ୍ତଳିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) Puttali etc. (See)

ପୁତ୍ତଳି(ଳୀ)—ସଂ. ବି. (ସଂ. ପୁତ୍ରିକା ଶବ୍ଦର ପ୍ରାକୃତ ରୂପ; ଏ ଶବ୍ଦ
Puttali(lī) ସଂସ୍କୃତ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ଦେଖାଯାଏ)—
(ପୁତ୍ତଳିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧ । ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରତିମା—1. Image.
୨ । କଣ୍ଢେଇ—2. Doll; puppet.
୩ । ଜ୍ଞାତିମାନଙ୍କଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ ମୃତ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶବ ମିଳେ ନାହିଁ, ଶବ ଦାହ କରିବା ପାଇଁ ପତ୍ରାଦିରେ ରଚିତ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୂର୍ତ୍ତି—
3. An effigy of leaves made of a person whose corpse is not available or traceable for cremation.

ପୁତ୍ତଳି(ଳୀ) ଦାହ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—
Puttali(lī) dāha ୧ । ବହୁ ଦୂରରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ବା
ପୁତ୍ତଳି(ଳୀ)ଦହନ } ଅନ୍ୟରୂପ ଯାହାର ଶବ ଦାହାର୍ଥ ଜ୍ଞାତିମାନଙ୍କୁ
ପୁତ୍ତଳି(ଳୀ)ବଧ୍ୟ } ମିଳି ପାରେ ନାହିଁ, ପଳାଶ ଆଦି
ପତ୍ରରେ ତାହାର ମୂର୍ତ୍ତି ନିର୍ମାଣ କରି ତାକୁ ଦାହ କରିବା ବଧ୍ୟ; ପର୍ଣ୍ଣଦାହ—1. The burning of the effigy of a person in the place of the actual corpse when the person has died abroad or whose corpse in not available for cremation (Apte).
୨ । (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର) କୌଣସି ଜୀବିତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅପଦସ୍ଥ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାହାର ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଦାହ କରିବା—
2 (modern practice) The burning of the effigy of a living person for the purpose of humiliating him in the eyes of the public.

ପୁତ୍ତଳି(ଳୀ) ପୂଜକ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପ୍ରତିମା ପୂଜକ—
Puttali(lī) pūjaka Idolator.

ପୁତ୍ତଳି(ଳୀ) ପୂଜା—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁତ୍ତଳି+ପୂଜା)—
Puttali(lī) pūjā ୧ । ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ମୂର୍ତ୍ତି ରୂପରେ ପୂଜା କରିବା—
1. Image worship.
୨ । ପୌତ୍ତଳିକତା—2. Idolatory.

ପୁତ୍ତିକା—ସଂ. ବି. (ପୁତ୍ = ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ + ତନ୍ ଧାତୁ = ବିସ୍ତାର
Puttikā କରିବା + ଅ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମହୁମାଛି; ନିକୃଷ୍ଟ ମହୁମାଛି—
1. An humble bee; a small bee.
୨ । ପୋକକ; ପକ୍ଷ ଯୁକ୍ତ ଛୋଟ ପୋକ—
2. Tiny flying insect.
୩ । ଉଇ—3. White ant.

ପୁତ୍ତୋମ ଗୁଡ଼ି ଖାଇ—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ). ବି.—(ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଗାଳିଦେବାରେ
Puttoma gurdi khāi ବ୍ୟବହୃତ)—ପୁତଖାଇ (ଦେଖ)—
(A term of abuse amongst women)—
Putakhai (See)

[ଦ୍ର—ସ୍ତ୍ରୀମାନେ କଳି କଲା ସମୟରେ 'ପୁତ୍ତୋମ ଗୁଡ଼ି ଖାଇ' ବୋଲି ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଗାଳି ଦିଆ ଦେଇ ଝୁଅନ୍ତି ।]

ପୁତ୍ର(ତ୍ର)—ସଂ ବି. ପୁଂ (ପୂ ଧାତୁ=ପବିତ୍ର କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ ତ୍ର ବା ପୁତ୍=
Putra(ttra) ନରକ ବିଶେଷରୁ+ତ୍ରୈ ଧାତୁ=ତ୍ରାଣ କରିବା+
କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ଯେ ପିତାମାତାଙ୍କୁ ପବିତ୍ର କରେ ବା ପୁତ୍ ନାମକ ନରକରୁ ଉଦ୍ଧାର କରେ ।]
୧ । ଔରସ; ତନୟ; ପୁଅ; ନନ୍ଦନ—1. Son.
[ଦ୍ର—ମନୁ ସଂହିତା ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ପୁତ୍ର ୧୨ ପ୍ରକାର ଯଥା—
୧ । ଔରସ=ଆପଣାଦ୍ୱାରା ଆପଣା ସ୍ତ୍ରୀ ଗର୍ଭରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନ—
1. One's begotten son on his wife.
୨ । କ୍ଷେତ୍ରଜ=ମୃତ, ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ, କ୍ଲୀବ ବା ଅସମର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନୁମତି କ୍ରମେ ତାହା ସ୍ତ୍ରୀ ଗର୍ଭରୁ ଧର୍ମବଧ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଦେବରାଦି ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷର ଔରସ ଉତ୍ପନ୍ନ ପୁତ୍ର—

2. A son begotten on the wife of an impotent or deceased person by a near kinsman.

୩ । ଦତ୍ତ୍ରିମ ବା ଦତ୍ତକ=ଜନ୍ମକଲା ପିତାମାତାଙ୍କ ନିକଟରୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ବା ଦୁର୍ଭିକ୍ଷାଦି ବିପତ୍କାଳରେ ଦାନ ରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ ବାଳକ; ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ର—3. An adopted son.

୪ । କୃତ୍ରିମ ପୁତ୍ର ବା ପାଳିତ ପୁତ୍ର=ଅନ୍ୟର ଗୁଣବନ୍ତ ପୁତ୍ରକୁ ପୁତ୍ର ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାଳିଥିବା ପୁତ୍ର—4. A made son; another person's son affiliated to a person who becomes attached to him for his good qualities.

୫ । ଗୂଢ଼ୋତ୍ପନ୍ନ ବା ଗୂଢ଼ଜ=ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗୃହରେ ପର ପୁରୁଷ ସଂସର୍ଗରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଗର୍ଭରେ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ବାଳକ—A son of concealed parentage.

୬ । ଅପବିଦ୍ଧ=ଜନ୍ମକଲା ମାତାପିତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଓ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ଓ ପାଳିତ ପୁତ୍ର—6. A son abandoned by his parents and brought up by a third person.

୭ । କାନୀନ=ଅବିବାହିତା କନ୍ୟାର ଗର୍ଭଜାତ ପୁତ୍ର—

7. A maid's son; a son born out of wedlock.

୮ । ସହୋଢ଼=ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ କନ୍ୟା ଗର୍ଭବତୀ ହୋଇ ବିବାହ ପରେ ଜନ୍ମ କରିଥିବା ସନ୍ତାନ—8. A son conceived before but born after marriage.

୯ । କ୍ରୀତକ=ମାତାପିତାଙ୍କଠାରୁ କିଣି ନେଇ ପାଳିଥିବା ପୁତ୍ର—

9. Purchased son.

୧୦ । ପୌନର୍ଭବ = ସ୍ୱାମୀଦ୍ୱାରା ପରିତ୍ୟକ୍ତା ବା ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଔରସରେ ଜାତ ପୁତ୍ର—10. Widow's son; a son of a widow or an abandoned wife.

୧୧ । ସ୍ୱୟଂ ଦତ୍ତ = ଯେ ନିଜେ ପିତାମାତାଙ୍କ ବିନାନୁମତିରେ ବା ଅବିଦ୍ୟମାନରେ ଅନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ହାତରେ ଆପଣାକୁ ପୁତ୍ରରୂପେ ସମର୍ପଣ କରେ—11. Self-given son; a son who affiliates himself to a stranger.

୧୨ । ପାରଶବ, ଶୌଦ୍ର ବା ଦାସୀପୁତ୍ର = ଦ୍ୱିଜାତି ପିତାଙ୍କ ଔରସରେ ଶୂଦ୍ରାମାତା ଗର୍ଭରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ପୁତ୍ର—12. Concubine's son; a son of one's Śūdra mistress.

କଳି ଯୁଗରେ ୧ମ (ଔରସ) ଓ ୩ୟ (ବିତ୍ତକ) ପୁତ୍ର ପିଣ୍ଡଦ ଓ ଧନାଧିକାରୀ ଅଟନ୍ତି ।]

୨ । ପୁଂ ସନ୍ତାନ—2. Male child.

୩ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଲଗ୍ନଠାରୁ ରାଶିଚକ୍ରର ପଞ୍ଚମ ସ୍ଥାନ—

3. (Astrology) The 5th mansion counted from the lagna in a persons horoscope.

୪ । ଜୀବ ଶାବକ; ଛୁଆ—

4. The young one of an animal (Apte).

୫ । ସ୍ନେହ ସମ୍ବୋଧନ; ଆପଣାଠାରୁ ବୟସରେ ଅତି ସାନ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ସାଧାରଣ ବାଳକ ପ୍ରତି ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସମ୍ବୋଧନ—4. A term of endearment used in addressing a person much younger than oneself (Apte).

୬ । (ସମାସରେ ଅନ୍ୟଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା ଶିଳାପୁତ୍ର; ଅସିପୁତ୍ର) କୌଣସି ଶ୍ରେଣୀର କ୍ଷୁଦ୍ରାବୟବ ବସ୍ତୁ—

6. Anything little or small of its kind (Apte).

ପୁତ୍ରଂଜୀବ Putramjiba —ସଂ. ବି—(ପୁତ୍ରଂ=ପୁତ୍ରକୁ + ଜୀବ ଧାତୁ + ଅ; ଏହା ସେବନ କଲେ ଗର୍ଭସଞ୍ଚାର ହେବାରୁ ଏହି ନାମ)—ପୁତ୍ରଜୀବ (ପୁତ୍ରଞ୍ଜୀବ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଦେଖ)—Putrajiba (See).

ପୁତ୍ରକ Putraka —ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପୁତ୍ର + ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—୧ । ପୁତ୍ର—

1. Son.

ପୁତ୍ରକା, ପୁତ୍ରିକା } ସ୍ତ୍ରୀ

୨ । (ସମ୍ବୋଧନ) ପୁତ୍ରପରି ସ୍ନେହର ପାତ୍ର—

2. A term of endearment used in respect of a person whom one looks upon as his son.

୩ । ଧୂର୍ତ୍ତ ବା ଶଠ ବ୍ୟକ୍ତି—

3. A rogue; a cheat (Apte).

୪ । ପତଙ୍ଗକ; ଟିଣ୍ଡିକା—

4. Grass hopper; locust (Apte).

୫ । କଣ୍ଢେଇ—5. A doll; puppet (Apte).

୬ । ଶରଭ; ଅଷ୍ଟପଦୀ କାଳ୍ପନିକ ଜୀବବିଶେଷ—

6. A fabulous animal with 8 feet (Apte).

୭ । ଦୟା ବା କରୁଣାର ପାତ୍ର—

7. A pitiable person (Apte).

୮ । ଅଲକ୍ତକ ପଟ୍ଟିକା (ଝାଣେଇ) — 8. A beaten cotton pad saturated with lac-dye.

ପୁତ୍ର କଷ୍ଟ Putra kashṭa —ସଂ. ବି—(ମ. ତ. ଲୋ)—୧ । ପୁତ୍ରର ମରଣଜନିତ ଦୁଃଖ—

1. Agony or sorrow due to the death of one's son.

ବାର ବତ୍ସର ଭିତରେ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର
ଭଜାଇ ଗଲ ଯାଇ ଦେବା ପୁତ୍ରକଷ୍ଟ — କୃଷ୍ଣସିଂହ-ମହାଭାରତ-ବନ ।

୨ । ଅପୁତ୍ରକ ହେବାରୁ ମନରେ ଜାତ କଷ୍ଟ—

2. Grief due to a person being sonless.

୩ । ପୁତ୍ର ବିଚ୍ଛେଦ ଦୁଃଖ—

3. Pangs of separation from one's son.

ଭଜା ବୋଲନ୍ତି ମନଶ୍ରେଷ୍ଠ
ମୋର ହୋଇଛି ପୁତ୍ରକଷ୍ଟ — ଜଗନ୍ନାଥ ଭାଗବତ ।

ପୁତ୍ରକଷ୍ଟି Putrakashṭi —ଦେ. ବିଣ—(ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ) (ସଂ. ପୁତ୍ର କଷ୍ଟ + ଇନ୍)—ଅପୁତ୍ରକ ହେବାରୁ ଦୁଃଖଭୋଗ କରୁଥିବା—

Grieved for want of a son.

ନିଜା ବରୁଣ ଅର୍ଥେ ଇଷ୍ଟ
ଅଟମ୍ବ ବିତ୍ତ ପତ୍ରକଷ୍ଟି — ଜଗନ୍ନାଥ ଭାଗବତ ।

ପୁତ୍ରକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୁତ୍ରକ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । କନ୍ୟା—
Putrakā 2. Daughter.
୨ । ପୁତ୍ତଳିକା; ପିତ୍ତୁଳା; କଣ୍ଢେଇ—
2. Image; doll; idol.
୩ । ଅଳତା ପତ୍ର—
3. A sheet of lac-cotton.

ପୁତ୍ର କାମ(ମୀ)—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବ ହ୍ରସ୍ୱ ହ୍ର; ପୁତ୍ର+କାମ; ପୁତ୍ର+କାମ; +ଇନ୍; ୧ମା.୧ବ)—ପୁତ୍ରାଭିଳାଷୀ; ପୁଅଝିଅ
Putra kāma(mī)
ପୁତ୍ରକାମା } ସ୍ତ୍ରୀ
ପୁତ୍ରକାମିନୀ } ହେବା ପାଇଁ ଯେ କାମନା କରେ—
Wishing to be blessed with a son; desirous of having a son born to him

ପୁତ୍ର କାମନା—ସଂ. ବି—(ମ. ପ. ତତ୍ପୁ)—ଆପଣାର ପୁଅ ଜନ୍ମିବା ପାଇଁ
Putra kāmanā ମନରେ ଜନ୍ମିବା ଇଚ୍ଛା—A desire to be blessed with a son.
(ପୁତ୍ରକାମ୍ୟା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁତ୍ରକୃତ୍—ସଂ. ବି—ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର—
Putrakṛut An adopted son (Apte).
(ପୁତ୍ରକୃତକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁତ୍ରଜଗ୍ଧୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୁତ୍ର+ଅଜ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଡ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Putrajagdhī ପୁତଖାଇ; ଯେ ଆପଣା ପିଲାଙ୍କୁ ଖାଇଯାଏ—An
(ପୁତ୍ରଦ୍ଧୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) unnatural mother who devours her own children (Apte).

ପୁତ୍ରଜୀବ—ସଂ. ବି—(ପୁତ୍ର+ଜୀବ ଧାତୁ+ଅ. ଯାହା ଦ୍ୱାରା ପୁଅ ଜିଏଁ)-
Putrajība (ଆୟୁର୍ବେଦ ମତେ ଏହା ଗର୍ଭଧାରକ ବା ପୁତ୍ରଲାଭ ନିମନ୍ତେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ଔଷଧ ଥିବାରୁ)—ପୋଇଗଛିଆ ଗଛ; ବଲ୍କଳ ପତ୍ରଯୁକ୍ତ ପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ଇଙ୍ଗୁଦୀ ଜାତୀୟ ପାର୍ବତ୍ୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—
Callicarpa Arboria; Putranjiva Roxburghii; Nagera Putranjiba.
[ଦ୍ର—ଏହାର କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁଷ୍ପ ଓ ଫଳ ହୁଏ । ଫଳ ପେଷିଲେ ତେଲ ବାହାରେ ଓ ଏ ତେଲରେ ଦୀପ ଜଳାଯାଏ । କୋଳ ପତ୍ର ଶୁଖିଗଲେ କଳା ଓ ଟାଣ ହୁଏ ଏବଂ ଲୋକେ ଏହାକୁ ମାଳା ଗୁନ୍ଥି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଚୈତ୍ର ଓ ବୈଶାଖରେ ଏ ଗଛ ଫୁଲ ଧରେ । ଏ ଗଛର ଛାଲ, ପତ୍ର ଓ ବୀଜ ଔଷଧରେ ଲାଗେ ।
ଅମରକୋଷରେ ଇଙ୍ଗୁଦୀ ଓ ପୁତ୍ରଜୀବ ଗଛ ଏକ ବୋଲି ଲେଖା ଅଛି । ବୈଦ୍ୟକମତରେ ଏହା ଗୁରୁ ଶୁକ୍ରବର୍ଦ୍ଧକ, ଗର୍ଭପ୍ରଦ, କଫଘ୍ନ, ବାତନାଶକ, ମଳମୂତ୍ର ନିଃସାରକ, ରୁକ୍ଷ ଓ ଶୀତବୀର୍ଯ୍ୟ ।]
ତେ. କବର ଜୁବ; ଗର୍ଗ୍ର
ଗୁ. ପୁତ୍ରଜୀବ

ପୁତ୍ରଦା—ସଂ. ବି ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୁତ୍ର+ଦା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Putradā ୧ । ବନ୍ଧ୍ୟାକର୍କୋଟକୀ (ହ୍ର. ଶ.) ଅଷାଢ଼ୁଆ (ଲତା ଓ ଫଳ)—1. Memordica Dioicicamale (creeper and fruit).
୨ । ଲକ୍ଷ୍ମଣା କନ୍ଦ (ହ୍ର. ଶ.) (ଦେଖ)—
2. Lakshmanā kanda (See).
୩ । ଶ୍ୱେତ କଣ୍ଟକାରୀ (ହ୍ର. ଶ.)—
3. The white flowered Barleria (plant).
୪ । ଜୀବନ୍ତୀ (ହ୍ର. ଶ.) (ଦେଖ)—
4. Jībantī (See) (plant)

ପୁତ୍ର ଦାତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁତ୍ର+ଦାତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—ଯେଉଁ
Putradātā ଦେବତା ବା ମହାପୁରୁଷ ବରଦାନ ପୁଙ୍ଗବ ଅପୁତ୍ରକ
(ପୁତ୍ରଦ, ପୁତ୍ରପ୍ରଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପୁତ୍ର ଦିଅନ୍ତି—
(ପୁତ୍ରଦାତ୍ରୀ; ପୁତ୍ରଦା; ପୁତ୍ରପ୍ରଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) Bestowing a person with a son by one's boons.

ପୁତ୍ର ଦାତ୍ରୀ—ସଂ. ବି—ଶ୍ୱେତ କଣ୍ଟକାରୀ—
Putra dātrī The white flowered Barleria.
ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପୁତ୍ରଦାତାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Putradātā

ପୁତ୍ର ଧର୍ମ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁତ୍ର+ଧର୍ମ)—ପିତା ମାତାଙ୍କ ପ୍ରତି
Putra dharma ପୁତ୍ରର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ—Filial duty (Apte).

ପୁତ୍ରପୌତ୍ରାଦି କ୍ରମ—ସଂ. ବି—ବଂଶରେ ପୁଅ, ନାତି, ଅଣନାତି ଓ
Putrapautrādi krama ପଣନାତିଆଦି ଜନ୍ମିବାରୂପ ଧାରା—
Successive generations of sons, grandsons and great grandsons in a family.

ପୁତ୍ରପୌତ୍ରାଦି କ୍ରମେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ. (କବାଲରେ ଲେଖାଯିବା ଭାଷା,
Putrapautrādi krame ସଂ. ପୁତ୍ରପୌତ୍ରାଦି କ୍ରମେଣ)—
ବାପ ପରେ ପୁଅ, ପୁଅ ପରେ ନାତି ଓ ନାତି ପରେ ଅଣନାତି ଏହିପରି କ୍ରମରେ (ସମ୍ପତ୍ତି ଭୋଗ କରିବା)—
By heriditary succession.
(ଯଥା—ବିକ୍ରୟ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଆପଣ ମୁସ୍ତର ପୁତ୍ରପୌତ୍ରାଦି କ୍ରମେ ମାଲିକ ଓ ଦଖଲକାର ହେଲ, ହେବ, ହେଲେ ଓ ହେବେ ।)

ପୁତ୍ରପୌତ୍ରୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁତ୍ର+ପୌତ୍ର+ଈୟ)—
Putrapautrīya ବଂଶାନୁକ୍ରମରେ ପ୍ରାପ୍ତ ବା ଚଳୁଥିବା—
Transmitted from father to son and from son to grandson and so forth; heriditary (Apte).

ପୁତ୍ର ବଧୂ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପୁଅର ସ୍ତ୍ରୀ; ବୋହୂ—
Putra badhū Daughter-in-law.

ପୁତ୍ରବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁତ୍ର+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ବତ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Putrabān ଯାହାର ପୁଅଥାଏ—Having a son.
(ପୁତ୍ରବତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁତ୍ର ଲାଭ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ନିଜର ପୁଅ ଜନ୍ମହେବା—
Putra lābha Being blessed with a son.

ପୁତ୍ର ଶୋକ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ତତ୍ପୁ) – ୧ । ପୁତ୍ରର ମୃତ୍ୟୁଜନିତ ଶୋକ—
Putra śoka 1. Grief due to the death of one's son.
୨ । ପୁତ୍ରର ବିଚ୍ଛେଦ ଜନିତ ଶୋକ—2. Grief due to the separation from one's son.
(ଯଥା—ଦଶରଥ ପୁତ୍ର ଶୋକରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ ।)

ପୁତ୍ରଶୋକୀ—ଦେ. ବିଣ. (ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ; ସଂ. ପୁତ୍ର ଶୋକ+ଇନ୍)—
Putrasoki ପୁତ୍ରର ମୃତ୍ୟୁ ବା ବିଚ୍ଛେଦଜନିତ ଶୋକଦ୍ୱାରା ସନ୍ତପ୍ତ—
Sorrowing for the death of or separation from one's son.

ସେ ଅର୍ଜୁନ ଏବେଳେ ପୁତ୍ରଶୋକୀ ହୋଇ
ଯାଇବ ମୋତେ ଯେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଅଛି କହି । କୃଷ୍ଣଦ୍ୱିତ ମହାଭାରତ ଦ୍ରୋଣ

ପୁତ୍ରିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁତ୍ର+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ. କ; ଇ ଆଗମ)—
Putrika ପୁତ୍ରଯୁକ୍ତ; ଯାହାର ପୁତ୍ର ହୋଇଅଛି; ପୁତ୍ରବାନ୍; ସପୁତ୍ର—
(ପୁତ୍ରିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ଅପୁତ୍ରିକ—ବିପରୀତ) Having a son.

ପୁତ୍ରିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ରକ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । କନ୍ୟା; ଝିଅ—
Putrikā 1. Daughter.

ମୋହର ତ ପୁତ୍ର ପୁତ୍ରିକା କିଛି ନାହିଁ । କୃଷ୍ଣଦ୍ୱିତ, ମହାଭାରତ ସଭା ।

୨ । ଅପୁତ୍ରିକ ପିତାଙ୍କ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଜନ୍ମ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିବାହରେ ଦତ୍ତା କନ୍ୟା—2. A daughter appointed by a sonless father to raise a male issue for him and given in marriage with that end in view.

[ଦ୍ର—ଅପୁତ୍ରିକ ପିତା ଆପଣା କନ୍ୟାର ପୁତ୍ର ଜନ୍ମିଲେ ସେ ଆପଣାର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହେବ ବୋଲି ସଂକଳ୍ପ କରି ଯେଉଁ କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି ତାକୁ ପୁତ୍ରିକା ବୋଲାଯାଏ ଓ ଉକ୍ତରୂପେ ମାତାମହଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ସନ୍ତାନକୁ ପୁତ୍ରିକାପୁତ୍ର ବୋଲାଯାଏ—ହିନ୍ଦୁଶ୍ରୁତି ।]

୩ । ପିତୁଳା; କଣ୍ଢେଇ—3. A doll; puppet.

୪ । ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଲାଳନପାଳନ ଦାସୀ—
4. A maid servant brought up in a harem from childhood and used as a concubine by the master.

୫ । ନିକୃଷ୍ଟ ମହୁମାଛି; ପୁତ୍ରିକା—5. A small bee.

୬ । ଝାଉଁଗଛର କୋମଳ ଲୋମବତ୍ ତନ୍ତୁ—6. The cotton or down of the Tamarisk (Apte).

୭ । ଆଖିର ପିତୁଳା (ହି. ଶ)—
7. The pupil of the eye (Apte).

୮ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଚିତ୍ର (ହି. ଶ)—
8. A picture or photo of a woman.

୯ । (ସମାସରେ ଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ, ଯଥା—ଖଡ୍ଗ ପୁତ୍ରିକା, ଅସିପୁତ୍ରିକା)—କୌଣସି ଶ୍ରେଣୀର କ୍ଷୁଦ୍ରବସ୍ତୁ—
9 Any thing small or little of its kind (Apte).

ପୁତ୍ରିକା ପୁତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ; ପୁତ୍ରିକା+ପୁତ୍ର)—
Putrikā putra ୧ । (ପୁଂ) (ହିନ୍ଦୁଶ୍ରୁତି) ଏହି କନ୍ୟାର ପୁତ୍ର ଜାତ (ପୁତ୍ରିକାସୁତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ହେଲେ ସେ ମୋର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହେବ ବୋଲି ସଂକଳ୍ପ କରି ପିତା ଯେଉଁ କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି ସେହି କନ୍ୟାଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନ (ମନୁ. ୯।୧୨୭)—1. (Hindu law) The son of one's appointed daughter; a daughter's son who, by previous appointment, becomes the son of the sonless grandfather.

୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ) (ମ. ପ. ଲୋ) (ହିନ୍ଦୁଶ୍ରୁତି; ମିତାକ୍ଷରା, ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ୨।୧୨୮) ଅପୁତ୍ରକ ପିତାର ପୁତ୍ରରୂପେ ଯେଉଁ କନ୍ୟା ବିବାହ ପରେ ପିତୃଗୃହକୁ ଫେରି ଆସେ—2. A daughter who, being regarded as a son, returns to her father's house after her marriage. (Apte).

୩ । (ପୁଂ) ଦୌହିତ୍ର; କନ୍ୟାର ପୁତ୍ର—
3 Grandson; one's daughter's son (Apte).

ପୁତ୍ରିକା ପ୍ରସୂ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ରିକା+ପ୍ର+ସୂ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—
Putrikā prasū ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ କେବଳ କନ୍ୟା ଜନ୍ମ କରେ; ଝିଅ-ବିଆଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ—A mother of daughters only (Apte)

ପୁତ୍ରିଣୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ରିନ୍+ଈ)—ପୁତ୍ରୀର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Putrinī Feminine of Putrī.

ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ପୁତ୍ରବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ପୁଆଣ୍ଡା; ପୁଅର ମା—
1. A woman who is the mother of a son or sons.

୨ । ମଲ୍ଲାଙ୍ଗ; ପରଭୃଙ୍ଗୀୟ ଲତା—
2. A parasitic plant.

ପୁତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁତ୍ର+ଇନ୍;୧ମା; ୧ବ)—୧ । ପୁତ୍ରବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି—
Putrī 1. A person having a son.

୨ । ପିତା—2. Father.

ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୁତ୍ର+ଈ)—୩ । କନ୍ୟା; ଝିଅ—
3. Daughter.

୪ । ଦୁର୍ଗା—4. A name of Durgā (Apte).

ପୁତ୍ରି(ତ୍ରୀ)ୟ—ସଂ. ବିଣ (ପୁତ୍ର+ଇୟ, ଈୟ)—ପୁତ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Putri(trī)ya Relating to a son; filial

ପୁତ୍ରେଷ୍ଟି—ସଂ. ବି (ପୁତ୍ର+ଇଷ୍ଟି=ଯାଗ)—ପୁତ୍ରକାମନା ପୂର୍ବକ ଅନୁଷ୍ଠିତ
Putreshṭi ଯଜ୍ଞ—A vedic sacrifice performed for being blessed with a son or sons.
(ପୁତ୍ରେଷ୍ଟିକା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁତ୍ର୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ପୁତ୍ର+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଯ)—ପୁତ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Putrya Filial.

ପୁଥି—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ସମ୍ବଲପୁର) ବି (ସଂ. ପୁସ୍ତକ; ଭୁଲ. ବି. ପୁଂଥି)—୧ । ପୁସ୍ତକ—1. Book.
Puthi

୨ । ପୋଥି—2. Palmleaf manuscript.

ପୁଦ(ଦି)ନା—ଦେ. ବି (ସଂ. ପୁତନା;ପୁଦିନ; ଫା. ପୋଦିନାହ୍)—ପୋଦିନା ଶାଗ; ପୋଦିନାଶାଗ; ଭୁଲସ୍ୟାଦିବର୍ଗର ସୁଗନ୍ଧ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶାକବିଶେଷ—
Puda(di)nā
ସଂ. ବର୍ଦ୍ଧିଜନନୀ, ଗ୍ରେଚନୀ, ପୁଦିନ, ପୂତନା, ଶାକଶୋଭନ, ବାଣ୍ଡୁହାରୀ, ସୁଗନ୍ଧପତ୍ର, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣହର
Marsh mint; Mentha Viridis; Mentha Arvenis; Mentha Sativa.
ପୁଦିନା, ପୁଦିନାଶାକ
ପୌଦିନାହ, ପୁଦିନା, ପାଦିନା
ଗୁ. ପୋଦିନା
ତେ. ପୁଦିନା

[ଦ୍ର—ଏହାର ଚତୁର୍ଥୀ ହୁଏ ଓ ଏଥିର ପରିବର୍ତ୍ତେ ପିପରମେଣ

ମ. ପୁଦିନା (peppermint) ଅର୍କ ଭଥାର ହୁଏ । ଏହା ଅରୁଚ ଓ ଅଜୀର୍ଣ୍ଣନାଶକ ।

ପୋଦ୍ନା, ପୋଦିନା, ପୁଦ୍ନା, ପୋଦନା } ଅନ୍ୟରୂପ

'ଆଉ ଏକପ୍ରକାର ଶାକ ଅଛି ତାହାକୁ ପେପରମେଣ୍ଟ ପୁଦିନା (ହ୍ର. ପୁଦୀନାକାସତ୍= Peppermint or Mentha Piperita) ବୋଲାଯାଏ । ପୁଦିନାଜାତୀୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠପଦ୍ମବିଶିଷ୍ଟ ଶାଗକୁ ରୁଦିନା ବୋଲାଯାଏ ।] ପୁଦିନା ଲମ୍ବାଳିଆ ଗୁଳ୍ମ; ଭୂଇଁରେ ୧ ହାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଡ଼େ । ଏହାର ପତ୍ର ୨ ଅଙ୍ଗୁଳ ଲମ୍ବ ଓ ଦେଢ଼ ଅଙ୍ଗୁଳ ଚଉଡ଼ା ହୁଏ । ପତ୍ରର ଅଗ ଦନ୍ତୁର ଓ ଦେହ ରୁକ୍ଷ । ଡାଳ ପୋଛି ଲୋକେ ପୁଦିନା ଗଛ ଉତ୍ପାଦନ୍ତି । ପୁଦିନାର ଫଳ ଫଳ ହୁଏ ନାହିଁ; ପେପରମେଣ୍ଟ ପୋଦିନାର ଶ୍ୱେତାଭ ଫୁଲ ହୁଏ ମାତ୍ର । ଏହା ରୁଚିକର, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣନାଶକ, ମୁଖର ଜଡ଼ତାନାଶକ, କଫବାୟୁନିବାରକ, ବଳକର ଓ ବମନ ନିବାରକ । ଏହା ଏ ଦେଶର ଗଛ ନୁହେ ।]

ପୁଦ୍ଗଳ—ସଂ. ବି (ପୁଦ୍=କୁତ୍ସିତ+ଗଲ୍ ଧାତୁ=ଗଳିତ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) – ୧ । ଆତ୍ମା—1. Soul.

Pudgala

୨ । ଦେହ—2. Body.

୩ । ପରମାଣୁ—3 Atom; molecule.

୪ । ଶିବ—4. Śiba (Apte).

୫ । ଗନ୍ଧତୃଣ (ହ୍ର. ଶ.)—

5. Scented grass.

ସଂ. ବିଣ—୧ । ସୁନ୍ଦର—1. Beautiful.

୨ । ସୁଶ୍ରୀକ—2 Handsome; lovely; elegant.

ପୁନ—ଦେ. ବି. ପୁଂ.—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରର ଡାକ ନାମ—

Puna Name for calling Pūrṇṇachandra.

ଦେ. ଅ.—(ସଂ. ପୁନଃ) ପୁନଃ (ଦେଖ) Punaḥ (See)

ବଳ ଯ ତାହାକୁ ସଙ୍ଗଦା ମାହିଁ, ହୀପ ପ୍ରସନ୍ନ କରେଣ ସେହ,
ପୁନ ତ ଧର୍ମ ସ୍ୱରୂପ ଗ୍ରାହ୍ୟ, କ ସୁତ ବହିଁ ଯେ । ଲକ୍ଷ. ବୈଦେହୀଶବଳସ,

ପୁନ ଉତ୍ପତ୍ତି—ଦେ. ବି.(ସଂ. ପୁନଃ+ଉତ୍ପତ୍ତି=ପୁନରୁତ୍ପତ୍ତି) —ପୁନରୁଦ୍ଭବ

Puna utpatti (ଦେଖ) Punarudbhaba (See).

ପୁନଃ—ସଂ. ଅ.—୧ । ପୁନର୍ବାର; ପୁନରପି—

Punaḥ 1. Again.

୨ । ଆଉ ଥରେ—2. Anew; once more.

୩ । ଏବଂ—3. And.

୪ । ପକ୍ଷାନ୍ତରରେ—4. On the other hand.

୫ । ମଧ୍ୟ—5. Also.

୬ । କିନ୍ତୁ—6. But (Apte).

୭ । ଯାହାହେଉ—7. However (Apte).

୮ । ତଥାପି; ତେବେ ସୁଦ୍ଧା—

8. Still; nevertheless (Apte).

୯ । ଅଧିକନ୍ତୁ—9. Further; further more (Apte).

୧୦ । ଏହା ଛଡ଼ା—10. Besides (Apte).

୧୧ । ଅନନ୍ତର; ପରେ (ହ୍ର. ଶ)—11. Afterwards; then.

ପୁନଃ ପାକ—ସଂ. ବି.—ପୁନର୍ବାର ସିଦ୍ଧ କରିବା—

Punaḥ pāka Repeated or second time boiling.

ପୁନଃ ପୁନଃ—ସଂ. ଅ—ବାରମ୍ବାର; ଥରକୁ ଥର—

Punaḥ punaḥ Repeatedly; again and again; frequently.

ପୁନଃ ପୁନା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ବିହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗୟାର ତୀର୍ଥ ନଦୀ ବିଶେଷ—

Punaḥ punā Name of a sacred river in Bihar near Gaya.

[ଦ୍ର—ଏ ନଦୀ ଗୟା ପାଖେ ବହି ଯାଇଅଛି । ଏହା କୂଳରେ ହିନ୍ଦୁମାନେ ପିଣ୍ଡଦାନ କରନ୍ତି । ବର୍ଷାଋତୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଋତୁରେ ଏହାର ଗର୍ଭରେ ଜଳ ରହେ ନାହିଁ—ହ୍ର. ଶ) ।

ପୁନଃ ସଂସ୍କାର—ସଂ. ବି—୧ । ଦ୍ୱିତୀୟବାର ଶୋଧନ ବା ସଂସ୍କାର;

Punaḥ saṁskāra ମରାମତି—1. Repair; renovation.

୨ । ପତିତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରାଇବା—

2. Conservation or purification of an ostracised person.

୩ । ପୁନର୍ବାର କରାଯିବା ଉପନୟନାଦି ସଂସ୍କାର (ହ୍ର. ଶ)

3. Sacraments performed for a second time.

ପୁନଃ ସଙ୍ଗମ—ସଂ. ବି—୧ । ଆଉଥରେ ମିଳନ—

Punaḥ saṅgama 1. Reunion.

(ପୁନଃ ସନ୍ଧାନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଲିଭି ଯାଇଥିବା ହୋମାଗ୍ନିକୁ ପୁଣି ଜଳାଇବା —2 Rekindling the sacred fire. when it has been extinguished (Apte)

ପୁନଃ ସମ୍ଭବ—ସଂ. ବି.—ପୁନର୍ଜନ୍ମ; ମୃତ୍ୟୁପରେ ସଂସାରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ—

Punaḥ sambhaba Being born again; metempsychosis (Apte).

ପୁନ ପୁନ—ଗ୍ରା. ଅ. (ସଂ. ପୁନଃ ପୁନଃ)— ବାରମ୍ବାର—

Puna puna Again and again.

ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ବିଲ ଯୋଡ
ଚରଣେ ପୁନ ପୁନ ପଡ଼ି । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୁନମୀ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା)—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—

Punamī Full moon day.

ପୁନବାଁସୀ (ପୁନମୀ, ପୁନର୍ମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁନର ଜନମ—ଗ୍ରା. ବି. (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପୁନର୍ଜନ୍ମ)—

Punara janama ପୁନର୍ଜନ୍ମ (ଦେଖ)

Punarjanma (See)

ପୁନରପି—ସଂ. ଅ. (ପୁନଃ+ଅପି)—୧ । ପୁନର୍ବାର; ଆଉ ଥରେ—

Punarapi 1. Again; once more.

୨ । ପୁନଶ୍ଚ; ମଧ୍ୟ; ପୁଣି —2. Also.

୩ । ଏବଂ ମଧ୍ୟ—3. And also.

୪ । ପକ୍ଷାନ୍ତରରେ—4. On the other hand (Apte).

୫ । ଏବଂ ଆଉଥରେ—5. And again.

ପୁନରବାର—ଗ୍ରା. ଅ—ପୁନର୍ବାର (ଦେଖ)
Punarabāra Punarbāra (See)

ପୁନର ବିଚାର—ଗ୍ରା.ବ. (କଚରଆ)(ସଂ.ପୁନର୍ବିଚାର)—ପୁନର୍ବିଚାର (ଦେଖ)
Punara bichāra Punarbichāra (See)

ପୁନରାଏ—ଗ୍ରା. ଅ. (ସଂ. ପୁନର୍ବାର)—ପୁନରାୟ (ଦେଖ)
Punarāe Punarāya (See).

ପୁନରାଗତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁନଃ+ଆଗତ)—୧ । ଫେରି ଆସିଥିବା; ପ୍ରତ୍ୟାଗତ—1. Returned; come back.
Punarāgata
(ପୁନରାଗତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଆଉଥରେ ଆସିଥିବା—
2. Coming again.

ପୁନରାଗମନ—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ଆଗମନ)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ; ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ; ଲୋଟିଆ—1. Return; coming back.
Punarāgamana
(ପୁନରାଗମ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ପୁନର୍ବାର ଘଟିବା—2. Recurrence.
୩ । ଥରେ ମୃତ ହୋଇ ଆଉ ଥରେ ଜନ୍ମ ହେବା; ପୁନର୍ଜନ୍ମ—
3 Rebirth.

ପୁନରାଧାନ—ସଂ.ବି.(ପୁନଃ+ଆଧାନ)—ସ୍ଥାପିତ ହୋମାଗ୍ନିର ପୁନଃ ସ୍ଥାପନ
Punarādhāna Renewing the consecrated fire
(ପୁନରାଧେୟ, ପୁନରାହିତ—ବିଣ) (Apte).

ପୁନରାବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ଆବର୍ତ୍ତନ)—ପୁନରାଗମନ (ଦେଖ)
Punarābarttana Punarāgamana (See)
(ପୁନରାବର୍ତ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁନରାବର୍ତ୍ତିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁନଃ+ଆବର୍ତ୍ତିତ)—୧ । ପୁନରାଗତ; ପ୍ରତ୍ୟାଗତ—1. Returned.
Punarābarttita
(ପୁନରାବର୍ତ୍ତିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଆଉ ଥରେ ଘଟିବା—
2. Recurring

ପୁନରାବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁନଃ+ଆ+ବୃତ୍ ଧାତୁ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)
Punarābartti ୧ । ପ୍ରତ୍ୟାଗମନଶୀଳ—1. Returning; reverting.
(ପୁନରାବୃତ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପୁନରାବର୍ତ୍ତିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଇହଲୋକକୁ ବାରଂବାର ଆଗମନଶୀଳ—
2. Coming to the world again and again; returning to mundane existence (Apte).

ପୁନରାବୃତ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁନଃ+ଆବୃତ୍ତ)—ପୁନରାବର୍ତ୍ତିତ (ଦେଖ)
Punarābṛutta Punarābarttita (See)
(ପୁନରାବୃତ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁନରାବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ଆବୃତ୍ତି)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତି; ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ—
Punarābṛutti 1. Return; turning or coming back.
୨ । ଆଉ ଥରେ ପଢ଼ିବା—
2. Reading again.
୩ । (ପାଠ ଆଦି) ପଇଠେଇବା—2. Getting by heart.
୪ । ପୁନର୍ବାର ବୋଲିବା—4. Recitation; repetition.
୫ । ପୁନର୍ଜନ୍ମ—5. Rebirth (Apte).
୬ । କୌଣସି ଗ୍ରନ୍ଥର ଆଉରି ଥରେ ସଂସ୍କରଣ—
6. Another edition of a book (Apte).
୭ । କଥିତ ବା ଲିଖିତ ବା ପଠିତ ବିଷୟର ପୁନର୍ବାର ଆଲୋଚନ
8. Revision (Apte).

ପୁନରାୟ—ଦେ. ଅ.—(ସଂ. ପୁନର୍ବାର)—୧ । ପୁଣି; ପୁନର୍ବାର; ଫେରି-
Punarāya 1. Again.
ପୁନରାୟ ୨ । ଅଧିକନ୍ତୁ—2. Moreover.
ଫେର, ଫୋଣ ୩ । ଆଉ ଥରେ— 3. Once again.

ପୁନରାୟାତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁନଃ+ଆୟାତ)—ପୁନରାଗତ (ଦେଖ)
Punarāyāta Punarāgata (See)
(ପୁନରାୟାତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁନରୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁନଃ+ଉକ୍ତ)—୧ । ଆଉ ଥରେ କଥିତ—
Punarukta 1. Spoken again; repeated.
୨ । ଅନାବଶ୍ୟକ ଓ ଅତିରିକ୍ତ—
2. Superfluous; unnecessary (Apte).

ପୁନରୁକ୍ତ ଜନ୍ମା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପୁନଃ+ଉକ୍ତ=କଥିତ+ଜନ୍ମନ୍ ଯାହାର
Punarukta janmā ୧ମା. ୧ବ; ଯେ ଥରେ ଜନ୍ମ ହେଲା ପରେ ଆଉଥରେ ଜନ୍ମ ହେଲା ବୋଲି ବୋଲା ଯାଏ)—
୧ । ଦ୍ୱିଜ; ବ୍ରାହ୍ମଣ—1. A twice-born; Brāhmaṇa.
୨ । ଅଣ୍ଡଜ—2. Oviparous animal.
୩ । ସର୍ପ—3 Serpent.
୪ । ସରୀସୃପ—4. Reptile; lizard.
୫ । ପକ୍ଷୀ—5. Bird.
୬ । ଚନ୍ଦ୍ର—6. Moon.

ପୁନରୁକ୍ତତା—ସଂ. ବି.—(କାବ୍ୟରେ) କଥିତ ବିଷୟକୁ ଆଉ ଥରେ କହିବା ରୂପ ରଚନା-ଦୋଷ—(a defect in composition) Tautology; superfluity in speech or writing.
Punaruktatā
[ଦ୍ର—ଏହା ଶବ୍ଦ ଦୋଷରେ ଓ ଅର୍ଥ ଦୋଷରେ ଘଟେ ।]
ଶବ୍ଦଦୋଷର ଉଦାହରଣ—
ତମୋଦମ୍ଭର ଜଗତେ ତୁମ୍ଭ କର ସର ବେ
ଦମ୍ଭୋଦମ୍ଭ ଦୂର ଭେସନ ଫଳ ଶର ସର ବେ ।
ଜଗନ୍ନାଥ. ତନ୍ତ୍ର,ଭାଗ ।
ଅର୍ଥଦୋଷର ଉଦାହରଣ—
ଜୟ ମହାବୀର କର୍ଣ୍ଣ ଅରାତି ମର୍ଦ୍ଦନ
ଜୟ ରଥୀନ୍ଦ୍ର, କୌରବ ଗୌରବ ବର୍ଦ୍ଧନ
ତବାଶ ସମରେ ଅଜ ପାଣ୍ଡବ ନିଚୟ
ଜୟ ଅରିନ୍ଦମ କର୍ଣ୍ଣ ମହାରଥୀ ଜୟ !
ମଧୁସୂଦନ କର୍ଣ୍ଣବଧ—କୁଳମଣି, ଅଳଙ୍କାର ତରଙ୍ଗିଣୀ ।

ପୁନରୁକ୍ତ ବଦାଭାସ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁନରୁକ୍ତବତ୍+ଆଭାସ
Punarukta badābhāsa =ଆପାତତଃ ପ୍ରତୀତ ଯହିଁରେ)—
କାବ୍ୟାଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ପୁନରୁକ୍ତି ପରି ଜଣାଯାଉଥିବା କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ପୁନରୁକ୍ତି ଦୋଷ ନ ଥିବା ରଚନା-ବିଶେଷ—(Rhetoric) A figure of speech; seeming tautology.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଉପମାକାର ଏକାର୍ଥବୋଧକ ଦୁଇ ବା ବହୁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ଶ୍ରୋତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ପୁନରୁକ୍ତି ପରି

ବୋଧ ହୁଏ; କିନ୍ତୁ ପୁନରୁକ୍ତି ପର ଜଣା ଯାଉଥିବା ବାକ୍ୟର ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥ ଥାଏ ।]

ପୁନରୁକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ଉକ୍ତି)—
Punarukti ୧ । ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି; କଥିତ ବିଷୟକୁ ଆଉ ଥରେ କହିବା-
1. Repeating a thing once spoken; repetition.
୨ । କଥିତ ବିଷୟର ଆଉ ଥରେ ଅନାବଶ୍ୟକ କଥନ—
2. Tautology; superfluity.

ପୁନରୁକ୍ତି କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । କଥିତ ବିଷୟକୁ ଆଉ ଥରେ
Punarukti karibā କହିବା—1. To repeat a matter
ପୁନରୁକ୍ତି କରା already spoken
ପୁନରୁକ୍ତି କରନା ୨ । ବକ୍ତାଙ୍କ କଥାରେ (ଶ୍ରୋତା) ଜବାବ ଦେବା ବା ଆପତ୍ତି କରିବା—2 To object to the words spoken by the 1st speaker.

ପୁନରୁକ୍ତି ଦୋଷ—ଦେ. ବି—ରଚନାର ଦୋଷବିଶେଷ; ଗୋଟିଏ
Punarukti dosha ବିଷୟକୁ ପୁନର୍ବାର ପ୍ରକାଶ କରିବା ରୂପ ଦୋଷ—A defect in composition; viz, Tautology.

ପୁନରୁଜ୍ଜୀବନ—ସଂ. ବି—ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଆଉ ଥରେ ଜଇଁ ଉଠିବା—
Punarujjibana Revival after death; resusciation.

ପୁନରୁଜ୍ଜୀବିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ପୁନର୍ବାର ଜଇଁ ଉଠିବା—
Punarujjibita Revived after death; resusciated.
(ପୁନରୁଜ୍ଜୀବିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁନରୁତ୍ଥାନ—ସଂ. ବି—(ପୁନଃ+ ଉତ୍ଥାନ)—୧ । ଆଉ ଥରେ
Punarutthāna ଉଠିବା—1. Rising again.
୨ । ପୁନର୍ବାର ଜଇଁବା ବା ଆବିର୍ଭୂତ ହେବା—
2. Resurrection; resusciation.
୩ । ପତନ ପରେ ପୁନର୍ବାର ଉନ୍ନତି—
3. Revival or rise after a fall.

ପୁନରୁତ୍ଥିତ—ସଂ. ବିଣ (ପୁନଃ+ଉତ୍ଥିତ)—ଆଉ ଥରେ ଉଠିଥିବା—
Punarutthita Risen up again; revived after a fall.

ପୁନରୁତ୍ପତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ ଉତ୍ପତ୍ତି)—
Punarutpatti ୧ । ପୁନର୍ଜନ୍ମ—1. Metempsychosis.
(ପୁନରୁତ୍ପନ୍ନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପୁନର୍ବାର ଆବିର୍ଭାବ ହେବା—
2. Appering again.

ପୁନରୁତ୍ପାଦନ—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ଉତ୍ପାଦନ)—
Punarutpādana ଆଉ ଥରେ ଜନ୍ମ କରିବା—
(ପୁନରୁତ୍ପାଦିତ—ବିଣ) Reproducing; reproduction.

ପୁନରୁଦ୍ଦୀପ୍ତତା—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ+ତା)—ରଚନାରେ
Punaruddiptatā ରସଦୋଷବିଶେଷ; ଗୋଟିଏ ରସ ପୁନଃ ପୁନଃ କଥିତ ହେବା ଦୋଷ—
A defect in composition; repetition of the same sentiment in a composition.

[ଦ୍ର—ବିଦଗ୍ଧ ଚିନ୍ତାମଣିରେ କୃଷ୍ଣ ଓ ରାଧାଙ୍କର ବିପ୍ରଲମ୍ଭ ଶୃଙ୍ଗାର ବର୍ଣ୍ଣନା ପୁନଃ ପୁନଃ କରା ଯାଇଅଛି । ତେଣୁ ଏହା ଏହି ଦୋଷରେ ଦୁଷ୍ଟ ।]

ପୁନରୁଦ୍ଭବ—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ ଉଦ୍ଭବ)—୧ । ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସଂସାରରେ
Punarudbhaba ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମ ହେବା—1. Revival;
(ପୁନରୁଦ୍ଭୂତ—ଅନ୍ୟରୂପ) rebirth; regeneration; transmigration; metempsychosis.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି କଠିନ ପୀଡ଼ାରୁ ବା ବିପଦଜନିତ ଆସନ୍ନ ମୃତ୍ୟୁରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା—2. Recovery from the brink of death (e g. from dangerous illness).

ପୁନରୁପଗମ—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ଉପଗମ)—ଫେରି ଆସିବା—
Punarupagama Return (Apte)
(ପୁନରୁପଗତ—ବିଣ)

ପୁନରୁପୋଢ଼ା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁନଃ+ଉପୋଢ଼ା)—
Punaruporḍhā ପ୍ରଥମେ ବିବାହିତା ହେବା ପରେ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର
(ପୁନରୁଢ଼ା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ବିବାହ ହୋଇଅଛି—
A woman married again (Apte).

ପୁନର୍ଗତି—ସଂ. ବି—୧ । ପୁନର୍ଜନ୍ମ (ଦେଖ)
Punargati 1. Punarjanma (See)
(ପୁନର୍ଗମନ—ଅନ୍ୟରୂପ) 'ମୁକ୍ତ' ସ୍ୱରୂପେ ବିଦ୍ୟମାନ
(ପୁନର୍ଗତ—ବିଣ) ସହିତ ବି ସଂଯୁକ୍ତ ପୁନର୍ଗତ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବତ ।
୨ । ଆଉ ଥରେ ଯିବା—2, Going again.

ପୁନର୍ଜନ୍ମ—ସଂ. ବି—ପୁନରୁଦ୍ଭବ (ଦେଖ
Punarjanma Punarudbhaba (See)

ପୁନର୍ଜାତ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ (ପୁନଃ+ଜାତ)—ପୁନର୍ଜନ୍ମ ପ୍ରାପ୍ତ—
Punarjāta Born again.

ପୁନର୍ଦଖଲ—ଦେ. ବି—(କଟେରିଆ ଭାଷା; ସଂ. ପୁନଃ+ଆ. ଦଖଲ)—
Punardakhala ବେଦଖଲ ହୋଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଅଦାଲତଙ୍କ
ପୁନର୍ଦଖଲ ସାହାଯ୍ୟରେ ମିଳିବା ଦଖଲ—Recovery of possession through a court of a property from which one has been dispossessed.

ପୁନର୍ଦାରକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି—(ପୁନଃ+ଦାରକ୍ରିୟା)—ପୁରୁଷର ପ୍ରଥମ
Punardārakriyā ବିବାହ ପରେ ପୁନର୍ବାର ବିବାହ—
(ପୁନର୍ଦାର ଗ୍ରହଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) Taking a second wife; marrying again in the case of a man.

ପୁନର୍ନବ—ସଂ. ବି—(ପୁନଃ+ନବ; ଯାହା କାଟି ପକାଇଲେ ପୁଣି
Punarnaba କଅଁଳେ) - ନଖ—Finger-nail.
(ପୁନର୍ଣ୍ଣବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁନର୍ନବା—ସଂ. ବି—(ପୁନଃ+ ନବ+ ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ; ଯାହାକୁ କାଟି ପକାଇଲେ
Punarnabā ପୁଣି କଅଁଳେ)—ପୁରୁଣିଶାଗ; ଶୋଥନାଶକ ବନ୍ଧୁଶାଗ
ଶ୍ୱେତ ପୁନର୍ନବାର ସଂସ୍କୃତ ପର୍ଯ୍ୟାୟ] ଲତାଶାକ—The spreading
ଶ୍ୱେତ ପୁନର୍ନବା, ଶ୍ୱେତମୂଳା, hogweed; Bœrhagvia
କଠିଲ୍ଲ, ଚରଷ୍ଟକା, ବୃଶ୍ଚୀରୁ, ସିତ- Diffusa; Procumbens
ବର୍ଷାଭୁ, ବର୍ଷାଙ୍ଗୀ, ବର୍ଷାଘ୍ନ, ବିଷାଖ, Andirecta.

ଶଣିବାଷ୍ଟକା, ପୃଥ୍ୱା, ଘନପତ୍ର, ଶୋଥଘ୍ନୀ, ଦୀର୍ଘପତ୍ରିକା
ରକ୍ତ ପୁନର୍ନବା :—
ରକ୍ତ ପତ୍ରିକା, ରକ୍ତକାଣ୍ଡା, ବର୍ଷ-କେତୁ, ବର୍ଷାଭୁ, ରକ୍ତପୁଷ୍ପ, ଲୋହିତା, କ୍ରୁରା, ମଣ୍ଡଳପତ୍ରିକା, ବିକସ୍ୱରା, ବିଷଘ୍ନୀ, ସାରଣୀ, ଶୋଣ-ପତ୍ର, ଭୌମ, ପୁନର୍ଭବ, ନବ, ନବ୍ୟ ।
ନୀଳ ପୁନର୍ନବା:—ନୀଳପୁନର୍ନବା; ନୀଳା, ଶ୍ୟାମା, ନୀଳବର୍ଷାଭୁ, ନୀଳମା, ପୁନ୍ୟା, ପୁନ୍ନେଶାକ
ସଂ. ଗଦ୍ଦହପୁରନୀ, ବିଶଖପରା
ମ. ଘେଷୁଲୀ
ତେ. ଅଭିକମ ମେଣ୍ଡ; ଗାଲଜେରୁ
ତା. ମୁକରତ୍ତେକରେ
ଗଞ୍ଜାମ. ଆଣ୍ଟକାପୋଡ଼ୀ
ଗୁ. ସାଟୋଡ଼ୀ
ଆ. ହନକୁଲୀ

[ଦ୍ର—ଏହାର ପତ୍ର ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି ଓ ମୋଟ । ଚେର, ପତ୍ର ଓ ଫୁଲ ଶ୍ୱେତ, ନୀଳ ଓ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଭେଦରେ ଏହା ତିନିପ୍ରକାର ।

ସଂ. ଶ୍ୱେତ ପୁନର୍ନବାକୁ ଓଡ଼ିଆରେ ଶ୍ୱେତପୁରୁଣୀ ବା ଛେତପୁରୁଣୀ ଓ ହିନ୍ଦିରେ ବିଷ ଖପରା ବଙ୍ଗଳାରେ ଶ୍ୱେତପୁନ୍ନେ କହନ୍ତି ।

ସଂ. ରକ୍ତ ପୁନର୍ନବାକୁ ଓଡ଼ିଆରେ ନାଲି ପୁରୁଣୀ ହିନ୍ଦିରେ ସାଠ ଓ ଗଦହ୍ ପୁରନା ଓ ବଙ୍ଗଳାରେ ଗାଦାପୁନ୍ନେ କହନ୍ତି । ସଂ. ନୀଳ ବା କୃଷ୍ଣ ପୁନର୍ନବାକୁ ପୁରୁଣୀ କହନ୍ତି । ଏ ଶାଗ ବର୍ଷାଦିନେ ପଡ଼ିଆରେ ବହୁଳ ଭାବରେ ମାଡ଼ିଯାଏ ।

ବୈଦ୍ୟକମତରେ ଶ୍ୱେତ ପୁନର୍ନବା ଶୋଥ, ବାୟୁ, ଗରଳ ଦୋଷ, କଫ, ପାଣ୍ଡୁରୋଗ, ଉଦରରୋଗ ଓ ବ୍ରଣ ନାଶକ । ରକ୍ତ ପୁନର୍ନବା କଫ, ପିତ୍ତ ଓ ରକ୍ତଦୁଷ୍ଟିନାଶକ । କୃଷ୍ଣପୁନର୍ନବା ରସାୟନ ଓ ହୃଦ୍ରୋଗ, ପାଣ୍ଡୁ, ଶୋଥ, ଶ୍ୱାସ, ବାତ ଓ କଫନାଶକ—

ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।

ପୁରୁଣୀର ଚେରକୁ ବାଟି ତହିଁର ରସ ପିଇଲେ ଓ ଅଞ୍ଜନ କରି ବ୍ୟବହାର କଲେ ନେତ୍ର ରୋଗ ଭଲ ହୁଏ । ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ର ଯୁକ୍ତ ଦିନରେ ଶ୍ୱେତପୁରୁଣୀ ଚେର ଖୋଳିଆଣି ଘରେ ରଖିଲେ ସର୍ପ ଭୟ ନିବାରିତ ହୁଏ ବୋଲି କଥିତ ଅଛି ।]

ପୁନର୍ବସୁ—ସଂ. ବି. (ପୁନଃ+ବସ୍ ଧାତୁ+ଉ; ପ୍ରାଣୀମାନେ ପୁନଃ ପୁନଃ ଯାହାକୁ ଆଶ୍ରୟ କରନ୍ତି)—୧ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ୨୭ ନକ୍ଷତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ୭ମ ନକ୍ଷତ୍ର—1. (astrology) The 7th of the lunar mansions.

[ଦ୍ର—ଏହା ଧନୁରାଶିରେ ଓ ପଞ୍ଚତାରକାବିଶିଷ୍ଟ । ଏ ନକ୍ଷତ୍ରର ଅଧିଷ୍ଠାତା ଦେବତା ଅଦିତି । ଏ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ମିତ୍ରବାନ୍, ଯତ୍ନଶୀଳ, ଦାତା ଓ ପ୍ରତାପଶାଳୀ ହୁଅନ୍ତି । ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ (ଦେଖ)]

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishṇu.
୩ । ଶିବ—Śiba
୪ । କାତ୍ୟାୟନ ମୁନିଙ୍କ ନାମାନ୍ତର—
4. A name of sage Kātyāyana.

ପୁନର୍ବାର—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ. (ସଂ. ପୁନଃ+ଓ ବାର)—୧ । ପୁନରପି
Punarbāra ପୁନଶ୍ଚ; ଆଉ ଥରେ—1. Once again.
୨ । ପୁଣି—2. Again.

ପୁନର୍ବିଚାର—ସଂ. ବି. (କଚରିଆ)—୧ । ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ଥିବା ବିଷୟର ଆଉ ଥରେ ବିଚାର—1. Review of judgment.
୨ । ସାନ୍ତ ବିଚାର—2. Revision or revival of a decided case.
୩ । ଅପିଲ ବିଚାର—3. Hearing of an appeal.

ପୁନର୍ବିବାହ—ସଂ. ବି.—ମୃତଦାରର ବା ବିଧବାର ଦ୍ୱିତୀୟବାର ବିବାହ, ଦୁତୀୟ ହେବା—Remarriage of a widow or widower.
ଦେ. ବି.—ଦ୍ୱିରାଗମନ ରୂପ ସଂସ୍କାର; ପିଲା କନ୍ୟା ଋତୁମତୀ ହେବା ପରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳନରୂପ ଉତ୍ସବ; ଆଶୀର୍ବାଦ ଘର—The ceremony of consummation of marriage of a girl-bride after attaining puberty.

ପୁନର୍ବିଭା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁନର୍ବିବାହ)—ଗର୍ଭାଧାନ ବା ଦ୍ୱିରାଗମନ
Punarbibhā ରୂପ ସଂସ୍କାର; ପୁନର୍ବିବାହ; ଆଶୀର୍ବାଦ ଘର—(ପୁନର୍ବିଭାଘର—ଅନ୍ୟରୂପ) The ceremony of consummation of marriage of a girl-wife after puberty.

ପୁନର୍ଭବ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁନଃ+ଭୂ ଧାତୁ=ହେବା; ଜନ୍ମିବା+ଅ)—
Punarbhaba ପୁନର୍ବାର ଜାତ—Reborn.
(ପୁନର୍ଭବା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି.—୧ । ପୁନର୍ଜନ୍ମ—1. Rebirth.
୨ । ନଖ—2. The nails.
୩ । ରକ୍ତ ପୁନର୍ନବା—
3. The red variety of hogweed.

ପୁନର୍ଭବୀ—ସଂ. ବି.—(ପୁନର୍ଭବ+ଈ)—ଜୀବାତ୍ମା; (ଯାହା ଜୀବର ମୃତ୍ୟୁ
Punarbhabi ପରେ ଅନ୍ୟ ଦେହରେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଏ)—The sentient soul (existing again after the dissolution of one's body in another form).

ପୁନର୍ଭୂ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁନଃ+ଭୂ ଧାତୁ+କ୍ୱିପ୍)—
Punarbhū ଥରେ ବିବାହ ହେବା ପରେ ଆଉ ଥରେ ବିବାହ କରିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ; ଅନ୍ୟପୂର୍ବା ସ୍ତ୍ରୀ; ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ସ୍ୱାମୀ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ବିଧବା ବା ସ୍ୱାମୀପରିତ୍ୟକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ; ଦୁତୀୟ ବିଭା ହୋଇଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ—A woman married a second time after her first marriage.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ତିନିପ୍ରକାର—୧ । କ୍ଷତଯୋନି—ଯତ୍ୟକ୍ତର ଗ୍ରାହିଣୀ (ବିଧବା), ୨ । ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ବିବାହ ସମୁଚ୍ଚିତା ବିଧବା, ୩ । ବିଧବା ହୋଇ ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ହେଲେ ଗୁରୁଜନମାନେ ଦେବରାଦିଙ୍କୁ ଯେଉଁ ବିଧବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ।
ଏପରି ସ୍ତ୍ରୀର ସନ୍ତାନକୁ 'ପୌନର୍ଭବ' ବୋଲାଯାଏ, ପୁନଃ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

ପୁନର୍ଯାତ୍ରା—ସଂ. ବି (ପୁନଃ+ଯାତ୍ରା)—୧ । ବାହୁଡ଼ିବା; ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ—
Punarjātrā 1. Returning.
୨ । ଆହୁରି ଥରେ ଯାତ୍ରା କରିବା—2. Restarting.

ସାଧାରଣ ଭାବେ ଅସର ପୃଷ୍ଠାରେ ଦୁଇଟି ୧ ଚଳିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଳିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । 'ଅଭିଧାନ' ୧ ବା ୨ ଚଳିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ତେବେ ଏ ପୃଷ୍ଠାକୋଷରେ ନ ମିଳିଲା ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଳିତ ବିପରୀତ ୨ ବା ୧ ଚଳିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଠ' ଖୋଜିବେ, ଭୃଥ ନ ମିଳିଲେ 'ଭୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ୍ୟ' ଦେଖିବେ; ଅର୍ଗଳା ନ ପାଇଲେ 'ଅଙ୍କ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍‌ବଟ' ଦେଖିବେ

୩ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ବାହୁଡ଼ା ଯାତ୍ରା—3. The return journey of Lord Jagannātha in the car.

ପୁନଶ୍ଚ—ସଂ. ଅ (ପୁନଃ+ଚ)—୧ । ପୁନରପି; ପୁଣି; ଫେର—
Punaścha 1. Again.
୨ । ଅଥରେ; ଦ୍ୱିତୀୟବାର—2. A second time.
୩ । ପୁନଃ ପୁନଃ—3. Repeatedly.
୪ । ଏବଂ ମଧ୍ୟ—4. And also; and again.

ପୁନା—ଦେ. ବ. ୧ । (ପୂ°) ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦର ଡାକନାମ—
Punā 1. A name for calling Pūrṇānanda.
୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣାର ଡାକନାମ—
2 A name for calling Annapūrṇā.
୩ । (ନ୍ଲୀ) ବମ୍ବେ ପ୍ରେସିଡେନ୍‌ସିର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ନଗର—
3 Poona, a famous city of Bombay.

ପୁନାଗ(ଙ୍ଗ—ଦେ. ବ—ପୁନ୍ନାଗ (ଦେଖ)
Punāga(ṅga) (ପୁନ୍ନାଙ୍ଗ—ଅନ୍ୟରୂପ) Punnāga (See)

ପୁନାଙ୍ଗ ତେଲ—ଦେ. ବ—ପୁନ୍ନାଙ୍ଗ ମଞ୍ଜିରୁ ପେଡ଼ି ବାହାର କରାଯିବା
Punāṅga tela ତେଲ—Pinnay oil.
ପୁନାଙ୍ଗର ତେଲ [ଦ୍ର—ଏ ତେଲ ଦୀପ ଜାଳିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ,
(ପୁନାଙ୍ଗମାଲପା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୋଡ଼ା ଘାଆ ଉପରେ ଏହା ବୋଳିଲେ ଉପକାର ହୁଏ ।]

ପୁନାଙ୍ଗ ବରିଆ—ଦେ. ବ—ପୁନାଙ୍ଗ ବଳିତା ୧ (ଦେଖ)
Punāṅga bariā Punāṅga baḷitā 1 (See)

ପୁନାଙ୍ଗ ବ(ଶ)ଳିତା—ଦେ. ବ—୧ । ପୁନ୍ନାଙ୍ଗ ମଞ୍ଜି ଭିତରର ଶୁଖିଲା ଶସ୍ୟକୁ
Punāṅga ba(śa)ḷitā ବାଟି କନାରେ ମୁଗ୍ଧ ଦୀପପରି ବ୍ୟବହାର
(ପୁନାଙ୍ଗବଳି—ଅନ୍ୟରୂପ) କରାଯିବା ବର୍ତ୍ତିକା—1 A rag containing the kernel of the seed of mast wood rolled into a wick and used for lighting purposes.
୨ । ପୁନ୍ନାଙ୍ଗ ତେଲରେ ବୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା ବର୍ତ୍ତିକା—
2 A wick immersed in Pinnay oil.

ପୁନାଦି—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବ (ତେଲୁଗୁ ଶବ୍ଦ)—
Punādi ପାଚେରୀର ମୂଳଦୁଆ—
The foundation of a compound-wall.

ପୁନି(ନୀ)—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣାର ଡାକନାମ—
Puni(nī) Name for calling Annapūrṇā.
ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା)—ପୂର୍ଣ୍ଣିମାତିଥି—
Full-moon day.

ପୁନିଅଁ—ଦେ. ବ—୧ । (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା) ପୁନେଇଁ (ଦେଖ)
Puniaṅ 1. Puneiṅ.(See)
ପୁଣ୍ଣ୍ୟ ୨ । (ସଂ. ପୁଣ୍ୟ) ପୁଣ୍ୟ—2. Piety.

ପୁନ୍ନ; ପୁନ୍ନ ୩ । ବ୍ରତାଦି ଉତ୍ସବ—3. Festival.
ପୁନ୍ନଅ, ପୁନ୍ନ୍ୟ, ପୁନ୍ନ୍ୟ } ଅନ୍ୟରୂପ ୪ । (ସଂ. ପୁଣ୍ୟାହ)—ପୁଣ୍ୟଦିବସ—
4. A sacred day; a day of piety.

ପୁନୀତ—ସଂ. ବିଣ (ପୂ ଧାତୁ ଣିଚ ପୁନ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Punīta ପବିତ୍ରୀକୃତ—Hallowed.

ପୁନେଇଁ—ଦେ. ବ—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନାମକ ପୁରୁଷ ଓ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ନାମକ
Puneiṅ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଡାକିବା ନାମ—1. Names for calling
ପୁନିମ Pūrṇachandra and Annapūrṇā.
ପୁନବାଁସୀ ୨ । (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା)—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—
2. Fullmoon day.
(ପୁନମି, ପୁନେଇ, ପୁନିଅଁ, ପୁନୈଁ, ପୁନ୍ନେଇଁ, ପୁନ୍ନ୍ୟ, ପୁନ୍ନ୍ୟଁ—
ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁନେଇଁ ଖାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ବିବାହର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିବା
Puneiṅ khāibā ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚାରି ଗୋଟି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦୋଳ, ଭୁମାର, ଗନ୍ଧା ଓ ସ୍ନାନ) ରେ ଶ୍ୱଶୁରଘରୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଜୋଇଁ ଯାଇଁ ଭୋଜନ କରିବା—(a soninlaw) To go to the father-in-law's house on invitation on four particular fullmoon days during the 1st year of marriage.

ପୁନେଇଁ ଖିଆ—ଦେ. ବ—ପୁନେଇ ଡାକିବାରେ ଶ୍ୱଶୁର ଘରକୁ ଯାଇଁ
Puneiṅ khiā ଜୋଇଁଙ୍କ ଭୋଜନ—The dinners given to a son-in-law on four particular full moon days during the 1st year of marriage.

ପୁନେଇଁ ଚାନ୍ଦ—ଦେ. (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଓ ଚନ୍ଦ୍ର)—
Puneiṅ chānda ୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ନିଶାର ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର—
ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରଚାନ୍ଦ 1. The moon in its full on the full-
ବଦ୍ର moon night.
୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପରି ମନୋହର—
2. (a person) Beautiful like the full moon.

ପୁନେଇଁ ଡାକରା—ଦେ. ବ—ବିବାହର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିବା
Puneiṅ ḍākarā ଚାରି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦୋଳ, ଭୁମାର, ଗନ୍ଧା ଓ ଦେବସ୍ନାନ)ରେ ଶ୍ୱଶୁର ଘରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଜୋଇଁଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ—Invitation extended to a son-in-law on 4 particular fullmoon-days during
(ପୁନେଇ ଡକରା—ଅନ୍ୟରୂପ) the 1st year of marriage.

ପୁନେଇଁ ପରବ—ଦେ. ବ (ସହଜର ଶବ୍ଦ; ସଂ. ପୁଣ୍ୟ ଓ ପର୍ବ)—ବ୍ରତ ଓ
Puneiṅ paraba ଉତ୍ସବାଦି—Fasts and festivals.
ପୁନ୍ୟୀପରବ ପରବତିହାର (ପୁନେଇଁ ପର୍ବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

୧	ଇ	ଉ	ଋ,ଌ	ଋ	ଏ	ଓ	ସ୍ୱରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ଶ	ଚ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଲ୍ଲ	ଭ୍ରଂ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ଌ	ଐ	ଔ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଟ୍ୟ	ଲଅ	ଶ	ନ୍

ପୁନ୍ନ—ଗ୍ରାମ୍ୟ. ବିଣ (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ)—ପୂର୍ଣ୍ଣ—
Punna Full.

ପୁନ୍ନମୀ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା)—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—
Punnami The full moon day.

ପୁନ୍ନରକ—ସଂ. ବି (ପୁତ୍+ନରକ)—ପୁତ୍ ନାମକ ନରକ, ଯେଉଁଠାରେ ଅପୁତ୍ରକ ଲୋକ ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରେ—
Punnaraka The part of hell reserved for the punishment of sonless persons.

ପୁନ୍ନାଗ—ସଂ. ବି (ପୁମସ୍=ଅଣ୍ଡିରା+ନାଗ)—୧ । ପୁନାଙ୍ଗ; ପୋଲାଙ୍ଗ (ଗଛ ଓ ଫଳ); ନାଗକେଶରାଦି ବର୍ଗର ସୁନ୍ଦର ତରୁବିଶେଷ—
Punnāga
(ସଂ. ପୁରୁଷ, ଭୁଜଙ୍ଗ, ପୁରୁଷାଖ୍ୟ, ରକ୍ତବୃକ୍ଷ, କେଶର, କାମ୍ବୋଜ, ନାଗପୁଷ୍ପ, ଶୁଭ୍ରପୁଷ୍ପ, ଦେବବଲ୍ଲଭ
ପୁନାଗ, ସୁଲତାନୀଚାମ୍ପା
ସୁଲତାନାଚଂପା, ସୁରପୁନ
ତା. ପିନ୍ନାମ୍ପୁ
ତେ. ପୋନ୍ନଚେଟ୍ଟୁ, ପୋନପୁନାଗମ
ମ. ନାଗଚମ୍ପା, ସୁରଙ୍ଗ
1. Mast wood; Alexandrian Laurel; Colophyllum Inophyllum; Rottleria Tincotoria.

[ଦ୍ର—ଏ ଗଛର କାଠ ଲମ୍ବଡ଼ ନାଲି, ଭାରି ଚେମ୍ବଡ଼ା ଓ ଗନ୍ଧିଆ, ପତ୍ର ଖୁବ୍ ଚିକ୍କଣ ଓ ଶ୍ୟାମଳ; ବକଳ ଲୁଣ୍ଠାଭ; ଫୁଲ ଗୁଚ୍ଛପାଖୁଡ଼ିଆ, ଧଳା ଓ ସୁଗନ୍ଧ; ଜ୍ୟୈଷ୍ଠ ମାସରେ ଫୁଲ ଫୁଟେ; ଫଳ ପାଚିଲେ ହଳଦିଆ; ଫଳର ବୀଜ ଗୋଟାଳ ପରି ଗୋଲ ଓ ତାହା ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ଗୋଟାଳପରି ଶସ ବାହାରେ ସେ ଶସକୁ ପେଡ଼ିଲେ ତେଲ ବାହାରେ । ଏ ତେଲ ଗନ୍ଧାଏ ଓ ଏଥିରେ ଦୀପ ଜଳେ । ପୋଡ଼ା ଘାଆରେ ଏ ତେଲ ଲଗାଇଲେ ବିଶେଷ ଉପକାର ହୁଏ । ପୁନ୍ନାଗ ତେଲ ବାତରୋଗ ଓ ମେହରୋଗର ଔଷଧ ଏବଂ ଏଥିର ଛେଲି ପଶୁଘାଆର ଔଷଧରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ସଂସ୍କୃତରେ 'ପୁନ୍ନାଗ' ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ 'ଛୁରିଅନା' ଗଛ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।]

୨ । ପୁରୁଷଶ୍ରେଷ୍ଠ—2 Chief amongst men (compared to an elephant).
ବନସ୍ପତିହିଁ ବନଯୋଗାନ ଭକତ
ବଣିକୃତ ପୁନ୍ନାଗକୁ ବହିତ ଶ୍ରୀକତ—ଭକ୍ତ ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

୩ । ଅଣ୍ଡିରା ସାପ—3. A male serpent.

୪ । ଅଣ୍ଡିରା ହାତୀ—4. A male elephant.

୫ । ନାଗକେଶର (ଦେଖ)
5. Nāgakeśara (See).

୬ । ଶ୍ୱେତ କମଳ (ହି. ଶ)—6. White lotus.

୭ । ଜାଇଫଳ (ହି. ଶ)—7. Nutmeg.

ପୁପ୍ଫୁଟ—ସଂ. ବି—ଘଣ୍ଟିକା ଏବଂ ଦାନ୍ତମୂଳର ରୋଗବିଶେଷ—
Pupphuṭa Name of a disease of the palate and gums (Apte).

ପୁପ୍ଫୁଳ—ସଂ. ବି—ଉଦରସ୍ଥ ବାୟୁ (ହି. ଶ.)—
Pupphula Wind inside the stomach; flatuncy.

ପୁପ୍ଫୁସ—ସଂ. ବି—୧ । ପଦ୍ମବୀଜକୋଷ (ହି. ଶ.)—
Pupphusa 1. The pericarp of lotus.

୨ । ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ (ହି. ଶ)—2. Lungs.

ପୁନ୍ନାଟ(ଡ଼)—ସଂ. ବି—୧ । ତକ୍ରମର୍ଦ୍ଦ (ହି. ଶ) ଚାକୁଣ୍ଡା(ଗଛ)—
Punnāṭa(rda) 1. Cassia Tora tree).

୨ । କର୍ଣ୍ଣାଟକ ନିକଟସ୍ଥ ଦେଶବିଶେଷ—
2. Name of a country near the Karnatic

୩ । ଦିଗମ୍ବର ଜୈନ ସଂପ୍ରଦାୟର ସଂଘବିଶେଷ (ହି. ଶ.)—
3. Name of a sect of Digambara Jainas.

ପୁମାନ୍—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁମସ୍ ଶବ୍ଦର ୧ମା ବିଭକ୍ତି ୧ ବଚନ; ପା ଧାତୁ=ରକ୍ଷାକରିବା+ଉମସ୍; ଯେ ଭୁଲରକ୍ଷା କରେ)
Pumān ୧ । ନର; ପୁରୁଷ—1 Man.

୨ । ଅଣ୍ଡିରପୁଅ; ପୁଂ; ପୁରୁଷ; ଅଣ୍ଡିରା—2 Male.

୩ । ପୁଂଲିଙ୍ଗ—3. Masculine gender

ସଂ. ବିଣ—ଅଣ୍ଡିରା—3. Masculine; male.

ପୁମାନ୍—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. ପୁଂ. (ସଂ. ପୁମାନ୍)—ପୁମାନ୍ (ଦେଖ)
Pumāna Pumān (See).
ସେ ବେନ ମଧ୍ୟେ ଯେ ପୁମାନ
ଦୋଇଯ ଶ୍ରୀପୁରୁଷ ନାମ—ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ।

ପୁମ୍ବତ୍—ସଂ. ଅ—(ପୁଂ+ବତ୍)—ପୁରୁଷ ପରି—
Pumbat Like man; masculine.

ସଂ. ବିଣ. (ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ)—ପୁରୁଷର ଶକ୍ତି ବା ପ୍ରକୃତିବିଶିଷ୍ଟ—
Masculine.

ପୁର୍—ଦେ. ଅ (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—ଲୁଗା ବା ପତଳା ଓ ନରମ ଜିନିଷ ଚିରି ଚିରିବାର ଶବ୍ଦ—The sound resembling that
(ପୁରୁର୍, ପୁରୁରୁ, ପୁରୁର—ଅନ୍ୟରୂପ) of tearing up a cloth.

ସଂ. ବି. (ପୃ ଧାତୁ+ଅ) ଦୃଷ (ଦେଖ)—Puh (See).

ପୁର୍‌ଥି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ. (ସଂ ପୁରତଃ)—୧ । ପୁରତଃ; ସାମନାରେ—1. In front.

୨ । ନିକଟରୁ—2. To; near,

ପୁର୍‌ନି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର). ବି—୧ । ପଦ୍ମଫୁଲ—
Pur-ni 1. Lotus.

୨ । (ସଂ ପୁନର୍ନବା) ପୁନର୍ନବା (ଦେଖ)—
2. Punarnabā (See).

ପୁର୍ ପୁର୍—ଦେ. ଅ.—୧ । ପୁର୍ (ଦେଖ)
Pur-pur 1. Pur (See).
(ପୁପୁରୁ – ଅନ୍ୟରୂପ.)

୨ । (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ) (ଲୁଗା) ଖଣ୍ଡି ଓ ଟିକି ଟିକି ହୋଇ ଚିରି ଯାଇଥିବା—2. Worn out to shreds; ragged; tattered.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର). ଅ.—ବହୁ ପରିମାଣରେ—
In great quantity.

ପୁର୍ ପୁରିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ). ବିଣ.—ଉସୁଆଁ ହୋଇଥିବା ଯେଉଁ
Pur-puriā ଧାନକୁ କୁଟିବା ପୂର୍ବରୁ ଖରାରେ ଶୁଖାଇବା ଅବସ୍ଥାରେ
(ପୁରୁପୁରିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ତହିଁର ଉପର ପ୍ରସ୍ତ ଅତ୍ୟଧିକ ଭାବରେ
ଶୁଖି ଯାଇଥାଏ—Par-boiled paddy of which
the skin has peeled off.

ପୁର୍ ରା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ମଇଁଷି ଛୁଆ—
Pur-rā The young of a buffalo.

ପୁର୍ ଲା(ଡ଼ା)—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର. ବି.—ଛଚିନା (ଦେଖ)
Pur-lā (rdā) Chhachindā (See).

ପୁର (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଅଗ୍ରସର ହେବା—
Pura (root) To advance.

ପୁର—ସଂ ବି. (ପୃ ଧାତୁ=ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା+ଅ; ଯେଉଁସ୍ଥାନ ନାନାବିଧ ବସ୍ତୁ
Pura ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ।)—୧। ଅନ୍ତଃପୁର; ଅବରୋଧ—
1. Harem.

୨। ରାଜଧାନୀ; ସହର; ନଗର—2. Town; city.

ଶମ୍ବରପରପୁର ଜଳ ବ ଜୁର.
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—ବିଶୋକ ଚଣ୍ଡୀ ଶ ଗୀତ.

୩। ଦୁର୍ଗ—3. Castle; stronghold; fortress.

୪। ବାସସ୍ଥାନ; ଆଳୟ; ଭବନ; ଗୃହ—
4. House; habitation; residence.

୫। ରକ୍ଷିତ ନଗର—5. Fortified or walled city.

୬। ଶରୀର—6. Body.

୭। କୋଠରୀ—7. Room; apartment.

୮। ସ୍ଥାନ—8. Place.

୯। ଆଧାର—9. Receptacle.

୧୦। ପାଟଳୀ ପୁତ୍ର ନଗର; ଆଧୁନିକ ବିହାର ପ୍ରଦେଶର ରାଜଧାନୀ
ପାଟନାର ପୂର୍ବ ନାମ—10. The ancient name of
the modern town of Patna or Bankipur.

୧୧। ପୁଷ୍ପର ଗର୍ଭ—11. The calyx of a flower.

୧୨। ପତ୍ରର ଠୋଙ୍ଗା; ଉପପତ୍ର—
12. A cup made of leaves.

୧୩। ଚର୍ମ—13. Skin.

୧୪। ଉପର ମହଲାର ଘର, ଗୃହ ଉପରେ ନିର୍ମିତ ଗୃହ—
14. A room on the upper story.

୧୫। ନାଗର ମୁସ୍ତକ; ନାଗର ମୁଥା—
15 A sort of fragrant grass root.

୧୬। ଗୁଗ୍ଗୁଳ—16. Bdellium.

୧୭। ଗୁଗ୍ଗୁଳ ଗୁଳ—
17. The plant exuding bdellium.

ତଃପ ପ୍ରକ୍ଷାଳନର ସ୍ପର୍ଶରେ ସହଜଦ୍ୱାର ପୁର ଅଦ୍ଭୁତରେ ହୋଇଛି।
ଉଷ୍ଟ ବୈଦେହୀଶବିଳାସ।

୧୮। ଅନ୍ତଃପୁର—
18, The female apartments (Apte)

୧୯। ବେଶ୍ୟାଳୟ—19. A brothel (Apte).

୨୦। ଭଣ୍ଡାର ଘର—20. A store house (Apte).

୨୧। (ଜ୍ୟୋତିଷ) ରାଶି (ହି. ଶ.)—
21. Astrological sign

୨୨। କେଶଦୁଦୁରୁ (ହି. ଶ.); ପୀତଝିଣ୍ଟି—
22. Yellow Barleria.

୨୩। ଡୁଙ୍ଗା, ନଳ (ହି. ଶ.)—23. Tube.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁର)—୧। ଗ୍ରାମ—1. Village.

[ଦ୍ର—ସାଧାରଣତଃ ଗ୍ରାମ ନାମ ପରେ ପୁର ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ। ଯଥା—ବିଶ୍ୱନାଥପୁର, ନରସିଂହପୁର, ଗୋପାଳପୁର। ରାଜଧାନୀ ଓ ନଗର ନାମ ପରେ ମଧ୍ୟ ପୁର ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ଯଥା—ସୋନପୁର, ସମ୍ବଲପୁର।]

ପୁର ୨। (ସଂ. ପୂର) ପିଠା ମଧ୍ୟରେ ଦିଆଯିବା ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଚୂର୍ଣ୍ଣ—
ପୁର୍ 2. Stuffing of certain cakes; ground pulse
put inside a cake, pudding or sandwich.

[ଦ୍ର—ଶସ୍ୟ ସିଝାର ଚୂନା; ଛେନାପୁଡ଼ି, ନଡ଼ିଆକୋରା ଆଦିରେ
ପୁର ଭିଆର ହୁଏ।]

ପରତ ପର୍ତ ୩। ବେଢ଼; ପରସ୍ତ; ପ୍ରସ୍ତ—3. Fold; layer.

ଦଶପୁର ଦେଇ ଗଲନ୍ତି ବାଛୁରି ବନ୍ଧିବ କାଳିକ ଜନ—
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ।

୪। ଥର; ବାର—4. Time.

(ଯଥା—ଦି ପୁର ବନ୍ଧା ହଳିଆ।)

ଦେ. ଅ. (ସଂ. ପୁରତଃ)—ଆଗରେ—In front.

ବାରଣବ୍ରତା ବୃଷାଳ ଶାଳପୁରପୁର—ଉଷ୍ଟ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ।

ପୁର ଏଣ୍ଡୁରି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଇଣ୍ଡୁରି ପିଠା ମଧ୍ୟରେ ପୁର ଦିଆ
Pura enḍuri ଯାଇଥାଏ—A steam boiled pudding
(ପୁର ଇଣ୍ଡୁରି—ଅନ୍ୟରୂପ) or sandwich with ground
pulse or sweets inside it.

ପୁରଃ—ସଂ. ଅ. (ସଂ. ପୁରସ୍)—୧। ଅଗ୍ରତଃ ଆଗରେ; ସମ୍ମୁଖରେ—
Purah (ପଞ୍ଚ ତ୍—ବିପରୀତ) 1. In front.

୨। ପଶ୍ଚିମଦିଗରେ—2 In the west.

୩। ପ୍ରଥମତଃ—3. Firstly.

୪। ଏଥିପୂର୍ବେ; ପୁରାକାଳରେ—4. Formerly; of old.

୫। ପଛଆଡ଼ରେ—5. Behind.

୬। ଅତିକ୍ରାନ୍ତ—6. Gone beyond; surpassed.

ପୁରଃଶରଣ—ଗ୍ରା ବି. (ସଂ. ପୁରଶ୍ଚରଣର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପୁରଶ୍ଚରଣ
Purahśaraṇa (ଦେଖ)—Puraścharaṇa (See)

ପୁରଃସର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୁରଃ=ଆଗରେ+ସୃ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା
Purahsara +କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧। ଅଗ୍ରସର; ଅଗ୍ରଗାମୀ—
(ପୁରଃସରା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Advancing in front; going before.

୨। ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—2. Preceding.

୩। ଅଗ୍ରଣୀ—3. Foremost; pre-eminent (Apte).

ସଂ. ବି—୧। ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବା ପୂର୍ବଗାମୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
1. Fore runner; harbinger.

୨ । ପରଗ୍ଲକ; ନେତା—2. Leader.
୩ । ସଙ୍ଗୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ସହଚର (ହ୍ର. ଶ.)—
3. Companion.
୪ । ଅଗ୍ରଗମନ (ହ୍ର. ଶ.)—4. Leading; lead.
୫ । ସଙ୍ଗ; ସାହଚର୍ଯ୍ୟ (ହ୍ର. ଶ.)—5. Companionship.
ସ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ପୂର୍ବକ—
1. Preceded by; attended with.
୨ । ସଙ୍ଗେ; ସହିତେ; ସହକାରେ—2 With; by.
(ଯଥା—ମୁଁ ବିନୟ ପୁରଃସର ନିବେଦନ କରୁଅଛି ।)
୩ । ସମଭିବ୍ୟାହାରରେ—3 Accompanied by

ପୁରଃସରଣ—ସ. ବି. (ପୁରଃ+ସରଣ)—ଆଗେ ଆଗେ ଯିବା—
Purahsaraṇa Going before a person.

ପୁର କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଘର କରିବା; ବାସ କରିବା—
Pura karibā To live; to exist
କରର ସମସ୍ତ ଛିଦ୍ରରେ ପୁର — ଭଣ. ବୋଷ୍ଟ୍ରଭାଣ୍ଡମ୍ବନ୍ଧ ।

ପୁର କାକ(କେ)ରି—ଦେ. ବି. (ସ. ପୂରିକା)—ମଇଁରେ ପୁର ଦିଆ ଯାଇଥିବା କାକରିମ୍ପିଠା—A ghee-boiled sandwich.
Pura kāka(ke)rī
ଡାଲପୁରୀ ବେଡ଼ିଆ, ଡାଲପୁରୀ
(ପୁରକାକ[କେ]ରି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁରକା ପୁର—ଦେ. ଅ—୧ । ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ; ପରସ୍ତକୁ ପରସ୍ତ—
Purakā pura 1. In successive layers; layer after layer
(ପୁରକୁପୁର—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ଥରକୁଥର; ବାରମ୍ବାର—2 Repeatedly.

ପୁର କୃତ୍ୟ—ଦେ. ବି—ଘର କାମ; ଗୃହର ନିତ୍ୟକର୍ମ ମାନ—
Pura kṛutya Domestic duties.
ଗୃହିଣୀ ସମାଜ କଲେ ପୁରକୃତ୍ୟ ପ୍ରଳ୍ପରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ—
ନନ୍ଦକିଶୋର. ଶର୍ମିଷ୍ଠା ।

ପୁର ଜନ—ସ. ବି. (ମ. ପ. ତତ୍ପୁ)—ପୁରବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ନାଗରିକ;
Pura jana —Townsman; citizen.

ପୁରଜା—ବେଦେ. ବି—ପୁରୁଜା (ଦେଖ)
Purajā Purujā (See)

ପୁରଜିତ୍—ସ. ବି. (ପୁର=ଶିପ୍ରରାସୁର+ଜି ଧାତୁ=ଜୟ କରିବା+
Purajit କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱପ୍)—୧ । ଶିବ; ମହାଦେବ—1. Śiba.
ପୁରଦ୍ୱିଟ୍ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ଜଣେ ରାଜା—
ପୁରଦ୍ } 2 Name of a king of the Lunar race.
୩ । ଜାମ୍ବବତୀଙ୍କ ଗର୍ଭଜାତ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର—
3 Name of a son of Krushṇa.

ପୁରଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ପୁରଂ=ଦେହକୁ+ଜନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ;
Purañjana ଯେ ଦେହକୁ ଜନ୍ମ କରେ)—୧ । ଆତ୍ମା—
1. Soul.
୨ । ଜୀବାତ୍ମା—2. The living principle in an animal.
[ଦ୍ର—ଭାଗବତରେ ରୂପକ ଛଳରେ ଲେଖାଅଛି ଯେ ଦେହ ପୁର ଅଟେ, ଦେହର ନବଦ୍ୱାର ନବ ଛିଦ୍ର ଅଟେ । ଚର୍ମ ପ୍ରାଚୀର ଅଟେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ପୁରଞ୍ଜନ ନାମକ ଜୀବାତ୍ମା ବାସ କରେ—
ହ୍ର ଶବ୍ଦସାଗର ।]
୩ । ଜୀବନ—3. Life.
୪ । ଭାଗବତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବ୍ରାହ୍ମଣର ନାମ—4. Name of a celebrated Brāhmaṇa described in Bhāgabata (Howells).

ପୁରଞ୍ଜୟ—ସ. ବି—(ପୁରଂ=ଶିପ୍ରରାସୁରକୁ+ଜି ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Purañjaya ୧ । ଶିବ (ତ୍ରିପୁର ନାଶକ)—1. Śiba.
୨ । (ପୁରଂ=ନଗରକୁ+ଜି ଧାତୁ+ଅ) ନଗର ବିଜୟୀ ବୀର—
2. A victor who subjugates or conquers a town.
୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ବିକୁକ୍ଷି ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର କାକୁତ୍ସ୍ଥ ରାଜା—
3. Name of a king of the Solar dynasty.
[ଦ୍ର—ବିଷ୍ଣୁ ପୁରାଣରେ ଲେଖାଅଛି ଯେ ଦେବତାମାନେ ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରାସ୍ତ ହୋଇ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କଠାକୁ ଗଲେ । ବିଷ୍ଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ପୁରଞ୍ଜୟ ରାଜାଙ୍କଠାକୁ ଯିବାକୁ କହିଲେ ଓ ପୁରଞ୍ଜୟଙ୍କ ନିଜର କିଛି ତେଜଃ ଅର୍ପଣ କଲେ । ପୁରଞ୍ଜୟ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ବୃଷରୂପ ଧାରଣ କରିବାକୁ କହିଲେ । ଇନ୍ଦ୍ର ବୃଷରୂପ ଧାରଣ କରିବାରୁ ପୁରଞ୍ଜୟ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କକୁଦ (ଚୂଳ) ରେ ବସି ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କଲେ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ପୁରଞ୍ଜୟଙ୍କର ଗୋଟିଏ ନାମ କାକୁତ୍ସ୍ଥ ହେଲା ।]

ପୁରଞ୍ଜର—ସ. ବି—(ପୁରଂ+ଜୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । କୁକ୍ଷି; କାଖ-
Purañjara ସନ୍ଧି—1. Arm pit.
୨ । ଉପବନ; ବଗିଚା—2. Garden.

ପୁରଟ—ସ. ବି—ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ସୁନା—
Purata Gold.

ପୁରଣ—ସ. ବି—(ପୃ ଧାତୁ=ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା+ଅନ)—ସମୁଦ୍ର—
Puraṇa The ocean.
ଦେ. ବି—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରର ଡାକ ନାମ—
A name for calling Pūrṇachandra.
ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତ୍ରର) ବି—ପଦ୍ମ ଫୁଲ—Lotus (flower).

ପୁରତ—ଦେ. ଅ—(ସ. ପୁରତଃ)—୧ । ଅଗ୍ରରେ; ସମ୍ମୁଖରେ—
Purata 1. In front; before.
୨ । ନିକଟରେ—2. Near.
ଦଦର୍ଶ ରାଜ ପ୍ରମୁଖା ପୁରତ
କହନ୍ତି ଯେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ—ପ୍ରାଚୀ. ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ.

ପୁରତଃ—ସ. କ୍ରି. ବିଣ.—(ପୁର+ତସ୍)—ଅଗ୍ରତଃ; ଆଗରେ—
Puratah In front; before

ପୁରତଟୀ—ସ. ବି. (ପୁର=ନଗର+ତଟ=ପ୍ରାନ୍ତ+ଇନ୍; ଯାହା ନଗରର
Puratati ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅବସ୍ଥିତ)—୧ । ହାଟ—1 A fair; a market.
୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗ୍ରାମ; ପଲ୍ଲୀ—2. Hamlet; small village.
୩ । ନଗରୋପକଣ୍ଠସ୍ଥ ଗ୍ରାମ; ସହର ତଳର ଗ୍ରାମ—
3. A village in the outskirts of a town.

ପୁରତେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ ପୁରତଃ)—ପୁରତଃ; ଆଗରେ; ସମ୍ମୁଖରେ—
Purate In front; before.
ବୁଡ଼ା ଜଳଧରେ ବୁଡ଼ିବ ମୁଁ କେହ
ତତ୍ର ଦେବ ସଙ୍ଗିନୀଙ୍କ ପୁରତେ, କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ.

ପୁର ତ୍ରାଣ—ସଂ. ବି. (ପୁର+ତ୍ରୈ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ନଗରର ପାଚିରି; ଛଡ଼ାଦିଆଲ—Wall round a city; compound wall.
Pura trāṇa

ପୁର ଦ୍ୱାର—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁର+ଦ୍ୱାର)—୧ । ନଗରର ଦ୍ୱାର; ଗୋପୁର—1. A city-gate.
Pura dwāra
୨ । ଘରର ଦ୍ୱାର—2. The door or entrance of a house.

ପୁରଦ୍ୱିଟ୍—ସଂ. ବି.—(ପୁର=ତ୍ରିପୁର+ଦ୍ୱିଷ ଧାତୁ=ହିଂସା କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ କ୍ୱିପ୍; ପୁରଦ୍ୱିଷ ଶବ୍ଦ, ୧ମା ୧ ବ) ତ୍ରିପୁରାରି; ଶିବ—Śiba.
Puradwiṭ

ପୁର ନାରୀ—ସଂ. ବି.—ପୁର ସ୍ତ୍ରୀ (ଦେଖ)
Pura nāri Purastrī (See).

ପୁରନି—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର). ବି.—ପୁରୁଣି (ଦେଖ)
Purani Puruṇi (See).

ପୁର ନିବେଶ—ସଂ.ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁର+ନିବେଶ)—ନଗରର ସ୍ଥାପନ—The founding of a city (Apte).
Pura nibeśa

ପୁରନ୍ଦର—ସଂ. ବି. (ପୁରଂ = ଅସୁର ପୁରକୁ+ଦୃ ଧାତୁ = ବିଦାରଣ କରିବା+ଅ) ୧ । ଇନ୍ଦ୍ର—1. Indra
Purandara
୨ । ମହାଦେବ—2. Śiba.
୩ । ବିଷ୍ଣୁ—3. Bishṇu
୪ । (ପୁର=ଗୃହ) ଚୋର—4. Thief; robber.
୫ । ଯେଉଁ ଚୋର ଘରେ ସିନ୍ଧ କାଟି ଚୋରି କରେ—5. House-breaker.
୬ । ତିକିଳା; ତଇକାଠ—
6. Piper Chaba; a medicinal creeper.
[ଦ୍ର—ଏହା ଏକପ୍ରକାର ଲତା, ଏଥିର ଫଳ ପିପ୍ପଳୀ ପରି ।]
୭ । ମରିଚ (ହି. ଶ.)—1. Black pepper.
୮ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ର (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—8. The 22nd asterism.
ସଂ. ବିଣ.—ବହୁ ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ (ବ୍ୟକ୍ତି)—The best amongst many.
(ଯଥା—ରସିକ ପୁରନ୍ଦର ।)
ଦେ. ବି.—(ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତୁଳନୀୟ) ରାଜା—King.

ପୁରନ୍ଦର ଧର—ଦେ. ବି.—ଉଦୟାଚଳ (ଦେଖ)
Purandara dhara Udayāchala (See)
ପୁରନ୍ଦର ଧର ବନ୍ଦର ଗୁପ୍ତ । ଅଭିମନ୍ୟୁ, ଦେଗ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ପୁରନ୍ଦର ନୀଳ—ସଂ. ବି.—ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଣି—Sapphire.
Purandara nīla
ଗିରି ଦେଖ ପୁରନ୍ଦର ନୀଳ ଦର ବାଳକାମସ୍ତ ଚମିର ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ: ଜଗୋଦ୍ଧରଣ. ଚ, ଗୀତ ।

ପୁରନ୍ଦରା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୁରନ୍ଦର+ଆ)—ଗଙ୍ଗା—The Ganges.
Purandarā

ପୁରନ୍ଦରୀ—ଦେ. ବିଣ—ପୁରନ୍ଦରର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Purandara.
Purandarī
ବଧ ସୁନ୍ଦର ସେ ପୁରନ୍ଦର ତାହାଙ୍କ ବୋଇମାରୁ – ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପୁରନ୍ଧ୍ରି(ନ୍ଧ୍ରୀ)—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁରଂ=ଗୃହକୁ+ଧୃ ଧାତୁ=ଧାରଣକରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ) —୧ । କୁଳବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—1. A respectable lady.
Purandhri(ndrī)
୨ । ପତିପୁତ୍ରବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—2. A woman having her husband and children living.
୩ । ଗୃହକର୍ତ୍ତ୍ରୀ; ଗୃହିଣୀ; ଘରଣୀ—
2. House wife; mistress of the house.
୪ । ମାଇପୀଲୋକ; ସ୍ତ୍ରୀଜାତି; ସ୍ତ୍ରୀମାତ୍ର—
4. A woman in geneaal; a female.

ପୁରପାଳ—ସଂ. ବି (ପୁର=ନଗର+ପାଳ ଧାତୁ=ରକ୍ଷାକରିବା+ଅ)—
Purapāla
୧ । ନଗରପାଳ; ନଗରରକ୍ଷକ—1. A superintendent of the town police.
୨ । ଗ୍ରାମରକ୍ଷକ; ଚଉକିଦାର—
2. A village watchman.
୩ । (ପୁର=ଦେହ+ପାଳ)—ଜୀବନ—Life.

ପୁର ପିଠା—ଦେ. ବି (ସଂ. ପୁର+ପିଷ୍ଟକ)—ଯେଉଁ ପିଠା ମଧ୍ୟରେ ପୁର ଦିଆ ଯାଇଥାଏ—Sandwich containing layers of ground pulse or sweets.
Pura pithā

ପୁର ବଧୂ—ସଂ ବି—ପୁରସ୍ତ୍ରୀ (ଦେଖ)
Pura badhū Purastrī (See)

ପୁରବାସୀ—ସଂ. ବି. ଦୁଂ (ପୁର+ବାସିନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Purabāsī
(ପୁରବାସିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
୧ । ନଗରବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ନାଗରିକ—1. Townsman; citizen.
୨ । ଗ୍ରାମବାସୀ—2. Villager.
୩ । ଗୃହସ୍ଥ—2. Householder.

ପୁରଭିତ୍—ସଂ. ବି (ପୁର+ଭିଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍; ପୁରଭିଦ୍, ୧ମା. ୧ବ) – ତ୍ରିପୁରାରି; ପୁରଞ୍ଜୟ; ମହାଦେବ—Śiba
Purabhit

ପୁର ମାର୍ଗ—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ନଗରମଧ୍ୟସ୍ଥ ରାସ୍ତା ବା ଗଳି—The road or street of a town; city road.
Pura mārga

ପୁରରକ୍ଷ—ସଂ. ବି (ପୁର+ରକ୍ଷ ଧାତୁ+ଅ)—
Puraraksha
ପୁରପାଳ (ଦେଖ)
Purapāla (See)
ପୁରରକ୍ଷକ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁରରକ୍ଷୀ }

ପୁରରା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଲରିଆ) ବି—ମଇଁଷିର ଅଣ୍ଡିରା ଛୁଆ—He-calf of a buffalo.
Purarā

ପୁର ଶାସନ—ସଂ.ବି (ପୁର+ଶାସନ)—ପୁରଞ୍ଜୟ; ତ୍ରିପୁରାରି; ମହାଦେବ—Śiba.
Puraśāsana

ପୁରଶ୍ଚରଣ—ସଂ. ବି (ପୁରସ୍=ଆଗେ+ଚର୍ ଧାତୁ—ଆଚରଣ କରିବା+ଭାବ. ଅନ)—ପୁରଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟା; ସ୍ୱୀୟ ଇଷ୍ଟଦେବତାଙ୍କ
Puraścharaṇa

ମନ୍ତ୍ରରେ ସିଦ୍ଧିଲାଭ କରିବାପାଇଁ ଇଷ୍ଟଦେବତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରି ମନ୍ତ୍ରଜପ, ହୋମ, ତର୍ପଣ, ଅଭିଷେକ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଭୋଜନ ଏହି ପଞ୍ଚାଙ୍ଗଯୁକ୍ତ ସାଧନା—
Fivefold worship of one's supreme Deity in order to attain perfection.

୨ । ମନ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାର ଇଷ୍ଟମନ୍ତ୍ରର ଜପ—
2. Repetition of a special mystic formula to attain perfection.

ପରଶ୍ଚଦ—ସଂ. ବି. (ପୁରଃ+ଛଦ୍ ଧାତୁ=ଘୋଡ଼ାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Puraśchhada ୧ । ଦର୍ଭ; କୁଶ—1. The holy grass; Saccharum Cylindricum.

୨ । ସ୍ତନାଗ୍ର; ଚୁଚୁକ—
2. The nipple of the female breast.

ପୁରସ୍—ସଂ. ଅ—ପୁରଃ (ଦେଖ)
Puras Purah (See)

ପୁର ସଂସ୍କାର—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ; ପୁର+ସଂସ୍କାର)—
Pura saṁskāra ଦୁର୍ଗର ମରାମତି—
The repairing of a fort.

ପୁରସ୍କରଣ—ସଂ. ବି. (ପୁରଃ+କରଣ)—୧ । ପୂଜା କରିବା—
Puraskaraṇa 1. Worshipping.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣୀ କରଣ—2. Perfecting.

୩ । ଆଗରେ ବା ସମ୍ମୁଖରେ ରଖିବା—
3. Placing in front.

ପୁରସ୍କରଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରସ୍+କରଣୀୟ)—୧ । ସମ୍ମାନ ବା ଭକ୍ତି କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ; ସମ୍ମାନନୀୟ; ପୂଜନୀୟ—1. Deserving reverence or respect.

Puraskaraṇīya

୨ । ପୁରସ୍କୃତ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ—
2. Fit to be rewarded.

ପୁରସ୍କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରଃ+କର୍ତ୍ତବ୍ୟ)—୧ । ସମ୍ମାନାନ୍ୱିତ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ—1. Fit to be respected or treated with deference.

Puraskarttabya

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ—
2. Fit to be completed.

୩ । ଆଗରେ ସ୍ଥାପିତ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ—
3. Fit to be placed in front.

୪ । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ—
4. Fit to be prepared or fitted out.

ପୁରସ୍କର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରସ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ୧ମା, ୧ବ.)—ଯେ ସମ୍ମାନ କରେ—One who honours or respects another.
Puraskarttā
(ପୁରସ୍କର୍ତ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁରସ୍କାର—ସଂ. ବି. (ପୁରସ୍=ପ୍ରଥମେ; ସମ୍ମୁଖରେ+କାର)—
Puraskāra ୧ । ମାନ୍ୟ କରିବା; ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବା; ସମାଦର—
1. Honour; respecting; treating with honour.

୨ । ଆଦର; ଅଭ୍ୟର୍ଥନା—2. Receiving with honour; welcoming; an address.

୩ । ପୂଜନ; ପୂଜା—3. Worshipping.

୪ । ବହୁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକକୁ ଆଗେ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବା—
4. Giving preference.

୫ । ଭେଟି ଦେବା—5. Act of presenting.

୬ । ଉପଢୌକନ; ଉପହାର—6. Present.

୭ । ଆଗରେ ଥୋଇବା—7. Laying before.

୮ । ଭରସା କରିବା; ଆଶା କରିବା—
8. Expecting; anticipating.

୯ । ଶତ୍ରୁକୁ ଆକ୍ରମଣ—9. Attacking; assailing.

୧୦ । ସାଙ୍ଗ ବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—10. Perfecting.

୧୧ । ସମାଧା କରିବା; ସମ୍ପନ୍ନ କରିବା—
11. Accomplishing; completing.

୧୨ । ପାଲିସ୍ ବା ମସୃଣ କରିବା—12. Polishing.

୧୩ । ତତ୍ପର ବା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—13. Getting ready.

୧୪ । ସଜ୍ଜିତ କରିବା; ସଜାଇବା—
14. Arraying; arranging; putting in order.

୧୫ । ଅଭିଷେକ—
15. Installation; inauguration; initiation.

୧୬ । ବକସିସ୍; ପାରିତୋଷିକ—
16. Reward; honorarium; prize.

୧୭ । ପବିତ୍ର ଜଳ ଛିଞ୍ଚିବା—
17. Sprinkling with holy water.

୧୮ । ପାରିତୋଷିକ ଦେବା—
18. Rewarding; distributing a prize.

୧୯ । ସ୍ୱୀକାର—19. Promise; vow.

୨୦ । ଅଙ୍ଗୀକାର—20. Acknowledgment.

୨୧ । ସମ୍ମତି—21. Agreement; consenting.

୨୨ । ଅପବାଦ; ଦୋଷାରୋପ—
22. Accusation; calumny; vilification.

୨୩ । ଅଭିଯୋଗ—23. Charge.

୨୪ । ଅଭିଶାପ—24. Curse.

୨୫ । ରାଜକୀୟ ଦାନ—25. Royal gift; gratuity.

୨୬ । ଦାନ—26. Donation; gift.

୨୭ । ପଦବୃଦ୍ଧି, ଉନ୍ନତି—
27. Promotion; advancement.

୨୮ । ଆକ୍ରମଣ—28. Attacking (Apte).

୨୯ । ପବିତ୍ରୀକରଣ—29. Consecrating (Apte).

୩୦ । ସାଙ୍ଗରେ ଯିବା—
30. Accompanying; attending (Apte).

୩୧ । ଗ୍ରହଣ—31. Acceptance.

ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ—ସଂ. ବି—ପାରିତୋଷିକ ଦେବା; ପ୍ରାଇଜ୍ ବାଣ୍ଟିବା—
Puraskāra bitaraṇa — Distribution of prizes.

ପୁରସ୍କାରେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—ଆଦରରେ—
Puraskāre With much respect.
ପୁରସ୍କାରେ ନେଇ ଦେଇଗଲେ—ଉଚ୍ଚ. ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ପୁରସ୍କାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ପୁରଃ+କାର୍ଯ୍ୟ)—ପୁରସ୍କର୍ତ୍ତବ୍ୟ (ଦେଖ)
Puraskārjya Puraskarttabya (See)

ପୁରସ୍କୃ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଆଗରେ ରଖିବା—
Puraskṛu(root) To place before or in front (Apte).
୨ । ନେତା କରିବା—2. To make one's leader; to put at the head (Apte).
୩ । ସମ୍ମାନିତ କରିବା; ସମାଦର କରିବା—3. To honour.
୪ । ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କରିବା—
4. To hospitably receive; to welcome.
୫ । ଉପହାର ଦେବା; ପାରିତୋଷିକ ଦେବା—
5. To give a present or reward.
୬ । ଛଳନାରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବା—
6. To use as a pretext (Apte).

ପୁରସ୍କୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ପୁରସ୍+କୃତ)—୧ । ସମ୍ମାନିତ—
Puraskṛuta 1. Honoured; respected; revered.
(ପୁରସ୍କୃତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପୂଜିତ—2 Worshipped; adored.
୩ । ସମ୍ପାଦିତ; ସମ୍ପନ୍ନ—3. Accomplished.
୪ । ପ୍ରସ୍ତୁତ—4. Prepared; gotready.
୫ । ସମ୍ମୁଖରେ ସ୍ଥାପିତ—5. Placed or laid before; presented; placed in front.
୬ । ସମ୍ମାର୍ଜିତ—6. Polished.
୭ । ଅଭିଷିକ୍ତ—
7. Sprinkled with holy water.
୮ । କୃତାଭିଷେକ—8. Initiated.
୯ । ପୁରସ୍କାରପ୍ରାପ୍ତ—9. Rewarded.
୧୦ । ଅଙ୍ଗୀକୃତ—10. Promised.
୧୧ । ସମ୍ମତ; ସ୍ୱୀକୃତ—11. Agreed.
୧୨ । ଅପବାଦିତ—12. Calumniated.
୧୩ । ଅଭିଯୁକ୍ତ—13. Accused; charged.
୧୪ । ଶତ୍ରୁଦ୍ୱାରା ପ୍ରପୀଡ଼ିତ—
14. Distressed or harassed by the enemy.
୧୫ । ପୂର୍ବରୁ ଚିନ୍ତିତ—15. Anticipated.
୧୬ । ଗୃହୀତ—16. Taken; accepted.
୧୭ । ଅବଲମ୍ବିତ—
17. Supported by; depending upon.
୧୮ । ଯାହାକୁ ବକ୍ସିସ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ—18. Rewarded
୧୯ । ପବିତ୍ରୀକୃତ—19. Consecrated (Apte).
୨୦ । ସମାପ୍ତ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣୀକୃତ—20. Finished; made perfect or complete (Apte).
୨୧ । ନିଯୁକ୍ତ—21. Appointed (Apte).

ପୁରସ୍କ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ପୁରସ୍+କ୍ରିୟା)—ପୁରସ୍କାର (ଦେଖ)
Puraskriyā Puraskāra (See)

ପୁରସ୍ତମ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପୁରୁଷୋତ୍ତମର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—
Purastama ୧ । ଶ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ର; ପୁରୀ ସହର—
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ 1. The town of Puri
ଯାଇଛ ଅଛି ପୁରସ୍ତମ୍ବ ଢେ । ଅଛି ପୁଅଙ୍ଗ ଗୀତ ।
୨ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଡାକ ନାମ—
2. Name of calling a person named Purushottama

ପୁରସ୍ତମି—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ପୁରଆ; ପୁରୀ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Pertaining to the town of Puri.
ପୁରସ୍ତମିଆ(ୟା)—ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁରସ୍ତମାଣୀ } ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଂ—୨ । ପୁରୀର ଅଧିବାସୀ—
ପୁରସ୍ତମିଆଣୀ } 2. Resident of Puri.
ପୁରସ୍ତମିୟାଣୀ }

ପୁରସ୍ତାତ୍—ସଂ. ଅ (ପୁରସ୍+ତାତ)—୧ । ପୂର୍ବ ଦିଗରେ—
Purastāt 1. East-ward; in the east.
୨ । ପୂର୍ବେ; ପୂର୍ବ କାଳରେ; ଏଥି ପୂର୍ବେ—
2. Formerly; before; previously.
୩ । ପୁରା କାଳରେ—
3 In old times; in times gone by.
୪ । ପ୍ରଥମେ—
4. Originally; at first; in the beginning.
୫ । ଅଗ୍ର ଦେଶରେ; ଆଗେ; ସମ୍ମୁଖରେ—5. In front.

ପୁରସ୍ତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. (ଚତୁର୍ଥୀ ତତ)—୧ । ନଗର ବାସିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
Purastrī 1. A citizeness; a woman dwelling in a town.
୨ । ଗୃହିଣୀ—2. A dame; a matron; house-wife.
୩ । କୁଳ ନାରୀ; ପତିବ୍ରତା ସ୍ତ୍ରୀ—
3. A caste woman
୪ । ଅନ୍ତଃପୁର ବାସିନୀ ନାରୀ; କୁଳବଧୂ; ବୋହୂ ଭୂଅସୁଣୀ—
4. A woman of the harem; a woman who does not come out of the public.

ପୁରସ୍ଥ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ପୁର+ସ୍ଥା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Purastha ୧ । ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ—1. Situated in front; standing in front.
(ପୁରସ୍ଥା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ଗୃହ ମଧ୍ୟସ୍ଥ—2. Situate inside the house.
୩ । ଘରେ ସର୍ବଦା ରହୁଥିବା—3. Staying at home.

ପୁରସ୍ଥାନୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ପୁର ଓ ସ୍ଥାନ)—
Purasthānī ପୁର ବା ରାଜଧାନୀରେ ସ୍ଥିତ ବା ଘଟିତ—
Happening or situated in a town or capital.
ବେଦ ଧ୍ୱନି ବାଜ ଧ୍ୱନିନ୍ତ ଧନୁ ଟ୍ଟନ
ଡୋଇଥିଲା ଯେ ଦଳଧଳ ପୁରସ୍ଥାନୀ । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ. ଦ୍ରୋଣ ।

ପୁରସ୍ଥାୟୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ପୁର+ସ୍ଥା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା.୧ବ)—
Purasthāyī ପୁରସ୍ଥ (ଦେଖ)—Purastha (See)
(ପୁରସ୍ଥାୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁରହର—ସଂ. ବି. (ପୁର=ତ୍ରିପୁରାସୁର+ହର=ସଂହାର)—ଚ
Purahara ମହାଦେବ —Śiba.

ପୁରହା—ସଂ. ବି. (ପୁର=ତ୍ରିପୁର+ହା ଧାତୁ+କ୍ୱପ୍; ପୁରହନ୍ ଶବ୍ଦ
Purahā ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ମହାଦେବ—1. Śiba.
୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishṇu.

ପୁରା—ସଂ. ଅ. (ପୁର୍ ଧାତୁ=ଅଗ୍ରସର ହେବା+ଅ+ଆ)—
Purā ୧ । ବହୁକାଳ ପୂର୍ବେ—1. Long ago; in ancient times.
୨ । ଏଥିପୂର୍ବେ; ପୂର୍ବକାଳରେ; ଆଗେ—
2. Formerly; once upon a time.
୩ । ଅଳ୍ପ ଦିନ ପୂର୍ବେ—3. Lately; recently.
୪ । ଆଗ୍ରେ; ପ୍ରଥମେ—
4. At first; in the beginning.
୫ । ପରେ; ପଶ୍ଚାତ୍—5. Afterwards.
୬ । ପ୍ରଥମେ; ପହିଲେ—
6. At first; in the first place (Apte).
୭ । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—
7. Hitherto; up to the present time (Apte).
୮ । ଅନତିବିଳମ୍ବେ—
8. In a short time; soon; ere long (Apte).
ସଂ. ବି—୧ । ପୁରାଣ—1. Ancient history; legend.
୨ । ପୁରାବୃତ୍ତ; ଇତିହାସ—2. Annals; history.
୩ । ପୂର୍ବଦିଗ—3. The east.
୪ । ଗଙ୍ଗା ନଦୀ—
4. The river Ganges Apte).
୫ । ଦୁର୍ଗ—5. Castle (Apte).
୬ । ସୁଗନ୍ଧବିଶେଷ—
7. A kind of perfume (Apte).
ସଂ. ବିଣ—୧ । ପ୍ରାଚୀନ; ଚିରନ୍ତନ—
1. Old; ancient; long past.
୨ । ଅତୀତ—2 Past; former.
୩ । ଅତି ଅଳ୍ପ ଦିନ ପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା—
3. Recent; late.
୪ । ଚିର; ଚିରନ୍ତନ—4. Long standing.
୫ । ନିକଟ; ସନ୍ନିହିତ—
5. Adjacent; near; proximate.
୬ । ଅନାଗତ—6. Future.
୭ । ଭୀରୁ—7. Timid.
୮ । ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତ—8. Near future.

ପୁରାକଥା—ସଂ. ବି.—(ପୁରା+କଥା)—୧ । ପ୍ରାଚୀନ କାହାଣୀ—
Purākathā 1. An old legend (Apte)
୨ । ପୁରାବୃତ୍ତ; ଇତିହାସ—2. History.

ପୁରାକଳ୍ପ—ସଂ. ବି. (ପୁରା+କଳ୍ପ)—୧ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସୃଷ୍ଟି—
Purā kalpa 1. A former creation (Apte).
୨ । ଅତୀତ ସମୟର କାହାଣୀ—
2. A story of the past (Apte).
୩ । ଅତୀତ ଯୁଗ—3. A former age (Apte).

ପୁରାକାଳ—ଦେ. ବି.—୧ । ପୁରାତନ କାଳ; ପ୍ରାଚୀନ ସମୟ—
Purākāla 1. Ancient times; old days; yore.
୨ । ଅତୀତ କାଳ—2. Past.

ପୁରାକୃତ—ସଂ. ବିଣ.—ପୂର୍ବେ କରା ଯାଇଥିବା—
Purākṛuta Formerly done.
ସଂ. ବି.—ପୂର୍ବଜନ୍ମକୃତ କର୍ମସମୂହ—
Actions done in a former life (Apte).

ପୁରାଗତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରା+ଆଗତ)—୧ । ପୂର୍ବକାଳୀନ—
Purāgata 1. Of ancient times.
୨ । ପୂର୍ବକାଳରୁ ଅଗତ; ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ କାଳରୁ ଚଳି ଆସୁଥିବା—
2. Obtaining or continuing from old times.

ପୁରାଣ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରା+ଭବେ. ଣ; ଯାହା ପୁରାକାଳରେ ଘଟିଥିଲା)
Purāṇa ୧ । ପୁରୁଣା; ଅତି ପ୍ରାଚୀନ; ପୁରାତନ—
1. Ancient; very old.
୨ । ଅନାଦି—2 Having no traceable beginning.
୩ । କ୍ଷୟ ପ୍ରାପ୍ତ; ଜୀର୍ଣ୍ଣ—
3. Decayed; worn out (Apte)
ସଂ. ବି.—୧ । କାର୍ଷାପଣ; କାହାଣ; ୧୬ ପଣ କଉଡ଼ି ପରିମିତ ରୂପା ବା ମୁଦ୍ରା—1. One kāhāṇa or 16 pans or 1280 cowries; a coin or silver equal to one kahan or 1280 cowries.
୨ । ଅତୀତ ଘଟଣା—
2. A past event or occurrence (Apte).
୩ । ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ବିବରଣ—3. A tale of the past; legendary history (Apte).
୪ । (ପୁରା=ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ+ସଂଘଟିତ ବା ଜାତ ଅର୍ଥେ. ଣ; ସଂ. ପୁରାତନର ପ୍ରାକୃତ ଆକାର ପୁରାଣ)—ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି, ସମାଜ, ଧର୍ମ ଓ ଦେବତା ଆଦିଙ୍କ ଜନ୍ମ ଓ କ୍ରିୟା କଳାପାଦି ଅବଲମ୍ବନରେ ରଚିତ ଆଖ୍ୟାୟିକା; ବ୍ୟାସାଦି ମୁନିଗଣ ରଚିତ ସର୍ଗ (ସୃଷ୍ଟି), ପ୍ରତିସର୍ଗ (ପ୍ରଳୟ), ବଂଶ (ବଂଶ ବିସ୍ତାର); ମନ୍ୱନ୍ତର (ଯୁଗାଂଶ ବିସ୍ତାର) ଓ ବଂଶାନୁଚରିତ (ବଂଶର ଇତିହାସ)—ଏହି ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଲକ୍ଷଣାକ୍ରାନ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ; ପ୍ରାଚୀନ ଆଖ୍ୟାନ—
4. Mythology; Hindu legendary work by Byāsa and other sages dealing with creation, destruction, genealogy, the the different ages and family history of ancient times.

[ଦ୍ର—ବେଦର ସଂହିତା ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନାମକ ଭାଗରେ ଅନେକ ରାଜା ଓ ଅପରାପର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ନାମ ଓ ଆଖ୍ୟାୟିକା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଏହାକୁ ପୁରାଣ ବୋଲାଯାଏ । ଏତଦ୍ଭିନ୍ନ ବୈଦିକ ଯୁଗରେ

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପୁରାଣ ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବୈଦିକ ଯୁଗର ପରେ ବ୍ୟାସାଦି ମୁନିମାନେ ପୁରାଣମାନ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ବେଦାର୍ଥ ସବିଶେଷରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି । ପୁରାଣରେ ସ୍ଥାବର, ଜଙ୍ଗମ, ଦେବତା, ଅସୁର, ଗନ୍ଧର୍ବ, ଯକ୍ଷ, ରାକ୍ଷସ ଓ ମନୁଷ୍ୟାଦିଙ୍କ ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ସୃଷ୍ଟି ବିବରଣ, ବ୍ରହ୍ମର ସାକାରତା ଓ ନିରାକାରତା ବର୍ଣ୍ଣନ, କ୍ରିୟାଯୋଗ, ଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱନିରୂପଣ, ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଜ୍ଞାନ, ପୁରାକାଳର ରାଜାମାନଙ୍କ ବଂଶାବଳୀ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଆଦି ନାନା ବିଷୟ ବିଶେଷରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି । ଏହା ପାଠ କଲେ ଭୂତ, ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥା ପରିଜ୍ଞାନ, ଜ୍ଞାନର ନିର୍ମଳତା ଓ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରାଖର୍ଯ୍ୟ ଜନ୍ମେ ।

ପୁରାଣମାନ ସାଧାରଣତଃ ୨ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ । ଯଥା—

(କ) ମହାପୁରାଣ ଓ (ଖ) ଉପପୁରାଣ ।

(କ) ମହାପୁରାଣର ସଂଖ୍ୟା ୧୮ ଗୋଟି ଯଥା—

ନାମ	ଶ୍ଳୋକ ସଂଖ୍ୟା	ପ୍ରଣେତା ମୁନି	ପ୍ରଧାନ ବିଷୟ
୧—ବ୍ରହ୍ମ	୧୦୦୦୦	ବ୍ୟାସଶିଷ୍ୟ ଲୋମହର୍ଷଣ	ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ
୨—ପଦ୍ମ	୫୫୦୦୦	ଲୋମହର୍ଷଣ ସୁତ ଉଗ୍ରଶ୍ରବା	ସୃଷ୍ଟି ବର୍ଣ୍ଣନା
୩—ବିଷ୍ଣୁ	୨୩୦୦୦	ପରାଶର	ସୃଷ୍ଟିବୃତ୍ତାନ୍ତ ଓ ଇତିହାସ
୪—ଶିବ (ମତାନ୍ତରରେ ବାୟୁ)	୨୪୦୦୦	ସୁତ	ମହାଦେବ
୫—ଭାଗବତ	୧୮୦୦୦	ଶୁକ	ବିଷ୍ଣୁ
୬—ନାରଦୀୟ	୨୫୦୦୦	ନାରଦ	ବିଷ୍ଣୁ
୭—ମାର୍କଣ୍ଡେୟ	୯୦୦୦	ମାର୍କଣ୍ଡେୟ	ଦୁର୍ଗା
୮—ଅଗ୍ନି	୧୫୩୦୦	ବ୍ୟାସଶିଷ୍ୟ ସୁତ	ଅବତାର ଓ ରାଜବଂଶାବଳୀ
୯—ଭବିଷ୍ୟ	୧୪୫୦୦	ବ୍ୟାସ	ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଘଟଣାବଳୀ
୧୦—ବ୍ରହ୍ମବୈବର୍ତ୍ତ	୧୮୦୦୦	ସୁତ	ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
୧୧—ଲିଙ୍ଗ	୧୧୦୦୦	ସୁତ	ମହାଦେବ
୧୨—ବରାହ	୨୪୦୦୦	ବ୍ୟାସ	ବରାହ ଅବତାର
୧୩—ସ୍କନ୍ଦ	୮୧୧୦୦	ବ୍ୟାସ	ମହାଦେବ
୧୪—ବାମନ	୧୦୦୦୦	ବ୍ୟାସଶିଷ୍ୟ ଲୋମହର୍ଷଣ	ଶିବଣ୍ଡି ଓ ବାମନ ଅବତାର
୧୫—କୂର୍ମ୍ମ	୧୭୦୦୦	ବ୍ୟାସ	ଚତୁର୍ବର୍ଗ
୧୬—ମତ୍ସ୍ୟ	୧୪୦୦୦	ବ୍ୟାସ	ସୃଷ୍ଟି ବର୍ଣ୍ଣନ
୧୭—ଗରୁଡ଼	୧୯୦୦୦	ବ୍ୟାସ	ଗରୁଡ଼
୧୮—ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ	୧୨୦୦୦	ବ୍ୟାସ	ସୃଷ୍ଟିଠାରୁ ପ୍ରଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁରାଣର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପଣ୍ଡିତମାନେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶ୍ଳୋକଟି ପଢ଼ନ୍ତି । 'ମ' ଦ୍ୱୟଂ'ର' ଦ୍ୱୟଂ ଚୈବ 'ବ୍ର' ଦ୍ୱୟଂ 'ବ' ଚତୁଷ୍ଟୟଂ 'ଅ' 'ନା' 'କୁ' 'ସ୍କ' 'ପ' 'ଲ' 'ଗ୍ର' 'ଲିଙ୍ଗ' ପୁରାଣାନି ବିଦୁର୍ବୁଧାଃ ।

ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ମାନେ ଗବେଷଣାଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରିଅଛନ୍ତି ଯେ, ବାୟୁ ପୁରାଣ (ଅନ୍ୟନାମ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୁରାଣ) ଓ ମତ୍ସ୍ୟ ପୁରାଣ ସମସ୍ତ ପୁରାଣ ମଧ୍ୟରେ ପୁରାତନ । ବିଷ୍ଣୁ ପୁରାଣ ତତ୍‌ପରେ ରଚିତ ଏବଂ ଭାଗବତ ସର୍ବଶେଷରେ ରଚିତ ।

(ଖ) ଉପପୁରାଣ ମଧ୍ୟ ୧୮ ଗୋଟି । ଯଥା—

(୧) ସନତ୍କୁମାର, (୨) ନରସିଂହ, (୩) ନାରଦ, (୪) ଶୈବଧର୍ମ, (୫) ଦୁର୍ବାସା, (୬) ନାରଦୀୟ, (୭) କପିଳ, (୮) ମାନବ, (୯) ଔଶନସ, (୧୦) ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ (୧୧) ବାରୁଣ, (୧୨) କାଳିକା, (୧୩) ମାହେଶ୍ୱର, (୧୪) ଶାମ୍ବ, (୧୫) ସୌର, (୧୬) ପରାଶର, (୧୭) ମାରୀଚ ଓ (୧୮) ଭାର୍ଗବ (ମତାନ୍ତରରେ ଦେବୀ ଭାଗବତ) ଏମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଅଭିରିକ୍ତ ପୁରାଣ ମିଳେ । ଯଥା— ନନ୍ଦିକେଶ୍ୱର, ଶୁକ୍ର, ବଶିଷ୍ଠ, ଭୃଗୁ, ମନୁ, ବାୟୁ, ମାହେଶ, କଳ୍କି, ଶୈବ, ଆଦିତ୍ୟ, ଆଦି, ଶମ୍ବୁ, ବଶିଷ୍ଠ କୃତଲିଙ୍ଗ, ବିଷ୍ଣୁଧର୍ମୋତ୍ତର ବୃହଦ୍ଧର୍ମ, ଧର୍ମ, ଗୌତ୍ମ, ନୀଳ, ଗଣେଶ, ଆତ୍ମ, ବିଷ୍ଣୁକେଶବୀ, ଭାଗବତଭୂଷଣ, ଭାଗବତାମୃତ, ଭାଗବତାମୃତସାର, ମହାଭାଗବତ, କାଳୀ, ଦେବୀ ଓ ଭାସ୍କର, ପୁରୁଷୋତ୍ତମପ୍ରସାଦ ।

ପଦ୍ମପୁରାଣ ମତରେ ପୁରାଣସକଳ ତ୍ରିବିଧ—

୧ । ସାତ୍ତ୍ୱିକ ବା ମୋକ୍ଷଦ । ଯଥା—ବିଷ୍ଣୁ, ନାରଦ, ଭାଗବତ, ଗରୁଡ଼, ପଦ୍ମ ଓ ବରାହ ।

୨ । ରାଜସ ବା ସ୍ୱର୍ଗଦ । ଯଥା । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ, ବ୍ରହ୍ମବୈବର୍ତ୍ତ, ମାର୍କଣ୍ଡ, ଭବିଷ୍ୟ, ବାମନ ଓ ବ୍ରହ୍ମ ।

୩ । ତାମସ ବା ନିରୟ ପ୍ରାପ୍ତି ହେତୁ । ଯଥା—ମତ୍ସ୍ୟ, କୂର୍ମ, ଲିଙ୍ଗ, ଶିବ, ସ୍କନ୍ଦ ଓ ଅଗ୍ନି ।

ବ୍ରହ୍ମପୁରାଣରେ କୋଣାର୍କ, ପୁରୀ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ତୀର୍ଥମାନଙ୍କ ବିଷୟ ଅଛି । ସ୍କନ୍ଦପୁରାଣାନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍କଳଖଣ୍ଡରେ ଉତ୍କଳର ତୀର୍ଥମାନଙ୍କ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଗରୁଡ଼ ପୁରାଣରେ ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ୟା, ଜ୍ୟୋତିଷ, ସାମୁଦ୍ରିକ ଓ ଔଷଧ ବିଷୟ ଅଛି ।

ଭାଗବତ ମତରେ ପୁରାଣର ୧୦ ଟି ଲକ୍ଷଣ; ଯଥା—

ସର୍ଗ ସେର୍ଗ ବୃତ୍ତିରକ୍ଷା, ହେତୁ ଯେ ମନ୍ୱନ୍ତର ସଂଜ୍ଞା
ବିଶାଳ ବିଚିତ ଯେ ସନ୍ଥା, ଆଶ୍ରୟ ବିଶତ ବ୍ୟବସ୍ଥା
ଏ ଦଶ ଲକ୍ଷଣରେ ଯୁକ୍ତ, ବଡ଼ ପୁରାଣ ନାମେ ଖ୍ୟାତ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସକୃତ ।

[ଦ୍ର—ଶ୍ରୁତି (ବେଦ) ସ୍ମୃତି (ମନୁସଂହିତା ଆଦି) ଓ ପୁରାଣ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୁତି ପ୍ରାଚୀନ ଓ ପୁରାଣ ତତ୍ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ରଚିତ ହୋଇଥିବାର ଜଣା ପଡ଼େ । ଶ୍ରୁତି, ସ୍ମୃତି ଓ ପୁରାଣରେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ମତଭେଦ ଲକ୍ଷିତ ହେଲେ ଶ୍ରୁତି ଓ ସ୍ମୃତିରେ ଲିଖିତ ବିଷୟ ଗ୍ରହଣୀୟ ଓ ଶ୍ରୁତି ଏବଂ ସ୍ମୃତିରେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ମତଭେଦ ଲକ୍ଷିତ ହେଲେ ଶ୍ରୁତିଲିଖିତ ବିଷୟ ଗ୍ରହଣୀୟ ବୋଲି ପଣ୍ଡିତମାନେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିଅଛନ୍ତି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ୫ମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତୀୟ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଜାବା ଓ ବାଲୀ ଦ୍ୱୀପରେ ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡପୁରାଣ ପ୍ରଚୁର ମିଳିଅଛି—

ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଅନୁକରଣରେ ଜୈନମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପୁରାଣ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଜୈନତୀର୍ଥଙ୍କରଙ୍କ ରଚିତ ୨୪ଟି ଜୈନ ପୁରାଣ ମିଳିଅଛି । ବୌଦ୍ଧ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ପୁରାଣର ଉଲ୍ଲେଖ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ

ଭାରତ ଓ ନେପାଳର ବୌଦ୍ଧମାନେ ୯୫ ପୁରାଣ ବା ନବଗ୍ରନ୍ଥକୁ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ଯଥା—୧. ପ୍ରଜ୍ଞାପାରମିତା, ୨. ଗଣ୍ଡବ୍ୟୂହ, ୩. ସମାଧିରାଜ, ୪. ଲଙ୍କାବତାର, ୫. ତଥାଗତ ଗୁହ୍ୟକ, ୬. ସଦ୍ଧର୍ମ ପୁଣ୍ଡରୀକ, ୭. ଲଳିତବିସ୍ତର, ୮. ସୁବର୍ଣ୍ଣପ୍ରଭା; ଓ ୯. ଦଶଭୂମୀଶ୍ୱର— ହ. ଶ. ।]

୫ । ଅଠର ସଂଖ୍ୟା (ହ. ଶ.)—5. The number 18.

୬ । ଶିବ (ହ. ଶ)—6. Śiba.

ଦେ. ବ—(ବ୍ୟଙ୍ଗାର୍ଥ)—୧ । ମନୁଷ୍ୟର ପାରିବାରିକ କଳଙ୍କାଦି ବା ଗୁପ୍ତ କଥା—1 Family secrets or scandal of a person.

୨ । ଗାଳି ମନ୍ଦ—

2. Calling of evil names.

ପୁରାଣଗ—ସଂ. ବ—(ପୁରାଣ+ଗମ୍ ଧାତୁ+ଅ)—୧ । ବ୍ରହ୍ମା (ହ. ଶ)—

Purāṇaga 1. Brahmā.

୨ । ପୁରାଣ କଥକ ବ୍ୟକ୍ତି (ହ. ଶ)—

2. A reader of the Purāṇas.

ପୁରାଣ ଘୃତ—ସଂ. ବ—ପୁରୁଣା ଘିଅ (ଦେଖ)—

Purāṇa ghṛuta Puruṇā ghia (See)

ପୁରାଣ ପଣ୍ଡା—ଦେ. ବ—ଶ୍ରୋତାଙ୍କ ଆଗରେ ଯେ ପୁରାଣ ପାଠ କରନ୍ତି—

Purāṇa paṇḍā A reader of Purāṇas.

(ଯଥା—ଘୋଡ଼ା ଘାସ ନ ଖାଇଲେ ପୁରାଣ ପଣ୍ଡାର ଦୋଷ ।)

ପୁରାଣ ପୁରୁଷ—ସଂ. ବ—(କର୍ମଧା)—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—

Purāṇa purusha 1. Bishṇu.

୨ । ପରଂବ୍ରହ୍ମ—2. God.

୩ । ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି—3. An old man (Apte).

ପୁରାଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ—ପୁରାଣ ଆଦିରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବା ଖ୍ୟାତ—

Purāṇa prasiddha Celebrated in the legends.

ପୁରାଣ ଫିଟା(ଟେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପୁରାଣ ପାଠ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପୋଥିକୁ ଫିଟାଇବା—1. To open the Purāṇas to read.

(ପୁରାଣ ଫିଟିବା—ବିଶେଷରୂପ)

୨ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତାଦିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେବା ନିମନ୍ତେ ପୁରାଣ ପୋଥି ଖୋଲିବା—2. To open the Purāṇa to give prescriptions or opinions for expiations.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥେ) କୁବାକ୍ୟରେ ଗାଳି ଦେବା—

3. (fig) To call names.

୪ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପାରିବାରିକ ବନ୍ଧୁ ଛିଦ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିବା—

4. To speak out the family secrets of a person.

ପୁରାଣ ବୈରାଗ୍ୟ—ଦେ. ବ—(ବ୍ୟଙ୍ଗାର୍ଥ) (ଭୁଲ. ପୋଖରି ବୈରାଗ୍ୟ ଓ ଶ୍ମଶାନ ବୈରାଗ୍ୟ)—ପୁରାଣ ଶ୍ରବଣ କରିବା ପରେ କିଛିକାଳ ପାଇଁ ମନରେ ଯେଉଁ ବୈରାଗ୍ୟ ଉଦୟ ହୁଏ—

Purāṇa bairāgya Distaste for wordly vanities while listening to a Purāṇa recitation.

ପୁରାଣାନ୍ତ—ସଂ ବ ଯମ—

Purāṇānta An epithet of Jama, the Hindu God of death (Apte)

ପୁରାଣୋକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ—(ଷଷ୍ଠୀ ବା ୭ମୀ ତତ୍; ପୁରାଣ+ଉକ୍ତ)—

Purāṇokta ପୁରାଣରେ ଲେଖାଯାଇଥିବା—Laid down or described in the mythologies,

ପୁରା ତତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବ—୧ । ଇତିହାସ—

Purā tattwa 1. History.

(ପୁରାତଥ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପୁରାଣ—

2 The Purāṇas legends.

୩ । ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ଘଟଣାବଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ; ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ—

3. Knowledge about the events of the past; archaeology.

ପୁରା ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍—ସଂ. ବିଣ—ପୁରାବିତ୍ (ଦେଖ)—

Purātattwabit Purābit (See)

ପୁରାତନ—ସଂ. ବିଣ—(ପୁରା+ଭବାର୍ଥେ. ତନ)—୧ । ପ୍ରାଚୀନ; ବୃଦ୍ଧ—

Purātana 1. Old; aged.

(ପୁରାତନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ—2. Ancient.

୩ । ଅନାଦି—

3. Existing from time immemorial.

ସଂ. ବ—୧ । ବିଷ୍ଣୁ (ହ. ଶ)—1 Bishṇu.

୨ । ପ୍ରାଚୀନ କାହାଣୀ—

2. An ancient story (Apte)

ପୁରାଧ୍ୟକ୍ଷ—ସଂ. ବ—(ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ନଗର ରକ୍ଷକ—

Purādhyaksha 1. Governor of a city; mayor!

୨ । କଞ୍ଚୁକୀ, ଅନ୍ତଃପୁର ରକ୍ଷକ—

2. A watchman of the harem.

ପୁରାନ୍—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର)—ବ—(ଭୁଲ. ହ. ପୁରାନ୍)—ପୁରାଣ (ଦେଖ)—Purāṇa (See)

ପୁରାନ୍ତକ—ସଂ. ବ—(ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁର=ତ୍ରିପୁର+ଅନ୍ତକ)—ଶିବ—

Purāntaka Śiba.

ପୁରାବିତ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପୁରା+ବିଦ୍ ଧାତୁ=ଜାଣିବା+କ୍ୱିପ୍; ପୁରା-ବିଦ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ପୁରାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍; ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ତଥ୍ୟ ଜାଣିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. Archaeologist.

୨ । ଇତିହାସବେତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତି—2. A historian.

ପୁରାବିଦ—ଦେ ବ. (ସଂ. ପୁରାବିଦ୍)—ପୁରାବିତ୍ (ଦେଖ)

Purābida Purābit (See)

ବିଳ ପ୍ରବେଶ ତତ୍ତ୍ୱଣେ
ବୋଲନ୍ତି ପୁରାବିଦ ଜନେ । ଜଗନ୍ନାଥ—ଭାଗବତ ।

ପୁରାବୃତ୍ତ—ସଂ. ବ. (ପୁରା+ବୃତ୍ ଧାତୁ=ଘଟିବା+କ)—

Purābṛutta ୧ । ପ୍ରାଚୀନକାଳର ବୃତ୍ତାନ୍ତ; ଇତିହାସ—

1. History.

୨ । ପୁରାଣ—2. Legend; mythology; an account of past events,

ସଂ. ବିଣ—୧ । ପ୍ରାଚୀନକାଳରେ ଘଟିଥିବା—

1. Occurring in ancient times (Apte).

୨ । ପ୍ରାଚୀନ କାଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2. Relating to the past (Apte).

୩ । ପ୍ରାଚୀ; ପୁରାତନ—3. Ancient; old (Apte).

ପୁରାରି—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍) —ତ୍ରିପୁରାରି; ମହାଦେବ—
Purāri Śiba.

ପୁରାସାହ—ସଂ. ବି. (ପୁର=ଶତ୍ରୁପୁର+ସହ୍ ଧାତୁ=ପରାଭବ କରିବା+ ଅ)—ଇନ୍ଦ୍ର—Indra.
Purāsāha

ପୁରି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂରିକା)—୧ । ଲୁଚି; ଘିଅରେ ଛଣା ହୋଇଥିବା ଅଟାର ପିଠା—1. A roll of flour fried in ghee.
Puri

୨ । (ଆଦରାର୍ଥକ) ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଡାକିବା ନାମ—2. Name for calling a person named Purushottama.

୩ । ଦଶନାମୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କ ଉପାଧିବିଶେଷ—
3. A title added to the names of a sect of Dasanāmi Sannyāsis.

ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବି—କାକରା ପିଠା—
A kind of sweet fried cake.

ସଂ. ବି—୧ । ସହର; ନଗର—1. Town; city (Apte).

୨ । ନଦୀ—2. River (Apte).

୩ । ରାଜା—3. A King (Apte).

ପୁରିଆ—ଦେ. ବି—(ଅନାଦରାର୍ଥ) ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଡାକିବା ନାମ—Name for calling a person named Purushottama.
Puriā

ଦେ. ବିଣ—୧ । ପୁରୀ ସହର ବା ଜିଲ୍ଲାର ଅଧିବାସୀ—
1. Inhabitant of Puri District or town.

୨ । ପୋରିଆ (ଦେଖ)—2. Poriā (See).

ପୁରି ତରକାରି—ଦେ. ବି. (ସହରର) (ସଂ. ପୂରିକା+ଫା. ତରକାରୀ)—ପୁରି ସଙ୍ଗେ ଖିଆଯିବା ତିଅଣ—
Puri tarakāri
ଲୁଚୀତରକାରୀ **ପୂରୀଶାଗ** Flour-roll and curry.

ପୁରି ମିଠେଇ—ଦେ. ବି. (ସହରର ଶବ୍ଦ) (ସଂ. ପୂରିକା ଓ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ)—(ସାଧାରଣତଃ) ମିଷ୍ଟାନ୍ନ—Sweetmeats.
Puri mithei
ଲୁଚୀସନ୍ଦେଶ **ପୂରୀମଠାଇ** (ପୁରିଲଡ୍ଡୁ(ଡ୍ଡୁ)—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁରିହା—ଦେ. ବିଣ—ପୋରିଆ (ଦେଖ)
Purihā Poriā (See)

ପୁରୀ—ସଂ. ବି. (ପୁର+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—୧ । ନଗର; ନଗରୀ—
Purī 1. Town.

୨ । ବାସସ୍ଥାନ; ଭବନ; ଗୃହ—2. House; habitation.

୩ । ଦେହ; ଶରୀର—3. Body.

୪ । ପ୍ରାସାଦ—4. Palace; building.

୫ । ଦୁର୍ଗ—5. Stronghold (Apte).

ଦେ. ବି—୧ । (ସଂ. ଜଗନ୍ନାଥ ପୁରୀ) ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ର; ପୁରୀ ସହର ଓ ଜିଲ୍ଲା—1. The district and town of Puri on the Orissa coast.

୨ । ଦଶନାମୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କର ଉପାଧିବିଶେଷ—
2. A title of Dasanāmi Sannyāsis.

୩ । ପୁରି (ଦେଖ)—3. Puri (See)

ପୁରୀ ନଷ୍ଟ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୁରୀ ଓ ନଷ୍ଟକରୁ)—
Purī nashta karibā
ପୁରୀ ନଷ୍ଟକରା
ପୁରୀ ବିଗାଡ଼ିବା 1. To defile a place; to desecrate a place by one's sins.

ପୁରୀ ନାଶ କରିବା
ପୁରୀ ବିଗାଡ଼ିବା } ଅନ୍ୟରୂପ

୨ । ମନ୍ଦ ଆଚରଣ ବା ଉଦାହରଣ-ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ସ୍ଥାନର ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମନ୍ଦ ପଥଆଡ଼କୁ ନେବା—2. To spoil a whole locality by one's bad example.

ପୁରୀ ନଷ୍ଟ ହେବା
ପୁରୀ ନାଶ ହେବା
ପୁରୀ ବିଗଡ଼ିବା } ବିଶେଷ୍ୟରୂପ

ପୁରୀପାଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୨।୩ ଶତାବ୍ଦୀ ପୂର୍ବେ ପୁରୀରୁ ଯାଇ ବିଶାଖାପାଟଣା ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରିଥିବା କେତେକ ବ୍ରାହ୍ମଣ—A name by which some Brāhmaṇas who have settled in the Vizag district for 2 or 3 centuries after migrating from Puri, are known.
Puripāṇḍā

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ବର୍ଷ ତଳେ ବିଶାଖାପଟଣା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆସିଥିଲେ । ବୋଧ ହୁଏ ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ତତ୍କାଳୀନ ରାଜା ଏହି କେତେକ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଡକାଇ ନେଇଥିଲେ । ସେପରି ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଠାରେ ପ୍ରାୟ ୨୦।୨୫ ଘର ଅଛନ୍ତି । ଏବେ ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଆଦୌ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, କେବଳ କେତେକ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ କଥା କହନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷଙ୍କ ବେଶଭୂଷା ଠିକ୍ ତେଲୁଗୁମାନଙ୍କ ବେଶ ଭୂଷା ପରି, ତଥାପି ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶାଖାପଟଣାର ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକ ପୁରୀପାଣ୍ଡା ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଭଲ, ନିଜ ନିଜ ପରିବାରର ବିବାହ, ବ୍ରତ ଓ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ଏମାନେ ସେ ଅଞ୍ଚଳର କମା ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୁରୋହିତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାନ୍ତି ।]

ପୁରୀ ମୋହ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁରୀ=ଶରୀରରେ ମୋହ ଜନ୍ମେ ଯାହାଦ୍ୱାରା)—ଧାତୁରା (ହି. ଶ.)—
Purī moha
The Dhatura plant (Apte).

ପୁରୀଷ—ସଂ. ବି. (ପୃ ଧାତୁ=ପାଳନ କରିବା+ଇଷ; ଯାହା ସାର ରୂପେ ବୃକ୍ଷାଦିର ମୂଳକୁ ପାଳନ କରେ)—୧ । ଝାଡ଼ା; ଗୁହ; (ପୁରୀଷଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମଳ; ବିଷ୍ଠା—1. Ordure; dung; faecus; excrement.
Purīsha

୨ । ଜଳ—2. Water.

୩ । ମଇଳା; ଅଳଅ—3. Rubbish; dirt (Apte).

ପୁରୀଷଣ—ସଂ. ବି—୧ । ପୁରୀଷ (ଦେଖ)
Purīshaṇa 1. Purīsha (See)

୨ । ପୁରୀଷତ୍ୟାଗ; ଝାଡ଼ା ଫେରିବା—
2. Evacuation of the bowels (Apte).

ପୁରୀଷ ତ୍ୟାଗ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁରୀଷ+ତ୍ୟାଗ)—
Purīsha tyāga ମଳତ୍ୟାଗ; ଝାଡ଼ା ଫେରିବା; ହଗିବା—
(ପୁରୀଷୋତ୍ସର୍ଗ—ଅନ୍ୟରୂପ) Voiding excrement; evacuating the bowels.

ପୁରୀଷମ—ସଂ. ବି. (ପୁରୀଷ = ବିଷ୍ଠା + ମା ଧାତୁ = ପରିମାଣ କରିବା + ଅ; ବିରର ପିଠାଆଦି ଖାଇଲେ ମଳର ପରିମାଣ ଅଧିକ ହୁଏ)—ମାଷ; ବିର—Black-pulse bean Phaseolus Mas.
Purīshama

ପୁରୀଷାଧାନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପୁରୀଷ + ଆଧାନ)—୧ । ବିଷ୍ଠାଭାଣ୍ଡ—
Purīshādhāna 1, A receptacle or pot for ordure.
୨ । ଶରୀରସ୍ଥ ମଳଭାଣ୍ଡ—
2. The intestines of the body.

ପୁରୁ—ସଂ. ବି.—୧ । ଦେବଲୋକ; ସ୍ୱର୍ଗ—
Puru 1 The heaven.
୨ । ପୁଷ୍ପ ପରାଗ—2. The farina of flower; pollen.
(ପୁରୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । ଦେହ; ଶରୀର - 3. Body.
୪ । (ନାମ) ରାଜା ଯଯାତିଙ୍କ ଔରସରେ ଦୈତ୍ୟରାଜ ବୃଷପର୍ବାଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଜାତ କନିଷ୍ଠ କୁମାର; ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ଆଦି ପୁରୁଷ—4. Name of a king, the progenitor of the Pāṇḍabas.

[ଦ୍ର—ଏ ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶର ୬ଷ୍ଠ ରାଜା ଓ ଯଯାତିଙ୍କ କନିଷ୍ଠ ପୁତ୍ର ଥିଲେ; ଏ ପିତାଙ୍କ ଜରାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାରୁ ପିତା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟଭାର ନ ଦେଇ ଏହାଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟଭାର ଦେଇଥିଲେ। ଏ କୌରବ ଓ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ତଥା ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଓ ଭରତଙ୍କର ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଥିଲେ ।]

୫ । ଗ୍ରୀକ୍ ବୀର ସିକନର (ଆଲେକଜାଣ୍ଡର) ଭାରତକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା (ଖ୍ରୀ. ପୂ. ୩୨୭) ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ସିନ୍ଧୁ ନଦ ତଟରେ ବାଧା ଦେଇ ପରେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସନ୍ଧି କରିଥିବା ରାଜାବିଶେଷ—5. King Porus of India with whom Alexander had to fight before crossing the Indus and with whom he was obliged to make a treaty.
୬ । ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ—6. Name of a demon (ଯଥା—ଏହାକୁ ଇନ୍ଦ୍ର ବଧ କରିଥିଲେ—Apte).
୭ । ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ନଦୀବିଶେଷ—
7 Name of a river in India.
୮ । ବୃହତ୍ ସଂହିତା ବର୍ଣ୍ଣିତ ଦେଶବିଶେଷ (ହ. ଶ.)—
8. Name of an ancient country of India.

(ପୁରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ. (ପୃ ଧାତୁ = ପୂରଣ କରିବା + ଉ)—ପ୍ରଚୁର; ଅଧିକ—Too much; excessive; abundant; plentiful.

[ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ବିଶେଷଣ ପୂର୍ବେ ସମାସରେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ପ୍ରଚୁର, ବହୁ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅର୍ଥ ବୁଝାଏ । ଯଥା—ପୁରୁଲକ୍ଷ୍ମୀ, ପୁରୁହୂତ ।]

ଦେ. ବି ବେଧ; ମୋଟା—Thickness.
ଦେ. ବିଣ—ମୋଟ; ବହଳ—Thick; coarse.

ପୁରୁକୁତ୍ସ—ସଂ. ବି—ମାନ୍ଧାତାଙ୍କ ପୁତ୍ର—
Purukutsa Name of a king; son of Māndhātā.

[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କର ମାନସୀ କନ୍ୟା ନର୍ମଦା ଋଷିଶାପଗ୍ରସ୍ତା ହୋଇ ନଦୀତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ହରବଂଶ ଋଗ୍ବେଦରେ ଅଛି ଯେ ଦସ୍ୟୁ ନଗର ଧ୍ୱଂସ କରିବା ବିଷୟରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଏହାଙ୍କ ସହାୟତା କରିଥିଲେ ହ. ଶବ୍ଦସାଗର ।]

ପୁରୁଖା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୁରାତନ ବା ପ୍ରାକ୍ର)—୧ । ପୁରୁଣା—
Purukhā 1. Old.
ପୁର୍ଖା ୨ । ପ୍ରାଚୀନ—2. Ancient.
ପୁରଖା; ପୁରଖା ୩ । ବୃଦ୍ଧ—3 Old; aged.
ପୁର୍ଖା, ପୋରଖା } ଅନ୍ୟରୂପ ସ୍ୱରୁଖା ପୁରୁଖା ଲୋକମାନେ କହନ୍ତି, ଏ ସର୍ବନ୍ୟୁଗର ଠାକୁରଣୀ ଛନ୍ଦ—ଫକୀରମୋହନ, ଛମାଣ ଅଠପୁଣ୍ଡ ।
(ପୁରୁଖୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୪ । ଅନୁଭବୀ; ପ୍ରବୀଣ—4. Experienced.
୫ । ସୁପକ୍ୱ; ପୋଖତ—5. Matured.
୬ । ଜୀର୍ଣ୍ଣ—6. Decayed; worn out.
ଦେ. ବି—୧ । ପ୍ରବୀଣ ଓ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି—1. The elders; an old person of experience.
୨ । ବୃଦ୍ଧ ଲୋକ—2. Elderly person

ପୁରୁଖା କଥା—ଦେ. ବି—୧ । ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରବୀଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମୁଖନିଃସୃତ
Purukhā kathā ଉପଦେଶ—1. The advice or words uttered by the elders.
୨ । ମରହଟ୍ଟିଆ ବିଷୟ—2. Obsolete matters.
୩ । ବହୁ ଦିନର ପୁରୁଣା ଖବର—3. Stale news.
୪ । ପ୍ରାଚୀନ ବିଷୟ—4. Ancient matters.
୫ । ଆଗକାର କଥା—
5. Thing and association of the past.
୬ । ପ୍ରବଚନ; ପ୍ରବାଦ ବାକ୍ୟ—6. Proverbs.

ପୁରୁଖା ପୁରୁଖି ଦେ. ବିଣ. (ବହୁବଚନାର୍ଥରେ ଦ୍ୱିତ୍ୱ)—
Purukhā purukhi ପ୍ରାଚୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁଗଣ—
(ପୁର୍ଖାପୁର୍ଖି—ଅନ୍ୟରୂପ) Old persons or things.

ପୁରୁଜା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପୁର୍ଜା)—
Purujā ୧ । ମାରୁଆଡ଼ିମାନଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ହେଣ୍ଡିନୋଟ—1. Handnote current amongst the Marwari business-men.
ପୁର୍ଜା
ପୁରଜା, ପୁର୍ଜା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଖତ; ଋଣ ପତ୍ର—2. A slip of paper indicating a loan.

ପୁରୁଜିତ୍—ସଂ. ବି—୧ । ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ମାମୁ; କୁନ୍ତିଙ୍କ ଭାଇ—
Purujit 1. The maternal uncle of the Pāṇḍaba brothers.

[ଦ୍ର—ଏ କୁନ୍ତି ଭୋଜଙ୍କ ପୁତ୍ର ଓ କୁନ୍ତୀଙ୍କ ଭାଇ ।]

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. A name of Bishṇu.
୩ । (ଭାଗବତ) ଶଶବିନ୍ଦୁ ବଂଶୀୟ ରୁଚକ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର—
3. Name of a prince mentioned in the Bhāgabata.

ପୁରୁଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କ୍ରି—୧ । ଖାଲ ପୋତିବା—
Purundā 1. Filling up a ditch.

୨ । ଖାଲକୁ ପୋତି ସମତଳ କରିବା —
2. To level up a ditch.

ପୁରୁଡ଼(ଡ଼ି)—ଗ୍ରାମ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରୌଢ଼ି) ଧୃଷ୍ଟତା)—ପ୍ରୌଢ଼ି; ମୁହଁ
Purur<u>d</u>i(r<u>d</u>hi) ବାଲଙ୍ଗି; ଅଙ୍ଗାଳନ—Bragging;
ବାହାଦୁରୀ **ବାନଗୋ** braggadocio.
(ଯଥା—ଏ ଛୋକାଟା କେତେ ପୁରୁଡ଼ କରି କଥା କହୁଛି ମଁ !)

ପୁରୁଡ଼ିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କ୍ରି (ସଂ. ପୃ ଧାତୁ)—୧ । ଖାଲ ଆଦିକୁ
Purur<u>d</u>ibā ମାଟିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କରିବା—
1. To fill up a ditch.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା—
2 (fig) To be filled up with any thing.
(ଯଥା—ବର୍ଷା ପାଣିରେ ପୋଖରୀ କୂଅ ପୁରୁଡ଼ି ହୋଇ ଯାଇଛି ।)

ପୁରୁଡ଼ି ହେବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କ୍ରି.—(ଖାଲ ଜମି) ପୋତା ହୋଇ
Purur<u>d</u>i hebā ସମତୁଲ ହେବା—(a hole) To be
levelled up or filled up.

ପୁରୁଣା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୁରାଣ; ପୁରାତନ)—୧ । ପ୍ରାଚୀନ;
Purun<u>n</u>ā ପୁରାତନ—1. Old; ancient.
(ନୂଆ—ବିପରୀତ) ୨ । ପୁରୁଖା, ପ୍ରବୀଣ—2. Experienced.
୩ । ବହୁକାଳରୁ ଥିବା—3. Of long standing.
୪ । ବହୁକାଳ ହେଲା ସଞ୍ଚିତ —
4 Stored for a long time.
୫ । ଅତୀତ; ପୂର୍ବତନ—5. Former; late; past.
୬ । ବହୁ ପୁରୁଷାଗତ—6. Handed down from
generation to ganeration.
୭ । ଜୀର୍ଣ୍ଣ—7. Worn out; decayed.
୮ । ବୃଦ୍ଧ, ବୟସ୍କ—8 Aged.
୯ । ଯାହା ପୂର୍ବେ ଚଳୁ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚଳୁ ନାହିଁ—
9. Obsolete
ଦେ. ବିଣର ବିଣ.—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ; ମନ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ)—
ଅତ୍ୟନ୍ତ—Very; very much; excessive.
(ଯଥା—ପୁରୁଣା ମାଡ଼ୁଆ; ପୁରୁଣା ପାପୀ ।)
ଦେ ବି.—ପୁରାତନ ବିଷୟ ବା ପୂର୍ବତ୍ର ସଙ୍ଗୀ—
Former things or past associations; former companion or friend.

ଅରେ କିଛୁଣା । ନୂଆ ଦେଖି ପାଶୋରିଲୁ ପୁରୁଣା—ଚଗ.

ପୁରୁଣା କଥା—ଦେ. ବି.—୧ । ପ୍ରାଚୀନ ବିଷୟ—
Purun<u>n</u>ākathā 1. Ancient matter.
ପୁରାଣାକଥା **ପୁରାଣୀବାତ** ୨ । ପ୍ରବଚନ—
2. Proverb; ancient sayings.

ପୁରୁଣା କାଳ - ଦେ. ବି.—ଅତୀତକାଳ—
Purun<u>n</u>ā kāla The past; old times.
ପୁରାଣା କାଳ **ପୁରାଣାଜମାନା**

ପୁରୁଣା କାଳିଆ—ଦେ. ବିଣ.—୧ । ପ୍ରାଚୀନ କାଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ;ମରହଟ୍ଟୀୟ -
Purun<u>n</u>ā kā<u>l</u>iā 1. Of old times.
ସେକାଳେର **ପୁରାଣାକାଳକା** ୨ । ଯାହା ପୂର୍ବେ ଚଳୁଥିଲା; କିନ୍ତୁ
ବର୍ତ୍ତମାନ ଚଳୁନାହିଁ—Obsolete.

ପୁରୁଣା ଗୁଡ଼ - ଦେ. ବି.—(ସଂ ପୁରାତନ ଗୁଡ଼)—ଏକ ବର୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ
Purun<u>n</u>ā gur<u>d</u>a ସଞ୍ଚିତ ଗୁଡ଼—Molasses preserved
ପୁରାଣାଗୁଡ଼ **ପୁରାଣାଗୁଡ଼** for more than a year and
used as medicine.
[ଦ୍ର—ଏହା ପାଣ୍ଡୁ ପିତ୍ତ ଓ ବାୟୁ ରୋଗରେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ; ଏହା ଭକ୍ତ ସ୍ୱାଦବିଶିଷ୍ଟ ।]

ପୁରୁଣା ଘିଅ — ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପୁରାଣଘୃତ)—ଦଶବର୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ
Purun<u>n</u>ā ghia ସଞ୍ଚିତ ଘୃତ; ବହୁକାଳ ସଞ୍ଚିତ ଘୃତ—
ପୁରାଣା ଘି **ପୁରାଣା ଘି** Ghee which has been stored
for years.
[ଦ୍ର - ଏହା ମାଲିସ କଲେ ଶରୀର ବେଦନା କମିଯାଏ; ଏହା ବାତ ରୋଗ, ଶିରରୋଗ, କର୍ଣ୍ଣରୋଗ ଓ ଅପସ୍ମାର ଆଦି ରୋଗରେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ।]

ପୁରୁଣା ଚାଉଳ ଦେ. ବି.—ପୁରୁଣା ଧାନର ଚାଉଳ—
Purun<u>n</u>āchāu<u>l</u>a Rice, got from paddy more
ପୁରାଣୋଚାଲ **ପୁରାଣାଚାଉଳ** one year old.

ପୁରୁଣା ଧାନ—ଦେ. ବି—ଏ ବର୍ଷର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଉତ୍ପନ୍ନ
Purun<u>n</u>ā dhāna ଓ ସଞ୍ଚିତ ଧାନ୍ୟ—Paddy more than
ପୁରାଣାଧାନ **ପୁରାଣାଧାନ** one year old.

ପୁରୁଣା ପାପୀ—ଦେ. ବି—୧ । ମହା ପାପୀ—
Purun<u>n</u>ā pāpi 1. A great sinner.
ପୁରାଣୋପାପୀ ୨ । ଯେ ବହୁକାଳ ହେଲା ପାପ କରିଥାଏଁ—
ପୁରାଣାପାପୀ ପୁରାଣାପାପ 2. Old sinner; a confirmed
sinner; an old Adam.
୩ । ବହୁଦିନ ଅନୁଭବ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବୀଣ ବ୍ୟକ୍ତି—
3. A person of ripe experience.

ପୁରୁଣା ପୁରୁଣି—ଦେ. ବିଣ—(କଥା ଓ ଭିନ୍ନର ଅନର୍ଥକ ସହଚର
Purun<u>n</u>ā puruni ଶବ୍ଦ) —ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ପୁରାତନ (ଲୁଗା)—
ପୁରାଣାପୁରାଣା Old and worn out (cloth)
(ପୁରୁଣା ଫୁରୁଣା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଘରେ ଯେତେ ଥିଲା ପୁରୁଣା ପୁରୁଣି ସବୁ ଦେ ଅଛି ଅରେ ।
ଭୁଜାଇ—ସାରଥି ବାହା ।

ପୁରୁଣା ପୁଲିସ୍—ଦେ. ବି—(ବ୍ୟଙ୍ଗାର୍ଥ)—ଭାରତ ବର୍ଷରୁ ପ୍ରଥମେ
Purun<u>n</u>ā pulis ଇଂରେଜମାନେ ଆସିବା ସମୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ପୁଲିସ-
ପୁରାଣାପୁଲିସ The Police which were formerly
maintained by the Government in the
early age of British occupation of India.
[ଦ୍ର—ପୂର୍ବେ ଅପରାଧୀ ବା ସନ୍ଦେହୀ ଆସାମୀଠାରୁ ଅପରାଧ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବାହାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଆସାମୀଙ୍କୁ ନାନାପ୍ରକାର ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ କରୁଥିଲେ । ଦେଶର ଶିକ୍ଷାବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସରକାର ତାହା ନ ହେବା ପାଇଁ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ଓ କଟକଣା କରି ଅଛନ୍ତି । ଅତଏବ ପୂର୍ବକାଳର ପୁଲିସ ଅତ୍ୟାଚାର ବିଷୟର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଲୋକେ ଏହି ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଆନ୍ତି ।]

ପୁରୁଣାବନ୍ଧୁ—ଦେ. ବ—୧ । ଆପଣା ବଂଶ ସଙ୍ଗେ ଯାହାଙ୍କର ଅନେକ
Purunabandhu ପୁରୁଷ ହେଲା ବୈବାହିକ ସୂତ୍ରରେ ବନ୍ଧୁତା ଅଛି-
ପୁରାଣୋବନ୍ଧୁ **पुराणबन्धुस्त** 1. A person whose family is related to one's family by ties of marriage for generations.

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପୂର୍ବତନ ବନ୍ଧୁ—
2. An old friend.

ପୁରୁଣି—ଦେ. ବ—ପୁନର୍ନବା (ଦେଖ)
Puruni Punarnabā (See)

ପୁରୁଦ—ସଂ. ବ (ପୁରୁ=ପ୍ରଚୁର+ଦା ଧାତୁ=ଦେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Purudā ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ—Gold

ପୁରୁଦଂଶକ—ସଂ. ବ (ପୁରୁ=ଅଧିକ+ଦଂଶକ)—୧ । ହଂସ—
Purudamsaka 1. Swan.

୨ । ବତକ; ପାଣ୍ଡିହଂସ—2. Goose; gander,

ପୁରୁଦ୍ରୁହ—ସଂ. ବ (ପୁରୁ=ଅଧିକ+ଦ୍ରୁହ୍ ଧାତୁ=ଅନିଷ୍ଟ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Purudruha ଅ)—ଇନ୍ଦ୍ର—Indra.

ସଂ. ବିଣ—ବିଶେଷ ହିଂସାକାରୀ—
Very revengeful; malicious; malignant.

ପୁରୁଧା—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ (ପୁରୁ=ବହୁ+ପ୍ରକାରାର୍ଥେ ଧା)—ବହୁଧା;
Purudhā ବହୁପ୍ରକାରରେ—In various ways or kinds.

ପୁରୁଭୁଜ—ସଂ. ବ (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର ପୁରୁ=ବହୁ; ଭୁଜ ଯାହାର)—
Purubhuja ୧ । ଏକପ୍ରକାର ସାମୁଦ୍ରିକ କୀଟ—1. The Polyp; a sea animal of the coral kind resembling boughs of a tree.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ପ୍ରବାଲଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ଓ ଜାଲପରି ଦେଖାଯାନ୍ତି ।]

୨ । ବହୁଭୁଜବିଶିଷ୍ଟ ଏକପ୍ରକାର ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ—
2 The devil fish; Octopus; the cuttle fish.

ପୁରୁଭୋଜା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୁରୁ=ଅଧିକ+ଭୁଜ ଧାତୁ=ଖାଇବା+
Purubhojā ଅସ୍; ପୁରୁଭୋଜସ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା ୧ବ)—
ଯେ ଖୁବ ଖାଇ ପାରେ; ପେଟୁ—
Gluttonous; greedy.

ସଂ. ବ—ମେଷ; ମେଣ୍ଢା (ହି. ଶ.)—Sheep.

ପୁରୁଷ—ସଂ. ବ. (ପୃ ଧାତୁ=ପୂରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ ଅନ୍ୟର
Purusha ଅଭାବକୁ ବା ଶୂନ୍ୟତାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ କିମ୍ବା ପୁରୁ=
ଦେହରେ+ଶୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ଦେହରେ
ଶୟନ କରେ ବା ଥାଏ; ଅନ୍ୟ ସଂ. ଆକାର ପୁରୁଷ)—

୧ । ମନୁଷ୍ୟ; ନର—1. Man; person.

୨ । ପୁମାନ; ପୁଂଜାତି; ନରଜାତି—
2. Human being; mankind.

[ଦ୍ର—ନରଜାତି ନର ଓ ନାରୀମାନଙ୍କର ସମଷ୍ଟି, ଅଣ୍ଡିରା ଓ ମାଇ ଉଭୟଙ୍କଦ୍ୱାରା ନରଜାତି ଗଠିତ । ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଶୁକ୍ରଜାତିରେ ଓ ନାରୀଙ୍କୁ ଶୁକ୍ରଜାତିରେ ବିଭକ୍ତ କରା ଯାଇଅଛି । ଯଥା—ନରଜାତି :—୧. ଶଶ=ମୃଦୁସ୍ୱଭାବ, ରମଣୀୟ, ଗୁଣବାନ୍ ଓ ଧାର୍ମିକ । ୨. ମୃଗ=ମଧୁରଭାଷୀ, ସୁଦେହ, ଭୀରୁ, ଗୁଣବାନ୍ ଓ ସତ୍ୟବାଦୀ । ୩. ବୃଷ=ନଭାଙ୍ଗ, ଶୀଘ୍ରକାମ ଓ ବଳବାନ୍ । ୪. ଅଶ୍ୱ=ଦୀର୍ଘାଙ୍ଗ ଓ ପରାକ୍ରମୀ ।

ନାରୀଜାତି :—୧. ପଦ୍ମିନୀ=ପଦ୍ମଗନ୍ଧା, ସୁକୁମାରୀ, ପ୍ରେମଶୀଳା, କୋମଳଭାଷିଣୀ, କ୍ଷୀଣଦେହା, ଧାର୍ମିକା ଓ ସ୍ୱାମୀଭକ୍ତା । ୨. ଚିତ୍ରିଣୀ=ସୁନ୍ଦରୀ, ଚଞ୍ଚଳମତି ଓ ସ୍ନେହଶୀଳା । ୩. ଶଙ୍ଖିନୀ=ଦୀର୍ଘକାୟା, ଦୀର୍ଘକେଶା, ନାତିସ୍ଥୂଳା, ନାତିକୃଶା, ଚଞ୍ଚଳମତି, କ୍ରୋଧସ୍ୱଭାବା ଓ ରତିସମୁତ୍ସୁକା । ୪. ହସ୍ତିନୀ=ବୃହଦ୍ଦେହା, ନିଷ୍ଠୁରସ୍ୱଭାବା ଓ କାମୁକା ।

ନରଜାତିର ୧ମ, ୨ୟ, ୩ୟ ଓ ୪ର୍ଥ ଜାତି ଯଥାକ୍ରମେ ନାରୀଜାତିର ୧ମା, ୨ୟା, ୩ୟା ଓ ୪ର୍ଥୀ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଯୋଗ୍ୟ କର ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ କଥିତ ।]

୩ । ଅଣ୍ଡିରପୁଅ; ଅଣ୍ଡିରା ଜୀବ—3. Male being.

୪ । ଜଣ; ବ୍ୟକ୍ତି—4. Individual.

୫ । ପରମାଣୁ—5. Atom.

୬ । (ପୁର=ଶରୀର+ବସ୍ ଧାତୁ=ବାସ କରିବା+ଅ) ଆତ୍ମା—
6. The soul.

୭ । ବିଷ୍ଣୁ; ଈଶ୍ୱର; ଆଦିପୁରୁଷ—7. God Bishnu.

୮ । ବ୍ରହ୍ମା—8. Brahmā.

୯ । ଜୀବନ—9. Life.

୧୦ । ପରଂବ୍ରହ୍ମ; ପରମାତ୍ମା—10. The Universal Soul; the divine spirit or essence of the universe.

୧୧ । ବନ୍ଧୁ—11. Friend.

୧୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) କ୍ରିୟା ବା ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ପରିଚୟ—
12. (grammar) The person; the distinguishing quality of a noun or verb.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣରେ ଇଂରାଜି ବ୍ୟାକରଣ ଅନୁକରଣରେ ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ 'ମୁଁ', ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ 'ତୁମ୍ଭେ' ଓ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ 'ସେ'; ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣରେ 'ଆମ୍ଭେ' ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷ, 'ତୁମ୍ଭେ' ମଧ୍ୟମ ପୁରୁଷ ଓ 'ସେ' ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଅଟେ ।]

ଦେ. ବ—୧ । ପୁନ୍ନାଗ (ଦେଖ)—1. Punnāga (See)

ବନ୍ଧୁରଗ କରସଙ୍ଗ ପଦ୍ମୋଧର ଫଳଭୁଙ୍ଗ ପୁରୁଷ ପ୍ରକାଶି ରଙ୍ଗନକ୍ଷ—
ଉଦ୍ଧ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପୁରୁଷ ୨ । ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନକାଳ—
ପୀଢ଼ି 2. The life-time of a man.

ତଥା ଚ ଚିତ୍ତଲେ କଲଷେ, ମଣିଷ ଚିତ୍ତଲେ ପୁରୁଷେ । ଭଗ ।

୩ । କ୍ରମାଗତ ବଂଶଧର ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ—3. Generation; successive generation in a family.

ଚିତ୍ରାର ଚତୁର୍ଥ ପୁରୁଷ ମୁଁ ସତ ଚରିତ୍ର ତା କରେ—
ଉଦ୍ଧ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

୪ । ଉପରକୁ ହାତ ଟେକି ଠିଆ ହେବା ପୁରୁଷର ଉଚ୍ଚତା ପ୍ରମାଣ; ୪ଯ ହାତ—4. A height of one person

with the arms raised up; about seven feet.

(ଯଥା—ଏ ଘୋଷଣାରେ ଗୃହ ପୁରୁଷ ପାଣି ଅଛି ।)

ପୁରୁଷକ—ସଂ. ବି. (ପୁରୁଷ+ଭୁଲ୍ୟାର୍ଥେ. କ)—ଅଶ୍ୱାଦି ପଶୁଙ୍କର ଦୁଇଟି
Purushaka ଆଗ ଗୋଡ଼କୁ ଟେକି ଦେଇ ଦୁଇଟି ପଛ ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହେବାର ଭଙ୍ଗୀ—The rearing of a horse; the standing posture of a beast on its hind legs with the fore legs in the air; rampant posture of a beast.

ପୁରୁଷକାର—ସଂ. ବି. (ପୁରୁଷ + କାର = କରଣ)—୧ । ପୁରୁଷତ୍ୱ—
Purushakāra 1. Manliness.

୨ । ପୁରୁଷର ଚେଷ୍ଟା, ଯତ୍ନ ବା ପୌରୁଷ—
2. Human activity; manly spirit; valour; prowess; energy.

୩ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉଦ୍ୟମ ବା ଚେଷ୍ଟା—
3. Individual exertion; manly effort.

୪ । ଉତ୍ସାହ—4. Vigour.

ପୁରୁଷ କୁଞ୍ଜର—ସଂ. ବି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୁରୁଷ—
Purusha kuñjara An ancient person.

(ପୁରୁଷ ପୁଙ୍ଗବ, ପୁରୁଷ ପୁଣ୍ଡରୀକ, ପୁରୁଷ ବ୍ୟାଘ୍ର, ପୁରୁଷର୍ଷଭ, ପୁରୁଷ ସିଂହ, ପୁରୁଷ କେଶରୀ, ପୁରୁଷ ନାଗ—ସମାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ)

ପୁରୁଷ କେଳି—ସଂ. ବି—ପୁରୁଷାଇତ (ଦେଖ)
Purusha keli Purushāita (See)

ବିରଚୟତି ଯେ ରମଣୀ ରହସି ଯତନେ ପୁରୁଷକେଳି ।
ଭଟ୍ଟ. ବୈଦେହୀବେଳାସ ।

ପୁରୁଷ ଗ୍ରହ—ସଂ. ବି (ମ. ପ. ଲୋ; ପୁରୁଷାତ୍ମକ ଗ୍ରହ)—
Purusha graha (ଜ୍ୟୋତିଷ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ମଙ୍ଗଳ ଓ ବୃହସ୍ପତି ଗ୍ରହ—(astrology) The planets Sun, Mars and Jupitor.

ପୁରୁଷତା(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବି. (ପୁରୁଷ+ଭାବାର୍ଥେ ତା. ତ୍ୱ)—
Purushatā(twa) ୧ । ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ; ମନୁଷ୍ୟର ଧର୍ମ—
1. Manliness; manhood.

୨ । ପୌରୁଷ; ଉତ୍ସାହ; ଉଦ୍ୟମ—
2. Manly vigour; energy.

୩ । ପୁଂସ୍ତ୍ୱ; ଅଣ୍ଡିରପଣିଆ; ସ୍ତ୍ରୀସଙ୍ଗମସାମର୍ଥ୍ୟ—
3. Virility; potency; ability to cohabit with a woman.

୪ । ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ ଶୌର୍ଯ୍ୟ; ବୀର୍ଯ୍ୟ; ବିକ୍ରମ—
4. Manly valour; prowess.

୫ । ବୀରତ୍ୱ; ସାହସ—
5. Heroism; valour, courage.

୬ । ବଳ; ପରାକ୍ରମ—6. Might; prowess.

ପୁରୁଷତ୍ୱ ନାଶ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁରୁଷତ୍ୱ+ନାଶ)—
Purushatwa nāśa ପୁଂସ୍ତ୍ୱ ଲୋପ; ପୁରୁଷ ପଣିଆର ବିନାଶ; ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗମରେ ଅପାରଗତା; ନପୁଂସକତା—
Impotence; loss of manhood.

(ପୁରୁଷତ୍ୱ ଲୋପ, ପୁରୁଷତ୍ୱ ହାନି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁରୁଷତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—
Purushatwa prakāśa ବୀରତ୍ୱ ବା ବିକ୍ରମ ଦେଖାଇବା—
Display of manliness.

ପୁରୁଷତ୍ୱ ବର୍ଜିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ପୁଂସ୍ତ୍ୱହୀନ; ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗମରେ
Purushatwa barjita ଅସମର୍ଥ—1. Impotent.

୨ । ଶୌର୍ଯ୍ୟହୀନ—2. Devoid of courage.

(ପୁରୁଷତ୍ୱବିହୀନ, ପୁରୁଷତ୍ୱହୀନ, ପୁରୁଷତ୍ୱଶୂନ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁରୁଷତ୍ୱ ବିଶିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ସ୍ତ୍ରୀସଙ୍ଗମ ଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ—
Purushatwa bisishṭa Potent; virile.

(ପୁରୁଷତ୍ୱବାନ୍, ପୁରୁଷତ୍ୱଯୁକ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁରୁଷ ଦଘ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରୁଷ+ପରିମାଣାର୍ଥେ. ଦଘ୍ନ)—
Purusha daghna ୧ । ଉଚ୍ଚରେ ଏକ ପୁରୁଷ ପରିମିତ; ପୁରୁଷେ ଉଚ୍ଚ—
(ପୁରୁଷ ଦ୍ୱୟସ—ଅନ୍ୟରୂପ)
1. As high as a man.

୨ । ପ୍ରାୟ ୫½ ହାତ ଉଚ୍ଚ—2. 5½ feet high.

ପୁରୁଷ ଦ୍ୱେଷୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁରୁଷ+ଦ୍ୱିଷ୍ ଧାତୁ = ଦ୍ୱେଷ କରିବା +ଇନ୍)—ମନୁଷ୍ୟଘୃଣାକାରୀ; ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ଗନ୍ଧାନ୍ତ—
Purusha dweshi
(ପୁରୁଷ ଦ୍ୱେଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
Misanthrope; man-hater.

ପୁରୁଷ ଧର୍ମ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁରୁଷ+ଧର୍ମ)—
Purusha dharma ପୌରୁଷ; ମନୁଷ୍ୟତା—Manliness.

ପୁରୁଷ ନକ୍ଷତ୍ର—ସଂ. ବି—ହସ୍ତା, ମୂଳା, ଶ୍ରବଣା, ପୁନର୍ବସୁ, ମୃଗଶିରା ଓ
Purusha nakshatra ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ର; ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ୨୭ ନକ୍ଷତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ୧୩ଶ, ୧୯ଶ, ୨୨ଶ, ୭ମ, ୫ମ ଓ ୮ମ ନକ୍ଷତ୍ର—
The 13th, 19th, 22nd, 7th, 5th and 8th asterism in Hindu astrology.

ପୁରୁଷ ପରମ୍ପରା—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—
Purusha paramparā ବଂଶ ପରମ୍ପରା; ବଂଶାନୁକ୍ରମ; ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମ; ବଂଶର ଏକ ପୁରୁଷଠାରୁ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହିପରି କ୍ରମ— Successive generations.

ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ— ପୁରୁଷପରମ୍ପରାକ୍ରମେ (ଦେଖ)
Purusha paramparā krame (See)

ପୁରୁଷ ପରମ୍ପରା କ୍ରମେ— ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—ବାପ ପରେ ପୁଅ ଓ ପୁଅ
Purusha paramparā krame ପରେ ନାତି ଏହିପରି କ୍ରମରେ—
From generation to generation; for successive generations.

ପୁରୁଷ ପରମ୍ପରା ଗତ—ସଂ. ବିଣ. (୫ମୀ ତତ୍; ପୁରୁଷ ପରମ୍ପରା+
Purusha paramparā gata ଗତ = ଆଗତ)—
ବହୁ ପୁରୁଷରୁ ଗଡ଼ି ଆସୁଥିବା—Transmitted through successive generation; traditional; hereditary.

ପୁରୁଷ ପଶୁ—ସଂ. ବି—ପଶୁ ପରି ଆଚରଣକାରୀ ପୁରୁଷ—
Purusha paśu A beastly man; a brutish person.

ପୁରୁଷ ପୁର—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ପ୍ରାଚୀନ ଗାନ୍ଧାର ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ;
Purusha pura ଆଧୁନିକ ପେଶୱାର—
The ancient name of Peshawar.

ପୁରୁଷ ପ୍ରକୃତିକା ନାରୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ପୁରୁଷର ସ୍ୱଭାବବିଶିଷ୍ଟ ନାରୀ;
Purusha prakṛutikā nāri ଅଣ୍ଡିରଚଣ୍ଡୀ—
A virago; an amazon.

ପୁରୁଷ ପ୍ରଧାନ—ସଂ. ବି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି—
Purusha pradhāna An eminent person.
(ପୁରୁଷ ଶ୍ରେଷ୍ଠ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁରୁଷବାର—ସଂ. ବି—(ହିନ୍ଦୁ ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ) ରବି, ମଙ୍ଗଳ,
Purushabāra ବୃହସ୍ପତି ଓ ଶନିବାର (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Sunday, Tuesday, Wednesday and Saturday of the week.

ପୁରୁଷ ବିହାର—ଦେ. ବି—ପୁରୁଷାଇତ (ଦେଖ)
Purusha bihāra Purushāita (See)

ପୁରୁଷ ବିହାର ହାର କଣେ ହୁଡ଼ କର କଭ ବୋଲୁ କଲ୍ପ ସେ ବାହାର ହାର ।
ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମସ୍ତୁତିନିଧ ।

ପୁରୁଷ ମେଧ—ସଂ. ବି—ନରମେଧ; ଯେଉଁ ଯଜ୍ଞରେ ନର ବଳି ଦିଆ
Purusha medha ଯାଉଥିଲା—A vedic sacrifice in which a man was offered as a sacrifice.

[ଦ୍ର—ଏ ବୈଦିକ ଯଜ୍ଞ କରିବାକୁ କେବଳ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନେ ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ । ଏ ଯଜ୍ଞ ତିନି ଶୁକ୍ଳ ଦଶମୀ ଦିନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ୪୦ ଦିନରେ ସମାପ୍ତ ହେଉଥିଲା । ଯଜ୍ଞର ସମାପ୍ତି ପରେ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ଏ ଯଜ୍ଞର ବିଧାନ ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦର ୩୧ଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଓ ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣରେ ଅଛି । (ହି. ଶ.) ।]

ପୁରୁଷ ମେଧି—ଦେ. ବି.—ପୁରୁଷ ମେଧ (ଦେଖ)
Purusha medhi Purushamedha (See)

ପୁରୁଷ ମେଧି ଯଜ୍ଞ କଲ,
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ନୃପବର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୁରୁଷ ରତି—ସଂ. ବି.—ପୁରୁଷାଇତ (ଦେଖ)
Purusha rati Purushāita (See)

ପୁରୁଷ ରାଶି—ସଂ. ବି—(ଜ୍ୟୋତିଷ) ମେଷ, ମିଥୁନ, ସିଂହ, ତୁଳା, ଧନୁ ଓ
Purusha rāsi କୁମ୍ଭ—The 6 signs of zodiac, viz—the ram (Aries); the twins (Gemini); the lion (Leo); the balance (Libra); the bow man (Sagitarius) and the pitcher (Aquarius.)

ପୁରୁଷ ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ—ସଂ. ବି.—ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଶ୍ରେଷ୍ଠପୁରୁଷ;
Purusha śārddula ପ୍ରଧାନ ଲୋକ—A distinguished man; a superior person; a lord amongst men; an excellent man.

[ଦ୍ର—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅର୍ଥରେ କୁଞ୍ଜର, ପୁଙ୍ଗବ, ବ୍ୟାଘ୍ର, ସିଂହ, ନାଗ, ବୃଷଭ, କେଶରୀ ଆଦି ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଧାନ ପଶୁ ଓ ପୁଣ୍ଡରୀକ (ପଦ୍ମ) ଶବ୍ଦ ଆଦି ନର ଓ ପୁରୁଷାଦି ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପୁରୁଷ ଶ୍ରେଷ୍ଠ—ସଂ. ବି.—(୭ମୀ ତତ୍; ପୁରୁଷ+ଶ୍ରେଷ୍ଠ) —ପୁରୁଷ ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ
Purusha śreshtha (ଦେଖ)—Purusha śārddula (See)

ପୁରୁଷସୂକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଋଗ୍ବେଦ ୧୦ମ ମଣ୍ଡଳର ନବତିତମ ସୂକ୍ତ)—
Purusha sūkta ବେଦୋକ୍ତ ଷୋଳ ଗୋଟି ମନ୍ତ୍ର—
16 mantras of the Vedas.

[ଦ୍ର—ଏହା ବିଶ୍ୱରୂପୀ ପରମ ପୁରୁଷଙ୍କର ସ୍ତବ ଅଟେ ।]

ପୁରୁଷା—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପୁରୁଷ ସ୍ଥଳରେ ଓଡ଼ିଆ ପଦ୍ୟ ଓ ଗୀତାଦିରେ
Purushā ବ୍ୟବହୃତ)—ମନୁଷ୍ୟ—Man.

ଜନମ ମରଣ ଜରଷା, ଏହା ନ ଜାଣେ ପୁରୁଷା—ଭବଚନ ।

ପୁରୁଷାଇତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁରୁଷାୟିତ)—ବିପରୀତ ରତି (ଯହିଁରେ ସ୍ତ୍ରୀ
Purushāita ପୁରୁଷ ଉପରେ ଉପବିଷ୍ଟା ହୁଏ)—Inverted sexual intercourse; a pose in copulation in which the woman plays the man.

ପୁରୁଷାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋପ; ପୁରୁଷତା ଜ୍ଞାପକ ଅଙ୍ଗ)—ପୁଂ. ଚିହ୍ନ;
Purushāṅga ଲିଙ୍ଗ—The male organ; the penis.

ପୁରୁଷାଦ—ସଂ. ବି. (ପୁରୁଷ+ଅଦ୍ ଧାତୁ=ଖାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Purushāda ୧ । ନରମାଂସଭୋଜୀ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Cannibal.
୨ । ରାକ୍ଷସ—2. A demon.

ପୁରୁଷାଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁରୁଷ+ଆଦ୍ୟ)—୧ । ଆଦି ପୁରୁଷ;
Purushādya ବିଷ୍ଣୁ—1. Bishṇu.
୨ । ଆଦିନାଥ ନାମକ ଜୈନବିଶେଷ—
2. The name of a Jaina saint.
୩ । ରାକ୍ଷସ (ହି. ଶ.)—3. Demon.

ପୁରୁଷାଧମ—ସଂ. ବିଣ. (୭ମୀ ତତ୍; ପୁରୁଷ+ଅଧମ)—ନରାଧମ; ଅତି
Purushādhama ନୀଚ (ବ୍ୟକ୍ତି)—Vile; base (person).

ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମ—ସଂ. ବି.—ପୁରୁଷ ପରମ୍ପରା (ଦେଖ)
Purushānukrama Purusha paramparā (See)

ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ.—ପୁରୁଷପରମ୍ପରାକ୍ରମେ (ଦେଖ)
Purushānukrame Purusha paramparā krame (See)

ପୁରୁଷାୟିତ—ସଂ.ବି. (ପୁରୁଷ + ଆୟ + ଇତ୍)—୧ । ପୁରୁଷାଇତ (ଦେଖ)
Purushāyita 1. Purushāita (See)

ବିଦ୍ୟାରେ ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ ଭକ୍ତ ପୁରୁଷାୟିତ । ଭକ୍ତ. ଚୈତନ୍ୟଶତକାଷ ।

୨ । ପୁରୁଷ ପରି କର୍ମ କରିବା—
2. Acting like a man (Apte).
୩ । ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ ଆଚରଣ—
3 Manly conduct (Apte).

ପୁରୁଷାୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁରୁଷ+ଆୟ+ଇତ୍; ଯେ ପୁରୁଷ
Purushāyitā ହୁଏ ସେ ପୁରୁଷ ପାଲଟିବା)—ରତି କାଳରେ ପୁରୁଷର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବା (ସ୍ତ୍ରୀ)—(a woman) Playing the man during coitus.

ପୁରୁଷାୟୁଷ—ସଂ. ବି. (ପୁରୁଷ+ଆୟୁସ୍+ଅ) – ମନୁଷ୍ୟର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରମାୟୁ
Purushāyusha ଶହେ ବର୍ଷ (ହି. ଶ.)—A period of 100 years.

ପୁରୁଷାର୍ଥ—ସଂ. ବି. (ପୁରୁଷର ଅର୍ଥ = ପ୍ରୟୋଜନ) —୧ । ପୁରୁଷର
Purushārtha ପ୍ରୟୋଜନ ସାଧକ ବର୍ଗ ଚତୁଷ୍ଟୟ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ—1. The 4 aims of human existence viz duty; riches; desire and final beatitude.

୨ । ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ଲକ୍ଷ—2. The summum bonum of human existence.

୩ । ସୁଖ—3. Happiness.

୪ । ମୁକ୍ତି—4. Salvation.

୫ । ସଂସାର—5. The world.

[ଦ୍ର—ସାଙ୍ଖ୍ୟ ମତରେ ତ୍ରିବିଧ ଦୁଃଖର ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବୃତ୍ତି (ମୋକ୍ଷ) ହିଁ ପରମ ପୁରୁଷାର୍ଥ । ପ୍ରକୃତି ପୁରୁଷାର୍ଥ ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ଯତ୍ନ କରୁଛି, କିନ୍ତୁ ପୁରୁଷ ପ୍ରକୃତିର ଧର୍ମକୁ ଆପଣାର ଧର୍ମ ବୋଲି ବିଚାରି ଆପଣା ସ୍ୱରୂପକୁ ଭୁଲିଯାଉଛି । ପୁରୁଷର ସ୍ୱରୂପ ଜ୍ଞାନ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁରୁଷ ପ୍ରକୃତିକୁ ଛାଡ଼ି ପାରେ ନାହିଁ । ପୁରାଣ ମତରେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ ପୁରୁଷାର୍ଥ ଅଟେ । ଚାର୍ବାକ ମତରେ କାମିନୀ ସଙ୍ଗଜନିତ ସୁଖହିଁ ପୁରୁଷାର୍ଥ ଅଟେ—ହି. ଶ]

୨ । ପୁରୁଷକାର; ପୌରୁଷ; ଉଦ୍ୟମ (ହି. ଶ)
6. Manly exertion.

ଦଇବ ପୁରୁଷାର୍ଥ ପଇଲ ନୁଶାଇ ।
କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ. ବନ.

୨ । ବଳ; ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ୍ୟ (ହି. ଶ)
7. Strength; potency.

ଦେ. ବି.—୧ । ବାହାଦୁରୀ; ପ୍ରଶଂସା—1, Credit; praise;

ଗୋଡ଼ାଇଲେ ପୁରୁଷାର୍ଥ ଅଟଇବା ଧାଇଁ
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଉଦ୍‌ଯୋଗ।

୩ । ପରିଶ୍ରମ—3. Labour.

ପୁରୁଷାର୍ଥୀ—ସଂ. ବିଶ. (ପୁରୁଷାର୍ଥ + ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ) ୧ । ଉଦ୍‌ଯୋଗୀ;
Purushārthī ଉଦ୍ୟମୀ—1. Exerting.

୨ । ପରିଶ୍ରମୀ—2. Laborious.

୩ । ବଳୀ; ସାମର୍ଥ୍ୟବାନ୍—3 Strong; powerful.

ପୁରୁଷାଶୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁରୁଷ + ଅଶ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ)
Purushāsī ୧ । ନରମାଂସ ଭକ୍ଷକ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Cannibal.
ପୁରୁଷାଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ରାକ୍ଷସ—2. Demon.

ପୁରୁଷେ—ଦେ. ବିଶ.—ପୁରୁଷର ଉଚ୍ଚତାଠାରୁ ଏକ ହାତ ଉଚ୍ଚ ବା
Purushe ଗଭୀର—As high or deep as a man.
ଏକପୁରୁଷ ଏକପୁରୁଷା with his arms and fingers raised up.
(ଯଥା—ଏ ଯୋଖରାରେ ପୁରୁଷେ ପାଣି ଅଛି ।)

ଦେ. ବି.—ବଂଶର ଏକ ପୁରୁଷର ଜୀବିତ କାଳ—
Life-time of one generation.
(ଯଥା—ମିଶ୍ରବଂଶ ଜମିଦାରୀ ପୁରୁଷେ ମାତ୍ର ଭୋଗ କଲେ ।)

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ—ସଂ. ବି. (ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତମ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ)—
Purushottama ୧ । ପୁରୁଷଶ୍ରେଷ୍ଠ; ନରପୁଙ୍ଗବ—
1. Best of men; chief among men; an eminent man.

୨ । ଭଗବାନ୍, ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishṇu.

୩ । ଜୈନ ବିଶେଷ—3. Name of a Jaina Saint.

୪ । ଜଗନ୍ନାଥ କ୍ଷେତ୍ର; ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର; ନୀଳାଚଳ ଧାମ; ପୁରୀ—
4. The town of Puri, the seat of Lord Jagannath.

କହନ୍ତି ଯେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ
ନିଜ ବିଦ୍ୟାସ ଅନୁପମ. ଯଶୋବନ୍ତ—ପ୍ରେମଭକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା.

୫ । ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ର ଆଦିଙ୍କ ପ୍ରତି ସର୍ବଦା ଉଦାସୀନ; ନିଷ୍ପାପ ପୁରୁଷ (ହି.ଶ)
6. A sinless person who is indifferent alike to a friend or foe.

୬ । ମଳମାସ; ଅଧିମାସ (ହି. ଶ)
6. An intercalary month.

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାସ—ଦେ. ବି.—(ନାମ)—ଜନୈକ ଓଡ଼ିଆ କବି—
Purushottama dāsa An Oriya poet.

[ଦ୍ର—ଏ କବି ଗଉଡ଼ କୁଳରେ ଜାତ ହୋଇଥିଲେ । 'ଗଙ୍ଗା-ମାହାତ୍ମ୍ୟ' ଏହାଙ୍କ ରଚିତ ପ୍ରଧାନ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଟେ ।]

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଉତ୍କଳର ସ୍ୱାଧୀନ ନରପତି—
Purushottama deba. An independent king of Utkal.

[ଦ୍ର—(ଖ୍ରୀ ୧୪୬୫—୧୪୯୪) କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ଉପପତ୍ନୀଙ୍କ ପୁତ୍ର । କପିଳେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ରାଣୀମାନଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ୧୮ ପୁତ୍ର ଜାତ ହୋଇଥିଲେହେଁ ଏହାଙ୍କ ଗୁଣରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଏହାଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ରୂପେ ମନୋନୀତ କରିଥିଲେ । କପିଳେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ରମାନେ ଏହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବିଦ୍ରୋହାଚରଣ କଲେ କିନ୍ତୁ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ସେମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରିଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ରାଜ୍ୟ ଦେଇ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସାମନ୍ତ ରାଜାରୂପେ ରଖାଇଦେଲେ । ସେ କାଞ୍ଚିରାଜ୍ୟ ଜୟ କରି କାଞ୍ଚିରାଜାଙ୍କ ଜେମା ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କ ପାଣି ଗ୍ରହଣ କଲେ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ କର୍ଣ୍ଣାଟ ଜୟ କରିଥିଲେ; ବିଶେଷ ବିଦ୍ୟାନୁରାଗୀଥିଲେ । ଏ ନିଜେ ସଂସ୍କୃତରେ ପଣ୍ଡିତ ଥାଇ 'ତ୍ରିକାଣ୍ଡ ଶେଷ' ନାମକ ସଂସ୍କୃତ ଅଭିଧାନ ରଚନା କରିଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କର ସଭାପଣ୍ଡିତ ବିଶ୍ୱନାଥ ମହାପାତ୍ର 'ସାହିତ୍ୟ-ଦର୍ପଣ' ନାମକ ସଂସ୍କୃତ ଅଲଙ୍କାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରାମାଣିକ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଏ ପୁରୀଜିଲ୍ଲାରେ ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମପୁର ଓ ବୀର-ପୁରୁଷୋତ୍ତମପୁର ଶାସନମାନ ବସାଇଥିଲେ ।

କୃପାସିନ୍ଧୁ—ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସ ।]

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ପାର୍ଥୀ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଜନୈକ ସଂସ୍କୃତ ଟୀକାକାର—
Purushottama pārthi Name of an Oriya Commentator.

[ଦ୍ର—'ଅନାର୍ଘ୍ୟରାଘବ ଟୀକା' ଏହାଙ୍କ ରଚିତ ଗ୍ରନ୍ଥ—ତାରିଣୀ. ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସ ।]

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମାନଧାତା—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଜନୈକ ଉତ୍କଳୀୟ କବି—
Purushottama mānadhātā Name of an Oriya Raja and poet.

[ଦ୍ର—ଏ କବି ନବଦୁର୍ଗ ରାଜ୍ୟର ରାଜାଥିଲେ । 'ଶୋଭାବତୀ' କାବ୍ୟର ପ୍ରଣେତା । ତାରିଣୀ. ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସ ।]

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମିଶ୍ର—ଦେ. ବ.—(ନାମ)—ଜନୈକ ଓଡ଼ିଆ କବି—
Purushottama miśra An Oriya poet.

[ଦ୍ର—ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗର କବି । 'ସଙ୍ଗୀତ ନାରାୟଣ' ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ । ଜଗବନ୍ଧୁ—ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ।]

ପୁରୁଷ୍କାର—ଦେ. ବ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ)—ପୁରୁଷକାର ଦେଖ)
Puruskāra Purushakāra (See)

ନାଶିଲା ଜନ ପୁରୁଷ୍କାର
ଛାଡ଼େ ଦେ ଚତ୍ର ଅହଙ୍କାର । ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବତ ।

ପୁରୁଷ୍ଟା(ଷ୍ଠା)—ଗ୍ରା. ବ. (ସଂ. ପୃଷ୍ଠ) — ପୃଷ୍ଠା (ଦେଖ)
Purushṭā(shṭhā) (ପୃଷ୍ଠା—ଅନ୍ୟରୂପ) Pṛushṭhā (See)

ପୁରୁହୂତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରୁ + ହୂତ; ଯାହାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବହୁଲୋକ ଯଜ୍ଞ କରନ୍ତି)—ପରମେଶ୍ୱର; ବିଷ୍ଣୁ—
Puruhuta Bishṇu; God.

ଯେ ବିଶ୍ୱକାର୍ଯ୍ୟ ପୁରୁହୂତ
ବିଶ୍ୱ ସର୍ଜ୍ଜନେ ଉପଗତ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୁରୁହୂତ—ସଂ. ବି. (ପୁରୁ=ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ କର୍ତ୍ତୃକ + ହୂତ=ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ଆହୂତ)—ଇନ୍ଦ୍ର—Indra.

ପୁରୁହୂତୀ—ସଂ. ବି—୧ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ଦାକ୍ଷାୟଣୀ (ହ. ଶ) (ଦେଖ)
Puruhūtī 1. Dākshāyaṇī (See)

୨ । (ପୁଂ) ବିଷ୍ଣୁ (ହ. ଶ)—2. Bishṇu.

—ସଂ. ବିଣ—ପୁରୁ (ଦେଖ)
Purū Puru (See)

ପୁରୁବସୁ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରୁ + ବସୁ ଯାହାର; ବହୁବ୍ରୀହି)—
Purūbasu ମହାଧନୀ; ବହୁଧନଶାଳୀ—
Very rich; rolling in riches.

ପୁରୁରବା—ସଂ. ବିଣ (ପୁରୁ + ରୂ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା, ଫଳ ଦେବା + ଅସ୍)—ପୁରୁରବସ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ.)—ବହୁ ଫଳ ଦାତା, ବରଦାତା—Granting manifold boons or blessings.
Purūrabā
(ପୁରୋରବା— ଅନ୍ୟରୂପ)

ସଂ. ବି.—୧ । କୁବେର—1 Kubera.

୨ । ବୁଧପୁତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ରାଜା—2. A king of the lunar dynasty; the hero of Kālidas's play Bikramorbaśī.

ତାହାକୁ ଦେଖି ଗୁଣ ଧାମ,
ଦେଲେ ସେ ପୁରୁରବା ନାମ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

[ଦ୍ର—ଏ ଉର୍ବଶୀ ଅପ୍ସରାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବହୁକାଳ ସୁଖରେ ବିହାର କରିବା ପରେ ମୁନିଙ୍କ ଶାପରୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟାବିଚ୍ଛେଦ ଘଟିଥିଲା । ଏ କାଳିଦାସଙ୍କର 'ବିକ୍ରମୋର୍ବଶୀ' ନାଟକର ପ୍ରଧାନ ବୀର । ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଔରସରେ ବୃହସ୍ପତିଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତାରାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ବୁଧ ଜନ୍ମିଥିଲେ ଓ ବୁଧ ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶର ଆଦି ପୁରୁଷ ଥିଲେ । ବୁଧଙ୍କର ଇଳାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବିବାହ ହେଲା ଓ ଇଳାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ପୁରୁରବା ଜନ୍ମିଲେ । ପୁରୁରବା ଅତି ରୂପବାନ୍, ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଓ ପରାକ୍ରମୀ ଥିଲେ । ଶାପବଶତଃ ଉର୍ବଶୀ ଭୂଲୋକକୁ ଆସିଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ପୁରୁରବା ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ରୂପରେ ମୋହିତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବାକୁ କହିଲେ । ଉର୍ବଶୀ ୩ଟି ସର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କଲେ, ଯଥା—୧ । ପୁରୁରବାଙ୍କୁ ଉର୍ବଶୀ କେବେହେଲେ ନଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖିବେ ନାହିଁ, ୨ । ଉର୍ବଶୀ କାମାଶକ୍ତା ନ ହେଲେ ପୁରୁରବା ତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗମ କରିବେ ନାହିଁ, ୩ । ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ପଲଙ୍କ ପାଖରେ ସର୍ବଦା ୨ଟି ମେଣ୍ଢା ବନ୍ଧା ରହିବେ । ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ଶାପ ମୋଚନ ଲାଗି ଜଣେ ଗନ୍ଧର୍ବ ଆସି ରାଜା ଓ ଉର୍ବଶୀ ଶୋଇଥିଲା ବେଳେ ମେଣ୍ଢା ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ବଳପୂର୍ବକ ନେଇ ଗଲେ । ରାଜା ସେହି ସମୟରେ ନଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ଶୋଇଥିଲେ; ଗନ୍ଧର୍ବ ହଠାତ୍ ମେଣ୍ଢା ନେଇ ଯିବାରୁ ରାଜା ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବାକୁ ସମୟ ନ ପାଇ ମେଣ୍ଢାକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ଧାଇଁଲେ ଓ ତାଙ୍କ ନଗ୍ନଶରୀର ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲା ଓ ଉର୍ବଶୀ ରାଜାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଚାଲିଗଲେ । ରାଜା ବହୁ ବିଳାପ କରି ଉର୍ବଶୀଙ୍କୁ ଖୋଜିଲେ କିନ୍ତୁ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଦିନେ ରାଜା ବୁଲୁ ବୁଲୁ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ନିକଟରେ ଉର୍ବଶୀଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ । ଉର୍ବଶୀ ରାଜାଙ୍କ ଔରସରେ ଗର୍ଭବତୀ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରକାଶ କରି ପୁତ୍ରମାନେ ଜନ୍ମ ହେଲେ । ପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଘେନି ରାଜାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସି ଏକରାତି ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ରହିବାର କହି ଚାଲିଗଲେ । ଉର୍ବଶୀ କାଳକ୍ରମେ ୭ଟି ପୁତ୍ର ଜନ୍ମ କରି ଏକରାତି ମାତ୍ର ରାଜାଙ୍କ ନିକଟ ଆସି ପୁଣି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଗନ୍ଧର୍ବ ପୁରୁରବାକୁ ଗୋଟିଏ ଅଗ୍ନିପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାଳୀ ଦେଲେ । ସେହି ଅଗ୍ନିରେ ରାଜା ବହୁ ଯଜ୍ଞ କଲେ । ପୁରୁରବାଙ୍କ ରାଜଧାନୀ ଗଙ୍ଗାତଟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରୟାଗରେ ଥିଲା । ଉକ୍ତ ରାଜଧାନୀର ନାମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନପୁର ଥିଲା—ହ. ଶ. ।]

୩ । ବିଶ୍ୱଦେବ (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
3. Biswadeba Deity.

୪ । ପାର୍ବଣ ଶ୍ରାଦ୍ଧରେ ଅର୍ଚ୍ଚିତ ଦେବବିଶେଷ—4. Name of a Deity worshipped in the Pārbaṇa śrāddha.

ପୁରେ—ପ୍ରାଦେ. (ଭନ୍ନିଭାଷା) ଅ—ସମ୍ମୁଖରେ, ନିକଟରେ—
Pure Before.

ପୁରେଇ(ହି)ତ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି—ପୁରୋହିତ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Purei(hi)ta (etc) Purohita etc (See)

ପୁରେ ପୁରେ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. ବିଣ—ପ୍ରତିଘରରେ; ପ୍ରତିଗୃହରେ—
Pure pure In every house.

ଯେ ବହୁ ଭଟ ତାହାଙ୍କର
ଅନନ୍ତ କଲେ ପୁରେପୁର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୁରେନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ଭୁଲ. ହି. ପରେଇନ୍; ପୁରୋଇନ=ପଦ୍ମ; ସଂ. ପୁଣ୍ଡରୀକ)—ପଦ୍ମଫୁଲ—Lotus.
Puren

ପୁରେଲେ—ପ୍ରାଦେ. (ଭନ୍ନିଭାଷା) ଅ—ଆଗରେ; ସମ୍ମୁଖରେ—
Purele In front.

ପୁରୋଇବା—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ପୃ ଧାତୁ)—
Puroibā ପୁରାଇବା (ଦେଖ)—Purāibā (See)

ଉଗ ତୁ ମନରେ ପୁରୋଇ । ଯଶୋବନ୍ତ. ଶ୍ରୀକରକ୍ରିଗୀତା ।

ପୁରୋଗ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରସ୍=ଆଗରେ + ଗମ୍ ଧାତୁ + ଅ)—
Puroga

୧ । ଅଗ୍ରଗାମୀ; ବାଟ କଢ଼ାଉଥିବା—
1. Going in front; leading.

ପୁରୋଗମ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁରୋଗାମୀ }

୨ । ପ୍ରଧାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—
2. Chief; best; pre-eminent.

୩ । ପଛରୁ ଯାଇଥିବା—3. Going before; preceeding.

ପୁରୋଗତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରସ୍+ଗତ)—
Purogata ୧ । ଅଗ୍ରଗତ; ଯେ ଆଗରେ ଯାଇଅଛି—
(ପୁରୋଗତ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Gone before; preceded.
(ପୁରୋଗତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରଧାନ—2. Chief.
୩ । ବାଟ କଢ଼ାଉଥିବା—3. Leading.

ପୁରୋଗମନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୁରସ୍+ଗମନ)—୧ । ଆଗରେ ଯିବା—
Purogamana 1. Precedence.
(ପୁରୋଗତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ନେତୃତ୍ୱ—2. Lead.
୩ । (ବହୁବ୍ରୀହି) କୁକୁର—3. The Dog.

ପୁରୋଚନ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—୧ । ଜତୁ ଗୃହରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଦହନ
Purochana କରିବା ପାଇଁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତ ଯବନ ମନ୍ତ୍ରୀ—
1. Name of a minister engaged by Durjyodhana to have the Pāṇḍabas burnt in the lac house (but in which he was himself burnt).
[ଦ୍ର—ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଜତୁଗୃହରେ ନିଆଁ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପୁରୋଚନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଭୀମସେନ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ଓ ମାତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ନେଇ ନିଆଁ ଲାଗିବା ପୂର୍ବରୁ ଜତୁଗୃହରୁ ଚାଲିଗଲେ ଏବଂ ପୁରୋଚନର ବାସ ଗୃହରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଲେ । ପୁରୋଚନ ଆପଣା ଘରେ ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି ମରିଥିଲା—ହ. ଶ ।]
୨ । ବଳି ବା ଉତ୍ସର୍ଗବିଶେଷ—
2. Name of a certain offering or oblation.
୩ । ହୋମମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—2. Name of a certain mystic formula recited while offering oblations to fire.

ପୁରୋଜନ୍ମା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁରସ୍+ଜନ୍ମନ୍; ପୁରୋଜନ୍ମନ୍ ଶବ୍ଦ
Purojanmā ୧ମା. ୧ବ)—ଅଗ୍ରଜ; ବଡ଼ଭାଇ—
Elder brother.

ପୁରୋଡ଼ା—ସଂ. ବି. (ପୁରସ୍=ଅଗ୍ରେ+ଦାଶ୍ ଧାତୁ=ଦାନ କରିବା
Purordā +କର୍ମ. ଅସ୍; ଯାହା ପ୍ରଥମେ ଯଜ୍ଞରେ ଦିଆଯାଏ)—
ପୁରୋଡ଼ାଶ୍ } ଅନ୍ୟରୂପ ୧ । ଦ୍ରବ; ଘୃତ; ଯଜ୍ଞୀୟ ଘୃତ—
ପୁରୋଡ଼ାଶ } 1. Ghee; clarified butter offered to fire.
୨ । ହବିର୍ଭାଗ; ଚରୁ; ଘିଅ ସଙ୍ଗେ ହୋମାଗ୍ନିରେ ଦିଆଯିବା
ମିଷ୍ଟାନ୍ନ—2 Sweetmeat offered with ghee unto the fire.

ଦ୍ରୋମାନେ କପାଳ ମୁଣ୍ଡ ପୁରୋଡ଼ାଶ
ଦ୍ରୋଣ କୃପ ଶିଷ୍ୟେ ହୋଇବେ ଯେ ସପତ୍ନ ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଭରଂସାଗ ।

୩ । ଯବଚୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମିତ ରୁଟୀ—
3. Roll of bread made of barley flour.
୪ । ମାଲପୁଆ—4. A pastry cake fried in ghee.
୫ । ପିଷ୍ଟକ ଚମସୀ; ଜାଲି ଚଟୁ—
5. A sort of ladle used in frying cakes.
୬ । ହୁତଶେଷ—
6. The orts or leavings of a sacrifice.
୭ । ଯଜ୍ଞରେ ବଳି ଦିଆଯିବା ପଶୁର ଅବୟବ—
7. The limbs of a victim offered in sacrifice.
୮ । ଯଜ୍ଞପାଇଁ ପୁରୋଡ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସମୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ
ମନ୍ତ୍ର (ହ. ଶ)—1. Vedic formula recited while preparing the sweetmeat for a sacrifice.

ପୁରୋଡ଼ାଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ—(ପୁରୋଡ଼ାଶ+ଯ)—ହବିର୍ଯୋଗ୍ୟ; ହବି ସହିତ
Purordāśya ଆହୁତି ଦିଆଯିବା ଯୋଗ୍ୟ—Fit to be offered into the sacrificial fire.

ପୁରୋଦ୍ଭବ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପୁରସ୍=ଅଗ୍ରେ+ଉଦ୍ଭବ)—ପୂର୍ବେ ଜାତ—
Purodbhaba Born before; of prior orgine.
(ପୁରୋଭବ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପୁରୋଭବା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁରୋଧା—ସଂ. ବି—(ପୁରସ୍=ପ୍ରଥମେ+ଧା ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା+
Purodhā ଅସ୍; ପୁରୋଧସ୍ ଶବ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ)—ପୁରୋହିତ
ପୁରୋଧ } ଅନ୍ୟରୂପ ଯଜ୍ଞାଦିରେ ମନ୍ତ୍ରାଦି ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା
ପୁରୋଧାମୀସ୍ } ବ୍ରାହ୍ମଣ—A priest officiating at sacrifices.

ପୁରୋବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପୁରସ୍+ବୃତ୍ ଧାତୁ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)-
Purobartti ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ; ସମ୍ମୁଖେ ସ୍ଥିତ—Placed before or
(ପୁରୋବର୍ତ୍ତିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) in front

ପୁରୋଭାଗ—ସଂ. ବି—(ପୁରସ୍+ଭାଗ)—ସାମନା ଅଂଶ—
Purobhāga Front part.

ପୁରୋଭାଗୀ—ସଂ ବିଣ—(ପୁରସ୍+ଭଜ୍ ଧାତୁ=ସେବା କରିବା+ଇନ୍)-
Purobhāgi ୧ । କେବଳ ଦୋଷଦର୍ଶୀ; ଦୋଷଗ୍ରାହୀ—
(ପୁରୋଭାଗିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Censorious; fault-finding.
୨ । ପ୍ରଥମେ ଅଂଶ ପାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ—
2. Fit to get the first share.

ପୁରୋହିତ—ସଂ. ବି—(ପୁରସ୍=ପ୍ରଥମେ+ଧା ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା+
Purohita ତ)—୧ । ଋତ୍ୱିକ; ପୁରୋଧା; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି
ଯଜମାନଙ୍କ ଯଜ୍ଞ କର୍ମ କରାଇବାକୁ ନିଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି; ପ୍ରଧାନ
ଯାଜକ—1. Priest; a priest who is apppointed to officiate at ceremonies.
୨ । ଗୃହସ୍ଥର ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ଦୈନିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ନିଯୁକ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ—
2. Domestic chaplain
ଦେ. ବି—ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ଉପାଧି ବିଶେଷ—
A family title of Brāhmaṇa.

ପୁରୋହିତ ଦକ୍ଷିଣା—ସଂ. ବି—(ମ. ପ. ଲୋ; ପୁରୋହିତ+ଦକ୍ଷିଣା)—
Purohita dakshiṇā ପୁରୋହିତ ବିଦାକି (ଦେଖ)—
Purohita bidāki (See)

ପୁରୋହିତ(ତ)ପିନ୍ଧା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୁରୋହିତ ଓ ପରିଧାନ)—
Purohita(ti)pindhā ହୋମାଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ଦିଆ
ଯିବା ନୂତନ ବସ୍ତ୍ର—New cloth presented to the officiating priest at a ceremony.

ପୁରୋହିତ ବିଦାକି—ଦେ. ବି—ହୋମାଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ଦିଆ-
Purohita bidāki ଯିବା ପାରିଶ୍ରମିକ ବା ଉପହାର—
Remuneration or gift made to the officiating priest.

ପୁରୋହିତି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୌରୋହିତ୍ୟ)—୧ । ପୌରହିତ୍ୟ—
Purohiti 1 The state of being the officiating priest.
ପୁରୁତିଗିରି **पिरोहिताइ**
୨ । ପୁରୋହିତଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ—
2. Priestly function; priesthood.

ପୁରୋହିତିଆ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ପୁରୋହିତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Purohitiā 1. Priestly.
ପୁରୁତିଆ ୨ । ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ଯୋଗ୍ୟ—
पिरोहितिया 2. Fit to be given away to a priest.
[ଦ୍ର—ଆଜିକାଲି ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଉତ୍ସବ ଆଦିରେ ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ଯାହା ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ ଲୋକେ ମାରସା ଜିନିଷ ଦିଅନ୍ତି, ଯଥା—ଲୁଗା ସ୍ଥଳରେ କରିଆ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥଳରେ ଦୁଇ ଚାରି ଅଣା ମୂଲ୍ୟର ଟିକିଏ ସୁନା ; ଏଥିପାଇଁ ଲୋକେ କହନ୍ତି ଏହା ପୁରୋହିତିଆ ବା ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ଦାନ ଦିଆଯିବା ଉପଯୁକ୍ତ ଜିନିଷ ହୋଇଅଛି ।]

ପୁରୋହିତାଣୀ—ଦେ. ବି—ପୁରୋହିତଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ—
Purohitiāṇī The wife of a Purohita.
ପୁରୁତାନୀ **पुरोहितानी**

ପୁର୍ଜା—ବୈଦେ. ବି—ପରୁଜା (ଦେଖ)—
Purjā Purujā (See)

ପୁର୍ଥି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ପୃଥ୍ୱି (ଦେଖ)
Purthi Purthi (See)
ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ପୃଥ୍ୱୀ)—ପୃଥିବୀ—The earth.

ପୁର୍ଣ୍ଣ—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର) ବି—ପୁନର୍ଣ୍ଣବା (ଦେଖ)—
Purni Punarnabā (See)

ପୁର୍ରା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲ ପୁର) ବି—ମଇଁଷି ଛୁଆ—
Purrā A young buffalo.

ପୁର୍ଷ—ଗ୍ରା. ବି—(ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରୟୋଗ)—ପୁରୁଷ—
Pursha Purusha.
ଦେବତାମାନଙ୍କେ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ସାର
ଅମ୍ବାପୂର୍ଣ୍ଣ ଏ ଦିନ ଅବତାର – ପ୍ରାଚୀ. ପରଜେ ଗୀତା ।

ପୁଲ୍‌ଟିସ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—ବ୍ରଣ ବା ଘା ଆଦି ଉପରେ ଦିଆଯିବା
Pultis ଘଟ୍ଟ ବା ପ୍ରଲେପ—Poultice.
(ପୁଲ୍‌ଟିସ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୁଲ୍‌ଟିସ **पुलटीस**

ପୁଲ୍‌ଟିସ୍ ଚଢ଼ା(ଢ଼େ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ବ୍ରଣ ଆଦି ଉପରେ ମେଥି ଆଦି
Pultis chardhā(rdhe)ibā ବାଟି ଉଷୁମ କରି ମୋଟ ପିଠାପରି
(ପୁଲ୍‌ଟିସ୍ ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) କରି ଲଦି ଦେବା—
ପୁଲ୍‌ଟିସ ଚଢ଼ାନ **पुलटीस चढ़ाना** To poultice.

ପୁଲ(ଲ) (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଉନ୍ନତ ହେବା—
Pula(la)(root) 1. To be high.
୨ । ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—2 To increase.
୩ । ଠିଆ ହେବା—3. Stand up.
୪ । ଏକତ୍ର ବା ସଂଗୃହୀତ ହେବା—4. To be gathered or collected together.
୫ । ଟାଣିବା—5. To draw or pull out.

ପୁଲ—ସଂ. ବି.—(ପୁଲ୍ ଧାତୁ+ଅ.)—୧ । ପୁଲକ; ରୋମାଞ୍ଚ—
Pula 1. The hairs of the body standing on end; horripilation.
୨ । ଗଦା; ରାଶି; (ହି. ଶ.)—2. Mass.
ବିଣ.—୧ । ବିପୁଳ; ବୃହତ୍—
1. Vast; grand.
୨ । ବିସ୍ତୃତ—2. Extensive.
ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର ବି—ପୋଲ (ଦେଖ) Pola (See)

ପୁଲକ—ସଂ. ବି—(ପୁଲ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅକ)—୧ । ରୋମାଞ୍ଚ;
Pulaka ରୋମୋଦ୍ଗମ; ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦ ହେତୁ ରୋମ ଟାଙ୍କୁର ଉଠିବା—1. Horripilation; the hairs of one's body standing on the ends (through delight or sudden thrill of joy); the bristling of furs of the body symptomatic of extreme delight or thrill.
୨ । ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦ; ହର୍ଷ—2. Thrill of joy.
୩ । ମଣିବିଶେଷ—3. A kind of gem.
[ଦ୍ର—ଏ ମଣି ଭାରତର କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଖଣିରେ ମିଳେ । ରାଜପୁତନାରୁ ମିଳିବା ମଣି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବିବେଚିତ ହୁଏ । ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ବିଶାଖାପଟ୍ଟଣା, ଗୋବରୀ, ଶ୍ରୀଚିନାପଲ୍ଲୀ ଓ ଇନାବାଲ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଏହା ମିଳେ । ଏହା ଅନେକ ବର୍ଣ୍ଣର ମିଳେ, ଯଥା—ଧଳା, ସାବଜା, ହଳଦିଆ, ନାଲି, କଳା ଓ ଛପରୁପକିଆ । ଏ ମଣିଦ୍ୱାରା ମାଣିକ ଓ ନୀଳା କଟାଯାଇ ପାରେ—ହି. ଶ ।]
୪ । ଜୀବଙ୍କ ଦେହରେ ଲାଗିବା ପୋକ—
4. Worms attacking the body of animals.
୫ । ଗଜାନ୍ନପିଣ୍ଡ; ହାତିଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯିବା ଲୁଣାରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଶସ୍ୟାଦିର ପିଣ୍ଡୁଳା—5. A rolled ball of grain or sweets with which an elephant is fed.
୬ । ହରିତାଳ—6. Yellow orpiment.
୭ । ପାନପାତ୍ର—7. Goblet; drinking cup; wine glass.
୮ । ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ—8. Name of a heavenly chorister or musician.
୯ । କବାଟ ପଟାରେ ମରାଯିବା ଛଡ଼ିବାଲା କଣ୍ଟା—
9. Iron knobs struck on a door leaf.
୧୦ । କଙ୍କୁଷ୍ଠ; ପାଣ୍ଡୁରୀ ମୃତ୍ତିକାବିଶେଷ (ଧଳା ବା ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗର)—10. Name of a mountainous soil of silvery or golden colour.
୧୧ । ରତ୍ନର ଦୋଷବିଶେଷ (ହି. ଶ.)—
11. A particular defect in gems.

୧୨ । ମଦ୍ୟପାତ୍ରବିଶେଷ (ହ୍ର. ଶ)—
12. A kind of wine cup.
୧୩ । ଏକପ୍ରକାର ଗେରୁ (ହ୍ର. ଶ)—
13. A kind of red chalk.
୧୪ । ଏକପ୍ରକାର ସୋରିଷ (ହ୍ର. ଶ)—
14. A kind of mustard (Apte).
ଦେ. ବି—ସମୂହ—Multitude.
ବାମ ଲୋଚନ ଝୁରିବା ବାମ ମୋଚନ ଦଥାଡା
ପାଙ୍ଗ ପୁଲକ ପୁଲକ କରୋଳେ ଦଣ୍ଡି । ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।
ବିଣ—ପୁଲକିତ (ଦେଖ)—Pulakita (See)
ପୁଲକ ହୋଇ ବିଷ ପତ୍ର
ସ୍ୱର୍ଗେ ଦେବତା ଜଳେ ସ୍ଥିତ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଜଗବତ ।

ପୁଲକ ଜାଲକ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପୁଲକ+ଜାଲକ)—
Pulaka jālaka ବହୁରୋମୋଦ୍ଗମ; ଦେହର ନାନାସ୍ଥାନରେ ପୁଲକୋଦ୍ଗମ—Horripilation throughout the body.
ପୁଲକଜାଳକ ଗ୍ରହି ଯେ ଅଦ୍ୟା ବହୁଇ ବେଗେ ।
ଭଞ୍ଜ. ବୋଷ୍ଟବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସୁନ୍ଦରୀ ।

ପୁଲକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୨ । ପୁଲକିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତରୂପ—
Pulakā(ke)ibā 1. The causative form of Pulakibā.
[ପୁଲୁକା(କେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ] ୨ । ଅନ୍ୟର ଦେହରେ ପୁଲକ ବା ରୋମୋଦ୍ଗମ କରାଇବା—2. To cause horripilation.
୩ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୁଲକିତ ବା ହର୍ଷୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ କରିବା—
2. To cause a thrill of joy.
୪ । ପୁଲକିତ ହେବା—4. To have a thrill of joy; to have horripilation.

ପୁଲକାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଯାହା ଅଙ୍ଗରେ ପୁଲକ ଜନ୍ମାଏ)—
Pulakāṅga ବରୁଣ ଦେବତାଙ୍କ ପାଶାସ୍ତ୍ର—
The noose of God Baruṇa.

ପୁଲକିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଲକ+ଇତ)—୧ । ରୋମାଞ୍ଚିତ; ପୁଲକଯୁକ୍ତ—
Pulakita 1. With hairs standing on end or bristling.
(ପୁଲକିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)
(ପୁଲୁକିତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଆହ୍ଲାଦିତ; ପରମାନନ୍ଦିତ—
2. Filled with joy; extremely delighted; feeling a thrill of joy; enraptured.
୩ । (ପୁଷ୍ପାଦି)—ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—3. Full blown (flower).

ପୁଲ(ଲୁ)କିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୁଲକ)—୧ । ଦେହ ରୋମାଞ୍ଚିତ ହେବା; ରୁମ ଠାଙ୍କୁର ଉଠିବା; ପୁଲକିତ ହେବା—
Pula(lu)kibā 1. To have one's hairs standing on ends.
ପୁଲକା, ପୁଲକାନ ପୁଲକନା (ପୁଲ[ଲୁ]କି ଉଠିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପୁଲକିତ ପୁଲ ବଢାନେ ଅନାଇ ପୁଲକ ଉଠଇ ହୃଦ—
ବାଳକୃଷ୍ଣ. ଜଗନ୍ନୋହନ ।
୨ । ହର୍ଷୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ ହେବା; ଆନନ୍ଦିତ ହେବା; ଆହ୍ଲାଦିତ ହେବା—
2. To be thrilled with joy.
୩ । (ପୁଲ) ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବା—3. To be blown (said of flowers); to become full blown.

ପୁଲକୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁଲକ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ପୁଲକିତ (ଦେଖ)—Pulakita (See)
Pulakī
(ପୁଲକିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) [ଦ୍ର—କଦମ୍ବ ଫୁଲର କେଶରଗୁଡ଼ିକ ଠିଆ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହାକୁ ପୁଲକୀ କୁହାଯାଏ ।]

ପୁଲସ୍ତି(ସ୍ତ୍ୟ)—ସଂ. ବି. (ପୁଲ=ମହତ୍+ସ୍ତ୍ୟେ ଧାତୁ=ଏକତ୍ର କରିବା
Pulasti(stya) +ଅ)—୧ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମାନସପୁତ୍ର, ସପ୍ତ ମହର୍ଷିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ—1. Name of one of the seven sages.
[ଦ୍ର—ଏ ବିଶ୍ରବାଙ୍କ ପିତା ଓ କୁବେର ଏବଂ ରାବଣଙ୍କର ପିତାମହ ଥିଲେ ।
୨ । ସପ୍ତର୍ଷିମଣ୍ଡଳର ଗୋଟିଏ ନକ୍ଷତ୍ର—
2. One of the stars of the constellation; the great Bear; Phecda.
[ଦ୍ର—ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]
୩ । ଶିବ (ହ୍ର. ଶ.)—3. Śiba.

ପୁଲହ—ସଂ. ବି. (ପୁଲ=ବିଶେଷ; ଅନେକ+ହା ଧାତୁ=ତ୍ୟାଗ କରିବା+ଅ)—୧ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମାନସପୁତ୍ର; ସପ୍ତର୍ଷିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ—1. Name of one of the seven sages.
Pulaha
୨ । ସପ୍ତର୍ଷିମଣ୍ଡଳର ଗୋଟିଏ ନକ୍ଷତ୍ର—
2. One of the stars of the constellation the great Bear; Merak.
[ଦ୍ର—କ୍ରତୁ, ପୁଲହ, ପୁଲସ୍ତ୍ୟ, ଅତ୍ରି, ଅଙ୍ଗିରା, ବଶିଷ୍ଠ ଓ ମରୀଚ ଏହି ସାତଗୋଟି ଋଷି ତାରାରୂପେ କଳ୍ପିତ ହୋଇଅଛନ୍ତି ଓ ଏମାନଙ୍କ ତର୍ପଣ କରାଯାଏ । ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

ପୁଲା—ସଂ. ବି. (ପୁଲ୍ ଧାତୁ+ଆ)—୧ । ପୁଲାୟିତ (ଦେଖ)
Pulā 1. Pulāyita (See)
ପୁଳା ୨ । ଘଣ୍ଟିକା—2. The soft palate; uvula (Apte).
ଥୋଡ଼ା ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଲ)—୧ । ମେଞ୍ଚା; ହାତର ମୁଠା ଥିବା ପାଟିରେ ଏକାଥରକେ ଯେତେ ପରିମିତ ବସ୍ତୁ ସମାଏ—
1. A quantity of some thing which can be grasped at a time by the mouth or hand.
୨ । ଥରେ କାମୁଡ଼ି କରି ଯେତେ ପରିମିତ ବସ୍ତୁ ନିଆଯାଇ ପାରେ—
2. The quantity which can be taken or bitten at one bite.
୩ । ଏକ କବଳ ପରିମାଣ—
3. One mouthful of a thing.
୪ । ଏକମୁଠା ପରିମାଣ—4. One handful.
୫ । ଏକଭୁଣ୍ଡ ପରିମାଣ—5. One armful.
୬ । ଭାଡ଼ା; ଗୋଛା; ବଡ଼ା—
6. Cluster, bundle; sheaf.
୭ । ମେଞ୍ଚା—7. Lump.

ପୁଲା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ)—ବିଣ—ପୋଲା; ଫମ୍ପା—
Pulā Hollow.

ପୁଲା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପୁଲ୍ ଧାତୁ)—୧ । ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍
Pulā(le)ibā ପୁଲାରେ ରଖିବା—1. To divide and put in separate bundles.

୨ । ହାତରେ ଏକ ଏକ ମୁଠା କରି ଛଣ୍ଡାଇବା—
2. To pluck or pull a thing by successive clasps of the palm.

ପୁଲାଏ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ—୧ । ଏକପୁଲା ମାତ୍ର—
Pulāe 1. One mouthful or handful only.
(ପୁଲଏ—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ମେଞ୍ଚାଏ—2. A lump of.

୩ । ଏକ ଗୋଛା—3. A bunch of.

୪ । ଥୋଡ଼ାଏ; ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ—
4. A big quantity or lump of.

(ଯଥା—ତା ହାତରେ ପୁଲାଏ ଧନ ପଡ଼ି ଗଲାରୁ ସେ ଏତେ ବାଲିଙ୍ଗି ବାହାର କରୁଅଛି ।)

ପୁଲାକ—ସଂ. ବି. (ପୁଲ୍ ଧାତୁ+ଅକ)—୧ । ଶସ୍ୟହୀନ ଧାନ; ଅଗାଡ଼ି-
Pulāka 1. Shrivelled grain; empty grain; grainless paddy; chaff.

୨ । ଭାତର ପିଣ୍ଡୁଳା; ଭକ୍ତ ଗୁଳକା—
2, A ball of boiled rice.

୩ । ସଂକ୍ଷେପ—3. Abridgement; abbreviation; compendium.

୪ । ଦ୍ରୁତତ୍ୱ; କ୍ଷିପ୍ରତା—4. Celerity; despatch.

୫ । ଗୁଡ଼ଲଧୁଆ ପାଣି—5. Rice water.

୬ । ଅଳ୍ପତ୍ୱ—6. Smallness.

୭ । ପେଜ (ହି. ଶ.)—
7. Water sifted from boiled rice.

୮ । ଭାତ (ହି. ଶ.)—8. Boiled rice.

୯ । ମାଂସୋଦନ; ପଲାଉ (ହି. ଶ.)—
9. Rice boiled with meat.

(ପୁଲକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ—ପୁଲାଏ (ଦେଖ)
Pulāe (See).

ପୁଲାକୀ—ସଂ. ବି. (ପୁଲାକ+ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ.)—ବୃକ୍ଷ; ଗଛ (ହି. ଶ)
Pulākī A tree (Apte).

ପୁଲଙ୍ଗ—ଦେ. ବି.—ପୁନ୍ନାଗ (ଦେଖ)
Pulāṅga Punnāga (See)
(ପୋଲଙ୍ଗ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଲଙ୍ଗ ଗଡ଼ି ଖେଳ—ଦେ. ବି.—ବାଳକମାନେ ପୁନାଙ୍ଗ ଫଳରେ
Pulāṅga gardi khela ଖେଳିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ—
A kind of out door game played by the children with "Punnāga'or 'pulāṅga fruits.

[ଦ୍ର—ପୁଲଙ୍ଗ ଫଳ ଭିନ ଗୋଟି ତ୍ରିକୋଣାକାରରେ ରଖି ତା ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପୁଲଙ୍ଗ ରଖନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଚାରିକୋଣିଆ ଖେଳର ଚାରିକୋଣରେ ଏହିପରି ଚାରି ଗଦା ପୁଲଙ୍ଗ ରଖନ୍ତି । ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇ ଖେଳାଳୀମାନେ ଜଣ ଜଣ ହୋଇ ତା ଉପରକୁ ଗୋଟିଏ ପୁଲଙ୍ଗ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପକାନ୍ତି । ଯେଉଁ ଖେଳାଳୀ ସେ ଗଦାକୁ ଲାଖରେ ଭାଙ୍ଗେ ସେ ସେହି ଭଙ୍ଗା ଗଦାର ପୁଲଙ୍ଗ-ଗୁଡ଼ିକ ଜିତି ନିଏ । ଯେଉଁ ପୁଲଙ୍ଗଟାକୁ ଧରି ଫୋପାଡ଼ି ଲାଖ କରନ୍ତି ତାକୁ ବିଟ କୁହା ଯାଏ ।]

ପୁଲା ପୁଲା—ଦେ. ଅ—୧ । ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ଥରକୁଥର କାମୁଡ଼ିବା ପ୍ରକାରେ-
Pulā pulā 1. By successive bites.

ପୁଲାକୁପୁଲା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁଲାପୁଲା କରି }

୨ । ଏକାଥରକେ ହାତରେ ଯେତେ ନେଇ ହେବ ଏହିପରି ବହୁବାର—
2. By handfuls.

୩ । ଗୋଛା ଗୋଛା କରି—3. By sheaves.

୪ । କଳ କଳ କରି—4. By mouthfuls.

୫ । ଗଦା ଗଦା କରି—5. In lumps.

ପୁଲା ପୁଲା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି କାମୁଡ଼ି କରି ବା ଖିମି
Pulā pulā karibā କରି କେତା କେତା କରିବା—
To tear into shreds by repeated bites or scratching with finger nails.

ପୁଲାୟିତ—ସଂ. ବି—(ପୁଲ୍ ଧାତୁ. ଆ+ତ)—୧ । ଘୋଡ଼ାର ମନ୍ଦ
Pulāyita ଦଉଡ଼ି; ଦୁଲକି—1. Canter or trot of a horse; a horse's gallop.

୨ । ଘାସ ବା ଶସ୍ୟର ଗୋଛା—
2. A sheaf of corn or grass.

ପୁଲି—ଦେ. ବି—୧ । ଛୋଟ ପୁଲା ବା ମେଞ୍ଚା—
Pūli 1. A small lump or sheaf.

୨ । (ସଂ. ପୂଳିକା) ପୂଳି (ଦେଖ)—
2. Pūli (See)

ପୁଲି—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଶିଗଡ଼ି; ଭାରି ଜିନିଷ ଦଉଡ଼ିରେ ଉଠାଇବା
Puli ପାଇଁ ଲଗାଯିବା ଚକ—Pulley.

ପୁଲିକେଶି—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଦକ୍ଷିଣଭାରତରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିବା
Pulikeśi ଚାଲୁକ୍ୟ ବଂଶୀୟ ଦୁଇ ଜଣ ରାଜା—Name of two kings of the Chālukya dynasty ruling the Southern India.

[ଦ୍ର—ପ୍ରଥମ ପୁଲିକେଶି ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ୬ଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦିରେ ପଲ୍ଲବମାନଙ୍କ ରାଜଧାନୀ ବାତାପିପୁରୀକୁ ଜିତି ଦକ୍ଷିଣରେ ଚାଲୁକ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁଲିକେଶି ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ୬୧୦ ରେ ସମଗ୍ର ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟକୁ ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଦେଶକୁ ଆପଣା ରାଜ୍ୟଭୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । ବାଣଭଟ୍ଟ ଏହାଙ୍କ ରାଜସଭାର ପଣ୍ଡିତ ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ଚିନ୍‌ପରିବ୍ରାଜକ ଭାରତକୁ ଆସିଥିଲେ । ରାଜା ହର୍ଷବର୍ଦ୍ଧନ ସମଗ୍ର ଉତ୍ତରଭାରତ ଅଧିକାର କରି ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ଏହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରାସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ—
ହି. ଶ]

ପୁଲିଙ୍ଗ—ତ୍ରା. ବି—(ସଂ. ପୁଂଲିଙ୍ଗର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପୁଂଲିଙ୍ଗ
Pulinga ପୁଲିଙ୍ଗ (ଦେଖ)—Pumlinga (See)

ପୁଲ(ଲି)ନ—ସଂ. ବି—(ପୁଲ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—୧ । ନଦୀ ଓ
Puli(li)na ଜଳାଶୟ ଆଦିର ଅନୁଚ୍ଚ ତଟ—1. The low shore of a river or lake; the beech; the bank.

୨ । ନଦୀ ଗର୍ଭସ୍ଥ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦ୍ୱୀପ—
2. Islet in the bed of a river.

୩ । ନଈ ମଝିରେ ପଡ଼ିବା ଚିପ; ବାଲି ଲୁବ; ପଠା; ଚଡ଼ା—
3 A sand-bank; alluvial formation in a river; a raised plot in the bed of a river.

୪ । ନଦୀ ତଟସ୍ଥ ବାଲି—4. The sand bank formed on the bank of a river.

ଦେଇ ଉତ୍ତରରୁ ପାଇବ ବିବଶ ଦେଖାଇ ଦେଇ ପୁଲିନ ସେ—
ଉଷ୍ଟ. କୋଷ୍ଟ,ଛାଣ୍ଡପୁରସ୍ଥ ।

ପୁଲ(ଲି)ନ୍ଦ—ସଂ. ବି—(ପୁଲ୍ ଧାତୁ+ଇନ୍ଦ)—୧ । ମ୍ଳେଚ୍ଛ ଜାତି
Puli(li)nda ବିଶେଷ; ଚୁଆଡ଼—1. Barbarian, a caste
(ପୁଲନ୍ଦକ—ଅନ୍ୟରୂପ) of aborigines or wild tribes.

[ଦ୍ର—ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ, ପୁରାଣ ଓ କାବ୍ୟରେ ଏ ଜାତିର ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କ ଅଭିଶାପରେ ତାଙ୍କର କେତେକ ପୁତ୍ରଙ୍କଠାରୁ ପୁଲନ୍ଦ, ଶବର ଆଦି ବର୍ବର ଜାତି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିଲେ । କେହି କେହି ଏ ପ୍ରାଚୀନ ଜାତି ସିନ୍ଧୁ ପ୍ରଦେଶ ନିକଟରେ, କେହି କେହି ଗୁଜରାଟ ଓ ରାଜପୁତାନା ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରୁଥିବାର କହନ୍ତି—ହି. ଶ ।]

୨ । କନ୍ଧ ଜାତି—
2. The Khonds of central India.

ଝୁଣା ଲାଗି ହତ ହୋଇ ପୁଲିନ କୁଟାରେ—
ରାଧାନାଥ—ମହାଯାତ୍ରା ।

୩ । ଅବୋଧ୍ୟ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରିବା ବଣୁଆ ଜାତି—
3. A wild tribe using a jargon. dialect.

୪ । କେଳା—4. The fowler.

୫ । ପୁଲିନ ଜାତିଙ୍କ ଦେଶ—
5. The country inhabited by aborigines.

୬ । କନ୍ଧମାଳ—6. The Khondmahals of Orissa.

ପୁଲିନ୍ଦା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଲ=ଗଦା; ରାଶି)—୧ । ବନ୍ଧା ହୋଇ
Pulinda ମୁଦା ହୋଇଥିବା କାଗଜର ତାଡ଼ା—1. A packet
ପୁଲିନ୍ଦା of papers bound into a bundle; bundle;
ପୁଲିନ୍ଦା parcel.

ଚାରେଗା ଏବଂ ମୁନସୀଙ୍କ ରେସମ ସହିତ ରିପୋର୍ଟ ପୁଲିନ୍ଦା
ଥାନାକୁ ପଠାଇଲା—ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

୨ । ଲିଫାପା; କାଗଜର ଖୋଲ—2. An envelope.

୩ । ବୋଝଗୁ; ଗଣ୍ଠିର—3. Bale; package.

ସଂ. ବି—ତାପ୍ତୀ ନଦୀର ଉପନଦୀବିଶେଷ (ହି. ଶ.)—
Name of tributary of the Tāptī river.

ପୁଲିଶ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ପୌଲିଶ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନାମକ ଜ୍ୟୋତିଷ ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା
Pulisa ଋଷି—Name of a sage who was the author of an astronomical work.

[ଦ୍ର—ବରାହମିହିରୋକ୍ତ ପଞ୍ଚ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରୁ ଏକତମ । କେହି କେହି ପୁଲିଶଙ୍କୁ ଯୁନାନୀ (ଯବନ), କେହି କେହି ମିଶ୍ର ଦେଶବାସୀ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରନ୍ତି—ହି. ଶ. ।]

ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ (ଦେଖ)—Pulisa (See)

ପୁଲିସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୋଲିସ୍; ସାଧାରଣ ସମୟରେ ରାଜ୍ୟରେ
Pulis ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା, ଅପରାଧ ନିବାରଣ ଓ ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ଧରିବା ନିମନ୍ତେ
ପୁଲିସ ନିଯୁକ୍ତ ରାଜକର୍ମଚାରୀ ଓ ସେମାନଙ୍କ ବିଭାଗ—
ପୁଲିସ Police (force, department and official.)
(ପୁଲିସି—ଅନ୍ୟରୂପ) ଅନ ଦୋଲେ ମୁହଁ ଅଇ ପୁଲିସ—ରାଧାନାଥ. ଚନ୍ଦ୍ରମା ।

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଇଲାକାରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ପୁଲିସ୍ ନିଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ସେହି ସେହି ଇଲାକା ଅନୁସାରେ ତାଙ୍କର ନାମ ହୁଏ; ଯଥା—ଷ୍ଟେଟ ବା ଗଡ଼ଜାତ ପୁଲିସ୍, ମନ୍ଦିର ପୁଲିସ୍, ଅବକାରୀ ପୁଲିସ୍, ନିମକୀ ପୁଲିସ୍, ରେଲୱେ ପୁଲିସ, ମିଲଟେରି ପୁଲିସ୍, ଟାଉନ ପୁଲିସ ।

ବିଶେଷ ବିଶେଷ କାର୍ଯ୍ୟ ଉପଲକ୍ଷରେ ନିଯୁକ୍ତ ପୁଲିସ୍‌ଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ନାମ ଅଛି । ଯଥା—ସାଧାରଣ ପୁଲିସ୍, ମିଲିଟାରୀ ପୁଲିସ ବା ଆର୍ମ୍ମ ପୁଲିସ୍, ସହର ପୁଲିସ୍, ଗ୍ରାମ୍ୟ ପୁଲିସ୍, ଗପର ପୁଲିସ୍, ଗୁପ୍ତ ପୁଲିସ୍, କୋର୍ଟ ପୁଲିସ୍, ଟିଉନିଟିକ୍ ପୁଲିସ୍, ଅଭିଯୁକ୍ତ ବା ବନ୍ଦିକା ପୁଲିସ୍, ସ୍ପେଶାଲ ପୁଲିସ୍ ।]

ପୁଲିସ୍ ଅଫିସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ ବିଭାଗର ଅଫିସ—
Pulis aphis Police office.
ପୁଲିସ ଅଫିସ **ପୁଲିସ ଅଫିସ**

ପୁଲିସ୍ ଅଫିସର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ କନଷ୍ଟେବଲଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା
Pulis aphisar ଉଚ୍ଚତର ପୁଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ—Police officer.
ପୁଲିସ ଅଫିସର **ପୁଲିସ ଅଫିସର**

ପୁଲିସ୍ ଆଉଟ୍ ପୋଷ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ପୁଲିସ୍ ଫାଣ୍ଡି (ଦେଖ)
Pulis āuṭ poshṭ Pulis phāṇḍi (See)

ପୁଲିସ୍ ଇଜାହାର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ୍+ଫା. ଏଜହାର୍)—
Pulis ijāhār ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପୁଲିସ୍‌କୁ ଦିଆଯିବା ସମ୍ବାଦ—

ପୁଲିସ ଇଜାହାର
ପୁଲିସ ଏତଲା
ପୁଲିସ ଏଜାହାର
ପୁଲିସ ଏତଲା(ଲେ)ଇ } ଅନ୍ୟରୂପ

First information given to the police; formal information given to the police of the commission of an offience.

ପୁଲିସ୍ ଇନ୍‌ସ୍‌ପେକ୍ଟର୍—ବୈଦେ. ବି.(ଇଂ)—ପୁଲିସ ସବଇନ୍‌ସପେକ୍ଟରଙ୍କ
Pulis inspektar ଉପରସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ—Police Inspector.
ପୁଲିସ ଇନିସ ପେକ୍ଟର **ପୁଲିସ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର**
(ପୁଲିସ୍ ଇନ୍‌ସି ପେକ୍ଟର, ପୁଲିସ ଦାରୁ[ରୋ]ଗା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଲିସ୍ ଇନ୍‌ସ୍‌ପେକ୍ଟର୍ ଜେନରଲ୍—ବୈଦେ. ବି.(ଇଂ)—ପୁଲିସ୍ ବିଭାଗର
Pulis inspektar jenaral ପ୍ରାଦେଶିକ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ହାକିମ—
ପୁଲିସ ଇନିପେକର ଜେନରଲ Inspector general of
ପୁଲିସ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଜେନରଲ police in a province.

[ଦ୍ର—ପ୍ରାଦେଶିକ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପୁଲିସ ହାକିମ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଜେନରଲ । ତାଙ୍କ ତଳେ ବିଭାଗୀୟ ହାକିମ, ଡେପୁଟୀ ଇନ୍‌ସ-

ପେକ୍ଟର ଜେନରଲ । ତାଙ୍କ ତଳେ ଜିଲ୍ଲା ହାକିମ, ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ୍ ବା ପୁଲିସ ସାହେବ । ତାଙ୍କ ତଳେ ହାକିମ, ଡେପୁଟୀ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ୍ । ତାଙ୍କ ତଳେ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ବା ଦାରୋଗା । ତାଙ୍କ ତଳେ ସବଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ବା ମୁନସି । ତାଙ୍କ ତଳେ ହେଡ୍ କନେଷ୍ଟବଲ ବା ଜମାଦାର । ତାଙ୍କ ତଳେ ଗ୍ରେଡ୍‌ଟର୍ ବା ଲିଟରେଟ୍ କନେଷ୍ଟବଲ । ସମସ୍ତଙ୍କ ତଳେ କନେଷ୍ଟବଲ୍ ବା ସିପାହି ।]

ପୁଲିସ୍ କନଷ୍ଟବଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ,—ପୁଲିସ ବିଭାଗର ପିଅଦା ବା
Pulis kanashṭabala ସିପାହି—Police constable;
ପୁଲିସ କନେଷ୍ଟବଲ **पलिस कांस्टेबल** policeman.
(ପୁଲିସ ସିପାହି, ପୁଲିସ୍‌ମାନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଲିସ୍ କମିସନର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରର ଉଚ୍ଚତମ
Pulis kamisanara ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀ—The commi-
ପୁଲିସ କମିସନର ssioner of police in presidency
पलिस कमिशनर towns.

[ଦ୍ର—କଲିକତା, ବମ୍ବେ, ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଓ ରେଙ୍ଗୁନ ଆଦି ସହରରେ ପୋଲିସ କମିସନର ଥାଆନ୍ତି ।]

ପୁଲିସ୍ କେଶ୍—ବୈଦେ ବି. (ଇଂ)—୧ । ଯେଉଁ ମକଦ୍ଦମାକୁ ପୁଲିସ
Pulis kes ନିଜେ ବିଚାର ନିମନ୍ତେ ହାକିମଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇ
ପୁଲିସ କେସ **पलिसकेश** ଥାଆନ୍ତି—1. Police case.

୨ । ଯେଉଁ ମକଦ୍ଦମାରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ହୁକୁମ ନ ପାଇ କର ମଧ୍ୟ ପୁଲିସ ଆସାମୀକୁ ଗିରଫଦାର କରି ବିଚାର ନିମନ୍ତେ ପଠାଇ ପାରନ୍ତି—2 Warrant case; case cognisable by the police.

ପୁଲିସ୍‌କୋଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ ପୁଲିସ୍ କୋର୍ଟ)—ବଡ଼ ବଡ଼
Pulis koṭ ସହର (କଲିକତା, ମାନ୍ଦ୍ରାଜ, ବମ୍ବେ ପ୍ରଭୃତି) ବା
ପୁଲିସକୋଟ ପ୍ରାଦେଶିକ ରାଜଧାନୀରେ ପୁଲିସ ଗ୍ରେପ୍ତାରୀ ଆସାମୀମାନଙ୍କ
पलिसकोरट ବିଚାରାର୍ଥ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅଦାଲତ—Police court.
(ପୁଲିସକୋର୍ଟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଲିସ୍ ଗାଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ସରକାରୀ ତହବିଲ ବା ଅପରାଧୀ
Pulis gārd ବା କଏଦୀମାନଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ
ପୁଲିସ ଗାର୍ଡ } ଅନ୍ୟରୂପ ନେବା ଆଣିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ରକ୍ଷା
ପୁଲିସ ଗାର୍ଡ } କରିବାକୁ ନିଯୁକ୍ତ ପୁଲିସ ଦଳ—
ପୁଲିସ ଗାର୍ଡ Police guard; a posse of constables.
पुलिस गार्ड

ପୁଲିସ୍ ଗୁ(ଗୋ)ଇନ୍ଦା—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ୍+ଫା. ଗୋଇନ୍ଦା)—
Pulis gu(go)indā ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପୁଲିସଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା
ପୁଲିସ ଗୁ(ଗୋ)ଏନ୍ଦା—ଅନ୍ୟରୂପ) ନିମନ୍ତେ ଗୁପ୍ତଚର—
ପୁଲିସ ଗୋୟେନ୍ଦା Police spy; Police informer.
पुलिस गोइन्दा

ପୁଲିସ୍ ଗେଜେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ ବିଭାଗର ସମ୍ବାଦ
Pulis gejeṭ ସଙ୍କଳିତ ହୋଇଥିବା ସରକାରୀ ଖବର କାଗଜ—
ପୁଲିସଗେଜେଟ Police Gazettee.
पुलिस गजेट

ପୁଲିସ୍ ଚାଲାଣ—ବୈ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ୍+ଫା. ଚାଲାନ)—
Pulisa chālāṇa ପୁଲିସ ଦ୍ୱାରା ଆସାମୀ ଗିରଫଦାର ହୋଇ
(ପୁଲିସ ଚାଲାଣି—ଅନ୍ୟରୂପ) ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ କୋର୍ଟକୁ ପଠା ଯାଇଥିବା
ପୁଲିସ ଚାଲାଣ (case or accused) Chalanned or sent
पुलिस चालाण up by the police.

ପୁଲିସ୍ ଜମାଦାର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଫା)—
Pulis jamādāra ପୁଲିସ କନଷ୍ଟବଲମାନଙ୍କ ଉପରସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ—
ପୁଲିସ ଜମାଦାର Police Head Constable.
पुलिस जमादार

ପୁଲିସ୍ ଟ୍ରେନିଙ୍ଗ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ ଚାକିରିରେ ନିଯୁକ୍ତ
Pulis ṭrening ହେବା ନିମନ୍ତେ ମନୋନୀତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ
ପୁଲିସ ଟ୍ରେନିଙ୍ଗ କରାଯିବା— Police training.
पुलिस ट्रेनिङ्ग

ପୁଲିସ୍ ଠେଙ୍ଗିଣି—ବୈ. ବି—ସାଧାରଣ ସମୟରେ ପୁଲିସ କନଷ୍ଟବଲ
Pulis ṭhengiṇi ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଏକ ହାତ ଦେଢ଼ହାତ
ପୁଲିସର ଲାଠୀ ଲମ୍ବର ଛୋଟ ଠେଙ୍ଗା—
पलिस लाठी Police baton.

ପୁଲିସ୍ ଡାଇରୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଥାନାରେ
Pulis ḍāirī କିମ୍ବା ମକଦ୍ଦମା ତଦାରଖ ସମୟରେ ପ୍ରତିଦିନ
ପୁଲିସ ଡାଇରି କରାଯିବା କର୍ମମାନ ଲିପିବଦ୍ଧ କରୁଥିବା ପତ୍ରିକା—
पुलिस डाइरि Police diary.

ପୁଲିସ୍ ତଦନ୍ତ—ବୈ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ+ସଂ. ତଦନ୍ତ)—
Pulis tadanta କୌଣସି ଅପରାଧ ବିଷୟ ପୁଲିସ
(ପୁଲିସ ତଦାରଖ—ଅନ୍ୟରୂପ) କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁସନ୍ଧାନ—
ପୁଲିସ ତଦନ୍ତ Investigation by the Police.
पुलिस तदारख

ପୁଲିସ ତଲାସ(ସି)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂରାଜ ପୁଲିସ+ଉର୍ଦ୍ଦୁ ତଲ୍ଲାସ)—
Pulis talāsa(si) ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅପରାଧଘଟିତ ବସ୍ତୁ
ପୁଲିସ ତାଲାସ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ କୌଣସି ଗୃହ ଖୋଜାଯିବା—
पुलास तल्लास House-search by the Police.

ପୁଲିସ୍ ଥାନା—ବୈ. ବି—ପୁଲିସ ସବଇନ୍ସପେକ୍ଟର ଓ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ
Pulis thānā କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଜମାଦାର ଓ କନଷ୍ଟବଲ ଅବସ୍ଥାନ
(ପୁଲିସ ଷ୍ଟେସନ—ଅନ୍ୟରୂପ) କରୁଥିବା ଗୃହ—
ପୁଲିସ ଥାନା Police Station.
पुलिस थाना ,कतवालि

ପୁଲିସ୍ ଦରସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ+ଡ୍ରେସ)—
Pulis daras ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର—
ପୁଲିସ ଦରେସ } ଅନ୍ୟରୂପ Police dress.
ପୁଲିସ ପୋଷାକ }
ପୁଲିସ ଦରେସ **पुलिस दरेस**

[ଦ୍ର—ଆମ ଦେଶରେ କଳା ଭୁର୍ଜ, ନୀଳ ପଗଡ଼ି ଗୋଲବାଡ଼ି ଓ ଥଳିଆ ପୁଲିସମାନଙ୍କର ପୋଷାକ ଅଟେ ।]

ପୁଲିସ୍ ନଜରବନ୍ଦି—ବୈଦେ. ବି. (ଇ+ଫା)—
Pulis najarabandi ପରାଧୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମାଜ ବିଦ୍ୱେଷୀ

ପୁଲିସ ନଜର } ଅନ୍ୟରୂପ ଆସାମୀର ଗତିବିଧି ପ୍ରତି ପୁଲିସର
ପୁଲିସ ନଜର ବନ } ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ରହିବାର ବିଧାନ—
ପୁଲିସ ନଜରବନ୍ଦ Police surveillance.
ପୁଲିସ ନଜରବନ୍ଦ ବିଶ—ପୁଲିସର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରହିଥିବା—
Kept under Police surveillance.

ପୁଲିସ୍ ପରେଟ୍(ଡ୍)— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ୍+ପାରେଡ୍)—
Pulis paret(d) ପୁଲିସ କନଷ୍ଟେବଲମାନେ ଯୁଦ୍ଧବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷାର୍ଥ
ପୁଲିସ ପାରେଡ଼ କ୍ରୀଡ଼ା—Police parade.
ପୁଲିସ ପରେଟ

ପୁଲିସ୍ ପହରା—ଦେ. ବି. (ଇଂ ପୁଲିସ+ସଂ. ପ୍ରହରୀ)—
Pulis pahara ପୁଲିସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ସ୍ଥାନ ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
ପୁଲିସ ପାହାରା ଜଗାଇବା—Guarding of a place or
ପୁଲିସ ପହରା person by Police.

ପୁଲିସ ପହରା ବାଲା—ବୈଦେ. ବି—ପୁଲିସ ମନ୍ତ୍ରୀ (ଦେଖ)
Pulisa pahara bāla Pulisa mantri (See)

ପୁଲିସ୍ ଫଉଜ(ଦ) — ବୈଦେ.ବି. (ଫା. ଇଂ. ପୁଲିସ+ଫା. ଫୌଜ)—
Pulis phauja(da) ଏକ ସ୍ଥାନରେ ରକ୍ଷିତ ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ
(ପୁଲିସ ପଲଟଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦଳ—The Police force; a
ପୁଲିସ ଫୌଜ plattoon of Police.
ପୁଲିସ ଫଉଜ

ପୁଲିସ୍ ଫାଣ୍ଡି — ଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ+ଫା. ଫାଣ୍ଡି)—
Pulis phāṇḍi ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ପୁଲିସ ଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ—
(ପୁଲିସ ଚଉକୀ – ଅନ୍ୟରୂପ) Police out post.
ପୁଲିସ ଆଉଟ ପୋଷ୍ଟ **ପୁଲିସ ଚୌକୀ**

ପୁଲିସ୍ ବାଲା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଇଂ. ପୁଲିସ+ଫା. ପ୍ରତ୍ୟୟ ବାଲା)—
Pulis bāli ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀ—Police officer.
ପୁଲିସ ଓୟାଲା **ପୁଲିସବାଲେ**

ପୁଲିସ୍ ମଦତ୍(ଦ୍) — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ+ଫା. ମଦଦ୍)—
Pulis madat(d) କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଶାନ୍ତି ରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ
ପୁଲିସ ଡଇନାଡ } ଅନ୍ୟରୂପ ହାକିମଙ୍କ ଆଦେଶରେ ପୁଲିସ ପଠାଯିବା-
ପୁଲିସ ମୁଡଏନ } Deputation of Police to a
ପୁଲିସ ମଦଦ certain place to prevent breach of
ପୁଲିସ ମଦଦ the peace.

ପୁଲିସ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ,—ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରର ପୁଲିସ
Pulis majishṭret ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ହୋଇଥିବା ମକଦମାମାନ
ପୁଲିସ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ବିଚାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିଯୁକ୍ତ ବିଚାରପତି—
ପୁଲିସ ମେଜିଷ୍ଟ୍ରର Police magistrate; city magistrate;
ପୁଲିସ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରର } ଅନ୍ୟରୂପ Presidency magistrate.
ପୁଲିସ୍ ମେଜେଷ୍ଟ୍ରର

ପୁଲିସ୍ମା (ମେ)ନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । କୌଣସି ପୁଲିସ୍
Pulis mā (me)n କର୍ମଚାରୀ—1. Policeman.
ପୁଲିସ ମ୍ୟାନ ୨ । ପୁଲିସ କନଷ୍ଟେବଲ—
ପୁଲିସ ମାନ 2. Police constable

ପୁଲିସ୍ ମୁନସି — ବୈଦେ. ବି. (ଆ)—ପୁଲିସ୍ ସବନିସପେକ୍ଟର (ଦେଖ)
Pulis munasi Pulis sabanisapektar (See)

ପୁଲିସ ରାଇଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ରାଇଟର କନଷ୍ଟେବଲ; ଲେଖା
Pulis rāiṭār ପଢ଼ା ଜାଣି ଥିବା କନଷ୍ଟେବଲ ଉପରେ ଥାନାର
ପୁଲିସ ରାଇଟର କାଗଜପତ୍ର ଲେଖିବାର ଭାର ଥାଏ—Writer or
ପୁଲିସ ରାଇଟର literate constable.

ପୁଲିସ ରିପୋର୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀ କୌଣସି
Pulisa ripoṭ ମକଦମା ତଦନ୍ତ କରି ତଦନ୍ତର ଫଳ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ
ପୁଲିସ୍ ରିପୋର୍ଟ } ଅନ୍ୟରୂପ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରେରିତ ଲେଖା
ପୁଲିସି ରିପୋର୍ଟ Police report.

ପୁଲିସ୍ ରୁ (ରୋ) ଳ(ଳା)— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) ପୁଲିସ୍+ରୋଲର୍)—
Pulis ru (ro) la(lā) ପୋଲିସ୍ ଠେଙ୍ଗିଣି (ଦେଖ)
ପୁଲିସକା Polis ṭhengini (See
ପୁଲିସ ଲାଇନ— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ୍ ପଡ଼ିଜ ଥିବା ସ୍ଥାନ ବା
Pulis lāina ଛାଉଣୀ— Police line; police barracks.
(ପୁଲିସ୍ ନାଇନ୍, ପୁଲିସ୍ ନସ୍ତ୍ରନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପୁଲିସ ଲାଇନ **ପୁଲିସ ଲାଇନ**

ପୁଲିସ୍ ଷ୍ଟେଶନ୍ — ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ପୁଲିସ୍ ଥାନା (ଦେଖ)
Pulis shtesan Pulis thānā (See)

ପୁଲିସ ମନ୍ତ୍ରୀ— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପହରା ଦେବାବାଲା ପୁଲିସ୍ କନଷ୍ଟେବଲ
Pulis mantri Police sentry; police sentinal.

ପୁଲିସ୍ ସବନିସ୍‌ପେକ୍ଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)— ଜମାଦାରଙ୍କ ଉପରସ୍ଥ
Pulis subanis pektara କର୍ମଚାରୀ—
Police Sub-Inspector.

ପୁଲିସ୍ ସର୍ଜନ୍ (ଣ୍ଟ)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ୍+ସର୍ଜେଣ୍ଟ)—
Pulis sarjan(ṇt) ୧ । ଇଉରୋପୀୟ କନଷ୍ଟେବଲ—
ପୁଲିସ ସାର୍ଜନ **ପୁଲିସ ସାର୍ଜେଣ୍ଟ** 1. Police sarjeant.
ପୁଲିସ୍ ସର୍ଜେଣ୍ଟ, ପୁଲିସ୍ ସର୍ଜେଣ୍ଟ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । (ଇଂ ପୁଲିସ+
ପୁଲିସ୍ ସାର୍ଜେଣ୍ଟ ସର୍ଜନ୍)—ଯେଉଁ
ପୁଲିସ ମାର୍ଜନ୍ ଡାକ୍ତର ପୁଲିସ ଗୃହୀତ ମକଦମାର ଆହତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
ପୁଲିସ ଡାକ୍ତର ବା ଶବକୁ ସାଇନା କରନ୍ତି—
(ପୁଲିସ୍ ଡାକ୍ତର—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Police surgeon.

ପୁଲିସ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇ)— ଜିଲ୍ଲାର ଭାରପ୍ରାପ୍ତ
Pulis suparinṭendenṭa ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପୁଲିସ୍ ହାକିମ—
ପୁଲିସ ସାହେବ District superintendent of police.
ପୁଲିସସାହେବ (ପୁଲିସ୍ ସାହେବ— ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଲିସ୍ ହୁଲିଆ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଲିସ୍+ଇ. ହାଲୋ; ଭୁଲ. ସଂ.
Pulis huliā କୋଳାହଳ)—ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଅପରାଧୀ ବା
ପୁଲିସ ହଲିଆ ବସ୍ତୁକୁ ଖୋଜି ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ତାହାର ପରିଚୟସୂଚକ
ପୁଲିସ ହଲ୍ଲା ବିବରଣ ବର୍ଣ୍ଣନା ପୂର୍ବକ ପୁଲିସରେ ଦିଆଯିବା
ବିଜ୍ଞାପନ—Police Halloo; the detailed description of a missing thing or person given to the police to enable the police to trace the same.

ପୁଲିସି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲିସ (ଦେଖ)
Pulisi Pulisa (See)

ପୁଲିସୀ ଦେ. ବିଣ.—ପୁଲିସ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
ପୁ'ଲିସୀ Relating to police.
(ଯଥା—ପୁଲିସ ଗୃହର ।)

ପୁଲୋମ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁଲୋମନ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ
Puloma ଶ୍ୱଶୁର ଓ ଶଚୀଙ୍କ ପିତା; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ—
1. Name of the father in-law of Indra.
[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କୁ ଇନ୍ଦ୍ର ବଧ କରି ଶଚୀଙ୍କୁ ପତ୍ନୀରୂପେ ଆଣିଥିଲେ-
୨ । ବଚ—2. Achorus calamus (M. W.)

ପୁଲୋମଜା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୁଲୋମନ+ଜନ୍ ଧାତୁ+ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Pulomajā ଶଚୀ; ପୁଲୋମ ନାମକ ଦୈତ୍ୟର କନ୍ୟା; ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ-
Sachī (the offiicial and traditional) wife of God Indra.

ପୁଲୋମଜିତ୍—ସଂ. ବି—(ପୁଲୋମନ+ଜି ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍; ଏ
Pulomajit ପୁଲୋମା ନାମକ ଦୈତ୍ୟକୁ ପରାଜିତ ଓ ବଧ କରି
ପୁଲୋମ ହ୍ରିଟ୍ ପୁଲୋମ ଘଟ୍ ପୁଲୋମାର } ଅନ୍ୟରୂପ ତାହାର କନ୍ୟା ଶଚୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ହରଣ କରି ଆଣିଥିବାରୁ)—ଇନ୍ଦ୍ର—
God Indra.

ପୁଲୋମହୀ—ସଂ. ବି—ଅହିଫେନ; ଅଫିମ (ହି. ଶ)—
Pulomahī Opium (M. W).

ପୁଲୋମା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ନାମ)—ଭୃଗୁଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଓ ଚ୍ୟବନ ଋଷିଙ୍କ
Pulomā ମାତା—The wife of sage Bhṛugu and mother of Chyabana.
[ଦ୍ର—ଏ ବୈଶ୍ୱାନର ନାମକ ଦୈତ୍ୟର କନ୍ୟା ଥିଲେ ।]

ପୁଲ୍ଲ—ସଂ. ବିଣ—(ପୁଲ୍ ଧାତୁ+ତ)—୧ । ବିସ୍ତୃତ—
Pulla 1. Expanded; spread.
୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—
2. Full blown (flower).
ବି—ଫୁଲ; ପୁଷ୍ପ—Flower.

ପୁଷ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପୋଷିବା—
Push (root) 1. To maintain.
୨ । ପାଳିବା—2. To bring up; to rear.

ପୁଷ୍—ଦେ (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)ଅ—(ଭୁଲ. ଆଇରିଶ ଓ ଗେଲିକ୍ ପୁସ୍=
Push ବିରାଡ଼ି; ଉଡ଼ ପୋଏସ୍)—ବିରାଡ଼ିକୁ ଡାକିବାର ସମ୍ବୋଧନ-
Interjection used in calling the pussy.
(ଯଥା—ଆସ୍ ପୁସ୍ ।)

ପୁଷ୍ ପୁଷ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ପୁଷ୍=ଠେଲିବାରୁ)—ଏକପ୍ରକାର
Push push ଠେଲା ଗାଡ଼ି—A kind of pushing cart;
ପୁଷ ପୁସ୍ **ପୁସ୍‌ପୁସ୍** push-push.

ପୁଷ୍ ପୁନି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପୌଷ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦେଖ)—
Push pūni Pausha pūrṇṇimā (See).

ପୁଷ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୌଷ)—ମାର୍ଗଶିର ମାସର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁକ୍ଳମାସ;
Pusha ପୌଷ ମାସ—The lunar month of Pausha
ପୌଷ following the month of Mārgaśira
ମୁସ (December and January).

ପୁଷର ଅନ୍ତରେ ସର୍ଗୀକର ପ୍ରତ୍ୟୟ—
ଶ୍ରୀଚୀ—ଇନ୍ଦ୍ରସମ୍ପତ୍ତିସ ।

ପୁଷ କରିଣୀ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ମ) ବି—ପୁଷ୍କରିଣୀ (ଦେଖ)—
Pusha kariṇī Pushkariṇī (See)
ପୁଷ୍କରିଣୀକ ଗ୍ରହଁ ହୋପେଣ ଶାପ ହଅଇ ।
ଭଗବ ଶର୍ମ ଦେଣ ।

ପୁଷକା(କାଁ)ଆ(ଆଁ)ଳ—(ସଂ. ପୌଷ+କାମଲ)—ପୁଷ ମାସରେ କରିବା
Pushakā(kāñ,ā(āñ)la ଓ ସମୟ ସମୟରେ ଦେଖାଯିବା ମେଘୁଆ
ପୁଷ କାହା(ହାଁ)ଳ
ପୁଷ କା(କାଁ)ଆ(ଆଁ)ଳ
ପୁଷ କାହା(ହା)ଳ } ଅନ୍ୟରୂପ ବା କୁଜ୍ଝଡ଼ିଆ ପାଗ—
Cloudy or foggy weather sometimes appearing in the month of Pous.

ପୁଷ ପୂର୍ଣ୍ଣମୀ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୌଷ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା)—ପୌଷ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା
Pusha pūrṇṇamī (ଦେଖ)—Pausha Pūrṇṇimā (See)—
ପୁଷ ପୁନ୍ନଅଁ, ପୁଷ ପୁନମୀ, ପୁଷ ପୁନ୍ନଅଁ
ପୁଷ ପୂର୍ଣ୍ଣିମୀ, ପୁଷ(ଷୁ) ପୁନୈଇ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପୁଷ ମାସ—ଦେ. ବି (ସଂ. ପୌଷ+ମାସ)—୧ । ପୌଷ ମାସ; ମାର୍ଗଶିର
Pusha māsa ମାସର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁକ୍ଳ ମାସ—1. The
(ପୁଷମାସ—ଅନ୍ୟରୂପ) month of Pausha (December-
ପୌଷମାସ **ପୁଶମହିନା** Jauary).
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଆନନ୍ଦର ସମୟ—
2. Time of merriment and plenty.
[ଦ୍ର—ପୁଷ ମାସରେ ଧାନ ଫସଲ କଟା ହେବାରୁ ଧାନ ପାଇଁ ଚାଷୀ ଓ ମୂଲିଆମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ଦିନ କାଟନ୍ତି । ପୁଷ ମାସରେ ଆମ ଦେଶରେ ଅତି ଗରିବ ମୂଲିଆ ଲୋକ ମଧ୍ୟ ପରର ଧାନ କାଟି ତହିଁ ପାଇଁ ଧାନ ମୂଲ ପାଏ । ଏଥିପାଇଁ ଆନନ୍ଦ ଓ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟର ସମୟ ଅର୍ଥରେ ପୁଷ ମାସ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ଯଥା—କାହାର ପୁଷମାସ, କାହାର ସର୍ବନାଶ—ଭଗ ।]

ପୁଷ ରବିବାର ଓଷା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୌଷ ରବିବାର ଉପବାସ)—
Pusha rabibāra oshā ପୁଷ ମାସର ପ୍ରତି ରବିବାର ଦିନ
ପୁଷ ରବିବାର ଓଷା
ପୁଷ୍ ରବିବାର ଓଷା } ଅନ୍ୟରୂପ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର କରାଯିବା ଓଷା—
The festival observed on every Sunday of the month of Pausha by females.

ପୁଷା—ସଂ. ବି—(ପୁଷ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ଆ)—୧ । ପୋଷଣ; ପାଳନ-
Pushā 1. Cherising; bringing up,
୨ । ଲାଙ୍ଗଳକୀ ଗଛ; ଲହଲାଙ୍ଗଳିଆ ଗୁଳ୍ମ—
2. A poisionous plant; wolfs bane; Aconitum Napellus.
ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ପୁଷା ପୁଅ (ଦେଖ)-
Pushā pua (See).
ବିଣ—ପୋଷା; ପାଳିତ—Brought up.

ପୁଷା ପୁଅ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—(ସଂ. ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର)-
Pushā pua ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର—Adopted son.

ପୁଷି—ଦେ. ବି—(ବିରାଡ଼ିକୁ ଡାକିବା ସମୟରେ କରାଯିବା ସିଟ୍ ଧ୍ୱନିର ଅନୁକରଣରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ଶବ୍ଦ; ଭୁଲ. ଇଂ. ପୁସ୍; ଆଇରିସ୍ ଓ ଗେଲିକ୍ ପୁସ୍; ଡଚ୍—ପୋଏସ୍; ଡା. ପୁସ୍ସେଇ)—
Pushi

୧ । ବିରାଡ଼ି—1. Cat.

୨ । ପ୍ରିୟ ବିରାଡ଼ି—2. A pet cat.

ଅ—ପୋଷା ବିରାଡ଼ିକୁ ସ୍ନେହରେ ଡାକିବାର ଶବ୍ଦ—
A term of endearment for calling a pet cat.

ପୁଷିଆଁ—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର; ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ)—ବିଣ (ଅମୁକ ଦ୍ୱାରା) ପୋଷ୍ୟ; ଅନୁଜୀବି—Dependent on; maintained by.
Pushiāñ

ପୁଷିଆଁ ପୁଅ—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର; ସମ୍ବଲପୁର; ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର—Adopted son
Pushiāñ pua

ପୁଷିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—ପୁଷ୍ଟ; ପାଳିତ—Maintained; brought up.
Pushita
(ପୁଷିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁଷି ଫୁଟ୍ ଜନସନ୍—ବେଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୁଷିଫୁଟ୍ = ବିରାଡ଼ି ଖୋଜ ପରି ଚାଲିବା ବେଳେ ଯାହାର ପଦଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଏ ନାହିଁ + ଇଂ. ନାମ ଜନ୍‌ସନ୍)—
Pushi phut janasan
Pussyfoot Johnson; the celebrated American leader of temprance movement.

ପୁଷିବା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) କ୍ରି. (ସଂ. ପୁଷ୍ ଧାତୁ; ଭୁଲ ବଂ. ପୁଷା)—ପାଳିବା; ପୋଷିବା—To bring up; to maintain.
Pushibā

ପୁଷି ବିରାଡ଼ି—ଦେ. ବି—ପୁଷି (ଦେଖ)—Pushi (See)
Pushi birārdi (ପୁଷିବିଲେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଷ୍କର—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ ଧାତୁ + ସଙ୍କାର୍ଥେ କର)—
Pushkara

୧ । ଆକାଶ; ବ୍ୟୋମ; ଶୂନ୍ୟ—
1. The sky; heaven; atmosphere; the air.

୨ । ଜଳ—2. Water.

୩ । ପଦ୍ମ—3. Lotus.

୪ । ପଦ୍ମ କୋଷ—4. The cupola or the inner disk of the lotus flower; the pistil of the lotus (like an inverted cone).

[ଦ୍ର—ଏହା ଫାଳିବିଆ ଗିନା ବା ଭୁଣ୍ଡ ପରି, ଏହା ମଧ୍ୟରେ ପଦ୍ମମଞ୍ଜି ଥାଏ ଓ ଏହାକୁ କେଶରମାନ ବେଢ଼ିଥାଏ ।]

୫ । ହସ୍ତୀ ଶୁଣ୍ଡାଗ୍ର; ହାତି ଶୁଣ୍ଡର ଅଗ—
5. The tip of the elephant's trunk.

୬ । ମୃଦଙ୍ଗାଦି ବାଦ୍ୟ ଭାଣ୍ଡର ମୁଖ (ଯହିଁ ଉପରେ ଚମଡ଼ା ମଡ଼ାଯାଏ)—6. The head of a drum.

୭ । ପୁଷ୍କର ତୀର୍ଥ (ଦେଖ)—7. Pushkara tīrtha (See)

ପୁଷ୍କର ଜଳେ ସ୍ନାନ କଲେ ଯେଉଁ ଫଳ
ସେହି ଜନ୍ମରେ ହୁଅଇ ସେହି ଫଳ । ବୃଷ୍ଣିସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଅଶ୍ୱ ।

୮ । ଚାରି ପ୍ରକାର ମେଘ ମଧ୍ୟରୁ ଏକପ୍ରକାର ମେଘ—
8. Name of a cloud

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ଜ୍ୟୋତିଷ ଗଣନାକ୍ରମେ ଯେଉଁ ବର୍ଷ ପୁଷ୍କର ମେଘ ପୃଥିବୀରେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଏ ସେ ବର୍ଷ ଶସ୍ୟହାନି; ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଓ ଅନାବୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଏହାକୁ 'ବାଇଗଣକୋଡ଼ା' ବା 'ମଲାମଲା' ମେଘ କହନ୍ତି । ଏ ମେଘ ଉଠାଇଲେ ନିକଟରେ ବେଶି ବର୍ଷା ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ନ ଥାଏ ଓ ଏହା ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ସୂଚନା କରେ । ଏଥିର ଡାକ ବଚନ ଅଛି—ଦିନକୁ ମଲାମଲା; ରାତିକି ନିର୍ମଳା, ଡାକ-ବୋଲେ ପୁଆରେ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ପଳା ।]

୯ । ବାଣ; ଶର—9. Arrow.

୧୦ । ପୃଥିବୀର ପୌରାଣିକ ସପ୍ତଦ୍ୱୀପ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱୀପ—
10. One of the 7 mythological islands forming the universe.

[ଦ୍ର—ଏ ଦଧି ସମୁଦ୍ରର ଆଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ଓ ଏହାର ବିସ୍ତାର ଶାକଦ୍ୱୀପର ଦ୍ୱିଗୁଣ ଥିବାର କଥିତ—ହି. ଶ ।]

୧୧ । ପୁଷ୍କର ଦ୍ୱୀପସ୍ଥ ପର୍ବତବିଶେଷ—11. One of a mythological mountain in the island of Pushkara.

୧୨ । ବରୁଣଙ୍କ ପୁତ୍ର—12 Name of the son of the ocean God.

[ଦ୍ର—ଏ ପୁଷ୍କର ଦ୍ୱୀପରେ ବାସ କରୁଥିଲେ—ହି. ଶ ।]

୧୩ । ନଳରାଜାଙ୍କ ଭ୍ରାତା—
13. Name of the brother of King Nala

[ଦ୍ର—ଏ ନଳରାଜାଙ୍କୁ ପଶାଖେଳରେ ହରାଇ ନଳଙ୍କଠାରୁ ନିଷଧ ରାଜ୍ୟ ନେଇଥିଲେ, ଏବେ ନଳ ଋତୁପର୍ଣ୍ଣଙ୍କଠାରୁ ପଶାଖେଳ ଶିଖି ଏହାଙ୍କୁ ହରାଇ ଏହାଙ୍କଠାରୁ ନିଜରାଜ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କଲେ ।]

୧୪ । ଖଣ୍ଡାର ପତ୍ର; ଖଡ୍ଗଫଳକ—14. Sword blade

୧୫ । ଖଡ୍ଗକୋଷ; ଖଣ୍ଡାର ଖାମ—
15. The sheath of a sword.

୧୬ । ଯୁଦ୍ଧ; ସଂଗ୍ରାମ—16. War; battle; fighting.

୧୭ । କୁଷ୍ଠରୋଗବିଶେଷ—17. A kind of leprosy.

୧୮ । କୁଷ୍ଠନାମକ ଔଷଧି; କୁଡ଼ ନାମକ ଔଷଧ—
18. A medicinal herb; (Costus Speciosus).

୧୯ । ନୃତ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର; ନୃତ୍ୟ କଳା—
19. The science or art of dancing.

୨୦ । ଅଂଶ; ଭାଗ—20. Part.

୨୧ । ମତ୍ତତା; ନିଶା—21. Intoxication.

୨୨ । ସଂଯୋଗ; ମିଳନ—22. Union; conjunction.

୨୩ । ନାଗବିଶେଷ; ପଦ୍ମ ନାଗ—
23. A reddish cobra.

୨୪ । ହ୍ରଦ; ପୋଖରୀ—24. Lake; tank; pond.

୨୫ । ମୁର୍ଦ୍ଦାର; ମଡ଼—25. Dead-body (Howells).

୨୬ । ସାରସ ପକ୍ଷୀ—26. Indian crane.

୨୭ । ନୀଳ ପଦ୍ମ—27. Blue lotus flower (Howells).

୨୮ । ଏକପ୍ରକାର ଢୋଲ—28. A kind of drum.

୨୯ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ପୁଷ୍କର ଦୋଷ (ଦେଖ)
29. (Astrology) Pushkara dosha (See)

୩୦ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଯୋଗବିଶେଷ—
30. (Astrology) An auspicious astrological conjunction.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଗଙ୍ଗା, ଗୋଦାବରୀ, କୃଷ୍ଣା ଓ କାବେରୀ ନଦୀ-ମାନଙ୍କରେ ସ୍ନାନଯୋଗ ପଡ଼େ । ରବି ଓ ବୃହସ୍ପତି ମକର ରାଶିରେ ଥିବା ସମୟରେ ରବିବାର ଦିନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପଡ଼ିଲେ ଗଙ୍ଗାରେ ପୁଷ୍କର ଯୋଗ, ଯଦି ରାଶିରେ ଥାଇ ରବି ଯଦି ରାହୁସଂଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଓ ଗୁରୁବାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ହେଲେ ଗୋଦାବରୀରେ ପୁଷ୍କର, ରବି ମେଷ ରାଶିରେ ବୃହସ୍ପତିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଂଯୁକ୍ତ ହେଲେ ଓ ସୋମବାର ଦିନ ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ ହେଲେ କାବେରୀରେ ପୁଷ୍କର, ରବି କର୍କଟ ରାଶିରେ ରାହୁ ସହିତ ମିଳିତ ହେଲେ ଯଦି ସୋମବାର ଦିନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବା ଅମାବାସ୍ୟା ହୁଏ ତେବେ କୃଷ୍ଣାରେ ପୁଷ୍କର ଯୋଗ ପଡ଼େ ।]

୩୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ (ହି. ଶ)—31. The sun.

୩୨ । ପିଞ୍ଜରା; ପଞ୍ଜରା (ହି. ଶ)—32. Bird's cage

୩୩ । ପୁଷ୍କର ମୂଳ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର) (ଦେଖ)
33. Pushkara mūla (See)

୩୪ । ଦିଗ୍ଗଜବିଶେଷ (ହି. ଶ.)
34. Name of one of the mythological elephants guarding the quarters of globe.

୩୫ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଏକ ନାମ—25. A name of Bishṇu.

[ଦ୍ର— ପ୍ରଳୟ ପରେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନାଭିରୁ ଯେଉଁ ପଦ୍ମ ବାହାରିଥିଲା ଓ ଯେଉଁ ପଦ୍ମରୁ ବ୍ରହ୍ମା ଜନ୍ମିଥିଲେ ତାହା ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗ ଥିବାର ହରିବଂଶରେ ଅଛି—ହି. ଶ ।]

୩୬ । ଶିବ (ହି. ଶ)—36. Śiba.

୩୭ । (ନାମ) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଏକପୁତ୍ର (ହି. ଶ)—
37. Name of a son of Kṛushṇa.

୩୮ । (ନାମ) ଭରତଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର (ହି. ଶ)—
38. Name of a son of king Bharata.

୩୯ । (ନାମ) ଅସୁରବିଶେଷ (ହି. ଶ)—
39 Name of a demon.

୪୦ । କରଚୁଲିର କଟୋରା (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—40. The cupshaped part of a spoon or ladle.

୪୧ । ସର୍ପ (ହି. ଶ)—41. Serpent.

୪୨ । ପଦ୍ମବନ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
42. The root of the lotus plant.

୪୩ । ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଏକ ନାମ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
43. A name of the Buddha.

ଦେ. ବି—୧ । ପଦ୍ମବୀଜ; ପଦ୍ମଫୁଲ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କୋଷ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ମଞ୍ଜି ଥାଏ—1. The seeds found inside the inner disk of a lotus.

[ଦ୍ର—ପଦ୍ମଫୁଲ ଶୁଖିଗଲେ ପାଖୁଡ଼ାଯାକ ଝଡ଼ିବା ପରେ ଯେ କୋଷଟି ରହେ ଓ ତହିଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ମଞ୍ଜିଗୁଡ଼ିକ ପକ୍ୱତା ଲାଲ କରି ଖାଣ୍ଡୁଆ ଓ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ । ତାକୁ ଫୋଡ଼ି ଲୋକେ ଜପମାଳା କରନ୍ତି ।]

୨ । ସାତଗାତି ଖେଳ (ଦେଖ)—
2. Sātagāti khela (See)

ପୁଷ୍କର କର୍ଣ୍ଣିକା – ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍କର + କର୍ଣ୍ଣ + କ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ସ୍ଥଳପଦ୍ମ—
Pushkara karṇṇikā Habiscus Mutabilis (flower and plant.)
(ପୁଷ୍କରନାଡ଼ୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଷ୍କରଣୀ—ଗ୍ରା. ବି.—(ସଂ. ପୁଷ୍କରଣୀର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପୋଖରୀ—
Pushkaraṇi Tank; pond.

ପୁଷ୍କର ତିଥି—ସଂ. ବି.— ପୁଷ୍କର ଦୋଷ (ଦେଖ)
Pushkara tithi Pushkara dosha (See)
(ପୁଷ୍କର ନକ୍ଷତ୍ର, ପୁଷ୍କର ବାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଷ୍କର ତୀର୍ଥ—ଦେ. ବି.— ହିନ୍ଦୁ ତୀର୍ଥବିଶେଷ; ହ୍ରଦବିଶେଷ—
Pushkara tīrtha A place of pilgrimage of the Hindus near Ajmere; a lake

[ଦ୍ର—ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ହ୍ରଦ ଆଜମିରଠାରୁ ୨ ମାଇଲ ଦୂରରେ ବାଲୁକାସ୍ତୂପବେଷ୍ଟିତ ଉପତ୍ୟକା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ହ୍ରଦଟି ବୃତ୍ତାଭାସ ଆକୃତିବିଶିଷ୍ଟ । ଏହାର ଚାରି ପାଖରେ ଦେବମନ୍ଦିର ଓ ସମାଧିମନ୍ଦିରମାନ ଅଛି । ଏଠାରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଅଛି ଓ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜିତ ହୁଅନ୍ତି । ଏହାର ସ୍ଥାନୀୟ ଡାକ ନାମ ପୋଷ୍କର । କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଲକ୍ଷାଧିକ ହିନ୍ଦୁ ଯାତ୍ରୀ ଏଠାରେ ସ୍ନାନ କରନ୍ତି । ବ୍ରହ୍ମା ଏଠାରେ ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସାବିତ୍ରୀ କଳ୍ପନା କରି ତାଙ୍କୁ ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି କରି ଯଜ୍ଞ କରି ଥିଲେ । ଏଠାରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଓ ମନ୍ଦିର ଅଛି । କଥିତ ଅଛି ଯେ, ଭାରତବର୍ଷରେ କେବଳ ଏହିଠାରେହିଁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା ହେଉଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ସାବିତ୍ରୀ, ବଦରୀନାରାୟଣ ଓ ବରାହଜୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଅଛି । ଏହି ସମୟରେ ଏଠାରେ ଏକ ସପ୍ତାହବ୍ୟାପି ବଡ଼ ମେଳା ହୁଏ । ଗୋରୁ, ଘୋଡ଼ା ଓ ଓଟ ବିକ୍ରି ହୁଅନ୍ତି । ବର୍ଷେ ବର୍ଷେ ହଜାର ହଜାର ଓଟ ମେଳାରେ ବିକ୍ରି ହୁଅନ୍ତି । କବିବର ରାଧାନାଥ କହିଛନ୍ତି—

"ସୁରୂପା ଅଂଶୁପା ଲୋକେ ଅଗୋଚର
ପୂଜାସ୍ପଦ ହେଲା ଗୋଷ୍ପଦ ପୁଷ୍କର ।"

ପଦ୍ମପୁରାଣରେ ଲେଖା ଅଛି ଯେ ଏହିଠାରେ ଯଜ୍ଞ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ହାତରୁ ଗୋଟିଏ ପଦ୍ମ ଭୂମିରେ ଖସି ପଡ଼ିଥିଲା ଓ ଏହି ପଦ୍ମ ପଡ଼ିବାରୁ ରସାତଳରେ ତପସ୍ୟା କରୁଥିବା ଦେବଦ୍ରୋହୀ ବଜ୍ରନାଭ ନାମକ ଅସୁରର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଲା । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ହାତର ପୁଷ୍କର (ପଦ୍ମ) ଏଠାରେ ଖସି ପଡ଼ିବାରୁ ଏ ତୀର୍ଥର ନାମ ପୁଷ୍କର ହେଲା । ହି. ଶ.]

ପୁଷ୍କର ଦୋଷ—ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ)—ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ଛଅଟି ନକ୍ଷତ୍ର ୩ଟି ବାର ଓ ୩ଟି ତିଥିରେ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିବା ଜନିତ ଅମଙ୍ଗଳ—(astrology) Certain inauspicious periods in which a person's death forebodes disaster to his family.

[ଦ୍ର—ପୁନର୍ବସୁ, ଉତ୍ତରାଷାଢ଼ା, କୃତ୍ତିକା, ଉତ୍ତରଫାଲ୍ଗୁନୀ ପୂର୍ବ-ଭାଦ୍ରପଦ ଓ ବିଶାଖା ଏହି ଛଅଟି ନକ୍ଷତ୍ର; ଦ୍ୱିତୀୟା, ସପ୍ତମୀ ଓ ଦ୍ୱାଦଶୀ ଏହି ତିନି ଗୋଟି ତିଥି; ରବି, ମଙ୍ଗଳ ଓ ଶନି ଏହି ତିନି ଗୋଟି ବାରରେ ମନୁଷ୍ୟର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ପୁଷ୍କରଦୋଷ ଲାଗେ ।

ଏହି ତିନି ଗୋଟି ଦୋଷ ମଧ୍ୟରୁ ଯେତେ ଗୋଟି ଦୋଷ ଲାଗେ ତାକୁ ସେତେ ପାଦ (୧, ୨ ବା ୩) ପାଦ ଦୋଷ ଲାଗିବାର କହନ୍ତି ।

ବାରଦୋଷରେ କୃଷିନାଶ, ତିଥି ଦୋଷରେ ଗୋଧନ ନାଶ, ନକ୍ଷତ୍ରରେ ବଂଶନାଶ ଓ ତିଦୋଷରେ ସମ୍ପଦନାଶ ଘଟେ । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବାରଦୋଷ ପାଇଁ ଭୂମିଦାନ, ତିଥିଦୋଷ ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ଅନ୍ନଦାନ, ନକ୍ଷତ୍ରଦୋଷ ଶାନ୍ତି ପାଇଁ ତିଳକାଞ୍ଚନ ଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।]

ପୁଷ୍କର ନାଭ — ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍କର + ନାଭ) — ପଦ୍ମନାଭ; ବିଷ୍ଣୁ —
Pushkara nābha Bishṇu.

ପୁଷ୍କର ମାଳା — ସଂ. ବି — ପଦ୍ମ ଫୁଲର ମାଳ —
Pushkara mālā A garland made of lotus.

ଦେ. ବି — ପୁଷ୍କର ମାଳ (ଦେଖ)
Pushkara mālī (See)

ପୁଷ୍କର ମାଳି — ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଷ୍କର ଓ ମାଳ) — ପୋଖତ ପଦ୍ମବୀଜ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଥିବା ଜପମାଳା —
Pushkara mālī A string of beads made of lotus seeds sewn through.

ପୁଷ୍କର ମାଳ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁଷ୍କର ମାଳା }

ପୁଷ୍କର ମୂଳ — ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର) — ପୁଷ୍କର ଦେଶୀୟ ଔଷଧିବିଶେଷ; କାଶ୍ମୀର ଦେଶ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପାତାଳ ପଦ୍ମିନୀ —
Pushkara mūla The root of Alpotaxis Auriculata.

ପୁଷ୍କରମୂଳ
ପୀହୋକର ମୂଳୀ
ଗୁ. ପୋକର ମୂଳ
ମ. ପୁଷ୍କର ମୂଳ

[ଦ୍ର — ବାୟୁ, କଫ, ଶ୍ୱାସ, ଶୋଥ, ଅରୁଚି ବାତଶ୍ଳେଷ୍ମିକଜ୍ୱର ଓ ପାଣ୍ଡୁରୋଗରେ ଏହା ଉପକାରୀ । ଏହାର ଅଭାବରେ ଭୂତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।]

(ପୁଷ୍କର ଜଟା, ପୁଷ୍କର ଶିଫା, ପୁଷ୍କରାଗ୍ୟ, ପୁଷ୍କରାହ୍ୱୟ, ପୌଷ୍କର, ପଦ୍ମପତ୍ର, କାଶ୍ମୀର, ପୁଷ୍କର ସାଗର — ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ)

ପୁଷ୍କର ଯୋଗ — ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ) — ପୁଷ୍କର ୩୦ (ଦେଖ)
Pushkara jōga Pushkara 30 (See)

ପୁଷ୍କର ହ୍ରଦ — ଦେ. ବି — ପୁଷ୍କର ତୀର୍ଥ (ଦେଖ)
Pushkara hrada Pushkara tīrtha (See)

ପୁଷ୍କରା — ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍କର + ଆ) — ପଦ୍ମର ବୀଜକୋଷ —
Pushkarā The seed-vessel of the lotus.

ପୁଷ୍କରାକ୍ଷ — ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍କର + ଅକ୍ଷ) — ପଦ୍ମନେତ୍ର; ପଦ୍ମପତ୍ରାକ୍ଷ; ବିଷ୍ଣୁ —
Pushkarāksha Name of Bishṇu.

ପୁଷ୍କରାଖ୍ୟ — ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍କର + ଆଖ୍ୟା + ଅ) —
Pushkarākhya ୧ । ସାରସ ପକ୍ଷୀ — 1. Indian crane.
(ପୁଷ୍କରାହ୍ୱ — ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଭୂତ ଔଷଧି —
2. A medicinal herb.
୩ । ପୁଷ୍କର ମୂଳ (ଦେଖ) — 3. Pushkara mūla (See)

ପୁଷ୍କରିକା — ସଂ. ବି — ଲିଙ୍ଗର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ବ୍ରଣ ବାହାରିବା ରୋଗବିଶେଷ (ହି. ଶ) — A disease in which small eruptions appear on the extremity of the male organ.

ପୁଷ୍କରିଣୀ — ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍କର = ପଦ୍ମ; ଜଳ ଆଦି + ଇନ୍ + ସ୍ତ୍ରୀ ଈ) —
Pushkariṇī ୧ । ପୋଖରୀ; ସରୋବର; ଜଳାଶୟ —
1. Tank; pond.
୨ । ଶତଧନୁ ବା ୪୦୦ ହାତ ପରିମିତ ସମଚତୁରସ୍ର ଜଳାଶୟ —
2. A square tank measuing 200 yards each side.

[ଦ୍ର — ପୁଷ୍କରିଣୀର ପାଞ୍ଚଗୁଣ ଆକାରବିଶିଷ୍ଟ ଜଳାଶୟକୁ ତଡ଼ାଗ ବୋଲାଯାଏ ।]

୩ । ହ୍ରଦ; ଅକୃତ୍ରିମ ଜଳାଶୟ — 3. A lake.
୪ । ସରୋଜିନୀ; ପଦ୍ମପୋଖରୀ —
4. A tank full of lotuses.
୫ । ହସ୍ତିନୀ; ହାତୁଣୀ — 5. A she-elephant.
୬ । ସ୍ଥଳପଦ୍ମ — 6. Habiscus mutabilis (flower).
୭ । ପଦ୍ମିନୀ; ପଦ୍ମନାଡ଼ — 7. The stalk of lotus.
୮ । ପୁଷ୍କର ମୂଳ ଔଷଧି — 8. A medicinal root.
୯ । ଭୂତ ନାମକ ଔଷଧି — 9 Costus speciotus.

ପୁଷ୍କରୀ — ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍କର = ହସ୍ତୀଶୁଣ୍ଡାଗ୍ର + ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ.) —
Pushkarī ହସ୍ତୀ — Elephant.

ପୁଷ୍କଳ — ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ ଧାତୁ + କଳ) — ୧ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ —
Pushkala 1. Excellent; chief; eminent; principal.
(ପୁଷ୍କଳା — ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରଚୁର; ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ —
2. Plentiful; plenteous; abundant.
୩ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ — 3. Full; filled; rich; complete.
୪ । ଶୁଭ; ହିତ — 4. Good; beneficial; salutary.
୫ । ସଦ୍‌ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ — 5. Possed of good qualities.
୬ । ବହୁ — 6. Many; much.
୭ । ଉପସ୍ଥିତ; ବର୍ତ୍ତମାନ (ହି. ଶ.) — 7. Present.
୮ । ପବିତ୍ର (ହି. ଶ.) — 8. Pure.
ବି — ୧ । ଶସ୍ୟ ପରିମାଣପାତ୍ରବିଶେଷ; ପସ୍ତୀ; ପାଞ୍ଚସେର ପରିମିତ; ୬୪ ପୋଷ ବା ୮ ମୁଷ୍ଟି ପରିମାଣ — 1. A measure of corn; 64 handfuls or 5 seers.
୨ । ଗ୍ରାସ ଚତୁଷ୍ଟୟପୂରିକା ଉଷା; ଯେଉଁଠରେ ମନୁଷ୍ୟ ଚାରିଗୁଣା ଭାତ ଖାଇ ପାରିବ ସେଉଁକି ପରିମାଣ ଉଷାନ୍ନ —
2. A quantity of alms to the extent of four mouthfuls of food.
୩ । ମେରୁପର୍ବତ — 3. The mythological mountain holding up the universe.
୪ । ପୁଷ୍କରତୀର୍ଥ (ଦେଖ) — 4 Pushkara tīrtha (See)
୫ । ବରୁଣଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର —
5. One of the sons of God Baruṇa.
୬ । ଭରତ ରାଜାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଏକତର — 6. Name of one of the two sons of king Bharata.

ତତ୍ର ପୁଷ୍କଳ ବେଦ ଜଳ
ଭରତ ପତ୍ନୀ ଗର୍ଭେ ହୋଇ — ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

୭ । ଅସୁରବିଶେଷ (ହି. ଶ.)—
7. Name of a demon.
୮ । ଏକପ୍ରକାର ଢୋଲ (ହି. ଶ.)—
8 A kind of drum,
୯ । ଏକପ୍ରକାର ବୀଣା (ହି. ଶ.)—9. A kind of harp.
୧୦ । ଶିବ (ହି. ଶ.)—10 Śiba.

ପୁଷ୍କଳାବତୀ—ସଂ. ବି—ଭରତ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର ପୁଷ୍କଳଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ
Pushkalābatī ପଞ୍ଜାବ ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରାଚୀନ ନଗରୀ—Name of an ancient town in Punjab founded by Pushkala the son of king Bharata.

[ଦ୍ର—ଏହା ଗାନ୍ଧାର ଦେଶର ପ୍ରାଚୀନ ରାଜଧାନୀ । ବିଷ୍ଣୁ ପୁରାଣରେ ଲେଖା ଅଛି ଯେ ଏହାକୁ ଭରତଙ୍କ ପୁତ୍ର ପୁଷ୍କଳ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ସିକନ୍ଦରଙ୍କ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ ସମୟରେ ଏ ନଗରୀ ଥିଲା । ଏରିଅନ ଆଦି ଗ୍ରୀକ୍ ଲେଖକମାନେ ପେକୁକେଲ, ପ୍ୟୁକୋଲେଟିସ୍ ନାମରେ ଏହାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଅଛନ୍ତି । ଏହାକୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ୭ମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତକୁ ଆସିଥିବା ଚୀନ ପରିବ୍ରାଜକ ହୁଏନ୍‌ସାଂ ଦେଖିଥିଲେ ଓ ଏଠାରେ ଗୁଡ଼ିଏ ହିନ୍ଦୁ ଦେବମନ୍ଦିର ଓ ବୌଦ୍ଧସ୍ତୂପ ଥିବାର ଲେଖିଅଛନ୍ତି । ପେଶବାରର ୫ କୋଶ ଉତ୍ତରରେ ସ୍ୱାତ ଓ କାବୁଲ ନଦୀର ସଙ୍ଗମସ୍ଥଳରେ ଥିବା ଆଧୁନିକ ହସ୍ତନଗର ଗ୍ରାମର ସ୍ଥାନରେ ଏ ନଗର ଥିଲା—ହି. ଶ. ।]

ପୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ପ୍ରତିପାଳିତ—
Pushṭa 1. Brought up; maintained; nourished; cherished; supported.
(ପୁଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ)
(ପୁଷ୍ଟତା, ପୁଷ୍ଟି—ବି) ୨ । ସ୍ଥୂଳ; ମୋଟା—2. Fat; corpulent.
୩ । ଯାହାକୁ ଖାଦ୍ୟଦ୍ୱାରା ସ୍ଥୂଳକାୟ କରାଯାଇଥାଏ—
3. Fattened.
୪ । ବୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ—4. Thrived.
୫ । ଦଗ୍ଧ—5. Burnt.
୬ । ପରିପୁଷ୍ଟ; ସୁପରିଣତ—Well developed.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଯଥା—ଅଳ୍ପପୁଷ୍ଟ, କାଳପୁଷ୍ଟ; ପରପୁଷ୍ଟ, ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ, ପରାଳପୁଷ୍ଟ ଇତ୍ୟାଦି ।]

୭ । (କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ବଳବର୍ଦ୍ଧକ; ପୋଷଣକାରୀ (ହି. ଶ) —
7. Nourishing.

ଗ୍ରା. ବି—ସଂ. ପୃଷ୍ଠର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ) ପିଠି ପାଖ—
Back; back side.

ଗ୍ରା. ବିଣ—(ସଂ. ସ୍ପଷ୍ଟର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—୧ । ସ୍ପଷ୍ଟ—
1. Clear.
୨ । ଭଲ; ଉତ୍ତମ—2. Good.

୧ ଓ ୨—ଗଲ ହେ ଗାନ୍ଧାରୀ ବନ୍ଦୁର ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର,
ଚିନ୍ତଛି ପରାଭବ କେହିଁ କଥା ପୃଷ୍ଟ ।
ଭୀଷ୍ମପର୍ବ ମହାଭାରତ ଶଲ୍ୟ ।

ସଂ. ବି. ବିଷ୍ଣୁ (ହି. ଶ)—Bishṇu.

ପୁଷ୍ଟ ତାଡ଼ିତ—ଦେ. ବି—(ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ତାଡ଼ିତ ଶକ୍ତି
Pushṭa tardita ବିଶେଷ; ତାଡ଼ିତର ସଂଯୋଜନୀ ଶକ୍ତି—
Positive electricity.

ପୁଷ୍ଟଦା—ଦେ. ବିଣ—(ସଂ. ପୁଷ୍ଟିଦ)—ଉନ୍ନତିପ୍ରଦ; ଶୁଭପ୍ରଦ—
Pushṭadā Having prosperity.

ଅତ ସବୁ କାମେ କାମନାଡ଼ି ଯେ ପୁଷ୍ଟଦା – ଶିବ ସ୍ତବେଦସ୍ୱ ।

ପୁଷ୍ଟାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ଟ + ଅଙ୍ଗ)—ସ୍ଥୂଳ; ମୋଟା;
Pushṭāṅga ସ୍ଥୂଳକାୟ—Fat; corpulent.
(ପୁଷ୍ଟାଙ୍ଗା – ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁଷ୍ଟି—ସଂ. ବି—(ପୁଷ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. କ)—୧ । ପୋଷଣ; ପ୍ରତିପାଳନ—
Pushṭi 1. Nourishment.
୨ । ପରିଣତି—2. Development.
୩ । ବୃଦ୍ଧି; ଉନ୍ନତି—3. Thriving; flourishing; increase; prosperity; growth.
୪ । ପ୍ରଚୁରତା; ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତି—4. Abundance.
୫ । ପୂର୍ଣ୍ଣତା—5. Fullness.
୬ । ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା ଗଛ—
6. Physalis Flexuosa (plant)
୭ । ଷୋଡ଼ଶ ମାତୃକାରୁ ଏକତମା—7. One of the 16 nourishing she-Deities of the creation.

ଦେ. ବି—ବଣିଆ, ତେଲି ପ୍ରଭୃତି ବ୍ୟବସାୟୀ ବୃତ୍ତିଜୀବୀ ଜାତିଙ୍କ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ—A family title of goldsmith or oilman cast among Hindus.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ଅଶୁଦ୍ଧରୂପେ 'ପୃଷ୍ଟି' ବା 'ପୁଷ୍ଟି' ବୋଲି କେତେକ ଲେଖନ୍ତି ।]

ପୁଷ୍ଟିକର—ସଂ. ବିଣ—(ପୁଷ୍ଟି+କୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ବୃଦ୍ଧିକାରକ,
Pushṭikara ବଳପ୍ରଦ, ଯାହା ଶରୀରକୁ ପୁଷ୍ଟ କରାଏ—
1. Nourishing; nutritious; causing growth.
୨ । ଉନ୍ନତିକାରକ—
2. Producing prosperity.

ପୁଷ୍ଟିକାରକ, ପୁଷ୍ଟିଦ, ପୁଷ୍ଟିଦାତା, ପୁଷ୍ଟି ପ୍ରଦ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପୁଷ୍ଟି କର୍ମ—ଦେ. ବି—ଶୁଭ କର୍ମ—
Pushṭi karma Auspicious ceremonies.

ଶାନ୍ତି ବୋଲି ଗ୍ରହଶାନ୍ତି ପୁଷ୍ଟିକର୍ମ ଯେତେ
କରିବ ପ୍ରାଣ୍ଟାଦି ବସ୍ତ୍ର ବହୁ ଦାନ ଚିତେ – ଶିବସ୍ତବେଦସ୍ୱ ।

ପୁଷ୍ଟିକା—ସଂ. ବି—(ପୁଷ୍ଟି + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. କ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ଗେଣ୍ଡା ଶାମୁକା;
Pushṭikā ଜଳଶୁକ୍ତି—Oyster.

ପୁଷ୍ଟେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—ଗୁରୁତର ଭାବରେ—
Pushṭe Seriously.

କର୍ଣ୍ଣମଧ୍ୟରେ ଭକ୍ତ ହେଲେ ପୁଷ୍ଟେ
କର୍ଣ୍ଣମଧ୍ୟରେ ଏହି କଥା ପୁଷ୍ଟେ ।
ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପୁଷ୍ପ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—ବିକସିତ ହେବା; ଫୁଟିବା—
Pushp (root) To blussom forth, to flower.

ପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ପ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଫୁଲ—
Pushpa 1. Flower.

୨ । ସ୍ତ୍ରୀରଜଃ—2. Menses; menstrual flux.

୩ । (+ଭାବ. ଅ) ବିକାଶ; ପ୍ରକାଶ—
3, Expansion; exhibition.

୪ । ନେତ୍ରରୋଗବିଶେଷ; ଆଖିର ଫୁଲା; ପରଳ—
4. A disease of the eye; albugo; lencoma.

୫ । ପୁଷ୍ପକ ୧ (ଦେଖ)—5. Pushpaka 1. (See)

ପୁଷ୍ପକ—ସଂ. ବି.— (ପୁଷ୍ପ+କ)—୧ । କୁବେରଙ୍କ ରଥ—
Pushpaka 1. The chariot of God Kubera.

୨ । ଆଖିର ଫୁଲା ରୋଗ—2. Leucoma.

୩ । ସୀସା—Lead.

୪ । ସ୍ତ୍ରୀରକଷ—4. Green vitriol; iron sulphate.

୨ । ସୁରୁମା; ରସାଞ୍ଜନ—
5. Antimony; collyrium.

୨ । ରତ୍ନ ନିର୍ମିତ କଙ୍କଣ—7. A bracelet of jewels.
ବଇ ଶ୍ରବଣରୁ ଜଣିବେ ପୁଷ୍ପକ ମଣ୍ଡନେ ହୋଇ ସଜ୍ଜିତ ।
ଭଃ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

୨ । ପିତ୍ତଳ—7. Brass.

୮ । ମାଟି ଉମ୍ବୁଲି—
8. An earthen fire-pan.

ଦେ. ବି—ଫୁଲ—Flower.
ବୋଲେ ବୋଲଇ ଏ ପୁଷ୍ପକ ପୁଷ୍ପକ ଯୋଡ ଫିଙ୍ଗିବ ସାଗରେ
ଭଃ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ବିଣ— ମୃତ; ବିନାଶ ପ୍ରାପ୍ତ—
ବସାଇଣ ଅମ୍ଭଙ୍କେ ଭାବେ ପୁଷ୍ପକ
ବମାନେ ପୁଷ୍ପକ ହେବା ଉ ମଜେ ଅଙ୍କର ସୁଖେ—
ଭଃ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପୁଷ୍ପକ ବିମାନ—ସଂ. ବି (ନାମ)—କୁବେରଙ୍କ ରଥର ନାମ—
Pushpaka bimāna Name of the chariot of god Kubera.
ପୁଷ୍ପ ଯାନ, ପୁଷ୍ପକ ଯାନ, ପୁଷ୍ପକ ରଥ, ପୁଷ୍ପ ରଥ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପୁଷ୍ପ କରଣ୍ଡକ—ସଂ. ବି—(ମ. ପ. ଲୋ; ପୁଷ୍ପ ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ
Pushpa karaṇḍaka କରଣ୍ଡକ)—୧ । ଫୁଲ ଝୁଙ୍ଗଡ଼ା; ଫୁଲ ଡାଲା—1. A tray of flowers, a basket of flowers.

୨ । ଅବନ୍ତୀ ବା ଉଜ୍ଜୟିନୀ ନଗରସ୍ଥ ମହାକାଳ ନାମକ ଶିବଲିଙ୍ଗଙ୍କର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଉଦ୍ୟାନ—2. The garden belonging to the Deity Mahākāla in Ujjayinī (N. W. India)

ପୁଷ୍ପ କାଳ—ଦେ. ବି—୧ । ରାତ୍ରିକାଳ—
Pushpa kāla 1. Night.
ବଳୌକା ଅଗ୍ରମେ ପୁଷ୍ପକାଳ ଶେଷ କରି ଅଶେଷ ଭୋଷଣର—
ଭଃ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

୨ । ବସନ୍ତ ସମୟ—2. Time of spring.

୩ । (ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର) ଋତୁକାଳ—
ବେଗେ ପୁଷ୍ପକାଳ ହେବାକୁ ମୋଜିବ ଶିବ ମନ୍ତ୍ରର ଜପ୍ତିଲବ—
ଭଃ. ପ୍ରେମସ୍ୱଧାନିଧି ।

ପୁଷ୍ପ କାସୀଶ—ସଂ. ବି—ନୟନୌଷଧ; ଲୁଣ୍ଠିତ ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତ୍ରୀରକଷ
Pushpa kāsīśa ବିଶେଷ—Green vitriol or sulphate of iron
ପୁଷ୍ପ କାଳୀଶ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁଷ୍ପ କାଶୀଶ }

ପୁଷ୍ପ କୀଟ—ସଂ. ବି—(ମ. ପ. ଲୋ; ପୁଷ୍ପ+କୀଟ)—୧ । ଭ୍ରମର—
Pushpa kīṭa 1. The black bee.

୨ । ଫୁଲକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ପୋକ—
2. Any insect attacking flowers

ପୁଷ୍ପ କେତନ—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପ+କେତନ=ଚିହ୍ନ)—
Pushpa ketana ୧ । କାମଦେବ; କନ୍ଦର୍ପ; ପୁଷ୍ପଧନ୍ୱା—
1. Cupid (personified as a Deity)

୨ । କାଳକେତୁ ନାମକ ବ୍ୟାଧର ପୁତ୍ର—2. Name of the son of a flower named Kālaketu.

ପୁଷ୍ପ ଗର୍ଭକ—ସଂ. ବି— ଫୁଲର ତୋଡ଼ା ବା କେଣ୍ଡା—
Pushpa garbhaka A nosegay; a bouquet; a posy.

ପୁଷ୍ପ ଗିରି—ସଂ. ବି—ବରୁଣାଧିଷ୍ଠିତ ମାଲ୍ୟବାନ ପର୍ବତ—
Pushpa giri A fabulous mountain said to be the abode of the Sea-God.

ପୁଷ୍ପ ଗୁଚ୍ଛ—ସଂ. ବି—ଫୁଲର ଗୋଛା—
Pushpa guchchha A bunch of flowers.

ପୁଷ୍ପ ଘାତକ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପ+ଘାତକ=ବିନାଶକ; ଫୁଲ
Pushpa ghātaka ଫୁଟିଲେ ଯେଉଁ ଗଛ ମରିଯାଏ)—ବାଉଁଶ; ବଂଶ—Bamboo.

ପୁଷ୍ପ ଚୟନ—ସଂ. ବି—(ତତ୍ପୁରୁଷ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ଚୟନ)—ଫୁଲ ତୋଳିବା—
Pushpa chayana The plucking of flowers.
(ପୁଷ୍ପ ପ୍ରଚୟ; ପୁଷ୍ପ ପ୍ରଚୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଷ୍ପ ଚାପ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପ+ଚାପ)—୧ । ମଦନ; କନ୍ଦର୍ପ—
Pushpa chāpa 1. Cupid.
ପୁଷ୍ପ ଧନୁଃ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁଷ୍ପ ଚାପ }

୨ । (ମ. ପ. କର୍ମଧା) କନ୍ଦର୍ପଙ୍କ କର-ଧୃତ ଧନୁ—2. The bow of cupid.

[ଦ୍ର—ଏହା ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଫୁଲରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଯଥା—ଅରବିନ୍ଦ, ଅଶୋକ, ଚୂତ, ନବମଲ୍ଲିକା ଓ ରକ୍ତୋତ୍ପଳ ।]

ପୁଷ୍ପଚାମର—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପ ଅଟେ ଚାମର ପରି ଯାହାର)—
Pushpa chāmara ୧ । ଦମନକ ବା ଦଅଣା ଗଛ—
1. Artemesia; a fragrant plant.

୨ । କେତକ ବୃକ୍ଷ; କଅଁ ଓ କେତକୀ ଗଛ—
2. Pandenus; odoratissinus; Indian screwpine.

ପୁଷ୍ପଜ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଷ୍ପ+ଜନ୍ ଧାତୁ ଜାତ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pushpaja ପୁଷ୍ପରୁ ଜାତ—Born of flowers.

ବି.—ମଧୁ—Honey

ପୁଷ୍ପ ଜୀବୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁଷ୍ପ+ଜୀବଧାତୁ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Pushpa jībī ପୁଷ୍ପବ୍ୟବସାୟୀ; ଫୁଲୁରା; ମାଳୀ—
(ପୁଷ୍ପଜୀବିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) A flower gardener.

ପୁଷ୍ପଦ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଷ୍ପ+ଦା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଯେ ଫୁଲ ଦିଏ—
Pushpada Supplying flowers; giving or producing flower.
ବି.—ଫୁଲ ଧରିବା ଗଛ—Flowering plants.

ପୁଷ୍ପଦନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—୧ । ବାୟୁକୋଣସ୍ଥ ଦିଗ୍‌ଗଜ—
Pushpadanta 1. The legendary elephant guarding the N W. quarters.
୨ । ଶିବଙ୍କର 'ମହିମ୍ନଃ ସ୍ତବ' ରଚୟିତା ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ—
2. Name of an aerial being who is the author of a famous hymn addressed to Śiba.
[ଦ୍ର—ଶିବାନୁଚର ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଦିନେ ଲୁଚ କରି ମହାଦେବ ଓ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ବିଶ୍ରମ୍ଭାଳାପ ଶୁଣୁଥିବା ଅପରାଧରୁ ମହାଦେବଙ୍କ ଅଭିଶାପରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ କବି ବରରୁଚି ରୂପରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ । ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ସଖୀ ଜୟା ଏହାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ । ଏ ଶିବନିର୍ମାଲ୍ୟ ଲଙ୍ଘନ କରିବା ଦୋଷରୁ ଗନ୍ଧର୍ବତ୍ୱ ହରାଇଥିଲେ ଏବଂ ମହିମ୍ନଃ ସ୍ତବ ରଚନାପୂର୍ବକ ତାହା ଗାନ କରି ମହାଦେବଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରାଇ ପୁଣି ଗନ୍ଧର୍ବ ଶରୀର ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ଏହି ସ୍ତବ ଓଡ଼ିଶାରେ ମହିମ୍ନ ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏହି ସ୍ତବର ପ୍ରଥମ ଶ୍ଳୋକର ଆଦ୍ୟ ଶବ୍ଦ 'ମହିମ୍ନଃ ପାରଂ ତେ' ।]
୩ । ନାଗବିଶେଷ—3. Name of a legendary serpent.

ପୁଷ୍ପ ଦାମ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ପ+ଦାମନ୍=ମାଳ)—୧ । ଫୁଲର ମାଳା—
Pushpa dāma 1. A garland or wreath of flowers.
୨ । ୧୯ ଅକ୍ଷର ପାଦବିଶିଷ୍ଟ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
2. A metre consisting of lines of 19 letters.
[ଦ୍ର—ଶିବ ମହିମ୍ନଃ ସ୍ତବ ଏହି ଛନ୍ଦରେ ରଚିତ ।]

ପୁଷ୍ପ ଦ୍ରବ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍, ପୁଷ୍ପ+ଦ୍ରବ)—୧ । ପୁଷ୍ପସାର—
Pushpa draba 1. Essence of flowers.
(ପୁଷ୍ପନିର୍ଯ୍ୟାସ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ମଧୁ; ମକରନ୍ଦ; ମହୁ—
2. Honey.

ପୁଷ୍ପଧ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ପ+ଧା. ଧାତୁ+ଅ)—ପତିତ ବ୍ରାହ୍ମଣର ସନ୍ତାନ—
Pushpadha The offspring of an outcasted Brāhmaṇa.

ପୁଷ୍ପଧନ୍ୱା—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ପ ଧନ୍ୱନ୍ ଶବ୍ଦ, ୧ମା. ୧ବ; ପୁଷ୍ପ+ଧନୁସ୍, ଧନୁସ୍=
Puspadhanwā ଧନ୍ୱନ୍; ପୁଷ୍ପରେ ନିର୍ମିତ ଧନୁ ଯାହାର)—
ମଦନ; ପୁଷ୍ପଗୁପ—God Cupid.

ପୁଷ୍ପ ପତ୍ର—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ପତ୍ର)—୧ । ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା—
Pushpa patra 1. The petals of a flower.
୨ । (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ) ଫୁଲ ଓ ପତ୍ର—
2. The flower and the leaf.

ପୁଷ୍ପପଥ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ=ସ୍ତ୍ରୀ ରଜଃର+ପଥିନ୍=ପଥ)—
Pushpa patha ଯୋନି; ସ୍ତ୍ରୀଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ—Vagina; the vulva; the female generative organ.

ପୁଷ୍ପ ପରାଗ—ସଂ. ବି—ଫୁଲର ରେଣୁ—
Pushpa parāga The pollen of flowers.

ପୁଷ୍ପ ପାଳକ—ଦେ. ବି—ପଶୁପାଳକ (ଦେଖ)
Pushpa pālaka Paśupālaka (See)

ପୁଷ୍ପ ପୁର—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ପାଟଳୀପୁତ୍ର ନଗର; (ଆଧୁନିକ) ପାଟନା—
Pushpa pura The ancient name of modern town of Patna in Bihar.

ପୁଷ୍ପ ଫଳ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପ+ଫଳ)—୧ । କଇଥ; କପିତ୍ଥ—
Pushpa phala 1. The wood apple.
୨ । ପାଣିକଖାରୁ; ବୋଇଳ କଖାରୁ ଓ ଲାଉ; କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ ଲତା—
2. The pumpkin and gourd (creepers); Benin Cassa; Cerifera.
୩ । (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ) ଫୁଲ ଓ ଫଳ—Flower and fruit.

ପୁଷ୍ପବତୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ରଜସ୍ୱଳା, ରଜୋବତୀ—
Pushpabatī Menstruated.

ପୁଷ୍ପବନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଷ୍ପ+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ବତ୍)—ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ—
Pushpa banta The sun and the moon.
ଉପମା-ମାତଙ୍ଗ ସେହି ଯେ
ଏଣୁ ପୁଷ୍ପବନ୍ତେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇବାରେ ସମସ୍ତେ ଶ୍ରୀନକୁ ଧାଇଯେ
ଭଃ. କୋଟ୍‌ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସୁନ୍ଦରୀ ।

ପୁଷ୍ପ ବାଟିକା—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ପ+ବାଟିକା)—ଫୁଲ ବଗିଚା; ଫୁଲ ବାଡ଼ି;
Pushpa bāṭikā ବିହାରୋଦ୍ୟାନ—Flower garden;
(ପୁଷ୍ପବାଟୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) pleasure garden.

ପୁଷ୍ପବାଣ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ; କର୍ମଧା; ପୁଷ୍ପ+ବାଣ)—
Pushpa bāṇa ୧ । ମଦନର ପୁଷ୍ପ ନିର୍ମିତ ଶର—
ପୁଷ୍ପଗଣ୍ଡୀ, ପୁଷ୍ପଶର, ପୁଷ୍ପଶାୟକ } ଅନ୍ୟରୂପ
1. The flowery arrows of God Cupid.
୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) କାମଦେବ—
2. The God cupid.

ପୁଷ୍ପବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଷ୍ପବତ୍ ଶବ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ.)—ପୁଷ୍ପିତ—
Pushpabān (ପୁଷ୍ପବତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Flowering.

ପୁଷ୍ପ ବାସ—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍—ଫୁଲର ବାସନା—
Pushpa bāsa The scent of flowers.

ପୁଷ୍ପବାସ ବଟିକା—ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଶର୍ଦ୍ଦି ଓ ଶ୍ୱାସ ଆଦିର ଔଷଧ
Pushpabāsa baṭikā ବଟିକାବିଶେଷ—A medicinal pill prescribed in Āyurbeda for cold and asthma.

ପୁଷ୍ପବିଲଗ—ଦେ. ବିଣ—ପୁଷ୍ପବତୀ—
Pushpabilaga Menstruated.
ଦିନେ ଉଭ ଶେଷ ଚଢ଼ି ହୋଇ ପୁଷ୍ପବିଲଗରୁ—ଦିନମୂର୍ତ୍ତ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ପୁଷ୍ପ ବିଷ—ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଆୟୁର୍ବେଦୋକ୍ତ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାର ବିଷାକ୍ତ
Pushpa bisha ଫୁଲ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରା—Five poisonous flowers, mentioned in the Āyurbeda.
[ଦ୍ର—ବେଜ, କଦମ୍ବ, ବଳିଜ, କରମ୍ବ ଓ ମହାକରମ୍ବ ଏମାନଙ୍କର ଫୁଲ ବିଷାକ୍ତ ଅଟେ ଓ ଏହା ଖାଇଲେ ପେଟ ଫାମ୍ପି ବାନ୍ତି ଓ ମୂର୍ଚ୍ଛା ହୁଏ ।]

ପୁଷ୍ପ ବୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ବୃଷ୍ଟି)—ଶୂନ୍ୟରୁ ବା ଉପରରୁ
Pushpa brushṭi ବର୍ଷିଲା ପରି ଫୁଲ ପଡ଼ିବା—The raining
(ପୁଷ୍ପବର୍ଷଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) or showering of flowers on a person from above or the sky.

[ଦ୍ର—ପୂର୍ବେ ଦେବତାମାନେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ତା ଉପରେ ଆକାଶରୁ ପୁଷ୍ପବୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲେ । ଏବେ କୋଠା ଉପରେ ଚଢ଼ି ଲୋକେ ଚଳେ ଯାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ଫୁଲ ପକାଉ ଅଛନ୍ତି ।]

ପୁଷ୍ପ ଭୂଷଣ - ସଂ. ବି. (ଉତ୍ତମ୍ପା ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ଭୂଷଣ)—୧ । ଫୁଲରେ
Pushpa bhūshaṇa ମଣ୍ଡିତ ହେବା—1. Flower decora-
(ପୁଷ୍ପମଣ୍ଡନ —ଅନ୍ୟରୂପ) tion; bedecking one-self with flowers; adorning the body with flowers.

୨ । (ଏଷ୍ଟୀତତ୍)ପୁଷ୍ପଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଅଳଙ୍କାର—2. Ornaments made of flowers instead of gold and jewellery

ପୁଷ୍ପ ଭେଦ—ଦେ. ବି—ପ୍ରଥମ ରଜେ ଦର୍ଶନ—
Pushpa bheda First menstruation.

କୁସୁମ ସମୟ କାଳେ ଅବଳାମଣି
ପୁଷ୍ପଭେଦ ପାଇଲା ରହିକା ଭମଣି—
ଶିଶୁଶଙ୍କର. ଲିଖା ଅରଳାଷ ।

ପୁଷ୍ପ ମଞ୍ଜରିକା--ସଂ. ବି—ନୀଳ ପଦ୍ମ—
Pushpa mañjarikā The blue lotus.

ପୁଷ୍ପମୟ—ସଂ. ବି—୧ । ଫୁଲ ନିର୍ମିତ—
Pushpamaya 1. Made of flowers; floral.

୨ । ଫୁଲରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Flowery.

ପୁଷ୍ପ ମାସ—ସଂ. ବି—(ମ. ପ. ଲୋ; ପୁଷ୍ପୋଦ୍ଗମ ହେବା ମାସ)—
Pushpa māsa ୧ । ମଧୁ ମାସ; ଚୈତ୍ର ମାସ—1. The month of Chaitra.

୨ । ବସନ୍ତ କାଳ —2. The spring time

ପୁଷ୍ପମିତ୍ର—ଦେ. ବି (ନାମ)—ମିତ୍ର ବଂଶର ସ୍ଥାପନକର୍ତ୍ତା-The founder
Pushpa mitra of the Mitra dynasty.

[ଦ୍ର—ଏ ମୌର୍ଯ୍ୟବଂଶର ଶେଷ ରାଜାଙ୍କୁ ବଧ କରି ମୌର୍ଯ୍ୟ ସିଂହାସନ ଅଧିକାର କରିଥିଲେ ଓ ସମସ୍ତ ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତରେ ଏକେଶ୍ୱର ସମ୍ରାଟ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱରେ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ପରିବର୍ତ୍ତରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଧର୍ମ ପୁଣି ପ୍ରସାର ପାଇଥିଲା— କୃପାସିନ୍ଧୁ. ଇତିହାସ ।]

ପୁଷ୍ପ ରଜଃ—ସଂ. ବି—(ଏଷ୍ଟୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ରଜଃ)—କୁସୁମ ପରାଗ; ଫୁଲର
Pushpa rajaḥ ରେଣୁ—The pollen or farina of
(ପୁଷ୍ପରେଣୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) flowers.

ପୁଷ୍ପ ରସ—ସଂ. ବି—(ଏଷ୍ଟୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ରସ)—ମକରନ୍ଦ; ମଧୁ; ମଦ୍ୟ—
Pushpa rasa Honey from flowers.
(ପୁଷ୍ପରସାଦ୍ୱ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଷ୍ପ ରାଗ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପର ରାଗପରି ରାଗ = ବର୍ଣ୍ଣ ଯାହାର)
Pushpa rāga ପଦ୍ମରାଗ ମଣି; ପୋଖରାଜ; ପୀତ ସ୍ଫଟିକ—
Topaz (gem).

ପୁଷ୍ପ ଲିହ—ସଂ. ବି—(ପୁଷ୍ପ+ଲିହ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଭ୍ରମର—
Pushpa liha The black bee.

ପୁ ...ଶକଟୀ—ସଂ. ବି—୧ । ଆକାଶବାଣୀ, ଦୈବବାଣୀ—
Pushpa śakaṭī 1. A voice from heaven.

୨ । ପୁଷ୍ପ ବୃଷ୍ଟି—2. A shower of flowers falling from the sky.

ପୁଷ୍ପ ଶୂନ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ—ଯହିଁରେ ଫୁଲ ଧରେ ନାହିଁ—Flowerless.
Pushpa śūnya ବି—ଡମ୍ବିର ଗଛ—The fig tree.

ପୁଷ୍ପ ଶୂନ୍ୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଆଦୌ ଋତୁ ହୁଏ ନାହିଁ;
Puspa śūnyā ହେଣ୍ଟେଳୀ; ଅପୁଷ୍ପା ମାଇବଳିଆ—A woman who has had never any mens.

ପୁଷ୍ପ ଶ୍ରୀ—ସଂ. ବି (ମ. ପ. ଲୋ)—ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ସୁନ୍ଦର ଫୁଲ ଫୁଟିଥିବାରୁ
Pushpa śrī ଉଦ୍ଯାନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ—The beauty of flowers abounding at a place

ପୁଷ୍ପ ସମୟ—ସଂ. ବି—୧ । ବସନ୍ତ କାଳ—1. The spring.
Pushpa samaya

୨ । ସ୍ତ୍ରୀର ଋତୁକାଳ—2. Menstrual period.

ପୁଷ୍ପ ସାର-(ଏଷ୍ଟୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ସାର)—୧ । ଫୁଲର ମଧୁ—
Pushpa sāra 1. Nectar or honey of flowers.
ପୁଷ୍ପ ସ୍ୱେଦ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଫୁଲର ନିର୍ଯ୍ୟାସ—
ପୁଷ୍ପ ସତ୍ତ୍ୱ } 2. Essence of flowers.
୩ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ତୁଳସୀ—3. The holy Basil.

ପୁଷ୍ପ ହାସ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପର ବିକାଶ ପରି ବିକାଶ ଯାହାଙ୍କର)—
Pushpa hāsa ୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1. Bishṇu.

୨ । (ଏଷ୍ଟୀ ତତ୍) ଫୁଲ ଫୁଟିବା—
2. The blooming of flowers.

ପୁଷ୍ପହାସା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ରଜସ୍ୱଳା; ଋତୁମତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
Pushpahāsā A woman during her menses.

ପୁଷ୍ପ ହୀନ—ସଂ. ବିଣ—(ତୃତୀୟା ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ହୀନ)—୧ । ପୁଷ୍ପବିବର୍ଜିତ—
Pushpa hīna 1. Flowerless; destitute of flowers.

୨ । ଅପୁଷ୍ପକ ଯହିଁରେ ଫୁଲ ଫୁଟେ ନାହିଁ—2. Having no flowers; which does not bear flowers; not flowering.
(ପୁଷ୍ପହୀନା —ସ୍ତ୍ରୀ)

ବି—ଡମ୍ବିର—Ficus Hispida; the fig tree.

ପୁଷ୍ପ ହୀନା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ନିବୃତ୍ତରଜସ୍କା ସ୍ତ୍ରୀ—
Pushpa hīnā 1. A woman past her menses.

୨ । ବନ୍ଧ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ—2. Barren woman.

୩ । ଡମ୍ବିର ଗଛ—3. The fig tree.

ପୁଷ୍ପା—ସଂ. ବି—(ନାମ)—କର୍ଣ୍ଣପୁରୀ; ଭାଗଲପୁର—The ancient
Pushpā name of the modern Bhagalpur.

ପୁଷ୍ପାଜୀବ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପ+ଆଜୀବ=ଜୀବିକା)—
Pushpājiba ଫୁଲର ମାଳି—A flower gardener; flower-
(ପୁଷ୍ପାଜୀବୀ— ଅନ୍ୟରୂପ) [ପୁଷ୍ପାଜୀବା—ସ୍ତ୍ରୀ] man; florist.

ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି (ବୈଦ୍ୟକ)—ଦାରୁ ହରିଦ୍ରା ପ୍ରଭୃତିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକ
Pushpāñjana ପ୍ରକାର ଅଞ୍ଜନ—A collyrium made from turmeric.

[ଦ୍ର--ଏହା ନେତ୍ର ରୋଗରେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ।]

ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ଅଞ୍ଜଳି)—ଦେବତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଫୋପଡ଼ା ଯିବା ଫୁଲର ଆଞ୍ଜୁଳା; ଆଞ୍ଜୁଳିଏ ଫୁଲ—
Pushpāñjali A handful of flowers to be presented to a Deity; flowers contained inside the hollow or cup made by folding the two palms together.

ପୁଷ୍ପାବଚୟ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ଅବଚୟ)—ଫୁଲତୋଳା—
Pushpābachāya Gathering of flowers

ପୁଷ୍ପାବଚୟୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ+ଅବଚୟିନ୍; ୧ମା ୧ବ.)—ପୁଷ୍ପାଜୀବ (ଦେଖ)—Pushpājiba(See)
Pushpābachāyi
(ପୁଷ୍ପାବଚୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁଷ୍ପାୟୁଧ—ସଂ. ବି—୧ । (ବହୁବ୍ରୀହି) କାମଦେବ—1. God Cupid.
Pushpāyudha ୨ । (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା) କାମଦେବଙ୍କ (ପୁଷ୍ପାସ୍ତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) ଧନୁ ଓ ଶର—2. The bow and the arrows of God Cupid.

ପୁଷ୍ପାର୍କ— ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଫୁଲରୁ କଢ଼ା ହେବା ଅରଖ—Essence
Pushpārka distilled from certain flowers by putting them inside the petals of screwpine.

[ଦ୍ର— ସେବତୀ, ପଦ୍ମ, ବାସନ୍ତୀ, ଗୋଲାପ, ଚମ୍ପେଲି, ଯୂଇ, ଚମ୍ପା, ବଉଳ, କଦମ୍ବ ପ୍ରଭୃତି ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ାକୁ କେତକୀ ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା ମଧ୍ୟରେ ପୂରାଇ ଯଥାବିଧି ଅରଖ ବା ନିର୍ଯ୍ୟାସ ବାହାର କରାଯାଏ ।

ଏହା ଧ୍ୱଜଭଙ୍ଗ, ସନ୍ନ୍ୟାସ ଆଦି ରୋଗରେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ।]

ପୁଷ୍ପାସବ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୁଷ୍ପ+ଆସବ)—ମକରନ୍ଦ; ଫୁଲର ମଧୁ—Flower honey.
Pushpāsaba

ପୁଷ୍ପାହ୍ୱା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍ପ+ଆହ୍ୱେ ଧାତୁ+ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ଶତପୁଷ୍ପା; ସତ୍ରପ—A sort of fennel; Anethum Sowa
Pushpāhwā

ପୁଷ୍ପିକା—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ପକ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ଦନ୍ତମଳ—
Pushpikā 1. The tartar of the teeth.
୨ । ଲିଙ୍ଗମଳ; ଗେଣ୍ଡା—2. The mucus of the glans penis or urethra.
୩ । ଝିଲ୍ଲୀ ବା ଝିଣ୍ଟିକାବିଶେଷ—
3. A kind of cricket or grasshopper.
୪ । ଗ୍ରନ୍ଥର ଅଧ୍ୟାୟ ଶେଷରେ ବା ଗୀତ ଶେଷରେ ଗ୍ରନ୍ଥକାରଙ୍କ ନିଜର ପରିଚୟସୂଚକ ବାକ୍ୟ; ଭଣିତା—4. The peroration or concluding portion of an essay or song containing biographical allusion of the author himself.

ପୁଷ୍ପିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପୁଷ୍ପ+ସଞ୍ଜାତ ଅର୍ଥେ ଇତ)—୧ । କୁସୁମିତ; ଜାତପୁଷ୍ପ—1. Flowering; in flower; flowered.
Pushpita
(ପୁଷ୍ପିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—2. Blossommed.
୩ । ପ୍ରକାଶିତ—3. Expanded; manifested.

ପୁଷ୍ପିତା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଋତୁମତୀ (ସ୍ତ୍ରୀ)—
Pushpitā Menstruated.

ପୁଷ୍ପିତାଗ୍ରା—ସଂ. ବି—ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
Pushpitāgrā Name of a Sanskrit metre.

[ଦ୍ର—ଏଥିର ୧ମ ଓ ୩ୟ ଚରଣରେ ୧୨ ଅକ୍ଷର ଓ ୨ୟ ଓ ୪ର୍ଥ ଚରଣରେ ୧୩ ଅକ୍ଷର ଥାଏ । ଲକ୍ଷଣ ଯଥା—

ଅଯୁଜି ନୟୁଗ ରେଫତୋ ଯକାରୋ
ଯୁଜି ଚ ନଜୌ ଜରଗାଶ୍ଚ ପୁଷ୍ପିତାଗ୍ରା—

ଛନ୍ଦୋମଞ୍ଜରୀ ।]

ପୁଷ୍ପୀ—ସଂ. ବି—(ପୁଷ୍ପ+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ପୁଷ୍ପଯୁକ୍ତ; ପୁଷ୍ପିତ—Flowering; bearing flowers.
Pushpī
(ପୁଷ୍ପିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୁଷ୍ପେଷୁ—ସଂ. ବି—[ବହୁବ୍ରୀହି; ପୁଷ୍ପନିର୍ମିତ ଇଷୁ (ବାଣ) ଯାହାର]—
Pushpeshu କାମଦେବ; ପୁଷ୍ପଧନୁ।—The God of love; Cupid.

ପୁଷ୍ପୋତ୍ସବ—ସଂ. ବି—(ମ. ପ. ଲୋ; ପୁଷ୍ପଦର୍ଶନୋପଲକ୍ଷେ ଉତ୍ସବ)—
Pushpotsaba ୧ । ବାଳିକାର ପ୍ରଥମ ରଜୋଦର୍ଶନ ଉପଲକ୍ଷରେ କରାଯିବା ଉତ୍ସବବିଶେଷ—1. A ceremony observed at the first menstruation of a girl.
୨ । ଫୁଲଦ୍ୱାରା କ୍ରୀଡ଼ା ବା ଉତ୍ସବ—
2. A sporting with flowers; a flower-show.
୩ । ଆଶୀର୍ବାଦ ଘର—3 Remarriage ceremony; consummation of marriage.

ସେ ବସ୍ତ୍ର ପୁଷ୍ପୋତ୍ସବ ଆଶେ
ପତ୍ନୀ ଅଣାଇ ଗୃହ ବାସେ । ନିଗଲ ଅ. ଭାଗବତ ।

ପୁଷ୍ପୋଦ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପୁଷ୍ପ+ଉଦ୍ୟାନ)—
Pushpodyāna ଫୁଲ ବଗିଚା—A flower garden.

ପୁଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଯ)—୧ । ୨୭ ଗୋଟି ନକ୍ଷତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ୮ମ ନକ୍ଷତ୍ର; ସମବାହୁ ତ୍ରିଭୁଜ ଯର ୩ଟି ତାରାର (ପୁଷ୍ୟା—ଅନ୍ୟରୂପ) ମଝିରେ ଥିବା କ୍ଷୀଣ ନକ୍ଷତ୍ରପୁଞ୍ଜ—
1. The 8th lunar astrerism; the Asses and the Manger.
Pushya

[ଦ୍ର—ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ ।]
୨ । ପୌଷମାସ—2. The lunar month of pausha (December and January).
୩ । କଳିଯୁଗ—3. The Kali or fourth age of the world.

ପୁଷ୍ପ୍ ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପୁଷ୍ପ)—୧ । ଫୁଲ—1. Flower.
୨ । ସ୍ତ୍ରୀ ରଜଃ—2, The menses of females.
ପ୍ରାଦେ. (କାଲେଶ୍ୱର) ବିଣ—ପୋଷ୍ୟ (ପୁତ୍ର)—
Adopted (son)

ପୁଷ୍ୟପାଳକ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପୁଷ୍ପ ଓ ପାଳକ)—ପଶୁପାଳକ (ଦେଖ)
Pushyapālaka Pasupālaka (See

ପୁଷ୍ୟବତୀ—ଗ୍ରା. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ• — ପୁଷ୍ପବତୀ (ଦେଖ)
Pushyabatī Pushpabatī (See)

ପୁଷ୍ୟରଥ—ସଂ. ବି.—୧ । ଚକ୍ର ଯାନ—
Pushya ratha 1. A wheeled conveyance.
୨ । କ୍ରୀଡ଼ା ରଥ—2. A pleasure car.

ପୁଷ୍ୟଲକ—ସଂ. ବି.—(ପୁଷ୍ ଧାତୁ + ଇ = ପୁଷି = ପୁଷ୍ଟି କ୍ରମିତ୍ + ଅଲ୍ ଧାତୁ
Pushyalaka =ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ପୁଷ୍ୟଲ + କ)—
୧ । ଗନ୍ଧମୃଗ; କସ୍ତୁରୀ ମୃଗ—1. Musk deer.
୨ । କ୍ଷପଣକ—2. A naked mendicant.
୩ । କୀଳା; ଖୋଜା—3. A pin; peg; bolt; stake.

ପୁଷ୍ୟ ସ୍ନାନ—ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ)—ପୌଷ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା; ପୌଷ ମାସରେ ଚନ୍ଦ୍ର
Pushya snāna ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ରକୁ ଗମନ କଲେ ଯେଉଁ ଯୋଗ ହୁଏ ତହିଁରେ ରାଜା ଓ ଦେବତାଙ୍କର ସ୍ନାନ; ପୁଷ୍ୟାଭିଷେକ—
A sacred bath taken at the conjunction of the moon with the 'Pushyā' asterism; fullmoon day of the month of 'Pausha'.

ପୁଷ୍ୟାଧୀନ—ଗ୍ରା. ବିଣ. (କଚରିଆ) (ସଂ. ପୋଷ୍ୟ + ଅଧୀନ)—ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା
Pushyādhīna ପ୍ରତିପାଳିତ ବା ପୋଷା ଯାଉଥିବା—
Maintained by another.
(ଯଥା—ସେ ପିଲାଟି ଅମ୍ବର ପୁଷ୍ୟାଧୀନରେ ଥିଲା ।)

ପୁଷ୍ୟାଭିଷେକ—ସଂ. ବି.—୧ । ପୁଷ୍ୟସ୍ନାନ ଯୋଗରେ ରାଜାମାନଙ୍କର
Pushyābhisheka ସିଂହାସନରେ ଅଭିଷେକ—1. The ceremonial investiture of kings during the 'Pushya snāna' conjunction.
୨ । ପୁଷ ମାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଲିଙ୍ଗରାଜଙ୍କର ଅଭିଷେକ ଓ ଉତ୍ସବ ସମ୍ପନ୍ନ ଯାତ୍ରା—2. Festival of the Deities Jagannātha and Lingarāja on the fullmoon day of the month of Pausha.

ପୁସ୍ତ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.— ୧ । ବନ୍ଧନ କରିବା—
Pust (root) 1. To bind; to tie.
୨ । ଲେପନ କରିବା—2 To smear.
୩ । ସମ୍ମାନ କରିବା—3. To respect.

ପୁସ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପୁସ୍ତ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ; ଯାହା ବାନ୍ଧି କରି ରଖିବାକୁ
Pusta ହୁଏ) —୧ । ଗ୍ରନ୍ଥ; ବହି; ପୋଥି; କିତାପ; ଖାତା—
(ପୁସ୍ତକ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Book; manuscript.
(ପୁସ୍ତୀ,—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । (+ଭାବ. ଅ) ଲେପନ ପ୍ରଭୃତି ଶିଳ୍ପ କର୍ମ—
2. Artistic smearing.
୩ । ଚିତ୍ର କର୍ମ—3. Painting.
୪ । ଲେପନ; ଲିପାପୋଛା—4. Plastering; besmearing; whitewashing.
୫ । ଧାତୁ ବା କାଷ୍ଠ ବା ମୃତ୍ତିକା ନିର୍ମିତ ବସ୍ତୁ—5. Any thing made of metal, wood or clay; any work of manual art.

ବିଣ.—୧ । ବଦ୍ଧ; ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା—1. Bound; tied.
୨ । ଆଚ୍ଛାଦିତ—2. Covered.
୩ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Filled up.
ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପୃଷ୍ଠ)—୧ । କାଗଜର ପିଠି ପାଖ—
1. Back side of a paper.
୨ । ପୃଷ୍ଠା—2. Page.
୩ । ବହିର ମଲାଟ—3. The outer cover or binding of a book.

ପୁସ୍ତକ—ସଂ. ବି. (ପୁସ୍ତ + ସ୍ୱାର୍ଥ. କ)—ପୁସ୍ତ (ଦେଖ)
Pustaka (ପୁସ୍ତିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Pusta (See)

ପୁସ୍ତକ ଦାନା—ଦେ. ବି.— ପୋସ୍ତକ ଦାନା (ଦେଖ)
Pustaka dānā Postaka dānā (See)
(ପୁସ୍ତଦାନା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁସ୍ତ କର୍ମ—ସଂ. ବି.—୧ । ଲେପନ କର୍ମ—
Pusta karma 1. Annointing; besmearing.
୨ । ଚିତ୍ର କର୍ମ—2. Painting.
୩ । ଶିଳ୍ପ କର୍ମ—3. Any work of art.

ପୁସ୍ତକର୍ମା—ସଂ. ବି. (ପୁସ୍ତ = ଲେପନ + କର୍ମନ୍; ପୁସ୍ତକର୍ମନ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା.
Pustakarmā ୧ବ.)—୧ । ଶିଳ୍ପୀ—1. An artist; artisan; artificer.
୨ । ଚିତ୍ରକାର—2. A painter.

ପୁସ୍ତକାଗାର—ସଂ. ବି. (ଏଷ୍ଟୀ ତତ୍ପୁ, ପୁସ୍ତକ + ଆଗାର)—ଲାଇବ୍ରେରୀ,
Pustakāgāra ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ସଞ୍ଚିତ ହେବାର ସ୍ଥାନ—
(ପୁସ୍ତକାଳୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) Library.

ପୁସ୍ତକାଚାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପୁସ୍ତକ + ଆଚାର୍ଯ୍ୟ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବୈଦିକ
Pustakāchārjya ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପୁସ୍ତକ ପାଠ କରି ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି—A person who reads the book during the performance of a rite.

ପୁସ୍ତକାଧାର—ସଂ.ବି. (ଏଷ୍ଟୀ ତତ୍ପୁ; ପୁସ୍ତକ + ଆଧାର) —୧ । ବହି ରଖିବା
Pustakādhāra ବାକ୍ସ ବା ଆଲମାରୀ—Book shelf.
୨ । ବ୍ୟାସାସନ (ଦେଖ)—2. Byāsāsana (See)

ପୁସ୍ତା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା ପୁସ୍ତାହ୍)—୧ । ଉଚ୍ଚ ପକ୍କା କାନ୍ଥକୁ ମଜଭୁତ
Pustā କରିବା ପାଇଁ ତାହା ପଛରେ ଦିଆଯିବା ଠେସ କାନ୍ଥ—
1. A buttress added to strengthen a high wall; a bulwark.
୨ । ବନ୍ଧା ହେବା ବହି ବାନ୍ଧିବା ସମୟରେ ବହିର ପିଠି ପାଖରେ ଆଡ଼ ବାଗରେ ଯେଉଁ ସୂତା ବା କନା ଦିଆଯାଏ ଓ ବହିର ଫର୍ମାମାନ ସିଲାଇ ହୋଇଥିବା ସୂତାମାନଙ୍କୁ ଯେ ଟାଣି ରଖେ ଏବଂ ଯାହା ମଲାଟରେ ସଂଯୁକ୍ତ ହୁଏ (କବାଟର କବଜାଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ପୁସ୍ତାଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧା ବହିର ସେହି କାମ ହୁଏ)—
2. A backing put at the back of a bound book through the threads of the different forms comprising the bound volume.

ପୁସ୍ତାନ୍—ବୈଦେ. ବ—(ଫା) —୧ । ପୁସ୍ତା (ଦେଖ)—
Pustān 1. Pustā (See)
(ପୋସ୍ତାନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପୁସ୍ତାନି (ଦେଖ) —
2. Pustāni (See).

ପୁସ୍ତାନି—ବୈଦେ. ବ—(ଫା. ପୁସ୍ତାନ୍)—୧ । ମୂଳଦୁଆ—
Pustāni 1. Foundation.
(ପୋସ୍ତାନି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ବଂଶର ଏକ ପୁରୁଷ —
1. One generation of a family.
୩ । ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ—3. Ancestors
[ଦ୍ର—ଉସ୍ତାନି ପରେ ପୁସ୍ତାନି ସହଚର ଶବ୍ଦରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପୁସ୍ତିକା—ସଂ. ବ—(ପୁସ୍ତକ + କ୍ଷୁଦ୍ରାର୍ଥେ. ଆ)—ଛୋଟ ବହି; ଚଟ୍ଟି ବହି—
Pustikā Booklet; pamphlet.
(ପୁସ୍ତୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୁଷ୍ଫୁସ—ସଂ. ବ—ଫୁସ୍ ଫୁସ୍; ଶରୀରାଭ୍ୟନ୍ତରସ୍ଥ ନିଶ୍ୱାସ କୋଷ—
Pusphusa Lungs.

ପୁଷ୍ଫୁସ ଶ୍ୱାସକ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରାଣୀ-ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍‌ଦ୍ୱାରା
Pusphusa śwāsaka ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀ ସ୍ଥଳଭାଗରେ ଶ୍ୱାସ ଗ୍ରହଣ କରେ; (ଯେଉଁ ଗେଣ୍ଡାମନେ ଶୁଖିଲାରେ ଚଳନ୍ତି —
Pulmonate (snails).
ବ— ସ୍ଥଳଜ ଶମ୍ବୁକ; ଗେଣ୍ଡା—The land snail; the pulmonate; the garden snail.

ପୁହର୍—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବ— ମଳ; ମଇଳା—
Puhar Dirt; filth.
ବିଣ—ମଇଳା; ମଳଆ—Dirty; filthy; foul

ପୁହା(ହେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପ୍ରଭାତ)—୧ । ରାତ୍ରିସାରା ଚେଇଁ
Puhā(he)ibā ରହିବା-1. To remain awake through-
(ପୋହାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) out the night.
୨ । ପୁଆଇବା; ରାତି ପ୍ରଭାତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରିବା—2. To pass the night till dawn; to let the night dawn.
କାମିନୀ ସଙ୍ଗେ ସେନ ପୁହାଇ ଛୁ ଜତ —
କୃଷ୍ଣସଂହ. ମହାଭାରତ. ସଭା ।
୩ । ଅତିବାହିତ କରିବା; ସମୟ ଖେପଣ ବା ନଷ୍ଟ କରିବା—
3. To while away the time.
ଦୁଃଖେ ରଜନୀ ପୁହାଇଲି
ନିଜ ସଙ୍ଗରେ ବଜେ କଲି—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୁହାଁରି—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବ—ଧାନ ଗଛର କେଣ୍ଡାକୁ ନଷ୍ଟ
Puhāṅrī କରିବା ଏକ ପ୍ରକାର ପୋକ—A kind of insect that destroys the ears of paddy plants.

ପୁହାଣ—ପ୍ରାଦେ (ଜୟପୁର)—ବ—୧ । ପୁଆଳ (ଦେଖ)
Puhāṇa 1. Puāḷa (See)
୨ । ଖଣ୍ଡାଏତଙ୍କ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ—
2. The family title of some Khaṇḍāetas.

ପୁହୁଣା(ଣି)—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବ(ଭୁଲ ବ. ପୋନା)—ମାଛ ପାଆଁଳ—
Pahuṇā(ṇi) The young spawn or offspring of
[ପୋହଣା(ଣି)—ଅନ୍ୟରୂପ] fishes moving in shoals.

ପୁହୁରା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ—ଅପରିଷ୍କାର; ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ (ବ୍ୟକ୍ତି) —
Puhurā [ପହୁରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ] Unclean (person); slovenly.

ପୁହୁରୀ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅନିଚ୍ଛୁକ—
Puhurī Unwilling.
(ପହୁରା—ପୁଂ) ବ. ସ୍ତ୍ରୀ.—ପୁହୁରାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
The feminine of puhurā.

ପୂ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପବିତ୍ର କରିବା—
Pū (root) 1. To purify.
୨ । ସଫା କରିବା—2. To cleanse.
୩ । ପବିତ୍ର ହେବା—
3. To become pure.

ପୂଗ—ସଂ ବ—(ପୂ. ଧାତୁ + ଗ; କିମ୍ବା ପୂଜ୍ ଧାତୁ + କରଣ. ଅ)—
Pūga ୧ । ଗୁବାକ; ଗୁଆ—1. The areca nut (tree and fruit); Areca Catechu.
୨ । ସମାଜ—
2. Society; corporation.
୩ । ପନସ ଗଛ—3. Jack fruit tree.
୪ । ସମୂହ; ରାଶି; ପୁଞ୍ଜ—
4. Multitude; collection; heap; quantity.
୫ । ଛନ୍ଦଃ—5. Metre.

ପୂଗ କୃତ—ସଂ ବିଣ—(ପୂଗ=ପୁଞ୍ଜ + କୃତ)—ପୁଞ୍ଜୀକୃତ; ରାଶୀକୃତ—
Pūga kṛuta Amassed; gathered into a heap; heaped up.

ପୂଗ ପାତ୍ର—ସଂ. ବ. (ପୂଗ=ଗୁବାକ; ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁବାକଯୁକ୍ତ ତମ୍ବୁଲ + ପାତ୍ର)—
Pūga pātra ତାମ୍ବୁଲ + ପାତ୍ର)—
(ପୂଗ ପୀଠ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପିକଦାନୀ—1. Spittoon used by betel-chewers.
୨ । ଜିଷ୍ଣୀବନ ପାତ୍ର—2. A spittle pot.

ପୂଗ ପୋତ—ସଂ. ବ—ଛୋଟ ଗୁଆ ଗଛ—
Pūga pota Small areca nut tree.
କଦଳୀ ସ୍ତମ୍ଭ ପୂଗପୋତେ
ତରୁ ପଛିବ ମାଳ ସ୍ତମ୍ଭେ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

ପୂଗ ରୋଟ—ସଂ. ବ. (ପୂଗ=ଗୁଆ ଗଛ + ରୁଟ୍ ଧାତୁ=ଘାପ୍ତି ପାଇବା
Pūga rota +ଅ; ଯାହା ଗୁଆ ଗଛ ପରି ଦେଖାଯାଏ)—
(ପୂଗ ରୋଟକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ହିନ୍ତାଳ ଗଛ—The marshy date tree; Phænix Paludosa.

ପୂଙ୍ଗ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁଞ୍ଜ)—ସମୂହ—
Pūṅga Collection.
ବଧୂ ଯାଉଛି ସଙ୍ଗେ, ବଡ଼ ମାଆଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣ ପୂଙ୍ଗେ ।
ଭକ୍ତ, ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପୂଜ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପୂଜା କରିବା—
Pūj (root) 1. To worship; to adore.

୨ । ସମ୍ମାନ କରିବା—2. To respect.

ପୂଜ—ଦେ. ବି (ସଂ. ପୂୟ) —ପୂଯ; କ୍ଲେଦ—
Pūja Pus.
ପୂଜ ଧଳ ପୂରସ ବଶ ଭଶେ
ପୂଂଜ କୁଣ୍ଠିତ ପୂଜ ଗନ୍ଧ ବାସେ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

ପୂଜକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୂଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pūjaka ଯେ ପୂଜା କରେ—Worshipping.
(ପୂଜିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ବି—୧ । ଉପାସକ—1. A worshipper.
୨ । ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜାହାରୀ—2. A priest of a Deity.

ପୂଜନ—ସଂ. ବି. (ପୂଜ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Pūjana ବନ୍ଦନା; ପୂଜା; ଅର୍ଚ୍ଚନା—Worshipping.

ପୂଜନୀ—ସଂ. ବି. (ପୂଜନ+ଈ) —ଘରଚଟିଆ ପକ୍ଷୀ—
Pūjanī A sparrow.

ପୂଜନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୂଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—
Pūjanīya ବନ୍ଦନୀୟ; ଆରାଧ୍ୟ; ପୂଜିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—
(ପୂଜନୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) Fit to be worshipped or revered; adorable; reverend.

ପୂଜୟିତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୂଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ ତବ୍ୟ)—
Pūjayitabya ଆରାଧ୍ୟ—Fit to be revered.
(ପୂଜିତବ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପୂଜୟିତବ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୂଜୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୂଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ପୂଜୟିତୃ ଶବ୍ଦ ୧ମା, ୧ବ)—
(ପୂଜୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ପୂଜକ—Worshipping.
ବି—ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜାହାରୀ—A priest.

ପୂଜା—ସଂ. ବି. (ପୂଜ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ଆ)—
Pūjā ୧ । ଅର୍ଚ୍ଚନା; ଆରାଧନା; ଉପାସନା—
1. Worship; homage; adoration.
[ଦ୍ର—ତନ୍ତ୍ର ମତରେ ଶକ୍ତି ବା ଦେବୀ ପୂଜାର ୨୪ ଗୋଟି ଉପଚାର ବା ଅଙ୍ଗ (ତନ୍ତ୍ରସାର ସିଦ୍ଧ ଯାମଳ) ଯଥା;—
୧. ଆସନାରୋପଣ—ଆସନରେ ବସାଇବା ।
୨. ସୁଗନ୍ଧ ତୈଳାଭ୍ୟଙ୍ଗ—ଫୁଲର ତେଲ ମାଲିଶ୍ ।
୩. ମଜ୍ଜନଶାଳା ପ୍ରବେଶନ—ଗାଧୁଆ ଘରକୁ ନେବା ।
୪. ମଜ୍ଜନମଣ୍ଡପୀଠୋପବେଶନ—ଗାଧୁଆ ଘରେ ଚୌକିରେ ବସାଇବା ।
୫. ଦିବ୍ୟ ସ୍ନାନୀୟ—ବଟା ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ବୋଳିବା ।
୬. ଉଦ୍ବର୍ତ୍ତନ—ଗାତ୍ରମାର୍ଜନ; ଦେହ ଘଷିବା ।
୭. ଉଷ୍ଣୋଦକ ସ୍ନାନ—ଗରମ ପାଣିରେ ଗାଧୋଇ ଦେବା ।
୮. କନକ କଳସ ସ୍ଥିତ ସକଳ ତୀର୍ଥ ଜଳାଭିଷେକ—ସୁନା କଳସରେ ଥିବା ତୀର୍ଥ ଜଳରେ ସ୍ନାନ କରାଇବା ।
୯. ଧୌତ ବସ୍ତ୍ର ପରିମାର୍ଜନ—ପାଲଟା ଲୁଗା କାଚିବା ।
୧୦. ଅରୁଣ ଦୁକୂଳ ପରିଧାନ—ନାଲି ପାଟଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧାଇବା ।
୧୧. ଅରୁଣ ଦୁକୂଲୋତ୍ତରୀୟ—ନାଲି ପାଟ ଓଢ଼ଣୀ ପକାଇବା ।
୧୨. ଆଲେପ ମଣ୍ଡପ ପ୍ରବେଶନ—ଚଢା ଘେନିବା ନିମିତ୍ତ ମନ୍ଦିରକୁ ନେବା ।
୧୩. ଆଲେପ ମଣ୍ଡପୀଠୋପବେଶନ—ଚଢା ଘେନିବା ପାଇଁ ମନ୍ଦିରରେ ଚଉକିରେ ବସାଇବା ।
୧୪. ଚନ୍ଦନାଗୁରୁ କୁଙ୍କୁମ କର୍ପୂର କସ୍ତୁରୀ ଗୋରୋଚନା ଦିବ୍ୟଗନ୍ଧ ସର୍ବାଙ୍ଗାନୁଲେପନ—ଚନ୍ଦନ ଆଦି ସୁଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେହରେ ବୋଳିବା ।
୧୫. କେଶଭାର କାଳାଗୁରୁ ଧୂପ ଓ ମଲ୍ଲିକା ମାଳତୀ ଚମ୍ପକାଦି ସର୍ବର୍ତ୍ତୁ କୁସୁମମାଳା ଭୂଷଣ—କେଶକୁ ଧୂପଦ୍ୱାରା ସୁଗନ୍ଧିତ କରିବା ଓ ସବୁ ଋତୁର ଫୁଲର ମାଳ ପିନ୍ଧାଇବା ।
୧୬. ଭୂଷଣ ମଣ୍ଡପ ପ୍ରବେଶନ—ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧିବା ମଣ୍ଡପକୁ ନେବା ।
୧୭. ଭୂଷଣ ମଣ୍ଡପୀଠୋପବେଶନ—ଭୂଷଣ ମଣ୍ଡପର ଚୌକିରେ ବସାଇବା ।
୧୮. ନବମଣି ମୁକୁଟ—ନବରତ୍ନ ଖଚିତ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧାଇବା ।
୧୯. ଚନ୍ଦ୍ର ଶକଳା—ମୁଣ୍ଡରେ ଚନ୍ଦ୍ର ପଗଡ଼ୀ ପିନ୍ଧାଇବା ।
୨୦. ସୀମନ୍ତ ସିନ୍ଦୂର—ସିଁଥିରେ ସିନ୍ଦୂର ଦେବା ।
୨୧. ତିଳକ ରତ୍ନ—କପାଳରେ ତିଳକ ଦେବା ।
୨୨. କାଳାଞ୍ଜନ—ଆଖିରେ କଜ୍ଜଳ ଦେବା ।
୨୩. କର୍ଣ୍ଣପାଳୀ ଯୁଗଳ - କର୍ଣ୍ଣରେ କୁଣ୍ଡଳ ବା କାପ ଦେବା ।
୨୪. ନାସାଭରଣ—ନାକରେ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧାଇବା ।
୨୫. ଅଧର ଯାବକ—ଓଠରେ ଅଳତା ବୋଳିବା ।
୨୬. ଗ୍ରୀବା ଭୂଷଣ—(ବେକରେ) କଣ୍ଠି ଦେବା ।
୨୭. କନକ ଚିତ୍ର ପଦକ—(ବେକରେ) ସୁନା ପଦକ ଦେବା ।
୨୮. ମହା ପଦକ—(ବେକରେ) ବଡ଼ ପଦକ ଦେବା ।
୨୯ ମୁକ୍ତାବଳି—(ବେକରେ) ମୁକ୍ତାହାର ଦେବା ।
୩୦. ଏକାବଳି—(ବେକରେ) ଏକସରିଆ ହାର ଦେବା ।
୩୧. ଦେବଚ୍ଛନ୍ଦକ—(ବେକରେ) ବଡ଼ ହାର ଦେବା ।
୩୨. କେୟୂର ଯୁଗଳ ଚତୁଷ୍ଟୟ—ଗୁରି ବାହୁରେ ଦୁଇସରିଆ ବାଜୁ
୩୩. ବଳୟାବଳି—ହାତରେ ଖଡ଼ୁମାନ ।
୩୪. ଊର୍ମିକାବଳି—ଏକ ପ୍ରକାର ଖଡ଼ୁ ।
୩୫. କାଞ୍ଚୀଦାମ—ଗୋଠ ।
୩୬. କଟିସୂତ୍ର—ଅଣ୍ଟା ସୂତା ।
୩୭. ଶୋଭାଖ୍ୟାଭରଣ—ନଳୀ ଗୋଡ଼ର ଅଳଙ୍କାର ।
୩୮. ପାଦ କଟକ—ଗୋଡ଼ ଖଡ଼ୁ ବା ପାନ୍ଥଡ଼ ।
୩୯. ରତ୍ନ ନୂପୁର—ଘାଗୁଡ଼ି ବା ବାଜେଣୀ ବା ବଲା ।
୪୦. ପଦାଙ୍ଗୁଳୀୟକ—ଗୋଡ଼ ମୁଦି ।
୪୧. ଏକ କରେ ପାଶ
୪୨. ଅନ୍ୟ କରେ ଅଙ୍କୁଶ
୪୩. ତିତର କରେ ପୁଣ୍ଡ୍ରେକ୍ଷୁଚାପ
୪୪. ଅପର କରେ ପୁଷ୍ପବାଣ
} ଚାରି ହାତରେ ଚାରିଗୋଟି ଶସ୍ତ୍ର ।
୪୫. ଶ୍ରୀମନ୍ନାଣିକ୍ୟ ପାଦୁକା—ରତ୍ନ କଠାଉ ।
୪୬. ସ୍ୱସମାନ ବେଶାଭରଣ ଭୂଷିତ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସହ ସିଂହାସନାରୋହଣ—
ନାନାପ୍ରକାର ବେଶଭୂଷାରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇଥିବା ଦେବତାମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସିଂହାସନରେ ବସାଇବା ।
୪୭. କାମେଶ୍ୱର ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କୋପବେଶନ—ପଲଙ୍କରେ ବସାଇବା ।

୪୮. ଅମୃତାଶନ ଚଷକ—ଅମୃତ ପାନପାତ୍ର ।
୪୯. ଆଚମନୀୟ—ଭୋଜନ ପୂର୍ବରୁ ଚଳୁପାଇଁ ଜଳ ।
୫୦. କର୍ପୂର ବଟିକା—କର୍ପୂରର ଗୁଳା ।
୫୧. ଆନନ୍ଦୋଲ୍ଲାସ ବିଳାସହାସ—ପ୍ରେମହାସ୍ୟ ।
୫୨. ମଙ୍ଗଳାରାତ୍ରିକ—ମଙ୍ଗଳ ଆଲତି ।
୫୩. ଶ୍ୱେତଚ୍ଛତ୍ର—ଧଳା ଛତା ।
୫୪. ଚାମର ଯୁଗଳ—ଦୁଇଟି ଚଅଁର ।
୫୫. ଦର୍ପଣ—ଆରସୀ ।
୫୬. ତାଳବୃନ୍ତ—ବିଞ୍ଚଣା ।
୫୭. ଗନ୍ଧ—ଚନ୍ଦନ ।
୫୮. ପୁଷ୍ପ—ଫୁଲ ।
୫୯. ଧୂପ—ଝୁଣାଆଦିର ଧୂପ
୬୦. ଦୀପ—ଘିଅର ପ୍ରଦୀପ
୬୧. ନୈବେଦ୍ୟ—ଭୋଗ; ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅର୍ପଣ ।
୬୨. ପୁନରାଚମନୀୟ—ଆଞ୍ଚୁଆ ପାଣି ।
୬୩. ତାମ୍ବୂଳ—ପାନ ।
୬୪. ବନ୍ଦନ—ସ୍ତୁତି ।

ସର୍ବଦେବତା ପୂଜାର ୩୬ ଉପଚାର ଯଥା—(ଏକାଦଶୀ ତତ୍ତ୍ୱ ଲିଖିତ)

୧ । ଆସନ, ୨ । ଅଭ୍ୟଞ୍ଜନ (ତେଲ ଲଗାଇଦେବା), ୩ । ଉଦ୍‌ବର୍ତ୍ତନ, ୪ । ନିରୁଷଣ, ୫ । ସମ୍ମାର୍ଜନ, ୬ । ସ୍ନାନ, ୭ । ସ୍ନାପନ, ୮ । ଆବାହନ, ୯ । ପାଦ୍ୟ, ୧୦ । ଅର୍ଘ୍ୟ; ୧୧ । ଆଚମନୀୟ, ୧୨ । ବସ୍ତ୍ର, ୧୩ । ଯଜ୍ଞୋପବୀତ, ୧୪ । ଅଳଙ୍କାର; ୧୫ । ଗନ୍ଧ, ୧୬ । ପୁଷ୍ପ, ୧୭ । ଧୂପ, ୧୮ । ଦୀପ ୧୯ । ତାମ୍ବୂଳ, ୨୦ । ନୈବେଦ୍ୟ, ୨୧ । ପୁଷ୍ପମାଳ, ୨୨ । ଅନୁଲେପନ, ୨୩ । ଶଯ୍ୟା, ୨୪ । ଚାମର, ୨୫ । ବ୍ୟଜନ, ୨୬ । ଆଦର୍ଶ ଦର୍ଶନ, ୨୭ । ନମସ୍କାର, ୨୮ । ନର୍ତ୍ତନ, ୨୯ । ଗୀତ, ୩୦ । ବାଦ୍ୟ, ୩୧ । ଗାନ, ୩୨ । ସ୍ତୁତି, ୩୩ । ହୋମ, ୩୪ । ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ, ୩୫ । ଦନ୍ତକାଷ୍ଠ (ଦାନ୍ତଖୁଣ୍ଟା) ପ୍ରଦାନ, ୩୬ । ଦେବବିସର୍ଜନ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶୋପଚାର ଯଥା—

୧ । ଆସନ, ୨ । ସ୍ୱାଗତ, ୩ । ପାଦ୍ୟ ଓ ଅର୍ଘ୍ୟ, ୪ । ଆଚମନୀୟକ, ୫ । ସ୍ନାନ, ୬ । ବସ୍ତ୍ର, ୭ । ଉପବୀତ, ୮ । ଭୂଷଣ, ୯ । ଗନ୍ଧ, ୧୦ । ପୁଷ୍ପ, ୧୧ । ଧୂପ, ୧୨ । ଦୀପ, ୧୩ । ଅନ୍ନ ବା ନୈବେଦ୍ୟ, ୧୪ । ଦର୍ପଣ, ୧୫ । ମାଲ୍ୟ, ୧୬ । ଅନୁଲେପନ, ୧୭ । ନମସ୍କାର, ୧୮ । ବିସର୍ଜନ ।

ଷୋଡ଼ଶୋପଚାର ଯଥା—(ତନ୍ତ୍ରସାର ମତରେ)

୧ । ପାଦ୍ୟ, ୨ । ଅର୍ଘ୍ୟ, ୩ । ଆଚମ ବା ପ୍ରଥମେ ମୁହଁ ଧୋଇବା ପାଣି, ୪ । ସ୍ନାନ, ୫ । ବସନ, ୬ । ଭୂଷଣ, ୭ । ଗନ୍ଧ, ୮ । ପୁଷ୍ପ, ୯ । ଧୂପ, ୧୦ । ଦୀପ, ୧୧ । ନୈବେଦ୍ୟ, ୧୨ । ତାମ୍ବୂଳ, ୧୩ । ଅର୍ଚ୍ଚନା, ୧୪ । ସ୍ତୋତ୍ର, ୧୫ । ତର୍ପଣ, ୧୬ । ନମସ୍କ୍ରିୟା ।

ଦଶୋପଚାର ଯଥା—

୧ । ପାଦ୍ୟ, ୨ । ଅର୍ଘ୍ୟ, ୩ । ଆଚମ, ୪ । ମଧୁପର୍କ, ୫ । ଆଚମନ, ୬ । ଗନ୍ଧ, ୭ । ପୁଷ୍ପ, ୮ । ଧୂପ, ୯ । ଦୀପ, ୧୦ । ନୈବେଦ୍ୟ ।

ପଞ୍ଚୋପଚାର ଯଥା—

୧ । ଗନ୍ଧ, ୨ । ପୁଷ୍ପ, ୩ । ଧୂପ, ୪ । ଦୀପ, ୫ । ନୈବେଦ୍ୟ ।

ସାଧାରଣତଃ ଷୋଡ଼ଶୋପଚାର ଓ ପଞ୍ଚୋପଚାରରେ ପୂଜାବିଧି କରାଯାଇ ଥାଏ ଓ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ପୂଜା ଉପଲକ୍ଷରେ ୧୮ ଓ ୩୬ ଉପଚାର ଦ୍ୱାରା ପୂଜା କରାଯାଇ ଥାଏ । ତାନ୍ତ୍ରିକମାନେ ୬୪ ଉପଚାରରେ ଦେବୀଙ୍କୁ ପୂଜା କରିଥାଆନ୍ତି ।]

୨ । ସମ୍ମାନନା—2. Showing respect.

୩ । ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତନ; ପ୍ରଶଂସା; ଗୁଣଗାନ—
3. Praising; chanting hymns of praise.

ଦେ. ବି—୧ । ଦେବ ପୂଜା; ଦେବାର୍ଚ୍ଚନ—1. Worship of a Deity.

୨ । ପାଲା (ଦେଖ)—2. Pālā (See)
(ଯଥା—ଠିଆପୂଜା; ପୋଥିପୂଜା, ଜାଉଁଳିପୂଜା, ବାନ୍ଧପୂଜା, ଆଠପୂଜା, ଷୋଳପୂଜା ଇତ୍ୟାଦି ।)

୩ । ଦେବତାଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ଅର୍ପଣକରିବା—
3. Offering of food to a Deity.

୪ । ଦୈନିକ ସନ୍ଧ୍ୟାବନ୍ଦନାଦି—
4. Daily prayers of a person; daily worship.

୫ । ମାନ; ସମ୍ମାନ—5. Respect; honour.

୬ । ନୈବେଦ୍ୟ—6. Offering to a Deity.

୭ । (ବ୍ୟଙ୍ଗାର୍ଥ)—ଶୋଧନ; ଗାଳିଦେବା—
7. (ironical) Rebuking.

୮ । ଦଶହରା; ଶରତ୍‌କାଳୀନ ଦୁର୍ଗାପୂଜା—
8. The autumnal Durgā Pūjā.

[ଦ୍ର—ପୂର୍ବେ ଆମ ଦେଶରେ ଶରତ୍‌କାଳୀନ ପୂଜା ସମୟରେ ଗୃହ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ମହିଷାସୁରମର୍ଦ୍ଦିନୀ ଦଶଭୁଜା ବନଦୁର୍ଗା ପ୍ରତିମାଙ୍କର ପୂଜା, ଗ୍ରାମଦେବତାମାନଙ୍କର ପୂଜା, ଚଣ୍ଡୀ ଆଦି ପାଠ ଓ ବଳିଦାନ କରାଯାଉଥିଲା । ମୃଣ୍ମୟୀ ପ୍ରତିମା ତିଆରି କରି ଶାରଦୀୟ ପୂଜା କରିବାର ପ୍ରଥା ବଙ୍ଗଦେଶରୁ ଆମ ଦେଶରେ ଚଳୁଅଛି । ଏବେ ଆମ ଦେଶରେ ଉପନିବେଶ କରିଥିବା ବଙ୍ଗାଳୀମାନଙ୍କ ଘରେ ଓ ଗ୍ରାମରେ ମୃଣ୍ମୟୀ ପ୍ରତିମାଙ୍କ ପୂଜା ଖୁବ୍ ସମାରୋହ ସହିତ ସମ୍ପାଦିତ ହୁଏ । ଆମ ଦେଶରେ ପୂର୍ବେ ଦୋଳ ଯାତ୍ରା ପ୍ରଧାନ ଉତ୍ସବ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୋଳ ଓ ଦଶହରା ଦୁଇଟି ପ୍ରଧାନ ପର୍ବ ରୂପେ ଗଣିତ ହୋଇଅଛି ।]

ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା—ଦେ. ବି—(ଏକାର୍ଥକ ସହଚର ଶବ୍ଦ —୧ । ଦେବତାଙ୍କ ଆରାଧନା—1. Worship of a Deity.
Pūjā archchanā
(ପୂଜା ବନ୍ଦନା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଦେବତାଙ୍କ ଆରାଧନାଦି କର୍ମ—
2. Devotional acts performed for a Deity.

ପୂଜା ଆହ୍ନିକ—ଦେ. ବି—ନିତ୍ୟ କରଣୀୟ ପାରମାର୍ଥିକ କର୍ମ—
Pūjā āhnika Religious rites done or prescribed to be done by a person every day.

ପୂଜା(ଜେ)ଇବା—ଦେ. ବି—୧ । ପୂଜା କରାଇବା—
Pūjā(je)ibā To make or offer offerings.

୨ । ପୂଜିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତରୂପ—
2. The causative form of Pūjibā.

ପୂଜା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୂଜ୍ ଧାତୁ)—୧ । ସମ୍ମାନ ଦେବା—
Pūjā karibā 1. To pay respects or homage,
୨ । ସେବା କରିବା—
2. To serve or tend a person.
୩ । ଦେବତାଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ଅର୍ପଣ କରିବା ଓ ବନ୍ଦନା କରିବା—
3. To offer offerings to a Deity and to worship.
୪ । ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପାଲାର ଗୀତ ବା ନାଟ କରିବା—
4. To perform Pālā (song or dancing).
୫ । ଦୈନିକ ପୂଜା ଆହ୍ନିକାଦି କରିବା—
5 To perform one's daily religious rites.
(ଯଥା—ଦେବପୂଜା, ସ୍ତୁତିପାଠ, ସନ୍ଧ୍ୟା ବନ୍ଦନା, ମାଳା ଗଡ଼ାଇବା, ସଙ୍କୀର୍ତ୍ତନ କରିବା, ଚିତା ଘେଣିବା, ନିର୍ମାଲ୍ୟ ସେବା କରିବା, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ିବା ହୋମ କରିବା, ତୁଳସୀ ମୂଳରେ ପାଣି ଦେବା ପ୍ରଭୃତି ଦୈନିକ ପୂଜାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।)
୬ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନାନାବିଧ ସୁଖ ବା ଭୋଗରେ ରଖିବା—6. (figurative) To give a person all conceivable comforts of life.
୭ । ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ବସ୍ତୁକୁ ଅଭିପ୍ରେତ ବ୍ୟବହାରରେ ନ ଲଗାଇ ରଖିଦେବା—
7. Not to use a thing but store it instead of applying it to its intended use.
୮ । (ବ୍ୟଙ୍ଗ) ଶୋଧିବା; ଗାଳିମନ୍ଦ କରିବା—
8. To abuse a person.

ପୂଜା କୋଥଳି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ମୁଣିରେ ମନୁଷ୍ୟର ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ
Pūjā kothali ପୂଜାର ସାମଗ୍ରୀ (ଯଥା—ଜପମାଳା, ଚନ୍ଦନପେଡ଼ି, ଚନ୍ଦନକାଠ, ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଆଦି) ଥାଏ—
ପୂଜା ଲୁଥଳି, ପୂଜା କୋଥଳି, ପୂଜା ମୁଣି } ଅନ୍ୟରୂପ
A wallet containing the materials used during one's daily worship.

ପୂଜା କ୍ରମ—ସଂ. ବି—ପୂଜାବିଧି (ଦେଖ)
Pūjā krama Pūjābidhi (See)

ପୂଜା ଘଡ଼ି—ଦେ. ବି—୧ । ଶାରଦୀୟ ଦୁର୍ଗାପୂଜାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବ
Pūjā ghardi ବା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟ—
1. The time of the autumnal Durgāpūjā.
୨ । ପୂଜା ଉପଲକ୍ଷ—
2. The occasion of the Durgāpūjā festival.
[ଦ୍ର—ପୂଜାଘଡ଼ି ବା ପୂଜା ସମୟରେ ଲୋକେ ନାନା ଭୋଗ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ନୂତନ ବସ୍ତ୍ର ଆଦି କିଣି ଘରକୁ ନିଅନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ବଜାର ନାନା ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ଓ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ଦରଦାମ ବଢ଼ିଯାଏ । ପୂଜା ଉପଲକ୍ଷରେ ଗୃହସ୍ଥମାନଙ୍କର ଉତ୍ସବାଦିରେ ବହୁ ବ୍ୟୟ ହୁଏ । ଚାକର ଓ ଆଶ୍ରିତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବକ୍‌ସିସ୍ ଆଦି ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଏ ।]

ପୂଜା ଛୁଟି—ଦେ. ବି—ଶାରଦୀୟ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ସମୟରେ ସ୍କୁଲ ଓ କଚେରି
Pūjā chhuṭi ଆଦିର ଦୀର୍ଘ ଛୁଟି—The Durgāpūjā
(ପୂଜା ଅବକାଶ, ପୂଜା ବନ୍ଦ —ଅନ୍ୟରୂପ) holidays.

ପୂଜା ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଦେବତାଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ବସ୍ତୁ ବା ଭୋଗ
Pūjā debā ମନ୍ତ୍ରାଦିଦ୍ୱାରା ସମର୍ପଣ କରିବା—To make
ପୂଜାଦେଓୟା offerings to a Deity by consecrating
ପୁଜା ଲଗାନା (ପୂଜା ଲଗାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) the food.

ପୂଜା ପଟଳ—ସଂ. ବି—ପୂଜାର ଅଙ୍ଗସମୂହ—
Pūjā paṭala The rituals of worship.
ସବୁବେଳେ ପୂଜାପଟଳ ହରିନାମ ଭଜନରେ ଲାଗିଥାଏ—
ଫକୀରମୋହନ. ଗଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ ।

ପୂଜା ପଣ୍ଡା—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ପଣ୍ଡା ମନ୍ତ୍ରପାଠପୂର୍ବକ ଦେବତାଙ୍କୁ ପୂଜା
Pūjā paṇḍā କରନ୍ତି ବା ନୈବେଦ୍ୟ ଲଗାନ୍ତି—A Paṇḍā
ପୂଜାପାଣ୍ଡା who offers offerings to the Deity.

ପୂଜାପାଠ—ସଂ. ବି—ଦେବପୂଜା ଓ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥକରୁ ମନ୍ତ୍ରାଦି ପାଠ କରିବା—
Pūjāpāṭha To recite the mantras from a book at the time of offering Pūjā.

ପୂଜା ପାର୍ବଣ—ଦେ. ବି—ବାର୍ଷିକ ପର୍ବପର୍ବାଣି—The religious
Pūjā pārbaṇa festivals of the year.
ପୂଜା ପାର୍ବଣ, परब तेवाहार (ପୂଜାପର୍ବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂଜାପାର୍ବଣୀ—ଦେ. ବି—ପ୍ରତିବର୍ଷ ଉତ୍ସବାଦି ଉପଲକ୍ଷରେ ଆଶ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତି
Pūjāpārbaṇī ଓ ଭୃତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାମିଦମାନେ ଅନୁଗ୍ରହପୂର୍ବକ ଦେବା ବକ୍‌ସିସ (ଧନ ଓ ବସ୍ତ୍ରାଦି)—Tips or rewards given to servants etc on the occasions of religious festivals.

ପୂଜାପୂଜି—ଦେ. ବି. (ନିରର୍ଥକ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶବ୍ଦ)—ସନ୍ଧ୍ୟା ବନ୍ଦନା ଓ
Pūjāpūji ଦେବାର୍ଚ୍ଚନାଦି ବିଧି—The ceremonies of daily worship and offering.

ପୂଜା ପେଡ଼ି—ଦେ. ବି (ସଂ. ପୂଜାପେଟିକା)—ପୂଜାର ସରଞ୍ଜାମ ରଖାଯିବା
Pūjā perḍi ବାକ୍‌ସ ବା କୋଥଳି—A box or bag
ପୂଜାପେଡ଼ି, ପୂଜାବାକ୍‌ସ } ଅନ୍ୟରୂପ containing the materials used during one's daily worship.

ପୂଜା ବାଢ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଦେବତାଙ୍କ ଆଗରେ ନୈବେଦ୍ୟ ନେଇ
Pūjā bārḍhibā ସ୍ଥାପନ କରିବା—To place offerings before a Deity.

ପୂଜାବାଲା—ଦେ. ବି—ଯେଉଁମାନେ ସତ୍ୟପୀର ପାଲାର ଗୀତ ଓ ନାଟ
Pūjābālā କରନ୍ତି—The chanters of Pālā.
ପୂଜାବୁଆଳା (ପୂଜାବୁଆଲା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂଜା ବିଧି—ସଂ. ବି (ଏଷ୍ଟ୍ରୀ ଉତ୍ତ)—ଦେବତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରିବାର ବିଶିଷ୍ଟ
Pūjābidhi ବା କ୍ରମିକ ବିଧାନ—The rules laid down for special and general worshipping of Deities.

ପୂଜା ବୋଲିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପୂଜାର ମନ୍ତ୍ର ଓ ବିଧିଆଦି ମୁହଁରେ ଆବୃତ୍ତି
Pūjā bolibā କରିବା—To recite the mantras of Pūjā from memory.

ପୂଜାମନାସ(ସା)—ଦେ. ବି—ଇଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧି ହେଲେ ଦେବତାଙ୍କୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଭୋଗ ଅର୍ପଣ କରିବାର ସଙ୍କଳ୍ପ—
Pūjāmanāsa(sā) (ପୂଜାମାନତ, ପୂଜାମାନସିକ—ଅନ୍ୟରୂପ) A vow of offering special offering to a Deity in case one's wishes are fulfilled.
ପୂଜାମାନତ
पूजामानत

ପୂଜା ମନାସିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଭୀଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧି ହେଲେ କୌଣସି ଦେବତାଙ୍କୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଭାବରେ ପୂଜା ଓ ଭୋଗ କରିବାପାଇଁ ମନରେ ସଙ୍କଳ୍ପ କରିବା—
Pūjā manāsibā
ପୂଜା ମାନିବା, ପୂଜା ଯାଚିବା, ପୂଜା ମାନତ କରିବା } ଅନ୍ୟରୂପ
To vow special offerings and worship to a Deity in future if one's particular desire is fulfilled.
ପୂଜାମାନା
पूजा मानत करना

ପୂଜାରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂଜାକାରୀ)—୧ । ପୂଜାକାରୀ; ପଣ୍ଡା; ଦେବପୂଜକ ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଦେଉଳିଆ ବ୍ରାହ୍ମଣ—1. A Brāhmaṇa who serves and worships a Deity.
Pūjārī
ପୂଜାକାରୀ, ପୂଜାରୀ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୂଜାରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଯଥା ଜଗନ୍ନାଥର ଦେବତା ପୂଜାରୀ
पूजारी ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠ ଇଷ୍ଟଦେବତାର ଚୌରକୃତ ଅପମାନ—ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି, ବିଷ୍ଣୁମାଦ୍ୟ

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ଅଶ୍ରୋତ୍ରିୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଦେବସେବା ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ । ଶ୍ରୋତ୍ରିୟ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଏମାନଙ୍କ ସହିତ ବୈବାହିକ ସମ୍ବନ୍ଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ—କୃପାସିନ୍ଧୁ ।]

୨ । ନୀଚଶ୍ରେଣୀୟ ପଣ୍ଡା ବ୍ରାହ୍ମଣ—
2. A lower class of Brāhmaṇas who are professional servants of Deities.

୩ । ପାଚକ ବ୍ରାହ୍ମଣ; ରାନ୍ଧୁଣିଆ ବ୍ରାହ୍ମଣ—
3. A Brāhmaṇa cook.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ସମ୍ବଲପୁରରେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ—A family-title of certain Brāhmaṇas of Sambalpur.

ପୂଜାର୍ହ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୂଜା + ଅର୍ହ୍ ଧାତୁ = ଯୋଗ୍ୟ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପୂଜିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ; ପୂଜ୍ୟ; ସମ୍ମାନାର୍ହଜନ—
Pūjārha
(ପୂଜାର୍ହା—ସ୍ତ୍ରୀ) Respectable; worshipable; deserving homage.

ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ—ସଂ. ବି—୧ । ଦେବପୂଜାର ଉପକରଣ—
Pūjā sāmagrī 1. Materials required for the performance of the rites.
(ପୂଜା ସମ୍ଭାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ପୂଜାଦ୍ରବ୍ୟ; ନୈବେଦ୍ୟ—2 Offerings intended to be given to a Deity

୩ । ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ ବା ପାତ୍ରାଦି ମନୁଷ୍ୟର ନିତ୍ୟ ପୂଜାହ୍ନିକ ସମୟରେ ଦରକାର ହୁଏ (ଯଥା—ପଞ୍ଚପାତ୍ରୀ, ମାଳା, ଚନ୍ଦନକାଠ, ଚନ୍ଦନପେଣ୍ଡ)—3. The articles required during a person's daily worship.

ପୂଜାହ୍ନିକ—ସଂ. ବି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ; ପୂଜା + ଆହ୍ନିକ)—ଦୈନିକ ପୂଜାବନ୍ଦନାଦି—
Pūjāhnika Daily worship.

ପୂଜିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୂଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଯାହାଙ୍କୁ ପୂଜା କରା ଯାଇ ଅଛି; ଅର୍ଚ୍ଚିତ—
Pūjita
(ପୂଜିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Worshipped; adored.

୨ । ସତ୍କୃତ; ସେବିତ—2. Entertained.

୩ । ସମ୍ମାନିତ—3. Respected; revered.

୪ । ପ୍ରଶଂସିତ—4. Praised; eulogised.

ପୂଜିତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ.—(ପୂଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—ପୂଜନୀୟ; ପୂଜନୀୟ—
Pūjitabya
(ପୂଜିତବ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) Worshipable; respectable; adorable.

ପୂଜିବା—ଦେ. କ୍ରି.—(ସଂ. ପୂଜ୍ ଧାତୁ)—୧ । (ଦେବତାଙ୍କୁ) ପୂଜା କରିବା—1. To offer worship (to a Deity).
Pūjibā
ପୂଜା **पूजना** ଯାହା ପାଇଁ ଶିବ ପୂଜୁ ଥାଉ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ସମ୍ମାନ କରିବା—2. To pay homage.

ପ୍ରାଦେ. (କଳାହାଣ୍ଡି ଓ ଯାଜପୁର) କ୍ରି.—ହାଣିବା; କାଟିବା—To cut.

ପୂଜେଇ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର)—ଦେ ପୂଜା (ଦେଖ)
Pūjei De pūjā (See)

ପୂଜୋପକରଣ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୂଜା + ଉପକରଣ)—
Pūjopakaraṇa ୧ । ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ—1. The materials for service or worship of a Deity.

୨ । ପୂଜାର ଅଙ୍ଗ—2. The different parts or stages in the ritual of worshipping a Deity.

ପୂଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୂଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—ପୂଜନୀୟ; ଆରାଧ୍ୟ—
Pūjya Venerable; adorable.
(ପୂଜ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ବି. ପୁଂ—ଶ୍ୱଶୁର—Father-in-law.

ପୂଜ୍ୟପଦ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂଜ୍ୟ ଅଟେ ପଦ ଯାହାଙ୍କର)—
Pūjya pada ପରମ ପୂଜନୀୟ; ଯାହାଙ୍କ ଚରଣ ବନ୍ଦନୀୟ;
(ପୂଜ୍ୟପାଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପରମାରାଧ୍ୟ—Much revered; very venerable.

ପୂଜ୍ୟମାନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୂଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ମାନ)—୧ । ପୂଜ୍ୟ—
Pūjyamāna 1. Venerable.
(ପୂଜ୍ୟମାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସେବ୍ୟମାନ; ଯାହାଙ୍କୁ ପୂଜା କରା ଯାଉଛି—2. Being worshipped; revered; venerated.

ପୂଣ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଏକତ୍ର କରିବା; ରାଶୀକୃତ କରିବା—
Pūṇa (root) To heap up; to amass.

ପୂତ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ପବିତ୍ର ହେବା—
Pūt (root) To become pure.

ପୂତ—ସଂ. ବିଣ—(ପୂ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଶୁଦ୍ଧ; ପବିତ୍ର—
Pūta 11. Pure; sacred; holy.
(ପୂତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ନିର୍ମଳ—2. Clean; dirtless.

୩ । ପବିତ୍ରୀକୃତ—3. Purified, consecrated.

୪ । ପରିଷ୍କୃତ—3. Cleaned; cleansed.

୫ । ନିସୁର୍ଣ୍ଣୀକୃତ—4. Winnowed; threshed.

୬ । ସତ୍ୟ; ପ୍ରକୃତ—5. True.

୬ । ସରଳ; ସାଧୁ—6. Honest; sincere.
୭ । ରକ୍ଷିତ—7. Guarded; defended.
୮ । (ପୂୟ୍ ଧାତୁ+ଗନ୍ଧାଇବା=କର୍ତ୍ତୃ. ଡ) ଦୁର୍ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ—
8. Bad-smelling; stinking.
ବି.—୧ । ପାଛୁଡ଼ା ଧାନ ବା ଚାଉଳ—
1. Winnowed paddy or rice.
୨ । ଶଙ୍ଖ—2 Conch shell.
୩ । କୁଶ—3. Kuśa grass.

ପୂତ କ୍ରତାୟୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୂତକ୍ରତୁ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଅର୍ଥରେ ଈ; ନିପାତନ)—
Pūta kratāyī ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ; ଶଚୀ—
Śachī, the consort of Indra.

ପୂତକ୍ରତୁ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂତ=ପବିତ୍ର, କ୍ରତୁ=ଯଜ୍ଞ
Pūta kratu ଯାହାଙ୍କର)—ଦେବରାଜ; ଇନ୍ଦ୍ର—
Indra, the king of the Hindu Gods.

ପୂତଗନ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ.—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂତ+ଗନ୍ଧ)—ଦୁର୍ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ—
Pūta gandha Foul-smelling; foetid.
ବି.—ଦୁଷ୍ଟଭୃ; ବବଂର (ଗୁଳ୍ମ)—
Ocymum Pilosum (plant).

ପୂତତୃଣ—ସଂ ବି.—ଶ୍ୱେତ କୁଶ—
Pūta tṛuṇa White Kuśa grass.

ପୂତ ଦ୍ରୁ—ସଂ. ବି.—ପଲାଶ ଗଛ—
Pūta dru A tree; Butea Frondosa.
(ପୂତ ଦ୍ରୁମ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂତ ଧାନ୍ୟ—ସଂ. ବି—ଖସା; ତିଳ; ରାଶି—
Pūta dhānya Sesamum.

ପୂତନା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂତ୍ ଧାତୁ. ଣିଚ୍; ପୂତ ଧାତୁ=ପବିତ୍ର କରିବା
Pūtanā +କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ+ଆ)—୧ । ହରିତକୀ; ହରଡ଼ା—
1. Yellow myrobalan.
୨ । ବକାସୁରର ଭଉଣୀ; ରାକ୍ଷସୀବିଶେଷ—
2. A demoness, sister of Bakāsura, whose life was sucked out of her by Śrīkṛushṇa when he was a mere suckling.
[ଦ୍ର—ଏ ଅସୁରୁଣୀ କଂସର ଆଦେଶରେ ଆପଣା ସ୍ତନରେ ବିଷ ବୋଳି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସ୍ତନ୍ୟପାନ କରାଇଲା । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ତାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜାଣି ପାରି ଏକା ଶୋଷାକେ ତା ସ୍ତନରୁ ସ୍ତନ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରାଣକୁ ଶୋଷି ନେଲେ ଓ ରାକ୍ଷସୀ ସେହିଠାରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲା ।]
୩ । ଶିଶୁମାନଙ୍କର ପୁଅ ରୋଗ—
3. Infantile marasmus.
[ଦ୍ର—ଏହା ପୂତନା ରାକ୍ଷସୀର ଆକ୍ରମଣର ଫଳ ବୋଲି ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ।]
୪ । ଗନ୍ଧମାଂସ; ଜଟାମାଂସୀ—
4. Indian spikenard; Racemosa; Nardostachys Jatamansi.
୫ । ଶାଳଆ ଫଡମୀ (ହରେକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—
5. The civet cat; Viverra Gunda.

ପୂତନା ବାର୍ଦ୍ଦି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—
Pūtanā bārdi ବାଳକ ବାଳକାମାନଙ୍କର ଝାଡ଼ା ବାନ୍ତି ରୋଗ—
The diarrhea which attacks infants at the time of teething; infantile diarrhoea.

ପୂତନାରି—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୂତନା+ଅରି)—
Pūtanāri ପୂତନା ବଧକାରୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—
(ପୂତନା ସୂଦନ—ଅନ୍ୟରୂପ) A name of Śrīkṛushṇa.

ପୂତନୀ—ସଂ. ବି. (ପୂତ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍ ପୂତ ଧାତୁ+ଅନ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Pūtanī ପୁଦିନା (ଦେଖ)—Pudinā (See)
ଦେ. ବି—୧ । ପୂତନା ୨ (ଦେଖ)
1. Putanā (See)
୨ । ଦୁଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀ—2. A wicked woman.

ପୂତ ପାପ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୂତ=ପବିତ୍ରୀକୃତ ହୋଇଅଛି ପାପ
Pūta pāpa ଯାହାର)—ପାପ ମୁକ୍ତ—Purified; freed
(ପୂତ ପାପ୍ମା—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପୂତ ପାପା—ସ୍ତ୍ରୀ) from sin.

ପୂତ ଫଳ—ସଂ. ବି—ପଣସ (ଗଛ ଓ ଫଳ)—
Pūta phala Jack fruit (tree and fruit).

ପୂତା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୂତ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ପବିତ୍ରା—
Pūtā Pure (female).
ବି—ଦୂର୍ବା; ଦୂବ—Dūba grass.

ପୂତାତ୍ମା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂତ+ଆତ୍ମନ୍; ପୂତାତ୍ମନ୍ ଶବ୍ଦ;
Pūtātmā ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ପବିତ୍ରାତ୍ମା—
1. Pure-souled; pure-minded.
୨ । ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା—2. Pious; virtuous.

ପୂତି—ସଂ. ବି. (ପୂତ ଧାତୁ=ପବିତ୍ର କରିବା+ଭାବ. ତି)—
Pūti ୧ । ପବିତ୍ରତା—1. Purity; sanctity.
୨ । ପବିତ୍ରୀକରଣ; ପ୍ରତିଷ୍ଠା—2. Purification.
୩ । (ପୂୟ୍ ଧାତୁ=ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ହେବା+ଭାବ. ତି)—
ଦୁର୍ଗନ୍ଧ—3. Stink.
୪ । ମଡ଼ାର ଗନ୍ଧ—4. Stench of dead body.
୫ । ଖଟ୍ଟାସ ମୁଷ; ଶାଳଆ ଫଡମୀର କୋଷ—
5. The testicle of the civest cat or pole cat; Putorius Fœtidus.
ବିଣ—ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ—Stinking; fœtid.

ପୂତିକ—ସଂ. ବି. (ପୂତି=ଦୁର୍ଗନ୍ଧ+କୈ ଧାତୁ=ପ୍ରକାଶ କରିବା+
Pūtika କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ବିଷ୍ଠା; ଗୁହ; ମଳ—
1. Ordure; excrement.
୨ । ପୂତି କରଞ୍ଜ (ଦେଖ)
2. Pūti karañja (See)
୩ । ପୂତିକା ୧ (ଦେଖ)—1. Pūtikā 1 (See)

ପୂତି କରଞ୍ଜ—ସଂ. ବ—ଲଟା କରଞ୍ଜ ବା ବରପୋଲ ଗଛ—
Pūti karañja Caesalpina Bonducella; the grey Bonduc.
ପୂତି କରଜ, ପୂତି କର୍ଣ୍ଣିକା, ପୂତା କରଜ, ପୂତା କରଞ୍ଜ—ଅନ୍ୟରୂପ)
[ଦ୍ର—ଏହା ଗିଲଜାତୀୟ କଣ୍ଟାଯୁକ୍ତ ଲଟାଣିଆ ଗଛ । ଏହା ଜଙ୍ଗଲରେ ଓ ପାଣିକୂଳରେ ହୁଏ । ଫଳ ମଧ୍ୟ ଗିଲ ଫଳ ପରି କଣ୍ଟକଯୁକ୍ତ । ତା ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟାଳ ପରି ଟାଣୁଆ ମଞ୍ଜି ଥାଏ ।]

ପୂତି କର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବ—(ପୂତି+କର୍ଣ୍ଣ)—କାନ ପଚା ରୋଗ—
Pūtikarṇṇa Foetid ulceration of the ear; purulent otorrhoea.
(ପୂତି କର୍ଣ୍ଣିକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂତିକା—ସଂ. ବ—(ପୂତ୍ ଧାତୁ=ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ହେବା+ଇ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ; ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ ଉପୋଦକା)—୧ । ପୋଇ ଶାଗ-
Pūtikā 1. The Basella creeper (pot herb).
୨ । କଟାସ; ଗନ୍ଧମାର୍ଜାର; ଶାଳଆପଡମା—
2. Pole cat; civet cat.
୩ । ପୂତି କରଞ୍ଜ (ଦେଖ)—
3. Pūti karañja (See).

ପୂତିକା ମୁଖ—ସଂ.ବ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂତିକା=ପୋଇଶାଗ ପରି ମୁଖ=ଆକୃତି ଯାହାର)—ଶାମୁକା—
Pūtikā mukha Bivalve shell; oyster.

ପୂତି କାଷ୍ଠ—ସଂ. ବ—(ପୂତି=ପବିତ୍ର+କାଷ୍ଠ)—ସରଳ ବା ଦେବଦାରୁ ଗଛ—
Pūti kāshṭha A sort of pine; Pinus Devadāru.
(ପୂତି କାଷ୍ଠକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂତି କୀଟ—ସଂ. ବ (କର୍ମଧା)—ପାଡ଼ୁରା ପୋକ (ଦେଖ)
Pūti kīṭa Pārdurā poka (See)

ପୂତି ଗନ୍ଧ—ସଂ. ବ—୧ । ଅତି ଦୁର୍ଗନ୍ଧ; ବଦବୋଇ—
Pūti gandha 1. Foetid smell; stench.
୨ । ଗନ୍ଧକ—2. Sulpher.
୩ । ଇଙ୍ଗୁଦି ବୃକ୍ଷ—3. Balanites Roxburghii; a tree bearing acorns which produce oil when pressed.
୪ । ରାଙ୍ଗା—4. Tin.
୫ । ଶାଳଆ ପଡମା (ହରେକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—5. Civet cat.
ବିଣ—ପୂତିଗନ୍ଧ (ଦେଖ)—
Pūti gandhi (See)

ପୂତି ଗନ୍ଧି—ସଂ. ବିଣ (ପୂତି+ଗନ୍ଧ+ଇ)—ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଯୁକ୍ତ; ଗନ୍ଧିଆ—
Pūti gandhi Foetid; foul-smelling.
(ପୂତି ଗନ୍ଧିକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂତି ଗନ୍ଧିକା—ସଂ. ବ—ଔଷଧ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ବାଲୁଚୀ—
Pūti gandhikā A medicinal plant; Psoralea Gorylifolia; Serratula Anthelmintica.

ପୂତିତୈଳା—ସଂ. ବ—ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀ ଲତା; ଲତା କଟେଲି, ବନ୍ୟପ୍ରତାମା
Pūtitailā ଲତାବିଶେଷ; ଫୁଟ୍ଟି ଫୁଟ୍ଟିକା ଲତା—A wild creeper Heart-seed; Heart pea; Cardiospermum Helicacabum.

ପୂତିନସ୍ୟ—ସଂ. ବ—(ପୂତି=ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ମୟ+ନସ୍ୟ=ନାସାରନ୍ଧ୍ର)—
Pūtinasya ନାସିକାରୋଗବିଶେଷ; ନାକରୁ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ବାହାରିବା ରୋଗ—A disease in which there are foetid exhalations from the nostril; oyoena.

ପୂତି ବକ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂତି+ବକ୍ତ୍ର)—ଯାହା ମୁହଁରୁ
Pūti baktra ସର୍ବଦା ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ବାହାରେ; ବାସୁଆମୁହାଁ—
(ପୂତିବକ୍ତ୍ରା—ସ୍ତ୍ରୀ) A person whose mouth emits a foetid smell.

ପୂତି ବାତ—ସଂ. ବ—୧ । ଶ୍ରୀଫଳ; ବେଲ ଗଛ—
Pūti bāta 1. The Bel tree; Aegle Marmelos.
୨ । ଦୁର୍ଗନ୍ଧ—2. Stench; foul smell.

ପୂତି ବାଷ୍ପ—ସଂ. ବ—(କର୍ମଧା; ପୂତି+ବାଷ୍ପ)—ପଚା ନର୍ଦ୍ଦମା ଆଦିରୁ
Pūti bāshpa ବାହାରିବା ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ବାଷ୍ପ—Offensive vapour coming out of putrid drains.
(ପୂତି ବାଷ୍ପ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂତି ମାଂସ—ସଂ. ବ—(କର୍ମଧା)—ସଡ଼ା ବା ପଚା ମାଂସ—
Pūti māṁsa Rotten flesh; putrid meat.

ପୂତିକ—ସଂ. ବ—୧ । ପୂତି କରଞ୍ଜ (ଦେଖ)
Pūtika 1. Pūti karañja (See)
୨ । ଗନ୍ଧ ମାର୍ଜାର; ଶାଳଆପଡମା—2. Civet cat.

ପୂତୁନ(ନା,ନୀ)—ଗ୍ରା.ବ—(ସଂ. ପୂତନା)—୧ । ପୂତନା ୨ (ଦେଖ)—
Pūtuna(nā, nī) 1. Pūtanā 2 (See)
(ପୁତୁନୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଦୁଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀ—2. Vile woman.

ପୂତ୍ୟଣ୍ଡ—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂତି+ଅଣ୍ଡ=ମୁଷ୍କ ବା ଉମ୍)—
Pūtyaṇḍa ୧ । ପାଡ଼ୁରା ପୋକ (ଦେଖ)
1. Pārdurā poka (See)
୨ । କସ୍ତୁରୀ ମୃଗ—2. Musk deer.
୩ । ଶାଳଆପଡମା—3. Civet cat.
୪ । ଖଟ୍ଟାଶ; କଟାଶ—4. Pole cat; wild cat.

ପୂନେଇ(ଇଁ) ଶାଗ—ଗ୍ରାମ୍ୟ. (ବାଲେଶ୍ୱର)—ପୁନର୍ନବା (ଦେଖ)
Pūnei(iñ) sāga Punarnabā (See)
(ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଶାଗ; ପୂନମା ଶାଗ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂପ—ସଂ. ବ. (ପୂ ଧାତୁ=ପବିତ୍ର କରିବା+ସଞ୍ଜ୍ଞାର୍ଥେ. ପ)—୧ । ପିଠା—
Pūpa 1. Cake.
୨ । ରୋଟିକା; ରୁଟୀ—2. Bread; pastry cake.

ପୂପଳା—ସଂ. ବ. (ପୂପ+ଲା ଧାତୁ=ଗ୍ରହଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ଆ)—
Pūpalā ଘୃତପକ୍ୱ ପିଷ୍ଟକ; ଘିଅ ପିଠା—
A cake roasted in ghee.

ପୂପାଳୀ—ସଂ. ବ. (ପୂପ+ଆଳୀ)—ପୁଳି ପିଠା (ଦେଖ)
Pūpālī Puli pithā (See)

ପୂପାଷ୍ଟକା—ସଂ. ବ. (ପୂପ=ପିଠା+ଅଷ୍ଟକା=ଅଷ୍ଟମୀ ତିଥିରେ କୃତ୍ୟ
Pūpāshṭakā ଶ୍ରାଦ୍ଧ)—ପିଷ୍ଟକଦ୍ୱାରା ପୌଷ କୃଷ୍ଣ ଅଷ୍ଟମୀ ଦିନ କରାଯିବା ଶ୍ରାଦ୍ଧ—A śrāddha performed with cakes on the 8th day of the dark fortnight of the month of Pausha.

ପୂପିକା—ସଂ. ବି. (ପୂପ+କ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ପୂପଳା (ଦେଖ)
Pūpikā Pūpaḷā (See)

ପୂବା—ପ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ପୂର୍ବ୍ୟ)—୧ । ପୂରୁବା; ପୂର୍ବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pūbā 1. Eastern.
ପୂର୍ବେର **ପୂରବା; ପୂରବାଇ** ୨ । ପୂର୍ବଦିଗରୁ ଆସୁଥିବା—
(ପୂର୍ବା—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Coming from the east.

ପୂବାଇ(ଲି)—ପ୍ରା. ବିଣ.—ପୂବା (ଦେଖ)
Pūbāi(li) Pūbā (See)
ପୂବାଇ ଗୋଟିଏ ଘର ଦମକା ପବନ ବାଡ଼େଇ ଦେଲା—
ଫକୀରମୋହନ, ଗଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ ।

ପୂବେଇ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୂର୍ବୀୟ)—ପୂବା (ଦେଖ)
Pūbei (ପୂବେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) Pūbā (See)

ପୂବେଇ ପବନ—ଦେ. ବି—ପୂର୍ବରୁ ବହୁଥିବା ପବନ—The east
Pūbei pabana wind; the wind blowing from the
ପୂବେଇ ବତାସ } ଅନ୍ୟରୂପ east.
ପୂବେଇ ବାଆ [ଦ୍ର—ପୂବେଇ ପବନ ବହୁଜଳ ବହୁକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୀଘ୍ର ବର୍ଷିବାର ସୂଚନା କରେ ।]

ପୂବେଇ ପାଣି—ଦେ. ବି—ପୂର୍ବ ଦିଗରୁ ହେଉଥିବା ବର୍ଷା—
Pūbei pāṇi Rain coming from clouds blowing
(ପୂବେଇ ବରଷା—ଅନ୍ୟରୂପ) from the east.

ପୂବେଇ ବଢ଼ି—ଦେ. ବି—ପୂବେଇ ପବନ ବା ବର୍ଷା ପରେ ନଦୀର
Pūbei bardhi ବନ୍ୟା—Flood of a river after east-wind.

ପୂବେଇ ମେଘ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ମେଘ ପୂର୍ବ ଦିଗରୁ ଉଠାଇ ଥାଏ—
Pūbei megha Clouds rising in the east

ପୂଯ୍(ଯ୍ୟ) (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ହେବା—
Pūj(y) (root) To emit bad small.

ପୂଯ—ସଂ. ବି. (ପୂଯ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପୂଜ; ଘାମାଭୂତ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ
Pūja ବିକୃତ ରକ୍ତ—Ichor; pus; offensive matter discharged from gangrened wounds and ulcers.

ପୂଯ ପାଣି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂଯ+ପାନୀୟ)—୧ । ଜଳୀୟ ପୂଯ;
Pūja pāṇi ପାଣିଆଁ ପୂଜ—1. Watery pus; purulent
ପୂଁଜପାନୀ **ପୁଁଜପାନୀ** discharge.
ପୂଯ ରକତ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ସଡ଼ା ଘାଆ ଆଦିରୁ ବାହାରିବା
ପୂଯ ନାଲ } ପୂଜ ଓ ଜଳୀୟ ସ୍ରାବ—
2. Pus and other matters coming out from rotten sores.

ପୂଯ ରକତ ବିଆଣ—ଦେ. ବି—୧ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କ ଜନ୍ମ କରିବା
Pūja rakata biāṇa ପ୍ରକ୍ରିୟା (ଯହିଁରେ ରକ୍ତାଦି ସ୍ରାବ ହୁଏ)—
1. The act of giving birth; delivery (in which there is copious discharge of blood and pus)
୨ । ମନୁଷ୍ୟ (ଯେ ପୂଜ ରକ୍ତରୁ ଜନ୍ମିଥାଏ)—2. Man (born from pools of pus and blood).

ପୂଯ ରକତିଆ—ଦେ. ବିଣ—ପୂଜ ଓ ରକ୍ତାକ୍ତ—
Pūja rakatiā Reeking with pus and blood.

ପୂଯ ରକ୍ତ—ସଂ. ବି—୧ । ନାସାରୋଗବିଶେଷ—1. A disease of
Pūja rakta the nose in which there is discharge of blood and pus from the nostrils.
୨ । ପୂଯ ଓ ରକ୍ତ—2. Pus and blood.
୩ । ପୂଯ ମିଶ୍ରିତ ରକ୍ତ—3. Bloody pus.

ପୂଯ ସରସର—ଦେ. ବିଣ—ପୂଯାକ୍ତ; ପୂଯରେ ବୁଡ଼ିଥିବା—
Pūju sarasara Reeking with pus; purulent.
(ପୂଯ ଲଟପଟ, ପୂଯ ପଟପଟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂଯା(ଯେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୂଯ)—୧ । (ବ୍ରଣାଦି) ପାଚିବା
Pūjā(je)ibā ପୂଯରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା—1. (Boil etc) To
ପୂଯ ଦେବା } ଅନ୍ୟରୂପ become full of pus; to
ପୂଯ ହେବା } suppurate.
୨ । ବ୍ରଣାଦିରୁ ପୂଯର ଧାର ନିର୍ଗତ ହେବା—
2. (a sore) To emit pus.

ପୂଯାରି—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୂଯ+ଅରି; ଏହାର ସହ ପୂଯ
Pūjāri ନାଶ କରେ ବୋଲି)—ନିମ୍ବ ଗଛ—
The Nim tree.

ପୂଯିଆ—ଦେ. ବିଣ. ସଂ—୧ । ଘାଆ ବା କାନ୍ଥ ଭୁଣ୍ଡିଆ ଯୋଗୁ
Pūjiā ପୂଜ ସରସର ହୋଇଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
(ପୂଯେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. (a person) Whose body is full of purulent wounds or itches etc.
୨ । ପୂଜାକ୍ତ—2 Full of pus; purulent.

ପୂଯୋଦ—ସଂ. ବି. (ପୂଯ+ଉଦକ; ଏ ସ୍ଥାନରେ ପାପୀମାନେ ପୂଯ-
Pūjoda ପାଣିରେ ବୁଡ଼ନ୍ତି)—ନରକବିଶେଷ—
(ପୂଯୋଦକ—ଅନ୍ୟରୂପ) A particular part of hell.

ପୂର୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—
Pūr (root) 1. To fill up.
୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା—2. To be full.
୩ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା—3. To satisfy.
୪ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା—4 To be satisfied.

ପୂର—ସଂ. ବି. (ପୂର ଧାତୁ+କରଣ. ଅ)—
Pūra ୧ । ବାରିରାଶି; ଜଳରାଶି—
1. A mass of water.
୨ । ଜଳ ସ୍ରୋତଃ; ପ୍ରବାହ—2. Current of water.
୩ । ନଦୀ ବଢ଼ି—
3. Swelling or flood of a river.
୪ । ହ୍ରଦ—4. Lake.
୫ । ପୁଷ୍କରିଣୀ; ପୋଖରୀ—5. Tank
୬ । ବ୍ରଣ ବା ଘାଆର ପୂରିଯିବା ଅବସ୍ଥା—
6. Healing of an ulcer or wound.
୭ । ଅତ୍ୟାଧିକ୍ୟ—7. Superabundance.
୮ । ପୁରୀ; ଲୁଚ—
8. Unleavened cake fried in ghee.

୯ । ପିଠା ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯିବା ମିଷ୍ଟ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବା ସିଦ୍ଧ ଶସ୍ୟ—
9. Ground sweets or boiled pulse put inside sandwiches; stuffing put inside cakes.

୧୦ । ପରିପୂରଣ—10. Fulfilment; filling up.

୧୧ । ଗୁଗୁଲ; ଦାହାଗୁରୁ—11. A kind of sandal used as incense; frankincense.

ବିଣ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସହିତ ସମାସରେ ଯୁକ୍ତ)—
ଅମୁକ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ—Full of; filled with.

ପୂରକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pūraka ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କାରକ—That which fills up; filling up.

ସଂ. ବି. ୧ । (ଗଣିତ)—ଗୁଣକ ସଂଖ୍ୟା; ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ମୂଳ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଗୁଣନ କରାଯାଏ—
1. (Arithmetic) The multiplier.

୨ । (ଯୋଗ) ପ୍ରାଣାୟାମର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ; ବହିର୍ଦ୍ଦେଶରୁ ବାମ ନାସା ଦ୍ୱାରା ବାୟୁକୁ ଅନ୍ତରକୁ ନେବା—
2. (Joga) Slow inspiration; taking in air through the left nostril

[ଦ୍ର—ପୂରକ ଦ୍ୱାରା ବାୟୁକୁ ବାମ ପାଖ ନାକପୁଡ଼ା ଭିତରକୁ ନେବାକୁ ହୁଏ ଓ ଭିତରକୁ ଯାଇଥିବା ପବନକୁ କୁମ୍ଭକ ଦ୍ୱାରା ଅଟକାଇବାକୁ ହୁଏ । ରେଚକ ଦ୍ୱାରା ବାୟୁକୁ ଡାହାଣ ନାକ ପୁଡ଼ା ଦ୍ୱାରା ବାହାର କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏହି ତ୍ରି ପ୍ରକ୍ରିୟା କଲେ ପ୍ରାଣାୟାମ ସାଧିତ ହୁଏ ।]

୪ । ବିଜପୂର; ଲେମ୍ବୁ—4. Citron.

୫ । ମୃତାଶୌଚ କାଳରେ ପ୍ରେତୋଦ୍ଦେଶରେ ଦେୟ ଦଶପିଣ୍ଡ—
5. The ten funeral cakes offered to the ghost of the deceased during the funeral rites

[ଦ୍ର—ଏହି ପୂରକ ପିଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଙ୍ଗବାହିକ ଦେହର ଜନ୍ମ ହୁଏ ଓ ସେ ପ୍ରେତ ଦେହ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ।]

ପର କୃତ—ସଂ. ବିଣ—ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ—
Pūra kṛuta Filled up.

ପୂରଣ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Pūraṇa ପୂରକ—Filling up.

ବି—୧ । (ଗଣିତ) ପୂରକ; ଗୁଣକ—
1. (arithmetic) Multiplier.

୨ । (+ ଭାବ. ଅନ) ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—
2. Act of filling up or completing.

୩ । ପୂରକ ପିଣ୍ଡ—3. Obsequal cakes.

୪ । (ପୂର ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) ଗୁଣନ—
4. Multiplication.

୫ । ବର୍ଷଣ—5. Raining

୬ । ବୃଷ୍ଟି—6. Rain.

୭ । ଲୁଗାର ଆଡ଼ ସୂତା; ବାପତନ୍ତୁ; ଭରଣୀ ସୂତା—
7. The woof or cross-thread of a cloth.

୮ । ସେତୁ; ପୋଲ—8. Bridge.

୯ । ବନ୍ଧ—9. Embankment; dyke.

୧୦ । ସମୁଦ୍ର—10. Ocean.

ପୂରଣୀ—ସଂ. ବି. (ପୂରଣ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Pūraṇī ୧ । ଶାଳୁଳୀ ବୃକ୍ଷ; ଶିମିଳି ଗଛ—
1. The silk cotton tree.

୨ । ବାପତନ୍ତୁ; ଭରଣୀ ସୂତା—
3. The woof of cloth.

ପୂରନ୍ତା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୂର ଧାତୁ)—
Pūrantā ୧ । ଲୋକ ପୂର୍ଣ୍ଣ—1. Full of people.

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Full.

ଫୁଟିଲା ଫୁଲ ବାସେ ପୂରନ୍ତା ଛିତି ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ରଚନା ଗ ଗୀତ ।

୩ । (ସଂ. ପୁରାତନ) ପୁରାତନ; ପ୍ରାଚୀନ—
3. Old; ancient.

ପୂରନ୍ତା କାଳ—ଦେ. ବି—୧ । ପ୍ରାଚୀନକାଳ—
Pūrantā kāla 1. Ancient times.
(ଯଥା—ଏ ଘର ବହୁ ପୂରନ୍ତା କାଳର ।)

୨ । ବୃଦ୍ଧ ବୟସ—2. Old age.

ପୂରନ୍ତା ଘର—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ଘରେ ଧନ ଓ ଜନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଅଛି—
Pūrantā ghara 1. A house full of people and wealth.

୨ । ଲୋକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୃହ—2. House full of people.

୩ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୃହ—3. House full of riches.

ପୂରନ୍ତା ନଈ—ଦେ. ବି—ଜଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଦୀ—
Pūrantā naī River full of water.
(ପୂରନ୍ତା ନଦୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଦ୍ର—ଏହିପରି ପୂରନ୍ତା ପୋଖରୀ, ପୂରନ୍ତା ଗଡ଼ିଆ ଆଦି ହୁଏ ।)

ପୂରବୀ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୂର୍ବୀ)—ମାଳବ ଗୌଡ଼ୀ ରାଗର ମିଶ୍ରଣରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ସଙ୍ଗୀତର ରାଗିଣୀ ବିଶେଷ—Name of a mixed musical air or tune.
Pūrabī
ପୂରବୀ ପୂରବୀ
(ପୂରୁବୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—ଏହା ଦିବସର ୪ର୍ଥ ପ୍ରହରରେ ଗାଇବାକୁ ହୁଏ । ଏହାର ଆଠ 'ରେ' ୨ସ୍ୱ 'ଧା' (ଷଷ୍ଠ) ଓ ଦୁଇ 'ମ' (୪ର୍ଥ) ଥାଏ ।]

ପୂରୟିତା—ସଂ. ବିଣ (ପୂର ଧାତୁ ଣିଚ=ପୂର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ=
Pūrayitā ପୂରୟିତୃ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ.)—ପୂରକ; ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ
(ପୂରୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) କାରକ—Filling up; that which fills up.

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୂର ଧାତୁ)—୧ । ସମାପ୍ତ—
Pūrṇa 1. Finished; completed.
ପୂରା ପୂରା ୨ । ସମାହିତ—2. Accomplished.

୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅଖଣ୍ଡ—3. Complete; whole.

୪ । ପ୍ରଚୁର—4. Copious.

୫ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ—5. Filled up.
୬ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—6. Full.
୭ । ଅତ୍ୟନ୍ତ—7. Excessive.
ବି.—ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା; ପୂରଣ କରିବା—Filling up.
ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ପୂରା ମୁଠି (ଦେଖ)
Pūrā muṭhi (See)
ବିଶେଷ ବିଶ.—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ—1. Fully; completely.
୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ—Very much.
(ଯଥା—ପୂରା ଦୁଷ୍ଟ; ପୂରା ବଗୁଲିଆ) ।

ପୂରା(ରେ)ଇ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ହଠାତ୍ ଭର୍ତ୍ତି କରିବା—
Pūrā(re)i debā 1. To suddenly thrust.
ପୂରିୟେ ଦେଓୟା ୨ । କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ
ଘୁସାଦେନା କରିବା—2. To enable one to enter a place; to admit.
(ଯଥା—ସାଆନ୍ତଙ୍କ ଡାହାଳ ଭୁଗ ଖଞ୍ଜା ଭିତରକୁ କାହାରକୁ ପୂରାଇ ଦେଉ ନାହିଁ ।)

ପୂରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୂର୍ ଧାତୁ=ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା; ପୂରିବାର
Pūrā(re)ibā ସକର୍ମକ ରୂପ)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—1. To fill.
ମୋରେ ମୋରେ ହୃଦି ଯିଏ ଭୁଷ୍ଟେ ଶର୍ବ ମୋ ଦେହ ପୂରାଇ କରକ ଶବ୍ଦେ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।
ପୂରାନ ୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—
ଢକେଲନା; ପୂରାନା 2. To complete; to bring to completion.
୩ । ସମାଧା କରିବା—3. To accomplish.
୪ । ସବୁଠାରେ ବ୍ୟାପିଲା ପରି କରିବା—
4. To cause to spread everywhere.
ମହୀମାରେ ପୂରାଇଛନ୍ତି ଚିତ୍ର ଲେଖ ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ସଭା ।
୫ । ଭର୍ତ୍ତି କରିବା; ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରାଇବା—
5. To thrust.
୬ । ପୂରଣ କରିବା; ସଫଳ କରି ରଖିବା—6. To fulfil.
କପଟରେ ଶତ୍ରୁନ ସେ କଥା ବଦେନ
କରଣ ପୂରାଇବ ସୁଯୋଧନ କାମ । କୃଷ୍ଣସଂହ. ମହାଭାରତ ବନ.
୭ । (କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ) ପ୍ରବେଶ କରାଇବା; କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଭିତରକୁ ଛାଡ଼ି ଦେବା—7. To allow to enter; to admit.
୮ । ନିଜର ଦେହରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖିବା—8. To keep a thing filled up within one's self.
(ଯଥା—ପେଟରେ ସେ କେତେ ବିଦ୍ୟା ପୂରାଇଛି ।)
୯ । (କାମନା, ଲାଳସା) ପରିତୃପ୍ତ କରିବା—
9 To gratify.
ଏହାଳାଣି ଅନେ ଚେଳ, ମଙ୍କ ପ୍ରେମ ରସେ ପୂରାଅ ଶ୍ରୀ ।
ରଘୁନାଥ. ମହାଭାରତ ।
୧୦ । ହଳଦି ଆଦିକୁ ଏକପୁର ବା ଏକଥର ବାଟିବା—
10. To bruise (turmeric etc) once with the pestle.
୧୧ । ପିଶାଇବା; ଦୋଷ ବା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—
11. To include; to supplement.
ଶୁଦ୍ଧ ଅଶୁଦ୍ଧ ପୂରାଇ କରିବା ଅଭ୍ୟାସ ।
ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମରୂପଣ ଗୀତା
୧୨ । ପୂରିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
12. The causative form of pūribā.
[ଦ୍ର—ଏ କ୍ରିୟାର ଅସମାପିକା ରୂପ ସଙ୍ଗେ ଦେବା, ନେବା କ୍ରିୟାର ସମାପିକା ରୂପ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।]

ପୂରା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—
Pūrā karibā 1. To fill up.
ପୂରାକରା ୨ । ସମାପ୍ତ କରିବା—
ପୂରା କରନା 2. To finish.
୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—3. To bring to a close.
୪ । ସମାଧା କରିବା—
4. To accomplish; to bring round.

ପୂରା ପଟା(ଟେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ପୂରା କରିବା; ଶେଷ କରିବା;
Pūrā paṭā(ṭe) ibā ସମାପ୍ତ କରିବା—1. To finish; to
ପୂରା ପଟାନ complete.
ପୂରା କରନା ୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—
2. To fill up.
୩ । ସମାହିତ କରିବା—3. To accomplish.

ପୂରା ପଟିବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା—
Pūrā paṭibā 1. To be completed.
(ପୂରା ପଡ଼ିବା; ପୂରା ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ସମାପ୍ତ ହେବା—
ପୂରା ହଓୟା 2. To be finished.
ପୂରା ହୋନା ୩ । ସମାହିତ ହେବା—3. To be accomplished.

ପୂରା ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପୂରା ପଟିବା (ଦେଖ)
Pūrā paṛibā 1. Pūrā paṭibā (See).
୨ । କୌଣସି କୃତ ଅଙ୍ଗୀକାରକୁ ରକ୍ଷାକରି ପାରିବା—
2. To be able to keep one's promise.
୩ । ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା—3. To do one's duty.

ପୂରା ପୂରି—ଦେ. ବି—୧ । ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—
Pūrā pūri 1. Filling each other.
ପୁରୋପୂରୀ ୨ । ଘଣା ପଣି; ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇବା—
ଭରପୁର 2 Mutual thrusting,
ବିଶ—୧ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ—1. Filled up.
୨ । ସମାପ୍ତ—2. Finished.
୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Complete.
୪ । (କୌଣସି ପାତ୍ରର) ମୁଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣ—
4. Full to the brim.
କ୍ରି. ବିଶ—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—Completely; fully.

ପୂରା ପେଟ—ଦେ. ବି—୧ । ଭୋଜନରେ ପୂରିତ ଉଦର—
Pūrā peṭa 1. Belly filled up with food.
୨ । ସ୍ତ୍ରୀର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗର୍ଭାବସ୍ଥା—
2. Advanced state of pregnancy.

ପୂରା ମାସ —ଦେ. ବ— (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ+ମାସ)—୧ । ଗର୍ଭଧାରଣର ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାସ
Pūrā māsa (୯ ବା ୧° ମାସ) ସମୟ; ଆସନ୍ନପ୍ରସବ ସମୟ—
1. Ninth or tenth month of pregnancy.
୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ମାସ—2. One whole month.

ପୂରା ମୁଠି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର)—ବ—ଗ୍ରାମଜଣ ଖେଳିବା ଏକପ୍ରକାର
Pūrā muṭhi କଉଡ଼ି ଖେଳ—A kind of game with sea-shells.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଭୂଇଁରେ ଗୋଟିଏ ଯୁକ୍ତ ଚିତ୍ର ବା ଛକ ଗାର କଟାଯାଏ ।]

ପୂରାମ୍ଳ—ସଂ. ବ—ଆମ୍ରାତକ; ଅମ୍ବଡ଼ା—
Pūrāmla 1. Hog plum; Spondias Magnifera.
୨ । ବୃକ୍ଷାମ୍ଳ; ତିନ୍ତୁଳ—2 Tamarind.

ପୂରା ଜିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ପୂରବାର କର୍ମବାଚ୍ୟ ରୂପ)—ଉତରକୁ ଭରତ
Pūrā jibā କରାଯିବା—To be thrust in.
(ପୂରାହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୂରାଯାଓୟା **पूराजाना**

ପୂରା ଶାଳ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପରିପୁଷ୍ଟ—
Pūrā śāla 1. Fully developed.
(ପୂରାଶାଳଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ; ଗୋଟା ମୋଟା; ସ୍ଥୂଳକାୟ-
2. Corpulent; fat,

ପୂରି—ଦେ. ବ—୧ । ପୂରିକା ୧ (ଦେଖ)
Pūri 1. Pūrikā 1 (See)
ପୂରୀ ୨ । ମୃଦଙ୍ଗ ଆଦିର ମୁହଁରେ ମଡ଼ାଯିବା ଚମଡ଼ା—
ପୁରୀ 2. Circuar bit of leather put on the mouth of a drum.

ପୂରିକା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁରା+ସଙ୍ଜ୍ଞାର୍ଥେ. କ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ପୁରି;
Pūrikā ଘୃତପକ୍ୱ ଗୋଧୂମ ପିଷ୍ଟକ—1. Unleavened bread fried in ghee.
୨ । କଚୁରି; ସ୍ୱରପିଠା—2. Sandwich.

ପୂରିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପୂର୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯାଇଥିବା-
Pūrita 1. Filled.
୨ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Filled up; full.
୩ । ଗୁଣିତ—3. Multiplied.

ପୂରିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ପୂର୍ ଧାତୁ=ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା)—୧ । ପୂରା ପଡ଼ିବା,
Pūrikā ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା—1. To become full; to be filled.
[ପୁରା(ରେ)ଇବା—ଣିଜନ୍ତ] ପୂର୍ଣ୍ଣହେଓୟା **पूराहोना,पूरना** up.
୨ । (ମନୋବାଞ୍ଛା) ଫଳବତୀ ହେବା; ସିଦ୍ଧ ହେବା; ସଫଳ ହେବା-
2. (a desire) To bear fruit; to be fulfilled.
ତୋହର ପ୍ରସାଦେ ସକଳ କାମନା ଯାଉଅଛି ମୋର ପୂରି—
ମଧୁସୂଦନ. ଚନ୍ଦ୍ରମଳା ।
୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା; ସମାପ୍ତ ହେବା—
3. To be completed; to be finished.
୪ । (ସମୟର ମିଆଦ) ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେବା; କାଳ ଶେଷ ହେବା—
4. (time limit) To expire or pass.
ଅଶୀ ଲକ୍ଷଯୋଜନର ପୂରିଲା କାଳ ଷଣ୍ଢ ଚହେ ଧାଇ ମଲ ଶିଥିଳ—
ଭଗ ।
୫ । ବ୍ୟାପିବା; ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବା—5. To spread over; to pervade; to be immanent.
ଜଳପୂରେ ପୂରି ଭୂମି ସଶ—ଭୂଗର. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।
୬ । ସମାହିତ ହେବା—6. To be accomplished.
୭ । ଅଣ୍ଟିବା; ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା—
7. To suffice; to be sufficient.
୮ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଦଶଜଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗ ଦେବା—8 To join with others in a specified matter in a specified time.
(ଯଥା—ଗ୍ରାମ ଭେଦାରେ ଅସ୍ତକ ଲୋକ ପୂରି ପାରିଲା ନାହିଁ ।)
୯ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା—
9. (figurative) To be satisfied or satiated.
(ଯଥା—ତା ରୂପ ଦେଖି ମୋ ପେଟ ପୂରିଗଲା ।)
୧୦ । ଦେହଯାକ ବ୍ୟାପିବା—
10. To spread or appear throughout the body.
ଗାଳ ଗୋଟିଏକ ପୂରିଲା ପୁଲକ—
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳୋଷ ରଚିତ. ଗ. ଗୀତ ।
୧୧ । ପଶିବା; ପ୍ରବେଶ କରିବା—
11. To enter; to be thrust.
ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣିଲେ ବଗପାଳେ
ପୂରିଲା ଭୂମି ଅନ୍ତରାଳେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।
୧୨ । (ଗର୍ବରେ) ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ହେବା—12. To be bloated or puffed up with (pride).

ପୂରି ଜିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅଣ୍ଟିବା; ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା—
Pūri jibā 1. To suffice.
୨ । ପୂରିବା (ଦେଖ)—2. Pūribā (See)

ପୂରୁ—ସଂ. ବ. (ପୂର ଧାତୁ+ଉ)—୧ । ବୈରାଜ ମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ର—
Pūru 1. The son of Bairāja Manu.
୨ । ଜହ୍ନୁ ମୁନିଙ୍କ ପୁତ୍ର—
2. A son of sage Jahnu.
୩ । ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—3. Name of a demon.
୪ । ଶର୍ମିଷ୍ଠାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ଯଯାତିଙ୍କ ପୁତ୍ର—
4. Name of a son of Jajāti
୫ । ମନୁଷ୍ୟ (ହ. ଶ)—5. Man.

ପୂରୁବ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୂର୍ବ)—୧ । ପୂର୍ବଦିଗ—
Pūruba 1. The east.
ପୂରବ ୨ । ପୂର୍ବ କାଳ—2. Old times.
ପୁରବ ୩ । ଅତୀତ—3. The past.
ବିଣ—୧ । ପୂର୍ବଦିଗସ୍ଥ—1. Eastern
୨ । ପ୍ରାଚୀନ—2. Ancient
୩ । ଅତୀତ—3. Past
୪ । ଆଗକାର; ପୂର୍ବତନ—4. Former.
ପୂରୁବ ମାଧ୍ୟଆ ବ ? ମାଧ୍ୟଆ ହାତରେ ଟକା ଝୋକର
ମାଧ୍ୟଆ ମଣିଷ ଚଢ଼ିଲେ ବ ? ଭଗ ।

ପୂରୁବ ଦୁଆର—ଦେ. ବି—୧ । ହଳା ବା ଘରର ପୂର୍ବଦିଗରେ ଥିବା
Pūruba duāra ଦୁଆର—1, The eastern door of a
ପୂରବଦ୍ୱାର house or compound.
ପୂରବଦରବାଜା ୨ । କୌଣସି ଦେଉଳର ବେଢ଼ାରେ ଥିବା ପୂର୍ବ
ପାଖର ଦୁଆର; ସିଂହଦ୍ୱାର—2. The lions gate or
the eastern gate of the compound of a
temple.

ପୂରୁବ ଦୁଆରି—ଦେ. ବିଣ—ପୂର୍ବଦିଗରେ ଦ୍ୱାରଥିବା (ଘର)—
Pūruba duāri (House) Having its door to the
(ପୂରୁବ ଦୁଆରିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) east.

ପୂରୁବ ମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପୂର୍ବମୁଖ)—ପୂର୍ବଦିଗକୁ ମୁହଁ କୁଲାଇଥିବା;
Pūruba muhāṁ ଯାହାର ମୁହଁ ପୂର୍ବକୁ ଥାଏ—Facing east.
(ପୂରୁବ ମୁଖା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂରୁବା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୂର୍ବୀୟ)—ପୂର୍ବଦିଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pūrubā ପୂରବା **ପୂରବା** Eastern.

ପୂରୁବା ପୂରୁଣା—ଦେ. ବିଣ—୧ । ବହୁକାଳରୁ ପ୍ରଚଳିତ—
Pūrubā pūrubī 1. Obtaining since a long time
ପୂରୁବା ପୂରଣା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଅତି ପ୍ରାଚୀନ—
ପୂରବା ପୂରୁଣା } 2. Very old; ancient.
୩ । ପିତୃପୈତାମହିକ; ପୈତୃକ—3. Ancestral.
ବି—ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଗଣ; ବଡ଼ବଡ଼ୁଆ—
One's ancestors; forefathers.
କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ—1. For generations.
୨ । ଅବିଦ୍ୟମାନ କାଳରୁ—2. From time immemorial.

ପୂରୁଷ—ସଂ. ବି. [ପୂରୁ ଧାତୁ=(ପୃଥିବୀକୁ) ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Pūrusha ଉଷ]—୧ । ପୁରୁଷ (ଦେଖ)
1. Purusha (See)
୨ । ଆତ୍ମା (ହି. ଶ)—2. The soul.

ପୂରୋଇବା—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି—ପୂରାଇବା (ଦେଖ)
Pūroibā Pūrāibā (See)
ବାଣାସନେ ଭସ୍ମର ପୂର୍ବେତ ଥୋଇ ଦେଇ
ମୋତ ଅର୍ଥ ଶୁଦ୍ଧକ୍ତ ଦେ । ଭଞ୍ଜ. କୋଷ୍ଟବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସୁନ୍ଦରୀ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂରୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ—
Pūrṇṇa 1. Filled up.
(ପୂର୍ଣ୍ଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Complete; full.
ପୂର୍ଣ୍ଣିତା } ବି. ୩ । ସମାପ୍ତ—3. Finished; completed.
ପୂର୍ଣ୍ଣତ୍ୱ } ୪ । ସମସ୍ତ; ସମୁଦୟ—4. Whole; entire.
୫ । ସମର୍ଥ—5. Able.
୬ । ସିଦ୍ଧ; ସଫଳ—6. Successful; fulfilled.
୭ । ଶକ୍ତ—7. Strong; powerful.
୮ । ସର୍ବାଙ୍ଗ ସମ୍ପନ୍ନ—8. Fully developed.
୯ । ସ୍ୱାଧୀନ; ଅପେକ୍ଷା ଶୂନ୍ୟ—9. Independent.
୧୦ । ଦୋଷ ଶୂନ୍ୟ—10. Flawless.
୧୧ । ଆପ୍ତକାମ—11. Having one's desire fulfilled.
୧୨ । ଭାବଶୂନ୍ୟ (ହି. ଶ)—12. Having no want.
ବି. (ପୂରୁ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ଜଳ—Water.
ଦେ. ବି—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରର ଡାକ ନାମ—
Name for calling Pūrṇṇachandra.

ପୂର୍ଣ୍ଣକ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ଣ୍ଣ+କ)—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଚୂଡ଼ ପକ୍ଷୀ; କୁକୁଡ଼ା—
Pūrṇṇaka Cock.

ପୂର୍ଣ୍ଣ କକୁଦ୍—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି କୁକୁଦ୍=ଚୂଳ
Pūrṇṇa kakud ଯାହାର)—ତରୁଣ ବୟସ୍କ ବୃଷ—
A full-grown bull.

ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—
Pūrṇṇa kari 1. Fully.
୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ—2, In large dozes.
ତୁର୍ଣ୍ଣ ପତ୍ରର ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି, ନାରି ଦଉଥା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି । ଭଗ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୂରୁ ଧାତୁ)—୧ । ପୂରାଇବା; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
Pūrṇṇa karibā କରିବା—1, To complete.
ପୂର୍ଣ୍ଣକରା ୨ । ଭରତି କରିବା—2. To fill up; to thrust.
ପୂରନ କରନା ୩ । ସମାପ୍ତ କରିବା—3, To finish.
୪ । ସଫଳ କରିବା—4, To fulfil.

ପୂର୍ଣ୍ଣ କଳସ—ସଂ. ବି—ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁମ୍ଭ (ଦେଖ)
Pūrṇṇa kalasa Pūrṇṇa kumbha (See)

ପୂର୍ଣ୍ଣ କାମ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି କାମ=
Pūrṇṇa kāma ମନୋରଥ ଯାହାର)—୧ । ଯାହାର ଅଭିଳାଷ
(ପୂର୍ଣ୍ଣକାମା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସିଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି—1, Having one's
(ପୂର୍ଣ୍ଣକାମକ—ଅନ୍ୟରୂପ) wishes fulfilled,
କେତେ ହୋଇ ନ ପରିଲ ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ—କୃଷ୍ଣସଂ ହି. ମହାଭାରତ. ସଭା
୨ । ତୃପ୍ତ; ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—2. Satisfied; satiated.

ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁମ୍ଭ—ସଂ. ବି—୧ । ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟ; ଭରା ମାଠିଆ—
Pūrṇṇa kumbha 1. A jar filled up with water.
୨ । ଭଦ୍ରକୁମ୍ଭ; ପୂଜା, ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଓ ଉତ୍ସବାଦି କର୍ମରେ ପ୍ରଥମ ଅନୁକୂଳ
ସ୍ୱରୂପ ସ୍ଥାପିତ ହେବା ପବିତ୍ର ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟ—
2. A jar filled with holy water kept on
occasions of ceremonies.

ପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ ମେଳା—ଦେ. ବି—ହରିଦ୍ୱାରରେ ଫଗୁଣ ମାସରେ ହେବା
Pūrṇṇakumbha melā ବାର୍ଷିକ ମେଳା—
A religious fair which takes place at
Hardwar every year.
[ବଙ୍ଗଳା ସ୍ୱାମୀ ରାମାନନ୍ଦ ୧୫୩ ପୃଷ୍ଠା ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।]

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗର୍ଭ—ସଂ. ବି—ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଗର୍ଭାବସ୍ଥା—
Pūrṇṇa garbha Full pregnancy; advanced stage
of pregnancy.

ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭ ହୋଇଅଛି ଯାହାର)—
Pūrṇṇagarb ଯେଉଁ ଗର୍ଭିଣୀର ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ
ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି ଓ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୀଘ୍ର ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ କରିବ;

ଆସନ୍ନପ୍ରସବା—1. (a woman) In an advanced stage of pregnancy.

୨ । ପୂର ପିଠା (ହ. ଶ.)—2. Sandwich.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି—ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ୧୫ କଳାବିଶିଷ୍ଟ ଚନ୍ଦ୍ର—
Pūrṇṇa chandra Full moon.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲୋକଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—
A name given to males.

ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ଣ୍ଣ+ଛେଦ; ସନ୍ଧିଦ୍ୱାରା ଚ) —କୌଣସି
Pūrṇṇachchheda ଲେଖାକୁ ପାଠ କଲା ବେଳେ ପଡ଼ା ଦୀର୍ଘକାଳ (ପୂର୍ଣ୍ଣବିରାମ—ଅନ୍ୟରୂପ) ସ୍ଥଗିତ ରଖାଯିବାର ସୂଚକ ଚିହ୍ନ; '।'—
(ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ—ଦେଶଜରୂପ) Fullstop; '.'

[ଦ୍ର—ଏ ଚିହ୍ନ ଇଂରାଜରେ ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁ ଓ ଓଡ଼ିଆରେ ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ିପରି ଆକାର ।]

ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ (ପୂର୍ଣ୍ଣ+ତସ୍)—ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—
Pūrṇṇataḥ Completely; fully.

ପୂର୍ଣ୍ଣତୟା—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ (ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଶବ୍ଦର ତୃତୀୟା ଏକବଚନ)—ପୂର୍ଣ୍ଣ-
Pūrṇṇatayā ଭାବରେ—Completely.

ପୂର୍ଣ୍ଣତମ(ର)—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ଣ୍ଣ+ତମ; ତର)—ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ—
Pūrṇṇatama(ra) Full.

ମୃଗ ସଂଘ ବ୍ୟାପ୍ତ ଯେ ଥାନ ବନଚର
ମାନଙ୍କରେ ସେ ବନ ହୋଇଛି ପୂର୍ଣ୍ଣତର—
ବ୍ରହ୍ମସଂହିତା, ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତକ—ସଂ. ବି. (ଜୀବ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀ-
Pūrṇṇa paribarttaka ମାନେ ବାରମ୍ବାର ସମ୍ୟକ୍‌ରୂପେ ଦେହ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତି—The metamorphosic animals; animals which undergo various successive transformations or developments.

(ଯଥା—ପ୍ରଜାପତି, ଭ୍ରମର, ପିମ୍ପୁଡ଼ି ।]

ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତ୍ର—ସଂ. ବି—୧ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ପାତ୍ର—
Pūrṇṇa pātra 1. A cup or vessel filled with some matter.

୨ । ହୋମାନ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣାରୂପେ ଦେୟ ତଣ୍ଡୁଳପୂର୍ଣ୍ଣ ହାଣ୍ଡି—2. A pot filled with rice given to a Brāhmaṇa at the end of a 'homa' or sacrifice.

୩ । ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତ୍ର—3. A jar filled up with water.

୪ । ପୁତ୍ର ଜନ୍ମାଦି ଉତ୍ସବରେ ପାରିତୋଷିକରୂପେ ଆଶ୍ରିତ ଓ ଭୃତ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ବସ୍ତ୍ରାଳଙ୍କାରାଦି (ହ. ଶ.)—
4. Presents or gifts given to servants etc on the occasions of festivities.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ପୂର୍ଣ୍ଣଜ୍ଞାନୀ; ଯାହାର ଜ୍ଞାନ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପ୍ରାପ୍ତ
Pūrṇṇa prajña ହୋଇଅଛି—Very wise; of mature
(ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରଜ୍ଞା—ସ୍ତ୍ରୀ) understanding.
(ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରଜ୍ଞତା—ବି) ବି—ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରଜ୍ଞ ଦର୍ଶନର ପ୍ରଣେତା ମାଧ୍ୱାଚାର୍ଯ୍ୟ—
A name of Mādhwāchārjya.

ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରଜ୍ଞ ଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି—ବେଦାନ୍ତ ସୂତ୍ର ଓ ତହିଁ ଉପରେ ରାମାନୁଜଙ୍କ
Pūrṇṇaprajña darśana ଭାଷ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନରେ ସଂକଳିତ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Name of a system of Hindu philosophy based on the Bedānta Sūtra as expounded by Rāmānuja

ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୟସ୍କ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂର୍ଣ୍ଣ+ବୟସ୍+କ) —
Pūrṇṇa bayaska ୧ । ସାବାଳକ; ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସ୍କ—
(ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୟସ୍କା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Adult; one who has attained majority, major.

୨ । ପରିଣତ ବୟସ୍କ—2. One who has attained the age of mature understanding.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବିକସିତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—
Pūrṇṇa bikāśa Full-blown condition.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୀଜ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଟିକା ଲେମ୍ବୁ—
Pūrṇṇa bīja A kind of lemon.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ରହ୍ମ—ସଂ. ବି—ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ; ଅଖଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମ; ପରମେଶ୍ୱର—
Pūrṇṇa brahma God; the Essence pervading the universe.

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂର୍ଣ୍ଣ+ମା=ଚନ୍ଦ୍ର)—
Pūrṇṇamā ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥି—The fullmoon day of a lunar month.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରା—ସଂ. ବି—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମାଣ—
Pūrṇṇa mātrā 1. Full quantity or measure.

୨ । ଔଷଧର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ଦାନ—
2. A full dose of a medicine.

୩ । ଅଖଣ୍ଡିତ ଅବସ୍ଥା—3. Entirety.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାସ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ଣ୍ଣ+ମାସ)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦେଖ)
Pūrṇṇa māsa 1. Pūrṇṇamā (See)

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥିରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯାଗବିଶେଷ—
2. A sacrifice performable on the fullmoon day.

ପୂର୍ଣ୍ଣିମାସୀ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ଣ୍ଣ+ମାସ+ସ୍ତ୍ରୀ ଈ)—
Pūrṇṇamāsi ୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥି—1. Full moon day.

୨ । ଗୋପପୁରବାସିନୀ ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀବିଶେଷ—
2. Name of a female anchorite mentioned in the Bhāgabata.

[ଦ୍ର—ଏ ଯୋଗମାୟାଙ୍କ ଅବତାର ଥିଲେ । ଏ ମାୟା ବିସ୍ତାର କରି ରାଧା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମିଳନ କରାଇଥିଲେ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାୟାରେ ବଶୀଭୂତ କରି ରଖିଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ହେତୁରୁ ରାଧାଙ୍କ ଶାଶୁ ଜଟିଳା ରାଧା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରଣୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ମାତ୍ର ଜାଣି ପାରି ନ ଥିଲେ ।]

ପୂର୍ଣ୍ଣିମୀ—ଦେ ବି. (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା)—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦେଖ)
Pūrṇṇami Pūrṇṇimā (See)

ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିତ୍ରାକ୍ଷର—ସଂ. ବି—ଯେଉଁ ପଦ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ପାଦର ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ଓ
Pūrṇṇa mitrākshara ଉପାନ୍ତ ସ୍ୱର ସହିତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପାଦର

ଅନ୍ତ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଉପାନ୍ତ୍ୟ ସ୍ୱରର ମିଳନ ଥାଏ—
A poetical composition in which the ultimate letter and the penultimate vowel of the lines tally with each other.

(ଉଦାହରଣ ଯଥା—ଏକାଳେ ରବିଙ୍କ ନେତ୍ର ଜିଯାମା ଆକର୍ଷି, ଅରୁନ୍ଧତୀ ସହ ଶୋଭା ଦର୍ଶିଲେ ସପ୍ତର୍ଷି ।)

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଆର ପ୍ରାଚୀନ କବିମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣମିତ୍ରାକ୍ଷରରେ ପଦ୍ୟ ରଚନା ନ କରି ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ମିତ୍ରାକ୍ଷରରେ ପଦ୍ୟ ରଚନା କରୁଥିଲେ । ଇଂରାଜୀ, ବଙ୍ଗଳା ଓ ହିନ୍ଦିରେ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ ହଳନ୍ତରୂପେ (ଯଥା, ପାନ ସ୍ଥଳରେ ପାନ୍) ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଉ ଥିବାରୁ ତତ୍ତତ୍ ଭାଷାର ପଦ୍ୟମାନଙ୍କରେ ପୂର୍ଣ୍ଣମିତ୍ରାକ୍ଷର ନ ହେଲେ ରଚନା କଣ୍ଠିକଟୁ ହୁଏ । ଏଥିପାଇଁ ବଙ୍ଗଳାରେ ଓ ହିନ୍ଦିରେ ପ୍ରଥମ ପାଦର ପାନ୍‌କୁ ମିଳାଇବା ପାଇଁ ୨ୟ ପାଦରେ 'କାନ୍' ଶବ୍ଦ ରଚନା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆରେ ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣର ଉଚ୍ଚାରଣ ହଳନ୍ତ ହେଉ ନ ଥିବାରୁ ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିର କେବଳ ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ ସଙ୍ଗେ ୨ୟ ଧାଡ଼ିର କେବଳ ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ ମିଳିଲେ କଣ୍ଠିକଟୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିମାନେ (ରାଧାନାଥଙ୍କ ଯୁଗରୁ ଆରମ୍ଭ କରି) ଓଡ଼ିଆରେ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ମିତ୍ରାକ୍ଷର ପରିବର୍ତ୍ତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିତ୍ରାକ୍ଷର ଚଳାଇ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଓଡ଼ିଆର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଚୀନ କାବ୍ୟ ଓ କବିତା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ମିତ୍ରାକ୍ଷରରେ ରଚିତ ।]

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗ—ସଂ. ବି(କର୍ମଧା) —ବାହୁ ଯୁଦ୍ଧବିଶେଷ—
Pūrṇṇa joga A kind of wrestling.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋମ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ହୋମ ଯାହାଦ୍ୱାରା)—
Pūrṇṇa homa ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି; ହୋମ ଶେଷରେ ଦିଆଯିବା ଆହୁତି—The final oblation given to the fire at the end of a 'homa'.

ପୂର୍ଣ୍ଣା—ସଂ. ବି—(ପୂର୍ଣ୍ଣ + ଆ)—୧ । ପଞ୍ଚମୀ, ଦଶମୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଓ
Pūrṇṇā ଅମାବାସ୍ୟା ତିଥି—1. The 5th, 10th and the 15th days of a lunar fortnight.

୨ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ଏକ ନଦୀ (ହି. ଶ) —
2. A river of South India.

ବିଣ—ପୂର୍ଣ୍ଣର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Pūrṇṇa.

ପୂର୍ଣ୍ଣା ତିଥି—ସଂ. ବି—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣା ୧ (ଦେଖ)
Pūrṇṇā tithi 1. Pūrṇṇā 1 (See)

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦେଖ)—
2. Pūrṇṇimā (See).

ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—୧ । ପରମାନନ୍ଦ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦ—
Pūrṇṇānanda 1. Greatest happiness.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଆନନ୍ଦମୟ ପରମେଶ୍ୱର; ପରବ୍ରହ୍ମ—
2. The supreme God.

୩ । ଜନୈକ ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର ସଙ୍କଳୟିତା ପଣ୍ଡିତ—
3. Name of a compiler of Tantra lore.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲୋକଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—
A name given to males.

ପୂର୍ଣ୍ଣାନ୍ତରେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—(ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣାନ୍ତଃ)—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ—
Pūrṇṇāntare Fully; completely.

ଦୁଇ ସ୍ୱର ପୂର୍ଣ୍ଣାନ୍ତରେ ହୁଏ ଯେବେ—
ପ୍ରାଚୀ. ଶିବସ୍ତୋତ୍ରେ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣାବତାର—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—ଦେବତାଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବତାର—
Pūrṇṇābatāra Full incarnation of a Deity.
(ଅଂଶାବତାର—ବିପରୀତ)

[ନୃସିଂହ, ରାମ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ମତାନ୍ତରରେ କେବଳ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣାବତାର ବୋଲି କଥିତ ।]

ପୂର୍ଣ୍ଣାଭିଷେକ—ସଂ. ବି—ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ବାମ ମାର୍ଗୀୟର ଅଭିଷେକ-
Pūrṇṇābhisheka ବିଶେଷ—Name of a ceremonial bath prescribed in the Tantras.

[ଦ୍ର—ସାଧକ ଗୁରୁଙ୍କଦ୍ୱାରା ଦୀକ୍ଷିତ ହେଲାବେଳେ ଏ ଅଭିଷେକ କରାଯାଏ ।]

ପୂର୍ଣ୍ଣାୟୁଃ—ସଂ. ବି—(କର୍ମଧା; ପୂର୍ଣ୍ଣ+ଆୟୁଃ)—୧ । (କଳି ଯୁଗରେ)
Pūrṇṇāyuḥ ଅଷ୍ଟୋତ୍ତରଶତବର୍ଷ ଜୀବିତ କାଳ ବା ପରମାୟୁ—
(ପୂର୍ଣ୍ଣାୟୁ—ଦେଶଜରୂପ) 1. Full longevity of 108 years in the Kāli age.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଶତାୟୁଃ ବ୍ୟକ୍ତି—
2. A man living for 100 years.

[ଦ୍ର—ସତ୍ୟଯୁଗରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ପରମାୟୁ ଏକ ଲକ୍ଷ ବର୍ଷ । ତ୍ରେତାରେ ଦଶହଜାର ବର୍ଷ, ଦ୍ୱାପରରେ ଏକ ହଜାର ବର୍ଷ ଓ କଳି ଯୁଗରେ ୧୨୦, ମତାନ୍ତରରେ ୧୦୮, ମତାନ୍ତରରେ ୧୦୦ ବର୍ଷ । ସାଧାରଣତଃ କଳିଯୁଗରେ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ମରମାୟୁ 'କଳି ଷଠା' ୬୦ ଠାରୁ ୮୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିବାର ଲୋକେ କହି ଥାଆନ୍ତି । ଉପନିଷଦରେ ଅଛି 'ଜୀବେତ୍ ଶତଂ ସମାଃ' ଅର୍ଥାତ୍ ଲୋକେ ଶହେ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବେ । ଦ୍ୱିଜାତିଙ୍କ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ 'ଓଁ ଜୀବେମଃ ଶରଦଶତଂ, ଶୃଣୁୟାମଃ ଶରଦଶତଂ' (ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ୍ଭେମାନେ ଶହେଟି ଶରତ୍‌କାଳ ଭୋଗ କରିବାକୁ ବଞ୍ଚିବା) ବୋଲି ସ୍ତବ ଅଛି ।]

ବିଣ.— (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଶତାୟୁଷ୍ମ; ଶତବର୍ଷଜୀବୀ—
1. Living for a hundred years.

୨ । ଅଷ୍ଟୋତ୍ତରଶତ ବର୍ଷ ଜୀବୀ—
2. Living for 108 years.

ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି—ସଂ. ବି.—୧ । ହୋମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଦିଆଯିବା
Pūrṇṇāhuti ଆହୁତି—1. Final offering of ghee etc made unto the fire just at the end of a 'Homa'.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି କର୍ମର ପରିସମାପ୍ତି—
2. (figurative) The completion of anything

ପୂର୍ଣ୍ଣି—ସଂ. ବି. (ପୃ ଧାତୁ—ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା+ଭାବ. କି)—୧ । ପୂର୍ତ୍ତି;
Pūrṇṇi ପୂରଣ—Act of filling up; completing.

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ହି. ଶ.)—2. The full moonday.

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ସଂ. ବ (ପୂର୍ଣ୍ଣ + ମା ଧାତୁ=(ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ) ପରିମାଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷର ପଞ୍ଚଦଶୀ ତିଥି—
Pūrṇṇimā The fullmoon day.

[ସଂ. ନାମ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ପୂର୍ଣ୍ଣିମାସୀ, ପିତ୍ରୟା, ଗୁର୍ତ୍ତୀ, ଅନନ୍ତା, ଚନ୍ଦ୍ରମାତା, ନିରଂଜନା, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା, ଇନ୍ଦୁମତୀ, ସିତା, ରାକା, ଅମୃତମତୀ ।]

ପୂର୍ଣ୍ଣେନ୍ଦୁ—ସଂ. ବ.—(କର୍ମଧା; ପୂର୍ଣ୍ଣ + ଇନ୍ଦୁ)—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର—
Pūrṇṇendu The full moon.

ପୂର୍ଣ୍ଣୋପମା—ସଂ. ବ.—ଉପମାଲଂକାରବିଶେଷ—
Pūrṇṇopamā A kind of simile in rhetoric.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଉପମାଲଂକାରରେ ଉପମାନ, ଉପମେୟ, ସାଧାରଣ ଧର୍ମ ଓ ଉପମାସୂଚକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ଥାଏ ସେଠାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣୋପମା ହୁଏ । ଉଦାହରଣ ଯଥା—
'ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଧଳା ମେଘ ସୁନୀଳ ଅମ୍ବରେ,
ଭାସିଛି ବୋଇତ ଯଥା ନୀଳ ସମୁଦ୍ରରେ—ମଧୁସୂଦନ, ଛନମାଳା ।
ଏଠାରେ ଉପମାନ—ବୋଇତ, ଉପମେୟ—ମେଘ, ସାଧାରଣ ଧର୍ମ—ଧଳା ଓ ଭାସିବା ଏବଂ ଉପମାସୂଚକ ଶବ୍ଦ, ଯଥା—ଏହି ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ।]

ପୂର୍ତ୍ତ—ସଂ.ବିଣ(ପୃ ଧାତୁ=ପୂରଣ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—୧ । ପରିପୂରିତ—
Pūrtta 1. Filled up.
(ପୂର୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Complete; full.
୩ । ଆଚ୍ଛାଦିତ—3. Covered.
୪ । ଆଚ୍ଛନ୍ନ; ଲୁକ୍କାୟିତ—4 Concealed.
୫ । ସମାପିତ—5. Completed; finished.
ବ.—(+ଭାବ. ତ)—୧ । ସାଧାରଣଙ୍କ ଉପକାରାର୍ଥ ପୁଷ୍କରଣୀ ଓ କୂପ ଖନନାଦି ରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ—1. Public works; acts of public utility; such as digging of wells and tanks, building of temples, planting of groves etc.
୨ । ପାଳନ—2 Nourishing; cherishing.
୩ । ପୂରଣ—3. Filling up.

ପୂର୍ତ୍ତ କର୍ମ—ସଂ.ବିଣ—ସାଧାରଣଙ୍କ ହିତାର୍ଥ ରାଜମାର୍ଗ, ପୁଷ୍କରଣୀ ଓ କୂପାଦି ନିର୍ମାଣ କର୍ମ—Public works; works of public utility.
Pūrtt karma

ପୂର୍ତ୍ତ ବିଭାଗ—ଦେ. ବ. (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର)—
Pūrtta bibhāga ସରକାରଙ୍କର ବାରକମ୍ପିସ୍ତିଖି ମହଲୁମା—
(ପୂର୍ତ୍ତବିଭାଗ—ଅନ୍ୟରୂପ) The Public Works Department; the Engineering Department of the Government; P. W. D.

ପୂର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବ. (ପୃ ଧାତୁ+ଭାବ ତି)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—
Pūrtti 1. Act of filling up.
୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣତା କର୍ମ—2. Fulfilment; perfection; fullness.
୩ । ସନ୍ତୋଷ—3. Satisfaction; satiety.
୪ । ସମାପ୍ତି; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା—4. Completion.
୫ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ହେବା ବସ୍ତୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯାହା କମିଥାଏ ତାହା ପୂରଣ କରିବା କର୍ମ (ହି. ଶ)—
5. The act of filling up the things wanting for a certain work; supplementing.
୬ । (ଗଣିତ) ଗୁଣନ (ହି. ଶ) —
6. (arithmetic) Multiplication.

ପୂର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୂର୍ତ୍ତ+ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ତୃପ୍ତିଦାୟକ—
Pūrtti 1. Satisfying.
(ପୂର୍ତ୍ତିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଇଚ୍ଛାପୂର୍ତ୍ତିକାରକ—
2. Fulfilling one's desire.
୩ । ପୂରିତ (ହି. ଶ)—3. Filled up.

ପୂର୍ବ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—ପୂରଣ କରିବା—
Pūrb (root) To fill up.

ପୂର୍ବ—ସଂ. ସର୍ବ (ପୂର୍ବ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ପୂର୍ବେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଦେବତା-ମାନେ ଏହି ଦିଗରେ ବାସ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଏହାର ନାମ ପୂର୍ବ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ପୁରାଣରେ ଅଛି)—
Pūrba
୧ । ଆଦି; ପ୍ରଥମ—1. First; original.
୨ । ପ୍ରଥମେ ବା ଆଗେ ଘଟିଥିବା—
2. Preceding; foregoing.
୩ । ଅତୀତ; ପ୍ରାଚୀନ; ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ; ପୂର୍ବକାଳୀନ—
3. Former; prior; past; ancient; previous.
୪ । ପ୍ରଥମେ ବୋଲାଯାଇ ଥିବା; ପୂର୍ବୋକ୍ତ—
4. Aforesaid; previously mentioned.
୫ । ସମଗ୍ର—5. Whole; entire.
୬ । ଅଗ୍ରସ୍ଥ—6. Situated before; placed in front.
୭ । ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥ (ଯଥା—ପୂର୍ବକାୟ)—7. Upper; fore.
୮ । ପ୍ରାଚ୍ୟ ଦେଶୀୟ—8. Eastern; oriental.
୯ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ—9. Elder.
୧୦ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେଉଁ ଦିଗରୁ ଉଦିତ ହୁଅନ୍ତି—
10. The east.
ସଂ ବ—୧ । (ବହୁବଚନ) ବଡ଼ବଡ଼ୁଆ; ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ଗଣ—
1. Ancestors; forefathers.
୨ । (ବହୁବଚନ) ଅତୀତକାଳର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ—
2. The ancients.
୩ । କାରଣ—3. Reason; cause.
୪ । ଇତିବୃତ୍ତ—4. History; legend; annals.
ବିଣ—(ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଘଟିଥିବା ଆଦି ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ପୂର୍ବେ ହୋଇଥିବା—Happened before.
(ଯଥା—ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ=ପୂର୍ବେ ଯାହା ଶୁଣା ନ ଥିଲା; ଅଦୃଷ୍ଟପୂର୍ବ=ପୂର୍ବେ ଯାହା ଦେଖା ନ ଥିଲା; ଅଭୂତପୂର୍ବ=ପୂର୍ବେ ଯାହା ହୋଇ ନ ଥିଲା ; ଭୂତପୂର୍ବ=ପୂର୍ବେ ଯାହା ହୋଇଥିଲା ।)

ପୂର୍ବକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଯୁକ୍ତ) ପୁରଃସର; ଯାହାର ପୂର୍ବରେ ଅମୁକ ବିଷୟ ଆସେ—Preceding; prior
Pūrbaka

(ଯଥା—ବିନୟ ପୂର୍ବକ ନିବେଦନ, ଜ୍ୱର ମର୍ଦ୍ଦନ ପୂର୍ବକ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ।)

ଅ—୧ । ପୁରଃସର—1. Following; preceded; by.

(ଯଥା—ମୁଁ ନମସ୍କାର ପୂର୍ବକ ନିବେଦନ କରୁଅଛି ।)

୨ । ସହିତ; ସହକାରେ—2. With.

(ଯଥା—ଆପଣ କୃପାପୂର୍ବକ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ।)

୩ । ଦ୍ୱାରା; କ୍ରମେ—3. By

(ଯଥା—ବଳପୂର୍ବକ ଅପହରଣ କରିବା ।)

ପୂର୍ବ କଥିତ—ସଂ. ବିଣ—ପ୍ରାଗୁକ୍ତ; ପ୍ରଥମୋକ୍ତ; ପୂର୍ବୋକ୍ତ; ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ—
Pūrba kathita Aforesaid; abovesaid.

ପୂର୍ବ କରୀ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ+କରିନ୍)—ଐରାବତ ହସ୍ତୀ; ପୂର୍ବଦିଗର ହସ୍ତୀ—The elephant guarding the east.

ପୂର୍ବକରୀ ପୂର୍ବ ଦିଗ ରକ୍ଷକ ବାହାର ବିଦିରେ ।
ଭଗ. ଦୋଷ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ଡ ସ୍ୱଦିଗ ।

ପୂର୍ବ କାୟ—ସଂ. ବି—୧ । (ମନୁଷ୍ୟର) ନାଭିର ଉପରେ ଥିବା ଶରୀରାଂଶ-
Pūrba kāya 1. The upper part of the body; the part above the navel (of man).

୨ । (ପଶୁ ଆଦିଙ୍କ) ଦେହର ଆଗ ପାଖ—2 The fore part of the body (of beasts).

ପୂର୍ବକାର—ଦେ. ବିଣ—ଆଗକାର; ପୂର୍ବକାଳର—
Purbakāra Former; previoua; olden.
(ପୂର୍ବକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଆଗେକାର **पहलेका**

ପୂର୍ବ କାଳ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ+କାଳ)—
Purba kāla ୧ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଅତୀତକାଳ—
1. Past tense.

୨ । ଅତୀତ; ଗତ ସମୟ—
2. The past; past time.

୩ । ପ୍ରାଚୀନକାଳ; ପୁରାକାଳ—
3. The old; the ancient days.

ପୂର୍ବ କାଳିଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୂର୍ବ କାଳିକ)—
Pūrba kāliā ୧ । ଆଗେକାର; ପୂର୍ବ କାଳିକ—1. Olden.
पूर्व कालेर ୨ । ମରହଟ୍ଟିଆ—2. Obsolete.
पुरानी चालला

ପୂର୍ବ କାଳିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବକାଳ+ଇକ)—
Pūrba kālika ୧ । ଆଗକାର—1. Former.
(ପୂର୍ବକାଳୀନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପ୍ରାଚୀନ କାଳର—
2. The olden times.

ପୂର୍ବ କୃତ—ସଂ. ବିଣ—୧ । ଗତ କାଳରେ କରା ଯାଇଥିବା—
Pūrba kṛuta 1. Done before; previously committed.

୨ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ—2. Done during one's previous existence.

ପୂର୍ବ ଗଙ୍ଗା—ସଂ. ବି—କର୍ମଦା ଦଣ୍ଡ (ହି. ଶ.)—
Pūrba gaṅgā The river Nerbuddn.

ପୂର୍ବ ଗୋଲା(ଲ୍ଲ)ର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର; ଭୂଗୋଳ ପରିଭାଷା)-
Pūrba gōlā(lā) rddha ପୃଥିବୀ ଗୋଲକର ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧ—
The eastern hemisphere of the globe.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଆସିଆ, ଇଉରୋପ, ଆଫ୍ରିକା ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିୟା ମହାଦେଶମାନ ଅଛନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା ଓ ଉତ୍ତର ଆମେରିକା ଏହି ଦୁଇଟି ମହାଦେଶ ଅଛି ।]

ପୂର୍ବ ଚିତ୍ତି—ସଂ.ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ରାଜା ଅଗ୍ନୀଧ୍ରଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଅପ୍ସରୋବିଶେଷ-
Pūrba chitti The wife of Agnīdhra, the king of Jambudwīpa said to be a heavenly nymph.

ପୂର୍ବଜ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୂର୍ବ+ଜନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pūrbaja ୧ । ପିତୃ ପିତାମହାଦି—1. Forefathers.
(ପୂର୍ବ ଜନ୍ମା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର—2. Eldest son.

୩ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା; ଅଗ୍ରଜ—3. Elder brother.

୪ । ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକବାସୀ ପିତୃ ଲୋକ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
4. The spiritual bodies of the deceased ancestors moving in the Chandraloka.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଜ୍ୟେଷ୍ଠ; ଅଗ୍ରଜ—
Elder; eldest; first born.
(ପୂର୍ବଜା, ପୂର୍ବଜନ୍ମା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୂର୍ବ ଜନ୍ମ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ+ଜନ୍ମନ୍)—
Pūrba janma ବର୍ତ୍ତମାନ ଜନ୍ମର ପୂର୍ବେ ଆଉ ଥରେ ମନୁଷ୍ୟର ଜନ୍ମ—Previous state of one's existence.

ପୂର୍ବଜନ୍ମ ଲବ୍ଧ—ସଂ. ବି. (୭ମୀ ତତ୍ପୁ; ପୂର୍ବଜନ୍ମ+ଲବ୍ଧ)—
Pūrbajanma labdha ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ମିଳିଥିବା—
(ପୂର୍ବ ଜନ୍ମାର୍ଜିତ—ଅନ୍ୟରୂପ) Earned or acquired in
(ପୂର୍ବଜନ୍ମଲବ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) one's former existence.

ପୂର୍ବଜା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ବଜ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ) – ବଡ଼ ଭଉଣୀ—
Pūrbajā Elder sister.

ପୂର୍ବ ଜିନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ=ପ୍ରଥମ+ଜିନ=ଜୈନଗୁରୁ)—
Pūrba jina ୧ । ମଙ୍କୁଘୋଷ ନାମକ ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ଜୈନଗୁରୁ—
1. Name of an ancient per-Buddhist teacher.

୨ । ପୂର୍ବାଦିର ଜୈନ ଧର୍ମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ୨୪ ଜଣ ଗୁରୁ—
2. Twentyfour Jaina saints of a former era.

ପୂର୍ବ ଜୀବନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ+ଜୀବନ)—
Pūrba jībana ୧ । ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ଅତୀତ କାଳ—
1. One's past life; the past of a man's life

୨ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମ—2. Previous existence before one was born in this world.

ପୂର୍ବ ଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି—୧ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମାର୍ଜିତ ଜ୍ଞାନ—
Pūrba jñyāna 1. Knowledge derived in one's previous existence.

୨ । ଏଥିପୂର୍ବେ ଅର୍ଜିତ ଜ୍ଞାନ—2. Previous knowledge.

ପୂର୍ବତନ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବ + ଘଟିଥିବା ଅର୍ଥରେ ତନ)—
Pūrbatana ୧ । ଆଗକାର—2. Former; previous.
(ପୂର୍ବତନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପୂର୍ବକାଳୀନ—2. Of ancient times.

ପୂର୍ବ ଦକ୍ଷିଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂର୍ବ ଦକ୍ଷିଣା)—ଅଗ୍ନିକୋଣ—
Pūrba dakshiṇa The south east.
ପୂର୍ବ ଦକ୍ଷିଣ **ପୂରବ ଦକ୍ଖନ**

ପୂର୍ବ ଦକ୍ଷିଣା—ସଂ. ବି (ପୂର୍ବ+ଦକ୍ଷିଣ + ଆ)—ଅଗ୍ନିକୋଣ—
Pūrba dakshiṇā The south east.

ପୂର୍ବ ଦଶା—ସଂ. ବି—ପୂର୍ବତନ ଅବସ୍ଥା—
Pūrba daśā Former condition.

ପୂର୍ବ ଦିକ୍—ସଂ. ବି—ପ୍ରାଚୀ— The east.
Pūrba dik [ଦ୍ର—ପୂର୍ବ ଦିଗରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ନକ୍ଷତ୍ରମାନେ ଉଦିତ ହୁଅନ୍ତି; ଏଥିର ଦିକ୍‌ପାଳ ବା ଦିକ୍‌ପତି ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ଏଥିର ଦିଗ୍ଗଜ ଐରାବତ ।]

ପୂର୍ବ ଦିଗ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂର୍ବଦିକ୍)—ପୂର୍ବଦିକ୍ (ଦେଖ)
Pūrba diga Pūrba dik (See)
ପୂର୍ବଦିଗ **ପୂରବଦିଗ**

ପୂର୍ବ ଘାଟ—ଦେ. ବି—ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ପୂର୍ବ ଉପକୂଳ ପାଖେ ପାଖେ
Pūrbaghāṭa ଅବସ୍ଥିତ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ—The Eastern
ପୂର୍ବଘାଟ **ପୂରବୀଘାଟ** Ghats mountain-range.

ପୂର୍ବ ଦେବ—ସଂ. ବି. (ଦେବତାମାନଙ୍କ ପୂର୍ବରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିବାରୁ)
Pūrba deba ୧ । ଦୈତ୍ୟ; ଦାନବ; ଅସୁର—
1 The demons.
[ଦ୍ର—ଦୈତ୍ୟମାନେ କଶ୍ୟପଙ୍କ ପ୍ରଥମା ସ୍ତ୍ରୀ ଦିତିଙ୍କ ପୁତ୍ର । ଏମାନେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ବୈମାତ୍ରେୟ ଭାଇ । ଏମାନେ ପ୍ରଥମେ ଦେବତା ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ମନ୍ଦ ପ୍ରକୃତି ଓ ଅସଦାଚରଣଦ୍ୱାରା ପରେ ସୁରବିରୋଧୀ ବା ଅସୁର ହେଲେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ୍‌ମାନଙ୍କ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସଇତାନ୍ (Satan) ପ୍ରଥମେ ଦେବଦୂତ (Angel) ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇ ସ୍ୱର୍ଗ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହେଲା ।]
୨ । ପିତୃଲୋକ—2 The forefathers.
୩ । ନର ଓ ନାରାୟଣ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
3. The incarnation of Bishṇu as Nara and Nārāyaṇa.

ପୂର୍ବ ଦେଶ—ସଂ ବି.—ପୂର୍ବଦିଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ଭୂଭାଗ—
Pūrba deśa The eastern regions; the east.

ପୂର୍ବ ନିପାତ—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ବା ସମାସନିଷ୍ପନ୍ନ
Pūrba nipāta ପଦରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦ ପ୍ରଥମେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୁଏ ଓ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ପଦ ପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୁଏ—
The irregular priority of a word in a compound.
(ଯଥା—ପୂର୍ବରେ + ଶ୍ରୁତ = ଶ୍ରୁତପୂର୍ବ; ଆହୁତ + ଅଗ୍ନି = ଅଗ୍ନ୍ୟାହିତ ।)

ପୂର୍ବ ନିରୂପଣ—ସଂ. ବି.—ଭାଗ୍ୟ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Pūrba nirūpaṇa Luck.

ପୂର୍ବ ପକ୍ଷ—ସଂ. ବି.—୧ । ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ; ଚନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
Pūrba paksha 1. The bright fortnight of a lunar month.
୨ । (ତର୍କ ଶାସ୍ତ୍ର) ବିଚାରାର୍ଥ ଉତ୍ଥାପିତ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ—
2. (logic) A question for decision.
୩ । (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି) ମକଦ୍ଦମାରେ ବାଦୀ ବା ମୁଦେଇ—
3. A complaint or plaintiff in a case.
୪ । (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି) ମକଦ୍ଦମାରେ ଅଭିଯୋଗ ପତ୍ର ବା ଅରଜ—
4. The petition of complaint or plaint in a case.
୫ । କୃଷ୍ଣ ପକ୍ଷ (ହି. ଶ.)—
5. The dark fortnight of a lunar month.

ପୂର୍ବ ପକ୍ଷ ପାଦ—ସଂ. ବି.—(ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି)—ଧର୍ମାଧିକରଣରେ ପ୍ରତିକାର
Pūrba paksha pāda ପ୍ରାର୍ଥନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗୁରୁପାଦ ବା ଉପଗୁରୁ
(ପୂର୍ବ ବାଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମଧ୍ୟରୁ ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ବା ଭାଷା ପାଦ; ଅରଜ ବା ଦରଖାସ୍ତ—(Hindu law) The first step in litigation, viz complaint or plaint.
[ଦ୍ର—ପାଦ ତଳ ନୋଟ୍ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।]

ପୂର୍ବ ପର୍ବତ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ; ପୂର୍ବ = ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଅବସ୍ଥିତ
Pūrba parbata + ପର୍ବତ)—ଉଦୟାଚଳ—
ପୂର୍ବ ଶୈଳ } ଅନ୍ୟରୂପ The legendary range of mountains in the east over which the sun is said to rise.
ପୂର୍ବ ଗିରି }
The legendary range of mountains in the east over which the sun is said to rise.

ପୂର୍ବ ପିତାମହ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—ପ୍ରପିତାମହ; ପିତାଙ୍କ ପିତାମହ (ହି. ଶ)—
Pūrba pitāmaha Great grandfather.
(ପୂର୍ବ ପିତାମହୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) (ଦ୍ର—ଏହିପରି ପୂର୍ବ ମାତାମହ, ପୂର୍ବ ମାତାମହୀ ଆଦି ଶବ୍ଦ ହୁଏ ।)

ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ—ସଂ. ବି—୧ । ବଂଶର ଆଦି ପୁରୁଷ—
Pūrba purusha 1. The progenitor or lineal ancestor of a family.
(ପୂର୍ବ ପୁରୁଷୀୟ—ବିଣ)
୨ । ପିତୃ ପିତାମହାଦି—2. Forefathers; ancestors.

ପୂର୍ବ ପ୍ରଚଳିତ—ସଂ. ବିଣ—୧ । ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଯାହା ଚଳି ଆସୁଅଛି—
Pūrba pracha̱lita 1. Current for a long time past.
(ପୂର୍ବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ପୂର୍ବ କାଳରେ ଯାହା ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା—
2. Current long ago.
୩ । ମରହଟ୍ଟିଆ—2. Old fashioned; obsolete.

ପୂର୍ବ ପ୍ରଥା—ସଂ. ବି—୧ । ପୂର୍ବ କାଳରୁ ଚଳି ଆସୁଥିବା ପ୍ରଥା ବା ଆଚାର-
Pūrba prathā 1. Custom obtaining from time immemorial.
(ପୂର୍ବ ରୀତି—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ଆଗକାର ଢଙ୍ଗ—2 Previous custom.
୩ । ମରହଟ୍ଟୀ ଢଙ୍ଗ—3. Obsolete custom.

ପୂର୍ବ ଫାଲ୍ଗୁନୀ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ=ପ୍ରଥମ + ଫାଲ୍ଗୁନୀ=ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ)—
Pūrba phālguni (ଜ୍ୟୋତିଷ) ୨୭ ଗୋଟି ନକ୍ଷତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ୨ଟି ତାରାବିଶିଷ୍ଟ ଖଟ୍ୱାକୃତି ଏକାଦଶ ନକ୍ଷତ୍ର—
ପୂର୍ବ ଫାଲ୍ଗୁନୀ } ସ୍ତ୍ରୀ
ପୂର୍ବା ଫାଲ୍ଗୁନୀ }
The 11th asterism consisting of two stars.

[ଦ୍ର—ନକ୍ଷତ୍ର ତଳ ନୋଟ୍ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।]

ପୂର୍ବ-ବଙ୍ଗ—ସଂ. ବି—ବଙ୍ଗ ଦେଶର ପୂର୍ବାଂଶ—
Pūrba baṅga East Bengal.

ପୂର୍ବବତ୍—ସଂ. ଅ—୧ । ଆଗପରି; ପୂର୍ବେ ଯେଉଁ ପରି ଥିଲା ସେହିପରି—
Pūrbabat 1. As before.
୨ । ପୂର୍ବୋକ୍ତ ପ୍ରକାରେ—
2. As aforesaid; in the above manner.

ପୂର୍ବ ବୟଃ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ପୂର୍ବ+ବୟଃ)—ବାଲ୍ୟକାଳ—
Pūrba bayaḥ Boyhood; young age.

ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବ+ବୃତ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Pūrbabartti ୧ । ଅଗ୍ରଗାମୀ—1. Going in front.
(ପୂର୍ବ ବର୍ତ୍ତିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅଗ୍ରସର—2. Advancing.
(ପୂର୍ବ ବର୍ତ୍ତିତା—ବି) ୩ । ପୂର୍ବଦିଗରେ ସ୍ଥିତ—3. Situate in the east.
୪ । ଏଥିପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା—4. Previous; preceding.

ପୂର୍ବ ବାଦ—ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରଥମେ ଉଚ୍ଚାରିତ ବାକ୍ୟ—
Pūrba bāda 1. First uttered word.
୨ । (ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ) ପ୍ରଥମ ଅଭିଯୋଗ ବା ନାଲିସ; ପ୍ରଥମ ଏତଲା—
2. First complaint, first information.

ପୂର୍ବବାଦୀ—ସଂ. ବି (ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ)—୧ । ମକଦମାରେ ବାଦୀ—
Pūrbabādi 1. Plaintiff.
୨ । ଫେରିଆଦୀ; ମୁଦେଇ—2. One who lodges the first information; complainant.

ପୂର୍ବ ବୃତ୍ତ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—ପୂର୍ବବୃତ୍ତ; ଇତିହାସ—
Pūrba bṛutta History.

ପୂର୍ବ ଭକ୍ଷିକା—ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରାତର୍ଭୋଜନ (ହି.ଶ)—
Pūrba bhakshikā 1. Breakfast.
୨ । ଜଳଖିଆ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2, Light refreshment; tiffen.

ପୂର୍ବ ଭାଦ୍ର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂର୍ବଭାଦ୍ରପଦ)—
Pūrba bhādra ପୂର୍ବ ଭାଦ୍ରପଦ (ଦେଖ)
ପୂର୍ବ ଭାଦ୍ରବ } ଅନ୍ୟରୂପ Pūrba bhādrapada (See)
ପୂର୍ବ ଭୋଦୁଅ }

ପୂର୍ବ ଭାଦ୍ରପଦ—ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ)—୨୭ ନକ୍ଷତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ପଞ୍ଚବିଂଶ ନକ୍ଷତ୍ର—The 25th asterism or lunar mansion.
Pūrba bhādrapada
(ପୂର୍ବଭାଦ୍ରପଦା—ଦେଶଜରୂପ)
(ପୂର୍ବଭାଦ୍ରପଦା—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—ନକ୍ଷତ୍ର ତଳ ନୋଟ୍ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ]

ପୂର୍ବ ମୀମାଂସା—ସଂ. ବି—୧ । ଜୈମିନି ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହିନ୍ଦୁ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ—1. The system of Hindu philosophy propounded by Jaimini.
୨ । ବେଦର କର୍ମକାଣ୍ଡ ବିଷୟକ ତର୍କଶାସ୍ତ୍ର—2. Enquiry into the 1st or ritual portion of the Bedas.

ପୂର୍ବ ଯକ୍ଷ—ସଂ. ବି—ଜିନବିଶେଷ; ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମ ପୂର୍ବରେ ଆବିର୍ଭୂତ
Pūrba jaksha ମହାତ୍ମାବିଶେଷ—Name of a Jaina saint.

ପୂର୍ବ ଯୋଗିନୀ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ=ପୂର୍ବଦିଗରେ ଅବସ୍ଥିତା+ଯୋଗିନୀ=
Pūrba jogini ପାର୍ବତୀ)—(ଜ୍ୟୋତିଷ) ଯେଉଁ ସମୟରେ ଯୋଗିନୀ ବା ପାର୍ବତୀ ପୂର୍ବଦିଗରେ ବା ଉତ୍ତରପୂର୍ବ (ଈଶାନ୍ୟ) କିମ୍ବା ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ (ଅଗ୍ନି) କୋଣରେ ଥାଆନ୍ତି; ପ୍ରତିପଦ ଓ ନବମୀ ତିଥି—(astrology) The time during which the astrological Jogini or Pārbati is said to be on the eastern or N. W. or S. W. quarter of the globe.

[ଦ୍ର—ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ ଯୋଗିନୀ ଯେଉଁ ଦିଗରେ ସେତେବେଳେ ଥାଆନ୍ତି, ସେ ଯାତ୍ରାକାଳୀର ବାମପାଖରେ ବା ପୃଷ୍ଠରେ ଥିବା ସମୟରେ ଯାତ୍ରା କଲେ ଶୁଭ ଓ ଡାହାଣରେ ବା ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ସମୟରେ ଯାତ୍ରା କଲେ ଅଶୁଭ ଘଟେ । ପୂର୍ବ ଯୋଗିନୀ ସମୟରେ ପଶ୍ଚିମକୁ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଆଡ଼କୁ ଯାତ୍ରା କରାଯାଇ ପାରେ ।]

ପୂର୍ବ ରଙ୍ଗ—ସଂ. ବି—୧ । ନାଟ୍ୟାଭିନୟର ଉପକ୍ରମ; ପ୍ରସ୍ତାବନା—
Pūrba raṅga 1. Prelude to a play; prologue of a drama.
୨ । ନାଟ୍ୟଶାଳା; ରଙ୍ଗାଳୟ—2. Theatre.
୩ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଥମେ ସଞ୍ଚାରିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରେମାନୁରାଗ—
2. First attachment which attracted Śrikṛushṇa.

ପୂର୍ବ ରାଗ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ = ପ୍ରଥମ+ରାଗ = ଅନୁରାଗ)—
Pūrba rāga ପରସ୍ପରଙ୍କ ବିଷୟ ଶ୍ରବଣ ବା ପରସ୍ପର ଦର୍ଶନାଦିଦ୍ୱାରା ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କ ମନରେ ସଂଜାତ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଣୟ; ପ୍ରଣୟାଙ୍କୁର—Incipient love; the first seeds of attachment between the would-be lovers; love at first sight or hearing.

[ଦ୍ର—କେହି କେହି କହନ୍ତି ଯେ ପୂର୍ବରାଗ କେବଳ ନାୟିକାଙ୍କଠାରେ ଜାତ ହୁଏ । ଏଥିରେ ନାୟକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳିତ ହେବାର ଅଭିଳାଷ, ନାୟକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଚିନ୍ତା, ନାୟକ ବିଷୟ ସ୍ମରଣ, ସଖୀମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ନାୟକ ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା, ନାୟକ ସଙ୍ଗେ ମିଳିତ ହେବା ପାଇଁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା, ପ୍ରଳାପ, ଉନ୍ମାଦ, ରୋଗ, ମୂର୍ଚ୍ଛା ଓ ମୃତ୍ୟୁ ଏପରି ଦଶଟି ଅବସ୍ଥା ନାୟିକାର ଘଟେ । ନାୟକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳିତ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାୟିକାର ପୂର୍ବରାଗ ହୁଏ । ମିଳିତ ହେବା ପରେ ଉଭୟଙ୍କ ମନରେ ଜାତ ହେବା ଭାବକୁ ପ୍ରେମ ବା ପ୍ରୀତି ବୋଲାଯାଏ—ହି. ଶବ୍ଦସାଗର ।]

ପୂର୍ବର ରାଗ ଦେ. ବି—(ଅନ୍ୟଠାରେ) ପୂର୍ବରୁ ଥିବା କ୍ରୋଧ;
ପୁରୁଣକୀ ରଞ୍ଜ ଅଦଭୁତ—Malice; grudge; spite.

ସେ ତ ହୋଇଅଛି ରଣ ବାଣରେ ଆଗ
ସାଉଟ କ ଖୁମ୍ଭ ଉପରେ ପୂର୍ବରାଗ—କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ. ଖୁମ୍ଭ ।

ପୂର୍ବରାତ୍ର—ସଂ. ବି (ଅଷ୍ଟୀ ତତ୍; ପୂର୍ବନିପାତ; ରାତ୍ରିର ପୂର୍ବ = ପ୍ରଥମାଂଶ)—
Pūrbarātra ରାତ୍ରିର ପ୍ରଥମ ଭାଗ; ସନ୍ଧ୍ୟାଠାରୁ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—
The first part of the night; evening.

ପଦ୍ମବନେ ଅପରାହ୍ନେ ଶ୍ରମଜଳନେ
ମନକୁ ସଯତ କରନ୍ତି ପ୍ରଦୋଷନେ—କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ, ବନ ।

ପୂର୍ବ ରାତ୍ରି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ + ରାତ୍ରି)—
Pūrba rātri ପୂର୍ବ ଦିବସର ରଜନୀ; ଗତ ରାତ୍ରି—
Previous night; preceding night.

ପୂର୍ବରୁ— ଦେ. ଅ. (ସଂ. ପୂର୍ବାତ୍)—
Pūrbaru ୧ । ପୂର୍ବ ଦିଗରୁ—1 From the east.
ପୂର୍ବଥେକେ, ଆଗେଥେକେ ୨ । ପ୍ରଥମ ଆରମ୍ଭରୁ—
ପହିଲେସେ 2. From the beginning.
୩ । ଅତୀତ କାଳରୁ—3. From before.
୪ । ଏଥିର ଆଗେ—4 Previously.
୫ । ଆଗହୁଁ—5. Beforehand.

ପୂର୍ବ ରୂପ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ + ରୂପ) —
Pūrba rūpa ୧ । ପ୍ରଥମେ ବା ଆଗେ ଥିବା ଆକାର—
1. Previous appearance or shape.
୨ । ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ (ଦେଖ)—2. Pūrba lakshaṇa (See)

ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ + ଲକ୍ଷଣ)—
Pūrba lakshaṇa ୧ । ରୋଗାଦି ଘଟିବାର ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଚିହ୍ନ—1. Previous symtoms of a disease; premonitory signs of an approaching illness.
୨ । ଶକୁନ—2. Omen; premonition; augury.
୩ । କୌଣସି ବିଷୟ ଘଟିବା ପୂର୍ବରୁ ଲକ୍ଷିତ ଚିହ୍ନ—
3. Previous indication of something which is going to happen.

ପୂର୍ବ ଷୋଡ଼ଶ—ସଂ. ବି—ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି କ୍ରିୟାର ପ୍ରଥମ ଦିବସଠାରୁ ଦଶମ
Pūrba shordasa ଦିବସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠିତ କର୍ମ—
The funeral rites performed during the period extending from the 1st to the 10th day of a person's death.

ସେଠାରେ ଗଙ୍ଗାଙ୍କର ସହସ୍ରକୁ ପାଇ
କରି ପୂର୍ବଷୋଡଶ ସମାପନ ମହିଁ । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ, ଅନୁଶାସନ

[ଦ୍ର—ଏକାଦଶାହ ଦିନ ଅନୁଷ୍ଠିତ କର୍ମକୁ ଉତ୍ତର ଷୋଡ଼ଶ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପୂର୍ବ ସଂସ୍କାର—ସଂ. ବି—୧ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମାର୍ଜିତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ବା ଧାରଣା—
Pūrba saṁskāra 1. Nature or inclination or associations earned as the result of one's previous existence.
୨ । ପ୍ରଥମେ ମନୁଷ୍ୟର ମନରେ ହୋଇଥିବା ଧାରଣା—
2. Past opinion; first impression.

ପୂର୍ବ ସନ୍ଧ୍ୟା—ବି—୧ । ପୂର୍ବ ଦିନର ସନ୍ଧ୍ୟା—
Pūrba sandhyā 1. The evening of the previous day.
୨ । ସନ୍ଧ୍ୟାର ପୂର୍ବ ସମୟ—
2 The time before evening.
୩ । ପ୍ରାତଃକାଳ (ହ୍ର. ଶ)—3. Morning.

ପୂର୍ବା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ବ+ଆ; ପୂର୍ବର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ)—୧ । ପ୍ରଥମା—
Pūrbā 1. First (feminine).
୨ । ପୂର୍ବ କାଳୀନା—2 Earlier.
୩ । ପୂର୍ବ ଦିଗସ୍ଥିତା—3. Eastern.
ସଂ. ବି—୧ । ପୂର୍ବଦିଗ୍ (ହ୍ର. ଶ)—1. The east.
୨ । ପୂର୍ବ ଫାଲ୍ଗୁନୀ ନକ୍ଷତ୍ର (ହ୍ର. ଶ)—
2. The 11th asterism.

ପୂର୍ବାଚରିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବ+ଆଚରିତ)—ପୂର୍ବକୃତ; ପ୍ରଥମେ କରା-
Pūrbācharita ଯାଇଥିବା—Done before.

ପୂର୍ବାଚଳ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ+ଅଚଳ)—ଉଦୟାଚଳ—
Pūrbā chala The eastern range of mountains (ପୂର୍ବାଦ୍ରି—ଅନ୍ୟରୂପ) from which the sun is said to (ପଶ୍ଚିମାଚଳ—ବିପରୀତ) rise.

ପୂର୍ବାନୁକ୍ରମ—ଦେ.ବି—ପୂର୍ବେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରବନ୍ଧର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଂଶର ବିବୃତ୍ତି-
Pūrbānukrama Continuation of the portion of an essay already published, written or spoken.
(ପୂର୍ବାନୁବୃତ୍ତି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂର୍ବାନୁରାଗ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୂର୍ବ + ଅନୁରାଗ)—
Pūrbānurāga ୧ । ପ୍ରେମର ପ୍ରଥମ ସଞ୍ଚାର—
1. The early indication of love or attachment.
୨ । ପୂର୍ବକାଳର ସୁହାଗ ବା ପ୍ରେମ—
2. Former attachment or love.
୩ । ପୂର୍ବରାଗ (ଦେଖ)—3. Pūrbarāga (See)

ପୂର୍ବାପର—ସଂ. ବି. (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ; ପୂର୍ବ+ଅପର)—
Pūrbāpara ୧ । ଆଗା ଗୋଡ଼ା; ଆରମ୍ଭ ଓ ଶେଷ—
1. The beginning and the end.
୨ । ଆନୁପୂର୍ବ—2. Sequence.
୩ । ପ୍ରଥମ ବିଷୟ ଓ ଅନ୍ତିମ ବିଷୟ—
3. The first and the last things; preceding and following matters.
୪ । ପୂର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମ—4. East and west.
୫ । ଆଗ ଓ ପଛ—5. Front side and back side.
ବିଣ—୧ । ଆନୁପୂର୍ବିକ—1. Connected; coherent.
୨ । ଧାରାବାହିକ—2. Successive; serial.
୩ । ଆଗିଲା ଓ ପିଛିଲା; ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ—
3. Prior and subsequent; former and latter.

୪ । ଆଗରେ ଥିବା ଓ ପଛରେ ଥିବା—
4 Situated in front and behind,
କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ମୂଳଠାରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—
1. From the begininng to the end.
୨ । ଆନୁପୂର୍ବିକ ରୂପେ—2. In a connected manner; coherently; in due sequence.

ପୂର୍ବାପର ସମ୍ବନ୍ଧ—ସଂ. ବି—ଜଏ ଆଗ ଜଏ ପଛ, ଏବଂଭୂତ ସମ୍ପର୍କ—
Pūrbāpara sambandha Sequence; coherent relation.
(ପୂର୍ବାପର ସମ୍ପର୍କ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂର୍ବାପର୍ଯ୍ୟ——ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବାପର + ଭାବାର୍ଥ ଯ)—
Pūrbāparjya ପୂର୍ବାପର ହେବାର ଅବସ୍ଥା—
Sequence; priority and subsequence.

ପୂର୍ବା ପୂର୍ବୀ——ଦେ. ଅ—୧ । ବହୁକାଳରୁ (ଘଟ ଆସୁଥିବା)—
Pūrbā pūrbi 1, From former times.
୨ । ବହୁକାଳରୁ ଧାରାବାହିକରୂପେ—
2. In succession for a long time,

ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା—ସଂ. ବି—ପୂର୍ବ ବିଷୟ ବା ପ୍ରସଙ୍ଗ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି—
Pūrbāpekshā Reference to what has preceded,
ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ପୂର୍ବଠାରୁ; ପୂର୍ବ ଅପେକ୍ଷା—
ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା 1. Than before.
୨ । ପୂର୍ବ ବିଷୟ ସଙ୍ଗେ ତୁଳନା କରି ଯିବାରେ—
2. Jn comparison with what has preceded; with reference to the past.
ପହିଲେସି

ପୂର୍ବାବଧି—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ.—(ପୂର୍ବ+ଅବଧି)—୧ । ପୂର୍ବକାଳ ଠାରୁ; ଆଗରୁ—1. From former times; from before; since the past.
Pūrbābadhi
୨ । ଆଦ୍ୟରୁ; ପ୍ରଥମରୁ—2. From the beginning.

ପୂର୍ବାବସ୍ଥା—ସଂ. ବି.—ଆଗକାଳର ଅବସ୍ଥା—Former or past condition; previous state.
Pūrbābasthā

ପୂର୍ବାବେଦକ—ସଂ. ବି. (ହିନ୍ଦୁ ଆଇନ)—ମୁଦେଇ; ବାଦୀ (ହି. ଶ.)
Pūrbābedaka (Hindu law) Complainant; plaintiff.

ପୂର୍ବାଭାଦ୍ରପଦ(ଦା)—ସଂ. ବି.—ପୂର୍ବଭାଦ୍ରପଦ (ଦେଖ)
Pūrbā bhādrapada (dā) Pūrba bhādrapada (See)

ପୂର୍ବାଭାଷ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ+ଆଭାଷ)—କୌଣସି ବିଷୟ ଘଟିବାର ପୂର୍ବ ସୂଚନା—Previous indication.
Pūrbābhāsha

ପୂର୍ବାଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି.—(ପୂର୍ବ+ଅଭ୍ୟାସ)—୧ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ଅଭ୍ୟାସ—1. The habits or associations formed by a man as a result of his existence in a past life.
Pūrbābhyāsa
୨ । ଆଗକାଳର ଅଭ୍ୟାସ—2. Previous habit.
୩ । ପୂର୍ବ ପ୍ରଥା—3. Previous or old custom

ପୂର୍ବାର୍ଜିତ—ସଂ. ବିଣ—୧ । ପୂର୍ବଜନ୍ମର କାର୍ଯ୍ୟର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ—
Pūrbārjita 1. Resulting from one's actions in a previous existence.
(ପୂର୍ବାର୍ଜିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ମିଳିଥିବା; ପୂର୍ବଜନ୍ମାର୍ଜିତ—
2. Earned by one's actions in a previous existence.
(ଯଥା—ପୂର୍ବାର୍ଜିତ ବିଦ୍ୟା, ପୂର୍ବାର୍ଜିତ-ପୁଣ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।)
୩ । ଏଥିପୂର୍ବେ ବା ପ୍ରଥମେ ରୋଜଗାର କରି ସାଇଥିବା; ପ୍ରଥମାର୍ଜିତ—2. Earned previously.

ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧ; କୌଣସି ବସ୍ତୁର, ବିଷୟର ବା ସମୟର ପହିଲି ଅଧକ—
Pūrbārddha
ପରାର୍ଦ୍ଧ } ବିପରୀତ
ପଶ୍ଚିମାର୍ଦ୍ଧ }
1. The first half of a thing or matter or time,
୨ । ଦୁଇ ଭାଗବିଶିଷ୍ଟ ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରଥମ ଭାଗ—
2. The first part or volume of a book consisting of 2 parts or volumes.
୩ । ମନୁଷ୍ୟ ଦେହର ନାଭିର ଉପରସ୍ଥ ଅଂଶ—
3. The upper half of a man's body,
୪ । ପଶୁଦେହର ଆଗ ଅଂଶ—
4. The fore part of the body of a beast.
ଦେ. ବି—ପୂର୍ବଗୋଲାର୍ଦ୍ଧ; ଭୂଗୋଳକର ପୂର୍ବ ପାଖରେ ଅବସ୍ଥିତ ଫାଳ—The eastern hemisphere of the globe.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଆସିଆ, ଇଉରୋପ, ଆଫ୍ରିକା ଓ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିୟା ମହାଦେଶମାନ ଅଛି ।]

ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧ+ଯ)—ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pūrbārddhya Relating to the first or eastern half

ପୂର୍ବାଳାପ—ସଂ. ବି—୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପୂର୍ବରୁ କରାଯିବା କଥାବାର୍ତ୍ତା—1, Preliminary talk or discussion about a matter.
Pūrbālāpa
୨ । (ଆଧୁନିକ) ବରକନ୍ୟାଙ୍କର ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଆଳାପ ପରିଚୟ, ରଜଘସ, ଦେଖାଶୁଣା ବା ବସଉଠ—2. Courtship.
ଗ୍ରାମ୍ୟଭାଷାରେ ହେଲା ବର କନ୍ୟାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବାଳାପ ଅର୍ଥାତ୍ courtship ଗ୍ରାମ୍ୟ – ଫକାଇମେ ହନ, ଗଲ୍ପସଲ୍ପ ।

ପୂର୍ବାଶା—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ + ଆଶା = ଦିଗ)—ପ୍ରାଚୀ; ପୂର୍ବଦିଗ—
Pūrbāsā The east.

ପୂର୍ବାଷାଢ଼—ଦେ. ବି—ପୂର୍ବାଷାଢ଼ା (ଦେଖ)
Pūrbāshārdha Pūrbāshārdhā (See)
ପୂର୍ବାଷାଢ଼ **ପୂର୍ବାଷାଢ଼**

ପୂର୍ବାଷାଢ଼ା—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ = ପ୍ରଥମ + ଆଷାଢ଼ା = ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ)—
Pūrbāshārdhā (ଜ୍ୟୋତିଷ) ୨୭ ନକ୍ଷତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ବିଂଶତିତମ ନକ୍ଷତ୍ର—(astrology) The 20th asterism or lunar mansion.
[ଦ୍ର—ନକ୍ଷତ୍ର ତଳ ନୋଟ୍ ଦେଖ ।]

ପୂର୍ବାହ୍ଣ—ସଂ. ବି. (ସପ୍ତମୀ ବିତ୍; ପୂର୍ବ + ଅହ୍ନ; ଅହ୍ନର ପୂର୍ବ)—
Pūrbāhna ୧ । ଦିବସର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧ; ସକାଳଓଳି; ସକାଳରୁ (ପରାହ୍ଣ—ବିପରୀତ) ଦ୍ୱି ପ୍ରହର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ—1. The first half of the day; forenoon; A. M; Ante meridian.

୨ । ଦିବସର ୩ଭାଗ (୩୦ ଦଣ୍ଡ ବା ୧୨ ଘଣ୍ଟା) ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମ ଭାଗ (୧୦ ଦଣ୍ଡ ବା ୪ ଘଣ୍ଟା); ସକାଳରୁ କଅଁଳ ଗାଧୁଆ-ବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ—2. The first four hours of the day; 6 to 10 A. M.

[ଦ୍ର—ଦିବସର ପ୍ରଥମ ୧୦ ଦଣ୍ଡ ବା ୪ ଘଣ୍ଟାକୁ ପୂର୍ବାହ୍ଣ (୬ଟା ଠାରୁ ୧୦ଟା); ଦ୍ୱିତୀୟ ୧୦ ଦଣ୍ଡ ବା ୪ ଘଣ୍ଟାକୁ (୧୦ଟାରୁ ୨ଟା) ମଧ୍ୟାହ୍ନ, ଏବଂ ତୃତୀୟ ବା ଶେଷ ୧୦ ଦଣ୍ଡକୁ (୨ଟାରୁ ୬ଟା) ଅପରାହ୍ଣ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପୂର୍ବାହ୍ଣକ—ସଂ. ବିଣ— ୧ । ପୂର୍ବାହ୍ଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ (ହି.ଶ) —
Pūrbāhṇaka 1. Relating to the forenoon.

୨ । ପୂର୍ବାହ୍ଣରେ କରଣୀୟ (ହି.ଶ) —
2. Performable during the forenoon.

ସଂ. ବି—ପୂର୍ବାହ୍ଣ (ଦେଖ)—Pūrbāhṇa (See)

ପୂର୍ବାହ୍ଣିକ—ସଂ. ବିଣ (ପୂର୍ବାହ୍ଣ+ଇକ)—୧ । ପୂର୍ବାହ୍ଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pūrbāhṇika 1. Relating to the forenoon.

୨ । ପୂର୍ବାହ୍ଣରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—
2 Performable during the forenoon.

ସଂ. ବି—ପୂର୍ବାହ୍ଣରେ କୃତ୍ୟ କର୍ମ (ଯଥା—ଦନ୍ତଧାପନ, ସ୍ନାନ, ଦେବପୂଜା)—Any act which is to be performed in the forenoon.

ପୂର୍ବାହ୍ଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂର୍ବାହ୍ଣର ଅଣୁବ୍ରହ୍ମଣ୍ଡବିନ୍ୟାସ)—ପୂର୍ବାହ୍ଣ
Pūrbāhṇa (ଦେଖ)—Pūrbāhṇa (See)

ପୂର୍ବୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବ+ଈୟ)—୧ । ପୂର୍ବଦିଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ;
Pūrbīya ପୂବେଇ—1. Eastern; easterly.

୨ । ଅତୀତକାଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Relating to the past time.

ପୂର୍ବେ—ଦେ. ଅ—୧ । ଆଗେ; ପୂର୍ବରେ; ପୂର୍ବକାଳରେ—
Pūrbe 1. In former times; formerly.

ପୂର୍ବେ ୨ । ଏଥିର ଆଗେ —2. Before this.

ପହିଲେ ୩ । ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ —
3. In days of yore; in old time.

ପୂର୍ବେ ପୂରୁବମେ ୪ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ—4 First; at first.

୫ । ପୂର୍ବଦିଗରେ—5. In the east.

[ଦ୍ର—ଏହାର ସାଙ୍କେତିକ । ପୂ ।]

ପୂର୍ବେଦ୍ୟୁଃ—ସଂ. ଅ. (ପୂର୍ବ = ବିଗତ+ଦିବସାର୍ଥେ ଏଦ୍ୟୁସ୍)—
Pūrbedyuḥ ୧ । ଗତକାଲ—1. Yesterday; previous day.

୨ । ପ୍ରାତଃକାଳ—2. Morning or the prime of the day.

୩ । ଧର୍ମବାସର—3. Festival day; holiday.

ପୂର୍ବୋକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ (ପୂର୍ବ+ଉକ୍ତ)—ଏଥିପୂର୍ବେ କଥିତ ହୋଇଥିବା;
Pūrbokta ପ୍ରାଗୁକ୍ତ— Aforesaid; before-mentioned
(ପୂର୍ବୋକ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୂର୍ବୋତ୍ତର—ସଂ. ବି (ପୂର୍ବ+ଉତ୍ତର) —ପୂର୍ବ ଓ ଉତ୍ତର ଦିଗମାନଙ୍କ
Pūrbottara ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକୋଣ; ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ କୋଣ; ଈଶାନ
(ପୂର୍ବୋତ୍ତର—ଅନ୍ୟରୂପ) କୋଣ— The north-east quarter.

ପୂର୍ବୋଦିତ—ସଂ. ବିଣ (ପୂର୍ବ+ଉଦିତ)—୧ । ପୂର୍ବଦିଗରେ ଉଠିଥିବା—
Pūrbodita 1. Risen in the east.

୨ । ପୂର୍ବୋକ୍ତ; ପୂର୍ବକଥିତ—2. Afore-said.

ପୂର୍ବୋଦ୍ଧୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବ+ଉଦ୍ଧୃତ)—୧ । ଅନ୍ୟଠାରୁ ସଂଗୃହୀତ
Pūrboddhṛuta ହୋଇ ଏଥିପୂର୍ବରୁ ଲେଖା ଯାଇଥିବା (ବିଷୟ)—
1. Previously quoted (matter).

୨ । ଆଗରୁ ସଂଗୃହୀତ—2. Gathered before.

ପୂଲ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଏକତ୍ର କରିବା; ସଂଗ୍ରହ କରିବା; ଗୋଟାଇବା—
Pūl (root) 1. To collect; to gather.

୨ । ରାଶି କରିବା; ଗଦା କରିବା —
2. To heap together; to heap up

ପୂଲକ—ସଂ. ବି. (ପୂଲ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅକ)—୧ । ପୋଟଳା; ପୁଡ଼ା—
Pūlaka 1. Packet.

୨ । ପୂଳି (ଦେଖ)—2. Pūli (See)

ପୂଳି—ସଂ. ବି. (ପୂଲ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ)—୧ । ପୁଳିପିଠା; ଘିଅରେ ପୁଆ
Pūli ହୋଇଥିବା ମିଠା ପିଠା—
ପୂଳିକା } ଅନ୍ୟରୂପ 1. Sweet cake fried in ghee.
ପୂଳୀ }
୨ । ପିଠଉର ଏକପ୍ରକାର ବାଷ୍ପସିଦ୍ଧ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପିଠା; ନଷ୍ଟକ ଇଣ୍ଡୁର—2. A kind of cake boiled in steam.

[ଦ୍ର—ପୂଳି ନାନାପ୍ରକାରର; ଯଥା—ସରପୂଳି, ଛେନାପୂଳି ଇତ୍ୟାଦି । ଏହା ଘିଅରେ ପୁଆଯାଏ କିମ୍ବା ବାଷ୍ପସିଦ୍ଧ ହୁଏ । କେତେକ ପୂଳିରେ ମିଠା ଦିଆଯାଏ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେକରେ ମିଠା ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ । ଶସ୍ୟ ଚୂନାରେ ପାଣି ମିଶାଇ କିମ୍ବା ବଭୁରା ଶସ୍ୟକୁ ବାଟି ପୂଳି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ।]

ପୂଷ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପୋଷଣ କରିବା; ପାଳିବା—
Pūsh (root) 1. To nourish; to bring up.

୨ । ବୃଦ୍ଧି କରିବା—2. To increase; to enhance.

୩ । ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—3. To grow.

ପୂଷ—ସଂ. ବି. (ପୂଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pūsha ୧ । ବ୍ରହ୍ମଦାରୁ ବା ତୁଁତ ଗଛ—
(ପୂଷ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. The mulberry; Morus Indica.

[ଦ୍ର—ଏହାର ପତ୍ର ଖାଇ ପାଟ ପୋକମାନେ ଗୋଟି ବାନ୍ଧନ୍ତି ।]

୨ । ପୌଷ ମାସ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2 The lunar month of Pausha.

ପୂଷକ—ସଂ. ବି. (ପୂଷ ଧାତୁ+ଅକ)—
Pūshaka ୧ । ତୁଁତ ଗଛ—1. The mulberry plant.

୨ । ତୁଁତ ଫଳ (ହି. ଶ.)—2. Mulberry.

ପୂଷଣ୍(ଣ)—ସଂ. ବି (ପୂଷ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ୍; ଅନ)—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—
Pūshaṇ(ṇa) 1. The sun.
୨ । ବାର ଆଦିତ୍ୟ ଦେବତା ମଧ୍ୟରୁ ଏକ—
2. One of the 12 Āditya Deities.

ପୂଷା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପୂଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ୍; ପୂଷନ୍ ଶବ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ; ଯେ ସଂସାର ଜୀବଗଣଙ୍କୁ ପାଳନ କରନ୍ତି)—
Pūshā
୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—1. The sun.
ତରୁ ଏହି କଣ୍ଟାଳ, ମଣ୍ଡଦେଉଳ କାଳ, ପୂଷାର ପଦ୍ମରୁ ପୂଷାରେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ସଙ୍ଗୀତ ।
୨ । (ପୂଷ ଧାତୁ ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ପୃଥିବୀ—
2. The earth.
୩ । ଶରୀରସ୍ଥ ପ୍ରଧାନ ଦଶ ନାଡ଼ୀ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ନାଡ଼ୀ—
3. One of the 10 chief veins of the body.
[ଦ୍ର—ଦଶ ନାଡ଼ି ଭଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ; ଏହା ଡାହାଣ କାନର ଗୋଟିଏ ନାଡ଼ୀ । ହ. ଶ.]

ପୂଷାତ୍ମଜ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ; ପୂଷା + ଆତ୍ମଜ)—
Pūshātmaja ୧ । ମେଘ—1. The clouds.
୨ । ଇନ୍ଦ୍ର—2. Indra.

ପୃ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପାଳନ କରିବା—
Pṛu (root) 1. To nourish.
୨ । ରକ୍ଷା କରିବା—2. To protect.
୩ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—3. To fill up.
୪ । ଆନନ୍ଦିତ କରିବା—4 To please.
୫ । ଯୋଗ କରିବା—5. To join.
୬ । ଚେଷ୍ଟା କରିବା—6. To exert.
୭ । ମିଶାଇବା—7. To mix together.

ପୃକ୍କା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ୍ପୃଶ୍ ଧାତୁ + କ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ; ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ ସ୍ପୃକ୍କା, ଲଙ୍ଘାପିକା)—
Pṛukkā
ପିଡ଼ିଂଶାଗ ପିଡ଼ଙ୍ଗ ଶାଗ—Trigonslla Corniculata (pot herb).
ଅସ୍ତବରଗ

ପୃକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୃଚ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Pṛukta ୧ । ସଂଲଗ୍ନ—1. Attached; touching.
୨ । ମିଶ୍ରିତ—2. Mixed.
୩ । ଯୁକ୍ତ—3. Joined; combined; connected.

ପୃକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପୃଚ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. କ୍ତି)—
Pṛukti ୧ । ମିଶ୍ରଣ—1. Mixing.
୨ । ସଂଯୋଗ—2. Contact; junction.
୩ । ସଂସ୍ପର୍ଶ—3. Connection; touch.

ପୃକ୍ଷ—ସଂ. ବି—ଅନ୍ନ (ହ. ଶ.)—
Pṛuksha Food.

ପୃଚ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ସଂଲଗ୍ନ ହେବା—
Pṛuch (root) 1. To be attached to.
୨ । ସ୍ପର୍ଶ କରିବା; ଛୁଇଁବା—
2. To touch; to come in contact with.
୩ । ଦମନ କରିବା—
3. To check; to control; to subdue.
୪ । ବାଧା ଦେବା—
4. To restrain; to hinder.

ପୃଚ୍ଛକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ = ପଚାରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pṛuchchhaka ୧ । ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ; ଜିଜ୍ଞାସୁ—
(ପୃଚ୍ଛିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Inquisitive; investigating; enquiring.
୨ । ପ୍ରଶ୍ନକାରୀ—2. Questioning.

ପୃଚ୍ଛଣ(ନ, ନା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ + ଆ)—
Pṛuchchhaṇa(na, nā) ପଚାରିବା; ଅନୁସନ୍ଧାନ—Asking; enquiring.

ପୃଚ୍ଛା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ + ଭାବ ଅ + ଆ)—
Pṛuchchhā ୧ । ପ୍ରଶ୍ନ—1. Question.
ପୃଷ୍ଟା } ବିଣ
ପୃଚ୍ଛ୍ୟ } ୨ । ଜିଜ୍ଞାସା—2. Desire to know; curiosity.

ପୃଜ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—ସ୍ପର୍ଶ କରିବା—
Pṛuj (root) To touch.

ପୃଡ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—ଆନନ୍ଦିତ କରିବା—
Pṛurd (root) To delight.

ପୃଣ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା—To satisfy; to please; to gratify.
Pṛuṇ (root)

ପୃତନା—ସଂ. ବି. (ପୃ ଧାତୁ = ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତନ + ଆ)—
Pṛutanā ୧ । ସୈନ୍ୟ; ସେନାଦଳ—1. Army.
ବଙ୍ଗଦେଶୀ ଭଣରଙ୍ଗ ରସିକ ପୃତନା । ରଥୀନାଥ – ମହାସାଙ୍ଗ ।
୨ । ଯୁଦ୍ଧ (ହ. ଶ)—3. Battle; fight; war.
୩ । ବାହିନୀ ଅର୍ଥାତ୍; ଯେଉଁ ସୈନ୍ୟ ଦଳରେ ୨୪୩ ଗଜାରୋହୀ, ୨୪୩ ରଥାରୋହୀ, ୭୨୯ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ଓ ୧୨୧୫ ଜଣ ପଦାତି, ଅର୍ଥାତ୍ ମୋଟରେ ୨୪୩୦ ଜଣ ସିପାହୀ ଥାଆନ୍ତି—
3. A division consisting of 243 elephanteers, 243 charioteers, 729 horsemen and 1215 infantry, total 2430 soldiers.
[ଦ୍ର—ମହାଭାରତ ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ସୈନ୍ୟଦଳମାନଙ୍କ ନାମ ଓ ସଂଖ୍ୟା ।
ପତ୍ତି=୧ ରଥ, ୧ ଗଜ, ୩ ଅଶ୍ୱ, ୫ ପଦାତି=୧୦ ସୈନିକ । ପତ୍ତି × ୩ ସେନାମୁଖ=୩ ରଥ + ୩ ଗଜ + ୯ ଅଶ୍ୱ + ୧୫ ପଦାତି =୩୦ ସୈନିକ । ସେନାମୁଖ × ୩=ଗୁଲ୍ମ=୯ ରଥ + ୯ ଗଜ + ୨୭ ଅଶ୍ୱ + ୪୫ ପଦାତି = ୯୦ ସୈନିକ । ଗୁଲ୍ମ × ୩=ଗଣ= ୨୭ ରଥ + ୨୭ ଗଜ + ୮୧ ଅଶ୍ୱ + ୧୩୫ ପଦାତି=୨୭୦ ସୈନିକ । ଗଣ × ୩=ବାହିନୀ=୮୧ ରଥ + ୮୧ ଗଜ + ୨୪୩ ଅଶ୍ୱ + ୪୦୫ ପଦାତି=୮୧୦ ସୈନିକ । ବାହିନୀ × ୩=ପୃତନା= ୨୪୩ ରଥ + ୨୪୩ ଗଜ + ୭୨୯ ଅଶ୍ୱ + ୧୨୧୫ ପଦାତି= ୨୪୩୦ ସୈନିକ । ପୃତନା × ୩=ଚମୂ=୭୨୯ ରଥ + ୭୨୯ ଗଜ + ୨୧୮୭ ଅଶ୍ୱ + ୩୬୪୫ ପଦାତି=୭୨୯୦ ସୈନିକ । ଚମୂ ×

୩=ଅନୀକିନୀ=୨୧୮୭ ରଥ+୨୧୮୭ ଗଜ+୬୫୬୧ ଅଶ୍ୱ+ ୧୦୯୩୫ ପଦାତି=୨୧୮୭୦ ସୈନିକ । ଅନୀକିନୀ×୧୦= ଅକ୍ଷୌହିଣୀ=୨୧୮୭୦ ରଥ+୨୧୮୭୦ ଗଜ+୬୫୬୧୦ ଅଶ୍ୱ +୧୦୯୩୫୦ ପଦାତି=୨୧୮୭୦୦ ସୈନିକ ।]

ପୃତନାନୀ—ସଂ. ବି. (ପୃତନା+ଅନୀ; ଭୁଲ. ସେନାନୀ)—ପୃତନା ନାମକ ସୈନ୍ୟଦଳର ସେନାପତି—
Pṛutanānī The commander of a Pṛutanā.
(ପୃତନାପତି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୃଥ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । କ୍ଷେପଣ କରିବା; ନିକ୍ଷେପ କରିବା—
Pṛuth (root) 1. To throw; to cast.
୨ । ପଠାଇବା—2. To send; to direct.

ପୃଥକ୍—ସଂ. ଅ.—(ପୃଥ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅକ୍)—୧ । ଅଲଗା; ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର; ଭିନ୍ନ
Pṛuthak 1. Separate.
୨ । ଇତର—2. Vulgar.
୩ । ନୀଚ—3. Low; mean.
୪ । ଛଡ଼ା; ବିନା—4. Without; besides; except.
୫ । ନାନା—5 Various; several.
ବିଣ.—୧ । ଭିନ୍ନ; ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର—1. Separate, distinct.
୨ । ଅନ୍ୟ—2. Different.
କ୍ରି. ବିଣ.—ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ—Separately; apart; distinctly; differently.

ପୃଥକ୍‌କରଣ—ସଂ. ବି.—ଅଲଗା କରିବା କାର୍ଯ୍ୟ—
Pṛuthak-karaṇa The act of separating.
(ପୃଥକ୍କରଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପୃଥକ୍‌କୃତ—ବିଣ)

ପୃଥକ୍‌କ୍ଷେତ୍ର—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପୃଥକ୍=ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ+କ୍ଷେତ୍ର=ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥାନ; ବହୁବଚନ)—ଏକପିତୃକ କିନ୍ତୁ ଭିନ୍ନ-
Pṛuthak-kshetra
(ପୃଥକ୍ କ୍ଷେତ୍ରଜ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମାତୃକ ସନ୍ତାନଗଣ; ଏକ ପିତାଙ୍କ
(ପୃଥକ୍ କ୍ଷେତ୍ରା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଔରସରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମାତାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ସନ୍ତାନଗଣ; ବୈମାତ୍ରେୟ ଭ୍ରାତୃଗଣ—Children born of the same father but from different mothers; step-brothers.

ପୃଥକ୍‌ତା—ସଂ. ବି.—୧ । ପାର୍ଥକ୍ୟ; ପ୍ରଭେଦ—
Pṛuthaktā 1. Difference; distinction.
(ପୃଥକ୍‌ତ୍ୱ; ପୃଥକ୍ତା, ପୃଥକ୍ତ୍ୱ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ—
2. Individuality.
୩ । ଅଲଗା ଅଲଗା ହେବା ଅବସ୍ଥା—3. Separateness; the state of being separate.
୪ । ନାନାତ୍ୱ; ଅନେକତା—4. Severalty.
୫ । (ବୈଶେଷିକ ଦର୍ଶନ) ଭେଦ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରତ୍ୟୟାଦକ ଗୁଣବିଶେଷ—
5. (Hindu philosophy) The quality which establishes distinction.

ପୃଥକ୍‌ତ୍ୱଚା—ସଂ. ବି. (ପୃଥକ୍+ତ୍ୱଚ୍=ସ୍ଥୂଳ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Pṛuthak-twachā ମୂର୍ବା (ଦେଖ)—Mūrbā (See)

ପୃଥକ୍‌ପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି. (ପୃଥକ୍+ପର୍ଣ୍ଣ=ପତ୍ର+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Pṛuthak-parṇṇī ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)
Pṛuśni parṇṇī (See)

ପୃଥକ୍ ପିଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥକ୍+ପିଣ୍ଡ)—ଅସପିଣ୍ଡ;
Pṛuthak piṇḍa ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପିଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ;
(ପୃଥକ୍ ପିଣ୍ଡା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଯେଉଁ ଦୂର ସମ୍ପର୍କୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମୃତକାଶୌଚ ପାଳିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ—Distant agnate and cognate relations not connected by oblations of rice cakes with a person.
{ ଦ୍ର—ପିତୃକୁଳର ୩ ପୁରୁଷ ଓ ମାତୃ କୁଳର ୩ ପୁରୁଷ [(ସଗୋତ୍ର) ପିତୃ, ପିତାମହ ଓ ପ୍ରପିତାମହ; (ଅସଗୋତ୍ର) ମାତାମହ; ପ୍ରମାତାମହ ଓ ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରମାତାମହ ଓ ଏମାନଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ] ଆପଣାର ସପିଣ୍ଡ ଅଟନ୍ତି । ଏହାଙ୍କ ଉପରର ୩ ପୁରୁଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସପିଣ୍ଡ, କିନ୍ତୁ ସମାନୋଦକ ଅଟନ୍ତି । ଏମାନେ ଓ ତାଙ୍କ ଉପରର ଜ୍ଞାତିମାନେ ପୃଥକ୍ ପିଣ୍ଡ ଅଟନ୍ତି ଓ ଏମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଶୌଚ ପାଳିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ ।}

ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍—ସଂ.ଅ.—(ବହୁ ଲୋକ ବା ପଦାର୍ଥ ବା ବିଷୟ) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରରୂପେ;
Pṛuthak pṛuthak ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇ; ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇ—
Separately; severally.

ପୃଥକ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପୃଥକ୍)—୧ । ପୃଥକ—
Pṛuthaka 1. Separate.
ପୃଥକ ୨ । ପୃଥଗନ୍ନ (ଦେଖ)
ଅଲଗ 2. Pṛuthaganna (See)
୩ । ପୃଥଗ୍‌ବାସ (ଦେଖ)—3. Pṛuthag-bāsa (See)

ପୃଥକ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଅଲଗା କରିବା—
Pṛuthaka karibā To separate; to set apart.
ପୃଥକ କରା ଅଲଗ କରନା

ପୃଥକ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଭିନ୍ନ ହେବା; ଭିନ୍ନେ ହେବା—
Pṛuthaka hebā 1. To be separated.
ପୃଥକ ହଓୟା ୨ । ପରସ୍ପର ଠାରୁ ପୃଥଗନ୍ନ ପୃଥଗ୍‌ବାସ ହେବା—
ଅଲଗ ହୋନା 2. To be separated from each other in mess and lodging.

ପୃଥକାନ୍ନ—ଦେ. ବିଣ. ଓ ବି. (କଟରିଆ)—ପୃଥଗନ୍ନ (ଦେଖ)
Pṛuthakānna Pṛuthaganna (See)
(ପୃଥକ ଅନ୍ନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୃଥକାନ୍ନ

ପୃଥକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ—ଦେ. ବିଣ.—(କଟରିଆ ଭାଷା)—ଅଲଗା ରୋଷେଇ
Pṛuthakānna bartti କରି ବାସ କରୁଥିବା—
Separate in mess.

ପୃଥକାନ୍ନବାସ—ଦେ. ବି (କଟରିଆ)—ପୃଥଗନ୍ନ ବାସ (ଦେଖ)
Pṛuthakānnabāsa Pṛuthaganna bāsa (See).
ପୃଥକାନ୍ନ ବାସ

ପୃଥକାନ୍ନ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଭିନ୍ନେ ହେବା; ହାଣ୍ଡି ପୃଥକ୍ କରିନେବା;
Pṛuthakānna hebā ଅଲଗା ଅଲଗା ରୋଷେଇ କରିବା -
ପୃଥକାନ୍ନ ହଓୟା To separte in mess.

ପୃଥକୀକରଣ—ସଂ. ବ—(ପୃଥକ୍ + ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ବି + କରଣ)—
Pṛuthakīkaraṇa ମିଳିତ ବସ୍ତୁକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରିବା;
(ପୃଥକ୍କରଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବା (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
Act of separating.

ପୃଥକୀକୃତ—ସଂ. ବିଣ—(ପୃଥକ୍ + ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ବି + କୃତ)—
Pṛuthakī kṛuta ବିଚ୍ଛିନ୍ନ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—Separated.
(ପୃଥକ୍କୃତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୃଥଗ୍‌ଜନ—ସଂ. ବ—(କର୍ମଧା; ପୃଥକ୍ + ଜନ; ସନ୍ଧିଦ୍ୱାରା କ୍ ସ୍ଥାନରେ
Pṛuthag-jana ଗ୍)—୧ । ଇତର ଲୋକ—1. Vulgar
(ପୃଥକ୍ ଜନ—ଅନ୍ୟରୂପ) person; one of the common
people· one of the mass.
୨ । ମୂର୍ଖ—2. An ignorant person.
୩ । ନୀଚ ଲୋକ—3. A low person.
୪ । ପାପୀ—4, A sinner; vicious person.
୫ । ଦୁଷ୍ଟବୁଦ୍ଧି ବ୍ୟକ୍ତି—5. A wicked person.
୬ । ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି—
6. A different person.
୭ । ବାଜେ ଲୋକ; ବହିରଙ୍ଗ ବ୍ୟକ୍ତି—
7. An outsider.
୮ । (ବହୁବଚନ) ପୃଥକ୍ କ୍ଷେତ୍ରଜ—
8. (plural) Uterine brothers.

ପୃଥଗ୍ ବାସ—ସଂ. ବିଣ (ପୃଥକ୍ + ବାସ)—ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ଘରେ ରହୁଥିବା;
Pṛuthag-bāsa ଭିନ୍ନେ ହୋଇଥିବା (ଏକା ପରିବାରସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି)—
Separate in lodging; living in separate
(ପୃଥଗ୍ବାସ—ଅନ୍ୟରୂପ) houses.

ପୃଥଗ୍ ବୀଜ—ସଂ. ବ + (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଭାଲଆ (ଗ୍ର. ଶ)—
Pṛuthag-bīja Marking nut; Semicarpus
(ପୃଥଗ୍ବୀଜ—ଅନ୍ୟରୂପ) Anacardium.

ପୃଥଗ୍‌ଭାବ—ସଂ. ବ—(କର୍ମଧା; ପୃଥକ୍ + ଭାବ)—୧ । ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ—
Pṛuthag-bhāba 1. Individuality.
୨ । ବିଶେଷତ୍ୱ—2. Peculiarity·
୩ । ଭିନ୍ନ ମନୋଭାବ—3. A different thought.

ପୃଥଗନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥକ୍ + ଅନ୍ନ)—ହାଣ୍ଡି ଅଲଗା କରି
Pṛuthaganna ଥିବା; ଅଲଗା ରୋଷେଇ କରି ଖାଉଥିବା (ଏକ
ପରିବାରର ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ); ଯେ ଏକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ ନୁହନ୍ତି—
Separated in mess; having separate
cooking.
ବ—(ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି) ନିଜନିଜର ପୃଥକ୍ ରୁଷେଇ କରି
ଖାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା—Separation in mess; separte
cooking arrangement for one anothtr.

ପୃଥଗନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଣ—(ପୃଥଗନ୍ନ + ବର୍ତ୍ତିନ୍; ୧ମା. ୧ବ—
Pṛuthaganna bartti ପୃଥକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ (ଦେଖ)—
Pṛuthakānnabartti (See)

ପୃଥଗନ୍ନବାସ—ସଂ. ବିଣ—ପୃଥଗନ୍ନ ଓ ପୃଥଗ୍‌ବାସ; ହାଣ୍ଡି ଓ ଘର
Pṛuthagannabāsa ଅଲଗା କରି ନେଇ ବାସ କରୁଥିବା (ଏକ
ପରିବାରସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ)—(persons of the same
family) Who are separate in mess and
lodging from one another.

ପୃଥଗାତ୍ମତା—ସଂ. ବ—(ପୃଥକ୍ + ଆତ୍ମନ୍ = ସ୍ୱଭାବ + ତା)—
Pṛuthagātmatā ୧ । ଆପଣାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧେ
(ପୃଥଗାତ୍ମତ୍ୱ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବିବେକ—1. Consciousness of
one's individuality.
୨ । ବିରକ୍ତି; ବିରାଗ—2 Aversion.
୩ । ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ—3. Individuality.
୪ । ଇତରବିଶେଷ ବିବେଚନା ବା ବୋଧ—
4. Discrimination; judgment.

ପୃଥଗାତ୍ମା—ସଂ. ବ. (ପୃଥଗାତ୍ମନ୍ ଶବ୍ଦ; ପୃଥକ୍ + ଆତ୍ମନ୍)—ପରମାତ୍ମାଠାରୁ
Pṛuthagātmā ପୃଥକ୍‌କୃତ ଆତ୍ମା—The spirit of an
individual as detached or distinct from
the Universal Soul.
ବିଣ.—୧ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାବିଶିଷ୍ଟ—
1. Having an individuality.
୨ । ଭିନ୍ନସ୍ୱଭାବବିଶିଷ୍ଟ—2. Of a different nature.

ପୃଥଗାତ୍ମିକା—ସଂ. ବ ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଥକ୍ + ଆତ୍ମନ + ଅକ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Pṛuthagātmikā ୧ । ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ; ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ବିଶେଷତ୍ୱ—
1. Individuality.
୨ । ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅବସ୍ଥାନ—2. Separate existence;
individual or separate state of being.

ପୃଥଗ୍‌ଗୁଣ—ସଂ. ବ. (କର୍ମଧା; ପୃଥକ୍ + ଗୁଣ)—ବିଭିନ୍ନ ଗୁଣ—
Pṛuthaggunа Separate attribute or property,
ବିଣ—ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ; ବିଭିନ୍ନ ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ (ବହୁ)—
Having different qualities or properties.

ପୃଥଗ୍‌ବିଧ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥକ୍ + ବିଧା = ପ୍ରକାର ଯାହାର)—
Pṛuthagbidha ୧ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର; ନାନାବିଧ—
(ପୃଥଗ୍‌ବିଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Multifarious; of various
[ପୃଥଗ୍‌ବିଧତା(ତ୍ୱ)—ବ] kinds; diverse; multiform.
୨ । ଭିନ୍ନପ୍ରକାରର; ଅନ୍ୟବିଧ—
2. Of a different kind.

ପୃଥବୀ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରଥ ଧାତୁ = ବିଖ୍ୟାତ ହେବା, ବିସ୍ତୃତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ
Pṛuthabī ବୀ; ପୃଥୁନାମକ ରାଜା + ଦୁହିତାର୍ଥେ. ଈ)—
ପୃଥିବୀ (ଦେଖ)—Pṛuthibī (See)

ପୃଥା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଥ ଧାତୁ = ବିଖ୍ୟାତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ
Pṛuthā ଆ)—ଯଦୁବଂଶୀୟ ବସୁଦେବଙ୍କ ଭାଇ ଶୂରସେନଙ୍କ
କନ୍ୟା ଓ ପାଣ୍ଡୁ ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରଥମା ସ୍ତ୍ରୀ; କୁନ୍ତୀଦେବୀ; ଯୁଧିଷ୍ଠିର,
ଭୀମ ଓ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ମାତା; କୋଇନ୍ତା—The first wife
of king Pāṇḍu and mother of the three
elder Pāṇḍaba brothers.

[ଦ୍ର—ଶୂରସେନ ଆପଣାର ଅନପତ୍ୟ ପିତୃଷ୍ୱସାପୁତ୍ର ଭାଇ କୁନ୍ତିଭୋଜଙ୍କ ନିକଟ ସତ୍ୟ କରିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନକୁ ସେ ତାଙ୍କୁ ପାଳିବାକୁ ଦେବେ । ସେହି ସତ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଶୂରସେନ ଆପଣା କନ୍ୟା ପୃଥାଙ୍କୁ କୁନ୍ତିଭୋଜଙ୍କ ହସ୍ତରେ ସମର୍ପଣ କରିଥିଲେ ଓ ଉକ୍ତ କନ୍ୟା ବାଲ୍ୟକାଳରୁ କୁନ୍ତିଭୋଜଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାଳିତା ହୋଇ କୁନ୍ତୀ ନାମ ପାଇଥିଲେ ।]

ପୃଥାଜ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । କୁନ୍ତୀଙ୍କ ପୁତ୍ର ଯୁଧିଷ୍ଠିର, ଭୀମ ଓ ଅର୍ଜୁନ—
Pṛuthāja 1. The first three Pāṇḍaba brothers.

ପୃଥା ନନ୍ଦନ, ପୃଥା ପୁତ୍ର, ପୃଥା ସୁତ } ଅନ୍ୟରୂପ

[ଦ୍ର—କର୍ଣ୍ଣ ମଧ୍ୟ କୁନ୍ତୀଙ୍କର କାମାନ ପୁତ୍ର ଥିଲେ ।]

୨ । ଅର୍ଜୁନ ବୃକ୍ଷ—2. Arjuna tree.

ପୃଥା ପତି—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପୃଥା + ପତି)—ପାଣ୍ଡୁ ରାଜା—
Pṛuthā pati King Pāṇḍu, the nominal husband of Kunti.

[ଦ୍ର—ଏ ନାମମାତ୍ର କୁନ୍ତୀଙ୍କର ପତି ଥିଲେ । କାରଣ କୁନ୍ତୀ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଔରସରେ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ଓ ବିବାହ ପରେ ଧର୍ମଦେବତାଙ୍କ ଔରସରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ, ପବନ ଦେବତାଙ୍କ ଔରସରେ ଭୀମଙ୍କୁ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଔରସରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଜନ୍ମ କରିଥିଲେ ।]

ପୃଥ୍ୱୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଥ୍ ଧାତୁ = ବିଖ୍ୟାତ ହେବା, ବିସ୍ତୃତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇବ + ସ୍ତ୍ରୀ ଈ; କିମ୍ବା ପୃଥୁ = ରାଜାବିଶେଷ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ ଈ)—୧ । ଭୂମଣ୍ଡଳ; ମହୀ; ଅବନୀ; ଧରା—
Pṛuthibī 1. The globe; the world.

[ଦ୍ର—ପୁରାଣରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ଯେ ପୃଥ୍ୱୀ ପୃଥୁ ନାମକ ରାଜାଙ୍କ ଧର୍ମକନ୍ୟା ଅଟନ୍ତି । ବେଣ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର ପୃଥୁ ପ୍ରଜାପାଳନାର୍ଥ ପୃଥ୍ୱୀକୁ ଗାଈ କରି ଏହାଠାରୁ ଶସ୍ୟାଦି ଦୋହନ କଲେ ଓ ଏହାକୁ ଆପଣାର କନ୍ୟା ବୋଲି କଳ୍ପନା କଲେ ।

ଏ ମୋର ଦୁହିତା ହୋଇବ
ଏଣେ ବଞ୍ଚିଲେ ସର୍ବ ଜୀବ ।
ଜୀବର ଜୀବଦାତା ଯେଣୁ
ଏହାର ପୃଥ୍ୱୀ ନାମ ତେଣୁ । ଜଗନ୍ନାଥ-ଭାଗବତ ।

ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ପୁରାଣରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ଯେ ପୃଥ୍ୱୀ ତ୍ରିକୋଣିଆ ଏବଂ ଏହାର ମଧ୍ୟରେଖା ନର୍ମଦା । ନର୍ମଦା ନଦୀ ଭାରତର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳରେ ବିନ୍ଧ୍ୟାଚଳକୁ ବାହାର ଭାରତକୁ ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ ଓ ଦକ୍ଷିଣାପଥରୂପେ ଦୁଇଭାଗ କରିଅଛି । ଏଥିପାଇଁ ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ଯେ ପୌରାଣିକ ଭୂଗୋଳରେ ଏକା ଭାରତବର୍ଷହିଁ ପୃଥ୍ୱୀ ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ପୁରାଣରେ ଅଛି ଯେ ପୃଥ୍ୱୀରେ ୨ଟି ସମୁଦ୍ର ଓ ସପ୍ତ ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ୨ ଗୋଟି ଦ୍ୱୀପ ଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ଏକାଂଶରେ ଭାରତ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା । (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)

ପୃଥ୍ୱୀର ଅନ୍ୟ ସଂ.ନାମ ଅଚଳା, ଅଦ୍ରି, ଅନନ୍ତା, ଅବନୀ, ଆଦ୍ୟା, ଇଡ଼ା, ଇରା, ଇଳା, ଉର୍ବରା, ଉର୍ବୀ, କ୍ଷୁ, କ୍ଷମା, କ୍ଷାମା, କ୍ଷିତି, କ୍ଷୋଣୀ, ଗୋ, ଗୋତ୍ରା, ଜଗତ୍, ଜଗତୀ, ଜ୍ୟା, ଧରଣୀ, ଧରିତ୍ରୀ, ଧରା, ଧରଣୀ, ଧାତ୍ରୀ, ନିଶ୍ଚଳା, ପାତ୍ରା, ଭୁ, ଭୂମି, ମହି, ମହୀ, ମେଦିନୀ, ରତ୍ନଗର୍ଭା, ରତ୍ନାବତୀ, ରସା, ବସୁନ୍ଧରା, ବସୁଧା, ବସୁମତୀ, ବିପୁଳା, ଶ୍ୟାମା, ଭୁବନ, ସହା, ସ୍ଥିରା, ସାଗରମେଖଳା । ଆଧୁନିକ ଜ୍ୟୋତିଷୀମାନଙ୍କ ଗଣନାକ୍ରମେ ସୌରଜଗତରେ ଦୂରତ୍ୱ ବିଚାରରେ ପୃଥ୍ୱୀ ତୃତୀୟ ଗ୍ରହ, (ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ପୃଥ୍ୱୀ ମଧ୍ୟରେ ବୁଧ ଓ ଶୁକ୍ର ଅଛନ୍ତି) । ପୃଥ୍ୱୀର ପରିଧି ପ୍ରାୟ ୨୫୦୦୦ ମାଇଲ ଓ ବ୍ୟାସ ପ୍ରାୟ ୮୦୦୦ ମାଇଲ ଅଟେ । ପୃଥ୍ୱୀର ଆକାର ନାରଙ୍ଗ ପରି ଗୋଲ ଓ ଏଥିର ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଅଂଶ ଚେପଟା । ପୃଥ୍ୱୀ ଏକ ଅଦୋରାତ୍ରରେ ଥରେ ଆପଣା ଅକ୍ଷଦଣ୍ଡ ଉପରେ ଘୂରେ ଓ ୩୬୫ ଦିନ ୬ ଘଣ୍ଟା ୯ ମିନିଟରେ ଥରେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଚାରିପାଖେ ବୁଲି ଆସେ । ସୂର୍ଯ୍ୟଠାରୁ ପୃଥ୍ୱୀ ୩୦ ଲକ୍ଷ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଅଛି । ଜଳର ଗୁରୁତ୍ୱ ତୁଳନାରେ ପୃଥ୍ୱୀର ଗୁରୁତ୍ୱ ୫.୬ ଅଟେ । ପୃଥ୍ୱୀର ଜଳଭାଗ ସ୍ଥଳଭାଗର ପ୍ରାୟ ତିନିଗୁଣ ।

ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ଘୂର୍ଣ୍ଣାୟମାନ ନିହାରିକା ମଣ୍ଡଳରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଅଂଶ ଛିଡ଼ିକି ଯାଇ ତାହା କ୍ରମଶଃ ଥଣ୍ଡା ହୋଇ ବାଷ୍ପୀୟ ରୂପରୁ ତରଳ ରୂପ ଓ ତରଳ ରୂପରୁ ଘନ ରୂପ ଧାରଣ କରି ପୃଥ୍ୱୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଅଛି । ପୃଥ୍ୱୀର ଉପର ଅଂଶ ଥଣ୍ଡା ହୋଇଅଛି, କିନ୍ତୁ ଏଥିର ଗର୍ଭରେ ଗରମ ତରଳ ବସ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଛି । ହିନ୍ଦୁ ପୁରାଣ ମତରେ ପ୍ରଳୟ ଜଳରେ ଜନ୍ମିଥିବା ଦୁଇଟି ରାକ୍ଷସ ମଧୁ କୈଟଭଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁ ବଧ କରିବାରୁ ତାଙ୍କ ମେଦରୁ ପୃଥ୍ୱୀ ଜାତ ହୋଇଅଛି । ଉପନିଷଦରେ ଲେଖାଅଛି ଯେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରଥମେ ଆକାଶ, ଆକାଶରୁ ବାୟୁ, ବାୟୁରୁ ଅଗ୍ନି, ଅଗ୍ନିରୁ ଜଳ ଓ ଜଳରୁ ପୃଥ୍ୱୀ ଉଦ୍ଭବ ହେଲା—ହି. ଶ ।]

୨ । ଭୂମି—2. Earth; soil.

ପୃଥ୍ୱୀ ତଳ—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପୃଥ୍ୱୀ + ତଳ)—ଧରାତଳ;
Pṛuthibī tala ପୃଥ୍ୱୀର ଉପରିଭାଗ—The surface of the earth.
(ପୃଥ୍ୱୀ ପୃଷ୍ଠ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୃଥ୍ୱୀ ତୀର୍ଥ—ସଂ. ବି—ମହାଭାରତୋକ୍ତ ହନୁମାନଙ୍କର ତୀର୍ଥବିଶେଷ—
Pṛuthibī tīrtha Name of a sacred place of Hindu pilgrimage

ପୃଥ୍ୱୀ ଉର୍ଥେ ଗାଈ ସମ୍ପ୍ରେ, ଦେଖା ବିନ
ଫଳ ଦୁଃ କରିବା ମାତ୍ରକେ ଗମନ — କୃଷ୍ଣକିର୍ତ୍ତି. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପୃଥ୍ୱୀ ପତି—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପୃଥ୍ୱୀ + ପତି)—୧ । ଭୂପତି; ନୃପତି; ରାଜା—1. A king.
ପୃଥ୍ୱୀ କ୍ଷିତି, ପୃଥ୍ୱୀ ପାଳ, ପୃଥ୍ୱୀ ଭୁକ୍, ପୃଥ୍ୱୀଶ } ଅନ୍ୟରୂପ
୨ । ସମ୍ରାଟ୍—
2. Sovereign; emperor.

ପୃଥ୍ୱୀ ମଣ୍ଡଳ—ସଂ. ବି—୧ । ମହୀତଳ; ଭୂମଣ୍ଡଳ; ସମଗ୍ର ପୃଥ୍ୱୀ—
Pṛuthibī maṇḍala 1. The whole world.
୨ । ଭୂଗୋଳକ—2. The terrestrial globe.

ପୃଥ୍ୱୀ ରୁହ—ସଂ. ବି—(ପୃଥ୍ୱୀ + ରୁହ୍ ଧାତୁ = ଜନ୍ମିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pṛuthibī ruha ୧ । ମହୀରୁହ; ଗଛ—1. Tree; plant.
୨ । ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତ୍—2. The vegetable world.

ପୃଥୀ—ଗ୍ରା. ବି—(ସଂ. ପୃଥ୍ୱୀ; ପୃଥ୍ୱୀ)—ପୃଥିବୀ—The world.
Pṛuthī ଯେବେ ପୃଥୀରେ ଦୁଷ୍ଟ ହୋନ୍ତି
ତେବେଠା ବ୍ରହ୍ମଣେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ – ଗ୍ରାରୀ ଯଶୋବନ୍ତ ପ୍ରେମ ଭକ୍ତି ଗୀତା ।

ପୃଥୁ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପ୍ରଥ୍ ଧାତୁ=ଖ୍ୟାତ ହେବା+ଉ)—
Pṛuthu ୧ । ତ୍ରେତା ଯୁଗରେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ପଞ୍ଚମ ନୃପତି—
1. Name of an ancient king of the Tretā age.
ତା ଦେହୁ ପୃଥୁ ନାମେ ହର
ଜନ୍ମିଲେ ଚକ୍ରରୂପ ଧର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

[ଦ୍ର—ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ଖାରକୁ ପରିସ୍ତ କରିବାରୁ ଏହାଙ୍କର ଯଶଃ ପୃଥିବୀରେ ବିଖ୍ୟାତ ହୋଇଥିଲା ଓ ଏ ପୃଥିବୀର ପ୍ରଥମ ରାଜା ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହେବାରୁ ପୃଥିବୀ ଏହାଙ୍କ କନ୍ୟାରୂପେ କଳ୍ପିତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର ବିଚିତ୍ର ଜନ୍ମବୃତ୍ତାନ୍ତ ଭାଗବତ ୪ର୍ଥ ସ୍କନ୍ଧ ୧୫ଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି । ବେଣ ରାଜା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟ ଥିଲେ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ଶାପରେ ନଷ୍ଟ ହେଲେ । ବେଣଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପୃଥିବୀ ଅରାଜକ ହେବାରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବେଣଙ୍କ ମୃତପିଣ୍ଡର ଉରୁଦେଶକୁ ମନ୍ଥନ କରିବାରୁ ଏକ ଭୟଙ୍କର ପୁରୁଷ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଲା; ଏହାର ବଂଶ ନିଷାଦ ହେଲେ । ପୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବେଣଙ୍କ ଶବର ବାହୁଯୁଗ୍ମ ମନ୍ଥନ କରିବାରୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଦୁଇଟି ଜାତ ହେଲେ । ପୁରୁଷ ପୃଥୁ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ଅର୍ଚ୍ଚି । ପ୍ରଜାମାନେ ପୃଥୁଙ୍କୁ ରାଜା ଓ ଅର୍ଚ୍ଚିଙ୍କୁ ଭାର୍ଯ୍ୟା କଲେ । ପୃଥିବୀ ଶସ୍ୟହୀନ ହୋଇଥିବାରୁ ପୃଥୁ ପୃଥିବୀକୁ ଗାଭୀରୂପେ କଳ୍ପନା କରି ତାକୁ ଦୁହିଁବାରୁ ପୃଥିବୀଠାରୁ ଶସ୍ୟାଦି ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଲା ।]

୨ । ଅଗ୍ନି—2. The Fire-God.
୩ । କୃଷ୍ଣଜୀରକ; କଳାଜୀରା—3. A pungent seed; Nigella Indica; black cumin seed.
୪ । ଅହିଫେନ; ଅଫିମ—4. Opium.
୫ । ଉକ୍ପର୍ଣ୍ଣୀ; ହଂସପଦୀ; ବାଉଁଶ ପତ୍ରିଆ ଘାସ—
5. A kind of grass; Balanites Roxburghii.
ବିଣ—୧ । ସ୍ଥୂଳ; ମୋଟା—1. Fat; corpulent.
(ପୃଥୁଳା; ପୃଥୁଳ—ବି) ୨ । ବହୁଦୂର ବିସ୍ତୃତ; ବିଶାଳ—
2. Wide; spacious; expansive; extensive.
୩ । ମହତ୍; ବଡ଼—3. Great; large.
ଜନ୍ମିବେ ରୋହିଣ କଳେ ଏହି ଦଶାପୁରେ
ଶୀଘ୍ରେହିଁ ପାସୂଷ ପ୍ରାସ୍ତେ ପୃଥୁ ପୃଥୁଯଶା – ଦ୍ୱାଦଶାଥ ମହାଭାରତ ।
୪ । ନିପୁଣ, ଚତୁର—4 Smart; clever.
୫ । ପ୍ରଚୁର—5. Abundant.
୬ । ଅସଂଖ୍ୟ (ହି. ଶ)—6. Countless
୭ । ପ୍ରବୀଣ (ହି. ଶ)—7. Experienced.

ପୃଥୁକ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରଥ୍ ଧାତୁ=ଖ୍ୟାତ ହେବା+ଉକ ବିମ୍ବ ପୃଥୁ=
Pṛuthuka ମୋଟା+କ)—୧ । ପ୍ରାଣିଶିଶୁ; ଶାବକ; ଛୁଆ—
1. The young of an animal; infant; child.
୨ । ଚପିଟକ; ଚୁଡ଼ା—2. Flattened rice used as food without cooking.
ପୃଥୁକ ଦେଇ ଭଗ୍ନାସ୍ତ୍ର
ବସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରକା ଅଗମନ – ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରା. ଅ. ବିଣ ଓ କ୍ରି. ବିଣ. (ପୃଥକ୍‌ର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପୃଥକ୍ (ଦେଖ)—Pṛuthak (See)

ପୃଥୁକା—ସଂ. ବି—ଉକ୍ପର୍ଣ୍ଣୀ; ହଂସପଦୀ; ବାଉଁଶପତ୍ରିଆ ଘାସ—
Pṛuthukā A kind of grass; Balanites Roxburghii.
(ପୃଥୁଳା, ପୃଥ୍ୱୀ କା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୃଥୁଗ୍ରୀବ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ପୃଥୁ+ଗ୍ରୀବା)—
Pṛuthugrība ମୋଟା ବେକ ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
(ପୃଥୁଗ୍ରୀବା—ସ୍ତ୍ରୀ) Having a stout or fat neck.

ପୃଥୁଚ୍ଛଦ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ଛଦ; ସନ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଛ ସ୍ଥାନରେ ଚ୍ଛ)
Pṛuthuchchhada ୧ । ମୋଟା ପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ—
1. Having thick leaves
୨ । ବଡ଼ ପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ – 2. Having large leaves.
ସଂ. ବି.—୧ । ଏକପ୍ରକାର ଘାସ –1. A kind of grass.
୨ । ହସ୍ତିକନ୍ଦ (ହି. ଶ.)—2. A kind of bulbous root.

ପୃଥୁ ତଣ୍ଡୁଳ—ସଂ.ବି.—ଚୁଡ଼ା ବା ମୁଢ଼ି—Flattenod or fried rice.
Pṛuthu taṇḍula ବସ ଘରଣୀ ଭୁଷା ବର,
ପୃଥୁ ତଣ୍ଡୁଳ ମୁଢ଼ି ଗର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୃଥୁ ନିତମ୍ବ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ନିତମ୍ବ)—ବଡ଼ ବଡ଼
Pṛuthu nitamba ପିଗ୍ ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି); ଓଲଟା ଗାଣ୍ଡିଆ—
(ପୃଥୁନିତମ୍ବୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) Having fat or large buttocks.
(ପୃଥୁ ନିତମ୍ବା; ପୃଥୁ ନିତମ୍ବିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୃଥୁ ପତ୍ର—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ପତ୍ର)—(ବୈଦ୍ୟକ)—
Pṛuthu patra ୧ । ନାଲି ରସୁଣ—
1. A kind of red garlic.
୨ । ହସ୍ତିକନ୍ଦ (ହି. ଶ)—2. A kind of bulbous root.

ପୃଥୁ ପଲାଶିକା—ସଂ ବି.—(ବୈଦ୍ୟକ) ପାଳୁଅ ଗଛ—
Pṛuthu palāśikā The Zeodary; the Curcuma; ଶଟୀ କଚୁର Indian arrowroot.

ପୃଥୁ ପାଣି—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ପାଣି)—ଆଜାନୁଲମ୍ବିତ ବାହୁ
Pṛuthu pāṇi (ହି.ଶ.)—Having long hands extending to the knees.

ପୃଥୁ ବକ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ବକ୍ତ୍ର)—ବଡ଼ ମୁହାଁ;
Pṛuthu baktra ଯାହାର ମୁହଁ ବଡ଼—Big-faced.
(ପୃଥୁବକ୍ତ୍ରା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୃଥୁ ରୋମା—ସଂ. ବିଣ.—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ରୋମନ୍; ୧ମା. ୧ବ.—
Pṛuthu romā ୧ । ଘନ ଲୋମଯୁକ୍ତ—
(ପୃଥୁଲୋମା—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Having thick fur.
୨ । ଠାଆଁସା ବାଳୁଆ—2 Wiry-haired.
୩ । ବଡ଼ ବଡ଼ କାଣ୍ଡବିଶିଷ୍ଟ—3. Having large scales.
[ଦ୍ର—କାଣ୍ଡ ମାଛମାନଙ୍କର ଲୋମ ଅଟେ ।]
୪ । ଦୀର୍ଘ କେଶଯୁକ୍ତ—4. Having long hair.
ସଂ. ବି.—୧ । ମତ୍ସ୍ୟ; ମାଛ—1. Fish.

୨ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ମୀନ ରାଶି (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)
2. The astronomical sign, Pisces.

ପୃଥୁଳ—ସଂ. ବିଣ. (ପୃଥୁ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଳ)—୧ । ସ୍ଥୂଳ, ମୋଟା—1. Fat.
Pṛuthuḷa ୨ । ବିଶାଳ—2. Extensive; large; broad.
(ପୃଥୁଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) [ପୃଥୁଳତା(ତ୍ୱ)—ବି]

ପୃଥୁଳାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ପୃଥୁଳ+ଅକ୍ଷି)—
Pṛuthuḷāksha ବିଶାଳନେତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ—
(ପୃଥୁଲୋଚନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Having big eyes; big-eyed.

ପୃଥୁଳାକ୍ଷୀ } ସ୍ତ୍ରୀ ସଂ. ବି—ପୁରୁବଂଶୀୟ ନୃପତିବିଶେଷ—
ପୃଥୁଲୋଚନା } Name of a king of the Pūru dynasty.

ପୃଥୁ ଶେଖର—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ଶେଖର)—ଉଚ୍ଚ ଶୃଙ୍ଗ-
Pṛuthu śekhara ଯୁକ୍ତ—Having a lofty summit.
ବି.—ପର୍ବତ—Mountain

ପୃଥୁଶ୍ରବାଃ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପୃଥୁ+ଶ୍ରବସ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ବଡ଼ ବଡ଼
Pṛuthu śrabāḥ କାନଯୁକ୍ତ; ଦୀର୍ଘକର୍ଣ୍ଣ—Big-eared.
ସଂ. ବି.—୧ । ସ୍କନ୍ଦଙ୍କ ଅନୁଚରବିଶେଷ—
1. Name of an attendant of Skanda.
୨ । ଶଶବିନ୍ଦୁ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ରବିଶେଷ—
2. Name of a son of king Śaśabindu.

ପୃଥୁ ସ୍କନ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ସ୍କନ୍ଧ)—ସ୍ଥୂଳସ୍କନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ—
Pṛuthu skandha Having broad shoulders
ବି.—ଶୂକର—Swine; hog.

ପୃଥୂଦକ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀର ଦକ୍ଷିଣ ତଟସ୍ଥ ପ୍ରସିଦ୍ଧ
Pṛuthūdaka ପ୍ରାଚୀନ ତୀର୍ଥ (ଆଧୁନିକ ନାମ ପୋହୋଆ)—
[ଦ୍ର— ଏଠାରେ ରାଜା ପୃଥୁ ଆପଣାର ପିତା ବେଣଙ୍କର ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି-କ୍ରିୟା କରିଥିଲେ ଓ ୧୨ ଦିନ କାଳ ଅଭ୍ୟାଗତମାନଙ୍କୁ ଜଳ ପିଆଇ ଥିଲେ ବୋଲି ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ଲେଖାଅଛି—ହି. ଶ ।]

ପୃଥୂଦର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଥୁ+ଉଦର)—
Pṛuthūdara ୧ । ସ୍ଥୂଳୋଦର—1. Big-bellied.
(ପୃଥୂଦରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଥଳୁଳ ପେଟିଆ—2. Pot-bellied
ସଂ. ବି—ମେଣ୍ଢା; ମେଷ (ହି. ଶ)— Sheep.

ପୃଥ୍ୱୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଥୁ=ରାଜା+କନ୍ୟାର୍ଥେ ଈ)—
Pṛuthwī ୧ । ପୃଥିବୀ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
1. Pṛuthibī etc (See)
୨ । କଳାଜୀରା—2. Black cumin seed.
୩ । ହିଙ୍ଗୁପତ୍ରୀ; ବାଉଁଶ ମଞ୍ଜିଆ ଘାସ—
3. A kind of grass.
୪ । ୧୭ ଅକ୍ଷରିଆ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
4. A metre of 17 letters.
୫ । ପୁନର୍ନବା; ପୁରୁଣୀ ଶାଗ—5. The hog weed.
୬ । ମାଟି; ମୃତ୍ତିକା—6. The soil.
୭ । ବଡ଼ ଅଲେଇଚ (ହି. ଶ) —7. Cardamom.

ପୃଥ୍ୱୀକା—ସଂ. ବି. (ପୃଥ୍ୱୀ+କ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । (ବୈଦ୍ୟକ) ବଡ଼
Pṛuthwikā ଅଲେଇଚ —1. Cardamom
୨ । କଳାଜୀରା—2. Black cumin seed.
୩ । ହିଙ୍ଗୁପତ୍ରୀ ଘାସ—3. A kind of grass.

ପୃଥ୍ୱୀ ଚକ୍ରବାଳ—ସଂ. ବି—ଦିଗନ୍ତବ୍ୟାପୀ ସମଗ୍ର ଭୂଖଣ୍ଡ—
Pṛuthwī chakrabāḷa The earth encircled on all sides by the horizon.

ପୃଥ୍ୱୀ ଚକ୍ରବାଳ ପରିବୃତ ବାଲୁକେଶ ପ୍ରସରିଲେ ଏ ରସ ଗୋ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କବୋସ୍ତ ରଚିତ ପ. ଗୀତ ।

ପୃଥ୍ୱୀଧର—ସଂ. ବି. (ପୃଥ୍ୱୀ+ଧୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପର୍ବତ—
Pṛuthwīdhara Mountain.

ପୃଥ୍ୱୀ ପତି—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍, ପୃଥ୍ୱୀ+ପତି)—ରାଜା—
Pṛuthwī pati King.
(ପୃଥ୍ୱୀନାଥ, ପୃଥ୍ୱୀପାଳ, ପୃଥ୍ୱୀଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୃଥ୍ୱୀ ପୁତ୍ର – ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ)—ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ—
Pṛuthwī putra The planet Mars.

ପୃଥ୍ୱୀରାଜ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୃଥ୍ୱୀ+ରାଜନ୍)—ନରପତି—
Pṛuthwīrāja King.
ଦେ. ବି (ନାମ)—ଭାରତର ଶେଷ ସ୍ୱାଧୀନ ହିନ୍ଦୁ ରାଜା—
The last independent king of North India.
[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବିବାଦ ହେବାରୁ ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଆହ୍ୱାନକ୍ରମେ ଯବନମାନେ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରି ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଲୋପ କଲେ ।]

ପୃଦାକୁ—ସଂ. ବି—୧ । ସର୍ପ (ହି. ଶ)—1. Serpent.
Pṛudāku ୨ । ବିଛା (ହି. ଶ)—2. Scorpion.
୩ । ଚିତାବାଘ (ହି. ଶ)—3. Leopard.
୪ । ହାତୀ (ହି. ଶ)—4. Elephant.
୫ । ବୃକ୍ଷ (ହି. ଶ)—5. Tree.

ପୃଶ୍ନି—ସଂ. ବିଣ. (ସ୍ପୃଶ୍ ଧାତୁ=ସ୍ପର୍ଶ କରିବା+କର୍ମ ନ; ଯାହାକୁ
Pṛuśni ଅନାୟାସରେ ସ୍ପର୍ଶ କରାଯାଇ ପାରେ)—
୨ । ଖର୍ବଶରୀର; ବାମନ ଅପେକ୍ଷା ଈଷତ୍ ଲମ୍ବକାୟ—
1. Dwarfish; of short stature.
୨ । ଦୁର୍ବଳ—2. Weak; feeble.
୩ । ସୂକ୍ଷ୍ମ; ପତଳା—3. Thin; delicate.
୪ । ଧଳା; ଶ୍ୱେତ (ହି. ଶ)—4. White.
୫ । ଚିତ୍ରିତ; କର୍ବୁର (ହି. ଶ)—
5. Multicoloured; variegated.
୬ । ସାଧାରଣ (ହି. ଶ)—6. Ordinary.
ବି—୧ । କିରଣ—1. Ray of light.
୨ । ଦଳ; ବୋରଝାଞ୍ଜି—
2. An aquatic weed which spreads over water; Pistia Stratiotes.
୩ । ପୃଥିବୀ—3. The earth.
୪ । ସୁତପା ରାଜାଙ୍କ ମହିଷୀ (ଯେ ପର ଜନ୍ମରେ ବସୁଦେବଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେବକୀ ହୋଇଥିଲେ)—4. The queen of king

Sutapā who in a succeeding birth became Debakī, the mother of Śrīkṛushṇa.

୫ । ଛଉକା ଗାଇ (ହ. ଶ.)—
5. A cow of variegated colour,
୬ । ଅମୃତ (ହ. ଶ.)—6. Nectar.
୭ । ବେଦ (ହ. ଶ.)—7. The Bedas.
୮ । ପ୍ରାଚୀନ ଋଷିବିଶେଷ (ହ. ଶ.)—
8, Name of a sage.
୯ । (ବୈଦିକ) ଜଳ—9. Water.
୧୦ । ଘୃତ—10. Ghee.
୧୧ । ଅନ୍ନ—11, Food.

ପୃଶ୍ନି ଗର୍ଭ—(ବୈଦିକ) ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଶ୍ନି=ଜଳ, ଘୃତ, ଅନ୍ନ ଅଛି ଗର୍ଭରେ ଯାହାର)—
Pṛuśni garbha
ଭଗବାନ; ବିଷ୍ଣୁ—Bishṇu.

ପୃଶ୍ନି ବେ ଅର୍ଥ ଜଳ ଘିଅ ଅନ୍ନ
ବେଦେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତି ହେ ଜାଣ ଅଛନୁନ୍ନ
ଏମାନେ ତ ମୋହର ଗର୍ଭରେ ଅଛନ୍ତି
ତେଣୁ ପୃଶ୍ନି ଗର୍ଭ ବୋଲ ମୋତେ କହନ୍ତି ।
କୃଷ୍ଣସଂହ. ମହାଭାରତ ଶାନ୍ତି ।

ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି. (ପୃଶ୍ନି=ବୋରଝାଞ୍ଜିଦଳ+ପର୍ଣ୍ଣ=ପତ୍ର+ଇନ୍)—
Pṛuśni parṇṇī
ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—ପୃଥକପର୍ଣ୍ଣୀ, ଚତୁଷ୍ପର୍ଣ୍ଣୀ, ମେଖଳା, ଅର୍ଦ୍ଧବିଲ୍ଲିକା, କ୍ରୋଷ୍ଟୁବିନ୍ନା, ସିଂହପୁଚ୍ଛୀ, ଧମନୀ, କଳଶୀ, ଧାବନୀ, ଗୁହ୍ୟା, ସିଂହଲାଙ୍ଗୁଳୀ, ଚକ୍ରପର୍ଣ୍ଣୀ, ପିଷ୍ଟପର୍ଣ୍ଣୀ, ତନ୍ୱୀ, ଲାଙ୍ଗୁଳୀ, କ୍ରୋଷ୍ଟୁକ ପୁଚ୍ଛିକା, ଚକ୍ରକୁଲ୍ୟା, ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ, କଳଶୀ, କ୍ରୋଷ୍ଟୁକ ମେଖଳା, ତନ୍ୱୀ, ଶୃଗାଲବୃନ୍ତା, ବିଷ୍ଣୁପର୍ଣ୍ଣୀ, ଘଣ୍ଟିଳା, ବ୍ୟାଘ୍ରୁକମେଖଳା, କଙ୍କଶତ୍ରୁ, ଦୀର୍ଘା, ଶୃଗାଲବୃନ୍ତା, ତ୍ରିପର୍ଣ୍ଣୀ, କଦଳା, ଦୀର୍ଘପତ୍ରା, ଅଜଗୁହ୍ୟା, ଚକ୍ରପର୍ଣ୍ଣିକା ସିଂହପୁଚ୍ଛୀ, କଳଶୀ, କ୍ରୋଷ୍ଟୁପୁଚ୍ଛୀ, ଶୀର୍ଣ୍ଣମାଳା, ମହାଗୁହ୍ୟା, ଶୃଗାଲବିନ୍ନା, ଲାଙ୍ଗୁଳିକା, ବୃହତ୍ପର୍ଣ୍ଣୀ, ପୃଷ୍ଟପର୍ଣ୍ଣୀ, ଅର୍ଦ୍ଧପର୍ଣ୍ଣୀ ଚାକୁଳେ, ଜଳନିମ, ଶ୍ୱେତଚମ୍ପି **ପୀଠବନ, ପିଠୌନୀ, ଅଧବିରନୀ, ଡାବଡ଼ା, ଦୌଲା** ମ. ସେବରୁ, ପୀଠବନ

[ଦ୍ର—ଏହା ଶିମ୍ବାଦି ବର୍ଗର ଲତାଣିଆ ଗୁଳ୍ମ । ପତ୍ର ଗୋଟିକିଆ ଓ ଭିନ ଗୋଟିଆ ଥାଏ । ପତ୍ର ପ୍ରାୟ ଗୋଲ ଓ ଲୋମଶ । ଫୁଲ ଅନେକ ଓ ଧଳା ଓ ଆରକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ । ଛୁଇଁରେ ୨ଟି ପତ୍ର । ଛୁଇଁ ମଝିରୁ ଭାଙ୍ଗିଯାଇ ଦୁଇଟି ଯାକ ପତ୍ର ଲାଗିଥାଏ । ଗଛ ଲଟେଇ କରି ଯିବା ସମୟରେ ଗଣ୍ଠିମାନଙ୍କରୁ ଚେର ବାହାରେ । ଏହାର ପତ୍ର ଦଳ ବା ବୋରଝାଞ୍ଜିର ପତ୍ର ପରି । ଏହା ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ତ୍ରିଦୋଷନାଶକ । ଏହାକୁ ଦେହରେ ବାନ୍ଧିଲେ ପାଳଜର ଭଲ ହୁଏ । ବୈଦ୍ୟକ ମତରେ ଏହା ଶୁକ୍ରବର୍ଦ୍ଧକ, ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ, ମଧୁରରସ ଓ ସାରକ; ଦାହ, ଜ୍ୱର, ଶ୍ୱାସ, ରକ୍ତାତିସାର, ତୃଷ୍ଣା ଓ ବମନନିବାରକ । ଏ ଲତା ପଶ୍ଚିମ ଭାରତରେ ଓ ବଙ୍ଗଦେଶରେ ଜନ୍ମେ, କିନ୍ତୁ ତେ. କୋଲାକୁପୋନ୍ନା ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଶୁ. ପୃଷ୍ଟପର୍ଣ୍ଣୀ

ପୃଶ୍ନୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଶ୍ନ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—ପୃଶ୍ନି; ବୋରପର୍ଣ୍ଣୀ; ଦଳ; ବୋରଝାଞ୍ଜି—An aquatic weed which spreads over water; Pistia Stratiotes.
Pṛuśnī

ପୃଷ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ସେଚନ କରିବା—
Pṛush (root) 1. To sprinkle.
୨ । କ୍ଲାନ୍ତ ହେବା—2, To become tired.
୩ । ଆଘାତ କରିବା—3. To hurt; to strike.
୪ । ଦେବା—4. To give.

ପୃଷତ୍—ସଂ. ବି. (ପୃଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ ଅତ୍)—୧ । ତରଳ ବା ଦ୍ରବପଦାର୍ଥର ଟୋପା—1. Drop of a liquid.
Pṛushat
୨ । ମଣ୍ଡଳାକାର ଦାଗ—2. Spot; circular mark.
୩ । ମଣ୍ଡଳାକାର ଚିହ୍ନ; ଚିହ୍ନର ଟୋପା—3. A tip of painting put on the body.
୪ । ଶ୍ୱେତ ବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ହରିଣ; ବାନ୍ଧୁଟିଆ; ରଙ୍କୁମୃଗ—
4. White-spotted deer; the Aris; the hog deer.
ବିଣ—ସିଞ୍ଚିତ—Sprinkled.

ପୃଷତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୃଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ ଅତ)—୧ । ଜଳାଦିର ବିନ୍ଦୁ—
Pṛushata 1. Drop of liquid.
୨ । ବାନ୍ଧୁଟିଆ; ଶ୍ୱେତ ବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ମୃଗ; ଚିତ୍ରମୃଗ—
2. The white-spotted deer
୩ । ଭରଦ୍ୱାଜ ମୁନିଙ୍କ ପୁତ୍ର—
3. The son of sage Bharadwāja.
୪ । ଦ୍ରୁପଦ ରାଜାଙ୍କ ପିତା—
4. The father of king Drupada.
୫ । ସର୍ପବିଶେଷ (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
5. A kind of snake.
୬ । ରୋହିମାଛ (ହ. ଶ)—6. Rohi fish.

ପୃଷତାମ୍ପତି—ସଂ. ବି. (ପୃଷତାଂ=ହରିଣମାନଙ୍କର+ପତି=ପ୍ରଭୁ)—
Pṛushatāmpati
ମୃଗବାହନ; ଅନିଳ; ବାୟୁ—
The wind God; air.

ପୃଷତାଶ୍ୱ—ସଂ. ବି. (ପୃଷତ=ମୃଗମାନେ ଅଶ୍ୱ+ଅଶ୍ୱ=ବାହନ ଯାହାଙ୍କର) —ପୃଷତାମ୍ପତି (ଦେଖ)
Pṛushatāśwa
(ପୃଷଦଶ୍ୱ; ପୃଷଦଂଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) Pṛushatāmpati (See)

ପୃଷତୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଷତ୍+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—୧ । ଶ୍ୱେତବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତା ମୃଗୀ; ହରିଣୀ—1. The female spotted deer.
Pṛushatī
୨ । ଅଞ୍ଜନ ଶଳାକା; ଆଖିରେ କଜଳ ଲଗାଇବା କାଠି—
2. A pencil for applying collyrium to the eyes.

ପୃଷତ୍କ—ସଂ. ବି (ପୃଷ ଧାତୁ=ଆଘାତ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.ଅକ)—ବାଣ (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—Arrow.
Pṛushatka

ପୃଷଦାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି (ପୃଷତ୍+ଆଜ୍ୟ)—ଦଧି ମିଶ୍ରିତ ଘୃତ (ହ. ଶ)—
Pṛushadājya
'Ghee mixed with curd.

ପୃଷନ୍ତି—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଷତ୍+ଅନ୍ତି)—ବିନ୍ଦୁ; କଣା—
Prushanti Drop.

ପୃଷାକରା—ସଂ. ବ—ବଟକରା (ହ. ଶ.)—
Prushākarā Standard bits used for weighing.

ପୃଷାର୍ଥ—ଗ୍ରା. ବ. (ସଂ. ପୁରୁଷାର୍ଥ)—ଗୌରବ; ପୌରୁଷ; ବାହାଦୁରୀ;
Prushārtha ପ୍ରଶଂସା—Credit; praise.
(ପୁଷାର୍ଥ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୃଷୋଦର—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଷତ୍+ଉଦର; ନିଯାଉନସିବ)—
Prushodara ଯାହାର ପେଟରେ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଚିହ୍ନ ଥାଏ—
Having the belly marked with spots.
[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣରେ ନିଯାଉନସିବ ପଦର ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ 'ପୃଷୋଦର' ଲେଖା ଯାଇଅଛି ।]
ସଂ. ବ—ବାୟୁ (ହ. ଶ)—Wind.

ପୃଷୋଦ୍ୟାନ—ସଂ. ବ. (ପୃଷତ=ସିଞ୍ଚିତ+ଉଦ୍ୟାନ; ନିଯାଉନସିବ;
Prushodyāna ଯହିଁରେ ଜଳ ସେଚନ କରି ଗଛ ବଢ଼ାଯାଏ)—
ଛୋଟ ବଗିଚା—A small garden.

ପୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ=ପଚାରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Prushṭa ଜିଜ୍ଞାସିତ—Asked; questioned.
(ପୃଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ବ. (+ଭାବ. ତ)—ଜିଜ୍ଞାସା—
Questioning; interrogation.
ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ସ୍ପଷ୍ଟ)—ସ୍ପଷ୍ଟ—
Clear; unambiguous.
ବ. (ସଂ. ପୃଷ୍ଠର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପୃଷ୍ଠ (ଦେଖ)
Prushṭha (See).

ପୃଷ୍ଟା—ଗ୍ରା. ବ. (ସଂ. ପୃଷ୍ଠାର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପୃଷ୍ଠା (ଦେଖ)
Prushṭā Prushṭhā (See)

ପୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବ. (ସ୍ପୃଶ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. କ)—୧ । ରଶ୍ମି; କିରଣ—
Prushṭi 1. Ray of light.
୨ । ସ୍ପର୍ଶ—2. Touch.
୩ । (ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ+ଭାବ. କ) ପଚାରିବା; ଜିଜ୍ଞାସା (ହ. ଶ)—
3. Questioning.
୪ । ପଛ ଅଂଶ (ହ. ଶ)—4. Back part.
ଦେ. ବ (ସ ପୃଷ୍ଟି)—ପାଟରା ଓ ବଣିଆ ଆଦିଙ୍କ ବଂଶୋପାଧି—
Family-title of certain goldsmiths, cloth-dealers and some other Śūdras.

ପୃଷ୍ଟି ପର୍ଣ୍ଣୀ—ଗ୍ରା. ବ—ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)
Prushṭi parṇṇī Pruśniparṇṇī (See)
[ପୃଷ୍ଟିଁ ପର୍ଣ୍ଣୀ, ପୃଷ୍ଟି ପର୍ଣ୍ଣୀ, ପୃଷ୍ଟ ପର୍ଣ୍ଣୀ(ର୍ଣ୍ଣୀ), ପୃଷ୍ଟି(ଷ୍ଟି)ପର୍ଣ୍ଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପୃଷ୍ଠ—ସଂ. ବ. (ପୃଷ୍ ଧାତୁ=କ୍ଲାନ୍ତ ହେବା+ଅ)—
Prushṭha ୧ । ପିଠି—1. The back.
(ପୃଷ୍ଠକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପଛଆଡ଼—2. Back side.
୩ । ବସ୍ତୁର ଉପର ପାଖ—
3. Upper side.
୪ । ବାହାର ପାଖ—
4. Outside; outer surface.
୫ । ପର୍ବତ ଆଦିର ମଥାନ—5 Ridge.
୬ । ଛଡ଼; ଶେଷ ଭାଗ—6. The rear.
୭ । ଏକ ପାଖ; ତଳ—7. Surface.
୮ । ପତ୍ରର ପିଠି ପାଖ; ପତ୍ରର ଯେଉଁ ପାଖ ଭୂମି ଆଡ଼କୁ ଥାଏ—
8. The back of a leaf.
୯ । ଦେଉଳର ଅଂଶବିଶେଷ—
9. A part of a temple.
[ଦ୍ର—ଦେଉଳ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]
୧୦ । ପୁସ୍ତକର ପତ୍ରର ଏକ ପାଖ—
10. Page of a book.
୧୧ । ପୁସ୍ତକର ପତ୍ର (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
11. A leaf of a book.

ପୃଷ୍ଠ ଗୋପ—ସଂ. ବ. (ପୃଷ୍ଠ=ପଛ ପାଖ+ଗୁପ୍ ଧାତୁ=ଜଗିବା+
Prushṭha gopa କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପୃଷ୍ଠ ରକ୍ଷୀ (ଦେଖ)
(ପୃଷ୍ଠ ଗୋପ୍ତା—ଅନ୍ୟରୂପ) Prushṭha rakshī (See)

ପୃଷ୍ଠ ଗ୍ରନ୍ଥି—ସଂ. ବ. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୃଷ୍ଠ+ଗ୍ରନ୍ଥି)—ପିଠିର କୁଜ; ଚୁଳ—
Prushṭha granthi Hump on the back.

ପୃଷ୍ଠ ଚକ୍ଷୁଃ—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଷ୍ଠ+ଚକ୍ଷୁସ୍; ପୃଷ୍ଠ ଦେଶରେ
Prushṭha chakshuḥ ଚକ୍ଷୁ ଯାହାର)—
୧ । କର୍କଟ; କଙ୍କଡ଼ା—1. A crab.
୨ । ଭଲ୍ଲୁକ; ଭାଲୁ—2. Bear.

ପୃଷ୍ଠ ଚର—ସଂ. ବ. (ପୃଷ୍ଠ=ପଛ ଆଡ଼େ+ଚର୍ ଧାତୁ=ଯିବା+
Prushṭha chara କର୍ତ୍ତୃ. ଅ.)—୧ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଭାଗରେ ସ୍ଥିତ—
1 Situated on the back; being in the rear.
୨ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଅନୁସରଣକାରୀ; ଅନୁଗାମୀ—
2 Following; going after.

ପୃଷ୍ଠଜ—ସଂ. ବିଣ (ପୃଷ୍ଠ+ଜନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prushṭhaja ୧ । ପିଠିରେ ଜନ୍ମିବା—1. Appearing on the back.
୨ । ପରେ ଜନ୍ମିବା—2. Born after.

ପୃଷ୍ଠତଃ—ସଂ. ଅ. (ପୃଷ୍ଠ+୫ମୀ ଓ ୭ମୀ ବିଭକ୍ତିରେ ତସ୍)—
Prushṭhataḥ ୧ । ପଛ ଆଡ଼େ; ପଶ୍ଚାତ୍ ଭାଗରେ—
(ଅଗ୍ରତଃ—ବିପରୀତ) 1. Behind the back; behind; on the back of.
୨ । ପଛ ଆଡ଼ରୁ—2. From behind.
୩ । ପିଠି ଆଡ଼ରେ—3. On the back side.

ପୃଷ୍ଠ ଦଣ୍ଡ—ସଂ. ବ. (ମ. ପ. ତତ୍; ପୃଷ୍ଠରେ ଅବସ୍ଥିତ ଦଣ୍ଡ)—
Prushṭha daṇḍa ୧ । ମେରୁ ହାଡ଼—1. The spine; backbone.
୨ । ବେଏଁଶିରା—2. Spinal cord.

ପୃଷ୍ଠ ଦୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଷ୍ଠ+ଦୃଷ୍ଟି)—ଭଲ୍ଲୁକ; ଭାଲୁ—
Prushṭha drushṭi The bear.

ବିଣ—ଯେ ପଛ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ପାରେ—
Capable of looking behind.

ପୃଷ୍ଠ ଦେଶ—ସଂ. ବି—୧ । ପିଠି—
Pṛushṭha deśa 1. The back.
୨ । ଉପର ଅଂଶ—2. The upper part.
୩ । ତଳ—3. The surface.

ପୃଷ୍ଠପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି—ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)
Pṛushṭhaparṇṇi Pṛuśniparṇṇi (See)

ପୃଷ୍ଠ ପୋଷକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ସହାୟକ—
Pṛushṭha poshaka Patronizing; supporting.
(ପୃଷ୍ଠ ପୋଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ବି—ସହାୟକ ବ୍ୟକ୍ତି—
Patron; supporter.

ପୃଷ୍ଠ ପୋଷଣ—ସଂ. ବି—୧ । ପଛଆଡ଼େ ଥାଇ ସହାୟ କରିବା—
Pṛushṭha poshaṇa 1. Supporting from behind.
୨ । ଆନୁକୂଲ୍ୟ; ସାହାଯ୍ୟ—2. Patronage; support.

ପୃଷ୍ଠ ପୋଷିତ—ସଂ. ବିଣ—ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପଛଆଡ଼ୁ ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ; ଉତ୍ସାହ-
Pṛushṭha poshita ଦ୍ୱାରା ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ—Supported
(ପୃଷ୍ଠ ପୋଷିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) from behind; patronized.

ପୃଷ୍ଠ ପ୍ରଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି. (ପଳାଇବା ବ୍ୟକ୍ତିର ପିଠି ଦେଖା ଯିବାରୁ)—
Pṛushṭha pradarśana. ୧ । ପଳାଇବା—1. Fleeing
ପୃଷ୍ଠ ଦାନ } ଅନ୍ୟରୂପ away; backsliding.
ପୃଷ୍ଠ ଭଙ୍ଗ } ୨ । ରଣରେ ଭଙ୍ଗ ଦେବା; ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମିରୁ
ପଳାୟନ; ରଣଭଙ୍ଗ—2 Fleeing away from
the battle field; precipitate flight.

ପୃଷ୍ଠ ଫଳ—ଦେ. ବି. (ଚତୁଷ୍କୋଣ ଛବି; ପୃଷ୍ଠ+ଫଳ)—
Pṛushṭha phala କ୍ଷେତ୍ରର ବର୍ଗ ଫଳ—The square mea-
sure or area of the surface.

ପୃଷ୍ଠ ବଂଶ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ ଲୋପ; ପୃଷ୍ଠ+ବଂଶ)—
Pṛushṭha baṁśa ମେରୁଦଣ୍ଡ; ପିଠି ହାଡ଼; ବେଏଁ ଶିରା ହାଡ଼—
Spine; backbone.

ପୃଷ୍ଠ ବାସ୍ତୁ—ସଂ. ବି—ଏକ ଘର ଉପରେ ଉଆର ହେବା ଘର (ହି.ଶ)—
Pṛushṭha bāstu A house built on the roof of
another house.

ପୃଷ୍ଠ ବାହ—ସଂ. ବି. (ପୃଷ୍ଠ+ବହ୍ ଧାତୁ+ଅ; ଯେ ପିଠିରେ ବୋଝ
Pṛushṭha bāha ବହେ)—୧ । ଖାଡ଼ି ବଳଦ; ଥୋଡ଼ି ବଳଦ—
ପୃଷ୍ଠ ବାହ୍(ଡ଼) } ଅନ୍ୟରୂପ 1. A pack bullock; an ox
ପୃଷ୍ଠ ବାହ୍ୟ } of burden
୨ । ଯେଉଁ ପଶୁର ପିଠିରେ ବୋଝ ବୁହାଯାଏ—
2. An animal carrying loads on the back.

ପୃଷ୍ଠ ବ୍ରଣ—ସଂ. ବି—ପଠା; ପିଠିରେ ହେବା ମାରାତ୍ମକ ବଥ—
Pṛushṭha braṇa Carbuncle.

ପୃଷ୍ଠଭାଗ—ସଂ. ବି.—୧ । ପିଠି (ହି. ଶ)—
Pṛushṭha bhāga 1. Back.
୨ । ପଛ ଆଡ଼—2. Back side; rear.

ପୃଷ୍ଠ ମର୍ମ୍ମ—ସଂ. ବି.—ସୁଶ୍ରୁତ ଅନୁସାରେ ମନୁଷ୍ୟର ପିଠିରେ ମେରୁଦଣ୍ଡର
Pṛushṭha marma ଦୁଇ ପାଖରେ ଥିବା ୧୪ ଟି ମର୍ମସ୍ଥାନ—
Fourteen vulnerable points on the back
on both sides of the human spine.
[ଦ୍ର—ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ମର୍ମ ସ୍ଥାନରେ ଆଘାତ ଲାଗିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ମରି ଯାଇ ପାରେ କିମ୍ବା ଆଜୀବନ ଅକର୍ମଣ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇ ପାରେ । (ହି. ଶ.)]

ପୃଷ୍ଠ ମାଂସାଦ—ସଂ. ବି.—(ପୃଷ୍ଠ+ମାଂସ+ଅଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pṛushṭha māṁsāda ପଶ୍ଚାତ୍ କୁତ୍ସାକାରୀ; ଚୁଗୁଲିଆ (ହି. ଶ.)-
A backbiter.

ପୃଷ୍ଠ ମାଂସାଦନ—ସଂ. ବି. (ପୃଷ୍ଠ+ମାଂସ+ଅଦ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Pṛushṭha māṁsādana ଚୁଗୁଲି (ହି. ଶ)—Backbiting.

ପୃଷ୍ଠ ରକ୍ଷକ—ସଂ. ବିଣ.—ପଛଆଡ଼େ ଥାଇ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
Pṛushṭha rakshaka Helping from the rear.
ବି.—ପୃଷ୍ଠ ଭାଗରେ ରହି ରକ୍ଷା କରିବା ସୈନିକ— Rear guard.

ପୃଷ୍ଠ ରକ୍ଷା—ସଂ. ବି.—ପଛଆଡ଼େ ରହି ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବା—
Pṛushṭha rakshā Helping an army from the
rear.
ବିଣ.—ପୃଷ୍ଠରକ୍ଷକ (ଦେଖ)
Pṛushṭha rakshaka (See)

ପୃଷ୍ଠ ରକ୍ଷୀ—ସଂ. ବି. (ପୃଷ୍ଠ+ରକ୍ଷ ଧାତୁ+ଇନ୍)- ଯେଉଁ ଯୋଦ୍ଧାମାନେ
Pṛushṭha rakshi ସୈନ୍ୟର ପିଠିଆଡ଼ ଜଗିଥାଆନ୍ତି—
The rear guard of an army.

ପୃଷ୍ଠରେ—ଦେ. ଅ.—ପଛଆଡ଼ରେ—
Pṛushṭhare On the back side.
ଦନୁ ପଳାଇ ସଂହାରାସ୍ତ୍ର ବାସବର ପୃଷ୍ଠରେ ଶରଣ ପଶିଲେ ।
ବଳରାମ ଦାସ ରାମାୟଣ ।

ପୃଷ୍ଠଶୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପୃଷ୍ଠ=ପିଠି+ଶୀ ଧାତୁ=ଶୋଇବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Pṛushṭhaśaya ଅ)— ଉତ୍ତାନଶାୟୀ; ଯେ ଚିତ୍ତ ହୋଇ ଶୁଏ--
(ପୃଷ୍ଠଶୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) Sleeping on the back.

ପୃଷ୍ଠ ଶୃଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଷ୍ଠ+ଶୃଙ୍ଗ; ଯାହାର ଶିଙ୍ଗ ପିଠିଆଡ଼କୁ
Pṛushṭha śṛuṅga ବଙ୍କେଇଁ ଥାଏ)—ବନ୍ୟ ଛାଗଳ; ବଣୁଆ
ଛେଳି— Wild goat; the ibex

ପୃଷ୍ଠ ଶୃଙ୍ଗୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୃଷ୍ଠ+ଶୃଙ୍ଗ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Pṛushṭha śṛuṅgi ୧ । ଭୀମସେନ (ହି.ଶ.)—1. Bhima-
sena.
୨ । ମେଣ୍ଢା —2 A ram.
୩ । କ୍ଲୀବ; ନପୁଂସକ—3. An eunoch.
୪ । ମହିଷ—4 Buffalo.

ପୃଷ୍ଠା—ସଂ. ବି. (ପୃଷ୍ଠ+ଆ)—୧ । ପୁସ୍ତକାଦିର ପତ୍ର—
Pṛushṭhā 1 Page or leaf of a book.
୨ । ପୀଢ଼ା—2. A wooden seat.

ପୃଷ୍ଠା ଫିସ୍—ଦେ. ବି. (କଟକିଆ) (ସଂ. ପୃଷ୍ଠା ଓ ଇଂ. ଫିସ୍)—ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀ
Pṛushṭhā phis କରାଯିବା ଦଲିଲକୁ ସରକାରୀ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀ
ପୃଷ୍ଠା ଫିସ ବହିରେ ନକଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀ ଅଫିସର

କର୍ମଗ୍ରସ୍ତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କଠାରୁ ଦଲିଲର ପୃଷ୍ଠାର ସଂଖ୍ୟାନୁସାରେ ଯେଉଁ ଫିସ୍ ବା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ ନିଅନ୍ତି—Page fee charged by the Registration officer according to the number of pages of a registered deed

(ପୃଷ୍ଠାଫୀ; ପୃଷ୍ଠାଫିସ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୃଷ୍ଠାସ୍ଥି—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୃଷ୍ଠ + ଅସ୍ଥି)—ମେରୁ ହାଡ଼—
Pṛushṭāsthi Spine.

ପୃଷ୍ଠି—ଦେ. ବି.—ପୃଷ୍ଠି (ଦେଖ)
Pṛushṭhi Pṛushṭi (See)
(ପୁରୁଷ୍ଠି, ପୁରୁଷ୍ଟି, ପୁଷ୍ଠି, ପୁଷ୍ଟି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୃଷ୍ଠୋଦୟ—ସଂ. ବି. (ଏ ରାଶିମାନଙ୍କ କଳ୍ପିତ ଆକାରମାନ ପ୍ରଥମେ ପୃଷ୍ଠ ଭାଗରୁ ଉଦିତ ହେବାରୁ)—(ଜ୍ୟୋତିଷ) ମେଷ, ବୃଷ, କର୍କଟ, ଧନୁ, ମକର ଓ ମୀନ ରାଶି ମାନ—
Pṛushṭhodaya (Astrology) The zodiacal signs of Aries, Taurus, Cancar, Sagitarius, Capricorn and Piscus.

ପୃଷ୍ଠୋପରି—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ—ପିଠି ଉପରେ—
Pṛushṭhopari On the back.

ପୃଷ୍ଠ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ—(ପୃଷ୍ଠ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଯା)—ପୃଷ୍ଠ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Pṛushṭhya Relating to the back.
ବି—୧ । ପିଠିରେ ଲଦନ ବୋହିବା ଘୋଡ଼ା—
1. A pack-horse.
୨ । ପିଠିରେ ଲଦନ ବୋହିବା ପଶୁ—
2. A pack-animal.

ପୃଷ୍ଣି—ସଂ. ବି.—୧ । ପୃଶ୍ନି (ଦେଖ)
Pṛushṇi 1. Pṛuśni (See)
୨ । (ପୃଷ ଧାତୁ + ନି) ଗୋଇଠି; ପାର୍ଷ୍ଣି—2. The heel.
୩ । କିରଣ; ରଶ୍ମି—3. Ray of light.

ପୃଷ୍ଣିପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି.—ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)
Pṛushṇi parṇṇī Pṛuśni parṇṇī (See)

ପୃ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପାଳନ କରିବା—
Pṛru (root) 1. To nourish.
୨ । ରକ୍ଷା କରିବା—2. To protect.
୩ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—3. To fill up.

ପେ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଦରମା; ଭୃତ୍ୟର ମାସିକ ପାରିଶ୍ରମିକ—
Pe ପେ ପେ Pay; salary.

ପେ ଅର୍ଡର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କୌଣସି ଲୋକକୁ ଟଙ୍କା ଦେବା-ପାଇଁ ସରକାରୀ ବା ବ୍ୟାବହାରିକ ଆଦେଶ—
Pe ardar
ପେ ଅର୍ଡର; ପେ ଅର୍ଡର Pay order; an official or business order for payment of money to a specified person.

ପେଇ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଯାହାକୁ ଟଙ୍କା ଦିଆଯାଏ—
Pei Payee.
ଦେ. ବି. (ସଂ. ପା ଧାତୁ)—ପେହି (ଦେଖ)—Pehi (See)

ପେଇଁ—ଗ୍ରା. ଅ—ପାଇଁ; ନିମନ୍ତେ—
Peiñ जन्ये वास्ते For; on account of.

ପେଇବା—ଦେ କ୍ରି. (ପିଇବାର ଣିଜନ୍ତରୂପ)—ପିଆଇବା (ଦେଖ)
Peibā (ପ୍ୟାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) Piāibā (See)

ପେଉଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି—ପେଡୁଡ଼ି (ଦେଖ)
Peurḍi Pedurḍi (See)

ପେଏଁକାଳ—ଦେ. ବି. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—ହାତୀର ରଡ଼ି ବା ଶବ୍ଦ—
Pe-eñkāla The braying of an elephant.

ପେଏଁକାଳ, ପେଙ୍କାଳ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପଥର ଗଡ଼ିଯିବା ପରି ଉଚ୍ଚେ ଗଡ଼
ଗଡ଼ିଲେ ଅହର୍ନିଶି ପେଏଁକାଳ ରଡ଼ି ।
କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର, ମହାଭାରତ- ବନପର୍ବ ।

ପେଏଁକାଳି—ଦେ. ବି. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ; ଏହାକୁ ଫୁଙ୍କିଲେ ପେଁପେଁ ଶବ୍ଦ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବାରୁ)—୧ । ମନ୍ତୁରୀ; ତୁରୀ; କାହାଳୀ—
Pe-eñkāli

ପେଁକାଳ, ପେଏଁକାଳ, ପେଙ୍କାଳ } ଅନ୍ୟରୂପ

1. A pipe; a small clarion; cone-shaped musical pipe
୨ । ପିଲାମାନେ ବଜାଇ ଖେଳିବା ବାଦ୍ୟ ବାଁଶୁରୀ; ତୁରହୀ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—2. A kind of trumpet or pipe used by children.

[ଦ୍ର—ସାଧାରଣତଃ ନଡ଼ିଆ ବା ତାଳପତ୍ରର ଗୋଟିଏ ଫାଳକୁ କୁଣ୍ଡଳୀ କରି ଗୁଡ଼ାଇ ଏହା ତିଆରି କରାଯାଏ ।]

୩ । ଆମ୍ବର ଗଜୁରିଥିବା ଟାକୁଆ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଦୁଇଫାଳିଆ କୋଇଲିର ଗୋଟିଏ ଫାଳକୁ ଚେରଣ୍ଟ କରି ଘଷି ଶିଶୁମାନେ କରିବା ମନ୍ତୁରୀ (ହ. ଶ)—3. A whistle made by children by whetting one side of the kernel of a sprouting mango-stone.

ହାତୀ ନେ ! ଘୋଡ଼ା ନେ ! ମୋ ପେଏଁକାଳ ବଜେଇ ଦେ !
ଖପଖଲେ ବାହାର ଯା ! ବେଙ୍ଗଖଲେ ଝଡ଼ର ଝଡ଼ର ହୁଇଥା ।
ଚିଶ୍ରୀଗୀତ ।

୪ । ହାତୀଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ରଡ଼ି (ଏହା ପେଁପେଁ ଶବ୍ଦ ଥିବାରୁ)—
4. The braying sound made by an elephant.

ପେଏଁକାଳିଆ—ଦେ. ବି—୧ । ଧାନଗଛର ରୋଗବିଶେଷ—
Pe-eñkāliā 1. A kind of disease affecting paddy plants.

ପେଙ୍କାଳିଆ, ପେଏଁକାଳିଆ } ଅନ୍ୟରୂପ

[ଦ୍ର—ଶାରଦଧାନ ଗଛରୁ କେଣ୍ଡା ବାହାରିବା ଦୁଇରୁ ଭାଦ୍ରବମାସରେ ଖରା ଖରା ହୋଇ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ମାଇଲେ ଧାନଗଛର ଗର୍ଭରୁ କାହାଳ ପରି ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବ ଶଣା ବା କଡ଼ା ବାହାରେ ଓ ତହିଁରେ ଧାନ ଫଳେ ନାହିଁ ।]

୨ । ପେଏଁକାଳ ବଜାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି—
2. A person who blows a pipe.
୩ । ପେଏଁକାଳ (ଦେଖ)—3. Pe-eñkāla (See)

ପେଏଁ କାଳିଆ ମାରିବା—ଦେ. ବି—ପେଏଁ କାଳିଆ ୧ (ଦେଖ)
Pe-eñ kāliā māribā Pe-eñ kāliā 1 (See)

ପେଏଁକାଳିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ହାତୀ) ବୋବେଇବା ବା ଗର୍ଜନ କରିବା-
Pe-eñkālibā To bray (said of an elephant).
(ପେଏଁକାଳିବା, ପେଙ୍କାଳିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଁ—ଦେ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ) ଅ—ଭୁଷ୍ଟ ଭେରି ଆଦିର ଧ୍ୱନି—
Peñ ପାଁ ପେଁ The sound of a musical pipe.
(ପେଁ ପାଁ, ପେଁ ପେଁ, ପେଁଏଁ ପେଁଏଁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଁପେଁୟା(ୟାଁ)ବେତ—ଦେ. ବି—ଖୁବ୍ ସରୁ ବେତ—
Peñpeñyā(yāñ) beta A very slender ratan.
(ପେଏଁପେଏଁ ବେତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେକମ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ସଂ. ପକ୍ଷମ୍)—ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ—
Pekama (ପେଖମ— ଅନ୍ୟରୂପ) Peacock tail.

ପେକିଂ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାକିଙ୍ଗ୍)—
Pekim (etc) ପାକିଙ୍ଗ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ
(ପେକିଙ୍ଗ୍— ଅନ୍ୟରୂପ) Paking etc (See)

ପେକିନ୍—ଦେ. ବି—(ନାମ) ଚୀନଦେଶର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମରେ ଥିବା
Pekin ନଗର— The town of Peking in China.
(ପିକିନ୍, ପେକିଙ୍ଗ୍, ପିକିଙ୍ଗ୍— ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେକ୍ଷିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ଉପେକ୍ଷା)—ତ୍ୟାଗ କରିବା—
Pekshibā To abandon; to give up,

ମୋର ଜୀବନ ବହୁ ଦୁଃଖୀ
ସ୍ନାନ ଭୋଜନ ଦୂରେ ପେକ୍ଷି । କଳ୍ପଲାଥ. ଭଗବତ ।

ପେଖନା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରେଙ୍ଖଣ)—୧ । ଛଳନା; ବାହାନା; ଭାନ—
Pekhanā 1, Pretence; deceit; feigning; excuse.
ଭାନ "ମୁଁ" ଭାବେ କଣ୍ଠେ ଅମର ଚତୁରଣା
बहाना ଦେଖାଇଛ ଭବେ ଅସଙ୍ଖ୍ୟ ପେଖନା । ରାଧାନାଥ. ଦରବାର ।

ପେଖନ୍ତ
ପେଖାନା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପେଖିଣ୍ଡ
ପେଖିନ

୨ । କପଟ ବ୍ୟବହାର—2, Hypocricy.
୩ । ଛଇ; ଥଟ୍ଟା—3. Joking; jest.
୪ । ଦୁଷ୍ଟାମୀ—4. Wickedness.

ପେଖନା କାଢ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଛଟା ଗାଳିବା—
Pekhanā kārdhibā 1, To pretend; to feign.

ପେଖନା ଖେଳିବା
ପେଖନା ଦେଖା(ଖେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପେଖନା ବାହାର କରିବା
ପେଖନା କରିବା

୨ । ଛଇ ବାହାର କରିବା—
2, To exhibit queer ways,
୩ । ଥଟ୍ଟା ଖେଳିବା—
3, To play jokes.

ଭାନକରା **बहानाकरा**

ପେଗ୍— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । କାଠର ପିନ୍; ଖିଲ—
Peg 1. A wooden pin.
ପେଗ ୨ । ମଦ ପିଇବା ପିଆଲା—
पेग 2 A peg of wine.

ପେଗମ୍ବର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପୟଗମ୍ବର)—ପୟଗମ୍ବର (ଦେଖ)
Pegambar Payagambara (See)

ପେଗୁ—ଦେ. ବି (ନାମ)—୧ । ବ୍ରହ୍ମଦେଶର ବିଭାଗ ଓ ସହର—
Pegu 1. The division and town Pegu in Lower
ପେଗୁ Burma.
पयगु [ଦ୍ର—ଏହି ନଗର ରେଙ୍ଗୁନର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମରେ ଓ
(ପୟଗୁ— ଅନ୍ୟରୂପ) ସିତ୍ତାଙ୍ଗ ନଦୀ କୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ।]
୨ । ବ୍ରହ୍ମଦେଶୀୟ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଘୋଡ଼ା ବା ଛଟ୍ଟୁ—
2. A Pegu pony; Burmese pony.

ପେଙ୍ଗ—ଦେ. ବି—କରଷଣା; ବନ୍ୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—
Peṅga Celastrus Paniculata (tree).
करषणा **मालकङ्गनी**

ପେଙ୍ଗା—ଦେ. ବିଣ—(ସଂ. ପଙ୍ଗୁ)—୧ । ଖ୍ରେଟା; ଲେଙ୍ଗଡ଼ା—
Peṅgā 1. Cripple; lame.

ପେଙ୍ଗେଇ } ସ୍ତ୍ରୀ
ପେଙ୍ଗୀ

୨ । ଖ୍ରେଟେଇ କରି ଚାଲୁଥିବା—
2. Limping; halt.

ବି—୧ । ଖ୍ରେଟେଇ କରି ଚାଲିବା— 1. Limping.
୨ । ଦୋଳି ଖେଳିବା ବେଳେ ନିଜର ବାହୁ ଓ ଗୋଡ଼ର ବଳ ଦ୍ୱାରା ଦୋଳିକୁ ଏକ ପାଖରୁ ଅନ୍ୟପାଖକୁ ଚଳାଇବା କର୍ମ—
2. The act of giving a push to a swing with one's own arms and legs.
पेङ्ग ପେଙ୍ଗା

ପେଙ୍ଗା(ଙ୍ଗେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପଙ୍ଗୁ ଲ=ଖ୍ରେଟା; (Beams)—
Peṅgā(ṅge)ibā ଖ୍ରେଟେଇବା; ଖ୍ରେଟେଇ କରି ଚାଲିବା—
ଲେଙ୍ଗଡ଼ାନ To walk in a halting or limping manner;
लङ्गड़ाना to limp).

ପେଙ୍ଗାଣ—ଦେ. କ୍ରି.— ଛଳନା; ଠକାମି—
Peṅgaṇa Feigning.

ପେଙ୍ଗା ପେଙ୍ଗି—ଦେ. ବି—ପେଙ୍ଗେଇ କରି ଚାଲିବା ଗତି—
Peṅgā peṅgi Limping gait.

ପେଙ୍ଗା ମାରିବା—ଦେ. ବି—ଗୋଡ଼ ଓ ବାହୁଦ୍ୱାରା ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି
Peṅgā māribā ନିଜେ ଦୋଳି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବା—
फेंगमारना To apply force to a swing with one's
ପେଙ୍ଗାମାରା own legs or arms so as to cause the swing to move to and fro.

ପେଙ୍ଗୁ—ଦେ. ବି—ବନ୍ୟଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—
Peṅgu A kind of wild plant.
[ଦ୍ର—ଏହାର ଫୁଲ ସରୁ ଓ ଧଳା ଏବଂ କୋଳି ପେଣ୍ଟା ପେଣ୍ଟା; ଏହି ଫଳକୁ ଦୁଇ ମୁହଁ ମେଲା ବାଉଁଶ ନଳରେ ପୂରାଇ ଖଣ୍ଡିଏ କାଠରେ ପଛଆଡ଼ୁ କେଞ୍ଚି ଦେଲେ ଶବ୍ଦ କରି ଫୁଟେ । ପିଲାମାନେ ଏଥିରେ ଖେଳନ୍ତି ।]

ପେଙ୍ଗୁ ନଳି—ଦେ. ବି—ଶିଶୁମାନେ କ୍ରୀଡ଼ାର୍ଥ ପେଙ୍ଗୁ କୋଳି ପୂରାଇ
Peṅgu naḷi ପୁଟାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଦୁଇମୁହଁ ମେଲା ବାଉଁଶ
ନଳ—A bamboo tube open at both ends with which children play by putting a Peṅgu berry in it and ramming the berry with a slender rod.

ପେଚ୍(ଞ୍ଚ) ପାଚ୍(ଞ୍ଚ)— ଦେ. ବି—(ଫା. ପେଚ୍+ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକାରୀ ଅନର୍ଥକ
Pech(ñch) pāch(ñch) ସହଚର)—୧ । କଳ କବଜା—
ପେଁଚ ପ୍ୟାଁଚ **पेंचपाँच** 1. Intricacies.
୨ । ମଲ୍ଲଦ୍ୱାରା ପ୍ରଯୁକ୍ତ କୌଶଳ—2. A tactful movement of the limbs of an athlete.
୩ । କୁଟ ନୀତି ପ୍ରୟୋଗ— 3. The application of a crooked policy or tactics.
୪ । କୌଶଳ—4. Trick.

୫ । କୂଟ ନୀତି—5. Policy; tactics.

୬ । ଗୋଲକ ଧନ୍ଦା; ବିଷମ ସମସ୍ୟା—

6. Maze; dilemma.

୭ । ଗୃହଛିଦ୍ର; ବଂଶର ଗୁପ୍ତ ଦୋଷ—

7. The secrets of a family; family-scandal.

ପେଚ(ଞ୍ଚ)—ବୈଦେ· ବି—(ଫା. ପେଚ୍=କୁଣ୍ଡଳୀକୃତ ମୋଡ଼; ଭୁଲ.ସଂ. Pecha (ñcha) ପୃଚ୍ ଧାତୁ)—୧ । ଯେଉଁ ଲୁହା କଣ୍ଟାର ଅଗପାଖ ପ୍ୟାଚ, ପେଁଚ ମୋଡ଼ ମୋଡ଼ ହୋଇଥାଏ ଓ ଯାହାକୁ କାଠ ମଧ୍ୟରେ **ପେଚ, ପେଁଚ** ଘୂରାଇ କରି ପୂରାଯାଏ; ଇସ୍ତ୍ରୁ; ପେଚକଣ୍ଟା; ଭଣ୍ଡିଆ;ସ୍ତ୍ରୁ—

1. Screw.

୨ । ଚକ୍ରାକାରରେ ମୋଡ଼ ମୋଡ଼ ହୋଇଥିବା ଦଉଡ଼ି; କୁଣ୍ଡଳୀକୃତ ରଜ୍ଜୁ—2. Spiral rope; coil.

୩ । ଦଉଡ଼ିକୁ ଗୁଡ଼ାଇବାର ଥର ବା ମୋଡ଼ା—

3. A coil of a rope; a twist of a rope.

୪ । କୂଟ କୌଶଳ; ଗୁଢ଼ ଉପାୟ; ଜଟିଳ କୌଶଳ—

4. A deep-laid scheme; a plot; secret or covert plan.

୫ । ଗୋଲକ ଧନ୍ଦା; ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଅବସ୍ଥା; ଗୋଳମାଳିଆ କଥା; ଧନ୍ଦକା; ବିଷମ ସମସ୍ୟା— 5. Intricacy; a critical predicament; maze; dilemma; a fix; perplexity.

୬ । ବିପଦ; ଦାଉ; ଦୁଃଖ; କ୍ଲେଶ; ସଙ୍କଟ; ଘୋର ବିପଦ—

6. Trouble; botheration; inextricable danger.

୭ । କପଟାଚରଣ—7. Hypocricy.

୮ । ଶୁଲବାଜୀ; ଫନ୍ଦବାଜୀ—

8. Policy; trick; tactics.

୯ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀକୁ ତଳେ ପକାଇ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ମଲ୍ଲର ହସ୍ତପଦାଦିର କୌଶଳଯୁକ୍ତ ଚାଳନ—2. A clever trick or turn performed by an athlete to bring down his opponent.

୧୦ । ପେଚ ପରି ମୋଡ଼ମୋଡ଼ିକିଆ ଗତି—

10. Spiral motion.

୧୧ । ଆବର୍ତ୍ତ; ଭଣ୍ଡିଆ—

11. Eddy; whirlpool.

୧୨ । ପେଚ ଘୂରିବାର ଆବର୍ତ୍ତ ବା ଥର—

12. One round of a screw.

୧୩ । ମୋଡ଼ମୋଡ଼ ହୋଇଥିବା ଘଣ୍ଟାର କୁଣ୍ଡଳୀକୃତ ପାତିଆ—

13. The spring of a clock.

୧୪ । ଶିରପେଚ; ଟୋପି ବା ପଗଡ଼ିର ସାମନା ପାଖରେ ଖୋସାଯିବା ଏକପ୍ରକାର ଅଳଙ୍କାର—14. A kind of tuft set with gems put on the front side of a cap or turban.

ପେଚକ—ସଂ. ବି. (ପିଚ୍ ଧାତୁ=ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା, ଗାଇବା+ଅକ)—

Pechaka ୧ । (ପୁ) ପେଚା (ଦେଖ)

(ପେଚକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Pechā (See)

୨ । ହସ୍ତୀର ପୁଚ୍ଛର ମୂଳ ବା ଅଗ୍ର—2. The root or tip of an elephant's tail.

୩ । ଗୁହ୍ୟଦେଶାଚ୍ଛାଦକ ମାଂସ ପିଣ୍ଡ; ପଦ୍ମ—

3. A lump of flesh covering the mouth of the anus.

୪ । ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ; ପଲଙ୍କ—4, Bedstead; sofa.

୫ । ମେଘ—5. Cloud.

୬ । ଉକୁଣି—6. Louse.

ପେଚ(ଞ୍ଚ) କଣ୍ଟା—ଦେ.ବି—ଅଗ ପାଖ ମୋଡ଼ ମୋଡ଼ ହୋଇଥିବା ଲୁହା

Pecha(ñcha) kanṭā କଣ୍ଟା; ଇସ୍ତ୍ରୁ; ଇସ୍ତ୍ରୁପ୍;ସ୍ତ୍ରୁ—A screw.

ପେଁଚ କାଁଟା **पेच**

ପେଚକ ଧ୍ୱନି—ସଂ. ବି· (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ; ପେଚକ+ଧ୍ୱନି)—

Pechaka dhwani ପେଚାର ହୁଁ ହୁଁ ରବ; ପେଚାର ରବ—

(ପେଚକ ରବ—ଅନ୍ୟରୂପ) The screech of an owl.

ପେଚ(ଞ୍ଚ) କଷ୍—ଦେ.ବି. (ଫା)—୧ । ଯେଉଁ ହତ୍ତଆରକୁ ପେଚକଣ୍ଟାର

Pecha(ñcha) kash ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ସରୁ ଘରା ଗାର ମଧ୍ୟରେ

ପେଁଚକସ ପୂରାଇ ପେଚ କଣ୍ଟାକୁ ଆଣ୍ଟିବାକୁ ବା କାଢ଼ିବାକୁ

पेचकश ହୁଏ—1. A screw-driver.

ପେଚ(ଞ୍ଚ) କଷିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପେଚ କଣ୍ଟାକୁ ବୁଲାଇ କ୍ରମଶଃ

Pecha(ñcha) kashibā ଛିଦ୍ର ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରାଇବା—

ପେଚ(ଞ୍ଚ) ଅଣ୍ଟା(ଣ୍ଟେ)ଇବା } ପେଚ(ଞ୍ଚ) ଆଣ୍ଟିବା } ପେଚ(ଞ୍ଚ) ବସା(ସେ)ଇବା } ପେଚ(ଞ୍ଚ) ମୋଡ଼ିବା } ଅନ୍ୟରୂପ To drive a screw into a hole.

ପେଁଚ ଆଁଟା **पेच कसना** ୨ । ଘଣ୍ଟାର ସ୍ପ୍ରିଙ୍ଗକୁ ଗୁଡ଼ାଇବାପାଇଁ ଘଣ୍ଟାରେ ଚାବି ଦେବା—

2. To wind up the spring of a clock or watch.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଚାତୁରୀ ବା କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ମନୁଷ୍ୟକୁ ବଶ କରିବା—3. (figurative) To bring a person under control by tactics.

ପେଚକା—ଦେ. ବିଣ.—୧ । ସଂ. (ପେଚକ ଶବ୍ଦରୁ) ପେଚା ପରି—

Pechakā 1, Owlish; owl-like.

(ପେଚକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । (ସଂ. ଚପିଟ) ଚେପା; ଚେପଟା; ଚଟକା—

2 Flat; flattened.

୩ । ହାତ ଗୋଡ଼ ସାଙ୍କ ଯୁକ୍ତ ମାଂସ ପିଣ୍ଡୁଳା ପରି ହୋଇ ପେଚା ପରି ବସିଥିବା—2. Sitting by contracting or bringing together one's limbs like a lump of flesh (as an owl).

ପେଚ କାଟିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ସାଧା କଣ୍ଟାରେ ଘରା

Pecha kāṭibā କରି ତାକୁ ପେଚରେ ପରିଣତ କରିବା—

ପେଁଚକାଟା **पेचकाटना** To turn a nail into a screw.

ପେଚ(ଞ୍ଚ) କାଢ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପେଚକଷ୍ ଦ୍ୱାରା ପେଚ କଣ୍ଟାକୁ ଛିଦ୍ର

Pecha(ñcha) kārdhibā ଭିତରୁ ଉପରକୁ ଆଣିବା—

ପେଁଚ ଖୁଲା **पेच खोलना** To unscrew.

[ପେଚ(ଞ୍ଚ) ଢୁଗାଳିବା, ପେଚ(ଞ୍ଚ) ଖୋଲିବା, ପେଚ(ଞ୍ଚ) ଢୁଗୁଳା(ଳେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପେଚକା ମୁହଁ—ଦେ. ବ—ପେଚ୍ ପର ଚେପଟା ଓ ଚକା ଅସୁନ୍ଦର ମୁହଁ—
Pechakā muhañ Flat and round owl-like face.
(ପେଚ୍ ମୁହଁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଚକା ମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ. ସୁଂ—୧ । ଚପଟା ମୁହଁ ଯୁକ୍ତ; ପେଚ୍ ପର
Pechakā muhāñ ଚେପଟା ମୁଖ ଯୁକ୍ତ—1. Owl-faced;
(ପେଚ୍ ମୁହାଁ—ଅନ୍ୟରୂପ) with face like an owl; flat-
ପେଚକା ମୁହାଁ, ପେଚ୍‌ମୁହାଁ } ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ faced.
ପେଚକା ମୁହାଁ, ପେଚୀମୁହାଁ } ୨ । ଫୁଚକା ମୁହାଁ;
ଚେପଟା ମୁଖୋ ଫୁଲୁକାମୁହାଁ—2. Having a puffed up or
चपटा मुहँ वाला bloated face.

ପେଚକୀ—ସଂ. ବି. ସୁଂ. (ପେଚକ+ଇନ୍)—
Pechakī ହସ୍ତୀ—Elephant.
(ପେଚକିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସ୍ତ୍ରୀ. (ପେଚକ+ଈ)—ମାଈ ପେଚ୍; ପେଚୀ—
A she-owl.

ପେଚ ଜନ୍ତ୍ରା—ଦେ. ବି. (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ)—ଅଳଙ୍କାରର ନାଡ଼ିରେ ବା
Pecha jantā ସାଧା କଣ୍ଟାରେ ପେଚର ଘଗ୍ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଛିଦ୍ର
ଚେପଟା ମୁହାଁ ଥିବା ଇସ୍ପାତ ଦଣ୍ଡରେ ବା ଛଡ଼ରେ ଭିଆର
ପେଁଚେର ଯାନ୍ତ୍ରା ଦ୍ରଭିଆର—An instrument of steel for
पेचका यांता turning nails or pins into screws.

[ଦ୍ର—ଏହି ଜନ୍ତ୍ରାରେ ଥିବା ଛିଦ୍ରକୁ ପେଚର ଅଉପ୍ରେତ ଆକାର ଅନୁସାରେ ବଡ଼ ଓ ସାନ କରାଯାଇ ପାରେ । କଣ୍ଟାର ମୁନକୁ ଉକ୍ତ ଜନ୍ତ୍ରାର ଛିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଘୁରାଇ ଜନ୍ତ୍ରାକୁ ଘୁରାଇଲେ କଣ୍ଟାର ଦେହରେ ପେଚର ଘଗ୍ କାଟି ହୋଇଯାଏ ।]

ପେଚ(ଞ)ଦାର୍—ବୈଦେ. ବିଣ.—୧ । ପେଚ ପର କୁଣ୍ଡଳମୟ——
Pecha(ñcha)dār 1. Spiral.
ପେଁଚଦାର ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଜଟିଳ (ବିଷୟ)—2. (figurative)
पेचदार; पेचीदा (a matter) Full of intricacies.

ପେଚ(ଞ)ବାଜ୍—ଦେ. ବିଣ.—୧ । କୂଟ ନୀତିବିଶାରଦ; ପଲିସୀବାଜ—
Pecha(ñcha)bāj 1. Tactician; politic.
ପେଁଚବାଜ, ପେଁଚାଓ ୨ । କୌଶଳୀ; ଫନ୍ଦବାଜ; ଫିକରବାଜ—
पेचदार 2. Artful; full of stratagems.
୨ । କପଟାଚାରୀ—3. Hypocritical.
୪ । ଯେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ମଲ୍ଲକୁ ପରାସ୍ତ କରିବାର ନାନାବିଧ ଫିକର ଜାଣେ—4. Proficient in the art of throw-
[ପେଚ(ଞ)ବାଜୀ—ବି] ing down the opponent athlete.

ପେଚବାନ୍—ବୈଦେ. ବି.(ଫା)—୧ । ଅଲବଲ୍ଲା ହୁକ୍କାରେ ଲଗାଯିବା ବଡ଼
Pechabān ନଳ—1. A long tube attached to an
ପେଚବାନ **पेचवान** Alaballā hubble-bubble.
୨ । ବଡ଼ ହୁକ୍କା; ଅଲବଲ୍ଲା ହୁକା—
2. A hubble-bubble with pedestal.

ପେଚ(ଞ) ବୁଲା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ପେଚ କଣ୍ଟାକୁ ଆଣ୍ଠିବା
Pecha(ñcha)bulā(le)ibā ବା କାଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ଭାଲୁ ବାମ
[ପେଚ(ଞ)ମୋଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ] ବା ଡାହାଣ ଆଡ଼କୁ ଘୁରାଇବା—
ପେଁଚ ଘୁମାନା 1. To turn a screw; to twist the head
पेच घुमाना of a screw in order to screw it in or unscrew it.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଶଳ ବା ଚାଲାକୀ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା—
2. (figurative) To apply a policy or stratagem.

ପେଚ(ଞ) ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ମଲ୍ଲକୁ ଭୂମିରେ ପକାଇ
Pecha(ñcha) māribā ଦେବାପାଇଁ ବା ଚିତ୍ କରିବାପାଇଁ
ପେଁଚ ମାରା କୌଶଳଯୁକ୍ତ ଅଙ୍ଗ ସଞ୍ଚାଳନ କରିବା—
1. To perform a trick of
पेच मारना the hands or legs to throw down one's rival athlete or opponent wrestler.

ପେଚ(ଞ)ରେ ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବିପଦ
Pecha(ñcha)re pakā(ke)ibā ବା ସଙ୍କଟରେ ପକାଇବା—
ପ୍ୟାଁଚେଫେଳା **पेचमे फसाना** To put a person in an
[ପେଚ(ଞ)ରେ ଗିରା(ରେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ] awkward
predicament or in danger.

ପେଚ(ଞ)ରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିତା
Pecha (ñcha)re pardibā ହେବା—1. To be in a fix
ପ୍ୟାଁଚେ ପଡ଼ା **पेचमे फसना** or dangr; to come to grief.
୨ । ବିଷମ ସମସ୍ୟାରେ ପଡ଼ିବା—
2. To be in the horns of a dilemma.
୩ । କୂଟ ନୀତିର ଆବର୍ତ୍ତରେ ପତିତ ହେବା—3. To be the victim of a plot or conspiracy.

ପେଚ୍—ଦେ. ବି. ସୁଂ—(ସଂ. ପେଚକ)—ପେଚକ; ଉଲୁକ—
Pechā The owl.
(ପେଚ—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦକୁ ଇତର ଲୋକମାନେ
[ପେଚୀ—ସ୍ତ୍ରୀ] ଚେପା ବୋଲି ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଥାଆନ୍ତି ।
ପେଁଚା ଏହା ରାତିର ପ୍ରସହବର୍ଗ ପକ୍ଷିବିଶେଷ । ଏହାର ଆଖି
उल्लू,पेचा ଡବାଡବା ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଲ; ମୁହଁ ଚକା, ଅର୍ଥାତ୍ ମନୁଷ୍ୟର ମୁହଁ ପର ଗୋଲ ଓ ଚପଟା; ଥଣ୍ଡା ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଓ ଉପର ଥଣ୍ଡାର ଅଗ ବଙ୍କା; ଗୋଡ଼ରେ ଦାଢ଼ୁଆ ନଖ ଅଛି; ଏହାର ଆଖି ଗୁରୁପାଖରେ ପର ବେଢ଼ି ଥିବାରୁ ଏହାର ମୁହଁ ଗମ୍ଭୀର ଦେଖାଯାଏ । ଏହାର ଡେଣା ଖଇରା ବା ପାଣ୍ଡୁସିଆ ଏବଂ ଥଳା ଚେତିଚେତିକିଆ । ଏ ରାତିର ପକ୍ଷୀ । ଏହାକୁ ଦିନରେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ପେଚ୍ ଦିନଯାକ ଅନ୍ଧାରରେ ବା ଗଛକୋରଡ଼ରେ ଲୁଚିଥାଏ । ରାତି ହେଲାରୁ ଉଡ଼ି କରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ବସାରେ ଆକ୍ରମଣ କରି ଖାଏ । ଏ ଘୋର ହୁଁ ହୁଁ ରାବ କରେ ଓ ଏହାର ଶବ୍ଦ ଭୟ ବ୍ୟଞ୍ଜକ । ସାଧାରଣତଃ ପେଚ୍ ୧୬।୧୭ ଆଙ୍ଗୁଳ ଲମ୍ବ ହୁଏ । ଏହାର ଗୋଡ଼ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଥିବାରୁ ଏ ବସିଲା ବେଳେ ଏହାର ଗୋଡ଼ ପେଟର ପଛତଳେ ଲୁଚିଯାଏ ଓ ଏହା ମେଣ୍ଢାଏ ମାଣ୍ଡିସ ଭଳି ଦେଖାଯାଏ । ଏ ପକ୍ଷୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ବାହନ । କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଲୋକେ ଅଶୁଭର ଶକୁନ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ରାତିରେ ଏ ପକ୍ଷୀ ଯାହାର ଚାଳ ଉପରେ ବା ବାଡ଼ିରେ ରାବ କରେ

ତାହାର ଆସନ୍ନ ବିପଦ ଘଟିବ ବୋଲି ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଓ ଏଥିର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଗୃହ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ହୋମାଦି କରନ୍ତି । ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁନା ଚୋରି କରେ (ମତାନ୍ତରରେ ଲୁହା ଚୋରି କରେ) ବମ୍ବା ଦେଢ଼ଶୁରର ଅଇଶ୍ଠା ଖାଏ ସେ ପରଜନ୍ମରେ ପେଚା ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୁଏ ବୋଲି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବାଦ ଅଛି ।

ରଙ୍ଗ ଭେଦରେ, ସ୍ୱର ଭେଦରେ, ଆକାର ଭେଦରେ ନାନା-ଜାତିର ପେଚା ଅଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଆମ ଦେଶରେ ସେମାନଙ୍କର ପୃଥକ୍ ନାମ ନାହିଁ । ବଙ୍ଗଳା ଓ ଇଂରାଜୀରେ ସେମାନଙ୍କର ପୃଥକ୍ ନାମ ଅଛି । ଯଥା—କାଳପେଁଚା—Hawk owl (Ninox Scutulatei); ଛୋଟପେଁଚା—Jungle owlet (Glancidium Radiatum); କୋଟରିୟା ପେଁଚା—Spotted owlet (Athene Brama); ଲକ୍ଷ୍ମୀପେଁଚା—Barn owl (Stryx Flammia); ହୁତୁମ୍‌ପେଁଚା—Brown fish-owl (Ketupa Ceylomensis) । ଇଂରାଜୀରେ ଏହା ଛଡ଼ା—Spotted owl, barred owl, eared owl, flammulated owl, horned owl, screech owl, snowy owl, burrowing owl, ଏମ୍ବ ଏମ୍ବ ଜାତୀୟ ପେଚାଙ୍କର ନାମ ଅଛି । କାହାର ଆସନ୍ନ ବିପଦ ଘଟିବାର ସୂଚନା ହେଲେ ଲୋକେ କହୁଥାନ୍ତି ତା ମୁଣ୍ଡରେ ପେଚା ବସିଲାଣି ବା ତା ଉପରେ ପେଚା ଉଡ଼ିଲାଣି ।

ପେଚା ବସିବାବେଳେ ମାଉଁସ ମେଞ୍ଚା ପରି ଦେଖା ଯିବାରୁ ଯେଉଁ ଲୋକ ହାତ ଗୋଡ଼ ସାଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ବସିଥାଏ ତାକୁ କହନ୍ତି ସେ ପେଚାଟି ପରି ବସିଛି ।

ଯେଉଁ ପୁରୁଷର ବା ସ୍ତ୍ରୀର ମୁହଁ ପେଚାପରି ଗୋଲ ଓ ଚେପ୍ଟା (ଅତଏବ ଅସୁନ୍ଦର) ତାକୁ ପେଚାମୁହାଁ ବା ପେଚାମୁହାଁ କହନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ଲୋକ ଦିନଯାକ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଘରଭିତରେ ରହିଥାଏ ଓ ବାହାରକୁ ନ ଆସେ, ଲୋକେ କହନ୍ତି 'ପେଚା କୋଇଡ଼ରେ ପଶିଲା ଭଳି ସେ ଘର ଭିତରେ ପଶିଛି' ।

ବାଇବଲ୍‌ରେ ପେଚା ଅଶୁଭ-ସୂଚକ ଓ ଦେଶଶତ୍ରୁର ଶକୁନ ଥିବାର କଥିତ ହୋଇଅଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ କବି ଓ ଗଳ୍ପକାରମାନେ ପେଚାକୁ ଅଶୁଭ ଶକୁନ ମଧ୍ୟରେ ପରିଗଣିତ କରନ୍ତି ।

ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ଓ ରୋମକମାନେ ଏ ପକ୍ଷୀକୁ ମିନର୍ଭା (ସରସ୍ୱତୀ)ଙ୍କର ବାହାନ ଓ ଜ୍ଞାନର ଚିହ୍ନ ସ୍ୱରୂପ ବିବେଚନା କରୁଥିଲେ ।]

ବିଣ—ପେଚକା (ଦେଖ)—Pechakā (See).

ପେଚା ଆଖିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ପେଚା ପରି ଗୋଲ ଆଖିଯୁକ୍ତ—
Pechā ākhiā Owl-eyed.
(ପେଚା ଆଖେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ) ପ୍ରାଦେ (ସାଳପୁର) ବିଣ.—୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଯେଉଁ ରୂପରେ ଆରବ୍ଧ ହୋଇଥିଲା ତାହା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଏକ ରୂପ ଧାରଣ କରିବା (ଅବସ୍ଥା)—1. (a matter) Taking a form or turn different from the original plan or form towards which it had been progressing.
୨ । ବିଗଡ଼ିଯିବା (କାର୍ଯ୍ୟ); କାଞ୍ଚିଆ ହୋଇଯିବା (ଉଦ୍ୟମ)—2. Spoiled; frustrated.
(ଯଥା—ମୋ ଗୃହର ଉଦ୍ୟମଟା ପେଚା ଆଖିଆ ହୋଇଗଲା ।)

ପେଚା ଡାକିବା—ଦେ. କ—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—୧ । ଆସନ୍ନ ବିପଦ ବା
Pechā dākibā ଅମଙ୍ଗଳର ସୂଚନା ଜଣାଯିବା—
1. (figurative) Forebodings of an impending calamity.
୨ । ପେଚା ରାବିବା (ଦେଖ)—
2. Pechā rābibā (See).

ପେଚା ନାକା—ଦେ. ବିଣ—ଚେପଟା ନାସିକାବିଶିଷ୍ଟ—
Pechā nākā Flat-nosed.
ଚେପଟାନାକୱାଲା **चिपटानाकवाला**
(ପେଚା ନାକିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପେଚା ନାକୀ, ପେଚା ନାକେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପେଚା ବସିବା—ଦେ. କ—ଅମଙ୍ଗଳ ସୂଚକ ଶକୁନ ଦେଖାଯିବା—
Pechā basibā Forebodings of impending evil.
(ପେଚା ଉଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ତା ମୁଣ୍ଡରେ ବା ଘରେ ପେଚା ବସିଲାଣି, ତା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପେଚା ଉଡ଼ିଲାଣି ।)

ପେଚା ମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯାହାର ପେଚା ପରି ଚଟକା ଓ ଅସୁନ୍ଦର
Pechā muhāñ ମୁହଁ—Owl-faced; flat-faced; ugly-faced.
(ପେଚାମୁହାଁ, ପେଚୀମୁହାଁ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପେଚା ରାବିବା—ଦେ. କ—ପେଚକର ଭୟବ୍ୟଞ୍ଜକ ଧ୍ୱନି
Pechā rābibā The screech of an owl.
[ପେଚାଡାକ, ପେଚା ବୋବାଳ, ପେଚା ବୋବା(ବେ)ଇବା, ପେଚାରାବ—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପେଚା ହେବା—ଦେ. କ—ମାଂସ ପିଣ୍ଡୁଳା ପରି ସାଙ୍କ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଯିବା—
Pechā hebā To be contracted into a lump or mass.

ପେଚିଲ—ସ. ବି. (ପେଚ + ଇଲ)—ହସ୍ତୀ—
Pechila Elephant.

ପେଚୀ—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ପେଚା ପରି ସାଙ୍କ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ବସିଥିବା
Pechī (ବାଳିକା ବା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ)—(a woman) Who sits by contracting her limbs like an owl.
୨ । ପେଚାମୁହାଁ—2. Owl-faced; flat faced (girl or woman).

ପେଚୁ—ସ. ବି. (ପିଚ୍ ଧାତୁ=ଆଘାତ କରିବା + ଉ)—କରୁଣାକ; ସାରୁ—
Pechu Arum; Arum Colocasia; colocacia.
(ପେଚୁଲ, ପେଚୁଲୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଚୁ(ଞ୍ଚୁ)ଆ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ପେଚ ପରି ବଙ୍କା—1. Coiled or twisted like a screw.
ପେଁଚବାଲା **पेचीला** ୨ । ପେଁଚବାଜ—2. Artful; politic; full of stratagems.

ପେଜ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ପୁସ୍ତକର ପୃଷ୍ଠା—
Pej ପେଜ **पेज** 1. Page of a book.
୨ । ପୃଷ୍ଠାଙ୍କ—2. The figures written on every page of a book.
୩ । ରାଜା ଆଦିଙ୍କ ଅନୁଚର ବାଳକ ଭୃତ୍ୟ—
3. A page or boy attendant of a king.
ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର; ଶେଷବର୍ଣ୍ଣର ହଳନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣ) ବି—ପେଜ; ଭାତର ମଣ୍ଡ—Rice gruel.

ପେଜ୍ ଓହ୍ଲାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି—ଭାତରୁ ପେଜ ଗାଳିବା—
Pej ohlāibā To let out the scum-water from boiled rice.

ପେଜ୍ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି. (ଇଂ. ପେଜ୍ + ସଂ. ଦା ଧାତୁ) — ପୁସ୍ତକାଦିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠାଙ୍କ ଲେଖିବା—
Pej debā
ପେଜ ଦେଓୟା **पेज देना** To page a book.

ପେଜ୍ ପ୍ରୁଫ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)— ଛପା ହେବା ବିଷୟ ଶେଷଥର ସଂଶୋଧିତ ହୋଇ ଛପା ହେବାକୁ ଦିଆଯିବା ମୁଦ୍ରିତ ଫର୍ଦ୍ଦ—Page proof; final proof of a printed matter.
Pej pruph
ପେଜପ୍ରୁଫ **पेजप्रूफ**

[ଦ୍ର—କୌଣସି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଛପା ହେବା ପାଇଁ ଛପାଖାନାକୁ ଦିଆ ଗଲେ କମ୍ପୋଜିଟରମାନେ ପ୍ରଥମେ ପାଣ୍ଡୁଲିପିରେ ଥିବା ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ି ଷ୍ଟିକ୍‌ରେ ବସାନ୍ତି । ସେହି ଯୋଡ଼ା ଷ୍ଟିକ୍‌ରୁ ଯେଉଁ ମୁଦ୍ରଣ ବା ଛପ ନିଆଯାଏ ତାକୁ ଗାଲିପ୍ରୁଫ୍ (galley-proof) ବୋଲାଯାଏ । ପ୍ରୁଫ୍‌ରିଡର୍ (ପ୍ରୁଫ୍ ସଂଶୋଧନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି) ଉକ୍ତ ଗାଲି ପ୍ରୁଫ୍‌କୁ ଦେଖି ସେଥିରେ ଥିବା ଭୁଲମାନ ସଂଶୋଧନ କରନ୍ତି ଓ କମ୍ପୋଜିଟରମାନେ ଉକ୍ତ ସଂଶୋଧନମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ଗାଲି ପ୍ରୁଫ୍‌କୁ ସଂଶୋଧନ କରନ୍ତି । ମୁଦ୍ରିତ ପୁସ୍ତକ ଯେଉଁ ଆକାରରେ (ଅର୍ଥାତ୍ କ୍ୱାର୍ଟୋ [ଚାରିପେଜ], ଅକ୍ଟେଭୋ [ଆଠପେଜ],ବାରପେଜ, ଷୋଳପେଜ ଆଦି ଆକାରରେ) ଛପା ହେବାର ବନ୍ଦ ଥାଏ ସେହି ଆକାରରେ କମ୍ପୋଜିଟର ସଂଶୋଧିତ ଗାଲିପ୍ରୁଫ୍‌ମାନଙ୍କୁ ପୃଷ୍ଠା ପୃଷ୍ଠା କରି ସଜାନ୍ତି । ତା ପରେ ପୃଷ୍ଠା ଅନୁସାରେ ସଜ୍ଜିତ ବିଷୟର ଛପା ନିଆ ଯାଏ । ଏହାକୁ ପେଜ୍‌ପ୍ରୁଫ୍ ବୋଲାଯାଏ । ଏ ପେଜ୍‌ପ୍ରୁଫ୍‌କୁ ପ୍ରୁଫ୍‌ରିଡର୍ ଶେଷଥର ସଂଶୋଧନ କରନ୍ତି ଓ କମ୍ପୋଜିଟରମାନେ ପେଜ୍‌ପ୍ରୁଫ୍‌ରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ଭ୍ରମମାନଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ କଲା ପରେ ଉକ୍ତ ପେଜ୍‌ପ୍ରୁଫ୍‌ରୁ ଅନ୍ତିମ ମୁଦ୍ରଣ କରାଯାଏ ।]

ପେଜ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପେୟ)— ରନ୍ଧା ଭାତର ଫେଣ; ଭାତ ରାନ୍ଧିଲେ ଯେଉଁ ଫେନମୟ ଜଳ ବାହାରେ— Water let down from a pot of boiling rice; foam-broth of boiling rice; scum of boiled rice.
ଫେନ, ମାଡ଼
पीच, माँड़

ପ୍ରାଦେ. (ଜୟପୁର) ବି—ଭାତ; ପକ୍ୱାନ୍ନ—Boiled rice.

(ବସ୍ତର ଓ ଜୟପୁର) —ଜାଉ—Rice-gruel.

(ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଲରିଆ ଭାଷା)—ପଖାଳ—Moistened boiled rice.

(ଯଥା—ତଏଁ ପେଜ୍ ଖାଉନ୍‌କା ?=ତୁମ୍ଭେ ପଖାଳ ଖାଇଲଣି କି ?)

ପେଜ ଖାଇଯିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) କ୍ରି—ଘଟ ଘଟ ହେବା (ଦେଖ)
Peja khāijibā Ghaṭa ghaṭa hebā (See)

ପେଜ ନଳା— ଦେ. ବି— ଯେଉଁ ନଳାବାଟେ ରୁଷେଇ ଘରୁ ବାହାର ଆଡ଼କୁ ପେଜ ଚଳା ହୋଇ ବୋହିଯାଏ— The pipe or drain which conveys the scum of boiled rice from the cook-room.
Peja naḷā

ପେଜ ପାଣି—ଦେ. ବି—ପେଜ ମିଶ୍ରିତ ଜଳ; ଗୋଡ଼ାଣି—
Peja pāṇi Water mixed with scum.

[ଦ୍ର—ପେଜ ପାଣି ସଙ୍ଗେ କୁଣ୍ଡାଗୋଳାଇ ଗୋରୁଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ ।]

ପେଜ ପାଣି ହାଣ୍ଡି—ଯେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ଗୋରୁମାନଙ୍କୁ ଖୋଇବା ନିମନ୍ତେ ଭାତରୁ ଗଳା ହେବା ପେଜ ଚଳା ହୋଇ ରଖା ଯାଇଥାଏ—The pot in which the scum of boiled rice is kept for feeding cattle.
Peja pāṇi hāṇḍi

ପେଜ ଭାତ—ପ୍ରାଦେ. (କଳାହାଣ୍ଡି) ବି—ପଖାଳ ଭାତ—
Peja bhāta Moistend rice.

ପେଜୀ—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ. ପେଜ୍ ସଙ୍ଗେ ଦେଶୀ ଈ ପ୍ରତ୍ୟୟ; ଏହା ଅନ୍ୟ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ଯଥା— ବାରପେଜୀ, ଆଠପେଜୀ ଇତ୍ୟାଦି)—୧ । (ଏତେ) ପୃଷ୍ଠାଯୁକ୍ତ—
Pejī
पेजी 1. Having (so many) pages.

୨ । ଯେଉଁ କାଗଜର ଏକ ଫରଦକୁ ଭାଙ୍ଗ କଲେ ଏତେ (୪,୮,୧୨,୧୬ ଇତ୍ୟାଦି) ସଂଖ୍ୟକ ପୃଷ୍ଠା ହୁଏ—
2. (equivalent to 'paged' in the words eight-paged, twelve-paged) Having so many pages to each sheet.

ପେଜୁଆ— ଦେ. ବିଣ—୧ । ପେଜ ମିଶ୍ରିତ—
Pejuā 1. Mixed with froth or scum of boiled rice.

୨ । ପେଜପରି ଚଳ ଚଳ ଦେଖାଯିବା; ଫେନିଳ—
2. With a frothy or scummy appearance.

୩ । ଅତିରିକ୍ତ ରୂପେ ସିଦ୍ଧ ହେବାରୁ ପେଜମିଶା (ଅନ୍ନ)—
3. Over boiled (rice).

୪ । ଜାଉପରି କାଠୁଆ—4. Gruelly; thick like gruel.

ପେଟ୍‌ନା—ପ୍ରାଦେ. (ଉତ୍କଳଭାଷା) କ୍ରି—ପିଟିବା—
Peṭ-nā (ପେଟ୍‌ବା—ଅନ୍ୟରୂପ) To beat.

ପେଟ—ସଂ. ବି. (ପିଟ୍ ଧାତୁ=ସଦୃଶ ହେବା+ଅ, ଯହିଁରେ ପଦାର୍ଥ ସବୁ ସଙ୍ଗୃହୀତ ହୋଇ ରକ୍ଷିତ ହୁଏ)—୧ । ପେଟରା—
Peṭa
1. A box or trunk with a moving lid.

୨ । ପେଡ଼ା; ପେଡ଼ୀ—
2. A basket with a removeable lid.

୩ । ସମୂହ—3. Multitude.

୪ । ଜୀବିକା; ଉଦର ପୂରଣ—4, Livelihood.

୫ । ହସ୍ତର ବିସ୍ତୃତ; ଗୃଖଣ୍ଡ—5. The open palm with the fingers extended.

୬ । ଥଳି—6. Bag.

ଦେ. ବି. (ପ୍ରା. ପୋଟ୍ଟ=ଉଦର, ଭୁଲ. ମ. ପୋଟ, ପୋଡ଼, ସଂ. ପେଟ=ଥଳି)—୧ । ଜଠର; ଉଦର—
2. Belly; stomach.

ଚକ୍ର-ବେଗରୁ ପେଟ ହେବାକାଳେ ଶକ୍ତ ହେଉଛି ଯାହା ସେ ବରୋଳ ମୃଦୁ ନ ପଡ଼ ବଡ଼ ଜଣା ଏବେ ଯାଉଛି ଶୁଣା ତୁ ପୁଣି ଚ୍ୟୁତି ଚହିଁ ସ୍ତ୍ରୀଜ ଲଦୁ—
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

[ଦ୍ର—ମନୁଷ୍ୟ ଦେହର ନାଭିର ଉପରସ୍ଥ ଓ ଶ୍ରୋଣିର ତଳ ଅଂଶକୁ ସାଧାରଣତଃ ପେଟ ବା ଉପର ପେଟ ଓ ନାଭିତଳର ଅଂଶକୁ ତଳ ପେଟ ବୋଲାଯାଏ ।]

୨ । ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭ—2. Womb.

ବହୁତ ଦେଲୁ ସୁତ କଷ୍ଟ
ଗୋଡ଼ ନର୍ଲକ୍ଷ ମୋର ପେଟ – ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

[ଦ୍ର—ପେଟର ଉପର ଚମଡ଼ା, ପେଟର ଅନ୍ତର୍ଦେଶ, ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଗର୍ଭ, ସ୍ଥୂଳୋଦର ଇତ୍ୟାଦି ଅର୍ଥରେ ଏ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

୩ । ଗର୍ଭାବସ୍ଥା—3. Pregnancy.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବସ୍ତୁର ମଧ୍ୟଭାଗ—
4 The middle portion of a thing.
(ଯଥା— ଗମ୍ଭୀର ପେଟରେ ବହୁତ ପାଣି ଜମା ହୋଇଛି ।)

୫ । ଅନ୍ତର୍ଭାଗ—5. The interior of a thing.

୬ । କୌଣସି ଗୋଲାକାର ବସ୍ତୁର ବୃତ୍ତ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ପାଖ—
6. The concave side of a circular thing.

୭ । ମନ; ଅନ୍ତର; ହୃଦୟ; ମସ୍ତିଷ୍କ—
7. Mind; heart; brain.

ତମ୍ଭାର କଥା ଦେଖି ପେଟରେ କଯଟ ଉଠି
ଭୋଜେ ନିଜ ନ ବହନ୍ତ ଦେଖ ରେ – ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ, ଭାଗବତ, ବ-ଗୀତ ।

୮ । ଫୋଲା ବସ୍ତୁର ଅନ୍ତର୍ଦେଶ—
8. The inside of a hollow thing.

୯ । ଜୀବିକା—6. Livelihood.

୧୦ । ବନ୍ଧୁକ ତୋପ ଆଦିର ଗର୍ଭ—
10. The barrel of a gun or cannon.

୧୨ । ପରିବାରରେ ପୋଷା ହେବା ବ୍ୟକ୍ତି—
11. Member of a family.
(ଯଥା—ମୁଁ କଅଣ ତୋଟା ପେଟ ପୋଷି ପାରିବି ନାହିଁ ?)

ପେଟ ଆଉଟି ହେବା—ଦେ. ବି—ଭୋକରେ ପେଟର ଭିତର ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହେବା—Agitation inside the belly due to fasting.
Peṭa āuṭi hebā
ପେଟ ଢକ ଢକ କରା

ପେଟ ଉ(ଓ)ଲଟିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗୁଁ ହଠାତ୍ ଝାଡ଼ା ବା ବାନ୍ତିର ବେଗ ଜଣାଯିବା—1. A tendency to vomit or pass stools as a result of indigestion.
Peṭa u(o)laṭibā
ପେଟ ଉଲଟା, ପେଟ ଚଳା
ପେଟଚାଲା
(ପେଟ ଲେଉଟିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗୁଁ ଖୁବ୍ ଝାଡ଼ା ହେବା—2. Passing of copious stools owing to indigestion.

ପେଟ ଉଶ୍ୱାସ ଲାଗିବା—୧ । (ଝାଡ଼ା ବା ଅଧୋବାୟୁ ହେବାଦ୍ୱାରା) ଗର୍ଭରେ ଅନୁଭୂତ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବା ଯନ୍ତ୍ରଣା କମିବା—1. Feeling of easiness after the subsidence of stomach troubles, or after a good evacuation.
Peṭa uśwāsa lāgibā
ପେଟ ହାଲକା ହଓୟା
पेट हलका होना

(ପେଟ ଉଶ୍ୱାସ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ପ୍ରସବଦ୍ୱାରା ଗର୍ଭର ଭାର କମିବା —
2. Feeling of easiness after child birth.

ପେଟକ—ସଂ. ବି. (ପେଟ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—୧ । ଗୋଲ ପାତ୍ର; ଲୁମ୍ବା; ବୋତଲ—1. A bottle or a round pot.
Peṭaka

୧ । ମୁହଁରେ ଢାଙ୍କା ଥିବା ଛୋଟ ପେଡ଼ା; ପେଡ଼ୀ—
2. Basket with a lid; casket.

୩ । ପେଡ଼ା; ପେଟେରା—
3. An enclosed receptacle.

୪ । ବାକସ—4. Box.

ଦେ. ବି—ଉଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକଥର ଭୋଜନ—
A bellyful of food.

ପେଟ କଅଣ ହେବା—ଦେ. ବି—୧ । ପେଟରେ ବ୍ୟଥା ହେବା; ପେଟକୁ ମାରିବା—1. Colic pain
Peṭa ka-aṇa hebā
ପେଟ ଖୁଁଚାନ, ପେଟ କେମନ କେମନ କରା
पेट दुखना
୨ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ବା ବାୟୁ ଯୋଗୁଁ ପେଟରେ ଦୁଃଖାନୁଭୂତି—2. Stomachic trouble due to indigestion or wind.
ପେଟ ଖେଞ୍ଚିବା, ପେଟ ବଥା(ଥେ)ଇବା, ପେଟ ଖେଞ୍ଚି ହେବା, ପେଟ ଦୁଖା(ଖେ)ଇବା ପେଟ ଦୁଖ ହେବା } ଅନ୍ୟରୂପ

ପେଟ କଁ କଁ ହେବା—ଦେ. ବି—୧ । କ୍ଷୁଧା ସମୟରେ ନ ଖାଇବା ଯୋଗୁଁ ପେଟରେ କଁ କଁ ଶବ୍ଦ ହେବା—1. A sound in the belly due to hunger.
Peṭa kañ kañ hebā
ପେଟ ଚୁଇଁ ଚୁଇଁ କରା
(ପେଟ କଅଁ କଅଁ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ଅନ୍ତ୍ରକୋଷଜନିତ ପେଟ ମଧ୍ୟରେ ଶବ୍ଦ—
2. The sound of the intestines descending to and going out of the testicles in Hernia.

ପେଟ କଟା—ଦେ. ବି—ପେଟ ଚିରି ବନ୍ଧୁକ—Breach loader.
Peṭa kaṭā

ପେଟ କଟା ପାଟ ଦାଟ ବନ୍ଧୁକ । ଗରନାଳ ବାଣ ସବୁଠୁଁ ଟେକ—
ବ୍ରଜନାଥ. ସମରତରଙ୍ଗ ।

(ପେଟ କଟା ନଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟ କପଟୀ—ଦେ. ବିଣ—ଅନ୍ତ କପଟୀ (ଦେଖ) Anta kapati (See)
Peṭa kapaṭī
(ପେଟ କପଟିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପେଟ କାଢ଼ିବା (ଦେଖ) 1. Peṭa kārḍhibā (See)
Peṭa karibā

୨ । ପେଟରେ କରିବା (ଦେଖ)—
2. Peṭare karibā (See)

ବନକୁ ଏକାକୀ କେଉଁ ନ ଯିବୁ ଅମ୍ବିକା
ବନେ ମିଶି ପେଟ କରି ଦେବେ ଋଷି ଶୋକା—
କୃଷ୍ଣଦ୍ୱୈପାୟନ. ମହାଭାରତ. ମଧ୍ୟ ।

ପେଟ କଲ କଲ ହେବା—ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ବାୟୁ ଯୋଗୁଁ ପେଟମଧ୍ୟରେ ଶବ୍ଦ ହେବା—Sounds inside the stomach due to wind and indigestion.
Peṭa kala kala hebā
ପେଟ କଲ କଲ କରା **पेट गुड़गुड़ाना**
ପେଟ ଗୁ ଗୁ ହେବା, ପେଟ ଡାକ ଦେବା, ପେଟ ଡାକିବା; ପେଟ ଘୁ ଘୁ ହେବା; ପେଟ ଘୁ ଘୁ ଡାକିବା } ଅନ୍ୟରୂପ

ପେଟ କଷ୍ଟ—ଦେ. ବି—୧ । ପେଟର ଜ୍ୱାଳା; କ୍ଷୁଧାର ଜ୍ୱାଳା—1. Pangs of hunger.
Peṭa kashṭa

ପେଟେର କଷ୍ଟ ୨ । ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଭୋଜନ ନ ମିଳିବାର ଦୁଃଖ—
पेटकी मार 2. Lack of enough food; malnutrition.

ପେଟ କାଟ—ଦେ. ବି—୧ । ଖାଦ୍ୟ ବନ୍ଦ କରିବା—
Peṭa kāṭa 1. Stopping of one's food.
ପେଟ କାଟା ପେଟ କାଟ ମୂଳ କାଟ ଏକା କଥା—ଭଗ ।
पेट काटना ୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନ ନ କରି ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଖାଇବା—
2. Taking less than one's usual meal.
୩ । ବ୍ୟୟ ଲାଘବ କରଣାର୍ଥ ଅଳ୍ପ ଖାଇବା—
3 Eating less than what is necessary with a view to retrenchment.

ପେଟ କାଟି କାଟି ହେବା—ଦେ. ବି—ପେଟରେ ଶୂଳ ହେବା—
Peṭa kāṭi kāṭi hebā Colic pain.
ପେଟ କାମଡ଼ାନ **पेटका पाड़ा हीना**
[ପେଟ କାଟ ହେବା, ପେଟ କାମୁଡ଼ିବା (କାମୁଡ଼ି ହେବା), ପେଟ ଟାଣିବା, ପେଟ ଟାଣି ହେବା, ପେଟକୁ ମାରିବା, ପେଟ ମୋଡ଼ି ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପେଟ କାଟିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିମାଣ କମ କରିବା—
Peṭa kāṭibā To lessen one's usual quantity
ପେଟ କାଟା **पेट काटना** (ପେଟ ମାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) of meal.

ପେଟ କାଢ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ସ୍ଥୂଳୋଦରଯୁକ୍ତ ହେବା—
Peṭa kārḍhibā 1. To be pot-bellied.
(ପେଟ ବାହାର କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ସ୍ତ୍ରୀଭଗର୍ଭଯୁକ୍ତ ହେବା—
ପେଟ ବାହିର କରା 2. To exhibit a swollen belly (due to
पेट निकालना corpulence or advancad pregnancy).

ପେଟ କାବୁରା—ଦେ. ବି. ପୁଂ—ପେଟୁ; ଉଦରମୂର୍ଖ—
Peṭa kāburā Greedy; gluttonous.
(ପେଟ କାବୁରା—ସ୍ତ୍ରୀ) ପେଟ ସର୍ବସ୍ୱ **पेटार्थु**

ପେଟ କାମୁଡ଼ା—ଦେ. ବି—୧ । ଉଦର ପୀଡ଼ା; ଶୂଳ ରୋଗ—
Peṭa kāmurḍā 1. Colic pain; belly-ache.
ପେଟ କାମଡ଼ା ୨ । ଉଦର ବଥାଇବା—
पेट गड़ना 2. Pain in the bowels
(ପେଟ ଖେଞ୍ଚା, ପେଟ ଟଣା, ପେଟ ଟାଣିବା, ପେଟ ବଥା, ପେଟ ବିନ୍ଧା, ପେଟ କାମୁଡ଼ି ହେବା, ପେଟ ମରା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟକୁ ଖାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଉଦର ପୂରଣ କରିବା—
Peṭaku khāibā 1. To take food.
୨ । କୌଣସି ରୋଗର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଭକ୍ଷ୍ୟ ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର କରିବା—2. To take or eat a medicine.

ପେଟକୁ ଦାନା ଯିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉଦରସ୍ଥ ହେବା—
Peṭaku dānā jibā 1. Eating of food.
ପେଟେ ଅନ୍ନ ଯାଓୟା ୨ । ଖାଦ୍ୟ ରୁଚିବା—2. Eating
[ପେଟକୁ ଅ(ଆ)ଧାର ଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ] with relish
(ଯଥା—ଦୁଇ ମାସ ଜ୍ୱରରେ ପଡ଼ି ମୋ ପେଟକୁ ଦାନା ଯାଉ ନାହିଁ ।)

ପେଟକୁ ଦେଇ ପିଠିକି ମାରିବା—ଦେ.କ୍ରି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଖାଇବାକୁ
Peṭaku dei piṭhiki māribā ଦେଇ ତାକୁ ପ୍ରହାର କରିବା—
ପେଟେ ଦିୟେ ପିଠେ ମାରା To give a person food and then
(ପେଟରେ ଦେଇ ପିଠିରେ ମାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) beat him.

ପେଟକୁ ମାରିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଶୂଳ ରୋଗ—
Peṭaku māribā 1. Colic pain.
କ୍ରି—ଝାଡ଼ା ପରିଷ୍କାର ହେବା ବିଶ୍ୱାସରେ ପେଟରେ ହାତ ଦ୍ୱାରା ଫୁଟୁକି ମାରିବା—To pat on the belly (with a belief that thus there will be a cleansing of the bowels).

ପେଟକୁ ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ଖାଦ୍ୟ) ଉଦରସାତ୍ ହେବା; ଖିଆ ହେବା—
Peṭaku jibā To be eaten,
(ପେଟରେ ପଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପେଟେ ପଡ଼ା **पेटमे जाना**

ପେଟ ଖଙ୍କାରି(ଲି)ବା—ଦେ. କ୍ରି—ପେଶିକୁ ଚାଳନ କରିବା ଦ୍ୱାରା
Peṭa khaṅkāri(li)bā ପେଟକୁ ଗହ୍ୱରୀଭୂତ କରିବା—
(ପେଟ (ଖ)ଖାଙ୍କିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) To make the belly recede towards the back by muscular effort.

ପେଟ ଖସା—ଦେ. ବି—ଗର୍ଭପାତ—
Peṭa khasā Abortion; miscarriage.

ପେଟ ଖସା(ସେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ହାତ ଦ୍ୱାରା ପେଟରେ ତେଲ
Peṭa khasā(se)ibā ମର୍ଦ୍ଦନ କରି ଉପରୁ ତଳକୁ ଓ ତଳୁ
ପେଟ ଖସା ଉପରକୁ ହାତ ଚଳାଇବା—
1. To massage the outside of the stomach.
୨ । ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭସ୍ରାବ ବା ଗର୍ଭପାତ କରିବା; ପେଟ ଭଙ୍ଗାଇବା—
2. To cause abortion; to bring about miscarriage.

ପେଟ ଖସିବା—ଦେ. ବି—୧ । ପେଟ ଖସା (ଦେଖ)
Peṭa khasibā 1. Peṭa khasā (See)
ପେଟ ଖସା ୨ । ଜନ୍ମ କରିବା ସମୟ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ବା ଆସନ୍ନ ହେବାରୁ ଗର୍ଭର ଫୁଲା ତଳପେଟକୁ ଖସି ଆସିବା—
2. The swelling of the belly descending to the abdomen just before a woman is confined.

ପେଟ ଖୁଞ୍ଚି ହେବା—ଦେ. ବି—ଉଦର ମଧ୍ୟରେ କଣ୍ଟା ଫୋଡ଼ିବା ପରି
Peṭa khunchi hebā ଯନ୍ତ୍ରଣା ହେବା; ପେଟକୁ ମାରିବା—
ପେଟ ଖୁଁଚା Stinging sensation inside the
पेटकी पीड़ा होना stomach; colic pain.
[ପେଟ କଣ୍ଟା ମାଇ(ରି)ଲା ଭଳି ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟ ଗଡ଼ ଗଡ଼ ହେବା—ଦେ. ବି—ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ବା ବାୟୁଯୋଗୁଁ ପେଟ
Peṭa garḍa garḍa hebā ମଧ୍ୟରେ ଶବ୍ଦ—Noise in
ପେଟ ଗଡ଼ ଗଡ଼ କରା the stomach due to indigestion or bowel complaints.
पेट गुड़गुड़ाना
(ପେଟ ଖରାପ ହେବା, ପେଟ ଗଡ଼ବଡ଼ ହେବା, ପେଟ ଗଡ଼ବଡ଼ ହେବା, ପେଟ ଭାଡ଼ି ହେବା, ପେଟ ଗୁଡ଼ୁଗୁଡ଼ୁ ହେବା, ପେଟ ଫୁଟ୍ ଫୁଟ୍ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟ ଗଡ଼ବଡ଼(ଡ଼)—ଦେ. ବି—ଉଦରସ୍ଥ ପାକ ଯନ୍ତ୍ରର କ୍ରିୟା ଖରାପ ହେବା—Derangement of the stomach.
Peṭa gardabarda(rdi)
ପେଟ ଖାରାପ **पेटकी गड़बड़ी**
(ପେଟ ବିଗିଡ଼ା, ପେଟ ବିଗିଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟ ଘୁ ଘୁ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—ବହୁକାଳ ନ ଖାଇଲେ ଖାଲି ପେଟରେ ଘୁ ଘୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣା ଯିବା—A sound heard inside the stomach of a person who has been fasting.
Peṭa ghu ghu hebā
ପେଟ ହଡ଼ ହଡ଼ କରା **पेट हड़ हड़ करा**
(ପେଟ ଘୁଡ଼ୁ ଘୁଡ଼ୁ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟ ଘାଣ୍ଟି ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ବା ବାୟୁ ଯୋଗୁଁ ଉଦର ମଧ୍ୟରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଶବ୍ଦର ଅନୁଭୂତି ହେବା—1. Agitation inside the stomach due to indigestion or wind.
Peṭa ghaṇṭi hebā
ପେଟ ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହେବା; ପେଟ ଚକଟି ହେବା; ପେଟ ଗୁଡ଼ୁଣ୍ଡି ହେବା } ଅନ୍ୟରୂପ
पेटमें खलबली पड़ना
୨ । ଘୋର ଚିନ୍ତା—2. Great anxiety.

ପେଟ ଚିରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଗର୍ଭିଣୀର ପେଟକୁ ଅସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଚିରି ପିଲାକୁ ବାହାର କରିବା—1. To rip open the stomach of a pregnant woman and bring out the child from it.
Peṭa chiribā
ପେଟ ହାସାନ **पेट चीरना**
[ଦ୍ର—ପ୍ରସବ କରି ନ ଥିବା ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା ସ୍ତ୍ରୀ ମୃତା ହେଲେ ଶ୍ମଶାନରେ ତାହାର ଗର୍ଭ ଚିରି ହୋଇ ତା ପେଟରୁ ଭ୍ରୂଣ କଢ଼ା ହେବା ପରେ ମାତାର ଶବକୁ ଓ ଭ୍ରୂଣକୁ ଦାହ କରାଯାଏ । ଏଥିପାଇଁ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଗାଳି ଅଛି 'ତୋ ପେଟ ଚିରି ହେଉ' ଅର୍ଥାତ୍ ତୁ ପ୍ରସବ କରି ନ ପାରି ମର ।]
୨ । ଉଦର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅବ୍ଦ ଆଦିକୁ ଚିକିତ୍ସା କରିବା ପାଇଁ ପେଟରେ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାର କରିବା—2. To perform an operation in the stomach.

ପେଟ ଛପା(ପେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—ନିଜର ଗର୍ଭାବସ୍ଥା ଗୋପନ କରିବା—To conceal one's pregnancy.
Peṭa chhapā(pe)ibā
[ପେଟ ଚୁ(ଲ୍ଲ)ଗୁ(ଚେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ]
(ଯଥା—ଧାଇକୁ ପେଟ ଛପାଇବା ନ୍ୟାୟ ।)

ପେଟ ଜଳିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଜଠରାଗ୍ନି ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହେବା; କ୍ଷୁଧାରେ ଅସ୍ଥିର ହେବା—Acute hunger; pangs of hunger.
Peṭa jalibā
ପେଟ ଜଳା **पेट जलना**
(ପେଟ ପୋଡ଼ିବା; ପେଟ ପୋଡ଼ିଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟ ଜାଳା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଅନ୍ନ ଚିନ୍ତା—1. Anxiety for getting one's meal
Peṭa jāla
(ପେଟ ଜ୍ୱାଳା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । କ୍ଷୁଧାର ଜ୍ୱାଳା—2, The pangs of hunger.
ପେଟର ଜ୍ୱାଳା **पेटकी पीड़ा**
୩ । ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ଗର୍ଭବତୀ ହେବାର ଯନ୍ତ୍ରଣା—2. The pangs due to repeated pregnancy.

ପେଟ ଟାଣି ବସିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନ ପରେ ଉଚ୍ଚ ପେଟଟି ଦେଖାଇ କରି ବସିବା—To sit with a protruding belly after a full meal.
Peṭa ṭāṇi basibā
ପେଟ ଦେଖାନ **पेट दिखाना**

ଭୋଜନ କରି ସୁଖେ ବସେ ପେଟ ଟାଣି ।
କୃଷ୍ଣସିନ୍ଧୁ. ମହାଭାରତ. ସଭା ।

ପେଟ ଟାଣିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ପେଟକୁ ମାରିବା—Colic pain.
Peṭa ṭāṇibā

ପେଟ ଥଣ୍ଡା ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଖାଦ୍ୟଦ୍ୱାରା ଜଠରାଗ୍ନିର ଶାନ୍ତି; ଭୋଜନଦ୍ୱାରା ପରିତୃପ୍ତି—1. Satiety on taking food.
Peṭa thaṇḍā hebā
ପେଟ ଠାଣ୍ଡା ହେବା **पेट ठण्डा होना**
୨ । ଔଷଧାଦି ପ୍ରୟୋଗରେ ଉଦର ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଭୂତ ଦାହର ନିବୃତ୍ତି—2. Allevation of burning sensation inside the stomach by medicine.

ପେଟ ଦରଜ(ଦ) ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ପେଟରେ ଦରଜ ବୋଧ ହେବା—Pain in the stomach.
Peṭa daraja (da) hebā
ପେଟର ଦର୍ଦ୍ଦ **पेटकी दर्द** **पेटमे बल पड़ना**
ପେଟ ଧରିବା, ପେଟ ପରାଶ ହେବା, ପେଟ ପ୍ରାଶ ହେବା } ଅନ୍ୟରୂପ
୨ । ବହୁତ ହସିବା ଯୋଗୁଁ ପେଟରେ ବ୍ୟଥା ଜନ୍ମିବା—2. A feeling of distress in the belly due to laughing too much.

ପେଟ ଦୁଃଖ—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ପାକ ଯନ୍ତ୍ରର ବିକ୍ରିୟା—1. Derangement of the stomach; digestive troubles.
Peṭa duḥkha
ପେଟର ଦୁଖ **पेट दुखना**
(ପେଟ ଦୁଖ, ପେଟର ଦୁଃଖ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ମନୋଗତ ବେଦନା—2. Internal trouble.

ସେ ଦିନ ବଢ଼େଇ ପେଟର ଦୁଃଖ ଜାଣି ପାରେ—ଭୃଗ ।

୩ । ପେଟ ମଧ୍ୟରେ ହେଉଥିବା ବେଦନା—3. The pangs felt inside the belly.

ପେଟ ଦୁଖ ଚିଠି କାହୁଁ ଜାଣିବ ?—ଭୃଗ

ପେଟ ଦେଖା(ଖେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଗର୍ଭଧାରଣ ହେବା ନ ହେବା ବିଷୟ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଧାଇକୁ ପେଟ ଦେଖାଇବା—1. To have one's belly examined by a midwife to find out if one is pregnant.
Peṭa dekhā (khe)ibā
ପେଟ ଦେଖାନ **पेट दिखाना**
୨ । ନିଜର ଖାଦ୍ୟାଭାବ ମୋଚନାର୍ଥ ଦାତା ଆଦିଙ୍କୁ ଆପଣା ଅବସ୍ଥା ଜଣାଇବା—1. To express one's want before a doner.

ପେଟ ଧନ୍ଦା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଜୀବିକା ନିର୍ବାହର ଉପାୟ—1 Means of livelihood.
Peṭa dhandā
(ପେଟର ଧନ୍ଦା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ନିଜ ର ଭୋଜନାର୍ଥ ପାକ କ୍ରିୟାର ଉଦ୍‌ଯୋଗ—2. Preparation for cooking one's meal.
ପେଟର ଧାଁଧା **पेटका धंधा**

ପେଟନ—ସଂ. ବି—(ପିଟ୍ ଧାତୁ + ଅନ)—ମାରିବା; ପିଟିବା—Striking; beating.
Peṭana

ପେଟ ଘାଟଣା—ଦେ. ବି—ଜୀବିକା—(one's) Living; means for living; livelihood.
Peṭa pāṭaṇā

ପେଟ ପାରି—ଦେ. ବି—ଡଙ୍ଗାର ପେଟରେ ବା ତଳରେ ଆଡ଼ ବାଗରେ ବଥାଯାଇଥିବା ଟେଁସ କାଠ—A cross-piece of wood given at the bottom of a country boat.
Peṭa pāri
[ପେଟ ପାର(ରେ)ଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ]
[ଦ୍ର—ଏହା ଡଙ୍ଗାର କାନ୍ଥ ଦ୍ୱୟର ମୂଳରୁ ଟେଁସି କରି ରଖେ ।]

ପେଟ ପିଲା—ଦେ. ବି—୧ । ଗର୍ଭସ୍ଥ ଭ୍ରୂଣ—
Peṭa pilā 1. Fœtus; embryo.
ପେଟେରବାଛା **ପେଟକୀବଚ୍ଚା** ଗର୍ଭଦ୍ୱାରା ମାତା ଯେ ପେଟ ପିଲାଙ୍କ ଥାନ୍ତି ନ ପକାଇ ରଖିଛି ଟୋପାଟିବି—କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାଭାରତ ବନ ।
୨ । ମାତୃଗର୍ଭରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନ—2. Offspring.

ପେଟ ପୀଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତର) ବି—ପେଟ ମରା—
Peṭa pīrdā Colic pain.

ପେଟ ପୁଅ—ଦେ. ବି—ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନ—
Peṭa pua ପେଟେରଛେଲେ **ପେଟକାଲଡ଼କା** Offspring.
ବୁଝେ ଏହା ମୋହର ପେଟ ପୁଅ ସ୍ପନ୍ଦ
ବୁଝି ଯେନ ମୁହିଁ ପାଇବ ଯେ ଆନନ୍ଦ—କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାଭାରତ, ବନ ।

ପେଟ ପୂରା—ଦେ. ବି—(ସ. ପେଟ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ)—ପୂରା ପେଟକରି ଖାଇବା; ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନଜନିତ ସନ୍ତୋଷ—
(ପେଟ ଭରା—ଅନ୍ୟରୂପ) Satisfaction due to a full meal; eating to the fill.
ପେଟଭରା **ପେଟଭର**
ବିଣ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନ କରିଥିବା—
Having one's bellyful.
ନିଜ ଉଦରେ ଅଳପଥିଲା, ପେଟ ପୂରା ଜଳ ଏବେ ଖାଇଲା, ବାଲି ହବ ସଳପଥିଲା—ଭଗ ।
କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତୋଷ ସହିତ—
2. With full satisfaction.
୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତୋଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—2. To satiety.

ପେଟ ପୂରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଭୋଜନ କରିବା—
Peṭa pūrā(re)ibā 1. To eat.
ପେଟଟାଳା, ପେଟପୋରା **ପେଟପାଟନା** ୨ । ସତ୍ ବା ଅସତ୍ ଉପାୟରେ କିମ୍ବା ଖାଦ୍ୟ ବା ଅଖାଦ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଯେନ କେନ ଉଦର ତୃପ୍ତି କରିବା—
2. To fill up one's stomach anyhow.

ପେଟ ପୂରା କରି ଖାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନ କରିବା—
Peṭa pūrā kari khāibā To eat one's fill.
(ପେଟ ପୂରା(ରେ)ଇ ଖାଇବା; ପେଟେ ଖାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପେଟପୋରାଖାଓୟା **ପେଟଭରଖାନା**

ପେଟ ପୂରିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଉଦରର ପୂର୍ତ୍ତି—
Peṭa pūribā 1. Having a full meal.
ପେଟଭରା ଏତେ ଖାଇ ନ ପୂରଇ ପେଟ,
ପେଟଭରଜାନା ବର ଓଳିଅରେ ମାରୁଛ ହାତ—ଭଗ ।
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା; ଆଶାର ପୂର୍ତ୍ତି—
2. (figurative) Fulfilment of one's wish or hope.
ଗଢ଼ିଅଛୁ ବିଳା ଖାଇବୁ ନାହିଁ. ମ ଭୁକ ହସା ରେ ପେଟ ପୂରୁଥିବ
ବଳେ ପରେ ବଥା ବହିବୁ ନାହିଁ—ଭଗ ।

ପେଟ ପୋକ—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନ—
Peṭa poka Embryo; foetus.

ପେଟପୋଛା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ—(ତୁଳ. ହି. ପେଟ ପୋଛନା=ଅନ୍ତିମ ସନ୍ତାନ)—କୋଡ଼ପୋଛା; ଯେଉଁ ସନ୍ତାନ ପରେ ମାତାଙ୍କର ଆଉ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମେ ନାହିଁ—Last (offspring).
ବି—କୋଡ଼ ପୋଛା ପିଲା; ଅନ୍ତିମ ସନ୍ତାନ—
A mother's last or ultimate child.
[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ପର କୌଣସି ପାଦର ଉତ୍ତର ନିଃଶେଷରୂପେ ପୋଛି ଆଣିବା ପରେ ପାତ୍ରରେ ଆଉ କିଛି ଜିନିଷ ନ ଥାଏ, ସେହି ଉଲ୍ଲେଖରେ କୋଡ଼ପୋଛା, ପେଟପୋଛା ଶବ୍ଦମାନ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଅଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହେଲା ପରେ ମାଆଙ୍କ ପେଟ ନିଃଶେଷରୂପେ ପୋଛି ହୋଇଯାଏ ଓ ତତ୍ପରେ ଆଉ କୌଣସି ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମେ ନାହିଁ ।]

ପେଟ ପୋଡ଼ା—ଦେ. ବି—ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଗର୍ଭ ନ ହେବାର ଔଷଧବିଶେଷ—
Peṭa porā Medicine used to prevent conception; centraceptive medicine.
(ପେଟପଡ଼ା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପେଟପୋଡ଼ା

ପେଟ ପୋଷା—ଦେ. ବି—୧ । ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ; ଉଦର ପୋଷଣ—
Peṭa poshā ପେଟପୋଷା 1. Earning one's livelihood.
୨ । ଯଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ହୁଏ—
2. Means of subsistence.

ପେଟ ପୋଷିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉଦର ପୋଷଣ କରିବା—
Peṭa poshibā To maintain one's self.
(ପେଟ ପାଳିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପେଟ ପୋଷ ନାହିଁ ରୋଷ—ଭଗ
ପେଟପୋଷା **ପେଟପାଳନା**

ପେଟ ଫଟା—ଦେ. ବିଣ—ପୂର୍ଣ୍ଣ (ଭୋଜନ); ପେଟ ଫାଟି ଯିବାପରି
Peṭa phaṭā ପେଟଫାଟା (ଭୋଜନ)—Full (meal).

ପେଟ ଫମ୍ପା—ଦେ. ବି—୧ । ଗର୍ଭଶ୍ରୀତ; ବାୟୁର ପ୍ରକୋପରୁ ଗର୍ଭ ଶ୍ରୀତ ହେବା—Tympanites; flatulency; swelling of the belly (due to wind in the bowels).
ପେଟଫମ୍ପା(ମ୍ପେ)ଇବା
ପେଟଫାମ୍ପିବା
ପେଟଫୁଲା
ପେଟଫୁଲା(ଲେ)ଇବା
} ଅନ୍ୟରୂପ
ପେଟଫୁଲା ପେଟଫାମ୍ପା **ପେଟଫୁଲନା**
୨ । (ପେଟ ଫୁଲାଇଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଯେପରି ଅସ୍ଥିର ହୁଏ ସେହିପରି) କୌଣସି ଗୁପ୍ତକଥା ପ୍ରକାଶ ନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ଥିର ହେବା—2. Uneasy feeling till one gives out a secret entrusted to him.

ପେଟ ଫାଟିଯିବା—ଦେ. ବି—୧ । ବହୁ ଭୋଜନ ଯୋଗୁଁ ଗର୍ଭଶ୍ରୀତ; ବାୟୁ ଯୋଗୁଁ ପେଟ ଫାଟିବା ପରି ବୋଧ ହେବା—1. A feeling of bursting of the stomach due to excessive eating or wind.
(ପେଟ ଫାଟିପଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପେଟ ଫେଟି ଯାଓଆ
ପେଟ ଫଟଜାନା
୨ । ଗର୍ଭପାତ—2. Abortion.

୩ । ଗର୍ଭସ୍ଥ ଶିଶୁର ଅବୟବ ବା ଆକାର ଅସାଧାରଣରୂପେ ସ୍ଥୂଳ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଗର୍ଭିଣୀର ଉଦର ବିଶେଷ ଭାବରେ ସ୍ଫୀତ ହୋଇ ଗର୍ଭିଣୀକୁ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ ହେବା—3. Very uneasy feeling of the mother owing to an unusually large growth of the child in the womb.

ପେଟ ଫୁଟିବା—ଦେ. ବି—ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ବା ବାୟୁ ଯୋଗୁଁ ପେଟ ଭିତରେ
Peṭa phuṭibā ଭାଙ୍ଗ ଫୁଟିବା ପରି ଶବ୍ଦ ହେବା—
(ପେଟ ଟକ ଟକ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) Sounds in the belly
ପେଟ ଫୁଟଫୁଟ କରା due to indigestion or wind.
पेट गुड़ गुड़ाना

ପେଟ ଫୁଲା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. ବି—୧ । ପୂର୍ତ୍ତିରୋଜନ ବା ବାୟୁରୋଗ
Peṭa phulā(le)ibā ଜନିତ ଉଦର ସ୍ଫୀତି; ପେଟ ଫାମ୍ପିବା—
ପେଟଫୁଲା 1. Swelling of the abdomen due to
पेटफुलना indigestion or wind in the stomach.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବିମର୍ଷତା—2. (figurative) Sullenness.

ଦେଖିଲେ କଥା ନ କହେ
ନ ଦେଖିଲେ ପେଟ ଫୁଲିଛି ଥାଏ । ଭଗ ।

ପେଟଫୁଲା ଶାଗ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ପାଣିକୂଳରେ ଜନ୍ମୁଥିବା
Peṭaphulā śāga ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ ପତ୍ରଯୁକ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶାକବିଶେଷ—
A kind of aquatic pot herb

[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ଖାଇଲେ ପେଟ ଫୁଲିଏ ବୋଲି ଲୋକେ ଭୟରେ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହା ଦେଖିବାକୁ ପିତାଶାଗ ପରି ।]

ପେଟ ଫୁଲିବା—ଦେ. ବି—୧ । ପେଟ ଫୁଲାଇବା (ଦେଖ)
Peṭa phulibā 1. Peṭa phulāibā (See)
ପେଟଫୁଲା ୨ । ଜନ୍ମ କରିବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ପ୍ରସୂତିର
पेटफुलना ଗର୍ଭର ଚାରିପାଖେ ଲୁଗା ନ ଉଡ଼ିବା ଯୋଗୁଁ ଗର୍ଭର ସ୍ଫୀତି—2. Swelling of the abdomen of a newly delivered mother unless it is immediately tied with a bandage.

ପେଟ ବଥା—ଦେ. ବି—୧ । ଶୂଳ ରୋଗ—
Peṭa bathā 1. Colic
ପେଟମରା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଗର୍ଭିଣୀର ପ୍ରସବ ବେଦନା—
ପେଟବନ୍ଧା } 2 Pangs of child-birth.
ପେଟେର ବ୍ୟାଥା **पेटकी पीड़ा**

ପେଟ ବଥା(ଥେ)ଇବା—ଦେ. ବି—୧ । ପେଟକୁ ମାରିବା—
Peṭa bathā(the)ibā 1. Colic pain.
ପେଟବଥାନ ୨ । ପ୍ରସବ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବେଦନା ଅନୁଭବ କରିବା;
पेटकी पीड़ा होना ପ୍ରସବଶୂଳ—2. Undergoing pangs before childbirth.

ପେଟ ବନ୍ଦ(ନ୍ଧ)ନ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ମନ୍ତ୍ର ଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ
Peṭa banda(ndha)na karibā ଗର୍ଭବତୀର ପ୍ରସବ କ୍ରିୟାକୁ
(ପେଟ ବନ୍ଧିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ବିଳମ୍ବିତ କରିବା—1. To cause delay in delivery by the use of charms or black magic.

୨ । ମନ୍ତ୍ର ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧ୍ୟା କରାଇବା—
2. To cause sterility in a woman by applying charms.

ପେଟ ବାନ୍ଧିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପ୍ରସୂତିର ଗର୍ଭ ଫୁଲି ନ ଯିବ ବୋଲି ଜନ୍ମ
Peṭa bāndhibā କରିବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ପେଟ ଚାରିପାଖେ
(ପେଟ ଉଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଲୁଗା ଉଡ଼ିବା—To tie a cloth
ପେଟ ବାଁଧା round the waist of a woman who has
पेट बाँधना been newly delivered of a child, so as the belly will not become swollen afterwards.

ପେଟ ବାହାର କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ସ୍ଥୂଳୋଦର ଯୁକ୍ତ ହେବା—
Peṭa bāhāra karibā To have a pot-belly.
ପେଟବାହିର କରା **पेट निकालना**

ପେଟ ବାହାରିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଉଦରର ସ୍ଫୀତି—
Peṭa bāhāribā 1. The swelling of the
ପେଟ ଉଠା, ପେଟ ଓଠା belly or abdomen; being
पेट निकलना pot-bellied.
୨ । ଗର୍ଭାବସ୍ଥା ଯୋଗୁଁ ଉଦରର ସ୍ଫୀତି—
2. Swelling of the belly due to pregnancy.

ପେଟ ବିକଳ—ଦେ. ବି—କ୍ଷୁଧାର ଜ୍ୱାଳା—
Peṭa bikaḷa The pangs of hunger.
ପେଟର ଜ୍ୱାଳା(ଦାୟ) ପେଟ ବିକଳରେ ମଧ୍ୟଥ ଯୋଗୀ । ଭଗ ।
पेटकी जाला

ପେଟ ବିକଳା—ଦେ. ବିଣ. ସୁଂ—କ୍ଷୁଧାରେ ବା ଅଭାବରୁ ଯେ
Peṭa bikaḷā କଲବଲ ବା ଛଟପଟ ହୁଏ—
(ପେଟ ବିକଳିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) Restless through hunger.
(ପେଟ ବିକଳୀ, ପେଟ ବିକଳେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଏଥି ଜଗତରେ ଦୌଣସି ପେଟବିକଳିଆ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜଳପାନ ମାଗି ବସିଲେ ସାଆନ୍ତେ
ତନ ଅଙ୍ଗୁଳିଆ ପାଞ୍ଚପାତ ପୁଣ୍ଡା ଚୂଡ଼ା ଧରି ପଛକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି ।
ଫକୀରମୋହନ- ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ପେଟ ଭଗାରି ହେବା—ଦେ. ବି. (ଭାଇ ଭଗାରି ଯେଉଁପରି ବିବାଦ
Peṭa bhagāri bebā ଲଗାଇ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଅସ୍ଥିର କରି ପକାନ୍ତି
ସେହିପରି ପେଟ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଅସ୍ଥିର କରିବା)—
୧ । ଉଦର ଜ୍ୱାଳାରୁ ମନୁଷ୍ୟର ଅସ୍ଥିର ହେବା ଅବସ୍ଥା—
1. Restlessness on account of hunger.
୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ଅସମୟରେ ବା ବାରଂବାର ଗର୍ଭବତୀ ହେବା ହେତୁ କଷ୍ଟଭୋଗ କରିବା ଅବସ୍ଥା—2 Suffering much inconvenience on account of repeated pregnancy.
୩ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ଅସମୟରେ ବା ଅତ୍ୟଳ୍ପ କାଳ ବ୍ୟବଧାନରେ ରଜସ୍ୱଳା ହେବା ଯୋଗୁଁ ଅସୁବିଧା ଭୋଗ କରିବା ଅବସ୍ଥା—
3. Suffering inconvenience on account of being menstruated out of time or at short intervals.

ପେଟ ଭଙ୍ଗା—ଦେ. ବି—୧ । ଗର୍ଭପାତ କରାଇବା—
Peṭa bhangā 1. Causing of abortion.

ପେଟଫେଳା ୨ । ଗର୍ଭପାତ—2. Abortion; miscarriage.
पेट गिराना ହିଣ. ବୁ°—ଅନ୍ୟର ଗର୍ଭପାତକାରୀ—
[ପେଟ ଭଙ୍ଗା(ଙ୍ଗେ)ଇ—ସ୍ତ୍ରୀ] Causing of abortion of another; abortifacient.

ପେଟ ଭଙ୍ଗା(ଙ୍ଗେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭପାତ
Peṭa bhaṅgā(ṅge)ibā କରାଇବା—1. To cause
ପେଟ ଭାଙ୍ଗାନ abortion of a woman.
पेट गिराना ୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ ନିଜେ) ଆପଣା ଗର୍ଭପାତ କରାଇବା—
2. To cause one's own abortion or miscarriage.

ପେଟ ଭାଙ୍ଗିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭପାତ କରାଇବା—
Peṭa bhāṅgibā To cause another's abortion;
ପେଟଭାଁଗା to bring on a miscarriage.
पेट गिराना ଦେ. ବି—ଗର୍ଭପାତ ବା ଗର୍ଭସ୍ରାବ—
Miscarriage or abortion

ପେଟ ଭାତ—ଦେ. ବି—ଉଦରାନ୍ନ ମାତ୍ର; ଚାକରି ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ନଗଦ
Peṭa bhāta ଦରମା ନ ମିଳି କେବଳ ମୁଠାଏ ଖୋରାକ
(ପେଟମୁଠାକ; ପେଟମୁଠାଏ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମିଳିବା—Only
ପେଟଭାତା fooding given as wages to a servant.
(ଯଥା—ସେ ପେଟଭାତ ଖାଇ ସେଠେଇଁ ଚାକରି କରୁଛି ।)

ପେଟ ମାଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ତଳଆଡ଼କୁ ପେଟ ଲଗାଇ ମୁହଁମାଡ଼ି
Peṭa mārdibā ଶୋଇବା—1 To lie with one's belly
(ପେଟ ମାଡ଼ି ଶୋଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) to the ground.
୨ । ପେଟକୁ ତକିଆରେ ଠେସ ଲଗାଇବା—
2. To have one's belly propped up by a pillow.

ପେଟ ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଭୋକ ହେଲା ବେଳେ
Peṭa māribā ନ ଖାଇବା—1. Not to eat when hungry.
୨ । ପେଟ କାଟିବା (ଦେଖ)—2. Peṭa kāṭibā (See)

ପେଟ ମୋଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଉଦର ବଥାଇବା—
Peṭa mordā Pain in the bowels; colic pain.
(ପେଟ ମୋଡ଼ି ହେବା, ପେଟ ମୋଡ଼ି ମୋଡ଼ି ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟର କଥା—ଦେ. ବି.—ମନୋଗତ ଭାବ—
Peṭara kathā One's inmost thoughts.
ପେଟର କଥା **पेटकी बात**

ପେଟର ଜାଳା—ଦେ. ବି.—କ୍ଷୁଧାର ଉତ୍ପୀଡ଼ନ—
Peṭara jālā The pangs of hunger.
ପେଟେ ଜାଳା **पेटकि जाला** (ପେଟର ଜଳା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟର ଦାଏ(ୟ)—ଦେ. ବି.—୧ । କ୍ଷୁଧାର ଜ୍ୱଳା; ବୁଭୁକ୍ଷାର ଉତ୍ପୀଡ଼ନ—
Peṭara dāe (ya) 1. The pangs of hunger.
ପେଟର ଦାୟ ୨ । ଉଦରାନ୍ନ ସଂସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଚିନ୍ତା—
पेटकीजाला 2. Anxiety for earning one's livelihood.

ପେଟର ପିଲା—ଦେ. ବି.—୧ । ଆପଣା ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ—
Peṭara pilā 1.The child of one's womb.

ପେଟର ଛୁଆ, ପେଟର ବଚ୍ଚା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ ଶିଶୁ—
2. A suckling.
ପେଟର ଛେଲେ; ପେଟର ବାଚ୍ଚା ୩ । ମାତୃ ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଜୀବିତ ଭ୍ରୂଣ—
पेटका बच्चा 3. A quick foetus in the mother's womb.

ପେଟର ବେଦନା—ଦେ. ବି.—୧ । ମନୋଗତ ଦୁଃଖ; ଶୂଳ—
Peṭara bedanā 1. Mental sorrow.
पेटकी वेदना ୨ । ଗର୍ଭ ବେଦନା; ଗର୍ଭିଣୀର ସନ୍ତାନଧାରଣଜନିତ
କଷ୍ଟ; ଗର୍ଭର ଭାର—2. The difficulties experienced by a woman during pregnancy.
୩ । ପ୍ରସବ ବେଦନା; ବିଆଇର ଦୁଃଖ; ଶୂଳ—
3 The pangs of childbirth; labour pain; pangs of labour.
୪ । ପେଟର ରୋଗ—4. Bowel complaints.
୫ । କ୍ଷୁଧାର ଉତ୍ପୀଡ଼ନ—5. The pangs of hunger.

ପେଟର ଭାର—ଦେ. ବି—ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନ ବହନ ରୂପ ଭାର—
Peṭara bhāra The load borne in the womb by a
ପେଟେରେ ବୋଝା **पेटका बोझा** pregnant woman.
(ପେଟର ଭରା, ପେଟର ଭାରା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟ (ଟେ)ରା—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପେଟକ; ପିଟକ)—୧ । ପେଡ଼ା;
Peṭa(ṭe)rā ପେଡ଼ା; ବାଉଁଶ ବା ବେତନିର୍ମିତ ଆବରଣଯୁକ୍ତ
ପେଟରା; ପାଟରା; ପେଟାରା ପେଡ଼ା—1. A basket with a
पिटारा; पेटरिआ moving cover.
୨ । ସିନ୍ଦୁକ; ବାକ୍ସ—2. A trunk; a box.
ଦେ. ହିଣ.—ପେଟୁଆ (ଦେଖ)—Peṭuā (See)

ପେଟରୀ(ଲୀ)—ଦେ. ହିଣ.—ସ୍ତ୍ରୀ—ଗର୍ଭବତୀ (ସ୍ତ୍ରୀ)—
Peṭarī(lī) Pregnant (woman),
(ପେଟରୀ, ପେଟଲୀ, ପେଟୁରୀ, ପେଟୁଲୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) **पेटवालि**

ପେଟରୁ କାଢ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି.—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଆପଣା ମନରୁ ଗୋଟାଏ
Peṭaru kārdhibā ବୁଦ୍ଧି ବା କୌଶଳ ଉଦ୍ଭାବନ କରିବା—
ପେଠଥେକେ ବାହିର କରା (figurative) To devise a plan
पेटसे निकालना out of one's wits.

ପେଟରୁ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ହେବା—
Peṭaru pardibā 1. To be born from the mother's womb.
ପେଟେଥେକେ ପଡ଼ା ୨ । ଉଦରରୁ ଖସି ପଡ଼ିବା (ଭ୍ରୂଣ ବା କାଚ୍ଚା)—
पेटसे गीरना 2. To come out of the stomach.

ପେଟରେ ଓଦାକନା ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । କିଛିଇ ନ
Peṭare odākanā pakā(ke)ibā ପିଇ ଓଦାସ ଭୋକରେ
କାମ କରିବା—1. To work without taking any food.
୨ । ଦରମା ବା ଖୋରାକ ନ ପାଇ ଚାକରି ବା କାମ କରିବା—
2. To work without getting any salary or maintenance.

ପେଟରେ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଙ୍ଗମଦ୍ୱାରା) ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭ ସଞ୍ଚାର କରି-
Peṭare karibā ଇବା; ଗର୍ଭାଧାନ କରିବା—
ପେଟ କରା **पेट करना** To impregnate a woman.

ପେଟରେ ଧରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଭ୍ରୂଣକୁ ଗର୍ଭରେ ଧାରଣ କରିବା—
Peṭare dharibā 1. To bear a foetus in the womb.
ପେଟେ ଧରା ୨ । ଆପଣାର ଉଦରେ ବିଦ୍ୟା ବା ବୁଦ୍ଧି ଧାରଣ କରିବା—
पेटमे धारन करना 2. To have learning in one's stomach; to have one's stomach full of knowledge; to know many a thing.

ପେଟରେ ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅନ୍ୟାସ୍ୟ
Peṭare pakā(ke)ibā ଭାବରେ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିବା—
ପେଟେ ଫେଲା 1. (figurative) To misappropriate.
पेटमे डालना ୨ । ଖାଇବା; ଉଦରସାତ୍ କରିବା—2. To eat.
୩ । ଅନ୍ୟକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବା—
3. To give food to a person; to feed another.

ପେଟରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ପେଟରେ ପଶିବା * (ଦେଖ)
Peṭare pardibā Peṭare paśibā 3 (See)

ପେଟରେ ପଶିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅନ୍ୟର ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ଦୃଷ୍ଟି
Peṭare paśibā ପକାଇବା—1. To cast sinful or
ପେଟେ ଢୁକା covetuous eyes an another's food.
पेटमें घूसना, पेटमें पैठना [ଦ୍ର—ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ଜଣେ ଲୋକ ଖାଉଥିବା ପଦାର୍ଥରେ ବା ଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ଅଭିପ୍ରେତ ବସ୍ତୁରେ ଅନ୍ୟର ଲୋଭ ଦୃଷ୍ଟି ବା 'ଦୃଷ୍ଟି' ପଡ଼ିଲେ ସେ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଯେ ଖାଏ ତା ପେଟ ଟାଣେ । ବିଶେଷତଃ ଏପରି ପୁରୁଷ (ଜାହାଣା) ଓ ସ୍ତ୍ରୀ (ଜାହାଣୀ) ଅଛନ୍ତି ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟର ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇଲେ ସେ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଯେ ଖାଇବ ତାହା ପେଟରେ ସେ ଖାଦ୍ୟ ହଜମ ହେବ ନାହିଁ ଓ ତା ପେଟ ନିଶ୍ଚେ ଟାଣିବ ।]
୨ । ଗୋପନରେ ବିପକ୍ଷର ବା ଶତ୍ରୁର ପକ୍ଷ ଅବଲମ୍ବନ କରି ତାକୁ ଏ ପକ୍ଷର ସବୁ ଗୁପ୍ତ କଥା କହିବା—2. To be in sceret league with the enemy.
୩ । (ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ) ଉଦରସ୍ଥ ହେବା; ଭୁକ୍ତ ହେବା—
3. To be eaten.
୪ । (ଶିଶୁ) ମାତୃଗର୍ଭରେ ରହିବା—
4. (child) To be in the mother's womb.
୫ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୁପ୍ତ କଥା ବା ରହସ୍ୟ ଜାଣିବା ପାଇଁ ତାହା ସଙ୍ଗେ ଘନିଷ୍ଠତା ସ୍ଥାପନ କରିବା—
5. To establish intimacy with a person with a view to knowing his secrets.

ପେଟରେ ଭୋକ ମୁହଁରେ ଲାଜ—ଦେ. (ନ୍ୟାୟ)—୧ । କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି
Peṭare bhoka muhaṅre lāja ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ପାଇଁ
ପେଟେ ଖିଦେ ମୁଖେ ଲାଜ ଲଜ୍ଜା ବୋଧ କରିବା ନ୍ୟାୟ—
(ପେଟେ ଭୋକ ମୁହେଁ ଲାଜ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. (analogy) A person's feeling of delicacy to beg food while he is hungry.
[ଦ୍ର—ଏପରି 'ମୁହଁରେ ଲାଜ' କରିବାଦ୍ୱାରା ଫଳତଃ ତାହାର କ୍ଷୁଧା ନିବୃତ୍ତି ହୁଏ ନାହିଁ ।]
୨ । (କୌଣସି ବିଷୟରେ) ଅନ୍ତରରେ ଅନୁଭୂତ ଅଭାବକୁ ଲଜ୍ଜା ବା ସଙ୍କୋଚବଶତଃ ପ୍ରକାଶ କରିବା—
2. Not expressing one's mind in shyness.

ପେଟରେ ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଝାଡ଼ା ଫେରିବାକୁ ଯିବାବେଳେ
Peṭare māribā ଦସ୍ତ ଖୋଲାସା ହେବା ପାଇଁ ପେଟରେ କର-
ପେଟେମାରା ତଳଦ୍ୱାରା ଫୁଟ୍‌ବଲ ମାରିବା—1. To pat on one's
पेटमारना abdomen with a belief that there will be clean evacuation by this process.
୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଖାଇବାକୁ ନ ଦେବା; କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉପାସ ରଖାଇବା—2. To starve a person; to keep a person starving.
୩ । କ୍ଷୁଧା ହେଲାବେଳେ ନ ଖାଇବା—
3. Not to eat when hungry.
୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମନୋଗତ କୌଣସି ଦୁଃଖକୁ ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ ନ କରିବା—4. (figurative) Not to give vent to one's mental agony.

ପେଟରେ ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି—କୌଣସି ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଆପଣା ଶରୀରରେ
Peṭare jibā ସହ୍ୟ ହେବା ବା ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା—
ପେଟେ ଯାଓୟା, (any food) To agree with one's
ପେଟେ ସଓୟା stomach; to be digested by a person.
अनुकूल होना

ପେଟରେ ରଖିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପେଟରେ ଧରିବା (ଦେଖ)
Peṭare rakhibā 1. Peṭare dharibā (See)
ପେଟେ ରଖା ୨ । କୌଣସି ଗୁପ୍ତ କଥା ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଗେ ପ୍ରକାଶ
पेटमे रखना ନ କରିବା—2. To keep a matter into one's self; not to disclose a secret.

ପେଟରେ ରହିବା—ଦେ. କ୍ରି—(କୌଣସି କଥା) ବାହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ନ
Peṭare rahibā ହୋଇ ମନ ମଧ୍ୟରେ ରହିବା—
ପେଟେ ଥାକା (any matter) Not to be given out or
पेटमे रहना divulged.
(ଯଥା—ମୋ ପେଟ କଥା ପେଟରେ ରହିଲାଣି ।)
(ପେଟରେ କୋଳପ ପଡ଼ି ରହିଲା, ପେଟରେ ଗୁବ ପଡ଼ି ରହିବା, ପେଟରେ ମୁଦମର ରହିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟରେ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଗର୍ଭବତୀ ବା ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା ହେବା—
Peṭare hebā To become pregnant; to conceive.
ପେଟ ହଓୟା **पेटसे होना** ୨ । ପେଟମରା—2. Colic.

ପେଟ ରୋଗ—ଦେ ବି—୧ । ପେଟର ଅସୁଖ;ପେଟ ମଧ୍ୟରେ ଜାତ ରୋଗ—
Peṭa roga 1. A disorder of the bowels.
ପେଟର ବ୍ୟାମୋ **पेटकी बिमारी**

ପେଟ ଲାଗିଯିବା—ଦେ. ବି—କିଛି ନ ଖାଇବାରୁ ଜମ୍ବା ଦୀର୍ଘ ଉପବାସ
Peṭa lāgijibā ଯୋଗୁଁ ପେଟ ଉପରର ଚମଡ଼ା ପିଠି ଆଡ଼କୁ
ପେଟ ପଶିଯିବା } ଅନୁରୂପ ଲାଗିଯିବା; ପେଟର ଗହ୍ୱର
ପେଟ ପିଠି ଲାଗିଯିବା } ପିଠିରେ ସଂଲଗ୍ନ ହେବା—

पेट पीठसे लगजाना The stomach becoming depressed or sunken owing to fasting.

ପେଟ ଲାଣ୍ଡିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଯୁଗ୍ମ) ବିଣ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ମାତା ଗର୍ଭବତୀ ଥାଇ
Peṭa lāṇḍiā ମୃତ୍ୟୁର ଘଟିବା ପରେ ଜାତ (ସନ୍ତାନ)—
Posthumous (child).

ପେଟ ଶୁଖା(ଖେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଉପବାସ କରିବା—
Peṭa śukhā (khe)ibā 1. To fast.
ପେଠପିଠେ ଲାଗା ୨ । ଖରାକୁ ପେଟ ଦେଖାଇ ଶୋଇବା—
2. To bask in the sun with one's belly up.

ପେଟ ଶୁଖିବା—ଦେ. ବି—ଖାଦ୍ୟାଭାବ ଘଟିବା—
Peṭa śukhibā Want of food.

ଚକଣକୁ ଗହ୍ଣ ଶୁଖିଲ ପେଟ
ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ହେଲ ସଙ୍କଟ । ଉକାରେ, ଗୀତଲହରୀ ।

ପେଟ ଶୂଳା—ଦେ. ବି—୧ । ପେଟକୁ ମାରିବା; ଶୂଳ ରୋଗ—
Peṭa śūlā 1. Colic pain.
ପେଟ ଶୂଳା(ଲେ)ଇବା
ପେଟ ଶୂଳା(ଲେ)ଇ ହେବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପେଟେ ବେଦନା ୨ । ଗର୍ଭିଣୀର ଶୂଳ; ପ୍ରସବ ପୂର୍ବରୁ ଗର୍ଭିଣୀର
पेट दुखना ପେଟରେ ଅନୁଭୂତ ବେଦନା—2. The pangs before childbirth; labour pains.

ପେଟ ସଫା ହେବା—ଦେ. ବି—୧ । ପରିଷ୍କାର ଝାଡ଼ା ହେଲୁ ପେଟ
Peṭa saphā hebā ଘତରର ମଇଳା ବାହାର ଯିବା—
ପେଟ ସାଫ ହଓୟା 1. A copious discharge of stools;
पेट छूटना a clean evacuation.
୨ । କୌଣସି ଗୁପ୍ତ କଥାର ପ୍ରକାଶ—
2. (figurative) Publication or divulging of any secret.
୩ । ପ୍ରସବାନ୍ତେ ଗର୍ଭରୁ ଫୁଲ, ନାଡ଼ି ଓ ରକ୍ତାଦି ନିଃଶେଷ ହୋଇ ବାହାର ଯିବା—3. The coming out of the placenta and blood etc from the womb after childbirth.

ପେଟ ସର୍ବସ୍ୱ—ଦେ. ବିଣ—ପେଟୁ; ଯାହାର ଭୋଜନ କରିବା ଛଡ଼ା
Peṭa sarbaswa ଅନ୍ୟ ଅଭିଳାଷ ନ ଥାଏ—Greedy;
ପେଟ ସର୍ବସ୍ୱ **पेटार्थी(र्थु)** gluttonous.

ପେଟ ସାନ ଆଖି ବଡ଼—ଦେ (ନ୍ୟାସ୍ତ)—ବେଶି ପରିମାଣରେ ଖାଦ୍ୟ
Peṭa sāna ākhi barḍa ଖାଇବାର ଶକ୍ତି ନ ଥିବା ସ୍ଥଳେ
ପେଟଛୋଟ ଚୋଖବଡ଼ ଘତରରେ ବେଶି ଖୁଡ଼ାଏ ଖାଦ୍ୟ ବଢ଼ା ହେବା
ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିବା—Wishing to have a large quantity of food served to a person while he is incapable of eating so much.

ପେଟ ହେବା—ଦେ. ବି—ଗର୍ଭାଧାନ—
Peṭa hebā Being pregnant; conception.
ପେଟହଓୟା କ୍ରି—ପେଟରେ ହେବା (ଦେଖ)—
पेटसे होना Peṭare hebā (See)

ପେଟା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ସ୍ଥୂଳୋଦର—
Peṭā Pot-bellied.
(ପେଟୀ, ପେଟେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଭୁକ୍ତିମୁଖ୍ୟ; ଉଦରମୁଖ୍ୟ—
ହାଁଦାପେଟା **पेटेल** 2. Greedy; gluttonous.
ପେଟୁକ **पेटु** ୩ । ଉଦର ଯୁକ୍ତ—
ପେଟ ଓୟାଲା **पेटवाला** 3. Bellied (as in big-bellied).

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଯଥା—ପଲମ ପେଟା, ଥଲ୍ଲଲ ପେଟା, ଲାଡ଼ୁ ପେଟା ଇତ୍ୟାଦି ।]

ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—କଚରା; ପାଚିଲା ଧାନଗଛକୁ ଦାଆରେ କାଟି କ୍ଷେତରେ ସାରି ସାରି କରି ରଖିବା—Laying of the ripe paddy plants cut from the roots on the field in rows.

ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—୧ । କାଗଜର ଘୁଡ଼ି ଦେହରେ ଆଡ଼ ଭାବରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ବସିଥିବା କାଠି ବା ବାଉଁଶର ପାଛିଆ—
1. A thin twig laid crosswise in a paper-kite.
୨ । ଘୁଡ଼ି ଦେହରେ ତ୍ରିକୋଣାକାର ହୋଇ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଦୁଇ ଖଣ୍ଡି ସୂତା—Two bits of thread attached to a paper-kite and forming a triangle with the body of the kite.

ପେଟା(ଟେ)ଇ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପେଟକୁ ଭୂମିରେ ଲଗାଇ ଶୋଇବା-
Peṭā(ṭe)i pardibā To lie with one's stomach touching the ground.

ପେଟା(ଟେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—(ପେଟ ଶବ୍ଦରୁ ଓଡ଼ିଆ ନାମ ଧାତୁ)—
Peṭā(ṭe)ibā ଭୂମିରେ ପେଟ ଲଗାଇ (ଭୂମିର ପରି) ହାତ ଗୋଡ଼କୁ
(ପଟେଆଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଚଳାଇବା ଦ୍ୱାରା ଗତି କରିବା—
ପେଟେଚଳା To move with the hands and legs by
रेंगना having the belly grovelling on the ground; to creep on one's belly; to crawl.

[ଦ୍ର—ଶିଶୁମାନେ ପ୍ରଥମେ ପେଟାନ୍ତି, ତା ପରେ ଗୁଡ଼ୁଣନ୍ତି ତା ପରେ ଚାଲନ୍ତି ।]

ପେଟାକ—ସଂ. ବି—ପେଟକ; ପେଡ଼ା; ପେଟରା—
Peṭāka A basket with a lid; a box.

ପେଟା କାଠି—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି.—ପେଟା ପ୍ରାଦେ ୧ (ଦେଖ)
Peṭā kāṭhi Peṭā 1. (See)

ପେଟି—ଦେ. ବି—୧ । ପେଟରେ ବନ୍ଧାଯିବା ମେଖଳା; କମରବନ୍ଧ—
Peṭi 1. A belt
ପେଟି **पेटी** ୨ । ପୋଷା ଗୋବରା ଚଢ଼େଇଙ୍କ ଲାହୁ ପାଖେ ପେଟରେ ବନ୍ଧା ଥିବା, ଅଗରେ ଫୁଲ ବା କଉଡ଼ି ଲାଗିଥିବା ସୁତୁଲି—
2. A string tied round the belly of a Gobarā bird.
୩ । ଘୋଡ଼ାଙ୍କ ପିଠି ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ଜିନ୍ ବା ଗୁରଜାମାର ଦୁଇ ପାଖକୁ ଘୋଡ଼ାର ପେଟ ବାଟେ ଯେଉଁ ଫିତାଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧା ଯାଏ—3. Strap which keeps the saddle tight on the back of a horse.

୫ । ବାକ୍ସ, ଖଟ ଆଦିର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଚଉଡ଼ା ଦିଗରେ ଲଗାଯିବା କାଠ ବା ଧାତୁର ଲମ୍ବା ପଟ୍ଟ ବା ଦଣ୍ଡ—A small bar of metal or wood laid crosswise in the frame of a bedstead or box; a cross bar.

୫ । ଚିଲିକାରେ ମିଳୁଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାଛ—5. A kind of shrimps found in the Chilka lake.

୬ । ବଡ଼ ମାଛର ପେଟ ଭାଗ—

6. The belly portion of a fish.

[ଦ୍ର – ବଡ଼ ମାଛର ପେଟରେ କଣ୍ଟା ନ ଥିବାରୁ ଓ ତାହା ମାଂସଳ ଥିବାରୁ ତାହା ଲୋକେ ଭାଜି କରି ଖାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ।]

୭ । ଭଣ୍ଡାରର ମୁଠା; ଯେଉଁ ଥଳୀରେ ଭଣ୍ଡାର ଖୁର, କତୁର, ନହୁରୁଣି ଆଦି ରଖେ—7. A barber's wallet.

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ପେଟ—Stomach.

ବୈଦେ ବିଣ (ଇଂ. ପେଟ୍ଟି)—୧ । କ୍ଷୁଦ୍ର; ଛୋଟ—

1. Small; petty.

(ଯଥା—ପେଟ୍ଟ କାନ୍ତରାଟ ।)

୨ । ପ୍ରଜାର ଅଧୀନ (ପ୍ରଜା); ସିକମୀ ରଇତ—

2. Subordinate holding; an under-tenure.

(ଯଥା—ପେଟ୍ଟ ପ୍ରଜା, ପେଟ୍ଟ ମକଦମୀ ।)

ପେଟ୍ଟିଆ—ଦେ. ବିଣ. ସୁଂ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ) —ଉଦର-
Peṭiā ଯୁକ୍ତ —(used with other words)—Bellied.
(ପେଟେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ) (ଯଥା—ଥଳୁଲପେଟ୍ଟିଆ 'ଥ' : ଦହିନଉଛିଆ 'ଦ'—ଶିଶୁବଚନ; ମୃଦଙ୍ଗପେଟ୍ଟିଆ ଇତ୍ୟାଦି ।)

ପେଟ୍ଟି କଟା—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଗୋବର ଚଢ଼େଇ ଅନ୍ୟ ଚଢ଼େଇ
Peṭi kaṭā ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼େଇ କରି ହାରି ଯିବାରୁ ତା ପେଟରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ପେଟ୍ଟିକୁ କାଟି ପକ୍ଷିସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦିଏ—A Gobarā bird which is let loose after its belt is cut when it is defeated by its rival.

ପେଟ୍ଟିକା—ସଂ. ବି—୧ । ପେଟାକ (ଦେଖ)
Peṭikā 1. Peṭāka (See)

୨ । ପେଡ଼ି ପେଡ଼ିକିଆ (ଦେଖ)

2. Perḍi perḍikiā (See)

୩ । ସମୂହ; ସମୁଚ୍ଚୟ; ରାଶି—

3 Collection; multitude.

ପେଟ୍ଟି କାନ୍ତରାଟ(ଟି)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେଟ୍ଟି କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର)—
Peṭi kāntarāṭa.ṭi) କୌଣସି ପୂର୍ତ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବଡ଼ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରର ଅଧୀନ ଛୋଟ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର—
ପେଟ୍ଟ କ(କା)ନ୍ତରାଟ(ଟି). } ଅନ୍ୟରୂପ
ପେଟ୍ଟ କନ୍ତରାଟକାର
ପେଟୀ କାନ୍ତରାଟ ପେଟୀ କାନ୍ତରାଟକାର A sub-contractor; petty contractor.

ପେଟ୍ଟି ଗଣ୍ଠି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଗୁଡ଼ିଏ ଲମ୍ବ ବାଉଁଶ ଶଗଡ଼ରେ
Peṭi gaṇṭhi ବୋଝାଇ କରି ନିଅଯିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଶଗଡ଼ର ଦଣ୍ଡା ପାଖରେ ବାଉଁଶର ଯେଉଁ ଅଗମାନ ଦଣ୍ଡାର ବାହାରକୁ ବଢ଼ିକା ରହିଥାଏ ସେହି ଅଗମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଲତାଗଣ୍ଠି ଦ୍ୱାରା ଏକତ୍ର ବଡ଼ା କରି ବନ୍ଧାଯାଏ—A knot of some tenacious creeper with which the bulging out ends of a cartload of bamboos are tied together.

[ଦ୍ର—ଦଣ୍ଡାରୁ ବଢ଼ିକ ଥିବା ବାଉଁଶମାନଙ୍କ ଅଗ ମଧ୍ୟରୁ ୨ଟି ଅଗ ବନ୍ଧା ଯାଏ ନାହିଁ । ସେହି ୨ଟି ଅଗ ଶଗଡ଼ର ଦଣ୍ଡାର କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।]

ପେଟ୍ଟି ବତା—ଦେ. ବି—ଗୃହର କାମଡ଼ାରେ ଲାଗିବା ଚଳ ପାଖର
Peṭi batā ବତା—The split bamboos which are put on the inner side of the bamboo framework of a thatch.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଟୋକେଇ, ମୁଗୁରା, ଖଇଞ୍ଚ ଓ ପୋଲୁହର ଭିତର ପାଖେ ବନ୍ଧାଯିବା ବତା— Bamboo laths attached to the inner side of ordinary baskets and fishing baskets.

ପେଟ୍ଟି ବନ୍ଧ—ଦେ. ବି—ନଦି ଆଦିରେ ଚଉଡ଼ା ଦିଗରେ ପକା ଯିବା
Peṭi bandha ବନ୍ଧ; ଆଡ଼ିବନ୍ଧ—An embankment laid across a river or field; a cross-dam.

ପେଟ୍ଟି ମାଛ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ମାଛର ପେଟ ନିକଟରୁ କଟା
Peṭi māchha ଯାଇଥିବା ଅଂଶ ବା ଖଣ୍ଡ—Bits cut from
(ପେଟ ମାଛ—ଅନ୍ୟରୂପ) the belly of a large fish.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ମାଛର ଅନ୍ୟ ଅଂଶ ଅପେକ୍ଷା କମ କଣ୍ଟା ଥାଏ ଓ ଏହା ତେଲିଆ ଓ କୋମଳ ଥିବାରୁ ରନ୍ଧା ବା ଭଜା ହେଲେ ଖାଇବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ।]

ପେଟ୍ଟି ଲଇ—ଦେ. ବି—ପେଟ୍ଟ ବତାକୁ ଉଡ଼ି ବାନ୍ଧିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ
Peṭi lai ଲଇ—Tenacious fibres of creepers used in tying the split bamboo laths inside the surface of a thatch-frame.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ)—ଶଗଡ଼ରେ ବାଉଁଶ ଗୋଛା ଆଣିବା ବେଳେ ପେଟ୍ଟ ଗଣ୍ଠି ବାନ୍ଧିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଲଇ—

Tenacious fibres of creepers used in tying the bulging ends of long bamboos carried on carts.

ପେଟ୍ଟି ଶେଣୀ—ଦେ. ବି—ଗୃହ ଘରର ଉରାକୁ ଲଗାଇ କରି ଦିଆଯିବା
Peṭi śeṇi ଲମ୍ବା ଶେଣୀ—The long wall-plate put over the Urā of a thatched house.

[ଦ୍ର—ଏହା ଯୋଗୁଁ ଉରା ଦମ୍ଭ ହୁଏ । ବାଡ଼ିଭିଆଡ଼ି କାନ୍ଥର ବାଉଁଶର ଅଗମାନ ଏହି ଶେଣୀରେ କଣ୍ଟାଦ୍ୱାରା ମରାଯାଏ ।]

ପେଟ୍ଟୀ—ସଂ. ବି—ପେଟାକ (ଦେଖ)
Peṭi Peṭāka (See)

ବୈଦେ. ବିଣ—ପେଟ୍ଟ (ଦେଖ)—Peṭi (See)

ଦେ. ବିଣ—ପେଟାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

The feminine of Peṭā.

ପେଟ୍ଟୁ—ଦେ. ବିଣ—ଉଦରମୂର୍ଖ—
Peṭu ପେଟୁକ ପେଟୁ Greedy; gluttonous.

ପେଟୁଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯାହାର ବଡ଼ ପେଟ—Big-bellied.
Peṭuā
(ପେଟେଇ, ପେଟୋଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପେଟୁକ—ଦେ. ବିଣ—ଉଦରମୃଗ୍ଧ—
Peṭuka ପେଟୁକ **ପେଟୁ** Greedy; gluttonous.

ପେଟୁରା(ଲା)—ଦେ. ବିଣ—ସ୍ଥୂଳୋଦର—
Peṭurā(lā) (ପେଟୁରୀ(ଲା)—ସ୍ତ୍ରୀ) Pot-bellied.

ପେଟୁଲି—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ.—୧ । ଗର୍ଭବତୀ—
Peṭulī 1. Pregnant.
୨ । ବୃହତ୍ ଗର୍ଭ ବା ଉଦରବିଶିଷ୍ଟା (ସ୍ତ୍ରୀ)—
2. Big-bellied (woman).

ପେଟେ—ଦେ. ବିଣ. ଓ କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ଉଦରପୂର୍ତ୍ତିରୂପେ (ଭୋଜନ)—
Peṭe 1. Belly-ful of (meal).
(ଯଥା—ସେ ଅନ୍ନଭକ ମୋର ପେଟେ ହେଲା ।)
୨ । ପେଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଗିବା ଗଭୀର (ଜଳ)—
2. Of a depth (of water) reaching one's belly.
(ଯଥା—ଏ ଖଣିଗାତ ପେଟେ ଖୋଳା ହେଲାଣି ।)

ପେଟେ ଖାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉଦର ପୂର୍ତ୍ତି କରି ଭୋଜନ କରିବା—
Peṭe khāibā To eat one's fill; to take a full meal.
ଏକ ପେଟ ଖାଓୟା **पेटभर खाना**
(ପେଟ୍ଟେ ଖାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟେ ଗିଳିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ବ୍ୟଙ୍ଗାର୍ଥ)—
Peṭe gilibā ପେଟେ ଖାଇବା (ଦେଖ)
ଏକ ପେଟ ଠୁଁକା (ironical) Peṭe khāibā (See)
पेटभर ठुँसना
(ପେଟେ ଠକିବା, ପେଟେ ମାରିବା, ପେଟେ ଠୁଁସିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେଟେଣ୍ଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ,—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଦ୍ଭାବିତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ
Peṭeṇṭ କେବଳ ମାତ୍ର ଜଣେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ବା
ପେଟେଣ୍ଟ ବିକ୍ରି କରିବା ନିମନ୍ତେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ସ୍ୱତ୍ୱ-
पेटेंट ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଧିକାର; ଏକଚେଟିଆ ଅଧିକାରନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ସନନ-
Patent; monopoly for the manufacture or sale of a certain article.

[ଦ୍ର—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଯନ୍ତ୍ର ବା ପ୍ରଣାଳୀ ଆବିଷ୍କାର କଲେ ତାହା ସରକାରରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି କରିବାକୁ ହୁଏ । ତାହା ହେଲେ ଉକ୍ତ ପଦାର୍ଥ 'ପେଟେଣ୍ଟ୍' ହେଲା; ଏପରି ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ହେବା ପରେ 'ପେଟେଣ୍ଟୀ'ର ବିନା ଅନୁମତିରେ ଅନ୍ୟ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଉକ୍ତ ବସ୍ତୁ ତିଆରି କଲେ ବା ବିକଲେ ତାକୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଏ ଓ ପେଟେଣ୍ଟୀକୁ ସେ କ୍ଷତି ପୂରଣ ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ ।]

ବିଣ—ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟର ବା ଔଷଧର ବା ଆବିଷ୍କୃତ କଳର ଏକଚେଟିଆ ଅଧିକାର ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ଅର୍ପିତ ହୋଇଥାଏ—Patent (medicine); patented (article).

ପେଟେଣ୍ଟ୍ ଔ(ଓ)ଷଧ—ଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେଟେଣ୍ଟ୍ + ସଂ. ଔଷଧ)—
Peṭeṇṭ o au)shadha) ପେଟେଣ୍ଟ୍ ମେଡିସିନ୍ (ଦେଖ)
ପେଟେଣ୍ଟ ଉଷୁଦ Peṭeṇṭ medisin (See)
पेटेंट दवा

ପେଟେଣ୍ଟ୍ ମେଡିସିନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—
Peṭeṇṭ medisin ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମାର୍କା ମରା ହୋଇ ତାହା
(ପେଟେଣ୍ଟ ମେଡିସନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ତିଆରି ଓ ବିକ୍ରିର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
ପେଟେଣ୍ଟ ମେଡ଼ିସିନ ଅଧିକାର ଜଣେଙ୍କଠାରେ ଅର୍ପିତ ହୋଇଥିବା
पेटेंटमेडिसन ଔଷଧ—Patent medicine.

ପେଟେଣ୍ଟ୍ ଭଙ୍ଗ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ସରକାରରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ହୋଇ-
Peṭeṇṭ bhanga karibā ଥିବା କୌଣସି ପେଟେଣ୍ଟ୍ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ
(ପେଟେଣ୍ଟ ଲଙ୍ଘନ କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଅନ୍ୟଜଣେ ବିକ୍ରି କରିବା ବା
ପେଟେଣ୍ଟ ଭଙ୍ଗ କରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା—To infringe a patent.

ପେଟେଣ୍ଟୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟର ଆବିଷ୍କାରକରୂପେ
Peṭeṇṭī ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ନାମ ସରକାରରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି
ପେଟେଣ୍ଟୀ କରାଯାଇ ଥାଏ—Patentee
पेटेंटी

ପେଟେରା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପେଟକ)—ପେଟରା (ଦେଖ)
Peṭerā Peṭarā (See)
(ପେଟ୍ରା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପେଟିରା **पिटारा,पेटरिया**

ପେଟେ ହେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି. (ତୁଳ. ହି. ପେଟ୍‌ସେ
Peṭe hebā ହୋନା)—ଗର୍ଭବତୀ ହେବା—
(ପେଟ୍ରୀ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) To become pregnant.

ପେଟ୍ରୀ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଗର୍ଭବତୀ—
Peṭrī Pregnant.

ପେଟ୍ରୋଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ମଟର ଅଦି ଚଳାଇବାରେ
Peṭrol ବ୍ୟବହୃତ ତେଲ—1. Petrol.
ପେଟ୍ରୋଲ ୨ । ମାଜିତ କେରୋସିନ୍—
पेट्रोल 2 Purified kerosine oil.

ପେଟ୍ରୋଲିଅ(ୟ)ମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କେରୋସିନ୍ ତେଲ—
Peṭrolia(ya)m Petrolium.
ପେଟ୍ରୋଲିୟମ **पेट्रोलियम**

ପେଠା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ବାଙ୍ଗର; ବାଙ୍ଗୁଡ଼ି—
Peṭhā Dwarfish.
ନାଟା ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ—ଉଦରମୃଗ୍ଧ; ଉପଟୁ—
ठींगना, नाटा Greedy; gluttonous.
(ପେଠୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପେଡ୍—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ)—୧ । ପ୍ରଦତ୍ତ; ଦିଆ ଯାଇଥିବା (ଧନ)—
Peḍ 1. Paid (amount).
ପେଡ ୨ । ଯେଉଁ କାରବାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧେ ଦେୟ
पेड ଧନ ଦିଆ ସରିଅଛି—2. Paid up (bill or
(ଅନ୍‌ପେଡ୍—ବିପରୀତ) person)
୩ । ଯେଉଁ ଡାକ ଚିଠିରେ ସାଧାରଣ ମାସୁଲ ପ୍ରେରକ ଡାକ ଟିକଟ

ଆକାରରେ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି (ଓ ଯହିଁ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଥାଭାଙ୍କ ଡାକ ମାସୁଲ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ ।)—

3. Paid; prepaid (postal letter or parcel).

୪ । ବେତନ ଭୋଗୀ (ଭୃତ୍ୟ); ବୈତନିକ—

4. Paid (servant).

ପେଡ୍ ଅପ୍ ପଲିସୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଯେଉଁ ଜୀବନବୀମା ପଲିସୀ ପାଇଁ ଦେୟ ଧନ ବୀମାକାରୀ ବିବାକ୍ ଦେଇ ପେଡ ଅପ ପଲିସୀ ସାରି ଥାଆନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହା ପାଇଁ ଆଉ ପ୍ରିମିୟମ୍ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ—

Ped ap paliśi

ପେଡ ଅପ ପଲିସୀ

Paid up Life Insurance policy.

ପେଡ଼ା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପିଣ୍ଡ୍ ଧାତୁ=ଏକତ୍ରିତ କରିବା+ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—

Perḍā

ପେଡ଼ି

ପେଟାରା

ପୀଡ଼ି

ପୀଢ଼ୀ

୧ । ପେଟରା; ବାକ୍ସ—1, Box; basket with a lid; a portmanteau.

୨ । ମଇଁଷି ଛୁଆ—

2. The young of a buffalo.

୩ । ଆରୋପଣ—3. Imposition.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଣ୍ଡ; ପେଟିକା)—୧ । ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ; ଦୁଧକୁ ନଆଁରେ ଖୁବ୍ ଗାଢ଼ା କରି ଆଉଟି ତହିଁରେ ଚିନି ଆଦି ଦେଇ ପେଡ଼ି ଆକାରରେ କରାଯିବା ମିଷ୍ଟାନ୍ନ—

1. A sweetmeat made of thickened milk and sugar.

୨ । (ସଂ. ପୀଡ଼୍ ଧାତୁ)—ଆଖୁ ପେଡ଼ିବା ଘଣା—

2. Sugar-mill.

୩ । ହଳଦୀ ଆଦି ଲମ୍ବ ବସ୍ତୁର ଖଣ୍ଡ—

3. Long pieces of turmeric etc.

ପେଷା

ପେଡ଼ନା

ପେଷା

ପେଡ଼ାହୁଆ

ପେଡ଼ା(ଡ଼ି) ଆଡ଼ଖୁର—ଦେ. ବି. (ସହଜର ଶବ୍ଦ) କାଠର ଓ ବେତର ପେଡ଼ିମାନ—Boxes of wood and cane.

Perḍā(ṛdi) ārḍakhura

[ଦ୍ର—ଝିଅ ଶାଶୁଘରକୁ ଯିବା ସମୟରେ ତା ସଙ୍ଗେ ପିତୃଗୃହରୁ ପଠାଯିବା (ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ) ପଦାର୍ଥମାନ (ଯଥା—ମସଲା-ମସଲି ଓ ଲୁଗାପଟା) ବେତର ପେଡ଼ି ଓ କାଠର ଚିତ୍ରିତ ବାକ୍ସ ବା ଆଡ଼ଖୁରରେ ସଜଡ଼ା ହୁଏ ।]

ପେଡ଼ା(ଡ଼େ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପେଡ଼ିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତରୂପ—

Perḍā(ṛde)ibā

ପେଷାନ

ପେଡ଼ାନା

1. The causative form of Perḍibā.

୨ । ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ପେଡ଼ିବା କାର୍ଯ୍ୟ କରାଇବା—

2. To have a thing pressed or squeezed; to cause to be pressed.

ପେଡ଼ା ନଡ଼ିଆ ତେଲ—ଦେ. ବି—ଶୁଖିଲା ନଡ଼ିଆ ଘଣାରେ ପେଡ଼ା ହୋଇ ବାହାର ଥିବା ତେଲ—

Perḍā narḍiā tela

Pressed cocoanut oil.

[ଦ୍ର—ନଡ଼ିଆକୁ କୋରି ତହିଁର ରସକୁ ନଆଁରେ ବସାଇ ନିର୍ଜଳ କରି ଯେଉଁ ତୈଳ ପଦାର୍ଥ ବାହାର କରାଯାଏ, ତାହାକୁ ନଡ଼ିଆ ଘିଅ ବା ମଗ୍ନ ନଡ଼ିଆ ତେଲ କହନ୍ତି ।

ଶୁଖିଲା ନଡ଼ିଆର ଖଣ୍ଡମାନଙ୍କୁ ଘଣାରେ ପେଡ଼ି ଯେଉଁ ତୈଳ ପଦାର୍ଥ ବାହାର କରାଯାଏ ତାକୁ ପେଡ଼ା ନଡ଼ିଆ ତେଲ ବା ନଡ଼ିଆ ମାଲଯା କହନ୍ତି ।]

ପେଡ଼ାଳି—ଦେ.ବି. (ସଂ. ପୀଡ଼୍ ଧାତୁ)—ଯେ ତୈଳବୀଜ ଆଦି ପେଡ଼େ—

Perḍāli One who presses or squeezes (oil-seeds).

ପେଷାଳୀ **ପେଡ଼ିବା**

ପେଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପେଟିକା; ପେଡ଼ା)—୧ । ମଞ୍ଜୁଷା; କାଠର ବା ବାଉଁଶର ଆବରଣଯୁକ୍ତ ଆଧାର—

Perḍi

ପେଟାରା

ପୀଡ଼ି

ପୀଢ଼ୀ

1. A basket with a lid.

୨ । (ସଂ. ପିଣ୍ଡ; ପୀଠ) ଚନ୍ଦନ ପେଡ଼ି—2. A stone slab to grind sandal wood into paste.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ବାକ୍ସ—A box.

ପେଡ଼ି ପେଟରା—ଦେ. ବି. (ଏକାର୍ଥକ ସହଜର ଶବ୍ଦ)—

Perḍi peṭarā

ପେଡ଼ି ଓ ପେଟରା ଆଦି ଆଧାରମାନ—

Diferent sorts of boxes with lids.

[ଦ୍ର—ପେଡ଼ିର ଘୋଡ଼ଣୀ ପେଡ଼ିର ତଳଖଣ୍ଡଠାରୁ ପୃଥକ୍ ଥାଏ; ପେଟରାର ଘୋଡ଼ଣୀ ତଳଖଣ୍ଡ ସଙ୍ଗେ କବଜାଦ୍ୱାରା ଲାଗି ଥାଏ ।]

ପେଡ଼ିପେଡ଼ିକିଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପେଟିକା; ପେଟୀ=ପେଡ଼ା; ପେଡ଼ାର ଆକୃତିର ଫଳ ଥିବାରୁ)—ଜବାଦିବର୍ଗର ବନ୍ୟ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—

Perḍiperḍikiā

ପେଡ଼ିପେଡ଼ିଆ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପେଡ଼ିପେଡ଼ିକା }

ସଂ. ଭୂଳଙ୍ଗାଣୀ, ପେଟିକା, ଭୂବେରାଣୀ, ପିଣ୍ଡାର

ପେଟାରି; ପିଟଲୀ; ଝାପିଟାରି

ପିଟାରୀ, ପେଡ଼ାର

(ପିଟ—ମେଦିନୀପୁର)

Abultilon Indicum; Sida Asiatica; Hibiscus Furcatus (Haines); Trewia Nudiflora.

[ଦ୍ର—ଏହାର ପତ୍ର ପାନପତ୍ର ପରି ଓ ପତ୍ରର ଧଡ଼ି ଦଣ୍ଡୁର । ଗଛ ୩ ହାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ । ଫୁଲ ନାରଙ୍ଗୀ ବର୍ଣ୍ଣର । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଫୁଲ ଫୁଟେ । ଶୀତକାଳରେ ଫଳ ପାକେ । ଫଳ ଚିନା ପରି ଏକଫାଳକିଆ ଓ ଫଳର ବ୍ୟାସ ଗୋଟିଏ ଅଧଲା ପରି । ଫଳର ଦେହରେ ଅବିକଳ ଦହ ଖୁଆ ପରି ୧୨।୧୮ଟା ଯଟାଦଟା ଚରୁଡ଼ା ବା କରମଚିଆ ଶିରା ଥାଏ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ-ମାନେ ଏ ଫଳକୁ ପିଠୋଇ ପାଣି ବା ଚାଉଳ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇ କାନ୍ଥରେ ଛପା ମାରନ୍ତି ଓ ସେ ଚିତା ଗୋଲାକାର ଓ କମ କମ ଦେଖାଯାଏ ।]

ପେଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୀଡ଼୍ ଧାତୁ)—୧ । ରସ ନିଗାଡ଼ିବା ପାଇଁ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ (ଆଖୁ, ତୈଳବୀଜ ଆଦି) ଚାପିବା; ମାଡ଼ା, ପେଷା ଦଳିବା; ପେଷିବା—To press or squeeze a thing for juice; to press out the juice; to extract.

Perḍibā

ପେଷା

ପେଡ଼ିବା; ପେଡ଼ନା

ମଠିଆ ତେଲ ପେଡ଼ିଥିବେ ନାହିଁ,
ଦୁଇମ୍ ଚୋଟରେ ଅଗୀଲ କରି ପ୍ରବେଶ କରାଇ ଦେବ ।
ଫକିରମୋହନ, ଚୁମାଣ ଅଠରୁଣ୍ଡ ।

୨ । ବିଶେଷ ପୀଡ଼ା ଦେବା—
2. To oppress; to give much trouble.

ପେଡ଼ି ଭୋଗ—ପ୍ରାଦେ. (ସ୍ତ୍ରୀ) ବି—ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରା
Perḍi bhoga ରଥରେ ଥିବା ସମୟରେ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମର ଲୋକମାନେ ପେଡ଼ିରେ ଯେଉଁ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ନୈବେଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥମାନ ବହି ନେଇ ସେହି ପେଡ଼ି ସହିତ ଭୋଗ ଲଗାନ୍ତି—
Sweets carried in cane boxes from a distance and offered to the Deities Jagannātha, which on cars Balabhadra and Subhadrā during the car festival in Puri.

ପେଡ଼ି ଲୁଗା—ଦେ. ବି—ଉତ୍ସବ ବା ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଉପଲକ୍ଷରେ
Perḍi lugā ପିନ୍ଧିବା ପାଇଁ ପେଡ଼ିରେ ସାଇତା ହୋଇଥିବା
ତୋଳା କାପଡ଼ ଲୁଗା—Cloth which is stored to be used on special occasions.

ପେଡ଼ା(ଡ଼ି)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପେଡ଼ା—ପେଡ଼ା(ଡ଼ି) (ଦେଖ)
Perḍhā(ṛḍhi) Perḍa(ṛḍi) (See)

ପେଣ୍ଟ୍—ବୈଦେ. ବି—୧ । (ଇଂ. ପାଣ୍ଟ୍)—ପେଣ୍ଟାଲୁନ୍ (ଦେଖ)
Pent Pentalun (See)
ପେଣ୍ଟ ୨ । (ଇଂ. ପେଣ୍ଟ୍) ରଙ୍ଗ କରିବା; ରଞ୍ଜିତକରଣ—
ପେଇଁଟ 2. Painting.
୩ । (ଇଂ. ପେଣ୍ଟ୍) ବସ୍ତ୍ର ଓ କାଠ ଆଦିରେ ବୋଳାଯିବା ରଙ୍ଗ—
3. Paint; dye.

ପେଣ୍ଟ୍ କୋଟ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ. ପାଣ୍ଟ୍+କୋଟ୍)—ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ
Pent kot ପୋଷାକ ଦ୍ୱୟ; ପାଇଜାମା ଓ ଜୁର୍ତ୍ତା—Pants and
ପେଣ୍ଟ କୋଟ୍ ପତଲୁନ କୁର୍ତ୍ତା coat.

ପେଣ୍ଟା—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଶିକାର; ମୃଗୟା—
Penta Chase; hunting.

ପେଣ୍ଟାଲୁନ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ. ପାଣ୍ଟାଲୁନ୍)—ପତ୍‌ଲୁନ୍; ପତ୍‌ଲୁମ୍;
Pentalun ପାଇଜାମା; ଗାଣ୍ଡିମୁଣା—Pants; trousers; pantaloons.

ପେଣ୍ଟାଲନ୍, ପେଣ୍ଟାଲୁନ୍
ପେଣ୍ଟାଲମ୍, ପେଣ୍ଟାଲୁମ୍
ପେଣ୍ଟୁନ୍, ପେଣ୍ଟୁଲୁନ୍
ପେଣ୍ଟୁଲୁମ୍, ପେଣ୍ଟୁଲେନ୍
} ଅନ୍ୟରୂପ ପେଣ୍ଟ୍‌ଲୁନ ପତଲୁନ

ପେଣ୍ଟର୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ) ଚିତ୍ରକର—
Pentar ପେଣ୍ଟାର ପେଇଁଟାର Painter.

ପେଣ୍ଟିଆ—ପ୍ରାଦେ (ଜୟପୁର) ବି—ଏକଜାତୀୟ ଓଡ଼ିଆ କୃଷକ—
Pentiā A class of Oriya cultivators of Jeypur in Vizag district.
[ଦ୍ର—ଏମାନେ ବସ୍ତର ଅଞ୍ଚଳରୁ ଆସି ଜୟପୁରରେ ବାସ କରିଅଛନ୍ତି ।]

ପେଣ୍ଟିଙ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—୧ । ରଙ୍ଗ କରିବା—
Penting 1. Painting; dying.
ପେଣ୍ଟିଙ୍ଗ ୨ । ରଙ୍ଗକରା ଯାଇଥିବା ଚିତ୍ର—
ପେଇଁଟିଂ 2. A painting; painted picture.

ପେଣ୍ଠ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୀଠ ବା ପଟ୍ଟ; ପଣ୍ୟସ୍ଥାନ; ପ୍ରା. ପଣଟ୍ଠା)—
Pentha ୧ । ଗଞ୍ଜ; ହାଟ—1. Market; mart.
ପାଟ, ହାଟ୍ ୨ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବହୁ
ପିଠ, ପିଁଠ ପରିମିତ ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ବ୍ୟବସାୟ ହୁଏ—
3. Emporium; a centre of trade.
୩ । ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ଭଣ୍ଡାର—
3. A store for merchandise; warehouse.
୪ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କୌଣସି ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ (ବସ୍ତ୍ରାଦି) ବହୁ ପରିମାଣରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ (ଯଥା, ଚିକିଟ ପେଣ୍ଠ)—
4. A centre of manufacture of a certain merchandise.
୫ । ଦଳ—5. Group; crowd.
୬ । ବେପାରିମାନଙ୍କ ଗ୍ରାମ—
6. A village or seat of traders.
୭ । ବହୁଜନସମାଗମ ସ୍ଥାନ—7. A place crowded with many people; a resort of a large number of people.
ନିତ୍ୟ ଯେ ଖାଳଗର୍ତ୍ତ ପେଣ୍ଠ
ନାମ ସୁପ୍ରତ ବରକୁଣ୍ଡ—ଖାଳକୃଷ୍ଣ. ଉପକଥାନ ।

ପେଣ୍ଠା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ପେଠା (ଦେଖ)
Pentha (ପେଣ୍ଠୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Petha (See)
ପାଁଠା ବି—ଅଣ୍ଡିରା ଛେଳି ବା ମେଣ୍ଢାଛୁଆ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଦା—
A male young of sheep or of goat.

ପେଣ୍ଠା ନଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—୧ । ନଡ଼ିଆ ଫଳୁଥିବା ଅଳ୍ପ ବୟସର ବା
Pentha nardiā ବାଙ୍ଗର ଗଛ—1. A young or dwarfish cocoanut tree yielding fruits.
୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆକାରର ନଡ଼ିଆ—
2. Small-sized cocoanut.

ପେଣ୍ଠିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ବାଙ୍ଗୁଡ଼ା—
Pentiā Dwarfish; small; stunted.
ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଶିକାରୀ ପଛରେ ମଞ୍ଚାରେ ବସିଥାଏ ଓ ଜନ୍ତୁ ଆସିଲେ ଶିକାରୀଙ୍କୁ ଦେଖାଏ, ବନ୍ଦୁକ ଧରିଥାଏ, କାର୍ତ୍ତୁଜ୍ ଯୋଗାଏ ଓ ଶିକାରୀଙ୍କୁ କୌଣସି ଜନ୍ତୁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ବନ୍ଦୁକଦ୍ୱାରା ତାକୁ ଆଘାତ କରେ—
A person who sits behind the hunter on the machan and is always ready at hand to do his bidding and help him.

ପେଣ୍ଠୀ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଗେଡ଼ୀ; ବାଙ୍ଗୁଡ଼ା—
Pentī 1. Dwarfish (woman); stunted.
ନ୍ୟାଟ୍ଟା ଲଂଗଳା ୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—2. Small; little.
ପାଁଠୀ ବି—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାଈ ଛେଳି ବା ମେଣ୍ଢା—
1. A young female goat or sheep.
୨ । ଗେଡ଼ୀ ଅଥଚ ପୁଷ୍ଟାଙ୍ଗୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
2. A short and sturdy woman.
ବୃଷ କରୁଛନ୍ତି ଦେଖି ପେଣ୍ଠୀକ
ଭୂ ମୋର ସମାନ ଭ୍ରତ ପଣ୍ଠିକ—ଅଭିମନ୍ୟ ବଦରଥ ଚକ୍ରାମଣି ।

୩ । ସାନ ଝୋଲା—3. Little girl; lass.

୪ । ଯେଉଁ ଛେଳିର ପ୍ରଥମ ଗର୍ଭ ହୋଇ ନ ଥାଏ—

4 A she-goat which has not yet conceived.

ପେଣ୍ଡ୍ରା—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—(ତା. ପଣ୍ଡା = ଘୁଷୁରୀ)—

Pend-rā ୧ । ହେଡ଼ା—1. Wolf.

(ପେଣ୍ଡ୍ରା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଏକପ୍ରକାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଘ; ଚିତାବାଘ—

2. Small leopard.

ପେଣ୍ଡା—ଦେ. ବିଣ—(ସଂ. ପଣ୍ଡ ବା ପିଣ୍ଡ)—୧ । ସ୍ତବକ; ଗୋଛା; ଥୋପା; ଗୁଚ୍ଛ—1. Cluster.

Pendā ଥୁଲୋ **ପୁଲା, ଗଟ୍ଠା; ଗୁପ୍‌ଫା** ଚହୁଁରେ ଦେ.ଉପ ଟଣା ହୋଇଅଛି ପେଣ୍ଡା ପେଣ୍ଡା ହେ ଲଣ ମୁକୁଟା ଲମ୍ବିଛି—

କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହ. ମହାଭାରତ. ଅଶ୍ୱ ।

୨ । ବିଡ଼ା—2. Sheaf.

୩ । ଫଳର ପେଣ୍ଡା ବା କାନ୍ଦି—

3 A bunch of fruits coming out of one stem.

୪ । କଦଳୀ ଫଳର ଫେଣା—

4. A cluster of plantain-fruits.

ପାୟର ଡିମା,ପିଣ୍ଡ ବି—(ସଂ. ପିଣ୍ଡ)—ଗୋଡ଼ର ଆଣ୍ଠୁତଳଠାରୁ **ପିଣ୍ଡଳୀ** ବଳାଗଣ୍ଠି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଶ୍ରର ମାଂସଳ ସ୍ଥାନ; ଭଣ୍ଡା—

The calf of the leg.

ପ୍ରାଦେ (ଯାଜପୁର) ବି—ଧାନର କେଣ୍ଡା—

An ear of paddy.

ପେଣ୍ଡା ପେଣ୍ଡା—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ.—ଗୁଚ୍ଛ ଗୁଚ୍ଛ ହୋଇ; ଥୋପା ଥୋପା;

Pendā pendā ପେଣ୍ଡି ପେଣ୍ଡି—In clusters; in tassels.

ଥୁଲୋ ଥୁଲୋ **ଗୁପ୍‌ଫା ଗୁପ୍‌ଫା**

ପେଣ୍ଡା ବାଳ—ଦେ. ବି.—ଗୋଛାଏ ଲମ୍ବ ବାଳ; ସ୍ଥୂଳ କେଶଗୁଚ୍ଛ—

Pendā bāla A thick mass of flowing hair.

ପେଣ୍ଡାବାଳ ମୁକୁଳାଇ କେଶ ଅଛି କେହ୍ନ ।

ରଘୁନାଥ. ମହାଯାତ୍ରା

ପେଣ୍ଡାଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାଣ୍ଡାଲ୍‌ର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—

Pendāl ପାଣ୍ଡାଲ୍ (ଦେଖ)—Pāndāl (See)

ପ୍ୟାଣ୍ଡାଲ **ପେଣ୍ଡାଲ**

ପେଣ୍ଡାଲିବା—ଦେ. କ୍ରି—ସମ୍ଭାଳିବା—

Pendālibā ସାମ୍ଭଳାନ **ସହନା** To tolerate.

ପେଣ୍ଡି—ଦେ. ବି.—(ପେଣ୍ଡାର ଅଦରାର୍ଥକ ଆକାର)—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଚ୍ଛ—

Pendi 1. A small cluster.

୨ । ଧାତୁର ବା ପାଟଫୁଲର ଗୁଚ୍ଛ; ଭୁଣ୍ଡିର ସ୍ତବକ—

2. Tassels; a cluster of pendants.

୩ । ପିଣ୍ଡୀ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବେଦୀ—

3. A small platform or seat.

୪ । ନୋଥର ତଳରେ ଝୁଲୁଥିବା ଝୁମ୍ପା—5. A cluster of tiny pendants hanging from a circular nose-ring.

ପେଣ୍ଡିମ୍—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ) (କଚରିଆ)—ଫଇସଲ ହୋଇ ନ ଥିବା; ବାକି ରହି ଥିବା—Pending.

Pendim

(ପେଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ପେଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ କଥା, ପେଣ୍ଡିଙ୍ଗ କେସ୍ ପେଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍ **ପେଣ୍ଡିଙ୍ଗ୍** ଇତ୍ୟାଦି ।)

ପେଣ୍ଡି କନିଆର—ଦେ. ବି.—ଗୁଚ୍ଛ ଗୁଚ୍ଛ ଫୁଲ ଧରିବା ଏକ ପ୍ରକାର

Pendi kaniara **ପୁଷ୍ପ ଗୁଳ୍ମ**—Tecoma.

ପେଣ୍ଡି ଖଜୁର(ରା,ରି)—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପିଣ୍ଡ ଖର୍ଜୁର)—ଆରବ ଓ

Pendi khajura(rā, ri) ପ୍ରିଶର ଆଦି ଦେଶଜାତ ଏକ ପ୍ରକାର ଖଜୁରୀ ଫୋଳ—Arabian dates.

ପିଣ୍ଡି ଖେଜୁର **ପିଣ୍ଡି ଖଜୁର**

[ଦ୍ର—ଏହା ମାଂସଳ ଓ ସୁମିଷ୍ଟ । ପାଚିଲା ଫଳଗୁଡ଼ିକ ଏକତ୍ର ରଖାଗଲେ ପିଣ୍ଡ ବା ଗୋଟା ବାନ୍ଧି ଯାଏ ।]

ପେଣ୍ଡି ଜହ୍ନୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଣ୍ଡ ଓ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା)—ଏକ ପ୍ରକାର ଜହ୍ନୀ;

Pendi jahni ଗୋଟିଏ ଡେଙ୍ଗରେ ଗୁଚ୍ଛ ଗୁଚ୍ଛ ଫଳ ଧରିବା ଜହ୍ନୀ—

A kind of Luffa which bears fruits in clusters.

ଥୋକ ଧୁଷ୍ଫଳ

ପେଣ୍ଡି ଝ(ଝି)ଞ୍ଜିର(ରି)—ଦେ. ବି.—ଚଉଁରୀ ଭୁଣ୍ଡିରୁ ବା ଝୁଲକାଠିରୁ

Pendi jha(jhi)ñjira(ri) ଓହଳି ଥିବା ଝିଞ୍ଜିରର ଗୁଚ୍ଛ—

A cluster of pendants with chains hanging from the end of a hairpin.

ପେଣ୍ଡି ଝଲକା—ଦେ. ବି. (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ)—କାନର ବାଉଳି ଦେହରେ

Pendi jhalakā ପେଣ୍ଡା ପେଣ୍ଡା ହୋଇ ଝୁଲୁ ଥିବା ଝଲ; ବାଉଳି ପର ଉପର କାନର ଗୋଟିଏ ଅଳଙ୍କାର—

An ear ornament consisting of a bunch of pendants suspended from a ring.

ପେଣ୍ଡି ବାଇଗଣ—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ ବାଇଗଣ ଗଛରେ ପେଣ୍ଡା ପେଣ୍ଡା

Pendi bāigana ସରୁ ସରୁ ବାଇଗଣ ଫଳେ—

କୁଳି ବେଗୁନ, ଥୁବି କୁଳି ବେଗୁନ A kind of brinjal which appears in clusters in the plant.

ପେଣ୍ଡୁ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିଣ୍ଡ)—୧ । କନ୍ଦୁକ; ବଲ୍—

Pendu ଗୋଲା **ପିଡ଼; ଗେଦ** 1. Ball.

୨ । ଲଟ୍ଟୁ—2. A whirling top.

ପେଣ୍ଡୁ ମୋ କେ ଜେଲ ଖେଳଇ;

ଅଙ୍ଗଳ ଯାଅ ମୋ ଦେଖାଇ । ରୂପଚ. ପ୍ରେମସଂ ।ମୃତ ।

ପେଣ୍ଡୁରା—ଦେ. ବି.—ପେଣ୍ଡ୍ରା (ଦେଖ)

Pendurā Pend-rā (See)

ପେଣ୍ଡୁରାମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ. (ପୁଂ)—ପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଗାଳିବିଶେଷ—

Pendurā muhāñ A term of abuse to males.

ପେଣ୍ଡୁଳା(ଳି)—(ସଂ. ପିଣ୍ଡ)—ପିଣ୍ଡୁଳା(ଳି) (ଦେଖ)

Pendulā(li) Pindulā(li) (See).

ଭୁଥର ପେଣ୍ଡୁଳି ପାଳ ଥିଲ ଭୋଜେ ଭର ଭର ଜଡ଼ ଦେବ ମାନବେ ।

ନନ୍ଦକିଶୋର. କୃଷ୍ଣକୁମାର ।

ପେତ୍‌ନୀ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର)—ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୁଲ. ସଂ. ପେତନୀ; ହି. Pet-nī ପ୍ରେତନୀ)—ପେତୁଣୀ (ଦେଖ)—Petunī (See)

(ପେତ୍‌ନୀ, ପେତ୍‌ନେ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେତୁଣୀ—ଦେ. ବି.ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ପ୍ରେତା)—ପିତାଶୁଣୀ; ନବ ପ୍ରସୂତି ମୃତା ହେଲେ

Petunī ତାହାର ପ୍ରେତ—1. The ghost of a woman

ପେତନୀ **ପ୍ରେତନି** who dies just after child-birth.

ସେହି ବରଗଛରେ ଗୋଖାଏ ବଡ଼ ପେଡ଼ୁଣୀ ବସି ଭାଲ ଖୋଇଲେ ।
ଫକୀରମୋହନ – ଛମ୍ବଣ ଅଠମୁଣ୍ଡ ।

୨ । ସ୍ତ୍ରୀରୂପ ଧାରଣୀ ଭୂତ—2. A female ghost.

ପେଦୁଡ଼(ଡ଼ି,ଡ଼ୁ)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପାରେବତ; ଭୁଲ. ପ୍ରିୟ ଓ ଦୂର; ଏହାର
Pedurda rdi,rdu) ପାଚିଲା ଫଳ ପାଇଲେ ଲୋକର ଅନ୍ୟ ପ୍ରିୟ
ଫଳ ପ୍ରତି ଲାଳସା ଦୂର ହୁଏ) —ଗୁଉଳିଆ
(ପେଦୁର—ଅନ୍ୟରୂପ) ଫଳ—Guava; Ficus Carica.
ପିଚୁଡ଼; ପେୟାରା **ଅମରୁତ**

ପେନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । କଲମ; ଲେଖନୀ—
Pen ପେନ **ପେନ** 1. Pen.
୨ । ଲୁହାର କଲମ; ନିବ୍—2. Steel pen; nib.

ପେନ୍ କଲମ—ଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେନ୍ + ଫା. କଲମ୍)—
Pen kalama ପେନ୍ ୨ (ଦେଖ)—Pen 2. (See).

ପେନ୍ସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେନ୍ନୀର ବହୁବଚନ)—ଇଂଲଣ୍ଡରେ
Pen-s ପ୍ରଚଳିତ ତାମ୍ର ମୁଦ୍ରା; ଏକ ଶିଲିଙ୍ଗର ୧/୨ ଭାଗରୁ ଏକ
ପେନସ **ପେନ୍ସ** (ପେନ୍ନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ଭାଗ—Pence.
[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ପେନିର ବହୁବଚନ ଅଟେ ।]
ଦେ. ବି—ପିନସ (ଦେଖ)—Pinasa (See)

ପେନ୍ସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କର୍ମରୁ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ବୃଦ୍ଧ ଓ
Pen-san ଅଶକ୍ତାଭିବରହିତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଖଞ୍ଜା ଦେବା ବୃତ୍ତି
ପେନସନ **ପେନ୍ସନ** ବା ଖୋରାକି—Pension.
(ପେନ୍ସିନ୍, ପେନ୍ସେନ୍— ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେନ୍ସନ୍ ପ୍ରାପ୍ତ—ଦେ. ବିଣ—କର୍ମରୁ ଚିରକାଳ ପାଇଁ ଅବସର ଲାଭ କରି
Pen-san prāpta ମାସିକ ବୃତ୍ତି ପାଉଥିବା—Pensioned,
ପେନସନ ପ୍ରାପ୍ତ **ପେନ୍ସନପ୍ରାପ୍ତ** retired.

ପେନ୍ସନର୍— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପେନ୍ସନ୍ ପାଉଥିବା କର୍ମଚାରୀ—
Pen-sanar ପେନସନାର **ପେନ୍ସନର** Pensioner.

ପେନ୍ସିଲ୍— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କାଳୀର ବିନା ସାହାଯ୍ୟରେ ଅସ୍ଥାୟୀ
Pen-sil ଭାବରେ ଲେଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସୀସାର ବା ଖଡ଼ିର
ପେନସିଲ **ପେନ୍ସିଲ** ଲେଖନୀ—Pencil

ପିନ୍ସିନ୍(ଲ୍)
ପିନ(ନି)ସ୍(ସି)ଖଡ଼ି
ପେନସିନ୍(ନି,ଲ,ଲ୍)
ପେନ୍ସନ୍(ନି,ଲ,ଲ୍)
ପେନ(ନି)ସିଲ
ଅନ୍ୟରୂପ

[ଦ୍ର—କାଗଜରେ ଲେଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଉତ୍ତମ ପେନ୍ସିଲ୍ ବା ଲେଡ୍ ପେନ୍ସିଲ ଓ ସ୍ଲେଟ ଉପରେ ଲେଖିବା ପେନ୍ସିଲ୍‌କୁ ଖଡ଼ି ପେନ୍ସିଲ୍ ବା ସ୍ଲେଟ୍ ପେନ୍ସିଲ କହନ୍ତି । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ପେନ୍ସିଲ୍‌କୁ ସେହି ସେହି ରଙ୍ଗର ନାମରେ ନାମକରଣ କରାଯାଏ, ଯଥା—ନୀଳ, ନେଳ, ବାଇଗଣୀ ପେନ୍ସିଲ୍ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ପେନ୍ସିଲର ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ନାମ ଅଛି, ଯଥା—ଡ୍ରଇଙ୍ଗ୍ ପେନ୍ସିଲ, କପିଙ୍ଗ୍ ପେନ୍ସିଲ, ସ୍ଲେଟ୍ ପେନ୍ସିଲ ।]

ପେନା—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପିନ୍)—କାଠର ସରୁ ଖିଲ; ଶଳାକା—
Penā ପେନା **ପୋନା** Wooden peg.

ପେନାଙ୍ଗ୍—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ମାଲୟ ଉପଦ୍ୱୀପର ପଶ୍ଚିମରେ ଥିବା
Penāng କ୍ଷୁଦ୍ର ଦ୍ୱୀପ—The island of Penang to the
ପେନାଙ୍ଗ **ପେନାଙ୍ଗ** west of the Malay peninsula.
[ଦ୍ର—ଏହାର ପ୍ରଧାନ ନଗର ଓ ବନ୍ଦର ଜର୍ଜ୍‌ଟାଉନ୍ ।]

ପେନାଲ୍ କୋଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (କଟକୀୟ) —ଦଣ୍ଡବିଧି ଆଇନ; ବିଭିନ୍ନ
Penāl kod ଅପରାଧମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପେଣ୍ଡି ଆଇନ୍‌ରେ ବିଭିନ୍ନ
ପେନାଲ କୋଡ ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି—Penal code.
ପେନାଲ କୋଡ

ପେନାଲ୍ଟି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ—
Penāl-ti 1. Fine.
ପେନାଲ୍‌ଟୀ ୨ । କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ନ କଲେ ବା ଧନ ନ
ପେନାଲଟୀ ଦେଲେ ତହିଁ ଉପରେ ପଡ଼ିବା ଅଧିକା ଦଣ୍ଡ—
(ପେନାଲ୍ଟୀ, ପିନାଲ୍ଟି—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Penalty.

ପେନାଲ୍ ସର୍ଭିଚୁଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ସଶ୍ରମ କାରାଦଣ୍ଡ ପରିବର୍ତ୍ତେ-
Penāl sarbhichud ଶ୍ୱେତାଙ୍ଗ ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନିର୍ବା-
ସନ ଦଣ୍ଡ—Penal servitude.

ପେନି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପିନାଫୋର୍)—୧ । ପିଲାମାନେ ପିନ୍ଧିବା
Peni ଏକପ୍ରକାର ଲୁର୍ତ୍ତା (ଏହା ପଛଆଡ଼ରୁ ଡୋରରେ
ପେନୀ **ପେନି** ଉଡ଼ାଯାଏ)—1. Pinafore.
୨ । (ଇଂ. ଏକବଚନ ପେନ୍ସୀ)—ବିଲାତ ପ୍ରଚଳିତ ତାମ୍ର ମୁଦ୍ରା; ଏକ
ଶିଲିଙ୍ଗର ୧/୧୨—2. Penny. (ବହୁବଚନ—ପେନ୍ସ୍) .

ପେନିୱେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) —ବିଲାତ ଓଜନବିଶେଷ (ପ୍ରାୟ
Peniwet ୧• ରତି)—Pennyweight; a standard-
ପେନୀଓୟେଟ **ପେନିୱେଟ** weight.

ପେନୁ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି (କନ୍ଧଭାଷା)— ଦେବତା—
Penu (ପେନ୍ନୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) Deity.
[ଦ୍ର— କନ୍ଧମାନେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜା କରନ୍ତି; ଯଥା— ବେର୍ ପେନୁ—ପୃଥିବୀ ଦେବତା; ଲୋହା ପେନୁ—ଯୁଦ୍ଧ ଦେବତା; ନାଦ୍‌ଜୁ ପେନୁ—ଗ୍ରାମ ଦେବତା; ଦାଣ୍ଡ ପେନୁ—ଚନ୍ଦ୍ରଦେବତା; ସାଣ୍ଡେ ପେନୁ—ସୀମା ବା ବାସ୍ତୁ ଦେବତା; ଯୁଗ ପେନୁ—ବସନ୍ତ ରୋଗ ଦେବତା; ସୋରୁ ପେନୁ—ପାହାଡ଼ ଦେବତା; ଗସା ପେନୁ—ବନଦେବତା; ମୁଣ୍ଡା ପେନୁ—ଜଳାଶୟ ଦେବତା; ସିଗୁ ଓ ସୁଦ୍ରୋଜୁ ପେନୁ—ଝରଣା ଦେବତା; ପିଦ୍‌ଜୁ ପେନୁ—ବର୍ଷାଦେବତା; ପିଲାମ୍ବ ପେନୁ—ମୃଗୟାଦେବତା, ସିଙ୍ଗା ପେନୁ—ମୃତ୍ୟୁ ବା ପ୍ରଳୟ ଦେବତା ।]

ପେନ୍ତିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି —ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ପାଟକ (ଶୂଦ୍ର)
Pentiā ବିଶେଷ—A class of Śūdras in the district
of Ganjam.

ପେନ୍ଥା(ନ୍ଥି)—ଦେ. ବି. (ସିଂ. ପିଣ୍ଡ)—ଗୁଚ୍ଛ; ପେଣ୍ଡା—
Penthā(nthi) ଥୁଲୋ **ଗୁପ୍‌ଫା** Cluster ; bunch.

ପେନ୍ଦ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଣ୍ଡ; ପଦ୍ମ; ପଦ୍ମ କଳିକା ସଦୃଶ ଆକାର ଓ ବର୍ଣ୍ଣ
Penda ଥିବାରୁ; ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ ଯୋନିକନ)—
ପାଁଦ, ପ୍ୟାଦ ୧ । (ଅଶ୍ଳୀଳ) ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଯୋନିଭ୍ରଂଶ ରୋଗ;
ଅଁଡ଼ିନୀ, କାଁଚ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ ବାହାରେ ଖସି
ପଡ଼ିଥିବା ଜରାୟୁ ବା ପଦ୍ମ—

1. The fart; strangulated uterus; prolapse of the uterus; polypus of the uterus; Ventris Crepitus.

୨ । ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଗୁହ୍ୟ ଦ୍ୱାର ବାଟେ କାହାର ପଡ଼ୁଥିବା ମାଂସପିଣ୍ଡ; ଗୁଦଭ୍ରଂଶ ରୋଗ—

2. Prolapse of the rectum.

ପେନ୍ଦା—ଦେ. ବିଣ—ପେନ୍ଦୁରା (ଦେଖ)

Pendā — Pendurā (See)

ପେନ୍ଦୀ, ପେନ୍ଦେଇ } ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରାଦେ. (ସାଜପୁର) ବି. (ଧାନ ପ୍ରଭୃତିର) କେଣ୍ଡା—

Ears of corn (paddy etc).

ପେନ୍ଦା ମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ବିରସ ମୁହାଁ; ବିମର୍ଷ ମୁଖ ଯୁକ୍ତ; ଯେ ସବୁବେଳେ ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ଥାଏ—

Pendā muhāñ

[ପେନ୍ଦ(ନ୍ଦୁ)ରା ମୁହାଁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେନ୍ଦା ମୁହାଁ, ପେନ୍ଦୀ ନ୍ଦୁରାମୁହାଁ, ପେନ୍ଦୀ ମୁହାଁ } ସ୍ତ୍ରୀ

Sad-faced; always wearing a gloomy expression on the face.

ପେନ୍ଦି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପିଣ୍ଡ)—

Pendi

ପେଁଦ

ପେଁଦା, ପେଁଦୀ

୧ । ଗେଣ୍ଡୁ; କଂସା, ଗିନା, ବୋତଲ ଆଦିର ତଳେ ଉଭର ପାଖକୁ ଠେଲିଯାଇ ଥିବା ଗାଣ୍ଡି—

1. A hollow or depression at the bottom of a pot, dish or bottle.

୨ । ଖଞ୍ଜରେ କାଦୁଅ ପୂରାଯାଇ ଗଢ଼ା ହେବା କଞ୍ଚା ଇଟାର ତଳ ପାଖରେ ଲାଗି ରହିଥିବା ବଢ଼ିକା ମାଟି—

2. The earth bulging out at the bottom side of a brick prepared in the mould.

୩ । କାକୁଡ଼ି ଫଳର ଡଣ୍ଡି ପାଖେ ଥିବା ପିଚାଳିଆ ଅଂଶ—

3. The part of a cucumber fruit just near its stem, which tastes bitter.

କାକୁଡ଼ି ଖାଇ ପେଦରେ କଡ଼ୁଆ ।ଉଗ ।

୪ । ତୁମ୍ବ ବାଣର ଯେଉଁ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ମୁହଁରେ ନିଆଁ ଧରାଇ ଦିଆଯାଏ—

4. The hole of a Tumba firework which is ignited.

୫ । ପେନ୍ଦ (ଦେଖ)—5. Penda (See)

୬ । ଗିନା ଆଦିର ବଇଠି—6. The pedestal of a cup.

ପେନ୍ଦି ଗାତ—ଦେ. ବି—ପେନ୍ଦି ୪ (ଦେଖ)

Pendi gāta — Pendi 4 (See)

ପେନ୍ଦୁରା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ପେନ୍ଦ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—

Pendurā (a person) Suffering from prolapse of the uterus or of the rectum.

(ପେନ୍ଦରା, ପେନ୍ଦରା, ପେନ୍ଦୁରା, ପେନ୍ଦେରା—ସ୍ତ୍ରୀ)

୨ । ପେନ୍ଦାମୁହାଁ (ଦେଖ)—2. Pendā muhāñ (See)

ପେପର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—

Pepar

୧ । କାଗଜ—1. Paper.

ପେପାର

୨ । ଖବର କାଗଜ—2. Newspaper.

ପେପର

୩ । ପ୍ରଶ୍ନ ଲେଖାଥିବା କାଗଜ—

3. Question paper.

୪ । (କଚରିଆ) କୌଣସି ନଥି ସମ୍ପର୍କୀୟ କାଗଜପତ୍ର—

4. A paper connected with a record.

ପେପର୍ ବୁକ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ.) (କଚରିଆ)—

Pepar buk

ପେପାର ବୁକ୍

ପେପର ବୁକ୍

ହାଇକୋର୍ଟରେ ଚଳୁଥିବା ମକଦମାର ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାଗଜ ପତ୍ରର ଇଂରାଜି ନକଲ ଛପା ହୋଇଥିବା ବହି—Paper-book of a case in the High Court.

ପେପରମେଣ୍ଟ୍— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେପରମିଣ୍ଟ) —ବିଲାତି ପୁଦିନା—

Peparament — Peppermint.

ପେପାରମେଣ୍ଟ

ପେପରମିଂଟ

[ଦ୍ର—ପୁଦିନା ତଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ ।]

(ପିପରମେଣ୍ଟ୍, ପେପରମେଣ୍ଟ୍, ପେପରମିଣ୍ଟ୍, ପେପରମେଣ୍ଟ୍ ପୁଦିନା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେପରମେଣ୍ଟ୍ ଅର୍କ(ର୍ଖ)—ଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେପରମେଣ୍ଟ+ଫା. ଅରକ୍)—

Pepar-ment arka (rkha) ପେପରମେଣ୍ଟରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସୁରାସାର—

ପେପାରମେଣ୍ଟ ଅରକ

ପେପରମିଂଟକା ଅରକ

Essence of mentha.

[ପେପରମେଣ୍ଟ ଅରକ (ର୍ଖ)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପେପରମେଣ୍ଟ୍ ତେଲ—ଦେ. ବି—ପେପରମେଣ୍ଟରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ତୈଳ—

Pepar-ment tela — Oil mentha.

(ପେପରମେଣ୍ଟ୍ ଅଏଲ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେପାରମେଣ୍ଟ ତେଲ **ପେପରମିଂଟ ତୈଲ**

ପେପରମେଣ୍ଟ୍ ଫୁଲ—ଦେ. ବି—ପେପରମେଣ୍ଟରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଲବଣା ଜାତି ପଦାର୍ଥ—

Pepar-ment phula — Crystals or flowers of peppermint.

ପେପାରମେଣ୍ଟ ଫୁଲ **ପେପରମିଂଟକା ଫୁଲ**

ପେପରମେଣ୍ଟ୍ ମିଠା(ଠୋ)ଇ—ଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେପରମେଣ୍ଟ୍ ଓ ସଂ. ମିଷ୍ଟାନ୍ନ)—

Pepar-ment mithā(the)i

ପେପାରମେଣ୍ଟ ମେଠାଇ

ପେପରମିଂଟ ମିଠାଇ

ପିପରମେଣ୍ଟ୍‌ଦ୍ୱାରା ସୁବାସିତ ମିଠେଇ—Peppermint lozenges.

ପେପର୍ ୱେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡିଆ କାଗଜ ପବନରେ ଉଡ଼ି ନ ଯିବା ପାଇଁ ତା ଉପରେ ରଖାଯିବା ସୀସାର ବା କାଚର ଗୋଲକ—Paper-weight.

Pepar wet

ପେପାର ୱେଟ

ପେପର ୱେଟ୍

(ପେପର ଉୟେଟ୍, ପେପର ଓୟେଟ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେପେୟା—ଦେ. ବି—ପପୟା (ଦେଖ)

Pepeyā — Papayā (See)

(ପେପୟା, ପେପେ, ପେପ୍ପେ, ପେପ୍ପେୟା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେବଲ୍ ଚଷମା—ଦେ. ବି. (ଇଂ. ପେବ୍ଲ୍ + ଫା. ଚଶ୍ମା)—

Pebal chashamā

(ପେବ୍ଲ୍ ଚଷମା —ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେବଲପ୍ରଚକ୍ଷୁ **ପେବଲଚଶମା**

ସ୍ୱଚ୍ଛ ପଥର ଘସା ହୋଇ ଚିଆର ହୋଇ ଥିବା ପ୍ରଚକ୍ଷୁ—Spectacles made from pebbles.

ପେବଲୀ—ସଂ. ବି—ଅଙ୍ଗ ବିକ୍ଷେପ ସହକାରେ ନୃତ୍ୟ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—

Pebalī

A dance accompanied with violent motion of the limbs;

ପେ ବିଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଦରମା ପାଇବା ପାଇଁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଆଗରେ
Pe bil ପେବୀଲ **ପେବିଲ** ପେସ୍ ହେବା ବିଲ୍—Pay bill.

ପେମ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରେମ ପ୍ରା. ପେମ)—୧ । ପ୍ରଣୟ; ପ୍ରେମ; ସ୍ନେହ;
Pema ପ୍ରୀତି—1. Love; attachment; affection,
(ପେମ୍ନ—ଅନ୍ୟରୂପ) fondness.
ପେମ ୨ । ଆନନ୍ଦ—2. Delight; joy.
ପେମ ୩ । ଉତ୍ସବ—3. Festivity; merriment.
୪ । ଆଦର; ସୁହାଗ—4. Endearment; fondling.
୫ । (ବ୍ୟଙ୍ଗାର୍ଥ) ଗୁପ୍ତ ପ୍ରେମ—5. Secret love.
୬ । ଅବୈଧ ପ୍ରେମ—6 Illicit love.
୭ । ଅତିରିକ୍ତ ବା ବେଜାୟ ପ୍ରଣୟ—
7. Undue familiarity; infatuated attachment.
୮ । ଅସାଧାରଣ ଘଟଣା ବା ବିଷୟ—8 An unusual or uncommon occurrence or matter.
୯ । କୌତୁକ; ତାମସା; ରଙ୍ଗ; ସୁଅଙ୍ଗ; ଥଟ୍ଟା—
9. Jest; sport.
୧୦ । ପର୍ବ; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଘଟଣା; ଅଦ୍ଭୁତ କାଣ୍ଡ—
10. A wonderful thing or feat.
୧୧ । ନୂଆ କଥା; ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ବିଷୟ—
11. An unheard of matter.

ପେମ କାଢ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅଦ୍ଭୁତ ବିଷୟର ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ
Pema kārḍhibā କରିବା—1. To propose an unheard of matter.
ପେମ ଦେଖା(ଖେ)ଇବା
ପେମ ବାହାର କରିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ତାମସା ଲଗାଇବା—
ପେମ ଲଗା(ଗେ)ଇବା 2. To make a sport.
୩ । ସୁହାଗ କରିବା—3. To fondle.

ପେମା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ସଂ. ପ୍ରେମିକ)—ପ୍ରେମିକ—
Pemā (ପେମୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Lover; sweetheart.

ପେମେଣ୍ଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଧନ ଦେବା କର୍ମ—
Pement ପେମେଣ୍ଟ **ପେମେଂଟ** Payment.

ପେୟ—ସଂ· ବିଣ. (ପା ଧାତୁ=ପିଇବା+ଯୋଗ୍ୟାର୍ଥେ ୟ)—
Peya ପାନଯୋଗ୍ୟ; ପାନୀୟ—Drinkable.
(ପେୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ବି—୧ । ପାନୀୟ ବସ୍ତୁ—1. A drink.
୨ । ପାଣିଆ ଜିନିଷ—2. Liquid; fluid.

ପେୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପେୟ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—(ବୈଦ୍ୟକ) ଏକ ପ୍ରକାର
Peyā ଯବାଗୁ ବା ଯାଉ; ଯାଉପାଣି; ଚାଉଳରୁ ୧୧ ବା ୧୫ ଗୁଣ ଜଳରେ ପାକ କରି ଗୋଳାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ମଣ୍ଡ—
A gruel made by boiling rice with 11 or 15 times its own weight of water

ପେୟୁ—ସଂ. ବି. (ପୀ ଧାତୁ=ପିଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଉ)—୧ । ସମୁଦ୍ର—
Peyu 1. The sea.
୨ । ଅଗ୍ନି—2. Fire.
୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—3. The sun (Apte).

ପେୟୂଷ—ସଂ. ବି. (ପୀୟୂଷ+ଅ)—୧ । ପୀୟୂଷ; ଅମୃତ—
Peyusha 1. Nectar.
୨ । ଜନ୍ମ କରିବାର ୭ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଗାଈ ଠାରୁ ଦୁହାଁଯିବା ଦୁଧ—2. Milk drawn from a cow which has calved within 7 days.
୩ । ତଟକା ଘିଅ—3. Fresh ghee (Apte).

ପେରଚ୍ଛା—ଦେ. ବି—(ଜାହାଜିଆ ଭାଷା)—ଜାହାଜର ବାଡ଼—
Perachhā The railing on the edge of a ship's deck.

ଅମ ପ୍ରେମିମାନେ ବ ଦୂର ଜାହାଜ ପେରଚ୍ଛ
ଅଇ ବାଟରେ ସଙ୍ଗଡ଼ ଥାଇ—ଫକୀରମୋହନ ଗଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ ।

ପେର(ରେ)ଣ୍ଟାଳୁ—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—(ତେଲୁଗୁ ଭାଷାରୁ ଅନୁକୃତ)-
Pera(re)ṇṭālu କୌଣସି ରାଜ ଜେମା ବା ଧନୀଗୃହର ସ୍ତ୍ରୀ ମରିଗଲେ ତାହାର ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧଦିନ ପ୍ରତିବେଶିନୀ ଓ ବନ୍ଧୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ଭୋଜ, ବସ୍ତ୍ର ଓ ଅଳଙ୍କାରାଦି—Feast, cloth and ornaments given to female relatives and neighbours invited to the 1st anniversary of the death of a princess or rich lady.

ପେର(ରେ)ଣ୍ଟାଳୁ ବସିବା—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) କ୍ରି—କୌଣସି ମୃତା ରାଜ-
Pera(re)ṇṭālu basibā ଜେମା ବା ଧନୀ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରଥମ ସାମ୍ବତ୍ସରିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧଦିନ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ନିମନ୍ତ୍ରିତା ହୋଇ ଭୋଜ, ବସ୍ତ୍ର ଓ ଅଳଙ୍କାର ପାଇବା—To get fooding, cloth and ornaments on the 1st anniversary of a princess or rich lady.

ପେରଲୀ—ସଂ· ବି—ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟର ଏକ ଭେଦ (ହ. ଶ)—
Peralī A kind of male-dance.

ପେରି—ପ୍ରା (ଉତ୍ତର) ଅ—(ସଂ. ପ୍ରାୟ)—ପରି; ପ୍ରାୟ—
Peri (ପେରିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) Like.

ପେରୁ—ସଂ. ବି—(ପୀ. ଧାତୁ=ପିଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ରୁ)—୧ । ସମୁଦ୍ର—
Peru 1. Ocean.
୨ । ଅଗ୍ନି—2. Fire.
୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—3; The sun.
୪ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦ୍ରି; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଗିରି; ମେରୁଗିରି—
4 The mythological Golden mountain.
ସଂ. ବିଣ—୧ । ରକ୍ଷାକାରୀ (ହ. ଶ)—
1. Protecting; saving.
୨ । ପୂରଣକାରୀ (ହ. ଶ)—2, Filling up.
ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । (ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ପେରୁଦେଶର
ପେରୁ ନାମରୁ; ଭୁଲ. ଫା. ପୀଲ୍=ଭୁଭୁଡ଼ା)—ଆମେରିକାରୁ
ପେରୁ; ପୀରୁ ପ୍ରଥମେ ଆଣିତ ଗୃହପାଳିତ ବୃହଦାକାର ଭୁଭୁଣ୍ଡ ବିଶେଷ—
1. A Turkey cock.
୨ । ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଦେଶବିଶେଷ—
2 Peru, a country of South America.

ପେରୁଅ(ଆ)—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପାରା; ପାରାବତ—
Perua(ā) Pigeon.

ପେରେକ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପ୍ରିକ୍)—ପିରକ; ସରୁ ଲୁହାକଣ୍ଟା—
Perek ପେରେକ **ପିରିକ** Small iron nail; prick.

ପେରୋଜ ଜା)—ସଂ. ବି. (ଫା. ଫୀରୋଜା; ସଂ. ପେରୋଜମ୍; ହରତାସ୍ମ;
Peroja(jā) ପେଜର ଓ ଭୁରଷ୍ମଣି)—ଭୁରଷ୍ମଣି; ପାରସ୍ୟ-
ପେରୋଜ ଦେଶୀୟ ନୀଳ ହରିଦ୍ରଣ୍ଡ ଉପରତ୍ନବିଶେଷ—
ପୀରୋଜା Torquois (a minor gem).

[ଦ୍ର—ଏହା ଦୁଇ ପ୍ରକାରର । ଏକ ପ୍ରକାରର ରଙ୍ଗ ସବୁଜ ଓ ଅନ୍ୟର ରଙ୍ଗ ପାଣ୍ଡୁଶିଆ । ଏହାର ଭସ୍ମ ଔଷଧରେ ଲାଗେ ।]

ପେଲ୍(ଲ୍) (ଧାତୁ)—୧ । ଗତି କରିବା—
Pel(l) (root) 1. To move.
୨ । କମ୍ପିବା—2. To shake or tremble.

ପେଲ୍ବା—ପ୍ରାଦେ. (ଉଡ଼ିଷ୍ୟା) କ୍ରି—(ହୁକୁମ) ଅମାନ୍ୟ କରିବା—
Pelbā To disobey (order).

ପେଲ—ସଂ. ବି (ପେଲ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pela ୧ । ଅଣ୍ଡକୋଷ; ମୁଷ; ଲୁରୁଣ୍ଡ—1 Testicle
(ପେଲକ—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଆ ଓ ବଙ୍ଗଳାରେ ଅଶିଷ୍ଟ ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହୃତ; ହି. ପେଲଡ଼ । ଓଡ଼ିଆରେ ଇତର ଉଚ୍ଚାରଣ-ପେର]
୨ । ଲିଙ୍ଗ; ମେଢ୍ର—2. Penis.
୩ । (+ଭାବ. ଅ)—ଗମନ—3. Going.
୪ । ଗତି—4. Motion.
୫ । କ୍ଷୁଦ୍ରାଂଶ—5. Particle; small part.

ପେଲଘେଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ ଓ ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି—
Pelagheibā ଠେଲି ଦେବା—To push.

ପେଲଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୀଡ଼ନ)—୧ । ପେଲିବା କର୍ମ—
Pelaṇa 1. The act of pushing.
୨ । (ଅଶ୍ଳୀଳ) ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗମ; ମୈଥୁନ—
2. (indecent) Coition with a woman.

ପେଲଣା—ଦେ. ବିଣ—ପେଲିବା କ୍ରିୟାରେ ବ୍ୟବହୃତ—
Pelaṇā Used in the act of pushing.
ବି—୧ । ପେଲଣ (ଦେଖ)—1. Pelaṇa (See)
୨ । ପେଲଣା ଜାଲ (ଦେଖ)—2. Pelaṇā jāla (See)

ପେଲଣା କାଠି—ଦେ. ବି—୧ । ଧାନ କୁଟାଳି ଢିଙ୍କି ଲାଞ୍ଜିରେ ଠିଆ
Pelaṇā kāṭhi ହୋଇ ଧାନ କୁଟୁଥିବା ସମୟରେ ଢିଙ୍କି ମୁଣ୍ଡାରେ
(ପେଲଣାବାଡ଼ି—ଅନ୍ୟରୂପ) ପଣା ହୋଇଥିବା ଧାନକୁ ନିଜର ହାତରେ ଶୁଖାଇ (ଗୋଳାଇ) ଦେବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଏକ ପ୍ରକାର ବଙ୍କା ବାଡ଼ି—1. A curved pole used by a person standing at the tail-end of a Ḍhiṅki to stir the corn in the hole (receiver) of the Ḍhiṅki.
୨ । ପେଲଣା ଜାଲ ଯେଉଁ ତ୍ରିକୋଣାକାର ବନ୍ଧ ବାଉଁଶରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ—2. The triangular bamboo frame of a pushing net.

ପେଲଣା ଗୁଞ୍ଜିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପେଲଣା ଜାଲଦ୍ୱାରା ମାଛ ଧରିବା—
Pelaṇā guñjibā To fish with a pushing net.

ପେଲଣା ଜାଲ—ଦେ. ବି—ଠେଲା ଜାଲ; ତ୍ରିକୋଣାକାର ୨ଟି
Pelaṇā jāla ବାଉଁଶରେ ସଂଲଗ୍ନ ଏକପ୍ରକାର ଜାଲ—
କଳି; ଫେଟାଜାଲ A kind of pushing net with a
ଠଳାଜାଲ triangular bamboo frame.

[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ତ୍ରିଭୁଜର ଶିଖର ଦେଶରୁ ଧରି ପଛ ଆଡ଼ୁ ଅଗକୁ ପେଲାଯାଏ ।]

ପେଲଣା ପଟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଧାନ କୁଟିବା ଲୋକ ଭରଣ୍ଡିରେ
Pelaṇā paṭā ଧାନକୁ ଆପେ ଆପେ ଶୁଖାଇବା ପାଇ ବ୍ୟବହୃତ ବେଣ୍ଟା ସହିତ କାଠର ପଟା—A long wooden plate used by a person standing at the tail-end of a Ḍhiṅki; to stir the paddy in the hole at the other end.

ପେଲ(ଲ)ବ—ସଂ. ବିଣ. (ପେଲ=କ୍ଷୁଦ୍ରାଂଶ+ବ)—୧ । କୃଶ; କ୍ଷୀଣ—
Pela(la)ba 1. Thin; slim.
୨ । କୋମଳ; ନରମ—2. Soft; tender.
୩ । ମୃଦୁ—3. Slender; delicate.
୪ । ସରୁ; ସୂକ୍ଷ୍ମ—4. Fine; tender.
୫ । ବିରଳ—5. Rare; scarce.
୬ । ଭଙ୍ଗୁର—6. Fragile.
୭ । ବକ୍ର—7. Bent; crooked.
୮ । ଲଘୁ; ହାଲୁକା—8. Light.

ପେଲ ମଲା—ଦେ. ବି. ୧ । (ଘୋଡ଼ାକୁ ଆଲା କରିବା ଉପଲକ୍ଷରେ)
Pela malā ଅଣ୍ଡକୋଷକୁ ମଳିବା—
1. Pressing of the scrotum while gelding a horse.
(ପେଲଦଳା, ପେଲ ଆଉଁସା—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଣ୍ଡକୋଷକୁ ଆଉଁସିବା—
2. Rubbing of the testicles.
୩ । (ଅଶିଷ୍ଟ) (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଚାଟୁ; ଖୋସାମତ—
3. (figurative) (slang) Flattering; flattery.

ପେଲ୍ଲ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ସଂ. ପୀଡ଼ନ)—
Pelā ୧ । ଯେ ଅତ୍ୟଧିକ ବା ହର୍ଦମ୍ ପେଲେ—
ପେଲୀ 1. Given to too much pushing; pushing
ପେଲ୍ଲ too much or too often.

ଅଗ ତଲ, ପର ଗାଈ ଦୁହା, ଗାଈ ପେଲ
ଏ ତିନ ଜଣ ଜାଇଁ ଥାଇ ଥାଇ ମଲ—ଡଗ ।

(ପେଲେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ପେଲେ ବା ଠେସେ—
2. Pushing.
୩ । (ଅଶ୍ଳୀଳ) ପୁଂ—ଅତି କାମୁକ; ଲମ୍ପଟ—
3. (indecent) Lecherous.
୪ । ଆଦେଶ ଲଙ୍ଘନକାରୀ—4. Disobedient.

ବ—୧ । କଇଁଥିଆ; ଗୃହ ଘରେ ଭୁଲଆ ଖୁଣ୍ଟ ଦିଆ ନ ଯାଇ ଦୁଇ ପାଖ କାନ୍ଥ ଅଧରୁ ମଥାନ ମଝିକୁ କଣ୍ଟି ବାଗରେ ଯେଉଁ ବାଉଁଶ ବା କାଠଦ୍ୱୟ ଡେଗ୍ ଯାଇ ମଝିରେ ଶିଖର ଦେଶରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଲାଗିଥାଏ—1. Two poles in the shape of the handles of scissors which sustain the ridge-plate of a thatched house and are set diogonally on the middle of the side walls.

[ଦ୍ର—ଏହି ପେଲ୍ଲ ଦ୍ୱୟର ଛକ ଭୁଲଆ ଖୁଣ୍ଟର କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ଓ ଏହି ଛକକୁ କଇଁଚ କୁହାଯାଏ ।]

୨ । ପାଣି ନାଳକୁ ବନ୍ଧାଇ ମାଛ ମାରିବା ପାଇଁ ବନ୍ଧରେ ଦିଆଯିବା ଆଡ଼ (ଆଡ଼ କାଠ) କୁ ସ୍ରୋତ ମାଡ଼ି ବା ପେଲ ନ ଦେବ ଏଥିପାଇଁ ସ୍ରୋତର ବିପରୀତ ଆଡ଼କୁ ଲଗାଯିବା ଠିଅ-
2. A prop put behind the cross-beam of a dam to bear the brunt of the forcing current.

୩ । ଠେସ; ଠିଅ—3. A prop

ପେଲା ୪ । ପେଲିବା କର୍ମ—
ପେଲନା 4. The act of pushing

୫ । ଶ୍ୱାସ ରୋଗଜନିତ ଅଙ୍ଗବିକ୍ଷେପ—
5. Spasm; convulsion due to asthma.

ପ୍ରାଦେ. (ସ୍ତ୍ରୀ) ବ—ଦଣ୍ଡ ବା କୁସ୍ତି—
Gymnastic exercise; dand.

ଗ୍ରା. ବ. (ଅଶ୍ଳୀଳ; ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ)—(indecent) ମୈଥୁନ ଉପଲକ୍ଷରେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବାରମ୍ବାର ଠେସିବା କର୍ମ—
Act of giving repeated pushes to a woman. by a male during coition

ପେଲା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ପୀଡ଼୍ ଧାତୁ)—
Pelā(le)ibā ୧ । ପେଲିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
ପେଲାନ 1. The causative form of Pelibā.
ପେଲବାନା ୨ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପେଲିବା କାର୍ଯ୍ୟ କରାଇବା—
2. To cause another person to do the pushing.

୩ । (କବାଟକୁ) ଆଉଜାଇବା—
3. To turn a door in.

୪ । ମେଲ୍ଲ ହୋଇଥିବା କବାଟକୁ ବନ୍ଦ କରିବା—
4. To shut a door.

୫ । (ଅଶ୍ଳୀଳ, ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ) ପୁରୁଷ ଦ୍ୱାରା ନିଜକୁ ସଙ୍ଗମ କରାଇବା—4. (slang) To submit to sexual intercourse (said of a woman.)

ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) କ୍ରି—ଫିଙ୍ଗିବା; ଫୋପାଡ଼ି ଦେବା—
To throw away.

ପେଲ୍ଲ ପଣ—ଦେ. ବ—ଦୁଃସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା; ଦୁଃସାହସିକତା—
Pelā pana Fool-hardiness; rashness; over-
ଗୋୟାଁରଗିରୀ **ଉଜଡ଼ପନ** [ପେଲ୍ଲପଣିଆ(ଆଁ)—ଅନ୍ୟରୂପ] daring.

ପେଲ୍ଲପେଲ—ଦେ. ବ. ଓ ବିଶ.—୧ । ଠେଲ୍ଲଠେଲ; ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ
Pelā peli ଠେସା ଠେସି—1. Mutual pushing.

ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ସେ ଲଢ଼ ଲଢ଼ ଦୋଲ,
ପଳାଇଲେ ସେନାଏ ହୋଇ ଠେଲ୍ଲ ପେଲ । ବୃଷସଂ. ମହାଭାରତ ଦ୍ରୋଣ ।

୨ । ବହୁତ ଠେଲିବା—2. Too much pushing.

ଠେଲାଠେଲି ୩ । ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଳହ କଜିଆ; ବାଗ୍‌ବିବାଦ—
ଝଲପେଲ 3. Mutual quarrelling or recrimination.

ପେଲ୍ଲପେଲ କରି ଦିନ ନେବା—ଦେ. ବ.—ଦେ. କ୍ରି.—
Pelā peli kari dina nebā ୧ । ଯେନ ତେନ ପ୍ରକାରେଣ
ପେଲ୍ଲ ପେଲ୍ଲ କରି କାମ ହୁଠା(ଠେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଅଶକ୍ତ
ପେଲ୍ଲ ପେଲ୍ଲ କରି କାମ ଭୁଲ୍ଲା(ଲେ)ଇବା } ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ୱାରା
କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇ ନେବା—1. To have a work done anyhow with the help of an unfit person.

ନିସତକ୍ତ ନାରୁଣିଜୋଇ ଘରଡା,
ସେଇ ପେଲ୍ଲ କରି ଦିନ ନିଲ ଥା । ଭଗ ।

୨ । ଉନ୍ତରମାଧିଆ କରି ଅର୍ଥାତ୍ ରଅଠଅ କରି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସମାଧା କରିବା—2. To carry a work through anyhow; to do a work slovenly.

ପେଲ୍ଲସ୍—ବୈଦେ. ବ.—(ଇଂ. ପ୍ଲାୟାର୍ସ୍)—୧ । ବଢ଼େଇ, ବଣିଆ ଆଦିଙ୍କ
Pelās ବ୍ୟବହୃତ ଏକ ପ୍ରକାର ସଣ୍ଡାସି; ଜମୁରା—1. Pliers;
ପେଲାସ **ପେଲାସ** a kind of sturdy pincers.
(ପିଲ୍ଲସ୍, ପ୍ଲାସ୍; ପ୍ଲାୟାର୍ସ୍(ର୍ସ୍)—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । (ଇଂ) ଖ୍ରୀ ୧୮୦୨ ସାଲରେ ଡାକ୍ତର ଆଲ୍‌ବର୍ଜଙ୍କଦ୍ୱାରା ଆବିଷ୍କୃତ ମଙ୍ଗଳ ଓ ବୃହସ୍ପତି ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏକ ଗ୍ରହ (ହି. ଶ.)—2. Pellas; name of a newly discovered planet.

[ଦ୍ର—ଏହା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଠାରୁ ୨୮ କୋଟି ମାଇଲ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ୪ ବର୍ଷ ୮ ମାସରେ ଏ ଥରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରେ । ଆକାରରେ ଏହା ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କ୍ଷୁଦ୍ର (ହି. ଶ.) ।]

ପେଲ ଲୀ)—ସ. ବ.—(ପେଲ ଧାତୁ+ଇ) —ଘୋଡ଼ା—
Pe<u>l</u>i(<u>l</u>i) Horse.

ପେଲିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ପେଲ)—୧ । ଲୁରୁଣ୍ଡା; ବଡ଼ ଅଣ୍ଡକୋଷ
Pe<u>l</u>iā ଯୁକ୍ତ; ଅଣ୍ଡିଆ—1. Having big testicles.

୨ । ଅଣ୍ଡକୋଷଯୁକ୍ତ—2. Having testicle.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ଯଥା—ଖଣ୍ଡ-ପେଲିଆ, କାଣି ପେଲିଆ, ଏକପେଲିଆ, ଯାଦୁରା ପେଲିଆ ।]

ପେଲି ଆସିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) କ୍ରି—ବଳପୂର୍ବକ ପଶି ଆସିବା—
Peli āsibā To enter a place forcibly; to push one's way into a place.

ପେଲି ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ପଛଆଡ଼ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଗର୍ତ୍ତକୁ ବା
Peli debā ଖାଲକୁ ଠେଲିଦେବା—1. To push a person
ଠେଙ୍ଗେ ଦେଓୟା **ପେଲଜେନା** from behind to a hole or pits.
(ଯଥା—ସେ ପିଲାଟିକୁ କୁଆଁକୁ ପେଲି ଦେଲା ।)

୨ । ଡଙ୍ଗାକୁ ପଛ ମଙ୍ଗ ଆଡ଼ୁ ବିପରୀତ ଦିଗକୁ ଠେଲିବା—
2. To push a boat from behind.
ଏହି କଥାକୁ, ନାଆ ପେଲି ଦେଲି କଲିକତାକୁ – ଭଗ ।

ପେଲିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପେଲ ଧାତୁ କିମ୍ବା ପୀଡ଼୍ ଧାତୁ (Beams); ଭୁଲ. ତା. ପେଲ) —୧ । (ସକର୍ମକ) ପଛଆଡ଼ୁ ଠେଲିବା;
Pelibā ଠେଲା, ପେଲା **पेलना** ଠେସିବା—1. To push from behind;
(ପେଲିଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) to shove; to push forward.
ଛଇଳ ହସି ମୋ ଛତିକ ଛରକେ ଦେଇ ପେଲିରେ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । (ଅଶ୍ଳୀଳ) (ପୁରୁଷ) ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗମ କରିବା—2. (indecent) To cohabit a woman; to perform the act of coition with a woman (said of a man)

୩ । (ଆଦେଶ) ଲଙ୍ଘିବା; (ବୋଲ) ନ ମାନିବା—
3. To disobey (an order).
ଭାବଲ ଅବସ୍ଥାରେ ମୋ ପତ ବୋଲ ପେଲି,
ଅଜ୍ଞାନେ ଏଠାକୁ ଅସି ପଲାଉଛା ହେଲି । ଭୁ- ସୀ. ବଳମଲ୍ଲମାସ୍ପଣ ଅଦ ।

୪ । ଅବମାନନା କରିବା—4. To show disrespect; to disregard.

୫ । ଅତିକ୍ରମଣ କରିବା; ବଳପୂର୍ବକ ଆଗ ବଢ଼ି ଯିବା—
5. To step over; to overstep; to force one's way forward.
ସଂଗେ ପଥିବା ଚଳେ ପେଲି;
ଦୁସ୍ତରେ ଥିବା ଦୁଳା ଜାଳ – ଭୁପତି- ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୬ । ଦୀପର ବଳତାକୁ ଡେଜିବା—
6. To trim the wick of a lamp.

୭ । ଜବରଦସ୍ତି ଠେଲିବା—7. To push with force.

୮ । (ସଂ. ପ୍ରେରଣ) ଡଙ୍ଗାକୁ ପଛ ମଙ୍ଗଆଡ଼ରୁ ବିପରୀତ ଦିଗକୁ ଠେଲିବା—8. To push a boat from behind.

[ଦ୍ର—ଏହି କ୍ରିୟାର ଅସମାପିକା ରୂପ ସଙ୍ଗେ ଆଣିବା, ଆସିବା, ଦେବା, ନେବା, ପକା(କୋଇବା, ପଶିବା, ଯିବା ଆଦି କ୍ରିୟାର ସମାପିକାରୂପ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।]

ପେଲିବା ଠେଲିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ)—୧ । ଜୋରରେ
Pelibā thelibā ଠେସିବା—1. To push with force.
ପେଲା ଠେଲା ୨ । (ଗୁରୁଜନ ଆଦିଙ୍କୁ) ଖାତିର ନ କରିବା; ଅମାନ୍ୟ
रेल पेल करना କରିବା—2. To disregard (one's superiors).
ଭାକୁ ଯାହା ମୁରଲୀ, ସ୍ୱାମୀକୁ ପେଲି ଠେଲି;
ଧରନ ବଚେ ଗପେ ଜଳଦ୍ଧ ବାସ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

ପେଲି ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ବାଧାକୁ ଠେଲି ଦେଇ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ
Peli jibā ପଶି ଯିବା—To push on one's way; to go
ଠେଲେ ଯାଓୟା by pushing through obstacles.
घुसेड़ना (ପେଲି ପଶିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଠେଲି ଦେଇ ପେଲି ଯିବା, ଧରା ଖାଇଲେ ସହୁନୀ,
ଥିବା ମନ ଗୁଲି ଯିବା—ଭଜନ;

ପେଲି ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ୱାସ ଯୋଗୁଁ ବା ଧଇଁ ଯୋଗୁଁ
Peli hebā ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ଆଗକୁ ପଛକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ
ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେବା; ହାଫି ହେବା—To be violently
ହାଁପା convulsed with severe and repeated
हाँफना asthmatic spasms.

ପେଲେଇ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି. (ପେଲିବାର ଶିଜନ୍ତ)—୧ । ପେଲି ହେବା
Pelei hebā (ଦେଖ) 1. Peli hebā (See)
୨ । ପେଲାଇବା * (ଦେଖ)—2. Pelāibā 5 (See)

ପେଲେଇ—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଅଶ୍ଳୀଳ)—ଉଚ୍ଚ-
Pelei କାମିନୀ (ସ୍ତ୍ରୀ); ଅତି କାମୁକା (ସ୍ତ୍ରୀ)—(indecent)
Lecherous (woman); hankering after coition.

ପେଲେଣା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି.—ପେଲଣା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pelenā (etc) Pelanā etc (See)

ପେଲେଗ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ ପ୍ଲେଗ୍)—ପ୍ଲେଗ୍ (ଦେଖ)
Peleg ପେଲେଗ **पेलेग** Pleg (See)

ପେଲେଣି ବାଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ)—ବି.—ପେଲଣା ପଟା (ଦେଖ)
Peleni bārdi Pelanā patā (See)

ପେଲେନ୍—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ. ପ୍ଲେନ୍)—୧ । ଚତୁରସ୍ର; ସମତଳ—
Pelen ପେଲେନ **चतुरस्र** 1. Plain; level.
୨ । ମସୃଣ—2. Smooth.
ରାନ୍ଦା ବି.—୧ । ସମତଳ କ୍ଷେତ୍ର—1. A level field.
रंदा ୨ । ବଢ଼େଇଙ୍କ ରନ୍ଦା—2. Carpenter's plane.

ପେଶ—ସଂ. ବି.—(ପଶ୍ ଧାତୁ + ଅ)—ଆକାର—
Peśa Form; shape (Apte).

ପେଶଳ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଶ୍ ଧାତୁ=ଅଙ୍ଗୀଭୂତ ହେବା + ଅଳ)—୧ । ଦକ୍ଷ—
Peśala 1. Pert; competent; expert.
(ପେସଳ, ପେଷଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଚତୁର—
[ପେଶଳତା(ତ୍ୱ) – ବି] 2. Dexterous; ingenious.
(ପେଶଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୩ । ଧୂର୍ତ୍ତ—3. Cunning; crafty.
୪ । ଗୁରୁ; ସୁନ୍ଦର; ମନୋହର—
4. Handsome; beautiful.
୫ । କୋମଳ—5. Soft
୬ । ଚିକ୍କଣ—6. Smooth.
ସଂ. ବି.—ବିଷ୍ଣୁ (ହି. ଶ.)—A name of Bishṇu.

ପେଶଳେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ (ସଂ. ପେଶଳ)—ମୃଦୁ ସ୍ୱରରେ; ମୃଦୁଭାବରେ;
Peśale କୋମଳତା ସହିତ—Softly; in a soft tone.
ବୋଲେ ପ୍ରସନ୍ନେ ସକଳ ଭୂପାଳ ପେଶଳେ ।
ଭକ୍ତ- ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପେଶୱା(ବା)—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପେଶ୍ୱା=ନେତା)—
Peśawā(bā) ୧ । ମହାରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସେନାପତି ବା ନାୟକ—
पेशवा 1. A commander-in-chief or leader
(ପେଶୁଆ, ପେଶୋଆ, ପେଶ୍ୱା—ଅନ୍ୟରୂପ) of the Marhattas.
୨ । ପୁରୋହିତ—2. Priest.
୩ । ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପାଧି—
3. The title of the prime minister of the Marhatta kingdom; Peishwa.

[ଦ୍ର—ଶିବଜୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦିର ଆଦ୍ୟଭାଗରେ ସତାରାରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିବା ଶିବଜୀଙ୍କ ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ନାମରେ ଶାସିତ ମରହଟ୍ଟା ରାଜ୍ୟ ୮ ଜଣ ପ୍ରଧାନ ବା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ଏ ଆଠଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟ-ପ୍ରଧାନ ବା ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର 'ପେଶୱା' ଉପାଧି ଥିଲା ଓ କାଳକ୍ରମେ ଏ ଉପାଧି ଓ ରାଜକର୍ମ ବଂଶଗତ ହେଲା । ପେଶୱାମାନଙ୍କ ରାଜଧାନୀ ପୁନାରେ ଥିଲା । କୋଙ୍କଣ ଦେଶବାସୀ ଜଣେ ମରହଟ୍ଟୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବାଲାଜୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ପ୍ରଥମେ ପେଶୱା ହେଲେ (ଖ୍ରୀ. ୧୭୧୦-୧୭୨୦) । ଏ ମୋଗଲ ବାଦସାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସନ୍ଧି କରି ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ୬ଟି ସୁବାରୁ ଚତୁର୍ଥ ଆଦାୟ କରିବାର, ପୁନାରେ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜ୍ୟ କରିବାର ଓ ଏହି ରାଜଗୀ ତାଙ୍କର ବଂଶାନୁଗତ ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇ ନେଲେ । ବାଲାଜୀଙ୍କ ପୁଅ ବାଜି ରାଓ ପିତାଙ୍କ ଅନ୍ତେ ପେଶୱା ହେଲେ (ଖ୍ରୀ. ୧୭୨୦-୧୭୪୦) । ଏ ମୋଗଲମାନଙ୍କଠାରୁ ମାଲବଆଦି ଗୁଡ଼ିଏ ରାଜ୍ୟ ଜୟ କଲେ ଓ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍‌ମାନଙ୍କଠାରୁ ବେସୀନ୍ ଜୟ କଲେ । ତାଙ୍କ ପୁଅ ବାଲାଜୀ ବାଜୀ ରାଓ ପେଶୱା ହେଲେ (ଖ୍ରୀ. ୧୭୪୦-୧୭୬୧) । ଏହାଙ୍କ ଅମଳରେ ବରୋଦାରେ ଗାଇକୱାଡ଼, ବେରାରରେ ଭୋଁସଲା ମରହଟ୍ଟା ରାଜ୍ୟମାନ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ୧୭୪୯ ରେ ସତାରାର ମରହଟ୍ଟା ରାଜା ସାହୁ ନିଜର ଉଇଲ୍‌ଦ୍ୱାରା ବାଲାଜୀ ବାଜି ରାଓଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ମରହଟ୍ଟା ରାଜ୍ୟର ରାଜା ମନୋନୀତ କଲେ । ସେହି ଦିନଠାରୁ ପେଶୱାମାନେ ସ୍ୱାଧୀନ ମରହଟ୍ଟା ରାଜା ହେଲେ ଓ ପୁନା ତାଙ୍କର ରାଜଧାନୀ ହେଲା । ଏହାଙ୍କ ସୈନ୍ୟମାନେ ୩ୟ ପାଣିପଥ ଯୁଦ୍ଧରେ ଆଫଗାନିସ୍ତାନର ରାଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ୧୭୬୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ପରାସ୍ତ ହେଲେ ଏବଂ ଏହି ଦୁଃଖରେ ବାଲାଜୀ ବାଜି ରାଓ ମଲେ । ଏହାଙ୍କ ପରେ ଏହାଙ୍କ ପୁଅ ମଧୁ ରାଓ ପେଶୱା ହେଲେ (ଖ୍ରୀ.୧୭୬୧-୧୭୭୨) । ତାଙ୍କ ପରେ ତାଙ୍କ ଭାଇ ନାରାୟଣ ରାଓ ପେଶୱା ହେଲେ (୧୭୭୨— ୭୩) ଓ ପ୍ରାଣଘାତକ ହସ୍ତରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ଯିବାରୁ ନାରାୟଣଙ୍କ ପୁତ୍ର ମଧୁରାଓ ନାରାୟଣ ଓ ରାଘୋବା ନାମକ ଜଣେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ସଙ୍ଗେ ସିଂହାସନ ଯୋଗୁଁ କଳହ ହେଲା । ଇଂରାଜମାନେ ରାଘୋବାଙ୍କ ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କଲେ ଓ ପରେ ତାଙ୍କୁ ମଧୁରାଓ ନାରାୟଣ ନାବାଲଗଙ୍କର ମହାଫିସ୍ କଲେ । ମଧୁରାଓ ନାରାୟଣ ୧୭୯୫ରେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲେ । ତା ପରେ ରାଘୋବାଙ୍କ ପୁଅ ୨ୟ ବାଜି ରାଓ ପେଶୱା ହେଲେ । ଏ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖ୍ରୀ: ୧୮୦୨ ରେ ବେସିନ୍‌ରେ ସନ୍ଧିପତ୍ର ସ୍ୱାକ୍ଷର କଲେ ଏବଂ ୧୮୧୭ରେ ଇଂରେଜଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପୁନାରେ ସନ୍ଧି କରି ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ଇଂରେଜଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କଲେ ଓ ଇଂରେଜଙ୍କଠାରୁ ପେନ୍‌ସନ୍ ପାଇ ବିଠୁରରେ ରହିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ଇଂରାଜଙ୍କ ବମ୍ବେ ପ୍ରେସିଡେନ୍ସିର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେଲା — ପ୍ରୋଥେରୋ ସାହେବଙ୍କ ଇଂରାଜ ଭାରତ ଇତିହାସ ।]

ପେଶୱା(ବା)ଜ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—ମୁସଲମାନ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକେ ଓ ବିଶେଷତଃ ବେଶ୍ୟା ଓ ନାଚବାଲୀମାନଙ୍କ ପିନ୍ଧିବା ପାଇଜାମା—Trousers worn by Muslim females and specially by dancing girls.

Peśawā(bā)j
(ପେଶୱାଜ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପେଶ୍‌ବାଜ
ପେଶାବାଜ

ପେଶୱା(ବା)ର୍—ଦେ. ବି. (ନାମ) (ପ୍ରାଚୀନ ସଂ. ନାମ ପୁରୁଷପୁର)—ଭାରତର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ନଗର—[ପେଶାବ(ର,ବା,ର)ର୍—ଅନ୍ୟରୂପ] .Peshwar; name of a district and town on the N. W. frontier of India.

Peśawā(bā)r
ପେଶାବର
ପେଶାବର

ପେଶୱାରୀ—ଦେ. ବିଣ—ପେଶୱାର ଦେଶୀୟ—Belonging to Peshwar.

Peśawārī
ପେଶାବରୀ
ପେଶାବରୀ

ବି—ପେଶୱାର ଦେଶୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି; କାବୁଲୀ — A Peshwari.

ପେଶସ୍କାରୀ—ଦେ. ବି—ଭୁମ୍ବାରୀଆ ପୋକ—Mud-wasp.

Peśaskārī
କୁମ୍ଭରେ ପୋକା
ଘିରନୀ

ଜନ୍ତୁର ସ୍ୱେହ ରୂପ ଧରି
ଯେସନେ କୀଟ ପେଶସ୍କାରୀ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପେଶି(ଶୀ)—ସଂ. ବି. (ପିଶ୍ ଧାତୁ=ଅବୟବୀଭୂତ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

Peśi(śī)

୧ । ସ୍ନାୟୁ; ଶରୀରସ୍ଥ ମାଂସ ପିଣ୍ଡ—1 The fleshy parts of the body; lumps of flesh in the body; muscle.

[ଦ୍ର—ଏହି ପେଶିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଇଚ୍ଛା ମାତ୍ରେ ଶରୀରର ଅଙ୍ଗ ଆଦିର ସଞ୍ଚାଳନ, ସଙ୍କୋଚନ ଓ ପ୍ରସାରଣ କ୍ରିୟା ସମାଧା ହୁଏ ।]

୨ । ବଜ୍ର; ଚଡ଼ିକ—2. Thunderbolt

୩ । ଖଡ଼ୁଆଦିର କୋଷ—3. Sheaf.

୪ । ଅଣ୍ଡ; ଡିମ୍ବ—4 Egg.

୫ । ରାକ୍ଷସୀବିଶେଷ—5. Name of a demoness.

୬ । ପିଶାଚୀବିଶେଷ—6. Name of a female imp.

୭ । ନଦୀବିଶେଷ —7. Name of a river.

୮ । ଫୁଟିଲା କଢ଼ି; ସୁପକ୍ୱ କଳିକା—8. A flowering bud; a bud about to blow.

୯ । ଜଟାମାଂସୀ – 9 Spikenard.

୧୦ । ଡାଲି; ରଗଡ଼ା ବିରି; ବିଦଳିତ ମାଷ—10. Split peas; husked pulse.

ପେଶି(ଶୀ) କୋଷ—ସଂ. ବି—ଅଣ୍ଡକୋଷ—

Peśi(śī) kosha
Testicle.

ପେଷ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଗମନ କରିବା—

Pesh (root)

1. To go.

୨ । ଚଳିବା—2. To move

ପେଷ—ସଂ. ବିଣ. (ପେଷ୍ ଧାତୁ+ଅ)—

Pesha

୧ । ସୁନ୍ଦର—1. Handsome.

ପେଶ
ପେସ
} ଅନ୍ୟରୂପ

୨ । ଦକ୍ଷ—2. Dexterous.

ପେଷଣ—ସଂ. ବି. (ପିଷ୍ ଧାତୁ=ବାଟିବା; ଚୂରିବା+ଭାବ. ଅନ)—

Peshaṇa

୧ । ପେଷିବା; ବାଟିବା; ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା; ଦଳନ—1. Pestling; crushing.

୨ । ଚୂରିବା; ଚୂର୍ଣ୍ଣନ; ରଗଡ଼ିବା—2. Grinding; pulverising.

୩ । (+କରଣ. ଅଳ) ପେଷଣ କରିବାର ପାତ୍ର; ଖଲ—
3. A mortar.
୪ । ଶିଳ—4. Grinding slab.
୫ । ପେଷଣ କରିବାର ଯନ୍ତ୍ର; ଶିଳ ଓ ଶିଳପୁଅ—
5. A crushing slab and muller.
୬ । ଖଲ ଓ ପୁଅ—
6. A pestle and mortar.
୭ । ଚକ୍କା—7. A grinding mill.
୮ । ପଟ୍ଟୀ—8. A bandage.
୯ । ଶତଗ୍ରନ୍ଥା; ଭଳକ୍ଷା ସିଜୁ—2. Euphorbia.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରେଷଣ)—୧ । ପଠାଇବା—
1. Sending out.

ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଠାରୁ ଦୂତର ପେଷଣ
ତତ ଅନ୍ତେ କଲେ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର, ଭଣ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦ, ମହାଭାରତ. ଆଦି ।

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ଭୂତ ପ୍ରେତ ଆଦିଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବେଶ କରାଇବା—2. Causing an evil spirit to possess a person by employing charms

ପେଷଣ ଦନ୍ତ—ସଂ. ବି—କଳ ଦାନ୍ତ; ଚକା ଦାନ୍ତ—
Peshaṇa danta Molar tooth.

ପେଷଣ ପାତ୍ର—ସଂ. ବି—୧ । ଖଲ—
Peshaṇa pātra 1. Mortar.
୨ । ଶିଳ—2. A slab of stone for crushing.

ପେଷଣା—ଦେ. ବି—୧ । ପେଷିବା ପଥର ଖଣ୍ଡ; ଶିଳ—
Peshaṇā 1. Crushing slab of stone.
ଯାଁତା **यन्ता** ୨ । ଘୋରଣା; ଚକ୍କା—
2. A grinding mill.
୩ । ପେଷିବା; ବାଟିବା—3. Crushing.

ପେଷଣି(ଣୀ)—ସଂ. ବି. (ପିଷ୍ ଧାତୁ+କରଣ ଅନି; +ଈ)—
Peshaṇi(ṇī) ୧ । ପେଷଣ ଯନ୍ତ୍ର; ଶିଳ ଓ ଶିଳପୁଅ—
1. A crushing slab and muller.
୨ । ଚକ୍କା; ଘୋରଣା ଚକ୍କା—2 A grinding mill.
୩ । ଶିଳପୁଅ—3. A roller; a muller
୪ । ଖଲର ପୁଅ—4. A pestle.

ପେଷଣୀୟ—ଦେ, ବିଣ. (ପିଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ ଅନୀୟ)—
Peshaṇīya ୧ । ବାଟିବାର ଯୋଗ୍ୟ—1 Capable of being crushed or bruised.
୨ । ଚୂରିବାର ଯୋଗ୍ୟ—2. Capable of being ground into powder.

ପେଷନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—
Peshan ୧ । ପେଷିବା; ପଠାଇବା—1. To send.
୨ । (ସଂ. ପିଷ୍ ଧାତୁ) ଚୂରିବା; ପେଷଣ କ୍ରିୟା—
2. Pounding; grinding.
୩ । ଶସ୍ୟାଦିର ପିଷ୍ଟ ଚୂର୍ଣ୍ଣ—3. Corn flour.

ପେଷା—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରେଷିତ)—୧ । ପ୍ରେଷିତ; ପ୍ରେରିତ—1. Sent.
Peshā ୨ । (ସଂ. ପିଷ୍ ଧାତୁ) ପିଷ୍ଟ; ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଯାଇଥିବା—
ପେଷା **पेशा** 2. Pounded.

ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—୧ । ବ୍ୟବସାୟ; ବୃତ୍ତି; ଜୀବିକା; ଜୀବନୋପାୟ—Livelihood; profession.

ପେସା × × × ପେଷା ଗ୍ରାମ ଦେବତା ପୂଜା ଅଛି ଗଣ ।
पेसा ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

୨ । ବେପାର—2. Trade.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ବଡ଼ ପେଷଣୀ; ଯହିଁରେ ଗହମ ଆଦି ଶସ୍ୟ ଚୂନା ହୋଇଯାଏ—
A big grinding or powdering mill.

ପେଷା(ଷେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ପେଷିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
Peshā(she)ibā The causative form of Peshibā.
ପିଷାନ ୧ । ଚୂରାଇବା—1. To cause to be ground.
पेषाना ୨ । ଦଳାଇବା—2. To cause to be kneaded.
୩ । ମର୍ଦ୍ଦନ କରାଇବା—3. To cause to be bruised.

ପେଷାକ—ସଂ. ବି. (ପିଷ୍ ଧାତୁ+କରଣ ଅକ)—
Peshāka ପେଷଣୀ; ଶିଳ—A small grinding slab of stone.

ପେଷାଦାର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—
Peshādār ୧ । ବେପାରୀ—1. A trader.
ପେଷାଦାର ୨ । ବ୍ୟବସାୟୀ—2. Professional man.
पेषादार ୩ । ମାମଲତକାର—
3. A man of business.

ପେଷାଦାରି—ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—
Peshādāri ୧ । ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ବୃତ୍ତି; ପେଶାଦାରର କାର୍ଯ୍ୟ—
ପେଷାଦାରୀ 1. The state of following a regular
पेषादारी profession or trade.
୨ । ପେଶାଦାର ଲୋକର ବ୍ୟବହାର—2. The conduct of a professional men.

ବିଣ—ପେଷାଦାରିଆ (ଦେଖ)—Peshādāriā (See)

ପେଷାଦାରିଆ—ଦେ. ବିଣ—ପେଶାଦାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Peshādāriā Relating to a professional man.
ପେଷାଦାରୀ **पेषादारी**

ପେଷା ଜି(ହେ)ବା—ଦେ. କ୍ରି—(ପେଷିବାର କର୍ମବାଚ୍ୟରୂପ)—ପିଷ୍ଟ ହେବା—
Peshā ji(he)bā To be pounded.
ପିସାଯାଉଥା **पिसाजाना**

ପେଷାଳୀ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପିଷ୍ ଧାତୁ)—ଚକ୍କାରେ ଅଟା ଆଦି ପେଷିବା
Peshāḷī ପିସନହାରୀ ଲୋକ—Grinder.

ପେଷି—ସଂ. ବି—ବଜ୍ର (ହ୍ର. ଶ)—
Peshi Thunder.

ପେଷିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପିଷ୍ ଧାତୁ)—୧ । ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା; ବାଟିବା—
Peshibā ପିସା 1. To bruise; to crush or press.
पिसना ୨ । ମଳିବା; ରଗଡ଼ିବା; ଦଳିବା—2. To knead.

ଜହ୍ନଳ ସନ୍ତାନେ, ମୁଦ୍ରିତ କମ୍ବଳେ
ନିର୍ଦ୍ଦ ନିର୍ଦ୍ଦ ପେଷନ୍ତି ଭମାଗ୍ ଚୂର୍ଣ୍ଣ—ଚୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ଗୀତଲହରୀ ।

୩ । ଘେଷିବା; ଚୂରିବା—3. To grind.

୪ । (ସଂ. ପ୍ରେଷ ଧାତୁ) ପ୍ରେରଣ କରିବା; ପଠାଇବା; ବରଗିବା—
4 To send; to send out.
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଲଦ, ମୋତେ ଜେବା ପାଇଁ ପେଷି
ଅଛନ୍ତି ଏ ରଥରେ ବସ ଧାଇଁ ଅର୍ଜ – କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାଭାରତ ୬୬ ।

ପେଷି ହେବା – ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପିଷ ଧାତୁ; ପେଷିବାର କର୍ମବାଚ୍ୟରୂପ)—
Peshi hebā ୨ । ଚୂନା ହେବା—2. To be pounded.
୩ । ଦଳ ହୋଇଯିବା—3. To be pressed.

ପେଷୀ—ସଂ. ବି—ପିଶାଚିନୀ (ହି. ଶ)—
Peshī A female imp.

ପେସ୍—ବୈଦେ. ବିଣ (ଫା)—୧ । ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ—
Pes ପେସ ପେସ 1. Frontal.
୨ । ଉପସ୍ଥାପିତ—2 Presented.
ବି—ବିଚାରାର୍ଥ ବିଚାରକଙ୍କ ନିକଟ ବା ଆଦେଶାର୍ଥ ହାକିମଙ୍କ ନିକଟ କାଗଜ ପତ୍ରର ଉପସ୍ଥାପନ—Putting up of papers before a court or high official for consideration and order.

ପେସ୍‌କବଜ୍— ବୈଦେ. ବି (ଫା)— ଦୁଇଆଡ଼େ ଦାନ୍ତଥିବା କଟାରୀ—
Pes-kabaj A double-edged chopper.
(ପେସକବ୍ଜ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପେଶକବଜ **पेशकब्ज**

ପେସ୍ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଆଦେଶ ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ବିଷୟ
Pes karibā ହାକିମଙ୍କ ନିକଟ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା—To put
ପେସକରା up a matter before a superior officer for
पेश करना order.
୨ । ଜଣାଇବା—2. To lay before; to submit.

ପେସ୍‌କସ୍— ବୈଦେ. ବି (ଫା)—୧ । ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନଗଦ ସଲামୀ;
Pes kas ନଜରାନା; ଉପଢୌକନ—1. A present in cash
(ପେସ୍କଶ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) given to an emperor as a show
ପେଶକସ **पेशकश** of homage or fealty.
୨ । ଜମିଦାର ଓ ରାଜାମାନେ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେବା ରାଜସ୍ୱ—
2. Peiskash; tribute; revenue paid by Rajas and Zamindars to Government.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ଜାତର ରାଜାମାନେ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେଉଥିବା ପେସ୍‌କସ୍‌ର ବିବରଣ ଯଥା—

ଗଡ଼ଜାତର ନାମ	ବର୍ଗମାଇଲ	ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ (ଟଙ୍କା)	ପେସ୍‌କସ୍ (ଟଙ୍କା)
ଆଠଗଡ଼	୧୬୮	୫୭୧୦୦୦	୨୮୦୦
ଆଠମଲ୍ଲିକ	୭୩୦	୨୦୦୦୦୦	୪୮୦
ବାମଡ଼ା	୧୯୮୮	୫୯୧୦୦୦	୭୫୦୦
ବଡ଼ାମ୍ବା	୧୩୪	୧୦୮୦୦୦	୧୩୯୮
ବୌଦ	୧୨୬୪	୨୮୨୦୦୦	୮୦୦
ବଣେଇ	୧୨୯୬	୨୩୬୦୦୦	୨୭୦୦
ଦଶପଲ୍ଲା	୫୬୮	୧୫୧୦୦୦	୬୭୧
ଭୋଙ୍କୀନାଳ	୧୪୬୩	୫୦୯୦୦୦	୫୦୯୯
ଗାଙ୍ଗପୁର	୨୪୯୨	୬୫୫୦୦୦	୧୦୦୦୦
ହୁଣ୍ଡୋଲ	୩୧୨	୧୨୨୦୦୦	୫୫୧
କଳାହାଣ୍ଡି	୩୭୪୫	୬୩୨୦୦୦	୧୬୦୦୦
କେନ୍ଦୁଝର	୩୦୯୬	୯୪୨୦୦୦	୧୭୧୦
ଖଣ୍ଡପଡ଼ା	୨୪୪	୧୩୫୦୦୦	୪୨୧୨
ମୟୂରଭଞ୍ଜ	୪୨୪୩	୨୭୩୭୦୦୦	୧୦୬୮
ନରସିଂହପୁର	୧୯୯	୧୧୬୦୦୦	୧୪୫୬
ନୟାଗଡ଼	୫୮୮	୩୫୪୦୦୦	୫୫୨୫
ମାଲଗିରି	୨୭୮	୧୯୩୦୦୦	୩୯୦୦
ପାଲଲହଡ଼ା	୪୫୨	୮୦୦୦୦	୨୬୭
ପାଟଣା	୨୩୯୯	୮୫୫୦୦୦	୧୩୫୦୦
ରଣପୁର	୨୦୩	୬୬୦୦୦	୧୪୦୧
ରେଢ଼ାଖୋଲ	୮୩୩	୮୭୦୦୦	୨୦୦୦
ସୋନପୁର	୯୦୬	୩୭୫୦୦୦	୧୨୦୦୦
ତାଳଚେର	୩୯୯	୨୭୮୦୦୦	୧୦୪୦
ଉଗିରିଆ	୪୬	୩୨୦୦୦	୮୮୨
ସର୍ଦ୍ଦେକଲା	୪୪୯	?	•
ଖରସୁଆଁ	୧୫୩	?	୦

ଯୁଙ୍ଗ୍ ଉଲ୍ଲଲ ୧. ୮. ୧୯୩୨ ।]

୩ । କମରବନ୍ଧ—3. A belt.
୪ । ବକ୍ରାକାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ (ଏହା କମରବନ୍ଧରେ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ ଲୁକ୍କାୟିତ ଥାଏ)—4. A crooked dagger kept concealed below the belt.

ପେସ୍‌କସ୍(ସୀ) ମାହାଲ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଫା)—କରଦ ରାଜ୍ୟ—
Pes-kas(sī) māhāl Tributary state.

ପେସ୍‌କାର୍—ବୈଦେ. ବି (ଫା)—୧ । ହାକିମଙ୍କ ନିକଟ ମକଦମା
Pes-kār ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାଗଜ ପତ୍ର ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା କର୍ମଚାରୀ; ଗୁମ୍ମ-
(ପେସ୍କାର—ଅନ୍ୟରୂପ) ତରଣ—1, Peshkar; a clerk who
ପେଶକାର puts up papers before a superior officer.
पेशकार
୨ । କାରପରଦାଜ—2. Agent.

ପେସ୍‌କାରୀ—ବୈଦେ. ବି (ଫା)— ପେସ୍କାରର ଚାକିରି—
Peskarī The post of a peshkar.
ପେଶକାରୀ **पेशकारी**

ପେସ୍‌ଗୀ - ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—ଅଗ୍ରିମ ଦିଆ ଯିବା ପାରିଶ୍ରମିକ ବା
Pes-gī ବକ୍ସିସ୍—Money advanced to a worker
ପେଶଗୀ **पेसगी** before the work is taken up.
ବିଣ.—ଅଗ୍ରିମ—Paid in advance.

ପେସ୍‌ବନ୍ଦ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—ଘୋଡ଼ାର ପିଠିରେ ପଡ଼ିବା ଚାପ-
Pes-band ଜାମାର ସାମନା ପାଖରୁ ଘୋଡ଼ାର ବେକ ବାଟେ ବୁଲି
ପେଶବନ୍ଦ **पेसबन्द** ବନ୍ଧାଯାଇ ଥିବା ବନ୍ଧନ (ଏଥିଯୋଗୁଁ ଚାପଜାମା ଘୋଡ଼ାର ଲାଞ୍ଜ ଆଡ଼କୁ ଖସି ଯାଏ ନାହିଁ)—A rope which passes by the neck of a horse and keeps the saddle in position.

ପେସୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅତସୀ; ମସୀ)—ଫେସୁ; ଫେସୀ; ମସୀନା;
Pesī ଷୋଡ଼ଶ ପର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତୈଳପ୍ରଦ ଜାତିବିଶେଷ —

(ପେସୁ, ଫେସୀ, ଫେସୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) Linseed; Linum
ତିସୀ, ମସୀନା **तिसी, अलसी** Usitissimum.
ମ. ଅଳସୀ, ଅଳଶି [ଦ୍ର—ଏହା ଚେପ୍ଟା ଓ ବାଇଗଣ ମଞ୍ଜି ପରି;
ତା. ଅଲ୍‌ସି, ଉସ୍ତ୍ରଇ ଶୀତକାଳର ଫସଲ; ଫୁଲ ପଞ୍ଚଦଳ ଓ ଆକାଶ
ତେ. ଅତସି ପରି ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ।

ପୂର୍ବକାଳରେ ଏ ଗଛର ଛାଲିରୁ ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ତନ୍ତୁ ବାହାରୁ ଥିଲା ଓ ସେ ସୂତାରେ କ୍ଷୌମବସ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତୈଳ ପାଇଁ ଲୋକେ ଏହାର ଚାଷ କରନ୍ତି । ଏହି ବୀଜରୁ ନସ୍ୟନ-ସୂକ ତେଲ (Linseed oil) ବାହାରେ ଓ ଉକ୍ତ ତେଲ କବାଟ ଆଦିରେ ଦିଆଯିବା ରଙ୍ଗ (paint)ରେ ମିଶାଯାଏ ।

ପେସୀ ବୀଜକୁ ବାଟି ବଥ ଉପରେ ପ୍ଲଷ୍ଟିସ୍ ଦେଲେ ବଥ ପାଚି ଯାଏ ।]

ପେଶୀ ବୈଦେ. ବି. (ଫା) ହାକିମଙ୍କ ପାଖେ ନଥି ଆଦି ପେଶ୍ କରିବା
पेशी କାମ—The act of putting up a file before an official.

ବିଣ.—ଯେଉଁ ନଥି ହାକିମଙ୍କ ପାଖେ ପେଶ୍ କରା ଯିବ—
(a record) About to be put up before an official.

ପେସୀ ତେଲ—ଦେ. ବି.—ନସ୍ୟନସୂକ ତେଲ—
Pesī tela ତିସୀତେଲ Linseed oil.
(ପେସୁ ତେଲ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପେସ୍ତା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପିସ୍ତା)—ପିସ୍ତା; କାବୁଲ ଦେଶୀୟ ଖାଦ୍ୟ
Pestā ଫଳବିଶେଷ—Pistachio; pistacia nut;
ପେସ୍ତା **पिस्ता** Pistacia Vera.
(ପିସ୍ତା—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—ଏହା ଆମ୍ରାଦି ବର୍ଗର ବୃକ୍ଷବିଶେଷର ଫଳ । ଆଫଗାନିସ୍ଥାନର ପଶ୍ଚିମ ବାଲ୍‌କ (Balk) ଦେଶରୁ କାବୁଲିମାନେ ଏ ଫଳକୁ ଆଣି ଭାରତରେ ବିକ୍ରି କରନ୍ତି । ଏଥିର ମଞ୍ଜି ଉତରର ଶସ ତେଲିଆ ଓ ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ । ଏହା ପିଠା ଆଦିରେ ପଡ଼େ ଓ ଶସରୁ ବାହାରିବା ତେଲ ଔଷଧରେ ଲାଗେ ।]

ପେସ୍ୱର—ସଂ. ବିଣ. (ପିସ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଶୀଳାର୍ଥେ ବର)—
Peswara ୧ । ଜଙ୍ଗମ; ଗତିଶୀଳ—
1. Moving; moveable.
୨ । ବିନାଶ ଯୋଗ୍ୟ—2. Liable to destruction.
୩ । ଶୋଭାଯୁକ୍ତ—3. Splendid; grand.

ପେହି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପା ଧାତୁ; ମୀତ ଲୋକଙ୍କ ଭାଷା)—ବାଜାବାଲାଙ୍କୁ
Pehi ମଦ୍ୟପାନାର୍ଥ ଦିଆଯିବା ବକ୍‌ସିସ୍—Tip given to
(ପେହି କଉଡ଼ି—ଅନ୍ୟରୂପ) drummers etc for a drink.

ପୈ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ଶୁଷ୍କ ହେବା—
Pai (root) 1. To dry up.
୨ । ମଉଳି ଯିବା—
2. To wither; to become pale.

[ଦ୍ର—ଭାଷାରେ 'ପଇ' ଓ 'ପଏ' ଆଦ୍ୟରେ ଥିବା ଦେଶଜ ଓ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦ ମାନ 'ପୈ' ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରିତ ଓ ଲିଖିତ ହୁଏ, ଯଥା—ପଇଠ ସ୍ଥାନରେ ପୈଠ, ପଏଗମ୍ବର=ପୈଗମ୍ବର, ପଇଦାଇ ସ୍ଥାନରେ ପୈଦାଇ, ପଇଦଲ୍=ପୈଦଲ ପଇଦା=ପୈଦା ।]

ପୈତାମହ—ସଂ. ବିଣ. (ପିତାମହ+ଅ)—
Paitāmaha ୧ । ପିତାମହ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ (ଧନ)—
(ପୈତାମହିକ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. (property) Pertaining to one's paternal grand-father.
୨ । ପିତାମହଙ୍କଠାରୁ ଆଗତ—
2. Inherited from one's paternal grand-father.

ପୈତି—ଦେ. ବି—ପଇତି (ଦେଖ)
Paiti Paiti (See)

ପୈତୃକ—ସଂ. ବିଣ. (ପିତୃ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. କ)—
Paitṛuka ୧ । ପିତୃସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Paternal; relating to one's father.
୨ । ପିତୃପିତାମହାଦି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Ancestral.

ପୈତୃଷ୍ୱସ୍ରୀ(ସ୍ରେ)ୟ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିତୃ ଷ୍ୱସୃ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଇୟ;
Paitṛushwasrī(sre)ya ଏୟ)—ଅପଣାର ପିଉସୀ ପୁଅ ଭାଇ-
ପୈତୃଷ୍ୱ ସ୍ରୀୟ } ସ୍ତ୍ରୀ One's cousin; son of one's father's
ପୈତୃଷ୍ୱ ସ୍ରୀୟୀ } sister.

ପୈତ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପିତ୍ତ+ଅ)—୧ । ପିତ୍ତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପିତ୍ତଜନିତ—
Paitta 1. Bilious.
(ପୈତ୍ତିକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପିତ୍ତାଧିକ୍ୟରୁ ଜାତ—2. Due to excess of bile in the system.

ପୈତ୍ର—ସଂ. ବିଣ. (ପିତୃ+ଅ)—୧ । ପୈତୃକ—
Paitra 1. Paternal.
(ପୈତ୍ର୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପିତୃପୈତାମହିକ—
1. Ancestral; hereditary.

ବି—ତର୍ଜନୀ ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠର ମଧ୍ୟଭାଗ; ପିତୃତୀର୍ଥ—
The edge of the palm between the index finger and the thumb.

[ଦ୍ର—ତର୍ପଣ କରିବା ସମୟରେ ପିତୃମାନଙ୍କୁ ଏହି ବାଟେ ପାଣି ଦିଆଯାଏ ।]

ପୈଖାନା—ବୈଦେ. ବି—ପାଇଖାନା (ଦେଖ)
Paikhānā Pāikhānā (See)

ପୈଗମ୍ବର—ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—ପୟଗମ୍ବର (ଦେଖ)
Paigambara Payagambara (See)

ପୈଜ—ଦେ. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରତିଜ୍ଞା; ପ୍ରା. ପଇଜ୍ଞା, ପଇଜ୍ଞା)—
Paija ପହିଜ (ଦେଖ)
पैज Pahija (See)

ପୈଞ୍ଚାଳିଶ(ଶି) (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ)—
Paiñchālisa(śi) (etc) ପଇଞ୍ଚାଳିଶ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ),
Paiñchālisa etc (See)

ପୈଞ୍ଚି—ଦେ. ବି—ପଇଞ୍ଚି (ଦେଖ)
Paiñchi ପୈଁଚି Paiñchi (See)

ପୈଞ୍ଜନା(ମ)—ଦେ. ବି—ପାଇଁଜମ୍ (ଦେଖ)—
Paiñjanā(ma) **पैंजना(नो)** Pāiñjam (See)

ପୈଠ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ—ପଇଠ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Paitha (etc) पैठ Paitha etc (See)

ପୈଠର—ସଂ. ବିଣ. (ପିଠର—ହାଣ୍ଡି+ଅ)—ସ୍ଥାଳପକ୍ୱ (ମାଂସାଦି); ହାଣ୍ଡିରେ ସିଝା ଯାଇଥିବା (ମାଂସ)—
Paithara (flesh or meat) Cooked in an earthen pot.

ପୈଡ଼—ଦେ. ବି—ପଇଡ଼ (ଦେଖ)
Pairda Pairda (See)

ପୈଡ଼ା—ଗ୍ରା. ବି. ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର)—ପରଡ଼ା (ଦେଖ)
Pairdā Parirdā (See)

ପୈତ(ତୁ)କ ପ(ପୋ)ଡ଼ା—ଦେ. ବି—ପଇତକ ପଡ଼ା (ଦେଖ)
Paita(tu)ka pa(po)rdā Paitaka pardā (See)

ପୈତା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ପଇତା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Paitā (etc) Paitā etc (See)

ପୈତ୍ର ଦିବସ—ସଂ.ବି—ମନୁଷ୍ୟ ଗଣନାରେ ଏକ ମାସ ସମୟ ପିତୃଲୋକଙ୍କର ୧ ଦିନ—The period of a month according to human calculation which is equal to one day in the world of the deceased ancestors.
Paitra dibasa (ପୈତ୍ର ଦିନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୈତ୍ରିକ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି, (ଭୁଲ. ପୈତୃକ ଶବ୍ଦର ବଙ୍ଗଳା ଉଚ୍ଚାରଣ ପୈତ୍ରିକ)—ପୈତୃକ (ଦେଖ)
Paitrika Paitṛuka (See)

ପୈନ୍ତରା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପଦାନ୍ତର; ପ୍ରା. ପୟାଂତର)—ପଇନ୍ତର୍ (ଦେଖ)
Paintarā Paintarā (See)

ପୈନ୍ତିରିଶ(ଶି) (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ)—
Paintirisa(si) ପଇନ୍ତିରିଶ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
(ପୈନ୍ତିଶ[ଶି], ପୈନ୍ତିଶ[ଶି]—ଅନ୍ୟରୂପ) Paintirisa etc (See)

ପୈଦଲ—ଦେ. ବି. ବିଣ ଓ କ୍ରି. ବିଣ—ପଇଦଲ (ଦେଖ)—
Paidala Paidala (See)

ପୈଦା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ପଇଦା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Paidā (etc) Paidā etc (See)

ପୈବସ୍ତ(ସ୍ତି)—ବୈଦେ. ବି—ପଇବସ୍ତ (ଦେଖ)
Paibasta(sti) Paibasta (See)

ପୈମାସ୍(ସି) (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି—ପଇମାସ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Paimās(si) (etc) Paimāsa etc (See)

ପୈରବ୍(ବି)—ବୈଦେ. ବି—ପଇରବ୍(ବି) (ଦେଖ)
Pairab(bi) Pairab(bi) (See)

ପୈଲବ—ସଂ. ବିଣ. (ପୀଲୁ+ଅ)—ପୀଲୁବୃକ୍ଷ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ (ହୁ. ଶ.)—
Pailaba Relating to the Pīlu tree.

ପୈଶଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପେଶଲ+ଯ)—କୋମଳତା—
Paiśalya Softness.

ପୈଶାଚ—ସଂ. ବି. (ପିଶାଚ+ଅ)—ପୈଶାଚିକ (ଦେଖ)
Paiśācha Paiśāchika (See)
(ପୈଶାଚୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ବି—ପୈଶାଚ ବିବାହ (ଦେଖ)
Paiśācha bibāha (See)

ପୈଶାଚ ପଦ୍ଧତି—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—ପୈଶାଚିକ ଧାରା ବା ରୀତି—Devilish custom; diabolical practice.
Paiśācha paddhati

ପୈଶାଚ ବିବାହ—ସଂ. ବି. (ହିନ୍ଦୁସ୍ମୃତି)—ବଳପୂର୍ବକ କନ୍ୟାକୁ ଅପହରଣ କରି ବିବାହ କରିବା ପଦ୍ଧତି; ଛଳବଳ କୌଶଳରେ କନ୍ୟାକୁ ଆଣି ବିବାହ କରିବାର ପଦ୍ଧତି—One of the 8 forms of marriage mentioned in Hindu Law and recognised by the ancient Hindu books, though counted as the basest form of marriage.
Paiśācha bibāha

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁସ୍ମୃତିମାନଙ୍କରେ ୮ ପ୍ରକାର ବିବାହର ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଛଳ ବଳ କୌଶଳରେ କନ୍ୟାକୁ ଅପହରଣ କରି ବିମ୍ବା ସୁପ୍ତା, ମତ୍ତ ବା ପ୍ରମତ୍ତ କନ୍ୟାକୁ ଜବରଦସ୍ତି ବା ଗୋପନରେ ସଙ୍ଗମ କରି ବିବାହ କରିବା ପ୍ରଥାର ନାମ ପୈଶାଚିକ ବିବାହ । ଅନ୍ୟ ୭ ପ୍ରକାର ବିବାହଜାତ ସନ୍ତାନ ନ ଥିଲେ ଏପରି ବିବାହର ସନ୍ତାନ ପିତୃଧନରେ ଅଧିକାରୀ ହେବେ ।]

ପୈଶାଚିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଶାଚ+ଇକ)—୧ । ପିଶାଚସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paiśāchika 1. Infernal; demoniac; relating to the demons.
(ପୈଶାଚିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ପିଶାଚ ପ୍ରକୃତି ସୁଲଭ—
2. In conformity with devilish nature.
୩ । ପିଶାଚ ପରିଚାଳିତ—
3. Controlled or conducted by demons.

ପୈଶାଚିକ ଭାଷା—ସଂ. ବି—ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ବିକୃତରୂପ ଓ ବିକୃତ ଉଚ୍ଚାରଣଯୁକ୍ତ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାବିଶେଷ—
Paiśāchika bhāshā
(ପୈଶାଚୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) A degraded Prākṛuta dialect.

[ଦ୍ର—ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତ ନାଟକମାନଙ୍କରେ (ବିଶେଷତଃ 'ଭାସ' ବିରଚିତ ଯୌଗନ୍ଧରାୟଣି ଗ୍ରନ୍ଥରେ) ଏ ଭାଷାର ଉଦାହରଣ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।]

ପୈଶୁନ(ନ୍ୟ)—ସଂ. ବି. (ପିଶୁନ+ଭାବ. ଅ; ଯ) —୧ । ପିଶୁନର ଆଚରଣ—1. The conduct of a Piśuna.
Paiśuna(nya)
୨ । ଧୂର୍ତ୍ତତା; ଶଠତା—2. Roguery; artfulness.
୩ । ଦୁଷ୍ଟାମି—3. Wickedness.
୪ । ନୀଚତା—4. Meanness; depravity.
୫ । ନିଷ୍ଠୁରତା—5. Cruelty.
୬ । ପରନିନ୍ଦା ଘୋଷଣା; ଚୁଗୁଲି—
6. Defaming others; slandering; backbiting.
[ଦ୍ର—ଏହା ଦଶବିଧ ପାପ ମଧ୍ୟରୁ ବାଚିକ୍ୟ ପାପ ଅଟେ ।]
ଦେ. ବି—୧ । ନିନ୍ଦା—1. Blame.
୨ । ଦୁର୍ନାମ—
2. Evil repute; bad name; scandal.
୩ । ଲଜ୍ଜା—3. Shame.

ବିଣ—୧ । ଲଜ୍ଜାଜନକ—1. Shameful.
୨ । ନିନ୍ଦାଜନକ—2. Blameworthy.
୩ । ଲଜ୍ଜିତ—3. Ashamed; abashed.
୪ । ନିନ୍ଦାରେ ମ୍ରିୟମାଣ—4. Humliated.

ପୈଶୁନ(ନ୍ୟ) ମିଳିବା—ଦେ. କ୍ରି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନାମରେ ନିନ୍ଦା ରଟିତ ହେବା; ଦୁର୍ନାମ ବା ଅପବାଦର ରଟନା—Being defamed or slandered; getting a bad name.
Paiśuna(nya) milibā

୨ । ନିନ୍ଦା ବା ଅପମାନରେ ମ୍ରିୟମାଣ ହେବା—
2. Being humiliated or abashed.

ପୈଶୁନ(ନ୍ୟ) ଲାଗିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଲଜ୍ଜିତ ହେବା—
Paiśuna(nya) lāgibā 1. Being ashamed.
୨ । ଲଜ୍ଜାରେ ମଲା ପରି ବୋଧ ହେବା—
2. Being utterly humiliated.

ପୈଶୁନ୍ୟତା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପୈଶୁନ୍ୟ)—ପୈଶୁନ (ଦେଖ)
Paiśunyatā Paiśuna (See)

ପୈଷ୍ଟିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପିଷ୍ଟ+ଇକ)—ପିଷ୍ଟକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paishṭika Relating to cakes.
କ୍ରି—୧ । ଯଅ, ଧାନ ବା ଗୁଡ଼ିଲକୁ ସିଝାଇ ସଢ଼ାଇ ତିଆରି କରାଯିବା ମଦ; ଗୁଡ଼ିଲ ମଦ; ଦେଶୀ ସରାପ—
1. Spirituous liquor or wine made from fermented barley, paddy or rice; country liquor.

[ଦ୍ର—ବଙ୍ଗଳାରେ ଏହାକୁ ଧେନୋ ମଦ୍ (ଅର୍ଥାତ୍ ଧାନୁଆ ମଦ) ବୋଲି କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ଏହା ଗୁଡ଼ିଲ ସିଝାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ଗୁଡ଼ିଲକୁ ରାନ୍ଧି ଭାତକୁ ସଢ଼ାଇ ସେଥିରେ ବାଖର (Yeast) ଗୋଳାଇ ପିଠା ପରି କରିବାକୁ ହୁଏ ଓ ସେହି ପିଷ୍ଟକ ବା ପିଠାରୁ ବିକସନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଅରକ ବାହାର କରାଯାଏ । ମଦ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଗୁଡ଼ିଲକୁ ଲୋକେ ବାଛନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ତହିଁରେ ଧାନ ମିଶିଥାଏ । ଏହି କାରଣରୁ ବଙ୍ଗଳାରେ ତାକୁ ଧାନୁଆ ମଦ କହନ୍ତି ଓ ମଦୁଆମାନେ ଉଲ୍ଲମ୍ବିକ ଏହାକୁ 'ଧାନେଶ୍ୱରୀ' ନାମରେ ସମ୍ବୋଧନ କରନ୍ତି ।]
୨ । ପିଷ୍ଟକସମୂହ—
2. A collection or heap of cakes.

ପୈଷ୍ଟିକର—ଗ୍ରା. ବିଣ—('ପଇସାଷ୍ଟକର'ର ଚଞ୍ଚଳ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପଇସାକର; ଏକ ପଇସା ମାତ୍ର ମୂଲ୍ୟର—
Paishṭikara Worth one pice only.

ପୈଷ୍ଟୀ—ସଂ. କ୍ରି—ପୈଷ୍ଟିକ ୧ (ଦେଖ)
Paishṭī Paishṭika 1 (See).

ପୈସା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. କ୍ରି—ପଇସା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Paisā (etc) Paisā etc (See)

ପୋ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପୁତ୍ର)—୧ । ପୁଅ—
Po 1. Son.
ବାପ ବୋହନ୍ତି ପୋ ପୁଝାଇ; ଗଣ୍ଡି ମଣ୍ଡ ସବୁ ଭୁମର—
ସମ୍ବଲପୁର ପ୍ରବଚନ ।
୨ । ବଂଶଧର—2. Descendant; progeny.

ପୋଅ—ଗ୍ରା. କ୍ରି—ପୋ (ଦେଖ)
Po-a Po (See)
କଳଙ୍କୀ ବହାର କର ଭୁମ୍ଭେ ବାରପୋଅ—ପ୍ରତୀ. ଶ୍ରୀଗୁରୁଭକ୍ତି ଗୀତା ।

ପୋଇ—ଦେ. ବି. ପୁଂ. (ସଂ. ପୁତ୍ରକ)—
Poi ୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠପୁଅ; ପିଲା, ଶିଶୁ ବାଳକ—
1. A male child.
କାଳେ ଅରଣ୍ୟକୁ କରେ ପଳାୟନ
ଅବା ସ୍ୱେଷେ ପୋଇ ଅଭିମାନ ଭଣ । ଅଳସ୍ୱନ୍ଦ୍ର ଶେଷବଦ୍ଧୀ ।
୨ । ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ପୁତ୍ରିକା) ଶ୍ରେଷ୍ଠ କନ୍ୟା—
2. A small female child.
୩ । (ଖଦ୍ର ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାଛ; ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି ପୋଇ—3 A small shrimp.
ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି ପୋଇରେ ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି ପୋଇ !
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଳକେ ଲମ୍ବବାଳ ଦେ ? ଶ୍ରୀଗୀତ ।
[ଦ୍ର—ପିଲାମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡର ବାଳକୁ ମାଆମାନେ ପୋଖରୀରେ ଧୋଇଲା ବେଳେ ପିଲାଙ୍କ ମନୋରଞ୍ଜନାର୍ଥ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାଛକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ଏ ଗୀତ ବୋଲନ୍ତି ।]
୪ । ଧାନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଶସ୍ୟ, ଯଥା—ମୁଗ, ବିରି, କୋଳଥ, ମାଣ୍ଡିଆ, ରବିଆଦିକୁ ଦେଢ଼ି ବା ଯାଞ୍ଚଗାହି ସୁଧ କରାରରେ ଦାଦନ ଲଗାଇବା ରୀତି—4. The practice of advancing cereals on loan.

ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ, ମାନବା, ଅମୃତବଲ୍ଲରୀ, କଳମ୍ବୀ, ପିଚ୍ଛିଳା, ମୋହିନୀ, ବିଶାଳା, ମୂଷିକା, ମଦଶାକା
ପୁଇ, ପୁଇଁ
ପୋଇ
ଗୁ. ପୋଖୀ
ମ. ମାୟାଳ୍ଲ, ଥେର

୫ । (ସଂ. ପୋତକୀ, ଉପୋଦକା)—ପୁଇଶାଗ—5. A potherb; Basella Alba; Malabar Nightshade.
୬ । ନାଲିପୋଇ ବା ବିଣପୁଇ—
6. Basella Rubra.
[ଦ୍ର—ଏହା ପିଚ୍ଛିଳରସ, ବହଳ-ପତ୍ରିଆ ଲତା । ଏଥିର ପତ୍ର ଓ ଡାଙ୍ଗ (ଖାଡ଼ି) ଶାଗରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏଥିର ଫଳ ପାଚିଲେ କଳା ହୁଏ ଓ ତାକୁ ଚିପିଲେ ନାଲି ରସ ବାହାରେ । ପୋଇ ଲତା ଧଳା ଓ ନାଲି ଭେଦରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଏହା ଶୀତବୀର୍ଯ୍ୟ ସ୍ନିଗ୍ଧ, ଶ୍ଳେଷ୍ମକର, ବାୟୁ ଓ ପିତ୍ତନାଶକ, କଣ୍ଠର ଅହିତକର, ନିଦ୍ରାଜନକ, ଶୁକ୍ରବର୍ଦ୍ଧକ, ରକ୍ତପିତ୍ତ ନିବାରକ, ବଳକର, ରୁଚିପ୍ରଦ, ପୁଷ୍ଟିକର ଓ ଉତ୍ତେଜନକ ।]
ଯାଗରେ ଦିଜେ ନ ପାଇଲେ ସୋମଲତା
ପ୍ରତିନଧରେଣ୍ଟ କରନ୍ତି ଛେଚି ପୋଇ । କୃଷ୍ଣଦ୍ୱୈ. ମହାଭାରତ ବନ ।
୭ । ରାଗବିଶେଷ—7. Name of a musical air.
[ଦ୍ର—ରାଗ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

ବିଣ. (ସଂ. ପୂତି)—ପଚା; ସଢ଼ା—Rotten.
ଯଥା—ପୋଇ ପଣସ ।

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ସଂ. ପଥ)—ରେଲପଥ; ରେଲଗାଡ଼ି ଯିବାର ଲୌହମାର୍ଗ—Road laid down for railway; railway; rail line.

ମଇଁଶୀର ସ୍ପର୍ଶରେ ରେକ ପୋଇରୁ ଖସିବସ ।
ଦୈନିକ ଅଶା ୨୪।୨୮ ।

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ମାଈ କୁକୁଡ଼ା—Hen.

ପୋଇଁବା—ଦେ. କ୍ରି—**ପୁଆଁଇବା** (ଦେଖ)
Poiñbā Puāñibā (See)

ଛଡ଼ା ହୋଇଥିବ ବସନ୍ତୀର ପାଖେ
ନମାଗାର ଅଗ୍ନି ପୋଇଁବା ସ୍ୱକାଶେ । ଚକ୍ରବନ୍ଦ, ଶେଷବନ୍ଦୀ ।

ପୋଇ କେର(ରେ)ଣ୍ଡା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ପୁଇଁ କେରଣ୍ଡି ମାଛ ଭଳ ଅତି ହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି (ଉଷାନ୍ତକୀଟ, କୁଷ୍ଠୀ, (ପୋଇ କେରଣ୍ଡୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଅନ୍ଧ, ଖଞ୍ଜ)—A very insignificant person.
Poi kera(re)ṇḍā

ଲଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡା ପୋଇକେରେଣ୍ଡା ହିଂଦୁଆରେ ଥାଏ
ଅଇଣ୍ଡା ଭାତରୁ ଗୁଣ୍ଡିଏ ପାଇଲେ ପାଣି ଛଡ଼େଇ ଖାଏ । ଭଗ ।

ପୋଇ କେରଣ୍ଡି—ଦେ ବ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ କେରଣ୍ଡି ମାଛ; ଚୂନା କେରଣ୍ଡି—Very small Barb (fish); Barbus Chola.
Poi kerāṇḍi

ପୋଇ ଖଡ଼ା—ଦେ. ବ—ପୋଇ ଲତାର ପତ୍ରହୀନ ଡଙ୍କ—The leafless stem of the Basella creeper.
Poi khardā
(ପୋଇ ଖାଡ଼ି, ପୋଇ ଡାଙ୍ଗ, ପୋଇ ନାଡ଼—ଅନ୍ୟରୂପ ପୁଇଡାଠା)

ପୋଇ ଖରଡ଼ା—ଦେ. ବ.—ଖରଡ଼ା ହୋଇଥିବା ବା ନଥାଁରେ ସିଝା ଯାଇଥିବା ପୋଇ ଶାଗ—The Basella leaves boiled and used as curry.
Poi kharardā

ପୋଇ ଗୁଲି—ଦେ.ବ. (ସଂ. ପୂତିକା+ଗୋଲକ)—ପୋଇ ଗଛର ପାଚିଲା କୋଳ—The ripe berries of the Basella creeper.
Poi guli
(ପୋଇ ମିଞ୍ଜୁଡ଼, ପୋଇ ମିଞ୍ଜଡ଼, ପୋଇ ମଞ୍ଜି—ଅନ୍ୟରୂପ)

[ଦ୍ର—ଏହି ଫଳମାନ ପୋଇ ଲତାର ନାଡ଼ରେ ଫଳେ । ଏହା କୃଷ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଏହାକୁ ଚିପି ଦେଲେ ଏଥିରୁ ଫକା ନାଲି ରସ ବାହାରେ ।]

ପୋଇ ଚାନ୍ଦି—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଚନ୍ଦ୍ରକ; ଚନ୍ଦ୍ରଗୋଳକା)—ଚନ୍ଦ୍ରକା; ଟଙ୍କା ଚାନ୍ଦା, ଚାଁଦଗୁଡ଼ା, ଚାଁଗୁଁଡ଼ା ମୁଦ୍ରାକୃତି ମତ୍ସ—A kind of very small flat circular silvery fish; Ambassia Ranga.
Poi chāndi
ଚାଁଦା

[ଦ୍ର—ଏହାର ପରସ୍ଥ ଟଙ୍କାଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପିଠିର ପଖରେ କଣ୍ଟା ଥାଏ । ଏହାର କାଉ ଅଛି । ଏହା ଧଳା ଓ ରେପଟା ।]

ପୋଇ(ଇ) ଚାନ୍ଦିଆ—ଦେ.ବ.—(ସଂ. ପୁତ୍ରଂଜୀବ)—ପୁତ୍ର ଜୀବ (ଦେଖ)
Poi(ñ) chāndiā Putra jiba (See)
ଜିୟାପୁତ, ଜିୟାପୋତା ଅନ୍ୟ ପୋଇ ଚାନ୍ଦିଆ ଅବ ସେତେ ବୃକ୍ଷ ।
ପୁତଜିଆ ବୃକ୍ଷସଂହି. ମହାଭାରତ, ବନ ।

୨ । ଇଙ୍ଗୁଦି (ଦେଖ)—2. Ingudi (See)

୩ । ପୋଇଚାନ୍ଦି (ଦେଖ)—3. Poichāndi (See)

ପୋଇଚା ରକ୍ତ—ଦେ. ବ. ଓ ବିଶ—ପୋଇ ରସ ପରି କଳାମିଶା ନାଲି Dark red colour.
Poichā rakta
(ପୋଇଚା ରଙ୍ଗ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଇ ଚି(ଚୁ)ଙ୍ଗୁଡ଼—ଦେ.ବ.(ସଂ. ପୂତିକା+ଚଙ୍ଗଟ)—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି—1. Small shrimps.
Poi chi(chu)ṅgurd

୨ । ପୋଇ ଶାଗ ସଙ୍ଗେ ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାଛ ରନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ତରକାରି—2. Curry consisting of Basella leaves cooked with shrimps.

ପୋଇ ଡଙ୍କ—ଦେ. ବ—ପୋଇ ଲତାର କୋମଳ ଅଗ୍ରଭାଗ—The tender shoots of Basella creeper.
Poi daṅka

ପୋଇ ପଣସ—ଦେ. ବ—(ସଂ. ପୂତି+ପନସ)—ଯେଉଁ ପଣସକଠା କସିବେଳରୁ ସଢ଼ିଯାଇ ଗଛରୁ ଝଡ଼ିପଡ଼େ—The young jack fruit which becomes foetid and untimely drops from the tree.
Poi paṇasa

ପୋଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—**ପୁଆଇବା** (ଦେଖ)
Poibā Puāibā (See)

ଫଟିଚା କେଶର ଶଶି ଭୁଅଗୃହେ ପୋଇ;
ଦର୍ପୂର ମଦନ ମେଲ ନିଠା ବୁଧେ ମୋହ—ପ୍ରତୀ-ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୟମଣ୍ଡଳ ।

ପୋଇ ମାରିଷ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୂତି ଓ ମାରିଷ) ଖଡ଼ା ଜାତୀୟ ଏକ ପ୍ରକାର ବନ୍ୟ ଶାଗ—A kind of pot herb growing wild.
Poi mārisha

ପୋଇ ମିଚି(ଚୁ)ଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବ.—ପୋଇଗଛର ଫଳ—The berries of Basella creeper.
Poi michi(chu)rdi

ପୋଇ ରକ୍ତ—ଦେ. ବ.—୧ । ପାଚିଲା ପୋଇ ଫଳର ଫକା ନାଲି ରସ—1. The pink or pale-red coloured juice pressed from the ripe berries of Basella creeper.
Poi rakta
(ପୋଇ ରକତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ଫକା ରଙ୍ଗର ରକ୍ତ—2. Pink coloured blood; pale coloured blood (of an anemic person).

ପୋଇଲା—ଦେ. ବ. ପୁଂ.—(ଗାଳିବିଶେଷ)—୧ । ଦାସୀପୁତ୍ର; ଗୋଲାମ—1. The son of a slave girl or concubine; a born slave.
Poilā

୨ । କ୍ରୀତଦାସ—2. Slave.

ସ୍ତ୍ରୀ—ପୋଇଲୀ ବା ଦାସୀପରି ଅଧୀନା ବା ବଶମ୍ବଦା ସ୍ତ୍ରୀ—A woman who is treated as a concubine or slave girl by the master.

ପୋଇଲା ଶବରୁଣୀ—ଦେ. ବ. (ମହାଭାରତ)—କୁନ୍ତୀଙ୍କ ସହଚରୀ ଏକ ଶବରସ୍ତ୍ରୀର ନାମ—The name of a Śabara woman who was for some time a companion of Kunti.
Poilā śabaruṇī

[ଦ୍ର—ପାଣ୍ଡୁ ମାଦ୍ରୀ ଦେବୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଶତଶୃଙ୍ଗ ପର୍ବତରେ ରହୁଥିବାର ସ୍ୱବାଦ ଏ ଆସି କୁନ୍ତୀଙ୍କୁ କହୁଥିଲା ।]

ପୋଇଲୀ—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ସଂ. ପୂତିକା=ଦାସୀ କିମ୍ବା ସଂ. ପୋଷ୍ଟା=ଦାସୀ)—୧ । ରାଜା ଆଦିଙ୍କ ଉଆସରେ ଥିବା ଘରଝିଅ; ରକ୍ଷିତା ଦାସୀ; ଯେଉଁ ଦାସୀକୁ ସ୍ୱାମୀ ବିବାହ ନ କରି ଆପଣାର ସ୍ତ୍ରୀ ପରି ଘରେ ରଖନ୍ତି—1. Concubine; a maid servant kept as a mistress; a female slave kept as a concubine.
Poilī

[ଦ୍ର—ଆମ ଦେଶରେ ପୋଇଲୀ ରଖିବା ପ୍ରଥା ରାଜା ଓ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନଙ୍କ ଘରେ ଚଳୁ ଥିଲା, ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦେଖାଦେଖି କରଣ ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ଚଳିଲା, ଏବଂ କରଣ ସମାଜର ଦେଖା ଦେଖି ଓଡ଼ିଶାରେ ଉପନିବେଶ କରିଥିବା ବଙ୍ଗାଳୀ (କେରା)ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏ ପ୍ରଥା ଚଳିଲା । ରଜାମାନଙ୍କ ଉଆସର ପୋଇଲୀମାନଙ୍କୁ "ଘର ଝିଅ" ବୋଲାଯାଏ । ରାଜାମାନେ ଛେଉଣ୍ଡ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ରାଜାନ୍ତଃପୁରକୁ ଆଣି ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ଲାଳନ ପାଳନ କରି ରଖନ୍ତି ଓ ସେମାନେ ବୟଃପ୍ରାପ୍ତା ହେଲେ ରାଜା ବା ତାଙ୍କ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ଅଙ୍ଗଲଗା ଦାସୀ ହୁଅନ୍ତି । ପୋଇଲୀଙ୍କ ପୁଅ ମାନଙ୍କୁ ରାଜବଂଶର 'ଅନ୍ତର ପୁଅ' ବୋଲାଯାଏ ଓ କରଣ ସମାଜରେ 'ଗୋଲାମ ବା ଭାଉ ଅନ୍ତର ବୋଲାଯାଏ ଓ ଉପନିବେଶୀ ବଙ୍ଗାଳୀଙ୍କ ଘରେ 'ସାଗରପେସା' ବୋଲାଯାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ କରଣ ସମାଜରୁ ଓ କେରା ସମାଜରୁ ଏ ପ୍ରଥା କ୍ରମଶଃ କମି ଯାଉଅଛି । ଦାସୀପୁତ୍ରମାନେ ପିତାଙ୍କ ସମାଜରେ ମିଶନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନର ଅଭାବରେ ଏମାନେ ପିତୃସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତି । ଦାସୀପୁତ୍ରମାନେ ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ପିତୃ-ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ଖୋରାକପୋଷାକ ପାଇବାର ଅଧିକାରୀ ଅଟନ୍ତି ।]

୨ । ଦାସୀ; ସେବାକାରିଣୀ; ଭୃତ୍ୟା; ଗୃହିଣୀ—
2. Maid servant

ଦୈକେଯୀଙ୍କର ମନ୍ଥରା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ପୋଇଲୀ ଅଛି ।
ଗୀତାବଳୀ. ପିଣ୍ଡିକ ସମାପ୍ତ ।

ପୋଇଲୀ ଆଡ଼ର ପୁଅ—ଦେ. ବି—ଦାସୀ ପୁତ୍ର—
Poilī ārdara pua Son of a concubine.
(ପୋଇଲି ପୁଅ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଇଲୀ କଥା—ଦେ. ବି. (ବିନମ୍ରୋକ୍ତି)—
Poilī kathā ଦାସୀପରି ଅନୁଗତା ସ୍ତ୍ରୀର ଅନୁରୋଧ ବା ଉପଦେଶ—
(ପୋଇଲୀ କୁହା, ପୋଇଲୀ ବୋଲି—ଅନ୍ୟରୂପ) The humble advice of a woman,

ପୋଇଲୀ ପରିବାରୀ—ଦେ. ବି. (ଏକାର୍ଥବୋଧକ ସହଚର ଶବ୍ଦ)—
Poilī paribārī ଦାସୀ ଓ ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ ଆଦି—
ଦାସୀ ଚାକରାଣୀ Maid servants and concubines of a
ଦାସୀ ଲୌଣ୍ଡ଼ୀ family.

ପୋଇଲୀ ପରିବାରୀ ବୋଲିଏ ବି ନାଇଁ ।
ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣ ଅଠରଣ୍ଠ ।

ପୋଇଲୀ ମାଇପ—ଦେ. ବି—ରଖେଇ ଦାସୀ; ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ; ଉପପତ୍ନୀ—
Poilī māipa A female servant used as a
ଟେମନୀ **ସୁରେଟୀନ** concubine

ପୋଏ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁତ୍ର)—
Poe ୧ । (ବହୁବଚନ) ପୁଅମାନେ—1. Sons.
(ପୁଏ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ପରି ମୋ ପୋଏ ଭ୍ରମନ୍ତି ।
କୃଷ୍ଣକିଙ୍କ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । (ବହୁବଚନ) ପିଲାମାନେ—2. Children.

ପୋଏ ବୋଲନ୍ତି ତାର ଅଗ
ବାମ ଦକ୍ଷିଣ ଛଡ଼ି ଯିବ । ପ୍ରାଚୀ. ନିର୍ବୁଣ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

୩ । (ଏକ ବଚନ) ଏକ ପୁତ୍ର—3. A son; one son.

ନବ୍ରତ ଚାର ପୁତ୍ର ହୋଇ
ଦଶାର୍ହ ନାମେ ଚାର ପୋଏ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପୋଏଲା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରବାଳ)—ପୋହଳା (ଦେଖ)
Poelā Pohalā (See)

ମାଣିକ୍ୟ ସଂଯୋଗ ଯେଉଁ ପୋଏଲା ଅଛି ।
ଗୀତା. ଶିଶୁଶଙ୍କର ଭଗଅଉଲାଷ ।

ପୋଁ—ଦେ. ଅ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—
Poñ ୧ । ପେଏଁକାଳର ଶବ୍ଦ—1. The sound of
ପୋଁ **ପୋଁ** blowing a flute.

୨ । ଅଧୋବାୟୁ ବହିର୍ଗମନର ଧ୍ୱନିବିଶେଷ—
2. A sound of passing wind through the anus.

(ଦ୍ର—ପୋଁଠାରୁ ପଁ ନିମ୍ନତର ଓ ପଁ ଠାରୁ ପୁଁ ନିମ୍ନତର ଶବ୍ଦ ।)

ପୋକ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁତ୍ରିକା; ପୁଲକ) —
Poka ୧ । କୀଟ; କୀଟ ପତଙ୍ଗ—
ପୋକା **କୀଡ଼ା, ପିଲ୍ଲୁ** 1. Insects (generally)

[ଦ୍ର—ପ୍ରକୃତରେ ପକ୍ଷହୀନ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବଙ୍କୁ ପୋକ ବୋଲାଯିବା ଉଚିତ; କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣତଃ ପକ୍ଷହୀନ ଜୀବ(କୀଟ)ଙ୍କୁ ଓ ପକ୍ଷବିଶିଷ୍ଟ ଜୀବ (ପତଙ୍ଗ)ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ପୋକ ବୋଲାଯାଏ ।]

୨ । ଅଂଶେଇ; କୃମି—2. Moth; worms; maggots.

[ଦ୍ର—ପୋକ ୨ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ; ଯଥା—କୃମି (ପକ୍ଷହୀନ) ଓ ପତଙ୍ଗ (ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ) । ଏ ଉଭୟଙ୍କର ସଂ. ନାମ ପୁଲକ । 'କୀଟ'ର ଅର୍ଥ-ଯେ ଗତି କରେ । ପକ୍ଷହୀନ ଓ ପକ୍ଷବିଶିଷ୍ଟ ପୋକଙ୍କୁ କୀଟପତଙ୍ଗ ବା ପୋକପୋକ (ବ. ପୋକାମାକଡ଼; ହି. କୀଡ଼ାମ-କୌଡ଼ା) କୁହାଯାଏ ।

ପୋକ ଅନେକ ଶ୍ରେଣୀର ଅଛନ୍ତି । କେତେକ ପୋକ ଉମ୍ବରୁ ଜନ୍ମି କୃମି ପରି ଦିନାକେତେ ରହନ୍ତି; ତତ୍ପରେ ସେମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଜନ୍ମେ ଓ ତତ୍ପରେ ପକ୍ଷ ଜନ୍ମେ ।

ଖାଦ୍ୟ ଓ ଆକ୍ରାନ୍ତ ବସ୍ତୁ ଭେଦରେ ପୋକମାନଙ୍କର ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ନାମକରଣ ହୋଇଅଛି; ଯଥା—(ଆକ୍ରାନ୍ତ ବସ୍ତୁଭେଦରେ) ଆଖୁ ପୋକ, ଗୁଡ଼ିଲ ପୋକ, କାନକୁଟୁଳୀ, କୁକୁରମାଛି ।

(ସାଦୃଶ୍ୟ ଭେଦରେ) ଉଲୁଣିଆ ପୋକ, ଘୋଡ଼ା(ମୁହାଁ) ପୋକ, ସାଧବଘର ବୋହୁ (ପାଟ ପୋକ) ।

(ଗୁଣ ଭେଦରେ)—ଘାରୁଡ଼ା ପୋକ, ଗନ୍ଧୀ ପୋକ, ଜୁଳୁ-ଜୁଳିଆ ପୋକ, କେଉଟିଆ ପୋକ ।

(ବାସସ୍ଥାନ ଭେଦରେ)—ପାଣିଉଅଁର, ଗୋଷ୍ଠୀପୋକ, ବାଲି ଉଅଁର, ମାଟିକରୁଡ଼ି, ଗୋବର ପୋକ ।

କେତେକ ପକ୍ଷହୀନ ଓ ପକ୍ଷହୀନ ପୋକଙ୍କର ନାମ—ଦସୀ-ପୋକ, କୃମି ବା କୁରୁମି—(ଏମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ପେଟ ଭିତରେ ଓ ମଳରେ ଥାଆନ୍ତି ଓ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ସୂତା ପରି ଦେଖାଯାନ୍ତି), ଅଂଶେଇ—(ପଗ୍ଧ ଘାଆ ପ୍ରଭୃତିରେ ମାଛି ବସିଲେ ମାଛିଠାରୁ ଏମାନେ ଜନ୍ମ ହୁଅନ୍ତି) ।

ପଦବିଶିଷ୍ଟ ଓ ପକ୍ଷହୀନ ପୋକ; ଯଥା—ମାଙ୍କଡ଼ସା ବା ବୁଢ଼ିଆଣୀ, ଟିଙ୍କ, ବିଛ, ଉଲୁଣୀ, ତେଲୁଣୀ ପୋକ, ଗଉଡ଼ୁଣୀ ପୋକ ।

ପଦ ଓ ପକ୍ଷବିଶିଷ୍ଟ ପୋକ; ଯଥା – ମାଛି, ଅସରପା, ଝିଣ୍ଟିକା, ଭଅଁର, କୁକୁରମାଛି, ପ୍ରଜାପତି ।

ପକ୍ଷବିଶିଷ୍ଟ ପଦହୀନ ପୋକ ନାହାନ୍ତି ।

ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ ପୋକମାନେ ଅଣ୍ଡଜ । ଏମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଡିମ୍ବଠାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାରିଗୋଟି ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଜୀବନ ଯାପନ କରନ୍ତି । ଯଥା—୧. ଅଣ୍ଡ ବା ଡିମ୍ବ—Egg, ୨. ଅବୟବଶୂନ୍ୟ କୃମି—Larva stage, ୩. ପୁଲକ, କୋଷ ବା ଗୋଟୀ—Pupa stage. ୪. ପକ୍ଷ ଲାଗିବା ଅବସ୍ଥା ବା ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ—Winged stage or adult stage

ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଅଣ୍ଡଜ ପୋକଙ୍କର ପକ୍ଷ ହୁଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ପକ୍ଷ ହୁଏ ସେମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଷଟ୍‌ପଦ (ଯଥା—ପ୍ରଜାପତି, ପିମ୍ପୁଡ଼ି, ମାଛି ଇତ୍ୟାଦି) ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କାହାର କାହାର ୪ ପକ୍ଷ (ଯଥା, ପିମ୍ପୁଡ଼ି, କଙ୍କି) ଓ କାହାର ୨ ପକ୍ଷ ଥାଏ(ଯଥା--ମଶା; ମାଛି) । କୌଣସି କୌଣସି ପୋକ ଡିମ୍ବରୁ ଫୁଟି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ହୁଅନ୍ତି (ଯଥା—ଉଲୁଣୀ, ଶରପୋକ, ଟିଙ୍କ) । କେତେକ ପୋକଙ୍କ ଉପରେ ଭାରି ଟାଣୁଆ ପକ୍ଷ ଥାଏ (ଯଥା—ଗୋବର ପୋକ, କଳାଭଅଁର, ଗୁଞ୍ଜର ପୋକ) । ଏମାନଙ୍କୁ ଦୃଢ଼ପକ୍ଷୀ କୁହାଯାଏ । କେତେକ ପୋକ ସେମାନଙ୍କର ଦୀର୍ଘପଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ବହୁଦୂରକୁ ଡେଇଁ ପାରନ୍ତି (ଯଥା— ପତଙ୍ଗ, ଝିଣ୍ଟିକା) । ଫବାଲୁଆ ବା ଶୁଅଁବାଳ ପୋକମାନେ ବଢ଼ି କରି ପ୍ରଜାପତି ହୁଅନ୍ତି ।]

ପୋକ ଉଠିବା—ଦେ ବି.—(କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି) କ୍ରୋଧାନ୍ଧ ହେବା ବା ଗର୍ବରେ ଉନ୍ମତ୍ତ ହେବା—The state of a person being excessively angry or excited.

Poka uṭhibā

(ପୋକ ଚଢ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

मगज (दिमाक)मे कीड़ा काटना

[ଦ୍ର— କ୍ରୋଧୋନ୍ମତ୍ତ ବା ଗର୍ବୋନ୍ମତ୍ତ ଲୋକକୁ ଦେଖି ଲୋକମାନେ କହନ୍ତି ତା ମୁଣ୍ଡକୁ ବା ମଗଜକୁ ପୋକ ଉଠିଲାଣି ।]

ପୋକ କାଟିବା— ଦେ. ବି.—୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ପୋକ ଆକ୍ରମଣ କରି ନଷ୍ଟ କରିବା—1. A thing being eaten or damaged by worms.

Poka kāṭibā

(ପୋକ ଖାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

पोकाय खाओया कीड़ा काटना

୨ । ଦାନ୍ତ ଭିତରେ ପୋକ ଲାଗିବାରୁ ଦାନ୍ତରେ ତୀବ୍ର ବେଦନା ଅନୁଭୂତ ହେବା—2. Extreme pain felt inside the teeth, said to be due to the presence of some insects.

ପୋକ ଖିଆ— ଦେ. ବିଣ.— କୀଟ ଦଷ୍ଟ; କୀଟଦ୍ୱାରା ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା—Poka khiā Worm-eaten; moth-eaten.

(ପୋକକଟା, ପୋକଲାଗା—ଅନ୍ୟରୂପ)

पोका काटा कीड़ासे काटा हुआ

ପୋକ ଝିଞ୍ଜାରିବା – ଦେ. ବି.—ପୋକମାନେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଛିଦ୍ର କରି ଖାଇ ନଷ୍ଟ କରିବା—Being moth-eaten and reduced to shreds.

Poka jhiñjāribā

कीड़ा घुन घुनी करना

(ପୋକ ଘଣିବା; ପୋକ ଘଣା ଘଣା କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋକଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବିଣ.— ପୋକଖିଆ (ଦେଖ)

Pokardā Poka khiā (See)

ପୋକ ଡାଉଁ ଡାଉଁ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବିଣ.—ପୋକ ସାଲୁ ସାଲୁ (ଦେଖ)—Poka dāuñ dāuñ Poka sālu sālu (See)

ପୋକ(ଖ)ଟ(ଟା)—ଦୈଦେ. ବିଣ. (ଫା. ପୋଖ୍ତ) ଭୁଲ. ସଂ. ପକ୍ୱ)—

Poka(kha,ta(ta

୧ । ଦୃଢ଼; କଠିନ—1 Hard.

[ପୋଖତ୍(ତା), ପେକ୍ତ(ତ୍ତା)] ୨ । ମଜଭୁତ୍; ପକ୍ତା—2. Strong.

ପୋକ୍ତ(କ୍ତା) पोक्त

୩ । ପାକଲ—3. Mature.

୪ । ସୁପରିଣତ—4. Well developed.

୫ । ସୁପରିପକ୍ୱ—5. Well ripened.

୬ । ଅନୁଭବୀ; ପ୍ରବୀଣ—6. Experienced.

୭ । ବୃଦ୍ଧ; ବୟସ୍କ—7. Old; of ripe age.

ପୋକ(ଖ)ଟାନ୍(ନି)—ଦୈଦେ. ବି. (ଫା. ପୋଖ୍ତାନ୍)— ଲୁଣ ମାରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା; ସମୁଦ୍ର ପାଣିରୁ ଲୁଣ ତିଆରି କରିବା.

Poka(ka)tān(ni)

ପୋକ୍ତାନ पोक्तान Manufacture of salt from sea-water.

(ପୋକ୍ତାନ, ପୋକ୍ତାନି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେଶୀୟମାନେ ସମସ୍ତରୁ (ଲୁଣ) ପୋକ୍ତାନ କାର୍ଯ୍ୟ ସାକ୍ଷାତ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ଥିଲେ । ଫରମୋଡ଼ନ, ଗଣ୍ଟ ୩ କ୍ଷ ।

ପୋକତି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ – ପୋଖତି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)—

Pokati (etc) Pokhati etc (See)

ପୋକ ଧରିବା—ଦେ. ବି.—କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ପୋକ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପରେ ନଷ୍ଟ ନ କରି ଥିବା ଅବସ୍ଥା—A thing being attacked with worms.

Poka dharibā

(ପୋକ ଲାଗିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

पोकाय धरा कीड़ा लगना

ପୋକ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି.—ମାଛି ବସିବା; ଅଂଶେଇ ପଡ଼ିବା; ଦେହସ୍ଥ ବ୍ରଣାଦି ଦୂଷିତ ହେଲେ ତହିଁରେ କୀଟ ଜନ୍ମିବା—ପୋକପଡ଼ା **कीड़ा पड़ना** The growing of maggots in a festering sore.

Poka pardiṭā

[ଦ୍ର— କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ ଦେହରେ ଘାଆରେ ପୋକ ପଡ଼ିଲେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଶୁଚି ବିବେଚିତ ହୁଏ ଓ ତାହାକୁ 'ମାଛିଆ ପାତକ' ଦୋଷ ଲାଗେ । ଶାସ୍ତ୍ରନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଦାନ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଭୋଜନ କରାଇଲେ ସେ ଉକ୍ତ ପାତକରୁ ମୁକ୍ତ ହୁଏ ।]

ପୋକ ଫୁଟିବା— ଦେ. ବି.—କୌଣସି ସଡ଼ା ପଦାର୍ଥ ବା ଘାଆରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ପୋକ ଜନ୍ମିବା—A thing or a sore becoming infested with maggots on account of its being putrified or rotton.

Poka phuṭibā

पिल्लु फलजाना

ପୋକ ବନ୍ଧା—ଦେ. ବିଣ.— ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥକୁ ପୋକ ବଣା କରି ପକାଇ ଥାଆନ୍ତି—Bored by worms.

Poka bindhā

पोकाय छाँदाकरा कीड़ाका काटा हुआ

ପୋକ ପୋକ—ଦେ. ବି. (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର ଶବ୍ଦ, ସଂ. ପୁଲକ+ ଜଲୌକା) ପୋକ ଆଦି—Insects; maggots and worms.

Poka joka

पोका माकड़ कीड़ा मकोड़ा

ପୋକର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଚୂଲୀର ନିଆଁକୁ ଉଖାଡ଼ିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଲୁହାର ଗେଣ୍ଡଣା କାଠି—
Pokar
ପୋକାର **ଖୋରନୀ; ଖୋରନାଠି** Iron poker.

ପୋକରା—ଦେ. ବିଣ.—ପୋକଖିଆ (ଦେଖ)
Pokarā Poka khiā (See)

ଯେ ଧନୁ ଦେଖି ନକାଇ ଅସଂଲ ଚାହାକୁ
ଅମ୍ବେ ଭଙ୍ଗିଲୁ ଗଲ ସେ ପୋକରା ହୋଇ ହେ—ବଳରାମ ଚରିତ୍ରମାସ୍ତ୍ରଣ ।

ପୋକ ଶୁଂଘା—ଦେ. ବି—୧ । ସୋମରାଜ୍ୟାଦି ବର୍ଗର ବର୍ଷାୟୁଷ ଶାକ ବିଶେଷ; ବିଲ ପୋକଶୁଂଘା—Blumea Lacerena; Blumea Odorata; Coryza Lacera; Coryza Terebinthina; a herbarious plant.
Poka sunghā
ସଂ. କୁକୁନ୍ଦର, ପୀତପୁଷ୍ପ, କୁକ୍କୁରଦ୍ରୁ, କୁକ୍କୁରଦ୍ରୁମ, ମୃଦୁଚ୍ଛଦ ଅଳମୁଷା, ଭୂମୀପ, ଭୂକଦମ୍ବ, ଗୋଶ୍ଚଳ, ତାମ୍ରଚୂଡ଼—
କୁକଶିମା, କୁକଶିମେ, କୁକୁରଶୋଁକା, କୁକୁରମୁତା, କୁକୁରଶୁଙ୍ଗା, ବୁଡ଼ାଶୁଙ୍ଗା, କୁକୁରୌଂଧା, କୁକୁରଛୋଦି, କୁକୁରମୁତ୍ତା, ଚୋଦାର, ତମ୍ବାକୁ
ଆ. ସନୌବରୁଲ୍, ଅଜ୍
ଫା. କମାଇସୁସ୍
ମ. କୁକୁରବନ୍ଦା
ଗୁ. କୋକରୁନ୍ଦା

[ଦ୍ର—ଏହି ଗୁଳ୍ମ ଏକ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ଓ ବୁଦାଳିଆ; ପତ୍ର ଲୋମଶ ଓ ଧୂଆଁପତ୍ର ପରି; ମୂଳରୁ ପତ୍ର ବାହାରେ; ଫୁଲ ହଳଦିଆ ଓ ନାଲି; ଶୀତଦିନେ ଫୁଟେ । ଏହାର ପତ୍ରରେ ଟାର୍ପିନ୍ ତେଲର ଗନ୍ଧ ଅଛି । ଏହା ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ବୈଦ୍ୟକ ମତରେ ଏହା କଟୁତିକ୍ତ ରସ ଏବଂ ଜ୍ୱର, ରକ୍ତ ଦୋଷ ଓ କଫନାଶକ । ଏହାଦ୍ୱାରା ରକ୍ତପିତ୍ତ, ଅତିସାର ଓ ଘୋରଦାହ ପ୍ରଶମିତ ହୁଏ । ଏହାର କଷାମୂଳକୁ ଜଳରେ ଯାଇଲେ ମୁଖଶୋଷ ନିବାରିତ ହୁଏ—
କୁକୁରମାନେ ଏ ଗଛକୁ ଶୁଂଘିବା ପରେ ଏ ଗଛ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମୂତନ୍ତି । (ମନିଅର୍ ଉଇଲିୟାମ୍) ।]

୨ । ବାଉ ପୋକଶୁଂଘା—2. Vernonia Cinerera; Pogostemon Plectranthoides (Haines); Ageratum Conyzoids (Haines); Celsia Coromandelina (Kirtikar).

[ଦ୍ର—ଏହାର ପତ୍ର ପୋକଶୁଂଘା ପତ୍ର ପରି କିନ୍ତୁ ଛୋଟ; ଏ ଗଛ ଉଚ୍ଚତାରେ ୨।୩ ହାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୁଏ । ଏଥିରେ ଡାଳ ଅଛି । ଏହା ବିଲ ପୋକଶୁଂଘାଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ଗଛ ।]

ପୋକ ସାଲୁ ସାଲୁ—ଦେ. ବିଣ—କୀଟ ମୂର୍ତ୍ତି; ଯହିଁରେ ବହୁତ କୀଟ ଏକଡ଼ିକୁ ସେକଡ଼ିକୁ ଯିବା ଆସିବା କରୁଥାଆନ୍ତି—
Poka sālu sālu
ପୋକ ସାଉଁ ସାଉଁ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୋକ ହଳ ହଳ }
Copiously infested with worms or maggots.
କୀଡ଼ାଖଦବଦ

ପୋକା—ଦେ. ବିଣ—ପୋକରା; କୀଟଦଷ୍ଟ—Worm eaten.
Pokā
ପୋକାକାଟା **କାଡ଼ଖୋକ, କୀଡ଼କଟ୍ଟ**

ପୋଖଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବିଣ—ପୋକଖିଆ (ଦେଖ)
Pokhardā Poka khiā (See).

ପୋଖତ(ତା)—ବୈଦେ. ବିଣ—ପୋକତ (ଦେଖ)—
Pokhat(tā) Pokat (See.

ସତ୍ତଦେବ ଏହିପରି କହୁ ସତ୍ୟ ବାଣୀ
ସ ଶ୍ରୁ ଥିମ୍ବ ପୋଖତ ହେଲ ସେହିକ୍ଷଣି—ସାରଳା ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି ଓ ବିଣ—ପୋଖତି (ଦେଖ)—
Pokhati (See)

ପୋଖତା ଘର—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—୧ । ସ୍ତ୍ରୀର ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହେବା—1. Delivery of a child.
Pokhatā ghara

୨ । ପୋଖତି ଶାଳ (ଦେଖ)—
2 Pokhati śāla (See).

୩ । କୌଣସି ପରିବାରରେ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହେବା ସମୟ ବା ଉତ୍ସବ (ତୁଳନା କର—ବିଭାଘର, ବ୍ରତଘର, ଆଶୀର୍ବାଦ ଘର)—
3. The state of or the cermonies performed in connection with a birth in a family.

ପୋଖତାନି—ଦେ. ବିଣ—୧ । ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମିକ; ପାରଂପରିକ—
Pokhatāni 1. Traditional; ancestral.

୨ । ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଭଦ୍ର (ପରିବାର)—
2. Ancient and respectable (family).

ବୈଦେ. ବି—ପୋକତାନ୍ (ଦେଖ)—Pokatān (See).

ପୋଖତି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପ୍ରସୂତି)—୧ । ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ—
Pokhati 1. A woman's confinement; child-bearing.
ପୋକତି; ପୋଖ୍ତି, **ପୁକତି** } ଅନ୍ୟରୂପ
ପୁକ୍ତି, ପୁଖ୍ତି
ପୋୟାତୀ
ଜଚ୍ଚା, ପରସୌତୀ

୨ । ନବ ପ୍ରସୂତି ଅବସ୍ଥା—
The condition of being reecently delivered of a child.

୩ । ପ୍ରସୂତି; ସଦ୍ୟ ପ୍ରସୂତା ସ୍ତ୍ରୀ; ଜାତାପତ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ—
3. A woman who has been newly delivered of a chilp.

[ଦ୍ର—ଜନ୍ମ କରିବାର ୧୨ ଦିନ, ୨୧ ଦିନ ବା ୩୦ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରସୂତିକି ପୋଖତି ବୋଲାଯାଏ ।]

ବିଣ—ସଦ୍ୟଃ ପ୍ରସୂତା—Recently confined (woman).

ପୋଖତିଆଳୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ପ୍ରସବ କାଳରେ ପ୍ରସୂତିର ହେପାଜତ୍ ଓ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି—
Pokhatiāli
ଧାଈ **ଦାଇଜନାଇ, ଦଗରିନ**
Women who attend a woman during and after delivery; midwife.

ପୋଖତି ଛାଲି—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଭେରୁ (ଦେଖ)—
Pokhati chhāli Bheru (See).

ପୋଖତି ବୈରାଗ୍ୟ—ଦେ. ବି—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—ଅଳ୍ପକାଳ ସ୍ଥାୟୀ ବୈରାଗ୍ୟ—Any short-lived aversion, (like the aversion to co-habitation born in the mind of a woman who is recently confined.)
Pokhati bairāgya

[ଦ୍ର—ପ୍ରସବ ବେଦନା ଅନୁଭବ କରିବା ହେତୁ ପ୍ରସୂତିର ମନରେ ସ୍ୱାମିସହବାସ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ବୈରାଗ୍ୟ ଜନ୍ମେ ତାହା ଅଳ୍ପକାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଅଟେ । ତେଣୁ କୌଣସି ଅଳ୍ପକାଳସ୍ଥାୟୀ ବୈରାଗ୍ୟ

ସାଧାରଣ ଭାବେ ଅସର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱରିତ ୧ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଭେଦ ରକ୍ଷା କରାଯାଇଛି । 'ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେହେ ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବିହୀନ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ, ଦୁଧ ନ ମିଳିଲେ 'ଦୂଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; ଅଗୁଣା ନ ପାଇଲେ 'ଅଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍‌ବତ୍ତ' ଦେଖିବେ

ପ୍ରଭୃତି ଏ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ଯଥା—ଶ୍ମଶାନ ବୈରାଗ୍ୟ, ସୁରାଣ ବୈରାଗ୍ୟ, ରତ୍ନପ୍ରାପ୍ତ ବୈରାଗ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।]

ପୋଖତି ଶାଳ—(ସଂ.ପ୍ରସୂତିଶାଳା) ଅନୁଢ଼ୀଶାଳ; ଯେଉଁ ଘରେ ପ୍ରସୂତି ସନ୍ତାନ
Pokhati śāla ଆଁତୁଡ଼ଘର ପ୍ରସବ କରେ–Lying-in room.
(ପୋଖତି ଘର—ଅନ୍ୟରୂପ) ଆଁତୁଡ଼ ଘର **ଜଚ୍ଚାଖାନା, ସୋଇଡ଼ୀଘର**

ପୋଖତି ହାଣ୍ଡି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ଅନୁଢ଼ୀଶାଳର ପାଉଁଶ
Pokhati hāṇḍi ଥାଇ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ପ୍ରସବର ୬ଷ୍ଠ ଦିବସରେ
ଆଁତୁଡ଼େଇଁଡ଼ି (ଅର୍ଥାତ୍ ଉଠିଆର ଦିନ) ଫୋପଡ଼ା ଯାଏ—The
ସୋଇଡ଼ୀବରତନ earthen pot containing the ashes of the lying-in room which is thrown away on the 6th day after child-birth.

ପୋଖତି ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ କରିବା—
Pokhati hebā To be delivered of a child.
ବଚ୍ଚା ଜନନା ଥଲେ ମୁକ୍ତ ! ଥଲ ପଥକେ ରୁ ହ୍ରସ୍ ପୋଖତ । ଭଗ ।

ପୋଖର—ଦେ. ବି—ଗଛ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଫମ୍ପା ଗର୍ତ୍ତ; କୋରଡ଼—
Pokhara A hollow in the trunk of a tree.
ଖୋଁଡ଼ଲ **ଖୋଧର**

ପୋଖରୀ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଡ଼ଜାତ) ବି. (ସଂ. ପ୍ରଖରା)
Pokharā (ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କ ଗାଳ ବିଶେଷ)—ଦୁଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀ—
(a term of abuse) A wicked woman; vixen.

ପୋଖରାଜ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଷ୍କରାଗ)—ପୁଷ୍କରାଗ ମଣି—
Pokharāja ପୋଖରାଜ **ପୁଖରାଜ** Topaz.

ପୋଖରିଆ—ଦେ. ବି—୧ । ଦେଉଳ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଚତୁରସ୍ର ଗହ୍ୱର—
Pokhariā 1. The pit inside a temple (resembling a square tank).
୨ । ଚତୁରସ୍ର ଗର୍ତ୍ତ—2 A square pit
ଦେ. ବିଣ—ପୋଖରୀ ପରି ଚତୁରସ୍ର—
Square like a tank.

ପୋଖରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଷ୍କରିଣୀ, ପୁଷ୍କରଣୀ, ପୁଷ୍କର (Beams) ପ୍ରା.
Pokhari ପୁକ୍ଖରୀ)—୧ । ପୁଷ୍କରଣୀ—1. Tank.
ପୁକୁର ବରଷା ଋତୁରେ ବରଷେ ଅସାର
ପୋଖର(ରା)(ରୀ) ପୂରର ବଲ ପୋଖରୀ । ନନ୍ଦକିଶୋର ଶର୍ମା ।
ବାହ୍ୟ; ଦାସ୍ତ ୨ । ଝାଡ଼ା—2. Faecundation; passing
ଦସ୍ତ, ମାଡ଼ା of stools; evacuation of the bowels.
୩ । ଦ୍ରବଜା—3. Cholera
୪ । ଆମାଶୟ ବା ଅତିସାର ଯୋଗୁଁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ମଳସ୍ରାବ—
4. Profuse evacuation due to diarrhoea or dysentery.

ପୋଖରୀ ଆଡ଼(ଡ଼େ)—ଦେ. ବି—ପୋଖରୀ ପାଣି ୨ (ଦେଖ)
Pokhari ārda(rde) Pokhari pāṇi 2 (See)

ପୋଖରୀ ଓ(ଔ)ଷଧ—ଦେ.ବି—ଝାଡ଼ା କରାଇବାର ଔଷଧ; ଜୋଲାପ—
Pokhari o(au)shadha A purgative; cathartic
ବାହ୍ୟ ଉଷୁଦ; ଜୁଲାପ **ଜୁଲାପ** medicine.

ପୋଖରୀ କରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା କୋଷ୍ଠ-
Pokhari karā(re)ibā ବଦ୍ଧତା ଦୂର କରି ଝାଡ଼ା କରାଇବା—
ବାହ୍ୟ କରାନ To cause evacuation of the bowels
ଦସ୍ତ କରାନା by the use of a purgative.

ପୋଖରୀ ଛୁଆଁ—ଦେ. ବି—ଝାଡ଼ା ଫେରି ଆସିବା ପରେ ଲୁଗା ନ
Pokhari chhuañ ଧୋଇବା ଯୋଗୁଁ ଅଶୁଦ୍ଧ—
Uncleanness of the cloth worn by a person while passing stools and remaining unwashed.
ବିଣ—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଝାଡ଼ା ଫେରି ଆସିବା ପରେ ଶୌଚ ହୋଇ ନ ଥାଏ ବା ଲୁଗା ଧୋଇ ନ ଥାଏ—
1. A person who has not washed after passing stools.
୨ । ଝାଡ଼ା ଫେରି ଆସିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ପରିହୃତ ଲୁଗା, ଯାହା ଧୁଆ ହୋଇ ନ ଥାଏ—2. (a cloth) Not yet washed after the wearer passes stools.
୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଭୀତ—3. (figurative) Terrified.

ପୋଖରୀ ଛୁଆଁ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଝାଡ଼ା ଫେରିବା ପରେ ଲୁଗା
Pokhari chhuañ heba ଧୋଇ ନ ଥିବା—1. To remain unwashed after easing.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଭୟଭୀତ ହେବା—2. (figurative) To be frightened; to be terrified.

ପୋଖରୀ ପାଣି—ଦେ. ବି—୧ । ପୁଷ୍କରଣୀର ଜଳ—
Pokhari pāṇi 1. Tank-water.
ବାହ୍ୟ ୨ । ଝାଡ଼ା ଫେରିବା—
ଦିଶା; ପୋଖର ଦିଶା 2. Easing one's self.
ପଣ୍ଡିତେ ମାଗ ସୁର୍ଦ୍ଦ ସୁର୍ଦ୍ଦ ଦାଁ ହାତରେ ଭାଳଟିଏ
ଧରି ପୋଖରୀ ପାଣି ବାହାର ଅଛନ୍ତି ।
ଫକୀରମୋହନ—ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

[ଦ୍ର—ମଫସଲରେ ଲୋକେ ସାଧାରଣତଃ ଗାଆଁମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ାରେ କିମ୍ବା ତାହା ନିକଟରେ ଥିବା ପଡ଼ିଆରେ ବା ବାଡ଼ିରେ ଝାଡ଼ା ଫେରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି ଓ ସେହି ପୋଖରୀର ପାଣିଦ୍ୱାରା ଶୌଚାଦି କ୍ରିୟା କରନ୍ତି । ଏଥିଯୋଗୁଁ ଝାଡ଼ା ଫେରିବା ଅର୍ଥରେ ପୋଖରୀ ଓ ପୋଖରୀ ପାଣି, ବାହାରକୁ, ବାଡ଼ିକି ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦମାନ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଅଛି । ସଂସ୍କୃତରେ ମଧ୍ୟ 'ବହିର୍ଦ୍ଦେଶ ଗମନ'ର ବ୍ୟବହାର ଅଛି । ଗଡ଼ଜାତ ଓ ଗଞ୍ଜାମରେ ପୋଖରୀକୁ ବକ୍ର ବୋଲି ଯାଉଥିବାରୁ ଝାଡ଼ା ଫେରିବା ଅର୍ଥରେ ବକ୍ରକୁ ଯିବା ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପୋଖରୀ ପାଣି ବସିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଝାଡ଼ା ଫେରିବା; ମଳୋତ୍ସର୍ଗ କରିବା—
Pokhari pāṇi basibā to evacuate; to ease one's self.
(ପୋଖରୀ ପାଣି କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ବାହ୍ୟବସା; ବାହ୍ୟକରା **ଦିଶାଫିରନା**

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ଌ	ଏ	ଦ୍ୱିସନ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ଖ	ଚ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଲ୍ୟ	ଲ୍ଟ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ଲୃ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଙ୍ଗ	ଲଅ	●	ନ

ପୋଖରୀ ପାଣି ମାଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ମଳୋଦ୍ବେଗ ହେବା—
Pokharī pāṇi mārdibā Having a strong tendency to ease one's self.
[ପୋଖରୀ ପାଣି ଦେଖା(ଖେ)ଇବା, ପୋଖରୀ ପାଣି ତଳବ ହେ(ଦେ)ବା, ପୋଖରୀ ମାଡ଼ିବା, ପୋଖରୀ ଦେଖା(ଖେ)ଇବା, ପୋଖରୀ ତଳବ ହେବା, ପୋଖରୀ ତଳବ ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ] ବାହ୍ୟେ ପାଓୟା **दिशा लगना**

ପୋଖରୀ ପାଣି ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଝାଡ଼ା ଫେରିବାକୁ ବାହାରକୁ
Pokharī pāṇi jibā ଯିବା—1. To go out to ease one's self.
ପୋଖରୀ ଯିବା
ପୋଖରୀ ଆଡ଼ ଯିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ପୋଖରୀ ପାଣି ବସିବା(ଦେଖ)
ପୋଖରୀ ଆଡ଼େ ଯିବା 2. Pokharī pāṇi basibā (See)
ବାହ୍ୟେ ଯାଓଆ **दशजाना**

ପୋଖରୀ ବନ୍ଦ—ଦେ. କ୍ରି—କୋଷ୍ଠ ବଦ୍ଧତା—
Pokharī banda ବାହ୍ୟିବନ୍ଦ **कब्जियत** Constipation.

ପୋଖରୀ ସଫା—ଦେ. କ୍ରି—ପରିଷ୍କାରରୂପେ ଝାଡ଼ା ହେବା—
Pokharī saphā Clean evacuation of the bowels; ବାହ୍ୟି ପରିଷ୍କାର **झाड़ा खुलासा** a free evacuation.
[ପୋଖରୀ ଖୋଲସା, ପୋଖରୀ ଖୁ(ଖୋ)ଲ୍ଲସା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ା—ଦେ. କ୍ରି—ପୋଖରୀ ଚାରିପାଖର ବନ୍ଧ—
Pokharī hurdā The raised banks round a tank.
ପୁକୁରର ପାଡ଼ **तलावका पाढ़** (ପୋଖରୀ ଆଡ଼—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଖରୀ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଝାଡ଼ା ହେବା—
Pokharī hebā 1. Evacuation of the bowels.
ବାହ୍ୟି ହଓୟା ୨ । ଝାଡ଼ା ବାନ୍ତି ବା ଅତିସାର ଯୋଗୁଁ ଅତିରିକ୍ତ **दस्त होना** ମଳସ୍ରାବ—3. Profuse evacuation due to dysentery or diarrhoea.
ଦେ. କ୍ରି—ଝାଡ଼ା ବାନ୍ତି ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବା—
To be attacked with diarrhoea.

ପୋଗଣ୍ଡ—ସଂ. ବିଣ. (ଅପ=[ନିହେଁ; ଅପକୃଷ୍ଟ]+ଗମ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଡ କ୍ରିୟାତନ; ଅପୋଗଣ୍ଡ)—
Poganda (ପୌଗଣ୍ଡ—ବି) ୧ । ବିକଳାଙ୍ଗ—1. Deformed; having a defective or deficient limb or limbs.
୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ହାତରେ ଓ ଗୋଡ଼ରେ ସାଧାରଣ ଆଙ୍ଗୁଠି ସଂଖ୍ୟା ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ବା କମି ଅଙ୍ଗୁଳି ଥାଏ—
2. Having fingers more or less than ordinary
୩ । ନ୍ୟୂନାଧିକାଙ୍ଗ—3. Having a redundant or defective member of the body.
୪ । ପାଞ୍ଚରୁ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଶିଶୁର ବୟସ—
4. Aged between five and fifteen years.
ବି—୧ । ବିକଳାଙ୍ଗ ବ୍ୟକ୍ତି—
1. A deformed person.
୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର କୌଣସି ଅଧିକା ଅଙ୍ଗ ଥାଏ—
2. A person with a redundant limb.
୩ । ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରୁ ବଡ଼ ଓ ଷୋଳ ବର୍ଷରୁ ସାନ ପିଲା—
3. A boy between five and sixteen years of age.
[ଦ୍ର—କେହି କେହି ୫ ବର୍ଷଠାରୁ ୧୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୟସର ବାଳକକୁ ପୋଗଣ୍ଡ କହନ୍ତି ।]

ପୋଙ୍ଗା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଟକ=ଫମ୍ପା ପାତ)—ବାଉଁଶର ସରୁ ନଳ—
Pongā A tube cut from slender bomboo.
ପୋଂଗା **पोंगा** [ଦ୍ର—ସରୁ ବାଉଁଶର ୨ଟି ଗଣ୍ଠିକୁ ଦୁଇଆଡ଼ କାଟି ଦେଲେ ଯେଉଁ ପୋଲା ନଳ ରହେ ତାକୁ ପୋଙ୍ଗା ବୋଲାଏ । ଏହାକୁ ବଣିଆ ଫୁଙ୍କନଳ କରନ୍ତି ଓ ହାତ ବିଷଣାର ବେଣ୍ଟରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଲାଗେ ।]

ପୋଙ୍ଗୀ—ଦେ. ବି. (ଚୀନ୍ ଦେଶୀୟ ଭାଷା)—୧ । ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ—
Pongī 1. Buddhist recluse; Pongi.
ପୋଂଗୀ **पोंगी** [ଦ୍ର—ଏମାନେ ଗୃହତ୍ୟାଗୀ, ଗେରୁଆ ଲୁଗା (ଧୁଙ୍ଗୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପିନ୍ଧନ୍ତି ଓ ମସ୍ତକ ମୁଣ୍ଡନ କରନ୍ତି । ବ୍ରହ୍ମଦେଶରେ ଓ ଆସାମରେ ଏମାନେ ବହୁଶଃ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କର ମଠ ଅଛି ।]
୨ । ଚୀନ ଦେଶରେ ଜୁଣା ଯିବା ଏକପ୍ରକାର ନରମା ରେଶମ କନା— 2. Pongee; a soft kind of silk woven in China and got from the cocoons of a wild silk worm.

ପୋଚ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୂତି)—ବଦବୋଇ; ଦୁର୍ଗନ୍ଧ; ଦୁର୍ଗନ୍ଧ—
Pocha Fetid or very offensive smell.
ପଚାଗନ୍ଧ **बदबू** ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବିଣ—ପୋଚିଆ; ସଢ଼ା—
Rotten.

ପୋଚକା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବିଣ. (ସଂ. ପୂତି)—ସଢ଼ି ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବା (ଖାଦ୍ୟ)—Rotten and turned fetid; rancid.
(ପୋଚକା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁ ବଲୁଆ ହେବ ବୁ ପୋଚକା ମାଂସ
ଗାଇକୁ କରି ନପାରଣ ଜୀବ ନାଶ—କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ଶାନ୍ତି ।

ବି—ମଇଳା ପାଣି—Refuse or filthy water.

ପୋଚକା ନାଳ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ମଇଳା ପାଣି ବୋହିଯିବାର ନାଳ—Drain for foul water.
(ପୋଚନଳା, ପୋଚନାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଚକା ପାଣି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଘରର ଧୁଆ ଧୋଇ ମଇଳା
Pochakā pāṇi ପାଣି—The filthy water cleared
(ବର୍ଷାପାଣି—ବିପରୀତ) out from a room or house.

ପୋଚରୀ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୂତି; ସଂ. ପଚ ଧାତୁ)—୧ । ସଢ଼ା; ପଚା—
Pocharī 1. Rotten; putrid.

୨ । ମଇଳା—2. Dirty; filthy.

ପଚା ବି—୧ । ଯେଉଁ ଲୋକର ଦେହରେ ସର୍ବଦା ଘା ହୋଇ
ସଡ଼ା; ପଚା ଗନ୍ଧ ଛଡ଼ୁଥାଏ—1. A person whose body is always full of sores and pus.

କୁଚୀ ପୋଚାରା ୨ । (ସଂ. ପୁଚ୍ଛ ବା ପ୍ରୋଞ୍ଛନ) କାନ୍ଥ ଆଦି ଚୂନ ସଫେଦ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାଉଁଶ କାଠିର ଅଗରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ସୂତାକୁଚି ଝୋଟର ବ୍ରୁସ୍ ବା ଚଅଁର—
2. A tuft of flax tied to the end of a stick and used as a brush to whitewash walls; whitewashing mop.

୩ । ଚକର; ଶଗଡ଼ର ସୁଟିରେ ଅରମାନଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ରଖିବା ଖିଲ—3. A peg which tightens the spoke with the rim of a wheel.

୪ । ଶଗଡ଼ର ଚକ ଓ ପହିର ସନ୍ଧିରେ ମରାଯିବା କାଠ ବା ବାଉଁଶର ପତଳା ଖିଲ—4. Thin wedge of wood or bamboo lath driven into the opening between the iron rim and arc of a cart-wheel.

ପୋଚରା ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପଚରା ମାରିବା (ଦେଖ)
Pocharā māribā 1. Pacharā māribā (See)

୨ । ପରଦୃଷ୍ଟ ସାମାନ୍ୟ ଦୋଷମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ସଂଶୋଧନ କରିବା—2. To remedy the minute defects found out in a thing.

୩ । ଅସ୍ଥାୟୀରୂପେ ଛୌଣସି ଛିଦ୍ର ଆଦି ବନ୍ଦ କରିବା—3. To do a patch work; to stop a gap temporarily.

ପୋଚାଇ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି. (ଭୁଲ. ହି. ପଚବାଇ; ବ. ପଚାଇ)—
Pochāi ଚାଉଳ, ଯବ ଆଦିକୁ ସଢ଼ାଇ ତାକୁ ଗଳି ଚୁଆଇ ଯେଉଁ ମଦ ତିଆରି କରାଯାଏ—Spirit destilled from fermented rice or barley.

ପୋଚିଆ—ଦେ. ବିଣ—ପୋଚରା (ଦେଖ)
Pochiā Pocharā (See)
(ପେଚା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଛ—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପୋଶ୍)—ପୋଶ୍ (ଦେଖ)
Pochh Pos (See)

ପୋଛ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରୋଞ୍ଛନ; ସଂ. ପ୍ର+ସ୍ତର)—ଛୌଣସି ପଦାର୍ଥ
Pochha ଉପରେ ରଙ୍ଗ ଆଦି ପୋତିବାର ବା ବୋଳିବାର ଥର—
ପୋଛ ପୋଛ 1. Time of laying a paint on a thing.

୨ । ସ୍ତର; ଲେପ—2. Layer.
(ଯଥା—ଏ ସବାରୀରେ ତିନି ପୋଛ ବାର୍ଣ୍ଣିସ୍ ଲାଗିବ)

୩ । ବଟାଲି ଓ ଲହାଣ ଆଦି ଶସ୍ତ୍ରର ଯେଉଁ ଅଂଶ ଖାଣ ଦିଆଯାଇ ପାତଳିଆ ହୋଇଥାଏ—3. The sloping edge of a chised or other weapon.

୪ । ବିନାଶ; ଧ୍ୱଂଶ; ସର୍ବନାଶ; ମୂଳପୋଛ—
4. Destruction; ruin; extinction.
ଏଥିରୁ ବିଶ୍ୱାସ ହୋଇଥିବ ପୋଛ—କୃଷ୍ଣସଂ ଦ. ମହାଭାରତ, ସଭା ।

ପୋଛଣି—ପ୍ରାଦେ. (ପୁଣ୍ଡ) ବି. (ସଂ. ପ୍ରୋଞ୍ଛନ) ନୂଆ ଧରା ଯାଇଥିବା
Pochhaṇi ବିଷଧର ସାପର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ବାମ ହାତରେ ଧରି ସାପକୁ ଓହୋଳାଇ ତାହାର ହାତକୁ ମୁଠା କରି ସାପର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ିଠାରୁ ମୁଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ ମୁଠାକୁ ଚଳାଇବାରୂପ ଗୁଣିଆର କର୍ମ—The act of passing the right hand by a snake-charmar over the body of a newly caught poisonus snake by holding the tail with the left hand and moving the fisted right palm downwards from the tail toward its head.

(ଦ୍ର—ଜଣେ ଗୁଣିଆ ପୋଛଣି କରି ବିଷଧର ସର୍ପକୁ ବଳବୀର୍ଯ୍ୟ ହୀନ କରି ଦିଏ ଓ ସର୍ପ ଗରଳଗୁଡ଼ିକ ବାନ୍ତି କରି ଦିଏ । କିନ୍ତୁ ଯେ ଜଣେ ଗୁଣିଆ ନୁହେଁ ସେ ପୋଛଣି କଲାବେଳେ ସାପ ଲେଉଟି କରି ତାକୁ ଦଂଶି ଦେଲେ ତାର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟେ ।)

ପୋଛ ମାଟି—ଦେ. ବି. —କୁମାରମାନେ ହାଣ୍ଡି ଗଢ଼ି ସାରି ତା ଉପରେ
Pochha maṭi ଯେଉଁ ମାଟିର ସୂକ୍ଷ୍ମ ପ୍ରଲେପ ଦେଇ ହାଣ୍ଡିକୁ ମସୃଣ
ପୋଁଛା ମାଟି କରନ୍ତି—Clay which is rubbed and thinly laid over an earthen pot to make it smooth before it is put into the oven.

ପୋଛା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରୋଞ୍ଛନ; ପ୍ରା. ପୋଛଣ)—୧ । ପୋଛିବା—
Pochhā 1. Wiping.
ମୁଛା ୨ । ଲେପିବା; ବୋଳିବା—
ପୋଛନ 2. Besmearing; anointing.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଏ ଶବ୍ଦ ଲିପା ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସହଚର ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା—ଲିପାପୋଛା ।]

ପୁଛା ପୋଁଛନ; ପୋଁଛ ୩ । (ସଂ. ପୃଚ୍ଛ ଧାତୁ) ପଚାରିବା—
3. Questioning.

(ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସହଚର ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଯଥା—ଲୁହାପୋଛା; ଗଣାପୋଛା ।)

୪ । ଯେଉଁ ଟୋକାରେ ଗୁହାଳ ଆଦିର ପୋଛା ଯାଇଥିବା ଗୋବର ଓ ଅଳିଆ କଢ଼ାଯାଏ—4 A basket used to remove the sweepings of a cattle-shed.

ବିଣ—୧ । ପୋଛା ହୋଇଥିବା—1. Wiped.

୨ । ଲିପା ହୋଇଥିବା; ଲେପିତ—
2. Anointed; besmeared.

୩ । ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା—ଗୁହାଳ ପୋଛା ଟୋକା; ଅଇଠା ପୋଛା ଗୁକର) ଯେ ପୋଛେ—
(ପୋଛୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
3. Sweeping; wiping.

ଦୋଇଲ ଟୋଇଲ ଦୋହିଲ ଦହ
ଅଧିକାର କଲ ଗୁହାଳ ପୋଛୀ—ଭଗ ।

୪ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା—ଗୁହାଳ ପୋଛା ଟୋକେଇ) ଯାହା ପୋଛା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—
4. (any thing) Used in connection with sweeping operation.

୫ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା— କୋଡ଼ିପୋଛ ଟିଲା ।) ଯାହା ନିଃଶେଷ କରେ—
5. Exhausting; emptying.
ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ ଓ ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଙ୍ଗପୋଛ; ଗାମୁଛ—
A napkin or rubbing towel.

ପୋଛ(ଛେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ପୋଛିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତରୂପ—
Pochhā(chhe)ibā 1. The causative form of
ମୁହାନ **ପୌଁଛଵାନା** Pochhibā).
୨ । ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ପୋଛିବା କ୍ରିୟା କରାଇବା—
2. To cause another person to sweep or wipe out.

ଦ୍ରୌପଦୀ ବାଳ ଧରି ମୋ ଅଗରେ ଅଛ
କେ ଥାନ୍ତା ସମ ହାତେ ନ ପୋଛଇ ପାଛ—
କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ. ସଭା ।

ପୋଛ ପୋଛ—ଦେ. ବିଣ.—ପରିଷ୍କୃତ ହୋଇଥିବା—
Pochhā pochha Cleansed.

ଦୋଷ ପୋଛ ହେଉ ଅଲେଖ ଦେହ ଜୋତି,
ଦିନକୁ ଦିନ ଶୋଭା ବଢ଼ୁଥାଏ ଅତି—କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ. ଉଦ୍‌ଯୋଗ ।

ବି.—ପୋଛ ପୋଛି (ଦେଖ)—Pochhā pochhi (See)

ପୋଛ ପୋଛି—ଦେ. ବି.—୧ । ପରସ୍ପର ଦେହକୁ ପୋଛିବା ବା ପରସ୍ପର
Pochhā pochhi ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛିବା—1. Rubbing of
ପୋଁଛାପୋଁଛି, ମୁଛାମୁଛି each other's body or wiping of
ପୋଛା ପୋଛି the tears from one another's eyes.
(ପୋଛି ପାଛି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଗାଧୋଇ ସାରି ବା ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇ ସାରି ଦେହରୁ ପାଣି ଆଦି ଗାମୁଛଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତମରୂପେ ପୋଛିବା କର୍ମ—2. The act of wiping out water etc from the body after a wash or bath.

ଗାଧୋଇ ପୋଛ ପୋଛ ହୋଇ କୂଳେ ଅମି;
ହେଲେ ଉତ୍ତମ ସ୍ୱଦେଶ ସେହି ଗରୁ କେଶ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି ।

୩ । କୌଣସି ପାତ୍ରରେ ଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ନିଃଶେଷ କରି ପାତ୍ରର ଗାତ୍ରକୁ ପୋଛି ଆଣିବା—3. Emptying a receptacle by wiping out all its contents.
୪ । ଓଦା ଗାମୁଛରେ ଦେହକୁ ପୋଛିବା—4. Rubbing of one's body with a wet towel.
ବିଣ.—ପୋଛ ପୋଛ (ଦେଖ)—
Pochhā pochha (See)
ଅ.—ପାତ୍ରରୁ ଖାଦ୍ୟ ଆଦି ନିଃଶେଷ କରି ପୋଛିବା ପ୍ରକାରେ—
By wiping out a thing completely from a receptacle.

ପୋଛ ଲାଗି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି.—ରାଜାମାନଙ୍କର ଗାଧୁଆ ପରେ
Pochhā lāgi ଗାମୁଛ ଦ୍ୱାରା ଦେହ ପୋଛି ହେବା କର୍ମ—
The act of rubbing the body with a napkin after bath (said of Rajas).

ପୋଛି ପାଛି—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ. (ପୋଛିବା ଓ ସମ୍ବନ୍ଧିକ ଅନର୍ଥକ ପାଛିବା
Pochhi pāchhi କ୍ରିୟାଦ୍ୱୟର ଅସମାପିକା ରୂପ, କ୍ରି. ବିଣ.
ପୋଛିପାଛି କରି } ଅନ୍ୟରୂପ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ)—
ପୋଛିପୋଛି କରି
୧ । ଉତ୍ତମରୂପେ ପୋଛିକରି—
1. By wiping well.
୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ନିଃଶେଷ କରି—
2. By exhausting completely.
୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପରିଷ୍କୃତ କରି—
3 By cleansing well.

ପୋଛିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରୋଞ୍ଛନ ପ୍ରା. ପୋଛଣ)—୧ । ବସ୍ତ୍ର ବା ହସ୍ତ
Pochhibā ଦ୍ୱାରା ଶରୀରରୁ ମଳ ଆଦି ପରିଷ୍କାର କରିବା—
ମୁହା, ପୁଁଛା 1. To wipe the dirt of the body by
ପୋଛନା, ପୌଁଛନା rubbing with a cloth or with the
[ପୋଛ(ଛେ)ଇବା—ଣିଜନ୍ତରୂପ] palm.

ଅତି ମଳିନ ମୋ ଅଙ୍ଗ ଧୂଳି ଧୂସରିତ ହେ । ପୋଛଣ ଶ୍ରୀକରେ ।
ମଧୁସୂଦନ. ଚନ୍ଦ୍ରମାଳା ।

୨ । ପ୍ରଲେପ କରିବା; ଲିପିବା; ବୋଳିବା—
2 To plaster; to besmear; to anoint.
୩ । ମାର୍ଜନା କରିବା; ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଥିବା ଅଇଁଠା ଉଠାଇ ନେଇ ଉକ୍ତ ଭୂମିକୁ ପରିଷ୍କାର କରି ଲିପିବା—
3. To sweep a place clean.
(ଯଥା—ଘର ତଳ ପୋଛିବା, ଗୁହାଳ ପୋଛିବା) —
୪ । ନିଃଶେଷ କରିବା —4. To exhaust.
୫ । ଅଦୃଶ୍ୟ କରାଇବା; ଲୋପ କରିବା —
4 To cause to disappear; to destroy.

କହୁଛ ମାଗୋ ଶୁଣ ନ ଶୋଚ
ନ ଚେଷ୍ଟ ଭାବ ପଦାଇକ ପୋଛ । ରାଧାନାଥ—ନନ୍ଦକେଶ୍ୱର ।

୫ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ବା ଅଙ୍ଗରେ ଲାଗିଥିବା କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଉଠାଇ ନେଇ ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ଲୁଗା ବା ହାତ ଘଷି ପରିଷ୍କୃତ କରିବା—5. To take away something adhering to a place or the body and cleansing it by rubbing or wiping it with cloth or hand.
ଯଥା—(ଲୁହ ପୋଛିବା, ଝାଳ ପୋଛିବା, ଗୁହ ପୋଛିବା, ଅଇଁଠା ପୋଛିବା, ଶିଂଘାଣି ପୋଛିବା, କଣ୍ଠା ଘାଆରୁ ରକ୍ତ ପୋଛିବା ।)
୬ । କୌଣସି ଲେଖାକୁ ହାତ ବା ଲୁଗାଆଦିଦ୍ୱାରା ଲିଭାଇବା—
6 To wipe out a writing.

ଲେଖିଲୁ ମୋ ଲେଖିବ ପୋଛ
ତୋ ଚିତ୍ତ ରସିକ କେ ଅଛ । ଭୂପତି, ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୭ । ଓଦା ହୋଇଥିବା ଅଙ୍ଗରେ ବା ସ୍ଥାନରେ ବା ପଦାର୍ଥରେ ବସ୍ତ୍ର ଆଦି ଘଷିତ କରି ଜଳକୁ ଶୁଖାଇବା—7. To rub cloth on a wet limb or place and make it dry.

ଦିବ୍ୟ ବସନେ ପୋଛ ପାଦ
ଅବନେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଗଦ ଗଦ । ଭୂପତି, ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ

୮ । କୌଣସି ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନକୁ ବା ବୃକ୍ଷାଦିର ଗଣ୍ଡିକୁ କାଟି ଭୂମି ସଙ୍ଗେ ସମତଳ କରିବା—8 To cut a high land or standing tree and make it level with the ground.

(ଯଥା—ଏ ଗଛରୁ ମୂଳ ପୋଛି କାଟିପକାଅ ।

[ଦ୍ର—ଦ୍ୱିକର୍ମକ ପୋଛିବା କ୍ରିୟାର କର୍ମରୂପେ ପୋଛି ହେବା ପଦାର୍ଥ (ଯଥା—ଗୋବର ପୋଛିବା) ଓ ପୋଛି ହେବା ସ୍ଥାନ (ଯଥା—ଗୁହାଳ ପୋଛିବା) ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯେବେ ଦୁଇଟି-ଯାକ କର୍ମ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ତେବେ ଗୌଣକର୍ମଟି ୫ମୀ ବିଭକ୍ତି ହୁଏ । ଯଥା—ମୁହଁ ପୋଛିବା, ଝାଳ ପୋଛିବା, ମୁହଁରୁ ଝାଳ ପୋଛିବା ' ଗୁହାଳ ପୋଛିବା, ଗୋବର ପୋଛିବା, ଗୁହାଳରୁ ଗୋବର ପୋଛିବା । ପୋଛିବା କ୍ରିୟାର ଅସମାପିକାରୂପ ସଙ୍ଗେ ଦେବା, ନେବା, ପକା(କେ)ଇବା, ଆଣିବା କ୍ରିୟାର ସମାପିକା ରୂପ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ. ଯଥା—ପୋଛିଦେବା, ପୋଛିନେବା ।]

୧୦ । (ସଂ. ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ; କହିବା କ୍ରିୟା ସଙ୍ଗେ ସହଚର ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ; କହିବା ପୋଛିବା)—ପଚାରିବା; କହିବା—
10. To ask; to speak.

ପୋଛି ହୋଇ ଯିବା – ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଲୁପ୍ତଯିବା—
Pochhi hoi jibā 1. To be effaced.
୨ । ମନରୁ ବିସ୍ମୃତ ହେବା—2. To be forgotten.

ପୋଛୁଣୀ—ଦେ. ବି (ସଂ. ପ୍ରୋଞ୍ଛନୀ)—ପୋଛିବା କନା—Duster; a
Pochhuṇī rag with which something is wiped.
(ପୋଛଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଲଢ଼ୁଣୀ ପୋଛୁଣୀ ପ୍ରାଏ ହୋଇଛି ଚକ୍ରଣ ।
ପ୍ରଭୋ, ଚକ୍ରଧରରୂପଣ ଗୀତା ।

ପୋଟ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)— ଦେ. ବି—ପୋର୍ଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pot (etc) Port etc (See)

ପୋଟ ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୃଷ୍ଠ)—ବହିର ପୃଷ୍ଠାମାନଙ୍କ ପଛଆଡ଼, ଯେଉଁ ଅଂଶରେ ସୂତା ଗଳା ଯାଇ ପୃଷ୍ଠାମାନ ପରସ୍ପର ସହିତ ସିଲାଇ ହୁଏ—The back of the pages of a bound book in which the pages are sewn to one another.

ପୋଟ—ସଂ. ବି. (ପୁଟ୍ ଧାତୁ=ସଂଯୁକ୍ତ ହେବା + ଭାବ. ଅ)—
Poṭa ୧ । ଯୋଗ; ସଂଯୋଗ—1. Joining; connection.
୨ । ଘରର ମୂଳଦୁଆ—2. Foundation of a house.
୩ । ମିଳନ – 3. Mixing; meeting.
୪ । ସଦ୍ଭାବ; ମନର ମେଳ—4. Friendship; agreement.
୫ । ସ୍ପର୍ଶ—5. Touch (Apte).
ଦେ. ବି—ପୁଟ (ଦେଖ)—Puṭa (See)

ପୋଟକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁଟ୍ ଧାତୁ+ଅକ)—ଚାକର; ଭୃତ୍ୟ—
Poṭaka (ପୋଟକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Servant.

ପୋଟଗଳ—ସଂ. ବି. (ପୋଟ=ମିଳନ+ଗଳ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା +
Poṭagala ଅ)—୧ । ନଳ ତୃଣ; କାଣ୍ଡଖର ଘାସ—
(ପୋଟଗଳକ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. A sort of reed; Arunda Tabialis.
୨ । କାଶ ତୃଣ—2. A sort of grass; Saccharum Spontanium.
୩ । ମତ୍ସ୍ୟ—3. Fish.
୪ । ଏକପ୍ରକାର ସାପ (ହି. ଶ)—4. A kind of serpent.

ପୋଟଳ—ସଂ. ବି—(ପୁଟ୍ ଧାତୁ=ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହେବା + ଅଳ)—୧ । ମିଳନ;
Poṭala ସଂଶ୍ଳେଷ; ଯୋଡ଼କରଣ—1. Mixing; joining.
୨ । ଆଲିଙ୍ଗନ—3. Embrace.
୩ । ମୂଳଦୁଆ; ଭିତ୍ତି—3. Foundation.
୪ । ପୋଟଳା; ପୁଡ଼ା – 4. Packet; bundle.

ପୋଟଳକ } ଅନ୍ୟରୂପ ଦେ. ବି—ପଟୋଳ (ଦେଖ)—
ପୋଟଳକା } Paṭola (See)

ପୋଟଳ ଚକୁଳୀ—ଦେ. ବି—(ସଂ.ପୃଷ୍ଠ ଓ ଶଷ୍କୁଳୀ) – ଯେଉଁ ସରୁ ଚକୁଳୀ
Poṭala chakulī ପିଠାର ମଝିରେ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ବା ପୂର ରଖାଯାଇ ଧଡ଼ିମାନଙ୍କୁ ଲେଉଟାଇ ଆଣି ଚାରିକୋଣିଆ ଭାଙ୍ଗ କରାଯାଇଥାଏ—
A thin pastry cake folded into a square after spreading sweets in the middle; a folded sandwich.

ପୋଟଳା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୋଟଳକା)—ପୁଡ଼ା—
Poṭalā A packet; bundle; package.
ପୋଟ୍ଟଳା **ପୋଟଲା**

ପୋଟଳା ପୋଟଳି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୋଟଳ)—୧ । ପରସ୍ପର ପ୍ରେମରେ
Poṭalā poṭali ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା—1. Mutual
ପୋଟଳା ପୁଁଟଳୀ **ପୋଟଲାପୋଟଲୀ** embracing.
୨ । ବଡ଼ ଓ ସାନ ପୋଟଳାମାନ; ସରୁ ଲୁଗାପଟା—
2. Small and big packets; bag and baggage.
ଦେ. ବିଶ—ପ୍ରେମାଲିଙ୍ଗନରେ ପରସ୍ପର ଜଡ଼ିତ—
Embracing each other.
ଏରୂପେ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ ଆନନ୍ଦ ବହୁଳ
ଦେଖନ୍ତେ ସେ ହୋଇଲେ ପୋଟଳା ପୋଟଳି – ବ୍ରହ୍ମସଂହିତା ମହାଭାରତ ଅଦି ।

ପୋଟଳି—ଦେ. ବି— ୧ । (ସଂ. ପୋଟଳକା) ଛୋଟ ପୋଟଳା; ଛୋଟ
Poṭali ପୁଡ଼ା—1. A small packet or package.
ପୁଁଟଳୀ ୨ । (ସଂ. ପଟଳ) ପଟ୍ଟୀ—2. Bandage.
ପୋଟଲୀ (ଯଥା—ଅଳ୍ପ ପୋଟଳି ।)
୩ । (ସଂ. ପୋଟଳ) ମିଳନ ବା ସ୍ନେହାଲିଙ୍ଗନ ଉପଲକ୍ଷେ ବନ୍ଧୁ ର ପ୍ରଦତ୍ତ ଉପଢୌକନ—A present given when a person meets a friend.
(ଯଥା – ଜଣକ ପୋଟଳି ।)

ପୋଟଳିକା—ସଂ. ବି—(ପୁଟ୍ ଧାତୁ + ଅଳ + କ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ପୋଟଳା-
Poṭalikā A packet.

ପୋଟଳି ବଣିଆ(ଆଁ) – ଦେ. ବି— (ସଂ. ପୋଟଳକ + ବଣିକ; ଏମାନେ
Poṭali baṇiā(āṅ) ମସଲା ଆଦିର ପୋଟଳା ବାନ୍ଧି ଗାଡ଼ିରେ ଗଣ୍ଡିବେନେ ବିକ୍ରୟ—ଗନ୍ଧ ବଣିକ; ଯେଉଁ ବଣିଆମାନେ ମସଲା
ପଂସାରୀ ଆଦି ବିକନ୍ତି—A caste of druggists or traders in spices and condiments.

ପୋଟା—ସଂ. ବି— (ସଂ. ପୁଟ୍ ଧାତୁ=ସଂଯୁକ୍ତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ |-ସ୍ତ୍ରୀ.
Poṭā ଆ)—୧ । ପୁରୁଷଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ; ପୁଂଲକ୍ଷଣା ସ୍ତ୍ରୀ; ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ତନ ନ ଥାଇ ଦାଢ଼ି ଆଦି ଥାଏ—1. A woman with the signs of a male (such as mustache) a masculine woman; amazon.

ସଙ୍ଗତରେ ଅଗତ ତା ପୋଟା ଗୋଟାଏ
ବୀର ସର୍ବ କିଟ ହୋଇ ପ୍ରକଟ ହୁଏ – ଉଷ୍ଣ ବୋଟ୍ଟବ୍ଧ ଶ୍ରୀମୁଦରା ।

୨ । ସ୍ତ୍ରୀଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ପୁରୁଷ—2. Hermaphrodite; a male with decidedly female characteristics.

୩ । ପୋଇଲୀ; ଦାସୀ—

3. Female servant; a maid servant.

ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁଟ=ଥଳ)—୧ । ମାଛର ପୁଟ—

1. The bladder of fish.

୨ । ମାଛର ବା ଛେଳର ଅନ୍ତ୍ରଜୁଳା—

2. The viscera of an animal; entrails.

ଦେ.ବିଣ.(ପୁଂ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ପେଟ ଆଦିର ମାଂସର ପୁଟ ଝୁଲୁ ଥାଏ—(ପୋଟୀ, ପୋଟେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ) (a person) Whose fleshy folds bulge out from the belly.

ପୋଟା ଟ)ଳିବା—ପ୍ରାଦେ.(ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଞ୍ଜାମ) କ୍ରି.—(ସଂ. ପୋଟଳ)—Poṭā(ṭa)libā ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା; ଜୁଣାଇବା—To embrace.

ତଦନ୍ତେ କୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ପୋଟାଳିଲେ ।
କୃଷ୍ଣସଂହ. ମହାଭାରତ । ସଭା ।

[ଦ୍ର— ବୋହୂ ଶାଶୁଘରକୁ ପହିଲପାଳି ଯିବା ସମୟରେ ନଣନ୍ଦ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଶାଢ଼ୀ, ଓ ପାନିଆ, ଫରୁଆ ଆଦି ଗୋଟିଏ ପେଡ଼ିରେ ନେଇ ଥାଏ, ତାକୁ ନଣନ୍ଦ ପୋଟଳି କୁହାଯାଏ । ପ୍ରଥମେ ଶାଶୁଘରେ ପାଦ ଦେବା ମାତ୍ରେ ନଣନ୍ଦ ଦେହଲୀଠାରୁ ଆସି ନୂଆ ବୋହୂକୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଓ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ଘରକୁ ନିଏ । ସେହି ସମୟରେ ବୋହୂ ନଣନ୍ଦକୁ ଉକ୍ତ ନଣନ୍ଦ ପୋଟଳି ଉପଢୌକନ ଦିଏ । ବୋହୂ ଓ ନଣନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରଥମ ମିଳନ ବା ସ୍ନେହାଲିଙ୍ଗନର ଉପହାର ସ୍ୱରୂପ ଏହା ଦିଆ ଯିବାରୁ ଏହାର ନାମ ନଣନ୍ଦ ପୋଟଳି ହୋଇ ଥିବାର ସମ୍ଭବ । ପୁରୀ କଟକ ଆଦି ଅଞ୍ଚଳରେ ଆଲିଙ୍ଗନ ଅର୍ଥରେ 'ପୋଟଳିବା' ଶବ୍ଦର ଏହିଠାରେ ମାତ୍ର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ, ଅନ୍ୟତ୍ର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗଞ୍ଜାମ ଓ ସମ୍ବଲପୁରରେ ପୋଟଳିବା, ପୋଟାଳିବା ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତରେ ମଧ୍ୟ ଏ ଶବ୍ଦ ଅନେକ ଥର ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଅଛି । 'ପୋଟାଳିବାର' ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା ଅର୍ଥ ଗଞ୍ଜାମ ଓ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳରେ ଚଳେ କିନ୍ତୁ ଏ ଦୁଇ ଅଞ୍ଚଳର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପୁରୀ କଟକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଚଳେ ନାହିଁ କାହିଁକି ?]

ପୋଟାସ୍~ ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ପୋଟାଶ୍)—ବୃକ୍ଷ ଆଦିର ପାଉଁଶରୁ ପାଣିରେ ଗୋଳାଇ ଛାଣିଲେ ପାତ୍ରର ତଳେ ଯେଉଁ ଲୁଣ ପରି ବସ୍ତୁ ବସି ଯାଏ—Potash.

Poṭāsa ପୋଟାସ

ପୋଟିକା—ସଂ. ବ. (ପୁଟ୍ ଧାତୁ+ଇକ)—୧ । ବିସ୍ଫୋଟକ—

Poṭika 1 Eruption.

୨ । ବଥ—2. A boil.

ପୋଟୀ—ସଂ. ବ. (ପୋଟ+ଈ—ବୃହତ୍ କୁମ୍ଭୀର—

Poṭī A large alligator.

ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ.— ପୋଟେଇ—(ଦେଖ)—Poṭeī (See)

ପୋଟେଇ—ଦେ. ବିଣ.ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ନିୟମିତରୂପେ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଋତୁ ମାସକୁ ମାସ ହେଉ ନ ଥାଏ—1. (a woman) Whose monthly course is not regular.

Poṭeī

୨ । ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ମାଂସବଳୀ ପେଟ ଆଦିରୁ ଓହୋଳି ପଡ଼ି ଥାଏ; ସ୍ଥୂଳକାୟା ସ୍ତ୍ରୀ—2. (a woman) Whose flesh bulges out of the belly in folds; fat.

ପୋଟଳିକା—ସଂ. ବ. (ପୁଟ୍ ଧାତୁ+ଅଳ+କ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ପୋଟଳା; ପୁଡ଼ା—Bundle; packet; a parcel.

Poṭṭalikā

(ପୋଟ୍ଟଳୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଡ଼—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁଟ୍ ଧାତୁ)—୧ । ପୋଡ଼ିବା; ଦାହ—

Porḍa ପୋଡ଼ ତାପ 1. Burning.

୨ । ତତାଇବା; ଉତ୍ତାପନ—2. Heating a thing in fire.

୩ । ଇଟା ବା ହାଣ୍ଡି ଆଦି ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ା ହେବାର ପ୍ରକାର—

3. The quality of a brick or earthen pot after it is burnt.

(ଯଥା—ଏ ଇଟାର ଭଲ ପୋଡ଼ ହୋଇଛି ।)

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ.—ପୋଡ଼; ଅଣ୍ଡିରା ମଇଁଷି—

A male buffalo.

ବିଣ.—ବଡ଼—Great.

ପୋଡ଼ନ୍ତା—ଦେ. ବିଣ.—୧ । ଜଳୁ ଥିବା; ପୋଡ଼ିଯାଉ ଥିବା—

Porḍantā 1. Burning; blazing.

ପୋଡ଼ ପତ୍ରୀ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ.—ପୁଟପତ୍ରୀ (ଦେଖ)

Porḍa patrī Puṭa patrī (See)

ପୋଡ଼ ପାଡ଼—ପ୍ରା. ବିଣ. (ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ)—୧ । (ଗାଳିରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଅତି ମନ୍ଦ ବା ହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି); ପୋଡ଼ାମୁହାଁ—

Porḍa pārḍa ପୋଡ଼ାମୁହେ 1. Very bad (person); vile.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଦଗ୍ଧ—2. Completely burnt.

ପୋଡ଼ ପିଠା—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁଟ ଓ ପିଷ୍ଟକ)—ଚାଉଳ ଓ ବିରି ବଟାରେ ମିଠା ଓ ମସଲା ଆଦି ଗୋଳି ତାକୁ (ପୁଡ଼ିପିଠା—ଅନ୍ୟରୂପ) କଦଳୀ ପତ୍ରରେ ପିଣ୍ଡୁଳା କରି ବାନ୍ଧି ପାଉଁଶ ମଧ୍ୟରେ ପୋତି ଉପରେ ଓ ତଳେ ଦହକ ନିଆଁ ଦିଇ ସିଦ୍ଧ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପିଠା—

Porḍa pithā ପୋଡ଼ ପୋଟ୍ଟଳି; ଦାଲ ପୋଟ୍ଟା

A cake made of a packet containing kneaded and sweetened flour-paste baked inside a heap of live charcoal and hot ashes.

ପୋଡ଼ ପୋଡ଼—ଦେ. ବିଣ.—ଉତ୍ତମରୂପେ ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିବା (ପିଠା ଆଦି)—Well-burnt (cake etc).

Porḍa porḍa

ପୋଡ଼ା—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁଟ୍ ଧାତୁ)—୧ । ଦଗ୍ଧ କରିବା; ଦହନ—

Porḍā 1. Burning.

ପୋଡ଼ାନ ଦହନ ୨ । ଶରୀରର ଦାହ; ଜ୍ୱଳା—2. Inflammation; burning pain.

୩ । ନିଆଁରେ ପକାଇ ସିଦ୍ଧ କରାଯିବା ଫଳ ଆଦି—

3. A thing dressed by being put into fire.

(ଯଥା—ବାଇଗଣ ପୋଡ଼ା, ମାଛ ପୋଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି ।)

୪ । ନିଆଁ ଲଗାଯିବା—4. Being set on fire.

ବଳ୍ପ ବାସୀ ଦିନ ବେଦ ମୁହଁ ପୋଡ଼ା—ଚଳ ।

ବିଣ—୧ । ଦଗ୍ଧ—1. Burnt ;scorched; charred; parched.
ପୋଡ଼ା **ଜଳାହୁଆ**
୨ । ଭସ୍ମୀଭୂତ—2. Reduced to ashes.
୩ । ତାପିତ; ସନ୍ତପ୍ତ—3. Sorrowing; afflicted with sorrow.

ଏ ଦାରୁଣ କପାଳରେ ମଧ୍ୟ ମୋର ପୋଡ଼ା ପ୍ରାଣ ରହିଅଛି ।
ରଘୁନାଥ. ପାଦଗ୍ଧ କାବ୍ୟର ଉପସଂହାର ।

୪ । ତୁଚ୍ଛ; ଘୃଣ୍ୟ—4. Despised; despicable; vile.
୫ । ବ୍ୟର୍ଥ—5. Useless; fruitless.
୬ । ଅତି ମନ୍ଦ—5. Very bad; worst.
୭ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ, ଯଥା—ଲଙ୍କାପୋଡ଼ା (ପୋଡ଼ୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ବାନର) ଯେ ପୋଡ଼ି ଦିଏ—
7. One who sets fire to; incendiary.
୮ । ଯାହା ପୋଡ଼ି ଯାଇଥାଏ—8. Burnt.
(ଯଥା—ପୋଡ଼ା ତିଅଣ ।)

ପୋଡ଼ା(ଡ଼େ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପୋଡ଼ିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ—
Porda(rde)ibā 1. The causative form of Pordibā.
ପୋଡ଼ାନ ୨ । ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପୋଡ଼ିବା କ୍ରିୟା କରାଇବା—
ଜଳାନା 2. To cause to be burnt.

ବାସ ସଙ୍ଗ ଦେ ବେଗାର
ବଢ଼ିରେ ଦେଇ ପୋଡ଼ାଇ । ଉଷ୍ଟ. ବୈଦେହୀବିଳାସ ।

ପୋଡ଼ା କପାଳ—ଦେ. ବି—ମନ୍ଦ ଭାଗ୍ୟ—
Porda kapāla Ill fortune; bad luck.
ପୋଡ଼ା କପାଳ **ଜଳା ଭାଗ୍ୟ, ଜଳା କିସ୍ମତ**

ପୋଡ଼ା କପାଳିଆ—ଦେ. ବିଣ—ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ; ହତଭାଗ୍ୟ—
Porda kapālia Unfortunate; unlucky.
(ପୋଡ଼ା କପାଳୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ପୋଡ଼ା କପାଳିଆ **ଜଳା କିସ୍ମତ ବାଲା**

ପୋଡ଼ା ଘା—ଦେ. ବି—ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ିଯିବା ଦ୍ୱାରା ଦେହରେ ଯେଉଁ
Porda ghā ଘାଆ ହୋଇ ଥାଏ—A sore produce by
(ପୋଡ଼ା ଘାଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୋଡ଼ା ଘା **ଜଳା ଘାବ** fire; burn.

ପୋଡ଼ା ଘାରେ ଚୂନ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବେଦନା ଅନୁଭବ
Porda ghāre chūna debā କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଧିକ
ପୋଡ଼ା ଘାୟେ ଚୂନ ଦେଓୟା ବେଦନା ଦେବା—
ଜଲେପର ନମକ ଛୀଟନା (figurative) To add to one's misery.

[ପୋଡ଼ା ଘାରେ ଲୁଣ ଦେବା(ମାଡ଼ିବା), ପୋଡ଼ା ଘାରେ ଚୂନ ମଡ଼ା(ଡ଼େ ଇବା,ପୋଡ଼ା ଘାରେ ଚୂନ ମାଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଡ଼ା ତିଅଣ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ତିଅଣ ଅତ୍ୟଧିକ ଜାଳ ଯୋଗୁ
Porda tiana ବିସ୍ୱାଦ ହୋଇଯାଏ—Overburnt curry.
ପୋଡ଼ା ତରକାରୀ **ଜଳା ହୁଇ ତରକାରୀ, ଜଳା ହୁଆ ତୀମନ**

ପୋଡ଼ା ତିହୁଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ସ. ଭୁବନୀ)—ହରଡ଼—
Porda tihurdi A pulse; Cayanus Indicus

ପୋଡ଼ା ନାରଙ୍ଗ(ଙ୍ଗା)—ଦେ. ବି—ଶିଶୁମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ଓ ଦେହରେ
Porda nāranga(ngā) ଦେଖା ଦେଇ ଦେଇ ଫୋଟକା
ପୋଡ଼ା ନାରଙ୍ଗା **ଅଗିଆ ଘାବ** ଘର ବ୍ରଣ ରୋଗବିଶେଷ—
A kind of eruption bursting out on the limbs and face of infants.

[ଦ୍ର—ଶିଶୁକାଠର ତେଲ ଲଗାଇଲେ ଏହା ଭଲ ହୁଏ ।]

ପୋଡ଼ା ପେଟ—ଦେ. ବି. (ଭୁଲ. ସ. ଦଗ୍ଧୋଦର)—
Porda peta ତୁଚ୍ଛ ଉଦରଜ୍ୱାଳାରେ ଦୁଷ୍ଟ ଉଦର; କ୍ଷୁଧାର ଜ୍ୱାଳା—
ପୋଡ଼ା ପେଟ The ignoble cravings of hunger.
ମୁଆ ପେଟ

ଏବେ ଅନେକ ରୂପ ଧରିଲେ ଏ ପୋଡ଼ା ପେଟ ହେ ।
ଗୀତବୃନ୍ଦ, ପ୍ରେମଚନ୍ଦ୍ରାଳ ।

ପୋଡ଼ା ମାଟି—ଦେ. ବି—ଚୂଲି ଭିତରର ମାଟି (ଯାହାକି ଅଗ୍ନି
Porda māti ସଂଯୋଗରେ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଦଗ୍ଧ ହୋଇଥାଏ)-
ପୋଡ଼ା ମାଟି Burnt earth from the walls of an
ପକୀ ମୀଟୀ oven.

[ଦ୍ର— ଏହାକୁ କେହି କେହି ଗର୍ଭିଣୀ ଖାଇବାକୁ ସୁଖ ପାଆନ୍ତି ।]

ପୋଡ଼ା ମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ. ଯୁ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ)—
Porda muhāñ ୧ । ମୁହଁପୋଡ଼ା; ଯାହାର ମୁହଁ ପୋଡ଼ି ଯାଇଅଛି
(ପୋଡ଼ାଘାଡ଼ମୁହାଁ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Having a burnt or
(ପୋଡ଼ାମୁହାଁ—ସ୍ତ୍ରୀ) charred face.
ପୋଡ଼ାର ମୁଖ, ପୋଡ଼ାର ମୁଖେ ୨ । ଅମଙ୍ଗଳିଆ—2. Bringing
ମୁହଁ ଜଳା ill luck.
୩ । ଅସୁନ୍ଦରମୁହାଁ—3. Having an ugly face.

ପୋଡ଼ା ମୁଡ଼ି—ଦେ. ବି—(ପୋଡ଼ା ମୁଡ଼ି ପରି) ଅଖାଦ୍ୟ (ମୂଲ୍ୟହୀନ ବସ୍ତୁ—
Porda murdhi A worthless and valueless thing
(as burnt parched rice

[ଯଥା—ମୁଁ ତାଙ୍କ ଘରେ ଦୁଇ ଦିନ ଉପବାସ ରହିଲି ଯେ ମୋତେ ପୋଡ଼ା ମୁଡ଼ି ଗଣ୍ଡାଏ ସୁଦ୍ଧା କେହି ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ନାହିଁ ।]

ପୋଡ଼ା ମୁହାଁ ବାନର—ଦେ. ବି. ଯୁ. (ଗାଳବିଶେଷ)—
Porda muhāñ bāndara ୧ । ଅସୁନ୍ଦରମୁହାଁ ବ୍ୟକ୍ତି—
ମୁଖ ପୋଡ଼ା ବାଁଦର 1. A person with a very ugly face.
କାଳା ମୁହଁକା ବନ୍ଦର ୨ । ହନୁ ମାଙ୍କଡ଼—1. Black-faced
(ପୋଡ଼ା ମୁହାଁ ବାନରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) monkey; Entellus.

[ଦ୍ର—ହନୁ ମାଙ୍କଡ଼ ମୁହଁ କଳା ଦେଖା ଯାଉଥିବାରୁ ଲୋକେ କହନ୍ତି ଯେ ହନୁମାନ ଲଙ୍କା ପୋଡ଼ି ସାରି ଉଲ୍ଲ ପାଉଁଶକୁ କରତଳରେ ମଳି ମୁହଁରେ ବୋଳ ଦେଇଥିବାରୁ ଓ ପାଉଁଶ ଉପରେ ଚାଲି ଥିବାରୁ ତାହାର କଶଧରମାନଙ୍କ ମୁହଁ, ପାଦ ଓ ଲେଜ କଳା ହୋଇଗଲା ।]

ପୋଡ଼ା ଶଙ୍କର(ରା)—ଦେ. ବି—ଚିଲିକାରେ ଦେଖାଯିବା ଏକପ୍ରକାର
Porda śaṅkara(rā) ପକ୍ଷୀ—A species of birds found in the Chilka lake.

ପୋଡ଼ି—ଦେ. ବି—(ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ, ଯଥା—ଘର ପୋଡ଼ି; ବଣ
Pordi ପୋଡ଼ି)—ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗରେ ଦାହ—Burning.
ପୁଡ଼ୀ **ଜଳୀ**

ପୋଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଣ—(ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ)—ପୋଡ଼ା ୨ ଓ
Pordiā ୮ (ଦେଖ)—Porda 7 and 8 (See).

ପୋଡ଼ି ଖାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସର୍ବଥା ତ୍ୟାଗ କରିବା—
Pordi khāibā 1. (figurative) To give up
ପୁଡ଼େଖାଓୟା altogether.

(ଯଥା—ଏବେ ଭୂଆଙ୍ଗୁଣୀମାନେ ଲଙ୍କାକୁ ପୋଡ଼ି ଖାଉଛେଣି ।)

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସର୍ବନାଶ ଘଟାଇବା—

2. (figurative) To cause a person's ruin.

୩ । ପାଶୋର ପକାଇବା—3. To forget.

ପୋଡ଼ି ଦେବା— ଦେ. କ୍ରି—୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଅଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ଭସ୍ମୀଭୂତ

Pordi deba କରିବା—1. To burn to ashes.

ପୁଡ଼େଦେଓୟା ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବିନାଶ କରିବା; ନଷ୍ଟ କରିବା—

ଜଳାଦେନା 2. (figurative) To destroy.

(ଯଥା—କାଳର ପଦ୍ମବନକୁ ପୋଡ଼ିଦେଲା ।)

୩ । ନ ମାନିବା—3. To disregard; to ignore.

[ପୋଡ଼ି ପକା(କେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ] ଚୋ ସ୍ନେହ ସ୍ୱଭ ପାଳ କଲ୍ ବଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚେଷ ପୋଡ଼ି ଦେନୁ—ଭୂ.ଚ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୪ । (ନିଆଁରେ ନଷ୍ଟ କରିବାଭଳି ବା ଅଙ୍ଗାର କରିବା ଭଳି) କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ନଷ୍ଟ ବା କଳା କରିଦେବା—

4. To spoil or turn a thing black (as if it were burnt by fire ; to char.

(ଯଥା—ଭୁଣ୍ଡ ଆମ୍ବବଉଳଯାକ ପୋଡ଼ି ଦେଲା)

ପୋଡ଼ିପାଡ଼ି ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—(ନିରର୍ଥକ ସହଚର ଶବ୍ଦ)—

Pordipārdi deba ୧ । ନିଃଶେଷ ରୂପେ ପୋଡ଼ି ଦେବା—

ଜଳାକରଖାକ୍‌କରଦେନା 1. To burn a thing to ashes.

(ଯଥା—ସୈନ୍ୟମାନେ ଗ୍ରାମକୁ ପୋଡ଼ିପାଡ଼ି ଦେଲେ)

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସର୍ବଥା ମନରୁ ପାଶୋର ଦେବା—

2. (figurative) To forget a thing totally.

ପୋଡ଼ିପାଡ଼ି ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଭସ୍ମୀଭୂତ ହେବା—

Pordipārdi jiba To be burnt to ashes.

ମଟିଆମେଟହେନା; ଖାକହୋଜାନା

ପୋଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ସଂ. ପୁଟ ଧାତୁ)—୧ । (ସକର୍ମକ) ତତାଇବା;

Pordiba ନିଆଁରେ ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା—1. To heat in fire.

ପୁଡ଼ା, ପୋଡ଼ା ଜଳାନା,ଜଳନା (ଯଥା—ସୁନାକୁ ବଣିଆ ପୋଡ଼େ)

୨ । (ସକର୍ମକ) ନିଆଁ ଲଗାଇବା; ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରିବା—

2. To set fire to; to burn.

(ଯଥା—ଘର ପୋଡ଼ିବା)

୩ । (ଅକର୍ମକ) ନିଆଁ ଲାଗିଲା ପରି ଜ୍ୱାଳା କରିବା—

3. To have a burning sensation or inflammation of any limb.

(ଯଥା—ମୋ ଗୋଡ଼ ହାତ ପୋଡ଼ୁଛି; ଲଙ୍କାମରିଚ ଖାଇ ମୋ ପାଟି ପୋଡ଼ୁଛି)

୪ । (ସକର୍ମକ) ନିଆଁ ଲଗାଇ ଭସ୍ମୀଭୂତ କରିବା—

4 To turn into ashes by setting fire.

(ଯଥା—ଭୁଣ୍ଡାଗଦାକୁ ପୋଡ଼ିବା)

୫ । (ଅକର୍ମକ) (ମନ) ଦୁଃଖରେ ବା ଚିନ୍ତାରେ ସନ୍ତପ୍ତ ହେବା—

5. (one's mind) To be afflicted with grief or anxiety.

ବଣ ପୋଡ଼ିଲେ(୧୫)ବୁଝିଅ ଜାଣେ, ମନ ପୋଡ଼ିଲେ(୫) କେହି ନଜାଣେ—ଉଗ ।

୬ । (ସକର୍ମକ) ବିନାଶ କରିବା—6. To destroy.

୭ । (ଅକର୍ମକ) ବିନଷ୍ଟ ହେବା—7. To be destroyed.

ପୋଡ଼ୁ ଏ ଦେବତା ଚିତ୍ରଣ
ଦେ ବୋଲେ ଜର୍ଜ୍ଜ ଘ ଚ ଶୁଣ—ଜଗନ୍ନାଥ.ଭଗବତ ।

୮ । (ସକର୍ମକ) ଶବଦାହ କରିବା; ଚିତାନଳରେ ଭସ୍ମୀଭୂତ କରିବା—8. To cremate a dead body.

ଅଣ୍ଟକ ବୋଇଲେ ଯେ ହୋଇଥାଏ ମୃତ
ପୋଡ଼ନ୍ତି ପୋଡ଼ନ୍ତି ବା ତାହାକୁ ଭୁଇତ—ଭୁଷଣ୍ଡି ହ ମହାଭାରତ ଅଦ ।
ପୋଡ଼, ପୋଡ଼, ପଦ୍ମ, ଏ ଚନ୍ଦ୍ରେ ଏହା—ଉଗ ।

୯ । (ସକର୍ମକ) ଅତି ସନ୍ତପ୍ତ କରିବା; ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା—

9. To scorch.

୧୦ । (ସକର୍ମକ) ଅଗ୍ନି ଉପରେ ପକାଇ ସିଦ୍ଧ କରିବା—

10. To dress or roast a thing in fire.

(ଯଥା—ମାଛ ପୋଡ଼ିବା, ବାଇଗଣ ପୋଡ଼ିବା)

୧୧ । (ସକର୍ମକ) ଅଙ୍ଗାର ବା କୋଇଲା ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ କାଠକୁ ନିଆଁରେ ଦଗ୍ଧ କରିବା—

11. To burn wood into charcoal; to char.

୧୨ । (ସକର୍ମକ) ଖାର ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ କଦଳୀ ବାସୁଙ୍ଗାକୁ ଦଗ୍ଧ କରିବା—12. To burn the branches and stems of plantain trees to produce alkali.

୧୩ । (ସକର୍ମକ)ପୋଡ଼ା ଇଟା ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ବା ପୋଡ଼ା ହାଣ୍ଡି କରିବା ପାଇଁ କଞ୍ଚାଇଟାକୁ ବା କଞ୍ଚାହାଣ୍ଡିକୁ (ଭାଟୀରେ ବା ଉହାରେ) ଦଗ୍ଧ କରିବା—13. To burn bricks and earthen pots in ovens.

୧୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) (ସକର୍ମକ) ପାଶୋର ଦେବା; ଭୁଲିଯିବା—

14. (figurative) To forget; to commit into oblivion.

୧୫ । (ଅକର୍ମକ) ପୋଡ଼ିଯିବା; ଦଗ୍ଧ ହେବା—

15. To be on fire.

[ଦ୍ର—୧ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ପୋଡ଼ିଲେ ତାହା ଅଙ୍ଗାର ବା ପାଉଁଶ ହୋଇଯାଏ । ପୋଡ଼ିବା ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ସେହି ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ପୋଡ଼ିବା କ୍ରିୟା ଲଗାଯାଏ ଯଥା—ଧୋବା ଖାର ପୋଡ଼ୁଅଛି, ଭୁମ୍ବାର ହାଣ୍ଡି ପୋଡ଼ୁଛି, ଶଅର ଅଙ୍ଗାର ପୋଡ଼ୁଛି । ଯଥାର୍ଥରେ ଖାର, ହାଣ୍ଡି ବା ଅଙ୍ଗାରକୁ ପୋଡ଼ାଯାଏ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ କଦଳୀବାସୁଙ୍ଗା, କଞ୍ଚା ହାଣ୍ଡି ବା କଞ୍ଚା କାଠକୁ ପୋଡ଼ି ଯଥାକ୍ରମେ ଖାର, ପୋଡ଼ାହାଣ୍ଡି ଓ ଅଙ୍ଗାର ତିଆରି କରାଯାଏ—

[ଦ୍ର—୨ । ପୋଡ଼ିବା କ୍ରିୟାର ଅସମାପିକା ରୂପ ସଙ୍ଗେ ଦେବା, ପକା(କେ)ଇବା, ଯିବା ଆଦି କ୍ରିୟାର ସମାପିକାରୂପ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।]

ପୋଡ଼ିଯା—ଦେ. ଅ. (ଗାଳି ବା ଅଭିଶାପରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Pordijā ତୁ ଭସ୍ମୀଭୂତ ହୋ !—(a curse) Be burnt down ! go to ashes !

ପୁଁଡ଼େଯା ଆଗ ଲଗଯାଓ

ପୋଡ଼ି ଯାଉ—ଦେ. ଅ. (ଖେଦ ବା ବିରକ୍ତିବ୍ୟଞ୍ଜକ ଉକ୍ତି)—

Pordi jāu ୧ । ଛାଡ଼ ସେ କଥା ! ଅମୁକ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ

ପୁଡ଼େଯାକ କରନାଁ—1. Dont mentaion the subject.

ଆଗଲଗ

(ଯଥା—ମୋ ବିହ କଥା ପୋଡ଼ି ଯାଉ ! ମୋ ବାବାଙ୍କ ବିହ ତ ଭଲ ହେବାକୁ ନାହିଁ ।)

୨ । (ଅମୁକ ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟ) ଥିଲେ କେତେ, ଗଲେ କେତେ ?; (ଉକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବା ବସ୍ତୁ) ଚୁଲିବ ଯାଉ—2. Damn (the matter) ! I care a fig for it ! Let it go to dogs

ବୁଢ଼ା ମାଇଡ଼ରେ ବୁଢ଼ା ମାଇଡ଼ ! (ମେ) ବର କୋଳ ପାଇଲ;
ପୋଡ଼ି ଯାଉ ମୋ ବରକୋଳ, ମୋ ଝିଅର ଜାଇଲ ।
ବୁଢ଼ାମାଇଡ଼ କାହାଣୀ ।

ପୋଡ଼ି ଯିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ପୋଡ଼ିବା କ୍ରିୟାର କର୍ମବାଚ୍ୟରୂପ)—
Pordi jibā ୧ । ଦଗ୍ଧ ହେବା—1 To be burnt.
ପୁଡ଼େ ଯାଓୟା ୨ । ଭସ୍ମୀଭୂତ ହେବା ବା ଅଙ୍ଗାରରେ ପରିଣତ
ଜଳ ଜାନା ହେବା—2. To be burnt to ashes; to be charred.
୩ । ନିଆଁ ଲାଗିବା—3. To be on fire.
୪ । ଅତି ଉତ୍ତପ୍ତ ହେବା—4. To be scorched.
୫ । ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅଗ୍ନିରେ ସୁସିଦ୍ଧ ହେବାର କଥା, ତହିଁରୁ ବେଶି ପରିମାଣରେ ଅଗ୍ନି ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା (ଭାତ ବା ତରକାରି ଆଦି) ନଷ୍ଟ ହେବା—5. To be overboiled or overburnt (said of rice and curry).

ପୋଡ଼ିଗଲା ତରକାରିରେ ଆଉ କି ସ୍ୱାଦ ? ଭଗ ।

୬ । ଲୁହୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ଆମ୍ବ କଢ଼ିଲ କଳା ଦେଖାଯିବା ଓ କଷି ନ ଧରି ଝଡ଼ି ପଡ଼ିବା—6. (said of mango-buds) To be spoiled and charred on account of mist.
୭ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବିନଷ୍ଟ ହେବା—
6. (figurative) To be ruined.
୮ । ପାଶୋରି ଯିବା—8 To be forgotten.

ପୋଡ଼ିଶା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଭାକୁଡ଼ା ମାଛ (ଦେଖ)
Pordiśā Bhākurda māchha (See)

ପୋଡ଼ୁ(ଭୁ)ଥ(ହ)—ଦେ. ବି—୧ । ପୋଡ଼ (ଦେଖ)
Pordu(rdhu)a(ha) 1. Pordha (See)

ପାଚ ମାସ ଗଇ ଗଲେ, ଛଡ଼ାଇଲେ ଦେଇଲେ ଥଣି
ସହସ୍ରେ ପୋଡ଼ୁଥ ଛେଳି ପାଣ ଛଡ଼ିଲେ । ବଳରାମ, ବିଚାରଦାସ୍ପର୍ଶ ।

୨ । ମାଛ ଧରିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ପୋଡ଼ୁଥ—
2. An upturned basket-like contrivance with an opening at the top for catching fish.
[ଦ୍ର—ପୋଡ଼ୁଥ ଭଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ ।]

ପୋଡ଼ୁଥ(ଥା) ମାହାର—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଯେଉଁ ପିଲା ହଳେ
Pordua(ā) māhāra ମଇଁଷି ଚରାଇବାକୁ ନିଏ—
ପୋଡ଼ୁଥ ମାହାର } ଅନ୍ୟରୂପ A boy who takes out a
ପୋଡ଼ୁଥ ମାହାରିଆ } pair of buffaloes for grazing.

ପୋଡ଼ୁଥଁ (ଥଁ, ହଁ, ହାଁ)(ଇତ୍ୟାଦି)—ପୋଡ଼ୁଥଁ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Porduañ(āñ, hañ, hāñ) Pordhuāñ etc (See)

ପୋଡ଼—ଦେ. ବି—ପୋଡ଼ୁଥ; ଅଣ୍ଡିରା ମଇଁଷି—୧
Pordha A male buffalo.

ଲଞ୍ଜ ପୋଡ଼ ବୋଦା ବଡ଼ ହୋଇଲେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ପ୍ରଭାତ, ଶଶିସେନା ।

ପୋଡ଼ୁଆ—ଦେ. ବି—ନୋଳିଆମାନେ ସମୁଦ୍ରକୁ ମାଛ ମାରିବାକୁ ଯିବା
Pordhuā ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଛୋଟ ଭଙ୍ଗା; ପଡ଼ିଭ—
ଡିଙ୍ଗୀ Catamaran of fishermen.

ପୋଡ଼ୁଆଁ (ହାଁ)—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରଥମ, ପ୍ରା. ପଢ଼ମ)—୧ । ପ୍ରଥମ—
Pordhuāñ(hāñ) 1. First.
୨ । ପ୍ରଥମଜାତ; ମାତା ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ସର୍ବଜ୍ୟେଷ୍ଠ
ବଡ଼ (ସନ୍ତାନ)—2. First born; eldest
ଜ୍ୟେଷ୍ଠ (child).
(ଯଥା—ପୋଡ଼ୁଥଁ ପୁଅ; ପୋଡ଼ୁଥଁ ଝିଅ ।)
[ଦ୍ର—ପୋଡ଼ୁଥଁ ପିଲାର ପରେ ଜନ୍ମ ହେବା ସନ୍ତାନକୁ ଦୁଆ-ପୋଡ଼ୁଥଁ କହନ୍ତି ।]

ପୋଡ଼ୁଥଁ ଅଷ୍ଟମୀ—ଦେ. ବି—ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ; ମାର୍ଗଶିର କୃଷ୍ଣ ଅଷ୍ଟମୀ—
Pordhuāñ ashṭamī The 8th day of the dark fort-
ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ night of the month of Mārgaśira.
ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ [ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଶାରେ ଏ ଦିନ ଘରର ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସନ୍ତାନ ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧେ ଓ ତାର ବନ୍ଦାପନା କରାଯାଏ ଓ ଘରେ ହଳଦିପଙ୍କରେ ସିଝା ପିଠାଆଦି ଖୁଏ ।]

ପୋଡ଼ୁଥଁ ଗାଈ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଥମା ଓ ଗବୀ)—
Pordhuāñ gāī ଯେଉଁ ଗାଈ ପ୍ରଥମେ ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ କରିଥାଏ—
ପ୍ରଥମ ବିୟାନୀ A cow which has given birth to
ପହିଲଠ a calf for the first time.

ପୋଡ଼ୁଥଁ ଫଳ—ଦେ. ବି. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ପ୍ରଥମ+ଫଳ)—
Pordhuāñ phala ମାତାର ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ—
[ପୋଡ଼ୁଥଁ ପିଲା (ବିଆଣ)—ଅନ୍ୟରୂପ] The first born
ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ **ପ୍ରଥମ ଫଳ** offspring of a mother.

ପୋଡ଼ୁଥଁ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ ଦିନ—(ପରିବାରର ଜ୍ୟେଷ୍ଠ
Pordhuāñ hebā ସନ୍ତାନ) ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଚନ୍ଦନ ସିନ୍ଦୁର ଆଦିରେ ଭୂଷିତ ହୋଇ ବନ୍ଦାପନା ହେବା ପରେ ପିଠା ଖାଇବା—(said of the eldest child of a family) To go through some ceremonies after being decked with new cloth etc on the Prathamāshṭamī day.

ପୋଣ୍ଡୁଆ—ଦେ. ବି—ଭାତପୁଡ଼ା (ଦେଖ)
Pondua (ପଣ୍ଡୁଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) Bhātapurdā (See)

ପୋତ—ସଂ. ବି. (ପୂ ଧାତୁ=ପବିତ୍ର କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Pota ୧ । ବୋଇତ; ସମୁଦ୍ରଯାନ; ଜାହାଜ—
1 A ship; a sea-going vessel.
୨ । ଜୀବଶିଶୁ; ଶାବକ—
2. The young of an animal.
୩ । ଦଶବର୍ଷବୟସ୍କ ହାତୀ ଛୁଆ—
3. A young elephant of 10 years of age.

୪ । ନୌକା—4. Boat.
୫ । ବହିତ୍ର; ଅନ୍ଥୁଲ୍ଲ—5 An oar.
୬ । ଗୃହ ନିର୍ମାଣର ସ୍ଥାନ; ବାସୁ (ମେଦିନୀ)—
6. The site of a house.
୭ । (ପୋତନ୍ ଶବ୍ଦ, ୧ମା. ୧ବ.) ବସ୍ତ୍ର—7. Cloth
୮ । କେରପାଲ୍; ପାଲ—1. Paulin
ଦେ. ବ (ପାନବରଜ)— ତେରଣ୍ଣ ବାଗରେ ପୋତା ଯାଇ ଦୁଆଳ ଓ ମୁଠା ଗଣ୍ଠିରେ ପରସ୍ପର ସଂଲଗ୍ନ ହୋଇଥିବା ଖଣ୍ଡା ଦ୍ୱୟ—Poles put slantingly against each other and tied together at the top to train two opposite betel creepers.

ପୋତକ—ସଂ. ବି. (ପୋତ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—ପ୍ରାଣୀର ଛୁଆ—
Potaka The young of an animal.
ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁତ୍ତିକା)—ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର କୀଟ—
A tiny winged insect.

ପୋତକାର—ଦେ. ବ – ୧ । ନାବିକ; ନାଉରି—
Potakāra 1. Sailor; boat-man.
୨ । ଜାହାଜର ମାଲିକ—2. The owner of a ship.

ପୋତକୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ ନାମ ଧାତୁ=ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ + ଈ)—୧ । ପୋଇ ଶାଗ; ପୁତ୍ତିକା—
Potakī 1. Basella (potherb).
୨ । ଶ୍ୟାମା ପକ୍ଷୀ; ଗୁଣ୍ଡକାଳିକା ଚଢ଼େଇ—2. The pied myna bird; Sturnopaster Centra.

ପୋତକୁ(କୋ)ଳି—ଦେ. ବ—ବନ୍ୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ଓ ତହିଁର ଫଳ—
Potaku(ko)li Ficus Cunia tree and berry(Haines).
ଭୋକାଡୁମ୍ବର [ଦ୍ର—ଏ ଗଛ ନଈ ଓ ଝରର ନିକଟରେ ଜନ୍ମେ ଓ ସନ୍ନସନ୍ନିଆ ଜମିରେ ବଢ଼େ । ଏହାର ପାଚିଲା ଫଳ ଲୋକେ ଖାଆନ୍ତି । ଏହାର ଡାଳରେ ଲାଖ ପୋକ ବସା ବାନ୍ଧନ୍ତି ।]

ପୋତନ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂ ଧାତୁ=ପବିତ୍ର କରିବା + ଲନ)—
Potana ୧ । ପବିତ୍ରତାକାରକ—1. Purifying.
(ପୋତନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଶୁଦ୍ଧ; ପବିତ୍ର (ହି. ଶ)—2. Pure.
୩ । ସ୍ୱଚ୍ଛ (ହି. ଶ.)—3. Transparent.

ପୋତ ନାୟକ—ସଂ. ବି—୧ । ଜାହାଜର ମାଲିକ—
Pota nāyaka 1. Ship-owner.
୨ । ଜାହାଜର କାପ୍ତାନ୍—
2. The captain of a ship.

ପୋତ ପାଳ—ସଂ. ବି—ପୋତ ନାୟକ (ଦେଖ)
Potapāla Pota nāyaka (See)
(ପୋତ ବାହକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋତ ପ୍ଲବ—ସଂ. ବିଣ. (ପୋତ+ପ୍ଲୁ ଧାତୁ=ପାର ହେବା + ଅ)—
Pota plaba ଯେ ନୌକାଦ୍ୱାରା ନଦୀ ଆଦି ପାର ହୁଏ—
Crossing a river by boat.

ପୋତ ବଣିକ୍—ସଂ. ବି—ବୋଇତଆଳ; ନୌକାଦ୍ୱାରା ବାଣିଜ୍ୟ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
Pota baṇik A merchant who trades by sea; voyaging merchant.

ପୋତ ବାହ—ସଂ. ବି. (ପୋତ + ବହ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Potabāha ୧ । ନୌଘରଗୁଳକ—1. The conductor of a boat.
୨ । ନାବିକ; ମାଝୀ—2. Sailor; boatman.

ପୋତରକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ପୋତ + ରକ୍ଷ୍ ଧାତୁ+କରଣ. ଅ)—ଡଙ୍ଗାର
Potaraksha ସୁକାନୀ ବା ମଙ୍ଗ—The rudder of a boat.

ପୋତା—ସଂ. ବି. (ପୂ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—
Potā 1. Bishṇu.
୨ । ଯଜ୍ଞାଦି କର୍ମରେ ନିଯୋଜିତ ପୁରୋହିତବିଶେଷ—
2. One of the priests commissioned to officiate at a sacrifice.

ପୁଁତା; ପୋତା ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରୋତ୍ଥ)—୧ । ପୋତିବା—
ପୋତନା; ତୋପନା 1. Burying.
ଭିଟା, ପୋଁତା ୨ । (ସଂ. ପ୍ରୋତ୍ଥିତ) ଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ପୋତା ଥିବା
ନିବ ଘରର, କାନ୍ଥର ବା ଖମ୍ବର ଅଂଶ; ମୂଳଦୁଆ—
2. Foundation; the part of a wall, pillar etc below the ground level.
ଅଣଗାଡ଼େ ଅଣଗଣ୍ଡ ପକାଇଛ ପୋଟା—ଭାରତୀ, ବ୍ରହ୍ମନିରୂପଣଗୀତା ।
ବିଣ—ଭୂଗର୍ଭରେ ପ୍ରୋଥିତ (ଧନ)—
Buried; hoarded in a pit (treasure).
ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବି—ଅଣ୍ଟା; ବସ୍ତ୍ରା—Gunny bag.

ପୋତା; ଫୋତା ବୈଦେ. (ଫା. ଫୋତା)—୧ । ଅଣ୍ଡକୋଷ—
ଫୋ ପୋ)ତା 1 Testicle.
୨ । ଅଣ୍ଡକୋଷ ଆଚ୍ଛାଦକ ମାଂସ ଓ ଚର୍ମ—2. Scrotum.

ପୋତା(ତେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—(ପୋତିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତରୂପ—
Potā(te)ibā The causative form of Potibā.)
ପୋଁତାନ ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ପୋତିବା କ୍ରିୟା କରାଇବା—
ତୋପବାନା; ପୋତବାନା To cause to be buried or planted.
ନଗରଦ୍ୱାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ ଅପାଇଲେ
ପୋତାଇ ରମ୍ଭାତରୁ ତୋରଣା ବାନ୍ଧିଲେ – କୃଷ୍ଣସଂହିତା, ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି

ପୋତା ଦେଶ – ଦେ. ବି. (ଫା. ଫୋତା + ସଂ. ଦେଶ)—କୋଡ଼ିଗାତ—
Potā deśa Groin; hip-joint.
କୁଁଚକୀ ଜାହାର ପୋତାଦେଶେ ଜାଣ୍ଡ ପୋତ ହୋଇ
କାଛ ଉହନ୍ତେ ଗୋଡ଼ ପୋତ ଉଦ୍ଦେ ନ ପଳାଇ—କୃଷ୍ଣସଂହିତା. ମହାଭାରତ. କର୍ଣ୍ଣ

ପୋତାଧାନ—ସଂ. ବି. (ପୋତ+ଆଧାନ)—ମାଛ ଜାଆଁଳଙ୍କ ମନା
Potādhāna (ହି. ଶ.)— A shoal of fry of fishes.

ପୋତାଧିଷ୍ଠାନ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ ତତ୍; ପୋତ+ଅଧିଷ୍ଠାନ)— ପୋତା-
Potādhishthāna ଶ୍ରୟ (ଦେଖ)—Potāsraya (See)

ପୋତାଧ୍ୟକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ ତତ୍; ପୋତ + ଅଧ୍ୟକ୍ଷ)—ପୋତ ନାୟକ
Potādhyaksha (ଦେଖ)—Potanāyaka (See)

ପୋତା ନୋତା (ଲୋତା) ନିଧି ନିଖାତ—ଦେ. ବି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ;
Potā notā (lotā) nidhi nikhāta କେବଳ ଆଦରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦତ୍ରୟ)—(ବିକ୍ରି ହେଉଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିରେ) ଭୂଗର୍ଭରେ ଥିବା ଓ ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ଥିବା ସର୍ବପ୍ରକାର ଧନ—Every kind of riches found below or above the ground (ପୋତା ନୋତା—ଅନ୍ୟରୂପ) (of the conveyed property).

ପୋତାମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ. ସୁଂ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମୁହଁକୁ ସର୍ବଦା ତଳକୁ
Potāmuhāñ ଦୁଆଇଁ ଥାଏ—Having a down-cast face;
ପୋତାମୁଖୋ one who always turns his face
ଘୋଷନମୁହଁ ବାଳା towards the ground.
(ପୋତାମୁଖୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) [ଦ୍ର—ଏମାନେ ଭୟଶୀ ଓ ଧୂର୍ତ୍ତ ଥିବାର ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ।]

ପୋତା ଯେତେ ଉଭା ତେ(ସେ)ତେ—ଦେ. (ପ୍ରବଚନ)—୧ । ଯେଉଁ
Potā jete ubhā te(se)te ଘରର ତାଳୁ ବା ଖୁଣ୍ଟ ଭୂମି ଉପରକୁ
ଭୀତର ବାହାର ଏକ ଯେତେ ଉଠିଥାଏ ଭୂମି ତଳେ ମୂଳଦୁଆ ସେତିକି ଥାଏ—1. A house having its foundation below the ground equal to the structure above it.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଯେଉଁ ବ୍ୟବସାୟୀ ବ୍ୟକ୍ତି ବାଣିଜ୍ୟରେ ଯେତେ ମୂଳଧନ ବାହାରେ ଲଗାଇ ଥାଏ, ଅସମୟ ପାଇଁ ତାହାର ଘରେ ସେତିକି ପାଣ୍ଠି ମଧ୍ୟ ଜମା ରଖିଥାଏ—

2. (figurative) A trader who has as much cash in reserve (for unforseen contingencies) as he has invested in trade.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଗୃହର ପୋତା ଯେତେ ଉଚ୍ଚ ତେତେ ସେହି ଗୃହ ଖୁବ୍ ମଜଭୁତ ଓ ସ୍ଥାୟୀ ହୁଏ । ଅତଏବ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତେ ଟଙ୍କା ବାହାରେ ଖଟାଇଥାଏ, ଘରଭିତରେ ଯେବେ ସେତିକି ଟଙ୍କା ଜମା ରଖିଥାଏ ତେବେ ଏପରି ଉପମା ଦିଆଯାଏ ଓ ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ସହଜରେ ବ୍ୟବସାୟରେ ହାରିଯାଏ ନାହିଁ ।]

ପୋତାରୋହୀ—ସ. ବିଣ. ସୁଂ—ଜାହାଜରେ ଚଢ଼ି ଯାତ୍ରା କରୁଥିବା—
Potārohī Performing journey in a ship.
(ପୋତାରୋହିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସ. ବି.—ଜାହାଜର ଯାତ୍ରୀ—
The passenger on board a ship.

ପୋତାଶ୍ରୟ—ସ. ବି. – (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୋତ+ଆଶ୍ରୟ; ଭୁଲ ଇଂ.ପୋର୍ଟ୍)
Potāśraya ଜାହାଜର ଆଶ୍ରୟ ନେବାର ସ୍ଥାନ; ବନ୍ଦର—
Port; harbour; haven.

ପୋତି—ଦେ. ବି.—ପୁତି (ଦେଖ)
Poti Puti (See)

ବାଉଲ ଗଳାରେ ପୋତି
ଗାର ହେଲ ଉପହାସରେ – ଉଦାସ. ଗୀତଲହରୀ ।

ପୋତିବା ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ପ୍ରୋଥ୍ ଧାତୁ)—୧ । ଭୂଇଁରେ ଗାତ
Potibā ଖୋଳି ଗାତରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ରଖି ତହିଁ ଉପରେ
ପୁତା, ପୁଁତା ମାଟି ପୋଡ଼ାଇବା; ଭୂ-ଗର୍ଭରେ ପୂରାଇବା;
ତୋପନା; ପୋତନା; ଗାଡ଼ନ ପ୍ରୋଥିତ କରିବା; ଭୂଗର୍ଭନିହିତ କରିବା—
1. To bury; to inter.

ଅଷ୍ଟକ ବୋଇଲେ ଯେ ଦୋଇଯାଏ ମୃତ
ପେଡ଼ିରେ ପୋତନ୍ତି ଯା ତାହାକୁ ଭୂତ—କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ. ଶ୍ରୀ ।

୨ । (ମୁହଁ) ଭୂମି ଆଡ଼କୁ ଝୁଲାଇବା; ତଳକୁ କରିବା—
2. To turn towards the ground (said of the face).

ଝିଅ ଝିଅ ପୁଣି ପୋତିଦେଲେ ମଥା—କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ. ସଭା ।

୩ । (କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ ବାଣ ଆଦି ବୃଷ୍ଟି କରି ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ତାକୁ) ଆଚ୍ଛାଦିତ କରିବା—3. To cover over; to heap up anything over a person.

(ଯଥା—ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କୁ ବାଣରେ ପୋତି ପକାଇଲେ)

୪ । ଗର୍ତ୍ତ ଆଦିକୁ ମୃତ୍ତିକା ଆଦିଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଭୂମିର ସମତୁଲ କରିବା—4. To fill up (a hole or tank).

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବହୁ ପରିମାଣରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିବା—5. (figurative) To overwhelm a person (with too much of anything).

(ଯଥା—ସେ ତାକୁ ମାଡ଼ ଗାଳିରେ ପୋତି ପକାଇଲା ।)

୬ । ରୋପଣ କରିବା; ଭୂ-ଗର୍ଭରେ ଗାତ ଖୋଳି ମୂଳକୁ ସେ ଗାତରେ ବସାଇବା (ଯଥା,ଖୁଣ୍ଟ ଓ ଗଛ)—6. To plant.

୭ । ପୋତିବା ପଦାର୍ଥକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ପକାଇଲା ଭଳି କୌଣସି କଳଙ୍କ ଆଦିକୁ ପ୍ରକାଶ ନ କରିବା—
7. To hide or hush up a secret.

ପୋତୁଳି—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି—ବେଙ୍ଗଳା—Thrashing
Potuli of paddy-sheaves by bullocks.

ପୋତେଇଶୁଣୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କ ଗାଳି)—ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ
Poteisuṇī ଭୂଗର୍ଭରେ ପୋତା ହୋଇଥିବା ଶବକୁ ଖାଏ; ଡାହାଣୀ
ଡାୟନ A witch (who devours dead bodies buried
ଡାଇନୀ in the ground).

ପୋତ୍ର—ସ. ବି. (ପୂତ୍ ଧାତୁ—ପବିତ୍ର କରିବା+କରଣ. ତ୍ର)—
Potra ୧ । ଶୂକରର ମୁଖାଗ୍ର; ଘଷୁର ଥୋମଣି—
1. The snout of a hog.

୨ । ହଳମୁଖ; ଲଙ୍ଗଳର ଫାଳ; ଲଙ୍ଗଳ ଲୁହା—
2 Ploughshare; plough-point.

୩ । ବଜ୍ର—3. Thunderbolt.

୪ । କୋଡ଼—4. Lap; bosom.

୫ । ବହିତ୍ର; ଆଉଲି—5. Rudder, oar.

୬ । ନାବ (ଲୁ. ଶ.)—6 Boat.

ପୋତ୍ରାୟୁଧ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପୋତ୍ର+ଆୟୁଧ)—ଘଷୁର; ବାରହା—
Potrāyudha Hog; boar.

ପୋତ୍ରୀ—ସ. ବି. ସୁଂ (ପୋତ୍ର+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ଘଷୁର; ଶୂକର—
Potrī Hog.

ପୋଥକୀ—ସ. ବି.—ଶିଶୁମାନଙ୍କର ଆଖିପୋଲାରେ କଣ୍ଡୂ ଓ ସ୍ରାବଯୁକ୍ତ
Pothakī ରକ୍ତ ସୋରିଷ ତୁଲ୍ୟ ଏକପ୍ରକାର କଷ୍ଟପ୍ରଦ ପୀଡ଼କା ବା ବ୍ରଣ (ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ)—An eye-disease of infants.

ପୋଥା(ଥି)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁସ୍ତୀ; ପ୍ରା. ପୋତ୍ଥି; ସଂ. ପୁସ୍ତିକା; ପ୍ରା.
Pothā(thi) ପୋତ୍ଥିଆ)—୧ । ପୁସ୍ତକ; ବହି—
ପୁଁଥି, ପୋଥା ପୋଥା, ପୋଥି 1. Book; a volume.

୨ । ତାଳ ପତ୍ରରେ ଲେଖା ଗ୍ରନ୍ଥ—
2. Palm-leaf manuscript.

[ଦ୍ର—ତାଳପତ୍ରର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୋଥିକୁ ଖେଦା ଓ ବଡ଼ ପୁସ୍ତକକୁ ଜୋଥା ବା ପୋଥି ବୋଲାଯାଏ ।]

୩ । (ପୋଥିରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବାରୁ)—ଶାସ୍ତ୍ର; ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର—
3. Scripture; religious treatise.

ସ୍ୱର୍ଗ ଓ ବୋଇଲେ ଜାଣ ସବୁ ପୋଥା;
କହିତ ପଶ୍ଚାତ୍ତ ମୋ କହିବା କଥା । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ ସ୍ତ ।

୪ । ପୋଥିରେ ଲେଖା ଥିବା ବିଷୟ ପରି ଦୀର୍ଘ ବିଷୟ—
4. Any thing long like a narrative in a book.

(ଯଥା— ମୋ ଦୁଃଖ କହିଲେ ଗୋଟାଏ ପୋଥି ହେବ ।)

ପୋଥି ଗାଦି – ଦେ. ବି.—୧ । ଭଗବତ ଗାଦି; ଧର୍ମ ପୁସ୍ତକମାନ ଏକତ୍ର
Pothi gādi ରଖାଯାଇ ପ୍ରତିଦିନ ପୂଜା କରାଯାଉଥିବା ସ୍ତୂପ—
ପୋଥୀକୀ ଗଦ୍ଦୀ, ରେହଲ 1. A collection of scriptures put on a seat and worshiped daily.

୨ । ଲାଇବ୍ରେରୀ; ବହୁ ଗ୍ରନ୍ଥ ସଂଗ୍ରହ—2. Library.

ପୋଥି ଗୋସା(ସେ)ଇଁ—ଦେ. ବି.—ଦେବତାରୂପେ ପ୍ରତିଦିନ ପୂଜିତ
Pothi gosā(se)iñ ପୋଥି ଗାଦି; ଭଗବତ ଗୋସାଇଁ—
ପୋଥି ଗୋସାଇଁ A collection of scriptures or palm-leaf manuscripts worshipped as a Deity.

ପୋଥି ପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ଏକାର୍ଥ ବୋଧକ ସହଚର ଶବ୍ଦ) —
Pothi patra ପୁସ୍ତକ ଆଦି; ବହି ପତ୍ର—Books, etc.
(ପୋଥି ପତ୍ର; ପୋଥି ପାଞ୍ଜି—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୁଁଥି ଟୁଁଥି **ପୋଥିପତ୍ତର**

ଜାଥି ମାହାନ୍ତ ଗାଥି ମାହାନ୍ତ
ପୋଥି ପତ୍ର ବୋହି ମାହାନ୍ତ – ଚଗ ।

ପୋଥି ପାଠ – ଦେ. ବି.—୧ । ପୁସ୍ତକସ୍ଥ ଅନାୟତ୍ତ ବିଦ୍ୟା—
Pothi pāṭha 1. Learning contained in books only
ପୁଁଥି ବିଦ୍ୟା **ପୋଥି ପାଠ** but not mastered.

୨ । ପୁସ୍ତକରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବା ବିଷୟ—
2. Matters contained in books.

(ପୋଥି ବିଦ୍ୟା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଥି ପୂଜା—ଦେ. ବି.—ପୋଥି ବା ପୁସ୍ତକରୁ ସତ୍ୟପୀରଙ୍କ ଆଖ୍ୟାନ
Pothi pūjā ପାଠ କରି ସତ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ପୂଜା କରିବା ରୀତି—
ପୋଥି ପୁଜା Worship of the Satyanārāyaṇa Deity by reciting narratives and songs from a book.

[ଦ୍ର—ପାଲ୍ଲ ତଳେ ନୋଇ ଦେଖ ।]

ପୋଥି ବିଡ଼ା—ଦେ. ବି—ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ତାଳପତ୍ରର ଗୋଛା—
Pothi birḍā A bundle of palmleaf manuscripts
ପୋଥିକା ଗଡ୍ଡା bound together.

ପୋଦ(ଦି)ନା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି —ପୁଦନା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Poda(di)nā (etc) Pudanā etc (See)

ପୋଦା(ଦ୍ଦା)ର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଫୌଦା=ଭୁକର, ଖଜଣା;
Podā(ddā)r ଫୌଦାନାର=ଯେ ରାଜସ୍ୱ ଟଙ୍କା ପରୀକ୍ଷା କରେ)—
ପୋଦ୍ଦାର ୧ । ଟଙ୍କା କୃତ୍ରିମ କି ଭଲ ତାହା ପରୀକ୍ଷା କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
ପୋଦ୍ଦାର 1. A person who tests coins; poddar.

୨ । ତହବିଲଦାର୍ କର୍ମଚାରୀ—2. A cash keeper; cashier.

୩ । ବଣିଆ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରୌପ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀ ବଣିକ—
3 Goldsmith; jeweller.

୪ । ମୁଦ୍ରା ବ୍ୟବସାୟୀ; ଅର୍ଥବଣିକ —
4. Money-changer; banker.

ପୋଦା(ଦ୍ଦା)ରୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—ପୋଦାରର କର୍ମ—
Podā(ddā)ri The work or post of a Poddār.
ପୋଦ୍ଦାରୀ **ପୋଦ୍ଦାରୀ**

ପୋପ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍‌ମାନଙ୍କ ରୋମାନ୍ କାଥଲିକ୍
Pop ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଧର୍ମଗୁରୁ—Pope.
ପୋପ [ଦ୍ର – ଏହାଙ୍କ ଆସ୍ଥାନ ଇଉରୋପର ଇଟାଲୀ ଦେଶର ରୋମ୍
ପୋପ ନଗରରେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସତ୍ୟଜଗତର ସବୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍‌ମାନଙ୍କର ଏ ଧର୍ମଗୁରୁ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଖ୍ରୀ. ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଜର୍ମାନୀରେ ଲୁଥର୍ ନାମକ ଜଣେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍ ଧର୍ମସଂସ୍କାରକଙ୍କ ପ୍ରଗୁରିତ ଶିକ୍ଷା ଯୋଗୁଁ କେବଳ ରୋମାନ୍ କାଥଲିକ୍ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଉପରେ ପୋପଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ରହିଲା । ମହାରାଜାମାନଙ୍କ ଅଭିଷେକ ଓ ଦୈନନ୍ଦିନ ନିତି ପରି ପୋପଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଆଡ଼ମ୍ବର ସହକାରେ ସମାହିତ ହୁଏ ଓ ପୋପ୍‌ଙ୍କ ନଦରକୁ ଭାଟିକାନ୍ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପୋପରା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ର + ଝାର ଧାତୁ=ଝୀଣ ହେବା)—
Poparā ୧ । ଫମ୍ପା; ଶୂନ୍ୟ—1. Hollow.
ଫାଁପରା **ପୋପଲା** ୨ । ପୋରହା; ଜୀର୍ଣ୍ଣ—2. Worn out.

ପୋ(ପୋଁ)ପେଇ ଅମାସ୍ୟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ସଂ. ପୂପ ଦୀପରୁ)—
Po(poñ)pei amāsyā ପିପେଇ ଅମାବାସ୍ୟା (ଦେଖ)
Pipei amābāsyā (See)

[ପୋପେଁ ଅମାସ୍ୟା, ପୋପେଇ ଅମାବାସ୍ୟା, ପୋପେଇ ଅମା(ମେ)ଇସା —ଅନ୍ୟରୂପ]

ପୋପେୟା—ବୈଦେ. ବି—ପପୟା (ଦେଖ)
Popeyā Papayā (See)

ପୋବାର—ଦେ. ବି – ୧ । ପଶାଖେଳର ଦାନବିଶେଷ; ୧୩ ସଂଖ୍ୟକ
Pobāra ଦାନ; ପୁଅବାର—1. A throw of dice resul-
ପବାର ting in the turning up of points 13.
ପବାରହ [ଦ୍ର—ଗୋଟିଏ କାଠିରେ ୬, ଅନ୍ୟଟିରେ ୬ ଓ ଆଉ ଗୋଟିକରେ ୧ ଜନ (ବା ପୁଅ) ପଡ଼ିଲେ ଏହି ଦାନ ହୁଏ ।]

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସୁଯୋଗ—
2. (figurative) Opportunity.

୩ । ଆନନ୍ଦ ବା ମଜ୍ଜର ବେଳ—
3, Time of cheer or rejoicing.

୪ । ସୌଭାଗ୍ୟ—4. Good luck.

(ପୋ ବାଆର, ପୁଅ ବାଆର, ପଅ ବାଆର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋବୁଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପଙ୍କଜ)—୧ । ପଙ୍କଜ ମତ୍ସ୍ୟ; ଏକପ୍ରକାର
Pobuā କାନ୍ତି ନ ଥିବା ସାନ ମାଛ—1. A small fish
without scale; butter fish.

୨ । ସାନ ବାଳଆମାଛ ବା ବାଳଆ ପଢକା—
2. Small Boal fish.
[ଏବୁଆ, ପୋବା, ପବଢା(ଦା) ପୋବା, ପୋବଦା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପୋମେଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଲହୁଣି ପରି କୋମଳ, ତୈଳମୟ ଓ
Pomed କାଠଆ ଲେପବିଶେଷ—Pomatum; pomade.
(ପୋମେଟମ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୋମୋଟମ **ପମେଟମ**

ପୋୟ(ୟେ)ଲା—ଦେ. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ ଦ୍ୟ.— ପୋହଲା (ଦେଖ)
Poya(ye lā Pohalā (See)
ଦେଖ ଦେଖ ଗୋ ସୁନ୍ଦର ଗୋଳା
ତ ଏ ମାଣିକ୍ୟର ଉଙ୍ଗ ପୋଏଲା । ପ୍ରାଣୀ, ରତ୍ନସ୍ୱପ୍ନ ।

ପୋରିଆ(ହା)— ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୁରାତନ)—
Poriā(hā) ଧଡ଼ିଆ; ଅତି ପୁରୁଣା ହେବାରୁ ଜୀର୍ଣ୍ଣ—
ପୁରାନା Old and worn out.
(ଯଥା—ପୋରିଆ ସୁତା, ପୋରିଆ ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି ।)

ପୋରୁଅ(ହ)—ଗ୍ରା. (ଇତର) ବି—୧ । ପୋଡ଼ୁଅ (ଦେଖ)
Porua(ha) 1. Pordua (See)
୨ । ପୋଲୁଅ (ଦେଖ)—2 Polua (See)

ପୋରୁଆଁ (ହାଁ)—ଗ୍ରା (ଇତର) ବିଣ—ପୋଡ଼ୁଆଁ (ଦେଖ)
Poruāñ(hāñ) Porduāñ (See)

ପୋର୍ଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳସ୍ଥ ବାଣିଜ୍ୟର କେନ୍ଦ୍ର
Port ପୋର୍ଟ **ପୋର୍ଟ** ନଗର; ବନ୍ଦର—Port.

ପୋର୍ଟ୍ ଅଫିସର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—
Port aphisar ବନ୍ଦରର କର୍ମ ବୁଝାସୁଝା କରିବା ରାଜକର୍ମଚାରୀ—
ପୋର୍ଟ ଆଫିସର **ପୋର୍ଟ ଅଫିସର** Port officer.

ପୋର୍ଟ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ବନ୍ଦରର ଉନ୍ନତି ପାଇ ଗଠିତ
Port trasht ପୋର୍ଟଟ୍ରଷ୍ଟ **ପୋର୍ଟଟ୍ରସ୍ଟ** ସଂଘ—Port trust.

ପୋର୍ଟ୍ ମାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ ଓ ଫ୍ରେଞ୍ଚ୍. ପୋର୍ଟ ମାଣ୍ଟୋ) —
Port mān ଚମଡ଼ା ବାକ୍ସ; ଲୁଗା ପଟା ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ
ପୋର୍ଟ ମେନ ଚମଡ଼ାର ବାକ୍ସ—Leathern box; port
ପୋର୍ଟ ମେନ manteau.
[ପୋର୍ଟ୍ ମେନ , ପୋର୍ଟ୍ ମ୍ୟାନ୍ ପୋର୍ଟ ମାଣ୍ଟୋ(ଣ୍ଟୋ)—ଅନ୍ୟରୂପ]
[ଦ୍ର—ଏ ମଦ ପ୍ରଥମେ ସ୍ପେନ୍ ଦେଶର ପୋର୍ଟୁଗାଲ ଓ ଓପୋର୍ଟୋ ନଗରମାନଙ୍କରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉ ଥିବାରୁ ସେହି ନଗରମାନଙ୍କ ନାମ ଅନୁସାରେ ଏ ମଦର ନାମକରଣ ହୋଇଅଛି ।]

ପୋର୍ଟ୍ ୱାଇନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—
Port wāin ସ୍ପେନ୍ ଦେଶରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ମଦ୍ୟ ବିଶେଷ—
ପୋର୍ଟ ଓୟାଇନ୍ **ପୋର୍ଟ ୱାଇନ** Portwine.
(ପୋର୍ଟ ଉଆଇନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋର୍ଟ୍ ହୋଲ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—
Port hol ଜାହାଜର ତଳ ମହଲାରେ ଥିବା ବାତାୟନ ବା ଝରକା—
ପୋର୍ଟ ହୋଲ **ପୋର୍ଟ ହୋଲ** Porthole.

ପୋଲ୍—ବୈଦେ ବି. (ଇଂ)—୧ । ଭୂମିର ଇଂରାଜ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ମାପ-
Pol ବିଶେଷ—1. Pole; a unit of lineal English
ପୋଲ **ପୋଲ** land meausre.
[ଦ୍ର—ଇଂରାଜ ପୋଲ୍ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ବାଇଶ ଦଣ୍ଡ ବା ପଦକା । ଇଂରାଜ ପୋଲ୍‌ର ଲମ୍ବ=୫½ ଗଜ । ୧ ବର୍ଗ ପୋଲ=୩୦¼ ବର୍ଗ ଗଜ । ୪୦ ବର୍ଗ ପୋଲ୍=୧ ରୁଡ୍ । ୪ ରୁଡ୍=୧ ଏକର ।]
୨ । ପୋଲାଣ୍ଡ ଦେଶବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
2. A Pole; inhabitant of Poland.
୩ । ପୃଥିବୀର କଳ୍ପିତ ମେରୁ ଦଣ୍ଡର ଅଗ୍ର; ମେରୁ—
3. The pole of the earth.

ପୋଲ—ସଂ. ବି - ଫୁଲୁରା ରୁଟି (ହ. ଶ)—
Pola A kind of puffed up pastry cake.

ପୁଲ ପୁଲ ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପୁଲ୍)—ପାଣି ଯିବାର ସୁଡ଼ଙ୍ଗ; ଗଙ୍ଗ—
Bridge; culvert; sluice.
ଦେ. ବି.(ସଂ. ଷ୍ଟୀଳ)--୧ । ବାଇଶ ବା ନଳ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଲମ୍ବ ଛିଦ୍ର—
1. Long hole in a tube.
(ଯଥା—ଯେଡ଼େ ବାଇଶ ତେଡ଼େ ପୋଲ ।)
୨ । ବଡ଼ ଢଣା; ଗବର—
2. A big hole or pit; chasm.
୩ । ଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥାନ—3 Empty space.

ଫାମ୍ପା, ଫାଁପର ବିଣ—୧ । ପୋଲା; ଫମ୍ପା—
ପୋଲା 1. Empty; hollow.
ଜବାମଣି ଭ୍ରମେ ବିଷ୍ଣୁ ଗଅ ପୋଲ । ଭଥାନାଥ. ଦରବାର ।
୨ । ଅନ୍ତଃସାରଶୂନ୍ୟ; ନିଃସାର—2. Hollow inside; unsubstantial.
ମେତେ ଯେତେ ବୋଲୁଥିବ ବୋଲ
ମେ ବିଦ୍ୟା ପାଇଲ ପୋଲ—ଭଗ ।

ପୋଲ(ଲେ)ଇ—ଦେ. ବି—୧ । ପଲେଇ; ରାଜସେବକ ବିଶେଷ—
Pola(le)i 1. Name of a class of king's servants.
(ପଲେଇ, ପଲ୍ଲଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଶୂଦ୍ରମାନଙ୍କର ବଂଶୋପାଧି-
ବିଶେଷ—2. Family-title of a some Śūdras.
[ଦ୍ର—ପୋଲେଇ ବା ପୁଲେଇ ଶୂଦ୍ରମାନଙ୍କ ବଂଶୋପାଧି ଅଟେ । ତାଙ୍କମାନେ ଆପଣାର ବଂଶୋପାଧିକୁ ବଦଳାଇ କ୍ରମଶଃ ମହାଲୟକ, ଖଣ୍ଡାଏତ, କରଣ ଓ ଖଣ୍ଡିଯ ହେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିରଳ ନୁହେଁ ।]

ପୋଲକାଶୁଣୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ସଂ. ପୌଳକାଶିନୀ)— ଗ୍ରାମଦେବତା
Polakāsuṇi ବିଶେଷ—Name of a villags Goddess.

ପୋଲା—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ପୁଲାଏ—
Polā A bundle or bunch.

ପୋଲ—ଦେ. ବିଣ—(ସଂ.ପ + ଷ୍ଟାର ବା ଷ୍ଟାସ୍ ଧାତୁ=ଷ୍ଟୀଳ ହେବା; ସଂ.
Polā ପୋଲ=ଫୁଲୁରାକାରୁଟୀ(ହ.ଶ)— ୧ । ଫମ୍ପା—1. Hollow.
(ନିଦା—ବିପରୀତ) ୨ । ଅନ୍ତଃସାରଶୂନ୍ୟ—2. Emptied of
ଫାଁପା **ପୋଲା** the inner substace or kernel
୩ । ଅସାର; ସାରଶୂନ୍ୟ—3. Unsubstantial.
୪ । ଯାହା ପାଇଁ ଧନ ଲାଗେ ନାହିଁ, ଫୋକଟ; ମାଗଣା; ଅଯତ୍ନ-ଲବ୍ଧ; ମୋଫତ—4. Gratis; gratuitous; free; got without labour or trouble.

ଗୈରଜିଷ୍ଟରୀ, ଉଲଫୋ ୫ । ରେଜିଷ୍ଟରୀ ହୋଇ ନଥିବା (ଦସ୍ତାବଜ)—
5. Unregistered (document)
(ଯଥା—ପୋଲା ଡମସୁକ, ପୋଲା କବ(ବା)ଲା, ପୋଲା ଦଲିଲ, ପୋଲା ଦସ୍ତାବଜ)

ପୋଲାଉ(ଓ)—ବୈଦେ. ବ—ଫା. ପୁଲାଓ, ପଲାଓ; ତୁଲ. ସ. ପୁଲାକ;
Polāu(o) ପଲାନ୍ନ)—ପଲାଉ (ଦେଖ)—Palāu (See)
ପୋଲାଓ **ପୁଲାବ**

ପୋଲା ଖିଆ—ଦେ. ବିଣ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପର ଉପରେ ପଡ଼ି ମାଗଣା
Polā khiā ଭୋଜନ କରେ; ପରାନ୍ନଭୋଜୀ; ମୋଫତଖିଆ, ମୋଫତ
(ପୋଲାଭୁଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଖୋର୍—Hanger on; dependent
ମୁଫତଖୋର, ପରମୂଲେ ଫଲାହାରୀ on another's bounty for
ପରଖାଉ one's food; living at another's expense.

ପୋଲାଣ୍ଡ୍—ବୈଦେ. ବ (ଇଂ) (ନାମ)—ରୁଷିଆର ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ କ୍ଷୁଦ୍ର
Polānd ରାଜ୍ୟ ବିଶେଷ—Poland; a country of
(ପୋଲଣ୍ଡ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୋଲାଣ୍ଡ **ପୋଲିଂ ଡ** Europe.
[ଦ୍ର—ଏହି ରାଜ୍ୟ ପୂର୍ବେ ରୁଷିଆ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅଧୀନ ଥିଲା; କିନ୍ତୁ ସମ୍ପ୍ରତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ ହୋଇଅଛି ।]

ପୋଲାନ୍ତ—ପ୍ରଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବିଣ—ହାଲୁକା ବା ପସଫୁସିଆ ହୋଇ
Polānta ଚଷା ହୋଇଥିବା (ଭୂମି)—(soil) Cultivated in
such a manner as to make it light or
porous and well pounded; well cultivated.

ପୋଲା ପଇଠ—ଦେ. ବି. (କଚରିଆ)—ଋଣ ବାବଦକୁ କିଛି ନଗଦ
Polā paiṭha ଟଙ୍କା ପଇଠ ଦେବା ପାଇଁ ଖାତକ ଅକ୍ଷମ ଥିବା
ପୋଲା ପୈଠ } ଅନ୍ୟରୂପ ସ୍ଥଳେ ଡମସୁକର ମିଆଦ ବଢ଼ାଏ
ପୋଲା ଅସୁଲ } ରଖିବାପାଇଁ ଖାତକଠାରୁ ନଗଦ ଧନ
ଖାଲୀବସୁଲୀବ ନ ନେଇ ଋଣ ଡମସୁକ ପୃଷ୍ଠରେ ଯେଉଁ ଅସୁଲ
ପ୍ରସଙ୍ଗ ଲେଖି ଦିଏ—A formal endorsement
of payment on the back of a bond to save
limitation though no actual payment is
made by the debtor

ପୋଲା ଫାଙ୍କିଆ—ଦେ, ବିଣ—୧ । ଦାୟିତ୍ୱ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—
Polā phāṅkiā 1. Irresponsible.
୨ । ନିଷ୍କର୍ମା—3. Idle; doing nothing
୩ । ଯେ ମାଗଣାରେ ବା ଆପଣାକୁ ପରିଶ୍ରମ ନ କରାଇ ପରଦ୍ୱାରା
କାମ ଉଠାଇ ନିଏ—3. Getting one's work
done without personal trouble or expense.

ପୋଲାରି—ଦେ, ବି—(ବଣିଆ ଶବ୍ଦ)—କିଲା (ଦେଖ)
Polāri Kilā (See)

ପୋଲାରେ ଖାଇ ମେଲାରେ ଶୋଇବା—ଦେ (ପ୍ରବଚନ)—୧ । ପରାନ୍ନ
Polāre khāi melāre śoibā ଭୋଜନ କରି ପର ଘରେ
ଖାନା ଈରଘାଟ ଶାନା ବୀରଘାଟ ଶୋଇବା—1. To dine at the
table of others and sleep in the house
of others.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବେପରୋଇ ହୋଇ ଚଳିବା; କିଛି ଅର୍ଜନ ନ
କରି ପୋଲାଫାଙ୍କିଆ ହୋଇ ଚଳିବା—2. (figurative)
To live at the expense of other people.

ପୋଲିକା—ସଂ. ବି.—୧ । ପୁଲି (ଦେଖ)
Polikā 1. Pūli (See)
(ପୋଲୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପତଳା ରୁଟି—2. Thin bread.

ପୋଲିଙ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଭୋଟ୍ ନିଆଯିବା କର୍ମ—
Poling Polling; election
(ପୋଲିଂ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୋଲିଙ୍ଗ **ପୋଲିଙ୍ଗ**

ପୋଲିଙ୍ ଅଫିସର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଭୋଟ୍ ନିଆଯାଉଥିବା
Poling aphisar ସ୍ଥାନର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ କର୍ମଚାରୀ—
ପୋଲିଙ୍ଗ ଆଫିସାର **ପୋଲିଙ୍ଗ ଅଫିସର** Polling officer.

ପୋଲିଙ୍ ଷ୍ଟେଶନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ କୌଣସି
Poling shṭesan ସଦସ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁ ଭୋଟ୍ ସଂଗୃହୀତ ହେଉ
(ପୋଲିଂ ଷ୍ଟେଶନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ଥାଏ—Polling station
ପୋଲିଙ୍ଗ ଷ୍ଟେସନ **ପୋଲିଙ୍ଗ ଷ୍ଟେସନ**

ପୋଲିଟିକାଲ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପଲିଟିକାଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି
Poliṭikāl etc) (ଦେଖ)—Paliṭikal etc. (See)

ପୋଲିସ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୋଲିସ୍)—
Polis (etc) ପୁଲିସ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)—Pulis etc (See)

ପୋଲିସୁ—ବୈଦେ. ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—(ଇଂ. ପୋଲିସ୍)—
Polisu ପୋଲିସ୍—Police.

ପୋଲୁଅ(ହ)—ଦେ. ବି.—୧ । (ସଂ. ପଲବ; ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ ପଞ୍ଜର-
Polua(ha) ଖେଟ)—ମାଛ ଧରିବା ଉପଯୋଗୀ ବଂଶଶଳାକା
ପୋଲୁଅ } ନିର୍ମିତ, ଗୋଟିଏ ମୁଖ ସରୁ ଛିଦ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ଓ
ପୋହଲ } ଅନ୍ୟରୂପ ଅପର ମୁଖ ଟୋକେଇ ପରି ମେଲାଥିବା
ପୋହୁଲ } ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—A basket-like
ପୋଲୋ, ପଲୋ contrivance or coop made of bamboo
ଟାପୀ laths like an upturned tub open
at both ends, one end narrower than the
other, which is put in shallow water and
the fish inside which are caught by
groping with the hands.
[ଦ୍ର—ଏହା ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଦେଖା ଯାଏ । ବାଉଁଶ କାଠିଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ପୋଲୁଅକୁ କାଠି ପୋଲୁଅ କହନ୍ତି ଓ ଜାଲଦ୍ୱାରା ଘେରା ହୋଇଥିବା ପୋଲୁଅକୁ ଜାଲ ପୋଲୁଅ (ହି. ଟାପ) କହନ୍ତି । ଅଳ୍ପ ପାଣି ଥିବା ସ୍ଥାନରେ ପୋଲୁଅକୁ ମଡ଼ାଇଲେ ତାହା ଦ୍ୱାରା ଅଧିକୃତ ସୀମାରେ ମାଛଙ୍କୁ ହାତରେ ଦରାଣ୍ଡି ଧରିବାକୁ ହୁଏ ।]

ପୋଲୁଅ(ହ) ଘଣ୍ଟା—ଦେ. ବି.—ମାଛ ଧରିବା ଲାଗି ପୋଲୁଅ ମଡ଼ାଇ
Polua(ha ghanṭā ପୋଖରୀର ପାଣିକୁ ଘାଣ୍ଟିବା—Agitating
ଟାପସେ ଘୋଳମନ୍ଥା the water of a tank by throwiug
(ପୋଲୁଅ ଡକଟା—ଅନ୍ୟରୂପ) 'Polua' for fishing.

ସାତ ଡକଟା ପୋଲୁଅ ଘଣ୍ଟା,
ବଚ୍ଛିତ ଭୂଷଣ ବାଲିଶି କଟା;
ଚଲି ପ୍ରସାଦରୁ ସରଗ ଦେଖିଲି,
ମତେ ଉରଭଟ ବଳଣି ବଣ୍ଟା ! ଭଗ ।

ପୋଲୁଅ(ହ) ମଡ଼ା(ଡ଼େ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—ମାଛ ଧରିବା ନିମନ୍ତେ
Polua(ha) mardā(rde)ibā ପୋଲୁଅକୁ ପାଣିରେ ବସାଇବା—
ଟାପ ମଡ଼ାନା To press the polua in water in order to catch fish.

ପୋଲୁହା—ଦେ. ବି.—ପୋଲୁଅଦ୍ୱାରା ମାଛ ଧରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
Poluhā One who fishes with the help of 'polua'.
ପୋଲୋ ଅଳା **ଟାପୀ ବାଲା**

ପୋଲୋ—ବୈ.ଦେ ବି. (ଇଂ)—ଅଶ୍ୱାରୋହୀମାନଙ୍କର କନ୍ଦୁକ କ୍ରୀଡ଼ା
Polo ପୋଲୋ **ପୋଲୋ** ବିଶେଷ—Polo (game).

[ଦ୍ର—ଏ ଖେଳରେ ଭୂମିରେ ଗଡ଼ୁ ଥିବା ଗୋଟିଏ ସାନ ପେଣ୍ଡୁକୁ ଖେଳାଳୀମାନେ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ି ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଗୋଟିଏ ଅଗବଙ୍କା ଲମ୍ବ ବାଟ୍ (ବାଡ଼ି) ଦ୍ୱାରା ବାଡ଼ିକୁ ଥାଆନ୍ତି ଓ ପେଣ୍ଡୁର ଗତି ଅନୁସାରେ ଘୋଡ଼ାଙ୍କୁ ଚାଳିତ କରୁ ଥାଆନ୍ତି । ଘୋଡ଼ା ନ ଚଢ଼ି ଖେଳାଳୀମାନଙ୍କର ଏହି ପ୍ରକାର ପେଣ୍ଡୁବାଡ଼ିଆ ଖେଳକୁ ଗଲ୍ଫ୍ ବୋଲାଯାଏ । ଏ ଖେଳ ଇଉରୋପରୁ ଆସି ଏ ଦେଶରେ ଚଳିଲା । ପେଣ୍ଡୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖେଳାଳୀଙ୍କ ଦଳର ଆଘାତରେ ଗଡ଼ି ଯାଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗର୍ତ୍ତମାନଙ୍କରେ ପଡ଼ିଲେ ଏ ଖେଳରେ ହାରଜିତ ହୁଏ ।]

ପୋଲ୍‌ଟିସ୍— ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁଲଟିସ୍ (ଦେଖ)
Pol-tis Pul-tis (See)

ପୋଶ୍—ବୈଦେ. ବି.—୧ । (ଫା. ପୋଶ୍=ଯହିଁରେ ପାଦ ଆଦି ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ=ପାଦୁକା; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା ପାଉଁପୋଶ୍)—କାଦୁଅ ବା ଧୂଳି ଲାଗି ଥିବା ଜୋତା ବା ଗୋଡ଼ ତଳପାଇ ପୋଛିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ଅଖାର ବା କଡାର ଆସନ—1. A door-mat used as a brush or cushion for rubbing the soleson.
Pos
ପୋସ
ପୋଶ

(ଯଥା—ପାଁପୋଶ, ପାଉଁପୋଶ୍ ।)

୨ । (ଫା. ପୋଶ୍=ପରିଚ୍ଛଦ; ପୋଷାକ; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ ଯଥା ଗରମ ପୋଶ୍; ଖୋରପୋଶ୍)—ପୋଷାକ; ପରିଚ୍ଛଦ—2. Dress; raiment.

[ଦ୍ର—ପରିଚ୍ଛଦ ଅର୍ଥରେ ପୋଶ୍ ଶବ୍ଦ ଫାରସୀ ଭାଷାରୁ ଆସି ନାହିଁ; ଏ ଶବ୍ଦ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ପ୍ରଥମେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପରେ ଫାରସୀ ଭାଷାରେ ଚଳିଅଛି । ହ୍ର. ଶ.]

ପୋଷ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ ଧାତୁ=ପୋଷିବା+ଭାବ. ଅ)—
Posha ୧ । ପୋଷଣ; ପାଳନ; ବର୍ଦ୍ଧନ—1. Nourishing; rearing; bringing up.

୨ । ପୁଷ୍ଟି—2. Nourishment.

୩ । ଆଧିକ୍ୟ; ବୃଦ୍ଧି (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—3. Increase; increment.

୪ । ତୁଷ୍ଟି; ସନ୍ତୋଷ (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—4. Satisfaction; contentment.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରସୃତି; କୋଷ)—

୧ । ଗଣ୍ଡୁଷ; ଗୋକର୍ଣ୍ଣୀକୃତ କରତଳ; ଅର୍ଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି—1. The palm of one hand formed into a cup.

୨ । ଏକ ହାତର କରତଳକୁ ପାତ୍ରାକୃତି କଲେ ତହିଁରେ ସମାଇବା ବସ୍ତୁର ପରିମାଣ; ଅର୍ଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ପରିମାଣ—2. A quantity of anything contained inside the palm of one hand concavely bent into the shape of a cup.
ଲୋଟ **ଲପ, ଚୁଲ୍ଲୁ**

[ଦ୍ର—ଦୁଇ କରତଳର କାଣି ଅଙ୍ଗୁଠି ପାଖକୁ ପାତ୍ରାକୃତି କଲେ ଅଞ୍ଜଳା (ସଂ. ଅଞ୍ଜଳି) ଓ ଏକ ଏକ କରତଳକୁ ମୁଦ୍ରିତ କଲେ ମୁଠା (ସଂ. ମୁଷ୍ଟି ହୁଏ); ସଂଯୁକ୍ତ କର କରତଳ ଓ ଅଙ୍ଗୁଠିମାନଙ୍କୁ ପାଖ ପର କଲେ ତାହା ପୋଷ ହୁଏ; ବିସ୍ତାରିତ ଏକ କରତଳକୁ ପାତ୍ରାକୃତି କଲେ ଅଙ୍ଗୁଠିକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ କେବଳ ଲେଉର ମଝିରେ ଯେଉଁ ପାତ୍ରାକୃତି ଖାଲି ହୁଏ ତାକୁ ଗଣ୍ଡୁଷ ବୋଲାଯାଏ । 'ପୋଷ' ଶବ୍ଦ ପାତ୍ରୀକୃତ ସାଙ୍ଗୁଳ ଏକ କରତଳରେ ସମାଇବା ତରଳ ଓ ଘନ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୁଏ ଓ 'ତଳ' ଶବ୍ଦ କେବଳ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୁଏ । ଯଥା—ପୋଷେ ଚାଉଳ; ପୋଷେ ଘିଅ; ତଳେ ପାଣି ।]

୩ । (ସଂ. ପୋଷଣ) (ଗୃହ ପାଳିତ ଜୀବ) ପାଳକର ଅଜ୍ଞାନୁବର୍ତ୍ତୀ ହେବା ଅବସ୍ଥା; ପାଳିତ ଜୀବର ପାଳନକାରୀ ପ୍ରତି ପ୍ରଦର୍ଶିତ ଅଜ୍ଞାନୁବର୍ତ୍ତିତା—3. Becoming domesticated or tamed.
ପୋସ, **ପୋସ**

(ଯଥା—ଏ ନେଉଳଟି ମାସକ ଘରରେ ଖୁବ୍ ପୋଷ ମାନିଲାଣି ।]

ପୋଷକ—ସଂ. ବିଣ, ପୁଂ. (ପୁଷ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Poshaka ୧ । ପ୍ରତିପାଳନକାରୀ—Nourishing; cherishing; maintaining.
(ପୋଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

୨ । ଯେ ଆଣି ଘରେ ପାଳିଥାଏ—2. Rearing.

୩ । (ଆଇନ) (କୌଣସି ଦାବୀ ବା ଉକ୍ତିର) ସମର୍ଥନକାରୀ—3 (law) Supporting (a claim or statement).

୪ । ସହାୟକ—4. Helping.

୫ । ବର୍ଦ୍ଧକ (ହ୍ର. ଶ.)—5. Increasing.

ବି—ପ୍ରତିପାଳକ ବ୍ୟକ୍ତି—Supporter; maintainer.

ପୋଷକତା—ସଂ. ବି. (ପୋଷକ+ତା)—
Poshakatā ପୋଷଣ କରିବାର ଭାବ—
ପୋଷକତା The act or state of nourishing.

ଦେ. ବି. (କଚରିଆ) ଦାବୀର ସମର୍ଥନ କରିବା ଅବସ୍ଥା—The state of an evidence supporting a claim.

ପୋଷକ ପ୍ରମାଣ—ଦେ. ବି. (କଚରିଆ)—
Poshaka pramāṇa ଯେଉଁ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା ଦାବୀ ସମର୍ଥିତ ହୁଏ-
ପୋଷକ ପ୍ରମାଣ Evidence in support of a claim or statement.
ପୋଷକ ପ୍ରମାଣ

ପୋଷକତା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (କଚରିଆ)—
Poshakatā karibā କୌଣସି ଦାବୀକୁ ବା ଉକ୍ତିକୁ ପ୍ରମାଣାଦି ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥନ କରିବା—
ପୋଷକତା କରା To support or substantiate a claim or statement by some proof.

ପୋଷ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—କରତଳକୁ ଗୋଳାକୃତି କରିବା—
Posha karibā To make the palm of the
ଲୋଟ କରା hand into a cup.
हात पसारना

ପୋଷଣ—ଦେ. ବି. (ପୁଷ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Poshaṇa ୧। ପାଳନ; ବର୍ଦ୍ଧନ—1. Nourishing;
ପୋଷିତ, ପୁଷ୍ଟ } ବିଣ cherishing; rearing.
ପୋଷଣୀୟ, ପୋଷ୍ୟ }
୨। ପୁଷ୍ଟି—2. Nourishment
୪। ଖାଦ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ଆଶ୍ରୟ ପ୍ରଦାନ—
3. Maintaining; supporting.
୪। ସ୍ୱମର୍ଯ୍ୟାଦାସ୍ଥିତ ଜନ ଭକ୍ତ ପ୍ରତି ଭଗବାନଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ-
4. God's grace or favour to a god-fearing devotee.
ବସ୍ତୁ ବିଷୟ 'ସ୍ଥିତ' ମାନ
ତା ଅନୁଗ୍ରହ ସେ ପୋଷଣ । କରେ।ଥ. ଭଗବତ ।
୫। ସହାୟତା (ହି. ଶ.)—5. Help; support.

ପୋଷଣାହାରୀ—ଦେ. ବିଣ—ପୋଷଣକାରକ; ଯେ ପୋଷେ; ପରପାଳକ-
Poshaṇāhārī Maintaining; supporting others
पोषनेवाला by one's earning.
(ପୋଷଣାହାରିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ତାର ୨୫ ବରଷର
ପୋଷଣାହାରୀ ପୁଅ ମରିଗଲା ।)

ପୋଷଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—
Poshaṇīya ୧। ପାଳନୀୟ—1. Maintainable.
(ପୋଷଣୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨। ପୋଷିବାର ଯୋଗ୍ୟ—
2. Deserving to be maintained.

ପୋଷନ୍ତା—ଦେ. ବିଣ. (ପୋଷିବା କ୍ରିୟାର ଏକ ଆକାର ବିଣ, ରୂପେ
Poshantā ବ୍ୟବହୃତ)—ପୋଷଣାହାରୀ (ଦେଖ)
ପୋଷିଲା } ଅନ୍ୟରୂପ Poshaṇāhārī (See)
ପୋଷିବା }

ପୋଷ ମନା(ନେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସକର୍ମକ)—କୌଣସି ଜନ୍ତୁକୁ
Posha manā ne)ibā ଆଣି ଘରେ ପୋଷି ଆପଣାର ଆୟତ୍ତ
ପୋଷ ମାନାନ କରିବା—To domesticate and tame
पालतु बनाना, पोष मनाना an animal.

ପୋଷ ମାନିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ଅକର୍ମକ)—(କୌଣସି ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁ)
Posha mānibā ମନୁଷ୍ୟର ଆୟତ୍ତ ହେବା—
ପୋଷ ମାନା (a wild animal) To become dom-
पोष माना esticated or tame.
(ପୋଷା ମାନିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଷୟିତ୍ନୁ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ ଧାତୁ. ଣିଚ୍=ପୋଷି ଧାତୁ=ପରଦ୍ୱାରା
Poshayitnu ପୋଷାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇତ୍ନୁ)—୧। କୋକିଳ—
1 Indian cuckoo.
୨। (ପୁଷ୍ ଧାତୁ+ଇତ୍ନୁ) ଭର୍ତ୍ତା; ସ୍ୱାମୀ—2. Husband.
ବିଣ.—୧। ପୋଷଣକାରୀ—
1. Supporting; maintaining.
୨। ପୁଷ୍ଟିକର—2. Nourishing.

ପୋଷା—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପୁଷ୍ ଧାତୁଜ ପୋଷଣ)—୧। ପୋଷିବା;
Poshā ପାଳନ କରିବା; ପୋଷଣ—1. Maintaining.
ପୋଷା ୨। କୌଣସି ଜୀବକୁ ଆଣି ଘରେ ପାଳିବା—
पोषान 2. Domesticating.
୩। ପୋଷ ୩ (ଦେଖ)—3. Posha 3 (See).

ପୋଷା ବିଣ—୧। ପାଳିତ—
पालतु, पोषाहुआ 1. Maintained; brought up;
(ଯଥା—ପୋଷା ପୁଅ) adopted.
୨। ଗୃହପାଳିତ—2. Domesticated.
୩। ବଶୀଭୂତ; ପୋଷ ମାନିଥିବା—
3. Tame; tamed.
ପୋଷା ଶାସ୍ତ୍ରକ ମୋ କଏ ସେ ଜେଉ
ଅରଣ୍ୟରେ ସକ ଦେଉ—ଭଗ ।
୪। ଯାହା ଦ୍ୱାରା କୁଟୁମ୍ବ ଆଦିଙ୍କୁ ପୋଷିବାକୁ ହୁଏ—
4. Affording maintenance.
(ଯଥା—କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷା ଚାକରି)
୫। ଯେ ପାଳେ—5. Maintaining.
(ଯଥା—ଲକ୍ଷ ପୋଷା ଲୋକ)

ପୋଷା(ଷେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧। ପୋଷିବା କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତରୂପ—
Poshā(she)ibā ୧। ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପୋଷଣ କ୍ରିୟା କରାଇବା—
ପୋଷାନ 1. To cause to be reared or maintained.
पुसाना ୨। ପଟିବା; ମନୋମତ ହେବା; ଭଲ ଲାଗିବା; ସୁଖକର
ଜଣାଯିବା—2. To suit; to be to one's liking
or fancy.
(ଯଥା—ମତେ ଦଶ ଦାକମଙ୍କ ମନ ଯୋଗାଇବା ଚାକରୀ
ପୋଷାଇବ ନାହିଁ ।)
୩। ପ୍ରତିପୋଷଣ ନିମନ୍ତେ ସଥେଷ୍ଟ ହେବା; ଅଟିବା—
3. To suffice for one's maintenance.
(ଯଥା—ମତେ ମାସକୁ ୫ ୩ ୧ ଦରମା ପୋଷାଇବ ନାହିଁ)
୪। ଲାଭଜନକ ହେବା—4. To be profitable.
(ଯଥା—ଏ ବେପାର ମତେ ପୋଷାଇବ ନାହିଁ)

ପୋଷାକ—ବୈଦେ. ବି—(ଫା. ଭୁଲ. ସଂ. ବେଶଭୂଷା)—୧। ପରିଚ୍ଛଦ,
Poshāka ପୋଷାକ ବେଶ—1. Dress; clothing.
पोशाक ବ ଭଲ ପୋଷାକ ଛେଡ଼ା ହେବ ଭଣ୍ଡ—ସ୍ୱଧାନାଥ ବରଦାର
୨। ସଭ୍ୟ ସମାଜରେ ଅନୁମୋଦିତ ପରିଚ୍ଛଦ; ଫେସନର ଅନୁକୂଳ
ବେଶଭୂଷା—3. Dress approved for social
functions; fashionable dress.
୩। କୌଣସି ପଦରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପରିଧାନାର୍ଥ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
ପରିଚ୍ଛଦ—3. Particular dress laid down to
be worn by a person holding a particular
office.
(ଯଥା—ସ୍କୁଲ୍ ପୋଷାକ; ଦରବାର ପୋଷାକ)
[ଦ୍—ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦର ସହଚରରୂପେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ,
ଯଥା—ଖୋରାକ ପୋଷାକ ।]

ପୋଷାକଧାରୀ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—(ସଂ. ପରିଚ୍ଛଦଧାରୀ ଶବ୍ଦ ଦୃଷ୍ଟିରେ
Poshākadhārī ଫା. ପୋଷାକ୍ ଓ ସଂ. ଧାରୀ ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟ ସମନ୍ୱୟ)—
(ପୋଷାକ ଧାରଣୀ – ସ୍ତ୍ରୀ) ପରିଚ୍ଛଦଧାରୀ—Wearing a dress;
ପୋଷାକଧାରୀ **पोषाकधारी** dressed.

ପୋଷାକ ପତ୍ର – ଦେ. ବି—(ନିରର୍ଥକ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କୃତର ଶବ୍ଦ)—
Poshāka patra ପାଗ ପଟ୍ଟିକା; ଲୁଗାପଟା; ଜାମାଜୋଡ଼ା—
ପୋଷାକ ପରିଧାନ } ଅନ୍ୟରୂପ Clothes; full dress.
ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ }
ପୋଷାକଟୋଷାକ **पोशाकटोसाक**

ପୋଷାକିଆ—ଦେ. ବିଣ—ପୋଷାକୀ (ଦେଖ)
Poshākiā Poshākī (See)

ପୋଷାକୀ—ବୈଦେ. ବିଣ—(ଫା. ପୋଷାକୀ)—୧ । ପୋଷାକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ-
Poshākī ପୋଷାକୀ **पोशाकी** 1. Relating to dress.
୨ । ପୋଷାକ ବା ପରିଚ୍ଛଦର ବ୍ୟୟ ନିମନ୍ତେ ଦିଆଯିବା—
2. (allowance) Given for one's raiment.
୩ । ପୋଷାକରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ—
3. Used as a dress suit.
୪ । ପୋଷାକର ଉପଯୁକ୍ତ—
4. Fit to be used as dress.
୫ । ପୋଷାକ ଦ୍ୱାରା ସୁସଜ୍ଜିତ—5. Dressed up.
୬ । ଯାହା ବହୁକାଳ ପିନ୍ଧାଯାଇ ପାରେ—
6. Which can be worn for a long time.
୭ । ସଉକୀ; ସୌଖୀନ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଯେ ସୁଖ ପାଏ—
7. Fond of fashionable dress; foppish.
୮ । ସୌଖୀନ୍ ପରିଚ୍ଛଦଧାରୀ—8. Wearing fashionable dress; fashionably dressed.
୯ । ସୌଖୀନ; ସଭ୍ୟଜାତି ଅନୁମୋଦିତ—
9. Elegant; fashionable; approved by the custom of elegant society.
ବି—୧ । ଦେଖାଜତ୍; ପାଳନ ବିଷୟରେ ଯତ୍ନ; ଗ୍ରହିତା—
ପୋଷାକ୍ 1. Care in bringing up.
ଯଥା—ଆମ ସାଆନ୍ତାଣୀ ତାଙ୍କ ପୋଷିଆଁ ପୁଅକୁ ଖୁବ୍ ପୋଷାକୀରେ ପାଳନ୍ତି ।
୨ । ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟର ଅତିଶୟ ବା ଚରମ ଭୋଗ—
2. Luxury; lap of luxury.
ଯଥା—ପିଲାଦିନୁ ଜଗବନ୍ଧୁ ପୋଷାକୀରେ ବଢ଼ି ଆସିଛି ।
୩ । ଫେସନ୍; ସଭ୍ୟ ବା ଧନିସମାଜାନୁମୋଦିତ ବେଶଭୂଷାଆଦିର ପଦ୍ଧତି—3. Fashion in dress; fashionable style; gaudiness in dress.
ଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁଷ୍ ଧାତୁ)—ପୋଷଣ କରିବା ପଦାର୍ଥ—
Material for maintenance.

ପୋଷାକୀ ପିନ୍ଧା—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ଲୁଗାକୁ ପିନ୍ଧି ସଭା ସମିତି,
Poshākī pindhā କଚେରି ଦରବାର, ଉତ୍ସବ ଓ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ
(ପୋଷାକୀ ଲୁଗା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଘରକୁ ଯିବାକୁ ହୁଏ—1. The
ପୋଷୀ କାପଡ଼ cloth which a man uses to
पोशाकी कपड़ा; धराउ कपड़ा wear on remonial and festive occas ons.
୨ । ପେଡ଼ିଲୁଗା; ଯେଉଁ ପୋଷାକକୁ ବା ଲୁଗାକୁ ବିଶେଷ ଉତ୍ସବ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ସାଇତି ରଖିବାକୁ ହୁଏ—
2. Stored valuable dress.

ପୋଷକୀ ଭାଷା—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ଭାଷାକୁ ବିଶେଷ ଅଳଙ୍କାର
Poshākī bhāshā ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ କରାଯାଇ ଥାଏ; ଅଳଙ୍କୃତ ଭାଷା—
लछेदार भाषा 1. Ornamental language.
୨ । ସାଧୁଭାଷା; ସଭ୍ୟଜନ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା—
2. The language used in refined society.

ପୋଷା(ଷାଁ)ପୁଅ—ଦେ.ବି.(ସଂ.ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ର)—ପାଳିତପୁତ୍ର; ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର—
Poshā(shāñ) pua Adopted son.
ପୋଷିଆଁ ପୁଅ } ଅନ୍ୟରୂପ ପୋଷାପୁତ୍ର ପୁଷ୍ଟାରୁଅ,
ପୁଷିଆଁ ପୁଅ } କାମ ପଡ଼ିଲେ ନ କରନ୍ତି ଜଅ । ଚଗ ।
ପୋସ୍‌ସିପୁତ୍ତୁର **पोसपुत**

ପୋଷାଳୀ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ପଶୁ ପ୍ରଭୃତି ଜୀବମାନଙ୍କୁ ପୋଷି ରଖିଥିବା
Poshālī ବ୍ୟକ୍ତି—1, One who tames beasts.
୨ । ପୋଷଣାହାରୀ (ଦେଖ)—2. Poshaṇāhārī (See)

ପୋଷିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପୁଷ୍ ଧାତୁ)—୧ । ପୋଷଣ କରିବା; ପାଳିବା;
Poshibā ପ୍ରତିପାଳନ କରିବା—1. To maintain.
ପୋଷା ପଟ ତ ପତ୍ନୀକ ପୋଷଇ ସବୁକାଳେ ।
पोषना କୃଷ୍ଣଦିନ. ମହାଭାରତ. ବନ ।
୨ । ଲାଳନପାଳନ କରିବା—
2. To rear; to bring up.
୩ । (ହୃଦୟରେ ଆଶା)—ଜାଗ୍ରତ କରି ରଖିବା—
3. To cherish (hope).
ପୋଷିଥିଲେ ଆଶା ଅବା ଫେରିବେ ପାଣ୍ଡବେ, ଚିତ୍ତରେ ।
ଦାଶରଥି—ମହାଭାରତ ।
୪ । ସହାୟ ହେବା; ଆଶ୍ରୟ ହେବା—4. To help; to support; to patronise; to be of help.
ଯଥା—ବାବାରେ ! ତୁ ଏ ବୁଢ଼ାକୁ ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡିଏ ଦେଇ ପୋଷିଲୁ !
୫ । ଅନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହରେ ସହାୟ ହେବା—
5, To provide means for maintenance.
ଯେଉଁ ପୋଷ, ତାହୁଁ ଦୋଷ । ଚଗ ।
୬ । ଖାଦ୍ୟାଚ୍ଛାଦନ ଯୋଗାଇବା—
6. To give food and raiment.
ଯଥା—ତାକୁ ପୋଷିଲେ ଯେ, ହାତଟିଏ ପୋଷିଲେ ସେ ।
୭ । ବନ୍ୟଜୀବକୁ ଆଣି ଘରେ ରଖି ଖୁଆଇ ପିଆଇ ପୋଷା ମନାଇବା—7. To domesticate or tame a wild animal.

ପୋଷିବା ପାଳିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ଏକାର୍ଥ ବୋଧକ ସହଚର ଶବ୍ଦ)—
Poshibā pālibā ୧ । ଲାଳନ ପାଳନ କରିବା—
ପୋଷା ପାଳା 1. To bring up.

ପୋସନା ପାଳନା ୨ । ଯତ୍ନ ସହିତ ପାଳନ କରିବା —
2. To bring up with care.

ପୋଷିଲି ପାଳଲି ମୋହିଲି ବଡ଼
ଅଧିକାର କଲି ଗୁହାଳ ପୋଛ । ଭଗ ।

ପୋଷୀ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୋଷକ; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ; ଯଥା—
Poshī ଲକ୍ଷପୋଷୀ)—ଯେ ପୋଷେ; ପ୍ରତିପାଳକ—
Maintaining.

ବୋଲଅ ଜଗତେ ବିନା ଲକ୍ଷ ପୋଷୀ । ଦ୍ୱାରାଥ – ଦରବାର ।

ପୋଷୁକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପୁଷ୍ ଧାତୁ + ଶୀଳାର୍ଥେ ଉକ)—
Poshuka ପୋଷଣକାରୀ—Supporting; maintainig.

ପୋଷେ—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ—ହାତର କରତଳ ପୁଟରେ ଏକ ଥରକେ
Poshe ସମାଇବା ପରିମାଣ; ଏକ ପୋଷମାତ୍ର—
ଏକଲୋଟ **ଏକଲପ** A handful; a handful of.

ପୋଷ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ଡାକ; ଚିଠିପତ୍ରାଦି ପ୍ରେରଣର
Posht ସରକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା—1. Post.
ପୋଷ୍ଟ [ଦ୍ର—ଏହି ଇଂରାଜି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଇଂରାଜି ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ
ପୀଷ୍ଟ ପରେ ଓ ପୂର୍ବେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ଯଥା—ଇ. ପି. ପୋଷ୍ଟ୍;
ପାଇସେଲ୍ ପୋଷ୍ଟ୍, ବୁକ୍ ପୋଷ୍ଟ୍, ବେରିଙ୍ଗ୍ ପୋଷ୍ଟ , ଆଇଟ୍
ପୋଷ୍ଟ , ପୋଷ୍ଟ୍ ମାଷ୍ଟର୍, ପୋଷ୍ଟ୍ ପିଅନ୍ ।]
୨ । ଗୃଢ଼ର—2. Post.
ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ସ୍ପଷ୍ଟର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ସ୍ପଷ୍ଟ—Clear.
କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ—1. Clearly.
୨ । ନିଃସନ୍ଦେହରୂପେ—2. Undoubtedly.

ପୋଷ୍ଟ୍ ଅଫିସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଡାକଘର—
Posht aphis Post office.
ପୋଷ୍ଟ ଆପିସ **ପୋଷ୍ଟଆଫିସ**
[ପୋଷ୍ଟାଫିସ୍, ପୋଷ୍ଟ ଅଫି(ଫି)ସ—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପୋଷ୍ଟ୍ ଇଲାକା—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୋଷ୍ଟ + ଫା. ଏଲାକା)—
Posht ilākā ପୋଷ୍ଟାଲ ଡିପାର୍ଟ୍‌ମେଣ୍ଟ୍ (ଦେଖ)
ପୋଷ୍ଟ ଏଲାକା **ପୋଷ୍ଟ ଏଲାକା** Poshṭāl dipārtmenṭ(See)
ପୋଷ୍ଟ୍ ବିଭାଗ } ଅନ୍ୟରୂପ [ଦ୍ର—ଆଧୁନିକ କଥାବାର୍ତ୍ତା
ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ଇଲାକା } ଓ ଲେଖାରେ ପୋଷ୍ଟ୍ (post)
ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ବିଭାଗ } ପୋଷ୍ଟାଲ୍ (postal) ପୋଷ୍ଟ୍
ଅଫିସ୍ (post office) ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ପ୍ରଚଳିତ
ଇଂରାଜିଶବ୍ଦମାନ ଲାଗି ବିକୃତ ଓ ଅବିକୃତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆରେ ବ୍ୟବହୃତ
ହେଉଅଛି; ଯଥା--ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ଇନ୍‌ସ୍‌ପେକ୍ଟର୍ (postal inspector)
ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ (postal certificate) ପୋଷ୍ଟାଲ୍
ଅର୍ଡ଼ର୍ (postal order) ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ (postal
superintendent) ପୋଷ୍ଟାଲ ରସିଦ୍ (postal receipt)
ପୋଷ୍ଟ୍ ମାଷ୍ଟର୍ ଜେନେରଲ୍ (post master general)
ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ଭାନ୍ (postal van) ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ରନର୍ (postal
runner) ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ମନିଅର୍ଡ଼ର୍ (postal money order) ।
ଡାକବିଭାଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ବିକୃତ ଓ ଅବିକୃତ
ହୋଇ ଚଳୁଅଛି; ଯଥା- ସେଭିଙ୍ଗସ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ (savings bank),
ମନିଅର୍ଡ଼ର୍ (moneyorder), ରସିଦ୍ (receipt), ଇନ୍‌ସିଓର୍
(insure), ଭ୍ୟାଲ୍ୟୁ ପେବ୍ଲ ପାର୍ଶେଲ୍ (V. P. parcel);
ପୋଷ୍ଟେଜ୍ (postage), ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ (registration),
ଏନ୍‌ଭେଲପ୍ (envelope), ସର୍ଭିସ୍ ପୋଷ୍ଟ୍ ।(service post),
ସବ୍ ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର୍ (sub postmaster), ଡେପୁଟି
ପୋଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟର (deputy post master), ଏଆର୍ ପୋଷ୍ଟ
Air post) ।]

ପୋଷ୍ଟ୍ କାର୍ଡ଼୍(ଡ଼୍)—ବୈଦେ.ବି (ଇଂ)—ଏକ ପାଖରେ ଚିଠି ଲେଖିବାର
Posht kārd(rd) ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ **ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ** ପତ୍ର—Post card.
[ଦ୍ର—ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟରେ
ଯେଉଁ କାର୍ଡ଼ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ଓ ଯହିଁରେ ଅନ୍ ହିଜ୍
ମେଜେଷ୍ଟିକ୍ ସର୍ଭିସ୍ (on His Majesty's service) ମାର୍କା
ମରିଥାଏ ତାକୁ ସର୍ଭିସ୍ କାର୍ଡ଼୍ (service card) ବୋଲି-
ଯାଏ ।]

ପୋଷ୍ଟ୍ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ବି. ଏ. ପାଶ କରିବା ପରେ
Posht grājuet ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ ବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ଅଗାଧ ବିଦ୍ୟାପାଠ
ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ ଓ ଗବେଷଣାରେ ନିଯୁକ୍ତ ଛାତ୍ର —
ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ Post graduate scholar.

ପୋଷ୍ଟ୍ ବକ୍ସ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ଯେଉଁ ବାକ୍ସରେ ସାଧାରଣ
Posht baks ଲୋକେ ଡାକରେ ଚିଠିପତ୍ର ଗଲାଇ ପକାନ୍ତି—
ପୋଷ୍ଟବାକସ **ପୋଷ୍ଟବକ୍ସ** 1. Post box.
ପୋଷ୍ଟ ବାକସ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଡାକଘରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଲୋକଙ୍କ
ପୋଷ୍ଟ ବାକ୍ସ } ନାମରେ ଆସିବା ଚିଠିମାନଙ୍କୁ
ଡାକ ପିଅନ ଯେଉଁ ବାକ୍ସରେ ପକାଏ—2 Post
boxes of different persons kept at the
post office.
[ଦ୍ର—ଏ ବାକ୍ସର ଗୋଟିଏ ଚାବି ମାଲିକ ପାଖରେ ଏବଂ
ଅଇ ଗୋଟିଏ ଚାବି ପିଅନ୍ ହାତରେ ଥାଏ । ପିଅନ ସେ ବାକ୍ସରେ
ଚିଠି ରଖି ଦେଇ ଗଲା ପରେ ମାଲିକର ଲୋକ ଆସି ବାକ୍ସ ଫିଟାଇ
ଚିଠିମାନ ନେଇଯାଏ ।]

ପୋଷ୍ଟ୍ ବାଗ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଯେଉଁ ମୁଣି ବା କୋଥଳରେ
Posht bāg ଡାକରେ ବୁହାଯିବା କାଗଜପତ୍ରମାନ ଭରିଛି କରି-
ପୋଷ୍ଟବେଗ ଯାଇ ଏକ ଡାକଘରୁ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରେରିତ
ପୋଷ୍ଟବେଗ ହୁଏ—Post bag.
(ପୋଷ୍ଟ ବ୍ୟା[ବେ]ଗ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୋଷ୍ଟ୍ ମର୍ଟ(ର୍ଟେ)ମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୋଷ୍ଟ ମର୍ଟେମ୍)—ମୃତ୍ୟୁର
Posht marta(rte)m କାରଣ ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ଶବର
ପୋଷ୍ଟମାରଟମ **ପୋଷ୍ଟମାର୍ଟମ** ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ—Post mortem
examination.

ପୋଷ୍ଟ୍ ମାଷ୍ଟର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଡାକ ମୁନସୀ; ଡାକବାବୁ,
Posht māshtar ଡାକଘରର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ —Post master.
ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର **ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର**

ପୋଷ୍ଟ୍ ମାଷ୍ଟର୍ ଜେନ(ନେ)ରଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପ୍ରଦେଶର ଡାକ
Posht māshtar jena(ne)ral ବିଭାଗର ଉଚ୍ଚତମ ଦାୟିତ୍ୱ—
ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର ଜେନେରାଲ Post master general.
ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର ଜନରଲ

ପୋଷ୍ଟ୍ ମାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଡାକପିଅନ; ଡାକବାଲା; ଯେଉଁ
Posht-man ପିଅଦା ଚିଠିପତ୍ର ବାଣ୍ଟେ—Postman; postal
ପୋଷ୍ଟମ୍ୟାନ **ପୋଷ୍ଟମେନ** peon.
[ପୋଷ୍ଟମ୍ୟା(ମେ)ନ୍; ପୋଷ୍ଟ ପିଅ(ଉ)ନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପୋଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଂ. ପୁଂ. (ପୁଷ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ=ପୋଷ୍ଟୃ ଶବ୍ଦ;
Poshtā ୧ମା ୧ବ.)—ପୋଷଣକାରୀ—
(ପୋଷ୍ଟ୍ରୀ – ସ୍ତ୍ରୀ) Maintaining; supporting.
ବି—୧ । ପୋଷଣ କର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତି—1. Supporter
୨ । ପୂତିକ; ପୂତିକରଞ୍ଜ, ବରପୋଲ; କଣ୍ଟାକଲଞ୍ଜ—
2. Grey Bonduc (a thorny creeper).

ପୋଷ୍ଟାପି(ଫି)ସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପୋଷ୍ଟ୍ ଅଫିସ୍)—ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍;
Poshtāpi(phi)s ଡାକଘର—Post office.
ପୋଷ୍ଟଅଫିସ **ପୋଷ୍ଟାଫିସ**

ପୋଷ୍ଟାଲ୍—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ)—ଡାକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Poshtāl ପୋଷ୍ଟାଲ **ପୋଷ୍ଟାଲ** Postal.
[ଦ୍ର—ଇଂରାଜି ପୋଷ୍ଟ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦରୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ ବିଶେଷଣ ଇଂ. ପୋଷ୍ଟାଲ୍ (ପୋଷ୍ଟ ବା ଡାକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ) ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ ଅନ୍ୟ ଇଂରେଜି ଶବ୍ଦମାନ ମଧ୍ୟ ଭାଷାରେ ଚଳିଲାଣି; ଯଥା—ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ଗାଇଡ୍, ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ରନର୍, ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ଷ୍ଟାମ୍ପ୍, ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ମନିଅର୍ଡର, ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ସେଭିଙ୍ଗସ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ, ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ।]

ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ଗାଇଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଡାକବିଭାଗଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ
Poshtāl gāid ଡାକବିଭାଗର ନିୟମାବଳି ସମ୍ବଳିତ ପୁସ୍ତକ—
ପୋଷ୍ଟାଲ ଗାଇଡ **ପୋଷ୍ଟଲ ଗାଇଡ** Postal guide.

ପୋଷ୍ଟେଜ୍ - ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ଡାକ ମାହାସୁଲ—
Poshtej 1. Postage.
ପୋଷ୍ଟେଜ ୨ । ଡାକ ଷ୍ଟିକଲ—2. Postal stamp.
ପୋଷ୍ଟେଜ [ଦ୍ର—ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସରକାରୀ ଚିଠି ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଡାକ ଷ୍ଟିକଲ୍ ଉପରେ ଅନ୍ ହିଜ୍ ମେଜେଷ୍ଟିଜ୍ ସର୍ଭିସ୍ ଓନ୍‌ଲି (On His Majesty's service only) 'ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଖାସ୍ କାର୍ଯ୍ୟରେ; ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ମାତ୍ର' ଛପା ମରାଯାଇଥିବା ଡାକ ଷ୍ଟିକଟକୁ ସର୍ଭିସ୍ ପୋଷ୍ଟେଜ୍ (service postage) ବା ସର୍ଭିସ୍ ଷ୍ଟାମ୍ପ୍ (Service stamp) କହନ୍ତି ।]

ପୋଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁଷ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଯାହାକୁ
Poshya ମନୁଷ୍ୟର ପୋଷିବା ଉଚିତ; ପୋଷଣ ଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରତିପାଳ୍ୟ—
(ପୋଷ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Deserving to be maintained or taken care of.
୨ । ଯାହାକୁ ପୋଷାଯାଏ—
2. Maintained; cherished.
ବି—୧ । ପରିବାର—1. Family.
୨ । ଭୃତ୍ୟ—2. Dependent; servant.

ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ର—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପୋଷ୍ୟ+ପୁତ୍ର)—ପୋଷିଆଁ ପୁଅ;
Poshya putra ଦତ୍ତକ ପୁତ୍ର—Adopted son.
[ଦ୍ର—ପୁତ୍ର ତଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ ।]

ପୋଷ୍ୟ ବର୍ଗ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପୋଷ୍ୟ+ବର୍ଗ)—
Poshya barga ୧ । ଆପଣାର ପରିବାରଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ—
1. One's dependents; the members of one's family.
୨ । ଭୃତ୍ୟବର୍ଗ—2. The body of one's attendants and followers, ret nue.
୩ । ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ମନୁଷ୍ୟ ପୋଷିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଯାହାଙ୍କୁ ନ ପୋଷିଲେ ପାପ ହୁଏ—
3. A class of persons or dependents whom every householder is enjoined by the Hindu codes to maintain.
[ଦ୍ର—ପିତା, ମାତା, ଗୁରୁ, ସନ୍ତାନ, ଭ୍ରାତା, ଅତିଥି, ଅଗ୍ନି ଦେବତା ଓ ଅଶ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ପୋଷ୍ୟବର୍ଗ ଅଟନ୍ତି ।]

ପୋସ୍ତ—ବୈଦେ. ବି. (ଫା) (ସଂ. ନାମ ଖସଖଳ; ଖସଖାଜ; ଖାଖସ)—
Posta ୧ । ଅଫିମ ଗଛ—1. The poppy plant; Pa
ପୋସ୍ତ **ପୋସ୍ତ** ver Somniferum.
(ପୋସ୍ତକ—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—ଏହା ପ୍ରାୟ ୩ ମାସ ବଞ୍ଚିବା ଶାକଗୁଳ୍ମବିଶେଷ । ଫୁଲର ୪ ପାଖୁଡ଼ା; କେଉଁ ଫୁଲ ଧଳା, କେହି ନାଲି ଓ କେହି ଛପଛପିଆ । ଫଳ ଗୋଳ ପରି, କଞ୍ଚା ଫଳକୁ ଛୁରିରେ ଚିରିଲେ ଚହିଁରୁ ଯେଉଁ ଅଠାଳିଆ ରସ ବାହାରେ ତାହା ଶୁଖିଗଲେ ଅଫିମ ହୁଏ । ପାଚିଲା ଫଳ ଶୁଖି ଗଲେ ତାହା ମଧ୍ୟରୁ ସୋରିଷଠାରୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଧଳା ମଞ୍ଜି ବାହାରେ ତାକୁ ପୋସ୍ତଦାନା କହନ୍ତି ।]
୨ । ଅଫିମ ଗଛର ଫଳ; ଅଫିମ ଗଛର ବକଡ଼ା—
2. Poppy-berries; poppy-head or capsule.
୩ । ଅଫିମ ଫଳ ଭିତରେ ଥିବା ମଞ୍ଜି—
3. Poppy seeds.
୪ । ଛାଲ; ଚମଡ଼ା—4. Hide; skin.
୫ । ବଲ୍କଳ—5. Bark.
୬ । ବହି ବନ୍ଧା ହେବା ଚମଡ଼ା—
6. Leather for binding books.

ପୋସ୍ତକ ଦାନା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପୋସ୍ତ୍‌ଦାନା)—ଅଫିମ ଫଳ
Postaka dāna ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର
(ପୋସ୍ତଦାନା—ଅନ୍ୟରୂପ) ସର୍ଷପାକାର ମଞ୍ଜି—Poppy seeds;
ସଂ. ସୁଖାଜ, ସୁଖ୍ମାଜ, ଖସ୍‌ଖସ୍; Papaver Rhœs; Papaver
ଖସଖାଜ, ଖାଖସଖାଜ Dubium.
ପୋସ୍ତଦାନା, ଲାଲ୍‌ପୋସ୍ତା [ଦ୍ର—ଏହା ବଟା ହୋଇ ତରକାରୀରେ ମିଶାଯାଏ ଓ ତରକାରୀରେ ମସଲାରୂପେ ଓ ନାନା ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ପୋସ୍ତଦାନାରୁ ବାହାରିବା ତେଲ
ଖାଖସଦାନା; ପୋସ୍ତଦାନା, ଲାଲପୋସ୍ତା, ଖସଖସକେଦାନା
ଗଣ୍ଡାମ. ଆଫୁମଞ୍ଜି
ତେ. ଏଗ୍ଗା ଶାଗାସାଲ୍ଲ;

ଏରାପୋସ୍ତକଯୂ, ଗସଗସାଲୁ ବଳଜନକ, ଶୁକ୍ରକାରକ, ଗୁରୁ, ବାୟୁ-
ତା. ଶିରାମ୍ବ, ଗାଶାଚେଦ ନାଶକ, କଫଘ୍ନ, ଶୀତବୀର୍ଯ୍ୟ, ମଧୁରରସ
ମ. ଖସଖସ, ଗୁ. ଖସଖସ ଓ ମଧୁରବିପାକ—ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।]
ଫା. ଭୁଖମେ କୋକ୍‌ନାର, ଆ. ହବୁଲ୍ କୋକନାର୍

ପୋସ୍ତ ବନ୍ଦ— ବୈଦେ. ବ—୧ । (ଫା. ପୁସ୍ତାବନ୍ଦୀ)—କାନ୍ଥଆଦିର ପଛ-
Posta bandi ଆଡ଼େ ମୂଳପାଖେ ଇଟା, ମାଟି, ପଥରଆଦି ଗଢ଼ି
ପୋସ୍ତାବନ୍ଦୀ କାନ୍ଥକୁ ଅଟଳ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ—1. The
पुस्ताबन्दी building of a buttress to support a wall.

ପୋସ୍ତବନ୍ଦୀ ୨ । (ଫା. ପୋସ୍ତବନ୍ଦୀ) ବହିକୁ ଚମଡ଼ା ମଲାଟଦ୍ୱାରା
पोस्तबन्दी ବାନ୍ଧିବା—2 Binding of a book with
(ପୋସ୍ତ ବନ୍ଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) leather; leather-binding.

ପୋସ୍ତା—ବୈଦେ. ବ—୧ । (ଫା. ପୋସ୍ତ)—ପୋସ୍ତ ୧।୨।୩ (ଦେଖ)
Postā Posta 1,2,3 (See)

ପୋସ୍ତା ୨ । (ଫା. ପୁସ୍ତା)—କାନ୍ଥକୁ ମଜଭୁତ କରିବା ପାଇଁ
पोस्ता ତହିଁର ମୂଳରେ ଗଢ଼ାଯିବା ବା ଗଦା କରାଯିବା ଇଟା;
ପୁସ୍ତା ପଥର, ଚୂନ ବା ମାଟିର ରାଶି—2. Buttress built
पोस्ता to support a wall

ପୋସ୍ତାନ୍(ନି)—ବୈଦେ. ବ. (ଫା. ପୁସ୍ତାନୀ)—ପୁସ୍ତାନି (ଦେଖ)
Postān(ni) ପୁସ୍ତାନୀ **पुस्तानी**) Pustāni (See)

ପୋହଣା—ପ୍ରାଦେ. (ସଂ ହିନ୍ଦୁମ) ବ. (ସଂ. ପୋତାଧାନ = ମାଛଜାଆଁଳଙ୍କ
Pohanā ମନ୍ଦା; ଭୁଲ ବ. ପୋନା)— ୧ । ମାଛର ଜାଆଁଳ;
ଉମ୍ବଜାତ ମତ୍ସ୍ୟ ଶିଶୁ—1. Fish fry.
୨ । ମାଛ ଜାଆଁଳଙ୍କ ମନ୍ଦା—2. A shoal of young fishes.

ପୋହଳ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବ— ପୋଲୁଅ (ଦେଖ)
Pohala Polua (See)
(ପୋହୁଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବ—ଶଗଡ଼ ଦଣ୍ଡାର
ସର୍ବଶେଷ ଫଳ—The hindmost cross-piece in the body-frame of a cart.

ପୋହଳ କିଳା— ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବ—ଶଗଡ଼ ଦଣ୍ଡାର ଶେଷ ଫଳର
Pohala kilā ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଦିଆ ଯାଇଥିବା କିଲ—
The pins put into the two ends of the hindmost cross-piece attached to the body-frame of a cart

ପୋହଳ ଚାପିବା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) କ—ପୋଲୁଅ ସାହାଯ୍ୟରେ
Pohala chāpibā ମାଛ ମାରିବା; ପୋଲୁଅ ମଡ଼ାଇବା—
(ପୋହଳ ମାଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) To press the Polua in water to catch fish.

ପୋହ(ହୋ)ଳା— ଦେ. ବ. (ସଂ. ପ୍ରବାଳ)— ସାମୁଦ୍ରିକ ଉପରତ୍ନବିଶେଷ—
Poha(ho)lā Coral; Corallium Rubrum.
ପଳା [ଦ୍ର—ଏହା ବୃକ୍ଷାକୃତି ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବର ଅସ୍ଥି ।
मुंगा ଏହା ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ହୋଇ କଟାଯାଇ ବିକା ହୁଏ,
ସଂ. ଅଙ୍ଗାରମଣି ଏଥିରେ ମାଳ ଗୁନ୍ଥି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ପିନ୍ଧନ୍ତି ଓ
ଲତାମଣି, ଏହାର ଭସ୍ମ ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ରହ୍ ତଳେ
ବିଦ୍ରୁମ, ନୋଟ୍ ଦେଖ ।]
ରକ୍ତକନକ, ୨ । ପୋହଳା ମାଛ (ଦେଖ)
ରକ୍ତାଙ୍ଗ 2. Pohalā māchha (See)
୩ । ପିହୁଳା (ଦେଖ)—3. Pihulā (See)

ପୋହଳା ଏଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ—ପୋହଳା ଏଣ୍ଡୁଅ (ଦେଖ)
Pohalā endā Pohalā endua (See)

ପୋହଳା ଏଣ୍ଡୁଅ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ପ୍ରବାଳ+ଓ. ଏଣ୍ଡୁଅ)—
Pohalā endua ଏକ ପ୍ରକାର ନାଲି ମୁଣ୍ଡିଆ ଏଣ୍ଡୁଅ—
A kind of chameleon; the horned Iguana; Iguana Tnberculata.
[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କ ବନ୍ଧୁରୂପା ଏଣ୍ଡୁଅ କୁହାଯାଏ । ଏମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଓ ବେକ ପୋହଳା ପରି ନାଲି ଦେଖାଯାଏ । ଏମାନେ ବିଷଧର ଅଟନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଶରୀରର ରଙ୍ଗ ଏମାନଙ୍କ ବସିବା ସ୍ଥାନ ଓ ପତ୍ରାଦିର ରଙ୍ଗ ଅନୁସାରେ ବଦଳୁ ଥାଏ ।]

ପୋହଳା ମାଛ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ନାମ. ଭଙ୍ଗାଳ)—
Pohalā māchha ପୋଖରୀ ଓ ନଦୀ ଆଦିରେ ଥିବା ଏକପ୍ରକାର
(ପୋହୋଳା ମାଛ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ କାଣ୍ଟଯୁକ୍ତ ମାଛ—
ବାଟା A small freshwater fish allied to the minnow or chub; minny; Cirrhina Reba.
[ଦ୍ର—ଏମାନେ ଲମ୍ବରେ ୧ ଗୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ନ୍ତି । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସରୁଆ ପୋହଳାମାଛଙ୍କୁ କାଠି ପୋହଳା (ବ. ଖଡ଼କେ ବାଟା) ବୋଲାଯାଏ । ବଡ଼ ଆକାରର ପୋହଳା ମାଛମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ ପୋହଳା (ବ. ଭାଙ୍ଗନ୍‌ବାଟା କହନ୍ତି ।]

ପୋହଳା ମାଳ— ଦେ. ବ—ପ୍ରବାଳ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଥିବା ହାର—
Pohalā mālā A necklace of corals strung together; a string of corals.
ପଳାକାଁଠି **मुंगाकीमाला**
(ପୋହଳା କଣ୍ଠି, ପୋହଳା ହାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୌଂଶ୍ଚଲେୟ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ପୁଂଶ୍ଚଲୀ = ଅସତୀ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ ଏୟ)—
Paumschaleya ଅସତୀତନୟ; ବେଶ୍ୟାପୁତ୍ର—
ପୌଂଶ୍ଚଲେୟୀ } ସ୍ତ୍ରୀ The son of an adulteress;
ପୌଂଶ୍ଚଲେୟୀ } whoreson.

ପୌଂସବନ—ସଂ. ବ. (ପୁଂସବନ + ଅ)—ପୁଂସବନ (ଦେଖ)
Paumsabana Pumsabana (See)
ବିଣ—ପୁଂସବନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Relating to Pumsabana.

ପୌଗଣ୍ଡ—ସଂ. ବ. (ପୋଗଣ୍ଡ + ଭାବ. ଅ)—୧ । ପୋଗଣ୍ଡ ଅବସ୍ଥା;
Paugaṇḍa ୫ ବର୍ଷଠାରୁ ୧୦ ବର୍ଷ (ମତାନ୍ତରରେ ୧୫ ବର୍ଷ)
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା—1. Boyhood between 5 to 10 years of age.
[ଦ୍ର—କେହି କେହି ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥାକୁ ୩ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରନ୍ତି, ଯଥା—
୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—କୌମାର ବା କୁମାର ବା ଶୈଶବ ବା ଶିଶୁ,
୧୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—ପୌଗଣ୍ଡ ବା ପୋଗଣ୍ଡ,
୧୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—କୈଶୋର ବା କିଶୋର ।]

୨ । ଦଶବର୍ଷରୁ ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଳକ—
2. A boy below 10 years of age.
୩ । ବିକଳାଙ୍ଗ—3. A person deficient in some limbs.
୪ । ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ ବାଳକ; ନାବାଳକ—4. A minor.

ପୌଟି—ଦେ. ବି—ପଉଟି (ଦେଖ)—Pauṭi (See)
Pauṭi ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି—୧୦ ମନ୍ଦଣ ପରିମାଣ—
A measure of 10 maunds.

ପୌଣ୍ଡରୀକ—ସଂ. ବି—ପ୍ରପୌଣ୍ଡରୀକ (ଦେଖ)
Paunḍarīka Prapaunḍarīka (See)
(ପୌଣ୍ଡର୍ଯ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପୌଣ୍ଡ୍ର—ସଂ. ବି. (ପୁଣ୍ଡ୍ର+ଅ)—୧ । ପୁଣ୍ଡ୍ରଦେଶ; ପ୍ରାଚୀନ ଗୌଡ଼ ଦେଶ; ଆଧୁନିକ ବିହାରର ଦକ୍ଷିଣାଂଶ—
Paunḍra
1. The ancient name of the country extending from the Ganges along the south of Bihar.
୨ । ପୁଣ୍ଡ୍ରଦେଶବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
2. Inhabitant of Puṇḍra country.
୩ । ଭୀମସେନଙ୍କ ଶଙ୍ଖର ନାମ—
3. Name of the conch blown by Bhīma.
ପୁଂଡ଼ୀ ଆକ ପୀଡ଼ା ୪ । ପୁଣ୍ଡ୍ର ଆଖୁ—4. A kind of pale straw-coloured sugarcane.

ପୌଣ୍ଡ୍ରକ—ସଂ. ବି—୧ । ପୌଣ୍ଡ୍ର ୪ (ଦେଖ)
Paunḍraka 1 Paunḍra 4 (See)
୨ । ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ; ବୈଶ୍ୟ ଔରସରେ ଶୌଣ୍ଡିକା ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ—2. A mixed caste begotton by a Baisya father on a destiller caste woman.
[ଦ୍ର—ଏମାନେ ଆଖୁରୁ ଗୁଡ଼ ତିଆରି କରୁଥିଲେ ।]
୩ । କରୁଷ ବା ପୁଣ୍ଡ୍ରଦେଶର ରାଜା—3. A king who tried to set himself up as Śrīkṛushṇa and was ultimately killed by him.
[ଦ୍ର—ଏ ଜରାସନ୍ଧର ଶଳା ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ବସୁଦେବ, ଏଥିପାଇଁ ଏ ଅପଣାକୁ ବାସୁଦେବ ନାମରେ ଡାକୁଥିଲେ । ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞରେ ଭୀମ ଏହାଙ୍କୁ ବଧକରିଥିଲେ । ଏ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପରି ରୂପ ଓ ବେଶ ଧାରଣ କରିଥାଆନ୍ତି । ଏ ନାରଦଙ୍କଠାରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହିମା ଶୁଣି କ୍ରୁଦ୍ଧ ହେ ଲା ଓ ଏକଲବ୍ୟ ଆଦିଙ୍କୁ ନେଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ରାଜଧାନୀ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ଓ ସେଠାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହତ ହେଲେ—ହ. ଶ ।]

ପୌଣ୍ଡ୍ରବର୍ଦ୍ଧନ—ସଂ. ବି—ପୁଣ୍ଡ୍ରବର୍ଦ୍ଧନ (ଦେଖ)
Paunḍra barddhana Puṇḍra barddhana (See)

ପୌଣ୍ଡ୍ରିକ—ସଂ. ବି. (ପୁଣ୍ଡ୍ର+ଇକ)—୧ । ପୁଣ୍ଡ୍ର ଆଖୁ—
Paunḍrika 1. A variety of sugarcane.
୨ । ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ; ପୌଣ୍ଡ୍ରକ—
2. A mixed caste.
୩ । ପୌଣ୍ଡ୍ରକ ରାଜା—3. Name of a king.
୪ । ପୁଣ୍ଡ୍ର (ଦେଖ)—4. Puṇḍra 8 (See)
୫ । ଋଷିବିଶେଷ (ହ. ଶ)—5. Name of a sage.
୬ । ଉତ୍ତର ଜାତୀୟ ପକ୍ଷିବିଶେଷ (ହ. ଶ)—
6. A kind of partridge (bird).

ପୌଣ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଣ୍ୟ+ଅ)—ପୁଣ୍ୟକର୍ମକାରକ (ହ. ଶ)—
Paunya (ପୌଣ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) Doing pious acts.

ପୌତିକ—ସଂ. ବି. (ପୁତ୍ରିକା+ଅ)—ପୌତ୍ରିକ (ଦେଖ)
Pautika Pautrika (See)

ପୌତି ନାସିକ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପୂତି ନାସିକା+ଭାବାର୍ଥେ. ଯ)—
Pauti nāsikya ୧ । ସିଂଘାଣୀ; ନାସିକାମଳ; ନାକର ବଲୁଲୀ—
1. The slimy exudation form the nostril.
୨ । ପୀନସ ରୋଗ (ହ. ଶ)—2. Polypus of the nose.

ପୌତ୍ତଳିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁତ୍ତଳ+ଇକ)—ପ୍ରତିମା ପୂଜକ—
Pauttalika Idolatrous; worshipping God in the shaps of idols.
(ପୌତ୍ତଳିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୌତ୍ତଳିକତା—ସଂ. ବି. (ପୌତ୍ତଳିକ+ଭାବ. ତା)—
Pauttalikatā ପ୍ରତିମା ପୂଜା; ସାକାର ଉପାସନା—
Idolatory; idol worship.

ପୌତ୍ତିକ—ସଂ. ବି. (ପୁତ୍ତିକ=କ୍ଷୁଦ୍ର ମହୁମାଛି+ଅ)—
Pauttika ପୌତ୍ରିକ (ଦେଖ)—Pautrika (See)

ପୌତ୍ର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପୁତ୍ର+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ)—ପୁଅର ପୁଅ; ନାତି—
Pautra Son's son; grandson.
(ପୌତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) (ଦୌହିତ୍ର—ବିପରୀତ)

ପୌତ୍ରିକ—ସଂ. ବି. (ପୁତ୍ରିକା=କ୍ଷୁଦ୍ର ମହୁମାଛି+ଅ)—
Pautrika ପୌତ୍ତିକ; କ୍ଷୁଦ୍ରମହୁ—A kind of pale-coloured honey gathered by small bees.
[ଦ୍ର—ଏ ମହୁ ଦେଖିବାକୁ ଘିଅ ପରି ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ । ଏ ମହୁମାଛିମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଗଛର କୋରଡ଼ରେ ଓ ଘର କାନ୍ଥର କଣାରେ ଫେଣା କରନ୍ତି ।]
ବିଣ. (ପୁତ୍ର+ଇକ)—୧ । ପୁତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
1. Relating to the son.
୨ । (ପୌତ୍ର+ଇକ) ପୌତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Relating to the grandson.

ପୌତ୍ରିକେୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପୁତ୍ରିକା+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଏୟ)—
Pautrikeya ୧ । ଦୌହିତ୍ର; ଝିଅର ପୁଅ ନାତି—
ପୌତ୍ରିକେୟୀ } ସ୍ତ୍ରୀ 1. Daughter's son; grandson.
ପୌତ୍ରିକେୟୀ } ୨ । ପୁତ୍ରିକା ପୁତ୍ର (ଦେଖ)
2. Putrikā putra (See)

ପୌତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୌତ୍ର+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Pautrī ପୁଅର ଝିଅ; ନପ୍ତ୍ରୀ; ନାତୁଣୀ—
(ପୌତ୍ରିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Son's daughter.
ବିଣ. ପୁଂ. (ପୌତ୍ର+ଇନ୍)—ଯାହାର ନାତି ହୋଇଥାଏ—
(ପୌତ୍ରିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Having a son's son.

ପୌଦ୍ଗଳିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଦ୍ଗଳ+ଇକ)—
Paudgalika ୧ । ଦେହ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
1. Relating to the body.
୨ । ଆତ୍ମା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Relating to the soul.
୩ । ପରମାଣୁ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—3. Atomic; molecular.
୪ । ବିଷୟାନୁରକ୍ତ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
4. Devoted to worldly affairs.

ପୌନଃପୁନିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁନଃ ପୁନଃ+ଭବ ଅର୍ଥରେ ଇକ)—
Paunahpunika ପୁନଃ ପୁନଃ ଘଟୁଥିବା—Recurring.
ବି (ଗଣିତ)—ଏକ ପ୍ରକାର ଦଶମିକ ଭଗ୍ନାଂଶ, ଯହିଁରେ ଦଶମିକର ପରବର୍ତ୍ତୀ ରାଶି ପୁନଃ ପୁନଃ ଆବୃତ୍ତ ହେଉଥାଏ—
(mathematics) Recurring decimal, recurring fraction.

ପୌନଃପୁନିକତା—ସଂ. ବି. (ପୁନଃପୁନିକ+ଭାବ. ତା)—
Paunahpunikatā ୧ । ପୁନଃ ପୁନଃ ଘଟୁଥିବା ଅବସ୍ଥା—
(ପୌନଃ ପୁନ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Reiteration; repetition.
୨ । ପୁନଃ ପୁନଃ ଉଲ୍ଲେଖ ବା ଉଚ୍ଚାରଣ ବା କଥନ—
2. Frequent repetition of a matter.

ପୌନଃପୌନିକ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପୌନଃପୁନିକର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପୌନଃପୁନିକ ଭଗ୍ନାଂଶ—
Paunahpaunika Recurring decimal.

ପୌନରୁକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପୁନରୁକ୍ତ+ଭାବ. ଅ)—
Paunarukta ପୁନରୁକ୍ତି; ପୁନଃ ପୁନଃ କଥନ—
(ପୌନରୁକ୍ତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) Repetition; tautology.

ପୌନର୍ଭବ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁନର୍ଭୁ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ)—
Paunarbhaba ପୁନର୍ଭୁର ପୁତ୍ର; ବିଧବାର ଗର୍ଭରେ ପୁନର୍ବିବାହିତ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଔରସଜାତ ସନ୍ତାନ—
(ପୌନର୍ଭବା—ସ୍ତ୍ରୀ)
1. Son of a remarried widow; the son of a widow by her second marriage.
[ଦ୍ର—ଏହି ପୁତ୍ର ହେତୁ ସ୍ମୃତି ଲିଖିତ ୧୨ ପ୍ରକାର ପୁତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ ।]
୨ । ବିଧବା ବିବାହ କରିଥିବା ପୁରୁଷ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. A male who has married a widow.
ବିଣ—୧ । ପୁନର୍ବିବାହିତା ବିଧବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
1. Relating to or connected with a remarried widow.
୨ । ପୁନର୍ବାର ଜାତ—2. Born again.
୩ । ପୁନର୍ବାର ଘଟିବା; ଅଧିକା—
3. Additional; repeated; recurring.

ପୌନର୍ଭବା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁନର୍ଭୁ+ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Paunarbhabā ୧ । ବରପୂର୍ବା କନ୍ୟା; ଯେଉଁ କନ୍ୟା ଥରେ ଜଣେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଅର୍ପିତ ହୋଇଥାଏ—
1. A girl who has once been formally betrothed or joined to a husband by words or by ceremonial rites.
[ଦ୍ର—କାଶ୍ୟପଙ୍କ ମତରେ ୧. ବାଗ୍‌ଦତ୍ତା, ୨. ମନୋଦତ୍ତା, ୩. ଜଳକୌତୁକମଙ୍ଗଳା (ଯାହା ହାତରେ କୌତୁକସୂତ୍ର ବନ୍ଧା ହୋଇ ସାରି ଥାଏ), ୪. ଉଦକପୂର୍ବା (ଯାହା ଉପରେ କୋଇଲି ଭୃଙ୍ଗ ପାଣି ଛିଞ୍ଚା ହୋଇ ସାରି ଥାଏ), ୫. ପାଣିଗୃହୀତା (ଯାହାର ପାଣିଗ୍ରହଣ ବା ହାତଗଣ୍ଠି ବିଧି ବେଦୀ ଉପରେ ସରି ଯାଇଥାଏ), ୬. ଅଗ୍ନିପରିଗତା (ଯାହାର ବେଦୀ ଉପରେ ସ୍ୱାମୀ ସଙ୍ଗେ ହୋମ ସରି ଯାଇଥାଏ), ଓ ୭. ପୁନର୍ଭୁପ୍ରଭବା; ଏପରି ୭ ପ୍ରକାର କନ୍ୟାଙ୍କୁ ପୌନର୍ଭବା କନ୍ୟା ବୋଲାଯାଏ । ହି. ଶ.]
୨ । ପୁନର୍ଭୁର କନ୍ୟା—2. Daughter of a remarried widow.

ପୌନେ—ଦେ. ବିଣ—ପଉନେ (ଦେଖ)
Paune Paune (See)

ପୌର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପୁର+ଭବାର୍ଥେ. ଅ)—
Paura ୧ । ପୁରବାସୀ; ନାଗରିକ; ସହରିଆ; ନଗରବାସୀ—
(ପୌରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Living in a town or city.
୨ । ନଗର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Relating to a town or city; civic; municipal.
୩ । ପୁରସ୍ଥିତ—3. Situate in a town.
୪ । ପୁର ଜାତ; ନଗରରେ ଉତ୍ପନ୍ନ—
4. Produced in a town; city-bred.
୫ । ଉଦର ପୂରକ—5. Filling up the belly.
୬ । ପୂର୍ବ ଦେଶୀୟ—6. Belonging to the East.
୭ । ପୂର୍ବକାଳରେ ଜାତ—7. Born in the past.
୮ । ପେଟୁ; ଉଦରମୂର୍ଖ—8. Gluttonous.
ବି—୧ । ସହରର ବାସିନ୍ଦା—
1. A citizen; townsman.
୨ । ଧନିକା ଘାସ; ରୋହିଷ ତୃଣ; ରାମକର୍ପୂର—
2, A kind of fragrant grass.

ପୌରକ—ସଂ. ବି. (ପୌର+କ)—
Pauraka ୧ । ବାହ୍ୟାରାମ; ଗୃହର ବାହାରେ ଥିବା ବଗିଚା—
1. A garden outside a house,
[ଦ୍ର—ଘରର ଭିତର ଝଞ୍ଜାରେ ଥିବା ବଗିଚାକୁ ନିଷ୍କୁଟ ବୋଲାଯାଏ ।]
୨ । ସହରର ବାହାରେ ଥିବା ଆରାମ—
2. A garden or park in the neighbourhood of a city. (M. W.)

ପୌରଗୀୟ—ସଂ. ବିଣ—ପୂର୍ବ ଜନ୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Paurag̃iya Relating to one's previous existence.

ପୌରଜନ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା; ପୌର+ଜନ)—
Paurajana ପୁରବାସୀ; ନାଗରିକ—
Citizen; townsman.

ପୌର ଜାନପଦ—ସଂ. ବି. (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ; ପୌର+ଜାନପଦ)—
Paura jānapada ନଗରବାସୀ ଓ ଜନପଦବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ; ସହରିଆ ଓ ମଫସଲିଆ ଲୋକମାନେ—Townspeople and village folks.

ପୌରନ୍ଦର—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରନ୍ଦର+ଅ)—ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paurandara Relating to Indra.
ବି.— ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ର (ଏଥିର ଅଧିପତି ଇନ୍ଦ୍ର)—
The 18th lunar mansion.

ପୌରନ୍ଦରୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁରନ୍ଦର+ଅ, ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—(ଇନ୍ଦ୍ରାଧିଷ୍ଠିତ)
Paurandarī ପୂର୍ବ ଦିଗ—The East.
ବାଳ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଯୋଗେ ଚୌତ ପୌରନ୍ଦରୀ ।
ଭାଷାଜାତ. ଲେଖା ।

ପୌରବ—ସଂ. ବିଣ. ପୁ. (ପୂରୁ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ)—ଯଯାତିଙ୍କ ପୁତ୍ର
Pauraba ପୂରୁଙ୍କର ବଂଶୀୟ—Descended from the race
(ପୌରବୀୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) of king Pūru.
[ଦ୍ର—ଶର୍ମିଷ୍ଠା ଗର୍ଭଜାତ ଯଯାତିଙ୍କ କନିଷ୍ଠ ପୁତ୍ର ପୂରୁ ଆପଣା ପିତାଙ୍କର ଜରା ଗ୍ରହଣ କରି ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ ଦେଖାଇ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ନାମ ଅନୁସାରେ ତାଙ୍କ ବଂଶର ନାମକରଣ ହୋଇଥିଲା ।]
ବି.— ୧ । ପୂରୁ ରାଜାଙ୍କ ବଂଶ—
1 The race of king Pūru.
୨ । ପୂରୁ ରାଜାଙ୍କ ବଂଶଧର—
2. The descendant of king Pūru.
୩ । ଭାରତର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ପ୍ରାଚୀନ ଦେଶବିଶେଷ—
3. An ancient country in Northwestern India.
୪ । ପୁରାଣୋକ୍ତ ଜଣେ ହିନ୍ଦୁ ରାଜା—
4. Name of an ancient king of India.
[ଦ୍ର—ଏ ଭିନ ଲକ୍ଷ ଗୋଟାଏ ଦାନ ଓ ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ କରି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇଥିଲେ । ହ. ଶ.]
୫ । ମୂର୍ଚ୍ଛନା ବା ରାଗିଣୀବିଶେଷ—5. Name of a tune or modulation in music. (M. W.)

ପୌରବୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୂରୁ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Paurabī ୧ । ବସୁଦେବଙ୍କର ଏକ ପତ୍ନୀ—One of the wives of king Basudeba.
[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ନାମ ରୋହିଣୀ, କିନ୍ତୁ କାଳେ ବଳରାମଙ୍କ ଜନନୀ ରୋହିଣୀଙ୍କ ନାମ ସଙ୍ଗେ ଏହାଙ୍କ ନାମର ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେବ, ଏଥିପାଇଁ ଏହାଙ୍କୁ ଏହି ନାମ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ।]
୨ । ଦେଶ ଓ ମଲ୍ଲାର ରାଗର ମିଶ୍ରଣରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ରାଗିଣୀ—
2. A mixed tune

ପୌରଷ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପୌରୁଷ)—ପୌରୁଷ (ଦେଖ)
Paurasha Paurusha (See)

ପୌର ସଖ୍ୟ—ସଂ ବି. (ପୁର+ସଖି+ଯ)—ଏକ ନଗରରେ ବା
Paura sakhya ଗ୍ରାମରେ ବାସ କରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ପରସ୍ପର ବନ୍ଧୁତା—Fellowcitizenship; mutual friendship between co-townsmen or co-villagers.

ପୌରସ୍ତ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରସ୍+ଭାବ. ତ୍ୟ)—୧ । ପ୍ରାଚ୍ୟ; ପୂର୍ବ
Paurastya ଦେଶୀୟ—1. Eastern; oriental.
୨ । ସମ୍ମୁଖରେ ଅବସ୍ଥିତ—2. Situated in front.
୩ । ଅଗ୍ରେଭବ; ପ୍ରଥମ—
3. First; prior; foremost; initial.
ବି —ପ୍ରାଚ୍ୟ ଗୌଡ଼ ଦେଶବାସିଗଣ—
The people in the East Gaurda (M W.)

ପୌରସ୍ତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ପୌର=ପୁରବାସିନୀ+ସ୍ତ୍ରୀ)—
Paurastrī ୧ । ପୁରନାରୀ; ପୁରାଙ୍ଗନା; ଘରଣୀ—
(ପୌରନାରୀ, ପୌରାଙ୍ଗନା—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. A housewife
୨ ଅନ୍ତଃପୁରବାସିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
2. A woman of the harem.
୩ । ନଗରବାସିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
3. A woman residing in a town.
୪ । ସହରର ବେଶ୍ୟା—4. A prostitute of the town.

ପୌରାଣ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରାଣ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଅ)—୧ । ପୁରାଣ
Paurāṇa ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Pauranic; relating to the
(ପୌରାଣୀ – ସ୍ତ୍ରୀ) Purāṇas; mythological.
୨ । ପୁରାଣ ବିତ୍—2. Versed in the mythological lore or the ancient legends.
୩ । ପୁରାଣ କଥିତ—3. Mentioned in the Purāṇas.
୪ । ପୁରାତନ; ପ୍ରାଚୀନ—
4. Ancient; relating to the past age.
୫ । ପୁରାଣ ବା ଏକ କାହାଣ କଉଡ଼ି ମୂଲ୍ୟର (ବସ୍ତୁ)—
5 Of the value of 16 Paṇas of shell money

ପୌରାଣିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରାଣ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—ପୌରାଣ (ଦେଖ)
Paurāṇika Paurāṇa (See)
(ପୌରାଣିକୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ବି – ୧ । ପୁରାଣବିତ୍ ବ୍ରାହ୍ମଣ —
1. A Brāhmaṇa well versed in the ancient legends; a mythologist.
୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସମବେତ ଶ୍ରୋତୃବର୍ଗଙ୍କ ଆଗରେ ପୁରାଣ ପାଠ ବା ପୁରାଣ କଥା ବକ୍ତୃତା କରନ୍ତି—
2. A person who reads or recites mythology and legends before an audience.

ପୌରିକ—ସଂ. ବିଣ. ଓ ବି. (ପୁର+ଭାବାର୍ଥେ. ଇକ)—ପୌର (ଦେଖ)
Paurika Paura (See)

ପୌରୁଷ—ସଂ. ବି. (ପୁରୁଷ+ଭାବ. ବା କର୍ମ ଅର୍ଥରେ ଅ)—
Paurusha ୧ । ପୁରୁଷତ୍ୱ—1. Manliness.
୨ । ପୁରୁଷକାର—2. Manly exertion.
୩ । ସାହସ—3. Courage; valour; manhood.
୪ । ଅଣ୍ଡିରପଣିଆ; ପୁଂସ୍ତ୍ୱ—4. Virility.
୫ । ରେତଃ; ଶୁକ୍ର—5. Semen; virile.
୬ । ଉଦ୍ୟମ; ଉଦ୍ଯୋଗ—6. Strenuous affort.
୭ । ତେଜଃ—7. Vigour.
୮ । ପରାକ୍ରମ—
2. Strength; power; might; prowess.

୯ । ପୁରୁଷ ପ୍ରମାଣ ଉଚ୍ଚତା; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱବାହୁ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲେ ଗୋଡ଼ର ତଳପାଠାରୁ ହାତର ମଝି ଆଙ୍ଗୁଠିର ଅଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚତା—9. The height of a man standing with the arms lifted up.

୧୦ । ଗୌରବ; ମାହାତ୍ମ୍ୟ—10. Greatness.

୧୧ । ଏକ ମନୁଷ୍ୟ ନେଇ ପାରିବା ବୋଝ—

11. A load or weight which can be lifted by one man; one man's load.

ବିଣ—୧ । ପୁରୁଷ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ମାନସିକ—

1. Manly; human.

୨ । ପୁରୁଷ ପ୍ରମାଣ ଉଚ୍ଚ; ପ୍ରାୟ ହାତ ଉଚ୍ଚ—

2. Of the height of a man standing with hands lifted up.

୩ । ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ବହି ପାରିବା ଭଳି (ବୋଝ)—3 (load) Which can be carried by one person.

ଦେ. ବ—୧ । ପ୍ରଶଂସା—1. Praise; eulogy.

୨ । ବାହାଦୁର—2. Excellence.

୩ । ବାହାବା—3. Applause; credit.

ପୌରୁଷ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପ୍ରଶଂସା କରିବା—

Paurusha karibā 1. To eulogise.

ପୌରୁଷକରା ୨ । ବାହାଦୁର କରିବା; ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କରିବା—

पौरुस करना 2. To speak highly of a person; to give credit to a person; to applaud.

ପୌରୁଷତା—ସଂ. ବ. (ପୌରୁଷ+ତା)—୧ । ସାହସିକତା—

Paurushatā 1. Courageousness; vigorousness.

(ପୌରୁଷତ୍ୱ; ପୋରୁଷ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ସାର୍ଯ୍ୟବତ୍ତା—

2. Powerfulness; might.

ପୌରୁଷାଦ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରୁଷାଦ+ଅ)—ନରମାଂସ ଭକ୍ଷକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Paurushāda Relating to cannibals; peculiar to man-eaters.

ପୌରୁଷେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରୁଷ+ଏୟ)—୧ । ପୁରୁଷ

Paurusheya ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Manly; human.

୨ । ମନୁଷ୍ୟକୃତ—2. Made by man.

୩ । ପୁରୁଷର ପ୍ରକୃତିଗତ—

3. Relating to human nature.

୪ । ଆତ୍ମାରୁ ଜାତ—

4. Derived from the soul or spirit.

୫ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ—5. Spiritual.

ବ—୧ । ମନୁଷ୍ୟ ହତ୍ୟା; ମଣିଷ ମାରୁ—

1. Manslaughter.

୨ । ପୁରୁଷସମୂହ—2. A number of men.

୩ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆଇନ—3. Personal law; law relating to human conduct.

୪ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚେଷ୍ଟା—4. Personal effort;

୫ । ଦିନ ମୁଲିଆ—

5. A day-labourer; hireling (M. W).

ପୌରେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୌର+ଏୟ)—ପୌର (ଦେଖ)

Paureya Paura (See)

(ପୌରେୟୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବ—ନଗରର ସୀମାସ୍ଥ ଦେଶ ବା ଗ୍ରାମାଦି—Suburb; villages or country in the outskirts of a town.

ପୌରୋଗବ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ପୁରସ୍=ଅଗ୍ରେ+ଗୋ=ନେଇ ଯାହାର, ପୁରୋଗୁ, ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାଚ୍ୟ ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ଯାହାର ପ୍ରଥମେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଥାଏ; ପୁରୋଗୁ+ଅ)—

Paurogaba ୧ । ରନ୍ଧନଶାଳାଧ୍ୟକ୍ଷ; ହୋଟେଲ୍ ଖାନ୍‌ସାମା—1. The superintendent of a kitchen; hotel-overseer; head cook.

୨ । ରାଜାଙ୍କ ମହାସୁଆର—

2. Inspector of the Royal kitchen (M. W.).

ପୌରୋଧାସ୍ୟ—ସଂ. ବ. ଓ ବିଣ. (ପୁରୋଧସ୍+ସ)—ପୌରୋହିତ୍ୟ (ଦେଖ)—Paurohitya (See)

Paurodhāsya

ପୌରୋଭାଗ୍ୟ—ସଂ. ବ. (ପୁରୋଭାଗିନ୍+ଭାବ. ସ)—ଗୁଣଭାଗ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଦୋଷଭାଗ ମାତ୍ର ଦର୍ଶନ—

Paurobhāgya Fault-finding; cavilling.

ପୌରୋହିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁରୋହିତ+ଅ)—ପୁରୋହିତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Paurohita Relating to a priest; priestly.

ପୌରୋହିତ୍ୟ—ସଂ. ବ. (ପୁରୋହିତ+ସ)—ପୁରୋହିତ (ଦେଖ)

Paurohitya Purohiti (See)

ବିଣ—ପୁରୋହିତବଂଶୀୟ—

Belonging to the family of a priest (M. W.).

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସ—ସଂ. ବ. (ପୂର୍ଣ୍ଣମାସୀ+ଭାବାର୍ଥେ. ଅ)—ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ କୃତ୍ୟ ଯାଗବିଶେଷ—

Paurṇṇamāsa A sacrifice done on the fullmoon day.

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ—ସଂ. ବ. (ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ+ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—

Paurṇṇamāsī 1. Fullmoon day.

(ପୌର୍ଣ୍ଣମାସ୍ୟ—ବିଣ) ୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣମାସୀ (ଦେଖ)—

2. Pūrṇṇamāsī (See)

ପୌର୍ଣ୍ଣମୀ—ସଂ. ବ—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦେଖ)—

Paurṇṇamī Pūrṇṇimā (See)

ପୌର୍ଣ୍ଣିମ—ସଂ. ବ. (ପୂର୍ଣ୍ଣିମା+ଅ)—୧ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ—

Paurṇṇima 1. An ascetic.

୨ । ଯୋଗୀ; ତପସ୍ୱୀ—2. An anchorite; a sage.

ପୌର୍ଣ୍ଣିମା—ସଂ. ବ. (ପୂର୍ଣ୍ଣିମା+ଅ+ଆ)—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—

Paurṇṇimā The fullmoon day.

ପୌର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବ. (ପୂର୍ତ୍ତ+ଅ)—ପୂର୍ତ୍ତ କର୍ମ (କୂପ ଖନନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ ଆଦି)—A meritorious act, e. g. feeding of Brāhmaṇas, digging of wells etc (M.W.)

ପୌର୍ତ୍ତିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ତ୍ତ+ଇକ)—ପୂର୍ତ୍ତକର୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paurttika Relating to charitable or meritorious works (M. W.).

ପୌର୍ବ(ର୍ବ)—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବ+ଅ)—୧ । ପ୍ରାଚ୍ୟ; ପୂର୍ବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paurba(rbba) 1. Relating to the east; eastern.
(ପୌର୍ବୀ; ପୌର୍ବା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରାଚୀନ; ଅତୀତକାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Relating to the past.
୩ । ପ୍ରାଥମିକ—3. Prior; first.

ପୌର୍ବକାଳିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବକାଳ+ଇକ)—ପୂର୍ବକାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paurbakālika Relating to the past.

ପୌର୍ବକାଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବକାଳ+ଯ)—ପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା ଅବସ୍ଥା—
Paurbakālya Priority of time (M. W.).

ପୌର୍ବଦେହିକ—ସଂ. ବିଣ—୧ । ପୂର୍ବଦେହସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paurba dehika 1. Relating to a past form.
୨ । ପୂର୍ବଜନ୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Relating to one's past life or birth.

ପୌର୍ବପଦିକ—ସଂ. ବିଣ—୧ । ପୂର୍ବପଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Relating
Paurbapadika to the previous word or sentence.
୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସମାସସିଦ୍ଧ ପଦର ପୂର୍ବପଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Relating to the 1st member of a compound word.

ପୌର୍ବବାର୍ଷିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବବର୍ଷ+ଇକ)—ପୂର୍ବ ବର୍ଷରେ
Paurbabārshika ବା ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଘଟିଥିବା—Done or happened in the previous year or years.

ପୌର୍ବଭକ୍ତିକ—ସଂ ବିଣ. (ପୂର୍ବଭକ୍ତ+ଇକ)—ଭାତ ଖାଇବା
Paurbabhaktika ପୂର୍ବରୁ ଖିଆଯିବା—
Taken before eating rice. (M.W.)

ପୌର୍ବାପର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବାପର+ଭାବ. ଯ)—୧ । ଅନୁପୂର୍ବିକତା—
Paurbāparjya 1. Succession.
୨ । ଧାରାବାହିକତା—2. Continuity.
୩ । ଅନୁକ୍ରମ—3. Sequence.
୪ । କାର୍ଯ୍ୟ ଓ କାରଣସମ୍ବନ୍ଧ—
4. The relationship of cause and effect.
୫ । କାରଣ; ହେତୁ—5. Cause.
୬ । ଉଦ୍ଭବ ଓ ପରିଣାମ—
6. Beginning and end; birth and effect.

ପୌର୍ବାର୍ଦ୍ଧିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧ+ଇକ)—୧ । ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paurbārddhika 1. Relating to the eastern or
(ପୌର୍ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) first half.
୨ । ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ—2. Situated in the eastern half or portion.

ପୌର୍ବାହ୍ଣିକ—ସଂ. ବିଣ.—(ପୂର୍ବାହ୍ଣ+ଇକ)—ପୂର୍ବାହ୍ଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paurbāhnika Relating to the forenoon.
(ପୌର୍ବାହ୍ଣିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପୌର୍ବି(ର୍ବ)କ—ସଂ. ବିଣ.—ପୌର୍ବ (ଦେଖ)
Paurbi(rbbi)ka [ପୌର୍ବି(ର୍ବ)କା—ସ୍ତ୍ରୀ] Paurba (See)

ପୌଲସ୍ତ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପୁଲସ୍ତ୍ୟ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ)—
Paulastya ୧ । ପୁଲସ୍ତ୍ୟ ମୁନିଙ୍କ ସନ୍ତାନ—
1. The son of Pulastya sage.
୨ । କୁବେର—2 Kubera; the God of wealth.
୩ । ରାବଣ—3. Rābaṇa; the demon king of Laṅkā.
୪ । କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ—
4. Kumbhakarṇṇa, a brother of Rābaṇa.
୫ । ଚନ୍ଦ୍ର—6. The moon (M. W.)
୬ । ବିଭୀଷଣ—
5. Bibhīshaṇa; a brother of Rābaṇa.

ପୌଲସ୍ତ୍ୟୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପୌଲସ୍ତ୍ୟ+ଈ)—ସୂର୍ପଣଖା; କୁମ୍ଭୀନସୀ,
Paulastyī ରାବଣ ଭଗିନୀ—Sūrpaṇakhā; the sister of Rābaṇa.

ପୌଲି—ସଂ. ବି. (ପୋଲ+ଇ)—୧ । ପୁଳି ପିଠା—
Pauli 1. A kind of cake.
(ପୌଲିକା, ପୌଲୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଈଷତ୍ ପକ୍ୱ ରୁଟୀ—
2 A sort of thin half-baked bread.
୩ । ସାମାନ୍ୟ ଭଜା ହୋଇଥିବା ଶସ୍ୟ (ହ. ଶ.)—
3. Half-fried grain.

ପୌଲିଶ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପୁଲିଶ+ଅ+ସିଦ୍ଧାନ୍ତ)—ପ୍ରାଚୀନ ହିନ୍ଦୁ
Paulisa siddhānta ଜ୍ୟୋତିଷ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—
Name of an ancient astronomical work based on the system of Paulus Alexandrinus.

[ଦ୍ର—ବରାହମିହିରୋକ୍ତ ପଞ୍ଚ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ ପୌଲିଶ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଏକତମ; ଏଥିର ଗ୍ରନ୍ଥକାରଙ୍କ ନାମ ସଂସ୍କୃତରେ 'ପୁଲିଶ' ବୋଲି ଲେଖା ଯାଇଅଛି । ପୁଲିଶଙ୍କର ଗ୍ରୀକ୍ ନାମ ପଲସ୍ ଅଲେକ୍ସାଣ୍ଡ୍ରାଇନସ୍ (Paulus Alexandrinus) ଥିଲା । କେହି କେହି ଏହାଙ୍କୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟବାସୀ, କେହି କେହି ମିଶ୍ରବାସୀ ବୋଲି କଳ୍ପନା କରନ୍ତି ।]

ପୌଲୋମୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୁଲୋମନ୍+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Paulomī ୧ । ପୁଲୋମା ଦୈତ୍ୟର କନ୍ୟା, ଇନ୍ଦ୍ର ପତ୍ନୀ, ଶଚୀ—
1. Śachī; the consort of Indra.
୨ । ଭୃଗୁ ଋଷିଙ୍କ ପତ୍ନୀ—2. Wife of sage Bhṛugu.

ପୌଷ—ସଂ. ବି. (ପୌଷୀ=ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ର ଯୁକ୍ତା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା+ଯୁକ୍ତାର୍ଥେ. ଅ;
Pausha ଏହି ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଚନ୍ଦ୍ର ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ର ଯୁକ୍ତ ଥିବାରୁ)—
୧ । ପୁଷ ମାସ; ମାର୍ଗଶିରର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓ ମାଘର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଚାନ୍ଦ୍ର ମାସ—1. The lunar month of Pausha (December and January.)

[ଦ୍ର—ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ ଏହି ମାସରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କଲେ ମନୁଷ୍ୟ କୃଶ, ପରୋପକାରୀ, ପିତୃଧନଶାଳୀ; କଷ୍ଟାନ୍ୱିତ, ବ୍ୟୟଶୀଳ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ଓ ସ୍ଥିର ହୁଏ ।]

୨ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ବାର୍ହସ୍ପତ୍ୟ ୧୨ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ୩ୟ ବର୍ଷର ନାମ—
2. (Astrology) Name of the 3rd year in the 12 years' cycle of Jupiter (M. W.)

ପୌଷ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ସଂ. ବି.—ପୌଷ ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—
Pausha pūrṇṇimā The fullmcon day of the month of Pausha.

[ଦ୍ର—ଏ ଦିନ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଓ ରାଜାମାନଙ୍କର ପୁଷ୍ୟାଭିଷେକ ଉତ୍ସବ କରାଯାଏ ।]

ପୌଷ ମାସ—ସଂ. ବି.—ପୌଷ (ଦେଖ)
Pausha māsa Pausha (See)
ଦେ. ବି.—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସୁଖ ଓ ଆନନ୍ଦର ସମୟ—
(figurative) A time of merriment.
କାଇ ପୌଷ ମାସ କାର ବଶ ନାଶ—ଚନ୍ଦ୍ରକୋର. ନିର୍ଝରଣୀ ।

[ଦ୍ର—ଏ ସମୟରେ ଧାନ କଟା ହେଉ ଥିବାରୁ ଜମିବାଡ଼ି ଥିବା ରଇତ ଓ ଯାହାର ଜମିବାଡ଼ି ନାହିଁ ଏପରି ଗରିବ ଧାନ-କଟାଳି ମଧ୍ୟ ଧାନ କଟାକଟି ଯୋଗୁଁ କିଛି ଧାନ ହାତରେ ପାଇ ଆନନ୍ଦରେ ଥାଆନ୍ତି ।]

ପୌଷୀ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍ୟା+ଅ+ଈ)—ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—
Paushī The fullmoon day of the lunar month of Pausha.

ପୌଷୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପୌଷ+ଜାତାର୍ଥେ ଏୟ)—ପୌଷ ମାସରେ
Paushīya ଜାତ ବା ପ୍ରସ୍ତୁତ—Made or produced in the month of Pausha.

ପୌଷ୍କର—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍କର+ ଅ)—
Paushkara ୧ । ପୁଷ୍କର ମୂଳ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)
1. Pushkara mūla (See)
୨ । ପଦ୍ମଲତାର ମୂଳ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. The root of lotus plant.
୩ । ଏରଣ୍ଡ ମୂଳ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
3. The root of castor seed tree.
୪ । ସ୍ଥଳ ପଦ୍ମ (ଦେଖ) (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
4. Sthala padma (See)

ପୌଷ୍କରିଣୀ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍କରିଣୀ+ଅ+ଈ)—
Paushkariṇī ଛୋଟ ପୋଖରୀ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Small tank; pool.

ପୌଷ୍କଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପୁଷ୍କଳ+ଯ)—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା (ହି. ଶ.)—
Paushkalya Completeness.

ପୌଷ୍ଟିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଷ୍ଟି+ଇକ)—ପୁଷ୍ଟିକର—
Paushtika Nourishing; nutritious.
ବି—୧ । ପୁଷ୍ଟି ସାଧନ କର୍ମ—
1. Any operation of nutrition.
୨ । ଚୂଡ଼ାକର୍ମ ସମୟରେ ପିନ୍ଧାଯିବା ଲୁଗା—
2. A cloth put on during the ceremony of tonsure (M. W.)
୩ । କ୍ଷୌର ସମୟରେ ଦେହରେ ପଡ଼ିବା ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—
3. An apron put over the body during shaving.
୪ । ଯେଉଁ କର୍ମ ଦ୍ୱାରା ଧନ ଜନ ଆଦିର ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ—
4. Any work which increases fortune and family

ପୌଷ୍ପ—ସଂ. ବିଣ. (ପୁଷ୍ପ+ ଅ) – ୧ । ପୁଷ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Paushpa 1. Floral; flowery.
୨ । ପୁଷ୍ପ ନିର୍ମିତ—2. Made of flowers.
ବି—୧ । ପୁଷ୍ପପୁରୀ; ପାଟଳୀପୁତ୍ର—
1. A name of the city Pāṭaliputra.
୨ । ପୁଷ୍ପ ପରାଗ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. The pollen of flowers.
୩ । ପୁଷ୍ପରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମଦ୍ୟ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
3. Wine destilled from flowers.

ପୌଷ୍ପୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ପୁଷ୍ପ ନଗର; ପାଟଳୀପୁତ୍ର ନଗରର ନାମାନ୍ତର—
Paushpī A name of the ancient town of Pāṭaliputra (the modern Patna).

ପୌଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ପୁଷ୍ୟା+ଯ)—
Paushya ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Relating to the 8th asterism.
ବି. (ପୁଷ୍ୟନ୍+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଯ)—ମହାଭାରତୋକ୍ତ ଜଣେ ରାଜା—
Name of a king mentioned in the Mahābhārata. (M. W.)
[ଦ୍ର—ଏ କରୱାରପୁରର ପୁଷ୍ୟନ୍ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଥିଲେ ।]

ପ୍ୱର୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ. ପୁଅର୍)—
Pwar (etc) ପୁଅର୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Puar etc. (See)

ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାକିଙ୍ଗ୍)—୧ । ଗଣ୍ଠିଆ—
Pyāking 1. Packing.
ପେକିଙ୍ଗ ୨ । ପେକିନ୍ (ଦେଖ)—2. Pekin (See)
ପିକିଙ୍ଗ [ଦ୍ର—ଇଂରାଜିରେ P ଅକ୍ଷର ଓ a ଅକ୍ଷର ପରେ ଯୁକ୍ତ (ପାକିଙ୍ଗ୍; ପେକିଙ୍ଗ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ହେବା ଶବ୍ଦମାନ ଯଥା—ପାକ୍; ପାକେଟ୍, ପାଉ, ପାଣ୍ଟ୍, ପାସ୍, ପାସେଞ୍ଜର୍, ପାମ୍ଫ୍ଲେଟ୍, ପାନେଲ୍ଆଦି ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଆରେ ଉଭୟ ଲେଖକ ପା, ପ୍ୟା ଓ ପେ ପୂର୍ବକ କରି ଲେଖନ୍ତି ।]

ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ୍ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ଇଂ. ପାକିଙ୍ଗ୍; ପାକ୍)—
Pyāking karibā କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଏକତ୍ରିତ କରି ବାନ୍ଧିବା—
(ପ୍ୟାକ୍ କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) To pack a thing.

ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ୍ ଚାର୍ଜ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାକିଙ୍ଗ୍ ଚାର୍ଜ)—
Pyāking chārja କୌଣସି ଜିନିଷ ପ୍ୟାକ୍ କରିବାର ଖରଚ—
ପେକିଙ୍ଗ ଚାର୍ଜ **ପିକିଙ୍ଗ ଚାରଜ** Packing charge.

ପ୍ୟାକେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାକେଟ୍)—ପୁଲିନା; ଛୋଟ ମୁଦା ବଡ଼ା—
Pyāket ପ୍ୟାକେଟ **ପିକେଟ** Packet.

ପ୍ୟାଟ୍—ସଂ. ଅ—ଭାବବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଧ୍ୱନି; ହେ ! ଅହେ !—
Pyāṭ A particle used in calling (M. W.).

ପ୍ୟାତ(ନ)—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ୟାୟ୍ ଧାତୁ+ତ; ଭୁଲ ଇଂ. ଫାଟ୍)—
Pyāta(na) ମୋଟ; ସ୍ଥୂଳ; ଫୀତ—Fat; swollen.

ପ୍ୟାଦା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—ପିଆଦା (ଦେଖ)
Pyādā Piādā (See)

ପ୍ୟାନ୍ ଫୋଟେ—ପ୍ରାଦେ. (କଲାହାଣ୍ଡି) ବି. (ସଂ. ପାନୀୟ ସ୍ଫୋଟକ)—
Pyāu phoṭe ପାଣି ଟୋପା; ଜଳବିନ୍ଦୁ—Drop of water.

ପ୍ୟାମ୍ଫ୍ଲେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାମ୍ଫ୍ଲେଟ୍)—କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁସ୍ତକ; ପୁସ୍ତିକା—
Pyāmphleṭ ପ୍ୟାନଫ୍ଲେଟ ପୈମଫ୍ଲେଟ Pamphlet.
(ପାମ୍ଫ୍ଲେଟ୍; ପେମ୍ଫ୍ଲେଟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ୟାୟ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—1. To grow.
Pyāya (root) ୨ । ବଢ଼ାଇବା—2. To increase; to augment.
୩ । ଫୀତ ହେବା—3. To swell; to be enlarged.

ପ୍ୟାୟନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ୟାୟ୍ ଧାତୁ+ଅନ)—
Pyāyana ୧ । (+କର୍ମ. ଅନ) ଯାହାକୁ ସ୍ଥୂଳ କରାଯାଏ—
(ପ୍ୟାୟିତ—ବି) 1. Caused to swell.
୨ । (କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) ବର୍ଦ୍ଧନକାରକ—
2. Causing to grow or thrive.
ବି. (ଭାବ. ଅନ) ବର୍ଦ୍ଧନ; ବୃଦ୍ଧି—Growth; increase.

ପ୍ୟାୟିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ୟାୟ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ସ୍ଥୂଳୀକୃତ—
Pyāyita 1. Fattened.
୨ । ବର୍ଦ୍ଧିତ—2. Increased.

ପ୍ୟାରା—ବୈ. ବି ଓ ବିଣ—ପିଆରା (ଦେଖ)
Pyārā Piārā (See)
ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାରା)—ପାରା (ଦେଖ)—Pārā (See)

ପ୍ୟାରି (ଇତ୍ୟାଦି)—ପିଆରି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pyārī (etc) Piārī etc (See)

ପ୍ୟାଲା—ବୈଦେ. ବି—ପିଆଲା (ଦେଖ)
Pyālā Piālā (See)

ପ୍ୟାସ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଲରିଆ) ବି. (ଭୁଲ. ହି. ପ୍ୟାସ; ସଂ. ପିପାସା)—ଶୋଷ; ତୃଷା—Thirst.
Pyās

ପ୍ୟାସେଞ୍ଜର୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପାସେଞ୍ଜର୍)—
Pyāseñjar (etc) ପାସେଞ୍ଜର୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pāseñjar etc (See)

ପ୍ୟୁନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ବଂ. ପିଅନ୍)—ପିଅନ୍ (ଦେଖ)
Pyun ପିଉନ ପ୍ୟୁନ Pian (See)

ପ୍ୟୁନିଟିଭ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବିଣ—ପିଉନିଟିଭ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pyuniṭibh (etc) Piuniṭibh etc (See)

ପ୍ୟୁଲି(ଡ଼)—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ. (ସଂ. ପୀତ, ପିଙ୍ଗଳ)—ପିଉଳି (ଦେଖ)
Pyuḷi (ṛdi) Piuḷi (See)

ପ୍ୟୁଷ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଦଗ୍ଧ କରିବା—1. To burn.
Pyush (root) ୨ । ଭାଗ କରିବା—2. To divide.
୩ । ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା—3. To relinquish; to part with.

ପ୍ୟୁସ୍(ଧାତୁ)—ସଂ.—ଭାଗ କରିବା—
Pyus (root) To divide.

ପ୍ୟେଷ୍(ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ବୃଦ୍ଧି କରିବା—
Pyai (root) 1. To increase.
୨ । ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—2. To grow.
୩ । ଫୁଲିବା—3. To swell.

ପ୍ର—ସଂ. ଅ—(ଉପସର୍ଗ) (ପ୍ରଥ. ଧାତୁ=ବିଖ୍ୟାତ ହେବା+ଅ; ଭୁଲ. ଲାଟିନ୍ ଉପସର୍ଗ ପ୍ରୋ=ସମ୍ମୁଖରେ, ନିମନ୍ତେ ଓ ପ୍ରି=ପୂର୍ବେ, ପ୍ରଥମେ ଓ ଇଂ. ଉପସର୍ଗ ଫୋର୍=ପୂର୍ବରୁ, ପ୍ରଥମରୁ)—ବିଂଶତି ଉପସର୍ଗ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ଯାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥରେ ଧାତୁ ପୂର୍ବେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—A prefix implying:—
Pra
୧ । ଖ୍ୟାତି (ଯଥା ପ୍ରସିଦ୍ଧି)—1. Fame; renown.
୨ । ଉତ୍କର୍ଷ; ପ୍ରକର୍ଷ (ଯଥା—ପ୍ରକର୍ଷ, ପ୍ରଗୁଣ)—
2. Excellence.
୩ । ଆଧିକ୍ୟ; ବିଶେଷ; ଅତିଶୟ (ଯଥା—ପ୍ରମତ୍ତ ଓ ପ୍ରବାଦ)—
3. Excess; very much; intensity.
୪ । ସର୍ବତୋଭାବ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା (ଯଥା—ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ)—
4. Fullness; completeness.
୫ । ଆରମ୍ଭ—5. Beginning.
୬ । ଉଦ୍ଭବ; ଉତ୍ପତ୍ତି (ଯଥା—ପ୍ରଭବ)—
6. Birth; source.
୭ । ପ୍ରଥମର ଭାବ; ପ୍ରାଥମ୍ୟ (ଯଥା—ପ୍ରାହ୍ଣ)—
7. Priority.
୮ । ଆଚରଣ; ବ୍ୟବହାର—
8. Conduct; treatment.
୯ । ଗତି (ଯଥା—ପ୍ରସ୍ଥାନ)—2. Motion; forth; out (as in go forth; set out).
୧୦ । ରୀତି—10. Usage.
(ଯଥା—ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ବିଶେଷଣ ପୂର୍ବେ ଏ ଉପସର୍ଗ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—ମଳିଅର୍. ଉଇଲିୟମ୍)—
୧୧ । କ୍ଷମତା (ଯଥା—ପ୍ରଭୁ)—11. Power (Apte).
୧୨ । ଅଭାବ; ବିଚ୍ଛେଦ (ଯଥା—ପ୍ରେଷିତ, ପ୍ରପଣ୍ଡି)—
12. Destitution; separation (Apte).
୧୩ । ନିର୍ମଳତା (ଯଥା—ପ୍ରସନ୍ନ)—
13. Purity (Apte).
୧୪ । ଇଚ୍ଛା (ଯଥା—ପ୍ରାର୍ଥନା)—14. Wish (Apte).
୧୫ । ପ୍ରାହ୍ରତ୍ୟ (ଯଥା—ପ୍ରଶମ)—
15. Cessation (Apte)
୧୬ । ସମ୍ମାନ (ଯଥା—ପ୍ରାଂଜଳ)—
16. Adoration; respect (Apte).
୧୭ । ଆଗରୁ; ଅଗ୍ରେ (ଯଥା—ପ୍ରସ୍ଥାନ)—
17. Before; forward; forth.

୧୮ । ଅତ୍ୟନ୍ତ (ଯଥା—ପ୍ରଚଣ୍ଡ)—
18. Too much; excessively.
୧୯ । ଅଧିକ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ (ଯଥା—ପ୍ରପିତାମହ; ପ୍ରପୌତ୍ର)—
More distant.
୨୦ । ସମ୍ୟକ୍‌ରୂପେ (ଯଥା—ପ୍ରଦାନ)—
20. Out and out; completely.
୨୧ । ପ୍ରଶସ୍ତ (ଯଥା—ପ୍ରଗ୍ରୀବ)—21. Broad.
(ଦ୍ର—ଉପସର୍ଗଯୁକ୍ତ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦମାନ କବିତାରେ ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟ ବ୍ୟବହାରରେ ସମୟେ ସମୟେ 'ପର' ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ଯଥା—ପ୍ରକାଶ=ପରକାଶ; ପ୍ରମାଦ-ପରମାଦ; ପ୍ରମତ୍ତ=ପରମତ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି ।)

ପ୍ରଉଗ—ସଂ. ବି.—ରଥ ଦଣ୍ଡାର ସାମନା ପାଖର ତ୍ରିଭୁଜାକାର ଅଗ; ଶଗଡ଼ର ଝୁଗ୍ରମୁଣ୍ଡି—The fore part of the shafts of a chariot or bullock cart.
Prauga (M. W.)

। ପ୍ରଃ ।—ଦେ.—ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ (କଚରଥା)—ଅ.—୧ । 'ପ୍ରଗନ୍ନା ଶବ୍ଦର ସାଙ୍କେତିକ ରୂପେ ଲେଖାରେ ବ୍ୟବହୃତ (ଯଥା—। ପ୍ର । (। ପ୍ର ।—ଅନ୍ୟରୂପ) କୋଦଣ୍ଡା ଅର୍ଥାତ୍ କୋଦଣ୍ଡା ପ୍ରଗନ୍ନା)—
। Prab ।
1. An abbreviation for the word 'Pergunna' (this abbreviation is also used in writing the same passage in English, as Pr. Kodinda.
୨ । 'ପ୍ରତି' ବା ପ୍ରସ୍ଥର ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ—
2 Abbreviation of 'prati or width.
(ଯଥା—। ପା । ୫ କାହାଣ, । ପ୍ର । ୪ କାହାଣର ଖଣ୍ଡେ ଜମି ।)

ପ୍ରକଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର=ସର୍ବତୋଭାବରେ + କଟ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + ଅ)—୧ । ବ୍ୟକ୍ତ—1. Ufolded; clear.
Prakaṭa
୨ । ପ୍ରକାଶିତ; ଦେଖାଯାଉଥିବା; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—
2. Displayed; becoming manifest.
୩ । ପ୍ରକାଶ୍ୟ—
3. Apparent; evident; open; visible.
୪ । ସ୍ପଷ୍ଟ—4 Clear.
୫ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—5. Excellent.
୬ । ପ୍ରଚାରିତ—6. Published; proclaimed.
୭ । ଉତ୍ପନ୍ନ; ଆବିର୍ଭୂତ (ହ. ଶ)—7. Appearing.
ଦେ. କ୍ରି ବିଣ—ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ—Clearly.
ଚକ୍ରଲ ଝୀନ ଜାଳପାଟ
ନିରମ୍ବ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରକଟ—ରୂପଚ. ପ୍ରେମଗଙ୍ଗାମୃତ ।

ପ୍ରକଟକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+କଟ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) - ଯାହା ପ୍ରକଟ କରେ; ପ୍ରକାଶକ—Exhibiting; publiishing.
Prakaṭaka (ପ୍ରକଟକା—ସ୍ତ୍ରୀ)
ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣନ ଚତୁର ପ୍ରକଟକ ଗଣ ଏଣ ମଲ୍ଲନ—
ଲକ୍ଷ. ଦ୍ରୋମଚୁଆଳଥ ।

ପ୍ରକଟନ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+କଟ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ପ୍ରକାଶ କରିବା—1. Publication.
Prakaṭana
୨ । ବ୍ୟକ୍ତୀକରଣ—2. Making manifest.
୩ । ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ବୁଝାଇବା—
3. Making clear exposition; expounding.

ପ୍ରକଟା(ଟେ)ଇବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି—(ପ୍ରକଟିବାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ)—
Prakaṭā(ṭe)ibā ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଟିତ କରାଇବା—
ପ୍ରକଟାନ 1. To cause to be manifested.
ପ୍ରଗଟାନା or published.
୨ । ପ୍ରକଟିତ କରିବା—
2. To unfold; to manifest; to exhibit.
ସୁଭଗ୍ରର୍ଯ୍ୟ-ଶିକ୍ଷା ଫଳେ ସେ ଛଇଲା କେତେ ଛଇ ପ୍ରକଟାଇ ।
ରାଧାନାଥ. ଯଯାତି ।

ପ୍ରକଟିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କଟ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Prakaṭita ୧ । ପ୍ରକାଶିତ—1. Published.
୨ । ବ୍ୟକ୍ତ—3. Manifest; apparent.
୩ । ପ୍ରଦର୍ଶିତ—3. Displayed; shown.
୪ । ବିକସିତ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—4. Opened; expanded.

ପ୍ରକଟିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି—୧ । ପ୍ରକଟିତ ବା ବ୍ୟକ୍ତ ହେବା—
Prakaṭibā 1. To be manifested.
ପ୍ରକଟା ବଳ୍ପଗନ୍ଧି ଲେକ ପ୍ରକଟ ଉଟ୍ଟଲେ ପୀନ ପୟୋଧର ।
ପ୍ରଗଟନା ବିବସ୍ତ୍ରର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।
୨ । ପ୍ରକଟ ବା ପ୍ରକାଶ କରିବା; ଦେଖାଇବା—
2. To manifest; to show.
ଶଙ୍କ୍ରୁ ଦେଖି ଭୁହ ସେ ରୂପେ ଚଲିବା
ପ୍ରକଟି ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଶକ୍ତି ମାଗାର୍ଜ୍ଜିବା । ରାଧାନାଥ. ଚଲିବା ।
୩ । ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା—
3. To express; to give vent to.
ଅହା ମୋର ପତ ଦେଢ଼େ ଦସ୍ୟାଳ ଗମ୍ଭୀର
ବୁଣ୍ଟିତ ପ୍ରକଟିବାକୁ ଅପରଥ ମୋର । ତୁଳସୀ ବିଷମସମାସ୍ପଣ. ଅବ ।

ପ୍ରକଟୀକରଣ—ସଂ ବି. (ପ୍ରକଟ+ଅଭୂତ ତଦ୍ଭାବେ. ଚ୍ବି+କରଣ)—
Prakaṭīkaraṇa ୧ । ଅବ୍ୟକ୍ତ ବିଷୟକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା—
1. Making visible.
୨ । ପ୍ରକାଶ କରଣ—2. Promulgation; publishing.
୩ । ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା—3. Making clear.

ପ୍ରକଟୀକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରକଟ+ଅଭୂତ ତଦ୍ଭାବେ. ଚ୍ବି+କୃତ)—
Prakaṭīkṛuta ୧ । ବ୍ୟକ୍ତୀକୃତ—1. Made visible or apparent.
୨ । ବିସ୍ତାରିତ; ବିସ୍ତାରିତ—2. Amplified.
୩ । ପ୍ରକାଶିତ; ଘୋଷିତ—3. Promulgated.

ପ୍ରକଟୀ ଭୂତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରକଟ+ଅଭୂତ ତଦ୍ଭାବେ. ଚ୍ବି+ଭୂତ)—
Prakaṭī bhūta ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ—Become manifest.

ପ୍ରକଥନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+କଥନ)—
Prakathana ଉଚ୍ଚୈଃସ୍ୱରରେ ପ୍ରଚାର କରଣ—Announcing; publishing loudly; proclaiming.

ପ୍ରକମ୍ପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କମ୍ପ ଧାତୁ=କମ୍ପିବା + ଭାବ. ଅ) —
Prakampa ୧ । ଅତିଶୟ କମ୍ପ; ବେପଥୁ—1. Shivering; vibration; trembling; quaking; tremor.
୨ । ପ୍ରଭଞ୍ଜନ; ବାୟୁ—2. Air; wind.
୩ । ସ୍ଥିତିସ୍ଥାପକ ବସ୍ତୁ—3. An elastic thing.
୪ । ନରକବିଶେଷ—
4. Name of a part of hell.
୫ । ରାବଣର ସେନାପତିବିଶେଷ—
5. Name of a general of Rāvaṇa.
ବିଣ. (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଅତିଶୟ କମ୍ପମାନ—
1. Shivering; trembling violently.
୨ । କମ୍ପନ କାରକ—2 Shaking; causing shiver.

ପ୍ରକମ୍ପନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କମ୍ପ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—ପ୍ରକମ୍ପ; ବିଶେଷ
Prakampna କମ୍ପ—Shivering; violent trembling; vibration.
(ପ୍ରକମ୍ପିତ; ପ୍ରକମ୍ପନୀୟ—ବିଣ)

ପ୍ରକମ୍ପମାନ—ସଂ. ବିଣ.—(ପ୍ର + କମ୍ପ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଆନ)— କମ୍ପମାନ;
Prakampamāna ଅତ୍ୟନ୍ତ କମ୍ପୁଥିବା—Shivering; vibrating.
(ପ୍ରକମ୍ପମାନା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରକର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କୃ ଧାତୁ=ବିଶେଷ କରିବା + କର୍ମ. ଅ)—
Prakara ୧ । ବିକୀର୍ଣ୍ଣ କୁସୁମାଦି—1. Scattered flowers.
୨ । ପୁଷ୍ପାଦିର ସ୍ତବକ—2. Bunch.
୩ । ଗୋଛା—3. Sheaf; bundle.
୪ । ରାଶି; ସମୂହ—4. Collection; heap; quantity.
୫ । ଅଗୁରୁ (ହି. ଶ.) – 5. Aloe wood; agallochia.
୬ । (ପ୍ର + କୃ ଧାତୁ=କରିବା + ଭାବ. ଅ)—ବନ୍ଧୁତା—
6. Friendship.
୭ । ସହାୟତା; ସାହାଯ୍ୟ—
7. Co-operation; aid; assistance.
୮ । ଅଧିକାର—8. Authority; possession.
୯ । ସମ୍ମାନ—9. Respect.
୧୦ । ରୀତିନୀତି; ବ୍ୟବହାର—10 Usage; custom.
୧୧ । ନଟ ନଟୀଙ୍କ ପୋଷାକ—
11. Theatrical dress or disguise.
୧୨ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକକୁ ଭୁଲାଇ କରି ସତୀତ୍ୱ ହରଣ କରିବା; ଫୁସୁଲାଇ କରି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକକୁ ଘରୁ ବାହାର କରି ନେବା—
12. Seduction of a woman.
ବିଣ.—(ପ୍ର + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ବୃଦ୍ଧ—
1. Old; aged.
ପ୍ରକର ବରଷ ଲଳସ ଗଣିବା ଭାବେ ସୁବାସ ହରିବାରେ ।
ଭକ୍ତ କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସୁନ୍ଦର ।
୨ । କର୍ମଠ; କାର୍ଯ୍ୟପଟୁ—2. Able; pert; skilful.
୩ । ହୁସିଆର (ହି. ଶ.) —3. Cautious.

ପ୍ରକରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କୃ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) — ୧ । ସମ୍ୟକ୍‌ରୂପେ
Prakaraṇa କରଣ—1. Doing a thing excellently.
୨ । ସର୍ଜନ; ନିର୍ମାଣ; ଉତ୍ପାଦନ—
2. Creation; production.
୩ । କାର୍ଯ୍ୟ—3. Act.
୪ । ଘଟନା; କାଣ୍ଡ; ବ୍ୟାପାର—
4. Affair; event; matter.
୫ । ପ୍ରଭେଦ—5. Difference; distinction.
୬ । ଉପାୟ; କୌଶଳ—6. Means; artifices.
୭ । ପ୍ରକାର—7. Kind; species.
୮ । ବିଷୟ; ପ୍ରସଙ୍ଗ—8. Topic; subject-matter.
୯ । ପ୍ରବନ୍ଧ—9. Essay.
୧୦ । ପ୍ରସ୍ତାବ—10. Proposal; discourse.
୧୧ । ସମ୍ମାନକରଣ—11. Showing respect.
୧୨ । ଭୂମିକା; ଅବତରଣିକା—12. Introduction.
୧୩ । ନାଟକର ପୂର୍ବାଭାଷ—
13. Prologue to a drama; prelude.
୧୪ । ଗ୍ରନ୍ଥାଂଶ; ଅଧ୍ୟାୟ; ପରିଚ୍ଛେଦ—
14. Chapter; section of a book.
୧୫ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବିଷୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ—
15. A monologue; treatise; monograph.
୧୬ । ପାଦ; ରଚନାର ଅଂଶ ବା ବିଭାଗ—16. Paragraph.
୧୭ । ନାଟକର ପ୍ରକାରଭେଦ; ଯେଉଁ ନାଟକରେ ସାମାଜିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରେମ ବିଷୟକ ବର୍ଣ୍ଣନା ଥାଏ—
17. A society-and-love-drama.

[ଦ୍ର—ପ୍ରକରଣ ନାଟକ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ, କିନ୍ତୁ ନାଟକଠାରୁ ହୀନ । ଏହା ସାମାଜିକ ଆଚାର ବ୍ୟବହାର ଓ ପ୍ରେମ ବର୍ଣ୍ଣନା ବିଷୟ ଅବଲମ୍ବନରେ ଲିଖିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରକରଣ ନାଟକରେ ପ୍ରେମବିଷୟକ ସାମାଜିକ ଚିତ୍ର ଥାଏ । ଏହା ଶୁଦ୍ଧ ଓ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଭେଦରେ ୨ ପ୍ରକାର; ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରକରଣରେ ନାୟକ ଉଚ୍ଚ ବଂଶୀୟ କୁଳୀନ ଓ ନାୟିକା ବେଶ୍ୟା; ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକରଣରେ ନାୟକ ମନ୍ତ୍ରୀ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ବା ବଣିକ ଓ ନାୟିକା ଭଦ୍ରପରିବାରପାଳିତା ସ୍ତ୍ରୀ ବା ସହଚରୀ । ପ୍ରକରଣ କବିକଳ୍ପିତ ଲୌକିକ ଗଳ୍ପ । ସାମାଜିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଓ ପ୍ରେମ ବର୍ଣ୍ଣନା ଏବଂ ଶୃଙ୍ଗାର ରସ ଏହାର ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ । ମୃଚ୍ଛକଟିକ, ମାଳତୀମାଧବ ଆଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।]

ପ୍ରକରଣ ଗ୍ରନ୍ଥ—ସଂ. ବି—ଗୋଟିଏ ବିଷୟକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଲେଖାଯିବା
Prakaraṇa grantha କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ—A small treatise on a particular subject; a monologue.

ପ୍ରକରଣ ଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରକରଣ + ଜ୍ଞାନ)—ଆଲୋଚ୍ୟ
Prakaraṇa jñāna ବିଷୟର ପ୍ରସଙ୍ଗ ବୋଧ—
Comprehension of the subject matter of a treatise or discourse.

ପ୍ରକରଣିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ରକରଣ + କ୍ଷୁଦ୍ରାର୍ଥେ. କ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prakaraṇikā କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରକରଣ; କ୍ଷୁଦ୍ର ନାଟକବିଶେଷ—
(ପ୍ରକରଣୀ--ଅନ୍ୟରୂପ) A small love drama; a minor love drama.

ପ୍ରକରଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରକରଣ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଈୟ)—୧ । ପରିଚ୍ଛେଦ
Prakaraṇīya ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Relating to a chapter or section.
୨ । ପ୍ରବନ୍ଧ ବିଷୟକ—2. Relating to the subject matter of a treatise or discourse.

ପ୍ରକରୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ର + କୃ. ଧାତୁ + ଅଧି. ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Prakarī ୧ । ଅଭିନୟର ସାଜସଜ୍ଜା—1. Theatre dress.
୨ । ନାଟିକା—2. A small drama.
୩ । ଅନାବୃତ ସ୍ଥାନ—3. An open space.
୪ । ଚତ୍ୱର; ଅଗଣା—4 A court-yard.
୫ । ଛକ; ଚାରିଗୋଟି ରାସ୍ତାର ମିଳନ ସ୍ଥାନ—
5. A meeting place of cross roads.
୬ । ନାଟକରେ ପ୍ରୟୋଜନସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ୫ଟି ସାଧନ ମଧ୍ୟରୁ ଏକଭାଗ, ଯହିଁରେ କୌଣସି ଏକଦେଶବ୍ୟାପୀ ଚରିତ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣନ ଥାଏ (ହେ. ଶ)—6. One of the essential parts of a drama in which a character relating to a particular matter is treated.

ପ୍ରକର୍ଷ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + କୃଷ୍. ଧାତୁ = ଆକର୍ଷଣ କରିବା + ଭାବ. ଅ)—
Prakarsha ୧ । ଉନ୍ନତି—1 Improvement.
୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତା; ଉତ୍କର୍ଷ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା; ଉତ୍ତମତା—
2. Excellence; preeminence; superiority; goodness.
(ପ୍ରକୃଷ୍ଟ—ବିଣ)
୩ । ବିଶେଷତ୍ୱ—
3. Peculiarity; specialty; distinction.
୪ । ଆଧିକ୍ୟ—4. Intensity; excess.
୫ । ବିଶ୍ୱଜନୀନତ୍ୱ; ସର୍ବସାଧାରଣତ୍ୱ—
5. Universality.
୬ । ନିଶ୍ଚୟତା—6. Absoluteness; certainty.

ପ୍ରକର୍ଷକ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର + କୃଷ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ଉତ୍କର୍ଷ
Prakarshaka ସମ୍ପାଦକ (ହେ. ଶ)—Causing preeminence.
(ପ୍ରକର୍ଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରକର୍ଷଣ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + କୃଷ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ବିଶେଷ
Prakarshaṇa ଭାବରେ କର୍ଷଣ—1. Thorough ploughing.
(ପ୍ରକର୍ଷିତ, ପ୍ରକର୍ଷଣୀୟ—ବିଣ)
୨ । ଆଗକୁ ଠେଲା—2. Pushing forth (M. W).
୩ । ଟାଣି ଆଣିବା; ଆକର୍ଷଣ—
3. Attracting; drawing.
୪ । ଆଧିକ୍ୟ—4. Intensity.
୫ । ପ୍ରାଧାନ୍ୟ; ଉତ୍କର୍ଷ; ଶ୍ରେଷ୍ଠତା—
5. Excellence; superiority.
୬ । କଷ୍ଟ ଦେବା—6. Harassing; distracting.
୭ । ସର୍ବସାଧାରଣତ୍ୱ—7 Universality.
୮ । କିଆରରେ ଅଗ୍ନି ବା ଓଡ଼ି ଦେବା; ହଳ କରିବା—
8. Drawing furrows; ploughing (M. W).
୯ । ବନ୍ଧକୀ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଦ୍ୱାରା ମୂଳ ଟଙ୍କାର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ସୁଧ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଆଦାୟ ପାଇବା—
9. Realisation in excess of the interest due on a loan by the use of the pledged article; enjoyment of the surplus income after setting off the interest in full by the use of the pledged article.

ପ୍ରକର୍ଷିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର + କୃଷ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍ = କର୍ଷି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)-
Prakarshita ୧ । ଆକର୍ଷିତ—1. Attracted; drawn.
୨ । ଉତ୍ତମରୂପେ ଚଷା ହୋଇଥିବା—
2. Ploughed thoroughly.
ବି—ବନ୍ଧକୀ ଜିନିଷର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ୟ ସୁଧରୁ ବେଶି ଲାଭ—
Surplus profit on a pledge over and above the interest due.
[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁସ୍ମୃତି ଅନୁସାରେ ମହାଜନ ଏହି ଅଧିକା ଲାଭକୁ ଖାତକକୁ ଫେରାଇ ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ହେ. ଶ]

ପ୍ରକଳା—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + କଳା)—ଏକ କଳା ସମୟର ୬୦ ଭାଗର ଏକ
Prakalā ଭାଗ (ହେ. ଶ)—One sixtieth of one Kalā of time.

ପ୍ରକଳ୍ପନ(ନା)—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + କଳ୍ପି ଧାତୁ + ଅନ + ଆ)—ସ୍ଥିରୀକରଣ
Prakalpana(nā) (ହେ. ଶ)—Ascertainment.

ପ୍ରକଳ୍ପିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର + କଳ୍ପି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଅନୁଭାବିତ-
Prakalpita 1. Thought beforehand; contemplated.
୨ । ସଙ୍କଳ୍ପିତ—2; Resolved; determined.
୩ । ଉଦ୍ଭାବିତ—3. Invented; devised.
୪ । ପାତିତ (ଯଥା—ଅଶ୍ରୁ)—4. Shed (as tears).
୫ । ସ୍ଥିରୀକୃତ; ନିଶ୍ଚିତ (ହେ. ଶ)—5. Ascertained,

ପ୍ରକଶ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + କଶ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—୧ । କୋରଡ଼ା ମାରିବା
Prakaśa (ହେ. ଶ)—2. Whipping.
୨ । ପୀଡ଼ା ଦେବା; କଷ୍ଟ ଦେବା (ହେ. ଶ)—
2. Afflicting; oppressing.

ପ୍ରକଶୀ—ସଂ. ବି—ଶୂକ ନାମକ ରୋଗ, ଯହିଁରେ ପୁରୁଷର ମୂତ୍ରେନ୍ଦ୍ରିୟ
Prakaśī ଫୁଲିଯାଏ ଓ ଯାହା ଇନ୍ଦ୍ରିୟକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାରୁ ଜାତ ହୁଏ (ହେ. ଶ.)—
A disease accompanied by the swelling of the penis.

ପ୍ରକାଙ୍କ୍ଷା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କାଙ୍କ୍ଷ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ + ଆ)—କ୍ଷୁଧା; ଭୋକ—
Prakāṅkshā Appetite; desire for food.

ପ୍ରକାଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କାଣ୍ଡ)—୧ । ମୂଳଠାରୁ ସ୍କନ୍ଧ ବା ଶାଖାମୂଳ
Prakāṇḍa ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃକ୍ଷାଂଶ; ବୃକ୍ଷର କାଣ୍ଡ; ଗଛର ଗଣ୍ଡି—
1. The trunk of a tree; stem of a tree.
୨ । ଶାଖା; ଡାଳ—2. Branch; a shoot.
୩ । ପ୍ରଗଣ୍ଡ; ବାହୁର ଉପର ଅଂଶ; ଢେଣା—
3. The upper part of the arm (M. W.).
୪ । ବୃକ୍ଷ (ହେ. ଶ)—4. Tree.

ବିଶ—୧ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—1. Excellent; preeminent.
୨ । ପ୍ରଶସ୍ତ; ବହୁ ବିସ୍ତୃତ—2. Very wide, extensive
୩ । ଖୁବ୍ ବଡ଼; ଅତି ବୃହତ୍—
3. Very great; very large; enormous;gigantic.
୪ । ସୁଖୀ—4 Happy.
୫ । ବୃହତ୍କାୟ; ମୋଟା—5. Stout; stupenduous; corpulent.
୬ । ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ; ଉଚ୍ଚା—6. Tall; very high.

ପ୍ରକାମ—ସଂ. ଅ ଓ କ୍ରି. ବିଶ. (ପ୍ର + କମ୍ ଧାତୁ = ବାଞ୍ଛା କରିବା + କର୍ମ. ଅ
Prakāma ୧ । ପ୍ରଚୁରରୂପେ; ଯଥେଷ୍ଟରୂପେ; ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତରୂପେ—
1. Sufficiently; enough.
୨ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାକ୍ରମେ—2. Voluntarily; willingly.
୩ । ଅତ୍ୟନ୍ତ—3. Very much; excessive.
୪ । ଆନନ୍ଦ ସହକାରେ—4. With pleasure; with delight; gladly (M. W.).
ବି—୧ । ଆନନ୍ଦ—1. Joy; delight; pleasure (M. W.).
୨ । ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତି—2. Plenty (Howells).
୩ । କାମାତୁରତା—3. Voluptuousness (Howells).
୪ । କାମନା; ଇଚ୍ଛା (ହି. ଶ)—4. Desire; wish.
ବିଶ—ଯଥେଷ୍ଟ (ହି. ଶ)—Sufficient.

ପ୍ରକାମଭୁକ୍—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ପ୍ରକାମ + ଭୁଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍; ୧ମା
Prakāmabhuk ୧ବ)—ପେଟ ପୂରିବା ବା ଭୁଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଉଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—Eating till satisfied; eating enough (M. W.).

ପ୍ରକାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କୃ ଧାତୁ + ଘଞ୍ ଭାବ. ଅ)—୧ । ରୀତି; ଧାରା; ଢଙ୍ଗ-
Prakāra 1. Manner; fashion; mode; way; peculiarity.
୨ । ରକମ—2. Sort; kind.
୩ । ସାଦୃଶ୍ୟ—3. Similarity; resemblance.
୪ । ପ୍ରଭେଦ—4. Variety; difference.
୫ । ଶ୍ରେଣୀ; ବିଭାଗ; ଜାତି—5. Species; class.
୬ । ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ—6. Different class.
୭ । ଉପାୟ; କୌଶଳ—7. Means.
୮ । ଗୁଣଜନିତ ଭେଦ—8. Variety due to quality.
ଦେ. ବି—୧ । ଢଙ୍ଗଢାଙ୍ଗ—1. A peculiar mode.
୨ । ଛଳ—2. Pranks.
(ଯଥା—ଏ ଛୋକରା ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର କରୁଛି ।)
୩ । ବିଶିଷ୍ଟ ଭଙ୍ଗି—3. A display of one's individuality.
[ଦ୍—ଏହି ଶବ୍ଦ ଆକାର ଶବ୍ଦ ପରେ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରକାର ଗତ—ସଂ. ବିଶ. (ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—ଗୁଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Prakāra gata Qualitative.

ପ୍ରକାର ବିଶେଷ—ସଂ. ବି—ଅନେକ ପ୍ରକାର ବା ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରୁ
Prakara bisesha ଏକତମ; ଏକପ୍ରକାର—One of the
(ପ୍ରକାରଭେଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) peculiar modes or classes; a peculiar sort.

ପ୍ରକାରାନ୍ତର—ସଂ. ବି—ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର; ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର—
Prakārāntara Another kind or sort; a different manner.

ପ୍ରକାରାନ୍ତରରେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—୧ । ଅନ୍ୟଥା; ପରନ୍ତୁ—
Prakārāntarare 1. Otherwise; on the otherhand.
(ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅନ୍ୟରୂପେ—
ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ 2. In another way.
୩ । ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ରୂପରେ—3. Indirectly.

ପ୍ରକାଶ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କାଶ ଧାତୁ = ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇବା + ଭାବ. ଅ)—
Prakāsa ୧ । ତେଜଃ; ଦୀପ୍ତି; ଆଲୋକ; ଜ୍ୟୋତିଃ—
1. Light; lustre.
୨ । ଚକ୍ଚକ୍ୟ—2. Splendour; brilliance; dazzle.
[ପ୍ରକାଶତା(ତ୍ୱ)—ବି]
୩ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା—3. Brightness
୪ । ଶୋଭା—4. Beauty; elegance.
୫ । ସ୍ପଷ୍ଟତା; ବ୍ୟକ୍ତତା—5. Clearness.
୬ । ବିକାଶ; ଜାହିର; ଜାସ୍ତି; ଅବ୍ୟକ୍ତି—
6. Manifestation; display; appearance.
୭ । ପ୍ରସାରଣ; ବିସ୍ତାର—7, Expansion; diffusion.
୮ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ପ୍ରଚାର—8. Publicity; publication; promulgation.
୯ । ପ୍ରକଟନ; ବ୍ୟକ୍ତ କରଣ—
9. Displaying; revelation.
୧୦ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ; (ଫୁଲର) ଫୁଟିବା—
10. Blowing (e. g. of a flower).
୧୧ । ଯଶଃ; ଖ୍ୟାତି—11. Renown; fame.
୧୨ । ଆବିଷ୍କାର—12. Discovery.
୧୩ । ରୌଦ୍ର; ଖରା—13. Sunshine.
୧୪ । ସାଦୃଶ୍ୟ—14. Similitude.
୧୫ । ଜ୍ଞାନ—15. Sense; knowledge.
୧୬ । ବୈବସ୍ୱତ ମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ରବିଶେଷ—
16. Name of a son of Baibaswata Manu.
୧୭ । ହାସ୍ୟ—17. Laughter (M. W.).
୧୮ । କଂସା; କାଂସ୍ୟ—18. Bell metal.
ବିଶ—୧ । ସଦୃଶ—1. Like.
୨ । ବିକସିତ—2. Blown; expanded.
୩ । ପରିଦୃଷ୍ଟ—0. Visible; seen.
୪ । ପ୍ରକଟିତ—
4. Published; divulged; promulgated.
୫ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—5 Bright; shining.

୬ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ—
6 Famous; renowned; celebrated.
୭ । ଉଦ୍ଭାବିତ—7. Discovered; invented.
୮ । ସ୍ପଷ୍ଟ—8. Manifest; apparent; evident; clear.
୯ । ଗୋଚର; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ (ହି. ଶ.)—9. Known; realised.
ଅ. (ନାଟକୀୟ ଭାଷା)—୧ । ସର୍ବଜନ ସମକ୍ଷରେ—
1. Before the eyes of all; openly; in public.
୨ । ସମସ୍ତେ ଶୁଣି ପାରିଲା ଭଳି; ଉଚ୍ଚୈଃସ୍ୱରରେ—
2. Loudly; aloud; audibly.
[ଦ୍ର—ଅଭିନୟ ସମୟରେ ନଟ ବା ନଟୀ ନିକଟସ୍ଥ ଅନ୍ୟ ନଟନଟୀ ଶୁଣି ନ ପାରିବା ଭଳି ମନେ ମନେ ଆଲୋଚନା କରୁଥିବା କଥାକୁ ଗୋପନରେ (aside) କହି, ତା ପରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶୁଣାଇ ଯେଉଁ କଥା କହେ ତାକୁ 'ପ୍ରକାଶ' (aloud) ବୋଲାଯାଏ । ଏହାର ବିପରୀତ ସ୍ୱଗତ ବା ଆତ୍ମଗତ ଅଟେ ।]

ଦେ. (ବାକ୍ୟାର୍ଥକ ଶବ୍ଦ)—ଏହା ଆମ୍ଭ ନିକଟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି—It appears to me.
(ଯଥା—ପ୍ରକାଶ ଯେ ଅମୁକ ଲୋକ ଚୋର କରିଅଛି ।]

ପ୍ରକାଶ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଦେ. ବି—୧ । (ଆଧୁନିକ) ଗ୍ରନ୍ଥର ସଂସ୍କରଣ ବା ପ୍ରଚାର—
1. Publication of a book.
୨ । ରାତି ଭୋର ହେବା—2. Dawning.

ପ୍ରକାଶକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+କାଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prakāśaka ୧ । ବ୍ୟକ୍ତକାରକ—1. Making clear or manifest.
(ପ୍ରକାଶିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ଯେ ପ୍ରକାଶ କରେ; ପ୍ରକଟନକାରୀ—
2. One who divulges or publishes.
୩ । ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାରୀ—3. Explaining; illustrating,
୪ । ପ୍ରଦର୍ଶକ—4. Manifesting; displaying.
୫ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—
5. Bright; shining; brilliant (M. W.).
ବି—୧ । ଗ୍ରନ୍ଥାଦିର ପ୍ରଚାରକର୍ତ୍ତା—
1, Publisher of a book.
୨ । ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—2. Expounder.
୩ । ମହାଦେବ (ହି. ଶ)—2. Mahādeba.

ପ୍ରକାଶ କରିବା—ଦେ କ୍ରି—୧ । ପ୍ରକଟନ କରିବା—
Prakāśa karibā 1. To publish; to unfold.
ପ୍ରକାଶ କରା ୨ । ସାଧାରଣଙ୍କ ନିକଟରେ କହିବା—
प्रकाश करना 2 To speak out; to give out.
୩ । ଗୁପ୍ତ ରହସ୍ୟ ଆଦି କହିଦେବା—
3. To divulge a secret.
୪ । ଖୋଲି କରି ଦେଖାଇବା—4. To display.
୫ । କୌଣସି ରାଜା ଆଦିଙ୍କ ଉପରେ ଚାମର ଖଦି ଆଦି ଇତସ୍ତତଃ ସଞ୍ଚାଳନ କରିବା—5. To wave a chowrie or cloth over a person.

ବେଗେ ଅମ୍ବର ପ୍ରକାଶ ଭରତ କହନ୍ତି – ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।
୬ । ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା—
6. To exhibit; to manifest.
୭ । ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ମୁଦ୍ରଣଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚାର କରିବା—
7. To publish a book.

ପ୍ରକାଶ କାମ - ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରକାଶ+କାମ)—ଯଶଇଚ୍ଛୁ;
Prakāśa kāma ଯେ ଯଶଃ କାମନା କରେ—
(ପ୍ରକାଶକାମା—ସ୍ତ୍ରୀ) Wishing for renown (M. W.).

ପ୍ରକାଶଜ୍ଞାତା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରକାଶ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Prakāśajñātā (ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବା ଦିବସର ପ୍ରକାଶକୁ ଜାଣି ପାରେ) କୁକୁଟ; କୁକୁଡ଼ା—The cock.

ପ୍ରକାଶତଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ. (ପ୍ରକାଶ+ତଃ)—ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ—
Prakāśataḥ Openly.

ପ୍ରକାଶତା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରକାଶ+ଭାବ. ତା)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀଭୂତ
Prakāśatā କରଣ; ପ୍ରକଟନ—1. Manifestation;
(ପ୍ରକାଶତ୍ୱ—ଅନ୍ୟରୂପ) publication.
୨ । ଦର୍ଶନୀୟତା—2. Visibility.
୩ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା; ଦୀପ୍ତି—3. Brightness, luminousity.
୪ । ସ୍ପଷ୍ଟତା—4. Clearness.

ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି—ଦେ. (ବାକ୍ୟ)—ଏଥିପ୍ରତି ପାଠକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ
Prakāśa thāu ki କରାଯାଉଅଛି—A phrase meaning
ପ୍ରକାଶ ଥାକେ କି 'Be it known'.
[ଦ୍ର—କୌଣସି ପତ୍ର ଲେଖି ସାରି ପୁନର୍ବାର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରତି ପାଠକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ କେତେକ ବାକ୍ୟ ଯୋଗ କରିବାକୁ ହେଲେ ଏ ବାକ୍ୟ ଲେଖାଯାଏ । ଏହା ଇଂରାଜିରେ Post script ବା P.S. ପରି ସ୍ଥଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରକାଶନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+କାଶ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Prakāśana ୧ । ପ୍ରକାଶକରଣ; ପ୍ରକଟୀକରଣ—
1. Publishing; manifesting; divulging.
୨ । ଦେଖାଇବା—2. Exhibiting.
୩ । ଆଲୋକିତ କରିବା—3. Illuminating.
୪ । ସୁସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା—4. Making clear.
୫ । ଗ୍ରହନକ୍ଷତ୍ରାଦିର ଉଦୟ—5 Appearing; rising.
୬ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) ବିଷ୍ଣୁ (ହି. ଶ.)—
6. A name of Bishṇu.
ସଂ. ବିଣ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଦୀପ୍ତିମାନ୍ (ହି. ଶ)—Bright.

ପ୍ରକାଶ ନାରୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ବାରନାରୀ; ବେଶ୍ୟା—
Prakāśa nārī Prostitute; public woman (M.W).

ପ୍ରକାଶନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କାଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—୧ । ଦର୍ଶନୀୟ—
Prakāśanīya 1 Visible.
୨ । ଦେଖାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ—
2. Capable of being displayed or manifested.
୩ । ପ୍ରଚାର ଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରକଟନ ଯୋଗ୍ୟ—
3. Worth publishing.

ପ୍ରକାଶ ପାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—2. To
Prakāśa pāibā become manifest; to be apparent.
ପ୍ରକାଶ ହଓୟା ୨ । ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଜଣା ହେବା—2. To become
प्रकाश होना well known; to become clear.
(ପ୍ରକାଶ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । ଗୋଚରୀଭୂତ ହେବା; ଦେଖା-
ଯିବା—3. To appear; to come to light; to
transpire.

ପ୍ରକାଶମାନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କାଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Prakāśamāna ୧ । ଦୀପ୍ତିମାନ୍—
(ପ୍ରକାଶମାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Dazzling; brilliant.
୨ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—2. Bright; shining.
୩ । ସ୍ପଷ୍ଟ—3. Clear; evident.

ପ୍ରକାଶାତ୍ମା—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରକାଶ+ଆତ୍ମନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Prakāśātmā ୧ । ଯାହାର ଆଚରଣ ବା ପ୍ରକୃତି ଅତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—
1. Of brilliant character or nature.
୨ । ବ୍ୟକ୍ତସ୍ୱଭାବ—
2 Whose self is manifest; self-evident.
୩ । ସ୍ୱୟଂଦୀପ୍ତ—3 Self-illuminated.
୪ । ଅତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—4. Very bright.
ବି—୧ । ଈଶ୍ୱର; ଭଗବାନ୍—1. God.
୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun.

ପ୍ରକାଶିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କାଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଉଦ୍ଭାସିତ;
Prakāśita ଦୀପ୍ତ—1. Glittering.
୨ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—2. Blown.
୩ । ବ୍ୟକ୍ତ—3. Manifest; displayed.
୪ । ଜ୍ଞାନଗମ୍ୟ; ପ୍ରକଟ—
4. Evident; apparent.
୫ । ଶୋଭିତ—5. Beautified.
୬ । ରାଷ୍ଟ୍ରୀକୃତ; ଘୋଷିତ; ପ୍ରଚାରିତ—6. Disclosed; published; revealed; promulgated; divulged.
୭ । ଆବିଷ୍କୃତ—7. Invented; discovered.
୮ । (ଆଧୁନିକ) ମୁଦ୍ରଣଦ୍ୱାରା ପ୍ରକଟିତ (ପୁସ୍ତକ)—
8. Published (book).

ପ୍ରକାଶିତ ବିରୁଦ୍ଧତା—ସଂ. ବି (ଅର୍ଥଦୋଷବିଶେଷ)—ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ
Prakāśita biruddhatā ପ୍ରକୃତ ବିରୁଦ୍ଧାର୍ଥ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ—
A defect in composition where an apparently innocent expression conveys a totally different sinister meaning.
[ଦ୍ର—ଆଶୀର୍ବାଦ କରେଁ ଭବ ଭନସ୍ୟେ ରାଜନ । ରାଜ୍ୟଶ୍ରୀ କରନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ଆଲିଙ୍ଗନ—ଏଠାରେ ରାଜାଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବାକୁ ଯାଇ ରାଜାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ରାଜା ହେବାର ସୂଚନା କରି ପ୍ରକୃତରେ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ କାମନା କରାଯାଇ ଥିବାରୁ ପ୍ରକାଶିତ ବିରୁଦ୍ଧତା ଦୋଷ ହୋଇଅଛି—ଭୁଲମଣି. ଅଲଙ୍କାର ତରଙ୍ଗିଣୀ ।]

ପ୍ରକାଶିତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର+କାଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—ପ୍ରକାଶିତ
Prakāśitabya ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—
Fit to be published or divulged.

ପ୍ରକାଶିବା—ଦେ. କ୍ରି (ପଦ୍ୟ)—୧ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—
Prakāśibā 1. To become visible; to appear.
ପ୍ରକାଶା ୨ । ପ୍ରକାଶିତ କରିବା; ଦର୍ଶାଇବା; ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା—
प्रकाशना; प्रगसना 2. To exhibit, to give vent to.
କାମିନୀ ପ୍ରକାଶନ୍ତି ଭାବ ସଙ୍କେତେ—ରଘୁନାଥ, ମେଘଦୂତ ।
୩ । କହିବା—3. To say.
କଳକଣ୍ଠ କଳ କଳକ୍ଷ ଶୁଣିଲେ ପ୍ରକାଶେ ମ୍ରିୟ ମନୋରମ—
ଭକ୍ତ, ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।
୪ । (ରାତ୍ରି) ପାହିବା—4. (the night) To dawn.
ଏମନ୍ତେ ପ୍ରକାଶିଲା ନିଶି
ଏବେ ଦ୍ୱାରକାପୁରେ ପଶି—ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।
୫ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବା; ଫୁଟିବା—
5. To be blown; to expand.
ରମସ୍ୱିନୀ ଭ୍ରମରକମଳ ପ୍ରକାଶିଲା—କୃଷ୍ଣକିଙ୍କର. ମହାଭାରତ. ବନ ।
୬ । ପ୍ରଚାର କରିବା; ପ୍ରକଟିତ କରିବା—6. To publish.

ପ୍ରକାଶୀ—ସଂ ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରକାଶ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Prakāśi ଦୀପ୍ତିମାନ୍—Shining; radiant.
(ପ୍ରାକାଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରକାଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କାଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—୧ । ପ୍ରକାଶ
Prakāśya କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ—1. Fit to be published
or brought to light; publishable.
୨ । ଯାହା ପରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ—2. Which will be published; to be published.
୩ । ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ—
3. Opened to the public.
୪ । ଦୃଶ୍ୟ—4. Visible.
୫ । ଯାହା ଗୋପନୀୟ ନୁହେଁ—5. Not private; public.

ପ୍ରକାଶ୍ୟତଃ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଂ. (ସଂ. ପ୍ରକାଶତଃ)—ସର୍ବସାଧାରଣ ଦେଖି
Prakāśyataḥ ପାରିବା ପ୍ରକାରେ—1. Openly; publicly.
୨ । ଗୋପନ ନ କରି—2. Without concealment.

ପ୍ରକାଶ୍ୟ ସ୍ଥାନ—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ସର୍ବସାଧାରଣ ଯାଇ ପାରନ୍ତି
Prakāśya sthāna ବା ସମସ୍ତେ ଦେଖି ପାରନ୍ତି—
A public place; a place open to the public.

ପ୍ରକାଶ୍ୟ ସ୍ଥାନ ମଇଳା (ଲା) କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ
Prakāśya sthāna mailā(lā) karibā ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିବା
ସ୍ଥାନକୁ ଅପରିଷ୍କାର କରିବା (ଏହା ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡବିଧି ଆଇନରେ ଅପରାଧ ରୂପେ ଗଣିତ)—Public nuisance (an offence under the Indian Penal Code.)

ପ୍ରକ୍ରୀୟା—ପ୍ରା. ବି. (ପଦ୍ୟ)—ପରକୀୟା (ଦେଖ)
Prakrīyā Parakīyā (See)
ପ୍ରକ୍ରୀୟା ଏସ ଭେଦ ହୁଏ,
ବଡ଼ଥା ଶୁଦ୍ଧପ୍ରେମା ହୋଇ । ରୂପତ. ପ୍ରେମପୀୟୂଷ ।

ପ୍ରକୀର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କୃ ଧାତୁ=ବିଶେଷ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Prakīrṇṇa ୧ । ବିକ୍ଷିପ୍ତ; ବୁଣା ଯାଇଥିବା—1. Strewn; diffused; scattered; spread about; broadcast.
୨ । ପ୍ରଗୃହିତ; ପ୍ରକଟିତ—
2. Published; divulged; promulgated.
୩ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ; ବିକସିତ—
3. Opened; expanded; full-blown.
୪ । ବିବିଧ; ଅନେକ ପ୍ରକାରର—
4. Miscellaneous; of various kinds
୫ । ଅସମ୍ବଦ୍ଧ—5. Incoherent; loose.
୬ । ଉନ୍ମାର୍ଗ; ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ—
6. Irregular; wild; desultory.
୭ । ବିଚଳିତ; ଆନ୍ଦୋଳିତ—7. Agitated; excited.
୮ । ତରଙ୍ଗିତ—8. Wavy; billowy.
୯ । ମିଳିତ; ମିଶ୍ରିତ (ହ. ଶ.)—1, Mixed up.
ବି.—୧ । ପୁସ୍ତକର ଅଧ୍ୟାୟ—
1. A section of a book, a chapter.
୨ । ପୂତି କରଞ୍ଜ—2. Caesalpina Bonducella.
୩ । ବ୍ୟଜନବିଶେଷ; ଚାମର—
2. A chowrie; a tail used as a fan
୪ । ବିବିଧ ନୀତିବଚନସଂଗ୍ରହ—4. A collection of miscellaneous moral rules; a miscellany,

ପ୍ରକୀର୍ଣ୍ଣକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରକୀର୍ଣ୍ଣ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—୧ । ଚାମର; ଚଅଁର—
Prakīrṇṇaka 1. A chowrie, a tail used as a fan.
୨ । ପୁସ୍ତକର ଅଧ୍ୟାୟ—2. Chapter or section of a book.
୩ । ବିସ୍ତାର—3. Extension; extent.
୪ । ନାନା ବିଷୟ ସଂଗ୍ରହ ପୁସ୍ତକ—4. A miscellany; a book of miscellaneous collections.
୫ । ଅଶ୍ୱ; ଘୋଡ଼ା—5. Horse.
୬ । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବା ଆଇନ୍‌ରେ ଅନୁକ୍ତ ବିଷୟ, ବିଚାରପତି ଦୋଷର ଗୁରୁତା ବା ଲଘୁତା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯହିଁର ଶାସ୍ତି ଦେବେ—6. A case not provided for in the law books but left to the discretion of the judge to decide according to the gravity of the matter.
୭ । ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାପମାନଙ୍କ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ ନାହିଁ (ହ. ଶ)—7. Minor sins not mentioned in the books which lay down expiations.

ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତନ—ସଂ.ବି. (ପ୍ର+କୃତ୍ ଧାତୁ=କୀର୍ତ୍ତନ କରିବା+ଭାବ. ଅନ)—
Prakīrttana ୧ । କଥନ—1. Mention.
୨ । ଘୋଷଣା କରିବା—2. Proclaiming.
୩ । ଜୋରରେ କହିବା—3. Speaking loudly.

ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+କୃତ୍ ଧାତୁ=କୀର୍ତ୍ତନ କରିବା+ଭାବ. କ)—
Prakīrtti ୧ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ଖ୍ୟାତି—1. Fame; renown; celebrity.
୨ । ପ୍ରଚାର; ଘୋଷଣା—2. Declaration; publication.

ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କୃତ୍ ଧାତୁ=କୀର୍ତ୍ତନ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Prakīrttita ୧ । ବର୍ଣ୍ଣିତ—1. Mentioned; described.
୨ । ଉଚ୍ଚୈଃସ୍ୱରରେ ପ୍ରକଟିତ—
2 Proclaimed aloud; announced.
୩ । ପ୍ରଗୃହିତ—3. Published; declared.
୪ । ବିଶଦୀକୃତ—4. Explained.
୫ । ବିଖ୍ୟାତ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ—5. Celebrated; renowned.

ପ୍ରକୀର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+କୃ ଧାତୁ=ବିଶେଷ କରିବା+କର୍ମ. ଯ)—
Prakīrjya ପୂତି କରଞ୍ଜ—Caesalpina Bonducella (a plant).
ବିଣ—୧ । ବିସ୍ତାରଯୋଗ୍ୟ—
1. To be spread about or expanded.
୨ । ପ୍ରକାଶ ଯୋଗ୍ୟ—2. To be published or promulgated or diffused.

ପ୍ରକୁପିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କୁପ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Prakupita ୧ । ଅତିଶୟ କ୍ରୁଦ୍ଧ—
(ପ୍ରକୁପିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Enraged; incensed; agitated.
୨ । ବିଶୃଙ୍ଖଳ—2. Disordered; deranged.
୩ । ଯାହାକୁ ରାଗେଇ ଦିଆଯାଇ ଅଛି—
3. Provoked to anger.
୪ । ଯାହାର ପ୍ରଭାବ ଅତି ବଢ଼ିଯାଇଛି (ହ. ଶ)—
4 Whose influence has increased much.

ପ୍ରକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କୃ ଧାତୁ=କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଓ କର୍ମ. ତ)—
Prakṛuta ୧ । ସମାହିତ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣୀକୃତ—
(ବିକୃତ—ବିପରୀତ) 1. Accomplished; completed.
୨ । ରଚିତ; ନିର୍ମିତ—2. Made; composed; prepared.
୩ । ଅବିକୃତ—3. Not deteriorated; not disordered.
୪ । ଯେଉଁ ବିଷୟ ନେଇ ବିବାଦ ବା ତର୍କ ଚଳୁଥାଏ—
4. In question; under discussion.
୫ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ—5. Proposed.
୬ । ଠିକ୍—6. Accurate; right.
୭ । ବାଞ୍ଛିତ; ଅଭିଳଷିତ—
7. Desired; expected; cherished.
୮ । ଅଧିକୃତ—8. Possessed.
୯ । ଦରକାରୀ; ପ୍ରୟୋଜନୀୟ—
9. Important; necessary.
୧୦ । ବାସ୍ତବିକ; ଯଥାର୍ଥ—10. Actual; real.
୧୧ । ଅସଲ; ଖାଣ୍ଟି—11. Genuine.
୧୨ । ସତ୍ୟ—12. True.

୧୩ । ଅମିଶ୍ରିତ; ବିଶୁଦ୍ଧ—13. Unadulterated.

ପ୍ରକୃତତା(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥା—
Prakṛutatā(twa) 1. Actual state.
୨ । ସତ୍ୟତା—2. Truth.
୩ । ବାସ୍ତବତା—3. Actuality; reality.

ପ୍ରକୃତାର୍ଥ—ସଂ. ବିଣ—(ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯଥାର୍ଥ; ଠିକ୍—
Prakṛutārtha 1. Right; accurate; real; genuine.
୨ । ସତ୍ୟ—2. True.
ବି—ନାଲିସ କରିବାର ଯଥାର୍ଥ କାରଣ—The true object of a suit; the cause of action of a suit.

ପ୍ରକୃତ ପ୍ରସ୍ତାବରେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ଠିକ୍ କହିବାକୁ ଗଲେ; ସତ୍ୟ କଥା ଏହି ବି—1. In point of fact; to speak the truth.
Prakṛuta prastābare
(ପ୍ରକୃତ ପ୍ରସ୍ତାବେ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରକୃତପ୍ରସ୍ତାବେ **সচমুচ**
୨ । ଠିକ୍ ରୂପରେ; ଯଥାର୍ଥରେ—
2. Rightly; truly.
୩ । ସତେ ସତେ—3. Actually.

ପ୍ରକୃତ ବିବରଣ—ଦେ. ବି—(କଚରିଆ)—ସତ୍ୟ କଥା; ପ୍ରକୃତ ଘଟଣା—
Prakṛuta bibaraṇa Actual facts; the true facts; facts as they are.
ପ୍ରକୃତ ଘଟଣା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରକୃତ ହାଲ } ପ୍ରକୃତବିବରଣ **অসলহাল**
[ଦ୍ର—ପ୍ରତିବାଦୀ ନିଜର ଲିଖିତ ଜବାବରେ ବାଦୀର ଅରଜ ଲିଖିତ ବିଷୟମାନ ଖଣ୍ଡନ କରିସାର ଶେଷରେ ମକଦ୍ଦମାର ପ୍ରକୃତ ହାଲ ବା ବିବରଣ ବୋଲି ବି କାରଣରୁ ବାଦୀ ତା (ପ୍ରତିବାଦୀର) ନାମରେ ମିଥ୍ୟା ମକଦ୍ଦମା କରିଅଛି ତହିଁର ବିଷୟ ବିବୃତ କରେ ।]

ପ୍ରକୃତି—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + କୃ ଧାତୁ + କିରଣ. ଇ)—୧ । ଭଗବାନଙ୍କର ମାୟାଖ୍ୟା ଶକ୍ତି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଯାବତୀୟ ପଦାର୍ଥ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଅଛି; ସଂସାରର ବା ଜଡ଼ ଜଗତର ଭୌତିକ ପ୍ରଧାନ କାରଣ—1. The Nature as distinguished from the Spirit, Nature, the personified will or the creative energy of the Supreme Being.
Prakṛuti
[ଦ୍ର—ଭଗବାନଙ୍କର ଯେଉଁ ମାୟାଖ୍ୟା ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଏ ବିଶ୍ୱର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଅଛି ତାକୁ ପ୍ରକୃତି ବୋଲାଯାଏ । ଏହା ଦ୍ୱିବିଧ, ଯଥା—ପରା ଓ ଅପରା । ପରା (ଶ୍ରେଷ୍ଠା) ଜୀବ ସ୍ୱରୂପ ଚେତନାମୟୀ ପ୍ରକୃତି । ଏହା ଜଗତକୁ ରକ୍ଷା କରୁଅଛି । ଏହାହିଁ ଜୀବର ପ୍ରାଣ । ଅପରା (ନିକୃଷ୍ଟା) କ୍ଷିତି, ଅପ୍, ତେଜଃ, ମରୁତ୍, ବ୍ୟୋମ, (ପଞ୍ଚଭୂତ) ମନ, ବୁଦ୍ଧି ଓ ଅହଙ୍କାର ।
ହିନ୍ଦୁ ଦର୍ଶନ ମତରେ—ଆତ୍ମା ଛଡ଼ା ଜଗତରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁର ମୂଳକାରଣ 'ପ୍ରକୃତି' ଅଟେ । ପ୍ରକୃତି ଅନ୍ଧ ଜଡ଼ ଉତ୍ପାଦିକା-ଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ । ପୁରୁଷ (Spirit) ଓ ପ୍ରକୃତି (Nature) ଏହି ଉଭୟର ମିଳନରେ ଏ ଜଗତର ସୃଷ୍ଟି । ପୁରୁଷ ସ୍ୱୟଂ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ନାହିଁ; କେବଳ ଦର୍ଶକ ମାତ୍ର । ପ୍ରକୃତି ଓ ପୁରୁଷର ସଂଯୋଗ ହେଲେ ସୃଷ୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ପ୍ରକୃତିରୁ ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜଃ ଓ ତମଃ ଏହି ତିନି ଗୁଣ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ତିନି ଗୁଣ ସାମ୍ୟାବସ୍ଥାରେ ଥିଲେ ପ୍ରକୃତି ନିରୂପାଧିକ ରୂପେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥାଏ; କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ଗୁଣତ୍ରୟର ଅସାମ୍ୟାବସ୍ଥା ଘଟିଲେ ସୃଷ୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରବ୍ଧ ହୁଏ ।]
୨ । (ସାଂଖ୍ୟଦର୍ଶନ) ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜଃ ଓ ତମଃ, ଜଡ଼ ଜଗତର ଏହି ତ୍ରିଗୁଣାତ୍ମକ ଆଦିକାରଣ; ନିରାକାର ଓ ଜ୍ଞାନମୟ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ସାକାର ଓ ଜଡ଼ରୂପେ ଜଗତରେ ପ୍ରକାଶମାନ ଗୁଣ—
2. (Sāṁkhya philosophy) The material attributes of the Creator.
୩ । ଯାବତୀୟ ସୃଷ୍ଟି ପଦାର୍ଥ; ନିସର୍ଗ—2. The creation.
୪ । ସୃଷ୍ଟି ପଦାର୍ଥର ୫ ଗୋଟି ଉପାଦାନ; ପଞ୍ଚ ମହାଭୂତ (କ୍ଷିତି, ଅପ୍, ତେଜ; ମରୁତ ଓ ବ୍ୟୋମ)—4. The five primordial elements of creation; the elements.
୫ । ବସ୍ତୁର ପ୍ରଥମାବସ୍ଥା—
5. The natural stage of a thing.
୬ । ଅଜ୍ଞାନ; ମାୟା; ଅବିଦ୍ୟା—
6. Spiritual ignorance; illusion.
୭ । ଆଦି କାରଣ—7. Prime cause; origin.
୮ । ସ୍ତ୍ରୀ; ଯୋଷିତ୍; ନାରୀ—
8. Woman; a female; woman kind.
୯ । ଦେବୀ; ଠାକୁରାଣୀ—9 A Goddess.
[ଦ୍ର—ସାବିତ୍ରୀ, ରାଧିକା, ଦୁର୍ଗା, ଷଷ୍ଠୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଗଙ୍ଗା ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରକୃତି ଅଟନ୍ତି ।]
୧୦ । ସୃଷ୍ଟିର ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି—10. The original creative energy of the universe.
୧୧ । ପଞ୍ଚଭୂତାତ୍ମକ ଦେହ—11. The body composed of the 5 prime elements.
୧୨ । ଶକ୍ତି—
12. Power; energy; potency; strength.
୧୩ । ଜୀବାତ୍ମା; ଆତ୍ମା—13. Soul.
୧୪ । ପରମାତ୍ମା; ବିଶ୍ୱାତ୍ମା—14 The soul of the universe; God.
୧୫ । ଜନନୀ—15. Mother.
୧୬ । ଯୋନି—16. Female organ.
୧୭ । ଲିଙ୍ଗ; ଶିଶ୍ନ—17. Male organ; penis.
୧୮ । ଗୁହ୍ୟ ଦ୍ୱାର—18. The anus.
୧୯ । ଜନ୍ତୁ ଜଗତ୍—19. The animal world.
୨୦ । ଅମାତ୍ୟ—20. Minister.
୨୧ । ବାସିନ୍ଦା—21. An inhabitant.
୨୨ । (ବହୁବଚନ) ସପ୍ତବିଧ ରାଜ୍ୟାଙ୍ଗ (ଯଥା—୧ ସ୍ୱାମୀ, ୨ ମନ୍ତ୍ରୀ ୩ ସହାୟ, ୪ ଧନ, ୫ ଦେଶ ୬ ଦୁର୍ଗ ଓ ୭ ସୈନ୍ୟ, ଏବଂ ମତାନ୍ତରରେ, ୮ ପ୍ରଜା)—22. The 7 requisites

for a kingdom (viz-1 the head, 2 minister, 3 allies, 4 treasure, 5 kingdom 6. castle, 7 army and according to some, 8 the subjects).

୨୩ । (ବହୁବଚନ) ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ—
23. The subjects of a kingdom.

୨୪ । (ବହୁବଚନ) ରାଜାଙ୍କର ଦଶବିଧ ସହାୟକ—(ଯଥା— ପୁରୋହିତ, ପ୍ରତିନିଧି, ପ୍ରଧାନ, ସଚିବ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରାଡ଼ିବିବାକ, ପଣ୍ଡିତ, ସୁମନ୍ତ୍ରକ, ଅମାତ୍ୟ ଓ ଦୂତ)—24. The 10 assistants to a king; the body of a king's ministers.

୨୫ । ମନର ଭାବ ବା ଗତି; ପ୍ରିଞ୍ଜାସ୍; ମତି ଗତି—
25. Disposition; temperament.

୨୬ । ସ୍ୱଭାବ; ଚରିତ୍ର—26. Individual nature.

୨୭ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଜନ୍ମ କାଳରେ ଶରୀରସ୍ଥ କଫ, ବାତ ପିତ୍ତ ଏହି ତିନି ରସ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିକର ପ୍ରାବଲ୍ୟ—27. The predominance of one of the humours of the body at the time of a person's birth.

୨୮ । (ଅଳଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର) ଏକବିଂଶତ୍ୟକ୍ଷରୀ ବୃତ୍ତ, ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦୋ-ବିଶେଷ—22. (prosody) Name of a Sanscrit metre of 21 syllables.

୨୯ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଧାତୁ ବା ଶବ୍ଦମୂଳ—29. (grammar) The root; the crude or elementary form of a word or verb before it takes an inflection.

[ଦ୍ର—ଗତ ଶବ୍ଦର ପ୍ରକୃତି ଗମ ଧାତୁ ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟ ତ; ରାଜନ୍ୟ ଶବ୍ଦର ପ୍ରକୃତି ରାଜନ୍ ।]

୩୦ । (ଗଣିତ) ଗୁଣକ—
30. (mathematics) Coefficient; multiplier.

ଦେ. ବି. - ୧ । ବଦ୍ଧମୂଳ ଅଭ୍ୟାସ—Confirmed habit.

ପ୍ରକୃତି ଖଣ୍ଡ—ସଂ. ବି.—ବ୍ରହ୍ମବୈବର୍ତ୍ତ ପୁରାଣର ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ—
Prakṛuti khaṇḍa Name of the 2nd part of Brahmabaibartta Purāṇa.

ପ୍ରକୃତିଗତ—ସଂ. ବିଣ.—(୨ୟା ତତ୍)—ସ୍ୱଭାବସୁଲଭ; ସ୍ୱଭାବସିଦ୍ଧ—
Prakṛutigata Natural; innate.

ପ୍ରକୃତି ଛଡ଼ା—ଦେ. ବିଣ.—୧ । ଅମାନୁଷିକ—
Prakṛuti chhardā 1. Inhuman.
୨ । ପ୍ରକୃତି ବିରୁଦ୍ଧ—2. Unnatural.
୩ । ଅମଙ୍ଗଳକର—3. Bringing evil.
୪ । ମନ୍ଦ ପ୍ରକୃତିବିଶିଷ୍ଟ—
4. Having an evil nature.

ପ୍ରକୃତି ଛାଡ଼ିବା—ଦେ. ବି.—ନିଜର ପ୍ରକୃତି ବା ସ୍ୱଭାବବିରୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ
Prakṛuti chhārdibā କରିବା ବା କଥା କହିବା—
Doing or saying of an unnatural thing.

[ଦ୍ର—ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ମରିବାର କିଛି ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ତାକୁ (ବା ତାର) ପ୍ରକୃତି ଛାଡ଼ି ଯାଏ । ଅର୍ଥାତ ଭଲ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ମନ୍ଦ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ଓ ମନ୍ଦ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରକୃତିଛଡ଼ା କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିଲେ ଲୋକେ କହନ୍ତି ଏ ଲୋକକୁ (ବା ଏ ଲୋକର) ପ୍ରକୃତି ଛାଡ଼ିଲାଣି; ଅର୍ଥାତ୍ ଏହାର ମରଣ ନିକଟ ହେଲାଣି ।]

ପ୍ରକୃତିଜ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରକୃତି + ଜନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—
Prakṛutija ୧ । ସ୍ୱଭାବଜାତ—1. Inborn; innate; produced from nature.
୨ । ପ୍ରାକୃତିକ—2. Natural.
ବି—ପ୍ରକୃତିଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜଃ ଓ ତମଃ ଗୁଣତ୍ରୟ—
The 3 prime qualities of matter.

ପ୍ରକୃତି ଜନ—ସଂ. ବି. (ଏକ ବଚନ)—ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜା—
Prakṛuti jana A subject of a king.

ପ୍ରକୃତି ତତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରକୃତି + ତତ୍ତ୍ୱ)—
Prakṛuti tattwa ୧ । ପ୍ରକୃତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗୂଢ଼ ସତ୍ୟ—
1. The truths or secrets of nature.
୨ । ପଦାର୍ଥ ବିଦ୍ୟା—2. Physical science; physics; natural philosophy.

ପ୍ରକୃତି ତରଳ—ସଂ. ବିଣ. (ତୃତୀୟା ତତ୍; ପ୍ରକୃତି + ତରଳ)—
Prakṛuti tarala ଯାହାର ସ୍ୱଭାବ ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ବା ଚପଳ—
(ପ୍ରକୃତି ତରଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) Fickle; dissolute; changeful by nature.
(ପ୍ରକୃତି ତରଳତା—ବି)

ପ୍ରକୃତି ପୁଞ୍ଜ—ସଂ. ବି—୧ । ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜା ସମୂହ—
Prakṛuti puñja 1. The subjects of a king.
୨ । ପ୍ରାଣିଗଣ—2. The animal kingdom.

ପ୍ରକୃତି ପୁରୁଷ—ସଂ. ବି—୧ । ମନ୍ତ୍ରୀ—
Prakṛuti purusha 1. Minister.
୨ । ଭୃତ୍ୟ—2. Servant.
୩ । ପ୍ରକୃତି ଓ ପୁରୁଷ—3. Nature and spirit.

ପ୍ରକୃତି ପୂଜା—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରକୃତି + ପୂଜା)—
Prakṛuti pūjā ୧ । ଜଡ଼ ପୂଜା—1. The worship of nature; nature-worship.
୨ । ଶିବ ଲିଙ୍ଗ ପୂଜା; ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଶିବ ଲିଙ୍ଗ ରୂପେ କଳ୍ପନା କରି ପୂଜା କରିବା—2. Phallism; the worship of the phallic emblem as God.

ପ୍ରକୃତି ବତ୍ସଳ—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ. (୭ମୀ ତତ୍)—
Prakṛuti batsala ପ୍ରଜାଙ୍କ ପ୍ରତି ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ—
(ପ୍ରକୃତି ବତ୍ସଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) Loving one's subject.
(ପ୍ରକୃତି ବତ୍ସଳତା, ପ୍ରକୃତି ବାତ୍ସଲ୍ୟ—ବି)

ପ୍ରକୃତି ବାଦ—ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରକୃତି ତତ୍ତ୍ୱ; ପ୍ରାକୃତ ଦର୍ଶନ—
Prakṛuti bāda 1. Natural philosophy;
(ପ୍ରକୃତିବାଦୀ—ବିଣ ସୁଂ) naturalism.

୨ । ଧାତୁବାଦ; ଶବ୍ଦର ମୂଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବା ପ୍ରକୃତାର୍ଥ ବିଚାର—
2. The ascertainment of the root and literal meaning of words.

[ଦ୍ର—'ପ୍ରକୃତିବାଦ ଅଭିଧାନ' ନାମରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାମାଣିକ ବଙ୍ଗଳା ଅଭିଧାନ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ବଙ୍ଗୀୟ ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ରାମକମଳ ବିଦ୍ୟାଲଙ୍କାର ସଙ୍କଳନ କରିଥିଲେ ଓ ତାହା ବଙ୍ଗ ଓ ଉତ୍କଳରେ ବିଶେଷ ଆଦୃତ ହୋଇ ତହିଁର ବହୁ ସଂସ୍କରଣ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ଏହି ଭାଷାକୋଷରେ ଅନେକ ଶବ୍ଦର ପ୍ରକୃତିବାଦ ଉକ୍ତ ପ୍ରକୃତିବାଦ ଅଭିଧାନର ଅବଲମ୍ବନରେ ଲିଖିତ ହୋଇଅଛି ଓ ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ 'ପ୍ରକୃତିବାଦ' ସଙ୍କେତ ଲେଖା ଯାଇଅଛି ।]

୪ । ଜଡ଼ବାଦ—4. Materialism.

ପ୍ରକୃତି ବିକୃତି—ସଂ. ବି (ପ୍ରକୃତି+ବିକୃତି; ବିପରୀତାର୍ଥକ ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟ)—
Prakṛuti bikṛuti ୧ । (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍) ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ—1. Mutation of the natural or original state.

୨ । (ବିପରୀତାର୍ଥ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ) ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅବସ୍ଥା—
2. Natural state and changed condition; nature and art.

ପ୍ରକୃତି ବିଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—
Prakṛuti bijñāna ପଦାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନ; ପ୍ରକୃତି ତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟକ ଶାସ୍ତ୍ର- (ପ୍ରକୃତି ବିଦ୍ୟା, ପ୍ରକୃତି ଶାସ୍ତ୍ର—ବି) Natural philosophy; physics; natural science.

[ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତିବିଜ୍ଞାନବିତ୍ (ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ), ପ୍ରକୃତିବିଜ୍ଞାନବେତ୍ତା (ପୁଂ) ଓ ପ୍ରକୃତି ବିଜ୍ଞାନବେତ୍ତ୍ରୀ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଶବ୍ଦମାନ ଉଦ୍ଭବ ହୁଏ ।]

ପ୍ରକୃତି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ—ସଂ. ବି—ରଚନାଗତ ରସଦୋଷବିଶେଷ—
Prakṛuti biparjyaya A rhetorical defect in which a personage is made to say things or act in a way contrary to his nature.

[ଦ୍ର—କାବ୍ୟରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ନାୟକ ନାୟିକା ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ପ୍ରକୃତି-ସିଦ୍ଧ ଗୁଣ ବା ସ୍ୱଭାବର ଅନ୍ୟଥା ବର୍ଣ୍ଣନ ହେଲେ ଏହି ଦୋଷ ହୁଏ; ଯଥା—ରାମାୟଣରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଧୀରୋଦାତ୍ତ ନାୟକ । ଧୀରୋଦ୍ଧତ ନାୟକ ପରି ଗୋପନରେ ବାଳିକୁ ବଧ କରିବା ତାଙ୍କ ପ୍ରକୃତିର ଅନୁରୂପ ନୁହେଁ, ଅତଏବ ଏଠାରେ ପ୍ରକୃତି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଦୋଷ ହେଲା । କୁଳମଣି ଅଳଙ୍କାର ତରଙ୍ଗିଣୀ ।]

ପ୍ରକୃତି ବିରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରକୃତି+ବିରୁଦ୍ଧ)—
Prakṛuti biruddha ସ୍ୱଭାବର ବିପରୀତ; ନିଜର ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରତିକୂଳ—Against nature; contrary to one's nature

ପ୍ରକୃତି ମଣ୍ଡଳ—ସଂ. ବି—୧ । ସ୍ୱାମୀ ଅମାତ୍ୟାଦି ରାଜାଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରଜା ମଣ୍ଡଳ; ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ—
Prakṛuti maṇḍala
1. All the 8 requisites of a kingdom.

[ଦ୍ର—ସ୍ୱାମୀ, ଅମାତ୍ୟ, ସହାୟ, ଧନ, ଦେଶ, ଦୁର୍ଗ, ସୈନ୍ୟ ଓ ପ୍ରଜା ଏମାନେ ପ୍ରକୃତି ମଣ୍ଡଳ ଅଟନ୍ତି ।

୨ । ପ୍ରଜା ସମୂହ—2. The whole body of the subjects of a kingdom.

ପ୍ରକୃତି ମେଣ୍ଟ(ଣ୍ଟା)ଣ—ଦେ. ବି—୧ । ନିଜର ପ୍ରକୃତିର ଅନୁକୂଳ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା; ପ୍ରକୃତିର ଆନୁକୂଲ୍ୟ ସାଧନ—
Prakṛuti meṇṭa(ṇṭā)ṇa
ପ୍ରକୃତି ମେଣ୍ଟା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରକୃତି ମେଣ୍ଟିବା }
ପ୍ରକୃତି ମେଟାନ
ପ୍ରକୃତି ମିଟାନା
1. Satisfaction of the cravings of one's nature.

୨ । ନିଜର ଅଭ୍ୟାସଗତ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଦ୍ୱାରା ନିଜର ମନର ତୃପ୍ତି ସାଧନ—1. Satisfaction of the cravings due to one's habits.

ପ୍ରକୃତି ମେଣ୍ଟା(ଣ୍ଟେ)ଇବା—ଦେ. ଣି—୧ । ନିଜର ପ୍ରକୃତିର ଅନୁକୂଳ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ନିଜର ମନକୁ ତୃପ୍ତ କରିବା—1. To satisfy the cravings of one's nature.
Prakṛuti meṇṭā(ṇṭe)ibā
ପ୍ରକୃତି ମିଟାନା

୨ । ନିଜର ଅଭ୍ୟାସଗତ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ନିଜର ମନକୁ ତୃପ୍ତ କରିବା—1. To satisfy the cravings due to one's habits.

୩ । ନିଜର ପାଶବ ବୃତ୍ତିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା—
3. To satisfy the cravings of one's animal propensities.

୪ । ମନର ସାଧ ମେଣ୍ଟାଇବା—
4. To satisfy one's are desires.

ପ୍ରକୃତି ରଞ୍ଜକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରକୃତି + ରଞ୍ଜକ)—ପ୍ରଜା-ରଞ୍ଜକ; ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ—(a king) Who gives contentment or satisfaction to his subjects.
Prakṛuti rañjaka
(ପ୍ରକୃତି ରଞ୍ଜିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରକୃତି ରଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି—(ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରକୃତି + ରଞ୍ଜନ)—
Prakṛuti rañjana ନ୍ୟାୟ ଓ ଦୟାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶାସନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜା-ମାନଙ୍କର ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ—Satisfying the subjects by just and merciful administration.

[ଦ୍ର—ରାଜା ଶବ୍ଦର ପ୍ରକୃତିଗତ ଅର୍ଥ 'ଯେ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ରଞ୍ଜନ କରନ୍ତି' । ପ୍ରକୃତି ପୁଞ୍ଜଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ଯୋଗୁଁ ରାଜାଙ୍କୁ 'ରାଜା' ବୋଲାଯାଏ ।]

ପ୍ରକୃତି ସିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ—(ତୃତୀୟା ତତ୍; ପ୍ରକୃତି+ସିଦ୍ଧ)—୧ । ସ୍ୱଭାବ-ସିଦ୍ଧ; ସ୍ୱାଭାବିକ, ନୈସର୍ଗିକ; ପ୍ରାକୃତିକ—
Prakṛuti siddha
1. Natural; effected by nature.

୨ । ସ୍ୱଭାବଜ; ସହଜ—2. Inborn; innate.

ପ୍ରକୃତି ସୁଭଗ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ତୃତୀୟା ତତ୍; ପ୍ରକୃତି + ସୁଭଗ)—
Prakṛuti subhaga ପ୍ରକୃତିର ଗୁଣରେ ସୁନ୍ଦର ବା ମନୋରମ—(ପ୍ରକୃତି ସୁଭଗା—ସ୍ତ୍ରୀ) Pleasant or agreeable by nature.

ପ୍ରକୃତି ସୁଲଭ—ସଂ. ବିଣ—ନିଜର ପ୍ରକୃତିର ଅନୁକୂଳ—
Prakṛuti sulabha Agreeable or favourable to one's nature or disposition.

ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ—୧ । ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ—
Prakṛutistha 1. Restored to one's original condition.
(ପ୍ରକୃତିସ୍ଥା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସ୍ୱାଭାବିକ—
2. Natural; incidental to nature.
୩ । ସ୍ୱାଭାବିକ ସୁସ୍ଥତାଯୁକ୍ତ—
3. Normal; healthy.
୪ । କୋପ ପରେ ଶାନ୍ତ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ—4 In the state when one's anger has abated.
୫ । ନିଜର ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଅବସ୍ଥିତ—
5. Situate or standing in one's natural state.
୬ । ସ୍ୱଭାବଜ—
6. Inherent; innate (Apte)
୭ । ଆରୋଗ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ—7. Recovered (Apte).
୮ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଉତ୍ତରାୟଣ ଉଲ୍ଲଂଘନ ପୂର୍ବକ ପ୍ରତ୍ୟାଗତ (ସୂର୍ଯ୍ୟ) [ହ୍ର. ଶ]—8. (Astronomy) The sun's returning after the summer solstice.
୯ । ନିଜର ମିଂଜାସ୍‌ର ଥଣ୍ଡା ଅବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ—
9. Come to one's self (Apte).
୧୦ । ନଗ୍ନ—10. Striped bare of every thing (Apte).

ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଆପଣାର ମିଂଜାସ୍ ଥଣ୍ଡା ହେବା
Prakṛutistha hebā ଅବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା—1. To be one's self again; to come to one's senses again
ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହଓୟା
ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୀନା
୨ । ଆପଣାର ପୂର୍ବ ସୁସ୍ଥତା ବା ଦେହର ସୁଧାରଣା ଲାଭ କରିବା-
2. To come back to one's health.

ପ୍ରକୃତୋତ୍ତର—ସଂ. ବି—(କର୍ମଧା; ପ୍ରକୃତ + ଉତ୍ତର)—୧ । ସଦୁତ୍ତର—
Prakṛutottara 1. A right reply.
୨ । ଠିକ୍ ଯବାବ—
2. A well deserved reply; a fitting answer.

ପ୍ରକୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+କୃଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଉତ୍ତମ—
Prakṛushṭa 1. Excellent; superior; pre-eminent.
୨ । ପ୍ରଶଂସନୀୟ—2. Praiseworthy.
୩ । ଟଣା ଯାଇଥିବା; ଆକର୍ଷିତ; ଆକୃଷ୍ଟ—
3. Attracted; drawn forth.
୪ । ବହୁକାଳବ୍ୟାପୀ—4. Long; protracted.
୫ । ବହୁଦୂରବ୍ୟାପୀ—5. Long in space.
୬ । ଅତ୍ୟାଗ୍ରହିତ—6. Harassed.
୭ । ବେଦନା ପ୍ରାପ୍ତ—7 Distracted.
୮ । ମୁଖ୍ୟ; ପ୍ରଧାନ (ହ୍ର. ଶ)—
8. Chief; principal.
୯ । ପ୍ରଶସ୍ତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—9. Extensive; wide.

ପ୍ରକୃଷ୍ଟତା—ସଂ. ବି—ଉତ୍କର୍ଷ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା—
Prakṛushṭatā Superiority; excellence; pre-eminence.
(ପ୍ରକୃଷ୍ଟତ୍ୱ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରକୃପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+କୃପ୍ତ)—୧ । ରଚିତ; ପ୍ରଥିତ—
Prakṛupta 1. Constructed.
୨ । ଉଦ୍ଭୂତ; ସଂଭୂତ; ଜାତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
2. Borns; produced.
୩ । କୃତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—3. Done.

ପ୍ରକେତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+କିତ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍ କେତ୍ ଧାତୁ=ଜଣାଇବା+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ବିଶେଷ ରୂପେ ଜ୍ଞାପକ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
Praketa Particularly indicative.
ସଂ. ବି—ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସୁଖ ସାଧନ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
The attainment or accomplishment of supreme good.

ପ୍ରକୋଟ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + କୋଟ)—୧ । ପରଖା—
Prakoṭa 1 Moat.
୨ । ମାଟି ଆଦିର ଗଦା (ହ୍ର. ଶ); ସ୍ତୂପ—
2. A heap of earth or rubbish; mound.

ପ୍ରକୋପ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+କୁପ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଅତିଶୟ କୋପ—1. Turbulence; irritation; provocation,
୨ । ଆଧିକ୍ୟ—
2, Inclemency; fury; excess,
(ଯଥା—କଫ ପିତ୍ତାଦିର ପ୍ରକୋପ; ଶୀତର ପ୍ରକୋପ)
୩ । କଠୋରତା; ଉତ୍କଟତା; (ରୋଗର) ଆଧିକ୍ୟ—
3; Severity (of a disease); rage (of a disease),
(ଯଥା—ଜ୍ୱରର ପ୍ରକୋପ)
୪ । ଶରୀରରେ ବାତ, ପିତ୍ତ ବା କଫାଦିର ବୃଦ୍ଧି—
4. Vitiation or excess of the humours in the system.
୫ । ଭୟଙ୍କର ରାଗ; କ୍ରୋଧାନ୍ଧତା—5. Violence of anger; exasperation.

ପ୍ରକୋପନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କୁପ୍ ଧାତୁ, ଣିଚ କୋପି ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଉତ୍ତେଜକ—
Prakopana Provocating, irritating.
ବି. (+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଉତ୍ତେଜନ—Provocation.
(ପ୍ରକୋପକ—ବିଣ) ୨ । ବର୍ଦ୍ଧନ—2. Increasing.
୩ । ଅଗ୍ନି ପ୍ରଭୃତିକୁ ତେଜିବା (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
3. Stimulation or trimming of fire etc.

ପ୍ରକୋପିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରକୋପ + ସଜାତ ଅର୍ଥେ. ଇତ)—
Prakopita ୧ । ଅତିକ୍ରୁଦ୍ଧ—1. Incensed; irritated; exasperated; enraged.
୨ । ଉତ୍ତେଜିତ—2. Provoked; stimulated.

ପ୍ରକୋଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କୁଷ୍ ଧାତୁ = ସଂଲଗ୍ନ ହେବା + ସଞ୍ଜ୍ଞାର୍ଥେ ଠ)—
Prakoshṭha ୧ । କନୁଣି ତଳରୁ ହାତ ଗଣ୍ଠି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହସ୍ତାଂଶ; ନଳହାତ—1. The part of the hand between the elbow and the wrist; the forearm.
୨ । ରାଜପ୍ରାସାଦର ସଦର ଫାଟକ ପାଖରେ ଥିବା କୋଠରୀ—2 A room adjoining the main gate of a palace (M. W.).
୩ । କକ୍ଷ; ଗୃହ; କୋଠରୀ—3. Room; compartment
୪ । ତଉକାଠ—4. The frame of a door.
୫ । ଦ୍ୱାରର ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ଗୃହ—5 Side room; a room by the side of a door.
୬ । ତଉର; ତଉରୀ; ଅଗଣା; ଚାରି ପାଖରେ କୋଠାଥିବା ଅଗଣା; ମହଲ—6. A courtyard; quadrangle; a courtyard having houses on all sides.

ପ୍ରକ୍କ(କ୍କା, କ୍ୱ, କ୍ୱା)ଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କ୍ୱଣ୍ ଧାତୁ = ଶବ୍ଦ କରିବା + ଭାବ.
Prakka(kkā, kwa, kwā)ṇa ଅ)—୧ । ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ—1. Sound; noise.
୨ । ବୀଣାର ଧ୍ୱନି—2. The sound or tune of a harp.

ପ୍ରକ୍ରମ(ମା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କ୍ରମ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭାବ. ଅ; + ଆ)—
Prakrama(mā) ୧ । ଗମନ—1. Going; proceeding.
୨ । ପଦକ୍ଷେପଣ—2. Stepping; pacing.
୩ । ପରିଭ୍ରମଣ—3. Roaming; wandering; revolving.
୪ । ପଦକ୍ଷେପ—4. Step; stride.
୫ । ଅତିକ୍ରମ; ଉଲ୍ଲଂଘନ—5. Overcoming; surpassing.
୬ । ସମ୍ବନ୍ଧ—6. Relation.
୭ । ଉପକ୍ରମ; ପ୍ରଥମାରମ୍ଭ; ସୂଚନା—7. Beginning; commencement; indication.
୮ । ରୀତି; ଢଙ୍ଗ—8. Method; manner.
୯ । ଅବକାଶ; ଅବସର—9. Leisure; occasion.
୧୦ । ହାର; ଅନୁପାତ—10 Proportion; ratis.
୧୧ । ନିୟମ—11. Regularity.
୧୨ । କ୍ରମ (ହି. ଶ)—12. Arrangement; method; regular succession.

ପ୍ରକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କ୍ରମ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—
Prakramaṇa ୧ । ପ୍ରକ୍ରମ (ଦେଖ)—1. Prakrama (See)
୨ । ଆଗକୁ ଯିବା (ହି. ଶ)—2. Advancing.
୩ । (ପ୍ର + କ୍ରମ୍ ଧାତୁ ଣିଚ + ଭାବ. ଅନ)—ପାର କରିବା (ହି. ଶ)—2. Taking across; ferrying across.
୪ । ଆରମ୍ଭ କରିବା (ହି. ଶ)—1. Commencing.

ପ୍ରକ୍ରମ ଭଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରକ୍ରମ + ଭଙ୍ଗ)—ରଚନାର ବା
Prakrama bhanga ବର୍ଣ୍ଣନାର ଦୋଷବିଶେଷ; ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିବା କ୍ରମ ପରେ ପାଳିତ ନ ହେବା ଦୋଷ (ହି. ଶ) —A defect in composition; breach of continuity in a narrative or description

ପ୍ରକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + କ୍ରମ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—
Prakrānta ୧ । ଅପସାରିତ; ଦୂରୀକୃତ—1. Removed.
(ପ୍ରକ୍ରାନ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ.ତ) ଗତ; ତିରୋହିତ—2. Gone away; retired: disappeared.
୩ । ଆରବ୍ଧ; କୃତାରମ୍ଭ—3. Commenced.
୪ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ—4. Proposed.
୫ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ—5. Surpassed.

ପ୍ରକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କୃ ଧାତୁ + ଭାବ. ଯ + ଆ)—୧ । ଅନୁଷ୍ଠାନ—
Prakriyā 1, Engagement; ceremony.
୨ । କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ—2. Process; procedure.
୩ । ପ୍ରୟୋଗ—3. Application.
୪ । ଗ୍ରନ୍ଥପ୍ରକରଣ; ପରିଚ୍ଛେଦ—4. Chapter.
୫ । ବ୍ୟବହାର—5. Use.
୬ । ବିଶିଷ୍ଟ ଅଧିକାର—6. Privilege.
୭ । ନୃପମାନଙ୍କର ଚାମର ଛତାଦି ରାଜଚିହ୍ନର ଧାରଣ—7. Bearing of the insignia of royalty.
୮ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ—8. Good act; excellent work.
୯ । ଔଷଧାଦିର ଫଳ—2. The actiou of a remedy on the system.
୧୦ । ପ୍ରଣାଳୀ; ଢଙ୍ଗ—10. Method; system.

ପ୍ରକ୍ଲିନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + କ୍ଲିଦ୍ ଧାତୁ = ଆର୍ଦ୍ର ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ.ତ)—
Prakḷinna ୧ । ସିକ୍ତ; ଆର୍ଦ୍ର—1 Wet; moistened.
୨ । ପ୍ରଚୁର କ୍ଲେଦଯୁକ୍ତ—2. Full of dirty matter.
୩ । ପରିତୁଷ୍ଟ; ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—5 Satisfied; pleased.

ପ୍ରକ୍ଷାତ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରଖ୍ୟାତ)—ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ବିଖ୍ୟାତ—
Prakshāta Celebrated.

ବଳସିତ ହୋଇଲା ସ୍ତ୍ରୀକାତ ଅଶ୍ରୁକରେ
ବିଦ୍ୟକରେ ଅଶ୍ରୁସିଲେ ପ୍ରକ୍ଷାତ ଶୁଭ୍ରରେ—ଭକ୍ତ ବୈଦେହୀଶବଳାସ ।

ପ୍ରକ୍ଷାଳକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + କ୍ଷାଳ ଧାତୁ ଣିଚ୍ = କ୍ଷାଳ ଧାତୁ = ଧୋଇବା
Prakshāḷaka + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ଯେ ଧୌତ କରେ—
(ପ୍ରକ୍ଷାଳିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Washing.

ପ୍ରକ୍ଷାଳନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + କ୍ଷାଳ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ପଖାଳିବା,
Prakshāḷana ଧୋଇବା—1. Washing; rinsing.
୨ । ପରିଷ୍କରଣ—2. Cleansing.
୩ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ—3 Expiation.
ବିଣ. (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—୧ । ଯେ ସର୍ବଦା ଗାଧିଏ—1. Performing frequent ablutions (M. W).
୨ । ଯେ ଧୁଆଧୋଇ କରେ—2. Washing; cleansing (M. W).

ପ୍ରକ୍ଷାଳନୀୟ—ସଂ. ବିଣ—ଧୌତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—
Prakshālanīya Fit to be washed or rinsed.
(ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରକ୍ଷାଳିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + କ୍ଷାଳିତ)—ଧୌତ—
Prakshālita Washed.

ପ୍ରକ୍ଷାଳିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ର+କ୍ଷାଳ ଧାତୁ)—୧ । ପ୍ରକ୍ଷାଳନ
Prakshālibā କରିବା; ପଖାଳିବା—1 To wash.

ପ୍ରକ୍ଷାଳୀ ପୂର୍ବକ୍ଷ୍ମ ଜଳ ଲଡ଼ି ପ୍ରକ୍ଷାଳନ୍ତି ଦେହ ଶୌତ ଦେବ—
ପଖାଳଥ. ମହାଭାରତ ।

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) (ନଦୀ) ଜଳକଣ ଦେଇ ବୋହିବା—
2. (figurative) (river) To flow by.

ପ୍ରକ୍ଷାଳିତ ଚେତାକରି ଚାହୁଣୀ ପାଦ ସାର କଲକଲେ—
ପଖାଳଥ; ପାଦଙ୍ଗ ।

ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+କ୍ଷିପ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଫୋପଡ଼ା
Prakshipta ଯାଇଥିବା; ନିକ୍ଷିପ୍ତ—
1. Thrown; cast; propelled; hurled.
୨ । ବିନ୍ୟସ୍ତ—2. Deposited; placed.
୩ । ଅନ୍ତର୍ବେଶିତ; ଅନ୍ତର୍ନିହିତ—
3. Inserted; put in; intercalated, injected.
୪ । ମୂଳ ଗ୍ରନ୍ଥକାର ଲେଖିବା ପରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଗୋପନରେ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଯୋଗ କରାଯାଇଥିବା (ବିଷୟ)—
4. Interpolate (passage).
୫ । ଏଣେ ତେଣେ ବିଛା ଯାଇଥିବା—
5. Scattered about; strewn.

ପ୍ରକ୍ଷେଦନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+କ୍ଷିଦ୍ ଧାତୁ=ମୁକ୍ତ କରିବା+କରଣ. ଅନ)—
Prakshedana ଲୌହମୟ ବାଣ; ନାରାଚ—An iron arrow.

ପ୍ରକ୍ଷେପ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+କ୍ଷିପ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ନିକ୍ଷେପ;
Prakshepa ଫୋପାଡ଼ିବା—1. Throwing; hurling.
(ପ୍ରକ୍ଷେପଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ରଚନା; ବିନ୍ୟାସ—
(ପ୍ରକ୍ଷେପକ, ପ୍ରକ୍ଷେପଣୀୟ—ବିଣ) 2. Deposit; arrangement
୩ । ଏକତ୍ର ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଶୀଦାର ମୂଳଧନସ୍ୱରୂପ ସେଇଁ ଟଙ୍କା ଜମା କରନ୍ତି—
3. Capital put by each member of a firm into the common stock.
୪ । ରଥ ବା ଗାଡ଼ିରେ ଚାଳକର ବସିବା ଆସନ—
4. Box of a carriage; coach box (M. W).
୫ । (ସଙ୍ଗୀତ) ସିତାରଆଦି ଯନ୍ତ୍ରରେ କୌଣସି ସ୍ୱର ଆଳାପ କରିବା ସମୟରେ ସେହି ସ୍ୱରର ଏକ ବା ଏକାଧିକ ସ୍ୱର ବ୍ୟବଧାନରେ ନିମ୍ନ ପରଦାରେ ବାଆଁ ହାତର ଅଙ୍ଗୁଠିକୁ ଘଷି ଅବଚ୍ଛେଦରେ ଅଧୋଗତିକୁ ଯିବା—5 Act of descending to lower scales by moving the left fingers while playing on a stringed instrument with the right fingers.
୬ । ପାଚନ ବା ତୈଳ ତିଆରି ହେଉଥିବା ବେଳେ ପାକ ପାତ୍ରରେ ଯାହା ପକାଇବାକୁ ହୁଏ—
6. Ingredients thrown into the cooking pot in the course of preparing a decoction or medicinal oil.
୭ । ମୂଳ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ପରେ ଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିବା ବିଷୟ—
7. Interpolation.
୮ । ଅନ୍ତର୍ନିବେଶନ—8. Injection; insertion.
୯ । ଏଣେ ତେଣେ ବିଛିବା—
8. Scattering; strewing.
୧୦ । ଜାହାଜ ଆଦି ଚଳାଇବା (ହି. ଶ)—
10. Plying of a boat or ship.
୧୧ । ନିଶ୍ଚିତକରଣ (ହି. ଶ)—11. Ascertainment.

ପ୍ରକ୍ଷୋଭଣ(ନ)—ସଂ ବି. (ପ୍ର+କ୍ଷୋଭନ)—ଘାବରା ହେବା;
Prakshobhana(na) ଅସ୍ଥିରତା—Restlessness; alarm.

ପ୍ରକ୍ଷ୍ୱେଡ଼ନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+କ୍ଷ୍ୱିଡ୍ ଧାତୁ=ମୁକ୍ତ କରିବା+କରଣ.ଅନ)—
Prakshwerdana ୧ । ଲୌହମୟ ବାଣ, ନାରାଚ—
1. An iron arrow.

ଭୁତ ଭୁଷା ବପଷ ପକ୍ଷ୍ୱେଡ଼ନରୁ ଗଷ—ବିଦ୍ୟାସୁନ୍ଦର୍ଶ.ବିଶୋଷତନ୍ତ୍ର, ଭ-ଗୀତ
୨ । (+କର୍ମ. ଅନ) ଚିତ୍କାର; ସୋରଗୋଳ—
2. Hue and cry; clamour; shout.
୩ । (+ଭାବ. ଅନ) ବାଣ ଆଦି ଗତି କରିବାର ସାଇଁସାଇଁ ଶବ୍ଦ—
3. Hissing; whizzing (M. W).

ପ୍ରଖର—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଖର)—୧ । ଅତି ତୀବ୍ର—
Prakhara 1. Very keen.
(ପ୍ରଖରା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅତି କଠୋର ବା କଠିନ—
(ପ୍ରଖରତା, ପ୍ରଖରତ୍ୱ—ବି) 2. Very hard or tough.
୩ । ଶାଣିତ; ଅତି ତୀକ୍ଷ୍ଣ—3. Very sharp.
୪ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ—4. Smart; acute.
୫ । ଅତିଶୟ ଉଷ୍ଣ—5. Very hot; scorching.
୬ । ତୀବ୍ର ରାଗ—9. Very pungent or acrid.
ବି—(ପ୍ର+ଖନ୍ ଧାତୁ=ଖୋଳିବା+କର୍ମ. ର)—
୧ । ହାତୀର ବା ଘୋଡ଼ାର ସାଞ୍ଜୁ—
1. Mail armour for a horse or elephant.
୨ । ଅଶ୍ୱତର; ଖଚର—2. A mule.
୩ । କୁକୁର—3. A dog.

ପ୍ରଖର ବୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଖର+ବୁଦ୍ଧି)—୧ । ତୀକ୍ଷ୍ଣବୁଦ୍ଧି—
Prakhara buddhi 1. Acuteness of understanding.
୨ । ସୂକ୍ଷ୍ମବୁଦ୍ଧି—2. Penetration.
ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ତୀକ୍ଷ୍ଣବୁଦ୍ଧିବିଶିଷ୍ଟ—
Penetrating; of keen intelligence.

ପ୍ରଖଳ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଖଳ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟ (ହି. ଶ)—
Prakhala (ପ୍ରଖଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) Very wicked; wanton.

ପ୍ରଖ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଖ୍ୟା ଧାତୁ=କହିବା+କର୍ମ. ଅ)—ତୁଲ୍ୟ;
Prakhya (ପ୍ରଖ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଦୃଶ—Like; resembling.
[ଦ୍ର—ସମାସରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ; ଯଥା—ଗୁରୁପ୍ରଖ୍ୟ, ସୁର୍ଯ୍ୟପ୍ରଖ୍ୟ ।]

ପ୍ରଖ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଖ୍ୟା ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ସାଦୃଶ୍ୟ—
Prakhyā 1. Resemblance; similarity; likeness.
୨ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା—2. Lustre; effulgence.
୩ । ଖ୍ୟାତି; ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ଯଶଃ—
3. Fame; celebrity.
୪ । ସମତା—4. Sameness.
୫ । ଉପମା (ହି. ଶ)—5. Comparision.
୬ । ନାମ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—6. Name.
୭ । ସଜ୍ଞା (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—7. Definition; title.
ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ପ୍ରତୀୟମାନ—
Visible; clear (M. W.).

ପ୍ରଖ୍ୟାତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଖ୍ୟାତ)—୧ । ବିଖ୍ୟାତ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ—
Prakhyāta 1. Celebrated; famous.
୨ । ଚିହ୍ନା—2. Well known; recognised.
୩ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—3. Pleased; contented.
୪ । ସୁଖୀ—4. Happy; pleased.
୫ । ପୂର୍ବେ କଥିତ—5. Spoken before.
୬ । ଅଗ୍ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ—
6. Forestalled; fore-ordained.
୭ । (ସ୍ମୃତି) ଅନ୍ୟ ଖରିଦଦାରଙ୍କୁ ଦିଅ ନ ଯାଇ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରାଯିବା ପାଇଁ ଆଇନ୍ ଅନୁସାରେ ଦାବୀ କରାଯିବା ସମ୍ପତ୍ତି—7. Property claimed by right of pre-emption (M. W.).

ପ୍ରଖ୍ୟାତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଖ୍ୟା ଧାତୁ+ଭାବ. କ୍ତି)—୧ । ସୁଖ୍ୟାତି—
Prakhāti 1. Publicity; celebrity.
୨ । ଯଶଃ—2. Fame.
୩ । ପ୍ରଶଂସା—3. Eulogium; praise.

ପ୍ରଗ—ସଂ. ଅ—ପ୍ରାତଃକାଳ; ସକାଳ—
Praga Morning; dawn.

ପ୍ରଗଣା(ଣା, ନ୍ନା)—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ପରଗନ୍ନା)—ପରଗଣା (ଦେଖ)
Praganā(nā, nnā) ପ୍ରଗନ୍ନା **परगना** Paraganā (See)

ପ୍ରଗଣେ(ଣେ, ନ୍ନେ)—ବୈଦେ. ବିଣ. (କଚରଅ) (ଫା. ପରଗନେ)—
Pragaṇe(ne, nne) (ଏଥିର ସାଙ୍କେତିକ । ପ୍ର ।)—ଅମୁକ ପ୍ରଗଣାର ପ୍ରଗନ୍ନେ **परगने** ଅନ୍ତର୍ଗତ—Within the jurisdiction of the Pergunna of.
[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ପ୍ରଗନ୍ନାର ନାମ ଏ ଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ସେହି ପ୍ରଗଣାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଯଥା—। ମୌ । (ମୌଜା) ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ପୁର । ପ୍ର । (ପ୍ରଗଣେ) କୋଦଣ୍ଡା, ଅର୍ଥାତ୍ କୋଦଣ୍ଡା ପ୍ରଗଣାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱରପୁର ମୌଜା ।]

ପ୍ରଗଣ୍ଡ— ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଗଣ୍ଡ)—କନ୍ଧୁଣୀଠାରୁ ସ୍କନ୍ଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହୁଭାଗ; ଭେଣା—The upper arm.
Praganda

ପ୍ରଗଣ୍ଡୀ—ସଂ. ବି.—ଦୁର୍ଗର ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଚୀର, ଯହିଁ ଉପରେ ବସି ଦୂରସ୍ଥ ବସ୍ତୁମାନ ଦେଖା ଯାଏ (ହି. ଶ)—Rampart; high wall of a fort.
Pragandī

ପ୍ରଗତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଗତ)—୧ । ପୃଥଗ୍‌ଭୂତ—
Pragata 1. Separated; apart.
୨ । ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥିବା—
2. Advanced; gone forward.
୩ । ପ୍ରସ୍ଥିତ—3. Gone away.
୪ । ମୃତ—4. Deceased; dead.
୫ । ବିୟୁକ୍ତ—5. Subtracted.

ପ୍ରଗତ ଜାନୁ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଗତ+ଜାନୁ)—ବଳଥାଦ-
Pragata jānu ବିଶିଷ୍ଟ; ଯାହାର ଦୁଇ ଆଣ୍ଠୁ ଫରକଟା ହୋଇ (ପ୍ରଗତ ଜାନୁକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଯାଇଅଛି—Bandy-legged; having the knees wide apart.

ପ୍ରଗତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଗତି)—୧ । ଉନ୍ନତି—
Pragati 1. Improvement.
୨ । ପ୍ରସ୍ଥାନ—2. Going away.

ପ୍ରଗନ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଗନ୍ଧ)—ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
Pragandha Having an excellent smell.
ସଂ. ବି.—ଘରପୋଡ଼ିଆ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)
Gharaporḍiā (See)

ପ୍ରଗମନ—ସଂ. ବି.—(ପ୍ର+ଗମନ)—୧ । ଆଗ ବଢ଼ିବା (ହି. ଶ.); ଅଗ୍ରସର ହେବା—1. Advancing.
Pragamana
୨ । ଉନ୍ନତି (ହି. ଶ.)—2. Improvement.
୩ । କଳି; ଝଗଡ଼ା (ହି. ଶ.)—3. Quarrel; dispute.
୪ । ଯୁଦ୍ଧ; ଲଢ଼ାଇ (ହି. ଶ.)—4. Fighting.
୫ । ଉତ୍ତମ ବା ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତର (ହି. ଶ.)—
5. A fitting or proper reply.

ପ୍ରଗଲ୍ଭ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ର+ଗଲ୍‌ଭ ଧାତୁ=ଅହଙ୍କାରୀ ହେବା+
Pragalbha କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଅହଙ୍କାରୀ; ଦାମ୍ଭିକ—
(ପ୍ରଗଲ୍ଭା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Vain; proud; arrogant; over-
(ପ୍ରଗଲ୍ଭତା, ପ୍ରଗଲ୍ଭତ୍ୱ—ବି) brearing.
୨ । ଆପଣା ଶକ୍ତି ଉପରେ ଆସ୍ଥାବାନ୍—
2. Confident on one's powers.
୩ । ଉତ୍ସାହୀ; ସାହସୀ—3. Bold; courageous.
୪ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ—4 Shameless.
୫ । ସ୍ଥିରପ୍ରତିଜ୍ଞ; ଦୃଢ଼—5. Resolute; firm.
୬ । ଉଦ୍ଧତ; ଧୃଷ୍ଟ—6 Audacious; insolent.
୭ । ପାରଗ; ସମର୍ଥ—
7. Able; competent.
୮ । ନିର୍ଭୀକ; ନିର୍ଭୟ—8. Fearless; intrepid.
୯ । ଦୁଷ୍ଟ; ଦୁର୍ଜନ—9. Wicked.
୧୦ । ଅବାଧ୍ୟ—
10. Disobedient; arrogant; impudent.
୧୧ । ଅବିଚଳିତ; ନିଷ୍କମ୍ପ—
11. Undisturbed, unshaken.
୧୨ । ପ୍ରଧାନ; ମୁଖ୍ୟ—12. Chief; principal, supreme.

୧୩ । ଉତ୍ସାହିତ—13. Encouraged.
୧୪ । ଉଦ୍ୟୋଗୀ—14. Prompt; ready; energetic.
୧୫ । ବିଖ୍ୟାତ—15. Celebrated; illustrious.
୧୬ । ପ୍ରତିଭାନ୍ୱିତ—16. Talented.
୧୭ । ଏକଜିଦିଆ—17. Preverse; wilful.
୧୮ । ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତିଯୁକ୍ତ— 18. Having presence of mind; ready-witted.
୧୯ । ପ୍ରଚୁର—19. Abundant.
୨୦ । ପ୍ରମଥନକାରୀ—20. Overpowering.
୨୧ । ଚତୁର (ହି. ଶ)—21. Cunning.
୨୨ । ଯେ କହିବା ବିଷୟରେ ସଙ୍କୋଚ ରଖେ ନାହିଁ (ହି. ଶ)—22. Impertinent; pert; presumptious.
୨୩ । ଅଭିମାନୀ (ହି. ଶ)—23 Cavlling; prone to take offence at petty matters.
୨୪ । ପୁଷ୍ଟ (ହି. ଶ)—24. Developed.
୨୫ । ଗମ୍ଭୀର (ହି. ଶ)—25. Grave; sullen.
୨୬ । ବାଗ୍ମୀ; ବାକ୍‌ଚତୁର; ଯେ ବୃଥା ଗୁଡ଼ାଏ ଗପେ—26. Talkative; babbling.
ବ (+ ଭାବ. ଅ)—ଗର୍ବ—Vanity.

ପ୍ରଗଲ୍ଭ ବଚନୀ—ସଂ.ବ.ସ୍ତ୍ରୀ—ମଧ୍ୟା ନାୟିକାର ଏକ ଭେଦ; ଯେଉଁ ନାୟିକା ନିଜର ଦୁଃଖ ବା କ୍ରୋଧ ଓ ଈର୍ଷାକୁ ପ୍ରକଟିତ କରେ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Pragalbha bachanī A woman who is very passionate and cannot suppress her grief, anger or jealously.

ପ୍ରଗଲ୍ଭା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଗଲ୍ଭ + ଆ)—ପ୍ରଗଲ୍ଭର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Pragalbhā Feminine of Pragalbha.
ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ନାୟିକାବିଶେଷ; ପତିମାନ୍ତ ବିଷୟରେ କେଳି-କଳାପକୋବିଦା ସ୍ତ୍ରୀ—1. A lady who counts her husband's caresses and is almost in a swoon at the consumnation.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ନାୟିକାର ରତିପ୍ରୀତି ଆକାଙ୍କ୍ଷୀୟ ଓ ଚକ୍ରିବନ୍ଧନ ଆନନ୍ଦରେ ତାହାର ମୋହ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ । ମାନ ଅବସ୍ଥାରେ ଏ ନାୟିକା ୩ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ । ଯଥା—ଧୀରା,ଅଧୀରା ଓ ଧୀରାଧୀରା ।]

୨ । କାମାସକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ—2. A lustful lady.
୩ । ନିର୍ଲଜ୍ଜା ସ୍ତ୍ରୀ—3. An immodest or shameless woman.
୪ । ପ୍ରୌଢ଼ା (ନାୟିକା) (ହି. ଶ) (ଦେଖ)
4. Praurdhā (See)

ପ୍ରଗାଢ଼—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ଗାଢ଼)—
Pragārdha ୧ । ସାତିଶୟ; ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଅତିଶୟ; ଅତ୍ୟଧିକ—1. Much; excessive.
୨ । ଶକ୍ତ; କଠିନ; ଦୃଢ଼—2. Hard; firm; difficult.
୩ । ଜମାଟ; ଘନ—3. Very thick; dense.
୪ । ଅଗାଧ; ଘୋର; ଗମ୍ଭୀର—4. Deep; profound.
୫ । କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ—5. Difficult.
ବ—୧ । କ୍ଲେଶ; ଯାତନା; ବେଦନା—1. Pangs; pain; privation.
୨ । କଷ୍ଟ—2. Difficulty; trouble.
କ୍ରି. ବିଶ—୧ । ଦୃଢ଼ରୂପେ—1. Firmly; tightly.
୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ—2. Very much; exceedingly.

ପ୍ରଗାଢ଼ ବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଗାଢ଼ + ବିଦ୍ୟା)—
Pragārdha bidyā ଅଗାଧ ବିଦ୍ୟା; ଗମ୍ଭୀର ଜ୍ଞାନ—Deep learning.

ପ୍ରଗାତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ଗାତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗାୟକ—
Pragātā An excellent singer.
(ପ୍ରଗାତ୍ରୀ, ପ୍ରଗାୟିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରଗାୟୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ସଂ. ବିଶ ପୁଂ—ସଙ୍ଗୀତନିପୁଣ; ଗାନନିପୁଣ—Skilful in singing.

ପ୍ରଗୁଣ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର + ଗୁଣ)—୧ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନ—
Praguṇa 1. Having excellent qualities.
(ପ୍ରଗୁଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସୁଦକ୍ଷ; ସୁନିପୁଣ—2. Skilful; dexterous.
୩ । ସତ୍—3. Honest; upright.
୪ । ସରଳ; କପଟଶୂନ୍ୟ—4. Straight; frank; sincere.
୫ । ଅନୁକୂଳ—5. Favourably disposed; well disposed.

ପ୍ରଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଗ୍ରହ୍ ଧାତୁ = ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ମ. ଅ; ଏଥିର ଅପଭ୍ରଂଶ ପଘା)—
Pragraha
(ପ୍ରଗ୍ରାହ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧ । ଘୋଡ଼ାର ଲଗାମ; ରଶ୍ମି—1. Rein of a horse.
୨ । ଘୋଡ଼ା ଓ ଗୋରୁ ଆଦିଙ୍କୁ ବାନ୍ଧିବାର ପଘା—2. A halter or rope for tying cattle.
୩ । ଡୋର; ରଜ୍ଜୁ; ଦଉଡ଼ି—3. Rope; string.
୪ । ରଶ୍ମି; କିରଣ—4. Ray.
୫ । ତୁଳାସୂତ୍ର; ନିକ୍ତିର ଦଉଡ଼ି—5. String of a balance.
୬ । (+କରଣ. ଅ)—ଭୁଜ; ହାତ; ବାହୁ—6. Arm; hand.
୭ । ଅନୁଗ୍ରହ; କୃପା—7. Favour; kindness.
୮ । (+ଭାବ. ଅ)—ଗ୍ରହଣ—8. Taking; seizing.
୯ । (+କର୍ମ. ଅ)—ବନ୍ଦୀ; କଏଦୀ—9. A prisoner; a captive.
୧୦ । (+ଭାବ. ଅ)—ବନ୍ଧନ—10. Confinement; captivity.

୧୧ । କଳଅର ଗଛ—11. A sort of flowering plant; Thevetia Nerifloria.
୧୨ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ (ହ. ଶ)—12. Self control; controlling of one's passions.
୧୩ । (+କର୍ମ.ଅ)— ନେତା (ହ. ଶ)—13. Leader.
୧୪ । (+କର୍ମ.ଅ)—ସୁନା (ହ. ଶ)—14. Gold.
୧୫ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ବିଷ୍ଣୁ (ହ. ଶ)—15. Bishṇu.
୧୬ । (+ଭାବ. ଅ)—ଘୋଡ଼ାଆଦି ପଶୁଙ୍କୁ ମଣ କରିବା (ହ.ଶ)—16. Breaking or training of horses and other beasts.

ପ୍ରଗ୍ରୀବ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର+ଗ୍ରୀବା)—
Pragrība ୧ । ପ୍ରଶସ୍ତଗ୍ରୀବା ବିଶିଷ୍ଟ—1. Broad necked.
(ପ୍ରଗ୍ରୀବା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାର ବେକ ଲମ୍ବ—2. Long necked (Howells).
ବି—୧ । ଦ୍ରୁମଶୀର୍ଷକ; ବୃକ୍ଷର ଅଗ୍ରଭାଗ—1. The top of a tree.
୨ । ବାତାୟନ; ଗବାକ୍ଷ—2. Latticed window.
୩ । ବିଶ୍ରାମାର୍ଥ ଗୃହ—3. A rest house.
୪ । ପ୍ରାସାଦୋପରିସ୍ଥ ଗମ୍ବୁଜ—4. A turret or room on the top of a building.
୫ । ବାରଣ୍ଡା—5. Balcony (Howells).
୬ । ଗୃହାଦିର ପ୍ରାନ୍ତ ଭାଗରେ ବିଛାଯିବା କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ବାଡ଼—6. A wooden railing on the edge of a building.
୭ । ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦର ଗୃହ (ହ. ଶ)—7. A house of amusements.

ପ୍ରଗ୍ରେସ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି—ପ୍ରୋଗ୍ରେସ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Pragres (etc) Progres etc (See)

ପ୍ରଘଟ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରକଟ)—୧ । ପ୍ରଚାରିତ; ପ୍ରକଟିତ—1. Published.
ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣି ମନେ ପେନ,
ପ୍ରଘଟ ନୂତନ ପ୍ରଣନ—ସଶୋବନ୍ତ ପ୍ରେମଭକ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରିକା।
୨ । ସର୍ବସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶିତ—2 Made public.
୩ । ପ୍ରଖ୍ୟାତ—3. Celebrated.
ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରଖ୍ୟାତି—1. Celebrity.
୨ । ପ୍ରଚାର; ପ୍ରକଟନ—2. Publication.

ପ୍ରଘଟ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—(ସଂ. ପ୍ରକଟ)—ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶ
Pragaṭa kariba କରିବା—To publish a matter.
ପ୍ରଗଟାନା; ପ୍ରଘଟାନା

ପ୍ରଘଟ ହେବା—ଦେ କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରକଟ)—ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶିତ
Praghaṭa hebā ହେବା—To be published broad cast.
ପ୍ରଗଟନା ପ୍ରଘଟନା

ପ୍ରଘଣ(ନ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ହନ୍ ଧାତୁ=ଆଘାତ କରିବା+କର୍ମ. ଅ; ଯାହାଙ୍କୁ ଆଘାତ କରାଯାଏ ବା ଯାହାଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କରାଯାଏ)—୧ । ବହିର୍ଦ୍ୱାର ପ୍ରକୋଷ୍ଠକ; ଅଳିନ—1. A covered terrace in front of a house; corrider.
Praghaṇa(na)
(ପ୍ରଘାଣ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ତାମ୍ର କୁଣ୍ଡ—2. A copper pot.
୩ । ଲୌହ ମୁଦ୍ଗର—3. Iron club.
୪ । ବାରଣ୍ଡା (ହ. ଶ.)—4. Veranda.

ପ୍ରଘସ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅଦ୍ ଧାତୁ=ଭକ୍ଷଣ କରିବା+ଭାବ. ଅ; ଅଦ୍=ଘସ୍)—୧ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଭୋଜନ—Excellent meal.
Praghasa
(ପ୍ରଘସା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ଭୂରି ଭୋଜନ—2. Full meal.
୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ରାକ୍ଷସ; ଅସୁର; ଦୈତ୍ୟ—3. Demon.
ସଂ. ବିଣ.—ପେଟୁ; ଭୋଜନପ୍ରିୟ—Gluttonous.

ପ୍ରଘାତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଘାତ)—୧ । ଯୁଦ୍ଧ—1. Combat.
Praghāta
୨ । ମାରଣ—2. Killing; slaughter.

ପ୍ରଘୋଷକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଘୋଷ+କ)—୧ । ଘୋଘା; ଗୋଳମାଳ—1. Noise.
Praghoshaka
୨ । ଶବ୍ଦ; ଧ୍ୱନି—2. Sound (Howells).

ପ୍ରଚକ୍ର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚକ୍ର)—ଗମନଶୀଳ ସୈନ୍ୟଦଳ—An army in motion.
Prachakra

ପ୍ରଚଣ୍ଡ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଚଣ୍ଡ)—୧ । ତୀବ୍ର; ପ୍ରଖର; ଉଗ୍ର—1. Sharp; bitter.
Prachaṇḍa
(ପ୍ରଚଣ୍ଡା—ସ୍ତ୍ରୀ)
[ପ୍ରଚଣ୍ଡତା(ତ୍ୱ)—ବି]
୨ । ଏକଜିଦିଆ—2. Obstinate; head-strong.
୩ । ଦୁଃସହ; ଅସହ୍ୟ—3. Intolerable.
୪ । ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ—4. Indomitable.
୫ । ପ୍ରବଳ; ପ୍ରଭାବୀ—5. Mighty.
୬ । ଅତ୍ୟନ୍ତ କୋପଯୁକ୍ତ—6. Impetuous; very angry; violent; passionate.
୭ । ଅତ୍ୟୁଷ୍ଣ—7. Very hot.
୮ । ଭୟଙ୍କର; ଭୀଷଣ—8. Ferocious.
୯ । କଠିନ; କଠୋର (ହ. ଶ.)—9. Harsh; hard.
ସଂ. ବି.—୧ । ଶିବଙ୍କ ଗଣବିଶେଷ—1. Name of an attendant of Śiba.
୨ । ଧଳା କରବୀ ଫୁଲ (ହ. ଶ.)—2. White oleander (flower).

ପ୍ରଚଣ୍ଡ ନନ୍ଦନ—ଦେ. ବି.—ଭୂଷଣ୍ଡ (ଦେଖ)
Prachaṇḍa nandana Bhuśaṇḍa (See)
ଦିବ ଗଣପତ ବଟ ମୂଳେ,
ଶିବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ନନ୍ଦନ ବସେ ଭାଳେ—ପ୍ରାର୍ଥ. ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ।

ପ୍ରଚଣ୍ଡା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ରଚଣ୍ଡ+ଆ)—ପ୍ରଚଣ୍ଡର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Prachaṇḍa.
Prachaṇḍā
ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ.—୧ । ଦୁର୍ଗା; ଚଣ୍ଡୀ—1. Goddes chaṇḍi.
୨ । ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ଏକ ସଖୀ—2. Name of a companion of Durgā.
୩ । ଶ୍ୱେତପୁନ୍ନା—3. The pleached variety of Duba grass.

ପ୍ରଚଣ୍ଡେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—ଅତି ଶୀଘ୍ର ବା ବେଗ ସହକାରେ—
Prachaṇḍe With great velocity.

ବଦଶ ବଶ ଅବୁଧେ ଶଲଙ୍କା ମୂଳେ ବଶ,
ଝାଡ଼ ଝାଡ଼ ବ ଉଦସ ବତ ପ୍ରଚଣ୍ଡେ । ଉଷ୍ଟ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରଚୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚି ଧାତୁ=ଛିଣ୍ଡାଇବା+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଚୟନ;
Prachaya ସଂଗ୍ରହ; ଗୋଟାଇବା—1. Collection; gathering; picking up.

୨ । (+କର୍ମ. ଅ) ରାଶି; ସ୍ତୂପ; ପୁଞ୍ଜ—2. Mass; heap.

୩ । ଗୋଟା ବାନ୍ଧିବା; ଜମାଟ—
3. Union; aggregation.

୪ । ଉପଚୟ; ବୃଦ୍ଧି—4. Growth; increase.

୫ । ଦଳ; ସମୂହ (ହି. ଶ.)—5. Herd; flock.

୬ । ଲଗି ଆଦି ଦ୍ୱାରା ଗଛରୁ ଫୁଲ ଫଳ ସଂଗ୍ରହ କରିବା (ହି. ଶ)—
6. Picking up of flowers and fruits with the help of a pole.

ପ୍ରଚୟକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ.—(ପ୍ର+ଚି ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ଫୁଲ-
Prachayaka ତୋଳାଳ—A person who is plucking flowers.
(ପ୍ରଚୟିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଚର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚର୍ ଧାତୁ=ଯିବା+ଅଧିକରଣେ. ଅ)—
Prachara ୧ । ପଥ; ବର୍ତ୍ମ; ମାର୍ଗ—1. Path; road.

୨ । (+ଭାବ. ଅ) ବ୍ୟବହାର; ରୀତି—
2. Custom; usage.

୩ । ପ୍ରଚଳନ—3. Currency.

୪ । ବିସ୍ତୃତ ହେବା—4. Spreading; diffusion.

୫ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି—5. Publicity.

ପ୍ରଚରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚର୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ବିଚରଣ; ଏଣେ
Pracharaṇa ତେଣେ ବୁଲିବା—Roving.

ପ୍ରଚରଦ୍ରୂପ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଚରତ୍=ପଚାରିତ ହେଉଥିବା;
Pracharadrūpa ଚଳୁ ଥିବା (ରୂପ) ବହୁ ବ୍ୟବହୃତ; ଭୂରି ପ୍ରଚଳିତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—In extensive use; widely prevalent.

ପ୍ରଚରିତ—ଦେ. ବିଶ—ପ୍ରଚଳିତ; ବ୍ୟବହୃତ—
Pracharita Used.

ବଳାସ ବିଶରେ ଘନସାର ପ୍ରଚରିତ ।
ଉଷ୍ଟ, ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରଚରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରଚର; ପ୍ରଚାର)—
Pracharibā ୧ । ପ୍ରଚାର କରିବା; କହିବା—
ପ୍ରଚରା **ପ୍ରଚରନା** 1. To say; to declare.

ଚବେକ ପ୍ରଚର୍ ପଶ୍ଚାବନଗ୍ରସ
ବାଉ ପଶୁ ପରି ଏ ସୁଷମ ଗୋ । ଉଷ୍ଟ, ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

୨ । ପ୍ରସାରିତ ହେବା; ବିସ୍ତୃତ ହେବା; ବ୍ୟାପି ଯିବା—
2. To be spread; to pervade.

ସେ ହର ମାୟା ଏ ସଂସାରେ
ମୋହିଲା ଭୂପରେ ପ୍ରଚରେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

୩ । ଚଳାଚଳ ହେବା—
3. To move about; to go on.

ବ ରୁପେ ପ୍ରଚରଇ ଜନେ
ଅସନେ ଶୟନେ ଗମନେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

୪ । ପ୍ରଚାରିତ ହେବା—4. To be published.

ପ୍ରଚଳ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ଚଳ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prachala ୧ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଚଳନଯୁକ୍ତ; ଚଞ୍ଚଳ ଗତିବିଶିଷ୍ଟ—
1. Going fast; fleet.

୨ । ପ୍ରବଳ—2. Prevalent.

୩ । ପ୍ରଚଳିତ; ପ୍ରାଦୁର୍ଭୂତ—3. Current; prevailing.

୪ । ଅଭ୍ୟସ୍ତ—4. Customary.

୫ । ସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରଚାରିତ—5. Published; circulated.

୬ । ଚଞ୍ଚଳ—6. Brisk; restless.

୭ । କମ୍ପିତ—
7. Trembling; tremulous (Apte)

ସଂ. ବି—ମୟୂର (ହି. ଶ)—Peacock.

ଦେ. ବି—୧ । ଯିବା ଆସିବା; ଚଳିବା—
1. Going and coming; movement.

ଗିରିକୂଳ ପରି ପଡ଼ନ୍ତି ହାତୀକୂଳ
ଡୋଇଛି ଉଣା ପତାଳର ପ୍ରଚଳ । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ. କର୍ଣ୍ଣ ।

୨ । ଚଳାଚଳ ହେବା—2. Getting on.

୩ । ପ୍ରଚଳନ—3. Currency.

୪ । ଗତି—4. Movement.

୫ । ପ୍ରାବଲ୍ୟ—5. Prevalence.

ପ୍ରଚଳନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚଳ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Prachalana ୧ । ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ—1. Prevalence.

୨ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—2. Vogue; currency.

୩ । ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା; ପ୍ରଚାର—
3. Publication; circulation.

୪ । ଗତି—4. Movement.

୫ । ଅନାଳସ୍ୟ—5. Activity.

ପ୍ରଚଳା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚଳ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ଆ)—
Prachalā ୧ । ବସିଥିବା ବା ଠିଆ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଯେଉଁ ନିଦ୍ରା ଘଟେ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
1 Sleep which overtakes a person while sitting or standing.

୨ । ଯେଉଁ ପାପ କର୍ମର ଉଦୟରେ ନିଦ୍ରା ଘୋଟେ (ହି. ଶ)—
2. Any sinful act which makes a person sleepy.

ପ୍ରଚଳାକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚଳ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଆକ; ଯାହା ସ୍ୱତଃ
Prachalāka ଚଳିତ ହୁଏ)—୧ । ମୟୂରପୁଚ୍ଛ—
1. The fan-like tail of a peacock.

୨ । ସାପ ଫଣା—2. The hood of a serpent.

୩ । ଭୁଜଙ୍ଗମ; ସର୍ପ—3. Serpent.

୪ । (+ ଭାବ. ଆକ) ଶରାଘାତ—
4. The stroke of an arrow.

ପ୍ରଚଳାକୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପ୍ରଚଳାକ + ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍; ୧ମା.୧ବ)—
Prachalāki ୧ । ମୟୂର—1. Peacock.
(ପ୍ରଚଳାକିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସର୍ପ—2. Snake.

ପ୍ରଚଳିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଚଲ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Prachalita ୧ । ପ୍ରକାଶିତ—1. Published; circulated.
୨ । ପ୍ରବଳ—2. Prevalent.
୩ । ଯାହା ସର୍ବତ୍ର ଚଳିଅଛି; ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟବହୃତ—
3. In vogue; everywhere; prevailing.
୪ । ସ୍ୱୀକୃତ—4. Recognised.
୫ । ଦୂରକୁ ଗତ—5. Gone away.
୬ । ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ—6. Rolling; revolving.
୭ । ଭ୍ରମଣଶୀଳ—7. Wandering; roving.
୮ । ଗତିଯୁକ୍ତ—8 Moving; set in motion.
୯ । ବିଚଳିତ; କମ୍ପିତ—
9. Moved; shaken; trembling.
୧୦ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ—10. Famous.
୧୧ । ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି—
11. In use; current.
୧୨ । ବ୍ୟବହାରସିଦ୍ଧ—12. Customary.
୧୩ । ଯାହାକୁ ସମସ୍ତେ ମାନୁଛନ୍ତି—
13. Universally admitted.
ସଂ. ବି. (+ଭାବ. ତ) ଗତି—Movement.

ଅତ ପାରକୁ କଳା ଦେବା ସର
ଯାହା ପ୍ରଚଳିତ ଗ୍ରହଣ କର, ହସ୍ତ ଟେକ ଓଟେରେ କସ ।
ଭକ୍ତ. କୋଃଚ୍ଛାଶସୁକସ ।

ପ୍ରଚୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚି ଧାତୁ=ଚୟନ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—
Prachāya ୧ । ହସ୍ତଦ୍ୱାରା ଦ୍ରବ୍ୟାଦିର ସଂଗ୍ରହ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—
1. Collection with the hands; heaping up with the hands.
୨ । (+ କର୍ମ. ଅ) ସମୂହ; ରାଶି; ଗଦା—
2. Heap; multitude (Apte).
୩ । ବୃଦ୍ଧି; ଉପଚୟ—
3. Growth; increase (Apte).
୪ । ସାମାନ୍ୟ ମିଳନ—4. Slight union (Apte).
୫ । ଘନୀଭାବ, ଜମାଟ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—5.Conglomeration.
୬ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସଚ୍ଛିଳ ସ୍ୱର—
6. (grammar) The neutral accentless tone.
୭ । (ଗଣିତ) ଓଡ଼ାଙ୍କରେ ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟାର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବ୍ୟବହୃତ ସଂଖ୍ୟା—7. (arithmetic) The common difference of terms in a progression (Apte).
୮ । ଲତା ଆଦିଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ବୃକ୍ଷାଦିରୁ ଫୁଲ ଫଳ ତୋଳିବା; ଘାରିବା—8. Plucking of flowers and fruits from a high tree with the help of a pole.

ପ୍ରଚୟକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର + ଚି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ଫଳ ଫୁଲ
Prachāyaka ତୋଳାଳି ବ୍ୟକ୍ତି—1. A person who
(ପ୍ରଚୟିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) gathers or plucks fruits and flowers.
୨ । ଯେ ଗଦା କରେ—
2. A person who gathers things into a heap.

ପ୍ରଚାର—ସଂ. ବି (ପ୍ର + ଚର୍ ଧାତୁ=ଯିବା+ଭାବ. ଅ)—
Prachāra ୧ । ଚଳନ; ଗମନ—1. Proceeding; going.
୨ । ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଲିବା—2. Walking about.
୩ । ପ୍ରାବଲ୍ୟ; ପ୍ରଚଳନ—3. Currency; prevalence.
୪ । ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରକାଶ—4. Publication; circulation.
୫ । ରୀତି; ବ୍ୟବହାର—5. Custom; usage.
୬ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି—6. Celebrity; notoriety.
୭ । ବିସ୍ତାର; ପ୍ରସାର—7. Expansion; spreading.
୮ । ପ୍ରକାଶ; ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି—
8. Appearance; manifestation.
୯ । ବକ୍ତୃତାଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶ—9 Preaching.
୧୦ । ଆଚରଣ—10. Conduct.
୧୧ । ଗୋ ମେଷାଦି ଚରାଇବା; ଚାରଣ—
11. Tending cattle.
୧୨ । ଧର୍ମମତର ଘୋଷଣା—
12. Preaching of religious doctrines.
୧୩ । ଗୋଚର; ଗୋଚାରଣ ଭୂମି—13. Pasture ground.
୧୪ । ଘୋଷଣା—
14. Proclamation, declaration, propaganda.
୧୫ । ନିରନ୍ତର ବ୍ୟବହାର (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
15. Constant use.
୧୬ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଘୋଡ଼ାର ଆଖିର ରୋଗବିଶେଷ; ଯହିଁରେ ଆଖି ପାଖର ମାଂସ ବଢ଼ିଯାଇ ଆଖିକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ପକାଏ (ହି. ଶ.)—16. An eye disease of the horse in which the flesh round the eye grows and gradually hides the eye.
ଦେ. ବି—୧ । ସ୍ଥିତି; ଅସ୍ତିତ୍ୱ—1. Existence.
୨ । ଦେଖାଯିବା ଅବସ୍ଥା—2. Visibility.

ଅବର ଭୂତେ ଅବୋର
ଭବସେ କୋହ ଦା ପ୍ରଚାର—ଭାଗ୍ୟ. ପୂର୍ଣ୍ଣତମ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ।

୩ । ପଠାଇବା; ପ୍ରେରଣ—3. Sending.

ତତ୍ତ୍ୱେ ବଚାରେ ନମ୍ଭିଲେ ଗୁରେ ଏଥି ପ୍ରଚାରେ ଅଦା—ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମମୁଧାଳହ ।

ପ୍ରଚାରକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର + ଚର୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pracāraka ୧ । ପ୍ରଚାରକାରୀ; ଯେ ପ୍ରଚାର କରେ—
(ପ୍ରଚାରିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Preaching; circulating.

୨ । ପ୍ରକାଶକାରୀ—
2. Publishing; propagating.
୩ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ପ୍ରଚଳନ ବୃଦ୍ଧିକାରୀ (ହ. ଶ)—
3. Increasing the circulation of anything.
ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ପ୍ରଚାର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
1. Preacher; circulator,
୨ । ରକ୍ଷଣାଳ; ଗୋମେଷାଦିଙ୍କ ଜଗୁଆଳ—
2. Tender of cattle; pastor.
୩ । ଧର୍ମମତକୁ ସର୍ବସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
3. A missionary; a religious preacher.
୪ । ଯଜ୍ଞ, ହୋମ ଆଦି ସମୟରେ ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୋଥି ଧରି ସ୍ତୋତ୍ରମାନଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରାଦି ପଢ଼ି ବତାଇବାପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି; ସ୍ରୁକାଚାର୍ଯ୍ୟ—4. A Brāhmaṇa who is commissioned to read aloud the mantras from the book and direct the details of the rites performed during a sacrifice by the priest.

ପ୍ରଚାର କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଘୋଷଣା କରିବା—
Prachāra karibā 1. To preach; to propagate.
ପ୍ରଚାରକରା ପ୍ରଚାରକରିବା ୨ । ବିସ୍ତାର କରିବା—
2. To spread; to diffuse.
୩ । ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା—
3. To publish.
୪ । ପଠାଇବା—4 To send.
ଗୁର ପ୍ରଗୁର ଏ ଗ୍ରେର ବର୍ଣ୍ଣ କର ଯେ ନାହିଁ—ଭକ୍ତ ।
୫ । ପ୍ରୟୋଗ କରିବା—To apply.
ନାନା ଉପକରଣ ପ୍ରଚାର କଲେ—ଅଭିମନ୍ୟୁ. କବିଗ୍ରଥିତ୍ରାନନ୍ଦି ।
୬ । (ଅଦାଲତ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର କୌଣସି ବିଷୟରେ ସ୍ୱତ୍ୱ ବା ଅଧିକାର ଥିବା ବିଷୟ ବିଚାରପୂର୍ବକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରି ଉକ୍ତ ସ୍ୱତ୍ୱ ବା ଅଧିକାର ବିଷୟ ରାୟ ଓ ଫଏସଲା ଘୋଷଣା କରିବା—
6. (a court) To declare the right or title of a party to a property in a declaratory suit.

ପ୍ରଚାରଣ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଚର୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ଚାର ଧାତୁ=ଗତି କରାଇବା+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ପ୍ରକଟନ—
Prachāraṇa 1. Publication; circulation.
୨ । ଧର୍ମମତାଦିର ପ୍ରଚାରକରଣ—2. Preaching.

ପ୍ରଚାରୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ଚର୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—ପ୍ରଚାରକ (ଦେଖ)—
Prachārayitā Prachāraka (See)
(ପ୍ରଚାରୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଚାରିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଚର୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ତ)—
Prachārita ୧ । ପ୍ରକାଶିତ; ସର୍ବତ୍ର ଘୋଷିତ—1. Published; preached; spread; propagated.
୨ । କୃତଚାରଣ; ପଶୁ ଆଦି ଚରିଥିବା (ସ୍ଥାନ)—2. Grazed.
୩ । ବିସ୍ତାରିତ—3, Spread, diffused.

ପ୍ରଚାରିବା—ଦେ. କ୍ରି (ପଦ୍ୟ)—(ସଂ. ପ୍ରଚାରଣ)—ପ୍ରଚାର କରିବା
Prachāribā (ଦେଖ)—Prachāra karibā (See)
ପ୍ରଚାର ତୈତନ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରମହାପ୍ରଭୁଙ୍କେ; ପ୍ରଚାରିଲେ ବହୁନାମ ଆନନ୍ଦ ମନେ
ପ୍ରଚାରିଲା ମଧୁସୂଦନ. ଭକ୍ତମାଳା ।

ପ୍ରଚାଳ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଚଲ୍ ଧାତୁ+ ଅଧିକରଣ. ଅ)—ବୀଣାଯନ୍ତ୍ରର କଣ୍ଠ
Prachāla ଦେଖ—The neck of the Indian lute (Apte)

ପ୍ରଚାଳିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଚାଳିତ)—୧ । ପ୍ରଚାରିତ; ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରକାଶିତ
Prachālita 1. Published; promulgate.
୨ । ଭଲ ଭାବରେ ଚାଳିତ—2. Well moved.

ପ୍ରଚିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଚି ଧାତୁ=ଚୟନ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Prachita ୧ । ଚୟିତ; ତୋଳାଯାଇଥିବା—1. Plucked.
୨ । ସଂଗୃହୀତ—2. Collected; gathered; amassed.
୩ । ଆଚ୍ଛାଦିତ—3. Covered; filled.
୪ । ଅନୁଦାତ୍ତ—4. Accentless.

ପ୍ରଚୀୟମାନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଚି ଧାତୁ=ଚୟନ କରିବା+କର୍ମକର୍ତ୍ତୃ. ଆନ)—ବର୍ଦ୍ଧମାନ; ବୃଦ୍ଧିଶୀଳ—
Prachīyamāna Increasing.

ପ୍ରଚୁର—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଚୁର୍ ଧାତୁଜ ଚୋର ଧାତୁ=ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା +ଭାବ. ଅ)—୧ । ବହୁତ; ବହୁଳ—
Prachura 1. Much; many.
(ପ୍ରଚୁରତା, ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ—ବି)
୨ । ପ୍ରଚୁର; ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ—2. Plentiful; excessive; abundant.
୩ । ଯଥେଷ୍ଟ—2. Ample; enough; sufficient.
ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଚୟନ; ଚୋର—Thief.

ପ୍ରଚେତସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଚେତସ୍)—ପ୍ରଚେତାଃ ୨ (ଦେଖ)
Prachetasa Prachetāḥ 2 (See)
ସେ ଅମ୍ବିଗାଳ ପ୍ରଚେତସ
ଯଜ୍ଞେ ବସ୍ତୁକୁ କର ତୋଷ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

ପ୍ରଚେତସୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଚେତସ୍+ଈ)—୧ । ପ୍ରଚେତାଃଙ୍କ କନ୍ୟା
Prachetasī (ହ. ଶ)—1. The daughter of Prachetāḥ
୨ । କାଫଡ଼ (ହ. ଶ) (ଦେଖ)—2. Kāphardа (See)

ପ୍ରଚେତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଚେତାଃ)—ପ୍ରଚେତା (ଦେଖ)
Prachetā Prachetāḥ (See)
ଉଷ୍ଣରେ ପିତା ଅଛି ଯାଇ
ସେ ସେ ପ୍ରଚେତା ତଣ ଛାଇ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।
ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚିତ୍ ଧାତୁ=ଚେତିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—ସାରଥି—Charioteer; coachman.
ସଂ. ବିଣ—ସଂଗ୍ରହକାରୀ—Collecting; gathering; compiling.

ପ୍ରଚେତାଃ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର=ଉତ୍କୃଷ୍ଟ+ଚେତସ୍+ମନ; ପ୍ରଚେତସ୍ ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ବରୁଣ—
Prachetāḥ 1. The God of water.

୨ । ରାଜା ପ୍ରାଚୀନବର୍ହିଙ୍କର ପୁତ୍ରମାନେ—
2. Name of the sons of king Prāchīna Barhi
[ଦ୍ର—ରାଜା ପୃଥୁଙ୍କର ନାତି ପ୍ରାଚୀନବର୍ହିଙ୍କର ୧୦ ଟି ପୁତ୍ର । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ନାମ ପ୍ରଚେତାଃ ଥିଲା । ଏମାନେ ଦଶହଜାର ବର୍ଷ କାଳ ସମୁଦ୍ର ଉତ୍ତରେ ଥାଇ କଠିନ ତପସ୍ୟା କରି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରଜାସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ବର ପାଇଥିଲେ । ଦକ୍ଷ ଏମାନଙ୍କର ପୁତ୍ର ଥିଲେ—ହ. ଶ ।]
୩ । ପ୍ରାଚୀନ ଋଷିବିଶେଷ (ହ. ଶ)—
3. Name of a sage.
୪ । ଦ୍ୱାଦଶ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ନାମ (ହ. ଶ)—4. Name of the 12th Progenitor of mankind.
ସଂ. ବିଣ —ଆହ୍ଲାଦିତ; ତୁଷ୍ଟ—Pleased; gladdened.

ପ୍ରଚେତିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଚିତ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—ଜ୍ଞାତ—
Prachetita Known.

ପ୍ରଚେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଚି ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—୧ । ବର୍ଦ୍ଧନୀୟ—
Pracheya 1. Capable of being augmented.
୨ । ଯାହା ଚୟନ କରାଯାଇ ପାରେ; ଚୟନୀୟ—
2. Fit to be plucked or collected.
୩ । ଗ୍ରହଣୀୟ—3. Fit to be taken.

ପ୍ରଚେଳ—ସଂ. ବି—ହଳଦିଆ ଚନ୍ଦନକାଠ ପୀତଚନ୍ଦନ—
Prachela Yellow sandal wood (Apte).

ପ୍ରଚେଳକ—ସଂ. ବି—ଘୋଡ଼ା—A horse (Apte).
Prachelaka ସଂ. ବିଣ—ଯେ ବହୁତ ଚାଲେ (ହ. ଶ)—
Moving or walking too much.

ପ୍ରଚୋଦକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଚୁଦ୍ ଧାତୁ=ପ୍ରେରଣ କରିବା+
Prachodaka କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ପ୍ରେରଣକାରୀ—
(ପ୍ରଚୋଦିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Sending.
୨ । ଉତ୍ତେଜକ—2. Inciting; stimulating; stimulant.

ପ୍ରଚୋଦନ(ନା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଚୁଦ୍ ଧାତୁ=ପ୍ରେରଣ କରିବା+ଭାବ.
Prachodana(nā) ଅନ+ଆ)—୧ । ପ୍ରେରଣ—
(ପ୍ରଚୋଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Sending; deputing.
୨ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ—2. Directing; enjoining.
୩ । ଆଦେଶ—3. Prescribing; command, order.
୪ । ନିୟମ; ଆଇନ—4. Rule law.
୫ । ଉତ୍ତେଜନ—5. Inciting stimulating.

ପ୍ରଚୋଦିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଚୁଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ନିଯୋଜିତ-
Prachodita 1. Engaged.
(ପ୍ରଚୋଦନ—ବି) ୨ । ପ୍ରେରିତ—2. Sent; diputed.
୩ । ପ୍ରଣୋଦିତ—3 Prescribed.
୪ । ଆଦିଷ୍ଟ— 4 Directed.
୫ । ଉତ୍ତେଜିତ—5 Incited; stimulated.

ପ୍ରଚ୍ଛ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ପଚାରିବା—
Prachchh (root) 1 To ask; to question; to enquire,
୨ । ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବା—
2. To desire to know.

ପ୍ରଚ୍ଛକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prachchhaka ପ୍ରଶ୍ନକାରୀ— Questioning.
(ପ୍ରଚ୍ଛିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଚ୍ଛଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଛଦ୍ ଧାତୁ=ଆବରଣ କରିବା+କରଣ. ଅ; ସନ୍ଧି
Prachchhada ଯୋଗୁଁ 'ଛ' ସ୍ଥାନରେ 'ଚ୍ଛ'; 'ପାଛୁଡ଼ା' ଏହାର
ପ୍ରଚ୍ଛାଦ } ଅନ୍ୟରୂପ ଅପଭ୍ରଂଶ)—୧ । ଆଚ୍ଛାଦନ—
ପ୍ରଚ୍ଛାଦନ } 1. A cover.
ପ୍ରଚ୍ଛଦ } ବିଣ ୨ । ଆବରଣ ବସ୍ତ୍ର—
ପ୍ରଚ୍ଛାଦିତ } 2. A wrapper; a cloak.
୩ । ବିଛଣା ଚଦର—3. Bed-cover.
୪ । କମ୍ବଳ (ହ. ଶ.)—4. Blanket.
୫ । ଚୋଗା (ହ. ଶ.)—5. Chogah.
୬ । (+ଭାବ. ଅ) ଆଚ୍ଛାଦନ—
6. The act of covering.

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ତତ୍ପୁ. କର୍ମଧା; ପ୍ରଚ୍ଛଦରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ
Prachchhadapata ବସ୍ତ୍ର)—୧ । ଆବରଣ ବସ୍ତ୍ର—
1. A cloak; a wrapper.
୨ । ପାଛୁଡ଼ା—2. An upper sheet.
୩ । ଓଢ଼ଣା—3. A veil.
୪ । ପରଦା—4. A curtain.
୫ । ବହିର ମଲାଟ—5. The cover of a book.

ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଚ୍ଛ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ+ଆ)—ପ୍ରଶ୍ନ; ଜିଜ୍ଞାସା
Prachchhanā (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—Questioning.

ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଛଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ; ସନ୍ଧି ଯୋଗୁଁ 'ଛ'
Prachchhanna ସ୍ଥାନରେ 'ଚ୍ଛ')—୧ । ଲୁକ୍କାୟିତ; ଗୁପ୍ତ—
1. Concealed; hidden; secret; covert.
୨ । ଆବୃତ—2. Covered.
ସଂ. ବି—ଗୁପ୍ତଦ୍ୱାର; ଗୋପ୍ତ କବାଟ—
A loop-hole; a trap-door; a secret door.

ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନଚାରୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ଗୁପ୍ତଭାବରେ ବିଚରଣକାରୀ—
Prachchhannachārī 1. Moving in disguise.
ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନରେ—ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଅଲକ୍ଷିତ; ଗୁପ୍ତ—
(ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନଚାରିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 2. Secret; latent.
ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଗୁପ୍ତଚର—Spy; secret emissary.

ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନତାପ—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଯେଉଁ ତାପ କୌଣସି
Prachchhannatāpa ବସ୍ତୁରେ ଅପ୍ରକାଶଭାବରେ ଥାଏ ମାତ୍ର
ତାପମାନ ଯନ୍ତ୍ର ବା ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥରେ ତାହାର କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ-
ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ—Latent heat.

ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନବେଶ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା; ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ+ବେଶ)—ଯେଉଁ ବେଶଦ୍ୱାରା
Prachchhannabeśa ନିଜର ସ୍ୱରୂପକୁ ଗୋପନ କରାଯାଏ—
(ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନବେଶା—ସ୍ତ୍ରୀ) Mask; a disguise.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ବେଶଦ୍ୱାରା ନିଜର ସ୍ୱରୂପକୁ ଗୋପନ କରିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
(a person) Wearing a mask; disguised.

ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନବେଶୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନବେଶ+ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ)—
Prachchhannabesi ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନବେଶଧାରୀ; ଗୁପ୍ତବେଶ ଧରିଥିବା—
(ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନବେଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Wearing a mask.

ପ୍ରଚ୍ଛର୍ଦ୍ଦ(ର୍ଦ୍ଦ)ନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଛର୍ଦ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ରେଚନ;
Prachchharda(rdda)na ଶ୍ୱାସକୁ ନାକବାଟେ ଛଡ଼ିବା—
1. Exhalation.
୨ । ବମନ—2. Vomiting.

ପ୍ରଚ୍ଛର୍ଦ୍ଦି(ର୍ଦ୍ଦି)କା—ସଂ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ର+ଛର୍ଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ଆ)—
Prachchhardi(rddi)kā ୧ । ବମନକାରକ ଔଷଧ (ହ୍ର. ଶ)—
1. A medicine which causes vomiting; a nauseating medicine.
୨ । ବମନ; କୈ; ବାନ୍ତି (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. Vomiting.

ପ୍ରଚ୍ଛାଦକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଛଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ସ୍ୱାମି-
Prachchhādaka ପରିତ୍ୟକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀର ବିଳାପସୂଚକ ଗୀତ—
The wailing song of a wife deserted by her husband.

ପ୍ରଚ୍ଛାଦନ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଛଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ଅନ)—୧ । ଉପରେ
Prachchhādana ଘୋଡ଼ାଇବା—1. Covering over.
(ପ୍ରଚ୍ଛାଦିତ—ବିଣ) ୨ । ଲୁଚାଇବା—2 The act of hiding
୩ । ପ୍ରଚ୍ଛଦ (ଦେଖ)—3. Prachchhada (See)

ପ୍ରଚ୍ଛାୟ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଛାୟା)—ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଛାୟା—
Prachchhāya Deep shade; umbra.

ପ୍ରଚ୍ଛିନ୍ନ—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ)—୧ । ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ; ଗୁପ୍ତ;
Prachhinna ଲୁକ୍କାୟିତ—1. Hidden; concealed.

ସେ ପରେ ମନ୍ତ୍ର ଯନ୍ତ୍ର ପୁଣ; ସକଳ ପ୍ରଚ୍ଛିନ୍ନ ପ୍ରମାଣ—
ଯଶୋବନ୍ତ. ଚେତନବନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା ।

୨ । ଆବୃତ—2. Covered.
୩ । (ସଂ. ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ=ନିର୍ଣ୍ଣୀତ) ସ୍ପଷ୍ଟ, ବ୍ୟକ୍ତ—
3. Very clear; apparent.

ନିର୍ବୁଣଗ୍ୟାନ ଏ ପ୍ରଚ୍ଛିନ୍ନ; ସ୍ଥାଇଚରେ ଭୁମ୍ଭେ ଶୁଣ—
ପ୍ରାତୀ. ନିର୍ବୁଣମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

ପ୍ରଜ—ସଂ ବି. (ପ୍ର+ଜନ୍ ଧାତୁ=ଜାତ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ
Praja ଜାୟାଠାରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପୁନର୍ବାର ସନ୍ତାନରୂପ ଧରି ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରେ)—ସ୍ୱାମୀ; ପତି—Husband.

ପ୍ରଜଂଘ—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ପ୍ର=ପ୍ରକୃଷ୍ଟ+ଜଂଘା ଯାହାର)—ରାବଣର
Prajamgha ସେନାପତି ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—
Name of a demon commander of Rābana.

ପ୍ରଜନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଜନ୍ ଧାତୁ+ଣିଚ୍+ଭାବ. ଅ)—
Prajana ୧ । ଗର୍ଭ କରିବା; ଉତ୍ପାଦନ କରିବା; ସ୍ତ୍ରୀଗର୍ଭରେ ସନ୍ତାନ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା—8 Impregnating; begetting.
୨ । ଗବାଦିଙ୍କର ମୈଥୁନାଦିଯୋଗ; ପଶୁମାନଙ୍କର ଜୋଡ଼ି ଖାଇବା—2. Impregnation of cattle; mating of beasts.
୩ । ପଶୁମାନଙ୍କର ଗର୍ଭଗ୍ରହଣ କାଳ; ପଶୁମାନଙ୍କର ବଏ ଯିବା—
3. The season of a cow taking a bull; heat; the periodic time of sexual excitement of female animals.
୪ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପୂର୍ବପୁରୁଷ—4. Ancestor.
୫ । ଜନ୍ମଦାତା; ଜନକ—5. Progenitor; father; begetter.
୨ । (+କରଣ. ଅ)—ଲିଙ୍ଗ; ପୁରୁଷେନ୍ଦ୍ରିୟ (ହ୍ର. ଶ)—
7. Penis; male organ.

ପ୍ରଜନନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଜନ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+ଭାବ. ଅନ)—
Prajanana ୧ । ଗର୍ଭ ଉତ୍ପାଦନ; ସ୍ତ୍ରୀଗର୍ଭରେ ସନ୍ତାନ ଆଧାନ—
1. Impregnation; procreation.
୨ । ଯୋନି—2. Vulva; female organ.
୩ । ଜନ୍ମ—3. Birth; production; generation.
୪ । (ସୁଶ୍ରୁତ) ଧାତ୍ରୀକର୍ମ (ହ୍ର ଶ)—4. Mid-wifery.

ପ୍ରଜନନ ବିଦ୍ୟା—(ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ) - ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଜନ୍ମବିଷୟକ
Prajanana bidyā ତଥ୍ୟମାନଙ୍କର ଅନୁଶୀଳନ କରାଯାଏ—
(ପ୍ରଜନନ ବିଜ୍ଞାନ—ଅନ୍ୟରୂପ) The science of eugenics; the science of mid-wifery; obstetrics.

ପ୍ରଜନିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ର+ଜନ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) - ଜନନୀ;ମାତା-
Prajanikā Mother.

ପ୍ରଜନିଷ୍ଣୁ—ସଂ ବିଣ. (ପ୍ର+ଜନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇଷ୍ଣୁ)—ଜନନଶୀଳ—
Prajanishnu Prolific; productive; generative.

ପ୍ରଜଲ୍ପ—ସଂ. ବି.—(ପ୍ର+ଜଲ୍ ଧାତୁ+ଅ)—୧ । ଗପସପ; ବ୍ୟର୍ଥଗଳ୍ପ-
Prajalpa 1. Prattle; gossip.
(ପ୍ରଜଲ୍ପନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଆପଣାର ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରସନ୍ନତା ଉତ୍ପାଦନାର୍ଥ କଥିତ ବାକ୍ୟ— (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. Words uttered to please one's dear ones.

ପ୍ରଜା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଜନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ରାଜ୍ୟ-
Prajā ବାସୀ ଲୋକ—1. The people of a kingdom; the subjects.
୨ । ରାଇତ—2. Tenant.
୩ । ଜନ; ନର—3. Person; individual.
୪ । ପ୍ରାଣୀ—4. Animal; living being.
୫ । ସନ୍ତାନସନ୍ତତି; ଅପତ୍ୟ—
5. Offspring; progeny.
ଦେ. ବି. – ଯେ ଜମିଦାର ଅଧୀନରେ ଜମି ଚାଷ କରେ—
A raiyat; a person cultivating land under a landlord; tenant.

[ଦ୍ର—ପୂର୍ବକାଳରେ ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଜମି ରାଜାଙ୍କର ଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରଜାମାନେ ଜମି ଚାଷ କରି ଉତ୍ପନ୍ନ ଶସ୍ୟର ଅଂଶ ବା ତତପରିମିତ ଧନ ରାଜାଙ୍କୁ କରରୂପେ ଦେଉଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଜାଙ୍କଠାରୁ ରାଜକର ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ଇଂରାଜ ସରକାର 'ଜମିଦାର' ଓ 'ମଧ୍ୟସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ' ଶ୍ରେଣୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଅଛନ୍ତି । ଜମିଦାର ବା ମଧ୍ୟସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀମାନେ ପ୍ରଜାଙ୍କଠାରୁ କର ଆଦାୟ କରି ତହିଁରୁ ଆପଣାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାରିଶ୍ରମିକ ବା ମାଲିକାନା କାଟି ରଖି ବାକି ଟଙ୍କା ସରକାରରେ ଦାଖଲ କରନ୍ତି ବା ମଧ୍ୟସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀମାନେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କଠାରୁ ଖଜଣା ଆଦାୟ କରି ଆପଣାର ପାରିଶ୍ରମିକ କାଟି ରଖି ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତି । ଜମିଦାର ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ପାରିଶ୍ରମିକ ମଧ୍ୟ କାଟି ରଖନ୍ତି । ଜମିଦାର ଓ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚଳାଚଳର ସୁବିଧା ପାଇଁ ସରକାର ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଆଇନ କରିଅଛନ୍ତି । ଏ ଆଇନଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ଅଛି—ସ୍ଥିତିବାନ; ଦଖଲସତ୍ତ୍ୱଶୂନ୍ୟ, ସିକମି, ଚାକରାଣ, ରାଗଦାର, ଜଗଦ ଓ ଉଠିବାଟି । ମଝିରେ ମଝିରେ ସରକାର ସେଟଲମେଣ୍ଟ କରି ପ୍ରଜାର ଜମି, ଜମା ଓ ସ୍ୱତ୍ୱ ତଦନ୍ତ କରି ସ୍ୱତ୍ୱଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ଓ ତାହାର ନକଲ ଜମିଦାର ବା ମଧ୍ୟସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ ଓ ପ୍ରଜା ଉଭୟଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତି । ଜମିଦାରମାନେ ସରକାରରେ ନିୟମିତରୂପେ ରାଜସ୍ୱ ଦାଖଲ କରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କେତେକ ସର୍ତ୍ତସମ୍ବଳିତ କବୁଲିୟତ ସମ୍ପାଦନ କରି ଦିଅନ୍ତି ।]

ପ୍ରଜାକାମ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଜା+କାମ=କାମନା)—
Prajā kāma ସନ୍ତାନାର୍ଥୀ; ଆପଣାର ସନ୍ତାନ ହେବା ପାଇଁ ଯେ
(ପ୍ରଜାକାମା—ସ୍ତ୍ରୀ) କାମନା କରେ—Desirous of getting an offspring.

ପ୍ରଜାକାମନା—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଜା+କାମନା)—ସନ୍ତାନଇଚ୍ଛା—
Prajā kāmanā Desire for having an offspring.

ପ୍ରଜାକାମୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ରଜାକାମ+ଇନ୍; ୧ମା, ୧ବ)—
Prajā kāmi ପ୍ରଜାକାମ (ଦେଖ)—Prajā kāma (See)
(ପ୍ରଜାକାମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଜାଗର—ସଂ. ବି.—୧ । (ପ୍ର+ଜାଗୃ ଧାତୁ=ଚେଇଁବା+ଭାବ. ଅ)—
Prajāgara ୧ । ଜାଗରଣ—1. Waking.
୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishṇu.
ସଂ. ବିଣ.—୧ । ଯେ ଚେଇଁ ଥାଏ; ଜାଗରୁକ—
1. Watching; wakeful.
୨ । ସତର୍କ—2. Cautious; watchful.

ପ୍ରଜାତନ୍ତୁ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପ୍ରଜା+ତନ୍ତୁ)—
Prajātantu ୧ । ବଂଶ; କୁଳ 1. Line of descendants; lineage.
୨ । ସନ୍ତାନ—2. Offspring.

ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପ୍ରଜା+ତନ୍ତ୍ର; ପ୍ରଜାପରିଚାଳିତ
Prajātantra ତନ୍ତ୍ର)—ପ୍ରଜାମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ରାଜ୍ୟଶାସନ
ପ୍ରଣାଳୀ—Republicanism; democracy; commonwealth; democratic form of government.

ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ପ୍ରଜାମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା କରାଯିବା ଶାସନ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Democratic; republican.

ପ୍ରଜାତା—ସଂ. ବି.—ଗର୍ଭବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
Prajātā A woman big with a child.

ପ୍ରଜାତୀର୍ଥ—ସଂ. ବି.—ଜାତକର୍ମ ଉତ୍ସବକାଳ—The auspicious
Prajā tirtha moment of celebrating a birth.

ଧର୍ମ ଜନନ ସ୍ତ୍ରୀ ଚେତ୍ତେ, ଦକ୍ଷିଣା ଦେଲେ ପୃଥାଗର୍ଭେ ।
ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରଜାଦ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଜା+ଦା ଧାତୁ+ଅ)—
Prajāda ୧ । ସନ୍ତାନଦାତା—1. Granting progeny.
(ପ୍ରଜାଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ବନ୍ଧ୍ୟାତ୍ୱନିବାରକ—
2. Removing barrenness.
୩ । ଗର୍ଭଦ—3 Bringing about conception.

ପ୍ରଜାଦାନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଜା+ଦାନ)—ରୌପ୍ୟ—
Prajādāna Silver.

ପ୍ରଜାଧର୍ମ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଜା+ଧର୍ମ)—
Prajādharma ୧ । ପିତାମାତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସନ୍ତାନର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—
1. The duties of children towards their parents.
୨ । ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—
2. The duties of subjects towards their king.

ପ୍ରଜାନାଥ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଜା+ନାଥ)—
Prajānātha ୧ । ରାଜା—1. King.
୨ । ବ୍ରହ୍ମା—2. Brahmā.
୩ । ମନୁ—3. Manu.
୪ । ଦକ୍ଷ—4. Daksha.

ପ୍ରଜାନ୍ତକ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଜା+ଅନ୍ତକ)—
Prajāntaka ୧ । ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାଜା—
1. An oppressive king; tyrant.
୨ । ଯମ—2. The God of death.
ସଂ. ବିଣ—ପ୍ରଜାପୀଡ଼କ—Oppressive; tyranical.

ପ୍ରଜାପତି—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଜା=ଲୋକସକଳ+ପତି)—
Prajāpati ୧ । ସ୍ରଷ୍ଟା; ବ୍ରହ୍ମା—1. Brahmā; the creator of men.
୨ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ୧୦ ଜଣ ମାନସ ପୁତ୍ର (ଯେଉଁମାନେ ପୃଥିବୀର ଜୀବଜଗତର ଆଦିପୁରୁଷ)—
2 The progenitors of the animal kingdom.
[ଦ୍ର—ମରୀଚି, ଅତ୍ରି, ଅଙ୍ଗିରା, ପୁଲସ୍ତ୍ୟ, ପୁଲହ, କ୍ରତୁ, ବଶିଷ୍ଠ, ଭୃଗୁ, ଦକ୍ଷ (ମତାନ୍ତରରେ ପ୍ରଚେତାଃ) ଓ ନାରଦ ଏହି ୧୦ ଜଣ ଋଷି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ମାନସ ପୁତ୍ର ।]
୩ । ରାଜା—3 King.
୪ । ପିତା; ଜନକ—4 Father.
୫ । ଜାମାତା—5. Son-in-law.
୬ । ଦିବାକର; ସୂର୍ଯ୍ୟ—6. The sun.

୭ । ଅଗ୍ନି—7. Fire.
୮ । ବିଶ୍ୱକର୍ମା—8. The divine architect.
୯ । ବିଷ୍ଣୁ—9. Bishnu
୧୦ । ଲିଙ୍ଗ—10. Penis
୧୧ । ଯଜ୍ଞ—11. Sacrifice.
୧୨ । ମନୁ (ହି. ଶ)—12. Manu.
୧୩ । ଗୃହକର୍ତ୍ତା (ହି. ଶ)—
13. The head or master of a family.
୧୪ । ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
14. Name of a star.
୧୫ । ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ବିବାହ (ହି. ଶ)—
15. Prājāpatya marriage.

ପ୍ରଜାପତି ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଜାପାଳ)—
ବୋଁକା, ବୋଁକା, ତିତଲି ୧ । ବେଣୁପତ୍ରୀ; ଷଟ୍‌ପଦୀ ପତଙ୍ଗବିଶେଷ—
1. Butter-fly; moth.

[ଦ୍ର—ପ୍ରଜାପତିର ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥା ଡିମ୍ବ; ତା ପରେ ଫୁଟି କୀଟ ଏବଂ ତତ୍ପରେ ଉକ୍ତ କୀଟ ଗୋଟିଏ ଖୋଳ ବା ଗୋଟି ବାନ୍ଧି ସେ ଗୋଟିରେ କିଛି ଦିନ ରହିବା ପରେ ତାକୁ ଫୁଟାଇ ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ପକ୍ଷ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରଜାପତିରୂପେ ବାହାରେ । ଉକ୍ତ ଉକ୍ତ ଜାତୀୟ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ଗୋଟିରୁ ରେସମ, ଭସର, ଏଣ୍ଡି, ମୁଗା ଆଦିର ଉତ୍ପତ୍ତି ବାହାରେ ।

ଏହାର ପକ୍ଷ ନାନା ବର୍ଣ୍ଣ; ଅଙ୍ଗ ପୁଷ୍ପପରାଗବତ୍ ରେଣୁମୟ । ଏହାର ରେଫ ବା ନିଶ ଅଛି ।]

୨ । (ବିଣିଆ ଶବ୍ଦ) ପ୍ରଜାପତି ଆକୃତିର ସୁନା ବା ରୁପାର ଅଳଙ୍କାର ବିଶେଷ (ଯାହାକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକେ ମୁଣ୍ଡରେ ପିନ୍ଧନ୍ତି)—
2. A butterfly-shaped ornament for the hair.

ପ୍ରଜାପାଳ—ସଂ. ବି. (ଉପପଦ ତତ୍ ପୁରୁଷ; ପ୍ରଜା+ପାଳ୍ ଧାତୁ)—
Prajāpāla ୧ । ନ୍ୟାୟମାର୍ଗରେ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ପାଳିବା ରାଜା—
(ପ୍ରଜାପାଳକ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Just and righteous king; a real protector of the people.
୨ । ପ୍ରଜାପତି—2. Butterfly.
ସଂ. ବିଣ—ନ୍ୟାୟମାର୍ଗରେ ପ୍ରଜାପାଳନ କରୁଥିବା (ରାଜା)—
(a king) Protecting one's subjects righteously.

ପ୍ରଜାପାଳନ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଜା+ପାଳନ)—
Prajāpālana ୧ । ସନ୍ତାନପାଳନ; ଶିଶୁଙ୍କୁ ସ୍ନେହପୂର୍ବକ ବଢ଼ାଇବା—1. The bringing up of the children.
୨ । ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବା—
2. Protecting one's subjects.

ପ୍ରଜାପୀଡ଼କ—ସଂ. ବି. (ଉପପଦ ତତ୍ପୁରୁଷ; ପ୍ରଜା+ପୀଡ଼କ)—
Prajāpīḍaka ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାଜା—a tyrant; an oppressive king.
ସଂ. ବିଣ—ଅତ୍ୟାଚାରୀ (ରାଜା); ଯେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଉପରେ ନାନାପ୍ରକାର ଜୁଲମ କରେ—Oppressive; tyranical.

ପ୍ରଜାପୀଡ଼ା—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଜା+ପୀଡ଼ା) —
Prajāpīḍā ପ୍ରଜାଙ୍କ ଉପରେ ରାଜାଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାର—
(ପ୍ରଜାପୀଡ଼ନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Oppression of the subjects by a king or ruler.

ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଜା+ପୁଞ୍ଜ; ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍) –ପ୍ରଜାସମୂହ—
Prajā punja The body of subjects of a kingdom.
[ପ୍ରଜାବୃନ୍ଦ, ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ(ଳୀ)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପ୍ରଜାଫୁଟ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସାଜପୁର) ବି—
Prajāphut ଅତି ଗୁପ୍ତ କଥାର ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରକାଶ—
Publication of a secret.
(ଯଥା—ଏ କଥାଟା ଅଳ୍ପ ଦିନେ ପ୍ରଜାଫୁଟ୍ ହୋଇଯିବ ।)

ପ୍ରଜାବତୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ରଜା+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ବତ୍+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Prajābatī ୧ । ଭ୍ରାତୃଜାୟା—1 Brother's wife.
୨ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତୃଜାୟା; ଭାଉଜ—
2. An elder brother's wife.
୩ । ସନ୍ତାନବତୀ; ପୁଅଝିଅ ଥିବା ମାଆ—3. A mother of children; a woman blessed with children.
୪ । ଗର୍ଭବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
4. A pregnant woman.
୫ । (ନାମ) ପ୍ରିୟବ୍ରତ ରାଜାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ (ହି. ଶ)—
4. Name of the wife of king Priyabrata.
ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଗର୍ଭବତୀ—
1. Pregnant (Howells)
୨ । ସନ୍ତାନସମ୍ପନ୍ନା (ମାତା)—
2. (a woman) Blessed with children.

ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ପୁତ୍ରବିଶେଷରେ ପାଳନ
Prajābatsala କରୁଥିବା (ରାଜା)—(a king) Who looks
(ପ୍ରଜାବତ୍ସଳା—ସ୍ତ୍ରୀ upon the subjects as his sons.
(ପ୍ରଜାବତ୍ସଳତା; ପ୍ରଜାବାତ୍ସଲ୍ୟ—ବି)

ପ୍ରଜା ବସା(ସେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଖଜଣା ନେଇ କୌଣସି
Prajā basā(se)ibā ଜମିକୁ ପ୍ରଜା ଚାଷ କରିବା ସକାଶେ ପ୍ରଜା
(ପ୍ରଜାବିଲି କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବା—
ପ୍ରଜାବସାନ, ପ୍ରଜାବିଲିକରା 1. To settle lands with
ପ୍ରଜାବିଲିକରଣ tenants; to let out lands to rayats.
୨ । ପତିତ ଜମିକୁ ଆବାଦ କରିବା ପାଇଁ ଓ ତହିଁରେ ଘରଦ୍ୱାର କରି ରହିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଆଣାଇ କୌଣସି ଜମିରେ ରଖାଇବା—2. To settle tenants on waste lands.

ପ୍ରଜାବିଲି—ଦେ. ବି—ଖଜଣା ନେଇ କୌଣସି ଜମିକୁ ପ୍ରଜା ଚାଷ
Prajābili କରିବେ ବୋଲି ପ୍ରଜା ସଙ୍ଗେ ଜମିଦାରର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ
ପ୍ରଜାବିଲି Settling of any land with tenants;
ପ୍ରଜାବିଲି letting out lands to raiyats.

ପ୍ରଜାବୃଦ୍ଧି—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରଜା+ବୃଦ୍ଧି)—୧ । ସନ୍ତାନବୃଦ୍ଧି—
Prajābṛuddhi 1. Increase of offspring.
୨ । ରାଜ୍ୟର ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ବୃଦ୍ଧି—

ପ୍ରଜାମେଲ—ଦେ. ବି—ଜମିଦାରଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଏକ
Prajāmeli ବିଦ୍ରୋହରେ ଦଳଗଠନ—A rising of the
ପ୍ରଜାମେଲି raiyats against a Zamindar or ruler.
ବଳବା (ପ୍ରଜାବିଦ୍ରୋହ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରଜାୟିନୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ର + ଜନ୍ ଧାତୁ=ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Prajāyinī ଇନ୍+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—ସନ୍ତାନଜନନୀ; ମାତା; ପ୍ରସୂତି—
Mother; one who has recently given birth to a child.

ପ୍ରଜାରଞ୍ଜକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ଉପପଦ ତତ୍ପୁରୁଷ; ପ୍ରଜା+ରଞ୍ଜକ)—
Prajārañjaka ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜାଙ୍କ ମନୋରଞ୍ଜନକାରୀ; ପ୍ରଜାଙ୍କର
(ପ୍ରଜାରଞ୍ଜିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦବିଧାୟକ—
Keeping the subjects contented.

ପ୍ରଜାରଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରଜା+ରଞ୍ଜନ)—ରାଜ୍ୟର
Prajārañjana ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦ-ବିଧାନ—
Satisfying one's subjects by establishing peace, order and happiness.

ପ୍ରଜାଲୋକ—ସଂ. ବି—(ବହୁବଚନ; ପ୍ରଜା+ଲୋକ)—ରାଜ୍ୟର
Prajāloka ପ୍ରଜାମାନେ—The subjects; the people.

ପ୍ରଜାଶ୍ରମ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରଜା+ଆଶ୍ରମ)—ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ (ଦେଖ) —
Prajāśrama Gṛuhasthāśrama (See)

ଯେ ପ୍ରଜାଶ୍ରମେ ଧର୍ମ ତନ୍ତ୍ରେ
ନିଜେକେ ଭ୍ରମେ ଗତାରତେ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରଜାସତ୍ତ୍ୱ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି—(ସଂ. ପ୍ରଜା+ସ୍ୱତ୍ୱ)—ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଇତ୍ୟାଦି
Prajāsatwa (etc (ଦେଖ)—Prajāswatwa etc
(See)

ପ୍ରଜାସୃକ୍—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପ୍ରଜା+ସୃଜ୍ ଧାତୁ=ସୃଷ୍ଟିକରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Prajāsṛuk ବ୍ୟୁତ୍ପ; ପ୍ରଜାସୃଜ୍; ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ବ୍ରହ୍ମା—
1. Brahmā.
୨ । ଜନକ; ପିତା—2. Father.

ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପ୍ରଜା+ସ୍ୱତ୍ୱ)— ରାଇତ ଜମିକୁ ବାର
Prajāswatwa ବର୍ଷକୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଚାଷ କରିବା ପ୍ରଜାର ଉକ୍ତ ବୃତ୍ତି
(ପ୍ରଜାସ୍ୱ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଉପରେ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିବା ସ୍ୱତ୍ୱ—
ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ବା ଅଧିକାର; ସ୍ଥିତିବାନ୍ ସ୍ୱତ୍ୱ—Tenancy right;
ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ occupancy right.

[ଦ୍ର—ଜମିର ପ୍ରକାର. ବ୍ୟବହାର ଓ ଜମି ଦଖଲ କରିବାର ସମସ୍ତ ଅନୁସାରେ ପ୍ରଜାର ଜମିରେ ଆଇନାନୁଯାୟୀ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱତ୍ୱ ପ୍ରବର୍ତ୍ତେ ।]

ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଆଇନ୍—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଆଇନରେ ସରକାର, ଜମିଦାର ଓ
Prajāswatwa āin ପ୍ରଜାଙ୍କର ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କ ଓ ସ୍ୱତ୍ୱ ଆଦି
ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଆନ୍ତି—Tenancy Act; law
governing the relationship between a landlord and his tenants.

[ଦ୍ର—ବର୍ତ୍ତମାନ ୧୯୧୩ ସାଲର ୩ ଆଇନକୁ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଜାସ୍ୱତ୍ୱ ଆଇନ ବୋଲାଯାଏ । ଏଥିରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଖଜଣା ଦେବାର ନିୟମ, ଖଜଣା ନ ଦେବା ପ୍ରଜାମାନେ ଖଳଦମା, ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱତ୍ୱ; ପ୍ରଜାର ଜମିର ଖରିଦ ବିକ୍ରି, ମଧ୍ୟସ୍ୱତ୍ୱ, ରାଇତ, ଖନନା ଆଦି ଜୋତରେ ପ୍ରଜାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଧିକାର, ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଜମିରୁ ବେଦଖଲ କରିବା; ଜମିର ଉତ୍ତରାଧିକାର କରିବା, ଜମି ଛାଡ଼ି ଯିବା, ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ପାଉଣ୍ଡି ଦେବା ଆଦି ବିଷୟରେ ନିୟମ ଓ କଟକଣାମାନ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି ।]

ପ୍ରଜାହିତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଜା+ହିତ)—୧ । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ବା
Prajāhita ମଙ୍ଗଳ—1. Benefit of the subjects.
୨ । ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ—
2. Benefit of the children.
୩ । (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଜଳ—3. Water.
ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରଜାଙ୍କ ପକ୍ଷେ କଲ୍ୟାଣଦାୟକ; ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ହିତକର—1. Beneficial to the subjects.
୨ । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳକାମୀ—
2. Wishing good to the subjects or tenants.

ପ୍ରଜିତ୍—ସଂ. ବି—ବିଜେତା (ହି. ଶ)—
Prajit Victor.

ପ୍ରଜୀବନ—ସଂ. ବି—ଜୀବିକା (ହି. ଶ)—
Prajībana Livelihood.

ପ୍ରଜୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଜୁଷ୍ ଧାତୁ=ସେବା କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Prajushṭa ତ)—(କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବିଷୟ ପ୍ରତି) ଅତ୍ୟନ୍ତ
(ପ୍ରଜୁଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଆସକ୍ତ ବା ଅନୁରକ୍ତ—Devoted to; much attached.

ପ୍ରଜେଶ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରଜା+ଈଶ)—
Prajeśa ପ୍ରଜାପତି (ଦେଖ)—Prajāpati (See)
(ପ୍ରଜେଶ୍ୱର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରଜ୍ଝଟିକା—ସଂ. ବି—ପଜ୍ଝଟିକା (ଦେଖ)
Prajjhaṭikā Pajjhaṭikā (See)

ପ୍ରଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଜ୍ଞା ଧାତୁ=ଜାଣିବା=କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prajñā ୧ । ଜ୍ଞାନୀ—1. Wise.
(ପ୍ରଜ୍ଞା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ତୀକ୍ଷ୍ଣ—2. Sharp; clever.
[ପ୍ରଜ୍ଞତା(ତ୍ୱ)—ବି] ୩ । ପଣ୍ଡିତ; ବିଦ୍ୱାନ୍—3. Learned.
୪ । (ପ୍ର+ଜାନୁ+କ; ଜପାତନ)—ପ୍ରଣତଜାନୁକ—
4. Having bent knees; bandy-legged.
୫ । (ଅନ୍ୟ ସଙ୍ଗେ)—ପରିଚିତ—
5. Acquainted with (another).

ପ୍ରଜ୍ଞପ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଜ୍ଞପ୍ତି)—୧ । ଉତ୍ତମରୂପେ ଜଣାଇବା—
Prajñapti 1. Giving of information.
୨ । ସୂଚନା—2. Indicating.
୩ । ସଙ୍କେତ—3. Hint.

ପ୍ରଜ୍ଞା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ବୁଦ୍ଧି—
Prajñā 1. Understanding; intellect.

୨ । ଜ୍ଞାନ—2. Wisdom; knowledge.
୩ । ଉଲ୍ଲମନ ବିଚାର; ବିବେଚନା—
3. Judgment; discrimination.
୪ । ମନ୍ତ୍ରଣା—4. Advice; counsel; consultation.
୫ । ଚତୁରତା—5. Cleverness; shrewdness.
୬ । ପ୍ରାଜ୍ଞୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ବୁଦ୍ଧିମତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
6. A learned or wise lady.
୭ । ସରସ୍ୱତୀ—7. The Hindu Goddess of learning
୮ । ମନର ଏକାଗ୍ରତା (ହି. ଶ)—
8. Intentness; close attention.
୯ । ସଙ୍କେତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—9. Hint; indication.
ସଂ. ବିଣ—ପ୍ରଜ୍ଞର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Prajña.

ପ୍ରଜ୍ଞାଚକ୍ଷୁଃ—ସଂ. ବି—୧ । (ରୂପକ; ପ୍ରଜ୍ଞା + ଚକ୍ଷୁଃ)—
Prajñāchakshuh ଚକ୍ଷୁ ସଙ୍ଗେ ତୁଳନୀୟ ବୁଦ୍ଧି—
1. Intelligence compared to the eye; the eye of understanding.
୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ନାମ—2. An epithet of the blind king Dhṛutarāshṭra.
ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯେ ପ୍ରଜ୍ଞାରୂପ ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱାରା ବିଷୟମାନ ଦେଖେ; ଜ୍ଞାନୀ—1. Seeing with the eye of understanding or wisdom; wise.
୨ । (ବ୍ୟଙ୍ଗ)—ଅନ୍ଧ (ହି. ଶ)—2. (ironical) Blind.

ପ୍ରଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଜ୍ଞାନ)—୧ । ବୁଦ୍ଧି—
Prajñāna 1. Intellect.
୨ । ଜ୍ଞାନ—2. Wisdom.
୩ । ଚିହ୍ନ; ସଂକେତ—3. Sign; token.
୪ । ଚୈତନ୍ୟ—4. Inner consciousness.
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଜ୍ଞାନୀ—Wise.

ପ୍ରଜ୍ଞା ବାଦ—ସଂ.ବି. (ମ.ସ.ଲୋ.କର୍ମଧା)—୧ । ହିତ କଥା; ପ୍ରବୀଣ ବାକ୍ୟ—
Prajña bāda 1. A wise saying.
୨ । ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତିର କଥାପରି ଅନୁମିତ ବାକ୍ୟ—
2. Seemingly wise saying.

ପ୍ରଜ୍ଞାବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରଜ୍ଞା + ବତ୍)—
Prajñābān ୧ । ପଣ୍ଡିତ; ବିଦ୍ୱାନ୍—1. Learned.
(ପ୍ରଜ୍ଞାମୟୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଜ୍ଞାନୀ—2. Wise.
ପ୍ରଜ୍ଞାବତୀ, ପ୍ରଜ୍ଞାମୟୀ } ଅନ୍ୟରୂପ
୨ । ବୁଦ୍ଧିମାନ୍—2. Intelligent.
୪ । ଚତୁର—3. Shrewd.

ପ୍ରଜ୍ଞା ବୃଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଷଷ୍ଠୀ.ତତ୍; ପ୍ରଜ୍ଞା + ବୃଦ୍ଧ)—
Prajñā bṛuddha (ବୟସରେ ନୁହେଁ) ଜ୍ଞାନରେ ବଡ଼—
(ପ୍ରଜ୍ଞାବୃଦ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) Old in wisdom (not in years).

ପ୍ରଜ୍ଞୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରଜ୍ଞା + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prajñī ପ୍ରଜ୍ଞାବାନ୍ (ଦେଖ)
(ପ୍ରଜ୍ଞିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Prajñābān (See)

ପ୍ରଜ୍ଞୁ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ଜାନୁ; ନିଯାଇନ)—ପ୍ରଶସ୍ତଜାନୁକ—
Prajñu Bandy-legged.

ପ୍ରଜ୍ୱଳନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଜ୍ୱଳନ)—
Prajwalana ୧ । ଜ୍ୱ ଜ୍ୱ ଜଳିବା; ଅତିଶୟ ଦହନ—
1. Intense burning; blazing.
୨ । ନିଆଁରୁ ଶିଖା ଉଠି ଜଳିବା—
2. Flaming up of fire; burning.
୩ । ପ୍ରଜ୍ୱାଳନ—
3. Setting fire; lighting; kindling.
୪ । ନିଆଁ ଲାଗିବା—4. Being on fire.

ପ୍ରଜ୍ୱଳନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଜ୍ୱଳନୀୟ)—
Prajwalanīya ଜ୍ୱଳନୋପଯୁକ୍ତ; ଦାହ୍ୟ—
Combustible; inflammable.

ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଜ୍ୱଳିତ)—
Prajwalita ଜ୍ୱଳନ ଯୁକ୍ତ; ଜଳୁଥିବା; ପ୍ରଦୀପ୍ତ—
Inflamed; burning; blazing.

ପ୍ରଜ୍ୱଳିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରଜ୍ୱଳନ)—
Prajwalibā ଅତିଶୟ ଜଳିବା; ପ୍ରଦୀପ୍ତ ହେବା—
ପ୍ରଜ୍ୱଳା **ପ୍ରଜ୍ୱଳନା** To blaze; to burn intensely.
ଭୁବନ ଭରେ ଉମେ ପ୍ରଜ୍ୱଳି । ଗୀତା, ପରତେ ଗୀତା ।

ପ୍ରଜ୍ୱଳେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ)—
Prajwale ପ୍ରବଳ ଭାବରେ (ଜଳିବା)—
(burning) Violently.
ଜଳେ ପ୍ରଜ୍ୱଳେ ଅର୍କ, ଛାଡ଼ି ଜଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଏବେ ।
ଭକ୍ତ. କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦର ।

ପ୍ରଜ୍ୱାଳନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଜ୍ୱାଳନ)—ଜଳାଇବା; ନିଆଁ ଲଗାଇବା—
Prajwālana Kindling; setting fire to;
(ପ୍ରଜ୍ୱାଳିତ—ବିଣ) igniting.

ପ୍ରଜ୍ୱାଳିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଜ୍ୱାଳିତ)—
Prajwālita ଯାହାଁରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦିଆଯାଇ ଥାଏ; ପ୍ରଦୀପିତ—
Enkindled; set fire to; ignited.

ପ୍ରତୀନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ତୀନ)—ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ଗତି—
Pradīna Oblique flight of birds.

ପ୍ରଣତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ନମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ଣତ୍ୱ ବିଧାନ)—
Praṇata ୧ । କୃତ ପ୍ରଣାମ; ଯେ ନମସ୍କାର କରିଅଛି—
(ପ୍ରଣତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Having made obeisance; obeisant.
(ପ୍ରଣତ—ବି) ୨ । ନତ; ଆଗକୁ ନଇଁ ପଡ଼ିଥିବା—
2. Bent; bowed down; prostrate.
୩ । ବକ୍ର—3. Curved; crooked; oblique.
୪ । ପଟୁ—4. Skilful; competent.
୫ । ନମ୍ର—5. Humble.
୬ । ଅନୁଗତ; ଆଜ୍ଞାନୁବର୍ତ୍ତୀ—6. Obedient.
ସଂ. ବି—୧ । ଭକ୍ତ (ହି. ଶ)—1. Devotee.
୨ । ଉପାସକ (ହି. ଶ)—2. Worshipper.

ପ୍ରଣତପାଳ—ସଂ.ବିଣ.ପୁଂ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ ;ପ୍ରଣତ+ପାଳ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Praṇatapāla ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ରକ୍ଷକ—Protecting one's devotees.
(ପ୍ରଣତପାଳକ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପ୍ରଣତପାଳା; ପ୍ରଣତ ପାଳକା)—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଣତାର୍ତ୍ତିହର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରଣତ+ଆର୍ତ୍ତି+ହର)—
Praṇatārttihara ଯେ ଭକ୍ତର ଦୁଃଖକୁ ହରଣ କରେ—
(ପ୍ରଣତାର୍ତ୍ତିହରା—ସ୍ତ୍ରୀ) Removing the hardship or misery of one's devotees.

ପ୍ରଣତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ନମ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. କ; ଣତ୍ୱ ବିଧାନ)—
Praṇati ୧ । ପ୍ରଣିପାତ; ପ୍ରଣାମ; ଦଣ୍ଡବତ—
1. Obeisance; bow; salutation.
୨ । ନମ୍ରତାବ; ନମ୍ରତା—2. Humility.
୩ । ଶିଷ୍ଟାଚାର—3. Courtesy; etiquitte.

ପ୍ରଣପତ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଣିପାତ)—ପ୍ରଣିପାତ (ଦେଖ)
Praṇapata Praṇipāta (See)
ପ୍ରଣୁତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯେ ପ୍ରଣତରେ ହୋଇ ବ୍ରହ୍ମଚେତା ।
ପ୍ରଣମ ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଭକ୍ତ ଗୀତା ।

ପ୍ରଣପତ୍ୟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଣିପାତ)—ନମସ୍କାର; ଦଣ୍ଡବତ—
Praṇapatya Obeisance; salutation.
ଦେ. ବିଣ—ପ୍ରଣମିତ (ଦେଖ)—Praṇamita (See)

ପ୍ରଣପତ୍ୟ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ନମସ୍କାର କରିବା—
Praṇapatya hebā To bow down in reverence.
ପ୍ରଣୁତି ହଓୟା **ପ୍ରଣବନା**

ପ୍ରଣବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ନୁ ଧାତୁ=ସ୍ତବ କରିବା+କରଣ ଅ; ଣତ୍ୱବିଧାନ;
Praṇaba ଯାହାଦ୍ୱାରା ସ୍ତବ କରାଯାଏ)—୧ । ଓଁକାର—
1. The mystical and sacred syllable 'om' uttered in the beginning of a Mantra.

ପ୍ରଣାୟକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Praṇāyaka ୧ । ସୈନ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷ—1. A commander of an army.
୨ । ପ୍ରଧାନ ପରଗ୍ଲକ—2. Chief guide; a head; a chief.
୩ । ବିଷ୍ଣୁ—3. Bishṇu.
୪ । ଈଶ୍ୱର—4. God.
୫ । ଏକପ୍ରକାର ଢକ୍କା—5. A kind of drum.

ପ୍ରଣବରୁ ଅଶୁଦ୍ଧ—ଦେ. ବିଣ—ପ୍ରଥମରୁ ବିଗିଡ଼ିବା (କର୍ମ)—
Praṇabaru aśuddha (a work) Spoilt from the beginning.
ପ୍ରଣବଥେକେ ଅଶୁଦ୍ଧ **ଅବଲସେ ବିଗଡ଼ା**
[ଦ୍ର—ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଣବ ବା 'ଓଁ' ଉଚ୍ଚାରଣ ନ କରି ବା ଅଶୁଦ୍ଧ ଭାବରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି କୌଣସି ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ିଲେ ତାହା ବିଫଳ ହୁଏ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି । ସେହିପରି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭରୁ ବିଗିଡ଼ିଲେ ତାହା ଫଳଦାୟକ ହୁଏ ନାହିଁ ଓ ତାହାକୁ ପ୍ରଣବରୁ ଅଶୁଦ୍ଧ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପ୍ରଣମିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ନମିତ; ଣତ୍ୱ ବିଧାନ)—
Praṇamita ୧ । ନମସ୍କାର କରିଥିବା—1 Bowed down; having made obeisance.
(ପ୍ରଣମିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ନତ—2. Bent.
୩ । ସମ୍ମାନ ସହକାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ—
3. Offered or given respectfully.
ଦେ. ବି—ପ୍ରଣାମ; ନମସ୍କାର—Obeisance; salutation.
ଶୁଣି ପ୍ରଣମିତ ନତ ଅସ୍ତକ ଦେମା ।
ଶ୍ରୀଗୁଣଚନ୍ଦ୍ର. ଭଷା ଅରୁଣାଶ ।

ପ୍ରଣମିତ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ରଣମିତ)—ପ୍ରଣାମ କରିବା—
Praṇamita hebā To make obeisance.
ପ୍ରଣାମକରା **ପ୍ରଣବନା**
ପଦେଷ୍ଟ ଓଶ୍ରେନ୍ଦ୍ରର ଯାଇ; ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣମିତ ହେ ଉ ।
ଭୂଗତ. ପ୍ରେମ ସୁଧାମୃତ ।

ପ୍ରଣମିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରଣାମ)—ପ୍ରଣାମ କରିବା—
Praṇamibā To make obeisance; to fall prostrate at another's feet.
ପ୍ରନମା **ପ୍ରଣବନା**
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣମି କରଯୋଡ଼ି ଭକ୍ତ ହୋଇ ଅଗ୍ରତେ ।
ରଘୁନାଥ – ଭଷା ।

ପ୍ରଣମ୍ୟ—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ପ୍ରଣାମ)—ପ୍ରଣାମ; ନମସ୍କାର—
Praṇamya ପ୍ରଣାମ **ପ୍ରନାମ** Obeisance.
ପ୍ରଣମ୍ୟ କରି ଜଣ ଜଣ – ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରଣୟ—ସଂ. ବି.(ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ=ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା+ଭାବ. ଅ; ଣତ୍ୱବିଧାନ)—
Praṇaya ୧ । ପ୍ରେମ; ପ୍ରୀତି—1. Love.
୨ । ବନ୍ଧୁତା; ବନ୍ଧୁସ୍ନେହ—
2 Friendly regard; friendship.
୩ । ଅନୁରାଗ; ସ୍ନେହ—3. Affection; fondness.
୪ । ଆସକ୍ତି; ମନର ମେଳ; ଭାବ; ଘନିଷ୍ଠତା—
4. Attachment; intimacy; familiarity.
୫ । ପ୍ରାର୍ଥନା; ଯାଚଞ୍ଚା—
5. Asking; begging; beseeching; praying.
୬ । ଆଳାପ—6. Acquaintance; acquaintance due to mutual conversation.
୭ । ଶ୍ରଦ୍ଧା; ଭକ୍ତି—
7. Regard; devotion; reverence.
୮ । ବିଶ୍ୱାସ—8. Trust; confidence.
୯ । ପ୍ରସବ; ସନ୍ତାନ ଉତ୍ପାଦନ—
9. Giving birth to; bringing forth children.
୧୦ । ନିର୍ବାଣ; ମୁକ୍ତି; ମୋକ୍ଷ—
10. Final emancipation.
୧୧ । ପ୍ରୀତିପୂର୍ବକ ପ୍ରାର୍ଥନା—
11. Affectionate solicitation.
୧୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ନେତା—12. A leader; a guide.
୧୩ । (+ଭାବ. ଅ) ନେତୃତ୍ୱ—
13. Guidance; leadership.

ପ୍ରଣୟ କଳହ—ସଂ. ବି. (ମ. ତ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପ୍ରଣୟ+କଳହ)—
Praṇaya kalaha ୧ । ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଳ୍ପକାଳସ୍ଥାୟୀ କଳହ—1. Love-quarrels (usually ending in speedy reconciliation).
୨ । ଥଟ୍ଟାରେ ଥଟ୍ଟାରେ କଳହ—
2. (figurative) A mock quarrel.

ପ୍ରଣୟ ଗୀତ—ସଂ. ବି—ପ୍ରେମୋଦ୍ଦୀପକ ଗାନ—
Praṇaya gīta Love song; amatory song.
(ପ୍ରଣୟଗୀତିକା, ପ୍ରଣୟଗୀତି, ପ୍ରଣୟ ସଙ୍ଗୀତ, ପ୍ରଣୟଗାଥା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରଣୟନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ; ଣତ୍ୱ ବିଧାନ)—
Praṇayana ୧ । ନିର୍ମାଣ; ସର୍ଜନ—1. Making; creating; constructing; building.
୨ । ସମ୍ପାଦନ—2. Performance; execution; carrying out; accomplishment.
୩ । ରଚନା—3. Composing; arranging; compiling.
୪ । ଉଦ୍ଭାବନ—4. Inventing.
୫ । (+କରଣ. ଅନ)—ଅଗ୍ନି ସମିନ୍ଧନ କରିବା ମନ୍ତ୍ର; ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ର ପାଠ କରି ହୋମାଗ୍ନି ଜାଳିବାକୁ ହୁଏ—
5. Vedic formula recited before kindling a sacrificial fire.
୬ । (+ଭାବ. ଅନ)—ଚଳାଇବା—6. Conducting.
୭ । ବାଣ୍ଟିବା—7. Distributing.
୮ । ପୁରସ୍କାରଦାନ; ପୁରସ୍କୃତି—8, Rewarding.
୯ । ଦଣ୍ଡର ଆଦେଶ—9. Ordering or awarding of punishment; sentencing.
୧୦ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ସୂତ୍ରପାତ କରଣ—
10 Founding; starting.
୧୧ । ସ୍ଥାପନ; ପ୍ରତିଷ୍ଠା—
11. Placing; establishing; setting up.

ପ୍ରଣୟ ପତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମ. ତ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପ୍ରଣୟ+ପତ୍ର)—
Praṇaya patra ପ୍ରଣୟୀ ଓ ପ୍ରଣୟିନୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଆଳିଆ ହେବା ପତ୍ର; ପ୍ରେମଲିପି—Love letter.
ପ୍ରଣୟ ପତ୍ରିକା, ପ୍ରଣୟ ଲେଖ, ପ୍ରଣୟ ଲିପି } ଅନ୍ୟରୂପ

ପ୍ରଣୟ ପାଶ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ, ପ୍ରଣୟ+ପାଶ)—ପାଶ ବା ଜାଲରୂପେ କଳ୍ପିତ ପ୍ରଣୟ; ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ସୁଦୃଢ଼ ଅନୁରାଗ—
Praṇaya pāśa Tie of love or affection; intense love; attachment.
(ପ୍ରଣୟବନ୍ଧନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରଣୟ ଭାଜନ—ସଂ. ବିଣ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଣୟ+ଭାଜନ)—
Praṇaya bhājana ପ୍ରୀତିପାତ୍ର; ଯାହାଙ୍କୁ ପ୍ରେମ କରିବା ଉଚିତ;
(ପ୍ରଣୟ ପାତ୍ର; ପ୍ରଣୟାସ୍ପଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରିୟ; ପ୍ରୀତିଭାଜନ—
Beloved; dear.

ପ୍ରଣୟ ସମ୍ଭାଷଣ—ସଂ. ବି. (ମ. ତ. ଲୋ; କର୍ମଧା; ପ୍ରଣୟ+ସମ୍ଭାଷଣ)—
Praṇaya sambhāshaṇa ୧ । ପ୍ରେମାଳାପ; ପ୍ରଣୟୀ ଓ ପ୍ରଣୟିନୀ (ପ୍ରଣୟସମ୍ବୋଧନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବା ୨ଜଣ ପ୍ରଣୟୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହେବା ଆଳାପ—1. Talk between lovers or friends.
୨ । ନାୟିକା ଓ ନାୟକଙ୍କର ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଅନୁରାଗବ୍ୟଞ୍ଜକ ଭାଷା—2. Term of endearment used by lovers to each other.

ପ୍ରଣୟାକାଙ୍କ୍ଷୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—
Praṇayākāṅkshī କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରଣୟଲାଭାର୍ଥ ଉତ୍ସୁକ—
(ପ୍ରଣୟାକାଙ୍କ୍ଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Desirous of gaining the love or attachment of a person.
(ପ୍ରଣୟାକଙ୍କ୍ଷା—ବି)

ପ୍ରଣୟାଭିମାନ—ସଂ. ବି. (ମ. ତ. ଲୋ; ପ୍ରଣୟ+ଅଭିମାନ)—
Praṇayābhimāna ପ୍ରଣୟ ବ୍ୟାପାର ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଣୟୀ ଓ ପ୍ରଣୟିନୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜାତ ଅଭିମାନ—
ପ୍ରଣୟାଭିମାନୀ—ପୁଂ, ପ୍ରଣୟାଭିମାନିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ } ବିଣ
Sullenness arising out of love matter between two lovers.

ପ୍ରଣୟାଳାପ—ସଂ. ବି. (ମ. ତ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପ୍ରଣୟ+ଆଳାପ)—
Praṇayālāpa ପ୍ରେମ ସମ୍ଭାଷଣ; ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହେବା ସ୍ନେହାଳାପ—Love talk.

[ଦ୍ର—ଏହିପରି ସମାସରେ ପ୍ରଣୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ଯଥା—ପ୍ରଣୟଗର୍ଭିକ, ପ୍ରଣୟଜନିତ, ପ୍ରଣୟପାତ୍ର, ପ୍ରଣୟରଜ୍ଜୁ, ପ୍ରଣୟବନ୍ଧନ, ପ୍ରଣୟଗାଥା, ପ୍ରଣୟବଚନ, ପ୍ରଣୟଲିପି, ପ୍ରଣୟଭଙ୍ଗ, ପ୍ରଣୟଶୀଳ, ପ୍ରଣୟଶାଳୀ, ପ୍ରଣୟାଭିଳାଷ, ପ୍ରଣୟାନୁରାଗ, ପ୍ରଣୟାଦର, ପ୍ରଣୟାତ୍ମକ, ପ୍ରଣୟସଞ୍ଚାର, ପ୍ରଣୟାନୁରାଗ, ପ୍ରଣୟସଲ୍ଲ, ପ୍ରଣୟାହ୍ୱାନ, ପ୍ରଣୟ ସମ୍ବୋଧନ, ପ୍ରଣୟ ବ୍ୟଞ୍ଜକ ଇତ୍ୟାଦି ।]

ପ୍ରଣୟିନୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଣୟିନ୍+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Praṇayinī 'ପ୍ରଣୟୀ' ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Praṇayī.
ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରେମପାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ—
1. Mistress; a man's sweet heart.
୨ । ସ୍ତ୍ରୀ; ଭାର୍ଯ୍ୟା—2. Wife.

ପ୍ରଣୟୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଣୟ+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Praṇayī ୧ । ଯେ ସ୍ନେହ କରେ; ପ୍ରେମିକ—
(ପ୍ରଣୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Lover.
୨ । ଯାହାକୁ ସ୍ନେହ କରାଯାଏ; ପ୍ରୀତିପାତ୍ର—
2. Sweet heart; one's beloved person.
୩ । ସ୍ୱାମୀ—2. Husband.
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଅନୁରକ୍ତ; ଅନୁରାଗୀ—
Attached; devoted; loving.
୨ । ପ୍ରେମାସ୍ପଦ—2. Beloved.

ପ୍ରଣସ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର=ପ୍ରଗତ ବା ବିଗତ+ନାସିକା; ନାସିକା ସ୍ଥାନରେ ନସ୍ ଆଦେଶ ଓ ଣତ୍ୱ ବିଧାନ)—
Praṇasa (ପ୍ରଣସା—ସ୍ତ୍ରୀ) ରୋଗାଦିରେ ଯାହାର ନାକ ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି—
One who has lost one's nose; noseless.

ପ୍ରଣାଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ନାଦ; ଶବ୍ଦ ବିଧାନ)—
Praṇāda ୧ । ହର୍ଷ କୋଳାହଳ; ଆନନ୍ଦ ଧ୍ୱନି—
1. Shout of joy.
୨ । ଅତି ଉଚ୍ଚ ଶବ୍ଦ—2. Halloo; loud shout.
୩ । କର୍ଣ୍ଣନାଦ ରୋଗ; କାନରେ ଭୁଁ ଭୁଁ ଶବ୍ଦ ଅନୁଭୂତ ହେବା ରୋଗ—3. A disease in which various sounds are felt inside the ears.

ପ୍ରଣାମ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ନମ୍ ଧାତୁ=ନଇଁବା; ନମସ୍କାର କରିବା+
Praṇāma ଭାବ. ଅ; ଶବ୍ଦ ବିଧାନ)—
୧ । ପ୍ରଣତି; ଭକ୍ତି ପୂର୍ବକ ନମସ୍କାର—
1. Obeisance; reverential salutation
୨ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ଗରିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବା ଦେବପ୍ରତିମା ସମ୍ମୁଖରେ ବା ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମସ୍ତକକୁ ବା ଦେହକୁ ନତ କରି ହାତ ଯୋଡ଼ି ବା ଚରଣ ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ ଅଭିବାଦନ କରିବା—
2. Reverential salutation made to one's elder or respectable people or to God or to a Deity by bowing down one's body.
[ଦ୍ର—ପ୍ରଣାମ ସ୍ୱାପକର୍ଷକ ବ୍ୟାପାର ଏକ ସାଧାରଣତଃ ୪ ପ୍ରକାର ଯଥା—ଅଭିବାଦନ, ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ, ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଓ କରଶିରଃ-ସଂଯୋଗ ।
ଅଭିବାଦନ—ନାମୋଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ଜିହ୍ୱା ନମ୍ର ବଚନ ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ନମସ୍କାର ।
ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ—ବାହୁଦ୍ୱୟ, ଜାନୁଦ୍ୱୟ, ମସ୍ତକ, ବାକ୍ୟ ଓ ଦର୍ଶନେନ୍ଦ୍ରିୟ ଏହି ୫ଟିର ସଂଯୋଗରେ ନମସ୍କାର ।
ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ବା ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ—ପଦଦ୍ୱୟ, ଜାନୁଦ୍ୱୟ, କରଦ୍ୱୟ, ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳ, ମସ୍ତକ, ଦର୍ଶନେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବାକ୍ୟ ଓ ମନ ଏହି ଆଠ ଗୋଟିର ସଂଯୋଗରେ ନମସ୍କାର ।
କରଶିରଃ ସଂଯୋଗ ପ୍ରଣାମ—ହସ୍ତ ଦ୍ୱୟକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ କରିବା ନମସ୍କାର ।
କାୟିକ, ବାଚିକ ଓ ମାନସିକ ଭେଦରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଣାମ ୩ ପ୍ରକାର ।]

ପ୍ରଣାମି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଣାମ; ପ୍ରଣାମ କେଲେ ଦେୟ ହେବାରୁ)—
Praṇāmi ଠାକୁରଙ୍କୁ ବା ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବା
ପ୍ରଣାମୀ ସମୟରେ ଦିଆଯିବା ଭେଟି, ସଲାମୀ, ନଜରାନା—
ପରନାମୀ A present given by one to a Deity or a respective person while making obeisance.
କେହି ଭକ୍ତ ଦେବତାଙ୍କ, କିଛି ପ୍ରଣାମି ହେଲେ
ଟଙ୍କା ପଇସା ସେହିଠାରେ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ । ଫକୀରମୋହନ, ଗଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ ।

ପ୍ରଣାମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରଣାମ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ପ୍ରଣାମକାରୀ;
Praṇāmi ଯେ ନମସ୍କାର କରୁଥାଏ—Bowing down;
(ପ୍ରଣାମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) making obeisance.

ପ୍ରଣାୟକ—ସଂ.ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ନାୟକ; ଶବ୍ଦ ବିଧାନ)—ପଥ ଦେଖାଉ-
Praṇāyaka ଥିବା—Leading; guiding.
(ପ୍ରଣାୟିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)
ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ନେତା ବ୍ୟକ୍ତି—1. Leader.
୨ । ସେନାପତି—2. Leader or commander of an army.

ପ୍ରଣାଳ(ଳୀ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ନଳ୍ ଧାତୁ=ବାନ୍ଧିବା+କରଣ. ଅ;
Praṇāla(lī) +ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ; ଶବ୍ଦ ବିଧାନ)—
ପ୍ରଣାଳକ } ସ୍ତ୍ରୀ ୧ । ଜଳ ବାହାରିଯିବାର ବାଟ; ପାଣି ନାଳ;
ପ୍ରଣାଳିକା } ନାଳା; ନର୍ଦ୍ଦମା—
1. Channel; watercourse; drain.
୨ । ଧାଡ଼ି; ଶ୍ରେଣୀ—2. Row; line.
୩ । କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନର ବାଟ; ଉପାୟ—
3 Means; mediation.
୪ । ରୀତି—4. Custom; practice.
୫ । ନିୟମ—5. Rule.
୬ । ପଦ୍ଧତି—6. Method.
୭ । ଦେଶାଚାର—7. Usage.
୮ । ଧାରା—8. Succession; series.
୯ । (ଭୂଗୋଳ) ଦୁଇ ବୃହତ୍ ଜଳ ଭାଗକୁ ସଂଯୋଗ କରିଥିବା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଜଳ ଭାଗ—9. (geography) Straits; a narrow channel connecting two wide expanses of water.
ଦେ. ବି.—ଶିବଲିଙ୍ଗର ଶକ୍ତି; ଶିବ ଲିଙ୍ଗର ଚାରିପାଖରେ ଥିବା ନାଳ—The channel round the phallic image of Śiba.

ପ୍ରଣାଶ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ନଶ୍ ଧାତୁ+ଭାବ ଅ; ଶବ୍ଦ ବିଧାନ)
Praṇāśa ୧ । ମୃତ୍ୟୁ—1. Death; decease.
(ପ୍ରନଷ୍ଟ—ବିଣ.) ୨ । ବିନାଶ; ଧ୍ୱଂସ—2. Destruction; perdition; ruin.
୩ । ପଳାୟନ—3. Fleeing away.
୪ । ଲୋପ—4. Extinction.

ପ୍ରଣିଧାନ—ସଂ ବି (ପ୍ର+ନି+ଧା ଧାତୁ+ଭାବ.ଅନ, ଶବ୍ଦ ବିଧାନ)
Praṇidhāna ୧ । ଚିତ୍ତର ଏକାଗ୍ରତା—
1. Concentration of mind.
୨ । ଅଭିନିବେଶ, ମନୋଯୋଗ—2. Attention.
୩ । ଧ୍ୟାନ—3. Contemplation; profound meditation
୪ । ଚେଷ୍ଟା; ପ୍ରଯତ୍ନ; ପ୍ରୟାସ—
4. Great effort; exertion; endeavour.
୫ । ଯୋଗ; ସମାଧି—5 Concentrated meditation.
୬ । ପ୍ରବେଶ—6. Access; entrance.
୭ । ଅର୍ପଣ; ନ୍ୟାସ—7. Delivering; entrusting,
୮ । ଭକ୍ତିବିଶେଷ—8. A kind of devotion.

୯ । କର୍ମର ଫଳ ତ୍ୟାଗ—9. The renunciation of the fruit of one's action.

୧୦ । ଭାବୀ ଜନ୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରାର୍ଥନା (ହ୍ର. ଶ)

10. A prayer about one's future birth.

ପ୍ରଣିଧି—ସଂ. ବ (ପ୍ର+ନି+ଧା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇ; ଣତ୍ୱବିଧି)—

Praṇidhi ୧ । ଚର;ଦୂତ—1. Messenger; emissary.

୨ । କୌଣସି ବିଷୟ ଗୁପ୍ତଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା—

2. Spying.

୩ । ଗୁପ୍ତଚର—3. Spy; secret emissary.

୪ । ଅନୁଚର; ସଙ୍ଗୀ—

4. Companion; attendant; follower.

୫ । (+ଭାବ. ଇ) ପ୍ରାର୍ଥନା—

5. Solicitation; entreaty.

୬ । ଅବଧାନ; ମନୋଯୋଗ—6. Attention.

୭ । ଅଙ୍ଗୀକାର; ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି—7. Promise.

୮ । ନିଯୋଗ—8. Engagement.

୯ । ପଦ; ସ୍ଥାନ—9. Situation.

୧୦ । ତତ୍ପରତା (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—10. Readiness.

ପ୍ରଣିନାଦ—ସଂ. ବ (ପ୍ର+ନିନାଦ; ଣତ୍ୱ ବିଧାନ)—୧ । ଗମ୍ଭୀର ଶବ୍ଦ—

Praṇināda 1. Deep rumbling sound.

୨ । ବଜ୍ରନିନାଦ—2. Thundering sound.

ପ୍ରଣିପତନ—ସଂ. ବ (ପ୍ର+ନି+ପତ୍ ଧାତୁ+ଭାବ ଅନ; ଣତ୍ୱବିଧି)—

Praṇipatana ୧ । ନଇଁକରି କରିବା ନମସ୍କାର; ପ୍ରଣାମ; ପ୍ରଣତି—

1. Reverent salutation; obeisance; salutation by bowing down

୨ । ନଇଁ ପଡ଼ିବା—2. Prostration; bowing down.

ପ୍ରଣିପତ୍ୟ—ସଂ. ଅ. (ସଂ. 'ପ୍ରଣିପତ୍ୟ' ଅସମାପିକା ରୂପର ଅର୍ଥ ନମସ୍କାର

Praṇipatya କରି)—ପ୍ରଣାମ ପୂର୍ବକ; ନମସ୍କାର ସହ; ପ୍ରଣିପାତ ପୂର୍ବକ—Having saluted; after salutation.

(ଯଥା—ମୋର ପ୍ରଣିପତ୍ୟ ନିବେଦନ ଏହି କ··· ।)

ଦେ ବ—ପ୍ରଣିପାତ; ନମସ୍କାର—Obeisance.

ବଗାଇ ପ୍ରଣିପତ୍ୟ ଷଣ୍ଡେ, ବଧ ସମ ସେ ସବୁ ନାଣେ—

ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରଣିପତ୍ୟ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—ନମସ୍କାର କରିବା—To make

Praṇipatya hebā obeisance; to bow down

ପ୍ରଣାମକରା **ପ୍ରଣବନା** (ପ୍ରଣିପତ୍ୟ କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରଣିପାତ—ସଂ. ବ (ପ୍ର+ନି+ପତ୍ ଧାତୁ+ଭାବ.ଅ)-ପ୍ରଣିପତନ (ଦେଖ)—

Praṇipāta Praṇipatana (See)

ପ୍ରଣିହିତ—ସଂ. ବଣ (ପ୍ର+ନି+ଧା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ; ଣତ୍ୱ ବିଧାନ)—

Praṇihita ୧ । ଅର୍ପିତ—1. Entrusted; delivered; consigned.

୨ । ସ୍ଥାପିତ—2. Placed: deposited.

୩ । ପ୍ରାପ୍ତ—3 Obtained; acquired.

୪ । ସ୍ୱୀକୃତ—4. Acknowledged; admitted.

୫ । ସ୍ଥିରୀକୃତ—5. Ascertained; decided; settled.

୬ । ମନୋଯୋଗୀ—6. Attentive.

୭ । ସମାହିତ—7. Engaged in meditation.

୮ । ବିସ୍ତୃତ; ପ୍ରସାରିତ—8. Spread; extended.

୯ । ମିଶ୍ରିତ—9. Mixed with.

୧୦ । ନିଯୁକ୍ତ—10. Applied; directed; employed.

୧୧ । ଗୁପ୍ତଚର ବା ଅନୁସନ୍ଧାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା—

11. Spied out.

୧୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ଯତ୍ନଶୀଳ—12. Careful

୧୩ । ହୁସିଆର—13. Cautious.

ପ୍ରଣୀ—ସଂ. ବ.—(ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—ଈଶ୍ୱର (ହ୍ର. ଶ.)

Praṇī God.

ପ୍ରଣୀତ—ସଂ. ବଣ (ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ) ୧ । କୃତ; ରଚିତ—

Praṇīta 1. Composed; made; done.

୨ । ଲିଖିତ—2. Written.

୩ । ନିର୍ମିତ—3. Built; constructed.

୪ । ପ୍ରସ୍ତୁତ—4. Prepared.

୫ । କଥିତ—5. Said; declared.

୬ । ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—6 Established.

୭ । ପ୍ରବେଶିତ—7. Introduced or thrust into.

୮ । ସଂଗୃହୀତ—8. Compiled.

୯ । ପ୍ରେରିତ—9. Sent; emitted; deputed.

୧୦ । ନିକ୍ଷିପ୍ତ—10. Thrown; cast.

୧୧ । ଉପଯୁକ୍ତ—11. Proper; fit.

୧୨ । ଅର୍ପିତ; ଦତ୍ତ—

12. Delivered; given; handed over.

୧୩ । ଅଦାଲତରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ; ଫଏସଲ କରି ଯାଇଥିବା—

13. Decreed; disposed of

୧୪ । ସଂସ୍କୃତ (ହ୍ର. ଶ)—14. Repaired; reformed;

୧୫ । ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—

15. Offered up; abandoned.

ସଂ. ବ—୧ । ମନ୍ତ୍ରାଦି ଦ୍ୱାରା ସଂସ୍କୃତ ଯଜ୍ଞୀୟ ଅଗ୍ନି—

1. Sacrificial fire consecrated by mystical formulas.

୨ । ମନ୍ତ୍ର-ସଂସ୍କୃତ ଜଳ—2 Consecrated water.

ପ୍ରଣୀତା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ରଣୀତ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ହୋମରେ ବ୍ୟବହୃତ

Praṇītā ଚତୁଷ୍କୋଣ ଜଳପାତ୍ରବିଶେଷ—A sort of rectangular cup used for keeping water at a Homa or vedic sacrifice.

ପ୍ରଣୀତି—ସଂ. ବ. (ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ+ଭାବ. ତି)—୧ । ନେତୃତ୍ୱ—

Praṇīti 1. Guidance; conduct

୨ । ଅନୁଗ୍ରହ—2. Favour.

ପ୍ରଣୀୟ—ସଂ. ବ. (ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ+କରଣ. ଯ)—ଯଜ୍ଞ ପାତ୍ର, ଜଳ ଓ

Praṇīya ଅଗ୍ନି ଆଦି ସଂସ୍କାର କରିବାର ବୈଦିକ ମନ୍ତ୍ର (ହ୍ର. ଶ)—

Vedic formula for consecrating anything.

ପ୍ରଣୂତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ନୂ ଧାତୁ=ସ୍ତୁତି କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Praṇūta ୧ । ଯାହାଙ୍କୁ ସ୍ତବ କରାଯାଇ ଅଛି—
1. One to whom a prayer has been offered.
୨ । ପ୍ରଶଂସିତ—2. Praised; eulogised.

ପ୍ରଣେତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ପ୍ରଣେତୃ, ୧ମା.
Praṇetā ୧ବ. ଶବ୍ଦବିଧାନ)—୧ । ରଚୟିତା—
(ପ୍ରଣେତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Author; composer.
୨ । ନିର୍ମାତା—2. Builder; maker; constructor; creator.
୩ । ନେତା—3. A leader.
୪ । ଧର୍ମମତ ପ୍ରଚାରକ—4. The promulgator of a religious doctrine; a teacher of religious tenets.

ପ୍ରଣେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ନୀ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଅଧୀନ; ବଶୀଭୂତ;
Praṇeya ଅନୁଗତ—1. Docile; submissive; amenable; yielding.
୨ । ସୁନ୍ଦର; ରମଣୀୟ—2. Agreeable.
୩ । ପ୍ରାପଣୀୟ—3. Obtainable.
୪ । କୃତଲୌକିକସଂସ୍କାର—4. One on whom customary rites have been performed.

ପ୍ରଣୋଦିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ନୁଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍. ନୋଦ ଧାତୁ=ପ୍ରେରଣ
Praṇodita କରାଇବା+କର୍ମ. ତ; ଶବ୍ଦବିଧାନ)—୧ । ପ୍ରେରିତ—
1. Sent; deputed.
୨ । ନିୟୋଜିତ—2. Directed; engaged; employed.
୩ । ଚାଳିତ—3, Guided; driven; set in motion.

ପ୍ରତକ୍ଷ—ପ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ)—ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ (ଦେଖ)
Prataksha Pratyaksha (See)

ସେ ବୃକ୍ଷମୂଳେ ଥିବା ମିଛ
ପଥ ଗାଇବାଟ ପ୍ରତକ୍ଷ—ଭୂପତି; ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ପ୍ରତତ—ସଂ. ବିଣ (ପ+ତନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ.)—୧ । ବିସ୍ତୃତ—
Pratata 1. Spread.
୨ । ଖୁବ ଲମ୍ବା ଓ ଚୌଡ଼ା—2. Extensive.

ପ୍ରତତି(ତୀ)—ସ. ବି.—୧ । (ପ୍ର+ତନ୍ ଧାତୁ=ବିସ୍ତୃତ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Pratati(tī) ତି;+ଈ)—ବ୍ରତତୀ; ବିସ୍ତାରିତ ଲତା—
1. A spreading creeper.
୨ । (+ଭାବ. ତି)—ବ୍ୟାପ୍ତି; ବିସ୍ତୃତି—
2. Expansion; spreading; extension.

ପ୍ରତନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର=ପୂର୍ବେ+ଭବାର୍ଥରେ ତନ, ନିପାତନ)—
Pratana ପୁରାତନ; ପ୍ରାଚୀନ—Old; ancient.

ପ୍ରତନୁ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ତନୁ)—୧ । ସୂକ୍ଷ୍ମ, ସରୁ; ପତଳା—
Pratanu 1. Thin; delicate; minute.
୨ । ଛୋଟ; ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ—2. Very small; narrow.
୩ । ଅତି ସାମାନ୍ୟ—3 Insignificant; trifling.

ପ୍ରତପନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ତପ ଧାତୁ=ତତାଇବା+ଭାବ ଅନ)—
Pratapana ୧ । ତତାଇବା—1. Heating.
୨ । ଗରମି; ଉତ୍ତାପ—2. Heat.

ପ୍ରତପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ତପ୍ ଧାତୁ=ତତାଇବା+କର୍ମ. ତ)—
Pratapta ୧ । ଉତ୍ତପ୍ତ; ଗରମ; ଉଷ୍ଣ—1. Hot.
୨ । ତାପିତ—2. Heated.
୩ । ଅତ୍ୟୁଗ୍ର—3. Ardent.
୪ । ତେଜସ୍ୱୀ—4. Spirited; mettled.
୫ । କଥିତ—5. Said.
୬ । ଘୋଷିତ—6. Declared.
୭ । ଦୁଃଖିତ—7. Pained.

ପ୍ରତର୍କ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ତର୍କ)—୧ । ସଂଶୟ; ସନ୍ଦେହ—
Pratarka 1 Doubt.
୨ । ଅନୁମାନ—2. Conjecture; guess; supposition.
୩ । ତର୍କ; ବାଦବିବାଦ—3. Argument.

ପ୍ରତର୍ଦ(ର୍ଦ୍ଦ)ନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ତର୍ଦ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Pratarda(rdda)na ୧ । ଦିବୋଦାସଙ୍କ ପୁତ୍ର, ମଦାଳସାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସମସାମୟିକ କାଶୀର ରାଜା—
1. Name of a king of Benares who was a contemporary of Rāmachandra.
୨ । ଋଷିବିଶେଷ—2. Name of a sage.
୩ । ବିଷ୍ଣୁ—3. A name of Bishṇu.
୪ । ତାଡ଼ନକାରୀ—4. Beating; chastising.
୫ । (+ଭାବ+ଅନ) ତାଡ଼ନ—5. Beating.

ପ୍ରତଳ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ତଳ)—୧ । ବିସ୍ତୃତାଙ୍ଗୁଳି କରତଳ—
Pratala Palm of the hand with the fingers extended.
୨ । ପାତାଳପୁରର ଏକ ବିଭାଗ—2 One of the divisions of the lower world. (Apte).

ପ୍ରତାନ—ସ. ବି. ୧ । (ପ୍ର+ତନ୍ ଧାତୁ=ବିସ୍ତୃତ ହେବା+ଭାବ. ଅ)
Pratāna ବିସ୍ତାର—1· Expansion.
୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଲତାତନୁ—
2. The fibre of a creeper; tendril.
୩ । ବାୟୁରୋଗବିଶେଷ; ବାତରୋଗ; ମୂର୍ଚ୍ଛା—
3. Epilepsy; fainting.
୪ । ଲତା (ହ୍ର. ଶ.)—4. Creeper.
୫ । ତନୁ (ହ୍ର. ଶ.)—5. Fibre.
ସ. ବିଣ—୧ । ତନୁମୟ (ହ୍ର. ଶ.)—1. Fibrous.
୨ । ବିସ୍ତୃତ (ହ୍ର. ଶ.)—2. Extensive; spreading

ପ୍ରତାନିନୀ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ତନ୍ ଧାତୁ=ବିସ୍ତୃତ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍
Pratānini +ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—୧ । ଲତା—1. Creeper.
(ପ୍ରତାନୀ [ସଂ.])—୨ । ବିସ୍ତୃତ ଲତା—
2. A spreading creeper.

ପ୍ରତାପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ତପ୍ ଧାତୁ=ତତାଇବା+ଭାବ. ଅ)—
Pratāpa ୧ । ମହତ୍ତ୍ୱ; ପ୍ରଭାବ—1. Dignity; greatness.
୨ । ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ—2. Majesty.
୩ । ପ୍ରଭୁଶକ୍ତି; ପ୍ରଭୁତ୍ୱ—3. Mastery.
୪ । ବଳ; ପରାକ୍ରମ; କ୍ଷମତା—4. Might; power.
୫ । ରାଜାଙ୍କର ଧନ, ଦଣ୍ଡ ଓ ସୈନ୍ୟାଦିଜନିତ ଶକ୍ତି—
5 Regal majesty or dignity.
୬ । ତେଜଃ—6. Spirit; energy; vigour.
୮ । ସାହସ; ବୀର୍ଯ୍ୟ; ବୀରତ୍ୱ—8. Heroism; valour.
୯ । ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ; ଦୀପ୍ତି—9. Splendour; radiance.
୧୦ । ଆତପ; ଖରା—10. Sunshine.
୧୧ । ତାପ; ଗରମି—11. Heat.
୧୨ । ସନ୍ତାପ—12. Burning heat.
୧୩ । ଅର୍କଗଛ—13. The swallow wart (plant).; Calotropis Gigantea.
୧୪ । ମନସ୍ତାପ—14. Regret; sorrow.
୧୫ । ଯୁବରାଜଙ୍କ ଛତ୍ର (ଛ. ଶ.)—15. The regal umbrella held over the head of the crown-prince,
୧୬ । (ନାମ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଜଣେ ସଖା—
16. Name of a friend of Rāmachandra.
ଦେ. ବି—(ନାମ)—ସମ୍ରାଟ୍ ଆକବରଙ୍କ ଅମଳରେ ରାଜପୁତାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ମିବାର ରାଜ୍ୟରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିବା ଜନୈକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ରାଣା—A king of Mewar who was a cotemporary of Akbar the Great.
[ଦ୍ର—ଏ ବଡ଼ ପ୍ରତାପଶାଳୀ ରାଜା ଥିଲେ । ଏ ଆକବରଙ୍କ ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର ନ କରି ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବାରମ୍ବାର ଯୁଦ୍ଧ କରିଥିଲେ ।]

ପ୍ରତାପନ—ସଂ. ବି.—୧ । (ପ୍ର+ତପ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+ଭାବ.ଅନ) ପୀଡ଼ନ—
Pratāpana 1. Oppression; torture.
୨ । (+ଅଧିକରଣ. ଅନ) ଲୁମ୍ବୀପାକ ନରକ—
2. Name of a part of the hell where sinners are tortured.
୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଏକ ନାମ—
3. A name of Bishṇu.
ସଂ. ବିଣ—୧ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) ସନ୍ତାପଜନକ—
1. Oppressive; causing pain.
୨ । ତାପଜନକ—2 Heating; heat-producing.

ପ୍ରତାପ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ସ୍ୱାଧୀନ ଉତ୍କଳର ଜନୈକ ରାଜା—
Pratāpa purushottama deba Name of a king of Orissa.

ପ୍ରତାପବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ. (ପ୍ରତାପ+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ବତୁ; ୧ମା.୧ବ)-
Pratāpabān ୧ । ପ୍ରତାପବିଶିଷ୍ଟ; ପରାକ୍ରମଶୀଳ—
(ପ୍ରତାପଶାଳୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Powerful; mighty.

ପ୍ରତାପବତୀ } ସ୍ତ୍ରୀ ୨ । ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ; ପ୍ରଭାବଶାଳୀ—
ପ୍ରତାପଶାଳିନୀ } 2. Majestic; magnificent.
୩ । ଉତ୍ପୀଡ଼କ—3. Oppressive.
୪ । ତେଜୋମୟ—4. Glorious; grand.
୫ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—5. Splendid; radiant; shining.

ପ୍ରତାପ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ସ୍ୱାଧୀନ ଉତ୍କଳର ଜଣେ
Pratāpa rāmachandra deba ରାଜା—Name of a king of Orissa.

ପ୍ରତାପ ରାୟ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଜନୈକ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳୀୟ କବି—
Pratāpa rāya An ancient poet of Orissa.
[ଦ୍ର—ଏ ଭଞ୍ଜଙ୍କ ପୂର୍ବ ଯୁଗର କବି । 'ଶଶିସେଣା' ଏହାଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ଗ୍ରନ୍ଥ ।]

ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ସ୍ୱାଧୀନ ଉତ୍କଳର ଜନୈକ
Pratāparudra deba ପ୍ରସିଦ୍ଧ ରାଜା—A famous king of Orissa.
[ଦ୍ର—ଏ କାଞ୍ଚିବିଜୟୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବଙ୍କ ଔରସରେ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ କାଞ୍ଚିଜେମା ପଦ୍ମାବତୀଙ୍କ ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ । ଏହାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ-କାଳରେ ବଙ୍ଗଦେଶର ପଠାଣମାନେ ଏକାଧିକବାର ଉତ୍କଳ ଆକ୍ରମଣ କରି ପରାସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟରେ ବହୁକାଳ ଯୁଦ୍ଧରେ ଲିପ୍ତ ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱରେ ଖେମଣ୍ଡୀର ରାଜାମାନେ ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇଥିଲେ ଓ ପ୍ରଥମେ ଉତ୍କଳର ଗଜପତି ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ କୃଷ୍ଣା ନଦୀର ଦକ୍ଷିଣରୁ ଅପସାରିତ ହେଲା । ଏ ବିଜୟନଗରର ରାଜା କୃଷ୍ଣରାୟଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସନ୍ଧି କରି ତାଙ୍କୁ ନିଜର କନ୍ୟା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଶେଷରେ ଏ କୃଷ୍ଣା ଓ ଗୋଦାବରୀ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ରାଜ୍ୟ ଗୋଲକୁଣ୍ଡାକୁ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଧିଦ୍ୱାରା ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ଅମଳରେ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟଦେବ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସି ପୁରୀଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରି ଉତ୍କଳରେ ବୈଷ୍ଣବଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ; ରାଜା ନିଜେ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଙ୍କର ଜଣେ ଭକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଯାଜପୁରରେ ବରାହ-ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଓ ବୃହତ୍ ଦଶାଶ୍ୱମେଧ ଘାଟ ଏହାଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତି । ଏ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ବୀରପ୍ରତାପପୁର ପ୍ରଭୃତି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନମାନ ବସାଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ସମୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଭାଗବତ ଓ ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ ରାମାୟଣ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱରେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତ-ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚାର ଆଦର ବଢ଼ିଥିଲା । ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍ ବଣିକ-ମାନେ ଏହି ସମୟରେ ଉତ୍କଳରେ ବାଣିଜ୍ୟର ସୁବିଧା କରିଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପରେ ଉତ୍କଳର ସ୍ୱାଧୀନତା ଲୋପ ହେଲା । ଏ ୧୪୯୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରୁ ୧୫୩୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିଲେ ।]

ପ୍ରତାପାଦିତ୍ୟ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ବଙ୍ଗଦେଶର ଜନୈକ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜା-
Pratāpāditya Name of king of Bengal.
[ଦ୍ର—ଏ ଯଶୋହର ଦେଶର ରାଜା ଥିଲେ । ସମ୍ରାଟ୍ ଜାହାଙ୍ଗିରଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ମାନସିଂହ ଏହାଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାସ୍ତ କରି ବନ୍ଦୀ କରିଥିଲେ । ଏ ବନ୍ଦୀ ଅବସ୍ଥାରେ ଜଗନ୍ନାଥ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ ।]

ପ୍ରତାପାନ୍ୱିତ—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ. (ଅସ୍ତ୍ରୀ ଉତ୍; ପ୍ରତାପ + ଅନ୍ୱିତ)—
Pratāpānwita ପ୍ରତାପବାନ୍ (ଦେଖ)
(ପ୍ରତାପାନ୍ୱିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) Pratāpabān (See)

ପ୍ରତାପିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରତାପ)—ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା—
Pratāpibā ପ୍ରତାପା **ତାପନା** To heat.

ସାହାର ମ ଶୁଁ ଅଗ୍ନି ଜାତ
ତେଜ ପ୍ରତାପର ଜଗତ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ପ୍ରତାପୀ—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ. (ପ୍ରତାପ + ଅସ୍ତି ଅଥରେ ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Pratāpi ପ୍ରତାପବାନ୍ (ଦେଖ)
(ପ୍ରତାପିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Pratāpabān (See)

ସଂ. ବି—ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଏକ ସଖା (ହ. ଶ.)—
Name of a friend of Rāmachandra.

ପ୍ରତାରକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ତୃ ଧାତୁ = ଠକିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pratāraka ୧ । ପ୍ରତାରଣାକାରୀ; ବଞ୍ଚନାକାରୀ—
(ପ୍ରତାରିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Cheating; perfidious.
୨ । ଧୂର୍ତ୍ତ— 2. Sly; cunning.
ସଂ. ବି—ବଞ୍ଚକ; ଶଠ ବ୍ୟକ୍ତି—
A knave; a cheat.

ପ୍ରତାରଣ(ଣା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ତୃ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ; + ଆ)—
Pratāraṇa(ṇā) ୧ । ପ୍ରବଞ୍ଚନା; ଛଳନା—1. Fraud.
୨ । ଠକାମି—2. Cheating; deceit
୩ । ଧୂର୍ତ୍ତତା; ଶଠତା—3. Cunning.

ପ୍ରତାରଣ ଶୀଳ—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରତାରଣ + ଶୀଳ = ପ୍ରକୃତି)—ବଞ୍ଚନାକାରୀ; ପ୍ରବଞ୍ଚକ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
Pratāraṇa śīla
(ପ୍ରତାରଣଶୀଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) Deceitful; perfidious.

ପ୍ରତାରଣାମୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତାରଣା + ମୟ)—ଛଳନା ପୂର୍ଣ୍ଣ—
Pratāraṇāmaya Full of deceit.
(ପ୍ରତାରଣା ମୂଳକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରତାରିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ତୃ ଧାତୁ ଣିଜନ୍ତ ଭାବ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—
Pratārita ପ୍ରବଞ୍ଚିତ; ଯେ ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଠକା ଯାଇଥାଏ—
Deceived; cheated.
ସଂ. ବି (+ ଭାବ. ତ)—ବଞ୍ଚନା—Deceit

ପ୍ରତାଳ—ଦେ. ବି. (ସେଟଲମେଣ୍ଟରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ; ସଂ. ପରିତୋଳନ ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—୧ । ତନଖିବା; ଚେକ୍ କରିବା—
ପ୍ରତାଳ **ପରତାଳ, ପଡ଼ତାଳ** 1. Checking.
୨ । ପୁନଃ ପରୀକ୍ଷା—2. Re-examination.
୩ । କୌଣସି ବିଷୟକୁ ଭଲ ଭଲ କରି ଦେଖିବା—
3. Examining minutely.
୪ । ପୁନର୍ବାର ମାପିବା—4. Re-measurement.

ପ୍ରତାଳିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପରତାଳିବା; କୌଣସି ବିଷୟ ଠିକ୍ ଅଛି କି ନାହିଁ ଏହା ତନଖି କରି ବୁଝି ନେବା;
(ପ୍ରତାଳ କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପରଖିବା—1. To check;
ପ୍ରତାଳକରା **ପଡ଼ତାଳନା** to examine.

୨ । ପୁନର୍ବାର ପରୀକ୍ଷା କରିବା—
2. To re-examine a thing to see if it is correct or is as stated to be,
୩ । ପୁନର୍ବାର ମାପିବା—3. To re-measure.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଶା ସେଟଲ୍‌ମେଣ୍ଟରେ ନିଯୁକ୍ତ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ଅମିନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏ ଦେଶରେ ପ୍ରଥମେ ଏ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲା । ଯେଉଁ ଜମିକୁ ଅମିନ ଥରେ ମାପି ଖସଡ଼ାରେ ନୋଟ୍ କରିଥାଏ ଉପରସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ଉକ୍ତ ଅମିନର ନୋଟ୍ ଠିକ୍ କି ନାଁ ଏହା ଦେଖିବା ପାଇଁ ସରଜମିନକୁ ଆସି ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ ମାପ କରି ଦେଖନ୍ତି, ଏହାକୁ ପ୍ରତାଳ କୁହାଯାଏ ।]

ପ୍ରତି—ସଂ. ଉପସର୍ଗ (ପ୍ରଥ୍ ଧାତୁ = ବିଖ୍ୟାତ ହେବା + ଭାବ ଅଣ)—
Prati ଉପପଦ ବିଶେଷ (ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥମାନ ସୂଚନାକରି)—
A prefix indicating the following senses.
୧ । ପ୍ରଶସ୍ତି; ବିସ୍ତାର—1. Width; breadth.
୨ । ଦୁଇଥର—2. Twice.
୩ । ପୁନଃ ପୁନଃ; ପୁନର୍ବାର—3. Repeatedly; again.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଧ୍ୱନି; ପ୍ରତିଗତ.)
୪ । ବଦଳ; ପରିବର୍ତ୍ତେ—
4. Instead of; in lieu of; exchange; barter.
(ଯଥା—ପ୍ରତିହିଂସା; ପ୍ରତିଦାନ; ପ୍ରତିଭୂ.)
୫ । ଦିଗରେ; ଅଭିମୁଖରେ—5. Towards.
(ଯଥା—ପ୍ରତିମୁଖ)
୬ । ଅନ୍ୟସ୍ଥାନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପ୍ରତିନିଧି—
6. Substitute; representative.
୭ । ଦିଗକୁ; ଆଡ଼କୁ—7. To; towards.
୮ । ଏକ ଏକ; ପ୍ରତ୍ୟେକ—
8. Each; successive; every; one by one.
(ଯଥା - ପ୍ରତିଦିନ; ପ୍ରତିପଦ; ପ୍ରତିଦଶ.)
୯ । ପରସ୍ପର—9. Each other.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଘାତ)
୧୦ । ସମୀପ; ନିକଟ—10. Near.
(ଯଥା—ପ୍ରତିବାସୀ; ପ୍ରତିକଣ୍ଠ)
୧୧ । ଅଭିମୁଖ୍ୟ—11. In front.
(ଯଥା—ପ୍ରତିମୁଖ)
୧୨ । ସମ୍ବନ୍ଧ; ସମ୍ପର୍କ—12. Connection.
୧୩ । ସମାନତ୍ୱ; ସମତା—13. Equality; similarity.
(ଯଥା—ପ୍ରତିବିମ୍ବ; ପ୍ରତିବଳ; ପ୍ରତିଯୋଗିତା.)
୧୪ । ଅଗ୍ରଭାଗ—14. Top; fore part.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଜଙ୍ଘା)
୧୫ । ଅଂଶ—15 Part.
୧୬ । ଅନୁସାରେ—16. According to.
୧୭ । କ୍ଷୁଦ୍ର; ଛୋଟ—17. Little.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଜିହ୍ୱା; ପ୍ରତିରୂପ)

୧୮ । ନକଲ—18. Copy.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଲିପି)
୧୯ । ପ୍ରତିକୂଳତା; ବୈପରୀତ୍ୟ—19. Opposition.
(ଯଥା—ପ୍ରତିକ୍ରିୟା; ପ୍ରତିବାଦୀ)
୨୦ । ସମ୍ବନ୍ଧରେ—20. About.
୨୧ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ଲକ୍ଷ୍ୟ—21. Aim.
(ଯଥା—ପ୍ରତିବର୍ତ୍ତନ)
୨୨ । ଉପଯୋଗୀ—22. Fit; fitting.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଭାଲୀ)
୨୩ । ସାଦୃଶ୍ୟ; ଅନୁରୂପ—
23. Resemblance; similarity.
(ଯଥା—ପ୍ରତିମା; ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରତିକାଶ; ପ୍ରତିକୃତି)
୨୪ । ସଜ୍ଜା—24. Dress; adornment.
(ଯଥା—ପ୍ରତିକର୍ମ)
୨୫ । ବିରୋଧ—25. Contrariety; contradiction.
(ଯଥା—ପ୍ରତିକାର)
୨୬ । ବିରୋଧରେ—26. Against.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ; ପ୍ରତିକୂଳ)
୨୭ । ନିଶ୍ଚୟ—27. Certainly.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଗ୍ରହ; ପ୍ରତିଜ୍ଞା)
୨୮ । ନିନ୍ଦା—28 Censure; blame.
(ଯଥା· ପ୍ରତିକ୍ଷିପ୍ତ)
୨୯ । ମନ୍ଦ; ନିକୃଷ୍ଟ—29. Inferior; bad.
(ଯଥା—ପ୍ରତିକୃଷ୍ଟ)
୩୦ । ସ୍ୱଭାବ—30 Nature.
୩୧ । ସମାଧି—31. Meditation.
୩୨ । ପଶ୍ଚାତ୍—32. Behind.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଗାମୀ)
୩୩ । ଶରୀର; ଦେହ—33. Body.
(ଯଥା—ପ୍ରତିକର୍ମ)
୩୪ । ବିଶିଷ୍ଟରୂପେ—34. Particularly.
(ଯଥା—ପ୍ରତିନନ୍ଦନ; ପ୍ରତିବୋଧ; ପ୍ରତିଶମ୍ବନ)
୩୫ । ସମ୍ପର୍କରେ ଦୂରତର—
35 More distant in relationship.
(ଯଥା—ପ୍ରତିନପ୍ତା)
୩୬ । ପ୍ରଥମ—36. First.
(ଯଥା—ପ୍ରତିପଦ୍)
୩୭ । ଲେଉଟରେ; ପ୍ରତିବଦଳରେ—37 In return.
(ଯଥା—ପ୍ରତିବାର୍ତ୍ତା; ପ୍ରତିଧ୍ୱନି, ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର)
୩୮ । ସର୍ବଦା—38 Always.
(ଯଥା—ପ୍ରତିଶବ୍ଦା)
୩୯ । ସର୍ବତୋଭାବରେ—39. In all respects.
୪୦ । ଉତ୍ତରରେ—40. In reply.
(ଯଥା—ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର, ପ୍ରତିବାକ୍ୟ)
୪୧ । (ଉପପଦ) (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର)—
ଅମୁକକୁ ଲକ୍ଷ କରି—41. Aiming at.
(ଯଥା—ଭୀମ ତତ୍ ପ୍ରତି ଶର ନିକ୍ଷେପ କଲେ)
୪୨ । (ଉପପଦ) ଅମୁକ ଆଡ଼କୁ; ଅଭିମୁଖରେ—
42. Towards.
୪୩ । (ଉପପଦ)କୁ; ନିକଟକୁ—43. To; near.
(ଯଥା—ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବ)
ଦେ· ବି· (ସଂ· ପ୍ରତି ଉପସର୍ଗ—ପ୍ରଶସ୍ତି)—୧ । ପ୍ରସ୍ଥ; ଓସାର; ଚଉଡ଼ା—1. Width; breadth.
ଦୀର୍ଘ ପ୍ରତି ଯୋଜନ ପଞ୍ଚ ପ୍ରକାରତ
ବେଣୀ ଏହି ଅଛି ବେଗ ହେ ନରପତି । କୃଷ୍ଣଦ୍ୱିଜ ମହାଭାରତ ବନ ।
୨ । ପରସ୍ତ; ସ୍ତର—2. Layer; fold.
ତିନି ପ୍ରତି କରି ବନ୍ଧ ଉପରେ,
ବାଳିଶ୍ରୁ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧି ପ୍ରତିଶାରେ । ପ୍ରାଚୀ—ପରଚେ ଗୀତା ।
ଦେ· ଅ·—୧ । ଠାରୁ; ଅପେକ୍ଷା—
1. From; than.
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ଶରଣାଗତ ଲୋକେ
ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ପାପଙ୍କ ଭୁଅଇ ଅଧିକେ । କୃଷ୍ଣଦ୍ୱିଜ· ମହାଭାରତ । ବନ ।
କବି ଯା କରେ ମୂର୍ଖକୁ ସ୍ତୁତି, ଏପରି ବନ ଜାହିଁ ବପତ୍ତ;
ଏଥିକି ପ୍ରତି ଗଳରେ ଜାତ ମାରିବା ଭଲ ଯେ । ଦୀନକୃଷ୍ଣ· ଉପଦେଶାଳ ।
୨ । (ସଂ· ପ୍ରତ୍ୟହ)—ପ୍ରତିଦିନ; ନିତି—2. Everyday.
(ଯଥା—ନିତିପ୍ରତି = ପ୍ରତିଦିନ ।)
[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଏହା 'ନିତି' ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଏକାର୍ଥକ ସହଚର ଶବ୍ଦରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]
ପ୍ରାଦେ· (ଗଣ୍ଡାମ) ଅ—ଅନୁସାରେ, ଅନୁଯାୟୀ—
According to.
[ଦ୍ର—ନବରଚିତ ସଙ୍ଗୀତାଦିର ଶିରୋନାମାରେ ଏହା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । କୌଣସି ପୁରାତନ ସଙ୍ଗୀତ ବା ରାଗ ବା ଦିଶା ଲେଖି ତାହା ପରେ ଏହି 'ପ୍ରତି' ଶବ୍ଦ ଲେଖିଲେ ବୁଝାଯାଏ ଯେ ନବରଚିତ ସଙ୍ଗୀତଟି ଉକ୍ତ ପୁରାତନ ଗୀତ ବା ରାଗ ଅନୁସାରେ ଗାଇବାକୁ ହେବ ।]

ପ୍ରତି ଆଶା—ଦେ· (ପଦ୍ୟ) ବି· (ସଂ· ପ୍ରତ୍ୟାଶା)—ପ୍ରତ୍ୟାଶା; ବିଶେଷ ଆଶା—Hope.
Prati āsā ପ୍ରତିଆଶା
ପ୍ରତି ଆଶାରେ ସେ ଭ୍ରମ ରୂପ ଦିଶି ଗଲେ ।
ଉଷ· କୋଷ୍ଟକ, ଛାଣ୍ଡପୁରସ୍ତ ।

ପ୍ରତି ଉତ୍ତର—ଦେ· (ପଦ୍ୟ) ବି· (ସଂ· ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର)—ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—
Prati uttara Reply.
ପ୍ରତିଉତ୍ତର, କାଳ ବି ହେବ ସତ ହୋଇ ।
ଉଷ· କୋଷ୍ଟକ, ଛାଣ୍ଡପୁରସ୍ତ ।

ପ୍ରତି ଉପକାର—ଦେ· (ପଦ୍ୟ) ବି·—(ସଂ· ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର) ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର—
Prati upakāra A return for kindness.
ପ୍ରତି ଉପକାର ଏହାଙ୍କୁ କରିବାର,
କାଳରେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ୟାମ ହୋଇବ ସଂସାର । କୃଷ୍ଣଦ୍ୱିଜ· ମହାଭାରତ· ଅଶ୍ୱ ।

ପ୍ରତି ଓଜେ(ଝେ)—ଦେ· କ୍ରି· ବିଶ—ପ୍ରତିବଦଳରେ; ପରିବର୍ତ୍ତରେ—
Prati oje (jhe) In lieu of; in exchange for.

ପ୍ରତିକ—ସଂ. ବିଣ. (କାର୍ଷାପଣ + ଇକ; ପ୍ରକୃତିବାଦ; ନିପାତନ)—ଷୋଳ ପଣ କା କାହାଣେ କଉଡ଼ିଦ୍ୱାରା କ୍ରୀତ—Purchased with one kāhāṇa or 1280 cowries (shell).

Pratika

ପ୍ରତି କଚ୍ଛ(ଚ୍ଛ,କ୍ଷ)—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରତି ଓ କକ୍ଷ; ଭୁଲ. ସମକକ୍ଷ)—୧ । ପ୍ରତିଯୋଗୀ—1 Rival.

Prati kachha (chchha, ksha)

୨ । ସମକକ୍ଷ—2. Equal.

ଏହି ପ୍ରକାରେ କର ପ୍ରତିକକ୍ଷ ।

ଗୀତା. ଦଶମସ୍କନ୍ଧରେ ।

ପ୍ରତି କଞ୍ଚୁକ—ସଂ. ବି.—ଶତ୍ରୁ (ହି. ଶ.)—Adversary (Apte).

Prati kañchuka

ପ୍ରତି କଣ୍ଠ—ସଂ. ଅ—(ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; କଣ୍ଠର ପ୍ରତି = ସମୀପ)—କଣ୍ଠ ନିକଟରେ; ଗଳା ପାଖରେ—Near the neck.

Prati kaṇṭha

ପ୍ରତିକରଣୀୟ—ସଂ ବି. (ପ୍ରତି + କରଣୀୟ)—ପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)

Pratikaraṇīya Pratikārjya (See)

ପ୍ରତିକର୍ମ—ସଂ. ବି.—୧ । (ପ୍ରତି = ବିରୋଧରେ + କର୍ମ)—ପ୍ରତିକ୍ରିୟା—1. Reaction.

Prati karma

୨ । ପ୍ରତିକାର—2. Remedy.

୩ । (ପ୍ରତି = ଦେହ ସଙ୍ଗ + କର୍ମ) ଦେହର ବେଶଭୂଷା; ପ୍ରସାଧନ—3. Decoration; dressing; toilet; personal embellishment.

ପ୍ରତି(ତୀ)କାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି = ବିରୁଦ୍ଧ + କୃ ଧାତୁ + ଘଞ୍ ଅ ବା ସ୍ତ୍ରୀ 'ଘଞ୍' ପ୍ରତ୍ୟୟୁ; ଘଞ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହେଲେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଉପସର୍ଗର ଶେଷ ସ୍ୱର ବିକଳ୍ପେ ଦୀର୍ଘ ହୁଏ; ଭୁଲନାକର ପ୍ରତୀକାଶ, ପ୍ରକାଶ ଇତ୍ୟାଦି)—୧ । ପ୍ରତିକ୍ରିୟା; ପ୍ରତିବିଧାନ—1. Remedy; counter-action.

Prati(tī)kāra

୨ । ପ୍ରତିଶୋଧ; ବୈର ନିର୍ଯାତନ; ପ୍ରତିହିଂସା—2. Revenge; retaliation.

୩ । ପ୍ରତିଫଳ—3. Requital.

୪ । କ୍ଷତିପୂରଣ—4. Compensation.

୫ । ଉପଚାର; ଉପାୟ—5. Measure; means.

୬ । ଚିକିତ୍ସା—6. Medical treatment.

୭ । ଉପଶମ—7. Recovery; improvement; alleviation.

୮ । ପ୍ରତିକୂଳାଚରଣ—8. Acting in opposition.

୯ । ଋଣାଦିର ପରିଶୋଧ—9. Discharge of a debt or obligation.

ପ୍ରତି(ତୀ)କାରକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ଯେ ପ୍ରତିକାର ବା ପ୍ରତିବିଧାନ ଆଦି କରେ—(ପ୍ରତିକାରିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Counteracting; remedying; retaliating.

Prati(tī)kāraka

ପ୍ରତି(ତୀ)କାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି + କୃ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଣ୍ୟ;—ପ୍ରତିକାରି କରିବା ଯୋଗ୍ୟ—Remediable.

Prati(tī)kārjya

ପ୍ରତି(ତୀ)କାଶ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି = ସାଦୃଶ୍ୟ + କାଶ ଧାତୁ = ଦୀପ୍ତି ପାଇବା + ଘଞ୍ ଅ)—ସଦୃଶ; ତୁଲ୍ୟ ଦେଖାଯିବା—Resembling; having the appearance of.

Prati(tī)kāśa

ପ୍ରତିକି(କୁ,ରେ)—ଦେ. ଅ.—ଠାରୁ; ଅପେକ୍ଷା—From; than.

Pratiki(ku,re)

ସବୁ ଧର୍ମ ପ୍ରତିକି ସତ୍ୟ ଅଟେ ସାର ।

ବୃନ୍ଦାବନ—ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପ୍ରତିକୂପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି = କ୍ଷୁଦ୍ର + କୂପ)—ଗଡ଼ି ଖାଇ; ପରିଖା—A moat; ditch.

Pratikūpa

ପ୍ରତିକୂଳ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି = ବିରୁଦ୍ଧ + କୂଳ)—୧ । ବିପକ୍ଷ; ବିପରୀତ—1. Contrary; opposite.

Pratikūla

[ପ୍ରତିକୂଳତା(ତ୍ୱ)—ବି]

୨ । ବିରୋଧୀ—2. Adverse; opposing.

୩ । ଶତ୍ରୁଭାବାପନ୍ନ—3. Inimical; hostile.

୪ । ଓଲଟା—4. Inverse.

୫ । ଅପ୍ରସନ୍ନ; ବାମ—5. Unfavourable.

ପ୍ରତିକୃତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି = ପୁନର୍ବାର + କୃ ଧାତୁ + କରଣ. କ)—

Pratikṛuti

୧ । ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି—1. Effigy; statue.

୨ । ନକଲ—2. Copy; counterfoil.

୩ । ପ୍ରତିବିମ୍ବ—3. Image; reflection.

୪ । ପ୍ରତିନିଧି—4. Substitute; deputy.

୫ । (+ଭାବ. ଚି) ପ୍ରତିବିଧାନ; ପ୍ରତିକାର—5. Remedy.

୬ । ସାଦୃଶ୍ୟ—6. Resemblance; likeness.

୭ । ପ୍ରତିହିଂସା—7. Revenge.

୮ । ପ୍ରତିଶୋଧ—8 Retaliation.

ପ୍ରତିକୃଷ୍ଟ—ସଂ ବି. (ପ୍ରତି + କୃଷ୍ଟ)—୧ । ନିକୃଷ୍ଟ—

Pratikṛushṭa

1. Inferior; mean

୨ । ଦୁଇବାର କର୍ଷିତ ହୋଇଥିବା; ଦୁଇ ଥର ଚାଷ କରାଯାଇ ଥିବା (ଜମି)—2. Tilled twice.

ପ୍ରତିକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + କ୍ରିୟା)—୧ । ପ୍ରତିଶୋଧ—1. Requital; retaliation.

Pratikriyā

୨ । ପ୍ରତିବିଧାନ; ପ୍ରତିକାର—2. Counteraction.

୩ । ପ୍ରସାଧନ; ଭୂଷଣ—3 Decoration; dressing.

୪ । ଶୋଭା—4. Embellishment.

୫ । ବିପରୀତ କ୍ରିୟା—5. Reaction.

ପ୍ରତିକ୍ଷଣ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ. (ବୀପ୍ସାର୍ଥେ ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; କ୍ଷଣକୁକ୍ଷଣ)—

Pratikshaṇa

୧ । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ—(ପ୍ରତିକ୍ଷଣେ—ଦେଶଜରୂପ) 1. Every movement.

୨ । ସର୍ବଦା—2. Constantly.

୩ । ପୁନଃ ପୁନଃ—3. Repeatedly.

ପ୍ରତିକ୍ଷିପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି + କ୍ଷିପ୍ତ)—

Pratikshipta

୧ । ପ୍ରେରିତ—1. Sent; dispatched; deputed.

(ପ୍ରତିକ୍ଷେପ—ବି)

୨ । ନିନ୍ଦିତ—2. Calumniated; blamed.

୩ । ତିରସ୍କୃତ; ନିନ୍ଦିତ—3. Censured; reviled.
୪ । ଅସ୍ୱୀକୃତ—4. Repudiated.
୫ । ନିବାରିତ—5. Prohibited; resisted.
୬ । ପଦଚ୍ୟୁତ—6. Dismissed.
୭ । ନାମଞ୍ଜୁର କରି ଯାଇଥିବା; ନିଷିଦ୍ଧ—
7. Refused; rejected.
୮ । ବାଧିତ—8 Obliged.

ପ୍ରତିକ୍ଷେପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + କ୍ଷେପ)—
Pratikshepa (ପ୍ରତିକ୍ଷିପ୍ତ—ବିଣ) ୧ । ନିରାଶା—1. Hopelessness; desperation.
୨ । ତିରସ୍କାର—2. Rebuke.
୩ । ନିବାରଣ—3. Prohibition.
୪ । ତ୍ୟାଗ—4 Abandonment.
୫ । ପ୍ରେରଣ—5. Deputation; despatching.
୬ । ପଦଚ୍ୟୁତି—6. Dismissal.

ପ୍ରତିଗମ—ଦେ. ବି—ଯାଉଛନ୍ତି ଆଣିବା—
Pratigama Going in advance for some distance to receive a coming person.
ପ୍ରତିଗମ ଭାବେ ମୂର୍ଚ୍ଛା, ସ୍ୱଭାବେ ବଳକ ଲହ୍ରା
ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧାର ପୁଞ୍ଜେ ନିବୁଞ୍ଜେ ବର୍ଷ । ପ୍ରାଗ. ଉତ୍ସର୍ଗରସ ।

ପ୍ରତିଗର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଗର୍ଜନ)—
Pratigarjana ୧ । ଏକ ଗର୍ଜନର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରରେ କରାଯିବା ଗର୍ଜନ-
1. An answering roar.
୨ । ଗର୍ଜନର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—2. Echo of a roar.

ପ୍ରତିଗିର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରତି + ଗିର୍)—ପ୍ରତିବଚନ; ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—
Pratigira Rejoinder.

ପ୍ରତିଗିରି—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଗିରି)—
Pratigiri ୧ । ଏକ ପର୍ବତର ବିପରୀତ ଦିଗରେ ବା ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ପର୍ବତ—1. A mountain standing opposite to another mountain.
୨ । ନିକୃଷ୍ଟ ବା କ୍ଷୁଦ୍ର ପର୍ବତ; ପାହାଡ଼—2. Small or inferior mountain; hill.
୩ । ପର୍ବତ ପରି ଦେଖା ଯାଉଥିବା ସ୍ଥାନ ବା ବସ୍ତୁ—
3. Anything appearing like a mountain (Howells).

ପ୍ରତିଗୃହୀତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି+ଗ୍ରହ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Pratigṛuhita (ପ୍ରତିଗୃହୀତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧ । ସ୍ୱୀକୃତ ବୋଲି ଗୃହୀତ—
1. Acknowledged.
୨ । ସ୍ୱୀକୃତ—2. Assented to; affiliated.
୩ । ଗୃହୀତ—3. Received; accepted.

ପ୍ରତିଗ୍ର(ଗ୍ରା)ହ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଗ୍ରହ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Pratigra(grā)ha (ପ୍ରତିଗ୍ରହଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧ । ଦାନ ଗ୍ରହଣ—1. Accepting a gift; acceptance of a gift.
୨ । ଦାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଅଧିକାର—
2 Right to receive a gift.
[ଦ୍ର—ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଷଟ୍‌କର୍ମ ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଏକତମ ।]
୩ । ଅଙ୍ଗୀକାର—3. Acknowledgement.
୪ । ସ୍ୱୀକାର—4. Assent; agreement.
୫ । ପ୍ରତ୍ୟଭିଯୋଗ; ନାଲିସ ବିରୋଧରେ ନାଲିସ—
5. Counter-charge.
୬ । ଅପିଲ୍—6. Appeal.
୭ । ପ୍ରତିକୂଳ ଗ୍ରହ—7. Unfavourable planet; a malignant planet.
୮ । ଅନୁଗ୍ରହ—8. Favour.
୯ । ଦେୟ ବସ୍ତୁ—9. Gift; donation.
୧୦ । ପତଉଗ୍ରହ; ପିକଦାନି—
10. A spitting pot; spittoon.
୧୧ । ବନ୍ଧୁତୁଲ୍ୟ; ବନ୍ଧୁର ସମାଦର—
11. Friendly reception (Howells).
୧୨ । ସୈନ୍ୟ ରକ୍ଷା; ସୈନ୍ୟ ପାଳନ—12. Defence or maintenance of an army.
୧୩ । (+କର୍ମ. ଅ) ସୈନ୍ୟ ପୃଷ୍ଠ; ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟଙ୍କ ସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସୈନ୍ୟଙ୍କବେଶର ପଛକୁ ୮୦୦ ହାତ ଦୂରରେ ରକ୍ଷିତ ସୈନ୍ୟ ଦଳ—
13. The reserve of an army.

ପ୍ରତିଗ୍ରାହୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ଗ୍ରହ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା.୧ବ)-
Pratigrāhi (ପ୍ରତିଗ୍ରାହିଣୀ – ସ୍ତ୍ରୀ) ଯେ ପ୍ରତିଗ୍ରହ ବା ଦାନ ଗ୍ରହଣ କରେ—
Accepting gift.
ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଦାନ ଗ୍ରହଣକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—Donee.

ପ୍ରତିଘ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ହନ୍ ଧାତୁ+କରଣ. ଅ)—
Pratigha ୧ । କ୍ରୋଧ—1. Wrath; rage.
୨ । (+ଭାବ. ଅ) ପ୍ରତିଘାତ—2. Return blow.
୩ । ପରସ୍ପର ସଂଗ୍ରାମ—3. Mutual fighting.
୪ । (+କର୍ମ. ଅ) ଶତ୍ରୁ—4. Enemy.
୫ । ମୂର୍ଚ୍ଛା—5. Fainting.
୬ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ପ୍ରତିବନ୍ଧକ—6. Obstacle.
ସଂ. ବିଣ. (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ପ୍ରତିକୂଳ –
Adverse; unfavourable.

ପ୍ରତି(ତୀ)ଘାତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ହନ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Prati(tī)ghāta ୧ । ଆହତ ବସ୍ତୁ ଆଘାତ କରିବା ପଦାର୍ଥକୁ ଯେଉଁ ଲେଉଟି ଆଘାତ କରେ—1. Counter-stroke; a blow in return.
୨ । କୌଣସି ଆଘାତକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ବା ଠେସିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବଳ—2. Repulsion.
୩ । ଠେକୁର; ଠୋକର—3. Repulse; rebound.
୪ । ବ୍ୟାଘାତ; ବିଘ୍ନ—5. Obstruction; hinderance.
୫ । ବିରୋଧ—5. Opposition.
୬ । ଶତ୍ରୁତା—6. Enmity.

୭ । ନିକ୍ଷେପ—7. Throwing; casting.

୮ । ନିରାସ; ନିରାକରଣ—

8. Warding off; rebuff.

ପ୍ରତିଘାତନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଘାତନ)—୧ । ମାରଣ; ହତ୍ୟା; ବଧ;

Pratighātana ପ୍ରାଣସଂହାର—1. Killing; slaughter.

୨ । ପ୍ରତିଘାତକରଣ—

2. Repelling; striking in return.

୩ । ବିଘ୍ନ; ବାଧା—3. Obstruction.

ପ୍ରତିଚକ୍ଷୁଃ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଚକ୍ଷୁଷ୍)—ଚଷମା; ପ୍ରଚକ୍ଷୁ—

Pratichakshuḥ Spectacles.

(ପ୍ରତିଚକ୍ଷୁ—ଦେଶଜରୂପ)

ଚହ୍ନି ବ ହେବ ନେହ ମନେ ମୁଦ୍ରିତ ପ୍ରତିଚକ୍ଷୁପରି ।

ଭଷ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରତିଚ୍ଛାୟା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଛାୟା; ସନ୍ଧିଯୋଗୁଁ 'ଛ' ସ୍ଥାନରେ 'ଚ')—

Pratichchhāyā ୧ । ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରତିକୃତି—

1. A statue; image.

୨ । ଚିତ୍ର; ଛବି—2. A picture.

୩ । ଫଟୋ—3. Photo.

୪ । ସାଦୃଶ୍ୟ—4. Resemblance.

୫ । ପ୍ରତିବିମ୍ବ—5. Reflected image.

୬ । ଛାୟା—6. Shadow.

ପ୍ରତିଜଂଘା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି = ଅଗ୍ରଭାଗ+ଜଂଘା)—ଅଗ୍ରଜଂଘା; ଜଙ୍ଘର

Pratijanghā ଅଗ୍ରଭାଗ—The fore part of the thigh.

ପ୍ରତିଜିହ୍ୱା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି = କ୍ଷୁଦ୍ର+ଜିହ୍ୱା)—ତାଳୁଜଳଟସ୍ଥ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜିହ୍ୱା;

Partijihwā ଘଣ୍ଟିକା—Uvula; soft palate.

ପ୍ରତିଜ୍ଞା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+ଭାବ ଅ+ଟାପ୍ ଆ)—

Partijñā ୧ । ଶପଥ; ପଣ—1. Vow; oath.

୨ । ସ୍ୱୀକାର—

2. Assent; admission; acknowledgement.

୩ । ବାଗ୍‌ଦାନ; ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି; ଅଙ୍ଗୀକାର—

3. Promise; agreement.

୪ । ଘୋଷଣା—4. Declaration.

୫ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟାବଧାରଣ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସାଧନ ନିମନ୍ତେ ଦୃଢ଼ସଂକଳ୍ପ—

5. Determination; resolution.

୬ । ପ୍ରସ୍ତାବ—6. A proposal.

୭ । (ନ୍ୟାୟ) ନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିପାଦ୍ୟ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବାକ୍ୟ—

7. (Logic) Proposition; assertion.

୮ । (ଗଣିତ) ଅଙ୍କଶାସ୍ତ୍ରର ସମ୍ଭାଦ୍ୟ ବିଷୟ—

8. A mathematical proposition.

୯ । (ଜ୍ୟାମିତି) ପ୍ରସ୍ତାବ; ଜ୍ୟାମିତିର ଉପପାଦ୍ୟ ବିଷୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ପ୍ରମାଣ କରାଯାଏ—

9. Geometrical proposition; theorem.

୧୦ । ଅଭିଯୋଗ; ମକଦ୍ଦମାର ଅରଜି—

10. Plaint; complaint

୧୧ । ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରମାଣିତ ହେବା ବିଷୟ; ଇସ୍ୟୁ—

11, The points to be proved in a suit; issue.

ବାନଗୀ, ଡୀଂ ବେ. ବି—୧ । ପରାକ୍ରମ; କରାମତ—

1. Might; power; prowess.

୨ । ଆପଣାର କ୍ଷମତାର ବଡ଼ାଇ; ଆତ୍ମପ୍ରଶଂସା—

2. Declaration of one's prowess.

ବେଢ଼ି କରଂପେ ଚହ୍ନ ବଧ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କହ—ଭଷ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ଗ୍ରା. ବିଣ—ପରାକ୍ରମୀ—Mighty.

(ଯଥା—ଅମ ଗାଁଆର ମାଳକଣ୍ଠ ନାଥେ ଭାର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଦେବତା)

ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବା—କ୍ରି. କ୍ରି—୧ । ଆପଣାର କରାମତ ବା ପରାକ୍ରମ

Pratijñā karibā ବିଷୟରେ ବଡ଼ାଇ କରିବା; ବାଲଙ୍ଗି

(ପ୍ରତିଜ୍ଞା କହିବା; ପ୍ରତିଜ୍ଞା କାଢ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) କରିବା—

ପ୍ରତିଜ୍ଞାକରା **ବାନଗୀକରନା** 1. To brag or boast of one's prowess

୨ । (କଚରିଆ)—ଶପଥପୂର୍ବକ କହିବା—

2. To declare solemnly.

ପ୍ରତିଜ୍ଞାତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+କର୍ମ ତ)—୧ । ଅବଧାରିତ—

Pratijñāta 1. Determined; resolved.

୨ । ସ୍ୱୀକୃତ—2. Agreed; admitted.

୩ । ଅଙ୍ଗୀକୃତ— 3 Promised; vowed.

୪ । ପ୍ରକାଶିତ; ବ୍ୟକ୍ତ; ଘୋଷିତ—4. Propounded.

୫ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ—5. Proposed.

ସଂ. ବି—(+ଭାବ.ତ) ପ୍ରତିଜ୍ଞା—Proposal; vow; promise.

ପ୍ରତିଜ୍ଞାପତ୍ର—ସଂ. ବି (ମ. ତ. ତତ୍ପୁ. କର୍ମଧା; ପ୍ରତିଜ୍ଞା+ପତ୍ର)—

Pratijñā patra ୧ । ଅଙ୍ଗୀକାର ଲିପି; ଯେଉଁ ଲିପିରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ବିଷୟ ଘୋଷଣା କରେ—

1. Affidavit; solemn statement in writing.

୨ । ଏକରାରନାମା; ଚୁକ୍ତିପତ୍ର—

2 Written agreement; a deed of contract.

୩ । ଘୋଷଣାପତ୍ର— 3. A written declaration.

୪ । ହାଣ୍ଡନୋଟ୍; ପରେ ଟଙ୍କା ଦେବାପାଇଁ କରାଯିବା ସ୍ୱୀକାରପତ୍ର—

4. A promissory note; a handnote.

ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରତିଜ୍ଞା+ଆବଦ୍ଧ)—କୌଣସି

Pratijñābaddha କର୍ମ କରିବାକୁ ଅଙ୍ଗୀକାର ଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ ଥିବା—

(ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) Promise-bound; bound to do a certain act by virtue of a solemn promise.

ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଭଙ୍ଗ—ସଂ. ବି (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରତିଜ୍ଞା+ଭଙ୍ଗ)—ଆପେ କରିଥିବା

Pratijñā bhanga ସତ୍ୟକୁ ଲଙ୍ଘନ କରିବା—Breach of promise.

ପ୍ରତିଜ୍ଞେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—

Pratijñeya ୧ । ପ୍ରତିଜ୍ଞାତ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ, ଯେଉଁ ବିଷୟ ପ୍ରତିଜ୍ଞାତ ହେବା ଉଚିତ—1. Fit to be promised.

୨ । ସ୍ୱୀକରଣୀୟ; ଅଙ୍ଗୀକାର୍ଯ୍ୟ—

2. Deserving to be assented to.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—(+ କର୍ତ୍ତୃ. ଘ) ସ୍ତୁତିପାଠକ; ବନ୍ଦୀ; ଭାଟ; ଯେ (ପ୍ରତିବେଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ରାଜଦରବାରୀମାନଙ୍କ ପଦ ଓ ବଂଶମର୍ଯ୍ୟାଦା ଆଦି ଘୋଷଣା କରେ—A herald; a bard; a panegyrist; a proclaimer of the ranks and titles of courtiers in a king's court.

ପ୍ରତିତନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି—ଅପଣାର ଶାସ୍ତ୍ରର ମତର ବିରୁଦ୍ଧ ମତର ପ୍ରଖ୍ୟାପକ ଶାସ୍ତ୍ର
Pratitantra (ହ୍ର. ଶ)—Any scripture which propounds doctrines opposed to the doctrines propounded in one's scriptures

ପ୍ରତିତର—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି + ତୃ ଧାତୁ + କରଣ ଅ)—ନୌଚାଳନଦଣ୍ଡ; ଜାଉ (ହ୍ର. ଶ)—A pole with which a boat is propelled.
Pratitara

ପ୍ରତିତାଳୀ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି=ଉପଯୋଗୀ + ତାଳ=ତାଲା + ଈ)—ତାଲା ଖୋଲିବାର ଚାବି; ଲୁଞ୍ଚକାଠି—
Pratitālī
[ପ୍ରତିତାଳକ(କା)—ଅନ୍ୟରୂପ] Key of a padlock; a key which fits into a padlock.

ପ୍ରତିତୁଲ୍ୟ—ଦେ. ବିଣ.—ସମ, ସଦୃଶ—
Pratitulya Similar,
ତା ପ୍ରତିତୁଲ୍ୟ ଏ ଜଗତେ
ନ ଦେଖି ସ୍ୱର୍ଗ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଗତେ—ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

ପ୍ରତିଦାନ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି=ବିପରୀତ + ଦାନ)—୧ । ଗୃହୀତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ—1. Restoration or return of a thing taken; restitution.
Pratidāna
(ପ୍ରତିଦତ୍ତ, ପ୍ରତିଦେୟ—ବିଣ)

୨ । ବିନିମୟ; ବଦଳ—2. Exchange; barter.

୩ । ଗୃହୀତ ବସ୍ତୁର ବିନିମୟରେ ଦିଆଯିବା ପଦାର୍ଥ—3. Requital; a gift in return; a return present.

ପ୍ରତିଦିଗ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ପ୍ରତି ଓ ଦିକ୍)—ପ୍ରତିଦିଶ (ଦେଖ)—
Pratidiga Pratidisa (See).

ପ୍ରତିଦିନ—ସଂ. ଅ. କ୍ରି. ବିଣ (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଭୁଲ. ପ୍ରତିକ୍ଷଣ)—
Pratidina ୧ । ପ୍ରତ୍ୟହ; ନିତି—1. Everyday; daily.

୨ । ଦିନକୁ ଦିନ—2. From day to day.

ପ୍ରତିଦିବା—ସଂ. ବି. ୧ । (ପ୍ରତି+ଦିବ୍ ଧାତୁ=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ.ଅନ୍ ପ୍ରତିଦିବନ୍, ୧ମା. ୧ବ)—ସୂର୍ଯ୍ୟ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—
Pratidibā 1. The sun (M. W.)

୨ । ଦିବସ—2. A day (M. W.)

ସଂ. ଅ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ପ୍ରତି + ଦିବା=ଦିବସ)—ପ୍ରତିଦିନ—Everyday.

ପ୍ରତିଦିଶ—ସଂ. ଅ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ପ୍ରତି + ଦିଶ୍)—୧ । ପ୍ରତିଦିଗରେ—
Pratidisa 1. In every direction or quarter.

୨ । ଚାରିଆଡ଼େ—2. All round; on all sides.

ପ୍ରତିଦିଶି—ସଂ. ଅ. (ପ୍ରତି=ପ୍ରତ୍ୟେକ+ଦିଶି= ଦିଗରେ)—
Pratidisi ପ୍ରତିଦିଶ (ଦେଖ)—Pratidisa (See)

ପ୍ରତିଦେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି + ଦେୟ)—୧ । ପ୍ରତିଦାନର ଉପଯୁକ୍ତ—
Pratideya 1. Fit to be given as a return-gift.

୨ । ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ—2. Returnable; restorable

ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀର-ଅଶୁଦ୍ଧ ବ୍ୟବହାର)—
Pratidwandi ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ (ଦେଖ)
(ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା—ବି) Pratidwandwī (See)

ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ + ଇନ୍; ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିନ୍ ୧ମା ୧ବ)—
Pratidwandwī ୧ । ଶତ୍ରୁପକ୍ଷ—1. Inimical.
(ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ବିପକ୍ଷୀୟ; ବିରୋଧୀ—
(ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା—ବି) 2. Opposing; adverse.

୩ । ସମକକ୍ଷ; ପ୍ରତିଯୋଗୀ—3 Rival; vying with.

ସଂ. ବି—୧ । ବିପକ୍ଷ; ଶତ୍ରୁ; ପ୍ରତିପକ୍ଷ—1. An adversary; opponent.

୨ । ଯେ ଅନ୍ୟ ସାଙ୍ଗେ ପଟ ପକାଏ; ଅନ୍ୟ ସହ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—2. A rival.

ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବଦଳ + ଧ୍ୱନି)—ଗୋଟିଏ ଧ୍ୱନି କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ବାଜିଲେ ତହିଁର ଯେଉଁ ଲେଉଟି ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଏ—An echo; reverberation.
Pratidhwani
ପ୍ରତିନାଦ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରତିନନ(ନା)ଦ

ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି + ଧ୍ୱନିତ)—
Pratidhwanita ୧ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନିରୂପେ ଶୁଣାଯିବା (ଶବ୍ଦ)—
(ପ୍ରତିନାଦିତ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1 Reverberated; echoed.

୨ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନିଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ (ସ୍ଥାନ)—2. Reverberating with a sound or echo.

ସଂ. ବି—ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—Echo.

ପ୍ରତିନନ୍ଦନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବିପରୀତ + ନନ୍ଦନ)—୧ । ଅଭିନନ୍ଦନ—
Pratinandana 1. Commendation; congratulation.

୨ । ପ୍ରଶଂସା—2. Praise.

୩ । ଆଶୀର୍ବାଦାଦିଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭାଷଣ—3. Welcoming.

ପ୍ରତିନପ୍ତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି+ନପ୍ତୃ=ପ୍ରତିନପ୍ତୃ, ୧ମା. ୧ବ)—
Pratinaptā ପ୍ରପୌତ୍ର; ପୁଅର ନାତି; ଅଣନାତି—
(ପ୍ରତିନପ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Great grandson; son's grandson.

ପ୍ରତିନାୟକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି+ନାୟକ)—(କାବ୍ୟାଦିରେ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନାୟକର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ବା ବିରୋଧୀ—
Pratināyaka
(ପ୍ରତିନାୟିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) (in fiction) A person who is represented as the adversary or rival of the hero.

ପ୍ରତିନିଧି—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ପରିବର୍ତ୍ତରେ+ନି+ଧା ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା + କର୍ମ. ଇ)—୧ । ବଦଳିଆ; ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ପରିବର୍ତ୍ତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—1. A deputy; proxy; a substitute; a locum tenens.
Pratinidhi

୨ । ଯେ କୌଣସି ଅନୁପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବାକୁ କ୍ଷମତା ପାଇଥାଏ—2. A representative; a person authorised to represent an absent person.

୩ । ଜାମିନଦାର—3. Surety.
୪ । ପ୍ରତିକୃତି—4. Likeness.

ପ୍ରତିନିଧି ସଭା—ଦେ. ବି—ପ୍ରଜା ସମ୍ପ୍ରଦାୟଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ
Pratinidhi sabhā ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ସଭା —An assembly of representatives of the people.

ପ୍ରତିନିବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବା ଲକ୍ଷ୍ୟରୁ + ନିବର୍ତ୍ତନ)—
Pratinibarttana ୧ । ଅଭୀଷ୍ଟ ବିଷୟରୁ ନିବୃତ୍ତି; ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରତି
ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ } ବିଣ ଅଗ୍ରସର ନ ହୋଇ ନିବର୍ତ୍ତିବା—
ପ୍ରତିନିବର୍ତ୍ତିତ } 1. Withdrawing from a desired object; desisting from one's aim.
୨ । ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ; ଫେରିବା; ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ—2. Returning.
୩ । ନିବାରଣ—3. Prevention.
୪ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଭୀଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇବା—
4. Causing a person to desist from his aim.

ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି=ଲକ୍ଷ୍ୟରୁ + ନିବୃତ୍ତ)—
Pratinibrutta ୧ । ପ୍ରତ୍ୟାଗତ; ଫେରି ଆସିଥିବା—
(ପ୍ରତିନିବର୍ତ୍ତନ, ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ—ବି) 1. Come back; returned.
୨ । ବିରତ; କ୍ଷାନ୍ତ—2 Desisting from; turned away from; withdrawing from (one's aim).

ପ୍ରତିନିୟତ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ପ୍ରତିକ୍ଷଣ; ପ୍ରତିମୁହୂର୍ତ୍ତରେ—
Pratiniyata 1. Every moment.
ପ୍ରତିନିୟତ हरहमेसा ୨ । ସର୍ବଦା—2. Always.

ପ୍ରତିନିଶ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ପ୍ରତି + ନିଶା)—
Pratinisa ପ୍ରତିରାତ୍ରୀରେ; ନିତିରାତିରେ—
[ପ୍ରତିନିଶା ଶି)—ଦେଶଜରୂପ] Nightly; every night.

ପ୍ରତି(ତି)ପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବିଶେଷ ଭାବରେ + ପା ଧାତୁ=ପାଳନ
Prati(ti)pa କରିବା + ଅ)—ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ଜଣେ ରାଜା;
ଋଷ୍ୟଙ୍କ ପିତାମହ ଓ ଶାନ୍ତନୁଙ୍କ ପିତା—A king of the Lunar race.

ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି=ବିପରୀତ + ପା ଧାତୁ=ପାଳନ କରିବା +
[ପ୍ରତି(ତି)ପା—ସ୍ତ୍ରୀ] ଭାବ. ଅ)—୧ । ବିପରୀତ; ବିରୁଦ୍ଧ—
[ପ୍ରତି(ତି)ପତ୍ତା—ବି] 1. Opposed; opposite.
୨ । ପ୍ରତିକୂଳ——2. Unfavourable.
ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପ୍ରତିପଦ୍)— ପ୍ରତିପତ୍ ୧ (ଦେଖ)
Pratipat 1 (See)
ସେ ଦିନ ସେ ପିଲ ପ୍ରତିପ ଶଶି ପରି (ବିଚିତ୍ର) ।
ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ, ମୋଚରଣ ଦିନ ।

ପ୍ରତିପକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବିରୁଦ୍ଧ + ପକ୍ଷ)—୧ । ବିପକ୍ଷ; ବିପକ୍ଷୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି-
Pratipaksha 1. Adversary; opponent.
୨ । ଶତ୍ରୁ—2. Enemy; foe.
୩ । ଶତ୍ରୁପକ୍ଷ—3. Hostile party.
୪ । ଅପର ପକ୍ଷ—4. Opposite party.
୫ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ—5. Rival.
୬ । (ଦେବାଣୀ ମକଦମାରେ) ପ୍ରତିବାଦୀ; ବିବାଦୀ—
6. A defendant in a civil suit.
୭ । (ଫଉଜଦାରି ମକଦମାରେ) ଆସାମୀ; ମୁଦ୍ଦାଲେ—
7. An accused in a criminal case.
୮ । ସାଦୃଶ୍ୟ—8. Likeness; resemblance; similarity.

ପ୍ରତିପଚ୍ଚନ୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତିପତ୍ + ଚନ୍ଦ୍ର; ପ୍ରତିପଦା ଦିନର ଅତି କ୍ଷୀଣ
Pratipachchandra ଚନ୍ଦ୍ର ଲୋକଙ୍କ ଆଖିକୁ ଦେଖା ନ ଦିବାରୁ;
ତୁଳ. ଆକାଶ କୁସୁମ; ଲେଡ଼ି ବାଳ)—
ଅଦୃଶ୍ୟ ବିଷୟ—An invisible thing.

ପ୍ରତିପତ୍(ତ୍)—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି=ପ୍ରଥମ + ପଦ୍ ଧାତୁ=ଯିବା, ଘଟିବା +
Pratipat d) କ୍ୱିପ୍; ପ୍ରତିପଦ୍ ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ବା
କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର ପ୍ରଥମ ତିଥି; ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଓ ଅମାବାସ୍ୟାର ପରଦିନ
(ଶୁକ୍ଳ ଓ କୃଷ୍ଣଭେଦରେ ପ୍ରତିପଦ୍ ୨ଟି, ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରତିପତ୍ ଓ
କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିପତ୍)—1. The first day of the lunar fortnight; the 1st day of the moon's increase or wane,
୨ । ବୃଦ୍ଧି—2 Increase.
୩ । ବୁଦ୍ଧି—3. Understanding.
୪ । ପଦବୀ—4. Rank; title.
୫ । ଫଳାଫଳ—5. Consequence.

ପ୍ରତିପତ୍ତି—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି + ପଦ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ତି)—୧ । ଗୌରବ;
Pratipatti ସୁଖ୍ୟାତି; ପ୍ରତିଷ୍ଠା—1. Fame; reputation.
୨ । ମାନ; ସମ୍ମାନ—2. Respect.
୩ । ପ୍ରାପ୍ତି—3. Gaining; obtaining; acquisition.
୪ । ପଦପ୍ରାପ୍ତି—4. Acquirement of a position or title.
୫ । ଉନ୍ନତି—5 Elevation; advancement; promotion.
୬ । ପ୍ରବୃତ୍ତି; ସାଂସାରିକ କାର୍ଯ୍ୟ—
6. Worldly practice or activity.
୭ । କୌଣସି ବିଷୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବୁଝିପାରିବା; ପ୍ରବୋଧ; ଜ୍ଞାନ—
7. Wisdom; comprehension.
୮ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟଜ୍ଞାନ—8. Sense of duty.
୯ । ଅବଧାରଣ; ସ୍ଥିରୀକରଣ—
9. Determination; settlement.
୧୦ । ଅଭିମାନ; ଗର୍ବ—
10. Pride; haughtiness; sullenness.
୧୧ । ପ୍ରଗଲ୍ଭତା—11. Arrogance; audacity.
୧୨ । ଅଭିଯୋଗ—12. Complaint; charge.
୧୩ । ବିଶ୍ୱାସ; ପ୍ରତ୍ୟୟ—
13 Trust; confidence.
୧୪ । ସ୍ୱୀକାର; ଅଙ୍ଗୀକାର—
14. Acknowledgement; promise.
୧୫ । ଦାନ—15 Giving; presentation.

୧୬ । ପ୍ରୟୋଗ; ବ୍ୟବହାର—16 Application; use.
୧୭ । ଉପକାର—17. Benefit; profit.
୧୮ । ଉପାୟ—18. Means; expedient.
୧୯ । ପ୍ରମାଣଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଇବା—
19. Proving; establishing by evidence.
୨୦ । ବ୍ୟବସ୍ଥା—20. Disposal; arrangement.
୨୧ । ବିତରଣ—21. Distribution.
୨୨ । ପ୍ରମାଣ; ସାକ୍ଷ—22. Evidence; testimony.
୨୩ । ଅଭିପ୍ରାୟ; ମତଲବ—
23. Purpose; design.
୨୪ । ଇଚ୍ଛା; ଅଭିଳାଷ—24. Desire; wish.
୨୫ । ପ୍ରବଞ୍ଚନା; ପ୍ରତାରଣା—
25. Fraud; deception.
୨୬ । ସ୍ଥିରତା—26. Certainty.
୨୭ । ଭକ୍ତି ବା ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଚରଣ—
27. Respectful or affectionate behaviour.
୨୮ । ସନ୍ତୋଷ ଉତ୍ପାଦନ—28. Satisfying.

ପ୍ରତିପଦ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପ୍ରତିପଦ୍)—ପ୍ରତିପତ୍ (୧) (ଦେଖ)
Pratipada Pratipat (1) (See)
୨ । (ସଂ. ପ୍ରତି+ପଦ) ପ୍ରତ୍ୟେକ ପହଣ୍ଡ ବା ପଦକ୍ଷେପ—
ପ୍ରତିପଦ 2. Every step.
(ଯଥା—ମୁଁ ଏ ପାହାଡ଼ିଆ ଭୂଇଁରେ ପ୍ରତି ପଦରେ ଝୁଣ୍ଟୁଛି ।)
୩ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାକ୍ୟ ବା କଥା—3. Every word.
(ଯଥା—ତଇତିକିଆ ଖନା ପ୍ରତିପଦରେ ଖନଉଛି ।)
ଦେ. କ୍ରି.ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରତିପଦଂ)—୧ । ପଦେ ପଦେ—
ପ୍ରତିପଦେ 1. At every step.
୨ । ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି—2. Repeatedly.
୩ । ସର୍ବଦା—3. Always; constantly.

ପ୍ରତିପଦା—ଦେ. ବି.—ପ୍ରତିପତ୍ (୧) (ଦେଖ)
Pratipadā Pratipat (1) (See)

ପ୍ରତିପନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ପଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. କ)—୧ । ଅବଧାରିତ;
Pratipanna ସ୍ଥିରୀକୃତ—1. Settled; determined; established; ascertained.
୨ । ପ୍ରମାଣିତ—2. Proved; testified; demonstrated.
୩ । ପ୍ରମାଣ ଓ ତର୍କାଦିଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରୀକୃତ—
3. Ascertained after evidence, enquiry or discussion.
୪ । ବିଦିତ; ଜ୍ଞାତ—4 Known; understood.
୫ । ଅଙ୍ଗୀକୃତ—5. Promised; acknowledged.
୬ । ସ୍ୱୀକୃତ—6. Assented to; agreed to.
୭ । ଗୃହୀତ—7. Accepted.
୮ । ପ୍ରାପ୍ତ—8 Obtained; acquired; gained.
୯ । ସମ୍ପାଦିତ; ନିଷ୍ପନ୍ନ 9. Effected; accomplished.
୧୦ । ଅଭିଯୁକ୍ତ—10. Charged.
୧୧ । ଅନୁମତ; ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ—11. Permitted; approved.
୧୨ । ସମ୍ମାନିତ—12. Respected.

ପ୍ରତିପାଦକ ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ପଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pratipādaka ୧ । ବୋଧକ—1. Explanatory.
(ପ୍ରତିପାଦିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ନିର୍ବାହକ—2. Accomplishing.
୩ । ଯେ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବିଷୟ ସ୍ଥିର କରି ଦେଖାଇଦିଏ—
3. Demonstrating.
୪ । ନିର୍ଣ୍ଣୟକ—4. Ascertaining; establishing.
୫ । କାର୍ଯ୍ୟର ସୂତ୍ରପାତକାରୀ—5. Inaugurating.
୬ । ଉତ୍ପାଦକ—6. Producing; bringing about; causing.
୭ । କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବର ବା ବିଷୟର ଉପସ୍ଥାପକ—
7. Propounding any matter.

ପ୍ରତିପାଦନ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ପଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+ଭାବ. ଅନ)—
Pratipādana ୧ । ଦାନ—1. Gift; donation.
(ପ୍ରତିପାଦିତ, ପ୍ରତିପନ୍ନ—ବିଣ) ୨ । ଉତ୍ପାଦନ—2. Producing.
୩ । ସମ୍ପାଦନ; ନିର୍ବାହ—3. Accomplishing.
୪ । ପ୍ରମାଣଦ୍ୱାରା ଦେଖାଇବା—
4. Demonstrating; proving.
୫ । ସ୍ଥିରୀକରଣ—
5. Establishing; ascertaining; determining.
୬ । ସରଳ ବା ବୋଧଗମ୍ୟ କରାଇବା—
6. Rendering clear or intelligible.
୭ । ବୁଝାଇଦେବା—7. Explaining.
୮ । ଜ୍ଞାପନ; ବୋଧନ
8. Apprising; informing; making known.
୯ । ପ୍ରତିପତ୍ତି (ଦେଖ)
9. Pratipatti (See)

ପ୍ରତିପାଦିତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି+ପାଦ ଧାତୁ+କର୍ମ. କ)—
Pratipādita ୧ । ଦତ୍ତ; ଅର୍ପିତ—1. Given; delivered.
(ପ୍ରତିପାଦନ—ବି)
୨ । ସମ୍ପାଦିତ—2. Accomplished.
୩ । ପ୍ରମାଣିତ—3. Proved; demonstrated.
୪ । ସ୍ଥିରୀକୃତ; ନିର୍ଣ୍ଣୀତ—4. Ascertained; settled.
୫ । ଉତ୍ପନ୍ନ—5. Caused; produced.
୬ । ବିଜ୍ଞାପିତ—6 Informed; notified.
୭ । ବୋଧିତ; ବୁଝାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିବା—
7. Explained, instructed.

ପ୍ରତିପାଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ପଦ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ମ. ଯ)-
Pratipādya ୧ । ପ୍ରମାଣସାଧ୍ୟ—1. Demonstrable.
୨ । ଅଭିଧେୟ—2. Fit to be mentioned.
୩ । ଯାହା ବୁଝାଇ ଦିଆ ଯିବା ଯୋଗ୍ୟ—
3. Fit to be explained.

୪ । ବୋଧ୍ୟ—4. Fit to be understood.

୫ । ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—5. Describable; predicable; relevant to the matter to be described.

୬ । ସ୍ଥିରୀକୃତ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ—6. Ascertainable.

ପ୍ରତିପାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରତିପାଳନ)—ପ୍ରତିପାଳନ (ଦେଖ)
Pratipāla Pratipālana (See)

ଗୁରୁ ଦକ୍ଷିଣାକୁ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଳ କର ।
ପ୍ରାଚୀ. ଦ୍ରୁତାପ ଶତିଶେଣ ।

ପ୍ରତିପାଳକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ପାଳ ଧାତୁ=ରକ୍ଷା କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)
Prati pālaka ଯେ ପ୍ରତିପାଳନ କରେ; ଯେ ପୋଷେ—
(ପ୍ରତିପାଳିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Supporting; bringing up; maintaining.

ସଂ. ବି.—୧ । ରାଜା—1. King.

୨ । ପାଳନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Protector; supporter.

ପ୍ରତିପାଳନ(ନା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ପାଳ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ;+ଆ)—
Pratipālana(nā) ୧ । ରକ୍ଷଣ—1. Watching; guarding.
(ପ୍ରତିପାଳିତ—ବିଣ) ୨ । ପାଳିବା; ଅନ୍ନବସ୍ତ୍ରାଦି ଦ୍ୱାରା ପୋଷଣ—
2 Supporting; maintaining.

୩ । (ନିୟମ) ପାଳନ କରିବା; ମାନିବା; ଅନୁସରଣ କରିବା—
3. Observance; obeying; following (a rule).

୪ । ଆଜ୍ଞାପାଳନ—4. Obeying of an order.

ପ୍ରତିପାଳନୀୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ପାଳ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—
Pratipālanīya ୧ । ପୋଷଣୀୟ—1. Cherishable.
(ପ୍ରତିପାଳୟିତବ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ରକ୍ଷଣୀୟ—
2. To be observed or protected or kept.

୩ । ଯାହାକୁ ପୋଷିବା ଉଚିତ—
3. Deserving to be maintained.

ପ୍ରତିପାଳିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ପାଳ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Pratipālita ୧ । ପୋଷିତ—1. Maintained
(ପ୍ରତିପାଳନ ବି) cherished; provided for.

୨ । ପାଳିତ; ଅନୁସୃତ—2. Observed; practised.

୩ । ରକ୍ଷିତ—3. Protected; obeyed.

ପ୍ରତିପାଳିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରତିପାଳନ)—
Pratipālibā ୧ । ପ୍ରତିପାଳନ କରିବା; ପୋଷିବା—
ପ୍ରତିପାଳା 1. To maintain.
ପ୍ରତିପାଳନା ୨ । (ଆଜ୍ଞା ଆଦି) ପାଳନ କରିବା—
2. To obey (an order).

ଭକ୍ତ ବଚନ ପ୍ରତିପାଳ,
ଗୋରୁ ଚରାଇ ବନମାଳୀ । ଭୂପତି ମେଘଶ୍ୟାମ ।

୩ । ଯତ୍ନପୂର୍ବକ ରକ୍ଷା କରିବା
3. To keep with care; to protect.

ପର କହାରୁ ବ ହେବ ଯହୁଁ ମନ ମିତ;
ଯେ ଯାହାର ପ୍ରିୟ ସେ ତାହାକୁ ପ୍ରତିପାଳ । ଭକ୍ତ, ଦୋଷ୍ଟ୍ରେଣ୍ଡ୍ରାଣ୍ଡ୍ରନସ ।

ପ୍ରତିପାଲ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ପାଳ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—
Pratipālya ପୋଷ୍ୟ; ପ୍ରତିପାଳନୀୟ—
Maintainable; cherishable; observable.

ପ୍ରତିପୁରୁଷ—ସଂ. ବି—୧ । (ପ୍ରତି=ବଦଳରେ+ପୁରୁଷ) – ପ୍ରତିନିଧି—
Pratipurusha 1. Proxy, deputy.

୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ – 2. Every man.

ପ୍ରତିପୂଜନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ପୂଜନ)—ଅଭିବାଦନ; ସାଦର ସମ୍ଭାଷଣ—
Pratipūjana Welcoming; congratulating.
(ପ୍ରତିପୂଜା—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପ୍ରତିପୂଜିତ ପ୍ରତିପୂଜ୍ୟ – ବିଣ)

ପ୍ରତିପୋଷକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି+ପୋଷକ)—୧ । ସହାୟକ—
Pratiposhaka 1. Assisting; helping.
(ପ୍ରତିପୋଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରତିପାଳକ—2. Maintaining.

ପ୍ରତିପୋଷଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ପୋଷଣ)—ପ୍ରତିପାଳନ; ଜୀବିକାନିର୍ବାହ-
Pratiposhaṇa Maintaining.
(ପ୍ରତିପୋଷିତ, ପ୍ରତିପୋଷଣୀୟ—ବିଣ)

ଦେ. ବିଣ—ପ୍ରତିପୋଷିତ—Maintained; cherished.

ପ୍ରତିପୋଷଣ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ନିଜର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିବା;
Pratiposhaṇa hebā ପୋଷି ହେବା—
ପ୍ରତିପାଳନ ହଓୟା To get one's maintenance or
ପ୍ରତିପୋଷନ ହୋନା support; to maintain one's self.
(ଯଥା—ମୁଁ ଓକାଲତି ବ୍ୟବସାୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିପୋଷଣ ହେଉଥିଲି ।)

ପ୍ରତିପୋଷିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି + ପୋଷିତ) – ପ୍ରତିପାଳିତ (ଦେଖ)—
Pratiposhita Pratipālita (See).

ପ୍ରତି ପ୍ରତି– ଦେ. ଅବ୍ୟୟ—୧ । ପ୍ରତ୍ୟେକ—1. Each.
Prati prati ୨ । ପ୍ରତିଦିନ—2. Everyday.

୩ । ସର୍ବଦା—3. Always.

୪ । ବାରମ୍ବାର—4. Again and again.

ପ୍ରତିପ୍ରତିମା – ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ପ୍ରତିମା)—ଫଟୋ—
Pratipratimā Photo

ସର୍ବଦାସୀ ଭକ୍ତି ଯାହା ପ୍ରତିପ୍ରତିମା ଅଣ୍ଟି ଦର୍ଶନ ଦେବାକୁ—ଭକ୍ତ. ଲବଣ୍ୟବତୀ ।

ପ୍ରତିଫଳ – ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବଦଳରେ+ଫଳ)—୧ । ପ୍ରତିଶୋଧ—
Pratiphala 1. Revenge; retribution.

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରଦତ୍ତ ପୁରସ୍କାର ବା ଦଣ୍ଡ—
2 Reward or punishment meted out for an action.

୩ । ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର—
3. A good turn, requital; recompense.

୪ । କାର୍ଯ୍ୟର ଶେଷଫଳ—
4. The consequence of an action.

୫ । ପ୍ରତିବିମ୍ବ—5 Reflected image; shadow.

ପ୍ରତିଫଳନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଫଳ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Pratiphalana ୧ । ପ୍ରତିବିମ୍ବପାତ—1. Reflection.

୨ । ଜଳାଦିରେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଛାୟା—
2. Reflected image.

ପ୍ରତିଫଳିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଫଳିତ)—୧ । ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ—
Pratiphalita 1. Reflected.

୨ । ପ୍ରତିଶୋଧ କରାଯାଇଥିବା—
2. Retaliated; recompensed.

ପ୍ରତିଫଳିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି—(ସଂ. ପ୍ରତିଫଳ)—ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହେବା—
Pratiphalibā To be reflected.
ପ୍ରତିଫଳା ଶୋଭାଶ୍ରଣ ଫୁଟ୍ଟ ଅନ୍ତରାଷ୍ଟେ ସ୍ଥଳେ
ଚନ୍ଦ୍ର ହୋ ଭରନ ବଶେ ପ୍ରତିଫଳେ—ରାଧାନାଥ. ଚରିତ୍ର ।

ପ୍ରତିବଚନ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ବଚନ)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—
Pratibachana 1. Reply; answer; rejoinder.
୨ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—2. Echo.
(ପ୍ରତିବାକ୍ୟ, ପ୍ରତିବାଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । ପ୍ରତିକୂଳ ଉକ୍ତି—
3. Adverse saying.
୪ । ତୁଲ୍ୟାର୍ଥ-ବିଶିଷ୍ଟ ବାକ୍ୟ—4. Synonym.
୫ । କଥାର ଜବାବ—5. Response.

ପ୍ରତିବଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି=ବିରୁଦ୍ଧ+ବଦ୍ଧ=ବନ୍ଧା)—
Pratibaddha ୧ । ବନ୍ଧା ଯାଇଥିବା; ଆବଦ୍ଧ—1. Bound.
୨ । ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ—
2. Impeded; obstructed; thwarted.
୩ । ନିବାରିତ—3. Prevented.

ପ୍ରତିବଧ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ବଧ୍ ଧାତୁ=ବିନାଶ କରିବା+ଅ)—
Pratibadha ପ୍ରତିହିଂସାମୂଳକ ହତ୍ୟା—
Killing in revenge.
ବାନର ପ୍ରତିବଧେ ହେଉ.
ଅପଣା ତନୁ ତ୍ୟାଗ କରି । ରୂପକ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ପ୍ରତିବନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ବନ୍ଧ୍ ଧାତୁ=ବାନ୍ଧିବା+ଭାବ. ଅ)—
Pratibandha ୧ । ବନ୍ଧନ—1. Binding
୨ । ସମ୍ବନ୍ଧ—2. Connection.
୩ । ବାଧା; ବିଘ୍ନ—3. Obstacle; impediment.
୪ । ନିରାଶା—4. Disappointment.
ସଂ. ବିଣ (+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ନିବାରିତ—1. Prevented.
୨ । ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ—2. Impeded; thwarted.

ପ୍ରତିବନ୍ଧକ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି+ବନ୍ଧ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ବାଧାଜନକ;
Pratibandhaka ପ୍ରତିରୋଧକ—
Obstructing; impeding.
ସଂ. ବି. (+ଭାବ. ଅ) ୧ । ବାଧା; ବ୍ୟାଘାତ—
1. Impediment; obstacle.
୨ । ବାନ୍ଧିବା; ବନ୍ଧନ—2. Binding.
୩ । ବୃକ୍ଷର ଶାଖା—3. Branch; a shoot.

ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ସମାନ+ବନ୍ଧୁ)—ବନ୍ଧୁର ସମାନ ବ୍ୟକ୍ତି
Pratibandhu (ହି. ଶ.)—A person who is considered as a relative though not actually so.

ପ୍ରତିବଳ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି=ସମାନ+ବଳ)—୧ । ସମବଳଶାଳୀ—
Pratibala 1. Having equal strength.
୨ । ଯାହାସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିବାକୁ ସମବଳଶାଳୀ ବା ସମକକ୍ଷ ଯୋଦ୍ଧା ଥାଏ—2. Equally matched.
ସଂ. ବି—ସମକକ୍ଷ ଯୋଦ୍ଧା—
Well-matched adversary.

ପ୍ରତିବସ୍ତୂପମା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ବସ୍ତୁ+ଉପମା)—ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ
Pratibastūpamā (ଉପମାନ ଓ ଉପମେୟରୂପେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଥିବା ଦୁଇଟି ବାକ୍ୟର ସାଧାରଣ ଧର୍ମ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପଦ ଦ୍ୱାରା କଥିତ ହେଲେ 'ପ୍ରତିବସ୍ତୂପମା' ଅଲଙ୍କାର ହୁଏ—
ଲୁଲମଣି. (ଅଲଙ୍କାରଚନ୍ଦ୍ରିକା)—
A figure of speech; a kind of expressed simile.
[ଦ୍ର—ଉଦାହରଣ—
ବିନ୍ଦୁ ରୂପ ଥିଲେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନେ କେବେ ରସିକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ,
ମଧୁ ଥିଲେ ସ୍ପଷ୍ଟେ ସଜନେ ଖୋଜି ମଧୁପ କାଢ଼େ—
ରାଧାନାଥ. ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ।]

ପ୍ରତିବାତ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ (ପ୍ରତି+ବାତ)—୧ । ବାୟୁର ବିପରୀତ
Pratibāta ଦିଗରେ; ଯେଉଁ ଅଡ଼ି ବାୟୁ ବହୁଛି ସେହି ଅଡ଼ିକୁ—
(ଅନୁବାତ—ବିପରୀତ) To leeward; against the wind.

ପ୍ରତି(ତୀ)ବାଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ବଦ୍ ଧାତୁ+ଅ)-୧ । ପ୍ରତିକୂଳ ଉକ୍ତି-
Prati(tī)bāda 1. Contradiction.
୨ । ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିବାଦୀର ପ୍ରଦତ୍ତ ଜବାବ—
2. Pleading in reply; defendant's statement.
୩ । ଆପତ୍ତି—3. Objection.
୪ । ବିବାଦ— . Contention; dispute.
୫ । ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—5. Reply.
୬ । ଅଭିଯୋଗ; ମାଲମକଦ୍ଦମା—6. Litigation.
୭ । ଆରୋପିତ ଅଭିଯୋଗ ବିରୋଧରେ ଆପତ୍ତି—
7. Protest against a charge.

ପ୍ରତିବାଦି—ଦେ. ବି. (କଟରଆ ଭାଷା; ସଂ ପ୍ରତିବାଦୀ)—
Pratibadi ୧ । ପ୍ରତିବାଦୀ (ଦେଖ)—1. Pratibādī (See).
୨ । ବିବାଦ—2. Dispute.
(ଯଥା—ତାର ମୋର ପ୍ରତିବାଦି ଅଛି ।)
୩ । ମନୋମାଳିନ୍ୟ—3. Ill feeling.
୪ । ଅଦାନ୍ତା—4. Grudge; spite.
(ଯଥା—ସେ ପ୍ରତିବାଦିରେ ମୋ ନାଥିଁରେ ମିଛ ମକଦ୍ଦମା କରିଛି)
ଦେ. ବିଣ—ଶତ୍ରୁଭାବାପନ୍ନ—Inimical.

ପ୍ରତି(ତୀ)ବାଦୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି+ବାଦିନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prati(tī)badi ୧ । ବାଦୀର ବିପକ୍ଷୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି; ବିବାଦୀ; ପ୍ରତ୍ୟର୍ଥୀ-
(ପ୍ରତିବାଦିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. A defendant; a respondent.
୨ । ଆସାମୀ; ମୁଦ୍ଦାଲା—2. An accused.
୩ । ବିପକ୍ଷ ପକ୍ଷ—3. Opposite party; opponent.

ପ୍ରତିବାପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ବପ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଚୂନା
Pratibāpa (ହି. ଶ)—1. Powder.
୨ । କଳ୍କ; ସିଠା (ହି. ଶ.)—
2. Sediment; refuse or dirt of a fluid.
୩ । (+ଭାବ. ଅ) ଧାତୁର ଭସ୍ମୀକରଣ (ହି. ଶ)
3. Oxidisation of metals.

୪ । ପାଚନ ଅନ୍ଦରେ ପକାଯିବା ଔଷଧ ଚୂର୍ଣ୍ଣ (ହ୍ର. ଶ)
4. Medicinal powder which is put into a decoction.

ପ୍ରତିବାର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବ (ପ୍ରତି+ବାର୍ତ୍ତା)—ଲେଉଟ ଖବର; ପ୍ରେରିତ ବାର୍ତ୍ତାର
Pratibārttā ଉତ୍ତର—News in return.

ପ୍ରତିବାସର—ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ (ପ୍ରତି+ବାସରା—ପ୍ରତିଦିନ; ପ୍ରତ୍ୟହ—
Pratibāsara Every day; daily.

ପ୍ରତିବାସ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରତି=ଉତ୍ତମ+ବାସ)—୧ । ସୁଗନ୍ଧ (ହ୍ର. ଶ)—
Pratibāsa 1. Sweet scent.
୨ । ନିକଟରେ ବାସ କରିବା (ହ୍ର. ଶ)—
2. Living near; neighbourhood.

ପ୍ରତିବାସୀ - ସଂ. ବ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ବସ୍ ଧାତୁ+ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ)
Pratibāsī ପଡ଼ୋଶୀ; ନିକଟସ୍ଥ ଗୃହସ୍ଥ—Neighbour.
(ପ୍ରତିବାସିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
(ପ୍ରତିବାସିତା—ବ) ସଂ ବିଶ—ସନ୍ନିକଟରେ ବାସ କରୁଥିବା—
Neighbouring; living near by.

ପ୍ରତିବାହୁ—ସଂ. ବ (ପ୍ରତି+ବାହୁ)—୧ । ବାହୁର ଅଗ୍ରଭାଗ (ହ୍ର. ଶ)
Pratibāhu 1. The fore part of the arm.
୨ । (ନାମ) ଶଙ୍ଖଚକ୍ରର ଏକପୁତ୍ର ଓ ଅକ୍ରୂରଙ୍କର ଭାଇ
(ହ୍ର. ଶ.)—2. Name of a brother of Akrūra.

ପ୍ରତିବିଧାନ—ସଂ. ବ (ପ୍ରତି+ବିଧାନ)—୧ । ପ୍ରତିକାର—
Pratibidhāna 1. Remedy.
(ପ୍ରତିବିହିତ—ବିଣ) ୨ । ଲେଉଟ ଉପାୟ—
2. Counteraction; remedial means.
୩ । ଉପାୟ—3. Means.
୪ । ନିବାରଣ—4. Prevention.
୫ । ପ୍ରତିଶୋଧ—5 Revenge; retaliation.
୬ । ହୁସିଆରି; ସତର୍କତା—6. Precaution.
୭ । ଉପଶମ—7. Alleviation: relief; abatement.

ପ୍ରତିବିଧିତ୍ସା—ସଂ. ବ (ପ୍ରତି+ବି+ଧା ଧାତୁ ଇଚ୍ଛାର୍ଥରେ ସନ୍+ଆ)—
Pratibidhitsā ପ୍ରତିବିଧାନ କରିବାର ଇଚ୍ଛା—Desire for
(ପ୍ରତିବିଧିତ୍ସୁ—ବିଣ.) remedying a thing.

ପ୍ରତିବିମ୍ବ—ସଂ. ବ (ପ୍ରତି=ତୁଲ୍ୟ+ବିମ୍ବ=ମୂର୍ତ୍ତି)—୧ । (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ)
Pratibimba ସମାନ ଆକୃତି—1. Similar figure.
୨ । ପ୍ରତିଛାୟା; ଦର୍ପଣ ଓ ପାଣି ଆଦିରେ ଦେଖାଯିବା କୌଣସି ବସ୍ତୁର ରୂପ—2 Reflected image; shadow.
୩ । (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ) ଦର୍ପଣ; ଆରସି—3. Glass; mirror.
୪ । ମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରତିମା (ହ୍ର. ଶ)—4 Image.

ପ୍ରତିବିମ୍ବ ବାଦ—ବେଦାନ୍ତର ସିଦ୍ଧାନ୍ତବିଶେଷ, ଯହିଁରେ ଜୀବକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ
Pratibimba bāda ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଥିବାର ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଏ (ହ୍ର.ଶ)
A vedantic theory in which the animal is regarded as the image of God.

ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ—ସଂ ବିଶ (ପ୍ରତି+ବିମ୍ବ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—ଯାହାର ଛାୟା
Pratibimbita ପାଣି ଓ ଦର୍ପଣ ଆଦିରେ ପଡ଼ୁଥାଏ—Reflected.

ପ୍ରତିବିମ୍ବିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ)—ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ବା
Pratibimbibā ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବା—
ପ୍ରତିବିମ୍ବା To be reflected.
ନିବା କୁସୁମ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଅଛି ବ ନିର୍ମଳ ମୁକୁର ଗର୍ଭେ
ଲଙ୍କ—ବୋଧିଚନ୍ଦ୍ରାଣ୍ଡବଦ୍ୱ ।

ପ୍ରତିବିହିତ—ସଂ ବିଶ. (ପ୍ରତି+ବିହିତ)—
Pratibihita ୧ । ପ୍ରତିବିଧାନୀକୃତ; ଯାହାର ପ୍ରତିବିଧାନ କରାଯାଇଅଛି—1. Remedied.
୨ । ଶୋଭିତ; ସଜ୍ଜିତ—2. Arranged.
୩ । ନିବାରିତ—3. Prevented.
୪ । ଉପଶମିତ—4. Alleviated.

ପ୍ରତିବୀଜ—ସଂ. ବିଶ—୧ । ଯାହାର ବୀଜ ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି—
Pratibīja 1. Of which the seed is lost.
୨ । ଯାହିଁର ଉତ୍ପାଦକା ଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି (ହ୍ର. ଶ)—
2. Of which the productive power is lost.

ପ୍ରତିବୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ବୁଧ)—
Pratibuddha ୧ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ—1. Well known.
(ପ୍ରତିବୁଦ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଉନ୍ନତ—2. Elevated.
୩ । ଯେ ସ୍ୱୟଂ ନିଦରୁ ଉଠିଛି—
3. Risen from sleep.
[ଦ୍ର—ଯାହାକୁ କେହି ନିଦରୁ ଉଠାଇଥାଏ ତାକୁ ପ୍ରତିବୋଧିତ ବୋଲାଯାଏ, ଯେ ଆପଣା ମନକୁ ନିଦରୁ ଉଠିଥାଏ ତାକୁ ପ୍ରତିବୁଦ୍ଧ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପ୍ରତିବୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବ. (ପ୍ରତି+ବୁଦ୍ଧି)—
Pratibuddhi ବିପରୀତ ବୁଦ୍ଧି (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Opposite or contrary intelligence.

ପ୍ରତି(ତୀ)ବେଶ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରତି+ବିଶ୍ ଧାତୁ=ପ୍ରବେଶ କରିବା +ଅଧିକରଣ. ଅ)—
Prati(tī)besa ୧ । ପଡ଼ଶା ଘର—1. Neighbouring house.
୨ । ସନ୍ନିକଟସ୍ଥ ଅଞ୍ଚଳ—2. Neighbourhood.

ପ୍ରତି(ତୀ)ବେଶୀ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି+ବିଶ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
ପ୍ରତିବେଶିନୀ / ପ୍ରତିବେଶ ବାସିନୀ } ସ୍ତ୍ରୀ ପଡ଼ୋଶୀ—Neighbour.
(ପ୍ରତିବେଶବାସୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ନିକଟରେ ବାସ କରୁଥିବା—
Neighbouring; living near by.

ପ୍ରତିବୋଧ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରତି=ବିଶିଷ୍ଟ+ବୋଧ)—
Pratibodha ୧ । ବିଶିଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ—1. Understanding; special knowledge.
୨ । ନିଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗିବା; ଜାଗରଣ—
2 Waking; awaking.
୩ । କୌଣସି ଭାବ ଦ୍ୱାରା ମନରେ ଜାତ ହେବା ଲେଉଟ ଭାବ—
3. Reflected idea.

୪ । (ଫୁଲର) ଫୁଟିବା—4. Opening; blowing (of flower).

୫ । ସ୍ମରଣ—5. Recollection.

ପ୍ରତିବୋଧକ—ସଂ. ବି ଓ ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ନିଦ୍ରା ଭଙ୍ଗକାରୀ—
Pratibodhaka (ପ୍ରତିବୋଧିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. One who rouses a person from sleep.

୨ । ଜ୍ଞାନ ଉତ୍ପନ୍ନ କରାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି—
2. One who generates knowledge or wisdom.

୩ । ତିରସ୍କାରକ—3. Reprimander.

୪ । ଶିକ୍ଷକ—4. Teacher.

ପ୍ରତିବୋଧନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ବୋଧନ)—
Pratibodhana ୧ । ନିଦରୁ ଉଠାଇବା—1. Awakening; rousing up.

୨ । ଜ୍ଞାନ ଉତ୍ପାଦନ କରଣ—
2 Generating knowledge.

ପ୍ରତିବୋଧିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ବୋଧିତ)—
Pratibodhita ୧ । ଜାଗରିତ; ଯାହାକୁ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ନିଦରୁ ଉଠାଇଅଛି—1. Awakened.

୨ । ବିକଶିତ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—2 Opened; full blown.

୩ । ଯାହାକୁ କୌଣସି ବିଷୟ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦିଆ ଯାଇଅଛି—
3. Reminded; made to recollect.

ପ୍ରତିଭ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରତିଭା)—ସାଦୃଶ୍ୟ—
Pratibha Similarity.

କାମ ମୂର୍ତ୍ତି ଜାତ ଚାଳିବା ଇହିତ ଅର୍ଥେ ରଖିଲେ ପ୍ରତିଭ ।
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ. ଉସବଶ୍ରୋଳ ।

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସମାସରେ ବ୍ୟବହୃତ ଯଥା—
(ପ୍ରତିଭା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରତିଭ) ଅମୁକ ପରି ପ୍ରଭା ଯୁକ୍ତ—
Shining like.

ପ୍ରତିଭଟ—ଦେ. ବିଣ – ସଦୃଶ; ସମାନ –
Pratibhaṭa Similar.

ବଚନ ସୁଧାସାର ପ୍ରତିଭଟ, ପେଟ୍ଟଗାକ ନିପଟ କପଟ ।
ଜଗନ୍ନାଥ. ଜଗନ୍ନାଥ ।

ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଭଟ)—୧ । ସମକକ୍ଷ ଯୋଦ୍ଧା (ହେ. ଶ)—
1. An equal warrior; a match.

୨ । ଶତ୍ରୁ (ହେ. ଶ.)—2. Enemy.

୩ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ଯୋଦ୍ଧା (ହେ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
3. Adversary; rival warrior.

ପ୍ରତିଭୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଭୟ)—୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟ—
Pratibhaya 1. Great fear; terror.

୨ । ବିପଦ—2. Danger (Howells).

ସଂ. ବିଣ—ଅତି ଭୟଙ୍କର—
Terrible; formidable (Howells).

ପ୍ରତିଭା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଭା ଧାତୁ=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ +ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Pratibhā

୧ । ପ୍ରଜ୍ଞା; ଅସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧି—
1. Extraordinary intelligence.

୨ । ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ମତି; ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି—
3. Presence of mind.

୩ । ନବନବୋନ୍ମେଷଶାଳିନୀ ବୁଦ୍ଧି—3. Creative genius.

୪ । ପ୍ରଭା; ଦୀପ୍ତି; ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ—
4. Splendour; brilliancy.

୫ । ସାଦୃଶ୍ୟ—5. Similarity.

୬ । ପ୍ରତିଚ୍ଛବିତ ଆଲୋକ ବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା—
6. Reflected light or lustre.

୭ । ସାହସିକତା—7. Boldness.

୮ । ପ୍ରଗଲ୍ଭତା—
8 Audacity; pertness; forwardness.

୯ । ପ୍ରଖର ବୁଦ୍ଧି; ତୀକ୍ଷ୍ଣ ବୁଦ୍ଧି—
9. Sharp wit; brilliant intellect.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଭାବ)—ଶକ୍ତି; ସାମର୍ଥ୍ୟ; କ୍ଷମତା—
Power.

ପ୍ରତି ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି ଯେହି ଶୋଭା,
ବହୁବାର ବାହାର ହୋଇବ ପ୍ରତିଭା । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରତିଭାତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଭା ଧାତୁ=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା+କର୍ମ. ତ)—
Pratibhāta ୧ । ପ୍ରଦୀପ୍ତ—1 Lighted.

୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ଉଦିତ—2. Risen.

୩ । ପ୍ରକାଶିତ—3. Appearing; manifested.

୪ । ପ୍ରତୀତ—4 Believed.

ପ୍ରତିଭା ଦେବୀ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଜନୈକ ଉତ୍କଳୀୟା ଲେଖିକା—
Pratibhā debī Name of a living Oria female writer.

[ଦ୍ର—ଏ ସରଳ ସୁନ୍ଦର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ 'ବିଦେଶୀ' ନାମକ ଖଣ୍ଡିଏ ପୁସ୍ତକ ଲେଖି ଅଛନ୍ତି । (ଭାରତୀ. ଉ. ସା. ଇତିହାସ ।]

ପ୍ରତିଭାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଭା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ପ୍ରଜ୍ଞା—
Pratibhāna 1. Intellect.

୨ । ଜ୍ଞାନ—2 Knowledge.

୩ । ବୁଦ୍ଧି—3 Intelligence.

୪ । ପ୍ରଭା—4 Brilliance; lustre.

ପ୍ରତିଭାନ୍ୱିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଆତ୍ମା ତତ୍; ପ୍ରତିଭା+ଅନ୍ୱିତ)—
Pratibhānwita ୧ । ତୀକ୍ଷ୍ଣଧୀସମ୍ପନ୍ନ—1. Quick-witted; having sharp intellect.

ପ୍ରତିଭାପନ୍ନ, ପ୍ରତିଭାବାନ୍
ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ, ପ୍ରତିଭାସମ୍ପନ୍ନ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପ୍ରତିଭାନ୍ୱିତା
ପ୍ରତିଭାପନ୍ନା
ପ୍ରତିଭାବତୀ
ପ୍ରତିଭାଶାଳିନୀ
ପ୍ରତିଭାସମ୍ପନ୍ନା } ସ୍ତ୍ରୀ

୨ । ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ—
2. Having presence of mind.

୩ । ନବନବୋନ୍ମେଷଶାଳିନୀ ବୁଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ
3. Having creative genius; resourceful.

୪ । ବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ; ବୁଦ୍ଧିମାନ୍—4. Intelligent.
୫ । ପ୍ରଗଲ୍ଭ—5. Audacious; bold; forward.
୬ । ପ୍ରତିଭାବିଶିଷ୍ଟ—6. Brilliant.

ପ୍ରତିଭାଷ—ସଂ. ବି.—(ପ୍ରତି+ଭାଷ)—ପ୍ରତିବାକ୍ୟ; ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—
Pratibhāsha (ପ୍ରତିଭାଷଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) Reply; response.

ପ୍ରତିଭାଷ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରତିଭାଷ)—ଉତ୍ତର ଦେବା—
Pratibhāsha karibā To reply.
ବଗ ମିଳ ଶ୍ରବଣରେ କଲେ ପ୍ରତିଭାଷ,
ବଳାଣ ଛାଡ଼ି ଉପୁରି ସହିବୁ ନ ଦୋଷ । ଉଷ୍ଟ, ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ରସଂବାଦ ।

ପ୍ରତିଭାଷା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରତିଭାଷ)—ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—
Pratibhāshā Reply; rejoinder.
ଭାଷାକୁ ପ୍ରତିଭାଷାମାନ; ଛଡ଼ ବଚନ୍ତ ଅନ ଅନ ।
ଗ୍ୟାତୀ, ଗୁର୍ଣ୍ଣଭମ-ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ।

ପ୍ରତିଭାଷିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଭାଷିତ)—ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରରୂପେ କଥିତ—
Pratibhāshita Replied; spoken in reply.
ସଂ. ବି.—ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—Reply.

ପ୍ରତିଭାସ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଭାସ)—୧ । ଆଲୋକ ଯୋଗୁଁ ଦୀପ୍ତି ବା ପ୍ରକାଶ—1. Illumination.
୨ । ଅଳଙ୍କରଣ—2. Adornment; decoration.
୩ । ଭ୍ରମ (ହେ. ଶ.)—3. Illusion; mistake.

ପ୍ରତିଭାସିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଭାସିତ)—୧ । ଆଲୋକଦ୍ୱାରା ଦୀପ୍ତ—
Pratibhāsita 1. Illuminated.
୨ । ଅଳଙ୍କୃତ—
2. Adorned; decorated (Howells).

ପ୍ରତିଭୂ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଭୂ ଧାତୁ=ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—
Pratibhū ୧ । ଯାମିନ୍‌ଦାର; ଯେ ଜଣର ଅଦରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରେ; ପରର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—1. A person standing as a surety for another; a security; bondsman.
୨ । ଯାମିନ୍—2. Bail; security.

ପ୍ରତିଭୂଲିପି—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରତିଭୂ+ଲିପି)—ଯାମିନ୍‌ନାମା—
Pratibhū lipi Bail-bond; surety-bond.
(ପ୍ରତିଭୂ ଲେଖ; ପ୍ରତିଭୂପତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରତିମ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ରତି+ମା ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—ସମାନ; ସଦୃଶ; ତୁଲ୍ୟ—Like; similar; resembling
(ପ୍ରତିମା—ସ୍ତ୍ରୀ) [ଦ୍ର—ଏହା ବହୁବ୍ରୀହି ସମାସରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ବସେ; ଯଥା—ସୋଦର ପ୍ରତିମ; ସୁତ ପ୍ରତିମ, ଭଗିନୀ ପ୍ରତିମା ।]

ପ୍ରତିମଣ୍ଡଳ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ମଣ୍ଡଳ)—ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗ୍ରହଙ୍କ ମଣ୍ଡଳ; ପରିବେଶ (ହେ. ଶ.)—
Pratimaṇḍaḷa The halo round the sun and other luminaries.

ପ୍ରତିମା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ମା ଧାତୁ=ପରିମାଣ କରିବା+କର୍ମ. ଅ;+ଆ)
Pratimā ୧ । ପିତୁଳା; ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି—1. Idol; image.
୨ । ରୂପ—2. Figure.
୩ । ସାଦୃଶ୍ୟ; ପ୍ରତିକୃତି—
3. Likeness; similarity; resemblance.
୪ ଛବି—4. Picture.
୫ । ଦେବ ବିଗ୍ରହ; ଦେବମୂର୍ତ୍ତି—
5. Image of a Deity; idol.
୬ । ଚିହ୍ନ—6. Symbol.
୭ । ପ୍ରତିବିମ୍ବ—7. Reflected image.
୮ । ଗଜର ଦନ୍ତଦ୍ୱୟର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଶୁଣ୍ଡର ଉପର ଅଂଶ—
8. The part of an elephant's trunk between the tusks.
୯ । (+କରଣ. ଅ+ଆ)—ବଟଖରା—
9. Standard pieces used in weighing.
୧୦ । ସାହିତ୍ୟର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ (ହେ. ଶ.)—
1. A figure of speech.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ମୁଖ୍ୟ ବସ୍ତୁର ବା ପଦାର୍ଥର ଅଭାବରେ ତତ୍‌ସଦୃଶ ଦୌଣସି ବସ୍ତୁର ବା ପଦାର୍ଥର ସ୍ଥାପନାର ବର୍ଣ୍ଣନ କରାଯାଏ—(ହେ. ଶ.)]
ସଂ. ବିଣ. (ସମାସରେ) ପ୍ରତିମର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Pratima.

ପ୍ରତିମା ଗୃହ—ଦେ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର)—ଯେଉଁ ଗୃହରେ ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ପ୍ରତିମାଦି ଦ୍ରବ୍ୟସମୂହର ସାଧାରଣଙ୍କ ଦର୍ଶନାର୍ଥ ରକ୍ଷିତ ହୁଏ; ଯାଦୁଘର—
Pratimā gṛuha (ପ୍ରତିମା ମନ୍ଦିର—ଅନ୍ୟରୂପ) A museum.

ପ୍ରତିମା ତତ୍ତ୍ୱ—ଦେ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର)—ମୂର୍ତ୍ତିବିଜ୍ଞାନ—
Pratimā tattwa Iconology; science of images.
(ପ୍ରତିମାବିଜ୍ଞାନ, ପ୍ରତିମାଶାସ୍ତ୍ର, ପ୍ରତିମା ବିଦ୍ୟା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରତିମାନ—ସଂ. ବି.(ପ୍ରତି+ମା ଧାତୁ+କର୍ମ.ଅନ—୧ । ପ୍ରତିମା (ଦେଖ)
Pratimāna 1. Pratimā (See)
୨ । ସମାନତା (ହେ. ଶ)—2. Equality.
୩ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ; ଉଦାହରଣ (ହେ. ଶ)—3. Example.
୪ । ପ୍ରତିନିଧି (ହେ. ଶ)—4. Representative.

ପ୍ରତିମାନନା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ମାନନା)—ସମ୍ମାନ—
Pratimānanā Respect; veneration; homage (Howells).

ପ୍ରତିମା ପୂଜକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର)—
Pratimā pūjaka ଯେ ଦେବମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ଈଶ୍ୱରଜ୍ଞାନରେ ପୂଜା କରେ—Idolatrous.
(ପ୍ରତିମା ପୂଜକା—ସ୍ତ୍ରୀ)
ସଂ. ବି. ପୁଂ—ପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ଦେବତାରୂପେ ପୂଜା କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—Idolator.

ପ୍ରତିମା ପୂଜା—ସଂ. ବି—ଈଶ୍ୱର ଜ୍ଞାନରେ ଦେବମୂର୍ତ୍ତିର ପୂଜା—
Pratimā pūjā Image worship; idolatry.

ପ୍ରତିମା ବିସର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରତିମା+ବିସର୍ଜନ)—
Pratimā bisarjana ଜୀବନ୍ୟାସ ଓ ଆବାହନ ପୂର୍ବକ ଦେବତା-ରୂପେ ପୂଜିତ ଦେବମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ପୂଜା ଶେଷରେ ମନ୍ତ୍ରପାଠ ପୂର୍ବକ

ବିସର୍ଜନ ଦେଇ ପାଣିରେ ଫିଙ୍ଗିବା—Consigning an Idol to the water after it is worshipped and formally relinquished.

ପ୍ରତିମାଳା—ସଂ. ବି—ସ୍ମରଣ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ଦେବା ବା ପରୀକ୍ଷା କରିବା
Pratimālā ପାଇଁ ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏକାନୁକ୍ରମେ ଶ୍ଳୋକ ବା କବିତାଦିର ଆବୃତ୍ତି—Recitation of slokas or couplets by several persons, one after the other, to test their memory.

ପ୍ରତିମାସ—ସଂ. ଅ. (ପ୍ରତି + ମାସ)—ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାସରେ—
Pratimāsa Monthly; every month.

ପ୍ରତିମାସୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତିମାସ + ଈୟ)—ପ୍ରତିମାସରେ ଘଟୁଥିବା—
Pratimāsīya Monthly; recurring every month (ପ୍ରତିମାସିକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରତିମୁଖ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି=ସାମନା ଦିଗରେ + ମୁଖ)—
Pratimukha ୧ । ସାମନାରେ ଥିବା; ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରିବା—
1. Facing; opposite; confronting.
୨ । ଅଭିମୁଖ; ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ—2. Situate in front.
ସଂ. ବି—୧ । ନାଟକ ବା ଅଭିନୟର ଅଂଶବିଶେଷ (ଯେଉଁଠାରେ ନାଟକୀୟ ବିଷୟ କ୍ରମଶଃ ଗାଢ଼ତର ହୁଏ)—
1. Part of a play in which the plot thickens; epitasis (Howells); the main action of a drama leading to the catastrophe (Chambers English Dictionary).
[ଦ୍ର—ନାଟକର ୫ ଅଙ୍ଗସନ୍ଧି ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଏକ; ଏଥିରେ ବିଳାସ, ପରିସର୍ପ, ନର୍ମ, ପ୍ରଗମନ, ବିରୋଧ, ପର୍ଯ୍ୟୁପାସନ, ପୁଷ୍ପ, ବଜ୍ର, ଉପନ୍ୟାସ ଓ ବର୍ଣ୍ଣସଂଗ୍ରହ ଆଦିର ବର୍ଣ୍ଣନ ହୋଇଥାଏ (ହି. ଶ ।]
୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ପଛ ଭାଗ (ହି. ଶ)—
2. The rear or back part of a thing.

ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ମୂର୍ତ୍ତି)—୧ । ପ୍ରତିକୃତି—
Pratimūrtti 1 A statue.
୨ । ପ୍ରତିମା—2. Image.
୩ । ସାଦୃଶ୍ୟ—3. Likeness; resemblance.
୪ । ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁର ବା ଜୀବର ସାଦୃଶ୍ୟରେ ନିର୍ମିତ ପ୍ରତିମା—
4. An image formed in the shape of an animal or thing.

ପ୍ରତିଯତ୍ନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବିଶିଷ୍ଟ + ଯତ୍ନ)—
Pratijatna ୧ । ବିଶିଷ୍ଟ ଯତ୍ନ ବା ଚେଷ୍ଟା; ପ୍ରଯତ୍ନ—
1. Strenuous endeavour.
୨ । ଯୋଗାଡ଼—2. Preparation (Howells).
୩ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଦର—3. Excessive fondling.
୪ । ଲାଳସା (ହି. ଶ)—
4. Hankering after anything.
୫ । ଉପଗ୍ରହ (ହି. ଶ)—5. Satellite.
୬ । କୈଦୀ (ହି. ଶ); ବନ୍ଦୀ—6. Prisoner.
୭ । ସଂସ୍କାର (ହି. ଶ)—7. Repair; renovation.

ପ୍ରତିଯୋଗ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଯୋଗ)—
Pratijoga ୧ । ବିପକ୍ଷତା; ବିରୋଧ; ଶତ୍ରୁତା—
1. Opposition; resistance; enmity.
୨ । ସହଯୋଗ—2. Co-operation; partnership; association.
୩ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା; ସମକକ୍ଷତା—3. Rivalry; competition.

ପ୍ରତିଯୋଗୀ—ସଂ. ବି ଓ ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ—1. Rival.
(ପ୍ରତିଯୋଗିତା—ବି) ୨ । ବିପକ୍ଷ—2. Opponent.
(ପ୍ରତିଯୋଗିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୩ । ଅଂଶୀଦାର; ସରିକ୍‌ଦାର—
3. Co-sharer; partner.
୪ । ସହଯୋଗୀ—4. Associate; co-operator.

ପ୍ରତିଯୋଦ୍ଧା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି + ଯୋଧୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Pratijoddhā ୧ । କୌଣସି ଯୋଦ୍ଧାର ବିପକ୍ଷରେ ପଟ
(ପ୍ରତିଯୋଦ୍ଧ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ପକାଇ ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ଯୋଦ୍ଧା—
1. Concombatant; antagonist.
୨ । ଶତ୍ରୁ—2. Enemy.

ପ୍ରତିଯୋଧ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି=ବିପକ୍ଷ + ଯୁଧ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pratijodha ପ୍ରତିଯୋଦ୍ଧା (ଦେଖ)
(ପ୍ରତିଯୋଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) Pratijoddhā (See)

ପ୍ରତିଯୋଧୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରତିଯୋଦ୍ଧା)—ପ୍ରତିଯୋଦ୍ଧା (ଦେଖ)
Pratijodhī Pratijoddhā (See)

ପ୍ରତିରଥ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରତି=ବିପକ୍ଷ + ରଥ)—
Pratiratha ବିପକ୍ଷୀୟ ଯୋଦ୍ଧା—An opponent; adversary; an antagonist in a battle.

ପ୍ରତିରବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ରବ)—୧ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—
Pratiraba 1. Echo.
(ପ୍ରତିରାବ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । କୌଣସି ରବ ବା ଧ୍ୱନିର ଜବାବରେ କରାଯିବା ଧ୍ୱନି—2. A shout made in response to another.

ପ୍ରତିରାତ୍ର—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ. (ପ୍ରତି + ରାତ୍ରି)—ପ୍ରତି ରାତିରେ—
Pratirātra Nightly; every night.

ପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି + ରୁଦ୍ଧ)—୧ । ଅବରୁଦ୍ଧ—
Pratiruddha 1. Confined.
(ପ୍ରତିରୋଧ—ବି) ୨ । ଘେରାଉ କରାଯାଇ ଥିବା; ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଅବରୁଦ୍ଧ—2. Surrounded; besieged; blockaded.
୩ । ନିବାରିତ; ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ—3. Prevented; hindered; impeded; restrained; obstructed.

ପ୍ରତିରୂପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ସଦୃଶ + ରୂପ)—୧ । ସାଦୃଶ୍ୟ—
Pratirūpa 1. Resemblance; likeness.
୨ । ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରତିମା—2. Portrait; image.

୩ । ପ୍ରତିଲିପି —3. Counterpart; a duplicate; a copy.

୪ । ନକଲ; ଜାଲ୍—4. Counterfeit.

୫ । ପ୍ରତିବିମ୍ବ—5. Reflected shadow; image.

୬ । ନମୁନା—6. Pattern; specimen.

୭ । ବସ୍ତୁର ବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନୁରୂପ ଛବି—
7. A picture drawn to resemble a person or thing.

୮ । ପ୍ରତିନିଧି (ହି. ଶ)—8. Representative.

(ପ୍ରତିରୂପା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ—ସଦୃଶ—
Resembling; corresponding.

ପ୍ରତିରୂପୀ—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରତିରୂପ)—ପ୍ରତିରୂପ (ଦେଖ)
Pratirūpi Pratirūpa (See)

ପ୍ରତିରୋଧ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ରୋଧ)—୧ । ପ୍ରତିବନ୍ଧକ; ବାଧା—
Pratirodha 1. Obstruction; hinderance; resistance.

ପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ, ପ୍ରତିରୋଧିତ } ବିଣ ୨ । ନିବାରଣ; ନିଷେଧ—
2. Prevention.

୩ । ଅଟକ—3. Restraint.

୪ । ବିପକ୍ଷତା; ପ୍ରତିକୂଳତା—4. Opposition.

୫ । ଘେରାଉ; ଅବରୋଧ—5. Siege; blockade.

ପ୍ରତିରୋଧକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ରୁଧ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pratirodhaka ୧ । ବାଧା ଦେଉଥିବା—1. Obstructing.
(ପ୍ରତିରୋଧୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅଟକ କରୁଥିବା—
(ପ୍ରତିରୋଧିକା, ପ୍ରତିରୋଧିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 2. Restraining.
(ପ୍ରତିରୋଧନ—ବି) ୩ । ଅବରୋଧକାରୀ—
3. Besieging; blockading.

୪ । ଯେ ଅଟକ କରି ଡକାଇତି କରେ—
4. Robbing (Howells).

ସଂ. ବି.—୧ । ଡକାଏତ—1. Robber.

୨ । ବାଧା ଦେବା ବ୍ୟକ୍ତି—2 Obstructor (Howells).

ପ୍ରତିଲକ୍ଷ(କ୍ଷ୍ୟ)—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଲକ୍ଷ; ଲକ୍ଷ୍ୟ)—୧ । ଉପମା; ତୁଳନା—
Pratilaksha (kshya) 1. Comparison.

ଏଥକୁ ପ୍ରତିଲକ୍ଷ ଦେବା;
ତୋ ନୃପ ଦେଖାଇ କହିବା—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

୨ । ଉପମା ବା ତୁଳନା ଦ୍ୱାରା ଅନୁମିତ ସାଦୃଶ୍ୟ—
2. Similarity found out on comparision.

ଦେ. ବିଣ—୧ । ଉପମାଯୋଗ୍ୟ—1. Comparable.

୨ । ଉପମାଦ୍ୱାରା ସମାନ ଥିବାର ପ୍ରତିପାଦିତ—
2. Found to be similar in comparision.

ପ୍ରତିଲିପି—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଲିପି)—୧ । ନକଲ—
Pratilipi 1. A copy.

୨ । କୌଣସି ଲେଖାକୁ ଦେଖି ସେହି ମୁତାବକ ଅବିକଳ ଲେଖିବା ଲେଖା—2. A transcript; the counterpart of a writing.

ପ୍ରତିଲେଖ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଲେଖ)—କୌଣସି ପତ୍ରର ଲିଖିତ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—A written reply to a letter.
Pratilekha

ପ୍ରତିଲୋମ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି=ବିପରୀତ+ଲୋମ=ଶରୀରର ରୁମ)—
Pratiloma ୧ । ପ୍ରତିକୂଳ; ବାମ; ବିରୁଦ୍ଧ—
(ଅନୁଲୋମ—ବିପରୀତ) 1. Contrary; opposite

୨ । ଓଲଟା; ବିପରୀତ—2. Inverse; inverted.

୩ । ଦେହର ଲୋମର ବିପରୀତ ଦିଗରେ ଗତିତ—
3. Moved against the hair or grain.

୪ । ନୀଚ—4 Low; vile; base; depraved.

୫ । ବିଧିବିହିତ ନିୟମ ବା ରୀତିବିରୁଦ୍ଧ—
5 Contrary to the prescribed rule or order.

୬ । ନୀଚତର ଜାତୀୟ—6. Of a lower caste.

୭ । ବର୍ଣ୍ଣଗତ ନିୟମବିରୁଦ୍ଧ—
7. Contrary to the rules of caste.

ସ. କ୍ରି. ବିଣ—ଲୋମର ବିପରୀତ ଦିଗରେ—
Against the hair or grain.

ପ୍ରତିଲୋମଜ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତିଲୋମ+ଜନ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pratilomaja ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ; ନୀଚ ବର୍ଣ୍ଣର
(ପ୍ରତିଲୋମଜାତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୁରୁଷର ଔରସରେ ଉଚ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣର
ପ୍ରତିଲୋମଜା, ପ୍ରତିଲୋମଜାତା } ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ (ସନ୍ତାନ)—Born of a 'Pratiloma' marriage.

[ଦ୍ର—କ୍ଷତ୍ରିୟ ପୁରୁଷ ଔରସରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀଗର୍ଭରୁ, ବୈଶ୍ୟ ଔରସରେ କ୍ଷତ୍ରିୟା ଗର୍ଭରୁ ଓ ଶୂଦ୍ର ଔରସରେ ବୈଶ୍ୟାଗର୍ଭରୁ ଜାତ ସନ୍ତାନକୁ ପ୍ରତିଲୋମଜ ବୋଲାଯାଏ । କ୍ଷତ୍ରିୟ ପିତା ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତାଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନ ସୂତ; ବୈଶ୍ୟ ପିତା ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତାଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ବୈଦେହକ; ଶୂଦ୍ରପିତା ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମାତାଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଚଣ୍ଡାଳ; ବୈଶ୍ୟ ପିତା ଓ କ୍ଷତ୍ରିୟା ମାତାଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ମାଗଧ; ଶୂଦ୍ର ପିତା ଓ କ୍ଷତ୍ରିୟା ମାତାଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କ୍ଷତ୍ତା; ଶୂଦ୍ର ପିତା ଓ ବୈଶ୍ୟା ମାତାଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଅୟୋଗବ; ଏମାନେ ପ୍ରତିଲୋମଜ ଅନ୍ତ୍ୟ (ହି. ଶ) । ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣର ପୁରୁଷ ଔରସରେ ନୀଚତର ବର୍ଣ୍ଣର ସ୍ତ୍ରୀ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ସନ୍ତାନକୁ ଅନୁଲୋମଜ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତିଲୋମ+ବିବାହ)—ଉଚ୍ଚ-
Pratiloma bibāha ତର ବର୍ଣ୍ଣର କନ୍ୟା ସଙ୍ଗେ ନୀଚତର
(ଅନୁଲୋମ ବିବାହ - ବିପରୀତ) ବର୍ଣ୍ଣର ପୁରୁଷର ବିବାହ—
Marriage of a girl of a higher caste with a man of a lower caste; morganatic or exogamous marriage.

ପ୍ରତିଶଙ୍କନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି+ଶଙ୍କନୀୟ)—୧ । ଯାହାକୁ
Pratisaṅkaniya ସର୍ବଦା ସର୍ବତୋଭାବରେ ଭୟ ବା ସନ୍ଦେହ
(ପ୍ରତିଶଙ୍କନୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) କରାଯାଏ; ପରଶଙ୍କନୀୟ—1. Always regarded with fear or suspicion.

୨ । ସର୍ବଥା ଶଙ୍କା ଉତ୍ପାଦକ—
2. Causing fear in every way.

ପ୍ରତିଶଙ୍କା—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି=ସତତ+ଶଙ୍କା=ଭୟ)—୧ । ସତତ ଭୟ—
Pratiśaṅkā 1. Constant fear.
୨ । ସର୍ବଦୋଭାବରେ ଭୟ—2. Extreme fear.
୩ । ଗୁରୁତର ସନ୍ଦେହ—3. Grave suspicion.

ପ୍ରତିଶତ—ସଂ. ଅ (ପ୍ରତି+ଶତ)—ଶତକଡ଼ା; ପ୍ରତି ଶହ; ପ୍ରତି ଶହ ହିସାବରେ—Per cent.
Pratiśata

ପ୍ରତିଶବ୍ଦ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି=ସମାନ+ଶବ୍ଦ)—୧ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—
Pratiśabda 1. Echo; reverberation.
୨ । ସମାନାର୍ଥକ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ; ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦର ତୁଲ୍ୟାର୍ଥବୋଧକ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ—2. Synonym

ପ୍ରତିଶୟ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ଶୀ ଧାତୁ=ଶୋଇବା+ଭାବ. ଅ)—
Pratiśaya ଅଭୀଷ୍ଟ-ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ଦେବତାଙ୍କଠାରୁ ଆଦେଶଲାଭ
(ପ୍ରତିଶୟନ—ଅନ୍ୟରୂପ) କରିବା ସଙ୍କଳ୍ପରେ ସ୍ନାନଭୋଜନାଦି ତ୍ୟାଗ କରି ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପଡ଼ିରହିବା; ଧାରଣା ପଡ଼ିବା; ଅଧିଆ ପଡ଼ିବା—Lying Dhārnā before a Deity; lying prostrate before a Deity for days together without any food till one's prayers are answered by the Deity.

ପ୍ରତିଶାପ—ଦେ. ବି—ଅଭିଶାପ ଦେଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଭିଶପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର
Pratiśāpa ଦେବା ଅଭିଶାପ—A curse uttered in return for a curse.

ଦକ୍ଷକୁ ପ୍ରତିଶାପ ଦେଇ
ବୋଲିଲେ ସକଳ ନେ ଗ୍ରହିଁ—ଜଗନ୍ନାଥ ରାଗବତ ।

ପ୍ରତିଶାୟିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ଶୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Pratiśāyita ଯେ ଦେବତାଙ୍କ ପାଖେ ଧାରଣା ପଡ଼ିଥାଏ—
(ପ୍ରତିଶାୟିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) Lying prostrate before a Deity till one's prayers are attended to.

ପ୍ରତିଶାସନ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ଶାସନ)—୧ । ବିଶିଷ୍ଟ ଆଦେଶ—
Pratiśāsana 1. Special order.
୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦୂତ ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ-ପ୍ରେରଣ—2. Sending or deputing a messenger on a certain mission.
୩ । ପ୍ରଥମ ଆଦେଶକୁ ରହିତ କରିବା ହୁକୁମ—3. Counter order; countermanding order.

ପ୍ରତିଶାସକ, ପ୍ରତିଶାସିତ, ପ୍ରତିଶାସ୍ତା } ପୁଂ
ପ୍ରତିଶାସିକା, ପ୍ରତିଶାସିତା, ପ୍ରତିଶାସ୍ତ୍ରୀ } ସ୍ତ୍ରୀ
} ବିଣ

ପ୍ରତିଶିଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଶିଷ୍ୟର ଶିଷ୍ୟ; ନାତି ଚେଲା—
Pratiśishya The disciple of one's disciple.
(ପ୍ରତିଶିଷ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରତିଶୋଧ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ଶୋଧ)—୧ । ପ୍ରତିହିଂସା—
Pratiśodha 1. Revenge.
୨ । ପ୍ରତିବିଧାନ—2. Remedy; requital.

ପ୍ରତିଶୋଧ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—ପ୍ରତିହିଂସା କରିବା—
Pratiśodha debā To be avenged; to take revenge.
ପ୍ରତିଶୋଧକରିବା, ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ବଦଳା ନେବା

ପ୍ରତିଶ୍ୟା(ସ୍ୟା,ସ୍ୟ)—ସଂ. ବି—୧ । ଶର୍ଦ୍ଦି (ହି. ଶ.)—
Pratiśyā(syā)ya 1. Cold.
୨ । ପୀନସ ରୋଗ—2. Atrophic rhinites.

ପ୍ରତିଶ୍ରବ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ଶ୍ରୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—
Pratiśraba 1. Reply; answer.
୨ । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି; ଅଙ୍ଗୀକାର—2. Promise.
୩ । ସ୍ୱୀକାର—3. Assent; agreement.

ପ୍ରତିଶ୍ରୟ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ଶ୍ରି ଧାତୁ=ସେବା କରିବା, ଆଶ୍ରୟ କରିବା+
Pratiśraya କର୍ମ. ଅ)—୧ । ଆଶ୍ରୟ; ଯେଉଁଠାରେ ଆଶ୍ରୟ ନିଆଯାଏ—1. Shelter; refuge.
୨ । ବାସସ୍ଥାନ—2. Abode.
୩ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ରଖାଯିବା ସ୍ଥାନ ବା ଆଧାର—3. Repository; receptacle.

ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ଶ୍ରୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Pratiśruta ୧ । ଅଙ୍ଗୀକୃତ—1. Promised.
୨ । ସ୍ୱୀକୃତ—2. Agreed to; assented to.
(ପ୍ରତିଶ୍ରୁତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୩ । ପୁଂ (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ଯେ ଅଙ୍ଗୀକାର କରିଥାଏ— Promising; agreeing to.

ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—କୌଣସି ବିଷୟ କରିବା ପାଇଁ ଆଗରୁ
Pratiśruta hebā ଅଙ୍ଗୀକାର କରିବା—To bind one's self by a promise; to make a promise.
ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହୀନା

ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଶ୍ରୁ ଧାତୁ+ଭାବ. କ୍ତି)—
Pratiśruti ୧ । ଅଙ୍ଗୀକାର—1. Promise.
୨ । ସ୍ୱୀକାର—2. Assent; agreement.
୩ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—3. Echo.

ପ୍ରତିଷିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି+ସିଧ୍ ଧାତୁ=ସମ୍ପନ୍ନ କରିବା+କର୍ମ. ତ;
Pratishiddha ଷତ୍ୱ ବିଧାନ)—ନିଷିଦ୍ଧ; ନିବାରିତ—
(ପ୍ରତିଷେଧ—ବି) Prohibited; forbidden.

ପ୍ରତିଷେଦ୍ଧା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ସିଧ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ;
Pratisheddhā ଷତ୍ୱ ବିଧାନ)—ପ୍ରତିଷେଧକ (ଦେଖ)
(ପ୍ରତିଷେଦ୍ଧ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Pratishedhaka (See)

ପ୍ରତିଷେଧ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସିଧ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ; ଷତ୍ୱ ବିଧାନ)—
Pratishedha ୧ । ନିବାରଣ; ନିଷେଧ—1. Prohibition.
ପ୍ରତିଷିଦ୍ଧ, ପ୍ରତିଷେଧିତ } ବିଣ
୨ । ଅସ୍ୱୀକାର—2. A denial.
୩ । ବିରୋଧ; ପ୍ରତିବାଦ—3. Contradiction; opposition.
୪ । ଅଟକାଇବା—4. Restraining.
୫ । ବର୍ଜନ; ପରିହାର; ତ୍ୟାଗ—5. Abandonment.
୬ । ନିୟମର ନିପାତନ—6. An exception to a rule.
୭ । କାବ୍ୟାଳଙ୍କାରବିଶେଷ—7. A figure of rhetoric.

ପ୍ରତିଷେଧକ—ସଂ.ବିଣ.ପୁଂ(ପ୍ରତି+ସିଧ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ.ଅକ; ଷତ୍ୱବିଧାନ)— Pratishedhaka ୧ । ନିବାରକ—1. Preventive.
(ପ୍ରତିଷେଧିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ନିଷେଧକାରୀ—2. Prohibiting.
୩ । ପ୍ରତିକାରକାରୀ—3. Counteracting; remedying.

ପ୍ରତିଷେଧକ ଔଷଧ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତିଷେଧକ+ଔଷଧ)— Pratishedhaka aushadha ରୋଗନିବାରକ ଔଷଧ; ଯେଉଁ ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର କଲେ ରୋଗ ପ୍ରଥମରୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ ନାହିଁ—An antidote; preventive.

ପ୍ରତିଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସ୍ଥା ଧାତୁ+ଅ; ଷତ୍ୱ ବିଧାନ)— Pratishṭha ପ୍ରତିଷ୍ଠାଯୁକ୍ତ; ଗୌରବାନ୍ୱିତ—Renowned; (ପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସ୍ତ୍ରୀ) famous; celebrated.

ପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସ୍ଥା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ; ଷତ୍ୱବିଧାନ)— Pratishṭhā ୧ । ସୁଖ୍ୟାତି; ସୁନାମ; ପ୍ରସିଦ୍ଧି—
1. Celebrity; fame; reputation.
୨ । ଗୌରବ; ମର୍ଯ୍ୟାଦା—2. Glory; honour.
୩ । (+ଅଧିକରଣ. ଅ) କ୍ଷିତି; ପୃଥିବୀ—3. The earth.
୪ । (+ଭାବ. ଅ) ଉଚ୍ଚ ପରିସ୍ଥିତି—4 High position.
୫ । ବ୍ରତାଦିର ଉଦ୍‌ଯାପନ—5. Accomplishment or ceremonial conclusion of a religious rite or vow.
୬ । ସମାପ୍ତି—6. Completion; accomplishment.
୭ । ଚତୁରକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—7. Name of a metre of 4 lines consisting of 4 syllables each.
୮ । ଅବସ୍ଥାନ; ସ୍ଥିତି—8. Staying; fixation.
୯ । ଅବଲମ୍ବନ; ଆଶ୍ରୟ—
9. Assylum; refuge; shelter.
୧୦ । ସ୍ଥାନ; ଆସ୍ପଦ—
10. Place; position; station; site.
୧୧ । ସୀମା—11. Boundary.
୧୨ । ସ୍ଥିରତା—12. Steadfastness; fixity.
୧୩ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—13. Perseverance.
୧୪ । ମନ୍ଦିର, ଦେବତା, ଜଳାଶୟ ଓ ଗୃହ ଆଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା-ପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ରାଦିଦ୍ୱାରା ପରିଶୁଦ୍ଧ କରି ବ୍ୟବହାର-ଯୋଗ୍ୟ କରିବା—14. An opening ceremony; consecration of a temple, image, tank, house etc after its completion.
୧୫ । ସଂସ୍ଥାପନ—15. Establishment; opening.
୧୬ । ମୂଳଦୁଆ; ମୂଳଭିତ୍ତି—16 Foundation.
୧୭ । ଦ୍ୱିଜାତିଙ୍କର ଗର୍ଭାଧାନଠାରୁ ବିବାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂସ୍କାରମାନ—17. Ceremonial rites performed on a person of the twice-born caste.
୧୮ । ଦେବବ୍ରାହ୍ମଣାଦିଙ୍କର ବା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତ୍ସର୍ଗ-
18. Consecration of a thing for the use or benefit of an idol or Brāhmaṇas or the public; formal endowment of a temple or charitable institution.
୧୯ । କନ୍ୟାଦାନ—19. The giving away of a daughter in marriage.
ଦେ. ବିଣ—ପରିଶୁଦ୍ଧ; ପବିତ୍ରିତ—Consecrated.

ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ନୂତନ ଘର, ପୁଷ୍କରିଣୀ, କୂପ, Pratishṭhā karibā ଦେବାଳୟ, ଦେବତାଆଦିଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ରାଦିଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ପରିଶୁଦ୍ଧ କରି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା— **ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରନା** 1. To consecrate a new house, tank or other institution to the intended use.
୨ । ସଂସ୍ଥାପନ କରିବା—
2. To install; to establish; to open; to start
୩ । ପ୍ରଶଂସା କରିବା—3. To praise.

ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି+ସ୍ଥା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ.)— Pratishṭhātā ୧ । ଯେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରେ; ସଂସ୍ଥାପକ— (ପ୍ରତିଷ୍ଠାତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. A founder; a consecrator.
[ଦ୍ର—ପ୍ରତି ଉପସର୍ଗ ସ୍ଥା ଧାତୁରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକର, ପ୍ରତିଷ୍ଠାଜନକ, ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ, ପ୍ରତିଷ୍ଠ୍ୟମାନ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ୍ୱିତ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାଶାଳୀ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାଭାଜନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଶୀ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାସୁ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଦାୟକ ଆଦି ଶବ୍ଦ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।]

ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସ୍ଥା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଭାରତର Pratishṭhāna ପ୍ରାଚୀନ ନଗରବିଶେଷ—1. Name of an ancient town in India.
୨ । ଅଲ୍ଲାହାବାଦର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ—
2. The ancient name of Allahabad.
୩ । ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଅଧିପତି ଶାଳିବାହନଙ୍କ ରାଜଧାନୀ—
3. The ancient capital of king Śāli-bāhana in South India.
[ଦ୍ର—ଏହାର ଆଧୁନିକ ନାମ ବଟୋର । ଏହା ଗୋଦାବରୀ ତୀରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ହୁ. ଶ]
୪ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ଖ୍ୟାତି—4. Celebrity.
୫ । ଅବସ୍ଥାନ—5. Position; site.
୬ । ବ୍ରତାଦିର ଉଦ୍‌ଯାପନ ସମୟରେ ଅନୁଷ୍ଠେୟ କର୍ମ—
6. Ceremony performable at the conclusion (ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—ବିଣ) of a vow or religious fast.
୭ । ଅନୁଷ୍ଠାନ—7. Institution.

ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସ୍ଥାପନ; ଷତ୍ୱବିଧାନ)—୧ । ପ୍ରତିଷ୍ଠାକରଣ- Pratishṭhāpana 1. Establishing; consecrating.
୨ । ଅବସ୍ଥାପନ; ସ୍ଥାପନ କରିବା—
2. Putting; placing.
୩ । ନିର୍ମାଣ—3. Erecting; building.
୪ । ସମାପନ—4. Accomplishment.

ପ୍ରତିଷ୍ଠାପିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ସ୍ଥାପିତ; ଷତ୍ୱବିଧାନ)—୧ । ଅବସ୍ଥାପିତ- Pratishṭhāpita 1. Placed; put.

(ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ—ବ) ୨ । ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରା ଯାଇଥିବା—
2. Established; opened.
୩ । ନିର୍ମିତ—3 Erected.
୪ । ସମାପିତ—4. Accomplished.

ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ସ୍ଥିତ; ଷତ୍ୱବିଧାନ)—୧ । ପ୍ରତିଷ୍ଠାଯୁକ୍ତ
Pratishthita ଗୌରବାନ୍ୱିତ; ସମ୍ମାନିତ; ବିଖ୍ୟାତ—
1. Respectable; famous; celebrated.
୨ । ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ; ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ—2. Offered; dedicated
୩ । ସଂସ୍କୃତ; ମନ୍ତ୍ରାଦିଦ୍ୱାରା ପରିଶୋଧିତ—3. Consecrated.
୪ । ସମାହିତ; ସମାପିତ—4. Accomplished.
୫ । ସ୍ଥାପିତ; ଅବସ୍ଥାପିତ—5. Situated; placed; established; fixed; founded.
୬ । ଆରବ୍ଧ—6. Started; opened.

ପ୍ରତିସଂହାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସଂହାର)—୧ । ସଂବରଣ; ପ୍ରତ୍ୟାହାର—
Pratisamhāra 1. Retraction; withdrawal.
(ପ୍ରତିସଂହୃତ—ବିଣ) ୨ । ଗୁଣ୍ଡିବା—2. Compression.
୩ । ପ୍ରତ୍ୟାକର୍ଷଣ—3. Drawing back.
୪ । ଫେରାଇ ନେବା—4. Taking back.

ପ୍ରତିସମ୍ପତ୍ତି—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି.—ବହୁମୂଲ୍ୟ ଧନ—
Pratisampatti Valuable property.
ଜୟଦେବ କବିଙ୍କେ ମୋହନ ମୂରତି;
ଦିର ପାଦ ପଦ୍ମ ମୂର ପ୍ରତିସମ୍ପତ୍ତି—ପ୍ରାତୀ. ରସବାଦ୍ୟ ।

ପ୍ରତିସର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ସୈନ୍ୟପୃଷ୍ଠ—
Pratisara 1. The rear of an army.
୨ । ଆଶ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Dependant.
୩ । ଭୃତ୍ୟ; କିଙ୍କର—3. Servant; attendant.
୪ । ପ୍ରଜା—4. Subject.
୫ । ମାଲ୍ୟ; ହାର—5. Garland; wreath.
୬ । ବଳୟ; କଙ୍କଣ—6. Bracelet.
୭ । ପ୍ରାତଃକାଳ—7. Daybreak.
୮ । ବିବାହ କାଳରେ ପିନ୍ଧାଯିବା କରଜଡ଼ିତ ସୂତ୍ର; କରସୂତ୍ର; ବାଡ଼ୁଅ ସୂତା; କୌତୁକ ସୂତ୍ର—8. A consecrated string tied round the wrist at nuptials.
୯ । (+ଭାବ. ଅ)— କ୍ଷତାଦିର ଆରୋଗ୍ୟକରଣ—
9. Healing a sore.
ସଂ. ବିଣ. ଷଂ (ସମାସରେ)—୧ । ଆଶ୍ରିତ—
1. Dependent on.
୨ । ଆଡ଼କୁ ଯାଉଥିବା—2. Going towards.
୩ । ଅବଲମ୍ବନକାରୀ—3. Having recourse to.

ପ୍ରତିସର୍ଗ— ସ. ବି. (ପ୍ରତି+ସର୍ଗ)—ସୃଷ୍ଟବସ୍ତୁରୁ ଉପାଦାନମାନ ସଂଗ୍ରହ-
Pratisarga ପୂର୍ବକ କୌଣସି ବସ୍ତୁର ସର୍ଜନ—
Secondary or continued creation out of primeval matters or materials.

ପ୍ରତିସା(ସୀ)ରା—ସଂ. ବି.—ଯବନିକା; ପରଦା; ପଟ—
Pratisā(si)rā Screen; curtain.

ପ୍ରତିସୂର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସୂର୍ଯ୍ୟ)—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ—
Prati sūrjya 1. The sun's orb.
୨ । ଆକାଶରେ ଦେଖାଯିବା ଉତ୍ପାତବିଶେଷ, ଯହିଁରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସାମନାରେ ଆଉ ଏକ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଖା ଯାଆନ୍ତି (ହି. ଶ.)
2. An ominous phenomenon of the sky in which an image of the sun is seen in front of the sun.
୩ । ଏଣ୍ଡୁଅ (ହି. ଶ.)—3. Chameleon.

ପ୍ରତିସେନା—ସଂ ବି. (ପ୍ରତି+ସେନା)—ଶତ୍ରୁର ସେନା—
Pratisenā The army of an enemy.

ପ୍ରତିସ୍ପନ୍ଦନ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—ଆଘାତର ଫଳରେ
Pratispandana ହେବା ସ୍ପନ୍ଦନ—Vibration or excitement due to a stroke.

ପ୍ରତିସ୍ପନ୍ଦନଶୀଳ—ସଂ. ବିଣ. (ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—
Pratispandanaśīla ଆଘାତର ଫଳରେ ଯାହା ସ୍ପନ୍ଦିତ ହୁଏ—
Excitable; prone to vibrate after a stroke.

ପ୍ରତିସ୍ୱନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ସ୍ୱନ)—ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—
Pratiswana Echo.

ପ୍ରତିହତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ହତ)—
Pratihata ୧ । ନିରାଶ—1. Disappointed.
୨ । ପ୍ରତିବାଦିତ; ବାଧା ପ୍ରାପ୍ତ—
2 Opposed; obstructed; resisted.
୩ । ଆହତ—3. Struck; hurt.
୪ । ପ୍ରତିଘାତ ପ୍ରାପ୍ତ—
4. Beaten back; struck in return.
୫ । ସ୍ଖଳିତ; ଚ୍ୟୁତ—5. Fallen; overthrown.
୬ । ପ୍ରତିହିଂସାର୍ଥ ହତ—6. Killed in revenge.
୭ । ଢାଲ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭଳା ଯିବା (ଆଘାତ)—
7. Warded off; repelled.
୮ । ପ୍ରେରିତ—3. Sent; emitted; despatched.
୯ । ଘୃଣିତ—9. Hated.
୧୦ । ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ବୁଲା ହୋଇଥିବା—
10. Averted; turned away.
୧୧ । ଦୂରୀକୃତ—11. Expelled; driven out.
୧୨ । ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ—12. Reflected.
୧୩ । ନିରସ୍ତ; ଶାନ୍ତ—13. Ceased.

ପ୍ରତିହତ-ପ୍ରତିକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—
Pratihata-pratikriyā ଆଘାତ ଯୋଗୁଁ ସମ୍ବନ୍ଧ ବସ୍ତୁରେ ଲକ୍ଷିତ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା —Reflex action.

ପ୍ରତିହତି—ସଂ ବି. (ପ୍ରତି+ହନ୍ ଧାତୁ+କ୍ତି)—
Pratihati ୧ । ପ୍ରତିଘାତ—1. Return blow.
୨ । ଟକ୍କର (ହି. ଶ); ଠୋକର—2. Collision.
୩ । କ୍ରୋଧ (ହି. ଶ) —3. Anger; rage.

ପ୍ରତିହନ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି+ହନ୍ ଧାତୁ+ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Pratihantā ୧ । ଯେ ଆଘାତ ଆଦିକୁ ସମ୍ଭାଳ ଦିଏ—
(ପ୍ରତିହନ୍ତ୍ରୀ – ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Warding off a blow.
୨ । ପ୍ରତିଘାତକାରୀ—
2. Repelling; opposing; resisting.

ପ୍ରତିହସ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ହସ୍ତ)—ପ୍ରତିନିଧି—
Pratihasta Proxy; deputy; substitute.
(ପ୍ରତିହସ୍ତକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରତି(ତୀ)ହାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ହୃ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—
Prati(tī)hāra ୧ । ଦ୍ୱାର—1. Door.
୨ । ଫାଟକ—2. Gate.
୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଦ୍ୱାରପାଳ—
3. Doorkeeper; porter; janitor.
[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ର ମତେ ଇଙ୍ଗିତାକାରଜ୍ଞ, ଦକ୍ଷ, ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ, ବଳବାନ୍, ପ୍ରିୟବାଦୀ, ଅନୁଦ୍ଧତ ଓ ଶିଷ୍ଟସ୍ୱଭାବ ଦ୍ୱାରପାଳକୁ ପ୍ରତିହାର ବୋଲାଯାଏ ।]
୪ । (+କରଣ. ଅ) ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର ରୂପ ଅଭିସନ୍ଧିଯୁକ୍ତ ସନ୍ଧିପତ୍ର—
4. An alliance of confederacy; a tready between two powers for return of benefits.
୫ । (+ଭାବ. ଅ) ମାୟା; କପଟତା; ଛଳ—
5. Trick; disguise.
୬ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ବାଜୀଗର; ଭୁଜୁଙ୍ଗ—
6. Juggler; magician.
୭ । (+ଭାବ. ଅ) ପରିହାର; ତ୍ୟାଗ—
7. Abandonment; shunning.
୮ । ପ୍ରତାରଣା—8. Cheating.
ଦେ. ବି—ରାଜପୁତମାନଙ୍କର ଶାଖାବିଶେଷ—
A branch of the Rajpoots.
ପ୍ରତିହାର, ପ୍ରମାରବ, ରାଠୋର, ଚୌହାନ । ବିଧାନାଥ. ମହାଯାତ୍ରା ।

ପ୍ରତିହାରକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ହୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pratihāraka ୧ । ମାୟାକର; ବାଜୀଗର – 1. Juggler.
(ପ୍ରତାରିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରତାରକ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A cheat.
ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ମାୟାବୀ— 1. Illusive.
୨ । ପ୍ରତାରକ—2. Deceptive.

ପ୍ରତିହାରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ହୃ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କରଣ. ଅନ; ଣିଚ୍ ବିଧାନ)—୧ । ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାର—
Pratihāraṇa 1. Door; entrance.
୨ । (ପ୍ରତି+ହୃ ଧାତୁ ଣିଚ୍ ହାରି ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ପ୍ରବେଶନ; ଦ୍ୱାର ପ୍ରବେଶର ଅନୁମତି—
2. Permission to enter a door.

ପ୍ରତି(ତୀ)ହାରୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ହୃ ଧାତୁ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prati(tī)hārī ୧ । ପଟିଆରୀ; ଦ୍ୱାରରକ୍ଷକ—1. Door-
[ପ୍ରତି(ତୀ)ହାରଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ) keeper; porter; janitor.
୨ । ରାଜାନ୍ତଃପୁରର ବହିର୍ଦ୍ୱାର ରକ୍ଷକ—2. The keeper of the outer gate of a Raja's harem.
ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତିହାର+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ) ଦ୍ୱାରପାଳିକା—
A female door keeper.

ପ୍ରତିହାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ହୃ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—
Pratihārjya ପରିହାର୍ଯ୍ୟ; ତ୍ୟାଜ୍ୟ—Avoidable; to be
[ପ୍ରତିହର୍ତ୍ତ(ର୍ତ୍ତ)ବ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) shunned or avoided.

ପ୍ରତି(ତୀ)ହାସ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ହସ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prati(tī)hāsa ୧ । କରବୀ (ଦେଖ)—1. Karabī (See)
୨ । ଉପହାସକାରୀ ପ୍ରତି ହାସ୍ୟ—2. Returning a laugh; a returning sneer.

ପ୍ରତିହିଂସକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ହିନସ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pratihimsaka ଯେ ଦାଉ ସାଧେ; ଯେ ପ୍ରତିହିଂସା ନିଏ;
(ପ୍ରତିହିଂସିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ପ୍ରତିହିଂସାପରାୟଣ—Revengeful.

ପ୍ରତିହିଂସା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ହିଂସା)—
Pratihimsā ବୈରଶୁଦ୍ଧି; ବୈର ନିର୍ଯ୍ୟାତନ; ଦାଉ ସାଧିବା; ବୈର-ପ୍ରତିଶୋଧ—Retation; revenge.

ପ୍ରତୀକ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି+ଇ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇକ)—
Pratīka ୧ । ବିରୁଦ୍ଧ; ପ୍ରତିକୂଳ; ବିପରୀତ—
1. Opposite; contrary.
୨ । ଆଡ଼କୁ ଯାଉଥିବା—2. Going towards.
୩ । ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା—3. Going uphill.
ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ—1. Limbs.
୨ । ଦେହର ଅଂଶ—2. Part of the body.
୩ । ପତ୍ର; ଚିହ୍ନ (ହି)—3. Trace; sign.
୪ । କୌଣସି ପଦ୍ୟର ବା ଗଦ୍ୟର ଆଦ୍ୟର ବା ଅନ୍ତର କିଛି ଅଂଶ ଦେଖି ବା ପଢ଼ି ପୂରାବାକ୍ୟର ପତା ଲଗାଇବା (ହି. ଶ)—
4. Finding out the full sentence or sloka after knowing a part thereof.
୫ । ମୁଖ; ମୁଖ (ହି. ଶ)—5. Face.
୬ । ଆକୃତି; ରୂପ (ହି. ଶ)—6. Shape.
୭ । ପ୍ରତିରୂପ (ହି. ଶ)—7. Image.
୮ । ପୋଟଳ (ହି. ଶ) (ଦେଖ)—8. Poṭala (See)

ପ୍ରତୀକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି+ଈକ୍ଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ସମ୍ମାନନୀୟ—
Pratīksha 1. Worthy to be treated with consideration or respect.
୨ । ପୂଜନୀୟ—2. Venerable; worshipable.
୩ । ପାଳନୀୟ—3. Worthy to be fulfilled or observed (Howells).

ପ୍ରତୀକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ଈକ୍ଷଣ)—୧ । ଅବଲୋକନ—
Pratīkshaṇa 1. Seeing; perceiving.
(ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ; ପ୍ରତୀକ୍ଷକ-ବିଣ) ୨ । ବିବେଚନା—
1. Consideration; regard.

୩ । ଅପେକ୍ଷା କରିବା—3 Awaiting; expectation.
୪ । ପରିପୋଷଣ; ପାଳନ—
4. Maintaining; bringing up.
୫ । ସଫଳତା—5 Fulfilment.
୬ । ପୂଜା—6. Worship; adoration; veneration.
୭ । ପ୍ରଣିଧାନ; ଅଭିନିବେଶ—7. Attention.

ପ୍ରତୀକ୍ଷା—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ଈକ୍ଷ୍ ଧାତୁ=ଦେଖିବା+ଭାବ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Pratīkshā ୧ । ଅପେକ୍ଷା; ଆଶା—1. Waiting; expectation.
୨ । ଆକାଙ୍କ୍ଷା—2. Desire
୩ । ପୂଜା; ସମ୍ମାନ—3. Respect; worship; adoration.
୪ । ପ୍ରତିପାଳନ—
4. Protecting; cherishing; fulfilling.
୫ । ନିରୀକ୍ଷଣ—5. Seeing.
୬ । ଅନ୍ୱୟ—6. Reference.
୭ । ପ୍ରଣିଧାନ—7. Consideration.

ପ୍ରତୀଚୀ—ସଂ ବି (ପ୍ରତି=ପଶ୍ଚାତ୍+ଅଞ୍ଚ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+ଅଧିକରଣ. କ୍ୱିପ୍; ପଶ୍ଚାତ୍ ବା ଦିନାନ୍ତେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଦିଗକୁ ଯାଉଥିବାରୁ)—ପଶ୍ଚିମଦିଗ—The western quarter.
Pratīchī

ପ୍ରତୀଚୀନ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତୀଚୀ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ ଖନ; ଭୁଲ. ପ୍ରାଚୀନ; ତରଣ୍ଡୀନ)—୧ । ପଶ୍ଚିମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପଶ୍ଚିମ ଦେଶୀୟ; ପଶ୍ଚିମ ଦେଶ ଜାତ—1. Western.
Pratīchīna
(ପ୍ରତୀଚୀନା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ପଛଆଡ଼େ ଥିବା—2. Being behind; situated in the rear.

ପ୍ରତୀଚୀରେ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ପ୍ରତି+ଚିର)—ପ୍ରତି ବିଷୟରେ ଓ ଚିରକାଳ—For ever and in every matter.
Pratīchīre

ବିଶ୍ୱ ପୂର୍ବରେ ଦକ୍ଷିଣ ପ୍ରତୀଚୀରେ ଭଜ
ବିଦିତ ତବ ଭ୍ରାତାର ଜଉରେ ସହଜ—ଭକ୍ତ ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରତୀଚୀଶ—ସଂ ବି (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରତୀଚୀ+ଈଶ) ବରୁଣ—The Hindu sea-god.
Pratīchīsa

ପ୍ରତୀଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତୀଚୀ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ ଯ)—ପ୍ରତୀଚୀନ (ଦେଖ)
Pratīchya Pratīchīna (See)
(ପ୍ରତୀଚ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରତୀତ—ସଂ ବିଣ (ପ୍ରତି+ଇ ଧାତୁ=ଯିବା, ବୋଧକରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Pratīta ୧ । ବିଖ୍ୟାତ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ—1. Celebrated; renowned.
(ପ୍ରତୀତ—ବି)
୨ । ଜ୍ଞାତ; ଅନୁଭୂତ—2. Known; realised.
୩ । ତୁଷ୍ଟ; ପ୍ରୀତ—3. Delighted; pleased.
୪ । ସମ୍ମାନିତ—4. Respected.
୫ । ଅତୀତ—5. Past.
୬ । ବିଶ୍ୱସ୍ତ—6. Trusted; believed.
୭ । ଜ୍ଞାନବାନ୍; ଜ୍ଞାନୀ—7. Wise.

ପ୍ରତୀତି—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି+ଇ ଧାତୁ+ଭାବ. କ୍ତି)—
Pratīti ୧ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ଖ୍ୟାତି—1. Fame; renown; celebrity.
୨ । ବୋଧ; ଜ୍ଞାନ—2. Knowledge; understanding.
୩ । ବିଶ୍ୱାସ—3. Belief; trust; confidence.
୪ । ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ—4. Conviction; firm belief.
୫ । ସମ୍ମାନ—5. Respect.
୬ । ହର୍ଷ; ପ୍ରୀତି—6. Joy; delight.
୭ । ସନ୍ତୋଷ—7. Satisfaction.
୮ । ଅନୁଭୂତି—8. Experience.

ପ୍ରତୀପ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି=ବିରୁଦ୍ଧ+ଅପ୍=ଜଳ+ଅ; ନିପାତନ; ଯାହା ପ୍ରୋତର ବିପରୀତ ଦିଗକୁ ଯାଏ)—୧ । ବିରୁଦ୍ଧ; ପ୍ରତିକୂଳ; ବିପରୀତ—1. Opposite; contrary.
Pratīpa
୨ । ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଗାମୀ—2. Retrograde.
୩ । ପରାଙ୍ମୁଖ—
3. Having one's face averted from a thing.
୪ । ପଶ୍ଚିମ ଦେଶୀୟ—4. Western.
୫ । ଥେଷ୍ଟା; ଅବାଧ୍ୟ—
5. Disobedient; refractory; perverse; cross; impertinent.
୬ । ସ୍ୱାଭାବିକ ବା ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ—
6. Following a course against nature. (lit. against the grain or stream)
ସଂ ବି—୧ । ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ—1. The west.
୨ । ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ଶାନ୍ତନୁରାଜାଙ୍କ ପିତା—
2. Name of a king of the Lunar dynasty.
୩ । ବିରୋଧ; ପ୍ରତିକୂଳତା—3. Opposition.
୪ । ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ [ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବସ୍ତୁ (ଯଥା—ଚନ୍ଦ୍ର) ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନୂତନ ବା ନିକୃଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ (ଯଥା—ଥାଳି)କୁ ତୁଳନା କରିବା]—4. A figure in rhetoric (comparing a thing to an inferior object).

ପ୍ରତୀପଗାମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରତୀପ+ଗାମିନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Pratīpagāmī ୧ । ବିପରୀତ ଦିଗରେ ଗମନକାରୀ—
(ପ୍ରତୀପଗାମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Going in an opposite direction.
(ପ୍ରତୀପଗମନ—ବି) ୨ । ପ୍ରତିକୂଳାଚରଣ—2. Acting in a contrary direction; acting in opposition.
୩ । ଅମାନିଆ—3. Refractory.

ପ୍ରତୀପଦର୍ଶୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରତୀପ+ଦର୍ଶିନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Pratīpadarśī ୧ । ବିପରୀତଦର୍ଶୀ; ଯେ ଭଲ କଥାକୁ ମନ୍ଦରୂପେ ବା ମନ୍ଦ କଥାକୁ ଭଲରୂପେ ଦେଖେ—1. Seeing things from an opposite or contrary point of view.
୨ । ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ଯେ ଦର୍ଶକଆଡ଼ୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନିଏ—
2. Averting the face from the person who looks at him.

ପ୍ରତୀପଦର୍ଶିନୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—'ପ୍ରତୀପଦର୍ଶୀ'ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Pratīpadarśinī Feminine of 'Pratīpadarśī'
ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ନାରୀ; ସ୍ତ୍ରୀ—1. Woman.
୨ । ନବସ୍ତ୍ରୀ ବା ନବବଧୂ (ଯେ ଦର୍ଶକ ଆଡ଼ୁ ମୁହଁକୁ ବୁଲାଇଲେ)-
2. A new wife or a new bride.

ପ୍ରତୀପ ବଚନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତୀପ+ବଚନ)—
Pratīpa bachana ୧ । ପ୍ରତିବାଦ; ବିରୁଦ୍ଧବାଦ—
(ପ୍ରତୀପବାଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Contradiction.
୨ । ଅପ୍ରକୃତ ଉତ୍ତର-2. A perverse or evasive reply.
୩ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବକ୍ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କହିବା—3. A speech made to a third person without giving a direct reply to the previous speaker.

ପ୍ରତୀବାପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ପୁନର୍ବାର+ବପ୍ ଧାତୁ=ବୁଣିବା+ଘଞ୍.ଅ).
Pratībāpa ୧ । ଗଳିତ ଧାତୁ ସଙ୍ଗେ ଦ୍ରବ୍ୟାନ୍ତରର ମିଶ୍ରଣ—
1. Fluxing of metals.
୨ । ନ୍ୟାସ—2. Casting; depositing; entrusting.
୩ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଆକୃତି, ଅବସ୍ଥା ବା ଗୁଣର ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନାର୍ଥ ସେଥିରେ ଦ୍ରବ୍ୟାନ୍ତର-ନିକ୍ଷେପ—
3. Adding or throwing a substance into a thing in order to change it.
୪ । ରାଜ୍ୟରେ ଘଟିବା ଉପଦ୍ରବ—4. A public calamity.
୫ । ପାନୀୟ ଔଷଧରେ ମିଶାଯିବା ଔଷଧବିଶେଷ—
5. A thing mixed with a medicinal draught.
୬ । ସିଦ୍ଧ ହେଉଥିବା ସମୟରେ ବା ପରେ ଔଷଧ ସଙ୍ଗେ କୌଣସି ଉପକରଣ ମିଶାଇବା-6. Adding something to a medicine during or after decoction.
୭ । ଦୈବୀ ଉପଦ୍ରବ (ହୁ. ଶ.)—
7. A natural calamity; a divine visitation.

ପ୍ରତୀୟମାନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଇ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଆନ)—ବିଶ୍ୱାସକୃତ;
Pratīyamāna ଯାହା ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଉଅଛି; ଯାହା ଜଣାଯାଉଅଛି ବା ବୋଧ ହେଉଅଛି—Being trusted or believed; perceptible; apparent.

ପ୍ରତୀୟମାନୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା—ସଂ. ବି—ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ (ଯହିଁରେ
Pratīyamānotpreksbā ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷାସୂଚକ ଶବ୍ଦ, ଯଥା—ଯେପରି, ବା,ପରି, ତୁଲ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ ହୋଇ ନ ଥାଏ, ଅଥଚ ତାହା ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ)—A kind of implied simile.
[ଦ୍ର— ପ୍ରତୀୟମାନୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା—'ତାଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନରୁ ହାସ୍ୟସୁଧା ନିର୍ଗତ ହେଉଅଛି ।' ଯେଉଁ ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷାସୂଚକ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥାଏ ତାହାକୁ ବାଚ୍ୟୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା ବୋଲାଯାଏ; ଯଥା—ତାଙ୍କ ମୁଖ ଚନ୍ଦ୍ର ତୁଲ୍ୟ ଏବଂ ତହିଁରୁ ସୁଧାପରି ହାସ୍ୟ ନିର୍ଗତ ହେଉଅଛି ।]

ପ୍ରତୁଦ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ତୁଦ୍ ଧାତୁ=ବ୍ୟଥିତ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pratuda ଯେଉଁ ପକ୍ଷୀ ଆପଣା ଶିକାରକୁ ଥଣ୍ଟରେ ଚିରିକରି ଖାଏ--
(ଯଥା—ଗୃଧ୍ର, ଶ୍ୟେନ, ପେଚକଆଦି ହିଂସ୍ରପକ୍ଷୀ)—
A bird of prey which feeds on the prey by tearing with the beak.

ପ୍ରତୁଳ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ତୁଲ ଧାତୁ+କର୍ମ ଅ)—୧ । ଅତଳାତଳ ସମ୍ପତ୍ତି;
Pratula ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ; ବିଭବ—
1. Immense wealth; prosperity.
୨ । ସୌଭାଗ୍ୟ—2. Good fortune.
୩ । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ; ଆଧିକ୍ୟ—3 Abundance.
୪ । ଯଥେଷ୍ଟତା—4. Sufficiency.
୫ । ମଙ୍ଗଳ; ଉପକାର—5 Benefit.
୬ । ବାହୁଲ୍ୟ; ବୃଦ୍ଧି—6. Excess.
ସଂ. ବିଣ—୧ । ବିଷମ; ଭୟାନକ—1. Fierce.
(ପ୍ରତୁଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରଚୁର—2. Abundant.
(ପ୍ରତୁଳତା—ବି) ୩ । ଯଥେଷ୍ଟ—3 Sufficient.
୪ । ଅତୁଳନୀୟ—4 Incomparable.

ପ୍ରତୁଲ୍ୟ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ର+ତୁଲ୍ୟ)—ସଦୃଶ; ସମାନ—
Pratulya Similar.

ସମେ ପ୍ରତୁଲ୍ୟ କେହି ନାହିଁ,
ସର୍ଜ୍ଜିଲେ ତୁଲେ ବ୍ରହ୍ମା ସେହି । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରତୁଲ୍ୟେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ· ତୁଲ୍ୟ)—ପରି; ସଦୃଶ—
Pratulye Like.

ବୁହିବା ପ୍ରତୁଲ୍ୟେ ଧରଣୀ,
ସ୍ୱର୍ଗେ ନିବେଶି ନୃପମଣି । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରତେ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରତ୍ୟୟ)—୧ । ପରତେ; ବିଶ୍ୱାସ—
Prate 1. Faith; reliance; trust; confidence; belief.
୨ । ନିଶ୍ଚିତ ଜ୍ଞାନ—2. Conviction; a definite knowledge.
ପ୍ରତ୍ୟୟ ପତ୍ୟାରା
ଦେ. ବିଣ—୧ । ଯାହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ; ବିଶ୍ୱାସଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ-
1, Believed; trusted; accepted on trust.
୨ । ବିଶ୍ୱସନୀୟ—2. Believable.

ପ୍ରତେ ଆସିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ବିଶ୍ୱାସନୀୟ ବୋଲି ଗୃହୀତ ହେବା;
Prate āsibā ବିଶ୍ୱାସ କରାଯିବା—1. To be believed; to be trusted.
ପ୍ରତେ ଲାଗିବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରତେ ହେବା }
ଏ ଅଦ୍ଭୁତ କଥା ନିଜେ ନ ଦେଖିଲେ
ପ୍ରତ୍ୟୟ ହଓୟା
କେମନ୍ତେ ବା ହେବ ପ୍ରତେ ? ରଘୁନାଥ. ପାଦଗ ।
ପତ୍ୟାରା ହୀନା ୨ । ଜଣାଯିବା—2. To be felt; to seem; to appear.

ଖର ଦେଖି ପ୍ରତେ ଥିଲେ ବି ପ୍ରତିଭ
ବିଭ୍ରମ ପ୍ରଣୟଭଗ । ରଘୁନାଥ. ଯଗାଦ ।

ପ୍ରତେ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପରତେ ଯିବା; ବିଶ୍ୱାସ କରିବା—
Prate karibā To believe; to trust; to rely upon.
(ପ୍ରତେ ଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଯାଓଣା ଅଗେ ଅଛ ସପ୍ତଶାଳରୁ ଶାଳେ ରୂପେ
ପରୋକ୍ଷ କରନା ବଣ୍ଣଲେ କେତେ ଅବା ପ୍ରତେ ସିଂହ ଅମ୍ଭେ ।
କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରତେଜନ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ତିଜ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ଉତ୍ତେଜନ—
Pratejana Inciting; exciting.
(ପ୍ରତେଜକ, ପ୍ରତେଜିତ, ପ୍ରତେଜନୀୟ—ବିଣ)

ପ୍ରତେଜିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି.(ସଂ.ପ୍ରତେଜନ) —୧ । ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା--
Pratejibā To irritate; to excite.
ସେ ନାରୀ ସ୍ୱରୂପ ଧରଇ ପୁରୁଷ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତେଜଇ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।
(ପ୍ରତ୍ୟେଜିବା, ପ୍ରତ୍ୟଜିବା; ପ୍ରତ୍ୟାଜିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । (ସଂ. ତ୍ୟଜ୍ ଧାତୁ)—ତ୍ୟାଗ କରିବା—
2. To give up.
କପିଳ ବଚନ ଶୁଣିଲେ, ମୋହ ପଟଳ ପ୍ରତେଜିଲେ ।
ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରତୋଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ତୁଦ୍ ଧାତୁ=ପୀଡ଼ନ କରିବା+କରଣ. ଅ)—
Pratoda ୧ । ଅଶ୍ୱାଦିତାଡ଼ନଦଣ୍ଡ; ଚାବୁକ; କୋରଡ଼ା; ତୋଡ଼—
1. A whip.
୨ । ହାତିଆଙ୍କୁଶ—2. A hook or goad for taming elephants.
୩ । ପାଞ୍ଚଣ; ଗବାଦିଚାଳନାର୍ଥ ସୂଚ୍ଛଲୌହାଗ୍ରଦଣ୍ଡ—
3. A goad for driving cattle; an iron-pointed stick to drive cattle.

ପ୍ରତୋଳ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର+ତୁଲ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଅଧିକରଣ. ଅ)—୧ । ଉଚ୍ଚ ରାସ୍ତା; ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ—
1. High road; broad street.
୨ । ଅଭ୍ୟନ୍ତର ମାର୍ଗ; ଗଳି—
2. A path; a bye-path; lane; street.
୩ । ଦୁର୍ଗର ଯେଉଁ ଦ୍ୱାର ନଗର ଆଡ଼କୁ ଥାଏ (ହି. ଶ)—
3. The gate of a fort facing the city.
୪ । ବଥାଦିରେ ବନ୍ଧାଯିବା ପଟ୍ଟୀ (ହି. ଶ)—
4. Bandage tied over boils etc.

ପ୍ରତୋଷିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ତୁଷ୍ ଧାତୁ)—ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା—
Pratoshibā To satisfy.
ଭବେ ପ୍ରତୋଷି ଭାଙ୍କ ମନ
ବହନ୍ତି ମଧୁର ବଚନ — ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରତ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାକ୍=ପୂର୍ବକାଳ+ଘଟିବା ଅର୍ଥରେ ତ୍ନ; ନିପାତନ)--
Pratna ପ୍ରାଚୀନ; ପୁରାତନ—Old; ancient.

ପ୍ରତ୍ନ ତତ୍ତ୍ୱ(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବି. [କର୍ମଧା; ପ୍ରତ୍ନ+ତତ୍ତ୍ୱ (ତ୍ୱ)]—
Pratna tatwa(ttwa) ୧ । ପୁରାତତ୍ତ୍ୱ; ପ୍ରାଚୀନକାଳର ଇତିହାସ--
1. Antiquity; history of ancient times.
୨ । ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ର ବା ଗ୍ରନ୍ଥଦ୍ୱାରା ପୁରାକାଳର ଅବସ୍ଥା ଉତ୍ତମରୂପେ ଜଣା ପଡ଼େ—2. A work or treatise on antiquity; archeology.

ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ(ତ୍ୱ)ବିତ୍—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ+ବିଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ପୁରାଣବେତ୍ତା;
ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବେତ୍ତା
ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଶାରଦ } ଅନ୍ୟରୂପ ପୁରାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍—An antiquarian; an archeologist.
ସଂ. ବିଣ—ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱରେ ପାରଙ୍ଗମ—
Versed in archeology.

ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱାନୁସନ୍ଧାନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—
Pratnatattwānusandhāna ପ୍ରାଚୀନ ତତ୍ତ୍ୱସମ୍ବନ୍ଧେ ଗବେଷଣା—
Antiquarian research.

ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱାନୁସନ୍ଧିତ୍ସୁ—ସଂ. ବି—ପ୍ରାଚୀନ ତତ୍ତ୍ୱାନୁସନ୍ଧାନ ବିଷୟରେ ଦତ୍ତ-
Pratnatattwānusandhitsu ଚିତ୍ତ—Bent on antiquarian research.

ପ୍ରତ୍ୟଆହାର—ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ପ୍ରତ୍ୟାହାର)—ପ୍ରତ୍ୟାହାର (ଦେଖ)
Pratya-āhāra Pratyāhāra (See)
ଯମ ନିୟମ ଆସନ ପ୍ରାଣାୟାମ
ପ୍ରତ୍ୟେ ଆହାର ଧ୍ୟାନକ ଧାରଣ । ପ୍ରାଚୀ. ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍—ସଂ. ଅ. (ପ୍ରତି+ଅଞ୍ଚତ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+କ୍ୱିପ୍; ପ୍ରତ୍ୟଚ୍--୧ମା. ୧ବ)—୧ । ପଶ୍ଚାତ୍—1. Behind; rear; subsequent.
୨ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—2. Prior.
୩ । ପଶ୍ଚାତ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ କାଳ; ପୂର୍ବକାଳ—3. Former times.
୪ । ପଶ୍ଚିମଦେଶୀୟ—4. Western.
୫ । ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ—5. The west.
୬ । ଅନ୍ତର୍ନିହିତ—6. Internal; inner.
୭ । ପଛଆଡ଼କୁ—7. Backwards.
୮ । ପଶ୍ଚିମଆଡ଼କୁ—8. Westwards.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ ଚୈତନ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍=ଅନ୍ତର୍ନିହିତ+ଚୈତନ୍ୟ)—
Pratyak-chaitanya ୧ । ଅନ୍ତରାତ୍ମା—1. The inner Soul.
(ପ୍ରତ୍ୟକ୍ ଚେତନ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ; ଜୀବାତ୍ମା—
2. The individual Soul existing in every person.
୩ । ପରମେଶ୍ୱର; ପରଂବ୍ରହ୍ମ; ପରମାତ୍ମା—
3. The Universal Soul; God.
୪ । ଆତ୍ମଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତ ଯୋଗୀ (ହି. ଶ)—4. A person who has attained spiritual wisdom.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି=ଲକ୍ଷ୍ୟ+ଅକ୍ଷ=ଇନ୍ଦ୍ରିୟ, ଅଥବା ପ୍ରତି=
Pratyaksha ସମ୍ମୁଖରେ+ଅକ୍ଷି=ଚକ୍ଷୁ)—୧ । ଆଖି ଆଗରେ (ପରୋକ୍ଷ—ବିପରୀତ) ଥିବା; ସ୍ପଷ୍ଟ; ସାକ୍ଷାତ୍—1. Being before the eyes; clear; evident.
୨ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୋଚର; ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା ଅନୁଭୂତ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ—2. Cognisable by any of the senses; perceptible.
୩ । ଦେଖା ଯାଉଥିବା; ଦୃଶ୍ୟମାନ—
3. Visible; manifest.
୪ । ସାକ୍ଷାତ୍ ସଂପର୍କରେ ସଂବଦ୍ଧ—
4. Direct; immediate,

ସଂ. ବି—ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଯୋଗୁଁ ହେବା ଜ୍ଞାନ; ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଦ୍ୱାରା ଗମ୍ୟ ହୁଏ—Perception; knowledge from sense-perception.

ଦେ. ବିଣ—୧ । ଅନୁଭୂତ; ଅନୁଭବଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାତ—
1. Experienced; realised; known by experience.

ଅଜଙ୍ଗ ସକାଶରୁ ଶ୍ରୀରାଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ବୃଷଭ
ଭୂମ୍ବକୁଟ ସରୁଣ ହୋଇଛି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । କୃଷ୍ଣସଂହିତା. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

୨ । ପ୍ରକୃତ; ସତ୍—2. True; real.

ଏକଥା ଅଟଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ
ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ତରୁ ପକ୍ଷ ବୃକ୍ଷ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ଦେ. ଅ—ନିଶ୍ଚୟ—Certainly.

ମୃତ୍ୟ ସାଥୀରେ ଲେଖା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇବୁ ବୁଝ ।
ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ନିଜେ ଚକ୍ଷୁ ବା ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା ଅନୁଭବ
Pratyaksha karibā କରିବା—1. To have direct
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରା knowledge or perception; to
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରନା perceive; to realise; to see with one's own eyes or to feel with one's own senses.

୨ । ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇବା—2. To experience.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକାରୀ—ସ ବିଣ. ପୁଂ—ଯେ ନିଜେ ଦେଖି ବା ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା
Pratyakshakāri ଅନୁଭବ କରି କୌଣସି କଥା ଜାଣି ଥାଏ;
(ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକାରିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସ୍ୱୟଂ ଦ୍ରଷ୍ଟା—Having personal or direct knowledge.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଗୋଚର—ସ. ବିଣ.—ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର; ନେତ୍ରପଥବର୍ତ୍ତୀ; ଚକ୍ଷୁ-
Pratyaksha gochara ଗ୍ରାହ୍ୟ—Visible.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷତଃ—ସ. କ୍ରି. ବିଣ (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ+ତସ୍)—୧ । ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ—
Pratyakshatah 1. Clearly; evidently.

୨ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା ଅନୁଭୂତ ହେବା ପ୍ରକାର—
2. Perceptibly.

୩ । ସାକ୍ଷାତ୍—3. Directly; before one's eyes.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶନ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ+ଦର୍ଶନ)—୧ । ସାକ୍ଷାତ୍‌ଦର୍ଶନ
Pratyaksha darśana 1. Seeing with one's own eyes; personal interview.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି)—ସାକ୍ଷୀ; ନିଜେ ଆଖିରେ ଦେଖିଥିବା ସାକ୍ଷୀ—
2. An eye-witness.

(ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ସାକ୍ଷାତ୍‌ଦର୍ଶୀ;
ସ୍ୱୟଂ ଦ୍ରଷ୍ଟା—Having witnessed a thing with one's own eyes.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦର୍ଶୀ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ+ଦୃଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା
Pratyaksha darśi ୧ବ.)—ସାକ୍ଷାତ୍‌ଦର୍ଶୀ; ସ୍ୱୟଂ ଦ୍ରଷ୍ଟା; ଯେ
(ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ନିଜେ ଦେଖି ଥାଏ—Seeing with one's own eyes; having seen anything with one's own eyes.

ସ. ବି. ପୁଂ—ସାକ୍ଷାତ୍ ଦେଖିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
Eye-witness.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେବତା—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ ଦେବତାଙ୍କର ଶକ୍ତି ବା କ୍ଷମତା
Pratyaksha debatā ଲୋକେ ସାଁଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଜାଣି ପାରନ୍ତି—
A Deity whose power is immediately experienced or perceived by the people.

ଠାକୁରାଣୀ କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେବତା ।
ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ+ପ୍ରମାଣ)—
Pratyaksha pramāṇa ୧ । ଚକ୍ଷୁଷ୍ମ ପ୍ରମାଣ—
1. Ocular demonstration

୨ । ସାକ୍ଷାତ୍ ପ୍ରମାଣ; ନିଜେ ଜାଣିଥିବା ବା ଅନୁଭବ କରିଥିବା ରୂପ ପ୍ରମାଣ—2. Direct evidence.

୩ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା ଅନୁଭୂତ ପ୍ରମାଣ—
3. Evidence of one's senses.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଫଳ—ସଂ.ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ+ଫଳ)—୧ । ସାକ୍ଷାତ୍ ପରିଣାମ-
Pratyaksha phala Direct effect.

୨ । ହାତେ ହାତେ ବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଘଟିବା ଫଳ—
2. Immediate result.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବାଦ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ+ବାଦ)—୧ । ସମକ୍ଷରେ
Pratyaksha bāda କହିବା—1. Speaking to one's face.

୨ । ଜଡ଼ବାଦ; ପ୍ରକୃତତତ୍ତ୍ୱ; ଦେହାତ୍ମବାଦ—
2. The theory of materialism.

୩ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱୀକାର ନ କରିବା ରୂପକ ମତ—3. The theory of believing in nothing except what one perceives directly through one's senses.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷବାଦୀ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ+ବଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍;
Pratyakshabādi ୧ମା. ୧ବ.)—
(ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷବାଦିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧ । ଯେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ; ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ ବିଷୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣକୁ ବା ଯୁକ୍ତିକୁ ପ୍ରମାଣରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରେ ନାହିଁ; ଜଡ଼ବାଦୀ—1. Materialistic; admitting of no other evidence than what is perceived by the senses.

୨ । ବୌଦ୍ଧ—2. Buddhistic.

ସ. ବି—ବୌଦ୍ଧଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ବ୍ୟକ୍ତି—1. A Buddhist.

୨ । ଜଡ଼ବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2 A materialist.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭୂତ—ସ. ବିଣ. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ+ଭୂତ)—
Pratyaksha bhūta ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୋଚରୀଭୂତ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଭୂତ—Directly perceived by one's senses.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷର—ସ. କ୍ରି. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଅକ୍ଷର)—
Pratyakshara ୧ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅକ୍ଷରକୁ ଧରି କରି (ପଢ଼ିବା)—1. (reading) Letter by letter.

୨ । ଅକ୍ଷରକରୂପେ —2. Literally

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ — ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣୀକୃତ—
Pratyaksha siddha Proved by direct evidence; proved before one's eyes.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Pratyakshi ଯେ କିଛି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଭବ କରିଅଛି; ସାକ୍ଷାତ୍‌ଦର୍ଶୀ; ସ୍ୱୟଂଦ୍ରଷ୍ଟା — Having perceived a thing by the senses.
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିଣୀ } ସ୍ତ୍ରୀ.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀକରଣ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ + ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ବି + କରଣ)—
Pratyakshīkaraṇa ୧ : ଏଥିପୂର୍ବେ ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିଷୟକୁ
(ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀକୃତ—ବିଣ) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବା—1. Perception of a thing previously imperceptible.
୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିଷୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବା ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବାର ଉପାୟ କରିବା—
2. Making a thing manifest or preceptible.

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀଭୂତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ + ଅଭୂତ ଭାବେ ଚ୍ବି + ଭୂତ)—
Pratyakshībhūta ଯାହା ପୂର୍ବେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ନ ଥିଲା
(ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀଭାବ —ବି) କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇଅଛି—
Made manifest or evident (said of a thing not perceptible before).

ପ୍ରତ୍ୟଗାତ୍ମା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ + ଆତ୍ମନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Pratyagātmā ପ୍ରତ୍ୟକ୍ ଚୈତନ୍ୟ (ଦେଖ)
Pratyak chaitanya (See)

ପ୍ରତ୍ୟଗାଶା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତ୍ୟକ୍=ପଶ୍ଚାତ୍ + ଆଶା=ଦିଗ)—
Pratyagāśā ପଶ୍ଚିମଦିଗ—The west.
(ପ୍ରତ୍ୟଗ୍‌ଦିକ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରତ୍ୟଗ୍ର—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି + ଅଗ୍ର)—୧ । ନବୀନ; ନୂତନ—
Pratyagra 1. New.
୨ । ତଟକା—2. Fresh; young.
୩ । ଶୋଧିତ—3. Purified; refined.
୪ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଅମ୍ଳାନ—4. Bright; clear.
୫ । ଅଳ୍ପକାଳ ହେଲା ଘଟିଥିବା—5. Recent.
ସଂ. ବି—ରାଜା ବୃହଦ୍ରଥଙ୍କ ପୁତ୍ର—
Name of a prince of ancient India.

ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ—ସଂ ବି. (ପ୍ରତି + ଅଙ୍ଗ)—୧ । ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗର ଅଂଶ;
Pratyanga ଅଙ୍ଗାବୟବ; ଶରୀରର କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ବା ଅପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ—
1. Limb; a minor member of the body.
[ଦ୍ର—ଅଙ୍ଗ; ଯଥା—ହସ୍ତ, ପଦ, ମୁଖ । ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ; ଯଥା—ଅଙ୍ଗୁଳି, ନାସିକା, କାନ, ଓଠ, କପାଳ ।]
୨ । ଉପକରଣ —2. Element; material.
୩ । ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର; ହତିଆର—
3. Weapon; instrument (Howells).
୪ । ଅଂଶ—4. Part; division (Howells).
[ଦ୍ର—ଏହି 'ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ' ଶବ୍ଦ 'ଅଙ୍ଗ' ଶବ୍ଦ ପରେ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ମୁଖ—ସଂ. ବିଣ. (କର୍ମଧାରା; ପ୍ରତ୍ୟକ୍+ମୁଖ; ସପ୍ତମ୍ୟାଦି ଚ୍+ମୁ=
Pratyanmukha ଙ୍ମୁ)—୧ । ପଶ୍ଚିମଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରିବା—
(ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ମୁଖ—ବିପରୀତ) 1. Facing the west.
୨ । ପଛଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରିବା—
2. Having turned the face backwards.

ପ୍ରତ୍ୟନୀକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବିରୁଦ୍ଧ; ବିପକ୍ଷ + ଅନୀକ=ସୈନ୍ୟ) —
Pratyanīka ୧ । ପ୍ରତିପକ୍ଷ; ବିପକ୍ଷଦଳ —
1. Opposite party.
୨ । ଶତ୍ରୁ—2. Enemy; antagonist.
୩ । ଦେବାନି ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିବାଦୀ—
3. A defendant in a civil suit.
୪ । ଫଉଜଦାରୀ ମକଦ୍ଦମାରେ ଆସାମୀ—
4. An accused in a criminal case.
୫ । ବିଘ୍ନ—5. Obstacle.
୬ । କାବ୍ୟାଲଙ୍କାରବିଶେଷ—
6. A figure of speech in rhetoric.
[ଦ୍ର—ଏ ଅଲଙ୍କାରରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ହିତକର ବା ଅହିତକର ଥିବାର ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୁଏ—ହି. ଶ ।]
୭ । ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ଅସମର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିର ହାନି କରିବା; ମଲା ଉପରେ ଶଗଡ଼ ଚଳାଇବା—7. Injuring a person incapable of retaliating; hurting a fallen person; flogging a dead horse.
ସଂ. ବିଣ—୧ । ଶତ୍ରୁଭାବାପନ୍ନ—1. Inimical; hostile.
୨ । ବିରୋଧକାରୀ; ବିପକ୍ଷ; ପ୍ରତିବାଦୀ—
2. Opposing; contradicting; antagonistic.

ପ୍ରତ୍ୟନୁମାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବିରୁଦ୍ଧ + ଅନୁମାନ)—
Pratyanumāna କୌଣସି ଅନୁମାନର ବିରୁଦ୍ଧ ଅନୁମାନ—
A supposition against another supposition.

ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି=ପ୍ରାୟ + ଅନ୍ତ=ଶେଷ)—୧ । ପ୍ରାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ—
Pratyanta 1. Bordering on; situated on the border or in the outskirts; skirting.
୨ । ସୀମାନ୍ତସ୍ଥିତ—2. Situated beyond the boundary.
୩ । ସନ୍ନିହିତ; ସଂଲଗ୍ନ—3 Contiguous; adjacent.
୪ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—4. Near; neighbouring.
ସଂ. ବି—୧ । ସୀମା; ପ୍ରାନ୍ତ—
1. Limit; boundary; extremity.
୨ । ମ୍ଳେଚ୍ଛ ଦେଶ; ଅସଭ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଦେଶ—
2. A country inhabited by unclean, uncivilised or savage people.

ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ ପର୍ବତ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ + ପର୍ବତ) —ବଡ଼ ପର୍ବତର
Pratyanta parbata ପାଖକୁ ଲାଗିଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର ପର୍ବତ—

ପ୍ରତ୍ୟପକାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଅପକାର)—ଅପକାରର ପ୍ରତିଶୋଧାର୍ଥ
Pratyapakāra ଜାତ ଅପକାର—A bad deed done in return for a bad deed.

ପ୍ରତ୍ୟପରାଧ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଅପରାଧ)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟଭିଯୋଗ (ଦେଖ)
Pratyaparādha 1. Pratyabhijoga (See)
୨ । ଅପରାଧୀ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି କରାଯିବା ଅପରାଧ—
2. An offence committed on provocation.

ପ୍ରତ୍ୟବସାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଅବସାନ)—ଭୋଜନ (ହି. ଶ)—
Pratyabasāna Eating; meal.

ପ୍ରତ୍ୟବାୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଅବ + ଇ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—
Pratyabāya ୧ । ପାପ—1. Sin.
୨ । ବାଧା—2. Obstruction; restraint.
୩ । ବିରୋଧାଚରଣ; ବିପକ୍ଷତା—3. Opposition.
୪ । ନୈରାଶ୍ୟ—4. Hopelessness.
୫ । ବିଘ୍ନ—5. Impediment.
୬ । ଆଶାର ବିଫଳତା—6. Disappointment.
୭ । ବିପରୀତ ଘଟଣା—7. Reverse.
୮ । ଶାସ୍ତ୍ରବିହିତ ନିତ୍ୟକର୍ମ ନ କରିବା ଯୋଗୁଁ ପାପ (ହି. ଶ)—
8 Sin of omission due to the non-performance of daily duties and ritual enjoined in the Sāstras.

ପ୍ରତ୍ୟବେକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଅବେକ୍ଷଣ)—୧ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ—
Pratyabekshaṇa 1. Observation.
(ପ୍ରତ୍ୟବେକ୍ଷା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅନୁସନ୍ଧାନ—
2. Investigation.
୩ । ସତର୍କତା—3. Caution.
୪ । ବିଚାର—4. Consideration.

ପ୍ରତ୍ୟଭିଜ୍ଞା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଅଭିଜ୍ଞା)—୧ । ଚିହ୍ନିପାରିବା; ସ୍ମୃତି
Pratyabhijñā ସାହାଯ୍ୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ଜ୍ଞାନ—
(ପ୍ରତ୍ୟଭିଜ୍ଞାନ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Recognition; knowing with the help of one's memory.
ପ୍ରତ୍ୟଭିଜ୍ଞାତ } ବିଣ
ପ୍ରତ୍ୟଭିଜ୍ଞାତା } ୨ । ଚିହ୍ନଟ—2 Identification.
୩ । (ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର) ଏହା ସେହି ଇତ୍ୟାକାର ଜ୍ଞାନ—
3. (philosophy) Consciousness of the identity of a thing.
୪ । ପରମାତ୍ମା (ଈଶ୍ୱର) ଓ ଜୀବାତ୍ମା ଏକ ଥିବା ବିଷୟ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ମାନିବାକୁ ହୁଏ (ହି. ଶ)—4. The knowledge of the identity of man's soul with God.

ପ୍ରତ୍ୟଭିବାଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଅଭିବାଦ)—ପ୍ରତିନମସ୍କାର; ପ୍ରଣାମ
Pratyabhibāda କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପୂଜ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର
(ପ୍ରତ୍ୟଭିବାଦନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଆଶୀର୍ବାଦ ବଚନ ବା ଅଭିବାଦନ—
Salutation in return; counter-greeting; return salutation; blessing uttered by a person to whom a person salutes.

ପ୍ରତ୍ୟଭିଯୋଗ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଅଭିଯୋଗ)—୧ । ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି
Pratyabhijoga ଅଭିଯୋକ୍ତା ବିରୋଧରେ କରିବା ଅଭିଯୋଗ—
1. A counter-charge; a counter-accusation.
୨ । ବାଦୀ ବା ଅପିଲାଣ୍ଟ୍ ବିରୋଧରେ କରାଯିବା ମକଦ୍ଦମା—
2. A counter-case; cross-appeal.
୩ । ପ୍ରଥମ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ; ଅପିଲ୍—
3. An appeal.

ପ୍ରତ୍ୟୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଇ ଧାତୁ=ଯିବା + ଭାବ. ଅ)—୧ । ଆସ୍ଥା; ବିଶ୍ୱାସ—1. Trust; faith; belief; reliance; confidence.
Pratyaya
୨ । ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ; ନିଶ୍ଚୟାତ୍ମକ ଜ୍ଞାନ; ପ୍ରତୀତି—
2. Conviction; firm faith.
୩ । ମନରେ ଜନ୍ମିବା ଭାବ—3. Idea.
୪ । ନିଶ୍ଚୟ; ନିଃସନ୍ଦେହତା—4. Certainty.
୫ । ସ୍ଥିରୀକରଣ—5. Ascertainment.
୬ । ଶପଥ—6. Oath.
୭ । ପାରମାର୍ଥିକ ଚିନ୍ତା; ଧର୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଚିନ୍ତା—
7. Religious or spiritual contemplation.
୮ । ତପ୍ତ ଲୌହ, ଅଗ୍ନି ଆଦି ଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷା; ମାଣ୍ଡୁ—
8. An ordeal by fire, hot iron etc.
୯ । ରନ୍ଧ୍ର; ଛିଦ୍ର—9. Hole.
୧୦ । ଜ୍ଞାନ—10. Knowledge.
୧୧ । ରୀତି; ଆଚାର; ପଦ୍ଧତି—
11. Custom; practice; mode; usage.
୧୨ । ସ୍ୱାଦୁତ୍ୱ; ମିଷ୍ଟତ୍ୱ—12. Sweetness.
୧୩ । ପ୍ରତିପତ୍ତି; ପ୍ରଖ୍ୟାତି; ପ୍ରସିଦ୍ଧି—
13. Celebrity; credit.
୧୪ । କାରଣ; ହେତୁ—14. Cause; reason.
୧୫ । ବିବେଚନା—
15. Appreciation; consideration.
୧୬ । ସହକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—16. An assistant.
୧୭ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଶବ୍ଦ ବା ଧାତୁ ପରେ ଯୋଗ କରାଯିବା ବିଭକ୍ତି ବା ଚିହ୍ନ—17. (Grammar) An affix or inflexion added to a root or word; suffix.

ପ୍ରତ୍ୟୟ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ବିଶ୍ୱାସ କରିବା—
Pratyaya karibā To trust; to believe.
प्रत्ययकरा पतयारा करना

ପ୍ରତ୍ୟୟକାରୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରତ୍ୟୟ + କୃ ଧାତୁ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)
Pratyayakārī ୧ । ଯାହା ଅନ୍ୟର ମନରେ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମାଏ—
(ପ୍ରତ୍ୟୟକାରିଣୀ— ସ୍ତ୍ରୀ) 1. That which makes one believe; inducing belief.
୨ । ଯେ ନିଜେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ—2. Trusting.
ସଂ. ବି.— ମୋହର; ମୁଦ୍ରା—A seal; a signet.

ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜନକ—ସଂ.ବିଣ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରତ୍ୟୟ+ଜନକ)—୧ । ଯାହା
Pratyaya janaka ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମାଏ—1. Trustworthy; generating belief.
୨ । ଯାହା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମିଥାଏ; ବିଶ୍ୱସ୍ତ—
2. Faithful; trusted.

ପ୍ରତ୍ୟୟ ଭାଜନ—ସଂ. ବିଣ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍, ପ୍ରତ୍ୟୟ+ଭାଜନ)—ବିଶ୍ୱାସର
Pratyaya bhājana ପାତ୍ର; ଯାହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ—
Trustworthy.

ପ୍ରତ୍ୟୟାତୀତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତ୍ୟୟ+ଅତୀତ)—ବିଶ୍ୱାସର ଅଯୋଗ୍ୟ—
Pratyayātīta Unbelievable; beyond belie

ପ୍ରତ୍ୟୟିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତ୍ୟୟ+ଜାତାର୍ଥେ. ଇତ)—ବିଶ୍ୱସ୍ତ—
Pratyayita Relied upon.

ପ୍ରତ୍ୟୟୀ—ସଂ.ବିଣ. (ପ୍ରତ୍ୟୟ+ଇନ୍; ୧ମା.୧ବ.)—୧ । ବିଶ୍ୱାସକାରୀ—
Pratyayī 1. Trusting; believing.
(ପ୍ରତ୍ୟୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ; ବିଶ୍ୱସନୀୟ—
2. Trustworthy; faithful.

ପ୍ରତ୍ୟରି—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି=ବିରୁଦ୍ଧଭାବରେ+ରୁ ଧାତୁ=ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା+
Pratyari ଇ)—୧ । ଶତ୍ରୁ—1. Enemy.
୨ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଜନ୍ମନକ୍ଷତ୍ରଠାରୁ ୫ମ, ୧୪ ଶ ଓ ୨୩ଶ ତାରା
2. The 5th, 14th and 23rd lunar asterisms counted from the natal star of a person.

ପ୍ରତ୍ୟର୍ଥ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଅର୍ଥ)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—
Pratyartha 1. Reply.
୨ । ଶତ୍ରୁତା—2. Enmity; hostility.
୩ । ପ୍ରତିସୂର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)—3. Pratisūrjya (See)

ପ୍ରତ୍ୟର୍ଥୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ଅର୍ଥ+ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ)—୧ । ବିପକ୍ଷ;
Pratyarthī ଶତ୍ରୁ—1. Adversary.
୨ । ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିବାଦୀ—
(ପ୍ରତ୍ୟର୍ଥିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 2. A defendant in a case.
୩ । ମକଦ୍ଦମାରେ ଅପର ପକ୍ଷ—
3, The opposite party in a case.
ସଂ. ବିଣ—ପ୍ରତିକୂଳ—Opposing; hostile.

ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଅର୍ପଣ)—
Pratyarpana ୧ । ପ୍ରତିଦାନ; ଦତ୍ତ ବସ୍ତୁକୁ ଦାତାକୁ ଫେରାଇ
ପ୍ରତ୍ୟର୍ପିତ } ବିଣ ଦେବା—1. Returning to the
ପ୍ରତ୍ୟର୍ପିତ } giver of a thing given.
୨ । ନେଇଥିବା ପଦାର୍ଥକୁ ଲେଉଟାଇବା—
2. Restoration of a thing taken.

ପ୍ରତ୍ୟହ—ଦେ. ଅ. (ପ୍ରତି+ଅହନ୍; ସଂ. ପ୍ରତ୍ୟହଂ)—
Pratyaha ୧ । ନିତି; ପ୍ରତିଦିନ—
1. Daily; every day.
୨ । ସକାଳେ; ପ୍ରାତଃକାଳରେ—
2. In the morning; at daybreak.

ପ୍ରତ୍ୟାକର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଆକର୍ଷଣ)—
Pratyākarshaṇa ଟାଣିଯିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବା ବସ୍ତୁ ଦ୍ୱାରା
ପ୍ରତ୍ୟାକର୍ଷିତ } ବିଣ ଟାଣୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି କରାଯିବା
ପ୍ରତ୍ୟାକୃଷ୍ଟ } ଆକର୍ଷଣ; ଲେଉଟ ଓଟରା—
Counter-attraction.

ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଆକ୍ରମଣ)—
Pratyākramaṇa ଆକ୍ରମଣକାରୀ ପ୍ରତି କରାଯିବା ଆକ୍ରମଣ—
(ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ରାନ୍ତ—ବିଣ) Counter-attack.

ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଆଖ୍ୟାତ)—
Pratyākhyāta ୧ । ନିରାକୃତ—1. Rejected;
(ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ—ବି) disallowed.
୨ । ତିରସ୍କୃତ—2. Reproached.
୩ । ନାମଞ୍ଜୁର କରା ଯାଇଥିବା; ରଦ୍ କରା ଯାଇଥିବା—
3. Set aside; nullified.
୪ । ଅସ୍ୱୀକୃତ—4 Impugned; refused; denied; disowned.
୫ । ନିବାରିତ—5. Forbidden; prohibited.
୬ । ବିଜ୍ଞାପିତ—6. Informed; notified.
୭ । ବିଖ୍ୟାତ—7. Celebrated.

ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଆଖ୍ୟାନ)—
Pratyākhyāna ୧ । ନିରାକରଣ—1. Rejection.
(ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ—ବିଣ) ୨ । ରଦ୍ କରିବା; ନାମଞ୍ଜୁର କରିବା—
2. Setting aside; nullification.
୩ । ଅସ୍ୱୀକାର—
3. Denial; refusal; disowning.
୪ । ତିରସ୍କାର—4. Reproach; reprimand.
୫ । କହିଥିବା କଥାକୁ ନ ମାନିବା—
5. Disavowal; impugnment.
୬ । ନିଜର କଥିତ ବାକ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟାହାର—
6. Withdrawal of one's statement.

ପ୍ରତ୍ୟାଗତ—ସଂ ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଆଗତ)—
Pratyāgata ୧ । ଫେରି ଆସିଥିବା; ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ—
(ପ୍ରତ୍ୟାଗତି—ବି) 1. Returned; reverted; come back.
୨ । ପୁନର୍ଆଗତ—2. Come again.

ପ୍ରତ୍ୟାଗମ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଆଗମ)—
Pratyāgama ୧ । ଫେରି ଆସିବା; ଲେଉଟିବା—
(ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Returning; coming back.
୨ । ଆଉ ଥରେ ଆସିବା—2. Coming again.

ପ୍ରତ୍ୟାଦିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଆଦିଷ୍ଟ)—
Pratyādishṭa ୧ । ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ; ନିରାକୃତ—1. Set aside;
(ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ—ବି) refused; rejected.
୨ । ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସାବଧାନ ବା ହୁସିଆର କରାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିବା—
2. Warned; cautioned.

୩ । ଦୈବବାଣୀ ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ (ବିଷୟ)—3. Revealed by heaven; spoken as oracle or revelation.

୪ । ଦୈବବାଣୀ ଦ୍ୱାରା ଆଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
4. Enjoined by Heaven; inspired by God.

୫ । ପ୍ରଚାରିତ; ପ୍ରକାଶିତ—5. Published.

ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଆଦେଶ)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ—
Pratyādeśa 1. Rejection; disavowal.
(ପ୍ରତ୍ୟାଦିଷ୍ଟ—ବିଣ) ୨ । ସାବଧାନତାସୂଚକ ଦୈବବାଣୀ—
2. Oracular warning.
୩ । ଦୈବବାଣୀ; ଦେବାଜ୍ଞା—
3. Divine command; revelation.
୪ । ଈଶ୍ୱର ପ୍ରେରଣାରେ ମନରେ ଜନ୍ମିବା ଭାବ—
4. Inspiration.
୫ । ବିଘ୍ନ; ବାଧା—5. Obstacle.
୬ । ପରିତ୍ୟାଗ—6. Abandonment.
୭ । ନିଷେଧାଜ୍ଞା—7. Injunction.
୮ । ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ କରିବା ଆଦେଶ—
7. Countermand; nullifying order.

ପ୍ରତ୍ୟାଧାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଆ + ଧା ଧାତୁ + କର୍ମ ଅନ)—ମସ୍ତକ—
Pratyādhāna Head.

ପ୍ରତ୍ୟାନୟନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଆନୟନ)—
Pratyānayana ୧ । ପୁନର୍ଆନୟନ; ଫେରାଇ ଆଣିବା—
(ପ୍ରତ୍ୟାନୀତ—ବିଣ) 1. Bringing back.
୨ । ବନ୍ଧକ ଜିନିଷର ପୁନରୁଦ୍ଧାର—2. Redemption of a pledge or mortgage.

ପ୍ରତ୍ୟାନୀତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି + ଆନୀତ)—
Pratyānīta ଫେରାଇ ଅଣା ଯାଇଥିବା; ବନ୍ଧକରୁ ମୁକୁଳା ଯାଇଥିବା—Brought back; redeemed.

ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଆବର୍ତ୍ତନ)—
Pratyābarttana ପ୍ରତ୍ୟାଗମ (ଦେଖ)
(ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) Pratyāgama (See)
(ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ, ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ—ବିଣ)

ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତି+ଆବୃତ୍ତ)— ପ୍ରତ୍ୟାଗତ (ଦେଖ)
Pratyābrutta Pratyāgata. (See)
[ଦ୍ର—ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତର ଅର୍ଥ ଯେ ନିଜେ ଫେରି ଆସିଅଛି; ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତର ଅର୍ଥ ଯାହାକୁ ଫେରାଇ ଅଣା ଯାଇଅଛି ।)

ପ୍ରତ୍ୟାରମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଆରମ୍ଭ]—
Pratyārambha ୧ । ବିଗଡ଼ି ଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟର ପୁନର୍ଆରମ୍ଭ—
(ପ୍ରତ୍ୟାରବ୍ଧ—ବିଣ) 1. Recommencement of a work which has been spoiled.
୨ । ରଦ୍ କରିବା—2. Annulment.

ପ୍ରତ୍ୟାଲୀଢ଼—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି + ଆ + ଲିହ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. କ)—
Pratyālīḍha ଶରସନ୍ଧାନ ସମୟରେ ବାମପାଦକୁ ପ୍ରସାରଣ ଓ ଦକ୍ଷିଣପାଦକୁ ସଙ୍କୋଚନ କରି ବସିବା—An attitude of extending the left leg and contracting the right one while shooting with a bow.

ସଂ. ବିଣ—୧ । ଭକ୍ଷିତ; ଭୁକ୍ତ—1. Eaten.
୨ । ଆସ୍ୱାଦିତ—2. Tasted.
୩ । ଚଟା ହୋଇଥିବା—3. Licked up.

ପ୍ରତ୍ୟାଶା—ସଂ. ବି— (ପ୍ରତି+ଆଶା)—୧ । ଆଶା; ପ୍ରତୀକ୍ଷା—
Pratyāśā 1. Hope; expectation.
୨ । ପ୍ରତ୍ୟୟ; ବିଶ୍ୱାସ; ଆସ୍ଥା—
2. Confidence; faith; trust.
୩ । ଆକାଙ୍କ୍ଷା—3. Desire.
୪ । ଅର୍ଥ ଲାଭର ବା ଫଳପ୍ରାପ୍ତିର ଆଶା—
4. Hope of gain or favourable consequence.
୫ । କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧିର ଆଶା—
5. The hope of attainment of success.

ପ୍ରତ୍ୟାଶୀ—ସଂ ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତ୍ୟାଶା + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Pratyāśī ୧ । ପ୍ରତ୍ୟାଶାଯୁକ୍ତ; ଯେ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରେ—
(ପ୍ରତ୍ୟାଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Hoping; expecting; desiring.
୨ । ଫଳପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଆଶାନ୍ୱିତ—
2 Expectant for the result.

ପ୍ରତ୍ୟାସତ୍ତି—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି + ଆ + ସଦ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. କ)—ନୈକଟ୍ୟ—
Pratyāsatti Nearness; proximity.

ପ୍ରତ୍ୟାସନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ ଓ କ୍ଲୀ. (ପ୍ରତି + ଆସନ୍ନ)—୧ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—
Pratyāsanna 1. Proximate; contiguous.
(ପ୍ରତ୍ୟାସନ୍ନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଦେହକୁ ଲାଗିଥିବା—
2. Adjacent; leaning to; attached to
୩ । ପରସ୍ପରକୁ ଲଗାଲଗି—
3. Close to each other; touching each other.

ପ୍ରତ୍ୟାହତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି+ଆହତ)—୧ । ପ୍ରତିବଦ୍ଧ—
Pratyāhata 1. Repulsed; repelled.
୨ । ବ୍ୟାହତ; ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ—2. Resisted; obstructed.
ସଂକୁଚିତ—3. Contracted; shrunk.

ପ୍ରତ୍ୟାହାର—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି + ଆ + ହୃ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—
Pratyāhāra ୧ । ଫେରାଇ ନେବା—1. Taking back; withdrawing.
(ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ, ପ୍ରତ୍ୟାହାର୍ଯ୍ୟ—ବିଣ) ୨ । ଯୋଗାଙ୍ଗବିଶେଷ; ସ୍ୱସ୍ୱ ବିଷୟରୁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ ନିବୃତ୍ତ କରାଇ ଈଶ୍ୱରଙ୍କଠାରେ ମନୋନିବେଶ କରିବା; ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦମନ—2. Abstraction; withdrawing one's self from sensual perception and concentrating one's mind on the abstract or the Supreme Being.
୩ । ସଂକୋଚନ—3. Contracting.
୪ । ସାରସଙ୍କଳନ—4. Abridgement; compendium.
୫ । କହିଥିବା କଥାକୁ ଲେଉଟାଇନେବା—
5. Withdrawal of a statement already made.

ପ୍ରତ୍ୟୁକ୍ତ(କ୍ତି)—ସଂ. ବି [ପ୍ରତି + ଉକ୍ତ (କ୍ତ)]—୧ । ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—
Pratyukta (kti) 1. Reply; response.
୨ । କୌଣସି ଉକ୍ତିର ଉତ୍ତରରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଉତ୍ତର—
2. Rejoinder given to a verbal statement.

ପ୍ରତ୍ୟୁତ—ସଂ. ଅ—ବରଂ; ପରନ୍ତୁ—
Pratyuta On the other hand; otherwise.

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର—ସଂ ବି (ପ୍ରତି + ଉତ୍ତର)—ଉତ୍ତରର ଉତ୍ତର—
Pratyuttara Rejoinder; reply to an answer.

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ଥାନ—ସଂ ବି (ପ୍ରତି + ଉତ୍ଥାନ)—ମାନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ
Pratyutthāna କରିବାକୁ ଠିଆ ହେବା—Standing up
(ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ଥିତ—ବିଣ) to show respect to a superior.

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି + ଉତ୍ପନ୍ନ)—୧ । ପୁନରୁତ୍ପନ୍ନ—
Pratyutpanna 1. Reborn; reproduced.
(ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପାଦନ—ବି) ୨ । (ଗଣିତ) ଗୁଣିତ—
2. (mathematics) Multiplied
୩ । ଉପସ୍ଥିତ—3 Arrived; present.
୪ । ସତ୍ୱର—4. Prompt; hurried.
ସଂ. ବି—୧ । (ଗଣିତ) ଗୁଣନ—1. (mathematics) Multiplication.
୨ । କେତେକ ରାଶିର ଗୁଣଫଳ—2. The product of a multiplication.

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ମତି—ସଂ ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ+ମତି)—ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି;
Pratyutpanna mati କାର୍ଯ୍ୟକାଳରେ ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ବୁଦ୍ଧି—Presence of mind; quickness of perception.
ସଂ. ବିଣ (ବହୁବ୍ରୀହି—ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ; ହଠାତ୍ ଘଟିବା ଅବସ୍ଥାର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଯାହାକୁ ବୁଦ୍ଧି ଖୁରେ—Having presence of mind; resourceful.

ପ୍ରତ୍ୟୁଦ୍ଗତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତି+ଉଦ୍ଗତ)—୧ । ଯାହାକୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଗତି
Pratyudgata କରାଇ ଦିଆ ଯାଇଅଛି—1. Caused to go up; raised up.
୨ । ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସହିତ ବିଦାୟପ୍ରାପ୍ତ—
2. Sent off with acclamations (said of a guest).
୩ । ଉତ୍ଥିତ—3. Risen up; ascended.

ପ୍ରତ୍ୟୁଦ୍ଗମ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି + ଉଦ୍ଗମ)—ଆଗମନକାରୀଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରି
Pratyudgama ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ଚାହାରିବା; ଆଗନ୍ତୁକକୁ
(ପ୍ରତ୍ୟୁଦ୍ଗମନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଆଣିବାପାଇଁ ଯିବା—
Setting out to welcome a coming guest.

ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି + ଉପକାର) — ଉପକାରୀର ଉପକାର
Pratyupakāra ସାଧନ—A return for kindness; a favour in requital.
[ପ୍ରତ୍ୟୁପକୃତ (ପୁଂ , ପ୍ରତ୍ୟୁପକୃତା (ସ୍ତ୍ରୀ), ପ୍ରତ୍ୟୁପକାରୀ (ପୁଂ), ପ୍ରତ୍ୟୁପକାରଣୀ (ସ୍ତ୍ରୀ), ପ୍ରତ୍ୟୁପକର୍ତ୍ତା (ପୁଂ), ପ୍ରତ୍ୟୁପକର୍ତ୍ତ୍ରୀ (ସ୍ତ୍ରୀ)—ବିଣ.]

ପ୍ରତ୍ୟୁପଦେଶ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତି + ଉପଦେଶ)—୧ । ଉପଦେଶକାରୀ ପ୍ରତି
Pratyupadeśa ଉପଦେଶ—1. Admonition; advice given in return for an advice.
ପ୍ରତ୍ୟୁପଦିଷ୍ଟ; ପ୍ରତ୍ୟୁପଦେଶକ (ପୁଂ)
ପ୍ରତ୍ୟୁପଦେଶିକା (ସ୍ତ୍ରୀ) } ବିଣ.]
ପ୍ରତ୍ୟୁପଦେଷ୍ଟା (ପୁଂ)ଷ୍ଟ୍ରୀ—(ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଧାନାନୁଯାୟୀ ଉପଦେଶ ଦାନ—
2. Giving advice according to rules laid down.

ପ୍ରତ୍ୟୁ(ତ୍ୟୁ)ଷ(ସ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଉଷ ଧାତୁ=ରୁଗ୍ଣ କରିବା+
Pratyu(tyū)sha(sa) ଅସ୍)—୧ । ପ୍ରଭାତ; ପ୍ରାତଃକାଳ—
1. Dawn; daybreak.
୨ । ବର୍ତ୍ତିଭୋର—2. Early morning.

ପ୍ରତ୍ୟୂହ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତି+ଊହ ଧାତୁ=ତର୍କ କରିବା+ଘଞ୍ ଭାବ. ଅ)—
Pratyūha ୧ । ବିରୁଦ୍ଧ ତର୍କ—1. Opposing argument; counter-argument.
୨ । ଅନ୍ତରାୟ; ବାଧା; ବିଘ୍ନ—
2. Obstacle; impediment.

ପ୍ରତ୍ୟେକ—ସଂ. ସର୍ବନାମ ଓ କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ଏକ ଏକକର ସମସ୍ତ; ଜଣ
Pratyeka ଜଣ କରି; ଜଣଜଣକେ—1. Each; one and all; one by one.
୨ । ଜଣେ ଜଣେ—2. Every one.

ପ୍ରତ୍ୟେକେ—ଦେ. ସର୍ବନାମ; କ୍ରି. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରତ୍ୟେକ)-ପ୍ରତ୍ୟେକ (ଦେଶ)
Pratyeka Pratyeka (See).
ପ୍ରତ୍ୟେକ ହରଏକ

ପ୍ରତ୍ୟେତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରତି+ଇ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ପ୍ରତ୍ୟେତୃ. ୧ମା.
Pratyetā ୧ବ)—ପ୍ରତ୍ୟୟକାରୀ; ବିଶ୍ୱାସକାରୀ—
(ପ୍ରତ୍ୟେତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Trusting; believing.

ପ୍ରଥ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ବିଖ୍ୟାତ ହେବା—
Prath (root) 1. To be famous.
୨ । ଜ୍ଞାତ ହେବା —2. To be known.
୩ । ନିକ୍ଷେପ କରିବା—3. To throw.
୪ । ବୁଣିଦେବା—4. To scatter; to sow.
୫ । ବିସ୍ତାର କରିବା—5. To spread.
୬ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ କରିବା—6. To celebrate.
୭ । ପ୍ରଶଂସା କରିବା—7. To praise.

ପ୍ରଥମ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରଥ୍ ଧାତୁ + ଅମ)—୧ । ଆଦି; ଆଦ୍ୟ—
Prathama 1. First; primary.
(ପ୍ରଥମା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଆଦିମ; ମୌଳିକ—2. Original.
୩ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ପୂର୍ବରେ ହୋଇଥିବା—
3. Earliest; primitive.
୪ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ—4. Eldest.
୫ । ମୁଖ୍ୟ; ପ୍ରଧାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—
5. Chief; principal.

୬ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—6. Prior; previous; former.

୭ । ଅଗ୍ରଜ—7. Elder.

୮ । ଯୋଗ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ—

8. First in proficiency.

ଦେ. ଅ—ପ୍ରଥମତଃ (ଦେଖ)

ପ୍ରଥମ **ପହିଲି** Prathamatah (See).

ଦେ. ବି—ସଂସ୍କୃତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କାବ୍ୟ, ବ୍ୟାକରଣ ଆଦି ବିଷୟରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଥମ ପରୀକ୍ଷା—

The first examination in Kābya, Byākaraṇa and other fixed subjects in Sanscrit schools.

(ଯଥା—ମିଶ୍ରେ ଏ ବର୍ଷ କାବ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଦେବେ)

ପ୍ରଥମଜ—ସଂ ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରଥମ+ଜନ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Prathamaja ପୋଡ଼ୁଆଁ; ପ୍ରଥମୋତ୍ପନ୍ନ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠ (ସନ୍ତାନ)—

(ପ୍ରଥମଜା—ସ୍ତ୍ରୀ) First born; eldest (offspring).

ପ୍ରଥମଜଂଘା—ଦେ. ବି—ଦେବାଳୟର ଅଂଶବିଶେଷ ('ଦେଉଳ ତଳେ

Prathamajamghā ନୋଟ୍ ଦେଖ)—Part of a temple (See notes under 'Deula')

ପ୍ରଥମତ—ପ୍ରା. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରଥମତଃ)—ପ୍ରଥମତଃ (ଦେଖ)

Prathamata Prathamatah (See).

ପ୍ରଥମତଃ **ପହିଲି** ଭଗ୍ନ ବୋଇଲେ ହେ ମାନସ ପ୍ରଥମତ
ବିବଧ ପ୍ରକାର କଲେ ମଙ୍ଗଳ ।
କୃଷ୍ଣସଂହିତା. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି ।

ପ୍ରଥମତଃ—ସଂ, କ୍ରି. ବିଣ (ପ୍ରଥମ+ତସ୍)—୧ । ପ୍ରଥମରେ—

Prathamatah 1. At first; firstly.

୨ । ପହିଲୁଁ; ଆରମ୍ଭରୁ—

2 From the beginning.

୩ । ପୂର୍ବେ—3. Formerly; previously.

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ—ସଂ. ବି (ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣ)—ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧେ

Prathama purusha ବ୍ୟବହୃତ ପୁରୁଷ (ଯାହାର ଚିହ୍ନ 'ସେ', 'ସେମାନେ' ଇତ୍ୟାଦି)—

(Sanscrit grammar) The third person.

ଦେ. ବି (ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣ)—କହିବା ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରିବା ପୁରୁଷ (ଏହାର ଚିହ୍ନ 'ମୁଁ', 'ଆମ୍ଭେ' ଇତ୍ୟାଦି)—

(Oria grammar) The 1st person.

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତରେ 'ସେ' ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ, 'ତୁମ୍ଭେ' ମଧ୍ୟମ ପୁରୁଷ ଓ 'ମୁଁ' ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷ; ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆରେ ଓ ଇଂରାଜୀରେ 'ସେ' ୩ୟ ପୁରୁଷ, 'ତୁମ୍ଭେ' ୨ୟ ପୁରୁଷ ଓ 'ମୁଁ' ୧ମ ପୁରୁଷ ।]

ପ୍ରଥମ ବୟଃ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ବାଲ୍ୟକାଳ—

Prathama bayah Childhood.

ପ୍ରଥମ ବୟସ—ବେ ବି—ବାଲ୍ୟକାଳ—

Prathama bayasa Childhood.

ଉଦଅନ୍ତରେ କଲ-ବସ;
ତୁମ୍ଭର ପ୍ରଥମ ବୟସ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ପ୍ରଥମ ବରଣ—ସଂ. ବି—ବିବାହବେଳାରେ ହାତଗଣ୍ଠି ବା କନ୍ୟାଦାନ

Prathama baraṇa ବିଧି ପୂର୍ବରୁ ବରଙ୍କୁ କନ୍ୟାଦାତାଙ୍କର ବିଧି ଅନୁସାରେ କରିବା ବରଣକର୍ମବିଶେଷ—

The rites of formal invitation performed in respect of bridegroom by the bride's father before the marriage tie is bound.

ପ୍ରଥମବରଣ୍ଡୀ—ଦେ. ବି—ଦେଉଳର ଅଂଶବିଶେଷ ('ଦେଉଳ' ତଳେ

Prathamabaraṇḍī ନୋଟ୍ ଦେଖ)—

Part of a temple (See notes under Deula).

ପ୍ରଥମ ବିବାହ—ସଂ. ବି—ଏକାଧିକ ବିବାହ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ପହିଲିଥର

Prathama bibāha ହୋଇଥିବା ବିବାହ—The first marriage of a person married more than once.

ପ୍ରଥମ ଭାର୍ଯ୍ୟା—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ସଂ. ପ୍ରଥମା+ଭାର୍ଯ୍ୟା)—ବହୁବିବାହିତ

Prathama bhārjyā ପୁରୁଷର ପ୍ରଥମ ବିବାହର ସ୍ତ୍ରୀ—

ପ୍ରଥମ ସ୍ତ୍ରୀ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରଥମ ଭାରିଯା } The first wife of a person married more than once.

(ଏହିପରି ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ୱାମୀ ଶବ୍ଦର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ)

ପ୍ରଥମାଙ୍ଗୁଳି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଥମ+ଅଙ୍ଗୁଳି)—ବୃଦ୍ଧାଙ୍ଗୁଷ୍ଠ; ବୁଢ଼ା

Prathamāṅguli ଆଙ୍ଗୁଠି—The thumb.

ପ୍ରଥମାପଦା—ଦେ. ବି—ବାଲେଶ୍ୱରର ସ୍ଥାନବିଶେଷ; ପୋଡ଼ୁଆଁପଦା—

Prathamāpadā Name of a place in Balasore.

ନାନାବିଧ ହେଉ ଲୋକେ ଲୋକାଲୟେ ପ୍ରଥମାପଦା—ଦଧିନାଥ. ଜଗା ।

[ଦ୍ର—ଏହାର ପ୍ରଚଳିତ ନାମ ପଡ଼ୁଆପଦା ।]

ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—କର୍ତ୍ତୃକାରକର ବିଭକ୍ତି—

Prathamā bibhakti (Grammar) The 1st case or nominative case.

ପ୍ରଥମାଶ୍ରମ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଥମ+ଆଶ୍ରମ)—ଦ୍ୱିଜାତିମାନଙ୍କର

Prathamāśrama ଜୀବନର ଚତୁର୍ବିଧ ଆଶ୍ରମ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମ ବା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ଆଶ୍ରମବିଶେଷ—The first of the 4 stages prescribed in the life of a twice born; the life of a celebate or continent student.

ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଥମ+ଅଷ୍ଟମୀ)—ମାର୍ଗଶିର ମାସର

Prathamāshtamī କୃଷ୍ଣ ଅଷ୍ଟମୀ; ପଡ଼ୁଆଁ ଅଷ୍ଟମୀ—

The 8th day of the dark fortnight of the month of Mārgaśira.

[ଦ୍ର—ଏ ଦିନ ବଂଶର ପ୍ରଥମଜାତ ସନ୍ତାନ ବା ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ରମାନଙ୍କର ନବବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ, ବନ୍ଦାପନା ଓ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଭକ୍ଷଣାଦି ହୁଏ । ଏହା ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲିଙ୍ଗରାଜ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଯାତ୍ରାଦିବସ ।]

ପ୍ରଥମେ—ସଂ. ଅ—୧ । ପ୍ରଥମତଃ, ପହିଲେ—

Prathame 1. At first; firstly.

୨ । ଆଗେ; ପୂର୍ବେ—2. Previously; formerly.

ପ୍ରଥମୋତ୍ପନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରଥମ+ଉତ୍ପନ୍ନ)—ଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ପଡ଼ୁଆଁ—

Prathamotpanna First born.

(ପ୍ରଥମୋତ୍ପନ୍ନା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଥସୁର — ବେ. ବିଶ—(ସଂ. ପୃଥୁ ଶବ୍ଦରୁ ଅତ୍ୟର୍ଥେ ଜନ୍ମିତ ପ୍ରଥିଷ୍ଠ)—
Prathasura ଅତି ମହତ୍—Very great.

ଯୋଗ ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଜପ ସମୟରେ ପାଇ;
ପବନ ସ୍ତମ୍ଭିତ ଇହ ପ୍ରଥସୁର ହୋଇ । ଗୀତା. ଶିବସ୍ତୋତ୍ରମ୍ ।

ପ୍ରଥା—ସଂ. ବି—(ପ୍ରଥ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ପରମ୍ପରା;
Prathā ରୀତି; ଧାରା—1. Custom; usage.
୨ । ଭଙ୍ଗି—2. Mode; manner.
୩ । (+ଭାବ. ଅ) ବିସ୍ତାର; ବିସ୍ତୃତି—
3, Extension; spreading out.
୪ । ଖ୍ୟାତି; ପ୍ରସିଦ୍ଧି—4. Celebrity; fame.

ପ୍ରଥିତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ରଥ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ଖ୍ୟାତ—
Prathita 1. Famous; celebrated.
(ପ୍ରଥିତ—ବି) ୨ । ବିସ୍ତୃତ—
2. Spread; extended; stretched.
୩ । ପ୍ରକଟିତ; ପ୍ରକାଶିତ—3. Published; manifest.
୪ । ନିକ୍ଷିପ୍ତ—4. Thrown; cast.
୫ । ଅତି ଦରକାରୀ—5. Important.
୬ । ପ୍ରଶଂସିତ—6. Praised; eulogised.
ସଂ. ବି—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1. Bishṇu.
୨ । ସ୍ୱରୋଚିଷ ମନୁଙ୍କର ପୁତ୍ରବିଶେଷ—
2, Name of a son of Swarochisha Manu.

ପ୍ରଥିତ ନାମା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ.(ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଥିତ+ନାମନ୍ ୧ମା.୧ବ.)
Prathita nāmā —ପ୍ରଖ୍ୟାତନାମା; ଯଶସ୍ୱୀ; ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ—
ପ୍ରଥିତଯଶାଃ } ଅନ୍ୟରୂପ Celebrated; famous;
ପ୍ରଥିତକୀର୍ତ୍ତି } wellknown.

ପ୍ରଥିମା—ସଂ. ବି (ପୃଥୁ=ବୃହତ୍,ସ୍ଥୂଳ+ଭାବାର୍ଥରେ ଇମନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—
Prathimā ୧ । ପୃଥୁତ୍ୱ; ସ୍ଥୂଳତ୍ୱ—
1. Greatness; magnitude.
୨ । ବିସ୍ତାର—2. Extent.
୩ । ଘନତା; ବେଧ—3. Thickness.
୪ । ଚଉଡ଼ାଇ; ଓସାର—4. Breadth.

ପ୍ରଥିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ପୃଥୁ+ଅତିଶୟାର୍ଥରେ ଇଷ୍ଠ)—୧ । ଖୁବ୍ ମୋଟା
Prathishṭha ଅତିଶୟ ସ୍ଥୂଳ—1. Very fat; very
(ପ୍ରଥିଷ୍ଠା—ସ୍ତ୍ରୀ) thick.
୨ । ଅତି ବଡ଼—2. Very large; very great.
୩ । ଖୁବ୍ ଚଉଡ଼ା—3. Very broad.

ପ୍ରଥୀୟାନ୍—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ପୃଥୁ+ଅତିଶୟାର୍ଥରେ ଈୟସ୍; ପ୍ରଥୀୟସ୍
Prathiyān ୧ମା. ୧ବ.)—(ପ୍ରଥିଷ୍ଠ ଦେଖ)—
(ପ୍ରଥୀୟସୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Prathishṭha (See).

ପ୍ରଥୁଶ୍ରବା—ପ୍ରା. ବି.—(ସଂ. ପୃଥୁଶ୍ରବସ୍ ଶବ୍ଦର ୧ମା. ୧ବ. ପୃଥୁଶ୍ରବାଃ)—
Prathuśrabā ଜନୈକ ଋଷି—Name of a sage.

ପ୍ରଥୁଶ୍ରବା ଯେ କୃତବେଗା ଇତ୍ୟାଦ୍ୟଃ ।
କୃଷ୍ଣଜିତ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପ୍ରଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଦା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ସମାସରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ
Pradha ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ଯଥା—ଶାନ୍ତିପ୍ରଦ, ଫଳପ୍ରଦ)—
(ପ୍ରଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଯାହା ଦାନ କରେ; ପ୍ରଦାୟକ; ଦାତା—
That which gives; giving.

ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ—ସଂ. ବି.—ପ୍ର ଦକ୍ଷିଣା (ଦେଖ)
Pradakshiṇa Pradakshiṇā (See)
(ପ୍ରଦକ୍ଷିଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ଦକ୍ଷିଣ=ଅନୁକୂଳ)—
୧ । ଅନୁକୂଳ—1. Favourable; friendly;
well-disposed.
୨ । ଶୁଭସୂଚକ—2. Auspicious.

ପ୍ରଦକ୍ଷିଣା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦକ୍ଷିଣ+ଆ)—୧ । ଆପଣାର ଡାହାଣଅଡ଼କୁ
Pradakshiṇā ବୁଲି ଗତି କରିବା—1 Moving to the
right.
୨ । ପରିକ୍ରମା; ପରିକ୍ରମଣ; ଦେବତା ବା ପୂଜ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଡାହାଣ
ପାଖରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଓ ତାଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ଆପଣାର ଡାହାଣ
ପାଖ ରଖି ତାଙ୍କ ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଲି ଆସିବା—
2. Circumambulation from left to right;
walking round a sacred person or Deity
keeping one's right side towards him.
୩ । ଉପାସନା; ବନ୍ଦନା—3. Worshipping.
୪ । ନମସ୍କାର—4. Salutation; obeisance.

ପ୍ରଦତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ଦତ୍ତ)—୧ । ସମର୍ପିତ; ଦତ୍ତ—
Pradatta 1. Given; bestowed; presented.
(ପ୍ରଦାନ—ବି) (ପ୍ରଦତ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ନ୍ୟସ୍ତ; ଅର୍ପିତ—
2. Conferred; entrusted.

ପ୍ରଦର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦୃ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଫାଡ଼ିବା; ବିଦାରଣ—
Pradara 1. Tearing; rending.
୨ । ଭଙ୍ଗ—2. Breaking; fracture.
୩ । (+କରଣ. ଅ) ବାଣ—3. An arrow; shaft.
୪ । (+କର୍ମ. ଅ) ଫାଟ—4. Fissure; cleft.
୫ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଅଶ୍ରୁଦ୍ଭବ; ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କର ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ ବାଟେ
ଅତ୍ୟଧିକ ପରିମାଣରେ ନିର୍ଗତ ହେବା ଶ୍ୱେତ ରସ ବା ରକ୍ତ
ସ୍ରାବ ରୂପ ରୋଗବିଶେଷ—5. A female disease;
menorrhagia; leucorrhoea.

[ଦ୍ର—ଏହା ଶ୍ୱେତ ଓ ରକ୍ତ ସ୍ରାବ ଭେଦରେ ୨ ପ୍ରକାର
ଯଥା—ଶ୍ୱେତପ୍ରଦର (Leucorrhoea) ଓ ରକ୍ତପ୍ରଦର
(metrorrhagia).

ପ୍ରଦର୍ଶକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଦର୍ଶକ)—୧ । ଯେ କୌଣସି ବିଷୟ
Pradarśaka ଦେଖାଏ—1. Exhibiting; producing
(ପ୍ରଦର୍ଶିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) before the eyes.
୨ ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାରୀ—2. Propounding.
୩ । ଯେ ଶିକ୍ଷା ଦିଏ—3. Teaching.
୪ । (ପଥ) କଢ଼ାଇବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
4. Leading (the way.)

୫ । ଯେ କୌଣସି ବିଷୟ ଦେଖାଇଦିଏ—
5. Pointing out; showing.
୬ । ଯେ ଦେଖେ—6. Seeing.
ସଂ. ବି.—୧ । ଶିକ୍ଷକ; ଗୁରୁ—1. Teacher.
୨ । ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Expounder; propounder.
୩ । ଭବିଷ୍ୟଦ୍ ବକ୍ତା—3. Seer; prophet.
୪ । ଦର୍ଶକ—4. Spectator.

ପ୍ରଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦୃଶ୍ ଧାତୁ ଣିଚ ଦର୍ଶି ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Pradarśana ୧ । ଦେଖାଇବା—
1. Showing; exhibiting.
୨ । ବର୍ଣ୍ଣନା; ଉଲ୍ଲେଖ—2 Describing; narrating; mentioning.
୩ । ସୂଚନା—3. Indication.
୪ । ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା—
4. Expounding; propounding; explaining.
୫ । ଭବିଷ୍ୟତ୍ ବିଷୟର କଥନ—5. Prophesying.

ପ୍ରଦର୍ଶନୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଦର୍ଶନ+ଙ୍ଗୀ. ଈ)—
Pradarśanī ମେଳା; ଯେଉଁଠାରେ ବହୁ ସ୍ଥାନରୁ ସଂଗୃହୀତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସମୂହ ସାଧାରଣଙ୍କୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୁଏ—A show; an exhibition; a fair.
[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବିଷୟକ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନୀରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୁଏ ସେହି ସେହି ବିଷୟ ବା ଦ୍ରବ୍ୟର ନାମରେ ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ନାମକରଣ ହୁଏ, ଯଥା—ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ, ଶିଳ୍ପ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ, କୃଷି ପ୍ରଦର୍ଶନୀ, ପଶୁ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ।]

ପ୍ରଦର୍ଶନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଦର୍ଶନୀୟ)—
Pradarśanīya ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ; ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖାହେବା ଯୋଗ୍ୟ—Fit to be exhibited.

ପ୍ରଦର୍ଶିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଦର୍ଶିତ)—
Pradarśita ୧ । ଦେଖାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିବା—1. Shown; (ପ୍ରଦର୍ଶନ—ବି) exhibited; displayed.
୨ । ଉଲ୍ଲିଖିତ—2 Mentioned.
୩ । ସୂଚିତ—3. Indicated.
୪ । ପ୍ରକଟିତ—4. Published; declared.
୫ । ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ—5. Explained; expounded.

ପ୍ରଦଳ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦଳ)—ବାଣ; ତୀର (ହ୍ର. ଶ)—
Pradala Arrow.

ପ୍ରଦଳି—ଦେ. ବି—୧ । ଗୋଳମାଳ—
Pradali 1. Noise.
୨ । ବଡ଼ ପାଟି; ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱର—2. Loud voice.

ପ୍ରଦହ—ସଂ. ବି—ତୁଣ୍ଡ ପୋଡ଼ା (ଦେଖ) (ହରେକୃଷ୍ଣ. ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—
Pradahi Tuṇḍa porḍā (See)

ପ୍ରଦାତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଦାତବ୍ୟ)—
Pradātabya ପ୍ରଦତ୍ତ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରଦେୟ—
Fit to be given away or bestowed.

ପ୍ରଦାତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଦାତୃ; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ)—
Pradātā ୧ । ପ୍ରଦ; ଯେ ଦିଏ; ଦାନକର୍ତ୍ତା—
1. Giving; bestowing.
ପ୍ରଦାୟକ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରଦାୟୀ }
୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଦାନଶୀଳ—
(ପ୍ରଦାତ୍ରୀ, ପ୍ରଦାୟିକା, ପ୍ରଦାୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Very liberal.

ପ୍ରଦାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦାନ)—
Pradāna ୧ । ବିତରଣ; ଅର୍ପଣ; ଦେବା—1. Imparting; (ପ୍ରଦତ୍ତ, ପ୍ରଦେୟ—ବିଣ) giving; bestowing.
୨ । ଆରୋପଣ—2. Conferring.
୩ । ବିଶିଷ୍ଟ ଦାନ—3. Donation; gift.
୪ । ଭେଟି; ଉପହାର—4. Present.
୫ । ଗଜାଙ୍କୁଶ—
5. A goad or hook for driving elephants.
୬ । ପ୍ରେରଣ—6. Sending.
୭ । ପାଞ୍ଚଣ—7. A rod for driving cattle.
୮ । ବିବାହ (ହ୍ର. ଶ)—8. Marriage.
[ଦ୍ର—ଏହା ପ୍ରଥମ ଅର୍ଥରେ ଆଦାନ ଶବ୍ଦ ପରେ ସହଚର ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରଦାନ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଦେବା—
Pradāna karibā To give; to bestow.
প্রদান করা प्रदान करना

ପ୍ରଦାନିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ରଦାନ)—ପ୍ରଦାନ କରିବା—
Pradānibā প্রদানা To impart; to give.
ଏମନ୍ତ ସ୍ୱଥଶିଷ ମନ୍ନ ପ୍ରଦାନ—
ମଧୁସୂଦନ,ବିରହାବଳୀ

ପ୍ରଦାବ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଦାବ)—ଦାବାଗ୍ନି—
Pradāba Forest conflagration.

ପ୍ରଦାହ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଦାହ)—୧ । ଜ୍ୱର ଯୋଗୁଁ ବା ଅନ୍ୟ କାରଣରୁ
Pradāha ଶରୀରରେ ଅନୁଭୂତ ପୋଡ଼ା ଜଳା—
1. Inflammation of the body
୨ । ଶରୀରର ତାପବୃଦ୍ଧି—
2. Rise of temperature in the body; high temperature of the body.

ପ୍ରଦିକ୍—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଦିଶ୍; ପ୍ରଦିଶ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ)—ଦିଦିକ୍;
Pradik ଦୁଇ ପ୍ରଧାନ ଦିଗର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କୋଣ (ଯଥା—ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ, ନୈର୍ଋତ)—A corner between two cardinal points of the compass.

ପ୍ରଦିଗ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର+ଦିହ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ବୋଳା
Pradigdha ହୋଇଥିବା; ଲିପ୍ତ—1. Smeared; daubed; annointed.
୨ । ସ୍ନିଗ୍ଧ; ତୈଳରେ ବା ଘୃତରେ ସିକ୍ତ (ହ୍ର.ଶ)—
2. Besmeared with oil or ghee.
ସଂ. ବି—ମାଂସ ବ୍ୟଞ୍ଜନବିଶେଷ; ବହୁ ପରିମାଣରେ ମସଲା ଗୋଳିଆ ହୋଇ ଘିଅର ଓ ଦହିର ଛିଟା ଦିଆଯାଇ

ସିଝା ହୋଇଥିବା ମାଂସ ତରକାରି—A kind of meat-curry; curry prepared by frying meat with ghee and curd

ପ୍ରଦିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର+ଦିଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ;
Pradishṭa ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—1. Appointed; specified.
୨ । ଉପଦିଷ୍ଟ—2. Instructed
୩ । ଦତ୍ତ—3. Given; bestowed.

ପ୍ରଦୀପ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଦୀପ) ୧ । ଦୀପ—
Pradīpa 1. A lamp.
୨ । ବର୍ତ୍ତିସ୍ଥ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଅଗ୍ନିଶିଖା—
2 A flame issuing from a burning wick.
୩ । ଦୀପ୍ତି; ପ୍ରଭା—3. Dazzling; brilliance.
୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଆଲୋକ ବା ଜ୍ଞାନପ୍ରଦ ବସ୍ତୁ—
4. (Figurative) Anything which gives knowledge or light.
(ଯଥା—ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦୀପ; ମାଉ ପ୍ରଦୀପ ।)
୫ । ପ୍ରଦୀପ ବସ୍ତୁ ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକାଶିତ କରିବା ପରି କୌଣସି ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ଗ୍ରନ୍ଥ—
5. A commentary.
୬ । ଦୀପକ ରାଗର ସୁତ୍ର, ରାଗିଣୀବିଶେଷ (ହ. ଶ)—
6. Name of a secondary musical air.
ସଂ. ବିଣ—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଗୌରବପ୍ରଦ—
(figurative) Shedding glory; glorious.
(ଯଥା—କୁଳ ପ୍ରଦୀପ ।)

ପ୍ରଦୀପକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଦୀପକ)—୧ । ପ୍ରଦୀପନକାରକ; ଯାହା
Pradīpaka ଉଦ୍ଦୀପନ କରେ—1. Kindling;
(ପ୍ରଦୀପିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) igniting.
୨ । ଉତ୍ତେଜକ—2. Exciting; stimulating.
୩ । ଯାହା ଆଲୋକିତ କରେ—
3. Shedding light; illuminating.
୪ । ଯାହା ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧି କରେ—
4. Glorious; glorifying.
ସ. ବି—୧ । ଏକପ୍ରକାର ଭୟଙ୍କର ମାରାତ୍ମକ ଉଦ୍ଭିଦ୍ ବିଷ—
1. A kind of fatal vegetable poison.
[ଦ୍ର—ଏହା ଖଜୁରି ଗଛର ପତ୍ରପରି ପତ୍ରଥିବା ଗୋଟିଏ ଗଛର ମୂଳ ଓ ଏହା ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳରେ ଜନ୍ମେ—ହ. ଶ ।]
୨ । ଲଣ୍ଠନ—2. Lantern.

ପ୍ରଦୀପନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦୀପନ)—୧ । ଉଦ୍ଦୀପନ; ଜଳାଇବା; ନିଆଁ
Pradīpana ଲଗାଇବା—1. Kindling; inflaming;
igniting; setting fire to.
୨ । ଉତ୍ତେଜନ—2. Exciting; stimulating.
୩ । ପ୍ରକାଶକରଣ; ପ୍ରକାଶନ; ଉଦ୍ଭାସନ—
3. Exhibiting; illuminating.
୪ । ଅଗ୍ନିପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାବର ବିଷବିଶେଷ—
4. A mineral poison of red colour (probably phosphorus).
୫ । ଗୌରବ ବର୍ଦ୍ଧନ—5. Glorification.

ପ୍ରଦୀପାମାବାସ୍ୟା—ସ. ବି. (ପ୍ରଦୀପ+ଅମାବାସ୍ୟା)—
Pradīpāmābāsyā ପିପେଇ ଅମାବାସ୍ୟା (ଦେଖ)
Pipei amābāsyā (See)

ପ୍ରଦୀପିକା—ସ. ବି. (ପ୍ରଦୀପକ+ଆ)—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲଣ୍ଠନ (ହ. ଶ)—
Pradīpikā 1. Small lantern.
୨ । ଦୀପକ ରାଗର ସ୍ତ୍ରୀ, ରାଗିଣୀବିଶେଷ (ହ. ଶ)—
2. Name of a secondary musical air.
ସ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରଦୀପକର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Pradīpaka.

ପ୍ରଦୀପ୍ତ—ସ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଦୀପ୍ତ)—୧ । ପ୍ରଜ୍ୱାଳିତ—
Pradīpta 1. Kindled; lighted up; inflamed.
(ପ୍ରଦୀପ୍ତି—ବି) ୨ । ପ୍ରକାଶିତ—2. Manifested.
୩ । ଦାଉ ଦାଉ ଜଳୁଥିବା—3. Blazing; burning.
୪ । ଉତ୍ତେଜିତ—4. Excited; stimulated.
୫ । ଖୁବ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—5 Very bright; dazzlingly bright.

ପ୍ରଦୀପ୍ତତେଜାଃ—ସ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଦୀପ୍ତ+ତେଜସ୍, ୧ମା. ୧ବ)—
Pradīptatejāḥ ଯାହାର ତେଜ ନିଆଁ ପରି ଜଳୁଛି—
Of brilliant lustre; dazzling.

ପ୍ରଦୀପ୍ତ ହୁତାଶ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଦୀପ୍ତ+ହୁତାଶ)—
Pradīpta hutāsa ଦାଉ ଦାଉ ଜଳୁଥିବା ନିଆଁ—
(ପ୍ରଦୀପ୍ତହୁତାଶନ—ଅନ୍ୟରୂପ) A blazing fire; a fire in flames.

ପ୍ରଦୃପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଦୃପ୍ତ)—ଅତି ଗର୍ବିତ—
Pradṛupta Very much elated; puffed up with
(ପ୍ରଦୃପ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) arrogance.

ପ୍ରଦେୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଦେୟ)—
Pradeya ପ୍ରଦାନଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରଦତ୍ତ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ—
(ପ୍ରଦେୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) Bestowable; conferrable; fit to be given away.
ସଂ. ବି—ଭେଟି; ନଜରାନା (ହ. ଶ)—Present.

ପ୍ରଦେୟା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଦେୟ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Pradeyā ୧ । 'ପ୍ରଦେୟ'ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
1. Feminine of Pradeya.
୨ । ଯେଉଁ କନ୍ୟା ବରଙ୍କୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତା ହୋଇଅଛି; ବିବାହଯୋଗ୍ୟା—2. Marriageable (girl); fit to be given away in marriage,

ପ୍ରଦେଶ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦେଶ)—୧ । ଦେଶର ଏକାଂଶ; ଦେଶାଂଶ—
Pradeśa 1, Part of a country; province,
[ଦ୍ର—ଦେଶର ଯେଉଁ ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଅଂଶର ଭାଷା, ରୀତି-ନୀତି, ଶାସନପଦ୍ଧତି ଓ ଜଳବାୟୁ ଦେଶର ଅନ୍ୟ ଅଂଶମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଭିନ୍ନ ତାକୁ ପ୍ରଦେଶ ବୋଲାଯାଏ ।]

୨ । ଅଞ୍ଚଳ; ଜିଲ୍ଲା—2. Division of a country; district.

୩ । ସ୍ଥାନ; ଦେଶ—3. Region; place; tract; spot.

୪ । ଅଂଶ—4. Part.

୫ । ବିସ୍ତାରିତ କରତଳର ବୃଦ୍ଧାଅଙ୍ଗୁଠିର ଅଗରୁ ବଣିଅଙ୍ଗୁଠିର ଅଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂରତ୍ୱର ପରିମାଣ; ତର୍ଜନ୍ୟଙ୍ଗୁଷ୍ଠସମ୍ବନ୍ଧିତ ଦୈର୍ଘ୍ୟ—
5. A span measured from the tip of the thumb to that of the forefinger.

୬ । ଘର; କାନ୍ଥ—6. Wall.

୭ । ଅଙ୍ଗ—(ହ. ଶ)—7. Limb.

୮ । ନିଶ୍ଚୟ—8. Decision (Apte).

୯ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଉଦାହରଣ—
9. An example (in grammar) (Apte).

ଦେ. ବି (ସଂ. ପରଦେଶ)—୧ । ପ୍ରବାସ—
1. Sojourn.

୨ । ବିଦେଶ—2. Foreign country.

ପ୍ରଦେଶନ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଦିଶ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଦାନ—
Pradeśana 1 Gift; donation.

୨ । ଉପଢୌକନ; ଉପହାର; ଭେଟ—
2. A present; offering.

୩ । ଭେଟ ଦେବା—3. Presentation.

୪ । ଉତ୍କୋଚ; ଘୁଷ—4. Bribe.

୫ । ଦେବୋଦ୍ଦେଶରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ବଳି—
5. A victim offered to a Deity.

୬ । ଆଦେଶ—6. Command.

୭ । ଉପାୟ—7. Means.

୮ । (ପ୍ର+ଦିଶ୍ ଧାତୁ ଣିଚ +ଭାବ ଅନ) ଦେଖାଇ ଦେବା—
8. Pointing out (Apte).

୯ । (+କର୍ମ. ଅନ)—ପରାମର୍ଶ; ଉପଦେଶ—
9. Advice; instruction (Apte).

ପ୍ରଦେଶ(ଶି)ନୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦିଶ୍ ଧାତୁ=ଦେଖାଇବା+ଅନ(ଇନ)
Pradeśa(śi)nī +ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ; ଯାହା ସାହାଯ୍ୟରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଦେଖାଇ ଦିଆଯାଏ)—ତର୍ଜନୀ; ବଣି ଅଙ୍ଗୁଠି—
The fore finger; the index finger.

ପ୍ରଦେଶୀ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପରଦେଶୀୟ)—
Pradeśī ୧ । ବିଦେଶୀୟ—1. Belonging to a
ପରଦେଶୀ परदेशी (ପ୍ରଦେଶିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) foreign country;

୨ । ପ୍ରବାସୀ—1. Sojourning; living abroad.

ଦେ. ବି—୧ । ବିଦେଶୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି— 1. Foreigner.

୨ । ପ୍ରବାସୀ ଲୋକ—2. Sojourner.

ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଦେଶ+ଈ) ପ୍ରଦେଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Provincial.

ପ୍ରଦେଶୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଦେଶ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥରେ. ଈୟ)—
Pradeśīya ୧ । ପ୍ରଦେଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପ୍ରାଦେଶିକ—
(ପ୍ରାଦେଶିକ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Provincial; relating to a province.

୨ । (ଅମୁକ) ପ୍ରଦେଶବାସୀ—2. Belonging to or residing in (such and such) a province.

୩ । (ଅମୁକ) ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ—
3. Current in a particular province.

୪ । ଦେଶାଂଶ ବିଶେଷ ପ୍ରଚଳିତ (ବାକ୍ୟ)—
4 Provincial (word).

ପ୍ରଦେଶୀୟ ଭାଷା—ଦେ. ବି—ଦେଶାଂଶ ପ୍ରଚଳିତ ଭାଷା ବା ବୋଲି—
Pradeśīya bhāshā Provincial language;
ପ୍ରଦେଶୀୟ ଭାଷା प्रदेशी भाषा dialect.
[ପ୍ରଦେଶୀୟ ଭାଷା(ଶା)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପ୍ରଦେଶୀୟ କର—ଦେ. ବି—୧ । ଇଂରେଜ ସରକାର ଜମିଦାରଙ୍କଠାରୁ
Pradeśīya kara ରାଜସ୍ୱ ଛଡ଼ା ଆଦାୟ କରିବା ଶୁଳ୍କ
ପ୍ରଦେଶୀୟ କର ବିଶେଷ—1. A kind of cess realised by Government from Zamindars besides land-revenue.

୨ । ପ୍ରଦେଶବାସୀଙ୍କଠାରୁ ଆଦାୟ ହେବା ରାଜସ୍ୱ—
2 Provincial rate.

ପ୍ରଦେହ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଦିହ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Pradeha ୧ । ପ୍ରଲେପନ; ଲେପିବା—
1. Smearing; anointing.

୨ । (+କର୍ମ. ଅ) ମଲମ; ପ୍ରଲେପ—
2. An unguent; unction; ointment.

୩ । ସୁଗନ୍ଧତୈଳ ବ୍ୟଞ୍ଜନବିଶେଷ (ହ. ଶ)—
3. A kind of curry.

ପ୍ରଦୋଷ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର=ଅତ୍ୟନ୍ତ+ଦୋଷା=ରାତ୍ରି+ଅ; କିମ୍ବା ପ୍ର+
Pradosha ଦୋଷ; ଯେଉଁ ସମୟରେ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକେ ଅପରାଧ
(ପ୍ରଦୋଷା—ସ୍ତ୍ରୀ) କରନ୍ତି)—୧ । ସାୟଂକାଳ; ସନ୍ଧ୍ୟା; ରଜନୀମୁଖ—
1. Nightfall; evening.

୨ । (ପ୍ର+ଦୋଷ)—ଗୁରୁତର ଦୋଷ—
2. Grave fault

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଦୋଷ)—୧ । ମନ୍ଦ; ଦୁଷ୍ଟ—
1. Wicked; bad.

୨ । ପାପିଷ୍ଠ—2. Sinful.

୩ । ବିଶେଷ ଦୋଷଯୁକ୍ତ—
3. Vitiated; very defective.

ପ୍ରଦୋଷକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଦୋଷ+କ)—
Pradoshaka ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳରେ ଜାତ ବା ଘଟୁଥିବା—
(ପ୍ରଦୋଷଜ—ଅନ୍ୟରୂପ) Produced or happening in the evening.

ପ୍ରଦ୍ୱେଷ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଦ୍ୱେଷ)—
Pradwesha ୧ । ଶତ୍ରୁତା; ବୈର—1. Enmity.
୨ । ଘୃଣା (ହି. ଶ)—2 Hatred

ପ୍ରଦ୍ୱେଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଦ୍ୱେଷ୍ଟୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Pradweshṭā ୧ । ଶତ୍ରୁତାପନ୍ନ—1. Hostile.
(ପ୍ରଦ୍ୱେଷ୍ଟ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ହିଂସାକାରୀ; ହିଂସ୍ର—
2. Revengeful; malicious.
୩ । ଦ୍ୱେଷ୍ୟ ଜ୍ଞାନକାରୀ—3. Hating; disliking.

ପ୍ରଦ୍ୟୁତିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଦ୍ୟୁତିତ)—୧ । ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ—
Pradyutita 1. Ignited; illuminated.
୨ । ପ୍ରକାଶିତ—2. Manifested.

ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର=ପ୍ରସିଦ୍ଧ+ଦ୍ୟୁମ୍ନ=ଶକ୍ତି; ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଶକ୍ତି
Pradyumna ଥିବାରୁ)—୧ । କନ୍ଦର୍ପ; କାମ; ମଦନ—
1. Cupid.
୨ । (ନାମ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର—2. The name of the eldest son of Śrīkṛushṇa.
[ଦ୍ର—ଏ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଔରସରେ ରୁକ୍ମିଣୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ହୋଇ ଥିଲେ । ଏ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ୪ର୍ଥ ଅଂଶଜ ।]

ପ୍ରଦ୍ୟୋତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଦ୍ୟୁତ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pradyota ୧ । କିରଣ; ରଶ୍ମି—1. Ray of light.
୨ । ଆଭା; ଦୀପ୍ତି; ଆଲୁଅ—
2. Light; lustre; radiance.
୩ । (ନାମ) ନୃପବିଶେଷ—3. Name of a king.
୪ । (ନାମ) ଯକ୍ଷବିଶେଷ—4. Name of a Jaksha.

ପ୍ରଦ୍ୟୋତନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଦ୍ୟୁତ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Pradyotana ୧ । ଦ୍ୟୋତନଶୀଳ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଜଳୁଥିବା—
(ପ୍ରଦ୍ୟୋତିତ, ପ୍ରଦ୍ୟୋତକ—ବିଣ) 1. Blazing; radiant.
୨ । (ପ୍ର + ଦ୍ୟୁତ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —
ଯାହା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବା ଆଭାମୟ କରେ—
3. Illuminating; brightening.
ସଂ. ବି—୧ । (+ଭାବ ଅନ) ଆଭା; ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ—
1. Lustre; radiance; blaze.
୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun.

ପ୍ରଦ୍ର(ଦ୍ରା)ବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଦ୍ରୁ ଧାତୁ = ଧାବା + ଭାବ. ଅ)—
Pradra(drā)ba ୧ । ପ୍ରସ୍ଥାନ; ପଳାୟନ—1. Flight;
(ପ୍ରଦ୍ରୁତ—ବିଣ) retreat; fleeing away.
୨ । ଦଉଡ଼ିବା—2. Running.
୩ । ଦ୍ରୁତ ଗତି—3. Speed; quick motion.

ପ୍ରଧନ—ସଂ. ବି—ଯୁଦ୍ଧ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Pradhana Fight; battle.
ସଂ. ବିଣ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଖୁବ୍ ଧନୀ (ହି. ଶ)—Very rich.

ପ୍ରଧମନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଧ୍ମା ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ନାକଦ୍ୱାରା
Pradhamana ଔଷଧାର୍ଥ ନସ୍ୟାଦି ଶୁଙ୍ଘିବା କ୍ରିୟା (ହି. ଶ.)—
1. The act of taking something through the nose for a medicinal purpose.
୨ । (+କର୍ମ. ଅନ) ଔଷଧାର୍ଥେ ବ୍ୟବହୃତ ନସ୍ୟ—
2. Medicinal snuff.

ପ୍ରଧା—ସଂ. ବି—ଦକ୍ଷ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କର ଏକ କନ୍ୟା ଓ କଶ୍ୟପଙ୍କର ଏକ
Pradhā ସ୍ତ୍ରୀ—Name of a daughter of Daksha Prajāpati.

ପ୍ରଧାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଧା. ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Pradhāna ୧ । (ସାକାର ଜଗତର ଆଦି ବୀଜ) ପରମେଶ୍ୱର—
1. God (the seed of the material world).
୨ । ପରମାତ୍ମା—2. The Universal Soul.
୩ । ପ୍ରକୃତି; ଜଗତର ମୂଳକାରଣ—
3. Nature; the creative energy.
୪ । ଆଦ୍ୟାପ୍ରକୃତି; ସୃଷ୍ଟି ବା ବିକାଶପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟମାନା ପ୍ରକୃତି—
4. Unevolved Nature.
୫ । ବୁଦ୍ଧି—5. Intellect; understanding.
୬ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଷୟ—
6. Chief or principal matter.
୭ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି—7. Principal person.
୮ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବସ୍ତୁ—
8. Principal object or thing.
୯ । ରାଜାଙ୍କର ଅମାତ୍ୟ; ମନ୍ତ୍ରୀ—9 Minister.
୧୦ । ରାଜାଙ୍କ ସହଚର—10. A courtier.
୧୧ । ରାଜାଙ୍କ ସେନାପତି—
11. General of a king.
୧୨ । ହସ୍ତୀଚାଳକ; ମାହୁତ—
12. The driver of an elephant.
(ପ୍ରଧାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ—୧ । ମୁଖ୍ୟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—
1. Chief; principal.
୨ । ସର୍ବୋତ୍ତମ; ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—
2. Best; foremost; most excellent.
୩ । ଆଦ୍ୟ—2. Original.
୪ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସହିତ ସମାସରେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ; ଯଥା—ଶାକପ୍ରଧାନ, ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରଧାନ) ଯେଉଁଠାରେ ଅମୁକ ବିଷୟ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିଥାଏ—4. Where any matter or thing is predominant or prevailing.
ଦେ. ବି—୧ । କ୍ଷତ୍ରିୟ ଓ ଶୂଦ୍ରଙ୍କ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ—
1. A family title of the Kshatriya and Śūdras.
୨ । ଗ୍ରାମର ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟକାରୀ ରାଜକର୍ମଚାରୀ—
2. The collecting agent of a village.
୩ । ଗ୍ରାମର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—
3. The head-man of a village.

୪ । ଉତ୍କଳର ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜାଙ୍କ ସମୟରେ ଗ୍ରାମଶାସନ ସଂ... ଗଠିତ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚର ବା ଗ୍ରାମ ସଭାର ସଭାପତିଙ୍କ ଉପାଧିବିଶେଷ—
4. The generic title of the headman of the administrative assembly of a village in the reign of the independent kings of Orissa.

ପ୍ରଧାନ କାରଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଧାନ+କାରଣ)—ମୁଖ୍ୟ ବା ମୂଳକାରଣ—Original cause
Pradhāna kāraṇa

ପ୍ରଧାନ କାରଣବାଦ—ସଂ. ବି—ସାଙ୍ଖ୍ୟବାଦ; ଯେଉଁ ମତରେ ପ୍ରଧାନା ବା ଆଦ୍ୟା ପ୍ରକୃତି ଜଗତର କାରଣ ବୋଲି କଥିତ—The theory or doctrine that the unevolved Nature is the primary cause of the world.
Pradhāna kāraṇabāda

ପ୍ରଧାନତଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ. (ପ୍ରଧାନ +ତସ୍)—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତାନୁସାରେ
Pradhānataḥ 1. According to eminence.
୨ । ଆଦୌ—2 Firstly.
୩ । ପ୍ରାଧାନ୍ୟତଃ—3. Chiefly.
[ଦ୍ର—ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ସର୍ବନାମ ପରେ ତସ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହେବା ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣର ନିୟମ ଅଟେ; କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକମାନେ ବିଶେଷଣ ସଙ୍ଗେ ମଧ୍ୟ ତସ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟ କରି ସ୍ଥଳତଃ ଆଦି ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରୟୋଗ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । 'ପ୍ରଧାନତଃ' ଶବ୍ଦରେ ପ୍ରଧାନ ଶବ୍ଦ ବିଶେଷ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ।]

ପ୍ରଧାନତା(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଧାନ+ତା[ତ୍ୱ])—୧ । ପ୍ରାଧାନ୍ୟ—
Pradhānatā(twa) 1. Excellence.
୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତା—2 Pre-eminence.
୩ । ଉତ୍କର୍ଷ—3. Superiority.

ପ୍ରଧାନ ଧାତୁ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଧାନ+ଧାତୁ)—(ଶରୀରସ୍ଥ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧାତୁ) ଶୁକ୍ର; ବୀର୍ଯ୍ୟ—Semen.
Pradhāna dhātu

ପ୍ରଧାନ ନଗର—ଦେ. ବି—ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ—
Pradhāna nagara The capital of a country.

ପ୍ରଧାନ ପାଟ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ବାମଣ୍ଡା ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଦେବଗଡ଼ର ସନ୍ନିକଟସ୍ଥ ଗୋଟିଏ ଝରଣା—
Pradhāna pāṭa
Name of a mountain-spring in the State of Bamra in Orissa.

ପ୍ରଧାନ ପାଟର ପ୍ରଧାନ ଝରଣା—ଶ୍ରୀଧାନାଥ, ଜଳଦେବୟସ ।

[ଦ୍ର—ଏହିଠାରୁ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଜଳ ନିଆଯାଇ ଦେବଗଡ଼ବାସୀଙ୍କୁ କଳପାଣି ଯୋଗାଯାଏ । ବାମଣ୍ଡାର ରାଜା ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସୁଚଳ ଦେବ ଏ ପ୍ରଦେଶର ଧାରେ ଧାରେ ପାହାଡ଼ର ଉପରକୁ ଉଠିବା ପାଇଁ ପକ୍କା ସିଢ଼ି କରିଥିବାରୁ ସେହି ସିଢ଼ି ବାଟେ ଏ ଝରଣାର ମୂଳଦେଶରୁ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଉଠି ହୁଏ । ଏହାର ଶୋଭା ଅତି ମନୋହର ।]

ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ—ଦେ. ବି—ରାଜାଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନ୍ତ୍ରୀ—
Pradhāna mantrī Prime minister.

ପ୍ରଧାନ ଯାଜକ—ଦେ. ବି. (ବାଇବଲ୍ ଅନୁବାଦ ଭାଷା)—ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପ୍ରଧାନ ପାଶ୍ରୀଗୁରୁ—
Pradhāna jājaka High priest; bishop; lord bishop.

ପ୍ରଧାନାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଧାନ+ଅଙ୍ଗ)—୧ । ଉତ୍ତମାଙ୍ଗ; ମସ୍ତକ
Pradhānānga 1. The head.
୨ । ସମାଜର ମୁଖ୍ୟ ସଭ୍ୟ—2. A pre-eminet member of an assembly.
୩ । ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି—
3. The chief personage in a kingdom.
୪ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅବୟବ—4. Chief limb.
୫ । ପ୍ରଧାନ ଉପକରଣ—5. Chief material.
୬ । ଉତ୍ତମଙ୍ଗ ବା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ—6. A serviceable limb.

ପ୍ରଧି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଧା ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇ; ଯାହା ଚକ୍ରକୁ ଧାରଣ କରେ)—ଚକ୍ରର ଧାର; ନେମି; ପହି—
Pradhi The rim or periphiry of a wheel.

ପ୍ରଧି ମଣ୍ଡଳ—ସଂ.ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍ପ; ପ୍ରଧି+ମଣ୍ଡଳ)—ଚକ୍ରର ପରିଧି ବା ବେଢ଼; ପହିଆ—The circumfernce of a wheel.
Pradhi maṇḍala

ପ୍ରଧୀ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର=ପ୍ରକୃଷ୍ଟ+ଧୀ=ବୁଦ୍ଧି)—ତୀକ୍ଷ୍ଣବୁଦ୍ଧିବିଶିଷ୍ଟ—Having sharp intellect; clever; shrewd; acute.
Pradhī
ସଂ. ବି.—(ପ୍ର=ପ୍ରକୃଷ୍ଟା+ଧୀ)—ତୀକ୍ଷ୍ଣ ବୁଦ୍ଧି—Sharp intellect; clear understanding.

ପ୍ରଧୂନିତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ଧୂନିତ)—ଯାହାକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ବା ଜୋରରେ କମ୍ପିତ କରା ଯାଉଥାଏ—
(ପ୍ରଧୂନନ—ବି) Greatly shaken.
Pradhūnita

ପ୍ରଧୂପିତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ଧୂପ୍ ଧାତୁ=ସନ୍ତପ୍ତ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Pradhūpita ୧ । ସନ୍ତାପିତ—1. Afflicted.
୨ । ଉତ୍ତପ୍ତ—2. Heated.
୩ । ପ୍ରତପ୍ତ—3. Inflamed.
୪ । ଉତ୍ତେଜିତ—4. Excited.

ପ୍ରଧୂମିତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ଧୂମ+ଯୁକ୍ତାର୍ଥେ. ଇତ)—୧ । ଧୂମାୟିତ; ଧୂଆଁ ହେଉଥିବା; ଲୁହୁଡ଼ି ଥିବା; ଯହିଁରୁ ଧୂଆଁ ବାହାରୁ ଥାଏ—1. Smoking; smouldering.
Pradhūmita
୨ । ଜ୍ୱଳନୋନ୍ମୁଖ—2. About to burn.

ପ୍ରଧୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ର+ଧୃଷ୍ଟ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗର୍ବିତ—
Pradhṛushṭa Arrogant.
(ପ୍ରଧୃଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରଧୃଷ୍ଟତା—ବି)

ପ୍ରଧୃଷ୍ୟ—(ପ୍ର+ଧୃଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—ଯାହାର ଗର୍ବକୁ ଖର୍ବୀକୃତ କରି ଯାଇ ପାରେ—One whose spirit or pride can be suppressed.
Pradhṛushya

ପ୍ରଧ୍ୱଂସ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଧ୍ୱଂସ)—୧ । ବିନାଶ—
Pradhwamsa 1. Ruin; destruction.
(ପ୍ରଧ୍ୱଂସକ, ପ୍ରଧ୍ୱଂସୀ, ପ୍ରଧ୍ୱସ୍ତ—ବିଣ) ୨ । (ସାଂଖ୍ୟ) କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଅତୀତ ଅବସ୍ଥା (ହ. ଶ.)—2. (Sāmkhya philosophy) The past condition of a thing.

ପ୍ରଧ୍ମାତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଧ୍ମା ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା; ନିଆଁ ଲଗାଇବା+ କର୍ମ. ତ)—୧ । ଧ୍ୱନିତ; ମୁଖରିତ; ଶବ୍ଦାୟମାନ—
Pradhmāta 1. Resounded; resonant.
୨ । ବାୟୁପୂରିତ; ଯହିଁରେ ଫୁଙ୍କି କରି ପବନ ପୂରା ଯାଇଥାଏ—
2. Filled with wind blown; inflated with wind.
୩ । ସମ୍ୱକ୍ଷିତ; ପ୍ରଜ୍ୱାଳିତ—
3. Inflamed; ignited; kindled.
୪ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ—
4. Reverberated; filled with echoes.

ପ୍ରନ(ଣ)ଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ନଷ୍ଟ)—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ନଷ୍ଟ; ବିନଷ୍ଟ—
Prana(ṇa)shta 1. Destroyed; ruined.
୨ । ମୃତ—2. Dead.

ପ୍ରନାଲୀ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଣାଳୀର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ପ୍ରଣାଳୀ (ଦେଖ)-
Pranālī Praṇālī (See)

ପ୍ରପଞ୍ଚ—ସଂ. ବି.—୧ । (ପ୍ର+ପଂଚ ଧାତୁ=ବିସ୍ତୃତ ହେବା+ଭାବ. ଅ)
Prapañcha ୧ । ବିସ୍ତାର; ପରିସର—
1. Extent; expanse.
୨ । ବିସ୍ତୃତି—2. Expansion; extension.
୩ । ସମୂହ; ବିସ୍ତର; ରାଶି—
3. Abundance; heap.
୪ । ପ୍ରକାଶ—4. Manifestation.
୫ । ବୈପରୀତ୍ୟ—5. Opposition; reversion; inversion.
୬ । ମାୟା; ଭ୍ରମ; ଭ୍ରାନ୍ତି—6. Error; illusion.
୭ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଜଗତ୍; ସଂସାର—
7. The world; the creation.
୮ । ପରିଦୃଶ୍ୟମାନ ଘଟଣା—8. Phenomenon.
୯ । ପ୍ରବଞ୍ଚନା; ପ୍ରତାରଣା—
9. Delusion; deceit; trick; fraud.
୧୦ । ପରିଦୃଶ୍ୟମାନ ଜଗତ୍ ସଂସାର—10. The phenomenal world; the world round us.
୧୧ । ଥଟ୍ଟା; ତାମସା—11. Jest; joke.
୧୨ । ଧୂର୍ତ୍ତତା—12. Wickedness; wantoness.
୧୩ । ରଚନାର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ବା ବହୁଳତା—13. Copiousness or prolixity in composition.
ଦେ. ବିଣ.—୧ । ପ୍ରବଞ୍ଚନା ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଶଠ—
1. Deceitful; fraudulent.
୨ । ମାୟାପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Full of illusion
୩ । ଦୁଷ୍ଟ—3. Wicked.
୪ । ଧୂର୍ତ୍ତ; ଚତୁର—4. Cunning.
୫ । ପରପଞ୍ଚ; ଅସୁନ୍ଦର—5. Awkward; ugly.
୬ । ମନ ପ୍ରବୃତ୍ତିର—6. Evil-natured.

ପ୍ରପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧି—ଦେ. ବି—୧ । ଧୂର୍ତ୍ତତା—1. Cunning.
Prapañcha buddhi ୨ । ମନ ବୃତ୍ତି; ଦୁଷ୍ଟ ବୃତ୍ତି—
2. Wantonness; wickedness.

ପ୍ରପଞ୍ଚମୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରପଞ୍ଚ+ମୟ)—ପ୍ରତାରଣା ପୂର୍ଣ୍ଣ—
Prapañchamaya Deceitful.

ପ୍ରପଞ୍ଚିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ପଂଚ ଧାତୁ+କର୍ମ ତ)—୧ । ବିସ୍ତୃତ—
Prapañchita 1. Expanded; diffused.
୨ । ମାୟାପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Full of illusion; illusive.
୩ । ଭ୍ରମଯୁକ୍ତ; ଭ୍ରାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Erring; mistaken.
୪ । ପ୍ରବଞ୍ଚିତ—4. Deceived; beguiled.
୫ । ବିସ୍ତାରିତରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ; ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ—
5. Fully explained; dilated; manifested.

ପ୍ରପଞ୍ଚୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରପଞ୍ଚ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ଦୁଷ୍ଟ—
Prapañchī Wicked.
(ପ୍ରପଞ୍ଚିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ବିଜର୍ଜ ପ୍ରପଞ୍ଚୀ, କପର୍ଦ୍ଦିଭ୍ରମେ ସିଦ ଅନା ଘୁଣ୍ଟ ।
(ପ୍ରପଞ୍ଚିଆ—ଦେଶଜରୂପ) ଅ ରିମନ୍ତ୍ର, ବଦରଥଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ପ୍ରପତ୍ତି—ସଂ. ବି—ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତି; ଏକାନ୍ତ ଭକ୍ତି—
Prapatti Concentrated devotion

ପ୍ରପଦ—ସଂ. ବି (ପ୍ର=ଅଗ୍ର+ପଦ)—୧ । ଗୋଡ଼ର ଅଗ—
Prapada 1. The tip of the foot.
୨ । ଗୋଡ଼ ଆଙ୍ଗୁଠି—2. Finger of the leg.
ବାଳା ପ୍ରପଦେ ଶୃଣ୍ଣିଅ—ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳାଶ ।

ପ୍ରପନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ. (ପ୍ର+ପଦ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା, ଯାଇବା+ କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଶରଣାଗତ; ଆଶ୍ରିତ—
(ପ୍ରପନ୍ନା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Taking refuge with.
୨ । ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିବା—2 Resorting to.
୩ । ପ୍ରାପ୍ତ; ଅଧିଗତ—3. Attained; obtained; got; received.
୪ । ରକ୍ଷିତ—4. Sheltered; protected.
୫ । ସ୍ୱୀକୃତ; ଅଙ୍ଗୀକୃତ—5. Agreed to; promised.
୬ । ଦୀନ; ଗରିବ—6 Poor; needy.
୭ । ପୀଡ଼ିତ—7. Afflicted; distressed.
୮ । ଆସକ୍ତ; ସସକ୍ତ—8. Adhering to; attached to.
୯ । କୃତାନ୍ୱେଷଣ—9. Seeking.
୧୦ । ସମାଗତ; ଉପସ୍ଥିତ—10. Arrived; reached.

ପ୍ରପର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର=ଗତ+ପର୍ଣ୍ଣ=ପତ୍ର)—
Praparṇṇa ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷରୁ ପତ୍ର ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଅଛି—
(tree) Devoid of leaves (Apte).
ସଂ. ବି—ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଥିବା ପତ୍ର—Fallen leaf (Apte).

ପ୍ରପା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ପା ଧାତୁ+ଅପାଦାନ ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prapā ୧ । ଜଳସତ୍ର; ପାନୀୟଶାଳା—1. A place where drinking water is distributed.
୨ । ବିଶ୍ରାମ ସ୍ଥଳ—2. A place of refreshment; resting place.

୩ । ଗୋରୁମାନଙ୍କ ପାଣିଭୁଣ୍ଡ—
3. A cistern for watering cattle.
୪ । ଜଳାଶୟ; ବଡ଼ ପୋଖରୀ—4. Tank.
୫ । କୂପ—5. Well.
୬ । ପାଣିଭୁଣ୍ଡ; ଜଳାଧାର—
6. Cistern; reservoir of water.
୭ । (+କର୍ମ. ଅ) ଡୋକ—7. Draught.
୮ । (+ଅଧିକରଣ. ଅ)—ଯଜ୍ଞଶାଳା—
8. Sacrificial room.

ପ୍ରପାକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ପଚ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ବଥ ପାଚିବା—
Prapāka 1. The ripening of boil (Apte).
୨ । ଅଙ୍ଗର ଫୁଲା ଓ ପୋଡ଼ାଜଳା—
2. Inflammation (Apte).

ପ୍ରପାଣି – ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ପାଣି)—୧ । କରତଳ; ହାତର ଚେଟୁ—
Prapāṇi 1. Palm of the hand.
୨ । ହାତର ଅଗ – 2. The fore part of the hand.

ପ୍ରପାତ – ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ପତ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prapāta ଆଗକୁ କୁଦୁଥିବା ବା ଡେଇଁଥିବା—
Leaping forward (Howells).
(ସଂ. ବି+ଅପାଦାନ ଅ)—୧ । ପର୍ବତର ଉଚ୍ଚଦେଶ; ପର୍ବତର ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ ବା ଅଚଡ଼ି—1. Precipice; cliff of a hill; steep declivity.
୨ । ତୀର; କୂଳ—2. Bank; shore.
୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ.ଅ) ନିର୍ଝର; ଝରଣା-3. Waterfall; cascade.
୪ । (+ଭାବ. ଅ)—ପତନ—4. Fall.

ପ୍ରପାଥ—ସଂ. ବି. (ଭୁଲ. ଇଂ. ପାଥ୍)—ପଥ ରାସ୍ତା—
Prapātha A roadway (Apte).

ପ୍ରପାଦିକ—ସଂ. ବି—ମୟୂର—Peacock (Apte).
Prapādika

ପ୍ରପାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ପାନ)—୧ । ପ୍ରପା (ଦେଖ)
Prapāna 1. Prapā (See)
୨ । ଘୋଡ଼ାର ଉପର ଓଠମଣିର ନିମ୍ନଭାଗ—
2. The under part of a horse's upper lip (Apte).
୩ । ପଣା; ସରବତ୍—3. A sort of sweet drink.

ପ୍ରପାନକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରପାନ+ସ୍ୱାର୍ଥେ କ)—ଖଣ୍ଡମରିଚଗୁଡ଼ ମିଶ୍ରିତ ପାନୀୟବିଶେଷ; ପଣା; ସରବତ୍—
Prapānaka A sort of sweet drink made of sugar and spices.

ପ୍ରପିତାମହ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର+ପିତାମହ)—୧ । ପିତାମହଙ୍କ ପିତା—
Prapitāmaha 1. Paternal great grandfather.
(ପ୍ରପିତାମହୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସର୍ବଲୋକପିତାମହ; ବ୍ରହ୍ମା—
2. Brahmā.
୩ । ପରଂବ୍ରହ୍ମ – 3. The Supreme Spirit (Apte).
୪ । କୃଷ୍ଣ—4 Krushna (Apte).

ପ୍ରପିତୃବ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର+ପିତୃବ୍ୟ)—ପିତାଙ୍କ ପିତୃବ୍ୟ—
Prapitṛubya Paternal grand uncle (Apte).

ପ୍ରପୀଡ଼ନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ପୀଡ଼ନ) - ୧ । ଚାପ; ଚପିବା—
Prapīrdana 1. Pressing; squeezing.
ପ୍ରପୀଡ଼ିତ } ବିଣ ୨ । ଉତ୍ପୀଡ଼ନ—
ପ୍ରପୀଡ଼କ } 2. Oppression; torture

ପ୍ରପୀତ(ନ)—ସଂ. ବିଣ. [ପ୍ର+ପୀତ (ନ)]—ଫୁଲିଥିବା—
Prapīta(na) Swollen up; distended (Apte).

ପ୍ରପୁତ୍ର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର+ପୁତ୍ର)—ପୌତ୍ର—
praputra One's son's son; grandson (Apte).
(ପ୍ରପୁତ୍ରୀ—ବିପରୀତ ଲିଙ୍ଗ; ପ୍ରପୁତ୍ରବଧୂ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରପୁନା(ନ୍ନା)ଟ(ଡ଼; ଲ)—ସଂ. ବି—ଚାକୁଣ୍ଡା (ଦେଖ)—
Prapunā(nnā)ṭa(rda; la) Chākunḍā (See) (Apte)

ପ୍ରପୌଣ୍ଡରୀକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ପୁଣ୍ଡରୀକ+ଅ)—୧ । ଔଷଧବୃକ୍ଷବିଶେଷ
Prapaundarika 1. A kind of medicinal plant.
[ସ.ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ଶୀତ,ଶ୍ରୀପୁଷ୍ପ, ପୁଣ୍ଡରୀ, ପୁଣ୍ଡର୍ଯ୍ୟ, ପୌଣ୍ଡରୀକ, ସୁପୁଷ୍ପ, ସାନୁଜ ଓ ଅନୁଜ]
ପୁଣ୍ଡରିୟା; ପୁଂଡ଼ରୀ
ପୁଂଡ଼ରୀ
ମ – ପୁଣ୍ଡରୀକ
ତେ—ପୁଂଡ଼ରୀକମନୁ, ଗୋବିଧ୍ୟାନମ୍ବ
[ଦ୍ର—ଏହାର ମୂଳ ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ । ଏହା ଈଷତ୍ତିକ୍ତମଧୁର ରସ, ମଧୁରବିପାକ, ଶୀତଳ, ବର୍ଣ୍ଣକାରକ, ଶୁକ୍ରବର୍ଦ୍ଧକ, ନୟନ ହିତକାରକ ଏବଂ ପିତ୍ତ,ରକ୍ତ, ବ୍ରଣ, ଦାହ, ପିପାସା, ଜ୍ୱର ଓ ରକ୍ତପିତ୍ତରୋଗରେ ଉପକାରୀ ।]
୨ । ପଦ୍ମମୂଳ—2. Root stock of Nymphaea lotus.

ପ୍ରପୌତ୍ର—ସଂ. ବି ପୁଂ. (ପ୍ର+ପୌତ୍ର)—ପୁତ୍ରର ନାତି; ପୌତ୍ରର ପୁତ୍ର; ଅଣନାତି—Son's grandson; one's agnatic great grandson.
Prapautra
(ପ୍ରପୌତ୍ରୀ—ବିପରୀତଲିଙ୍ଗ)

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ— ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଫୁଲ୍ଲ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ (ଦେଖ)—
Praphulta (ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ—ବି) Praphulla (See) (Apte).

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ~ ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଫୁଲ୍ଲ ଧାତୁ=ବିକସିତ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Praphulla ୧ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ; ବିକଶିତ; ଫୁଟିଥିବା (ଫୁଲ) —
(ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା—ବିଶେଷ୍ୟ) 1. Full blown (as a flower); expanded; blooming.
୨ । ହସୁଥିବା; ହାସ୍ୟମୟ—2. Smiling; laughing.
୩ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—3. Shining; radiant.
୪ । ପ୍ରସନ୍ନ; ଆନନ୍ଦିତ—4. Pleased; gladdened; cheerful.
ଦେ. ବି—୧ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା (ଦେଖ)—
1. Praphullatā (See).
୨ । (ପୁଂ) ଲୋକଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—
2 Name given to males.

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚିତ୍ତ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା. ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ+ଚିତ୍ତ) - ୧ । ହୃଷ୍ଟ ଚିତ୍ତ; ଆନନ୍ଦିତ ମନ—
Praphulla chitta

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲାନ୍ତଃକରଣ / ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଚେତାଃ / ପ୍ରଫୁଲ୍ଲମନାଃ } ଅଳଙ୍କାରରୂପ ୧ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ମନ— 1. Glad heart; cheerful mind. 2. Contented mind.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟହୃଦୟ— 1. Contented.

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଚିତ୍ତା / ପ୍ରଫୁଲ୍ଲାନ୍ତଃକରଣା } —ସ୍ତ୍ରୀ ୨ । ହୃଷ୍ଟ; ଆନନ୍ଦିତ— 2. Cheerful; glad.

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବି. [ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ+ଭାବାର୍ଥରେ ତା (ତ୍ୱ)]

• Praphullatā(twa) ୧ । ବିକାଶ; ବିସ୍ତୃତି; ବିସ୍ତାର— (ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ - ବିଣ) 1. Expansion.

୨ । ଆହ୍ଲାଦ; ଉଲ୍ଲାସ; ହର୍ଷ— 2. Cheerfulness; gaiety; gladness.

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ନୟନ——ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ+ନୟନ) ହର୍ଷୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ ଚକ୍ଷୁଃ

Praphullanayana Beaming eyes; eyes sparkling (ପ୍ରଫୁଲ୍ଲନେତ୍ର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଲୋଚନ - ଅନ୍ୟରୂପ) with gladness.

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲନୟନା / ପ୍ରଫୁଲ୍ଲନେତ୍ରୀ / ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଲୋଚନା } —ସ୍ତ୍ରୀ ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ-(ବହୁବ୍ରୀହି)— ହର୍ଷୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ ନୟନଯୁକ୍ତ— With sparkling eyes.

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବଦନ— ସଂ ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ+ବଦନ)—ସହାସ୍ୟ ବା ପ୍ରସନ୍ନ

Praphulla badana ମୁଖ —Beaming countenance; (ପ୍ରଫୁଲ୍ଲମୁଖ — ଅନ୍ୟରୂପ) smiling face.

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବଦନା / ପ୍ରଫୁଲ୍ଲମୁଖୀ } —ସ୍ତ୍ରୀ ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି) ସହାସ୍ୟମୁଖ— Smiling.

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ— ପ୍ରା. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ) —ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ (ଦେଖ)

Praphullita Praphulla (See).

ପ୍ରଫେସର୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ ପ୍ରୋଫେସର୍) —ପ୍ରୋଫେସର୍;

Praphesar କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ—

ପ୍ରୋଫେସାର୍ प्रोफेसार Professor.

ପ୍ରବକ୍ତା— ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପ୍ର+ବକ୍ତୃ; ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ପ୍ରଗଲ୍ଭ ବକ୍ତା—

Prabaktā 1. Orator.

(ପ୍ରବକ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)— ୨ । ଶିକ୍ଷକ; ଗୁରୁ—2. Teacher.

୩ । ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାରକ ବ୍ୟକ୍ତି—3. Propounder; annotator.

୪ । ଗଳ୍ପର ଉଦ୍ଭାବକ—

4. Originator of a story. (Howells)

୫ । ବେଦାଦିର ଉପଦେଶକ—

4. A person who devliers discourses on the Bedas.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ବକ୍ତୃତାକାରୀ—Lecturing.

ପ୍ରବଗ—ସଂ. ବି—ପକ୍ଷୀ (ହି. ଶ) (ଭୁଲ.ପ୍ଲବଗ)

Prabaga Bird.

ପ୍ରବଚନ—ସଂ. ବି (ପ୍ର=ଉତ୍କୃଷ୍ଟ + ବଚନ)—୧ । ସାଂସାରିକ ଅଭିଜ୍ଞତା-

Prabachana ପୂର୍ବ ଦେଶପ୍ରଚଳିତ ଆପ୍ତବଚନ; ପ୍ରବାଦ; ଜନଶ୍ରୁତି— 1. Tradition; wise sayings; proverbs; elegant sayings.

୨ । ଶାସ୍ତ୍ରବଚନ—2. Sayings from scriptures; scriptural doctrines.

୩ । ନୀତିବାକ୍ୟ—3. Moral precepts.

୪ । ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରା ଯାଇଥିବା ଧର୍ମବାଦ—

4. Propounded religious doctrine.

୫ । ବେଦାଦି ଈଶ୍ୱରମୁଖନିସୃତ ଶାସ୍ତ୍ର—

5. Holy treatise (such as the Bedas); the scriptures.

୬ । ଅଧ୍ୟାପନା—6. Instruction; teaching profession.

୭ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବକ୍ତୃତା—7. Excellent speech.

୮ । ବାଗ୍ମିତା—8 Eloquence; oratory.

୯ । ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ (ହି. ଶ)—9. Expounding; explaining.

୧୦ । ବେଦାଙ୍ଗ (ହି. ଶ) (ଦେଖ)—10. Bedānga (See).

ପ୍ରବଚନ ପଟୁ—ସଂ. ବିଣ (୭ମୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରବଚନ+ପଟୁ)—୧ । ବାଗ୍ମୀ—

Prabachana paṭu 1. Eloquent; elegant in speech. (ପ୍ରବଚନ ପଟୁତା—ବି)

୨ । ଆବଶ୍ୟକବେଳେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରବଚନମାନ ଉଦ୍ଧାର କରି ପାରନ୍ତି—2 Expert in quoting proverbs.

ପ୍ରବଞ୍ଚକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ବଞ୍ଚ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ଅକ.)—ପ୍ରତାରକ;

Prabañchaka ଶଠ; ଧୂର୍ତ୍ତ—Cheating; sly; deceitful; fraudulent. (ପ୍ରବଞ୍ଚିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରବଞ୍ଚନ(ନା)—ସଂ. ବି [ପ୍ର+ବଞ୍ଚନ (ନା)]—ପ୍ରତାରଣା; ଠକାମି—

Prabañchana (nā) Cheating; deceit; fraud. (ପ୍ରବଞ୍ଚିତ—ବିଣ)

ପ୍ରବଞ୍ଚିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ବଞ୍ଚିତ)—ପ୍ରତାରିତ; ଯେ ଠକାମିରେ

Prabañchita ପଡ଼ିଥାଏ—Cheated; defrauded; imposed upon. (ପ୍ରବଞ୍ଚିତା— ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରବଞ୍ଚିବା—ଦେ. କ୍ରି (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରବଞ୍ଚନ)—ପ୍ରତାରଣା କରିବା;

Prabañchibā ଠକିବା—To cheat.

ପ୍ରବଂଚୀ ଯେ ଯାହା ଭେଡ଼େ ଉଂବ ନ ମିଳେ ଯାହା

ଧୋକାଦେଲା ପ୍ରବଞ୍ଚେ ପ୍ରାଣ ତାର ଅଶାର ମାୟା—ଉ. ସା

ପ୍ରବଟ—ସଂ. ବି— (ପ୍ର+ବଟ୍ ଧାତୁ=ବିଭାଗ କରିବା+କର୍ମ. ଅ,—

Prabaṭa ଗୋଧୂମ; ଗହମ—Wheat.

ପ୍ରବଣ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ବଣ୍ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା; ନତ ହେବା+

Prabaṇa କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ବକ୍ର—1. Curved.

(ପ୍ରବଣତା(ତ୍ୱ)—ବି ୨ । ନତ—2. Bowed; bent.

୩ । ବିନୀତ; ନମ୍ର—3. Humble; modest.

୪ । ଆସକ୍ତ; ରତ; ପ୍ରବୃତ୍ତ—

4. Attached to; devoted to; engaged in,

୫ । (ସ୍ୱଭାବରେ) ପ୍ରକୃତି ବା ଅଭ୍ୟାସ ଅନୁସାରେ ଆସକ୍ତ—

5. Inclined; disposed to; prone to; habituated to.

[ଦ୍ର—ସମାସରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ବସି ବିଶେଷଣ ପଦ ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ଯଥା—କ୍ରୋଧପ୍ରବଣ; ସ୍ନେହପ୍ରବଣ; ଉଚ୍ଚପ୍ରବଣ ।]

୬ । ପୂର୍ଣ୍ଣ; କୃତାଧିକାର—

6. Filled with; possessed of

୭ । କ୍ରମନମ୍ର; ଗଡ଼ାଣିଆ; ଢାଲୁ—7. Sloping.

୮ । ଅନୁକୂଳ—8 Favourable.

୯ । ପ୍ଲୁତ—9. Jumped; leaped; long

୧୦ । ଦୁର୍ବଳ, କୃଶ; କ୍ଷୀଣ—10. Weak; thin.

୧୧ । ତ୍ୱରିତ—11. Swift.

୧୨ । ଅଭିମୁଖ—12. Standing in front of or near.

୧୩ । ଶକ୍ତ; ପାରଗ—13. Able; powerful.

୧୪ । ନିପୁଣ—14 Skilful.

୧୫ । ଆୟତ୍ତ—15. Brought under control.

୧୬ । ପ୍ରଗୁଣ; ସରଳ—16. Straight.

୧୭ । ଉନ୍ମୁଖ—17 Looking upwards.

୧୮ । ଆହିତ; ନ୍ୟସ୍ତ; ସ୍ଥାପିତ—18. Placed; deposited;

୧୯ । ସ୍ନିଗ୍ଧ—19. Smooth.

୨୦ । ଅଧୀନ—20. Dependent.

୨୧ । ବଦାନ୍ୟ—21. Generous.

୨୨ । ବିନଷ୍ଟ—22. Decayed.

୨୩ । (ସ୍ନେହ ଆଦି ଦ୍ୱାରା) ପ୍ଲାବିତ—

23. Flooded with; steeped in.

୨୪ । ଉଦାର (ହି. ଶ)—24. Liberal-minded.

ସ. ବି—୧ । ଚତୁଷ୍ପଥ; ଚାରିଆଡ଼ିକୁ ବାଟଥିବା ଛକ—

1. A meeting of 4 roads.

୨ । ଉଦର—2. Belly.

୩ । ଢାଲୁ (ହି. ଶ)—3. A slope.

୪ । ପାହାଡ଼ର ପାଖ (ହି. ଶ)—

4. The side of a hill.

୫ । କ୍ଷଣ (ହି. ଶ)—5. Moment.

୬ । ଆହୁତି (ହି. ଶ) –

6. Oblation of ghee unto the fire,

୭ । ପର୍ବତର ଉଚ୍ଚ—7. Cliff.

ପ୍ରବଣତା(ତ୍ୱ)—[ପ୍ରବଣ+ଭାବାର୍ଥରେ ତା (ତ୍ୱ)]—୧ । ଅନୁକୂଳତା—
Prabaṇatā(twa) 1. Tendency.
(ପ୍ରବଣ—ବଣ) ୨ । କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରତି ମନ ଢଳିବା; ଆସକ୍ତି; ଝୁଙ୍କ—2. Inclination; propensity; proneness.

୩ । ଅନୁରକ୍ତି—3. Attachment; devotion.

୪ । ନମ୍ରତା—4. Modest; humility

୫ । ପୂର୍ଣ୍ଣତା—5. Saturity; fullness (Apte).

ପ୍ରବତ୍‌ସ୍ୟତ୍‌ପତିକା—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଯେଉଁ ନାୟିକାର ପତି ବା ନାଗର
Prabat-syat-patikā ବିଦେଶକୁ ଯିବାର ଅଛି (ହି. ଶ)—
ପ୍ରବତ୍‌ସ୍ୟତ୍‌ପ୍ରେୟସୀ } --ଅନ୍ୟରୂପ A heroine (in fiction) whose
ପ୍ରବତ୍‌ସ୍ୟତ୍‌ଭର୍ତ୍ତୃକା } lover is shortly to go on a sojourn.

ପ୍ରବଦନ—ସ. ବି. (ପ୍ର+ବଦ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ଘୋଷଣା(ହି.ଶ)--
Prabadana Publication; announcement.

ପ୍ରବନ୍ଧ—ସ. ବି (ପ୍ର+ବନ୍ଧ୍ ଧାତୁ=ବାନ୍ଧିବା; ରଚନା କରିବା+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ସନ୍ଦର୍ଭ; ରଚନା—
Prabandha 1. Composition; essay.

୨ । ଧାରାବାହିକ ଉପାଖ୍ୟାନ—

2. A connected narrative; treatise.

୩ । ପରସ୍ପର ଅନ୍ୱୟଯୁକ୍ତ ବାକ୍ୟାବଳୀ—

3. Essay; words connected with each other.

୪ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ବନ୍ଧନ—4. A close bond.

୫ । କୌଶଳ—5. Contrivance.

୬ । ଆରମ୍ଭ—6. Beginning.

୭ । କ୍ରମିକତା—7. Continuance; succession.

୮ । ପୂର୍ବାପର ସଙ୍ଗତି—9. Sequence.

୯ । ଯୋଜନା—9. Joining; uniting.

୧୦ । ଆୟୋଜନ—

10. Preparation; collection of meterials.

୧୧ । ବ୍ୟବସ୍ଥା; ବନ୍ଦୋବସ୍ତ—

11. Arrangement; settlement; disposition.

ଦେ. ବି—୧ । ଆଲୋଚନା—1. Discussion.

୨ । ସମ୍ବନ୍ଧ; ସମ୍ପର୍କ—2. Relation.

ପ୍ରବନ୍ଧକାର—ସ. ବି (ପ୍ରବନ୍ଧ+କୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ରଚକ;
Prabandhakāra ସନ୍ଦର୍ଭର ରଚୟିତା—
Composer; essayist.

ପ୍ରବନ୍ଧ ନୃତ୍ୟ—ଦେ. ବି—ଅଙ୍ଗାଦିର ସୁକୌଶଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଚାଳନା ସହ ନୃତ୍ୟ-
Prabandha nṛutya ବିଶେଷ—A kind of dancing accompanied with tactful and graceful movements of the limbs.

ଗୀତ ବୁଢ଼ାର ଜଗନ୍ନାଥେ ଘୋଲେ ମୋହିଲ ପ୍ରବନ୍ଧନୃତ୍ୟ—
ପ୍ୟାରୀ, ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ପ୍ରବନ୍ଧ ମାଳା—ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପ; ପ୍ରବନ୍ଧ+ମାଳା)—ଏକତ୍ର ସନ୍ନିବେଶିତ ପ୍ରବନ୍ଧସମୂହ—
Prabandha mālā A collection of essays.

ଦେ. ବି—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମଧୁସୂଦନ ରାଓଙ୍କ କୃତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗଦ୍ୟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକବିଶେଷ—Name of an Oriya prose text book by the late Madhusudan Rao

ପ୍ରବର—ସ. ବି. (ପ୍ର+ବୃ ଧାତୁ=ବରଣ କରିବା+କର୍ମ. ଅ)—
Prabara ୧ । ଗୋତ୍ର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନକାରୀ ମୁନି—

1. A sage who contributes to the continuance of a family or tribe.

୨ । ବଂଶଧର; ସନ୍ତତି—

2 Offspring; descendant.

୩ । ଗୋତ୍ର—3. Family; race; kindred.

୪ । ଏକପ୍ରକାର କଳାମୁଗ; ବରଗୁଡ଼ି—
4. A kind of black pulse.
୫ । ଆବରଣ ପାତ୍ର—5. A covering; lid.
୬ । ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ—
6. A fragrant wood; the aloe wood.

(ପ୍ରବର—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ—୧ । ଅତ୍ୟୁତ୍କୃଷ୍ଟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—
1. Best; excellent; pre-eminent.
୨ । ମୁଖ୍ୟ; ପ୍ରଧାନ—2. Chief; principal.

ପ୍ରବରଣ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବରଣ)—ଦେବତାଙ୍କର ଆବାହନ (ହି. ଶ)—
Prabaraṇa Formal invokation or invitation extended to a Deity.

ପ୍ରବରା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ରବର+ଆ)—ପ୍ରବରର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Prabarā Feminine of Prabara.
ସଂ. ବି—୧ । ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ (ହି. ଶ.)—1. Aloe wood.
୨ । ଗୋଦାବରୀର ଉପନଦୀବିଶେଷ—
2. Name of tributary of the Godāvari river.
[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ଅନ୍ୟ ନାମ ପୟୋଧରୀ । (ହି. ଶ)]

ପ୍ରବର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବୃତ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଆରମ୍ଭ—
Prabartta 1. Commencement.
୨ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ହାତ ଦେବା—
2. Undertaking a work.

ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ବୃତ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prabarttaka ୧ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତନକାରୀ; ଯେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଏ—
(ପ୍ରବର୍ତ୍ତିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Inducing; inciting.
୨ । ପ୍ରଦର୍ଶକ—
2. Indicating; leading; showing.
୩ । ପ୍ରଣେତା—
3. Composing; constructing.
୪ । ଯେ କୌଣସି ନୂତନ କର୍ମର ବା ବସ୍ତୁର ସୂତ୍ରପାତ କରେ—
4. Founding; starting; introducing a new institution or system.
ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ବ୍ୟକ୍ତି—1. Founder
୨ । ଉତ୍ତେଜକ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Instigator.
୩ । ରଚକ—3. Composer; author.

ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ଭେଦୁଆ—ଦେ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାରିକ; ଇଂ. ଏଜେଣ୍ଟ୍ ପ୍ରଭୋକେଟର)—
Prabarttaka bheduā
ଯେଉଁ ଭେଦୁଆ ଅପରାଧୀ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଅପରାଧୀକୁ ଅପରାଧ କରିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଏ—Agent provocator; a spy engaged to incite a person to commit some offence and then give the clue to the authorities.

ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ(ନା)—ସଂ. ବି. [ପ୍ର+ବୃତ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍ ବର୍ତ୍ତି ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ+(ଆ)]—୧ । ନିୟୋଜନ—
Prabarttana(nā) 1. Engaging; directing.
୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା; ପ୍ରେରଣା; ମତାଇବା—
2. Inducing; inciting; exciting; urging; stimulating; instigating.
୩ । ଆରମ୍ଭ; ସୂତ୍ରପାତ—
3 Beginning, starting; commencement.
୪ । ଚାଳନ—4 Setting in motion.

ପ୍ରବର୍ତ୍ତୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ବୃତ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ବର୍ତ୍ତି ଧାତୁ+ +କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Prabarttayitā
(ପ୍ରବର୍ତ୍ତୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଯେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରାଏ; ନିୟୋଜକ—Engaging; inciting; exciting; instigating.

ପ୍ରବର୍ତ୍ତା(ର୍ତ୍ତେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—('ପ୍ରବର୍ତ୍ତିବାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପ')—
Prabarttā(rtte)ibā ୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ
ପ୍ରବର୍ତ୍ତାନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାନା ଉତ୍ତେଜିତ କରାଇବା; ମତାଇବା—
(ବିପରୀତ—ନିବର୍ତ୍ତାଇବା) 1. To urge; to induce; to incite.

ପ୍ରଥମ ଯୁଗେ ଶୁକ୍ଳ ବର୍ଣ୍ଣେ
ମୁଛିଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲ ଜନେ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

୨ । ନିୟୋଜିତ କରିବା—2 To cause to be engaged in a work; to employ.
୩ । କୌଣସି ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ଆରମ୍ଭ କରିବା—
3. To introduce a new matter or thing.
୪ । ଫୁସୁଲାଇବା—4. To inveigle.

ପ୍ରବର୍ତ୍ତା ପ୍ରବର୍ତ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ)—
Prabarttā prabartti ୧ । ମତାମତ; କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
ପ୍ରବର୍ତ୍ତାପ୍ରବର୍ତ୍ତି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମତାଇବା—
1. Instigating; influencing.
୨ । ଫୁସୁଲାଇବା—2. Inveigling.
୩ । ରାଜି କରାଇବା—
3. Successfully inducing.

ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବୃତ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍ ବର୍ତ୍ତି ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Prabarttita ୧ । ଉତ୍ତେଜିତ—1. Incited; instigated; influenced.
(ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—ବି)
୨ । ଉତ୍ସାହିତ—2. Encouraged; stimulated.
୩ । ନିୟୋଜିତ—
3. Engaged; deputed; commissioned.
୪ । ଜ୍ଞାପିତ—4. Informed; apprised.
୫ । ପ୍ରେରିତ; ପରିଚାଳିତ—
5. Guided; led; driven.
୬ । ଆରବ୍ଧ—6 Commenced; begun.
୭ । ଚାଳିତ—7. Set in motion; started.
୮ । ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ—8. Caused to return.
୯ । ଉତ୍ପାଦିତ; ଜାତ—9. Generated.

ପ୍ରବର୍ତ୍ତିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ)—
Prabarttibā ୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବା ବା ମାତିବା—1 To be engaged in doing a work.
(ନିବର୍ତ୍ତିବା—ବିପରୀତ)
ପ୍ରବର୍ତ୍ତା **ପ୍ରବର୍ତ୍ତନା**

ରତି ରସରେ ଅତି ଅସମ୍ଭବ ହେଲେ
ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତି ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ. ଅନ୍ତ ।

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନ ବଳାଇବା—
2. To set one's mind on a work; to be bent on.

କ୍ରମେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତି ହେଲୁ ଶ୍ରମୀ । ପ୍ରାବୀ. ନିର୍ଗୁଣମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

୩ । ଫାନ୍ଦିବା; ଖଟିବା—3. To apply.
(ଯଥା—ଏ ବିଷୟରେ ମୋଠାରେ ଦୋଷ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିବ ନାହିଁ ।)

୪ । ଜନ୍ମିବା; ଉତ୍ପାଦିତ ହେବା—
4. To be born; to be created or produced.

୫ । ଘଟିବା—5. To happen.

ଯାହାଙ୍କଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ ଏ ଦୁଇ
ବସ୍ତୁର ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତି ଅଛି ମଧ୍ୟ । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ ଅନ୍ତ ।

୬ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବା; କାମରେ ହାତ ଦେବା—
6. To undertake or start a work.

୭ । ଆରବ୍ଧ ହେବା—7. To be commenced or begun; to be introduced; to begin.

ଏ ରୂପେ ସଜ୍ଜନେ ରକ୍ଷା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିଲା । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ ବନ ।

୮ । ବୃଦ୍ଧି କରିବା; ବଢ଼ାଇବା—8. To increase.

ତା ଦେଖି ଦେବତାଏ ବଳେ ନିବର୍ତ୍ତାଇ
ବହୁଲେ ବଢ଼ିଲ ସେ ତେଜ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ ବନ ।

୯ । ବିଦିତ ହେବା; ପ୍ରକାଶିତ ହେବା; ଜ୍ଞାତ ହେବା—
9. To be published; to be known.

ହଂସ ହୋଇଣ ଯାହା ପ୍ରଶସ୍ତି ଅଛି ପ୍ରବର୍ତ୍ତି । ଉଷ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରବର୍ତ୍ତେଇ ଦେବା—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) କ୍ରି—ବାଣ୍ଟି ଦେବା—
Prabarttei debā To distribute.
(ଯଥା—ଏ ସଭାରେ ପାନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତେଇ ଦିଅ ।)
ଦେ. କ୍ରି—ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା (ଦେଖ)
Prabarttāibā (See)

ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର + ବୃଧ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prabarddhaka ଯେ ବଢ଼ାଏ—Increasing.
(ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ବର୍ଦ୍ଧନ)—୧ । ପ୍ରତିପାଳନ—
Prabardhana 1. Bringing up
(ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧିତ—ବିଣ) ୨ । ବଢ଼ାଇବା—2. Augmenting; enlargement.

ସଂ. ବିଣ. ପୁ—ଯେ ବଢ଼ାଏ—Augmenting; increasing.

ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧମାନ—ସଂ ବିଣ. (ପ୍ର + ବର୍ଦ୍ଧମାନ,—ବିଶେଷରୂପେ ବଢ଼ୁଥିବା—
Prabarddhamāna Increasing rapidly.

ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧିତ—ସଂ ବିଣ. (ପ୍ର + ବର୍ଦ୍ଧିତ; ପ୍ରବୃଦ୍ଧର ଣିଜନ୍ତରୂପ)—
Prabarddhita ୧ । ବିଶେଷରୂପେ ବର୍ଦ୍ଧିତ—
(ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧନ—ବି.) 1 Much increased; augmented.

୨ । ପ୍ରତିପାଳିତ; ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଯତ୍ନପୂର୍ବକ ପାଳି ବଢ଼ାଇ ଥାଏ—2. Brought up with care.

ପ୍ରବର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ବର୍ଷଣ)—୧ । ବୃଷ୍ଟି; ବର୍ଷା—
Prabarshaṇa 1. Rain.

୨ । ରାମ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବାସ କରିଥିବା କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟା ନିକଟସ୍ଥ ପର୍ବତ—
2. Name of a mountain near Kishkindhyā.

ପ୍ରବଳ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର = ପ୍ରଚୁର + ବଳ)—୧ । ଅତି
Prabala ବଳବାନ୍; ପ୍ରଭୂତ ବିକ୍ରମଶାଳୀ; ବଳିଷ୍ଠ—
(ପ୍ରବଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରବଳତା; ପ୍ରାବଲ୍ୟ—ବି) 1. Mighty; very strong.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମତାଶାଳୀ—2. Very influential.

୩ । ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ; ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ—3. Valid; cogent.

୪ । ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ କ୍ଷମତା ବା ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରୁଥିବା—
4. Predominant; preponderating; getting the upper hand; having mastery.

୫ । ଭୟାନକ; ଉଗ୍ର—5. Frightful; violent.

୬ । ଅତ୍ୟଧିକ; ପ୍ରଭୂତ—6. Excessive; very great.

୭ । ଘୋଷିଥିବା—7. Prevalent; pervading.

୮ । ଅଖଣ୍ଡ୍ୟ (ଯୁକ୍ତି)—
8. Unanswerable; unrebuttable.

ପ୍ରବଳତା(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ରବଳ + ତା)—୧ । ଶକ୍ତିମତ୍ତା; ବଳଶାଳିତା
Prabalatā(twa) 1. Mightiness; powerfulness

୨ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ରୋଗ ଆଦି ଘୋଷିଯିବା ଅବସ୍ଥା—
2. Predominance; prevalence.

୩ । ଏକାଧିପତ୍ୟ—Mastery.

୪ । ଅତ୍ୟାଧିକ୍ୟ—4. Excess.

ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରବଳ + ପରାକ୍ରମ)—
Prabala parākrama ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମତା—Great power.
(ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପ, ପ୍ରବଳ ବିକ୍ରମ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ବିଶେଷ ବିକ୍ରମଶାଳୀ—
Very mighty or powerful.
(ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମା; ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପା, ପ୍ରବଳବିକ୍ରମା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ବିଶେଷ କ୍ଷମତାଶାଳୀ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ—Very powerful; mightiest.
Prabala parākramī
ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରାନ୍ତ, ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପାନ୍ୱିତ
ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ, ପ୍ରବଳ ବିକ୍ରମୀ } ଅନ୍ୟରୂପ

ପ୍ରବଳ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଘୋଷିଯିବା—
Prabala hebā 1. To predominate; to prevail.

୨ । ନିଜର ଆଧିପତ୍ୟ ବା ଶକ୍ତି ବିସ୍ତାର କରିବା—
2. To preponderate; to spread one's power or influence.

ପ୍ରବଳା(ଳେ)ଇବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରବଳ ଶବ୍ଦରୁ ଓଡ଼ିଆ ନାମ ଧାତୁ; ଣିଜନ୍ତ)—ବିଶେଷ ଭାବରେ ବା ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ଅନୁରୋଧ କରିବା; ଜିଦ କରିବା; ବଳାଇବା—
To insist.

ରୁମ୍ବେ ବଗାଡ଼ ମନେ ଏବେ ପ୍ରବଳାଇ;
ବନ୍ଧୁ ବଳସିବା ଭାଳ ହୋଇ ନାହିଁ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରବଳାକି—ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ମୟୂର (ହି. ଶ)—
Prabalāki 1. Peacock.
(ପ୍ରବଳାକିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସର୍ପ (ହି. ଶ.)—2. Serpent.

ପ୍ରବଳାନୁରାଗ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରବଳ + ଅନୁରାଗ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ନେହ
Prabalānurāga ବା ଆସକ୍ତି—Excessive attachment.

ପ୍ରବଳିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରବଳ ଶବ୍ଦରୁ ଓଡ଼ିଆ ନାମ ଧାତୁ)—
Prabalibā ୧ । ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବା—1. To be engaged.

ସର ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଯାହାକୁ ନିଳଇ,
ସେ ସୁଖେ ଭା ଭୋଜନେ ପ୍ରବଳଇ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କବିତାକଲ୍ଲୋଳ ।

୨ । ପ୍ରବଳ ହେବା; ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—
2. To increase.

୨ । ଘୋଷିବା; ଏକାଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବା—
3. To predominate; to have mastery.

ବବେକ ତ ଚକ୍ରଧର, ଲଜ ତ ପ୍ରବଳିଅଛ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

ପ୍ରବସଥ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବସ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅଥ)—୧ । ପ୍ରସ୍ଥାନ(ହି. ଶ)
Prabasatha 1. Going away.
୨ । ପ୍ରବାସ (ହି. ଶ.)—Sojourn.

ପ୍ରବସନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବସ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ବିଦେଶରେ
Prabasana ବାସ କରିବା (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
1. Living abroad; sojourning.
୨ । ବାହାରକୁ ଯିବା—2. Going out; issuing forth.

ପ୍ରବହ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବହ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ସ୍ରୋତଃ; ପ୍ରବାହ
Prabaha 1. Current.
୨ । ସପ୍ତ ବାୟୁର ଅନ୍ତର୍ଗତ ବାୟୁବିଶେଷ—2. One of the seven winds spread over the universe.
[ଦ୍ର—ଏ ବାୟୁ ଆବହ ବାୟୁର ଉପରେ ଅବସ୍ଥିତ ଓ ଜ୍ୟୋତିଷ୍କାଦି ଏ ବାୟୁରେ ଚଳୁ ଅଛନ୍ତି (ହି. ଶ.) ।]
୩ । (+ଭାବ. ଅ) ଗୃହନଗରାଦିରୁ ବହିର୍ଗମନ—
3 Going out of a house or town.
୪ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଅଗ୍ନିର ସପ୍ତ ଜିହ୍ୱା ମଧ୍ୟରୁ ଏକ (ହି. ଶ)—
4. One of the seven tongues of fire.
୫ । (+ଅଧିକରଣ ବା କର୍ମ. ଅ) ଯେଉଁଭଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରୁ ନାଳ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ଜଳ ଯାଏ (ହି. ଶ)—5. A cistern which is filled up by water flowing through a drain.
୬ । (ପ୍ର+ବହ) ପଖର ସ୍ରୋତଃ—6. Strong current.

ପ୍ରବହଣ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବହ୍ ଧାତୁ+କରଣ. ଅନ)—୧ । ଜଳଯାନ—
Prabahana 1. A conveyance over water.
୨ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବା ପରଦାଯୁକ୍ତ ଯାନ; ଖଟିଆ; ଡୋଲି—
2. A covered conveyance; a litter with hangings.
୩ । (+ଭାବ. ଅନ) ସ୍ରୋତଃ; ପ୍ରବାହ—3. Current
୪ । ନେଇ ଚାଲିଯିବା (ହି. ଶ)—4. Carrying away.
୫ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ, ନାବ; ଡଙ୍ଗା (ହି. ଶ)—5. Boat.
୬ । (+ଅଧିକରଣ. ଅନ) କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ ଦେବା (ହି. ଶ)—
6. Giving a daughter in marriage.

ପ୍ରବହ୍ଲି(ହ୍ଲୀ)—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବହ୍ଲ ଧାତୁ=କହିବା+କର୍ମ. ଇ;+ସ୍ତ୍ରୀ.
Prabahli (hlī) ଈ)—ପ୍ର[illegible] ଲକା; ପହେଲୀ; ନାଁଦିଆ—
(ପ୍ରବହ୍ଲିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) A riddle; an enigma; a conundrum

ପ୍ରବାଚ—ସଂ ବି (ପ୍ର+ବଚ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ଘୋଷଣା—
Prabācha 1. Declaration; announcement;
(ପ୍ରବାଚ୍ୟ—ବିଣ) proclamation (Howells);
(ପ୍ରବାଚନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଉତ୍ତମରୂପେ କହିବା—
2. Speaking excellently; oratory.
୩ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବକ୍ତୃତା—3. An excellent speech; oration.

ପ୍ରବାଚକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ବାଚକ)—ଘୋଷଣାକାରୀ—
Prabāchaka Announcing; proclaiming
(ପ୍ରବାଚିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) (Howells).
(ପ୍ରବାକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଘୋଷଣାକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
1. Proclaimer.
୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବକ୍ତା (ହି.ଶ)—2. An excellent preacher, orator.

ପ୍ରବାଣି(ଣୀ)—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବେ ଧାତୁ=ଲୁଗା ବୁଣିବା+କରଣ.
Prabāṇi (ṇī) ଅନ+ଇ (ଈ)—ତନ୍ତୀର ମାକୁ ବା କଣ୍ଟା; ତନ୍ତ୍ର ଶଳାକା—A weaver's shuttle.

ପ୍ରବାତ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ପ୍ରବାଳ ବାୟୁ—
Prabāta 1. Strong wind.
୨ । (+ଭାବ. ତ) ପବନର ଝଙ୍କ (ହି. ଶ)—2. Gust of wind.
୩ । (+ଅଧିକରଣ. ତ) ଯେଉଁଠାରେ ଖୁବ୍ ପବନ ବହୁଥାଏ (ହି.ଶ)
3. A place where the wind blows strongly; a windy place.
୪ । ଢାଲୁ; ପ୍ରବଣ—(ହି.ଶ)—4. A slope.
ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ବାତ) ବାୟୁଦ୍ୱାରା ଆନୋଳିତ (ହି.ଶ)—
Shaken or rocked by wind.

ପ୍ରବାଦ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—୧ । ପରମ୍ପରାଗତ
Prabāda ବାକ୍ୟ; ଜନଶ୍ରୁତି—1. Tradition.
୨ । ପ୍ରବଚନ—2. Proverb.
୩ । ଉଡ଼ାକଥା; ଜନରବ—3. A rumour; a report.
୪ । ନିନ୍ଦା; ଭୁସା; ଅପବାଦ—4. Defamation.
୫ । ପରସ୍ପର କଥୋପକଥନ; କଥାବାର୍ତ୍ତା—
5. Discourse; conversation; dialogue.

ପ୍ରବାଦ ବଚନ—ସଂ. ବି—ପ୍ରବଚନ; ଉକ୍ତି—
Prabāda bachana A proverb; a traditional
(ପ୍ରବାଦ ବାକ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) saying.

ସାଧାରଣ ଭାବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୁଦ୍ରିତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । 'ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେହେ ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇ ଲଥାଇମେ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଣ୍ଠ' ଖୋଜିବେ, ବୃଥ ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; ଅଚ୍ଛା ନ ପାଇଲେ 'ଅଚ୍ଛ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍‌ବତ୍ତ' ଦେଖିବେ

ପ୍ରବାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ୧ । ପ୍ରବର (ଦେଖ)—
Prabāra 1. Prabara (See)
୨ । (+କରଣ. ଅ) ବସ୍ତ୍ର; ଲୁଗା—2. Cloth.
୩ । ଉତ୍ତରୀୟ—(ହି. ଶ.—3. Sheet.
୪ । ଆଚ୍ଛାଦନ; ଘୋଡ଼ଣୀ (ହି. ଶ) —4. Covering.

ପ୍ରବାରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବାରଣ)-- ୧ । ନିଷେଧ (ହି.ଶ)—
Prabāraṇa 1, Prohibition
୨ । କାମ୍ୟ ଦାନ; କୌଣସି ଫଳ କାମନାରେ କରାଯିବା ଦାନ (ହି.ଶ)—2. A gift made with some end in view.
୩ । ବର୍ଷାଋତୁ ଅନ୍ତେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କ ଉତ୍ସବବିଶେଷ (ହି.ଶ)—3 A Buddhist festival observed after the rains.

ପ୍ରବାଳ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବଳ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଉପରତ୍ନବିଶେଷ; ବିଦ୍ରୁମ; ପୋହଳା ('ପୋହଳା' ତଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ)—
Prabāḷa 1, Coral,
୨ । ଅଙ୍କୁର; ବୃକ୍ଷର ନବୀନ ପଲ୍ଲବ ବା ଶାଖା; ନୂଆ ହୋଇ କଅଁଳ ଆସୁଥିବା ଡାଳ ବା ପତ୍ର—
ପ୍ରବାଳ ପଟାକା ଉଡ଼ାଇ ଦେଇ ଉଭା ଦେଖ ଠାବେ ଠାବେ ।
ରାଧାନାଥ. ପାଦଙ୍ଗ ।
2. Young shoot or leaves of a tree; a sprout.
୩ । ବୀଣାଦଣ୍ଡ—3. The body or shaft of a harp.

ପ୍ରବାଳ କୀଟ—ସଂ. ବି—ଯେଉଁ କୀଟମାନଙ୍କ କଙ୍କାଳ ପୋହଳା ଅଟେ—
Prabāḷa kīṭa Coral insect.

ପ୍ରବାଳ ଦ୍ୱୀପ—ଦେ. ବି—ପ୍ରବାଳ କୀଟମାନଙ୍କର କଙ୍କାଳ ସ୍ତୂପଦ୍ୱାରା
Prabāḷa dwīpa ରଚିତ ଦ୍ୱୀପ—Coral island.

ପ୍ରବାସ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ବାସ)—୧ । ନିଜ ଦେଶ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ
Prabāsa ଦେଶରେ କିଛିକାଳ ଅବସ୍ଥାନ—1. Staying abroad; sojourn; temporary residence in a foreign land.
୨ । ବିଦେଶ—
2. A foreign country; a strange place.

ପ୍ରବାସ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ବିଦେଶରେ ଯାଇ ରହିବା—
Prabāsa karibā To stay abroad.
ପ୍ରବାସକରା **परदेश करना**

ପ୍ରବାସନ—ସଂ. ବି—୧ । (ପ୍ର+ବସ୍ ଧାତୁ. ଣିଚ୍=ବାସି ଧାତୁ+ଭାବ.
Prabāsana ଅନ)—ନିର୍ବାସନ; କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବିଦେଶକୁ
ପ୍ରବାସିତ } ବିଣ ପଠାଇବା—1. Sending a person
ପ୍ରବାସ୍ୟ } abroad; exiling a person.
୨ । (ପ୍ର+ବସ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ) ବିଦେଶରେ ବାସ କରିବା—
2. Living in a foreign land; sojourning.
୩ । ମାରଣ; ବଧ; ହତ୍ୟା—
3. Killing; slaughter.

ପ୍ରବାସିଆ—ଦେ. ବିଣ—(ସଂ. ପ୍ରବାସୀ)—ପ୍ରବାସୀ (ଦେଖ)—
Prabāsiā Prabāsi (See).
ପରଦେଶୀ **परदेशी**

ପ୍ରବାସିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ବସ୍ ଧାତୁ ଣିଜନ୍ତ ବାସି ଧାତୁ+କର୍ମ.
Prabāsita ତ)—୧ । ନିର୍ବାସିତ—
1. Exiled; expatriated.
୨ । ହତ—2. Slaughtered.

ପ୍ରବାସୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରବାସ+ଇନ୍; ଅଥବା ପ୍ର+ବସ୍ ଧାତୁ+
Prabāsi କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ଯେ ପ୍ରବାସରେ ଥାଏ; (ପ୍ରବାସିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ପ୍ରୋଷିତ—Sojourning; living abroad.
ପରଦେଶୀ ଦେ. ବି—୧ । ପ୍ରବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
परदेशी 1. A sojourner.
୨ । ବିଦେଶରୁ ଆସି ବାସ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
2. A stranger.
୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ ଲୋକର ଘରେ ବାସା କରିଥାଏ—
3. A lodger.

ପ୍ରବାସ ପତ୍ନୀ—ଦେ. ବି.—(ରସିକତାମୟ ବ୍ୟଙ୍ଗବଚନ; ନିଜ ଘରେ
Prabāsa patni ଥିବା ସମୟରେ ସ୍ତ୍ରୀ ପାକ କରୁଥିବାରୁ)—ପ୍ରବାସ ବାସ ସମୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ପାଚକ; ସୂଜାହାସ୍ତ—
A cook who cooks for a person in sojourn.

ପ୍ରବାସ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ବସ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ଯ)—
Prabāsya ୧ । ଯାହାକୁ ନିର୍ବାସିତ କରିବା ଉଚିତ—
(ପ୍ରବାସ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Deserving to be exiled.
୨ । ଯାହାକୁ ନିର୍ବାସିତ କରାଯିବ—
2. About to be exiled.

ପ୍ରବାହ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ବହ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ସ୍ରୋତଃ;
Prabāha ଜଳଧାରା—1, Current; stream; flow.
୨ । ଧାରା; ଶ୍ରେଣୀ—
2. Series; continuous line.
୩ । ଅବିଚ୍ଛେଦ ଗତି—
3. Continuous motion.
୪ । ଚିନ୍ତାସ୍ରୋତଃ—
4. Continuous train of thought (Howells).
୫ । ପ୍ରବୃତ୍ତି—
5. Activity; engagement; action.
୬ । ବିସ୍ତାର—
6. Circulation; promulgation; extent.
୭ । ପରମ୍ପରାଗତ ବ୍ୟବହାର; ଚିରନ୍ତନୀ ରୀତି—
7. Usage; traditional custom.
୮ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା; ଧାରାବାହିକତା—
8. Continuity; unbroken succession.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ଌ	ଏ	ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ଖ	ଚ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଯ	ଉଅ	ଉ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଚ୍ୟ	ଇଅ	ଉ	ନ୍

୯ । ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଘୋଟକ—9. A swift horse.

୧୦ । ପୁଷ୍କରିଣୀ—10. A pond; tank.

ପ୍ରବାହକ—ସଂ. ବି—୧ । (ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା; ପ୍ର+ବହ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+
Prabāhaka କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ଯାହା ତାପ ବା ବିଦ୍ୟୁତ୍‌କୁ ଏକ
ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଚଳାବାରେ ବାଧା ଦିଏ ନାହିଁ—
1. Conductor (of heat or electricity).

୨ । ରାକ୍ଷସ (ହି. ଶ)—2. Demon; fiend.

(ପ୍ରବାହିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯାହା ଉତ୍ତମରୂପେ ବହନ କରି
ପାରେ—Able to carry well.

ପ୍ରବାହିକା—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ବହ୍ ଧାତୁ ଣିଜନ୍ତ ବାହି ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ.
Prabāhikā ଅକ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ଗ୍ରହଣୀ ରୋଗ; ଉଦରାମୟ;
ଶୂଳା ଝାଡ଼ା—Diarrhœa

ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରବାହକର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Prabāhaka.

ପ୍ରବାହିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରବାହ+ଇତ)—୧ । ଧାରାବାହିକ—
Prabāhita 1. Successive.

୨ । ଧାରରେ ବହିଯାଉ ଥିବା—
2. Flowing; running.

୩ । ପ୍ରବାହବିଶିଷ୍ଟ; ସ୍ରୋତୋବିଶିଷ୍ଟ—
3. Having a current.

୪ । ଯାହାକୁ ବୁହାଇ ନିଆଯାଇ ଅଛି—
4, Carried; borne,

୫ । ସ୍ରୋତଃ ଦ୍ୱାରା ବାହିତ (ଜଳାଦି)—
5, (water) Made to flow in a current,

ପ୍ରବାହିଣୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ର+ବହ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Prabāhinī ପ୍ରବାହୀର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of
Prabāhī.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ରୋତସ୍ୱିନୀ; ନଦୀ—River.

ପ୍ରବାହୀ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରବାହ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ଯାହା ବହି
Prabāhī ଯାଉଥାଏ—1, Flowing.

(ପ୍ରବାହିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରବାହବିଶିଷ୍ଟ; ସ୍ରୋତସ୍ୱାନ୍—
2. Having a current

୩ । ଯେ ବୋହି ନିଏ—3 Carrying away.

୪ । ତରଳ (ହି. ଶ)—4, Liquid.

୫ । (ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରବାହ+ଇ)—ବାଲୁକା (ହି. ଶ.)—
5, Sand,

ପ୍ରବାହୁ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବାହୁ)—କନୁଇର ନିମ୍ନଭାଗ—
Prabāhu The lower part of the elbow.

ପ୍ରବିଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବିଗ୍ରହ)—ସନ୍ଧିଭଙ୍ଗ (ହି. ଶ)—
Prabigraha Infringement of a treaty.

ପ୍ରବିଚୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବି+ଚି ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Prabichaya ୧ । ଅନୁସନ୍ଧାନ (ହି. ଶ)—
1. Inquiry; quest.

୨ । ପରୀକ୍ଷା (ହି. ଶ)—2. Test; examination.

ପ୍ରବିଦାରଣ—ସ. ବି. (ପ୍ର+ବିଦାରଣ)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବିଦାରଣ—
Prabidāraṇa 1. A complete tearing.

୨ । ଯୁଦ୍ଧ (ହି. ଶ)—2. Fight; war.

ପ୍ରବିଭକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବିଭକ୍ତ)—୧ । ବହୁଧା ବିଭକ୍ତ—
Prabibhakta 1. Divided into many parts.

(ପ୍ରବିଭକ୍ତିତ—ଣିଜନ୍ତ ନିଷ୍ପନ୍ନ ରୂପ) ୨ । ବଣ୍ଟାଗ୍ ହୋଇଯାଇ ଥିବା—
2. Partitioned.

ପ୍ରବିର—ସଂ. ବି—ପୀତକାଷ୍ଠ; ଏକପ୍ରକାର ଚନ୍ଦନ (ହି. ଶ)—
Prabira A kind of yellow sandal wood.

ପ୍ରବିଲସିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ର+ବି+ଲସ ଧାତୁ)—
Prabilasibā ୧ । ଶୋଭା ପାଇବା; ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବା—
ପ୍ରବିଳାସା 1. To look beautiful.

୨ । ଜକଜକ ଦିଶିବା—2. To shine.

ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ଯବନସେ ଅଳକ ମୃଗ ବି ରଜନୀକର । ଯ୍ୟାତୀ, ଉଷାବାଣ୍ଡ।

ପ୍ରବିଷା—ସଂ. ବି—ମଞ୍ଜୁରୀ; ଅତିବିଷା (ଦେଖ) (ହି. ଶ)—
Prabishā (ପ୍ରତିବିଷା—ଅନ୍ୟରୂପ) Aconite.

ପ୍ରବିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବିଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Prabishṭa ୧ । ଯାହା ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଅଛି—
(ପ୍ରବେଶିତ—ଣିଜନ୍ତନିଷ୍ପନ୍ନ ରୂପ) 1, Entered into; gone into.

୨ । ନିଯୁକ୍ତ; ଅଭିନିବିଷ୍ଟ—
2. Engaged in; occupied with.

୩ । ଅନ୍ତର୍ଗତ—3 Internal.

ପ୍ରବୀଣ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବୀଣ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ବୀଣି ଧାତୁ=ବୀଣା ବଜାଇବା
Prabīṇa +ଅ)—୧ । ଅଭିଜ୍ଞ; ବିଜ୍ଞ; ବହୁଦର୍ଶୀ—
(ପ୍ରବୀଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Experienced.

ପ୍ରବୀଣତା, ପ୍ରବୀଣତ୍ୱ, ପ୍ରବୀଣ୍ୟ } ବି
୨ । ଦକ୍ଷ; ନିପୁଣ; କୁଶଳ—
2. Skilful; versed in; proficient.

୩ । ପଟୁ; ବିଶେଷଜ୍ଞ—3. Expert.

୪ । ପ୍ରାଚୀନ—4. Old.

୫ । ସୁପକ୍ୱ—5. Ripe; matured.

୬ । ଚତୁର—6. Clever

୭ । ବାକ୍‌ପଟୁ; ବାଗ୍ମୀ—7. Eloquent.

୮ । କୃତୀ; ବିଦ୍ୱାନ୍—8, Learned; well versed.

୯ । ଆନନ୍ଦିତ—9. Delighted.

୧୦ । ସୁଖୀ—10. Happy.

ସଂ. ବି—ଉତ୍ତମ ଗାୟକ ବା ବାଦକ (ହି. ଶ)—
An excellent singer or musician.

ପ୍ରବୀର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବୀର)—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୀର—
Prabīra 1. Great hero.
୨ । (ନାମ) ଭୌତ୍ୟମନୁଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର (ହ. ଶ)—
2. Name of a son of Bhautya Manu.
୩ । (ନାମ) ମାହିଷ୍ମତୀ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ନୀଳଧ୍ୱଜ ଓ ରାଣୀ ଜ୍ୱାଳାଙ୍କ ପୁତ୍ର—3. Name of a prince of Māhishmati

[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କ ବିଷୟ ଜୈମିନି ମହାଭାରତରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ହୋଇଅଛି କିନ୍ତୁ ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କ ମହାଭାରତରେ ନାହିଁ । ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞଘୋଡ଼ାକ ମାହିଷ୍ମତୀ ନଗରୀରେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳେ ପ୍ରବୀର ବନ୍ଧୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ଉପବନରେ କ୍ରୀଡ଼ା କରୁଥିଲେ । ଜଣେ ପ୍ରେୟସୀ ମଦନମଞ୍ଜରୀର ଅନୁରୋଧରେ ରାଜକୁମାର ଉକ୍ତ ଘୋଡ଼ାକୁ ଧରି ରଖିଲେ । ଏଥିରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ନୀଳଧ୍ୱଜ ରାଜାଙ୍କର ଘୋର ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ନୀଳଧ୍ୱଜ ହାରିଲେ । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ନୀଳଧ୍ୱଜଙ୍କ ଜାମାତା ଥିଲେ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ନୀଳଧ୍ୱଜ ଉକ୍ତ ଘୋଡ଼ାକୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେବାରୁ ରାଣୀ ଜ୍ୱାଳା ତାଙ୍କୁ ବହୁତ ଧିକ୍କାରିଲେ ଓ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଉତ୍ତେଜିତ କଲେ । ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବୀର ହତ ହେଲେ ଓ ନୀଳଧ୍ୱଜ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଘୋଡ଼ା ଲେଉଟାଇ ଦେଲେ । ଏଥିରେ ଜ୍ୱାଳା କ୍ରୁଦ୍ଧା ହୋଇ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଗୃହ ତ୍ୟାଗ କରି ନିଜ ଭାଇଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ । ଭାଇମାନେ ତାଙ୍କୁ ତଡ଼ିଦେବାରୁ ଜ୍ୱାଳା ନୌକାରେ ଗଙ୍ଗା ପାର ହୋଇ ଗଙ୍ଗାକୂଳରେ ରହିଲେ ଓ ଗଙ୍ଗାଙ୍କୁ କହିଲେ;--ଅର୍ଜୁନ ତୁମ ପୁତ୍ର ଭୀଷ୍ମଙ୍କୁ ମାରିପକାଇଲେ, ଏଥିରେ ତୁମର ପ୍ରତିହିଂସା ହେଲା ନାହିଁ ! ଗଙ୍ଗା ଦେବୀ ଏହା ଶୁଣି ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପ୍ରତି କ୍ରୁଦ୍ଧା ହୋଇ ଅଭିଶାପ ଦେଲେ ଯେ, ୬ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁକାଳ ହେବ । ଏହା ଶୁଣି ଜ୍ୱାଳା ପ୍ରସନ୍ନା ହେଲେ ଓ ସେ ଅଗ୍ନିରେ ଝାସ ଦେଲେ ଏବଂ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ବଧାର୍ଥ ତୀକ୍ଷ୍ଣବାଣର ରୂପ ଧାରଣ କରି ବଭ୍ରୁବାହନଙ୍କ ତୂଣୀରରେ ଯାଇ ରହିଲେ—ହ. ଶ ।]

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ; ଯଥା—ବୀରପ୍ରବୀର)—ବୀରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ—Very heroic; distinguished amongst warriors.

ପ୍ରବୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବୁଧ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Prabuddha ୧ । ଜ୍ଞାନବାନ୍; ଜ୍ଞାନୀ—1. Wise.
(ପ୍ରବୋଧିତ—ଣିଜନ୍ତ ନିଷ୍ପନ୍ନ ରୂପ) ୨ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ; ବିକସିତ—
2. Expanded; full blown.
୩ । ଜାଗରିତ; ଚେଇଁଉଠିଥିବା—
3. Wakened; awake.
୪ । ସାବଧାନ—4. Wary; cautious.
ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ନାମ)—ଭଗବତୋକ୍ତ ଋଷଭଦେବଙ୍କର ଏକପୁତ୍ର--
Name of a son of Rushabha deba.

ପ୍ରବୃତ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବୃତ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ନିଯୁକ୍ତ—
Prabṛutta 1. Engaged in; occupied with.
(ପ୍ରବୃତ୍ତ—ବି) ୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟାପୃତ—
(ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ—ଣିଜନ୍ତ ନିଷ୍ପନ୍ନ ରୂପ) 2. Busy (with any work.
୩ । ରତ—3. Addicted to.
୪ । (କୌଣସି କର୍ମ) ଆରମ୍ଭ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
(ପ୍ରବୃତ୍ତି—ସ୍ତ୍ରୀ) 4. Setting about (to do an act)
୫ । (+କର୍ମ. ତ) ଆରବ୍ଧ—
5. Commenced; undertaken; begun.
୬ । ଉତ୍ପନ୍ନ—6. Produced.
୭ । ପ୍ରଚଳିତ—7. Made current; promulgated.
୮ । ପ୍ରବୃତ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ—8. Having inclination; eager.
୯ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ପଥବିଶିଷ୍ଟ—9. Having excellent roads; well furnished with roads.
୧୦ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ—10. Settled.
୧୧ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ଉଦ୍ୟତ—
11. Ready; preparad to do any act.

ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ରବୃତ୍ତ)—୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମନ ବଳାଇବା—1. To be bent on doing a work.
(ନିବୃତ୍ତ ହେବା—ବିପରୀତ)
ଅବ୍ରୁତ୍ତହଓୟା **प्रवृत्तहोना** ୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା—2 To set about doing something.
୩ । ଉଦ୍ୟତ ହେବା—3 To be ready to do something.

ପ୍ରବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବୃତ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. କି)—୧ । ଇଚ୍ଛା—
Prabṛutti 1. Desire; wish.
(ନିବୃତ୍ତି—ବିପରୀତ) ୨ । ଝୁଙ୍କ; ପ୍ରବଣତା—
2. Inclination.
୩ । କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟଧିକ ଅନୁରକ୍ତି—
3. Addiction (to any thing).
୪ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ; ଝୁଙ୍କୀ—
4. Tendency; predilection; propensity.
୫ । (ନ୍ୟାୟ) କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଯତ୍ନ—
5. Activity or occupation (as opposed to contemplation).
୬ । ଅଧ୍ୟବସାୟ ସହକାରେ ଅନୁଧାବନ—
6. Prosecution of an object with perseverance.
୭ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—7. Perseverance.
୮ । ବ୍ୟାପାର—8, Any operation; any matter.
୯ । ଉଦନ୍ତ; ବାର୍ତ୍ତା; ସମ୍ବାଦ—
9. Tidings; news; intelligence.
୧୦ । ସ୍ରୋତଃ; ପ୍ରବାହ—10 Current; flow.
୧୧ । କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ—11. Commencement of a work; undertaking.

[ଦ୍ର—ବାକ୍ୟ, ବୁଦ୍ଧି ଓ ଶରୀର ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ବୋଲାଯାଏ; ରାଗ ଦ୍ୱେଷାଦି ଷଡ଼୍ ରିପୁ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ

କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଜନ୍ମାନ୍ତି । ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ଇଷ୍ଟ ସାଧନ ହୁଏ ତାହା କରିବାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଜନ୍ମେ ଓ ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱିଷ୍ଟ ସାଧନ ହୁଏ ତହିଁରୁ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ନିବୃତ୍ତ ଜନ୍ମେ ।]

୧୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଭ) ହସ୍ତିମଦ—
12, The juice exuded from elephant's temples.

୧୩ । ଗତି—13. Speed; motion; course.

୧୪ । ଉତ୍ପତ୍ତି—14 Production; birth.

୧୫ । ଉତ୍ତେଜନା—15. Excitement.

୧୬ । ଆଚରଣ; ବ୍ୟବହାର—
16. Practice; conduct.

୧୭ । (ଗଣିତ) ଗୁଣକ—
17 (arithmetic) The multiplier.

ଗ୍ରା. ବ—ହଇଜା; ବିସୂଚିକା—Cholera.
(ଯଥା—ସେ ଗାଁରେ ୪ ଦିନ ହେଲା ପ୍ରବୃତ୍ତ ପଡ଼ିଛି ।)

ପ୍ରବୃତ୍ତିଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରବୃତ୍ତ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prabṛuttijña ଖବର ଜାଣିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
(ପ୍ରବୃତ୍ତଜ୍ଞା—ସ୍ତ୍ରୀ) Knowing the news (Howells).

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ସମ୍ବାଦବାହକ; ଦୂତ—
1. Messenger; emissary.

୨ । ଚର—2. Spy (Howells).

ପ୍ରବୃତ୍ତି ମାର୍ଗ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରବୃତ୍ତ+ମାର୍ଗ)—୧ । ସଂସାରର
Prabṛutti mārga ପଥ; ସଂସାରିକ କାର୍ଯ୍ୟର ମାର୍ଗ—
(ନିବୃତ୍ତିମାର୍ଗ—ବିପରୀତ) 1. The ways of the world; attachment to worldly concerns.

୨ । ସାଂସାରିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାଦ୍ୱାରା ଯୋଗସାଧନ ବା ମୁକ୍ତିଲାଭର ପ୍ରଣାଳୀ—2. Mode of attaining salvation by doing worldly acts.

ପ୍ରବୃଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବୃଧ୍ ଧାତୁ=ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Prabṛuddha ୧ । ବିଶେଷରୂପେ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ—
(ପ୍ରବୃଦ୍ଧି, ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧନ—ବି) 1. Enlarged; greatly
(ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧିତ—ଣିଜନ୍ତସମ୍ପନ୍ନ ରୂପ) increased; augmented.

୨ । ବଢ଼ି ଥିବା (ନଦୀ; ଜଳ ଆଦି)—
2. Inundated; flooded.

ବଢ଼ି ଲାଗି ପ୍ରବୃଦ୍ଧ ସରିତ ସରି ଉଛ୍ଳ ।
ଭଟ୍ଟ. ଦେବେନ୍ଦ୍ରଶବଳାସ ।

୩ । ଫୁଲି ଥିବା—3. Swollen.

୪ । ବହୁ ବିସ୍ତୃତ—4. Spread out over a large extent; expanded.

୫ । ଗର୍ବାନ୍ୱିତ—5. Arrogant; haughty (Apte).

୬ । ଖୁବ୍ ବଡ଼—6. Very large; gigantic.

୭ । ଭୟଙ୍କର—7. Violent (Apte).

୮ । ପୂର୍ଣ୍ଣତାପ୍ରାପ୍ତ—8. Full grown (Apte).

୯ । ଗଭୀର—9. Deep (Apte).

ସଂ. ବି.—୧ । ତରବାରିର ଏକ କସରତ୍ (ହ. ଶ.)—
1. A kind of sword-play.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ତରବାରିର ମୁନଦ୍ୱାରା ଶତ୍ରୁର ଶରୀର ସ୍ପର୍ଶ କରାଯାଏ—(ହ. ଶ.) ।]

୨ । (ନାମ) ରାଜା ରଘୁଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର—
2, Name of a son of king Raghu.

[ଦ୍ର—ଏ ଗୁରୁଙ୍କ ଅଭିଶାପରେ ୧୨ ବର୍ଷ କାଳ ରାକ୍ଷସ ହୋଇଥିଲେ (ହ. ଶ.) ।]

ପ୍ରବେକ—ସଂ. ବିଣ.—୧ । ଅତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—
Prabeka 1. Most excellent (Apte).

୨ । ପ୍ରଧାନ (ହ. ଶ.)—2. Chief.

୩ । ଅତି ଉତ୍ତମ—3. Best; choicest (Apte).

ପ୍ରବେଟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବିଟ୍ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prabeṭa ଯବ—Barley.

ପ୍ରବେଣି(ଣୀ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବେଣ୍ ଧାତୁ+ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.ଇ)—
Prabeṇi(ṇī) ୧ । କେଶର ବେଣୀ; କେଶବିନ୍ୟାସ—
1. Braid of hair.

୨ । କରିପୃଷ୍ଠର ରଙ୍ଗିନ୍ ଆସ୍ତରଣ—
2. A coloured covering laid over the back of an elephant.

୩ । (ନାମ) ମହାଭାରତୋକ୍ତ ନଦୀବିଶେଷ—
3. Name of a river of ancient India.

ପ୍ରବେତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରବେତୃଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ)—ସାରଥୀ—
Prabetā Charioteer; driver of a car.

ପ୍ରବେଳ—ସଂ. ବି—ହଳଦିଆ ମୁଗ; ସୁନା ମୁଗ—
Prabeḷa A kind of yellow cereals.

ପ୍ରବେଶ—ସଂ ବି. (ପ୍ର+ବିଶ୍ ଧାତୁ=ଭିତରକୁ ଯିବା+ଭାବ. ଅ)—
Prabeśa ୧ । ଅନ୍ତର୍ନିବେଶ; ଭିତରକୁ ଯିବା—1. Entry;
ପ୍ରବିଷ୍ଟ } ବିଣ going inside; entrance; ingress;
ପ୍ରବେଶ୍ୟ } admission; introduction.

୨ । ଭିତରକୁ ଗଳିଯିବା; ପଶିଯିବା—2. Penetration.

୩ । କୌଣସି ବିଷୟରେ ବିଶେଷରୂପେ ନିବିଷ୍ଟ ହେବା—
3. Deep engagement in any matter.

୪ । ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ ଅଧିକାର ବା ପଟୁତା—
4 Proficiency in any branch of learning.

୫ । (+କରଣ. ଅ) ବାଟ; ପଥ—5. Way; path.

ଦେ. ବି—ଭୂତ ଓ ଦେବତାଆଦିଙ୍କର ମନୁଷ୍ୟଠାରେ ଆବେଶ—
Being possessed by a spirit or Deity.

ଗ୍ରା. ବିଣ—(ସଂ. ପ୍ରବିଷ୍ଟ)—ପ୍ରବିଷ୍ଟ (ଦେଖ)—
Prabishta (See).

ପ୍ରବେଶକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବିଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prabeśaka ୧ । ପ୍ରବେଶକାରୀ; ଅଭ୍ୟନ୍ତରଗାମୀ—
(ପ୍ରବେଶିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Going inside; entering; penetrating.

୨ । ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ସୂଚନା ଦିଏ—2. Introductory.
୩ । ପ୍ରଥମ—3. First.
୪ । ଯାହା ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଏ—
4. Causing to enter; thrusting.
ସଂ. ବି—ନାଟକରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତାବନାସ୍ୱରୂପ ପାତ୍ର ଦ୍ୱାରା କଥିତ ଅଂଶବିଶେଷ; ବିଷ୍କମ୍ଭକ—
An introductory monologue introducing the subject of the next act or scene in a play.

ପ୍ରବେଶ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଭିତରକୁ ଯିବା—
Prabeśa karibā 1. To enter into.
୨ । ଉପସ୍ଥିତ ହେବା—2. To arrive at.
(ପ୍ରବେଶ ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । ଅଭିନିବେଶପୂର୍ବକ ବିଚାର କରିବା—3. To consider with attention.
୪ । ଉତ୍ତମରୂପେ ବୁଝିବା—4. To understand well.

ପ୍ରବେଶନ—ସଂ. ବି—୧ । (ପ୍ର+ବିଶ୍ ଧାତୁ+କରଣ. ଅନ)—
Prabeśana ପ୍ରଧାନ ଦ୍ୱାର; ସିଂହଦ୍ୱାର—
ପ୍ରବେଶିତ } ବିଣ
ପ୍ରବେଶନୀୟ } 1. Chief entrance; lion's gate.
୨ । (+ଭାବ. ଅନ) ପ୍ରବେଶ କରିବା—2 Entering.
୩ । (ପ୍ର+ବିଶ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+ଭାବ. ଅନ)—ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇବା; ପୂରାଇବା—3 Thrusting; causing to enter.

ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାର—ସଂ. ବି—କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାର ଦ୍ୱାର—
Prabeśa dwāra An inlet.

ପ୍ରବେଶ ମାର୍ଗ—ସଂ. ବି—କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାର ବାଟ—
Prabeśa mārga A road leading to a place.
(ପ୍ରବେଶ ପଥ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରବେଶାଧିକାର—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରବେଶ+ଅଧିକାର)—
Prabeśādhikāra ଭିତରକୁ ପଶିବାର ସ୍ୱତ୍ୱ ବା ଦାବୀ—
The right of entry; right of admittance to a place.

ପ୍ରବେଶିକା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବିଶ ଧାତୁ+କରଣ ଅକ+ସ୍ତ୍ରୀ ଆ)—
Prabeśikā ୧ । ପରିଚୟ ପତ୍ର—1 Introduction letter.
୨ । କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଟିକିଟ୍—
2. Ticket of admission.
୩ । କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାପାଇଁ ଦିଆଯିବା ଧନ (ହି. ଶ.)
3. Fee for admission.
ଦେ. ବିଣ—ଯାହାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଅଧିକାର ପ୍ରଦତ୍ତ ବା ସୂଚିତ ହୁଏ—Giving admission to; giving a right to enter; entitling a person to admission.

ପ୍ରବେଶିକା ପରୀକ୍ଷା—ଦେ. ବି—ମାଟ୍ରିକୁଲେସନ୍ ପରୀକ୍ଷା; ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ
Prabeśikā parīkshā
ପ୍ରବେଶିକା ପରୀକ୍ଷା ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀଠାରୁ ଗୃହୀତ ପରୀକ୍ଷାବିଶେଷ—
The Entrance or Matriculation examination.
[ଦ୍ର—ଏ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ କଲେଜ୍‌ରେ ପଢ଼ିପାରନ୍ତି; ଅର୍ଥାତ୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରବେଶାଧିକାର ପାଆନ୍ତି ।]

ପ୍ରବେଶିକା ପୁସ୍ତକ—ଦେ. ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ଶିକ୍ଷାର
Prabeśikā pustaka ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାମ ଲେଖାଇବା
ପ୍ରବେଶିକା ରେଜିଷ୍ଟାର(ଖ) } ଅନ୍ୟରୂପ ସମୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମ୍ବାଦ
ପ୍ରବେଶିକା ବହି } ସବୁଯେଉଁ ପୁସ୍ତକରେ ପୂରଣ
କରାଯାଏ—Admission Register of a school.

ପ୍ରବେଶିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବିଶ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ତ)—
Prabeśita ଯାହାକୁ ଭିତରକୁ ପୂରାଇ ଦିଆଯାଇ ଅଛି; ଭିତରକୁ ଭରିତ କରାଯାଇଥିବା—Introduced into; caused to enter; thrust; admitted.

ପ୍ରବେଶିବା—ଦେ. କ୍ରି (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରବେଶ)—ପ୍ରବେଶ କରିବା;
Prabeśibā ପହଞ୍ଚିବା—To reach.
ପ୍ରବେଶିବ ମାରତ ଧରମାତରେ—ରାଧାନାଥ, ମେଘଦୂତ ।

ପ୍ରବେଶୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରବେଶ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prabeśī ପ୍ରବେଶ କରିଥିବା—Entering in (Howells).
(ପ୍ରବେଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରବେଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବେଷ୍ଟ୍ ଧାତୁ=ବେଢ଼ିବା+କରଣ. ଅ)—
Prabeshṭa ୧ । ବାହୁ—1 Arm.
(ପ୍ରବେଷ୍ଟକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ବାହୁର ମାଝଭାଗ—
2. Lower arm.
୩ । ଦକ୍ଷିଣ ବାହୁ—3. Right arm.
୪ । ହସ୍ତୀର ଦନ୍ତ ମୂଳର ମାଂସ—
4, An elephant's gum,
୫ । ଗଜପୃଷ୍ଠର ଆସ୍ତରଣ—
5, A covering for the back of an elephant,

ପ୍ରବେଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ବିଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା ୧ବ)—
Prabeshṭā ପ୍ରବେଶକାରୀ; ଯେ ପଶେ—
(ପ୍ରବେଷ୍ଟ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Entering.

ପ୍ରବୋଧ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବୁଧ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଜାଗରଣ;
Prabodha ନିଦରୁ ଉଠିବା—1. Awaking (from sleep or ignorance).
୨ । ଚେତା ରହିବା; ଚିଆଁ—2 Wakefulness.
୩ । ଜ୍ଞାନ—3. Consciousness.
୪ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ—
4, Wisdom; understanding,
୫ । ବୁଦ୍ଧି—5. Intellect; intelligence.
୬ । ସାନ୍ତ୍ୱନା—6. Consolation; soothing.
୭ । ହୁସିଆରି; ସତର୍କତା—7. Vigilance.
୮ । ବିକାଶ—8. Expanding.
୯ । ଉପଦେଶ—9. Instruction.
୧୦ । ଉତ୍ତେଜନା—10. Excitement.
୧୧ । ଜ୍ଞାନର ବିକାଶ—11. The awakening of consciousness; the dawning of knowledge

୧୨ । ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ—12. Comfort.

ପ୍ରବୋଧକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ପ୍ର+ବୁଧ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prabodhaka ୧ । ଜାଗରଣକାରୀ; ଯେ ନିଦରୁ ଉଠାଏ—
(ପ୍ରବୋଧିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Awakening.
୨ । ଜ୍ଞାନୋଦ୍ଦୀପକ—2. Convincing; awakening consciousness or knowledge.
୩ । ସାନ୍ତ୍ୱନାକାରୀ—3. Consoling.
୪ । ଉତ୍ତେଜକ—4. Exciting; stimulating.
୫ । ଯେ ଚେତାଇ ଦିଏ—5. Cautioning.
୬ । ଉପଦେଶକ—6. Advising.

ପ୍ରବୋଧନ(ନା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବୁଧ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ବୋଧ ଧାତୁ+ଭାବ.
Prabodhana(nā) ଅନ; +ଆ)—୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିଦରୁ ଉଠାଇବା; ଜାଗରିତକରଣ—1. Awakening; arousing.
୨ । ଉତ୍ତେଜନ; ଉଦ୍ଦୀପନ—2. Exciting; reviving.
୩ । ସାନ୍ତ୍ୱନାଦାନ; ଆଶ୍ୱାସନ—. Consoling; soothing.
ବଣ୍ଡାଖଣ୍ଡ ସହିତରେ ସବେ ନାସ୍ତ କଲେକ ଯେ ସ୍ଥାନ,
ସମସ୍ତ ଜୀବଙ୍କ ପ୍ରବୋଧନା କରି ଗେଲେକ ସଦନ ।
ବଳଭଦ୍ର. ଚତୁର୍ଭଗବତ୍ ।
୪ । ଜ୍ଞାପନ—4. Informing.
୫ । ବୁଝାଇବା—5. Convincing; instruction.
୬ । ସୁଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟର ପୂର୍ବଗନ୍ଧର ପୁନରୁଦ୍ଭାବନ—
6. Reviving the original fragrance of a thing.
୭ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଜ୍ଞାନ ଦେବା—7. Infusing knowledge or wisdom into a person
୮ । ଜାଗରଣ (ହି. ଶ.)—8. Waking up.

ପ୍ରବୋଧନୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରବୋଧନ+ଈ.)—୧ । ବୁରାଲତା—
Prabodhanī 1. A prickly plant; Hedysarum Alhagi.
୨ । ହରିଙ୍କର ଉତ୍ଥାନ ଏକାଦଶୀ; କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—
2. The 11th day of the bright fortnight of the month of Kārttika.

ପ୍ରବୋଧିତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ବୁଧ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ତ)—
Prabodhita ୧ । ଜାଗରିତ—1. Awakened; aroused.
୨ । ଉତ୍ତେଜିତ; ଉଦ୍ଦୀପିତ—
2. Excited; revived; stimulated.
୩ । ବିକସିତ—3. Full blown; expanded.
୪ । ଯାହାର ମନକୁ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ବୁଝାଇ ଅଛି—
4. Convinced.
୫ । ଜ୍ଞାପିତ—5. Informed.
୬ । ସାନ୍ତ୍ୱନାପ୍ରାପ୍ତ—6. Consoled; soothed.
୭ । ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତ—
7. Infused with wisdom or knowledge.

ପ୍ରବୋଧିବା—କ୍ରି. (ଯଦ୍ୟ) କ୍ରି—(ସଂ. ପ୍ରବୋଧ)—ପ୍ରବୋଧ ଦେବା;
Prabodhibā ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବା—To console.
ଯଭନେ ପ୍ରବୋଧ ଜନକୀ ଦ୍ରାଣ—ମଧୁସୂଦନ. ରାମବନବାସ

ପ୍ରବ୍ରଜନ—ସଂ. ବି.—ଗୃହ ତ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ ସନ୍ନ୍ୟାସ ଅବଲମ୍ବନ—
Prabrajana Taking up the life of an ascetic by renouncing the world.

ପ୍ରବ୍ରଜିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ବ୍ରଜ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Prabrajita ୧ । ପ୍ରବାସଗତ—1. Gone abroad.
(ପ୍ରବ୍ରଜିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଭ୍ରମଣକାରୀ; ପରିବ୍ରାଜକ—
2. Wandering; itinerant.
ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁ—
1. A Buddhist mendicant
୨ । ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟା ଗ୍ରହଣକାରୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ—2. An ascetic.

ପ୍ରବ୍ରଜିତା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ରବ୍ରଜିତ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ତାପସୀ; ମାତାଜୀ—
Prabrajitā 1. A female mendicant.
୨ । ଜଟାମାଂସୀ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର) (ଦେଖ)—
2. Jaṭāmamsī (See)
୩ । ଗୋରଖମୁଣ୍ଡୀ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର) (ଦେଖ)
3. Gorakha muṇḍī (See)
ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରବ୍ରଜିତର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Prabrajita.

ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବ୍ରଜ ଧାତୁ+ଭାବ. ଯ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prabrajyā ୧ । ସନ୍ନ୍ୟାସଧର୍ମ—1. Religious mendicancy; renunciation of the world; asceticism.
୨ । ପ୍ରବାସ; ଦେଶାନ୍ତରରେ ବାସ—
2 Sojourning; living abroad.

ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟାବସିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (୫ମୀ ତତ; ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟା+ଅବସିତ=
Prabrajyābasita ନିଃଶେଷିତ)—ସନ୍ନ୍ୟାସ ଧର୍ମରୁ ଭ୍ରଷ୍ଟ;
ସନ୍ନ୍ୟାସ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ତହିଁରୁ ଚ୍ୟୁତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
(an ascetic) Having infringed his vows of renunciation.

ପ୍ରବ୍ରାଜ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବ୍ରଜ୍ ଧାତୁ+ଅଧିକରଣ. ଅ)—
Prabrāja ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିମ୍ନ ଦେଶ—
1. Very low country.
୨ । (+ଭାବ. ଅ) ସନ୍ନ୍ୟାସ—2. Renunciation of worldly concerns; asceticism.

ପ୍ରବ୍ରାଜନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ବ୍ରଜ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+ଭାବ. ଅନ)—ନିର୍ବାସନ—
Prabrājana Exiling; banishment.
(ପ୍ରବ୍ରାଜିତ—ବିଶ)

ପ୍ରବ୍ରାଜିତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ବ୍ରଜ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ତ)—
Prabrājita ନିର୍ବାସିତ—Exiled; banished.
(ପ୍ରବ୍ରାଜନ—ବି)

ପ୍ରଭ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି ସମାସରେ ପୁଂଲିଙ୍ଗର ବିଶେଷଣ ହେଲେ
Prabha ପରବର୍ତ୍ତୀ 'ପ୍ରଭା' ଶବ୍ଦର ଆକାର ଲୋପ ହୋଇ 'ପ୍ରଭ'
(ପ୍ରଭା—ସ୍ତ୍ରୀ) ହୁଏ, ଯଥା—ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରଭ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରଭ)—
(ଅନୁକପରି)ପ୍ରଭାଯୁକ୍ତ—Having radiance like; radiant like.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରଭା)—ପ୍ରଭା; କାନ୍ତି—
Lustre; splendour.

ବଥର ହେଉ ଚଣ୍ଡ ନମାଳା ନାହିଁ ଝଲକ ପ୍ରଭ ।
ଉଦ୍ଧ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରଭଞ୍ଜନ—ସଂ ବି. (ପ୍ର+ଭଞ୍ଜ୍ ଧାତୁ=ଭାଙ୍ଗିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Prabhañjana ୧ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବାୟୁ; ଝଡ଼—1. Tempest.
୨ । ବାୟୁ—2. Air; wind.
୩ । (+ଭାବ. ଅନ) ବିନାଶ (ହି. ଶ)—
3. Destruction; ruin.
୪ । (ନାମ) ମହାଭାରତୋକ୍ତ ମଣିପୁରର ରାଜା—
4. Name of a king of ancient Manipura.
ସଂ. ବିଣ—ଭଞ୍ଜନକାରୀ; ଯେ ଭାଙ୍ଗି ପକାଏ—
Breaking.
ଦେ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଭଗ୍ନ)—ଭଗ୍ନ—Broken.
ପ୍ରଭଞ୍ଜନ—ପଥ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ହୋଇବ । ଉଦ୍ଧ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ପଥ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଭଞ୍ଜନ+ପଥ)—
Prabhañjana patha ବାତାୟନ; ଝରକା—Window.
ପ୍ରଭଞ୍ଜନ-ପଥ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ହୋଇବ । ଉଦ୍ଧ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରଭଦ୍ର—ସଂ. ବି—ନିମ୍ବ (ଦେଖ) (ହି. ଶ)—
Prabhadra Nimba (See)

ପ୍ରଭବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଭୂ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Prabhaba ୧ । ଜନ୍ମ; ଉତ୍ପତ୍ତି— 1. Birth.
୨ । (+ଅଧିକରଣ. ଅ) ଜନ୍ମ ସ୍ଥାନ; ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ—
2. Birth-place.
୩ । ବିକ୍ରମ; ପ୍ରଭାବ; ପରାକ୍ରମ—
3. Power; might; strength.
୪ । (+ଅପାଦାନ ଅ) ଉତ୍ପତ୍ତି କାରଣ; ନିମିତ୍ତ କାରଣ; ମୂଳ କାରଣ—4. Cause; origin; basis; source; generative cause.
୫ । ଆଲୋକ—5. Light.
୬ । ଆକର (ହି. ଶ)—6. Mine.
୭ । ସୃଷ୍ଟି; ସଂସାର (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
7. Creation; the world.
୮ । ନଦୀର ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
8. The source of a river.
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସମାସରେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ,
(ପ୍ରଭବା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଯଥା—ରହ୍ ପ୍ରଭବ)—୧ । ଉତ୍ପାଦନକାରୀ—
1. Generating; giving birth to; producing.
୨ । ପ୍ରଭାବଶାଳୀ—2. Mighty; powerful.

ପ୍ରଭବନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଭୂ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Prabhabana ୧ । ଉତ୍ପତ୍ତି; ଜନ୍ମ—1. Birth.
୨ । (+ଅପାଦାନ ଅନ) ଆକର; ଖଣି (ହି. ଶ)—
2. Mine.
୩ । ମୂଳ (ହି. ଶ)—3. Origin; root
୪ । (+ଅଧିକରଣ. ଅନ) ଅଧିଷ୍ଠାନ (ହି. ଶ)—
4. Abode; residence.

ପ୍ରଭବିଷ୍ଣୁ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଣ—ପ୍ରଭବିଷ୍ଣୁ (ଦେଖ)—
Prabhababishṇu Prabhabishṇu (See)
ପ୍ରଭବ ବିଷ୍ଣୁ ଭୂ ଈଶ୍ୱର
ମହାମହିମ ଯୋଗେଶ୍ୱର । ଜଗନ୍ନାଥ ଭାଗବତ ।

ପ୍ରଭବିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରଭବ)—ଜନ୍ମିବା; ଜାତ ହେବା—
Prabhabibā To be born; to be produced.
ଯେସନେ ଉଠିବାରୁ ଜଳ
ପ୍ରଭବ ପ୍ରକାଶ ଶସ୍ୱଳ । ଜଗନ୍ନାଥ ଭାଗବତ ।

ପ୍ରଭବିଷ୍ଣୁ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଭୂ ଧାତୁ+ଶୀଳାର୍ଥରେ ଇଷ୍ଣୁ)—
Prabhabishṇu ପ୍ରଭାବଶୀଳ; ଶକ୍ତିଶାଳୀ—
Mighty; supreme; potent.
ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରଭୁ (ହି. ଶ)—1. Lord; master.
୨ । ବିଷ୍ଣୁ (ହି. ଶ)—2. Bishṇu.

ପ୍ରଭା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଭା ଧାତୁ=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା+ଭାବ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prabhā ୧ । କିରଣ—1. Ray.
୨ । ତେଜଃ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା—2. Brightness; radiance; brilliancy; glory.
୩ । ଦୀପ୍ତି; ଜ୍ୟୋତିଃ—3. Splendour; lustre.
୪ । ଆଲୋକ—4. Light.
୫ । ପ୍ରକାଶ—5. Display, manifestation.
୬ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଏକ ପତ୍ନୀ—6. Name of a wife of the Sun-god.
୭ । କୁବେରପୁରୀ—7. The palace of the Hindu God of riches.
୮ । ଦୁର୍ଗା—8. Durgā.
୯ । ଗୋପୀବିଶେଷ—9. Name of one of the Gopīs or consorts of Śrīkṛushṇa.
୧୦ । ସୂର୍ଯ୍ୟବିମ୍ବ (ହି. ଶ); ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ—
13. The sun's disc.
୧୧ । (ନାମ) ଅପ୍ସରୋବିଶେଷ (ହି. ଶ)—
11. Name of a heavenly nymph.
୧୨ । ଦ୍ୱାଦଶାକ୍ଷରୀ ସଂସ୍କୃତ ବୃତ୍ତବିଶେଷ; ମନ୍ଦାକିନୀ (ହି. ଶ)—
12. Name of a Sanscrit metre of 12 syllables.
ଦେ. ବି—୧ । ଦେବମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ପଛଆଡ଼େ ମୁଣ୍ଡର ଚାରିପାଖ ବେଢ଼ି ଲଗାଯାଇଥିବା ଧାତୁ ଆଦିର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟଖଚିତ ଆଡ଼ା ବା ବାଡ଼ା; ମେଢ଼ (ଯାହା ଦେହରୁ ଦେବମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ଆଉଜାଇ ବସାଇ ବାନ୍ଧି ଦିଆଯାଏ)—1. The hold of the image of a Deity; the framework attached to the back of an image.

୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ପ୍ରଭାବତୀ ନାମ୍ନୀ ସ୍ତ୍ରୀର ଡାକନାମ—
2. A name for calling Prabhābatī.

ପ୍ରଭାକର—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରଭା + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୀପ୍ତିକର;
Prabhākara ତେଜୋମୟ; ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ—Dazzling; glaring; radiant; brilliant; shining; luminous.

ସଂ. ବି—୧ । ତେଜୋମୟ ବସ୍ତୁ; ଜ୍ୟୋତିଷ୍କ—
1. A luminary.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun.
୩ । ଚନ୍ଦ୍ର—3. The moon.
୪ । ଅଗ୍ନି—4. Fire.
୫ । ସାଗର; ସମୁଦ୍ର—5. Ocean.
୬ । ଅର୍କବୃକ୍ଷ—6. The swallow wart (plant); Calotropis Gigantea.
୭ । ଅତ୍ରିବଂଶୀୟ ମୁନିବିଶେଷ—7. Name of a sage,
୮ । ଲୁଶଦ୍ୱୀପସ୍ଥ ବର୍ଷ ବା ଦେଶବିଶେଷ—
8. Name of a tract of country in the ancient geography of the Hindus.
୯ । ମାର୍କଣ୍ଡେୟପୁରାଣ ଅନୁସାରେ ଅଷ୍ଟମ ମନ୍ୱନ୍ତରର ଏକ ଦେବତାଙ୍କ ନାମ (ହ୍ର.ଶ)—9. Name of a Deity worshipped during the 8th Manwantara.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଲୋକଙ୍କ ନାମ—
1. A name given to males.
୨ । ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୀମାଂସକଙ୍କ ନାମ (ହ୍ର.ଶ)—
2. Name of an author of a treatise on Mīmāṁsā.

ପ୍ରଭାକର ବର୍ଦ୍ଧନ—ଦେ. ବି. (ନାମ) ସ୍ଥାଣ୍ୱୀଶ୍ୱର ବା ଥାନେଶ୍ୱରର ଜଣେ
Prabhākara barddhana ପ୍ରାଚୀନ ରାଜା—Name of a king of Thāneswara.

[ଦ୍ର—ଏ ବିକ୍ରମ ସମ୍ବତ୍ ୬୦୦ ପୂର୍ବେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପୁତ୍ର ମହାପ୍ରତାପୀ ହର୍ଷବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କ ରାଜଧାନୀ କାନ୍ୟକୁବ୍ଜରେ ଥିଲା । ଏ ସୂର୍ଯ୍ୟୋପାସକ ଥିଲେ (ହ୍ର.ଶ)]

ପ୍ରଭା କୀଟ—ସଂ. ବି (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପ୍ରଭାଯୁକ୍ତ କୀଟ)—
Prabhā kīṭa ଜ୍ୟୋତିରଙ୍ଗଣ; ଜୁଳୁଜୁଳୁଆ ପୋକ—Firefly.

ପ୍ରଭାଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି (ପ୍ରଭା + ଅଞ୍ଜନ)—ଶୋଭାଞ୍ଜନ; ସଜନାଗଛ—
Prabhāñjana A tree; Hyperanthera Moringa (M. W).

ପ୍ରଭାତ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + ଭା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ପ୍ରାତଃକାଳ;
Prabhāta ଉଷା; ପାହାନ୍ତା; ପାହାନ୍ତିଆ—Morning; dawn; day-break.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଔରସରେ ପ୍ରଭାଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଜାତ ଦେବତା (ହ୍ର.ଶ)
2. Name of a Deity said to be the son of the Sun-god through his wife Prabhā.

ସଂ. ବିଣ - ପ୍ରଭାଯୁକ୍ତ—Dazzling; brilliant.

ଦେ. ବି (ସଂ. ପ୍ରଭା)—ପ୍ରଭା; ଦୀପ୍ତି—Lustre.

ସହ୍ର ବିଜୁଳିର ପାଶେ ଦୋଳିବ କିମ୍ବା ଯେଉଁ ପ୍ରଭାତରେ
ପ୍ରଭାତରେ ନେତ୍ର ପବନ ବରଷ ଦେଇ ଡାହା ଅନ୍ତରେ—ଭକ୍ତ ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ପ୍ରଭାତ ଅବକାଶ—ଦେ. ବି (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପ୍ରଭାତ + ଅବକାଶ)—
Prabhāta abakāśa ୧ । ପାହାନ୍ତାରୁ ଉଠି ବୋଲିବା ସ୍ତବ ବିଶେଷ; ପାହାନ୍ତ ଅବକାଶ—(ଅବକାଶ ୧୧ ଦେଖ)—
ପ୍ରଭାତୀ 1. Hymns recited at daybreak (See
ପ୍ରଭାତୀ Abakāśa).

୨ । ପ୍ରତ୍ୟୁଷରେ ପାଇବା ଅବସର; ଦିବସର କର୍ମମୟ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଭାତରେ ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ଥିରଚିତ୍ତରେ ଯେଉଁ ଅବସର ଭୋଗକରେ—2. Early morning when a man's mind is at ease.

ପ୍ରଭାତ ବସନ—ଦେ. ବି—ରାତିପିନ୍ଧା; ଯେଉଁ ଲୁଗା ରାତିରେ ପିନ୍ଧା
Prabhāta basan ହୋଇଥାଏ ମାତ୍ର ସକାଳେ ସାହାଣ୍ଡି ପାଲଟିବାକୁ ହୁଏ—Cloth for night wear; cloth which is worn at night but changed at day-break.

ପ୍ରାଣ ପ୍ରାସ୍ତେ କରି ଯେନ ଥାଉଁ ଯାହାକୁ
ଉତ୍ତମ ପ୍ରଭାତ ବସନ ପ୍ରାସ୍ତେ ଭାବି—ଭକ୍ତ ପ୍ରେମ ସୁଧାନିଧି ।

ପ୍ରଭାତ(ତି)ତା(ତ)ରା—(ସଂ. ପ୍ରଭାତ + ତାରା) କୁଆଁତରା; ସକାଳ ହେବା
Prabhāti(ti)tā(ta)rā ପୂର୍ବେ ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଦେଖାଯିବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ପ୍ରଭାତୀତାରା ଶୁକ୍ର ଗ୍ରହ ('ଶୁକ୍ର' ତଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ)—The morning star.

ଦେଖଇ ନିତ ଦିଇଁ ଏ ଗିରିଶିରେ
ପ୍ରଭାତ ତାରା ମୁଖ ଗୋଦାବରୀରେ । ରାଧାନାଥ ତୁଳସୀସ୍ତବକ

ପ୍ରଭାତିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରଭାତ)—ପ୍ରଭାତ ହେବା; ସକାଳ
Prabhātibā ହେବା; (ରାତି)ପାହିବା—To dawn.

ପ୍ରଭାତ ପ୍ରଭାତର ବିଭାବରୀ ହସିଲେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ
ପୀ ଫଟନା ପଙ୍କଜବରଣୀ ଉଷା ଉଦୟ ଅଚଳେ—ରାଧାନାଥ ବେଣୀସଂହାର ।

ପ୍ରଭାତୀ—ଦେ. ବିଣ.. (ସଂ. ପ୍ରଭାତୀୟ)—୧ । ପ୍ରଭାତ କାଳୀନ—
Prabhātī 1. Relating to dawn.

୨ । ପ୍ରାତଃକାଳରେ ଗେୟ—
2. Proper to be sung in the morning
୩ । ପ୍ରାତଃକାଳର ଉପଯୁକ୍ତ—
3. Fit for the morning.

ସଂ. ବି.—୧ । ପ୍ରଭାତ ଅବକାଶ; ପ୍ରାତଃକାଳରେ ଗେୟ ସ୍ତବ—
1, A hymn sung at dawn.
୨ । ଦନ୍ତ ଧାବନ; ଦାନ୍ତଘଷା (ହ୍ର.ଶ)
2. Brushing of the teeth (at dawn).

ପ୍ରଭାତୀ ରାଗ—ଦେ. ବି. (ଏହା ସକାଳେ ବୋଲାଯିବାର ଉପଯୁକ୍ତ
Prabhātī rāga ଥିବାରୁ)—ରାଗବିଶେଷ; ଭୈରବୀ ରାଗ—
ପ୍ରଭାତୀରାଗ Name of a musical note fit to be set
ପ୍ରଭାତୀରାଗ to music in the morning.

ପ୍ରଭା ତୀର୍ଥ—ସଂ. ବି—ଶିବ ପୁରାଣୋକ୍ତ ତୀର୍ଥବିଶେଷ—
Prabhā tīrtha Name of a sacred place (M. W).

ପ୍ରଭାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଭା ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—
Prabhāna ୧ । ଆଲୋକ; ଜ୍ୟୋତିଃ—1. Light.
୨ । ଦୀପ୍ତି—2. Radiance; lustre (M. W.)

ପ୍ରଭାନୁ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଭାନୁ)—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଜନୈକ ପୁତ୍ର—
Prabhānu Name of a son of Śrīkṛushṇa (M. W.)

ପ୍ରଭାବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଭୂ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—
Prabhāba ୧ । ସାମର୍ଥ୍ୟ; ଶକ୍ତି; କ୍ଷମତା—1. Power; strength; might; influence; potency.
୨ । ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ—2. Manifestation; prevalence.
୩ । (+କରଣ. ଅ)—ପ୍ରଭୁଶକ୍ତି; ପ୍ରତାପ; ରାଜାଙ୍କର କୋଷ-ଦଣ୍ଡଜ ତେଜଃ—3. Majesty; kingly dignity.
୪ । ସାହସ—4. Valour; courage.
୫ । ତେଜଃ—5. Radiance; spirit; glamour; splendour.
୬ । ମହିମା—6. Greatness; magnificence; glory.
୭ । (+ଭାବ. ଅ) ଉଦ୍ଭବ; ଉତ୍ପତ୍ତି—
7. Birth; production.
୮ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) (ନାମ) ସ୍ୱରୋଚିଷ ମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ରବିଶେଷ—
8. Name of one of the sons of Swarochisha Manu.
୯ । (ନାମ) ପ୍ରଭାଗର୍ଭଜାତ ସୂର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର—9. Name of one of the sons of the Sun-god.
୧୦ । (ନାମ) ଅଷ୍ଟାବସୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ—
10. One of the eight Basu gods.
୧୧ । (+ଭାବ. ଅ) ପ୍ରାବଲ୍ୟ—
11. Predominance; outbreak.

ପ୍ରଭାବଜ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଭାବ + ଜନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prabhābaja ପ୍ରଭାବରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ—Born of or due to Prabhāba.

ପ୍ରଭାବତୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଭାବତ୍ + ଈ)—'ପ୍ରଭାବାନ୍' ଶବ୍ଦର
Prabhābatī ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Prabhābān.
ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । (ନାମ) ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ—1. Name of a wife of the Sun-god (M. W.)
୨ । (ନାମ) ଜୈନ ତାପସୀବିଶେଷ—
2. Name of a female Jaina saint.
୩ । (ନାମ) ବଜ୍ରନାମକ ଅସୁରର କନ୍ୟା—
3. Name of the daughter of a demon Bajra.
୪ । (ନାମ) ଅପ୍ସରୋବିଶେଷ—4. Name of a heavenly nymph (M. W).
୫ । (ନାମ) ଅଙ୍ଗ ଦେଶର ରାଜା ଚନ୍ଦ୍ରଥଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ—
5. Name of the wife of a king of Anga (M. W.)
୬ । (ନାମ) କୁମାରାନୁଚର ମାତୃକାବିଶେଷ—6. Name of a female attendant of Kārttikeya.
୭ । (ନାମ) ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ; ରାଜା ବଜ୍ରନାଭଙ୍କ କନ୍ୟା—
7. Name of the wife of Pradyumna. (M. W.)
୮ । (ନାମ) ମହାଦେବଙ୍କର ଅନୁଚର ଗଣଦେବତାଙ୍କ ବୀଣା—
8. The lute of the attendants of Śiba.
୯ । (ନାମ) ମହାଭାରତୋକ୍ତ ତାପସୀବିଶେଷ—9. Name of a female sage (M. W.)
୧୦ । ତ୍ରୟୋଦଶାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ରୁଚିରା—
10. Name of a Sanscrit metre of 13 syllables.
୧୧ । ପ୍ରଭାତ ରାଗ ବା ଗୀତ (ହି. ଶ)—
11. A musical tune or song suitable for the morning.
ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ନାମ—
A name given to females.

ପ୍ରଭାବନା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଭାବନା)—ଉଦ୍ଭାବନା; ପ୍ରକାଶ (ହି. ଶ)—
Prabhābanā Manifestation; invention.

ପ୍ରଭାବନ୍ତ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରଭାବାନ୍)—ପ୍ରଭାବାନ୍ (ଦେଖ)
Prabhābanta Prabhābān (See)
ଚନ୍ଦ୍ର, ସେ ଗର୍ବେ ମ୍ଳାନ କରୁ ପ୍ରଭାବନ୍ତ
ହେବାରୁଣ୍ଟ ପ୍ରକାଶ ନାମ ତାଙ୍କ ଖ୍ୟାତ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ

ପ୍ରଭାବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରଭା + ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ବତୁ; ୧ମା. ୧ବ)—
Prabhābān ୧ । ପ୍ରଭାଯୁକ୍ତ; ଦୀପ୍ତିଶାଳୀ; ତେଜୋମୟ—
(ପ୍ରଭାବତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Luminous; lustrous; radiant; glorious; splendid.
୨ । କ୍ଷମତାଶାଳୀ—2. Powerful; mighty.

ପ୍ରଭାଷ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଭାଷ୍ ଧାତୁ = କହିବା + ଭାବ. ଅ)—
Prabhāsha ୧ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ କଥନ—1. Excellent saying or speech.
୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଅଷ୍ଟାବସୁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—
2. One of the eight Basu-gods.

ପ୍ରଭାସ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଭାସ୍ ଧାତୁ = ଦୀପ୍ତି ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prabhāsa ପ୍ରଖର ଦୀପ୍ତିଶାଳୀ—Radiant; refulgent; very bright.
ସଂ. ବି—୧ । (ନାମ) ପଶ୍ଚିମ ଭାରତର ତୀର୍ଥବିଶେଷ; ସୋମତୀର୍ଥ—
1. Name of a place of pilgrimage in W. India.

[ଦ୍ର—ଚନ୍ଦ୍ର ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ସପ୍ତବିଂଶତି ନକ୍ଷତ୍ରଙ୍କର ପାଣିଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ସମବ୍ୟବହାର ନ କରି ରୋହିଣୀଙ୍କଠାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆସକ୍ତ ହେବାରୁ ଅପର କନ୍ୟାମାନଙ୍କ ନିବେଦନ ଶୁଣି ଦକ୍ଷପ୍ରଜାପତି କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ ହୋଇ ତାହାଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇଥିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ର ଯକ୍ଷ୍ମା ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ଓ ପ୍ରଭାହୀନ ହୋଇ ଏହି ପୁଣ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁକାଳ ତପସ୍ୟା କରି ରୋଗମୁକ୍ତ ହେଲେ ଏବଂ ନିଜର ପୂର୍ବ ପ୍ରଭା ଲାଭ କଲେ । ତେଣୁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର ନାମ 'ପ୍ରଭାସ' ହେଲା । ଏହି ତୀର୍ଥରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏକ ସହସ୍ର ବର୍ଷ ତପସ୍ୟା କରିଥିଲେ । (ମଦନମୋହନ. ତୀର୍ଥଦର୍ଶନ) ।]

୨ । (ନାମ) ଜୈନମାନଙ୍କର ଅଧ୍ୟପକ ବିଶେଷ—
2. Name of a Jaina saint.
୩ । (ନାମ) କୁମାରଙ୍କ ଅନୁଚରବିଶେଷ—
. Name of an attendant of Kārttikeya.
୪ । (ନାମ) ଅଷ୍ଟାବସୁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—
4. One of the 8 Basu-gods.
୫ । (ନାମ) ଅଷ୍ଟମ ମନ୍ୱନ୍ତରର ଏକ ଦେବଗଣ—5. Name of a class ef Deities of the 8th cycle of the creation.
୬ । (+ଭାବ. ଅ)—ଦୀପ୍ତି; ଜ୍ୟୋତିଃ (ହ୍ର. ଶ.)—
6. Radiance; lustre.

ପ୍ରଭାସିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ରଭାସ)—୧ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—
Prabhāsibā 1. To be manifest.
ପ୍ରଭାସା ୨ । ଦୀପ୍ତି ପାଇବା
ପ୍ରଭାସନା 2. To shine.

ପ୍ରଭିନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଭିଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—
Prabhinna 1. Full blown; expanded; opened.
୨ । ପ୍ରକାଶିତ—2. Manifest.
୩ । (+କର୍ମ.ତ) ବିଶେଷ ଭେଦଯୁକ୍ତ; ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—
3. Severed; separated.
୪ । ବିଦଳିତ—4. Trampled; ground.
୫ । ମଦସ୍ରାବୀ (ହସ୍ତୀ)—5. (elephant) Having juice coming out of its temple.
ସଂ. ବି—ମତ୍ତହସ୍ତୀ—A must elephant; an elephant in rut.

ପ୍ରଭୁ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଭୂ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଉ)—୧ । ବିଷ୍ଣୁ; ଭଗବାନ୍; ଈଶ୍ୱର—1. Bishṇu; God.
Prabhu
୨ । ରାଜା—2. King; sovereign.
୩ । ପତି; ଭର୍ତ୍ତା—3. Husband.
୪ । ଅଧ୍ୟପକ; ସ୍ୱାମୀ—4. Lord; master.
[ଦ୍ର—ଅନୁଗ୍ରହ ନିଗ୍ରହ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ; ଯାହାଙ୍କ ହାତରେ କାହାର ରକ୍ଷା, ଦଣ୍ଡ ଓ ପୁରସ୍କାର ବିଧାନର ଭାର ଥାଏ ସେହି ତାହାର ପ୍ରଭୁ ଅଟନ୍ତି ।]
୫ । ମାଲିକ; ଅଧିକାରୀ—5. Owner; proprietor.
୬ । ଶବ୍ଦ—6. Sound.
୭ । ପାରଦ—7. Mercury.
୮ । (ନାମ) ଅଷ୍ଟମ ମନ୍ୱନ୍ତରର ଏକ ଦେବଗଣ—
8. A class of Deities of the 8th cycle of the creation.
ସଂ. ବିଣ—୧ । ସମର୍ଥ—1. Able; capable.
୨ । ଶକ୍ତ—2. Strong.
୩ । ନିତ୍ୟ; ଚିରନ୍ତନ—3. Eternal.
୪ । ପ୍ରଧାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—
4. Chief; eminent; great.
୫ । ଅନୁଗ୍ରହ ଓ ନିଗ୍ରହକ୍ଷମ—
5. Having power to reward and punish.
୬ । ଯାହାଙ୍କ ଆଶ୍ରୟରେ ଜଣକର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ହୁଏ—
6. Providing subsistence to a person
ଦେ. ଅ—(ସଂ. ପ୍ରଭୋ)—ପ୍ରଭୋ (ଦେଖ)—
Prabho (See).

ପ୍ରଭୁତା(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବି—[ପ୍ରଭୁ+ଭାବ. ତା (ତ୍ୱ)]—୧ । ଆଧିପତ୍ୟ—
Prabhutā(twa) 1. Supremacy; mastery; ownership.
୨ । କ୍ଷମତା; ଅଧିକାର—2. Dominion; power.
୩ । ପ୍ରାଧାନ୍ୟ; ମହତ୍ତ୍ୱ— . Greatness.
୪ । ରାଜତ୍ୱ; ରାଜ୍ୟଶାସନ—
4. Sovereignty; kingship; government,
୫ । ଶାସନାଧିକାର (ହ୍ର. ଶ)—
5. Right of ruling.

ପ୍ରଭୁ ପାଦ—ସଂ. ବିଣ—(ଗୁରୁ ବା ବିଶିଷ୍ଟ ମାନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ)—
Prabhu pāda ସମ୍ମାନନୀୟ; ସମ୍ମାନାସ୍ପଦ—Respectable.

ପ୍ରଭୁ ଭକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(୭ମୀ ତତ୍; ପ୍ରଭୁ+ଭକ୍ତ)—ପ୍ରଭୁ ବା
Prabhu bhakta ସ୍ୱାମୀଙ୍କଠାରେ ଅନୁରକ୍ତ—Devoted to
(ପ୍ରଭୁଭକ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) one's master; loyal; faithful.

ପ୍ରଭୁ ଭକ୍ତି—ସଂ. ବି—(୭ମୀ ତତ୍; ପ୍ରଭୁ+ଭକ୍ତି)—ପ୍ରଭୁଙ୍କଠାରେ ଏକାନ୍ତ
Prabhu bhakti ଭକ୍ତି—Devotion to one's master fidelity; loyalty.

ପ୍ରଭୂତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଭୂ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ପ୍ରଚୁର;
Prabhūta ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଅଧିକ—1. Plentiful; various;
(ପ୍ରଭୂତ—ବି) much; excessive; abundant; multifarious.
୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ—
2. Very important.
୩ । ଉଚ୍ଚ; ଉନ୍ନତ—3. Lofty; high.
୪ । ଉତ୍ପନ୍ନ—4. Born; produced.
୫ । ଶାସିତ—5. Governed.
୬ । ପରିପକ୍ୱ—6. Matured.
୭ । ଅସାମାନ୍ୟ—
7. Extraordinary; uncommon.
୮ । ଉଦ୍ଭିତ (ହ୍ର. ଶ)—8. Common.

ପ୍ରଭୃତ—ଗ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ପରଭୃତ)—
Prabhṛuta ୧ । ପରଭୃତ; କୋକିଳ—1. Cuckoo.
୨ । ପର ବା ଶତ୍ରୁମାନେ ଧ୍ୱଜ ହେବା—
2. Catching of enmies.
ବ୍ୟ.ତ୍ୟାନ ଶିଶିରେ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାମସ ଗ୍ରୁଭ (୧ ଓ ୨) ଶ୍ରୁ
ମଧୁମନ୍ତ ସେହ ଉପବନେ—ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ । —

ପ୍ରଭୃତି—ସଂ. ଅ. (ପ୍ର+ଭୃ ଧାତୁ=ପୋଷଣ କରିବା+ଭାବ. ତି; ଅନ୍ୟ
Parbhṛuti ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ)—

୧ । ଆଦି; ଇତ୍ୟାଦି; ଆଦିକରି; ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ; ଓଗର—
1. Etcetera (etc); and others.
୨ । ଅବଧି; ରୁ; ଠାରୁ—
2. From; after; forth; forward.
(ଯଥା—ଅଦ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଦାସ ହେଲି ।)
୩ । ରକମ—3. Kind.
[ଦ୍ର—ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ବିଶେଷଣ-ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଯଥା— ଗ୍ରାମ ପ୍ରଭୃତୟଃ ସର୍ବେ=ଗ୍ରାମ ଆଦି ସମସ୍ତେ ।]

ପ୍ରଭେଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଭିଦ୍ ଧାତୁ=ଭେଦ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—
Prabheda ୧ । ପାର୍ଥକ୍ୟ; ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ; ବିଭିନ୍ନତା; ବିଶେଷତ୍ୱ—
1. Difference; distinction.
୨ । ବିକାଶ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ; ଫୁଟିବା—
2. Blowing; opening.
୩ । ବିଧି; ପ୍ରକାର; ରକମ—
3. Kind; sort; manner.
୪ । ଭେଦ କରି ବାହାରିବା—4. Coming out of a thing by piercing through it.

ପ୍ରଭେଦକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଭିଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prabhedaka ୧ । ଯେ ଭେଦ କରେ—
(ପ୍ରଭେଦିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Distinguishing.
୨ । ପାର୍ଥକ୍ୟସାଧକ—2. Separating.
୩ । ଯାହା ବିନ୍ଧ ହୁଏ ବା ଫୁଟାଇ ହୁଏ—3. Piercing.

ପ୍ରଭେଦ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପାର୍ଥକ୍ୟ ବିଚାର କରିବା—
Prabheda karibā 1. To make distinction; to treat separately.
ପ୍ରଭେଦ କରନା (ରଖନା) ୨ । ଭିନ୍ନ କରିବା—2. To separate.
(ପ୍ରଭେଦ ରଖିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରଭେଦନୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଭେଦନ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—ଭେଦନାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ;
Prabhedanī ଫୋଡ଼ଣୀ; ଭଅଁର—A piercing instru-
(ପ୍ରଭେଦିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ment; a bodkin; awl.

ପ୍ରଭୋ—ସଂ. ସମ୍ବୋଧନ (ପ୍ରଭୁ ଶବ୍ଦର ସମ୍ବୋଧନ; ଈଶ୍ୱର ଓ ରାଜା
Prabho ଆଦିଙ୍କଠାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ)—ପ୍ରଭୁ ହେ !—Oh Lord.

ପ୍ରଭ୍ରଂଶଥୁ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଭ୍ରଂସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅଥୁ)—ପୀନସ ରୋଗ
Prabhramśathu (ହି. ଶ)—Atrophic rhinites.

ପ୍ରଭ୍ରଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଭ୍ରଂସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ;
Prabhrashṭa ବିନଷ୍ଟ—1. Ruined; destroyed.
୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ.ତ) ଚ୍ୟୁତ; ପତିତ—2. Fallen.
୩ । ଭଗ୍ନ—3. Broken.

ପ୍ରଭ୍ରଷ୍ଟକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଭ୍ରଷ୍ଟ+କ)—୧ । ଶିରୋବଲମ୍ବିତ ମାଳା (ହି. ଶ.)—
Prabhrashṭaka 1. A garland put round the head; chaplet.
୨ । ମୁଣ୍ଡରୁ ତଳକୁ ଝୁଲୁ ଥିବା ମାଳା (ହି. ଶ.)—
2. A garland hanging from the head.

ପ୍ରମତ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ମଦ୍)—୧ । ପ୍ରମାଦଯୁକ୍ତ; ଅସାବଧାନ;
Pramatta ଗର୍ବ ହୁସିଆର—1. Negligent; careless.
(ପ୍ରମତ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) [ପ୍ରମତ୍ତତା(ତ୍ୱ)—ବିଶେଷ୍ୟ]
୨ । ଉନ୍ମତ୍ତ; ମତୁଆଲ; ପାଗଳ; ମସ୍ତ—
2. Maddened; turned insane.
୩ । ଅତି ଆସକ୍ତ—3. Addicted to.
୪ । ନିଶାରେ ଚୂର; ମତୁଆଲ—
4. Intoxicated; inebriated.

ପ୍ରମଥ—ସଂ. ବି.—୧ । (ପ୍ର+ମଥ୍ ଧାତୁ=ମନ୍ଥିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pramatha ମହାଦେବଙ୍କ ପାରିଷଦଗଣ—
1. The attendants of Mahādeba.
[ଦ୍ର—ଏମାନେ ୩୬ କୋଟି ସଂଖ୍ୟକ, ନୃତ୍ୟଗୀତାଦିବିଶାରଦ, ମାୟାବୀ ଓ ନାନା ରୂପଧାରୀ ଅଟନ୍ତି । କାଳକ୍ରମେ ପୁରାଣ ମତରେ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଭୋଗବିମୁଖ, ଯୋଗୀ ଓ ତ୍ୟାଗୀ ଅଟନ୍ତି, କେତେକ ଭୋଗପରାୟଣ ଓ କାମୁକ ଅଟନ୍ତି । ଶିବଙ୍କ କ୍ରୀଡ଼ାରେ ଏମାନେ ସହାୟକ ଅଟନ୍ତି (ହି. ଶ.) ।]
୨ । ଘୋଟକ; ଘୋଡ଼ା—2. Horse.
୩ । (ନାମ) ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର—
3. Name of a son of Dhṛutarāshṭra.
୪ । (+ଭାବ. ଅ)—ପ୍ରମଥନ (ଦେଖ)
4. Pramathana (See)
୫ । ରାମାୟଣୋକ୍ତ ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—5. Name of a demon described in the Rāmāyaṇa.
ବୈଶାଖ ରୁକ୍ଷପତ ଦଧି ପ୍ର ଥ ପ୍ରମଥନ ବଶେ ଉଙ୍ଗୀ ।
ଉଷ୍ଟ. ବୈଦେହୀଶବଳାଶ ।

ପ୍ରମଥନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମଥନ)—୧ । ହତ୍ୟା; ବଧ—
Pramathana 1. Killing; slaughter.
୨ । ଉତ୍ପୀଡ଼ନ; ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବା—
2. Distressing; oppressing; torturing.
୩ । ଉନ୍ମୂଳନ—3. Uprooting.
୪ । ବିଲୋଡ଼ନ; ମନ୍ଥିବା—
4. Depredation; agitation; churning.
୫ । ତ୍ୟାଗ—5. Abandonment.
୬ । ପରାଭବ; ଅବମାନନା—6. Insult.
୭ । ମର୍ଦ୍ଦନ—7. Rubbing.
୮ । ଚକଟିବା—8. Kneading.
୯ । ଚୂରିବା—9. Pounding.

ପ୍ରମଥ ନାଥ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରମଥ+ନାଥ)—
Pramatha nātha ମହାଦେବ; ଶିବ—Śiba.
(ପ୍ରମଥାଧିପ, ପ୍ରମଥେଶ, ପ୍ରମଥାଧୀଶ, ପ୍ରମଥାଧୀଶ୍ୱର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରମଥା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମଥ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ଆ)—୧ । ପୀଡ଼ା—
Pramathā 1. Torture.
୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ଆ) ହରଡ଼ା (ହି. ଶ.)—2. Myrobalan.

ପ୍ରମଥାଳୟ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରମଥ+ଆଳୟ)—୧ । ଦୁଃଖ ବା
Pramathālaya ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦିଆଯିବାର ସ୍ଥାନ—
1. A place of torture.
୨ । ନରକ (ହି. ଶ.)—2. Hell.

ପ୍ରମଥିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ମଥିତ)—୧ । ବିଲୋଡ଼ିତ—
Pramathita 1. Churned; kneaded; agitated.
୨ । କ୍ଲେଶିତ; ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ—2. Oppressed.
୩ । ମର୍ଦ୍ଦିତ—3. Rubbed; bruised
୪ । ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ—4. Pounded.
ସଂ. ବି—ନିର୍ଜଳ ଘୋଳଦହି (ହି.ଶ)—
Unwatered churned curd.

ପ୍ରମଦ—ସଂ. ବି—୧ । [ପ୍ର+ମଦ୍ ଧାତୁ=ହୃଷ୍ଟ ହେବା, ମତ୍ତ ହେବା+
Pramada ଅ]—୧ । (+କରଣ. ଅ) ଧାତୁର ଫୁଲ—
1. The Dhāturā flower.
୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ—
2. Name of a demon.
୩ । (+ଭାବ. ଅ) ଆନନ୍ଦ; ହର୍ଷ—
3. Delight; rapture; joy.
୪ । ମତ୍ତତା—4. Madness; intoxication.
୫ । (ନାମ) ବଶିଷ୍ଠଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
5 Name of a son of Baśishṭha.
(ପ୍ରମଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
୧ । ମତ୍ତ; ଉନ୍ମତ୍ତ—1. Maddened.
୨ । ନିଶାରେ ଭୋଳ; ମତୁଆଳ—2. Intoxicated.
୩ । ଆନନ୍ଦରେ ମତ୍ତ—3. Maddened with joy.

ପ୍ରମଦକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pramadaka ପରଲୋକ ଅସ୍ୱୀକାରକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ନାସ୍ତିକ—
Atheist; one who has no faith in the life after.

ପ୍ରମଦ କାନନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରମଦ+କାନନ)—
Pramada kānana ୧ । ରାଜାଙ୍କ ଅନ୍ତଃପୁରସ୍ଥ ଉଦ୍ୟାନ—
1. A pleasure-garden attached to a harem.
ପ୍ରମଦ ବନ, ପ୍ରମଦାରାମ, ପ୍ରମଦୋଦ୍ୟାନ } ଅନ୍ୟରୂପ
୨ । ଖସ୍‌ବଗିଚା—2. Pleasure garden.

ପ୍ରମଦା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର=ଉତ୍କୃଷ୍ଟ+ମଦ=ରୂପ, ଯୌବନ,
Pramadā ସୌଭାଗ୍ୟାଦି ଜନିତ ଗର୍ବ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
୧ । ମନୋହାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀ—
1. A graceful or charming lady.
୨ । ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ—2. A youthful woman.
୩ । ଯୌବନୋତ୍ଫୁଲ୍ଲା ସ୍ତ୍ରୀ—3. A buxom lady.
୪ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
4. A metre of 14 syllables.
୫ । ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ (ହି. ଶ) (ଦେଖ)
5. Priyaṅgu (See)

ପ୍ରମଦ୍ବର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଅମନୋଯୋଗୀ—
Pramadbara (ପ୍ରମଦ୍ବରା—ସ୍ତ୍ରୀ) Inattentive (Apte).

ପ୍ରମନାଃ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ମନସ୍)—ପ୍ରସନ୍ନ; ହର୍ଷଯୁକ୍ତ (ହି. ଶ)—
Pramanāḥ Delighted; jolly.

ପ୍ରମନ୍ୟୁ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ମନ୍ୟୁ)—
Pramanyu ଅତି କ୍ରୁଦ୍ଧ (ହି. ଶ)—Enraged.
ସଂ. ବି—ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ରୋଧ (ହି. ଶ)—Rage.

ପ୍ରମର୍ଦ(ର୍ଦ୍ଦ)ନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମୃଦ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Pramarda(rdda)na ୧ । ଖୁବ ମଳିବା—
1. Rubbing much.
୨ । ଆଚ୍ଛା କରି ଚକଟିବା—2. Thorough kneading.
୩ । ଦଳନ; ବିନଷ୍ଟ କରିବା—3. Crushing.
୪ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ; ଏ ରାକ୍ଷସଙ୍କୁ ଓ ଦୁଷ୍ଟଙ୍କୁ ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବାରୁ) ବିଷ୍ଣୁ—4. Bishṇu.
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ଦଳନକାରୀ—1. Crushing.
୨ । ଚକଟୁଥିବା—2. Kneading.

ପ୍ରମଲୋଟ୍—ପ୍ରାଦେ. (ଗଣ୍ଡାମ) ବୈଦେ. (ଇଂ. ପ୍ରମିସରୀ ନୋଟ୍) ବି—
Pramalot ଋଣ ପତ୍ର; ହାଣ୍ଡ୍ ନୋଟ୍—Hand note.
(ପ୍ରମିଲୋଟ, ପ୍ରଲୋଟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରମା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Pramā ୧ । ନିଶ୍ଚୟବୋଧ ବା ଜ୍ଞାନ—1. Conviction.
୨ । (ନ୍ୟାୟ) ସତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ—2. (logic) Knowledge free from error; true knowledge.
୩ । ନିଅଁ; ମୂଳଭୁଆ (ହି. ଶ)—3. Foundation.
୪ । ମାପ (ହି. ଶ)—4. Measurement.

ପ୍ରମାଇ—ଗ୍ରା. ବି—(ସଂ. ପରମାୟୁଃ)—ପରମାୟୁଃ—
Pramāi Life-time; the entire period of the life of a being.
(ପ୍ରମାଇଶ, ପ୍ରମାୟୁ, ପ୍ରମେଇଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରମାଣ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ମା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଯଥାର୍ଥ ଜ୍ଞାନ—
Pramāṇa 1. True knowledge.
୨ । ସାକ୍ଷୀ—2. Witness.
୩ । ଯାହା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବିଷୟର ସତ୍ୟତା ନିରୂପିତ ହୁଏ—
3. Evidence; proof; testimony.
୪ । ସୀମା—
4. Limit; mark; boundary.
୫ । ପରିମାଣ—5. Measure; capacity
୬ । ଶାସ୍ତ୍ର; ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ—
6. Scripture; religious authority.
୭ । ନଜିର; ପ୍ରାମାଣିକ ବାକ୍ୟ ବା ବିଷୟ—
7. Ruling; authority.
୮ । ଲେଖ୍ୟ; ପାଣ୍ଡୁଲିପି; ଦଲିଲ—
8. Manuscript; document; a deed.
୯ । ଜ୍ଞାନସାଧନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—
9. Organ of sense.

୧୦ । ନିଶ୍ଚୟ—10. Certainty.

୧୧ । ବିଶ୍ୱାସ; ଦୃଢ଼ ଧାରଣା; ପ୍ରତ୍ୟୟ—
11. Faith; confidence; trust; conviction.

୧୨ । (ନ୍ୟାୟ) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଅନୁମାନ, ଉପମାନ ଓ ଶବ୍ଦ ଏହି ଚାରି ପ୍ରକାରର ଜ୍ଞାନର ସୋପାନ—12. (Logic) The four materials (preception, inference, comparison and words) on which a judgment is formed.

[ଦ୍ର—ପ୍ରମାଣ ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ରର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ଅଟେ । ଗୌତମ ଚାରି ପ୍ରକାର ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱୀକାର କରିଅଛନ୍ତି:—ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଅନୁମାନ, ଉପମାନ ଓ ଶବ୍ଦ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା ଅନୁଭୂତ ପ୍ରମାଣର ନାମ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ; ଲିଙ୍ଗ ଓ ଲିଙ୍ଗୀ ଏ ଦୁହିଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ପ୍ରମାଣର ନାମ ଅନୁମାନ; ଜ୍ଞାତ ବସ୍ତୁର ସାଦୃଶ୍ୟଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁର ଜ୍ଞାନକୁ ଉପମାନ; ଆପ୍ତ ବା ବିଶ୍ୱାସପାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିର ବାକ୍ୟକୁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରମାଣ ବୋଲାଯାଏ । ମୀମାଂସା ଦର୍ଶନ ଏହି ଚାରି ପ୍ରମାଣ ଛଡ଼ା ଆଉ ଚାରିଟି ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱୀକାର କରେ : – ଐତିହ୍ୟ, ଅର୍ଥାପତ୍ତି, ସମ୍ଭବ ଓ ଅଭାବ । ଯାହା ପରମ୍ପରାକ୍ରମେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତାହା ଐତିହ୍ୟ; ଯାହାକୁ ନ ଶୁଣି ବା ନ ଦେଖି ସ୍ୱୀକାର ନ କଲେ ଦେଖା ବା ଶୁଣା କଥାର ଅର୍ଥରେ ଆପତ୍ତି ହୋଇ ପାରେ ତାହା ଅର୍ଥାପତ୍ତି; ଯେଉଁ ପ୍ରମାଣଦ୍ୱାରା ଅଙ୍ଗୀ ମଧ୍ୟରେ ଅଙ୍ଗ ଥିବାର, ବ୍ୟାପକରେ ବ୍ୟାପ୍ୟ ଥିବାର, ସର୍ଜକର ସୃଷ୍ଟି ବସ୍ତୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଏ, ତାକୁ ସମ୍ଭବ ଓ କୌଣସି ବସ୍ତୁର ବା ବିଷୟର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଯହିଁଦ୍ୱାରା ସିଦ୍ଧ ହୁଏ, ତାକୁ ଅଭାବ ବୋଲାଯାଏ । ନୈୟାୟିକମାନେ ଶେଷୋକ୍ତ ଚାରି ପ୍ରମାଣକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରମାଣ ବୋଲି ମାନନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ଏ ଚାରୋଟି ପ୍ରଥମୋକ୍ତ ଚାରୋଟିର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଥିବାର କହନ୍ତି । ଚାର୍ବାକ ଦର୍ଶନରେ କେବଳ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ, ବୌଦ୍ଧ ଦର୍ଶନରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅନୁମାନ ପ୍ରମାଣ, ସାଙ୍ଖ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଅନୁମାନ ଓ ଆଗମ, ବୈଶେଷିକରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅନୁମାନ ପ୍ରମାଣ ଗୃହୀତ ହୋଇଅଛି । ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର (ଆଇନ୍)ରେ ପ୍ରମାଣକୁ ଚାରି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି – ୧. ଲିଖିତ (ଦଲିଲ); ୨. ଭୁକ୍ତି (ଦଖଲ), ୩. ସାକ୍ଷ (ଗୁହା) ଓ ୪. ଦିବ୍ୟ (ଶପଥ)— ହି. ଶ ।]

୧୩ । ହେତୁ—13. Cause; motive; reason.

୧୪ । ଇୟତ୍ତା; ଅନାଜ; ଅଟକଳ (ହି. ଶ)—
14. Measure; estimate.

୧୫ । ମୂଳଧନ (ହି. ଶ)—
15. Capital in business.

୧୬ । ଆଦେଶପତ୍ର (ହି. ଶ.)—
16. Writ; a written order.

ପ୍ରମାଣ ଦେ. ବି—୧ । ହଲଫ; ଶପଥ—1. Oath.

प्रमान ୨ । (ସଂ. ପରିମାଣ) ପରିମାଣ; ମାପ—1. Measure

ପ୍ରମାଣ ଦେ. ବିଶ—୧ । ସୁପ୍ରମାଣିତ—
प्रमाण 1. Well proved.

୨ । ଠିକ୍; ନିଃସନ୍ଦେହ—2. Undoubted.

ଜଣାଇଲେ ସତୀ, ଥୁଲୁ ସେ ଭୁଜଙ୍ଗଫଣା ନାହିଁ ପ୍ରମାଣ୍ଟିରା—
ବିଶ୍ୱନାଥ: ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । (କଚରିଆ ଓ ଦଲିଲରେ ବ୍ୟବହୃତ) ସ୍ୱୀକୃତ—
3. Agreed to.
(ଯଥା—ଏ ତମସୁକ ଲିଖିତ ବିଷୟମାନ ମୋର ପ୍ରମାଣ)

ଦେ. ଅ—୧ । ନିଶ୍ଚୟ; ଅବଶ୍ୟ—
1. Certainly; must.
(ଯଥା—ମୁଁ ଆଜି ସେଠାକୁ ଯିବା ପ୍ରମାଣ)

୨ । ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—2. Upto; till

କଣ୍ଠ ପ୍ରମାଣ ଜଳେ ଥାଉ; ଦେଖନ୍ତି କୃଷ୍ଣ ମୁଖ ଗହିଁ ।
ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

୩ । ଅନୁସାରେ; ଅନୁଯାୟୀ—
3. According to; in pursuance of
(ଯଥା—ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣ ସେଠାକୁ ଯିବି ।)

୪ । (କଚରିଆ ଓ ଦଲିଲରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଏହା ମୋର ସମ୍ମତ ଅଟେ; ସହି—4. This is agreed to by me.
(ଯଥା—ଏ ଦୁଇ ଶହ ଟଙ୍କାର ତମସୁକ ରାମ ସାହୁଙ୍କର ପ୍ରମାଣ ।)

୫ । (କଚରିଆ)—ଯଥାର୍ଥରେ; ଏହା ଠିକ୍ ଅଟେ—
5. This is actually so.
(ଯଥା—ଏ କରମାଳା ସନ୍ତକ କମଳା ଦେବୀଙ୍କର ପ୍ରମାଣ ।)

୬ । (କଚରିଆ)—ପୂର୍ବକ; ଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବକ—
6. By taking; on
(ଯଥା—ମୁଁ ହଲଫ ପ୍ରମାଣ ଏ କଥା କହୁଛି ।)

୭ । ବନେ; ମୁଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବି—7. I will be satisfied.
(ଯଥା—ଏ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକକୁ ଏ ସହରରୁ ତଡ଼ିଲେ ଯାଇ ପ୍ରମାଣ ।)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—୧ । ସ୍ୱାକ୍ଷର—1. Signature.

୨ । ଅଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ସନ୍ତକ—2. Mark put on a document by an unlettered person

ପ୍ରମାଣ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପ୍ରମାଣିତ କରିବା—
Pramāṇa karibā 1. To prove.

ପ୍ରମାଣକରା ୨ । ହଲଫ ବା ଶପଥ କରିବା—
प्रमाण करना; प्रमानना 2. To take oath.

ପ୍ରମାଣ କୁଶଳ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯେ ଭଲ ତର୍କ କରିପାରେ (ହି. ଶ)—
Pramāṇa kuśala Able to argue well.
(ପ୍ରମାଣକୁଶଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରମାଣକୁଶଳତା—ବି)

ପ୍ରମାଣ କୋଟି—ସଂ. ବି. (ଅଷ୍ଟୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରମାଣ + କୋଟି)—
Pramāṇa koṭi କୌଣସି ବିଷୟର ପ୍ରମାଣ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ବିଷୟ ସକଳ (ହି. ଶ)—The scope or aggregate of matters required to prove a matter.

ପ୍ରମାଣ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ବିଚାରକଙ୍କ ଆଗେ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା—1. To adduce evidence before a judge.
Pramāṇa debā
ପ୍ରମାଣ ଦେଓୟା
प्रमाण देना ୨ । ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବା—2. To give evidence.

ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର—ସଂ. ବି—୧ । ନିଦର୍ଶନପତ୍ର—
Pramāṇa patra 1. A letter of authority.

୨ । ରସିଦ୍; ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ୱୀକାର ପତ୍ର—
2. Voucher; receipt.

୩ । ଲିଖିତ ପ୍ରମାଣ —3. Written testimony; documentary proof.

୪ । ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍— 4. A certificate.

ପ୍ରମାଣ ପୁରୁଷ—ସଂ. ବି. (ମ. ତ. ତତ୍ପୁ; କର୍ମଧା; ପ୍ରମାଣ + ପୁରୁଷ)—
Pramāṇa purusha ୧ । ବିଚାରକର୍ତ୍ତା—1. Judge.

୨ । ମଧ୍ୟସ୍ଥ; ପଞ୍ଚାଏତ୍; ସାଲିସ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମୀମାଂସାକୁ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି—2. An umpire; an arbitrator.

ପ୍ରମାଣ ବାକ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରମାଣ + ବାକ୍ୟ)—ଯେଉଁ ବାକ୍ୟକୁ
Pramāṇa bākya ପ୍ରମାଣରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ—
Authoritative statement.

ପ୍ରମାଣ ସଇ(ହି)—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପରିମାଣାନୁସାରୀ)—
Pramāṇa sai hi) ୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିମାଣାନୁଯାୟୀ—
ପ୍ରମାଣସଇ 1. Of full measure.
ପୂରା ନାପକା ୨ । ପରିମାଣାନୁଯାୟୀ—
2. Up to the mark.

୩ । ପୂର୍ଣ୍ଣବୟସ୍କ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣାକୃତି ବ୍ୟକ୍ତିର କଣ୍ଠରେ ନିର୍ମିତ—
3. Constructed to suit an adult of full size.

ପ୍ରମାଣ ସିଦ୍ଧ— ସଂ. ବିଣ. (୩ୟା ତତ୍; ପ୍ରମାଣ+ସିଦ୍ଧ)—ପ୍ରମାଣଦ୍ୱାରା
Pramāṇa siddha ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—Established by evidence.

ପ୍ରମାଣାଭାବ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରମାଣ + ଅଭାବ)—
Pramāṇābhāba ପ୍ରମାଣର ଅନୁପସ୍ଥିତି; ପ୍ରମାଣରାହିତ୍ୟ—
Want of evidence.

ପ୍ରମାଣିକା—ସଂ. ବି.(ପ୍ରମାଣ+କ + ଆ)—ଅଷ୍ଟାକ୍ଷର ଚରଣତୁଷ୍ଟୟସ୍ଥ-
Pramāṇikā ଯୁକ୍ତ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
(ପ୍ରମାଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) A metre of 8 syllables.

[ଦ୍ର—ଏଥିର ପ୍ରତି ଚରଣରେ ଏକ ଜଗଣ, ଏକ ରଗଣ, ଏକ ଲଘୁ ଓ ଏକ ଗୁରୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ; ଏ ବୃତ୍ତର ଅନ୍ୟ ନାମ ନଗସ୍ୱରୂପିଣୀ; ଏଥିର ଉଦାହରଣ—ନମାମି ଭକ୍ତବତ୍ସଳଂ, କୃପାଳୁଶୀଳକୋମଳଂ, ଭଜାମି ତେ ପଦାମ୍ବୁଜଂ, ଅକାମିନାଂ ସ୍ୱଧାମଦଂ-ହ୍ର. ଶ ।]

ପ୍ରମାଣିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରମାଣ+ଇତ)—ପ୍ରମାଣଦ୍ୱାରା ସିଦ୍ଧ; ସାବ୍ୟସ୍ତ—
Pramāṇita Proved.

ପ୍ରମାଣିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରମାଣ)—୧ । ପ୍ରମାଣିତ କରିବା—
Pramāṇibā 1. To prove
ପ୍ରମାଣା ନଜେ ମୁଁ ଦେଖିଛି ସୀତା ଅଭୂତ ପ୍ରକାରେ
ପ୍ରମାନନା ସଗର୍ବ ପ୍ରମାଣିଛନ୍ତି ଅର୍ଦ୍ଧ-ପରୀକ୍ଷାରେ ।
ନନ୍ଦକିଶୋର. ସୀତାବନବାସ ।

୨ । ନିରୂପଣ କରିବା; ସ୍ଥିର କରିବା—
2. To ascertain.
ସେମାନଙ୍କ ଅସୂଖ ପ୍ରମାଣିବା କେତେ
ତା ଶୁଣିବା ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ମୋର ଚିତ୍ତେ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାଭାରତ ଆଦି ।

୩ । ଆଶ୍ରୟ କରିବା; ଅବଲମ୍ବନ କରିବା—
3. To have resort to.
ସ୍ୱଧର୍ମେ ଥାନ୍ତି ଯେବା ପ୍ରାଣୀ
ତାର ଭଜନ ନ ପ୍ରମାଣି । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

୪ । ଦେଖିବା—4. To see.
ସପତ୍ନୀ ଦୁଃଖ ବ ନ ଜାଣ
ତୁ ନାଥ ଅନ୍ତର ପ୍ରମାଣ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରମାଣୀକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରମାଣ+ଅଭୂତ ତଦ୍ଭାବେ ଚ୍ୱି+କୃତ)—
Pramāṇīkṛuta ୧ । ପ୍ରମାଣଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରୀକୃତ—
1. Established by proof; proved beyond doubt.

୨ । ପ୍ରାମାଣିକରୂପେ ଗୃହୀତ; ଆଦୃତ—2. Regarded or accepted as an authority (Apte).

୩ । ବିଶ୍ୱସିତ—3. Believed; confided in (Apte).

ପ୍ରମାଣୁ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ପରିମାଣ)—ପରି; ସଦୃଶ; ସମାନ—
Pramāṇu Like; as
କୋମଳ ନବନୀତ ପ୍ରମାଣୁ ଦନ୍ତ ଭଣ୍ଡ ଚ ଯେ ।
ଭଞ୍ଜ. କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସୁନ୍ଦରୀ ।

ପ୍ରମାଣେ— ଦେ. ଅ. (ସଂ. ପରିମାଣ)—୧ । ଅନୁସାରେ; ମୁତାବକ—
Pramāṇe 1. According to; in compliance with.
ପ୍ରମାଣେ **ମୁତାବିକ, ମାନୋ**
ତୁମ୍ଭ ଭକ୍ତଦେଶ ପ୍ରମାଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠେ ଦେଖିଲ ଯେତେକେ ।
ଭୂପତି. ପ୍ରେମସୁଧାମୃତ ।

୨ । ସଦୃଶ; ତୁଲ୍ୟ—2 Like; as.
ତୁମ୍ଭୀ ପ୍ରମାଣେ ଫଳ ଭାତ,
ରସ ଯେ ଗଳଇ ଅପାର । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

୩ । (କଚରିଆ) ସହକାରେ; (ଶପଥ) ପୂର୍ବକ; ଗ୍ରହଣପୂର୍ବକ—
3. On (oath); on taking.
(ଯଥା—ମୁଁ ହଲପ ପ୍ରମାଣେ ଏ କଥା କହୁଛି ।)

୪ । ମାପ ମୁତାବକ; ଅମୁକର ସଙ୍ଗେ ମେଳ ଖାଇବା ଭଳି—
4. According to the measure of; to fit in with.
(ଯଥା—ଏ ଜୋତା ମୋର ଗୋଡ଼ପ୍ରମାଣେ ଛିଆର ହୋଇଛି ।)

ପ୍ରମାତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ.—(ପ୍ର + ମା ଧାତୁ + କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—
Pramātabya ୧ । ପ୍ରମାଣିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—
2. Demonstrable.

୨ । ବଧ୍ୟ (ହ୍ର. ଶ.)—3. Deserving to be kllied.

ପ୍ରମାତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର.+ମା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ.)—
Pramātā ୧ । ବିଚାର ବା ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ—
(ପ୍ରମାତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Competent to judge or ascertain. (Apte)

୨ । ପ୍ରମାଣକାରକ—2 Proving; demonstrating.

୩ । ଯେ ପ୍ରମାଣ ବା ସତ୍ୟଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିଅଛି (ହ୍ର. ଶ.)—
3. One who has acquired true or co rect knowledge or right notion.

ସଂ. ବି.—୧ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ—1. Direct evidence.

୨ । ପ୍ରକୃତ ସାକ୍ଷୀ—2. A true witness.

୩ । ପ୍ରତିଫଳିତ ମନୋବୃତ୍ତି—3. Reflected emotion.

୪ । ନିଦର୍ଶନ—4. Authority (Apte).

ପ୍ରମାତାମହ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପ୍ର=ଦୂରତର+ମାତାମହ)—ମାତାମହଙ୍କ ପିତା—The father of one's maternal grand-father.
Pramātāmaha (ପ୍ରମାତାମହୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରମାତ୍ର—ସଂ. ବି.—ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା (ହ. ଶ.)—A fixed number.
Pramātra

ପ୍ରମାଥ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମଥ୍ ଧାତୁ=ମନ୍ଥନ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—
Pramātha
୧ । ମଥନ; ବିଲୋଡ଼ନ—1. Agitating; churning.
୨ । ହତ୍ୟା—7 Slaughter.
୩ । ମର୍ଦ୍ଦନ—3. Pressing; squeezing.
୪ । ନିର୍ଯ୍ୟାତନ; ନିପୀଡ଼ନ—4. Oppression.
୫ । ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବା—5. Tormenting.
୬ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପ୍ରମଥଗଣ; ଶିବାନୁଚରବିଶେଷ—6. A class of attendants of Śiba.
୭ । (ନାମ) ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ରବିଶେଷ—7. Name of a son of Dhṛutarāshṭra.
୮ । (ନାମ) କୁମାରାନୁଚରବିଶେଷ—8. A companion of Kārttikeya.
୯ । (+ଭାବ. ଅ) ବଳପୂର୍ବକ ହରଣ—3. Snatching away.
୧୦ । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବଳାତ୍କାରରେ ସଂଭୋଗ (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—10. Rape.
୧୧ । (ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧ) ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀକୁ ଭୂମିରେ ଚିତ୍ କରି ପକାଇ ଦେଇ ତା ଉପରେ ବସିବା (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—11. (wrestling) Felling the adversary on the ground and sitting over him.
୧୨ । ବିନାଶକରଣ—12. Destruction; ruining.

ପ୍ରମାଥୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ମଥ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Pramāthī (ପ୍ରମାଥିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
୧ । ଉତ୍ପୀଡ଼କ—1. Oppressive.
୨ । କ୍ଲେଶଦାୟକ—2. Afflicting; distressing.
୩ । ବିନାଶକ—3. Destroying; ruining; killing.
୪ । କ୍ଷୋଭଦାୟକ—5. Tormenting.
୫ । ଆଲୋଡ଼ନକାରୀ—5. Agitating; churning.
ସଂ. ବି. ପୁଂ (ନାମ)—୧ । ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବାନର ସେନାର ଏକ ଯୂଥପତି (ହ. ଶ.)—1. Name of a monkey-captain in the monkey army of Rāma.
୨ । ଖରର ସହଚର ରାକ୍ଷସବିଶେଷ (ହ. ଶ.)—2. Name of a demon.
୩ । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର (ହ. ଶ.)—3. Name of a son of Dhṛutarāshṭra.
୪ । ମୁଖ, ଆଖି, କାନ ଆଦିରେ ସଞ୍ଚିତ କଫର ନିବାରକ ଔଷଧ (ହ. ଶ.)—4. A medicine which clears the deposit of phlegm in the mouth, eye, ear etc; an expectorant.

ପ୍ରମାଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମଦ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଅସାବଧାନତା;
Pramāda
1. Negligence; carelessness; inadvertence.
୨ । ବିପଦ; ଦୁର୍ଘଟନା—2. Danger; calamity; mishap.
୩ । ଭ୍ରାନ୍ତି; ଭ୍ରମ—3. Mistake; error; oversight; blunder.
୪ । ବିସ୍ମୃତି—4. Forgetfulness.
୫ । ମାନସିକ ଦୌର୍ବଲ୍ୟ—5. Mental weakness; mental debility.
୬ । ପ୍ରମତ୍ତତା; ନିଶା—6. Intoxication.
୭ । ବାଉଳତା—7. Insanity; madness.
୮ । (ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ର) ସାଧକର ଚିତ୍ତବିକ୍ଷେପ ଜନ୍ମାଇବା ସମାଧିର ଅନ୍ତରାୟବିଶେଷ (ହ. ଶ.)—8. Absence of concentration during Joga exercise.
[ଦ୍ର—ସମାଧିର ୯ଟି ଅନ୍ତରାୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଚତୁର୍ଥ; ଏଥିଯୋଗୁଁ ସାଧକ ସମାଧି ପାଇଁ ସାଧନାର ଭାବନା ଭୁଲିଯାଏ—ହ. ଶ.।]
୯ । ମୂର୍ଚ୍ଛା—9. Fainting; swoon (Apte).
୧୦ । ଅମନୋଯୋଗ—10. Inattention (Apte).
ଦେ. ବି—୧ । ଦୁର୍ନାମ—1. Defamation.
୨ । ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ; ଉପଦ୍ରବ—2. Outrage.
ବେଲନ୍ତ କୃଷ୍ଣ ! ସାଧୁ ସାଧୁ.
ଲୋଲେ ମାଲଙ୍କ ପ୍ରମାଦ – ଜଗନ୍ନାଥ ଲଗବତ ।
୩ । ଦୁଃଖର ବିଷୟ—3. A matter of regret or sorrow.
ଦେ. ବିଣ—ଦୁଃଖଦାୟକ—Painful; afflicting.
[ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦ 'ଭ୍ରମ' ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଏକାର୍ଥବୋଧକ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରମାଦ ବଧ—ସଂ. ବି—(ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ପ୍ରମାଦ+ବଧ; ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ଅନିଚ୍ଛାସତ୍ତ୍ୱେ କୃତ ବା ଅସାବଧାନତାଜନିତ ନରହତ୍ୟା—Killing a person through carelessness or error; culpable homicide not amounting to murder.
Pramāda badha

ପ୍ରମାଦ ଶୂନ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ—(ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରମାଦ+ଶୂନ୍ୟ)—ଭ୍ରାନ୍ତିହୀନ; ଅଭ୍ରାନ୍ତ—Free from error.
Pramāda śūnya (ପ୍ରମାଦହୀନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରମାଦିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ର+ମଦ୍ ଧାତୁ=ଅସାବଧାନ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ପ୍ରଗଲ୍ଭା କନ୍ୟା; ଅଣ୍ଡିରିଚଣ୍ଡୀ—1. An impudent girl.
Pramādikā
୨ । ଦୂଷିତା କନ୍ୟା; ଯେଉଁ ଭୁମାରୀର ପୁରୁଷସଂଭୋଗ ଘଟିଅଛି—2. A deflowered girl; a ravished maiden.
୩ । ଅସାବଧାନା ସ୍ତ୍ରୀ—3. A careless woman (Apte).

ପ୍ରମାଦିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରମାଦ+ଇତ)—ଉପହସିତ—
Pramādita Rediculed; mocked; scoffed at (Apte).
(ପ୍ରମାଦିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରମାଦୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରମାଦ+ଯୁକ୍ତାର୍ଥରେ ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Pramādi ୧ । ପ୍ରମାଦଯୁକ୍ତ; ଅସାବଧାନ; ଅମନୋଯୋଗୀ—
(ପ୍ରମାଦବାନ୍— ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Careless; negligent;
(ପ୍ରମାଦିନୀ; ପ୍ରମାଦିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) inattentive,
୨ । ପ୍ରମତ୍ତ; ନିଶାରେ ଚୂର; ମତୁଆଳ—
2. Maddened; intoxicated.
୩ । ବାତୁଳ—3 Insane; mad.

ପ୍ରମାପକ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ମା ଧାତୁ ଣିଚ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pramāpaka ଯାହା ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପିତ କରେ—
Furnishing authority or proof (Apte).
ସଂ ବି—ନକୀର୍—Authority (Apte).

ପ୍ରମାପଣ(ନ)—ସଂ. ବି—୧ । ମାରଣ (ହି. ଶ)—
Pramāpaṇa(na) 1. Slaughter; killing (Apte).
୨ । ନାଶ (ହି. ଶ.)—
2. Ruin; destruction.

ପ୍ରମାପୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ମା ଧାତୁ ଣିଚ+ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)-
Pramāpayitā ୧ । ଘାତକ (ହି. ଶ)—1. Killing.
(ପ୍ରମାପୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ନାଶକ—2. Destructive.
୩ । ଅନିଷ୍ଟକାରକ—3. Injurious.
ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଘାତକ ବ୍ୟକ୍ତି—
A murderer (Apte)

ପ୍ରମାୟୁ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ମା ଧାତୁ+ଉ)—ନାଶଶୀଳ; କ୍ଷୟ;
Pramāyu ଧ୍ୱଂସଶୀଳ (ହି. ଶ)—Liable to decay.
(ପ୍ରମାୟୁକ— ଅନ୍ୟରୂପ ପ୍ରା. ବି—(ସଂ. ପରମାୟୁଃର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)— ପରମାୟୁଃ—The period of one's life.

ପ୍ରମାରକ—ଦେ. ବି—ରାଜପୁତମାନଙ୍କର ଶାଖାବିଶେଷ—
Pramāraka A branch of the Rajputs.
ଚତୁର୍ଦ୍ଦିହାର ପ୍ରମାରକ ସଟୋର ବ୍ରେଣ୍ଟ
ଜାନ୍ଧାସ ଗ୍ରବ କୁଣ୍ଡ ଶ୍ରୀ ମହାବାଣ—ବ୍ରଧ ନାଥ ମହାଯାତ୍ରା ।

ପ୍ରମିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ମା ଧାତୁ+କର୍ମ ତ)—୧ । ପରିମିତ—
Pramita 1. Measured.
(ପ୍ରମିତି—ବି) ୨ । ପରିମାଣ ଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାତ—
2. Known by measurement.
୩ । ପ୍ରମାଣିତ—3 Proved.
୪ । ପୂର୍ବରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ—
4. Preordained; predetermined.
୫ । ପ୍ରାମାଣିକ—5. Authoritaive.
୬ । ଜ୍ଞାତ—6. Known; understood.
୭ । ଅଳ୍ପ; ସାମାନ୍ୟ (ହି. ଶ.)—
7. Little; small.
୮ । ଅବଧାରିତ; ନିଶ୍ଚିତ—8 Ascertained.
୯ । (+କର୍ତ୍ତୃ ତ)—ଯେ ପ୍ରମା ବା ଯଥାର୍ଥ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିଅଛି (ହି. ଶ)—One who has attained true or perfect knowledge.

ପ୍ରମିତି—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ମା ଧାତୁ+ଭାବ. ତି)—୧ । ନିଶ୍ଚୟାତ୍ମକ ଜ୍ଞାନ—
Pramiti 1. Positive knowledge; conviction.
୨ । ପ୍ରମାଣିତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—2. Condition of being proved or established.
୩ । ପ୍ରମାଣଦ୍ୱାରା ଲବ୍ଧ ଯଥାର୍ଥ ଜ୍ଞାନ—3. True knowledge acquired by means of evidence.

ପ୍ରମୀଢ଼—ସଂ. ବିଣ.—(ପ୍ର+ମାହ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ୧ । ଗାଢ଼ା; ଘନ।
Pramīrdha (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)— 1. Thick; dense.
୨ । ମୂତ୍ରରୂପେ ବହିର୍ଗତ (ହି. ଶ)—
2. Issued from the body in the shape of urine; passed as urine (Apte)

ପ୍ରମୀତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ମୀ ଧାତୁ=ବିନାଶ କରିବା; ବଧ କରିବା+
Pramita କର୍ମ. ତ)—୧ । ହତ—1. Killed.
(ପ୍ରମୀତି—ବି) ୨ । ଯଜ୍ଞରେ ବଧ କରା ଯାଇଥିବା (ପଶୁ)—
2 (a victim) Killed at a vedic sacrifice.
୩ । ମୃତ (ହି. ଶ.)—3. Dead.
ସଂ. ବି.— ଯଜ୍ଞରେ ବଳି ଦିଆ ଯିବା ଜୀବ—
1 An animal killed at a sacrifice.

ପ୍ରମୀଳନ—ସଂ. ବି.—(ପ୍ର+ମୀଳ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ନିମୀଳନ;
Pramīlana (ଆଖି) ମୁଦିବା—Closing (of the eyelids).

ପ୍ରମୀଳା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମୀଳ ଧାତୁ=ଚକ୍ଷୁ ମୁଦ୍ରିତ ହେବା+ଭାବ. ଅ
Pramīlā +ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ତନ୍ଦ୍ରା; ନିଦ୍ରାବେଶ—
(ପ୍ରମୀଳତ, ପ୍ରମୀଳୀ—ବିଣ) 1. Dozing; nap; sleepiness
୨ । ଚକ୍ଷୁନିମୀଳନ; ଆଖି ବୁଜିବା—
2. Shutting or closing of the eyes.
୩ । ଅବସାଦ; ଗ୍ଲାନି—3. Lassitude; exhaustion.
୪ । (ନାମ) ରାବଣର ପୁତ୍ରବଧୂ; ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ବା ମେଘନାଦର ସ୍ତ୍ରୀ—
4. The wife of Rabaṇa's son Indrajita.
୫ । (ନାମ) ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଏକ ସ୍ତ୍ରୀ—
5. A wife of Arjuna.
[ଦ୍ର—ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଯଜ୍ଞାଶ୍ୱ ଏହାଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ବାଟେ ଯିବା ବେଳେ ଏ ଘୋଡ଼ାକୁ ଧରି ରଖିବାରୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଏହାଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା ଓ ଏ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ବିବାହ କଲେ । ଏହାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ବାସ କରୁଥିଲେ—ଆପ୍ତେ ।]

ପ୍ରମୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ମୁଚ୍)—୧ । ମୁକୁଳା କରା ଯାଇଥିବା—
Pramukta 1. Loosened; dishevelled.
(ପ୍ରମୁକ୍ତି, ପ୍ରମୋଚନ—ବି) ୨ । ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ—
2. Liberated; set free.
୩ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ—3. Abandoned; renounced.
୪ । ନିକ୍ଷିପ୍ତ—4. Cast; hurled.
୫ । ନିର୍ବାସିତ—5. Exiled.

ପ୍ରମୁଖ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ମୁଖ) – ୧ । ପ୍ରଥମ—
Pramukha 1. First; foremost.
୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଧାନ—2. Chief; principal.
୩ । (ଅମୁକ) ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଅଛନ୍ତି; ପୁରଃସର; (ଅମୁକଙ୍କ) ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଳିତ—3 Led by; under the leadership of; headed by.
[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଏ ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସହିତ ସମାସରେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ; ଯଥା – ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରମୁଖ ଦେବଗଣ ।]
୪ । ଅମୁକଙ୍କ ସହିତ—4. Accompanied with.
୫ । ମାନନୀୟ—6. Respectable; honourable.
୬ । (ଅମୁକଙ୍କ) ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇଥିବା—
6. Facing; turning the face towards.
ସଂ. ବି.—୧ । ଆଦି; ଆରମ୍ଭ—1. Beginning.
୨ । ମାନନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A respectable person.
୩ । ସମୂହ—3. Heap; collection; multitude.
୪ । ପୁନ୍ନାଗ (ବୃକ୍ଷ) (ଦେଖ) —
4. Punnāga (tree) (See)
୫ । ମୁଖ; ପାଟି—5. The mouth (Apte).
୬ । ଅଧ୍ୟାୟର ବା ପରିଚ୍ଛେଦର ଆରମ୍ଭ—6. The beginning of a chapter or section (Apte).
୭ । ତତ୍‌କାଳ; ଉପସ୍ଥିତ ସମୟ; ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ—
7. The time being; the present.
ସଂ. ଅ.—୧ । ଆଦି; ଇତ୍ୟାଦି—1. Etcetera.
୨ । (ଅମୁକ) ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି—2. Towards; facing.
୩ । ସମ୍ମୁଖରେ—3. In front.
୪ । ସେହି ସମୟରେ; ତତ୍‌କାଳେ—4. Presently.
ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରମୁଖତଃ)—ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ—Front.
ଅଳମ୍ବୁଷ ସାଦ୍ୟକ ସ୍ମୟ ଚେତ୍ ଯାଉ,
ବୋଲେ ଜଣା ସିବ ସୁଣିଲେ ହେ ଭାଇ ।ବୃଷ୍ଣିହ, ମହାଭାରତ. ଦ୍ରୋଣ ।

ପ୍ରମୁଖତଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବି. (ପ୍ରମୁଖ + ୫ମୀ ଓ ୭ମୀ ବିଭକ୍ତି ତସ୍)—
Pramukhatah ୧ । ପ୍ରମୁଖାତ୍ (ଦେଖ)
1, Pramukhāt (See)
୨ । ସାମନାରେ—2. In front (Apte); before.

ପ୍ରମୁଖାତ୍—ସଂ. ଅ. (ପ୍ରମୁଖର ୫ମୀ ବିଭକ୍ତି)—୧ । ମୁଖରୁ (ଶୁଣାଯିବା
Pramukhāt ବିଷୟ)—(heard) From the mouth of.
(ଯଥା—ଦୂତ ପ୍ରମୁଖାତ୍ ଏ ସଂବାଦ ଅବଗତ ହୋଇ ରାଜା ଦୁଃଖିତ ହେଲେ ।)
୨ । ମୌଖିକଭାବରେ—2. Orally.

ପ୍ରମୁଦ୍—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର + ମୁଦ୍ ଧାତୁ + ଭାବ କ୍ୱପ୍)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦ—
Pramud Extreme joy.

ପ୍ରମୁଦିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ମୁଦିତ)—୧ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ; ହୃଷ୍ଟ; ଅତ୍ୟାନନ୍ଦିତ;
Pramudita ହର୍ଷୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ—1. Elated; pleased;
(ପ୍ରମୋଦ—ବି) delighted; overjoyed.
୨ । ସୁଖୀ—2 Happy.
୩ । ବିକଶିତ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—
3. Opened; full blown; blooming.

ପ୍ରମୁଦିତ ବଦନ—ସଂ. ବିଣ. ସୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରମୁଦିତ + ବଦନ)—
Pramudita badana ପ୍ରଫୁଲ୍ଲମୁଖବିଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
(ପ୍ରମୁଦିତାନନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Having a delighted countenance.
ପ୍ରମୁଦିତବଦନା } ସ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରମୁଦିତାନନା }
[ଦ୍ର—ଏହିପରି ମଧ୍ୟ ପ୍ରମୁଦିତହୃଦୟ, ପ୍ରମୁଦିତଚେତାଃ, ପ୍ରମୁଦିତମନାଃ ଶବ୍ଦମାନ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ପ୍ରମୁଦିତ ବଦନା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଦ୍ୱାଦଶାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
Pramudita badanā A metre of 12 syllables.
ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—'ପ୍ରମୁଦିତ ବଦନ'ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Pramudita badana.

ପ୍ରମୁଷିତ—ସଂ. (ପ୍ର + ମୁଷ୍ ଧାତୁ = ଚୋର କରିବା + କର୍ମ. ତ)—
Pramushita ୧ । ଅପହୃତ—2. Stolen; taken away (Apte).
୨ । ଚେତନା ବିରହିତ—2. Unconscious (Apte).
୩ । ବ୍ୟଥିତ—3 Distracted (Apte).

ପ୍ରମୃତ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର = ବହୁ + ମୃତ; ଯଦ୍ୱାରା ବହୁଜୀବ ମୃତ
Pramṛuta ହୁଅନ୍ତି । ଭୂମି କୃଷ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଭୂପୃଷ୍ଠସ୍ଥ ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥ ବହୁ କ୍ଷୁଦ୍ର କୀଟାଦି ମୃତ ହୁଅନ୍ତି)—କୃଷିଦ୍ୱାରା ଜୀବିକାନିର୍ବାହ; କୃଷି (ହି. ଶ)—Agriculture; husbandry.

ପ୍ରମୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ମୃଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ନିରସ୍ତ—
Pramṛushṭa 1. Ceased.
ପ୍ରମୃଷ୍ଟ } ବି ୨ । ମାର୍ଜିତ—2. Cleansed; polished;
ପ୍ରମାର୍ଜନ } scoured.
୩ । ମର୍ଦ୍ଦିତ—3 Rubbed; kneaded; bruised.

ପ୍ରମେୟ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର + ମା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—
Prameya ୧ । ପରିମେୟ; ଯାହାକୁ ମାପ କରାଯାଇ ପାରେ—
1. Measurable.
୨ । ଜ୍ଞେୟ—2. Knowable.
୩ । ଅବଧାର୍ଯ୍ୟ—3. Ascertainable.
୪ । ଯାହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇପାରେ; ପ୍ରମାଣଯୋଗ୍ୟ—
4. Proveable; demonstrable.
୫ । ସସୀମ—5. Finite.
ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରମାଣଯୋଗ୍ୟ ବିଷୟ—
1. A thing to be proved.
୨ । ଅନୁସନ୍ଧେୟ ବିଷୟ—2. Object of enquiry.
୩ । (ବେଦାନ୍ତ) ଆତ୍ମା ଓ ଜ୍ଞାନସାଧନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଦି—
3. The soul and the sense-organs.
୪ । (ନ୍ୟାୟ) ଶୁଦ୍ଧ ଚୈତନ୍ୟ—
4. (Nyāya) The soul; the spirit.
[ଦ୍ର—ବସ୍ତୁବସ୍ତୁ ଜ୍ଞାନର ବିଷୟ ବା ପ୍ରମେୟ ହୋଇପାରେ; କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ବସ୍ତୁମାନଙ୍କ ଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ମୋକ୍ଷ ବା ଅପବର୍ଗର ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ତାହାକୁ ଗୌତମ ତାଙ୍କ ନ୍ୟାୟଦର୍ଶନରେ ପ୍ରମେୟ ନାମ ଦେଇ-

ଅଛନ୍ତି । ଏହା ସଂଖ୍ୟାରେ ୧୨୫ —ଆତ୍ମା, ଶରୀର, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ, ଅର୍ଥ, ବୁଦ୍ଧି, ମନଃ, ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଦୋଷ, ପ୍ରେତ୍ୟଭାବ, ଫଳ, ଦୁଃଖ ଓ ଅପବର୍ଗ । ବୈଶେଷିକ ଦର୍ଶନକାର ଦ୍ରବ୍ୟ, ଗୁଣ, କର୍ମ୍ମ, ସାମାନ୍ୟ, ବିଶେଷ ଓ ସମବାୟକୁ ପ୍ରମେୟ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଅଛନ୍ତି—ହ୍ର. ଶ ।]

୫ । ପରିଚ୍ଛେଦ (ହ୍ର. ଶ)—5. Chapter ;section.

୬ । ବିଷୟ; ଚରିତ; ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ—

6. Matter; subject-matter.

ଅତ ରିସମସ୍ତ ବିମନ୍ତ ସମସ୍ତ ବିତନ ପ୍ରମେୟ ତାହାର ।

ଉଣ୍ଣ. କୋଶୀନ୍ଦ୍ରାଣ୍ଡସ୍ତବନ୍ତ ।

ପ୍ରମେହ—ସଂ. ବି (ପ୍ର + ମିହ୍ ଧାତୁ=ବୀଜସେକ କରିବା + ଅଧିକରଣ. ଅ)

Prameha — ମୂତ୍ରମାର୍ଗରେ ଶୁକ୍ର ଓ ପୂଜଆଦି ପଡ଼ିବା ଯନ୍ତ୍ରଣା-ଦାୟକ ରୋଗ; ଧାତୁ ପଡ଼ିବା ରୋଗ; ମୂତ୍ର ପୀଡ଼ାରୋଗ ବିଶେଷ—Gonerrhoea; urinary affectation.

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତେ ପ୍ରମେହ ବିଂଶତି ପ୍ରକାର— ୧ । ଉଦକମେହ—ଗୋଳିଆ ପ୍ରସ୍ରାବ, ୨ । ସାନ୍ଦ୍ରମେହ—ମୂତ୍ରକୁ କିଛିସମୟ ରଖିଲେ ତାହା ଗାଢ଼ା ବା ପେଜପରି ହୁଏ, ୩ । ଇକ୍ଷୁମେହ —ପ୍ରସ୍ରାବର ମିଠା ସ୍ୱାଦ ହୁଏ, ୪ । ସୁରାମେହ-ପ୍ରସ୍ରାବ କୌଣସି ପାତ୍ରରେ ରଖିଲେ ଉପରଦେଶ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଓ ତଳଦେଶ ଘନ, ୫ । ପିଷ୍ଟମେହ —ପ୍ରସ୍ରାବ ପିଠଉ ପରି କାଠୁଆ ହୁଏ, ୬ । ଶୁକ୍ରମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବରେ ଶୁକ୍ର ମିଶିଥାଏ, ୭ । ଶନୈଃମେହ—ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରସ୍ରାବ ହୁଏ, ୮ । ଶୀତମେହ—ଥଣ୍ଡା ପ୍ରସ୍ରାବ, ୯ । ଶୀତେତା ବା ସିକତା ମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ ସଙ୍ଗେ ବାଲୁକାକଣା ପରି କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ପଦାର୍ଥ ବାହାରେ, ୧୦ । ଲାଲାମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ ନାଳୁଆ ହୁଏ, ୧୧ । ହରିଦ୍ରାମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ ହଳଦିଆ, ୧୨ । ନୀଳମେହ— ପ୍ରସ୍ରାବ ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ, ୧୩ । ମଞ୍ଜିଷ୍ଠାମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ ନାଲି ଓ ମତ୍ସ୍ୟଗନ୍ଧ, ୧୪ । ରକ୍ତମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ ଫିକା ନାଲି, ଉଷ୍ଣ ଓ ଲବଣାକ୍ତ, ୧୫ । ବସା ବା ସର୍ପିମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ ଚର୍ବିମିଶ୍ରିତ, ୧୬ । ମଜ୍ଜାମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ ମଜ୍ଜା ବା ହାଡ଼ରସା ମିଶ୍ରିତ, ୧୭ । କ୍ଷୌଦ୍ରମେହ —ପ୍ରସ୍ରାବ କଷାୟ ଓ ମଧୁର ରସ, ୧୮ । ହସ୍ତିମେହ—ଅଧିକ ପ୍ରସ୍ରାବ, ୧୯ । କ୍ଷାରମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ କ୍ଷାର ଜଳପରି ଗୋଳିଆ, ୨୦ । କାଳମେହ—ପ୍ରସ୍ରାବ ସଙ୍ଗେ କୃଷ୍ଣାର ଧାତୁ ପଡ଼େ । ସବୁ ପ୍ରକାରର ମେହର ଚିକିତ୍ସା ନ ହେଲେ ମଧୁମେହରେ ପରିଣତ ହୁଏ ଓ ଏଥିରେ ମନ୍ଥପରି ଗାଢ଼ା ଧାତୁ ନିର୍ଗତ ହୁଏ ଓ ପ୍ରସ୍ରାବନଳ ମଧ୍ୟରେ ଘାଆ ଓ ଅସହ୍ୟ ବେଦନା ହୁଏ । ଏ ରୋଗ ସଂକ୍ରାମକ ଅଟେ । ରୋଗୀର ମୂତ୍ର, ରେତଃ ଓ ବ୍ୟବହୃତ ବସ୍ତ୍ରଆଦି ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲେ ଶୋଷୋକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଏ ରୋଗ ହୁଏ ।]

ପ୍ରମେହୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରମେହ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Pramehī ପ୍ରମେହ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ—Suffering from gonerrhoea

(ପ୍ରମେହିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରମୋକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ମୋକ୍ଷ)—

Pramoksha ୧ । ମୁକ୍ତି—1. Liberation.

୨ । ମୋକ୍ଷ ଗତି—2. Salvation

୩ । ତ୍ୟାଗ—3. Abandonment.

୪ । ନିକ୍ଷେପ—4. Throwing.

୫ । ତଳେ ପକାଇ ଦେବା—

5 Dropping; letting fall.

ପ୍ରମୋଚନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ମୋଚନ)—

Pramochana ୧ । ମୁକୁଳାଇବା—1 Liberating.

୨ । ନିକ୍ଷେପ କରଣ—2 Shedding, emitting.

୩ । ବଳପୂର୍ବକ ଛଡ଼ାଇ ନେବା—

3. Robbing; snatching away.

ପ୍ରମୋଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ମୁଦ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Pramoda ୧ । ଆନନ୍ଦ; ଆହ୍ଲାଦ; ହର୍ଷ; ଆମୋଦ—

(ପ୍ରମୋଦିତ—ବିଣ 1. Delight: joy, pleasure; gaiety.

୨ । ସାଂଖ୍ୟ ଦର୍ଶନ ମତରେ ଅଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ—

2. One of the 8 perfection according to the Sāmkhya philosophy (Apte).

୩ । (ନାମ) କୁମାରଙ୍କ ଅନୁଚରବିଶେଷ (ହ୍ର. ଶ)—

3. Name of an attendant of Kumāra.

୪ । (ନାମ) ନାଗବିଶେଷ ହ୍ର. ଶ)—

4, Name of a mythological serpent.

୫ । ଉଗ୍ର ଗନ୍ଧ—5. A strong perfume (Apte)

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—

A name given to males.

ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରମୋଦିତ) —

ମୋଦିତ; ଆନନ୍ଦିତ—Glad.

ଏହା ଏବ କୃଷ୍ଣ ଦୋଇଲେ ପ୍ରମୋଦ । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ ଅଦ ।

[ଦ୍ର—ଏହା 'ଆମୋଦ' ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସହତର ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରମୋଦ କାନନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରମୋଦ + କାନନ)—

Pramoda kānana ଖାସ୍ ବଗିଚା; ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ୟାନ—A pleasure-garden.

(ପ୍ରମୋଦ ବନ, ପ୍ରମୋଦାରାମ; ପ୍ରମୋଦୋଦ୍ୟାନ; ପ୍ରମୋଦୋପବନ —ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରମୋଦନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ମୁଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍—ମୋଦ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଆମୋଦ ପ୍ରଦାନ—

Pramodana

1. Causing delight; gladdening.

୨ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଏକ ନାମ—

2. A name of Bishṇu.

୩ । (ପ୍ର+ମୁଦ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ) ଆନନ୍ଦ; ହର୍ଷ—

3. Deligt (Apte).

ସଂ. ବିଣ—ପ୍ରୀତି ଦାୟକ—Delightful

ପ୍ରମୋଦ ନଦ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ କର୍ମ୍ମଧା; ପ୍ରମୋଦ + ନଦ)—

Pramoda nada ଆନନ୍ଦ ସାଗର—Ocean of joy; (ପ୍ରମୋଦସାଗର, ପ୍ରମୋଦାବ୍ଧି —ଅନ୍ୟରୂପ) boundless joy.

ଦ୍ୱିଗୁଣ ଆଦରେ ପ୍ରମୋଦନଦରେ ମଜ୍ଜି ସେବ ଗଲେ ଦର ଧରି ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରଶ୍ମ ।

ପ୍ରମୋଦ ଭବନ—ସଂ. ବି—ବିଳାସ ଗୃହ—
Pramoda bhabana A house of pleasure; a house (ପ୍ରମୋଦ ଗୃହ, ପ୍ରମୋଦାଗାର—ଅନ୍ୟରୂପ) for amusement.

ପ୍ରମୋଦ ଭୂମି—ସଂ.ବି—କ୍ରୀଡ଼ା ଭୂମି—
Pramoda bhūmi Play ground.

ପ୍ରମୋଦ ସତ୍ତକ—ସଂ. ବି—ଶ୍ରାନ୍ତି ଓ ପିପାସା ଦୂରକାରୀ ପାନୀୟବିଶେଷ—
Pramoda sattaka A kind of drink which expels lassitude.

[ଦ୍ର—ବସାଦହି ସଙ୍ଗେ ଚିନି, ମଧୁ, ପୀପଳି, ଲବଙ୍ଗ, କର୍ପୂର ଗୁଣ୍ଡା ଓ ପାଚିଲା ତାଳମ୍ ମଞ୍ଜି ମିଶା ଯାଇ ଏହା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ହ୍ର. ଶ]

ପ୍ରମୋଦିତ—ସଂ ବିଣ. (ପ୍ର+ମୁଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ ତ)—ଆନନ୍ଦିତ—
Pramodita Delighted; overjoyed.

ସଂ.ବି—କୁବେରଙ୍କ ନାମ—
A name of Kubera (Apte).

ପ୍ରମୋଦିବା —ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରମୋଦ)—
Pramodibā ପ୍ରମୋଦିତ କରିବା; ଆନନ୍ଦିତ କରିବା—
To gladden; to cause delight.

ବାର୍ତ୍ତା କହି ଦେଲି ମୁଦ
ବାଳକ ମଣି ପ୍ରମୋଦ । ଉଷ୍ଣ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରମୋଦୀ —ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରମୋଦ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Pramodī ୧ । ପ୍ରମୋଦକାରୀ; ଆନନ୍ଦଦାୟକ—
(ପ୍ରମୋଦିନୀ - ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Delighting; gladdening.
୨ । ପ୍ରମୋଦିତ; ଆନନ୍ଦିତ—
2. Delighted; happy (Apte).

ପ୍ରମୋହ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ମୋହ) —୧ । ମୋହ; ମୂର୍ଚ୍ଛା—
Pramoha 1 Swoon.
୨ । ଭ୍ରାନ୍ତି—2. Error; mistake; delusion.
୩ । ବିମୋହିତ ହେବା ଅବସ୍ଥା— 3 Fascination.

ପ୍ରମୋହନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ମୁହ ଧାତୁ ଣିଚ ମୋହ ଧାତୁ+ଭାବ.ଅନ)—
Pramohana ୧ । ମୋହିତ କରିବା—1. Fascinating.
ପ୍ରମୋହିତ } ବିଣ
ପ୍ରମୋହୀ } ୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) ଶତ୍ରୁ ଦଳକୁ ମୋହ ଯୁକ୍ତ କରିବା ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ (ହ୍ର ଶ)—
2. A kind of weapon which causes swooning amongst the enemy.

ପ୍ରମ୍ଳାନ —ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର+ମ୍ଲୈ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ତ)—
Pramlāna ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ମ୍ଳାନ—1 Faded; withered away
(ପ୍ରମ୍ଳାନା ସ୍ତ୍ରୀ)
(ପ୍ରମ୍ଳାନତା - ବି) ୨ । ଅତି ମଳିଆ—2. Very dirty; soiled.

ପ୍ରମ୍ଲୋଚା - ସଂ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନାମ)—ଅପ୍ସରୋବିଶେଷ—
Pramlochā Name of a heavenly nymph.

ପ୍ରଯତ - ସଂ.ବିଣ. (ପ୍ର+ଯମ୍ ଧାତୁ=ବିଷୟୁ ବିରତ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ ତ)—
Prajata ୧ । ସଂଯତ; ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ—
1. Controlled; regulated; restrained.
୩ । ଶୁଦ୍ଧ; ପବିତ୍ର—3. Holy; pious; pure.
୩ । ବିଷୟୁବିରତ—3. Withdrawn from worldly concerns.
୪ । ପ୍ରଯତ୍ନଶୀଳ—4 Very careful; exerting; persevering.

ପ୍ରଯତାତ୍ମା —ସଂ. ବିଣ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଯତ+ଆତ୍ମନ୍)—ସଂଯମୀ;
Prajatātmā ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ—Self-restrained; self-subdued.

ପ୍ରଯତ୍ନ —ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଯତ୍ନ)—ପ୍ରଚୁର ଚେଷ୍ଟା; ବିଶେଷ ଯତ୍ନ—
Prajatna 1. Endeavour; exertion; utmost care
[ଦ୍ର—କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ବିଶେଷତଃ କଠିନ କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ପୂରା କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ କ୍ରିୟା କରାଯାଏ ତାକୁ ପ୍ରଯତ୍ନ ବୋଲାଯାଏ ।]
୨ । ମନର ସଙ୍କଳ୍ପ—2. Exertion of will; resolve.
୩ । ଅଧ୍ୟବସାୟ; ଉପର୍ଯ୍ୟପରି ଚେଷ୍ଟା— 3. Perseverance; assiduity; continuous effort.
୪ । ଖୁବ୍ ସାବଧାନତା—
4. Caution; great care.
୫ । (ନ୍ୟାୟ ଦର୍ଶନ) ପ୍ରବୃତ୍ତି ନିବୃତ୍ତି ଓ ଜୀବନ କାରଣ—
5. (Nyāya philosophy) Engaging in any act, prosecuting it and completing it; sustained activity.
୬ । ପରିଶ୍ରମ—6. Labour.
୭ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଶବ୍ଦ ବା ଧ୍ୱନି ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା ଯୋଗୁଁ ମୁଖ, ଗଳାଆଦିଦ୍ୱାରା କୃତ ପରିଶ୍ରମ (ହ୍ର. ଶ)—
7. (Grammar) Effort of the mouth, throat etc in the production of articulate sounds (Apte).

[ଦ୍ର—ଧ୍ୱନି ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରଯତ୍ନ କରାଯାଏ ତାହା ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ଆଭ୍ୟନ୍ତର ଓ ବାହ୍ୟ-ଧ୍ୱନି ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବାଗ୍‌ଯନ୍ତ୍ରର କ୍ରିୟାକୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତର ପ୍ରଯତ୍ନ ଓ ଧ୍ୱନି ଉଚ୍ଚାରଣର ଅନ୍ତ୍ୟ କ୍ରିୟାକୁ ବାହ୍ୟ ପ୍ରଯତ୍ନ ବୋଲାଯାଏ । ଆଭ୍ୟନ୍ତର ପ୍ରଯତ୍ନ ଅନୁସାରେ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କୁ ୪ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରା ଯାଇଅଛି— ୧. ବିବୃତ (ଯହିଁର ଉଚ୍ଚାରଣରେ ମୁହଁ ବା ବାଗିନ୍ଦ୍ରିୟ ଖୋଲା ରହେ, ଯଥା ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣରେ); ୨. ସ୍ପୃଷ୍ଟ (ଯହିଁର ଉଚ୍ଚାରଣରେ ବାଗିନ୍ଦ୍ରିୟର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ ଥାଏ, ଯଥା—କ ଠାରୁ ମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୫ ଗୋଟି ବର୍ଗ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ); ୩. ଈଷତ୍ ବିବୃତ (ଯହିଁର ଉଚ୍ଚାରଣରେ ବାଗିନ୍ଦ୍ରିୟ ଈଷତ୍ ଖୋଲା ଥାଏ, ଯଥା—ଯ ର ଲ ବ), ୪. ଈଷତ୍ ସ୍ପୃଷ୍ଟ (ଯଥା—ଶ ଷ ସ ହ) । ବାହ୍ୟ ପ୍ରଯତ୍ନ ଅନୁସାରେ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କୁ ୨ ଶ୍ରେଣୀ କରା ଯାଇଅଛି । ୧. ଅଘୋଷ (ଯହିଁର ଉଚ୍ଚାରଣରେ ଶ୍ୱାସ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ କିନ୍ତୁ ନାଦ ହୁଏ ନାହିଁ ଯଥା—ବର୍ଗର ୧ମ ଓ ୨ୟ ବର୍ଣ୍ଣ, ଶ, ଷ, ସ) ଓ ଘୋଷ (ଯହିଁର ଉଚ୍ଚାରଣରେ ନାଦ ହୁଏ, ଯଥା—ବର୍ଗର ୩ୟ, ୪ର୍ଥ, ୫ମ ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ) — ହ୍ର. ଶ ।]

ପ୍ରଯତ୍ନତଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ— (ପ୍ରଯତ୍ନ+ତସ୍)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯତ୍ନସହକାରେ—
Prajatnatah Assiduously; with utmost care and caution.

ପ୍ରଯ(ସ୍ଥ)ସ୍ତ—ସଂ. ବିଣ—ପ୍ର+ଯସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—ଯହିଁରେ ମସଲା
Praja(ya)sta ଆଦି ଦିଆଯାଇ ରନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ—Seasoned; dressed with condiments (Apte).

ପ୍ରଯା(ସ୍ଥା)ଗ—ସଂ. ବି—ବହୁବ୍ରୀହି[ପ୍ର+ଯାଗ]—୧ । ଶତକ୍ରତୁ; ଇନ୍ଦ୍ର—
Prajā yā ga 1. Indra.
୨ । (ପ୍ର+ଯା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ+ଗ)—ଅଶ୍ୱ—
2. Horse.
୩ । (ପ୍ର+ଯାଗ) ଯଜ୍ଞ—3. A sacrifice.
୪ । (ପ୍ର+ଯାଗ) ଯେଉଁଠାରେ ଯାଗ କରାଯାଏ; ଯଜ୍ଞଭୂମି—
4. A place of sacrifice.
୫ । (ପ୍ର+ଯାଗ) ଗଙ୍ଗା, ଯମୁନା ଓ (ଗୁପ୍ତ) ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗମସ୍ଥଳ; ଆଲ୍ଲାହାବାଦ—5. Allahabad at the confluence of the Ganges and the Jumuna.

[ଦ୍ର—ଏଠାରେ ଗଙ୍ଗା ଓ ଯମୁନା ମିଳିତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ସରସ୍ୱତୀ ଏଠାରେ ମିଳିତ ହୋଇ ଥିବାର ବୋଲାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀର କୌଣସି ଚିହ୍ନ ଏଠାରେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଗଙ୍ଗା ଓ ଯମୁନାର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳରେ ପୂର୍ବେ ବହୁ ଯାଗ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ନାମ ପ୍ରୟାଗ ହୋଇଅଛି । ଏହା ହିନ୍ଦୁ ତୀର୍ଥରୂପେ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ରାମାୟଣରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ରାଜାମାନଙ୍କ ଅଭିଷେକପାଇଁ ଏଠାରୁ ଜଳ ଯାଉଥିଲା । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବନଗମନ କାଳରେ ପ୍ରୟାଗରେ ଭରଦ୍ୱାଜ ମୁନିଙ୍କ ଆଶ୍ରମକୁ ଯାଇଥିଲେ । ପ୍ରୟାଗ ବହୁକାଳ କୋଶଳ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଥିଲା । ଅଶୋକ ଆଦି ବୌଦ୍ଧ ରାଜାମାନଙ୍କ ସମୟରେ ଏଠାରେ ଅନେକ ବୌଦ୍ଧ ବିହାର ଥିଲା । ଅଶୋକଙ୍କ ସ୍ତମ୍ଭ ଅଜିଯାଏ କିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରେ ଅଛି । ଏ ସ୍ତମ୍ଭରେ ସମୁଦ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କ ପ୍ରଶସ୍ତି ଖୋଲା ହୋଇଅଛି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ୫ମ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଚୀନ ପରିବ୍ରାଜକ ଫାହିଆନ୍ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ ଓ ସେ ସମୟରେ ଏହା କୋଶଳ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଥିଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚୀନ ପରିବ୍ରାଜକ ହୁଏନ୍ସାଂ ଏଠାକୁ ଆସି ଏଠାରେ ଅକ୍ଷୟବଟକୁ ଦେଖିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଂରାଜଙ୍କ କିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରେ ଅକ୍ଷୟବଟ ବିଦ୍ୟମାନ । ପୁରାଣମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଚୀନତମ ମତ୍ସ୍ୟପୁରାଣରେ ଏ ତୀର୍ଥର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି । ଏହା ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ର ବୋଲି ଉକ୍ତ ପୁରାଣରେ ଲେଖାଅଛି । ମାଘ ମାସରେ ଏଠାରେ ସବୁ ତୀର୍ଥମାନେ ବାସ କରନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ମାଘ (ମକର) ମାସରେ ଏଠାରେ ତ୍ରିବେଣୀ ସଙ୍ଗମରେ ସ୍ନାନ ବହୁପୁଣ୍ୟପ୍ରଦ । ମତ୍ସ୍ୟ ପୁରାଣରେ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାର ଏଠାରେ ସଙ୍ଗମ ହୋଇଥିବାର ଲେଖା ଅଛି, କିନ୍ତୁ ସରସ୍ୱତୀର ସଙ୍ଗମ ବିଷୟ ଲେଖା ନାହିଁ । ସମ୍ଭବତଃ ଗଙ୍ଗା ଓ ଯମୁନା ଦୁଇଟି ବେଣୀ ଓ ସମ୍ମିଳିତ ନଦୀ ଦ୍ୱୟର ଧାର ଗୋଟିଏ, ଏପରି ତ୍ରିବେଣୀ ଥିବାରୁ ଏହାର ତ୍ରିବେଣୀ ନାମ ହୋଇଅଛି । ପ୍ରୟାଗର ଆଧୁନିକ ନାମ ଆଲ୍ଲାହାବାଦ (ଫା. ଇଲ୍ଲାହାବାଦ୍=ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନଗର) (ହି. ଶ); ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ସମୟରେ ଏହାର ଏହି ନାମ ହୋଇ ଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ଯୁକ୍ତପ୍ରଦେଶର ରାଜଧାନୀ; ଏଠାରେ ହାଇକୋର୍ଟ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଲାଟଭବନ, କଲେଜ ଓ ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳରେ ନଦୀତୀରରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କିଲ୍ଲା ଅଛି । ଏଠାରେ ୧୨ ବର୍ଷରେ ଥରେ କୁମ୍ଭମେଳା ହୁଏ । ତ୍ରିବେଣୀରେ ସ୍ନାନ କରି ହନୁମାନେ ମାଳମାଧବ ବିଗ୍ରହଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ରମଣୀୟ ସ୍ଥାନ ଭରଦ୍ୱାଜ ଆଶ୍ରମ ନାମରେ କଥିତ । ଏଠାର ନଦୀରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ବଡ଼ କଛପ ଦେଖା ଯାଆନ୍ତି । ମୋତିଲାଲ ନେହେରୁ ଓ ଜହରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କ ପ୍ରାସାଦ ଓ ବିସ୍ତୃତ ହତା ଏଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ।]

ପ୍ରୟାଗ ମେଳା—ଦେ. ବି—୧ । କୁମ୍ଭମେଳା (ଦେଖ)
Prayāga melā 1. Kumbhamelā (See).
୨ । ପ୍ରତି ବର୍ଷ ମକର ମାସରେ ପ୍ରୟାଗରେ ସ୍ନାନଯୋଗ ସମୟରେ ହେବା ମେଳା—2. A fair held at Allahabad in the month of Māgha every year.

ପ୍ରୟାଗ ରାଜ୍—ବୈଦେ.ବି (ହିନ୍ଦିରୁ ଅନୁକୃତ)-ପ୍ରୟାଗତୀର୍ଥ; ଆଲ୍ଲାହାବାଦ—
Prayāga rāj Allahabad.

ପ୍ରୟାଣ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଯା ଧାତୁ=ଯିବା+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଯାତ୍ରା—
Prayāṇa 1. March; journey.
(ପ୍ରୟାଣ—ଣିଜନ୍ତସିଦ୍ଧ ରୂପ) ୨ । ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରା—
(ପ୍ରୟାତ—ବିଣ) 2. Invasion; expedition.
୩ । ପରଲୋକଯାତ୍ରା; ମୃତ୍ୟୁ—3. Death.
୪ । ପ୍ରସ୍ଥାନ—4. Departure.
୫ । ଗମନ—5. Going forth.
୬ । ଗତି—6. Motion.
୭ । ଯାତ୍ରାର ଆରମ୍ଭ; ଭ୍ରମଣପାଇଁ ବାହାରିବା—
7 Setting out; starting on a journey (Apte).
୮ । ଆରମ୍ଭ—8. Commencement; beginning(Apte).
୯ । (+କରଣ. ଅନ)—ଘୋଡ଼ାର ପିଠି—
9. The back of a horse (Apte).
୧୦ । କୌଣସି ଜନ୍ତୁର ପଛଭାଗ—
10 The hinder part of an animal (Apte)

ପ୍ରୟାଣ କାଳ—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରୟାଣ+କାଳ)—୧ । ଯାତ୍ରା କରିବା
Prayāṇa kāla ସମୟ; କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାପାଇଁ ଅନୁକୂଳ
(ପ୍ରୟାଣ ସମୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) କରିବା ବେଳ—1. The time of starting; the time of departure.
୨ । ମୃତ୍ୟୁକାଳ; ମରିବାବେଳ—
2. The moment of death.

ପ୍ରୟାଣ ଭଙ୍ଗ—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀତତ୍; ପ୍ରୟାଣଭଙ୍ଗ)—୧ । ଯାତ୍ରା ସମୟରେ
Prayāṇa bhaṅga ଅନୁକୂଳ ବିଗଡ଼ିବା—1. An obstacle at one's starting.
୨ । ଯାତ୍ରା ବନ୍ଦହେବା; ବାଟରେ ରହିବା—
2. Break of journey; halt (Apte).

ପ୍ରୟାତ—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ (ପ୍ର+ଯା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ପ୍ରସ୍ଥିତ;
Prayāta ଗତ—1. Gone forth.
(ପ୍ରୟାତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ମୃତ—2. Dead.
୩ । ସୁପ୍ତ (ହି.ଶ)—3. Asleep.

ସଂ. ବ—୧ । ଅବତ୍ତ; ଉଗ୍ର—1. Precipice (Apte).
୨ ।(+ଭାବ. ତ) ଦେଶ ଆକ୍ରମଣ—2. Invasion (Apte).

ପ୍ରୟାସ—ସଂ. ବ (ପ୍ର+ଯସ୍ ଧାତୁ=ଯତ୍ନ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—
Prayāsa ୧ । ଯତ୍ନ—1. Care.
୨ । ଅଭିଳାଷ; ଇଚ୍ଛା—2. Desire; inclination.
୩ । ଚେଷ୍ଟା—3. Effort.
୪ । ଶ୍ରମ; କ୍ଲେଶ; ଆୟାସ—
4. Trouble; labour; exertion.
୫ । କ୍ଲମ; କ୍ଲାନ୍ତି—5. Fatigue.
୬ । କଷ୍ଟ—6. Difficulty (Apte).

ପ୍ରଯୁକ୍ତ—ସଂ. ବଣ (ପ୍ର+ଯୁଜ୍)—୧ । ବ୍ୟବହୃତ—
Prajukta 1. Used; employed.
(ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ—ବ) ୨ । ଦୃଢ଼ସଂଯୋଗବିଶିଷ୍ଟ—
2. Intimately connected or mixed up; closely united with or joined to
୩ । ନିଦ୍ରିତ—3. Asleep.
୪ । ଋଣ ଦିଆଯାଇଥିବା; ସୁଧରେ ଲଗା ଯାଇଥିବା; ବେପାରରେ ଖଟା ଯାଇଥିବା; ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଥିବା (ଧନାଦି)—
4. Lent; invested; applied.
୫ । ନିନ୍ଦିତ—5. Scandalous; infamous.
୬ । ସଂଯମବିଶିଷ୍ଟ—6. Restrained; controlled.
୭ । ଅର୍ପିତ—7. Endowed.
୮ । ଉତ୍ପନ୍ନ; ଜାତ—8. Produced by; resulting from; caused by.
୯ । ନିଯୁକ୍ତ—1. Appointed; commissioned; employed.
୧୦ । ପ୍ରେରିତ—10 Sent; despatched.
୧୧ । ଉଲ୍ଲିଖିତ—11. Mentioned above.
୧୨ । ଉଚ୍ଚାରିତ—12. Pronounced; uttered.
୧୩ । ଉଦାହୃତ—13. Quoted; illustrated; examplified.
୧୪ । ବିଖ୍ୟାତ—14. Celebrated.
୧୫ । ସଂଯୁକ୍ତ—
15. Associeted; joined; connected.
୧୬ । ଅନୁଷ୍ଠିତ—16. Performed.
୧୭ । ଗ୍ରଥିତ; ରଚିତ—17. Constructed; made.
୧୮ । ରଥ ଆଦିରେ ଯୋଗ୍ ଯାଇଥିବା—
18. Yoked; harnessed (Apte).
୧୯ । (ସମ୍ପର୍କରେ) (ଅମୁକର) ଫଳରେ ଘଟିଥିବା—
19. Resulting from; consequent upon (Apte).
୨୦ । ଉତ୍ତେଜିତ—20. Instigated; prompted; urged (Apte).
୨୧ । (ଅମୁକ ଆଡ଼କୁ) ନିକ୍ଷିପ୍ତ—
21. Hurled at; directed to (Apte).
ସଂ. ବ—କାରଣ; ହେତୁ—
Cause; motive; reason.
ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. (ସଂ. ପ୍ରଯୁକ୍ତ=କାରଣ)—
କାରଣରୁ; ନିବନ୍ଧନ; ହେତୁରୁ—Arising from; due to; on account of; owing to.
(ଯଥା – ମୁଁ ରୋଗପ୍ରଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଅନୁପସ୍ଥିତ ଥିଲି ।)

ପ୍ରଯୁକ୍ତି—ସଂ. ବ. (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. କ)—
Prajukti ୧ । ପ୍ରୟୋଜନ—1. Necessity; occasion.
୨ । ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—2. Main reason; main object; end; motive.
୩ । ହେତୁ; କାରଣ—3. Reason; cause.
୪ । ବ୍ୟବହାର; ପ୍ରୟୋଗ—4 Application; employment; use; investment.
୫ । ପ୍ରେରଣ—5. Sending; commission.
୬ । ଶବ୍ଦର ଉଚ୍ଚାରଣବିଶେଷ—6. A peculiar pronunciation of words.
୭ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଯୁକ୍ତି—7. Excellent reasoning.
୮ । ପ୍ରଯତ୍ନ—8. Exertion; effort (Apte),
୯ । ମତାଇବା; ଉତ୍ତେଜନ—
9. Incitement; instigation.
୧୦ । ଫଳ—10 Consequence.

ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ—ସଂ. ବଣ. (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—
Prajujya ୧ । ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ—
1. Applicable; susceptible.

ପ୍ରଯୁଜ୍ୟମାନ—ସଂ. ବଣ. (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଶାନଚ୍)—
Prajujyamāna ଯାହାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରା ଯାଉଅଛି—
Being applied or used; being employed.

ପ୍ରଯୁତ—ସଂ. ବଣ. (ପ୍ର+ଯୁତ)—
Prajuta ୧ । ସଂଯୁକ୍ତ—1. Connected; joined.
୨ । ସମ୍ମିଳିତ—2. Mixed up
ସଂ. ବ — ଲକ୍ଷଯୁତ; ଦଶ ଲକ୍ଷ—One million.

ପ୍ରଯୁତ୍ସୁ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଯୁତ୍ସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ.ଉ)—
Prajutsu ୧ । ଯୋଦ୍ଧା (ହି. ଶ)—1. Warrior.
୨ । ମେଣ୍ଢା (ହି. ଶ)—2. Ram.
୩ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ—3. An ascetic.
୪ । ଇନ୍ଦ୍ର—4 Indra.
୫ । ବାୟୁ—5. Air; wind.

ପ୍ରଯୋକ୍ତା—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ – (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)
Prajoktā ୧ । ପ୍ରୟୋଗକାରୀ—1. Applying; employing.
(ପ୍ରଯୋକ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଉତ୍ତେଜକ; ଯେ ମତାଏ ବା ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଏ—
2. Intoxicating; stimulating; inciting.
୩ । ଯେ ବାଣ ଆଦି ମାରେ—
3. Shooting an arrow.

ସଂ. ବି. ପୁଂ.—୧ । ଋଣୀ; ଋଣଦାତା; ମହାଜନ—
1. Creditor; capitalist.
୨ । ନାଟକର ସୂତ୍ରଧାର—
2. Chief actor; leading actor.

ପ୍ରୟୋ(ଯୋ)ଗ—ସଂ. ବି.—୧ । (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—
Prayo(jo)ga
ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ; ଉଦାହରଣ—1. Example.
୨ । (+ଭାବ. ଅ) ଅଭିନୟ—
2. Dramatic performance.
୩ । ପ୍ରଦର୍ଶନ—3. Exhibition.
୪ । ବଶୀକରଣ—4. Subduing; subjugating.
୫ । ଔତ୍ତିକ ବିଦ୍ୟା; ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ—5. Magic.
୬ । ପ୍ରଥା; ବ୍ୟବହାର—6. Usage; practice.
୭ । ନିୟୋଜନ; ପ୍ରଯୁକ୍ତି; କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବା—
7. Application; engagement; employment.
୮ । (ଅର୍ଥାଦି) ସୁଧରେ ଲଗାଇବା; ମହାଜନୀ; ଋଣଦାନ—
8 Investment of money; usury; lending money.
୯ । ଲାଭ ପାଇଁ ଅର୍ଥାଦି ଖଟାଇବା; ବେପାର; ବେଉସାର—
9. Business; trade.
୧୦ । ହେତୁ; କାରଣ; ପ୍ରୟୋଜନ; ମତଲବ—
10. Reason; cause; motive.
୧୧ । ପ୍ରତିକାର ବା ଔଷଧ ବିନିଯୋଗ—
11. Employment of remedies.
୧୨ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—12. Aim; object.
୧୩ । ଉପାୟ—13. Device; contrivance.
୧୪ । ନିଯୋଗ—14. Appointing.
୧୫ । କାର୍ଯ୍ୟ—15. Action; act.
୧୬ । ବିଷୟ; ବ୍ୟାପାର—
16. Affair; matter; concern.
୧୭ । ଉଲ୍ଲେଖ—17. Mentioning.
୧୮ । ନିଦର୍ଶନ; ଚିହ୍ନ—18. Sign; indication.
୧୯ । ନମୁନା—19. Sample; specimen.
୨୦ । ବ୍ୟବସାୟରେ ଖଟାଯିବା ମୂଳଧନ—
20. Capital invested in business.
୨୧ । ଆରମ୍ଭ—21. Beginning.
୨୨ । ଯନ୍ତ୍ର; ଉପାୟ—22. Instrument; means (Apte).
୨୩ । ଅନୁଷ୍ଠାନ—23. Proceeding; performance.
୨୪ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—24. Setting in action.
୨୫ । ଗ୍ରନ୍ଥାଦିରେ ଥିବା ମୂଳ ବଚନ (ଯାହା ଉପରେ ଟୀକା କରାଯାଏ)—25. Context; original text of a work.
୨୬ । ମହାଜନକଥିତ ବା ବ୍ୟବହୃତ ବଚନ; ନଜିର—
26. Authority; authotitative precedent; words or passages used by previous authors.
୨୭ । (ବାଣ ଆଦି) ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଫୋପାଡ଼ିବା ବା ପ୍ରେରଣ କରିବା—27. Throwing or sending forth (e. g. an arrow) towards the target
୨୮ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ (ହି. ଶ.)—ଉଦାହରଣ—28. Example.
୨୯ । ତାନ୍ତ୍ରିକ ଉପଚାର (ହି. ଶ)—29. Application of tantric rites; black magic.
(ଯଥା—ଏହା ସଂଖ୍ୟାରେ ୧୨ ଟି ଯଥା; ମାରଣ, ମୋହନ, ଉଚ୍ଚାଟନ, ଜ୍ୱାଳନ, ବିଦ୍ୱେଷଣ, କାମନାଶନ, ସ୍ତମ୍ଭନ, ବଶୀକରଣ, ଆକର୍ଷଣ, ବନ୍ଧମୋଚନ, କାମପୂରଣ ଓ ବାହୁପ୍ରସାରଣ—ହି. ଶ ।)
୩୦ । ଯଜ୍ଞାଦି କର୍ମର ଅନୁଷ୍ଠାନବିଧି; ପଦ୍ଧତି (ହି. ଶ)—
30. Course; procedure; ceremonial form (Apte).

ପ୍ରୟୋଗ କରିବା—କ୍ରି.—ଲଗାଇବା—
Prayoga karibā
1. To apply or employ.
ପ୍ରୟୋଗକରା
୨ । ଖଟାଇବା; ନିୟୋଜିତ କରିବା—
2. To employ.
୩ । ବ୍ୟବସାୟରେ ଲଗାଇବା—3. To invest.
୪ । (ବାକ୍ୟ ଆଦି) ବ୍ୟବହାର କରିବା—
4. To use (words).

ପ୍ରୟୋଗତଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ - (ପ୍ରୟୋଗ+ତସ୍)—୧ । ପ୍ରୟୋଗ
Prayogatah
ଅନୁସାରେ—1. According to use.
୨ । ଫଳରେ; କାର୍ଯ୍ୟତଃ—
2. Actually; in fact.
୩ । ଅନୁସାରେ—3. According to (Apte)
୪ । ବ୍ୟବହାରତଃ—
4. In practice; practically.

ପ୍ରୟୋଗ ନିପୁଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—(୭ମୀ ତତ୍)—୧ । ପ୍ରୟୋଗ
Prayoga nipuṇa
ବିଷୟରେ ପଟୁ—1. Skilled in practice (Apte).
(ପ୍ରୟୋଗ ନିପୁଣା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ପ୍ରୟୋଗ ବିଷୟରେ ଅନୁଭବୀ—
2. Practically experienced (Apte).

ପ୍ରୟୋଗ ଚତୁର } ଅନ୍ୟରୂପ (ପ୍ରୟୋଗ ନୈପୁଣ୍ୟ—ବି)
ପ୍ରୟୋଗାଭିଜ୍ଞ }

ପ୍ରୟୋଗାତିଶୟ—ସଂ ବି—(ପ୍ରୟୋଗ+ଅତିଶୟ)—ନାଟକର ପ୍ରସ୍ତାବନା
Prayogātiśaya
ବିଶେଷ—(ନାଟକାରମ୍ଭରେ ଯେବେ ଏକ ପ୍ରକାର ପ୍ରୟୋଗ କରୁ କରୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ସେହି ପ୍ରୟୋଗକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ନାଟକୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ପ୍ରବେଶ ସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ତେବେ 'ପ୍ରୟୋଗାତିଶୟ' ନାମକ ପ୍ରସ୍ତାବନା ହୁଏ)—
One of the 5 kinds of prologue in which a part or performance is superceded by another in such a manner that a character is suddenly brought on the stage; i.e., where the Sūtradhāra goes out hinting

the entrance of a character and thus performs a part superceding that which he had apparently intended for his own, viz dancing (Apte).

[ଦ୍ର—ସଙ୍ଗୀତ ଦାମୋଦରରେ ଏଥିର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅଛି । ଯଦି ଏକ ପ୍ରୟୋଗରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ ନିଯୋଜିତ ହୋଇ ପାତ୍ର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ପ୍ରବେଶ କରେ ତାହାହେଲେ ପ୍ରୟୋଗାତିଶୟ ହୁଏ ।]

ପ୍ରୟୋଗିବା—ଦେ. କ୍ରି (ସଦ୍ୟ)—(ସଂ. ପ୍ରୟୋଗ) —
Prayogibā ପ୍ରୟୋଗ କରିବା (ଦେଶ)—Prayoga karibā
ପ୍ରୟୋଗୀ **ପ୍ରୟୋଗନା** (See).

ଯେଉଁ ଅସ୍ତ୍ର ଅନ ମ୍ଭ ପ୍ରୟୋଗିଲ ଋଷି
ଅମର ହେଲେ ହୋତ୍ରୀ ଯମସ୍ତ୍ରବାସୀ — କୃଷ୍ଣକିଙ୍କର. ମହାଭାରତ. ଦ୍ରୋଣ ।

ପ୍ରୟୋଗୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ ; ୧ମା.୧ବ)-
Prayogī ୧ । ଯେ ପ୍ରୟୋଗ କରେ; ପ୍ରୟୋଗକାରୀ—
(ପ୍ରୟୋଗିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Applying; employing.

ବ୍ରହ୍ମ ସୂଚିତ ସୁନ୍ଦର ପରବ୍ରହ୍ମ ବ୍ରହ୍ମଚର ପ୍ରୟୋଗୀ ଏ ସମସ୍ତ ଭାବ ଜଗତେ ।
ଭକ୍ତ. ଦିଦେଶ୍ରୀପଦଲାସ ।

୨ । ଯାହାର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥାଏ—
2. Having an object in view (Apte).

ପ୍ରୟୋ(ଯୋ)ଜକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prayo(jo)jaka ୧ । ପ୍ରୟୋଗକର୍ତ୍ତା—1. Applying.
ପ୍ରୟୋ(ଯୋ)ଜକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ବ୍ୟବହାରକାରୀ—2. Using.
୩ । ନିଯୋକ୍ତା; ନିଯୋଗକାରୀ—3. Employing.
୪ । ପ୍ରେରକ—4. Sending.
୫ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ—
5. Setting in action; inducing.
୬ । ଉତ୍ତେଜକ —6. Instigating; exciting.
୭ । ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ କରାଇବା ବା ଅନ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—7. Causing a thing to be done; causing a thing to be done by others.
୮ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରାଇବା ଅର୍ଥଯୁକ୍ତ (କ୍ରିୟା ବା କର୍ତ୍ତା)—7. (grammar) Causative (form of a verb or subject).
ସଂ. ବି—୧ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
1. An employer (Apte).
୨ । ଗ୍ରନ୍ଥକାର—2. An author (Apte).
୩ । ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ବ୍ୟକ୍ତି—3. A founder (Apte).
୪ । ଋଣଦାତା; ମହାଜନ—
4. A money-lender (Apte).
୫ । ଆଇନକର୍ତ୍ତା; ବିଧାନକାର—
5. A lawgiver (Apte); legislator.
୬ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ—6. Instigator.

ପ୍ରୟୋଜକ କର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—
Prayojaka kartta ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କ୍ରିୟା ସାଧନ କରାଇବା କର୍ତ୍ତା (grammar) The principal agent; the subject which causes an act to be done by another.

[ଦ୍ର— ବାକ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ଥାଇ, କ୍ରିୟାସାଧନ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କର୍ତ୍ତାର ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ, ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଖ୍ୟକର୍ତ୍ତା ନିଜେ କ୍ରିୟା ସାଧନ ନ କରି ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ତାହା କରାଇଲେ ପ୍ରଥମୋକ୍ତ କର୍ତ୍ତାକୁ ପ୍ରଯୋଜକ କର୍ତ୍ତା ବୋଲାଯାଏ । ଯାହା ଦ୍ୱାରା କ୍ରିୟା ସାଧନ କରାଯାଏ ତାକୁ ପ୍ରୟୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ବୋଲାଯାଏ । ରାମବାବୁ ତାଙ୍କ ତପସ୍ୱୀ ଦ୍ୱାରା ଗରବକୁ ମରାଇଲେ । ଏ ବାକ୍ୟରେ ରାମବାବୁ ନିଜେ ନ ମାରି ତପସ୍ୱୀ ଦ୍ୱାରା ମରାଇବାରୁ ରାମବାବୁ ପ୍ରୟୋଜକ କର୍ତ୍ତା ଓ ତପସ୍ୱୀ ପ୍ରୟୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ।]

ପ୍ରୟୋଜକ କ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—
Prayojaka kriyā କରାଇବା ଅର୍ଥବୋଧକ କ୍ରିୟା; ଣିଜନ୍ତ କ୍ରିୟା—(grammar) Causative form of a verb.

[ଦ୍ର—'କରିବା'ର ପ୍ରୟୋଜକ ରୂପ 'କରାଇବା'; 'ଖାଇବା'—'ଖୋଇବା' ବା 'ଖୁଆଇବା'; 'ଧରିବା'—'ଧରାଇବା','ଶୋଇବା'—'ଶୁଆଇବା' ।]

ପ୍ରୟୋଜନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ଯୋଜ ଧାତୁ +ଭାବ. ଅନ)—
Prayojana
୧ । ଚରମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—1. Purpose; ultimate object; motive; end in view.
୨ । ଆବଶ୍ୟକତା—
2. Necessity; importance; need
୩ । ହେତୁ—3. Cause; occasion; reason.
୪ । ଉତ୍ପତ୍ତି; ମୂଳ—4. Origin.
୫ । ମତଲବ; ଅଭିପ୍ରାୟ; ଇଚ୍ଛା—
5. Intention; desire; design.
୬ । ପ୍ରୟୋଗ କରଣ; ବ୍ୟବହାର; ଉପଯୋଗ—
6. Application; employment; engagement; use.
୭ । ଫଳ; ପରିଣାମ—7. Consequence; result; end.

[ଦ୍ର—ନ୍ୟାୟ ଦର୍ଶନରେ ୧୬ ପ୍ରକାର ବସ୍ତୁ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇ ଅଛି । ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରୟୋଜନ ଚତୁର୍ଥ ଅଟେ । ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯୋଗୁଁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଜନ୍ମେ ତାକୁ ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଲାଯାଏ । ତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆତ୍ୟନ୍ତିକ ଦୁଃଖ ନିବୃତ୍ତିହିଁ ସଂସାରରେ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ ଅଟେ । ସଂସାରରେ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଗୌଣ ପ୍ରୟୋଜନ ଅଟେ । ହ. ଶ]

ପ୍ରୟୋଜନବତୀ ଲକ୍ଷଣା—ସଂ. ବି. (ଅଳଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର)—
Prayojanabatī lakshaṇā ପ୍ରୟୋଜନ ଦ୍ୱାରା ବାଚ୍ୟାର୍ଥର ଉକ୍ତ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ଲକ୍ଷଣା—
A rhetorical figure in which words are taken in their figurative import.

[ଦ୍ର—ଦୁଇଜାରେ ସେ ଗ୍ରାମରୁ ଦଶ ମୁଣ୍ଡ ଗଲେ । ଏଠାରେ ଦଶଟି ମୁଣ୍ଡର ଅର୍ଥ ୧୦ଟି ମୁଣ୍ଡଧାରୀ ମନୁଷ୍ୟ । ଏହା ପ୍ରୟୋଜନାବତୀ ଲକ୍ଷଣା । ଯେଉଁ ଲକ୍ଷଣା ଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦର ପ୍ରକୃତିଗତ ଅର୍ଥ କରି ନ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ହୁଏ ତାକୁ ରୁଢ଼ି ଲକ୍ଷଣା ବୋଲାଯାଏ । କୁଶଳ ଶବ୍ଦର ପ୍ରକୃତିଗତ ଅର୍ଥ 'ଯେ କୁଶ ସବୁ କାଟେ' । କିନ୍ତୁ କୁଶଳ ଶବ୍ଦର ଏହି ଅର୍ଥ ନ ହୋଇ ଦକ୍ଷ ବା ନିପୁଣ ଅର୍ଥରେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଏହା ରୁଢ଼ି ଲକ୍ଷଣା—ହି. ଶବ୍ଦସାଗର ।]

ପ୍ରୟୋଜନାତିରିକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (୫ମୀ ତତ୍; ପ୍ରୟୋଜନ+ଅତିରିକ୍ତ)—
Prayojanātirikta ଆବଶ୍ୟକତା ଅପେକ୍ଷା ବେଶି—More than necessary; more than enough.

ପ୍ରୟୋଜନାନୁରୂପ—ସଂ. ବିଣ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରୟୋଜନ+ଅନୁରୂପ)—
Prayojanānurūpa ଯେତିକି ଆବଶ୍ୟକ ତେତିକି; ଯଥେଷ୍ଟ—As much as is necessary; enough.

ପ୍ରୟୋଜନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—
Prayojanīya ୧ । ଆବଶ୍ୟକ; ଦରକାରୀ; ଉପକାରୀ—1. Useful; needful; necessary, important.
୨ । ଉପଯୁକ୍ତ—2. Suitable.
୩ । କାମିକା—3 Serviceable.

ପ୍ରୟୋ(ଯ୍ୟୋ)ଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଯୁଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—
Prajo(yo)jya ୧ । ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ; ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ—1. Fit to be used or employed; applicable; serviceable.
୨ । ଯାହା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧିତ ହୁଏ—2. Instrumental.
୩ । ଯାହାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ—3. That which is applied.
୪ । ଯାହା ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବ—4. To be applied
୫ । ଆଚରଣୀୟ; କର୍ତ୍ତବ୍ୟ (ହି. ଶ.)—5. Fit to be done; proper.
ସଂ. ବି—୧ । ମୂଳଧନ; ବ୍ୟବସାୟାଦିରେ ଖଟାଯିବା ଧନ—1. Capital; money invested in trade.
୨ । ଭୃତ୍ୟ—2. Servant.
୩ । କାର୍ଯ୍ୟସାଧନର ଉପାୟ—3. Instrument or means used to accomplish a work.

ପ୍ରୟୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—ମୁଖ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ନିଜେ କାର୍ଯ୍ୟ-
Prayojya karttā ସାଧନ ନ କରି ଯେଉଁ କର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କରାଏ—(grammar) Instrumental agent (as opposed to the principal agent.)

[ଦ୍ର—ରାମ ବାବୁ ତପସ୍ୱୀଦ୍ୱାରା ଗରବକୁ ମରାଇଲେ ଏଠାରେ ରାମ ବାବୁ ପ୍ରୟୋଜନ କର୍ତ୍ତା ଓ ତପସ୍ୱୀ ପ୍ରୟୋଜକ କର୍ତ୍ତା । କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ରୂପର ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଖ୍ୟକର୍ତ୍ତା ପ୍ରୟୋଜକ କର୍ତ୍ତା ହୁଏ । ସକର୍ମକ କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ପ୍ରୟୋଗରେ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତାରେ ୩ୟା ବିଭକ୍ତି ବା ୨ୟା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ । ଯଥା—ରାମ ତପସ୍ୱୀଦ୍ୱାରା ଗରବକୁ ମରାଇଲେ । ଏଠାରେ ପ୍ରୟୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତାର ୩ୟା ବିଭକ୍ତି । ମାତା ଶିଶୁକୁ ଭାତ ଖୁଆଇଲେ । ଏଠାରେ ପ୍ରୟୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତାର ୨ୟା ବିଭକ୍ତି । ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟାର ଣିଜନ୍ତ ପ୍ରୟୋଗରେ ପ୍ରୟୋଜ୍ୟ କର୍ତ୍ତାରେ ୨ୟା ବିଭକ୍ତି ହୁଏ, ଯଥା—ମାତା ଶିଶୁକୁ ଶୁଆଉ ଅଛନ୍ତି ।]

ପ୍ରରୋଚନ(ନା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ରୁଚ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ରୋଚ ଧାତୁ+
Prarochana(nā ଭାବ. ଅନ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ଉତ୍ତେଜନ; (ପ୍ରରୋଚକ, ପ୍ରରୋଚିତ—ବିଣ) ମତାଇବା; ଉଦ୍ଦୀପନା; ଉସକେଇବା—1. Stimulating; exciting; incitement; instigation; prompting.
୨ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା—2. Persuation.
୩ । ପ୍ରସନ୍ନତା ସମ୍ପାଦନ; ସନ୍ତୋଷ କରାଇବା—3. Propitiating.
୪ । ଫୁସୁଲାଇବା—4. Seduction, inveigling.
୫ । ପ୍ରେରଣା—5. Causation.
୬ । ପ୍ରସ୍ତାବନାର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ; ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହଲାଭ ଆଶାରେ ନାଟକର ପ୍ରସ୍ତାବନାର ଯେଉଁ ଅଂଶରେ ଗ୍ରନ୍ଥକାରଙ୍କର ବା ବର୍ଣ୍ଣିତ ବିଷୟର ସୁଯଶଃ ଘୋଷିତ ହୋଇଥାଏ—6. A prelude extolling the author or the subject matter of a drama; a valedictory introduction to a drama.
୭ । କୌଣସି ବିଷୟରେ ରୁଚି ଜନ୍ମାଇବା (ହି. ଶ.)—7. Creating a taste for anything.

ପ୍ରରୋହ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ରୁହ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । କଢ଼ି—
Praroha 1. Bud.
୨ । ଅଙ୍କୁର; ଗଜା—2. A shoot; a sprout.
୩ । ମୂଳ—3. Root.
୪ । ବର ଆଦି ଗଛର ଓହଳ—4. Aerial roots of banyan and some other trees.
୫ । ଲତାଙ୍କୁର; ନୂଆ ପତ୍ର ବା ଡାଳ—5. A new leaf or branch.
୬ । (+ଭାବ. ଅ) ଉଦ୍ଭବ; ମୂଳ—6. Origin.
୭ । ଆରୋହଣ—7. Ascending.
୮ । ତୁନ୍ ଗଛ; ନଂଦୀ ବୃକ୍ଷ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—8. Tun (tree) (See)-

ପ୍ରରୋହଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ରୁହ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ; ଣତ୍ୱବିଧି)—
Prarohaṇa ୧ । ଆରୋହଣ; ଚଢ଼ିବା—1. Ascending.
୨ । ଭୂମିରୁ ବାହାରିବା—2. Sprouting up.
୩ । ଉଦ୍ଭବ (ହି. ଶ)—3. Birth.

ପ୍ରରୋହ ଭୂମି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରରୋହ+ଭୂମି; ଯେଉଁ ଭୂମିରୁ
Prarohā bhūmi ବହୁତ ଗଜା ଉଠେ)—ଉର୍ବରା ଜମି—Productive or fertile land.

ପ୍ରରୋହଶାଖୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରରୋହ+ଶାଖା+ଇନ୍ ; ୧ମା. ୧ବ)—
Praroha śākhī ଯେଉଁ ଗଛର ଡାଳକୁ ପୋତିଲେ ତାହା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗଛରେ ପରିଣତ ହୁଏ (ହି. ଶ.)—Trees from which grafts can be made.

ପ୍ରଲପନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଲପ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ପ୍ରଲାପ; ଅନର୍ଥକ ବାକ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ—1. Babbling; incoherent talk.
Pralapana
୨ । ଗପିବା; କଥନ—2. Speaking; talking.

ପ୍ରଲପିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଲପ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । କଥିତ—
Pralapita 1. Spoken; uttered.
୨ । ବୃଥା ଉକ୍ତ—2. Spoken in vain; babbled orth.
ସଂ. ବି. (+ଭାବ. ତ)—ପ୍ରଲାପ—
Incoherent talk; gibberish.

ପ୍ରଲ(ଲ)ମ୍ବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଲମ୍ବ୍ ଧାତୁ=ଲମ୍ବିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pralamba ୧ । ବୃକ୍ଷ ଶାଖା—1. Branch.
୨ । ଗଛର ଓହଳ—
2. Aerial roots descending from the branch of a tree.
୩ । ବଳରାମଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିହତ ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ—
3. Name of a demon killed by Balarāma.
[ଦ୍ର—ଏକଦା କୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମ ଗୋପବାଳକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖେଳୁ ଥିଲେ । ମାୟାବୀ ପ୍ରଲମ୍ବାସୁର ଗୋପବାଳକ ବେଶ ଧରି ଏମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଖେଳୁ ଥାଏ । ପିଲାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଥା ହେଲା ଯେ ଯେଉଁ ପିଲା ଖେଳରେ ହାରିବ, ସେ ଜିତିବା ପିଲାକୁ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ବୁଲାଇବ । ପ୍ରଲମ୍ବାସୁର ହାରିଲା ଓ ବଳରାମ ଜିତିଲେ । ପ୍ରଲମ୍ବାସୁର ବଳରାମଙ୍କୁ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ପଳାଇ ଯିବାକୁ ବସିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବଳରାମ ଆପଣା ଦେହକୁ ଏପରି ଭାରୀ କରି ଦେଲେ ଯେ ପ୍ରଲମ୍ବାସୁର ଚାପି ହୋଇ ଗଲା । ତା ପରେ ଅସୁର ନିଜ ରୂପ ଧାରଣ କରିବାକୁ ବଳରାମ ତା ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ତାକୁ ମାରି ପକାଇଲେ— ଭାଗବତ (ହି. ଶ.) ।]
୪ । ଉଦ୍ଭିଦର ଅଙ୍କୁର—
4. The shoot or sprout of a plant; offshoot.
୫ । ହାର—5. Necklace,
୬ । ପୟୋଧର; ସ୍ତନ—6. The breast of females.
(ପ୍ରଲମ୍ବିତ—ବିଣ) ୭ । ମେଘ—7. Cloud.
୮ । (+ଭାବ. ଅ) ପ୍ରଲମ୍ବନ; ଝୁଲିବା; ଲମ୍ବିବା—
8. Hanging down.
୯ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ବୃଥାରେ ବିଳମ୍ବ କରିବା (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
9. Tardiness; dilatoriness
ସଂ. ବିଣ—୧ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଲମ୍ବମାନ—
1. Hanging down; pendant; pendulous.
୨ । ନଇଁ ପଡ଼ିଥିବା—2. Stooping.
୩ । ଅଳସ; ଶିଥିଳୀ—3. Idle; dilatory.
୪ । ବିଶେଷ ଲମ୍ବ—4. Very long.

ଗତ ଦ୍ୱେତ ବୃଷ୍ଟିତ ବୋମଜ,
ପ୍ରଲମ୍ବ ଗହନ ସ୍ୱଗଛନ୍ତ । ଭକ୍ତ. ବୋଷ୍ଟବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡବ୍ରହ୍ମ ।

ପ୍ରା. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପ୍ରଣବ) ଓଁକାର—
1. The mystical sound 'om' uttered in the beginning of a Mantra.
ସରସ୍ୱତୀରୁପ ବାକ୍ୟଃପରଣ
ବଣ୍ଣେ ପ୍ରଲମ୍ବ ଅଛନ୍ତ ବାକ୍ୟ ପ୍ରବ । ପ୍ରାଚୀ. ଉତ୍ତମ୍ବ୍ରହ୍ମ ।
୨ । (ସଂ. ପ୍ରଣାମ) ପ୍ରଣାମ—2. Obeisance.
ପ୍ରା. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରଣମିତ)—ପ୍ରଣମିତ—
Bowing down; making obeisance.
ଶ୍ରୀ ଅର୍ଜୁନ ପ୍ରଲମ୍ବ ହୋଇ—ପ୍ରାଚୀ. ପରଚେତୀ ।

ପ୍ରଲମ୍ବ କରିବା—ପ୍ରା କ୍ରି—ନମସ୍କାର କରିବା—
Pralamba karibā To bow down in reverence.
ସ୍ୱାମୀର ଚରଣ ଏହି ପ୍ରଲମ୍ବ କରି—ପ୍ରାଚୀ. ପ୍ରଭାସ ଶଶିସେନା ।

ପ୍ରଲମ୍ବକୁନ୍ତଳା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀ.ହି; ପ୍ରଲମ୍ବ+କୁନ୍ତଳ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Pralambakuntalā ସୁଦୀର୍ଘକେଶା (ନାରୀ)—
(Woman) Having long hair.
ବଳମ୍ବ ଗମନ ପ୍ରଲମ୍ବକୁନ୍ତଳା ଅବଳମ୍ବ ଏହି ମନୋହର ବେ ।
ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରଲମ୍ବଘ୍ନ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଲମ୍ବ+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—
Pralambaghna (ପ୍ରଲମ୍ବାସୁରର ହନ୍ତା) ବଳରାମ—
(ପ୍ରଲମ୍ବଦ୍ରୁତ, ପ୍ରଲମ୍ବମର୍ଦ୍ଦନ, ପ୍ରଲମ୍ବାରି—ଅନ୍ୟରୂପ) Balarāma.

ପ୍ରଲମ୍ବିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଲମ୍ବିତ) ଲମ୍ବିଥିବା; ଲମ୍ବମାନ; ଝୁଲୁ ଲମ୍ବି
Pralambita ଥିବା—
Hanging down; overhanging.
ପ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି—ନମସ୍କାର—Obeisance.
ମାତାଙ୍କର ଶ୍ରୀପଦରେ ପ୍ରଲମ୍ବିତ ବେଗେ କରେ;
ପଗ୍ରହଲେ ଏହି କଥା କହେ ବେଗେଣ । ପ୍ରାଚୀ. ନଳଚରିତ ।
ପ୍ରା. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରଣମିତ)—ପ୍ରଣାମ କରିଥିବା—
Making obeisance.

ପ୍ରଲମ୍ବିବା—ପ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ରଣାମ)—ପ୍ରଣାମ କରିବା—
Pralambibā To make obeisance.
ଚରଣିକି ପ୍ରଲମ୍ବି କଲେ ଚହିଁ ବିଶ୍ରାମ—ବିଶ୍ୱନାଥ. ବିଚିତ୍ରରାମାୟଣ ।

ପ୍ରଲମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଲଭ୍ ଧାତୁ=ଲାଭ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—
Pralambha ୧ । ବିଶେଷ ଲାଭ—1. Special profit.
୨ । ଛଳନା; ବଞ୍ଚନା—2. Fraud; cheating.

ପ୍ରଲୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଲୀ ଧାତୁ=ଲୀନ ହେବା+ଭାବ. ଅ)—
Pralaya ୧ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ବିନାଶ; କଳ୍ପାନ୍ତକ୍ଷୟ; ସୃଷ୍ଟିର ଲୋପ—
1. The dissolution of the universe at the end of eve y 'kalpa',
[ଦ୍ର—ପ୍ରଲୟ ଚାରି ପ୍ରକାର, ଯଥା—ନିତ୍ୟ, ପ୍ରାକୃତିକ, ନୈମିତ୍ତିକ ଓ ଆତ୍ୟନ୍ତିକ ।]
୨ । ମୃତ୍ୟୁ; ମରଣ—2. Death.
୩ । ବିଲୟ; କ୍ଷୟ; ବିନାଶ; ଧ୍ୱଂସ—
3. Total destruction; annihilation.
୪ । ମୋହ; ମୂର୍ଚ୍ଛା—4. Fainting; syncope; loss of sense; swoon.

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଭୟାନକ ବିପଦ୍ —
5. (figurative) Imminent danger; calamity.
୬ । ଅଷ୍ଟ ସାତ୍ତ୍ୱିକବିକାର ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ସଂଜ୍ଞାହୀନତା—
6. One of 8 Sātwika bikāras; senselessness.

ବହ୍ନିରୁ ଅଛ ଉତ୍ତରୁପେ ପ୍ରଳୟ
ବାଧିବାରୁ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ସେ ଶ୍ରୀଣକାୟ – ଉଷ୍ଣ. ବୈଦେହୀଶଚରିତ ।

[ଦ୍ର—କୂର୍ମପୁରାଣ ଅନୁସାରେ ବ୍ରହ୍ମା ଏ ଜଗତକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପରେ ତାହା ଏକ କଳ୍ପ ବା ଏକ ହଜାର ଚତୁର୍ଯୁଗ ବା ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ଏକ ଦିବସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହେ । ତତ୍ପରେ ବ୍ରହ୍ମା ଶୟନ କରିବାରୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ପ୍ରଳୟ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ ଓ ଏ ପ୍ରଳୟ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ଏକ ରାତ୍ରି ବା ଏକ କଳ୍ପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହେ । ଏ ପ୍ରଳୟରେ କେବଳ ବିଷ୍ଣୁ ବା ବ୍ରହ୍ମା ବଞ୍ଚି ରହନ୍ତି । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ରାତ୍ରି ପାହିଗଲେ ବ୍ରହ୍ମା ପୁଣି ଜଗତକୁ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ଏ ପ୍ରଳୟକୁ କଳ୍ପାନ୍ତ ବା ନୈମିତ୍ତିକ ବା ବ୍ରାହ୍ମ ପ୍ରଳୟ ବୋଲାଯାଏ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମହଦାଦି ପ୍ରକୃତିରେ ଲୀନ ହେବାର ନାମ ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରଳୟ । ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରଳୟରେ ପୃଥିବୀ ଜଳରେ, ଜଳ ଅଗ୍ନିରେ, ଅଗ୍ନି ବାୟୁରେ, ବାୟୁ ଆକାଶରେ, ଆକାଶ ମହତ୍ତତ୍ତ୍ୱରେ ଓ ମହତ୍ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକୃତିରେ ଲୀନ ହୋଇଯାଏ । ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହେଲେ ଯୋଗୀମାନଙ୍କର ପରମାତ୍ମାରେ ଲୀନ ହେବାର ନାମ 'ଆତ୍ୟନ୍ତିକ ପ୍ରଳୟ' । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଯାବତୀୟ ସ୍ଥୂଳ ପଦାର୍ଥର ବିନାଶି ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବା ବିନାଶ ଲାଗିଅଛି ତାହା ନିତ୍ୟ ପ୍ରଳୟ—ହ୍ର. ଶ ।]

ପ୍ରଳୟ କାଳ—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍) କଳ୍ପାନ୍ତରେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ପ୍ରଳୟ
Pralaya kāla ଘଟିବା ସମୟ—The time of the universal dissolution.

ପ୍ରଳୟଙ୍କର—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରଳୟ+କୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଅନୁସ୍ୱାର
Pralayaṅkara ଆଗମ)—ପ୍ରଳୟକାରୀ; ବିଧ୍ୱଂସୀ; ସଂହାରକାରୀ;
(ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସର୍ବନାଶସମୁତ୍ପାଦକ—1. Destructive; annihilating; causing utter ruin.

ପ୍ରଲାପ—ସଂ. ବି – ୧ । (ପ୍ର+ଲପ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—ନିରର୍ଥକ ବାକ୍ୟ-
Prallāpa 1. Chatter.
୨ । ଉନ୍ମତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର ନିରର୍ଥକ ବାକ୍ୟ—
2. Delirious talk; ravings of a mad man.
୩ । ଅସାର ବାକ୍ୟ; ଅସମ୍ବଦ୍ଧ ଗଳ୍ପ—
3. Incoherent talk; prattle; gibberish.
୪ । ରୋଗର ଉପସର୍ଗବିଶେଷ, ଯହିଁରେ ରୋଗୀ ଗୁଡ଼ାଏ ବକେ—
4. Delirium.
୫ । ବିଳାପ—5. Wailing; lamentation.

ପ୍ରଲାପ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅସମ୍ବଦ୍ଧ ବାକ୍ୟ ଗପିବା—
Prallāpa karibā To talk incoherently; to rave.
ପ୍ରଲାପକରା **प्रलापकरना**

ପ୍ରଲାପୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ଲପ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)-
Prallāpī ଯେ ପ୍ରଲାପ କରେ—Raving; talking incoherently; prattling.
(ପ୍ରଲାପିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଲୀନ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଲୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଲୟପ୍ରାପ୍ତ;
Pralīna ମିଳାଇ ଯାଇଥିବା—1. Dissolved; quite absorbed.
(ପ୍ରଲୀନା—ସ୍ତ୍ରୀ)
[ପ୍ରଲୀନତା(ତ୍ୱ)—ବି] ୨ । ମୂର୍ଚ୍ଛିତ—
2. Fainted; swooning.
୩ । ଅନ୍ତର୍ହିତ—3. Disappeared.
୪ । ଚେଷ୍ଟାଶୂନ୍ୟ; ଜଡ଼ବତ୍—4. Inert.

ପ୍ରଳେ—ଗ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ). ବି—(ସଂ. ପ୍ରଳୟ)—ପ୍ରଳୟ; ବିନାଶ—
Prale Destruction; dissolution.

ଏ ରୂପେ ତିନିରୂପ ଧରି
ଉପୁଜି ସ୍ଥିତି ପ୍ରଳେ କରି – ଗ୍ରା. ନିର୍ବାଣ ମହାତ୍ମ୍ୟ ।

ପ୍ରଲେପ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଲିପ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଲିପିବା;
Pralepa ଉପରେ ବୋଳିବା —1. Anointing; smearing; plastering.
(ପ୍ରଲେପନ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । (+କରଣ ବା କର୍ମ. ଅ) ମଲମ—
2 Ointment; salve; plaster.
୩ । ପଦାର୍ଥ ଉପରେ ବୋଳାଯିବା ପତଳା ସ୍ତର—
3. A thin layer laid over a thing.

ପ୍ରଲେପକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ଲିପ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Pralepaka ଯେ ଲେପନ କରେ ବା ଲିପେ—Smearing, anointing.
(ପ୍ରଲେପିକା – ସ୍ତ୍ରୀ)
ସଂ. ବି—ବାତ କଫଦୋଷରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଏକପ୍ରକାର କ୍ଷୀଣ ଜ୍ୱର—
A kind of chronic fever accompanied with profuse perspiration.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଦେହ ସାମାନ୍ୟ ଭାଙ୍ଗିଥାଏ ଓ ଦେହ ଝାଳରେ ବୁଡ଼ି ଥାଏ—ହ୍ର. ଶ ।]

ପ୍ରଲାପକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ଲପ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prallāpaka ଯେ ବୃଥାରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗପେ—
(ପ୍ରଲାପିକା – ସ୍ତ୍ରୀ) Raving; babbling.
ସଂ. ବି—ରୋଗୀ ପ୍ରଲାପ କରିବା ସନ୍ନିପାତ ରୋଗ ବିଶେଷ—
ହ୍ର. ଶ) – A kind of collapse in which the patient becomes delirious.

ପ୍ରଲାପନ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଲପ୍ ଧାତୁ+ଭାବ-ଅନ) – ବହୁତଗୁଡ଼ାଏ
Prallāpana ବା ନିରର୍ଥକ ଗପିବା—Raving; babbling.

ପ୍ରଲୋଭନ—ସଂ. ବି – (ପ୍ର+ଲୁଭ୍ ଧାତୁ ଣିଚ=ଲୋଭ ଧାତୁ+ଭାବ.
Pralobhana ଅନ)—ଲୋଭ ଦେଖାଇବା; ଲାଳସା ଜନ୍ମାଇବା;
ପ୍ରଲୋଭକ } ବିଣ ଅତିଶୟ ଲୋଭ ଉତ୍ପାଦନ – Allurement,
ପ୍ରଲୋଭିତ } enticement; temptation; seduction.
ସଂ. ବିଣ—(+କର୍ତ୍ତୃ.ଅନ)—ଲୋଭଜନକ; ଯେ ଲୋଭ ଦେଖାଇ ଅନ୍ୟକୁ ଭୁଲାଏ—Alluring; tempting; seducing.

ପ୍ରଲୋଭିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଲୋଭିତ)—୧ । ପ୍ରଲୋଭନ ଦ୍ୱାରା
Pralobhita ଆକୃଷ୍ଟ—1. Seduced; allured; enticed.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆକୃଷ୍ଟ—
2. Very much attracted.

ପ୍ରଲୋଭୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ଲୋଭ + ଅଚ୍ଛ. ଅର୍ଥରେ;ଇନ୍‌୧ମା.୧ବ)
Pralobhī —ଅତି ଲୋଭୀ; ଲୁବ୍ଧ—Very covetuous or
(ପ୍ରଲୋଭିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) avaricious.

ବାର୍ଦ୍ଧକ ଅବସ୍ଥାରେ ନ ବହୁ;
ପ୍ରଲୋଭୀ ପ୍ରାଣୀ ଅଟେ ଯେହୁ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରଲୋଲୁପ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଯତ ଲୁଗନ୍ତ ଲୁପ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Pralolupa ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲୋଭୀ—1. Very covetuous.
(ପ୍ରଲୋଲୁପା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଳାୟିତ—
2. Hankering after any thing.

ପ୍ରଶଂସନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଶଂସ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ସ୍ତୁତି;
Praśamsana ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ—1. Praising; eulogising.
(ପ୍ରଶଂସକ, ପ୍ରଶଂସୀ, ପ୍ରଶଂସିତ—ବିଣ) ୨ । ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା—
2. Giving thanks.

ପ୍ରଶଂସନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଶଂସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—
Praśamsanīya ପ୍ରଶଂସିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—
(ପ୍ରଶଂସନୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) Laudable; praiseworthy; deserving praise; admirable.

ପ୍ରଶଂସା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଶଂସ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Praśamsā ୧ । ସୁଖ୍ୟାତି; ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ; ସ୍ତୁତି; ସ୍ତବ—
(ନିନ୍ଦା—ବିପରୀତ) 1. Praise; eulogy; applause.
୨ । ଧନ୍ୟବାଦ— 2. Thanks—giving.

ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର— ଦେ. ବି.—ସାର୍ଟିଫିକେଟ—
Praśamsā patra Testimonial; certificate.

ପ୍ରଶଂସାବାଦ— ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରଶଂସା+ବାଦ)—ସ୍ତୁତିବାଦ;
Praśamsā bāda ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ—Eulogy; applause.

ପ୍ରଶଂସାଭାଜନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଶଂସା=ଖ୍ୟାତି+ଭାଜନ=ପାତ୍ର;)
Praśamsā bhājana ୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍—ପ୍ରଶଂସନୀୟ (ଦେଖ)
ପ୍ରଶଂସାର୍ହ, ପ୍ରଶଂସାପାତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) Praśamsanīya (See)
(ପ୍ରଶଂସାର୍ହା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଶଂସିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ପ୍ର+ଶଂସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—ଯାହାର
Praśamsita ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ଅଛି; ଯାହାକୁ ପ୍ରଶଂସା କରା
(ପ୍ରଶଂସିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଯାଇଅଛି—Eulogised; praised;
extolled; applauded.

ପ୍ରଶଂସିତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଶଂସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତବ୍ୟ) —
Praśamsitabya ପ୍ରଶଂସା ପାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରଶଂସିତ ହେବାର
(ପ୍ରଶଂସିତବ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଯୋଗ୍ୟ—Praiseworthy; deserving praise.

ପ୍ରଶଂସିତା—ଗ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) ବିଣ (ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. ରେ ବ୍ୟବହାର)—
Praśamsitā ପ୍ରଶଂସିତ (ଦେଖ)—Praśamsita (See)

ବାସବରେ ଯେ ପ୍ରଶଂସିତା ବଖାତ ଜଗତ୍ରୟ ମାନ ତା ।
ଉତ୍କ. ଦେବେନ୍ଦ୍ରଶତକୋତ୍ତ ।

ପ୍ରଶଂସିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. —(ସଂ. ପ୍ରଶଂସା)—ପ୍ରଶଂସା କରିବା—
Praśamsibā To praise.

ଅତି ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ବହୁତ ପ୍ରଶଂସନ୍ତି । ବୃକ୍ଷସ୍ତ୍ରି. ମହ ଭାରତ. ଅଦ ।

ପ୍ରଶଂସୋପମା—ସଂ. ବି.—ଏକ ପ୍ରକାର ଉପମାଲଙ୍କାର, ଯହିଁରେ
Praśamsopamā ଉପମେୟର ଅଧିକ ପ୍ରଶଂସା କରି ଉପମାନର
ପ୍ରଶଂସା ଦେଖାଇ କରାଯାଏ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
A kind of simile in which the praise of the object of comparision is indicated by praising the thing with which it is compared.

ପ୍ରଶଂସ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଶଂସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—ପ୍ରଶଂସନୀୟ;
Praśamsya ପ୍ରଶଂସିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—
(ପ୍ରଶଂସ୍ୟା— ସ୍ତ୍ରୀ) Laudable; praiseworthy.

ପ୍ରଶତ୍ୱା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଶତ୍ୱନ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ.)—ସମୁଦ୍ର (ହି. ଶ)—
Praśatwā Ocean.

ପ୍ରଶନ— ଗ୍ରା. (ଓ ପଦ୍ୟ)—ବି.— ପ୍ରଶ୍ନ (ଦେଖ)
Praśana Praśna (See)

ସଂଯୋଗେ ଅସି ଥିଲେ ମନ,
ପ୍ରଶନ କଲ ନୃପମଣି । ଉପଦ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ପ୍ରଶମ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଶମ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଶମତା; ଶାନ୍ତି—
Praśama 1 Peace, quiesence; appeasement.
୨ । ଉପଶମ—2. Palliation; subsidence; pacification.
୩ । ବୈରାଗ୍ୟ—3. Renunciation.
୪ । ନିର୍ବାଣ; ନାଶ—4 Extinction.
୫ । ଅବସାଦ—5. Lassitude.
୬ । (ନାମ) ରନ୍ତିଦେବଙ୍କ ପୁତ୍ର—
6. Name of a son of king Rantideva.
୭ । ନିବୃତ୍ତି (ହି, ଶ.)—
7. Cessation,
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଶାନ୍ତ—
1. Pacified; calm.
(ପ୍ରଶମା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଭଦ୍ର; ନମ୍ର—1. Gentle.

ପ୍ରଶମନ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + ଶମ୍ ଧାତୁ=ଶାନ୍ତ ହେବା ଣିଚ୍+ଭାବ.
Praśamana ଅନ)—୧ । ଶାନ୍ତ କରିବା—
ପ୍ରଶମିତ } ବିଣ 1. Palliation; extenuation;
ପ୍ରଶମନୀୟ } pacification.
୨ । ହନନ; ମାରଣ; ବଧ—
2. Slaughter; killing.
୩ । (ଶମ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ) ଶାନ୍ତି; ଶମତା—
3. Peace; calmness, tranquility.
୪ । ଅନୁରଞ୍ଜନ—4. Refreshing.
୫ । ବିଶ୍ରାମ; ବିରାମ—
5. Cessation, quiescence, reposing.
୬ । ନିବାରଣ; ନିବର୍ତ୍ତନ—6. Prevention.
୭ । ସ୍ଥିରୀକରଣ—7. Determiation, settling.
୮ । ଅସ୍ତ୍ରପ୍ରହାର (ହି. ଶ) —
8. Striking with a weapon.

୯ । (ନାମ) ସତ୍ରାଜିତଙ୍କର ଏକ ଭାଇ—
9. Name of a brother of Satrājita.

ପ୍ରଶମା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଜଣେ ଅପ୍ସରାର ନାମ—
Praśamā Name of a heavenly nymph.

ପ୍ରଶମିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଶମ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ଶମି ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Praśamita ୧ । ଶମତାପ୍ରାପ୍ତ; ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ କେହି ଶାନ୍ତ କରାଇ ଅଛି—1. Palliated. tranquilised
୨ । ନିବାରିତ—2. Prevented.
୩ । ଶାନ୍ତ—3. Appeased, satiated.

ପ୍ରଶସ୍ତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଶଂସ୍ ଧାତୁ=ସ୍ତୁତି କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Praśasta ୧ । ପ୍ରଶଂସିତ—1. Praised; commended.
(ପ୍ରଶସ୍ତି—ବି) ୨ । ମଙ୍ଗଳମୟ—2. Auspicious,
୩ । ନିପୁଣ; ଦକ୍ଷ—3. Skilful.
୪ । ପ୍ରସାରଯୁକ୍ତ; ବିସ୍ତୃତ; ଚଉଡ଼ା—
4. Extensive; broad; wide; spacious.
୫ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍ତମ—5. Good, excellent.
୬ । ଠିକ୍—6. Right.
୭ । ପ୍ରଶଂସନୀୟ—7. Praiseworthy.
ସ. ବି—୧ । (ନାମ) ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—
1. Name of a demon.
ଯାହା ବାଣେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଦହ ହୁଏ
ତାଙ୍କୁ ମାରିବ ପ୍ରଶସ୍ତ ଶର ହେ ଦଇବ—ଦଣ୍ଡିନାଥ. ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶମାୟଣ ।

ପ୍ରଶସ୍ତାଦ୍ରି—ସ. ବି—ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ପର୍ବତବିଶେଷ—
Praśastādri Name of a mountain in central India (Apte).

ପ୍ରଶସ୍ତି—ସ. ବି—(ପ୍ର+ଶଂସ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ତି)—୧ । ପ୍ରଶଂସା—
Praśasti 1. Commendation, praise, eulogy.
୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତା—2 Excellence. eminence.
୩ । ପଂକ୍ତି—3. Row, line.
୪ । ପତ୍ର ଦେଖିବା ସମୟରେ ପତ୍ରର ଆଦ୍ୟରେ ଲେଖାଯିବା ପ୍ରଶଂସାସୂଚକ ବାକ୍ୟ; ଶିରୋନାମା (ହି. ଶ)—
4. The titles and words of praise used in the beginning of a letter.
୫ । ରାଜବଂଶର ଓ ରାଜାଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତି ଆଦିର ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ଏକପ୍ରକାର ଆଜ୍ଞାପତ୍ର; ଯାହା ପଥର ଉପରେ ବା ତାମ୍ର ପଟ୍ଟ ଆଦିରେ ଖୋଦିତ ହେଉଥିଲା (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
5. A description of the family and exploits of a king engraved on stone or metal plates under the king's orders.
୬ । ପ୍ରାଚୀନ ପୁସ୍ତକର ଆଦ୍ୟରେ ଓ ଅନ୍ତରେ ଲେଖାଥିବା ଗ୍ରନ୍ଥକାରର ନାମ ଓ ପରିଚୟ ଓ ରଚନା ବା ଲେଖାର କାଳ ଓ ପୁସ୍ତକ ଲିଖିତ ବିଷୟର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା (ହି.ଶ)—
6. A brief indication of the name and particulars of the author; the time of composition or writing and the content given at the beginning and end of old work.
୭ । ବର୍ଣ୍ଣନା—7. Description (Apte).
୮ । ଆଶୀର୍ବାଦ; ମଙ୍ଗଳାଚରବାଦନ—
8. Benediction (Apte).
୯ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରଶଂସାସୂଚକ କ୍ଷୁଦ୍ର କବିତା—
9. A panegyric or small poem written in praise of any one (Apte).

ପ୍ରଶସ୍ୟ—ସ. ବି. (ପ୍ର+ଶଂସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—
Praśasya ୧ । ପ୍ରଶଂସନୀୟ—1. Praiseworthy; commendable.
(ପ୍ରଶସ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍ତମ—2. Excellent; good.

ପ୍ରଶାଖ—ସ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଶାଖା)—
Praśākha ୧ । ବହୁ ଶାଖାଯୁକ୍ତ—1. Having many branches.
୨ । ଝାମ୍ପୁଡ଼ା ଶାଖାବିଶିଷ୍ଟ—
2. Having spreading branches.
୨ । ହାତ ଗୋଡ଼ ଯୁକ୍ତ ହେବା ଅବସ୍ଥା ଯୁକ୍ତ (ଭ୍ରୂଣ)—
2. (the embryo) Being in the stage of the formation of the hands and feet (Apte).

ପ୍ରଶାଖା—ସ. ବି. (ପ୍ର+ଶାଖା)—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଡାଳ—
Praśākhā 1. Twig; small branches.
(ପ୍ରଶାଖିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ବଡ଼ ଡାଳରୁ ବାହାରିଥିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଡାଳ—2. Offshoot of a branch.

ପ୍ରଶାନ୍ତ—ସ. ବି. (ପ୍ର+ଶମ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Praśānta 1. Calm; smooth; sedate.
(ପ୍ରଶାନ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରଶାନ୍ତ—ବି) ୨ । ଶମତାପ୍ରାପ୍ତ—
2. Pacified; tranquilised.
୩ । ଅବ୍ୟାକୁଳ—3. Unruffled; serene.
୪ । ନିବୃତ୍ତ; ଶାନ୍ତ—4. Ceased.
୫ । ସମାପ୍ତ—5. Ended.
୬ । ମୁକ୍ତ—6. Relieved; liberated.
୭ । ଅଚଳ—7. Immovable.
୮ । ସ୍ଥିର; ଅଚଳ—8. Still; motionless (Apte).
୯ । ବଶୀକୃତ—
9. Tamed; subdued; quelled (Apte).
୧୦ । ମୃତ—10. Dead; deceased (Apte).
ଦେ. ବି.—୮ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—
8. The name given to a certain male person.

ପ୍ରଶାନ୍ତଚିତ୍ତ—ସ. ବି.—(କର୍ମଧା) ଅବ୍ୟାକୁଳ ଚିତ୍ତ—
Praśāntachitta Tranquil mind.
(ପ୍ରଶାନ୍ତଚିତ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯାହାର ଚିତ୍ତ (ପ୍ରଶାନ୍ତଚେତାଃ, ପ୍ରଶାନ୍ତମନାଃ, ପ୍ରଶାନ୍ତହୃଦୟ-ଅନ୍ୟରୂପ) ଅବ୍ୟାକୁଳ
Tranquil in mind; at ease.

ପ୍ରଶାନ୍ତଚେଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଶାନ୍ତ+ଚେଷ୍ଟା)—
Praśāntacheshṭa ୧ । ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ; ସ୍ଥିର
(ପ୍ରଶାନ୍ତଚେଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Calm; motionless.
୨ । କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଶାନ୍ତ—
2. Resting; ceased to work (Apte).

ପ୍ରଶାନ୍ତବାଧ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଶାନ୍ତ+ବାଧା)—ଯାହାର ସମସ୍ତ
Praśāntabādha ବାଧା ଦୂରୀକୃତ ହୋଇଅଛି—
Having all obstacles removed (Apte).

ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଆସିଆ ମହାଦେଶର ପୂର୍ବ ଓ
Praśānta mahāsāgara ଆମେରିକାର ପଶ୍ଚିମରେ ଅବସ୍ଥିତ
ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର ମହାସମୁଦ୍ରବିଶେଷ—
प्रशान्त महासागर The Pacific ocean.
[ଦ୍ର—ଏହାର ଉପରଭାଗ ଝଡ଼ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଆନୋଳିତ ଓ ତରଙ୍ଗାୟିତ ହୁଏ ନାହିଁ ବୋଲି ଏହାର ଏପରି ନାମ ହୋଇ ଅଛି ।]

ପ୍ରଶାନ୍ତାତ୍ମା—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଶାନ୍ତ+ଆତ୍ମା)—ଯାହାର ହୃଦୟ
Praśāntātmā କାମ କ୍ରୋଧ ବା ଦୁଃଖ ଶୋକ ଆଦି ଦ୍ୱାରା
ବିଚଳିତ ହୁଏ ନାହିଁ—1. Having peace of mind; tranquil.
୨ । ସ୍ଥିରମନାଃ—2. Having peace mind; composed in mind.

ପ୍ରଶାନ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଶାନ୍ତି)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶାନ୍ତି—
Praśānti 1. Absolute peace.
୨ । ସ୍ଥିରତା—2. Calmness; tranquility.

ପ୍ରଶାସନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଶାସନ)—୧ । ରାଜବିଧି; ଆଇନ—
Praśāsana 1. Ordinance; law; regulation.
(ପ୍ରଶାସକ, ପ୍ରଶାସ୍ତା, ପ୍ରଶାସିତ—ବିଣ)
୨ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଶାସନ—
2. Excellent administration.
୩ । ରାଜ୍ୟ ଶାସନ—3. Government (Apte).
୪ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଶିକ୍ଷା ଦାନ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
4. Enjoining (Apte).

ପ୍ରଶାସିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଶାସିତ)—୧ । ଉତ୍ତମରୂପେ ଶାସିତ—
Praśāsita 1. Well governed.
୨ । ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ—
2. Promulgated; ordinated.
୩ । ବିଧିବଦ୍ଧ—3. Enacted.

ପ୍ରଶାସିତା—ସଂ. ବି ଓ ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ଶାସ୍ ଧାତୁ=ଶାସନ
Praśāsitā କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ)—୧ । ଶାସନକର୍ତ୍ତା—
(ପ୍ରଶାସ୍ତା—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Governor; ruler.
ପ୍ରଶାସିତ୍ରୀ } ସ୍ତ୍ରୀ ୨ । ମିତ୍ର (ହି. ଶ)—2. Friend.
ପ୍ରଶାସ୍ତ୍ରୀ } ସ୍ତ୍ରୀ ୩ । ପରିଚାଳକ—
3. Superintendent; guide; conductor; director.
୪ । ଋତ୍ୱିକ୍; ପୁରୋହିତ—Priest.
୫ । ରାଜା—5. King (Apte).
୬ । ପରାମର୍ଶଦାତା—6. Adviser (Apte).

ପ୍ରଶିଷ୍ୟ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଶିଷ୍ୟ)—ଶିଷ୍ୟର ଶିଷ୍ୟ; ନାତିଶିଷ୍ୟ—
Praśishya A disciple of one's disciple; a pupil of one's pupil.

ପ୍ରଶ୍ନ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରଚ୍ଛ୍ ଧାତୁ=ପଚାରିବା+ଭାବ. ନ)—
Praśna ୧ । ପଚାରିବା; ଜିଜ୍ଞାସା; କୌଣସି ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ
ଇଚ୍ଛୁକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପଚାରିବା ବାକ୍ୟ—
1. Question; query, interpellation; interogation.
୨ । ଅଭିଯୋଗ—2. Complaint.
୩ । ମକଦ୍ଦମାରେ ପୂର୍ବପକ୍ଷ; ସମାଧାନ ନିମିତ୍ତ ଉପସ୍ଥାପିତ ବିଷୟ—
3. A point at issue; a problem put up for solution; the subject of controversy.
୪ । ଉପନିଷଦ୍ ବିଶେଷ—
4. Name of a Bedānta work.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ୬ଟି ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ୬ଟି ପ୍ରଶ୍ନର ୬ଟି ଉତ୍ତର ଅଛି; ଏହା ଅଥର୍ବବେଦୀୟ । ଏଥିରେ ୬୨୩ଟି ମନ୍ତ୍ର ଅଛି । ଏଥିରେ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କଠାରୁ ସୃଷ୍ଟିର ଉତ୍ପତ୍ତି ଓ ଅର୍ଦ୍ଧୋପମିତ ଅଳଙ୍କାରଦ୍ୱାରା ନିରୂପିତ ହୋଇଅଛି—ହି. ଶ ।]
୫ । ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଜାଣିବା ପାଇଁ କରାଯିବା ଜିଜ୍ଞାସା—
5. A question about the future; inquiry about the future (Apte).
୬ । ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ସମାଧାନାର୍ଥ ଦିଆଯିବା ବିଷୟ—
6. Question put to an examinee.
୭ । ମକଦ୍ଦମାର ତଦନ୍ତ—
7. A judicial inquiry or investigation (Apte).
୮ । ଠୋକେଇ ବୁଣା କାମ—
8 Basket work (Apte).
ଦେ. ବି—(ଓଡ଼ିଆ)—୧ । ସଓାଲ; ଏକ ପକ୍ଷର ଓକିଲ
ପ୍ରଶ୍ନ, ସବାଲ ଅପର ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀକୁ ଅଦାଲତରେ ଯେଉଁ ବିଷୟମାନ
ସବାଲ ପଚାରନ୍ତି—1. Questions put in a court by a pleader to a witness.
[ଦ୍ର—ଏହା ୩ ପ୍ରକାର—ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ—Examination-in-chief; ଜେରା ବା କୂଟ ପ୍ରଶ୍ନ—Cross-examination; ପୁନଃ ପ୍ରଶ୍ନ—Re-examination.]
୨ । ଏକ ପକ୍ଷ ଅପର ପକ୍ଷକୁ ମକଦ୍ଦମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ସମ୍ବାଦ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଲିଖିତ ଜିଜ୍ଞାସା କରେ—
. Interrogatory.

ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପଚାରିବା—
Praśna karibā 1. To ask.
ପ୍ରଶ୍ନକରା ୨ । ଜ୍ୟୋତିଷ ଆଦି ଶାସ୍ତ୍ରର ଗଣନା ଦ୍ୱାରା ଭବିଷ୍ୟତ୍
ପ୍ରଶ୍ନକରନା ସମ୍ବନ୍ଧେ କୌଣସି ବିଷୟ ଜାଣିବାପାଇଁ ଜ୍ୟୋତିଷଙ୍କ
ପଚାରିବା—2. To put a question to an-

astrologer regarding the future for solution according to astrological calculations.

୩ । ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଥିତ କୌଣସି ଫୁଲ, ଫଳ, ଜୀବ, ନାମ ଆଦିକୁ ମୂଳ କରି ବିଶିଷ୍ଟ ଗଣନାକ୍ରମେ କୌଣସି ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ବିଷୟ କହିବା—3. To foretell some future event by some fortuitous mode of calculation.

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. ଓ ବି.—୧ । ଜିଜ୍ଞାସୁ—
Praśna kartta 1. One who asks questions.
(ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଉତ୍ତର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଯେଉଁ ପରୀକ୍ଷକ ପ୍ରଶ୍ନମାନ ଲିପିବଦ୍ଧ କରନ୍ତି—2. Examiner; a person who puts question to examinees; question-setter.

ପ୍ରଶ୍ନକାଗଜ—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ କାଗଜରେ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଠାରୁ ଉତ୍ତର ମିଳିବା ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରଶ୍ନମାନ ଲେଖା ଥାଏ—Question papers for examinees.
(ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ)
ପ୍ରଶ୍ନ କାଗଜ **प्रश्न कागज**

ପ୍ରଶ୍ନଚିହ୍ନ—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ ଚିହ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନସୂଚକ ବାକ୍ୟ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ (ଏହିପରି ଚିହ୍ନ—?)—
Praśna chihna
(ପ୍ରଶ୍ନସୂଚକ ଚିହ୍ନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Note of interrogation; query mark.
ପ୍ରଶ୍ନ ଚିହ୍ନ **प्रश्नचिह्न**

ପ୍ରଶ୍ନ ଦୂତୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରଶ୍ନ+ଦୂତୀ=କ୍ରୀଡ଼ନ;)—ପ୍ରଶ୍ନ ଛଳରେ ଯହିଁରେ କ୍ରୀଡ଼ା କରାଯାଏ)—ପ୍ରହେଳିକା-ନାଆଁ ବିଆ—A riddle; an enigma.
Praśna dūtī

ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ—ସଂ. ବିଣ. (ଉପପଦ ତତ୍ପୁରୁଷ; ପ୍ରଶ୍ନ+ବାଚ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ପ୍ରଶ୍ନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Praśna bāchaka 1. Relating to questions.
(ପ୍ରଶ୍ନବୋଧକ; ପ୍ରଶ୍ନାତ୍ମକ, ପ୍ରଶ୍ନସୂଚକ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ଯେଉଁ ବାକ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନର ସୂଚନା କରେ—
2. Interrogation.

ପ୍ରଶ୍ନ ବିବାକ—ସଂ. ବି.—(ପ୍ରଶ୍ନ+ବି+ବଚ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Praśna bibāka ୧ । ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତରଦାୟକ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିତ୍ ବିଶେଷ—
1. An astrologer who can solve questions regarding one's future.
୨ । ବିବାଦରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି; ପଞ୍ଚ, ସରପଞ୍ଚ—
2. An arbitrator; an umpire (Apte)

ପ୍ରଶ୍ନ ସମାଧାନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରଶ୍ନ+ସମାଧାନ)—ପ୍ରଶ୍ନର ନିହିତ ଉତ୍ତର ଦେବା—Solution of a problem; answering to a question.
Praśna samādhāna
(ପ୍ରଶ୍ନସାଧନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର—ସଂ. ବି.—୧ । (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ; ପ୍ରଶ୍ନ+ଉତ୍ତର)—କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ତହିଁର ଉତ୍ତର—Question and answer. catechism.
Praśnottara
୨ । (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍) ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବା—
Answers given to questions.

ପ୍ରଶ୍ନା—ସଂ. ବି.—ଯୁନବଂଶୁ ନକ୍ଷତ୍ର ପୁଞ୍ଜର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତମ ତାରା ଏହାର ଅନ୍ୟ ନାମ ଲୁବ୍ଧକ (ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—
Praśwā The Dogstar; sirius; Alpha Canis Majoris.

ପ୍ରଶ୍ୱାସ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର=ପ୍ରକୃଷ୍ଟ; ସମ୍ୟକ୍+ଶ୍ୱାସ)—୧ । ନାକ ବାଟେ ପବାଳୁ ଆସିବା ବାୟୁ; ନାସିକାଗତ ବାୟୁର ବହିର୍ଗମ—(ନିଃଶ୍ୱାସ—ବିପରୀତ) 1. Expiration; exhalation.
Praśwāsa
[ଦ୍ର—ଏହା 'ଶ୍ୱାସ' ଓ 'ନିଶ୍ୱାସ' ଶବ୍ଦ ପରେ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]
୨ । ନାକ ବାଟେ ବହିର୍ଗତ ଶ୍ୱାସ (ହି. ଶ.)—
2. Breath exhaled from the nostrils.
୩ । ନାକ ବାଟେ ଶ୍ୱାସ ବାୟୁର ଗମନାଗମନ—
3. Breath; respiration (Apte).

ପ୍ରଶ୍ର(ସ୍ର)ବଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ରୁ ଧାତୁ=ସ୍ରବିବା+ଭାବ. ଅନ)—
Praśra(sra)baṇa ୧ । ଝରଣା; ନିର୍ଝର—
(ପ୍ରସ୍ର(ସ୍ର)ବିତ—ବିଣ) 1. Spring; cascade; water-fall.
୨ । କ୍ଷରଣ; ଝରିବା—2. Oozing; dripping.
୩ । ମାଲ୍ୟବାନ୍ ପର୍ବତ—3. A range of hills in the Western ghats of India.

ପ୍ରଶ୍ରୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଶ୍ରି ଧାତୁ=ସେବା କରିବା, ଆଶ୍ରୟ କରିବା+ଭାବ.ଅ)-
Praśraya ୧ । ସମ୍ମାନସୂଚକ ଭଙ୍ଗୀ—
(ପ୍ରଶ୍ରୟଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Respectful demeanour.
୨ । ଗେଲ; ଆଦର; ଯତ୍ନ—
2. Fondness, solicitude.
୩ । ପ୍ରଣୟ; ସ୍ନେହ—
3. Affection; attachment; love (Apte).
୪ । ବିନୟ—4 Civility; courtesy; politeness.
୫ । ସ୍ନେହଯୁକ୍ତ ସମ୍ମାନ—5. Regard; esteem.
୬ । ବିଶ୍ୱାସ; ଆସ୍ଥା—6. Trust, reliance; confidence.
୭ । (+କର୍ମ. ଅ) ଆଶ୍ରୟ; ଠେକ (ହି. ଶ.)—7. Prop.
୮ । ଆଶ୍ରୟ ସ୍ଥାନ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
8. Place of refuge; shelter.

ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଗେଲ୍ଲା କରିବା; ମୁହଁ ଦେବା; ଆଦର କରିବା—To give indulgence; to show an undue regard; to fondle.
ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଓୟା **प्रश्रय देना**
Praśraya debā

ପ୍ରଶ୍ରୟ ପାଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଅତ୍ୟଧିକ ଆଦର ପାଇବା; ଗେଲ୍ଲାରେ ବଢ଼ିବା—To be treated with indulgence; to be fondled excessively.
ପ୍ରଶ୍ରୟ ପାଓୟା **प्रश्रय पाना**
Praśraya pāibā

ପ୍ରଶ୍ରିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଶ୍ରି ଧାତୁ=ସେବା କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Praśrita ୧ । ଆଦୃତ—1. Respected; esteemed.
(ପ୍ରଶ୍ରିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସ୍ନେହପ୍ରାପ୍ତ—2. Loved.
ପ୍ରଶ୍ରୟୀ, ପ୍ରଶ୍ରୟିତ } ଅନ୍ୟରୂପ
୩ । ଗେଲବସର; ଗେଲ୍ଲା; ମୁହଁ ପାଇଥିବା—3. Fondled, treated with indulgence

୪ । (କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ବିନୀତ—4. Humble; loyal.

୫ । ଶିଷ୍ଟ; ଭଦ୍ର—

5, Civil; polite; courteous (Apte).

ପ୍ରଶ୍ଳିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଶ୍ଳିଷ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Praślishṭa ୧ । ଗୁଡ଼ିଆ ହୋଇଥିବା; ବଳା ଯାଇଥିବା—

(ପ୍ରଶ୍ଳେଷ—ବି) 1. Twisted; entwined (M. W.)

୨ । ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ—

2. Well argued; well reasoned (Apte).

୩ । ସନ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର) —

3. Joined together.

ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—୧ । ସ୍ୱର ସନ୍ଧି—

1. Grammatical agglutination of two vowels; euphonic coalition or combination of vowels (Apte).

୨ । ସ୍ୱର ସନ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପନ୍ନ ସ୍ୱର—

2. Vowel formed after agglutination.

ପ୍ରଶ୍ଳେଷ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଶ୍ଳିଷ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Praślesha ୧ । ସଂଯୁକ୍ତି—1. Close contact.

୨ । ସ୍ୱରସନ୍ଧି—

2. Euphonic combination of vowels.

ପ୍ରଷ୍ଠ—ସଂ. ବି—୧ । ଭିନ୍ନ ଘୋଡ଼ା ବା ବଳଦ ଲାଗିଥିବା ଗାଡ଼ିରେ

Prashṭa ଆଗରେ ଲାଗିଥିବା ଘୋଡ଼ା ବା ବଳଦ (ହି. ଶ)—

1. A horse or bullock yoked to a cart in front of two side horses.

୨ । ଭପାଇ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର) —

2. A teapoy; tripod.

ସଂ. ବିଣ—ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ (ହି. ଶ)—Lateral.

ପ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଚ୍ଛ୍ ଧାତୁ=ପଚାରିବା + କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—

Prashṭabya ଜିଜ୍ଞାସ୍ୟ; ପଚାରିବା ଯୋଗ୍ୟ—Questionable; fit to be asked.

ପ୍ରଷ୍ଟା – ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—

Prashṭā ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା; ଜିଜ୍ଞାସୁ—Questioning;

(ପ୍ରଷ୍ଟ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) inquiring.

ପ୍ରଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଣ—୧ । ଅଗ୍ରଗାମୀ; ଆଗୁଆ (ହି. ଶ)—

Prashṭha 1. Standing or being in front.

୨ । ପ୍ରଧାନ—2. Chief (Apte).

ସଂ. ବି—ନେତା—A leader (Apte),

ପ୍ରଷ୍ଠବାହ୍—ସଂ. ବି. ପୁଂ—ହଳରେ ମଣ ହେଉଥିବା ବଳଦ—

Prashṭhabāh A young bull being trained for the plough (Apte).

ପ୍ରଷ୍ଠୌହୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଘୋଡ଼ୁଆ ଗାଈ; ପହିଲ ବିଆଣୀ ଗାଈ—

Prashṭhyauhī A cow for the first time with a calf (Apte).

ପ୍ରସ୍ (ଧାତୁ)—୧ । ବିସ୍ତାର କରିବା—

Pras (root) 1. To spread out.

୨ । ପ୍ରସବ କରିବା—2. To bring forth young; to give birth to

ପ୍ରସଂଖ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସଂଖ୍ୟା)—

Prasaṁkhyā ୧ । ସବୁ ସଂଖ୍ୟାର ଯୋଗଫଳ (ହି. ଶ)—

1. Total number; sum total.

୨ । ଚିନ୍ତା—2. Reflection (Apte).

ପ୍ରସଂଖ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସମ୍ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ=କହିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Prasaṁkhyāna ୧ । ଋଣାଦିର ପରିଶୋଧ—

1. Payment; liquidation (Apte).

୨ । ଗଣନା—2. Enumeration (Apte).

୩ । ଆତ୍ମାନୁସନ୍ଧାନ—

3. Self-examination; reflection.

୪ । ଧ୍ୟାନ—4. Meditation.

୫ । ସମ୍ୟକ୍ ଜ୍ଞାନ—5. Perfect knowledge.

୬ । ପୂର୍ବ ଘଟଣାମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧେ ମନରେ ଆଲୋଚନା—

6. Retrospection.

୭ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ଖ୍ୟାତି—

7. Fame; reputation (Apte).

ସଂ. ବିଣ—୧ । ସମ୍ୟକ୍‌ଜ୍ଞାନଯୁକ୍ତ—

1. Having deep knowledge,

୨ । ଅସଂଖ୍ୟ—2. Innumerable.

ପ୍ରସଙ୍ଘ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + ସଂଘ)—ଭିଡ଼; ବହୁଜନ ସମାଗମ—

Prasaṁgha A great multitude (Apte).

ପ୍ରସକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର + ସଂଜ୍ ଧାତୁ=ଲାଗିଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Prasakta ୧ । ଅବିରତ; ଅନବରତ; ନିତ୍ୟ—

1. Constant; eternal; everlasting; incessant; uninterrupted.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତ—2. Obtained; gained.

୩ । ଅନୁରକ୍ତ; ଆସକ୍ତ—3. Attached to; enamoured of; devoted to; fond of.

୪ । ନିଯୁକ୍ତ; ରତ—

4. Engaged in; employed.

୫ । ସ୍ୱଚ୍ଛ; ନିର୍ମଳ—

5, Clear; transparent; pellucid.

୬ । ସଂସ୍ପୃଷ୍ଟ; ସଂଲଗ୍ନ; ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ; ଲାଗିଯାଇଥିବା—

6. Connected with; sticking to; adherering to.

୭ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ—7. Proposed.

୮ । ବ୍ୟବହୃତ—8. Applied.

୯ । ବିସ୍ତୃତ—

9. Expanded, spread.

୧୦ । ଉତ୍ସୁକ—10. Zealous.

୧୧ । ସନ୍ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ; ଲଗାଲଗି—

11. Contiguous; near.

୧୨ । ପ୍ରାପ୍ତ—
12- Got; obtained (Apte).
୧୩ । ବିକଶିତ—13. Expanded; opened (Apte).
ସ. କ୍ରି. ବିଣ—(ସ. ପ୍ରସକ୍ତଂ)—ଅବିରତ—
Incessantly, continuously (Apte).

ପ୍ରସକ୍ତି—ସ. ବି—(ପ୍ର + ସଂଜ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. କ୍ତି)—୧ । ଅନୁରକ୍ତି;
Prasakti ଆସକ୍ତି—1. Attachment; devotion.
୨ । ପ୍ରଣୟ; ପ୍ରେମ—2 Love; affection.
୩ । ଅନୁମିତି—3. Inference; deduction; conclusion (Apte).
୪ । ପ୍ରସଙ୍ଗ—4. A topic or subject of discourse or controversy.
୫ । ମିଳନ; ସଂଯୋଗ—5. Connection; union; intercourse; association.
୬ । ଉତ୍ସାହ; ଅଧ୍ୟବସାୟ—6 Perseverance; energy (Apte).
୭ । ଉପାର୍ଜନ—7. Acquisition; earning.
୮ । ବ୍ୟାପ୍ତି—1. Spreading; expansion.
୯ । ନିଯୁକ୍ତି; ପ୍ରବୃତ୍ତି—9. Engagement; activity; addiction to; occupatiou.
୧୦ । ଆପତ୍ତି—10. Objection.
୧୧ । ପ୍ରସନ୍ନତା—11. Favourableness.
୧୨ । ଲାଗିଯାଇ ଥିବା; ସଂଶ୍ଳେଷ—12. Adherence.
୧୩ । ପ୍ରାପ୍ତି—13. Acquisition; gain (Apte).

ପ୍ରସଙ୍ଗ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + ସଂଜ୍ ଧାତୁ—ଲାଗିବା + ଭାବ. ଅ)—
Prasaṅga ୧ । ସମ୍ପର୍କ; ସମ୍ବନ୍ଧ; ସଙ୍ଗତି—1. Connection; association.
(ପ୍ରସଞ୍ଜନ—ଣିଜନ୍ତ ନିଷ୍ପନ୍ନରୂପ)
୨ । ପ୍ରସ୍ତାବ—2. Proposal.
୩ । ବିଚାର୍ଯ୍ୟମାଣ ବିଷୟ—
3. Subject; topic; subject-matter.
୪ । ଆସକ୍ତି; ପ୍ରସକ୍ତି—
4. Attachment; addiction.
୫ । ଅତ୍ୟନୁରାଗ—
5 Devotedness; excessive fondness.
୬ । ଅନ୍ୱିତ ବାକ୍ୟ ବା ପଦ—
6. Connected language; style
୭ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଲ୍ଲେଖ—
7. Mention.
୮ । ଅନ୍ୱିତ ତର୍କ ବା ଯୁକ୍ତି—
8. Connected reasoning; argument.
୯ । ବ୍ୟାପ୍ତି—9. Diffusion; spreading.
୧୦ । ଗୁପ୍ତ ବିଷୟର ପ୍ରକାଶ—
10. Divulging a secret.
୧୧ । ନାଟକର ଅବାନ୍ତର ଘଟନା—
11. A subsidiary incident in a drama.
୧୨ । ସୁବିଧା; ସୁଯୋଗ—
12. Opportunity; conjuncture.
୧୩ । ଆପତ୍ତି—13. Objection.
୧୪ । ମୈଥୁନ; ସଙ୍ଗମ—
14. Copulation; coition.
୧୫ । ଉଲ୍ଲେଖ; ଉତ୍ଥାପନ—
15 Introduction; reference.
୧୬ । ଅବୈଧ ସଙ୍ଗମ—
16. Illicit intercourse (Apte).
୧୭ । ଘଟଣା—
17. Event; incident; occurrence (Apte).
୧୮ । ପିତା ଓ ମାତାଙ୍କର ନାମୋଲ୍ଲେଖ—
18 Mention of parents (Apte).
୧୯ । ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ—
19. Inseparable connection (Apte)
୨୦ । ଅବତାରଣା—20 Introduction (Apte)

ପ୍ରସଙ୍ଗ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—(କୌଣସି ବିଷୟ) ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା—
Prasaṅga kraibā To mention (a matter)
ପ୍ରସଙ୍ଗ କରା ଠଇରଇବା ଅବସର, କଲେ ତୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ମୋର।
प्रसङ्ग करना କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. କଣୋଷ ଚକ୍ଷୁ ।

ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ – ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ. (ସ. ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେଣ)—କୌଣସି କଥା
Prasaṅga krame ପଡ଼ି ପଡ଼ି; କୌଣସି ବିଷୟର ଉଲ୍ଲେଖ
ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ହେବା ସମ୍ପର୍କରେ—In the course of dealing
प्रसङ्गक्रमे with a subject; in connection with a topic, by the bye; incidentally.
(ଯଥା—ମୁଁ ଭାଷାକୋଷରେ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରି ଅଛି । ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଐତିହାସିକ ଟିପ୍ପଣୀ ଦେଇଅଛି ।)

ପ୍ରସଙ୍ଗତଃ—ସ. କ୍ରି. ବିଣ. (ପ୍ରସଙ୍ଗ + ତସ୍)—ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ—
Prasaṅgath Incidentally.
(ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ, ପ୍ରସଙ୍ଗରେ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରସଙ୍ଗ ନିବାରଣ—ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରସଙ୍ଗ + ନିବାରଣ)—
Prasaṅga nibāraṇa ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହିପରି ଘଟଣା ନ
ପ୍ରସଙ୍ଗ ବାରଣ } ଅନ୍ୟରୂପ ଘଟିବା ବିଷୟରେ କଟକଣା—
ପ୍ରସଙ୍ଗ ନିରାକରଣ } Prevention or obviation of similar contingencies in future.

ପ୍ରସଙ୍ଗବଶାତ୍ – ସ. କ୍ରି. ବିଣ.—ଘଟଣାକ୍ରମେ ବା ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ—
Prasaṅgabaśāt Incidentally; in the cause of
(ପ୍ରସଙ୍ଗବଶତଃ—ଅନ୍ୟରୂପ) events or of conversation.
(ପ୍ରସଙ୍ଗବଶରୁ—ଦେଶଜରୂପ)

ପ୍ରସଙ୍ଗ ବିଧ୍ୱଂସ – ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରସଙ୍ଗ + ବିଧ୍ୱଂସ)—ମାନମୋଚନର
Prasaṅga bidhwaṁsa ୬ଷ୍ଠ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉପାୟ ମଧ୍ୟରୁ
(ପ୍ରସଙ୍ଗବିଧ୍ୱଂସ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଗୋଟିଏ; ମିଥ୍ୟା ଭୟ ଦେଖାଇ ମାଳିକାର ମନରେ ଭୟ ଉତ୍ପନ୍ନାଇ ତାହାର ଅଭିମାନକୁ ଛଡ଼ାଇବା (ହ. ଶ.)—Removing the displeasure from mind of a sullen mistress by infusing in her a false fear.

ପ୍ରସଙ୍ଗ ବିନିବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରସଙ୍ଗ+ବିନିବୃତ୍ତି)—
Prasaṅga binibṛutti ଭବିଷ୍ୟତରେ କୌଣସି ଘଟଣା ପୁଣି (ପ୍ରସଙ୍ଗ ନିବୃତ୍ତି—ଅନ୍ୟରୂପ) ଥରେ ନ ଘଟିବା—Non-recurrence of a contingency (Apte).

ପ୍ରସଙ୍ଗାନ୍ତର—ସଂ. ବି.—(କର୍ମଧା; ଅନ୍ୟ+ପ୍ରସଙ୍ଗ)—
Prasaṅgāntara ୧ । ଅନ୍ୟ ବିଷୟ—1. Another matter.
୨ । ଅନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ—2. Another connection.

ପ୍ରସଙ୍ଗୀ—ସଂ. ବିଣ.—(ପ୍ରସଙ୍ଗ+ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ.)—୧ । ଅନୁରକ୍ତ—
Prasaṅgī 1. Fond of; attached to; devoted to (Apte).
୨ । ଅପ୍ରଧାନ—2. Secondary; subordinate (Apte).
୩ । ସାମୟିକ ଘଟିବା; ଘୋଦେବା—
3. Incidental; occasional (Apte).

ପ୍ରସଙ୍ଗେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ. (ସ. ପ୍ରସଙ୍ଗେଣ)—ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ—
Prasaṅge In the course of a subject

ବହୁତ ବିନା ମୁହଁ ବଥାର ପ୍ରସଙ୍ଗେ ।
କୃଷ୍ଣଦାସ. ମହାଭାରତ. ଉଦ୍‌ଯୋଗ ।

ପ୍ରସଂଘ—ସ. ବିଣ. (ପ୍ର+ସଂଘ)—ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ (ହ. ଶ.)—
Prasaṁgha 1. Arranged in rows or classes.

ପ୍ରସତ୍ତି—ସ. ବି. (ପ୍ର+ସଦ୍ ଧାତୁ+କ୍ତି. ଭ)—୧ । ପ୍ରସନ୍ନତା (ହ.ଶ)
Prasatti 1. Favourableness; graciousness (Apte)
୨ । ନିର୍ମଳତା; ସ୍ୱଚ୍ଛତା—
2. Transparence; clearness (Apte).

ପ୍ରସନ୍ନ—ସ. ବିଣ. (ପ୍ର+ସଦ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ହୃଷ୍ଟ; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ; ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—1. Pleased; delighted; cheerful; complacent.
Prasanna
(ପ୍ରସନ୍ନା—ସ୍ତ୍ରୀ)
(ପ୍ରସନ୍ନତା(ତ୍ୱ),ପ୍ରସତ୍ତି, ପ୍ରସାଦ—ବି)
୨ । ଅନୁକୂଳ—
2. Favourable; propitious; gracious; kindly disposed towards.
୩ । ନିର୍ମଳ; ପରିଷ୍କୃତ—3. Clear; clean.
୪ । ସ୍ୱଚ୍ଛ—4. Pellucid; transparent.
୫ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—5. Bright.
୬ । ସୁବୋଧଗମ୍ୟ—
6. Plain; easily intelligible (Apte).
୭ । ଶାନ୍ତ—7. Tranquil; soothed (Apte).
୮ । ମନୋହର—8. Pleasing.
୯ । ସତ୍ୟ; ଠିକ୍; ଯଥାର୍ଥ—9. True; correct (Apte).
ଦେ. ବି.—୧ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା; ଶୋଭା; ପ୍ରସନ୍ନତା—
1. Grace; beauty.

ବ ରୂପରେ ହେବ ପୁଣି ସେ ରୂପ ଦର୍ଶନ,
ଅନୁମାନ ଅଗୋଚର ଚନ୍ଦ୍ରେ ପ୍ରସନ୍ନ । ଭକ୍ତ. ଦୋଷୀତ୍ରାଣସ୍ତବନ ।

୨ । (ପୁଂ) ଲୋକଙ୍କୁ ଦିଆ ଯିବା ନାମ—
2. A name given to males,

[ଦ୍ର—ପ୍ରସନ୍ନକୁମାର (ପୁଂ) ଓ ପ୍ରସନ୍ନକୁମାରୀ (ସ୍ତ୍ରୀ) ନାମ ଯଥାକ୍ରମେ ପୁରୁଷକୁ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ କୁ ଦିଆଯାଏ ।]

ପ୍ରସନ୍ନ ଚିତ୍ତ—ସ ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରସନ୍ନ+ଚିତ୍ତ)—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲମନାଃ;
Prasanna chitta ଯାହାର ମନ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଅଛି—
(ପ୍ରସନ୍ନଚେତାଃ; ପ୍ରସନ୍ନମନା; Delighted; pleased.
ପ୍ରସନ୍ନ ହୃଦୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପ୍ରସନ୍ନଚିତ୍ତା, ପ୍ରସନ୍ନହୃଦୟା – ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରସନ୍ନ+ବଦନ)—ହର୍ଷମୁଖ;
Prasanna badana ଯାହାର ମୁଖ ସର୍ବଦା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଥାଏ—
ପ୍ରସନ୍ନମୁଖ } ଅନ୍ୟରୂପ Looking pleased; gracious looking.
ପ୍ରସନ୍ନମନ }
(ପ୍ରସନ୍ନବଦନା, ପ୍ରସନ୍ନମୁଖୀ; ପ୍ରସନ୍ନାନନା – ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରସନ୍ନମୂର୍ତ୍ତି—ସ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରସନ୍ନ+ମୂର୍ତ୍ତି)—ଯାହାର ଚେହେରା
Prasanna mūrtti ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ; ସୁନ୍ଦର—Having a graceful figure; having a beautiful appearance.

ପ୍ରସନ୍ନସଲିଳ—ସ. ବି. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରସନ୍ନ+ସଲିଳ)—ନିର୍ମଳ-
Prasannasalila ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ—Full of clear water.
(ପ୍ରସନ୍ନସଲିଳା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରସନ୍ନା—ସ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ରସନ୍ନ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—'ପ୍ରସନ୍ନ'ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Prasannā Feminine of 'Prasanna'.
ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ମଦିରା; ମଦ—
1. Spirituous liquor; wine.
୨ । ସନ୍ତୋଷବିଧାନ; ପ୍ରଶମନ—
2 Propitiation; pleasing (Apte).

ପ୍ରସନ୍ନାତ୍ମା—ସ. ବିଣ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରସନ୍ନ+ଆତ୍ମା; ୧ମା.
Prasannātmā ୧ବ.)—୧ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚେତାଃ—
1. Delighted; gay
୨ । ନିର୍ମଳହୃଦୟ—2. Pure hearted.
୩ । ଯାହାର ମନ ଅନୁକୂଳ ହୋଇ ଅଛି—
3. Gracious-minded; propitious (Apte).

ପ୍ରସନ୍ନେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ପ୍ରକାଶ୍ୟ ରୂପରେ—
Prasanne ପ୍ରକାଶେ 1. In an open manner.

ମୁଖ ଅଛି ବଳସ ତ୍ରଣ ଘର ହେବ ଶଙ୍ଖ ଚ୍ରସ୍ତେ ଜାଣିଲ ମନେ ରହ
ଭକ୍ତ-ବେଶ—ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମସ୍ତୁତିନିଧ ।

୨ । ପ୍ରସନ୍ନତା ସହକାରେ; ମନୋହରରୂପେ—
2 Favourably; gracefully.
୩ । ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ—3. With delight; delightedly.

ପ୍ରସବ—ସ. ବି. (ପ୍ର+ସୂ ଧାତୁ=ଜନ୍ମ କରିବା+ଘଞ୍. ଅ)—
Prasaba ୧ । ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିବା କ୍ରିୟା; ଉତ୍ପାଦନ; ଗର୍ଭମୋଚନ
1. Bringing forth; delivery; giving birth to; child birth; confinement; generation; begetting.
୨ । ଜନ୍ମ; ଉତ୍ପତ୍ତି—
2. Birth; production; procreation.

୩ । ବିସ୍ତାର—3. Spreading; extending.
୪ । ସନ୍ତାନ; ଅପତ୍ୟ—
4. Offspring; progeny; children.
୫ । ଫଳ—5. Fruit; product (Apte).
୬ । ଫୁଲ—6 Flower.
୭ । ନିମିତ୍ତ; ହେତୁ; କାରଣ—7. Cause.
୮ । ଆଦିମୂଳ; ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥଳ—8. Origin, source.
୯ । ବୃଦ୍ଧି; ବଢ଼ନ୍ତି (ହି. ଶ.)—9. Increase, affluence.
୧୦ । ବିକାଶ (ହି. ଶ.)—10. Expansion.
୧୧ । କଢ଼; କଳିକା—11 Blossom (Apte).

ପ୍ରସବକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରସବ + କ)—ପିୟାଳ ବୃକ୍ଷ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)
Prasabaka Piyāla tree (See).

ପ୍ରସବ କରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିବା ସମୟରେ,ଜନ-
Prasaba karā(re)ibā ମାନ୍ତୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବା—To deli-
ପ୍ରସବ କରାନ ver; to help a woman in delivery.
प्रसव करना

ପ୍ରସବ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଜନ୍ମ କରିବା—
Prasaba karibā To give birth to; to bring
ପ୍ରସବକରା **प्रसवकरना** forth; to be delivered of.

ପ୍ରସବ ଗୃହ—ସଂ. ବି—ଅନ୍ତଃଶାଳ; ଯେଉଁ ଘରେ ମାତା ପିଲା ଜନ୍ମ
Prasaba gṛuha କରିଥାଏ—Lying-in room.
(ପ୍ରସବାଗାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରସବ ଧର୍ମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରସବ + ଧର୍ମିନ୍ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)-
Prasaba dharmi ଯେ ପ୍ରସବ କରେ; ସନ୍ତାନ ଉତ୍ପାଦକ;
(ପ୍ରସବ ଧର୍ମିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଉର୍ବର—Prolific; productive
(Apte).

ପ୍ରସବନ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + ସୂ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଶିଶୁ ଜନ୍ମ
Prasabana କରିବା; ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନ—1. Giving birth;
bearing children.
୨ । ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି—2. Fecundity (Apte).
୩ । ପ୍ରସବ କରାଇବା; ପ୍ରସବ କଲାବେଳେ ପ୍ରସୂତିକୁ ସାହାଯ୍ୟ
କରିବା—3 Helping a woman during
delivery.

ପ୍ରସବନ୍ତୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଶୂଳ ଖାଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ; ପ୍ରସବ ବେଦନା ଭୋଗ
Prasabanti କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ—A woman in labour
(Apte).

ପ୍ରସବ ବନ୍ଧନ—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରସବ + ବନ୍ଧନ)—୧ । ଫୁଲ;
Prasaba bandhana ଫଳ ଓ ପତ୍ରାଦିର ଡେମ୍ଫ—
1. Footstalk of a leaf, fruit or flower;
peduncle.
୨ । ଫୁଲ ଗଛର କାଠି (ହି. ଶ)—A splinter or twig
to which a nosegay is tied or fixed.

ପ୍ରସବ ବେଦନା—ସଂ. ବି—ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିବା ସମୟରେ ମାତା ଯେଉଁ
Prasaba bedanā କଷ୍ଟ ପାଏ; ଶୂଳ ଖାଇବା ଦୁଃଖ—
(ପ୍ରସବ ବ୍ୟଥା—ଅନ୍ୟରୂପ) Pangs of delivery; the
labour pain; travail; throes.

ପ୍ରସବିତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ—(ପ୍ର + ସୂ ଧାତୁ + ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Prasabitā ୧ । ଜନକ; ପିତା—1. Father.
(ପ୍ରସବିତ୍ରୀ - ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଉତ୍ପତ୍ତିଦାତା ବ୍ୟକ୍ତି—
2. Begetter; producer; progenitor.

ପ୍ରସବିତ୍ରୀ } ସ୍ତ୍ରୀ ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଉତ୍ପାଦିକା—
ପ୍ରସବିନୀ } Producing; begetting.

ପ୍ରସବିବା—ଦେ. (ପବ୍ୟ) କ୍ରି—(ସଂ. ପ୍ରସବ)—(ସନ୍ତାନ) ଜନ୍ମ କରିବା-
Prasabibā To give birth to; to bring forth.
ପ୍ରସବା ଲକ୍ଷଣ ଶବ୍ଦ ଦେ. ସୁମିତ୍ରା ପ୍ରସବଲେ—
प्रसवकरना କୃଷ୍ଣଦ୍ୱ. ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରସବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ—୧ । (ପ୍ର + ସବ୍ୟ = ବାମ) —ପ୍ରତିକୂଳ; ବିପରୀତ;
Prasabya ଓଲଟା—1. Adverse; inverted; contrary;
reverse.
୨ । ବାମ ଆଡ଼ୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରିବା—
2. Circumambulation from the left side.
୩ । (ପ୍ର + ସୂ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ) ପ୍ରସବନୀୟ; ଯାହା ପ୍ରସୂତ ହେବ-
3. About to be born.

ପ୍ରସଭ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର = ଗତ + ସଭା = ସମାଜ ଅର୍ଥାତ୍ ସମାଜ-
Prasabha ସାଧ୍ୟ ବିଷୟର ଯହିଁରେ)—ଯବରଦସ୍ତି; ବଳାତ୍କାର;
ବଳ ପ୍ରୟୋଗ—Violence; use of force.
ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ବଳପୂର୍ବକ—
1. Forcibly; violently.
୨ । ହଠାତ୍—2. Suddenly.
୩ । ଅଧିକ ପରିମାଣରେ—
3. Much; exceedingly.

ପ୍ରସଭ ହରଣ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରସଭ + ହରଣ)—
Prasabha haraṇa ୧ । ଜବରଦସ୍ତି କୌଣସି ବସ୍ତୁ ନେଇଯିବା;
ବଳାତ୍କାର ପୂର୍ବକ ହରଣ; ଡକାଇତି—1. Dacoity;
snatching away anything by force.
୨ । ବଳପୂର୍ବକ ସ୍ତ୍ରୀହରଣ—
2. Kidnapping.

ପ୍ରସଭେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—(ସଂ ପ୍ରସଭଂ)—୧ । ହଠାତ୍—
Prasabhe 1. Suddenly.
୨ । ବଳପୂର୍ବକ—2. With force.
ପ୍ରସଭେ ପଶୁଣ ଶବ୍ଦ ଦର୍ଶକ-ଜନ-ଚିତ୍ତ – ରଘୁବଂଶ ଫୁଲବଣୀ ।

ପ୍ରସମୀକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + ସମୀକ୍ଷଣ)—୧ । ବିବେଚନା—
Prasamīkshaṇa 1. Consideration.
(ପ୍ରସମୀକ୍ଷା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଉତ୍ତମରୂପେ ବିଚାର କରିବା—
2. Deliberation.
୩ । ତର୍କବିତର୍କ—3. Discussion.

ପ୍ରସର—ସଂ. ବି—(ପ୍ର + ସୃ ଧାତୁ = ଯିବା; ବ୍ୟାପିବା + ଭାବ. ଅ)—
Prasara ୧ । ଆଗକୁ ଗତି—1. Advancing.
୨ । ଗମନ; ଚଳନ—2. Going; motion.

୩ । ଘୋଷ୍ଟ ଯିବା—
3. Act of spreading; pervading.
୪ । ବେଗ—4. Velocity; speed; fleetness.
୫ । ସୁବିଧା; ସୁଯୋଗ—
5. Opportunity; occasion.
୬ । ବିସ୍ତାର; ବ୍ୟାପ୍ତି—6. Spreading; extending; extension; expansion.
୭ । ସ୍ଥାନ—7. Space; room.
୮ । ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ—8. Ample space.
୯ । ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରବୃତ୍ତି—2. Selfish desire.
୧୦ । ପ୍ରକର୍ଷ; ପ୍ରାଧାନ୍ୟ—10. Excellence; eminence.
୧୧ । ଉତ୍ପତ୍ତି—11. Birth; production.
୧୨ । (+କର୍ମ. ଅ) ସମୂହ; ରାଶି—
12. Multitude; heap; collection.
୧୩ । ଯୁଦ୍ଧ—13. Fight; battle.
୧୪ । ପ୍ରଣୟ; ସ୍ନେହ—14. Affection.
୧୫ । ଉପାୟ—15. Process; project.
୧୬ । ନାରାଚ (ହ. ଶ)—16. An iron arrow.
୧୭ । ସାହସ; ସାହସ (ହ. ଶ)—17. Courage; bravery.
୧୮ । ଦୃଷ୍ଟିର ସୀମା—18. Limit of one's vision; range of vision; ken.
୧୯ । (ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର) ଶରୀରସ୍ଥ ବାତ ପିତ୍ତ କଫର ବୃଦ୍ଧି ବା କମିଯିବା ବାତ ପିତ୍ତାଦିର ଅଳ୍ପତା ବା ଆଧିକ୍ୟ (ହ. ଶ)—
19. (medical science) Morbid displacement of the bodily humours (Apte); increase or decrease of the humours of the system.
୨୦ । ନଦୀଆଦିର ବୃଦ୍ଧି; ବଢ଼ି (ହ. ଶ)—
20. Flood; inundation.
୨୧ । ସ୍ରୋତଃ—21. Flow; stream; current (Apte).
୨୨ । ସ୍ୱାଧୀନ ଗତି—22. Free scope; unimpeded motion (Apte).
୨୩ । ଆକାର—23. Dimension; extent (Apte).
୨୪ । ପ୍ରାବଲ୍ୟ—24. Prevalence (Apte).
୨୫ । ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାର୍ଥନା; ଅନୁନୟ—25. Affectionate solicitation (Apte).
୨୬ । ବିନାଶ; ସର୍ବନାଶ—26. Destruction; ruin (Apte).

ସଂ ବିଶ. (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଗମନଶୀଳ—
Moving; proceeding.

ପ୍ରସରଣି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସୃ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—
Prasaraṇa ୧ । ଆଗକୁ ଗତି କରିବା—1. Advancing.
୨ । ଇତସ୍ତତଃ ଗମନ—2. Going forth; wandering.
୩ । (ବାୟୁଆଦି) ବହିବା—3. Blowing.
୪ । ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ବେଷ୍ଟନ କରିବା—
4. Surrounding the enemy.

ଶତ ପ୍ରସରଣେ ଏବେ ବେଢ଼ିଲେ ଅବିତ
ଅନର୍ଥିତ, ଅଜ୍ଞାତ ସଭା ବ୍ରହ୍ମ ଜନ୍ମ । ରାଧାନାଥ. ମହାଯାତ୍ରା ।

୫ । ବହିର୍ଗତ ହେବା—5. Issuing.
୬ । ତୃଣକାଷ୍ଠାଦି ସଂଗ୍ରହ ନିମନ୍ତେ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ଇତସ୍ତତ ଭ୍ରମଣ—6. Going forth over the country for forage(said of an army).
୭ । ଇତସ୍ତତଃ ବ୍ୟାପିବା—7. Spreading over; diffusion.
୮ । ବ୍ୟାପ୍ତି; ବିସ୍ତାର—8. Spreading; pervading.
୯ । ବଢ଼ିବା; ବୃଦ୍ଧି—9. Increasing.
୧୦ । ଉତ୍ପତ୍ତି—10. Birth; production.
୧୧ । ସ୍ୱାର୍ଥପ୍ରବୃତ୍ତି—11. Selfish desire.
୧୨ । ମନୋହାରିତ୍ୱ—12. Amiability (Apte).
୧୩ । ବିକଶନ; ବିକାଶ—13. Expanding (Apte).
୧୪ । ପଳାଇଯିବା—14. Running away (Apte).

ପ୍ରସରଣି(ଣୀ)—ସଂ. ବି—ଶତ୍ରୁକୁ ବେଷ୍ଟନ କରିବା; ଘେରିବା—
Prasaraṇi(ṇī) Beseiging; investing; surrounding an enemy (Apte).

ପ୍ରସର ହେବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରସର=ବିକାଶ)—ଫସରଫାଟିବା—
Prasara hebā To dawn.

ପଲକ ନ ପଡ଼ୁ ଦାରକା ମିତ୍ରଙ୍କ,
ଅସି ପ୍ରସର ହୋଇଲା ଛେ । ଯାଗ. ଉତ୍ତରମଣ୍ଡଳ ।

ପ୍ରସରାଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ପ୍ରସରିବାର ଣିଜନ୍ତରୂପ)—
Prasarāibā ୧ । ଇତସ୍ତତଃ ପ୍ରସାରିତ କରିବା—
1. To spread abroad.
୨ । ପ୍ରଚାର କରିବା—2. To publish.

ପୃଥ୍ୱୀତଳକାଳପରିବ୍ରତ ଚାରୁବେଶ ପ୍ରସରାଇଲେ ଏ ଗୀତ ।
ଜଗନ୍ନାଥ, ଜଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ।

ପ୍ରସରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରସର)—୧ । ବହିର୍ଗତ ହେବା—
Prasaribā 1. To issue forth.
୨ । (ନିଃଶ୍ୱାସାଦି) ବହିବା—2. To blow.

ନାସାକାଳ ଉଚ-ଫୁଲିବୁ ଅନିଳ ପ୍ରସରୁଛି ବେଗ ବେଗ ।
ଜଗନ୍ନାଥ, ଜଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ।

୩ । ଚାରିଆଡ଼େ ବିଖ୍ୟାତ ହେବା; ପ୍ରକଟିତ ହେବା—
3. To be published.

ତମରୁ ଜେଣ୍ଟାସତ, ତେଲଙ୍ଗେର ପ୍ରୀତ ବେଲି ପ୍ରସରୁଛି ଯଶ୍ମା ନାମ
ଜଗନ୍ନାଥ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୪ । ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—4. To increase.

ତରେ ବନ ମାତ ପାପ ପ୍ରସରେ ।
ପୃଥିବୀ ଦେବୀ ତତ ଯବନା ହେଲେ । ବୃଷ୍ଣସଂହିତା. ମହାଭାରତ. ଅନ୍ତ ।

୫ । ଘୋଷ୍ଟିବା—5. To overspread.

ନେ ସଂଜେ ତ ଲକ ପ୍ରସରେ । ଶିଶୁଶଙ୍କର, ଉଷା ଅବକାଶ ।

୬ । (ଶବ୍ଦ) ସଞ୍ଚାରିତ ହେବା—6. To be diffused over.

ଏ ଅଣ୍ଡକ ଗୋଲେ ଭୂମି ଲଭ୍ୟ ନିକଟରେ
ପ୍ରସରିବ ଶବ୍ଦ ଦ୍ରୈ । ଭୁଖଣ୍ଡାଟ, ମହାଯାତ୍ରା ।

୭ । ଉଣା ହେବା; କମିଯିବା; ଅପସାରିତ ହେବା—
7. To become less; to abate.

ଅଳ୍ପ ବସନ୍ତ ପ୍ରସରିବ ଶୀତ । ଗୀତାଳି, ସଙ୍ଗୀତ ।

୮ । ବ୍ୟାପିବା; ବିସ୍ତୃତ ହେବା—
8. To be diffused or spread.

ପ୍ରସର୍ପକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ସୃପ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prasarpaka ୧ । ଅନାହୂତ ହୋଇ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
(ପ୍ରସର୍ପି—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. An intruder; a person who attends a function uninvited.
ପ୍ରସର୍ପିକା } ସ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରସର୍ପିଣୀ }
୨ । ଆଗକୁ ଗତି କରୁଥିବା—
2. Advancing.
୩ । ଚାରିଆଡ଼େ ବ୍ୟାପି ଥିବା—3. Pervading.
୪ । ଗୁରୁଣ୍ଡି କରି ଯାଉଥିବା—4. Creeping.

ପ୍ରସର୍ପଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସୃପ୍ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭାବ. ଅନ)—
Prasarpaṇa ୧ । ପ୍ରସରଣ; ବିସ୍ତାର; ବ୍ୟାପ୍ତି; ଘୋଷିଯିବା—
1. Spreading on all sides; expanding; pervading.
୨ । ଗମନ—2. Going; moving.
୩ । ସନ୍ତରଣ—3. Swimming.
୪ । ଅଗ୍ରସର ହେବା—4. Advancing.
୫ । ଗୁରୁଣ୍ଡି କରି ଯିବା—5. Creeping or crawling forth.

ପ୍ରସହ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସହ୍ ଧାତୁ = ସହିବା, ପାରଗ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ.
Prasaha ଅ)—୧ । ଯେଉଁ ପକ୍ଷୀମାନେ ଝାମ୍ପ ମାରି ଶିକାରକୁ ଧରନ୍ତି; ଶିକାରୀ ପକ୍ଷୀ (ଯଥା—ଚିଲ, ଶାଗୁଣା, ବାଜ, ପେଚା, କୁଆ)—1. A bird of prey; a bird which pounces upon its prey.

[ଦ୍ର—ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରରେ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ କରାଯାଇ ଥିବା ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରସହ ଏକଶ୍ରେଣୀର । ଏ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମାଂସ ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ ଓ ଏମାନଙ୍କ ମାଂସ ଖାଇଲେ ଶ୍ଳେଷ୍ମ, ଭଗ୍ନକ ଓ ଶୁକ୍ରକ୍ଷୟ ରୋଗ ହୁଏ—ହ୍ର ଶ ।]

୨ । ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ; ମାଂସାଶୀ ଜନ୍ତୁ—2. Beast of prey. (ଯଥା—ସିଂହ; ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରଭୃତି ।)
୩ । (+ଭାବ. ଅ)—ସମ୍ଭାଳିବା; ଖୁବ ସହିବା—
3. Bearing; enduring; withstanding (Apte).
୪ । ବାଧା ଦେବା—4. Resistance (Apte).
୫ । ବିରୋଧ—5. Opposition (Apte).
୬ । ସହନଶୀଳତା ସହିଷ୍ଣୁତା—6. Endurance (Apte).

ପ୍ରସହନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସହ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Prasahana, ୧ । ଶିକାରୀ ପଶୁପକ୍ଷୀ—
1. A beast or bird of prey.
୨ । (ଭାବ. ଅନ)—ଆଲିଙ୍ଗନ—2. Embracing.
୩ । ସହିଷ୍ଣୁତା—3. Endurance.
୪ । ସମ୍ଭାଳିବା; ସହିବା—4. Bearing; enduring.
୫ । ପରାଭବ—5. Defeat.
୬ । ଅନାଦର—6 Disregard.
୭ । ପରାସ୍ତକରଣ—7. Defeating; overcoming (Apte).
୮ । ଆଲିଙ୍ଗନ—8 Embracing; embrace (Apte).
୯ । ବାଧାଦାନ; ପ୍ରତିରୋଧନ—9. Resisting.
ସଂ. ବିଣ—କ୍ଷମାରହିତ—Relentless; inexorable.

ପ୍ରସହ୍ୟ—ସଂ. ଅ. (ପ୍ର + ସହ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଯ)—୧ । ହଠାତ୍; ସହସା—
Prasahya 1. Suddenly; abruptly.
୨ । ବଳପୂର୍ବକ—2. Violently; forcibly.
୩ । ଅତ୍ୟନ୍ତ—3. Much; exceedingly (Apte).

ପ୍ରସହ୍ୟ ଚୌର—ସଂ. ବି—ବଳାତ୍କାରପୂର୍ବକ ଚୋରି କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି;
Prasahya chaura ଡକାଏତ—Dacoit; plunderer; highway man.

ପ୍ରସହ୍ୟ ହରଣ—ସଂ. ବି—୧ । ବଳାତ୍କାର ଅପହରଣ; ଲୁଟି; ଡକାଇତି—
Prasahya haraṇa 1. Dacoity; plunder.
୨ । ଯବରଦସ୍ତି ନେଇଯିବା—2. Violent or forcible seizure; snatching away by force.

ପ୍ରସା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରସ୍ରା)—୧ । ମୂତ୍ର—
Prasā 1. Urine.
ପିସାବ; ପେଛାବ **ପେଶାବ** ୨ । ମୂତ୍ରତ୍ୟାଗ—2. Urination.
[ପ୍ରସାପ(ବ), ପ୍ରସ୍ରା, ପ୍ରସ୍ରାପ(ବ)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପ୍ରସା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରସ୍ରା)—ମୂତ୍ରତ୍ୟାଗ କରିବା; ମୁତିବା—
Prasā karibā To pass urine; to make water.
ପିସାବକରା, ପେଛାବକରା **ପେଶାବକରା**
(ପ୍ରସାଫେରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରସାଜ(ଜା)ଲା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରସ୍ରା ଓ ଜ୍ୱାଳା; ଜ୍ୱଳନ)—
Prasāja(jā)lā ପ୍ରସ୍ରାବ କରିବା ସମୟରେ ପ୍ରସ୍ରାବ ନଳୀରେ ପେଛାବଜାଳା ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭୂତିରୂପକ ରୋଗବିଶେଷ—
ପେଶାବକାଜଳନ Painful urination.
(ପ୍ରସାଗୋଡ଼ା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରସାତିକା—ସଂ. ବି—ଅଣୁବ୍ରୀହି; ଶୁଆଁ ଶସ୍ୟ (ହ୍ର. ଶ)—
Prasātikā A kind of tiny grain.

ପ୍ରସାଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସଦ୍ ଧାତୁ = ତୁଷ୍ଟ ହେବା ପ୍ରସନ୍ନ ହେବା + ଭାବ.
Prasāda ଅ)—୧ । ଦେବତାଙ୍କେ ଅର୍ପିତ ଦ୍ରବ୍ୟ—
1. Food offered to a Deity.
୨ । ଗୁରୁଜନଙ୍କ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ (ଯାହାକୁ ଶିଷ୍ୟାଦି ଭକ୍ତିସହକାରେ ସେବା କରନ୍ତି)—2. Food left by one's elders or preceptors.
୩ । ସ୍ୱଚ୍ଛତା; ନିର୍ମଳତା—
3. Clearness; transparency.
୪ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା; ଗୌରବକ୍ୟ—4. Brightness; radiance.
୫ । ଦୟା; ଅନୁଗ୍ରହ; କୃପା—
5. Favour; kindness; clemency.

୬ । ସଂଯୋଗ; ପ୍ରସକ୍ତି; ସଙ୍ଗ—6. Association.

୭ । ପ୍ରସନ୍ନତା—7. Grace; approbation; propitiousness; cheerfulness.

୮ । ମନର ଶାନ୍ତି—8. Peace of mind; composure; contentment; calmness; mental tranquility.

୯ । ଥଣ୍ଡା ନିଶ୍ୱାସ—9. Good temper; cheerfulness of disposition (Apte).

୧୦ । ଦାନ; ବକ୍ସିସ୍—
10. Free gift; gratuity (Apte).

୧୧ । ଦେବତା ଆଦିଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ଦିଆଯିବା ଭୋଗ—
11. Any propitiatory offering (Apte).

୧୨ । ଭେଟୀ (ହି. ଶ.)—12. A present.

୧୩ । ମଙ୍ଗଳ; କଲ୍ୟାଣ—
13. Prosperity; wellbeing; welfare.

୧୪ । ବାକ୍ୟର ଗୁଣବିଶେଷ—
14. Elegance in composition; perspecuity; clearness of style; poetry written in easy and elegant style.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ କାବ୍ୟ ପାଠ ମାତ୍ରେ ଅର୍ଥ ବୋଧହୁଏ, ଅଥଚ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମନରେ ସ୍ଥାୟୀଭାବ ଅଙ୍କିତ ହୁଏ ଏବଂ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ନାହିଁ ତାହା ପ୍ରସାଦଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ ରଚନା ।]

୧୫ । ସୌମ୍ୟତା—15. Gentleness; serenity.

୧୬ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ—16. Health.

ପ୍ରସାଦ ଦେ. ବି—୧ । (ସାଧୁଭାଷା ପ୍ରୟୋଗ) ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦି ଖାଦ୍ୟ—
ପ୍ରସାଦ 1. Food

[ଦ୍ର—କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ସାଧାରଣ ଭାଷାରେ ନ କହି ସାଧୁଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ସୁଖ ପାଆନ୍ତି । 'ଭାତ ଖାଇବାକୁ ଆସ' ଏ କଥା ନ କହି 'ପ୍ରସାଦ ସେବା କରିବାକୁ ଆସନ୍ତୁ' ବୋଲି କହନ୍ତି । 'ଆପଣ ଖାଇଲେଣି କି ?' ଏ କଥା ନ କହି 'ଆପଣଙ୍କର ଭୋଜନ ହେଲାଣି କି ?' କହନ୍ତି । ସାଧୁଭାଷା-ବ୍ୟବହାରପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନେକ ବାକ୍ୟ ଶୁଣାଯାଏ ।]

୨ । ଦେବତାଙ୍କଠାରେ ବଳି ଦିଆ ଯାଇଥିବା ପଶୁର ମାଂସ—
2. Meat of a victim slaughtered before an idol.

ପ୍ରସାଦକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ସଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ସାଦ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ନିର୍ମଳତାସମ୍ପାଦକ—
Prasādaka 1. Bringing about or producing clearness.
(ପ୍ରସାଦକ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପ୍ରସାଦିକା, ପ୍ରସାଦିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

୨ । ଅନୁଗ୍ରହାକାଙ୍କ୍ଷୀ—2. Solicitous of favour.

୩ । ପ୍ରୀତିକର—3. Pleasing.

୪ । ନିର୍ମଳ—4. Clear.

୫ । ଯେ ପ୍ରସନ୍ନତା ଜନ୍ମାଏ—5. Propitiating.

ସଂ. ବି—୧ । ଦେବଧାନ୍ୟ—1. A kind of grain.

୨ । ବାସୁକ; ବଥୁଆ ଶାଗ—2. A kind of pot-herb; white goose foot; Chenopodium Album.

ପ୍ରସାଦନ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ସଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ସାଦ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Prasādana ୧ । ପ୍ରସନ୍ନତାସମ୍ପାଦନ—1. Gratifying; act of pleasing; propitiating.
(ପ୍ରସାଦନୀୟ—ବିଣ)

୨ । ପରିଷ୍କରଣ—
2. Clearing; cleansing; purifying.

୩ । ଅନ୍ନ—3. Boiled rice.

୪ । ରାଜକୀୟ ପଟ୍ଟବାସ—
4. A royal tent (Apte).

(ପ୍ରସାଦନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ପ୍ରସନ୍ନତାସମ୍ପାଦନକାରୀ (ହି. ଶ)—Propitiating; pleasing.

ପ୍ରସାଦନା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରସାଦନ+ଆ)—୧ । ପୂଜା—
Prasādanā 1. Worship; divine service.

୨ । ପରିଚର୍ଯ୍ୟା; ସେବା—
2. Tending; affectionate service.

ପ୍ରସାଦ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପ୍ରସାଦ) —ଦେବନିବେଦିତ ଖାଦ୍ୟ—
Prasādi ପେସାଦ **परसाद** Food offered to a Deity.
ପ୍ରସାଦୀ ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରସାଦିତ)—ଦେବତାଙ୍କଠାରେ ଲାଗି
परसाद; प्रसादी ହୋଇଥିବା (ବସ୍ତ୍ର, ମାଳ ଆଦି)—(cloth, garland etc) Used and then put off by an idol; discarded.

ପ୍ରସାଦିତ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ସଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଅନୁଗୃହୀତ—
Prasādita 1. Favoured; treated graciously.

୨ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—2. Satisfied; pleased.

୩ । ପୂଜିତ—3. Worshipped.

୪ । ପରିଷ୍କୃତ—4. Purified.

୫ । ଅନୁଗ୍ରହଦତ୍ତ—5. Bestowed graciously.

୬ । ଯାହାର ପ୍ରସନ୍ନତା ସମ୍ପାଦନ କରାଯାଇଅଛି—
6. Appeased; propitiated (Apte).

୭ । ଶମିତ—7. Calmed; soothed (Apte).

ପ୍ରସାଦିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରସାଦ)—ଅନ୍ୟକୁ ପ୍ରସନ୍ନ
Prasādibā କରିବା—To propitiate or please another.
ପ୍ରସାଦା **प्रसादना**

ପ୍ରସାଦୀକୃତ—ସଂ. ବିଣ—୧ । ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କୁ ନିବେଦିତ
Prasādikṛuta ହୋଇଅଛି—
1. (food) Already offered to a Deity.

୨ । ଉପହାରରୂପେ ପ୍ରଦତ୍ତ—
2. Given as a present (Apte).

୩ । ବକ୍ସିସ ବା ଅନୁଗ୍ରହରୂପେ ପ୍ରଦତ୍ତ—3. Bestowed as a gift or favour (Apte).

ପ୍ରସାଦ୍ୱାର—ଦେ. ବି (ସଂ. ପ୍ରସ୍ରାବ୍ୱାର) —ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ—
Prasādwāra The urinary organ.
ପେଛାବଦ୍ୱାର **पेशाबकाद्वार**

ପ୍ରସାଧକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ସାଧ୍ ଧାତୁ=ସିଦ୍ଧ କରିବା; ବୃଦ୍ଧିତ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ନିର୍ବାହକ—
Prasādhaka (ପ୍ରସାଧିକା – ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Accomplishing.
୨ । ବେଶକାରୀ— 2. Adorning; decorating.
୩ । ପରିଷ୍କାରକ—3. Cleansing; purifying.
ସଂ. ବି—୧ । ଭୃତ୍ୟ—1 Servant.
୨ । ବେଶକାରୀ ଭୃତ୍ୟ; ଖଟିଣି ସେବକ—
2. A servant whose duty is to dress the master or mistress; a valet-de-chambre.

ପ୍ରସାଧନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସାଧ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଅଳଙ୍କରଣ; ସଜାଇବା; ବେଶ କରିବା—1. Decoration; embellishment.
Prasādhana (ପ୍ରସାଧିତ, ପ୍ରସାଧନୀୟ—ବିଣ)
୨ । ବନୋବସ୍ତ—2. Arranging.
୩ । ସାଧନ; ସମ୍ପାଦନ—
3. Accomplishing; effecting.
୪ । (+କରଣ. ଅନ) ବେଶ; ସଜ୍ଜାର ଉପକରଣ; ସାଜ—
4. Dress; toilette.
୫ । କଙ୍କତିକା; ପାଳିଆ—5. Hair comb.
୬ । ମହାବଳା ଲତା (ହି. ଶ)—
6. A medicinal creeper.

ପ୍ରସାଧନ ବିଶେଷ—ସଂ. ବି.—ଅତି ଉତ୍ତମ ଅଳଙ୍କରଣ—
Prasādhana bisesha Highest decoration (Apte)

ପ୍ରସାଧନୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରସାଧନ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—୧ । କଙ୍କତିକା; ପାଳିଆ—
Prasādhanī 1. Comb.
୨ । ଭାଙ୍ଗ; ସିଦ୍ଧି—2. An intoxicating drink made with the leaves of hemp.

ପ୍ରସାଧିକା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ — (ପ୍ରସାଧକ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ପ୍ରସାଧକର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ
Prasādhikā Feminine of prasādhaka.
ସଂ. ବି.—୧ । ନିବାର ଧାନ୍ୟ (ହି. ଶ.)—
1. Paddy growing wild.
୨ । ଗୃହିଣୀଙ୍କ ବେଶକାରିଣୀ ଦାସୀ—2. A lady's maid; a female attendant who looks to the toilet of her mistress (Apte).

ପ୍ରସାଧିତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର+ସାଧିତ)—୧ । ସୁସମ୍ପାଦିତ; ସମାହିତ—
Prasādhita 1. Accomplished; welldone.
୨ । ଅଳଙ୍କୃତ; ସଜ୍ଜିତ—2. Decorated; embellished.
୩ । ପ୍ରମାଣିତ—3. Pronounced (Apte).

ପ୍ରସାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସୃ ଧାତୁ=ଯିବା+ଭାବ. ଅ)—
Prasāra ୧ । ଇତସ୍ତତଃ ଗମନ—1. Going about.
(ପ୍ରସାରିତ, ପ୍ରସାର୍ଯ୍ୟ—ବିଣ) ୨ । ବ୍ୟାପିବା—
2. Spreading; expanding; diffusion.
୩ । ଗମନ—3. Going; movement.
୪ । ବିସ୍ତାର—4. Extension; extent.
୫ । ଓସାର—5. Width.
୬ । ପ୍ରସରିଣ; ତୃଣକାଷ୍ଠାଦି ସଂଗ୍ରହ ନିମନ୍ତେ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ଇତସ୍ତତଃ ଭ୍ରମଣ—6. Going out for forage, spreading over the country to forage (Apte).
୭ । ବହିର୍ଗମନ; ନିର୍ଗମ—
7. Going forth; exit; issuing forth.
୮ । (ମୁଖ) ବ୍ୟାଦାନ; ମେଲା କରିବା—
3. Opening (the mouth) (Apte)
୯ । (ହାତ ଆଦି) ବଢ଼ାଇବା—
9. Extending (the hands).
୧୦ । ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟାଦିର ବିସ୍ତାର; ପସରା ମେଲା ଯିବା—
10. Exhibition or exposure of commodities for sale.

ପ୍ରସାରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସୃ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ସାର ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ) —
Prasāraṇa ୧ । ବିସ୍ତାର କରିବା; ମେଲାଇବା —
(ସଙ୍କୋଚନ—ବିପରୀତ) 1. Spreading; extending; unfolding.
୨ । ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ବେଷ୍ଟନ କରିବା—
2. Surrounding the enemy.
୩ । ପ୍ରସାର; ପ୍ରସରଣ—3. Going out for forage.
୪ । ମେଲ ହୋଇ ଯିବା —4. Expanding.
୫ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସନ୍ଧି ଆଦିର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଉଷ୍ମବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କ (ଯ, ର, ବ) ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣରେ (ଇ, ଋ, ଉ) ପରିବର୍ତ୍ତନ—
5. (grammar) The change of a semi-vowel into a vowel.
୬ । ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟାଦିକୁ ବିକ୍ରି ନିମନ୍ତେ ମେଲାଇବା; ପସରା ମେଲାଇବା—6. Exhibiting or exposing commodities for sale.

ପ୍ରସାରଣ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—(ସଂ. ପ୍ରସାରଣ) (ହାତ) ବଢ଼ାଇବା ବା ମେଲାଇବା—To stretch one's hand; to expand.
Prasāraṇa karibā

ପ୍ରସାର(ରି)ଣୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ; ଇନ୍+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Prasāra(ri)ṇī ୧ । ପସାରୁଣୀ (ଦେଖ)
1. Pasāruṇī (See)
୨ । ଲାଜକୁଲୀ (ଲତା) (ଦେଖ)
2. Lājakulī (creeper) (See)
୩ । ଲୁଣ୍ଠପାଟ ନିମନ୍ତେ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ସର୍ବତୋବ୍ୟାପ୍ତି ବା ଖେଦ ଯିବା—3. The diffusion or dispersion of an army for the purpose of looting.
୪ । ଶତ୍ରୁକୁ ଘେରିଯିବା—4. Surrounding an enemy.

ପ୍ରସାରିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ସୃ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ତ)—୧ । ବିସ୍ତାରିତ—
Prasārita 1. Outstretched; extended.
୨ । ବ୍ୟାପ୍ତ; ବିକ୍ଷିପ୍ତ—2. Diffused.
୩ । ସମ୍ପାଦିତ—3. Completed; accomplished.

୪ । ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ—4. Expanded (Apte).

୫ । ବିକ୍ରି ନିମନ୍ତେ ବିସ୍ତାରିତ (ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ)—

5 Exhibited; exposed for sale.

ପ୍ରସାରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରସାର)—୧ । ବିସ୍ତାର କରିବା—

Prasāribā 1 To spread.

ପ୍ରସାରିତକରା ଚଳେ ବସନ ପ୍ରସାର, ତୃଣ ଦଳକାରେ ଧର । ବିଶ୍ୱ. ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରଦାସ ।

ପସାରେନା ବିଶ୍ୱ. ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରଦାସ ।

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କହିବା—2. (fig) To speak.

ବୋଧ ଅର୍ଥ, ବିଭୀଷଣ ପ୍ରସାରେ ଭରିଲା । ଭକ୍ତ. ଚିତ୍ରେଶ୍ୱରଦାସ ।

୩ । ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟାଦିକୁ ବିକ୍ରିପାଇଁ ମେଲାଇ ରଖିବା—

3. To exhibit or expose commodities for sale.

ପ୍ରସାରୀ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ସୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—

Prasāri ୧ । ମୃଦୁମନ୍ଦଗମନଶୀଳ—1. Proceeding slowly; gliding.

(ପ୍ରସାରିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

୨ । ପ୍ରସରଣଶୀଳ—2. Spreading; expanding.

୩ । ବ୍ୟାପ୍ତ—3. Spreading about.

୪ । ପ୍ରକାଶିତ—4. Unfolded.

ପ୍ରସିତ—ସଂ. ବି—ପୂଜ (ହି. ଶ)—Pus.

Prasita ସଂ. ବିଣ—୧ । ବଦ୍ଧ—

1. Bound; fastened (Apte).

୨ । ଅନୁରକ୍ତ—2. Devoted to (Apte).

୩ । ନିଯୁକ୍ତ—3. Engaged in (Apte).

୪ । ଆସକ୍ତ—4. Intent on; longing for (Apte).

୫ । ଅତି ନିର୍ମଳ—5. Very clear (Apte).

ପ୍ରସିତି—ସଂ. ବି—୧ । ରସି; ଦଉଡ଼ା (ହି. ଶ)—1. Rope.

Prasiti ୨ । ରଶ୍ମି (ହି. ଶ)—2. Rays; rein.

୩ । ଜ୍ୱାଳା (ହି, ଶ)—3. Flame.

୪ । ଜାଲ—4. Net (Apte).

୫ । ବନ୍ଧନ—5. Tie; ligament; fetter (Apte).

୬ । ଆକ୍ରମଣ; ଚଢ଼ାଉ—6. Attack; assault (Apte).

୭ । ନିକ୍ଷେପ—7. Throw; shot (Apte).

୮ । ପ୍ରସାର—8. Reach; extent (Apte).

୯ । ଧାରା; କ୍ରମ—9. Series; succession (Apte).

୧୦ । ଶକ୍ତି; ଅଧିକାର; କ୍ଷମତା—

10. Power; authority; influence (Apte).

ପ୍ରସିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ସିଧ୍ ଧାତୁ = ସମ୍ପନ୍ନ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Prasiddha ୧ । ବିଖ୍ୟାତ—1. Celebrated; famous noted.

ପ୍ରସିଦ୍ଧି } ବି
ପ୍ରସିଦ୍ଧତା }

୨ । ଅଳଙ୍କୃତ; ଭୂଷିତ—

2. Adorned; ornamented.

୩ । ଜ୍ଞାତ—3. Enlightened.

ଦେ. ଅ—ନିଶ୍ଚେ—Certainly.

କଳକରେ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକେ ଅଦର ବା ସ୍ପଷ୍ଟ
ଜାଣିବ ଏ ଦୁଇ କଥା ନିଚିତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଗୀତା. ଶିବଶ୍ୱେଶ୍ୱର ।

ପ୍ରସିଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସିଧ୍ ଧାତୁ = ଖ୍ୟାତ ହେବା + ଭାବ. କ୍ତି)—

Prasiddhi ୧ । ଖ୍ୟାତି; ପ୍ରଭାବ—

1. Fame; renown; celebrity.

୨ । ଭୂଷା; ଅଳଙ୍କାର—2. Ornament; decoration.

୩ । ସିଦ୍ଧି—3. Fulfilment; accomplishment.

ପ୍ରସିଦ୍ଧି ତ୍ୟାଗ—ସଂ. ବି. (ଅଳଙ୍କାର)—ଶବ୍ଦଦୋଷବିଶେଷ—

Prasiddhi tyāga A defect in composition.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁଠାରେ ସାଧାରଣ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ନ ହୋଇ ଅସାଧାରଣ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଥାଏ ସେଠାରେ ଏହି ଦୋଷ ଘଟେ; ଯଥା—

ବଧ ଦାଣ୍ଡ ଅବ ମୃଗୀ ଅଙ୍ଗେ ଗାଣ୍ଡିବା ବୃଦ୍ଧସ
ବଦାଣୀ ଭଙ୍ଗୀରୁ ଶ୍ରୀଲ ଶେଷ ଯେଣୁ ଅଟ୍ଟେ ମଧ୍ୟ । ରଥାକାଥ. ଭଷା ।

ଏଠାରେ 'ବାଣ ବନ୍ଧିବା' ଅର୍ଥରେ 'ବାଣ ହାଣିବା' ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରସିଦ୍ଧି-ତ୍ୟାଗ ଦୋଷଯୁକ୍ତ ।]

ପ୍ରସୁତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ସୁ ଧାତୁ + କ)—ଚାପିଡ଼ା ଯାଇଥିବା (ହି. ଶ)—

Prasuta Pressed.

ପ୍ରସୁପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ସ୍ୱପ୍)—ଗାଢ଼ନିଦ୍ରାଘେରିତ—

Prasupta Fast asleep.

(ପ୍ରସୁପ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରସୁପ୍ତି—ବି)

ପ୍ରସୂ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର + ସୂ ଧାତୁ = ଜନ୍ମ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—

Prasū ୧ । ଜନନୀ; ମାତା—1. Mother.

୨ । ଘୋଟକୀ—2. A mare.

୩ । କଦଳୀ ଗଛ—3. Plantain tree.

୪ । ବିରୁଳ; ମାଡ଼ିବା ଲତା—4. A spreading creeper.

୫ । କୋମଳ ତୃଣ—5. Soft grass (Apte).

୬ । କୁଶ ତୃଣ—6. Kuśa grass (Apte).

ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା—ନିରପ୍ରସୂ)—

ଯେ ଜନ୍ମକରେ—Bringing forth; producing.

ପ୍ରସୂକା—ସଂ. ବି—୧ । ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା (ହି. ଶ) (ଦେଖ)

Prasūkā 1. Aśwagandhā (See)

୨ । ଘୋଡ଼ୀ; ଘୋଟକୀ—2. A mare (Apte).

ପ୍ରସୂତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର + ସୂ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Prasūta ୧ । ସଂଜାତ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିବା—

(ପ୍ରସୂତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Born; produced; engendered.

୨ । (+କର୍ମ. ତ) ଉତ୍ପାଦକ (ହି. ଶ)—

2. Producing; productive.

ସଂ. ବି—୧ । ଫୁଲ—1. Flower.

୨ । ଉତ୍ପାଦକ ବସ୍ତୁ—2. Any productive source (Apte).

୩ । ସୂତିକା ରୋଗ; ପ୍ରସବ ପରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ହେବା ଜ୍ୱର ଓ ଝାଡ଼ା (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—

3. Puerperal fever and dysentery.

ପ୍ରସୂତା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର + ସୂ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prasūtā ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିଅଛି; (ପ୍ରସୂତ, ପ୍ରସୂତିକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୋଷତା ହୋଇଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ; ଜାତାପତ୍ୟା—Recently confined; (a woman) who has been recently delivered of a child.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ମାତା; ଜନନୀ—1. Mother.
୨ । ଘୋଟକୀ—2. Mare (Apte).

ପ୍ରସୂତି—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର + ସୂ ଧାତୁ = ପ୍ରସବ କରିବା + କର୍ମ. କ୍ତି)—
Prasūti ୧ । ସନ୍ତାନ; ଅପତ୍ୟ – 1. Offspring; child.
୨ । ଗର୍ଭ—2. Mother's womb.
୩ । (+ଭାବ. କ୍ତି) ପ୍ରସବ—
3. Generation; procreation; begetting.
୪ । ଉଦ୍ଭବ; ଉତ୍ପତ୍ତି; ଜନ୍ମ—4. Birth; production.
୫ । (+ଅପାଦାନ. କ୍ତି) କାରଣ—5. Cause.
୬ । ମାତା—6. Mother.
୭ । (ନାମ) ଦକ୍ଷ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ; ସତୀଙ୍କ ମାତା—
7. Name of the wife of Daksha Prajāpati.
୮ । ଜନ୍ମଦାତା—8. Producer; generator; procreator (Apte).

ପ୍ରସୂତିକା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରସୂତି + କ + ଆ)—୧ । ପୋଷତାଅଳୀ; ସଦ୍ୟଃ
Prasūtikā ପ୍ରସୂତା ସ୍ତ୍ରୀ—1 A woman recently delivered (Apte).
୨ । ଦୁଃଖ (ହ. ଶ)—2. Pain.

ପ୍ରସୂତିଜ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରସୂତି = ପ୍ରସବ + ଜନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prasūtija ୧ । ପ୍ରସବ ଜନ୍ୟ ଦୁଃଖ; (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—
1. Pain resulting as a necessary consequence of birth (Apte).
୨ । ଦୁଃଖ; କ୍ଲେଶ—2. Pain; agony.
୩ । ଜାରଜ ସନ୍ତାନ—3. Bastard child.

ପ୍ରସୂନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସୂ ଧାତୁ + କର୍ମ. କ୍ତ)—୧ । କୁସୁମ; ପୁଷ୍ପ—
Prasūna 1. Flower.
୨ । ମୁକୁଳ; କଢ଼—2. Bud; blossom.
୩ । ଫଳ—3. Fruit.
ସଂ. ବିଣ—ଜାତ; ଉତ୍ପନ୍ନ—Born; produced.

ପ୍ରସୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ସୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ତ)—୧ । ଅଗ୍ରସର—
Prasṛuta 1. Gone forward.
(ପ୍ରସୃତ—ବି) ୨ । ବିସ୍ତୃତ; ବିସ୍ତାରିତ—
2. Stretched out; extended; spread.
୩ । ବ୍ୟାପ୍ତ—3. Diffused.
୪ । ପ୍ରବୃଦ୍ଧ; ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ—4. Increased; lengthened.
୫ । ନିଯୁକ୍ତ—5. Engaged in.
୬ । ସମ୍ବଦ୍ଧ—6. Attached to.
୭ । ପ୍ରଚଳିତ—7 Used; current.
୮ । ବେଗଗାମୀ—8. Swift; quick.
୯ । ପ୍ରଦର୍ଶିତ—9. Manifested (Apte).
୧୦ । ପ୍ରକାଶିତ—10. Displayed (Apte).
୧୧ । ବିନୀତ—11. Humble; modest (Apte).
୧୨ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଲୋଲୁପ; ଲମ୍ପଟ (ହ. ଶ) – 12 Sensual.
ସଂ. ବି—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି; ପୋଷ—1. Handful; the palm of the hand stretched out and hollowed (Apte).
୨ । ଦୁଇପଳ ଓଜନ—2. A measure of 2 Palas.

ପ୍ରସୃତଜ—ସଂ. ବି—ମହାଭାରତ ଅନୁସାରେ ବ୍ୟଭିଚାରରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନ;
Prasṛutaja ଭୁଣ୍ଡ ଓ ଗୋଲକ (ହ. ଶ) – A particular class of sons born out of adultery; an adulterine (Apte).

ପ୍ରସୃତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସୃ ଧାତୁ + ଭାବ. କ୍ତି)—୧ । ବିସ୍ତାର—
Prasṛuti 1. Extension.
୨ । ବ୍ୟାପ୍ତି—2. Diffusion.
୩ । ସନ୍ତାନ—3. Offspring.
୪ । ପୋଷ; ଅର୍ଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି—4. A handful.

ପ୍ରସେକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସିଚ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—୧ । ସେଚନ;
Praseka ସିଞ୍ଚନ—1. Sprinkling.
୨ । ଦ୍ରବ ପଦାର୍ଥର ଯେଉଁ ଅଂଶ ନିଗିଡ଼ି କରି ଟୋପା ଟୋପା ହୋଇ ପଡ଼େ—2. Droppings of a liquid.
୩ । ସୁଶ୍ରୁତୋକ୍ତ ଅସାଧ୍ୟ ରୋଗବିଶେଷ (ହ. ଶ)—
3. A kind of serious disease.
୪ । ତରକୋକ୍ତ ନାକରୁ ଓ ମୁହଁରୁ ପାଣି ପଡ଼ିବା ରୋଗ (ହ.ଶ)—
4. A disease resulting int he issue of watery substance from the nose and the mouth; watering of the mouth and nose (Apte).
୫ । ଅଣକର ପାତ୍ର—
5. The bowl of a spoon or ladle (Apte).

ପ୍ରସେଦିକା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସଦ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ + ଆ)—କ୍ଷୁଦ୍ର ଉଦ୍ୟାନ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
Prasedikā A small garden.

ପ୍ରସେନଜିତ୍—ସଂ. ବି (ନାମ)—ଭଗବତୋକ୍ତ ସତ୍ରାଜିତଙ୍କର ଏକ ଭାଇ—
Prasenajit Name of a brother of Satrājita.
(ପ୍ରସେନ—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ର—ଏ ଯଯାତିଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର ଯଦୁଙ୍କ ବଂଶଧର ଥିଲେ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର) । ପ୍ରସେନଜିତ୍‌ଙ୍କ ନିକଟରେ ସ୍ୟମନ୍ତକ ମଣି ଥିଲା । ସେ ତାକୁ ପିନ୍ଧି ଦିନେ ଶିକାର କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଅରଣ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ସିଂହ ତାଙ୍କୁ ମାରି ତାଙ୍କଠାରୁ ମଣି ନେଲା । ଉକ୍ତ ସିଂହକୁ ଜାମ୍ବବାନ୍ ମାରି ଉକ୍ତ ମଣି ନେଲେ । ପ୍ରସେନଜିତ୍‌ଙ୍କୁ ମାରି ତାଙ୍କଠାରୁ ମଣି ଛଡ଼ାଇ ନେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସତ୍ରାଜିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଅପବାଦ ଦେବାରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏ ଅପବାଦଖଣ୍ଡନାର୍ଥ ବନକୁ ଯାଇ ଜାମ୍ବବାନଙ୍କଠାରେ ଉକ୍ତ ମଣି ଦେଖିଲେ । ଜାମ୍ବବାନ ଉକ୍ତ ମଣି

ସହିତ ଆପଣା କନ୍ୟା ଜାମ୍ବବତୀଙ୍କୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରେ ଅର୍ପଣ କଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜାମ୍ବବତୀଙ୍କୁ ବିବାହ କଲେ ଓ ସ୍ୟମନ୍ତକ ମଣିକୁ ସତ୍ରାଜିତଙ୍କୁ ଦେଲେ—ହ୍ର. ଶ. ।]

ପ୍ରସେବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସିବ୍ ଧାତୁ+ଅ)—୧ । ବୀଣାର ଭୂମି—
Praseba 1. The bowl of a lyre.
୨ । ସୂତାର ଥଳ—2. A cotton bag.

ପ୍ରସ୍କନ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍କନ୍ଦ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଲମ୍ବା, ଡିଆଁ
Praskanda (ହ୍ର. ଶ) —1. Jump; leap.
(ପ୍ରସ୍କନ୍ଦନ—ଅନୁରୂପ) ୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଶିବ (ହ୍ର. ଶ.)—
2. Śiba.
୫ । ଜୁଲାବ; ବିରେଚକ ଔଷଧ—3. Purgative.
୪ । ଅତିସାର—4. Dysentery; diarrhoea.

ପ୍ରସ୍କନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ସ୍କନ୍ଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ପତିତ(ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
Praskanna 1. Fallen; dropped.
୨ । ଗତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—2. Gone.
୩ । ନିଃସୃତ; ବିଗଳିତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—3. Issuing.
୪ । ଶୁଷ୍କ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—4 Dry.
୫ । ସମାଜର ନିୟମଭଙ୍ଗକାରୀ (ହ୍ର. ଶ)—
5. Infringing the rules of society.
୬ । (+କର୍ମ.ତ) ପରାଜିତ—6. Defeated (Apte).
ସଂ. ବି—୧ । ଘୋଡ଼ାର ରୋଗବିଶେଷ—
1. A disease attacking horses.
[ଦ୍ର—ଏ ରୋଗରେ ଘୋଡ଼ାର ଶ୍ରୀତି ଭାର ହୁଏ ଓ ଶରୀର ସ୍ତବ୍ଧ ହୁଏ । ଚାଲିଲାବେଳେ ଘୋଡ଼ା ଶ୍ରେଷ୍ଠାଏ—ହ୍ର. ଶ ।]
୨ । ସମାଜଚ୍ୟୁତ ବ୍ୟକ୍ତି—2. An outcast (Apte).

ପ୍ରସ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରସ୍ତ)—୧ । ପ୍ରସ୍ଥ; ଚଉଡ଼ା—
Prasta 1. Breadth; width.
ଚୌଡ଼ାଇ, ପରସ୍ତ **चउड़ाइ**
ପରତ ୨ । (ସଂ. ପଟଳ; ସ୍ତର) ପରସ୍ତ; ପାଖୁଡ଼ା; ସ୍ତର—
पर्त, परत 2. Layer; fold; plait.
ବାର ଦଫା ୩ । ଥର—3. Time.
ସାଜ, ସେଟ ୪ । ଅଳଙ୍କାର; ବାସନ ଆଦିର ଏକ ସଜ ଓ ସାର—
जथा 4. A set (of utensils, ornaments etc).
ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ଖଣ୍ଡା; ଅଗଣା—Courtyard.

ଚାରିଦ ପ୍ରସ୍ତରେ ମାଇକଳଅବୁଜାଙ୍କର କବରକାବର ପାଟ ।
ପଙ୍ଗରମୋହନ. ଗଳ୍ପସ୍ତ ।

ପ୍ରସ୍ତବ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ସ୍ତବ)—୧ । ପ୍ରଶଂସାପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତବ—
Prastaba 1. A hymn of praise (Apte); hallelujah.
୨ । ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ; ସୁଯୋଗ—
2. A fit time or opportunity (Apte)

ପ୍ରସ୍ତର—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ସ୍ତୃ ଧାତୁ=ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prastara ୧ । ପାଷାଣ; ପଥର—1. Stone.
୨ । ରତ୍ନ; ମଣି—2. Gem; jewel.
୩ । ପୁଷ୍ପ ପତ୍ରଦ୍ୱାରାରଚିତ ଶଯ୍ୟା—
3. A bed made of flowers and leaves.
୪ । ତୃଣ ଆଦିର ଗୋଛା (ହ୍ର. ଶ)—
4. A sheaf or handful of grass.
୫ । ଶଯ୍ୟା; ବିଛଣା (ହ୍ର. ଶ.)—5. Bed.
୬ । ଚମଡ଼ାର ଥଳ (ହ୍ର. ଶ.)—6. Leathern bag.
୭ । ସମତଳ (ହ୍ର. ଶ.)—
7. A flat surface; plain (Apte).
୮ । ପୁସ୍ତକର ପରିଚ୍ଛେଦ—
8. Section or paragraph of a work (Apte).

ପ୍ରସ୍ତରଣ(ଣା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ତୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ+ଆ)—
Prastaraṇa(ṇā) ୧ । ଶଯ୍ୟା—1. A bed (Apte).
୨ । ଆସନ—2. A seat (Apte).
୩ । (+ଭାବ. ଅନ+ଆ) ବିସ୍ତାରିବା; ବିସ୍ତୃତ କରିବା—
3. Act of spreading.

ପ୍ରସ୍ତରଫଳକ—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରସ୍ତର+ଫଳକ)—୧ । ପଥରର
Prastaraphalaka ପଟା—1. A slab of stone.
୨ । ସ୍ଲେଟ୍—2. Slate.

ପ୍ରସ୍ତରମୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରସ୍ତର+ମୟ)—୧ । ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତ—
Prastaramaya 1. Made of stone.
୨ । ପଥୁରିଆ; ପ୍ରସ୍ତରବହୁଳ—2. Stony; full of stones.

ପ୍ରସ୍ତାବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ତୁ ଧାତୁ=ସ୍ତବ କରିବା; ଆରମ୍ଭ କରିବା+
Prastāba ଭାବ. ଅ)—୧ । ପ୍ରସଙ୍ଗ; ବିଷୟ—
ପ୍ରସ୍ତାବିତ } ବିଣ 1. Subject; matter; topic.
ପ୍ରସ୍ତାବ୍ୟ } ୨ । ଉଲ୍ଲେଖ—2. Mention of a matter.
୩ । ପ୍ରାକ୍‌କଥନ; ଅବତାରଣା; କଥାରମ୍ଭ—
3. Introduction; preliminary mention of a matter.
୪ । ପରିଚ୍ଛେଦ; ପ୍ରକରଣ—4. Chapter; section.
୫ । ସୁଯୋଗ—5. Opportunity; proper or fit season.
୬ । ଅବସର—6. Occasion.
୭ । ସାମବେଦର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ—
7. A part of the Sāma Veda.
୮ । ଆରମ୍ଭ—8. Beginning; commencement (Apte).
୯ । ପ୍ରସ୍ତାବନା; ନାଟକାଦିର ଅବତାରଣା—
9. The prologue of a drama (Apte).
୧୦ । ଚର୍ଚ୍ଚା; ଅବସର ବେଳେ କଥିତ ବାକ୍ୟ (ହ୍ର. ଶ)—
10. Discussion.
୧୧ । ପ୍ରସ୍ତୋତା ନାମକ ଋତ୍ୱିକ୍‌ଦ୍ୱାରା ଗୀତ ସାମବେଦର ଗାନ (ହ୍ର. ଶ)—11. The prelude or introductory song of the Sāma Veda.

ଦେ. ବି. (ଆଧୁନିକ)— କୌଣସି ସଭାରେ ଆଲୋଚିତ ବା ଗୃହୀତ ହେବା ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପିତ ବିଷୟ—

ପ୍ରସ୍ତାବ **प्रस्ताव** A proposal made at a meeting or assembly.

[ଦ୍ର—ସଭାରେ ଜଣେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତାବ (proposal) ଉପସ୍ଥାପିତ କରେ; ତତ୍ପରେ ତାକୁ ଅନ୍ୟ କେହି ଅନୁମୋଦନ (seconding) ଓ ସମର୍ଥନ (supporting) କରନ୍ତି, ତତ୍ପରେ ସଭାସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମତ (vote) ନିଆଯାଇ ତାହା ଗୃହୀତ (passed) ବା ନାମଞ୍ଜୁର (rejected or lost) ହୁଏ ।]

ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ସଭାସମିତିରେ କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରଥମେ ପକାଇବା; ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବା—To put a proposal to a meeting.

Prastāba āgata karibā

ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଣିବା }

[ଦ୍ର—ପ୍ରସ୍ତାବ ସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହେବାରେ ତାହାକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ଅନୁମୋଦନ କରନ୍ତି (to second), ସମର୍ଥନ କରନ୍ତି (to support), କିମ୍ବା କାହାର ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଆପତ୍ତି ଥିଲେ କେହି ଆପତ୍ତି କରେ (to oppose), କିମ୍ବା ସଂଶୋଧକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରେ (to propose an amendment), ତା ପରେ ସଂଶୋଧିତ ପ୍ରସ୍ତାବ ବା ସଂଶୋଧିତ ପ୍ରସ୍ତାବ ନ ଥିଲେ ମୂଳ ପ୍ରସ୍ତାବ ସଭାସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମତ ପାଇଁ ସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୁଏ (to put to the vote), ସର୍ବଶେଷରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ସପକ୍ଷରେ ଅଧିକାଂଶ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମତ ହେଲେ ତାହା ଗୃହୀତ (passed) ହୁଏ; ଅନ୍ୟଥା ତାହା ନାମଞ୍ଜୁର (lost or defeated) ହୁଏ ।]

ପ୍ରସ୍ତାବକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ସ୍ତୁ ଧାତୁ ଣିଚ୍ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)— ୧ । ଯେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରେ—

Prastābaka (ପ୍ରସ୍ତାବିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Proposing.

୨ । (ଆଧୁନିକ) ସଭାରେ କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବର ଉପସ୍ଥାପକ—
2. Making a proposal at a meeting.

ସଂ. ବି—ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—Proposer.

ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ସଭାଆଦିରେ କୌଣସି ବିଷୟ ଉତ୍ଥାପନ କରିବା—To make a proposal; to propose.

Prastāba karibā

(ପ୍ରସ୍ତାବ ବାଢ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରସ୍ତାବ କରା **प्रस्ताव करना**

ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ; ୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ପ୍ରସ୍ତାବର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଞ୍ଜୁର କରାଯିବା—The passing of a proposal.

Prastāba grahaṇa

[ଦ୍ର—ସଭା ସମିତିରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ପ୍ରସ୍ତାବ ସମ୍ପର୍କରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଶବ୍ଦ ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଯଥା—ପ୍ରସ୍ତାବ ଅନୁମୋଦନ, ପ୍ରସ୍ତାବ ସମର୍ଥନ, ପ୍ରସ୍ତାବ ସଂଶୋଧନ, ପ୍ରସ୍ତାବ ନାମଞ୍ଜୁର ।]

ପ୍ରସ୍ତାବନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସ୍ତୁ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)— ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବା କର୍ମ—

Prastābana The act of proposing.

ପ୍ରସ୍ତାବନା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସ୍ତୁ ଧାତୁ ଣିଚ୍ = ସ୍ତାବ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ) — ୧ । ଉପକ୍ରମ; ଆରମ୍ଭ; ଉତ୍ଥାପନ—

Prastābanā 1. Commencement.

୨ । ଅବତାରଣା—2. Introduction.

୩ । ଗ୍ରନ୍ଥାଦିର ଆରମ୍ଭରେ ଗ୍ରନ୍ଥବିଷୟର ସୂଚନା—
3. Preface.

୪ । ନାଟକାଦି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅଭିନୟ ଆରମ୍ଭରେ ନଟର ଅବତାରଣା ମଙ୍ଗଳାଚରଣ—4. Prologue; prelude.

୫ । ନାଟକାଭିନୟର ଆରମ୍ଭରେ ନଟ, ନଟୀ, ସୂତ୍ରଧାରଆଦିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଥୋପକଥନ ଛଳରେ ନାଟକୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗର ବା ଗ୍ରନ୍ଥକାରଙ୍କ ପରିଚୟ ଦେବା—5. An introductory dialogue between the head acter and the actress introducing the audience to the incidents of the drama (Apte).

[ଦ୍ର—ନାନ୍ଦୀ ପରେ ସୂତ୍ରଧାର କାବ୍ୟାର୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜକ ସୁମଧୁର କବିତା-ଦ୍ୱାରା ସାମାଜିକମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ଋତୁବିଶେଷକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ନଟୀମୁଖରେ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ବୋଲନ୍ତି । ତତ୍ପରେ ନଟୀ, ବିଦୂଷକ ଓ ସୂତ୍ରଧାର ମିଳିତ ହୋଇ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରସ୍ତାବବିଷୟକ କଥୋପକଥନ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଏହାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବନା ବୋଲାଯାଏ । ନାଟକମାନଙ୍କରେ ୫ ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତାବନା ଦେଖାଯାଏ, ଯଥା—ଉଦ୍‌ଘାତକ, କଥୋଦ୍‌ଘାତ, ପ୍ରୟୋଗାତିଶୟ, ପ୍ରବୃତ୍ତକ ଓ ଅବଲଗିତ ।]

ପ୍ରସ୍ତାବ ଭଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ; ୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—କୌଣସି ଉତ୍ଥାପିତ ପ୍ରସ୍ତାବର ବିରୋଧାଚରଣ—

Prastāba bhaṅga Vetoing of a proposal; acting contrarily to a proposal.

ପ୍ରସ୍ତାବିକା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ରସ୍ତାବକ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—'ପ୍ରସ୍ତାବକ'ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ

Prastābikā Feminine of 'Prastābaka'.

ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନର ପୂର୍ବାଭାଷ ପତ୍ର; ଅନୁଷ୍ଠାନ ପତ୍ର—Prospectus.

ପ୍ରସ୍ତାବିତ—ସଂ. ବିଶ (ପ୍ରସ୍ତାବ + କୃତାର୍ଥେ. ଇତ)—୧ । ପ୍ରସ୍ତାବ କରାଯାଇ ଥିବା—1. Proposed.

Prastābita

୨ । ଉଲ୍ଲିଖିତ—2. Mentioned.

୩ । ଉତ୍ଥାପିତ—3. Introduced.

୪ । ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଉକ୍ତ—4. Referred to.

ପ୍ରସ୍ତାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ସ୍ତୁ ଧାତୁ ଣିଚ + ଭାବ. ଅ)—୧ । ବିସ୍ତାର—

Prastāra 1. Spreading; diffusion.

ନିଲସ୍ୟ ଧରେ ସଲସ୍ୟ ଧର ଶୋଭ ବଦନ ଗଳ ପ୍ରସ୍ତାର ।
ଭଙ୍ଗ. କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସୁନ୍ଦରୀ ।

୨ । ଆଧିକ୍ୟ; ବୃଦ୍ଧି (ହି. ଶ.)—2. Increase.

୩ । ପତ୍ର, ପୁଷ୍ପ, ତୃଣାଦିରଚିତ ଶଯ୍ୟା (ହି. ଶ.)—
3. A bed of grass, leaves or flowers.

୪ । ପରସ୍ତ; ସ୍ତର (ହି. ଶ.)—4. Layer.

୫ । (+କରଣ. ଅ) ସିଢ଼ି (ହ. ଶ.)—
5. Ladder; flight of steps.
୬ । ସମତଳ (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
6. A plain; a flat surface.
୭ । ଘାସ ବଣ (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
7. A place overgrown with grass.
୮ । ଜୁଦାଳଆ ଜଙ୍ଗଲ—8. Thicket wood (Apte).
୯ । (ଛନ୍ଦଃ ଶାସ୍ତ୍ର) ଛନ୍ଦମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଭେଦ, ରୂପ ଓ ଲଘୁ ଗୁରୁ ବର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା ଆଦି ଲେଖା ଥିବା ଫଳକ—9. (prosody) A tabular representation of the long and short vowels of a metre with all possible varieties (Apte).

ପ୍ରସ୍ତିର—ସଂ. ବି.—ପତ୍ର ଓ ଫୁଲ ଆଦିରେ ରଚିତ ଶଯ୍ୟା—
Prastira A bed of leaves and flowers (Apte).

ପ୍ରସ୍ତୀତ(ମ)—ସଂ. ବିଣ.—୧ । ଶବ୍ଦାୟମାନ; ଶବ୍ଦଭରିଦିଅନ—
Prastīta(ma) 1. Sounded; making a sound (Apte.)
୨ । ଘନସମାବିଷ୍ଟ—
2. Crowded together; swarming (Apte.).

ପ୍ରସ୍ତୁତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ସ୍ତୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଉପସ୍ଥିତ; ବିଦ୍ୟମାନ—1. Present; impending.
୨ । ଉଲ୍ଲିଖିତ—2. Above-mentioned; above-said.
୩ । ଆଲୋଚିତ ହେଉଥିବା—3. Under discussion.
୪ । ନିର୍ମିତ; ତିଆରି—4. Made; constructed.
୫ । ସଜ୍ଜିତ—5. Furnished.
୬ । ଉଦ୍ୟତ; ତତ୍ପର—
6. Ready; prepared; prompt.
୭ । ପ୍ରଶଂସିତ—7. Praised; eulogised (Apte).
୮ । ଅଭିଳଷିତ—8. Desired; expected.
୯ । ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ; ପୁନର୍ବାର ଜାତ—9. Reproduced.
୧୦ । ସୁଦକ୍ଷ—10. Expert; skilful.
୧୧ । ଯଥାର୍ଥ; ପ୍ରକୃତ—11. Real; actual.
୧୨ । ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—12. Relating to the subject matter; relevant.
୧୩ । ସମାହିତ; ସମ୍ପାଦିତ; ନିଷ୍ପନ୍ନ—
13. Accomplished; effected; executed.
୧୪ । ଆରବ୍ଧ—14. Commenced; begun (Apte).
୧୫ । ଘଟୁଥିବା—15. Happened (Apte).
୧୬ । ଉକ୍ତ; କଥିତ—16. Spoken (Apte).
୧୭ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ—17. Proposed (Apte).
୧୮ । ଉଦ୍ୟତ—18. Ready; prepared (Apte).
୧୯ । (ଅଳଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର)—ଆଲୋଚିତ; ଯାହାର ଆଲୋଚନା କରି ଯାଉଅଛି—19. (rhetoric) Forming the subject of discussion (Apte).
୨୦ । ଉପଯୁକ୍ତ (ହ. ଶ)—20. Fit.
ସଂ. ବି.—ଆଲୋଚିତ ବିଷୟ—The matter in hand; the subject under discussion.

ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—କୌଣସି ଉପସ୍ଥିତ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ତତ୍ପର
Prastuta hebā ହେବା—To get one's self ready for an impending matter; to be prepared for a thing.

ପ୍ରସ୍ତୁତାଙ୍କୁର—ସଂ. ବି.—କାବ୍ୟାଳଙ୍କାରବିଶେଷ—
Prastutāṅkura A figure of speech in which a reference is made to a passing circumstance to bring out something latent in the hearer's mind.

ପ୍ରସ୍ତୁତାଳଂକାର—ସଂ. ବି.—ଯେଉଁ ଅଳଙ୍କାରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ (ଉପସ୍ଥିତ) ବସ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧେ କେତେକ କଥା କହି ବକ୍ତାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଅନ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ଶଙ୍କା ଯାଏ—(ହ. ଶ)—A kind of figure of speech, in which a reference is made to the subject in hand which may to applicable to another.

ପ୍ରସ୍ତୁତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ତୁ ଧାତୁ+ଭାବ. ତି)—୧ । ପ୍ରଶଂସା—
Prastuti 1. Praise.
୨ । ପ୍ରସ୍ତାବନା—2. Prelude; prologue.
୩ । ଉପସ୍ଥିତି—3. Presence.
୪ । ନିଶ୍ଚୟ—4. Decision.

ପ୍ରସ୍ଥ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ଥା ଧାତୁ+ଅଧିକରଣ. ଅ)—୧ । ଶସ୍ୟାଦିର ପରିମାଣବିଶେଷ; ୪୮ ଆଞ୍ଜୁଳା; ୩୨ ପଲ—
1. A measure of corn; about 48 double handfuls.
[ଦ୍ର—ଏହି ପରିମାଣ ୨ ଟଙ୍କାର; ଓଜନର ପରିମାଣ ଓ ମାପର ପରିମାଣ । ଏ ପରିମାଣରେ ମତଭେଦ ଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । କେହି କହନ୍ତି ୪ ଭୃଙ୍ଗାର=୧ ପ୍ରସ୍ଥ; କେହି କହନ୍ତି ୨ ଶରାବ=୧ ପ୍ରସ୍ଥ; କେହି କହନ୍ତି ୪ ପ୍ରସ୍ଥ=୧ ଆଢ଼କ । ବମନ ବିରେଚନ ଓ ଶୋଣିତ ମୋକ୍ଷଣରେ କେହି କହନ୍ତି ୧ ପ୍ରସ୍ଥ=୧୩୨ ପଲ; କେହି କହନ୍ତି =୨ ପଲ, କେହି କହନ୍ତି=$\frac{1}{16}$ ଦ୍ରୋଣ (ହ. ଶ ।]
୨ । ଅଧିତ୍ୟକା; ପର୍ବତ ଉପରସ୍ଥ ସମତଳ ଭୂମି—
2. Table land on the top of a mountain; plateau.
୩ । ଉପତ୍ୟକା—3. Valley; dale; glen.
୪ । ବିସ୍ତୃତ ସମତଳ ଭୂମି—4. Level expanse.
୫ । ୧୨ ଆଙ୍ଗୁଳ ପରିମିତ ସ୍ଥାନ—
5. A space of 12 fingers.
୬ । ପରିସର; ବିସ୍ତାର—6. Width; expanse.
୭ । ଓସାର—7. Breadth.
୮ । ବାସନର ଏକସାର—8. A set of utensils.
୯ । ପରିଚ୍ଛଦର ଏକସାର—9. A suit of clothes.

୧୦ । ପାହାଡ଼ର ଉଚ୍ଚ ତଟ; ଅଚଢ଼ି (ହି. ଶ)—
10. Precipice.

ଦେ. ବ—ପ୍ରସ୍ତ (ଦେଖ)—Prasta (See)

ପ୍ରସ୍ଥାନ—ସଂ. ବ. (ପ୍ର + ସ୍ଥା ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଗମନ; ଯିବା—
Prasthāna 1. Going; proceeding.
(ପ୍ରସ୍ଥାପନ—ଣିଜନ୍ତରୂପ) ୨ । କୌଣସି ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରି ଯିବା—
ପ୍ରସ୍ଥିତ } ବିଣ 2. Departure; exodus.
ପ୍ରସ୍ଥାନୀୟ } ୩ । ଯାତ୍ରା—3. Starting from a place; procession.
୪ । ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ଗମନ—
4. The march of an army.
୫ । ଶତ୍ରୁର ଅଭିମୁଖରେ ବିଜିଗୀଷୁର ଯାତ୍ରା—
5 The march of an assailant; expedition.
୬ । ଘୃଣାବ୍ୟଞ୍ଜକ ଚରିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ୨ ଅଙ୍କଯୁକ୍ତ ନାଟକବିଶେଷ—
6. An inferior kind of drama in 2 acts.
୭ । ରୀତି; ପଦ୍ଧତି—7. Mode; system.
୮ । ମୃତ୍ୟୁ—8 Death (Apte).
୯ । ପ୍ରେରଣ—9. Sending away; despatching (Apte).
୧୦ । (+ଅଧିକରଣ. ଅନ) ମାର୍ଗ (ହି. ଶ)—10. Way, road.

ପ୍ରସ୍ଥାପନ(ନା)—ସଂ. ବ. (ପ୍ର + ସ୍ଥା ଧାତୁ ଣିଚ୍ + ଭାବ., ଅନ)—
Prasthāpana(nā) ୧ । ପଠାଇବା; ପ୍ରେରଣ—
ପ୍ରସ୍ଥାପିତ } ବିଣ 1. Sending away; despatching.
ପ୍ରସ୍ଥାପନୀୟ }
୨ । ରାଜକୀୟ ଦୌତ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୋଗ—
2. Appointment to an embassy.
୩ । ଅନ୍ୟର ଗବାଦି ପଶୁସହ ପଳାୟନ—3. Harrying; cattle-lifting; carrying away of cattle.
୪ । ପ୍ରମାଣିତ କରିବା—4. Proving; demonstrating (Apte).
୫ । ନିଯୋଜନ—5 Using; employing (Apte).

ପ୍ରସ୍ଥାପିତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର + ସ୍ଥାପିତ)—୧ । ଦୌତ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରେରିତ—
Prasthāpita 1. Despatched on an errand.
(ପ୍ରସ୍ଥାପନ—ବ) ୨ । ପଠା ଯାଇଥିବା; ପ୍ରେରିତ—2. Sent.

ପ୍ରସ୍ଥାୟୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର + ସ୍ଥା ଧାତୁ + ଇନ; ୧ମା. ୧ବ)—
Prasthāyi ୧ । ଯେ ଯାତ୍ରା କରୁଅଛି—
(ପ୍ରସ୍ଥାୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Departing; starting.
୨ । ଭ୍ରମଣକାରୀ—2. Travelling; going (Apte).

ପ୍ରସ୍ଥିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର + ସ୍ଥିତ)—୧ । ଚାଲି ଯାଇଥିବା; ଗତ—
Prasthita 1. Departed; gone; set out.
(ପ୍ରସ୍ଥିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଗମନୋଦ୍ୟତ—2. Ready to depart.
(ପ୍ରସ୍ଥିତ—ବ)

ପ୍ରସ୍ନ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରସନ୍ନ)—ପ୍ରସନ୍ନ (ଦେଖ)
Prasna Prasanna (See)

ବମଳ ପ୍ରସ୍ନ ତରଣ । ବଧାନ ସେ ଅନୁଷ୍ଠାନ—
ଉଷ୍ଣ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ସଂ. ବ (ପ୍ର + ସ୍ନା ଧାତୁ + ଅଧିକରଣ. ଅ)—ସ୍ନାନପାତ୍ର (ହି. ଶ)—
A vessel for bathing (Apte).

ପ୍ରସ୍ନବ—ସଂ. ବ (ପ୍ର + ସ୍ନୁ ଧାତୁ = ବହିବା + ଭାବ. ଅ)—୧ । ଧାର
Prasnaba ବହିବା—1. Flowing (Apte).
୨ । ଜଳୀୟ ପଦାର୍ଥର ଧାର—
2. A stream or flow (as of milk) (Apte).
୩ । କ୍ଷରଣ; ସ୍ରାବ—3 Exudation (Apte).

ପ୍ରସ୍ନୁଷା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ପ୍ର + ସ୍ନୁଷା; ଭୁଲ. ପ୍ରମାତାମହ; ପ୍ରପିତାମହ)—
Prasnushā ନାତୁଣୀବୋହୂ; ନାତିର ସ୍ତ୍ରୀ—Grandson's wife; one's grand daughter-in-law.

ପ୍ରସ୍ପନ୍ଦନ—ସଂ. ବ (ପ୍ର + ସ୍ପନ୍ଦନ)—ଥରିବା; ଦକଦକ ହେବା; କମ୍ପନ—
Praspandana Palpitating; vibrating; trembling.

ପ୍ରସ୍ପେକ୍ଟସ୍—ବୈଦେ. ବ (ଇଂ)—କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନର ଆରମ୍ଭ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚାରିତ ବିବରଣ ପତ୍ର—Prospectus.
ପ୍ରସ୍ପେକ୍ଟସ ପ୍ରାସ୍ପେକ୍ଟସ

ପ୍ରସ୍ଫୁଟ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର + ସ୍ଫୁଟ୍ ଧାତୁ = ବିକଶିତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prasphuṭa ୧ । ଉତ୍ତମରୂପେ ଫୁଟିଥିବା; ବିକଶିତ; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ—
(ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Full blown; expanded.
୨ । ପ୍ରକାଶିତ; ପ୍ରକଟିତ—
2. Manifest; published; divulged.
୩ । ସ୍ପଷ୍ଟ—3. Plain; clear; evident.

ପ୍ରସ୍ଫୁରକ—ସଂ. ବ (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର)—ଦୀପକ ପଦାର୍ଥବିଶେଷ; ଅମ୍ଳଜାନ ବାୟୁ ଯୋଗେ ଜଳି ଉଠିବା ପଦାର୍ଥ-ବିଶେଷ—Phosphorus.
Prasphuraka

ପ୍ରସ୍ଫୁରିତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର + ସ୍ଫୁରିତ)—୧ । ଫୀତ; ଫୁଲି ଉଠିବା—
Prasphurita 1. Swollen.
୨ । ମୁକୁଳିତ—2. Budded.
୩ । ବିକଶିତ—3. Full blown.
୪ । ଥରୁଥିବା; କମ୍ପିତ—4. Shaking; shivering quivering; trembling.

ପ୍ରସ୍ଫୁରିତାଧର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରସ୍ଫୁରିତ + ଅଧର)—
Prasphuritādhara (କ୍ରୋଧ ଯୋଗୁଁ) ଯାହାର ଓଠ ଥରୁ
(ପ୍ରସ୍ଫୁରିତାଧରା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଥାଏ; କମ୍ପିତାଧର—
With quivering lips.

ପ୍ରସ୍ଫୋଟନ—ସଂ. ବ (ପ୍ର + ସ୍ଫୁଟ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ପୋଛିବା—
Prasphoṭana 1. Wiping away; rubbing out.
୨ । ତାଡ଼ନ—2. Beating; striking.
୩ । ବିଦାରଣ—3. Piercing.
୪ । ଫୁଟିବା; ବିକାଶ—
4. Opening; expanding; blooming.
୫ । କୁଲାଦ୍ୱାରା ପାଛୁଡ଼ିବା—
5. Winnowing; threshing.
୬ । ପାଚିବା—6. Ripening.
୭ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—7. Being manifest.

୮ । (+କରଣ. ଅଳ) ଚାଉଳ—
8. Winnowing basket (Apte).
୯ । (+କର୍ମ. ଅଳ) ଚାଉଳରେ ଝାଡ଼ିହୋଇଥିବା ଶସ୍ୟ—
9. Winnowed corn
୧୦ । (ଷ୍ଟୁଟ୍ ଧାତୁ ଣିଜନ୍ତ+ଭାବ. ଅଳ) ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ କରାଇବା—
10. Causing to bloom or blow.
୧୧ । ପ୍ରକାଶିତ କରିବା—11. Revealing; making clear or manifest (Apte).

ପ୍ରସ୍ୱ(ସ୍ୱା)ନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ୱନ)—ଉଚ୍ଚଧ୍ୱନି—
Praswa(swā)na Loud noise (Apte).

ପ୍ରସ୍ୱାପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ୱପ୍ ଧାତୁ=ଶୋଇବା+ଭାବ. ଅ)—
Praswāpa ୧ । ଗାଢ଼ନିଦ୍ରା—1. Profound sleep.
୨ । ସ୍ୱପ୍ନ—2. Dream (Apte).
୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ନିଦ୍ରା ଉତ୍ପାଦକ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—
3. A missile which induces sleep in the person attacked.

ପ୍ରସ୍ୱାପକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ସ୍ୱପ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Praswāpaka ୧ । ନିଦ୍ରା ଉତ୍ପାଦକ—
(ପ୍ରସ୍ୱାପିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Soporific; causing sleep.
୨ । ନିହନ୍ତା—2. Slaying (Apte).

ପ୍ରସ୍ୱାପନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ୱପ୍ ଧାତୁ ଣିଚ+ଭାବ. ଅନ)—
Praswāpana ୧ । ନିଦ୍ରା ଉତ୍ପାଦନ—
1. Causing or inducing sleep.
୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅଳ) ପ୍ରସ୍ୱାପ (ଦେଖ)
2. Praswāpa 3 (See)
ଏହି ପ୍ରସ୍ୱାପକ ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଭୁଲେ ଜଣ – ବୃଷ୍ଣି ଚ. ମହାଭାରତ. ବନ ।
ସଂ. ବିଣ—ନିଦ୍ରାଜନକ—
Inducing sleep; soporific.

ପ୍ରସ୍ୱିନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ସ୍ୱିଦ୍ ଧାତୁ=ଝାଳ ବୋହିବା+କର୍ତ୍ତୃ. କ)—
Praswinna ୧ । ଝାଳରେ ବୁଡ଼ିଥିବା; ଘର୍ମାକ୍ତ—
(ପ୍ରସ୍ୱେଦିତ – ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Perspiring; sweated.
୨ । ଉତ୍ତପ୍ତ—2. Heated.
୩ । ବାଷ୍ପସ୍ନାନ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
3. Having a vapour bath.

ପ୍ରସ୍ୱେଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ୱେଦ)—ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଝାଳ—
Prasweda Profuse sweating; perspiration.
(ପ୍ରସ୍ୱେଦନ—ଣିଜନ୍ତ ସିଦ୍ଧ ବିଶେଷ୍ୟ)

ପ୍ରସ୍ରଂଶ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ରଂଶ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ପତନ—
Prasramsa 1. Falling down.
୨ । ଗର୍ଭସ୍ରାବ; ଗର୍ଭପାତ—2. Miscarriage; abortion.

ପ୍ରସ୍ରବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ରୁ ଧାତୁ=ଝରିବା+ଭାବ. ଅ)—୧ । ତରଳିବା-
Prasraba 1. Melting.
୨ । ଝରଣ; ଗଳନ—2. Distillation.
୩ । ଟୋପା ଟୋପା ପଡ଼ିବା—3. Oozing; dropping.
୪ । ଝରିବା; ଚାଲିଯିବା—4. Trickling; running.
୫ । ବୋହିବା—5. Flowing.
୬ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ସ୍ତନରୁ ବା ଯଭାରୁ ସ୍ରବିବା ଦୁଗ୍ଧ—
6. Milk flowing from the breast or udder (Apte).
୭ । ପ୍ରସ୍ରାବ; ମୂତ୍ର—7. Urine (Apte).
୮ । ଫେଣ—8. The overflowing scum of boiling rice (Apte).
୯ । ଧାରା; ସ୍ରୋତଃ—9 A flow; a stream (Apte).

ପ୍ରସ୍ରବଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ରୁ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅଳ)—୧ । ଉତ୍ସ; ନିର୍ଝର;
Prasrabana ଝରଣା—1. Fountain; spring.
୨ । ଜଳପ୍ରବାହ; ଜଳ ଧାରା—2. Flow of water.
୩ । (+ଭାବ. ଅଳ) ଟୋପା ଟୋପା ହୋଇ ଚାଲିଯିବା—
3. Oozing; leaking; dropping.
୪ । ସ୍ୱେଦ; ଝାଳ—4. Sweat; perspiration.
୫ । ମୂତ୍ର ତ୍ୟାଗକରଣ—5 Urination; voiding urine; passing water.
୬ । (+ଅଧିକରଣ. ଅଳ) —ପାଲ୍ୟବାନ ପର୍ବତ; ଜଳସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ବତବିଶେଷ—6. Name of a range of mountains in the Western ghats of India.
୭ । ଜଳପ୍ରପାତ—
7. Waterfall; cascade; cataract (Apte).
୮ । ଜଳର ପ୍ରସ୍ରବ—8. A spout (Apte).

ପ୍ରସ୍ରବଣୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରସ୍ରବଣ+ଈ)–(ବୈଦ୍ୟକ) ଯେଉଁ ଯୋନିରୁ
Prasrabani ସର୍ବଦା ଜଳୀୟ ସ୍ରାବ ହେଉଥାଏ—A female organ always exuding a watery liquid.
[ଟୀ—ଏହାର ଅନ୍ୟ ନାମ ଦୁଷ୍ଟ ଜାତକା । ଏପରି ଜୋନିବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭୋଦୟ ହେବା କଷ୍ଟକର (ହ. ଶ.) ।]

ପ୍ରସ୍ରବଣୀ ଲେଖନୀ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ ବ୍ୟବହାର)—ଝର
Prasrabani lekhani କଲମ; ନିର୍ଝର ଲେଖନୀ; ଯେଉଁ କଲମରେ ଶ୍ୟାହି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଥାଏ; ଫାଉଣ୍ଟେନ୍ ପେନ୍—
Fountain pen.

ପ୍ରସ୍ରା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ରୁ ଧାତୁ=ଝରିବା+କର୍ମ. ଅ)—
Prasrā ୧ । ମୂତ୍ର; ମୂତ୍ର (ପ୍ରକୃତବାଦ)—1. Urine.
୨ । (+ଭାବ. ଅ)—ପ୍ରକୃଷ୍ଟରୂପେ ଝରଣ—(ପ୍ରକୃତବାଦ)—
2. Excessive distillation.

ପ୍ରସ୍ରା ତଳବ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରସ୍ରାବ+ଅ. ତଲବ୍)—ମୂତ୍ର ମାଡ଼ିବା—
Prasrā talaba Having a tendency to urinate.
ପେସାବ ତଲବ ପେସାବ ତଲବ

ପ୍ରସ୍ରାବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ସ୍ରବ)—୧ । ମୂତ୍ର; ପରିତ୍ୟାଗ—
Prasrāba 1. Urine.
୨ । ମୂତ୍ରତ୍ୟାଗ—2. Urination.
୩ । ଟୋପା ଟୋପା ହୋଇ ପଡ଼ିବା—
3. Oozing; dropping.
୪ । ଝରଣ; ଝରିବା—4 Flowing.

ପ୍ରସ୍ରାବ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. କ୍ରି.—ପ୍ରସା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Prasrāba (etc) Prasā etc (See)

ପ୍ରସ୍ରାବ ଦ୍ୱାର—ସଂ. ବି.—ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ—
Prasrāba dwāra The urinary organ.

ପ୍ରସ୍ରୁତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ସ୍ରୁ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ଗଳିତ; କ୍ଷରିତ—
Prasruta Oozing; dropping.

ପ୍ରହଣେ(ନେ)ମି—ସଂ. ବି.—ଚନ୍ଦ୍ର—
Prahaṇe(ne)mi Moon (Apte)

ପ୍ରହତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଆହତ; ଆଘାତ ପ୍ରାପ୍ତ; ପ୍ରତାଡ଼ିତ—
Prahata 1. Wounded; struck; smitten.
୨ । ହତ—2. Killed.
୩ । ପରାଜିତ—3. Defeated; overpowered.
୪ । ବିସ୍ତୃତ; ପ୍ରସାରିତ—4. Stretched.
୫ । ନିକଟସ୍ଥ—5. Contiguous.
୬ । ସୀମାବଦ୍ଧ—6. Bounded; limited.
୭ । ବିତାଡ଼ିତ—7. Driven; repelled.
୮ । ଗୁଣୀ; ବିଦ୍ୱାନ୍—8. Learned; endowed with good qualities; accomplished.
୯ । । ଗୁଣିତ—9. Multiplied.
୧୦ । ରାଶୀକୃତ; ଏକତ୍ରୀଭୂତ—
1. Gathered together; heaped up.
୧୧ । ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ; କ୍ଷୁଣ୍ଣ; ବଟା ବା ଦଳା ହୋଇଥିବା—
11. Pounded; bruised.

ପ୍ରହର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ହୃ ଧାତୁ=ହରଣ କରିବା, ଆଘାତ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଘଣ୍ଟା ଉପରେ ଆଘାତ (ପୂର୍ବେ ରାଜଦ୍ୱାରରେ ପ୍ରତି ପହରରେ ଘଣ୍ଟା ଧ୍ୱନି କରାଯାଉଥିଲା)—
Prahara 1. Stroke on a gong.
୨ । (+ଅଧିକରଣ. ଅ) ଯାମ; ଦିବାନିଶିର ୮ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ; ପହର; ୩ ଘଣ୍ଟା କାଳ—2. A period of 3 hours; watch.

ପ୍ରହରଣ—ସଂ. ବି.—୧ । (ପ୍ର+ହୃ ଧାତୁ+କରଣ. ଅନ)—
Praharaṇa ଆୟୁଧ; ଅସ୍ତ୍ର—1. Weapon.
୨ । (+ଅଧିକରଣେ. ଅନ)—ଯୁଦ୍ଧ—2. War.
୩ । (+କର୍ମ. ଅନ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ବହନାର୍ଥେ ଆଚ୍ଛାଦିତ ଯାନ ବା ରଥବିଶେଷ—3. A covered conveyance or litter for ladies.
୪ । (ଭାବ. ଅ) ଆଘାତ; ପ୍ରହାର; ମାଡ଼—
4. Beating; stroke.

ପ୍ରହରଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ହୃ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—
Praharaṇiya ପ୍ରହାର ପାଇବା ଯୋଗ୍ୟ—
Deserving to be beaten.
ସଂ. ବି. (+କରଣ ଅନୀୟ)—ଆୟୁଧ; ଅସ୍ତ୍ର—Weapon.

ପ୍ରହରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରହରୀ)—
Praharā ପହରୀ; ପ୍ରହରୀର କର୍ମ; ହାମରାଇ—
ପାହାରା ପହରା Watch; guard.
(ରାମଶଙ୍କର ବିବାସିମା—୨୧ ଅଧ୍ୟାୟ)

ପ୍ରହରାଜ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରହର ବା ପ୍ରହରୀ ଓ ରାଜନ୍)—
Praharāja ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ରାଜଦତ୍ତ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ—
A family-title bestowed on Brāhmaṇas.

ପ୍ରହରାଦ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ପ୍ରହ୍ଲାଦ)—
Braharāda ପ୍ରହ୍ଲାଦ ୩ (ଦେଖ)
Prahlāda 3 (See)
ତାହାଙ୍କ ଭିତେ ପ୍ରହରାଦ, ହର ବଶସ୍ପେ ଉଲ୍ଲାରେ ।
କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହିତ ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରହରୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରହର+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prahari ୧ । ପହରାବାଲା; ଚଉକିଦାର; ମନ୍ତ୍ରୀ—
1. A watchman; sentry.
(ପ୍ରହରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରକୃତିବାଦ)
[ଦ୍ର—ପୂର୍ବେ ରାଜଦ୍ୱାରରେ ୧ ପ୍ରହର ଅନ୍ତରରେ ସମୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଘଣ୍ଟା ବାଜୁଥା ହେଉଥିଲା ଏବଂ ପହରାବାଲାମାନେ ବଦଳ ହେଉଥିଲେ ।]
୨ । ଅନ୍ୟ ପାଇଁ ଜାମିନ୍ ହେବା ବ୍ୟକ୍ତି—
2. A surety; a guarantee.
୩ । ଘଣ୍ଟାବାଦକ—3. A bellman (Apte).

ପ୍ରହର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବି ଓ ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ହୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Prahartta ୧ । ପ୍ରହାର କର୍ତ୍ତା—1. Striking; beating.
(ପ୍ରହର୍ତ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ଯୋଦ୍ଧା—2. Combatant; warrior.
୩ । ଆକ୍ରମଣକାରୀ—3. Assailant.

ପ୍ରହର୍ଷ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ହର୍ଷ)—ଆହ୍ଲାଦ; ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦ—
Praharsha Mirth; delight; joy; rapture.
(ପ୍ରହୃଷ୍ଟ—ବିଣ)

ପ୍ରହର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ହୃଷ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Praharshaṇa ୧ । ଆନନ୍ଦସାଧନ—1. Delighting; giving joy; enrapturing.
(ପ୍ରହର୍ଷିତ—ବିଣ)
୨ । ବୁଧ ଗ୍ରହ—2. The planet Mercury.
୩ । ତ୍ରୟୋଦଶାକ୍ଷର ପାଦଯୁକ୍ତ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
3 A metre of 13 syllables.
(ପ୍ରହର୍ଷଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ. (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
୧ । ଆହ୍ଲାଦଜନକ—1. Delightful; joyful.
୨ । ଆହ୍ଲାଦିତ—2. Over-joyed; delightful; hilarious.

ପ୍ରହର୍ଷ(ଷି)ଣୀ—ସଂ. ବି—ହଳଦୀ—
Praharsha(rshi)ṇī Turmeric (Apte).

ପ୍ରହଲ(ଲ୍ଲା)ଦ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପ୍ରହ୍ଲାଦ)—
Prahalā(llā)da ପ୍ରହ୍ଲାଦ ୩ (ଦେଖ)
Prahlāda 3 (See)

ଧ୍ରୁବ ପ୍ରହସନ ଭୁଷଣ୍ଡ ଅଗ୍ରେ କର
ବଶସ୍ୱ ପାଶ ବନ୍ଧ ଭୁର୍ଦ୍ଦେ ଗଲେ ବର । ଭୂଷଣ୍ଡ. ମହାଭାରତ. ଅଶ୍ୱ ।

ପ୍ରହସନ—ସଂ ବି. (ପ୍ର+ହସ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Prahasana ୧ । ଉଚ୍ଚ ହାସ୍ୟ—1. Loud laugh; hearty laughter.
୨ । ଉଲ୍ଲାସ; ଆହ୍ଲାଦ—
2. Hilarity; mirth; merriment.
୩ । ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି; ପରିହାସୋକ୍ତି—
3. Satire; irony; redicule.
୪ । (+କର୍ମ. ଅନ) ପରିହାସ; ଥଟ୍ଟା ତାମସା; ରସିକତା—
4. Jesting; gallantry; buffoonery
୫ । (+ଅଧିକରଣ. ଅନ)—
ହାସ୍ୟରସୋଦ୍ଦୀପକ ଶବ୍ଦ, ନାଟ୍ୟ ପ୍ରହସନବିଶେଷ—
5. A farce; burlesque.

ପ୍ରହସ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ହସ୍ତ)—
Prahasta ୧ । ବିସ୍ତୃତାଙ୍ଗୁଳ କରତଳ—1. Open palm of the hand with the fingers extended.
୨ । ଚାପୁଡ଼ା; ତପେଟାଘାତ—2. A slap
୩ । ରାବଣର ସେନାପତିବିଶେଷ—
3. Name of one of Rābaṇa's generals.

ପ୍ରହାଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ହା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Prahāṇa ୧ । ପରିତ୍ୟାଗ—1. Abandonment.
୨ । ଚିତ୍ତର ଏକାଗ୍ରତା—
2. Concentration of mind.

ପ୍ରହାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ହୃ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Prahāra ୧ । ଆଘାତ; ମାଡ଼; ବିବାଦ; ଯୁଝାର—
1 Striking; beating; strife; stroke; a blow.
୨ । ଯୁଦ୍ଧ—2. Fight; battle.
[ବ୍ୟୁ—'ପ୍ର+ହୃ ଧାତୁରୁ' ପ୍ରହାରକ, ପ୍ରହରଣୀୟ, ପ୍ରହାରଣ, ପ୍ରହାର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରହୃତ ଆଦି ଶବ୍ଦ ହୁଏ ।]

ପ୍ରହାର କରିବା—କ୍ରି—୧ । ମାଡ଼ ମାରିବା; ପିଟିବା—
Prahāra karibā 1. To strike; to beat; to strife.
প্রহার করা **प्रहार करना**
୨ । ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ରାଦି ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କରିବା—
2. To strike with weapons.
ପିଟାଇ ବଥର ଦୃଢ଼ତ ପ୍ରହାର ବଜ୍ରାଙ୍ଗ-ବଦନ-ଲାଗ ଗୋ ।
ବଳରାମ ସଂ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ପ୍ରହାରିବା—କ୍ରି. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. (ସଂ. ପ୍ରହାର)—
Prahāribā ପ୍ରହାର କରିବା (ଦେଖ)
প্রহারা **प्रहारना** Prahāra karibā (See)

ପ୍ରହାସ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ହାସ)—୧ । ଅଭିନେତା; ନଟ—
Prahāsa 1. A dancer; an actor.
୨ । ଅଟ୍ଟହାସ; ଉଚ୍ଚହାସ୍ୟ—2. Loud laugh
୩ । ସୋମ ତୀର୍ଥ; ପ୍ରଭାସ ତୀର୍ଥ—
3. Name of a place of pilgrimage.
୪ । ଶିବ; ମହାଦେବ—4. Śiba.
୫ । ନାଗବିଶେଷ—5. Name of a serpent.
୬ । ପ୍ରସ୍ଫୋଟନ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟତା—6. Blooming; expanding.
୭ । ପ୍ରଭାସ ତୀର୍ଥ (ଦେଖ) (ହି.ଶ)—7. Prabhāsa tīrtha. (See)
ସ. ବିଶ—ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ—Very bright; glittering; dazzling.

ପ୍ରହାସୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ହସ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prahāsi ୧ । ଉଚ୍ଚହାସ୍ୟକାରୀ—1, Laughing aloud.
(ପ୍ରହାସିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ହାସ୍ୟୋତ୍ପାଦକ—
2. Producing laughter.
ସ. ବି. ପୁଂ—ଭାଣ୍ଡ; ବିଦୂଷକ—
Jester; a clown; a buffoon.

ପ୍ରହିତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ଧା ଧାତୁ=ପ୍ରେରଣ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—
Prahita ୧ । ପ୍ରେରିତ—1. Sent; despatched; discharged; emitted.
୨ । ପ୍ରଯୁକ୍ତ; ବିଯୁକ୍ତ—
2. Employed; engaged; commissioned.
୩ । ବିସ୍ତୃତ; ପ୍ରସାରିତ— 3. Stretched; extended.
୪ । ନିରୁଦ୍ଧ—4. Suppressed; checked.
୫ । ପ୍ରଦତ୍ତ—5. Bestowed; endowed.

ପ୍ରହୀଣ(ନ)—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ହା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ବିହୀନ—
Prahīṇa(na) 1. Deprived of.
୨ । ବିଚ୍ୟୁତ—2. Surrendered; separated from.
୩ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ—3. Abandoned.

ପ୍ରହୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ହୁତ)—ବଳି ବୈଶ୍ୱଦେବ; ଭୂତଯଜ୍ଞ (ହି. ଶ)-
Prahuta A daily offering of boiled rice to the spirits and animale.

ପ୍ରହୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ହୃ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Prahṛuta ୧ । ଆହତ; ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ—
1. Struck; beaten; wounded.
୨ । ନିପୀଡ଼ିତ—2. Oppressed.
୩ । ନିକ୍ଷିପ୍ତ (ହି. ଶ)—3. Thrown.
୪ । ବିସ୍ତାରିତ (ହି. ଶ)—4. Spread out.
ସ. ବି. (+ଭାବ. ତ)—ପ୍ରହାର—Striking.

ପ୍ରହୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ପ୍ର+ହୃଷ୍ଟ)—ଆହ୍ଲାଦିତ—
Prahṛushṭa Overjoyed; delighted; rejoiced.

ପ୍ରହେଣକ—ସଂ. ବି—୧ । ମହଳଭୋଗ; ଯବାଗୂ; ଯାଉ—
Prahenaka 1. Gruel; jelly.
୨ । ଏକପ୍ରକାର ପିଷ୍ଟକ—2. A kind of cake (Apte).

ପ୍ରହେତି—ସଂ. ବି—ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—
Praheti Name of a demon.
ରାକ୍ଷସ କୁଳରେ ଜାତ, ହେତି ପ୍ରହେତି ବଳବାନ ।
ବଳରାମ. ବିରାଟପର୍ବ ।

ପ୍ରହେଳକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ହ୍ରଳ ଧାତୁ + ଅକ)—
Praheḷaka ୧ । ପ୍ରହେଣକ (ଦେଖ)
1. Praheṇaka (See) (Apte).
୨ । ପ୍ରହେଳିକା (ଦେଖ)—2. Praheḷikā (See) (Apte)

ପ୍ରହେଳା—ସଂ. ବି (ପ୍ର + ହେଳା)—ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଆଚରଣ—
Praheḷā Loose conduct; unrestrained behaviour (Apte).

ପ୍ରହେଳିକା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ହ୍ରଳ୍ ଧାତୁ = ଅଭିପ୍ରାୟ ସୂଚନା କରିବା + କରଣ. ଅ + କ + ଷ୍ଟା. ଆ)—ପହେଳୀ; କୂଟପ୍ରଶ୍ନ, ଲାଆଁ ଦିଆ—Riddle; enigma; a puzzle; conundrum.
Praheḷikā
ପ୍ରହେଳୀ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରହେଳ }

ଉଦାହରଣ :—ବଇଢ଼ ନୁହେଁ ସେ ବଳାମୁଁ।ଧ
ସାପ ନୁହେଁ ତାର ଚଇ ଦୁଇଖ
ନୁହେଁ ଦ୍ରୌପଦୀ ପାଞ୍ଚଜନ ତାର
ବୁଝି ବହୁର୍ବ ହେ ପଣ୍ଡିତବର ।
(ଉତ୍ତର – ଲେଖନୀ ବା କଲମ)—ଭୂଲମଂ. ଅଳଙ୍କାର ଚରଣ୍ଟିଣୀ ।

ପ୍ରହ୍ରା(ହ୍ଲା)ଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ହ୍ଲାଦ୍ ଧାତୁ = ଆନନ୍ଦିତ ହେବା + ଭାବ. ଅ)—୧ । ହର୍ଷ; ଆହ୍ଲାଦ—
Prahrā(hlā)da
1. Delight; joy; hilarity.
୨ । ଗୋଳମାଳ—2. Noise; uproar.
୩ । ଶବ୍ଦ; ଧ୍ୱନି—3. Sound (Apte).
୪ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଦାନବରାଜ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ପୁତ୍ର—
4. The son of Hiraṇyakaśipu.
[ଦ୍ର—ଏ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ଏ ପିଲାଦିନୁ ଭଗବଦ୍ଭକ୍ତ ଥିଲେ । ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଏହାଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତିରୁ ବିଚଳିତ କରିବାକୁ ପ୍ରଲୋଭନ ଓ ଭୟ ଦେଖାଇ, ଶେଷକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ; କିନ୍ତୁ ଏ ତହିଁରେ ବିଚଳିତ ହେଲେ ନାହିଁ । ଅବଶେଷରେ ଭଗବାନ୍ ନରସିଂହରୂପରେ ଏକ ସ୍ତମ୍ଭ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ହିରଣ୍ୟକଶିପୁକୁ ନଖରେ ବିଦାରଣ କଲେ ଓ ପ୍ରହ୍ଲାଦଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କଲେ । ପ୍ରହ୍ଲାଦଙ୍କ ପୁତ୍ର ବିରୋଚନ ଓ ପୌତ୍ର ବଳି ।]
୫ । ନାଗବିଶେଷ—
5. Name of a mythological serpent.

ପ୍ରାଇଜ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—୧ । ପୁରସ୍କାର; ଉପହାର; ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଜିନିଷକୁ ଦିଆଯିବା ଉପହାର—1. Prize; reward.
ପ୍ରାଇଜ
ପ୍ରାଇଜ
୨ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ ଉତ୍ସବ—
2. The occasion of the prize distribution of a school.

ପ୍ରାଇଜ୍ ବିତରଣ—ବୈ. ବି. (ଇଂ. ପ୍ରାଇଜ୍ ଓ ସଂ. ବିତରଣ)—
Prāij bitaraṇa ଛାତ୍ରାଦିଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ—
ପ୍ରାଇଜ ବିତରଣ **ପ୍ରାଇଜ ବଣ୍ଟନ** Prize-distribution.
(ପ୍ରାଇଜ୍ ବଣ୍ଟନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଇଭେଟ୍—ବୈଦେ. ବିଣ (ଇଂ)—୧ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ—
Prāibheṭ ପ୍ରାଇଭେଟ **ପ୍ରାଇବେଟ** 1. Personal.
୨ । ଘରୋଇ—2. Private; domestic.
୩ । ଗୁପ୍ତ; ଗୋପନୀୟ—3. Confidential.
୪ । ସାଧାରଣରେ ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ—4. Not public.
ବୈଦେ. ବି—ସାଧାରଣ ସୈନିକ—A common soldier.

ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଟିଉଟର୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଛାତ୍ରକୁ ଘରେ ପଢ଼ାଇବା ଶିକ୍ଷକ—Private tutor.
Prāibheṭ ṭiuṭar
ପ୍ରାଇଭେଟ ଟିଉଟର **ପ୍ରାଇବେଟ ଟ୍ୟୁଟର**
(ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଟିଚର୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଟିଉସନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଶିକ୍ଷକର ଛାତ୍ରକୁ ଘରେ ପଢ଼ାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ—Private tuition.
Prāibheṭ ṭiusan
ପ୍ରାଇଭେଟ ଟିଉସନ **ପ୍ରାଇବେଟ ଟ୍ୟୁସନ**
(ପ୍ରାଇଭେଟ ଟିଉଟରୀ, ପ୍ରାଇଭେଟୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଇମ୍ ମିନିଷ୍ଟ(ଷ୍ଟା)ର୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ—
Prāim minishṭa(shṭā)r Prime minister.
ପ୍ରାଇମ ମିନିଷ୍ଟାର **ପ୍ରାଇମ ମିନିଷ୍ଟାର**

ପ୍ରାଇମର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । କୌଣସି ଭାଷାର ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପ୍ରାଥମିକ ପୁସ୍ତକ—1. A first book of reading; alphabet book.
Prāimar
ପ୍ରାଇମର **ପ୍ରାଇମର**
୨ । କୌଣସି ବିଷୟ (ଯଥା—ବିଜ୍ଞାନ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା, ଜ୍ୟୋତିଷ, ରସାୟନ)ର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଜ୍ଞାନ ଯେଉଁ ପୁସ୍ତକରୁ ଲାଭ କରାଯାଏ—2. A primer on any subject.

ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ସେକ୍ରେଟ(ଟେ)ରୀ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ବଡ଼ଲୋକ ଓ ବଡ଼ ଦାକ୍ତରମାନଙ୍କର ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବା ବେସରକାରୀ ଚିଠିପତ୍ର ଲେଖିବା ଯାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀ—Private secretary.
Prāibheṭ sekreṭa(ṭe)rī
ପ୍ରାଇଭେଟ ସେକ୍ରେଟରୀ **ପ୍ରାଇବେଟ ସେକ୍ରେଟରୀ**

ପ୍ରାଇମ(ମେ)ରୀ—ବୈଦେ. ବିଣ (ଇଂ)—ପ୍ରାଥମିକ—
Prāima(me)rī ପ୍ରାଇମା(ମେ)ରୀ **ପ୍ରାଇମେରୀ** Primary.

ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଆଧୁନିକ ଧରଣରେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବାର ବିଦ୍ୟାଳୟ—Primary school.
Prāimerī skul
ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ **ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ**
(ପ୍ରାଇମେରୀ ଇସ୍କୁଲ, ପ୍ରାଇମେରୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)
[ଦ୍ର—ଭାରତରେ ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲମାନ ଅଛି; ଯଥା—ଅପର ବା ଉଚ୍ଚପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ, ଲୋଅର ବା ନିମ୍ନପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ ।]

ପ୍ରାଏ—ପ୍ରା. ଅ. (ସଂ. ପ୍ରାୟ)—୧ । ପରି; ପରି—
Prāe ମତ, ମତନ **ଏକସାଁ; ବରାବର** 1. Like.
(ପ୍ରାଏକ—ଅନ୍ୟରୂପ) କୋପଖାଇ ପ୍ରାଏ ଦେବୀଙ୍କ ନିକଟରୁ
ବହିଲା ଜଳ ପବନ – ସାଧାରଣ, ପାଟଙ୍ଗ ।
୨ । ପ୍ରାୟ (ଦେଖ)—2. Prāya (See)

ପ୍ରାଂଶୁ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରା + ଅଂଶୁ = ରେଣୁ; ଯାହାର ଅଂଶୁମାନ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଅଛେ)—୧ । ଉଚ୍ଚା; ଉଚ୍ଚ; ଉନ୍ନତ—
Prāṁsu
(ପ୍ରାଂଶୁଳା[ଭ୍ରି]—ବି) 1. High; elevated; tall.
୨ । ଦୀର୍ଘ—2. Long; extended (Apte).
ସଂ. ବି—୧ । ବୈବସ୍ୱତମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ରବିଶେଷ—
1. A son of Baibaswata Manu.
୨ । ବିଷ୍ଣୁ (ହି. ଶ)—2. Bishṇu.

୩ । ଡେଙ୍ଗା ଲୋକ—3. A tall person (Apte).

ପ୍ରାଂଶୁଲଭ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଶସ୍ୟ ଉଚ୍; ପ୍ରାଂଶୁ+ଲଭ୍ୟ)—ଡେଙ୍ଗା
Prāṁśu labhya ଲୋକ ହାତ ବଢ଼ାଇଲେ ଯାହାକୁ ତା ହାତ ପାଏ—Which can be reached by the hands of a tall man; attainable by a tall person.

ପ୍ରାକ୍—ସଂ. ଅ. (ପ୍ର+ଅନଚ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+ଅଧିକରଣେ କ୍ୱିପ୍)—
Prāk ୧ । ସମ୍ମୁଖରେ; ଆଗରେ—1. In front.

୨ । ପ୍ରଥମେ; ଆଦ୍ୟରେ—2. At first.

୩ । ଆରମ୍ଭରେ—3. In the beginning.

୪ । ପୂର୍ବେ; ପୁରାକାଳରେ—
4. Before; previously; in the past.

୫ । ପୂର୍ବଦେଶରେ; ପୂର୍ବଦିଗରେ—1. In the east.

୬ । କ୍ରମେ; କ୍ରମଶଃ—6. Gradually.

୭ । ଏଥିପୂର୍ବେ—7. Already.

୮ । ପୂର୍ବଦିଗକୁ—8. To the east of.

୯ । ପ୍ରାତଃକାଳରେ; ପ୍ରତ୍ୟୁଷରେ—
9. At dawn; at daybreak (Apte).

୧୦ । (ଅମୁକ) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—
10. Up to; as far as (Apte).

ପ୍ରାକ୍‌ଚରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍+ଚରଣ)—ଯୋନି; ଭଗ (ହି. ଶ)—
Prāk-charaṇa The female organ.

ପ୍ରାକ୍‌ଛାୟା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାକ୍+ଛାୟା; ଯେଉଁ ସମୟରେ
Prāk-chhāya ଦ୍ରବ୍ୟାଦିର ଛାୟା ପୂର୍ବଦିଗକୁ ପଡ଼େ)—ଅପରାହ୍ନ କାଳ (ହି. ଶ)—Afternoon.

ପ୍ରାକ୍‌ପଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍+ପଦ)—ସମାସଯୁକ୍ତ ବା ସମସ୍ତ ପଦର
Prākpada ପ୍ରଥମ ଶବ୍ଦ—The first member of a (ପୂର୍ବପଦ— ଅନ୍ୟରୂପ) compound word.

[ଦ୍ର—ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦକୁ ଉତ୍ତର ପଦ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପ୍ରାକ୍‌ଫଳ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାକ୍+ଫଳ)—ପଣସ ଫଳ—
Prākphala The jack fruit.

ପ୍ରାକ୍‌ଶିରଃ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାକ୍=ପୂର୍ବଦିଗକୁ+ଶିରସ୍=
Prāksirah ମୁଣ୍ଡ)—୧ । ପୂର୍ବଦିଗକୁ ଶିର କରିଥିବା—
1. Having one's head turned to he east.

୨ । ପୂର୍ବମୁଖୀ—2. Facing east.

ପ୍ରାକ୍‌ସନ୍ଧ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍+ସନ୍ଧ୍ୟା)—ପ୍ରାତଃକାଳ; ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ-
Prāksandhyā କାଳୀନ ଦିବସର ସନ୍ଧିକାଳ—
Dawn; daybreak.

ପ୍ରାକରଣିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରକରଣ+ଇକ)—
Prākaraṇika ପ୍ରକରଣ ବା ପରିଚ୍ଛେଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Relating to a chapter or section; sectional.

ପ୍ରାକରମ—ପ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ପରାକ୍ରମ)—ପରାକ୍ରମ (ଦେଶ)
Prākarama Parākrama (See)
(ପ୍ରାକର୍ମ, ପ୍ରାକ୍ରମ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଅଧିକ ସେ ସରଳି ବଳ ପ୍ରାକର୍ମରେ ।
କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ. ଶ୍ରୀବ ।

ପ୍ରାକର୍ଷିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରକର୍ଷ+ଅର୍ଦ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—
Prākarshika ୧ । ଶିଶ୍ନ; ଲମ୍ପଟ ବା କାମୁକ ବ୍ୟକ୍ତି—
1. A lecher.

୨ । ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଉପାୟରେ ପୁରୁଷର କାମବୃତ୍ତି ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ରକ୍ଷିତ ପୁରୁଷ ବା ବାଳକ—
2. A catamite (Apte).

୩ । ଲୁଚୁଣା; ଭଡ଼ୁଆ—3. A man who procures other people's wives for adultery.

୪ । ପରସ୍ତ୍ରୀର ଉପାର୍ଜନଦ୍ୱାରା ଜୀବିକାନିର୍ବାହକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
4. A person living on the earnings of adultery of the wives of other people

୫ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ତ୍ରୀଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିପାଳିତ ବ୍ୟକ୍ତି—5. A man supported by another's wife (Apte).

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଉତ୍କର୍ଷ ପାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ—Entitled to
(ପ୍ରାକର୍ଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) preference or superiority (Apte).

ପ୍ରାକାମ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରକାମ+ଷ୍ୟାଞ୍ଚ. ଯ)—
Prākāmya ୧ । ଯଥେଚ୍ଛାଗୃହୀତ; ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦାନୁବର୍ତ୍ତିତା—
1. Wilfulness; freedom of will; acting according to one's will.

୨ । ଅଦମନୀୟ ମନଃ—2. Irresistible will (Apte).

୩ । ମହାଦେବଙ୍କର ଓ ସାଧକର ଅଷ୍ଟବିଧ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ଯେଉଁ ଶକ୍ତିବଳରେ ସିଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ସାଧକ ଯାହା ଇଚ୍ଛା କରେ ତାହା ପାଏ—3. The irresistible will of a perfect person or of Śiba; the perfection of will-power which enables one to get whatever he wants; (one of the eight divine attributes).

[ଦ୍ର—ମନୁଷ୍ୟ ତପସ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଏହି ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ସେ ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ତାହା ପାଏ; ସେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଭୂମି-ଉପରେ ପୋତି ହୋଇ ରହିପାରେ ବା ଆକାଶରେ ଉଡ଼ିପାରେ ।]

ପ୍ରାକାର—ସଂ ବି. (ପ୍ର+ଆ+କୃ ଧାତୁ=ବିଶେଷ କରିବା+କର୍ମ. ଅ)—
Prākāra ୧ । ବେଷ୍ଟନ; ବାଡ଼—1. Enclosure; fence.

୨ । ବପ୍ର; ପାଚୀର; ଛଡ଼ାଦିଆଲ—
2. Compound wall; a surrounding wall.

୩ । ମାଟିବନ୍ଧ ଉପରେ ଦିଆଯାଇ ଥିବା କାନ୍ଥ—
3. A wall raised on a high bank of earth.

୪ । ନଗର ବା କିଲ୍ଲାର ରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଉହିଁ ଚାରିପାଖେ ଦିଆଯାଇ ଥିବା କାନ୍ଥ—4. Rampart; a wall raised round a city or fort.

ପ୍ରାକାର୍ଷକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନୃତ୍ୟକାରୀ ପୁରୁଷ
Prākārshaka (ହି. ଶ)—1. A male who dances amongst females.

୨ । ପରସ୍ତ୍ରୀର ଜାରକର୍ମର ଉପାର୍ଜନଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିପୋଷିତ ପୁରୁଷ (ହି. ଶ)—2. A man who lives on the earnings of adultery of the wives of other men.

ପ୍ରାକାଶ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରକାଶ + ସ୍ୱାର୍ଥେ ଅ)—ପ୍ରକାଶ (ଦେଖ)
Prākāśa Prakāśa (See)

ପ୍ରାକାଶ୍ୟ(ସ୍ୟ)—ସଂ. ବି—ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତି; ଯଶଃ (ହ. ଶ)—
Prākāśya(sya). Fame; renown (Apte).

ପ୍ରାକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରକୃତି + ଭବାର୍ଥେ. ଅ)—୧ । ଅକୃତ୍ରିମ; ନୈସର୍ଗିକ; ପ୍ରକୃତିରୁ ଜାତ; ମୌଳିକ; ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ; ଅବିକୃତ—
Prākṛuta
ପ୍ରାକୃତା } ସ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରାକୃତୀ }
1. Natural; original; unmodified; unaltered (Apte).
[ପ୍ରାକୃତତା(ତ୍ୱ)—ବି] ୨ । ପ୍ରକୃତିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପ୍ରାକୃତିକ—
2. Relating to nature.
୩ । ସ୍ୱାଭାବିକ; ସହଜ; ସ୍ୱଭାବସିଦ୍ଧ—
3. Inborn; inherent.
୪ । ପ୍ରଜାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—4. Relating to the subjects.
୫ । ସାମାନ୍ୟ; ସାଧାରଣ—
5. Common; usual; ordinary.
୬ । (ପ୍ର + ଅକୃତ = ଅପକାର୍ଯ୍ୟ)—ନୀଚ; ଅଧମ; ଇତର—
6. Low; mean; vulgar.
୭ । ଅଶିକ୍ଷିତ; ଅସଭ୍ୟ—7. Uncultured: unrefined (Apte).
୮ । ଅଶିକ୍ଷିତ—8. Illiterate; uneducated (Apte).
୯ । ଭୌତିକ—1. Material; physical.
୧୦ । ମାୟାମୟ—10. Illusory.
୧୧ । (ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର)—ମହତତ୍ତ୍ୱାଦିଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟ—
11. (Hindu philosophy) Created by Mahattattwa etc.

ପ୍ରାକୃତ ବୈକୃତ ସଂସାର,
ମହତ ସ୍ଥାନର ସଞ୍ଚାର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

୧୨ । ହେୟ—12. Insignificant; trifling; unimportant (Apte).
୧୩ । ଲୌକିକ; ଜନକଥିତ (ଭାଷା)—13. Vernacular; (language) spoken by ordinary people (Apte).
୧୪ । ପ୍ରାଦେଶିକ; ଦେଶାଂଶବିଶେଷ ପ୍ରଚଳିତ (ଭାଷା; ଶବ୍ଦ)—
14. Provincial; dialectical (Apte).

ସଂ. ବି.—୧ । ଅସଂସ୍କୃତ ଭାଷା; ଯେଉଁ ଭାଷା ଇତର ଲୋକେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି—
1. Vulgar language; a vernacular language.
୨ । ଚଳିତ ଭାଷା; କଥୋପକଥନର ଭାଷା—
2. Spoken dialect.
୩ । ପାଲି ବା ମାଗଧୀ ଭାଷା—
3. The Pāli dialect
୪ । ଯେଉଁ ସଂସ୍କୃତମୂଳକ ଅପଭ୍ରଂଶ ଭାଷା ସାହାଯ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ ନାଟକରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଇତର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କଥୋପକଥନ କରନ୍ତି—4. The Prākṛuta dialect derived from and akin to Sanskrit, used by female and vulgar characters in Sanskrit dramas (Apte).
୫ । ଦେଶାଂଶବିଶେଷ ପ୍ରଚଳିତ ଭାଷା; ଭାଷା—5. Dialect.
୬ । ନୀଚ ବ୍ୟବସାୟାବଲମ୍ବୀ ବ୍ୟକ୍ତି—6. Man following a degraded or menial profession.
୭ । ଇତର ଜନ; ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି—
7. An ordinary or vulgar man.
୮ । ପରାଶରଙ୍କ ମତରେ ସ୍ୱାତୀ, ଭରଣୀ ଓ କୃତ୍ତିକା ନକ୍ଷତ୍ର ବାଓଟ ଯିବା ସମୟରେ ବୁଧ ଗ୍ରହର ଗତି (ହ. ଶ.)—
8. The passage of the planet Mercury through the 15th, 2nd, and 3rd asterisms.

[ଦ୍ର—ବୁଧ ଗ୍ରହର ୭ ପ୍ରକାର ଗତି ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ପ୍ରଥମ; ଏହା ୪୦ ଦିନ ସ୍ଥାୟୀ ହୁଏ ଓ ଏ ସମୟରେ ପୃଥିବୀରେ ଆରୋଗ୍ୟ, ବୃଷ୍ଟି, ଧାନ୍ୟର ବୃଦ୍ଧି ଓ ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ—ହ. ଶ. ।]

[ଦ୍ର—ହେମଚନ୍ଦ୍ର ଆଦି ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି ଯେ 'ସଂସ୍କୃତ' ଭାଷାରୁ 'ପ୍ରାକୃତ' ଜନ୍ମି ଅଛି ଏବଂ କେହି କେହି କହନ୍ତି ଯେ 'ପ୍ରାକୃତ' ଭାଷାରୁ 'ସଂସ୍କୃତ' ଭାଷାର ଉଦ୍ଭବ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତିଗତ ଅର୍ଥ ବିଚାର କଲେ ଦେଖା ଯିବ ଯେ 'ପ୍ରାକୃତ' ଭାଷାହିଁ ଜନକଥିତ ଆଦ୍ୟ ଭାଷା ଓ ତାହା ସଂସ୍କୃତ ହୋଇ ତହିଁରୁ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ଅଛି । ହେମଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଶବ୍ଦକୋଷ ସଂକଳନ କରିଥିଲେ । ଯାହାହେଉ, ଆଧୁନିକ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ମତରେ ଆଦି ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ଯାଇ ପାରେ:—

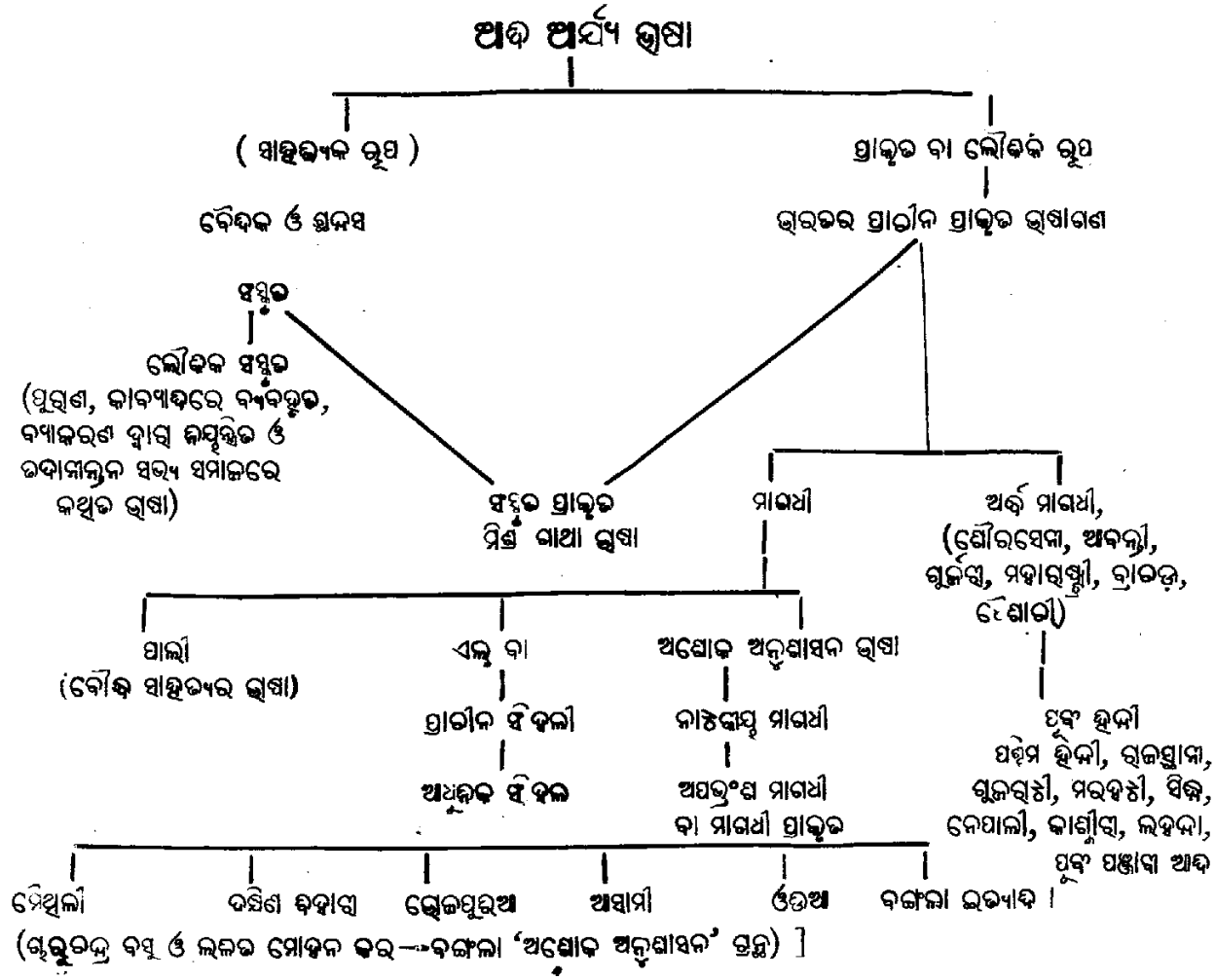

(ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ର ବସୁ ଓ ଲଳିତ ମୋହନ କର—ବଙ୍ଗଳା 'ଅଶୋକ ଅନୁଶାସନ' ଗ୍ରନ୍ଥ)]

[ଦ୍ର—କେତେକ ପଣ୍ଡିତ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି ଯେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୩୦୩ ସାଲର ପୂର୍ବେ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷା ପଶ୍ଚିମୀ ଓ ପୂର୍ବୀ ଦୁଇ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା । ପୂର୍ବୀ ପ୍ରାକୃତ ମାଗଧୀ ବା ପାଲୀ ନାମରେ ବିଖ୍ୟାତ ହେଲା । ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ପ୍ରଚାର ସଙ୍ଗେ ପାଲୀ ଭାଷାର ଖୁବ୍ ଉନ୍ନତି ହେଲା ଓ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ପାଲୀ ଭାଷାରେ ଲେଖା ହେଉଥିଲା । ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରାକୃତର ବିକାଶ ଠାରୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୧୦୦୦ ସାଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଧୁନିକ ଦେଶଭାଷାମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ହେଲା । ଯେଉଁପରି ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ସର୍ବପ୍ରାଚୀନ ରୂପକୁ ବୈଦିକ ସଂସ୍କୃତ ବୋଲାଯାଏ, ସେହିପରି ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ସର୍ବପ୍ରାଚୀନ ରୂପକୁ ଆର୍ଷ ପ୍ରାକୃତ ବୋଲାଯାଏ । ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶ୍ରେଣୀ-ବିଭାଗ କରି ଅଛନ୍ତି—୧ । ଭାଷା (ମହାରାଷ୍ଟ୍ରୀ, ଶୌରସେନୀ, ପ୍ରାଚ୍ୟା, ଅବନ୍ତୀ, ମାଗଧୀ, ଅର୍ଦ୍ଧମାଗଧୀ); ୨ । ବିଭାଷା, (ଶାକାରୀ, ଚାଣ୍ଡାଳୀ, ଶାବରୀ, ଆଭୀରୀ, ଟାକ୍କୀ, ଓଡ୍ରୀ, ଦ୍ରାବିଡ଼ୀ) । ୩ । ଅପଭ୍ରଂଶ । ୪ । ପୈଶାଚୀ । ଏହା ଛଡ଼ା ଚୂଳିକା ପୈଶାଚୀ ଆଦି କେତେକ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରାକୃତ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ମଗଧର ଭାଷା ପାଲୀ ନାମରେ ସାହିତ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲା । ବୌଦ୍ଧ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ପ୍ରଥମେ ଏହି ଭାଷାରେ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା, ପରେ ଜୈନମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅର୍ଦ୍ଧ ମାଗଧୀ ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରୀ ଭାଷାମାନଙ୍କର ଆଦର ହେଲା । ମହାରାଷ୍ଟ୍ରୀ ସାହିତ୍ୟରୁ ଉଦ୍ଭୂତ ଗୋଟିଏ କୃତ୍ରିମ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷା ସଂସ୍କୃତ ନାଟକମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲା । ଏହି କୃତ୍ରିମ ପ୍ରାକୃତରୁ ଯେଉଁ ଭାଷା ବାହାରିଲା ତାହାକୁ 'ଅପଭ୍ରଂଶ" ବୋଲା ଗଲା । ଏହି ଅପଭ୍ରଂଶରୁ ଭାରତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଚଳିତ ଆର୍ଯ୍ୟ ଶାଖାର ଦେଶଭାଷା (Aryan vernaculars) ମାନଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଅଛି । ବୌଦ୍ଧ ଗ୍ରନ୍ଥ ଲଳିତବିସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷା ମିଳି ଅଛି ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ବହୁତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାରେ ଦ୍ୱିବଚନ ନାହିଁ; ପ୍ରାକୃତ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାରେ ଋ, ୠ, ଌ, ୡ, ଐ, ଔ, ଶ, ଷ, ଓ ବିସର୍ଗ ନାହିଁ—ହ. ଶ. ।]

ପ୍ରାକୃତ ଇତିବୃତ୍ତ(ତ୍ତି)—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

Prākṛuta itibṛutta(tti) ପ୍ରକୃତି ବା ଜଡ଼ ଜଗତ୍ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଜ୍ଞାନ; ଜଡ଼ବିଜ୍ଞାନ—Natural History; the science of Nature; Natural Philosophy; Natural Science; Physics.

(ପ୍ରାକୃତିକ ଇତିବୃତ୍ତ, ପ୍ରାକୃତ ଇତିହାସ, ପ୍ରାକୃତ ତତ୍ତ୍ୱ, ପ୍ରାକୃତ ବିଜ୍ଞାନ, ପ୍ରାକୃତ ବିଦ୍ୟା, ପ୍ରାକୃତ ଦର୍ଶନ, ପ୍ରାକୃତିକ ବିଜ୍ଞାନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

[ଦ୍ର—ଜୀବବିଦ୍ୟା, ଧାତୁବିଦ୍ୟା, ଉଦ୍ଭିଦବିଦ୍ୟା ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରାକୃତ ଇତିବୃତ୍ତର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।]

ପ୍ରାକୃତ ଜନ—ସଂ. ବି—ଇତର ଲୋକ—

Prākṛuta jana Vulgar people; the mass.

(ପ୍ରାକୃତ ମାନୁଷ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାକୃତ ଜ୍ୱର—ସଂ. ବି—ଋତୁଭେଦରେ ହେବା ଜ୍ୱର—
Prākṛuta jwara Fever attacking people as the effect of particular seasons.
[ଦ୍ର—ବର୍ଷା, ଶରତ୍ ଓ ହେମନ୍ତରେ ମନୁଷ୍ୟର ଦେହରେ ଯଥାକ୍ରମେ ବାତ, ପିତ୍ତ ଓ କଫର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ହୁଏ ଓ ସେହି ସମୟରେ ତତ୍ତତ୍ ଧାତୁ ପ୍ରଧାନ ଜ୍ୱର ଲୋକଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ । ହି. ଶ.]

ପ୍ରାକୃତ ତତ୍ତ୍ୱ ଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—
Prākṛuta tattwa darśana ପ୍ରକୃତି ବା ସୃଷ୍ଟି-ସ୍ଥିତ ପଦାର୍ଥ-(ପ୍ରାକୃତ ତତ୍ତ୍ୱ ବିବେକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ପରମାତ୍ମା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମେ—Natural Theology.

ପ୍ରାକୃତ ତନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର—
Prākṛuta tantra Democracy.

ପ୍ରାକୃତ ଦୋଷ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—
Prākṛuta dosha ବର୍ଷା, ଶରତ୍ ଓ ହେମନ୍ତ ଋତୁରେ ହେବା ଜ୍ୱରରେ ଯଥାକ୍ରମେ ବାତ, ପିତ୍ତ ଓ କଫର ଆଧିକ୍ୟ (ହି.ଶ)-The morbidity of wind, bile and phlegm in the fevers which attack people in the rains, autumn and winter respectively.

ପ୍ରାକୃତ ପ୍ରକାଶ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ପୁରୀଜିଲ୍ଲାର ମାର୍କଣ୍ଡ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରାକୃତ
Prākṛuta prakāśa ଭାଷାର ଅଧ୍ୟୟନ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—
A Prākṛuta lexicon edited by late Mārkaṇḍa Dāsa of the district of Puri.

ପ୍ରାକୃତ ପ୍ରଳୟ—ସଂ. ବି—ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଦିବସର ଅବସାନ ହେଲେ
Prākṛuta praḷaya ବ୍ରହ୍ମା ନିଦ୍ରା ଯିବାରୁ ସୃଷ୍ଟିର ଯେଉଁ ବିନାଶ ଘଟେ—The complete dissolution of the universe when Brahmā, the Creator goes to sleep.

ପ୍ରାକୃତ ବନ୍ଧ—ଦେ. ବି. ଦେଶପ୍ରଚଳିତ କଥ୍ୟ ଭାଷାରେ ଛନ୍ଦୋବଦ୍ଧ
Prākṛuta bandha ରଚନା—Poetry or verse in the vernacular language.
ପ୍ରାକୃତ ବନ୍ଧେ ଗୀତ ବାଣୀ
ଶୁଣି ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ । ଭଗବତ ।

ପ୍ରାକୃତ ଭୂଗୋଳ—ସଂ ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ଯେଉଁ ଭୂଗୋଳ
Prākṛuta bhūgoḷa ଶାସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀସ୍ଥ ଦୃଶ୍ୟମାନ (ପ୍ରାକୃତିକ ଭୂଗୋଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରାକୃତିକ ବିଷୟମାନଙ୍କର (ଜଳ ସ୍ଥଳ, ବାୟୁ, ଆକାଶ, ଋତୁ ଆଦିର) ବିବରଣ ଜଣାଯାଏ—
Physical Geography.
[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ଗଠନର ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍ତମାନ ଆଲୋଚିତ ହୁଏ ତାହାକୁ ଭୂଗର୍ଭଶାସ୍ତ୍ର Geology ବୋଲାଯାଏ ।]

ପ୍ରାକୃତ ସମାଜ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—୧ । ସାଧାରଣ
Prākṛuta samāja ଲୋକଙ୍କ ସଭା—1. An assembly of the people; the popular assembly.
୨ । ଇଂଲଣ୍ଡବାସୀ ସାଧାରଣ ପ୍ରଜାଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ସଭା; ହାଉସ୍ ଅଫ୍ (ପ୍ରାକୃତ ସଭା—ଅନ୍ୟରୂପ) କମନ୍ସ୍—2. The House of Commons.

ପ୍ରାକୃତିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରକୃତି + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—୧ । ସ୍ୱାଭାବିକ;
Prākṛutika ନୈସର୍ଗିକ; ପ୍ରକୃତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Natural.
୨ । ଭୌତିକ—2 Physical; material.
୩ । ଐଶ୍ୱରିକ—3. Divine.
୪ । ଲୌକିକ—4. Popular.
୫ । ସାଂସାରିକ—5. Worldly; mundane.
୬ । ସହଜ; ସହଜାତ—
6. Innate; inborn; instinctive.

ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମ—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ ନିୟମଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ଚଳୁଅଛି;
Prākṛutika niyama ସ୍ୱାଭାବିକ ନିୟମ—The laws of Nature.

ପ୍ରାକ୍କର୍ମ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍ + କର୍ମ)—୧ । ପୂର୍ବର କାର୍ଯ୍ୟ—
Prākkarma 1. Previous or past act.
୨ । ଅଦୃଷ୍ଟ; ଭାଗ୍ୟ (ହି. ଶ)—2. Luck; fate; destiny.

ପ୍ରାକ୍କାଳ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍ + କାଳ)—୧ । ଅତୀତ; ପୂର୍ବକାଳ—
Prākkāḷa 1. The past.
୨ । ଆଦ୍ୟକାଳ—
2. The beginning (in point of time).

ପ୍ରାକ୍କାଳିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାକ୍କାଳ + ଭବାର୍ଥେ. ଇକ)—
Prākkāḷika ୧ । ପୂର୍ବକାଳରେ ଘଟିଥିବା; ପୂର୍ବକାଳୀନ; (ପ୍ରାକ୍କାଳୀନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରାଚୀନ—1. Past; ancient.
୨ । ପୂର୍ବଜନ; ଏଥିପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା—2. Former; previous.

ପ୍ରାକ୍ଟିସ୍—କୈଦେ. ବି. (ଇଂ) + ୧ । ଡାକ୍ତର ଓ ଓକିଲଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ—
Prāktis 1. The practice of a pleader or doctor.
(ପ୍ରାକ୍ଟିସ୍, ପ୍ରେକ୍ଟିସ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅଭ୍ୟାସ—
ପ୍ରାକ୍ଟିସ୍ ପ୍ରାକ୍ଟିସ 2. Practice.

ପ୍ରାକ୍ତନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାକ୍ + ଭବ· ଅର୍ଥରେ. ତନ)—୧ । ପୂର୍ବକାଳୀନ;
Prāktana ଅତୀତ କାଳର; ପ୍ରାଚୀନ—1. Past; ancient; former; prior.
(ପ୍ରାକ୍ତମ—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ପୂର୍ବଜନ୍ମାର୍ଜିତ—2. Earned by the actions of a previous existence.
୩ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—3. Previous; antecedent.
ସଂ. ବି.—ଅଦୃଷ୍ଟ; ଭାଗ୍ୟ; ଦୈବ; ପ୍ରାରବ୍ଧ—
Destiny; fate.
[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ଇହକାଳରେ ପୂର୍ବଜନ୍ମର କର୍ମର ଫଳ ଭୋଗ କରେ । ଇହକାଳରେ ତପସ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାକ୍ତନର ମନ୍ଦ ଫଳକୁ ଏଡ଼ି ପାରେ ଓ ଇହକାଳରେ ଯାହା କରେ ତହିଁର ଫଳ ପରକାଳରେ ଭୋଗ କରିବ ।]

ପ୍ରାକ୍ତନ କର୍ମ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—୧ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ମନୁଷ୍ୟ ଯେଉଁ
Prāktana karma କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ—1. Acts done by a person in a previous existence.
୨ । ଅଦୃଷ୍ଟ; ଭାଗ୍ୟ—2. Destiny; fate; luck.

ପ୍ରାକ୍ତନ ଜନ୍ମ—ସଂ ବି.—ମନୁଷ୍ୟର ଇହ ଜନ୍ମର ପୂର୍ବରେ ଘଟିଥିବା
Prākatana janma ଜନ୍ମ; ପୂର୍ବଜନ୍ମ—Previous existence of a man before his present existence in this world.

ପ୍ରାକ୍ତନ ସଂସ୍କାର—ସଂ. ବି.—ପୂର୍ବଜନ୍ମର ଘଟନା ବା କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ଇହଜନ୍ମରେ ମନୁଷ୍ୟର ଆତ୍ମାରେ ଯେଉଁ ଛାପ ଲାଗି ଯାଇ ଥାଏ—The impression left on the soul of a man as a result of the acts or events of his previous existence.
Prāktana saṁskāra

ପ୍ରାଖର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି.—(ପ୍ରଖର+ଭାବାର୍ଥରେ. ଯ)—
Prākharjya ୧ । ପ୍ରଖରତା; ତୀକ୍ଷ୍ଣତା—
1. Acuteness; sharpness.
୨ । ତୀବ୍ରତା; କଟୁ ସ୍ୱାଦ—2. Pungency; acridity.
୩ । ଦୁଷ୍ଟାତ୍ମି—3. Wickedness.

ପ୍ରାଗ୍—ଗ୍ରା. ବି.—(ସଂ. ପ୍ରୟାଗ)—ପ୍ରୟାଗ ବା ଅଲ୍ଲାହାବାଦ—
Prāg Allahabad or Prayāga.
(ପ୍ରାଗ୍ ଗ୍ରାଜ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଗ୍‌ଜ୍ୟୋତିଷ—ସଂ. ବି—୧ । ଆସାମ ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରାଚୀନ କାମରୂପ ଦେଶ; କାମାଖ୍ୟା ଦେଶ; କାର୍ତ୍ତିକ ଦେଶ (ଆଧୁନିକ ଗୌହାଟୀ ଜିଲ୍ଲା)—1. An ancient country in Assam; (modern Gouhati).
Prāg-jyotisha
[ଦ୍ର—ଏ ଦେଶର ରାଜା ଭଗଦତ୍ତ ଚୀନ ଓ କିରାତ ସେନା ସହ ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ପୂର୍ବେ ନରକାସୁରର ରାଜଧାନୀ ଥିଲା । ଏହା ଦେବତାଙ୍କ ଯୋଗଭଦ୍ରାର ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନ ବୋଲି କଥିତ । ଏହା ସର୍ବଭୋଦ୍ରା ନାମ୍ନୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ନିବାସ ସ୍ଥାନରୂପେ କଳ୍ପିତ—ହି. ଶ ।]
୨ । କାମରୂପ ଦେଶବାସୀ ଲୋକ—
2. A man of the country of Kāmarūpa.

ପ୍ରାଗ୍‌ଜ୍ୟୋତିଷ ପୁର—ସଂ. ବି—ଆସାମର ପ୍ରାଗ୍‌ଜ୍ୟୋତିଷ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ; ଆଧୁନିକ ଗୌହାଟୀର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ—The ancient name of the town of Gouhati in Assam.
Prāg-jyotisha pura
[ଦ୍ର—ଭୌମଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅମରାର୍ଜୁନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଏ ରାଜଧାନୀ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା—ହି. ଶ ।]

ପ୍ରାଗ୍‌ଦକ୍ଷିଣା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍+ଦକ୍ଷିଣ+ଆ)—
Prāg-dakshiṇā ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବକୋଣ; ଅଗ୍ନିକୋଣ—The south east quarter.

ପ୍ରାଗ୍‌ବଂଶ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍+ବଂଶ)—୧ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବଂଶ—
Prāg-baṁsa 1. Former dynasty; ancient or original family.
୨ । ଯଜ୍ଞଶାଳାର ପୂର୍ବପାଖରୁ ରଚିତ ଶାଳାର ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ଗୃହ—
2. A room in front of the sacrificial room to the east.
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଯଜମାନ ରହୁଥିଲେ । ହି. ଶ]
୩ । ଯଜ୍ଞଶାଳାର ଜାଳଣୀ କାଠ—
3. The fuel required for a vedic sacrifice.
୪ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନାମ—4. A name of Bishṇu.

ପ୍ରାଗ୍‌ବତ୍—ଅ. କ୍ରି. ବିଣ. (ପ୍ରାକ୍+ବତ୍)—ପୂର୍ବପରି—
Prāg-bat As before.

ପ୍ରାଗ୍‌ବୈଦିକ—ଦେ. ବି. (ପ୍ରାକ୍+ବୈଦିକ)—ବୈଦିକଯୁଗର ପୂର୍ବତନ (ସମୟ)—Pre-vedic (times).
Prāgbaidika

ପ୍ରାଗ୍‌ଭକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍+ଭକ୍ତ=ଭୋଜନ)—ଭୋଜନର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସମୟ—The time immediately before meal.
Prāg-bhakta
[ଦ୍ର—ସୁଶ୍ରୁତରେ ଲେଖା ଅଛି ଯେ ବୃଦ୍ଧ, ବାଳକ ଓ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏହି ସମୟରେ ଔଷଧ ସେବନ କଲେ ତାହା ବମନଦ୍ୱାରା ବାହାର ପଡ଼େ ନାହିଁ, ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଜୀର୍ଣ୍ଣମରୂପେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ଓ ବଳବୃଦ୍ଧି ହୁଏ—ହି. ଶ ।]

ପ୍ରାଗ୍‌ଭବ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରାକ୍+ଭବ)—ପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା ବା ଥିବା—
Prāg-bhaba Pre-existing; previous.
(ପ୍ରାଗ୍‌ଭବା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାଗ୍‌ଭାବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍=ପ୍ରଥମ+ଭାବ)—୧ । ପ୍ରାଧାନ୍ୟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠତା—
Prāg bhāba 1. Superiority; excellence.
୨ । ପର୍ବତର ଶିଖର—2. The top or summit of a mountain.
୩ । ପୂର୍ବଜନ୍ମର ଅବସ୍ଥା—3. Prior existence.
୪ । ପୂର୍ବ ଅବସ୍ଥା—4. Previous condition.

ପ୍ରାଗଗ୍ର—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାକ୍=ପୂର୍ବ+ଅଗ୍ର)—
Prāgagra ପୂର୍ବଆଡ଼କୁ ମୁଣ୍ଡ କରିଥିବା; ପୂର୍ବାଭିମୁଖ—
(ପ୍ରାଗଗ୍ରା—ସ୍ତ୍ରୀ) Having the head or top towards the east.

ପ୍ରାଗଲ୍ଭ୍ୟ—ସଂ. ବି. [ପ୍ରଗଲ୍ଭ+ଭାବେ. ଯ]—୧ । ପ୍ରଗଲ୍ଭତା; ଔଦ୍ଧତ୍ୟ—
Prāgalbhya 1. Arrogance; effrontery; insolence; impudence.
୨ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ସହଜ ସ୍ନେହଭାବ ବିଶେଷ—
2. Affectionate propensity or tendency in women.
୩ । ତେଜସ୍ୱିତା—3. Vigour.
୪ । ସାହସ; ନିର୍ଭୟତା—4. Valour; fearlessness.
୫ । ପ୍ରାଧାନ୍ୟ; ପ୍ରାବଲ୍ୟ (ହି. ଶ)—
5. Predominance; prevalence.
୬ । ନୈପୁଣ୍ୟ—6. Proficiency; skill (Apte).
୭ । ପରିପକ୍ୱତା—7. Development; maturity (Apte).
୮ । ପ୍ରକାଶ—8. Manifestation; appearance (Apte).
୯ । ଗର୍ବ—9. Pride.
୧୦ । ବକ୍ତୃତ୍ୱ; ବାଗ୍ମିତା—10. Eloquence (Apte).
୧୧ । ଆଡ଼ମ୍ବର—12. Pomp (Apte).
୧୨ । ଦୃଢ଼ସଂକଳ୍ପତା—12. Resoluteness; determination (Apte).

ପ୍ରାଗାର—ସଂ ବି. (ପ୍ର+ଅଗାର)—ପ୍ରାସାଦ; ଭବନ (ହି. ଶ)—
Prāgāra Building; house.

ପ୍ରାଗୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାକ୍+ଉକ୍ତ)—ପୂର୍ବକଥିତ—
Prāgukta Aforesaid.

ପ୍ରାଗୁଦୀଚୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାକ୍+ଉଦୀଚୀ)—ପୂର୍ବୋତ୍ତର ବା ଈଶାନ କୋଣ—The north-east quarter of the globe.
Prāgudīchī
(ପ୍ରାଗୁତ୍ତର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ—ସଂ. ବିଣ.(ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ; ପ୍ରାକ୍+ଐତିହାସିକ)—
Prāgaitihāsika ଐତିହାସିକ କାଳର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ (କାଳ)—
Prehistoric (period).

ପ୍ରାଗ୍ର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅଗ୍ର)—ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ ବା ବିନ୍ଦୁ—
Prāgra The highest point (Apte).

ପ୍ରାଗ୍ରସର—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାଗ୍ର+ସୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prāgrasara ୧ । ପ୍ରଥମ; ପହଲା (ହି. ଶ)—1. First.
(ପ୍ରାଗ୍ରସରା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ମୁଖ୍ୟ (ହି. ଶ)—
2. Chief; principal.

ପ୍ରାଗ୍ରହର—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାଗ୍ର+ହୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prāgrahara ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ମୁଖ୍ୟ (ହି. ଶ)—
(ପ୍ରାଗ୍ରହରା—ସ୍ତ୍ରୀ) Chief; principal (Apte).

ପ୍ରାଗ୍ରାଟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଗ୍ର+ଅଟ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଦସାଦହି—
Prāgrāṭa 1. Coagulated milk (Apte).
୨ । ପତଳାଦହି; ଘୋଳଦହି (ହି. ଶ)—
2. Churned butter-milk.

ପ୍ରାଗ୍ର୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଅଗ୍ର+ଭାବାର୍ଥେ. ଯ)—ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଧାନ—
Prāgrya Chief; principal (Apte).
(ପ୍ରାଗ୍ର୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାଘାତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆଘାତ)—
Prāghāta ୧ । ଜୋରରେ ଆଘାତ ବା ପ୍ରହାର (ହି. ଶ)—
1. A powerful stroke; a heavy blow.
୨ । ଯୁଦ୍ଧ—2. War; battle (Apte).

ପ୍ରାଘାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆ+ଘୃ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Prāghāra ଟୋପା ଟୋପା ହୋଇ ପଡ଼ିବା; ଝରିବା—
Oozing; trickling; dropping (Apte).

ପ୍ରାଘୁ(ଘୂ)ଣ(ଣ୍ଡ)—ସଂ. ବି. [ପ୍ର+ଆ+ଘୁ(ଘୂ)ଣ ଧାତୁ, ଘୂର୍ଣ୍ଣ ଧାତୁ=
Prāghu ghū)ṇa(rṇṇa) ଭ୍ରମଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ]—
୧ । ଅଭ୍ୟାଗତ; ଅତିଥି; କୁଟୁମ୍ବ—1 A guest.
୨ । ଆଗନ୍ତୁକ—2. A visitor; stranger.
[ପ୍ରାଘୁ(ଘୂ)ଣୀ(ଣ୍ଡୀ)କ, ପ୍ରାଘୁ(ଘୂ)ଣ(ଣ୍ଡ)କ—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପ୍ରାଞ୍ଚ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅଞ୍ଚ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—
Prāṅ ୧ । ପ୍ରାଚୀ; ପୂର୍ବଦିଗ—1. The east.
୨ । ପୂର୍ବକାଳ—2. The past.
ସଂ. ବିଣ—୧ । ପ୍ରାଚୀନ—1. Ancient.
୨ । ପୂର୍ବତନ—2. Former

ପ୍ରାଙ୍ ନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି)—
Prāṅ-nyāya ଉପସ୍ଥିତ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ବିଷୟର ମୀମାଂସା—
(Hindu Law) Resjudicata; the decision of the matter at issue by a court of justice before the institution of the present case.
[ଦ୍ର—ବ୍ୟବହାର ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ପ୍ରତିବାଦୀ ବାଦୀର ଦାବୀ ସମ୍ବନ୍ଧେ 'ପ୍ରାଙ୍ ନ୍ୟାୟ' ଆପତ୍ତି ଉଠାଇଲେ ଓ ତାହା ଗୃହୀତ ହେଲେ ସେ ମକଦ୍ଦମା ଆଉ ଚଳି ନ ପାରେ—ହି. ଶ]

ପ୍ରାଙ୍ମୁଖ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାକ୍=ପୂର୍ବ+ମୁଖ)—
Prāṅ-mukha ୧ । ପୂର୍ବ ଦିଗକୁ ମୁହଁ କରିଥିବା; ପୂର୍ବମୁଖ—
(ପ୍ରାଙ୍ମୁଖୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Facing east.
୨ । ଉନ୍ମୁଖ—2. Inclined towards.

ପ୍ରାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅଙ୍ଗ)—ପଣବ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଦ୍ୟ—
Prāṅga A small kind of drum (Apte).

ପ୍ରାଙ୍ଗଣ(କ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଅଧିକରଣ. ଅନ)—
Prāṅgaṇa(na) ୧ । ଅଗଣା—1. Courtyard.
୨ । (+କରଣ. ଅନ) ବାଦ୍ୟବିଶେଷ; ପଣବ—2. A drum.
୩ । ଘରର ତଳ; ଗୃହ ଭୂମି; ଚଟାଣ—
3. Floor or a house.

ପ୍ରାଚ୍—ସଂ ବି—ପ୍ରାକ୍‌ଦିଗ; ପୂର୍ବଦିଗ—
Prāch The east.

ପ୍ରାଚଣ୍ଡ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଚଣ୍ଡ+ଭାବ. ଯ)—
Prāchaṇḍya ୧ । ପ୍ରଚଣ୍ଡତା; ଉଗ୍ରତା—1. Vehemence.
୨ । ଭୟଙ୍କରତା—2. Fierceness; ferocity.

ପ୍ରାଚିକା—ସଂ. ବି—୧ । ଏକ ପ୍ରକାର ଜଙ୍ଗଲୀ ମାଛି (ହି. ଶ)—
Prāchikā 1. A kind of forest-flea.
୨ । ମଶା—2. Mosquito (Apte).
୩ । ମାଈ ଚିଲ୍ଲାଣ—
3. A female falcon (Apte).

ପ୍ରାଚିତ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ)—
Prāchita ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ—Expiation.
[ପ୍ରାଚିତ୍ତ(ତ୍ତ)—ଅନ୍ୟରୂପ] (ବି) ପ୍ରାଚିତ୍ତ

ପ୍ରାଚୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରାକ୍+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—
Prāchī ୧ । ପୂର୍ବଦିଗ—1. The east.
(ପ୍ରତୀଚୀ ବିପରୀତ)— ୨ । ପୂଜ୍ୟ ଓ ପୂଜକର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ—
2. The space between the worshipper and the worshipped.
ଦେ. ବି. (ନାମ)—ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ନଦୀବିଶେଷ—
A river in the district of Puri.
[ଦ୍ର—ଏହି ନଦୀ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ବାଲିଅନ୍ତା ନିକଟସ୍ଥ ଖଡନପଡ଼ା ଗ୍ରାମର ୨ ମାଇଲ ଦୂରରେ କୁଆଖାଇ ନଦୀର ଉ. ପୂ. ରୁ ବାହାରି ଦ. ପୂ. ଦିଗକୁ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା କାକଟପୁର ଥାନାର କେଉଟଜଂଗା ନିକଟରେ ବଙ୍ଗୋପସାଗରରେ ମିଶିଅଛି । ଏହାର

ଦୈର୍ଘ୍ୟ ୩୦ ମାଇଲ ଓ ପ୍ରସ୍ଥ ୪୦।୫୦ ହାତ । ଏହା ଭାରତରେ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ ଓ ଦେବ ମନ୍ଦିରମାନ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି । ରାମାୟଣବର୍ଣ୍ଣିତ ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ ଏହା କୂଳରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବାର କଥିତ । ଏହା ଭାରସ୍ଥ ନିଆଲୀ ଗ୍ରାମ ନିକଟସ୍ଥ ପାଣ୍ଡବ ତୀର୍ଥରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ମକର ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ ଦିନ ଗୋଟିଏ ମେଳା ହୁଏ । ଏହା ଭାରସ୍ଥ ତୁଳସୀପୁର ଗ୍ରାମ ପାଖେ ତତ୍ତ୍ୱସୀ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜଧାନୀର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ ଏହା ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ରାଜଧାନୀ କୋଷଲ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଏ । ପୂର୍ବେ ଏ ନଦୀ ସ୍ରୋତସ୍ୱତୀ ଥିଲା ଏବଂ ଏଥିରେ ନୌକାଦ୍ୱାରା କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିରର ପଥରମାନ ସୁଦୂର ଖେରଧା ଓ ନୀଳଗିରିରୁ ଅଣା ଯାଇଥିଲା । କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିରରେ କାମ କରୁଥିବା ୧୨୦୦ ବଢ଼େଇ ଏହି ନଦୀ ଭାରସ୍ଥ ଭଇଁଚଗଡ଼ି ଗ୍ରାମରେ ରହି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ଏହିଠାରେ ବଢ଼େଇମାନଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ମେଳା ହୁଏ—ଡାକ୍ତର ରାଧାଚରଣ ପଣ୍ଡା]

ପ୍ରାଚୀନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାଚ୍+ଇନ)—
Prāchīna
[ପ୍ରାଚୀନତା(ତ୍ୱ)—ବି]
(ପ୍ରାଚୀନା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୧ । ପୂର୍ବ ଦିଗସ୍ଥ—
1. Eastern.
୨ । ପୂର୍ବକାଳୀନ—2. Past; former.
୩ । ପୁରାତନ—3. Ancient
୪ । ବୃଦ୍ଧ—4. Old.
୫ । ପ୍ରାଚ୍ୟ; ପୂର୍ବ ଦେଶୀୟ—5. Eastern.
୬ । (ପ୍ରାଚୀ+ଇନ. ଭାବାର୍ଥେ) ପୂର୍ବଦିଗ୍ ଉଦ୍ଭବ—
6. Occurring or produced in the east.

ପ୍ରାଚୀନ ତିଳକ—ସଂ. ବି—ଚନ୍ଦ୍ର—
Prāchīna tilaka The moon (Apte).

ପ୍ରାଚୀନ ପନସ—ସଂ. ବି—ବିଲ୍ୱ ଗଛ—
Prāchīna panasa The Bilwa tree (Apte).

ପ୍ରାଚୀନ ବର୍ହିଃ—ସଂ. ବି—୧ । ଇନ୍ଦ୍ର—
Prāchīna barhiḥ 1. Indra.
୨ । ପ୍ରଚେତାମାନଙ୍କର ପିତା; ପ୍ରାଚୀନ ରାଜବିଶେଷ—
2. Name of an ancient king

ପ୍ରାଚୀନ ଶାଳ—ସଂ, ବି.—(ପ୍ରାଚୀନ+ଶାଳା)—୧ । ପୁରାତନ ଗୃହ (ହି. ଶ.)—1 An old house.
Prāchīna śāla
୨ । ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଥିବା ଗୃହ (ହି. ଶ.)—
2. A house in the eastern side.

ପ୍ରାଚୀନା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରାଚୀନ+ଆ)—ପ୍ରାଚୀନର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Prāchīnā Feminine of Prāchīna.
ସଂ. ବି.—୧ । ପାଠା (ଦେଶୀ) (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
1. Pāthā (See)
୨ । ରାସ୍ନା (ଦେଶୀ) (ହି. ଶ.)—2. Rāsnā (See)

ପ୍ରାଚୀନାବୀତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ+ଅବୀତ)—୧ । ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି ପିତୃ-କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାମ ହସ୍ତ ବାହାରୁ ରଖି ଡାହାଣ (ପ୍ରାଚୀନୋପବୀତ—ଅନ୍ୟରୂପ) କାନ୍ଧରେ ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ଧାରଣ କରିବାର ପ୍ରକାର— The wearing of the sacred thread over the right shoulder by passing it towards the left side, as at a śrāddha.
Prāchīnābitī
୨ । ଡାହାଣ କାନ୍ଧ କାଟେ ବାମ ଆଡ଼କୁ ଲମ୍ବି ଥିବା ଉପବୀତ—
2. The sacred thread worn over the right shoulder and pasting towards the left side.

ପ୍ରାଚୀନାବୀତ—ସଂ. ବିଣ. ସୁଂ (ପ୍ରାଚୀନାବୀତ+ଅଚ୍ ଅର୍ଥରେ ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି କାଳରେ ଦକ୍ଷିଣ ସ୍କନ୍ଧରେ (ପ୍ରାଚୀନୋପବୀତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଯଜ୍ଞସୂତ୍ର ପିନ୍ଧି ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି); ସବ୍ୟ
Prāchīnābitī (a person) Wearing the sacred thread on the right shoulder.

ପ୍ରାଚୀନାମଳକ—ସଂ. ବି.—ପାଣି ଅଁଳା (ଦେଶ) (ହି. ଶ.)—
Prāchīnāmalaka Pāṇi a-aṅlā (See)

ପ୍ରାଚୀ ପତି—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ)—ପୂର୍ବ ଦିକ୍‌ପାଳ; ଇନ୍ଦ୍ର—
Prāchī pati Indra.

ପ୍ରାଚୀ ମାହାତ୍ମ୍ୟ—ସଂ. ବି.—ସଂସ୍କୃତ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—The title of a book in Sanskrit.
Prāchī māhātmya
[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ପ୍ରାଚୀତୀରସ୍ଥ ମନ୍ଦିର ଓ ତୀର୍ଥମାନଙ୍କର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି । ୧୦୭ ବର୍ଷ ତଳେ ପୁରୀଜିଲ୍ଲା କାକଟପୁର ନିବାସୀ ନାରାୟଣ ମିଶ୍ର ଏ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶ୍ରୀଲୋଚନ ଅଗ୍ନିର୍ଯ୍ୟ ଏ ସଂସ୍କୃତ ଗ୍ରନ୍ଥର ଓଡ଼ିଆ ପଦ୍ୟ ଅନୁବାଦ କରିଅଛନ୍ତି । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥଦ୍ୱୟ ଅଦ୍ୟାବଧି ଅପ୍ରକାଶିତ—ଡାକ୍ତର. ରାଧାଚରଣ ପଣ୍ଡା ।]

ପ୍ରାଚୀର—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଅ+ଚୀ ଧାତୁ=ଏକତ୍ର କରିବା; ଆବରଣ କରିବା+କର୍ମ. ର)—୧ । ନଗର ଓ ଦୁର୍ଗ ଆଦିର ପାଚିରି; ପ୍ରାନ୍ତସ୍ଥ ବେଷ୍ଟନ—1 Rampart.
Prāchīra
୨ । ଭିତ୍ତିଦେବାଲ—2. Compound wall.
୩ । ଘେରବନ୍ଦି; ବାଡ଼—
3. An enclosure; hedge; fencing.

ପ୍ରାଚୀ ସମିତି—(ନାମ)—କଟକରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରକାଶକ ସମିତି—Name of a society started at Cuttack for publishing old literary works of Orissa.
Prāchī samiti
[ଦ୍ର—ଏ ସମିତି ରାୟ ସାହେବ ପ୍ରୋଫେସର ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତିଙ୍କଦ୍ୱାରା ପ୍ରଥମେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରାୟ ବାହାଦୁର ଭୂୟା ଭାସ୍କରଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଅର୍ଥାନୁକୂଲ୍ୟରେ ୪।୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଅପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଗୁଡ଼ିଏ ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରନ୍ଥର ଟୀକା ଓ ମହାଭାରତପ୍ରତିପାଦକ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରିଅଛନ୍ତି । ଯୁବକ କର୍ମୀ ଶ୍ରୀ ବିଜନଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସମ୍ପାଦକତ୍ୱରେ ଏ ସମିତିରୁ ପ୍ରକାଶିତ ତ୍ରୈମାସିକ 'ପ୍ରାଚୀ' ପତ୍ରିକା ଭାରତରେ ଓ ଇଉରୋପରେ ପ୍ରଚାରିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରାଚୀ ସମିତିଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରୁ ଅନେକ ପଦ ଓ ବିଷୟମାନ ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇଅଛି । ତତ୍ତତ୍‌ସ୍ଥଳରେ ଗ୍ରନ୍ଥର ନାମ ଓ ତତ୍‌ପୂର୍ବେ ପ୍ରାଚୀ (ଯଥା—ପ୍ରାଚୀ. ଶିବସ୍ତୋତ୍ର) ଲେଖା ଯାଇଅଛି ।]

ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଚୁର+ଷ୍ୟଞ୍ ଭାବେ. ଯ)—ପ୍ରଚୁରତା; ଆଧିକ୍ୟ—
Prāchurjya Abundance; plenty, sufficience.

ପ୍ରାଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାଚ୍=ପୂର୍ବ+ଯ)—୧ । ପୂର୍ବଦେଶୀୟ—
Prāchya 1. Eastern; oriental.
୨ । ପୂର୍ବଦିଗସ୍ଥ—2. Belonging to the east.
୩ । ପୂର୍ବକାଳୀନ; ପ୍ରାଚୀନ—
2. Of ancient times; old; ancient.
ସଂ. ବି—୧ । ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀର ପୂର୍ବ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶ (ପଞ୍ଚାଳ, ବିଦେହ, ଅଙ୍ଗ, ବଙ୍ଗ ଓ ମଗଧ)—1. The country to the south and east of the Saraswati river.
୨ । ପୂର୍ବଦେଶ—2. The eastern country.

ପ୍ରାଜକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅଜ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ଗମନ କରାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ-ଅକ)—୧ । ସାରଥି; ରଥାଦିର ଚାଳକ; କଚୁଆନ—
Prājaka 1. Charioteer; coachman.
୨ । ନିୟନ୍ତା; ଚାଳକ—2. A guide; a driver.

ପ୍ରାଜନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅଜ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କରଣ. ଅନ)—
Prājana ୧ । ପଣୁଚାଳନ ଦଣ୍ଡ; ପାଞ୍ଚଣ ବାଡ଼ି—
1. A goad; a driving rod.
୨ । (+ଭାବ. ଅନ) ଅଡ଼ାଇବା; ଚାଳନ—2. Driving.

ପ୍ରାଜହିତ—ସଂ. ବି—ଗାର୍ହପତ୍ୟ ଅଗ୍ନି—
Prājahita One of the sacrificial fires.

ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରଜାପତି+ଯ)—୧ । ପ୍ରଜାପତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Prājāpatya 1. Relating to Brahmā.
୨ । ପ୍ରଜାପତିଙ୍କଠାରୁ ଉଦ୍ଭବ—
2. Born of Prajāpati.
ସଂ. ବି—୧ । ହିନ୍ଦୁଧର୍ମାନୁମତ ବିବାହବିଶେଷ (ଯହିଁରେ କନ୍ୟା-କର୍ତ୍ତା ବରଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ସହକାରେ କନ୍ୟା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି—
1. A form of marriage.
[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଆଠ ପ୍ରକାର ବିବାହରୁ ଏହା ଏକ । ଏଥିରେ କନ୍ୟାକର୍ତ୍ତା ବର ଓ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରତିଜ୍ଞାରେ ଆବଦ୍ଧ କରନ୍ତି "ଆମେ ଦୁହେଁ ମିଳିତ ହୋଇ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ଧର୍ମ ପାଳନ କରିବୁଁ ।' ଦକ୍ଷିଣା ଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞାରେ ଆବଦ୍ଧ ହେବା ପରେ କନ୍ୟାକର୍ତ୍ତା ଦୁହିଙ୍କର ପୂଜା କରି ସାଲଙ୍କାର କନ୍ୟାକୁ ବରଙ୍କ ହସ୍ତରେ ସମର୍ପଣ କରନ୍ତି—ହ. ଶ ।]
୨ । ପ୍ରୟାଗ (ହ. ଶ.)—2. Allahabad.
୩ । ଦ୍ୱାଦଶାହସାଧ୍ୟ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବ୍ରତବିଶେଷ (ପ୍ରଥମ ଦିବସଶେଷ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ୨୨ ଗୁଣା ଅନ୍ନ ଭୋଜନ; ତତ୍ପର ଦିବସ-ଶେଷ ପ୍ରାତଃକାଳରେ ୨୬ ଗୁଣା ଅନ୍ନ ଭୋଜନ, ତତ୍ପର ଦିବସତ୍ରୟ ଅଯାଚିତ ଅନ୍ନ ୨୪ ଗୁଣା ଭୋଜନ ଓ ଶେଷ ଦିବସତ୍ରୟ ଉପବାସ—ହ. ଶ)—3. A kind of penance observed during 12 days.
୪ । ରୋହିଣୀ ନକ୍ଷତ୍ର—4. The 4th asterism.
୫ । ଅପୁତ୍ରକ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣା କନ୍ୟାର ପୁତ୍ରଟିଏ ହେଲେ ତାକୁ ପୁତ୍ରସ୍ୱରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ ଦେବା ପୂର୍ବେ ଯେଉଁ ଯଜ୍ଞ ସମ୍ପାଦନ କରନ୍ତି—
5. A sacrifice performed before appointing one's daughter to raise an issue.
୬ । ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟାଶ୍ରମରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପୂର୍ବେ ସର୍ବସ୍ୱ ଦକ୍ଷିଣା ଦେଇ ଯେଉଁ ଯଜ୍ଞ କରାଯାଏ—
6. A vedic sacrifice performed by a person who is going to enter into asceticism by giving away all his worldly belongings to the officiating priests.

ପ୍ରାଜିକ—ସଂ. ବି—ବାଜ; ଶ୍ୟେନ (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Prājika Hawk.

ପ୍ରାଜିତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଜିତ୍ ଶବ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ.)—ସାରଥି—
Prājitā Charioteer.

ପ୍ରାଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଅ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+ଅ, ବା ପ୍ରଜ୍ଞା+ଅ)—
Prājña ୧ । ଜ୍ଞାନୀ; ସୁପଣ୍ଡିତ; ବିଜ୍ଞ—1. Wise; learned.
(ପ୍ରାଜ୍ଞ, ପ୍ରାଜ୍ଞୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଦକ୍ଷ; ନିପୁଣ; ଚତୁର—
(ପ୍ରାଜ୍ଞତା[ତ୍ୱ]—ବି) 2. Clever; skilful.
୩ । (ପ୍ର+ଅଜ୍ଞ) ମୂର୍ଖ; ନିର୍ବୁଦ୍ଧି (ହ. ଶ.)—
3. Illiterate; stupid
ସଂ. ବି—୧ । ପଣ୍ଡିତବ୍ୟକ୍ତି—1. A learned man.
୨ । ଜୀବାତ୍ମା (ହ ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. The living soul.
୩ । କଲ୍କିଦେବଙ୍କ ବଡ଼ ଭାଇ—3. Name of the elder brother of Kalkideba.

ପ୍ରାଜ୍ଞମାନୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରାଜ୍ଞ+ମନ୍ ଧାତୁ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prājñamānī ପଣ୍ଡିତମ୍ମନ୍ୟ; ପାଣ୍ଡିତ୍ୟାଭିମାନୀ—
(ପ୍ରାଜ୍ଞମାନିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Thinking one's self to be a learned man, though not actually so.

ପ୍ରାଜ୍ଞୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରାଜ୍ଞ+ଈ)—ପ୍ରାଜ୍ଞର ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—
Prājñī Feminine of Prājña.
ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାମ (ହ. ଶ)—
Name of a wife of the Sun-god.

ପ୍ରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଅଂଜ୍ ଧାତୁ=ପ୍ରବୃଦ୍ଧ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଯ)—
Prājya ୧ । ପ୍ରଚୁର; ପ୍ରଭୂତ—1. Much; excessive.
୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର+ଆଜ୍ୟ) ଘୃତବହୁଳ—
2. Full of ghee.
ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆଜ୍ୟ)—ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଘୃତ—
Excellent ghee.

ପ୍ରାଞ୍ଜଳ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଅଂଜ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅଲ)—
Prāñjala ୧ । ସରଳ; ସହଜ—1. Easy; sincere;
[ପ୍ରାଞ୍ଜଳତା(ତ୍ୱ)—ବି] straightforward.
୨ । ସତ୍—2 Honest; upright; frank.
୩ । ସୁଖବୋଧ୍ୟ—3. Easy to understand; intelligible; pnail.
୪ । ସ୍ୱାଦସେବ୍ୟ; ରୁଚିକର—4. Palatable.

୫ । ନିର୍ମଳ—5 Clear.
୬ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—6. Bright.
୭ । ସତ୍ୟ (ହି. ଶ)—7 True.
୮ । ସମାନ; ସମତଳ—8. Smooth; level.

ପ୍ରାଞ୍ଜଳି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର=ପ୍ରକୃଷ୍ଟରୂପେ କୃତ + ଅଞ୍ଜଳ ଯାହା ଦ୍ୱାରା)—
Prānjali
ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳ; କୃତାଞ୍ଜଳ; ଅଞ୍ଜଳିବଦ୍ଧ—
With folded palms; in a supplicating posture.
ସଂ. ବି—ଅଞ୍ଜଳ; ଆଞ୍ଜଳା (ହି. ଶ)—
A double handful.

ପ୍ରାଡ୍‌ବିବାକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଛ୍ ଧାତୁ=ପଚାରିବା + ବିପ୍=ପ୍ରାଡ୍ + ବିବାକ)—
Prād-bibāka
(ପ୍ରାଡ୍ ବିବେକ—ଅନୁସ୍ୱାରରୂପ) ୧ । ପ୍ରଧାନ ବିଚାରକ; ଜଜ; ନ୍ୟାୟାଧୀଶ—1. A judge; a court of justice; Chief-justice.
୨ । ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍—2. Magistrate.
୩ । ଓକିଲ (ହି. ଶ)—3. Pleader.

ପ୍ରାଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଅନ୍ ଧାତୁ=ବଞ୍ଚିବା + କରଣ. ଅ)—
Prāṇa ୧ । ହୃଦୟସ୍ଥ ପଞ୍ଚବାୟୁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—
1. One of the 5 airs in the body.
[ଦ୍ର—ପ୍ରାଣ, ଅପାନ, ବ୍ୟାନ, ଉଦାନ ଓ ସମାନ ପଞ୍ଚବାୟୁ ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ।]
୨ । ନିଃଶ୍ୱାସ—2. Inhaled breath.
୩ । ଜୀବନ; ଚୈତନ୍ୟ—
3. Life; vitality; spirit.
୪ । ପ୍ରାଣର ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଅଙ୍ଗ—
4. A vital organ.
୫ । ବଳ; ଶକ୍ତି—5. Strength; power.
୬ । ସାର—6 Essence; vital element.
୭ । ବ୍ରହ୍ମା—7. Brahmā.
୮ । ବାୟୁ—8. Wind; air.
୯ । ଘାର୍ଦ୍ଧୋଚ୍ଚାରଣ—9. Aspiration in the articulation of letters.
୧୦ । ଆପଣାର ପ୍ରାଣ ପରି ସ୍ନେହପାତ୍ର—
10. One's beloved object.
୧୧ । ଶରୀରସ୍ଥ ୫ ପ୍ରକାର ପ୍ରାଣବାୟୁ; ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ—
11. The five vital airs of the system
(ଯଥା—ପ୍ରାଣ, ଅପାନ, ବ୍ୟାନ, ଉଦାନ ଓ ସମାନ—ହି. ଶ)
୧୨ । ପ୍ରାଣ, ଅପାନ, ବ୍ୟାନ, ଉଦାନ ଓ ସମାନ ଏହି ପଞ୍ଚ ମୁଖ୍ୟ ବାୟୁ ଓ ନାଗ, କୂର୍ମ, କୃକଳ(ବା କୃକର), ଦେବଦତ୍ତ ଓ ଧନଞ୍ଜୟ ଶରୀରସ୍ଥ ଏହି ଦଶ ବାୟୁ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
12. Ten airs existing inside the human body.
୧୩ । ଶ୍ୱାସ—13. Breath; respiration.
୧୪ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଦଶଟି ଦୀର୍ଘ ମାତ୍ରା ଉଚ୍ଚାରିତ ହେବାର କାଳ (ହି. ଶ)—14. (astronomy) The length of time occupied by the pronunciation of 10 long vowels.
୧୫ । (ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ) ପ୍ରାଣ, ବାକ୍, ଚକ୍ଷୁ, ଶ୍ରୋତ୍ର ଓ ମନଃ (ହି. ଶ)— 15 (chhāndogya) Life, speech, eye, ear and mind taken together.
୧୬ । ବିଷ୍ଣୁ—16. Bishṇu.
୧୭ । ଅଗ୍ନି (ହି. ଶ)—17. Fire.
୧୮ । 'ଯ'କାର ବର୍ଣ୍ଣ (ହି. ଶ)—18. The letter 'ya'.
ସଂ. ବିଣ—ପୂରିତ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—Filled up.
ଦେ. ବି—୧ । ଆନ୍ତରିକତା—1. Heartiness; sincerity.
୨ । ତେଜଃ—2. Vigour.
୩ । ହୃଦୟ; ମନ—3. Heart; mind.

ପ୍ରାଣ ଉଡ଼ିଯିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଯିବା (ଦେଖ)
Prāṇa urdijibā 1. Prāṇa chhārdijibā (See)
ପ୍ରାଣ ଉଡ଼େ ଯାଓୟା **प्राण उड़ जाना**
୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଳାନ୍ତ ହେବା—
2. Being over-tired.
୩ । ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥା—3. Dying condition.
୪ । ଭୟଚକିତ ଅବସ୍ଥା—4. A state of great alarm.

ପ୍ରାଣ ଉପରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଜୀବନ ସଙ୍କଟ; ପ୍ରାଣାନ୍ତ କଷ୍ଟ—
Prāṇa upare pardibā A question of life and death.
ପ୍ରାଣେର ଉପର ପଡ଼ା **प्राणों पर पड़ना**

ପ୍ରାଣ ଖାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅତି ବ୍ୟସ୍ତ କରିବା—
Prāṇa khāibā To harass much.
ପ୍ରାଣ ଖାଓୟା **प्राण खाना**

ପ୍ରାଣକଷ୍ଟ—ସଂ. ବି—୧ । ମରଣ ସମୟରେ ଅନୁଭୂତ ଦୁଃଖ—
Prāṇakashṭa 1. The pangs felt at death.
୨ । ପ୍ରାଣାନ୍ତକ କଷ୍ଟ—2. Mortal pain; great pain.

ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ—ଦେ. ବି. ପୁଂ—ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମ—
Prāṇakṛushṇa A name given to males.

ପ୍ରାଣ ଘାତ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ ପ୍ରାଣ + ଘାତ)—ହତ୍ୟା; ବଧ—
Prāṇa ghāta Killing; slaughter.

ପ୍ରାଣ ଘେନିବା—ଦେ. କ୍ରି—ମାରିବା; ହତ୍ୟା କରିବା—
Prāṇa gheniba To kill.

ପ୍ରାଣ ଲଓୟା ପୋଡ଼େ ଗଡ଼ ମୋର ଅଗେ ପ୍ରାଣ ଚାର
प्राण लेना ଘେନିବାକୁ ପ୍ରେତସାଙ୍କ । ଦ୍ୱିଜମାଧବ ଗାଦଣ୍ଡ ।

ପ୍ରାଣ ଖୋଲିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ନିଜର ମନୋଭାବକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା—
Prāṇa kholibā 1. To express one's inmost thoughts.
ପ୍ରାଣ ଖୁଲନା **प्राण खुलना**
୨ । ସରଳତା ପ୍ରକାଶ କରିବା—
2 To be frank.

(ଯଥା—ବହୁଦିନ ପରେ ଆଜି ପ୍ରାଣ ଖୋଲି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବାକୁ ମୋତେ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ମିଳିଲେ ।)

ପ୍ରାଣ ଛଡ଼ା—ଦେ. ବିଣ—ଜୀବନ ମୁରୁଖ; ଯହିଁରେ ଜୀବନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ—Requiring the sacrifice of one's life even.
Prāṇa chhardā

ପାଣ୍ଡବେ ତ ଜିତିବେ ପ୍ରାଣଛଡ଼ା ଯୁଦ୍ଧ
ଜିତିବାକୁ କୁରୁମାନଙ୍କୁ ଜିଣେ ଯେ । କୃଷ୍ଣସଂହିତା, ମହାଭାରତ, ଦ୍ରୋଣ ।

ଦେ. ବି—ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଯିବା (ଦେଖ)—
Prāṇa chhārdijibā (See)

ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ମୃତହେବା; ମରିବା—
Prāṇa chhārdibā To die; to give up life.
ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ା ଏକ ବି ଛାଡ଼ିବ ପ୍ରାଣ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଜଗୋପବନ୍ଧୁ ।
प्राण छोड़ना (ପ୍ରାଣ ତେଜିବା, ପ୍ରାଣ ହରାଇବା, ପ୍ରାଣ ହାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଯିବା—ଦେ. ବି—ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ; ମୃତ୍ୟୁ—
Prāṇa chhārdijibā Death; dying.
ପ୍ରାଣ ଛେଡ଼େ ଯାଓଯା **प्राण निकलना**
(ପ୍ରାଣ ବାହାରି ଯିବା, ପ୍ରାଣ ଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ତ୍ୟାଗ)—ମୃତ୍ୟୁ—
Prāṇatyāga Death; demise; dying.
(ପ୍ରାଣନାଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଣଦ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାଣ + ଦା ଧାତୁ = ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prāṇada ଯାହା ବଞ୍ଚାଇ ରଖେ; ଜୀବନଦାତା—Life-giving.
(ପ୍ରାଣଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି—୧ । ଶୋଣିତ; ରକ୍ତ—1. Blood.
୨ । ଜଳ—2. Water.

ପ୍ରାଣ ଦଣ୍ଡ—ସଂ. ବି—ଅପରାଧୀର ପ୍ରାଣନାଶରୂପ ଦଣ୍ଡ; ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ—
Prāṇa daṇḍa Capital punishment; punishment of death; death penalty.

ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡାଜ୍ଞା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ + ଆଜ୍ଞା)—ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ହେବାର ହୁକୁମ—
Prāṇadaṇḍājñā Death sentence.

ପ୍ରାଣଦା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରାଣ + ଦା ଧାତୁ + ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prāṇadā ୧ । ହରିତକୀ; ହରଡ଼ା—1. Myrobalan.
୨ । ଋଦ୍ଧି ନାମକ ଔଷଧ—2. A rare herb.

ପ୍ରାଣଦାତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—ଯେ ବଞ୍ଚାଏ; ଯେ ପ୍ରାଣ ରଖେ—
Prāṇadātā Life-saving.
(ପ୍ରାଣଦାତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାଣଦାନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ଦାନ)—
Prāṇadāna ୧ । ଅନ୍ୟର ଜୀବନ ରକ୍ଷା—1. Saving of a person's life.
୨ । ଅନ୍ୟ ପାଇଁ ନିଜର ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ—2. Sacrifice of one's life for another.

ପ୍ରାଣଦିତ୍ସା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଣ + ଦା ଧାତୁ (ସନ୍) + ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prāṇaditsā ପ୍ରାଣଦାନେଚ୍ଛା—The desire for giving up one's life.

ମୁହଁର ତ କେବେ ପରଛିଡ଼େ ପ୍ରାଣଦିତ୍ସା ମାନବ ବେଭାର ।
ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି, ବିଚିତ୍ରାରତ୍ନ ।

ପ୍ରାଣଦ୍ୟୁତ—ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରାଣପଣ (ଦେଖ)
Prāṇadyuta 1. Prāṇapaṇa (See)
୨ । ଜୀବନର ମାୟା ତ୍ୟାଗପୂର୍ବକ ଯୁଦ୍ଧ—
2. Fight at the risk of one's life.

ପ୍ରାଣଧନ—ସଂ. ବିଣ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ଧନ)—ଜୀବନସର୍ବସ୍ୱ—
Prāṇadhana As dear as one's life; one's beloved.
ପ୍ରାଣପ୍ୟାରୀ(ରୀ) ଦେ. ବି. (ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ)—୧ । ପ୍ରିୟତମ ବ୍ୟକ୍ତି—
प्राणप्यारा(री) 1. One's dearest person.
୨ । ପୁଂ—ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମ—2. A name given to males.

ପ୍ରାଣ ଧରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ବଞ୍ଚି ରହିବା—
Prāṇa dharibā To live; to be alive.

ପ୍ରାଣ ଧରା ଏହା ଶୁଣିବାକୁ ଆଜିଯାଏ ମୁହଁ ଧରିଛି କି ଜର ପ୍ରାଣ ?
प्राणधारण करना ରାଧାନାଥ, ଗାଦଗୀ ।

ପ୍ରାଣ ଧାରଣ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + + ଧାରଣ) — ବଞ୍ଚି ରହିବା—
Prāṇa dhāraṇa Living; being alive; retaining of one's life.
ପ୍ରାଣଧାରୀ—ପୁଂ } ବିଣ
ପ୍ରାଣଧାରଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ }

ପ୍ରାଣନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଅନ୍ ଧାତୁ = ବଞ୍ଚିବା + ଭାବ. ଅନ)—
Prāṇana ୧ । ଜୀବନଧାରଣ—Living.
୨ । ପ୍ରାଣ; ଜୀବନ—2. Life.
୩ । ଗଳଦେଶ (ପ୍ରକୃତବାଦ) —3. Throat; neck
୪ । ଜଳ; ପାଣି; (ହି. ଶ.) —4. Water.
୫ । ବଞ୍ଚିଥିବାର ଚିହ୍ନ ଦେଖାଇବା (ହି. ଶ.)—

ପ୍ରାଣ ନାଥ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ନାଥ)—୧ । ପ୍ରଭୁ—
Prāṇa nātha 1. Lord.
ପ୍ରାଣନାୟକ, ପ୍ରାଣପତି } ଅନ୍ୟରୂପ
୨ । ସ୍ୱାମୀ; ପତି—2. Husband.
୩ । ପ୍ରିୟତମ ବ୍ୟକ୍ତି—
3. One's beloved person.
ଦେ. ବି. ପୁଂ—୧ । ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମ—
1. A name given to males.

[ଦ୍ର—ଏ ଜାତିରେ ଖ୍ରିସ୍ତ ଥିଲେ, ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଧର୍ମର ଏକତା ସମ୍ପାଦନାର୍ଥ ଏ ଅନେକ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଥିଲେ ଓ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିଲେ । କବୀର ଓ ନାନକଙ୍କ ପରି ଏ ଅଜନ୍ମ ସାଧୁ ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ନାମ 'ପ୍ରାଣନାଥୀ ।' ଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟାବଲମ୍ବୀ ବୁନେଲଖଣ୍ଡରେ ଅନେକ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ମୂର୍ତ୍ତିପୂଜା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହେବା ବ୍ୟକ୍ତି

ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏକତ୍ର ଭୋଜନ କରିବାର ବାଧା ଅଛି । ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସୁଦ୍ଧା ଆପଣା ପୂର୍ବଜମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ବ୍ୟବହାର ଛାଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ —ହି. ଶ. ।]

୨ । (ନାମ) ସମ୍ରାଟ ଆଓରଙ୍ଗଜେବଙ୍କ ସମସାମୟିକ 'ପ୍ରାଣନାଥୀ' ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଆଗ୍ରହ୍ୟ—2. Name of a Hindu reformer who started the Prāṇanāthi sect

ପ୍ରାଣନାଥୀ—ଦେ. ବି.—ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓ ସେ
Prāṇanāti ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବ୍ୟକ୍ତି—The sect started by Prāṇanātha and a member of the sect.

ପ୍ରାଣନାଥୀ **प्राणनाथी**

ପ୍ରାଣ ନାଶ—ସ. ବି.—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ନାଶ)—୧ । ମୃତ୍ୟୁ—
Prāṇa nāśa 1. Death.
ପ୍ରାଣନାଶକ, ପ୍ରାଣନାଶୀ—ପୁଂ } ବିଣ
ପ୍ରାଣନାଶିକା, ପ୍ରାଣନାଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ } ୨ । ହତ୍ୟା—
2. Murder.

ପ୍ରାଣ ନିଗ୍ରହ—ସ. ବି. (ପ୍ରାଣ+ନି+ଗ୍ରହ୍ ଧାତୁ+କରଣ. ଅ)—
Prāṇa nigraha ପ୍ରାଣାୟାମ—Controlling one's breath.

ପ୍ରାଣ ନେବା—ଦେ. କ୍ରି.—ମାରି ପକାଇବା—
Prāṇa nebā To kill.

ପ୍ରାଣ ନେଓୟା **प्राण लेना**

ପ୍ରାଣ ପଙ୍କ—ସ. ବି. (ଅଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—ପ୍ରାଣ ବା ଜୀବନଯୁକ୍ତ
Prāṇa paṅka ମୌଳିକ ରକ୍ତମାଂସ ପିଣ୍ଡ—
(ପ୍ରାଣପିଣ୍ଡ—ଅନ୍ୟରୂପ) Protoplasm.
[ଦ୍ର—ଏହା ଜୀବର ମୌଳିକ ଉପାଦାନ ।]

ପ୍ରାଣ ପଣ—ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ପଣ)—ଅନୁଷ୍ଠିତ କର୍ମ
Prāṇa paṇa ସମ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଆପଣା ଜୀବନକୁ ପଣ ରଖିବା—
Readiness to sacrifice one's life to attain an object; pledging of one's life.

ପ୍ରାଣ ପଣେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ.—ଯାଉ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ଆପଣା ପ୍ରାଣକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ
Prāṇa paṇe କରି—At the cost of one's life; staking one's life (for an act).

ବେଗେ ବଳିମ ଅରି ସଙ୍ଗେ ରଣ;
ଉଙ୍ଗେ ଯୁଝି ପ୍ରାଣ ପଣେ । ରଘୁନାଥ. ପାଦଙ୍କ ।

ପ୍ରାଣ ପତି—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (୬ଷ୍ଠୀତତ୍; ପ୍ରାଣ+ପତି)—୧ । ଆତ୍ମା—
Prāṇa pati 1. The soul.
୨ । ହୃଦୟ (ହି. ଶ.)—2. The heart.
୩ । ସ୍ୱାମୀ; ଭର୍ତ୍ତା (ହି. ଶ.)—3. Husband.
୪ । ପ୍ରିୟତମ ପୁରୁଷ—
4. One's dearly beloved person.
୫ । ପରମେଶ୍ୱର—5. God.

ପ୍ରାଣ ପରିଗ୍ରହ—ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ପରିଗ୍ରହ)—
Prāṇa parigraha ୧ । ପ୍ରାଣଧାରଣ; ବଞ୍ଚି ରହିବା—
1. Being alive.
୨ । ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବା—2 Being born.

ପ୍ରାଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ—ସ. ବି. (ଅଧୁନିକ)—କୌଣସି ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମାକୁ
Prāṇa paribarttana କୌଣସି ଜୀବିତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରୀରକୁ ଆହ୍ୱାନ କରି ଆଣିବା—Invoking the spirit of a dead man to the body of a living person.

ପ୍ରାଣପାତ—ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ପାତ)—ଜୀବନ ତ୍ୟାଗ—
Prāṇapāta Giving up one's life.

ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିମ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ=ଜୀବନ+ପ୍ରତିମ=ତୁଲ୍ୟ)—
Prāṇa pratima ପ୍ରାଣସଦୃଶ—Dearest as one's own
(ପ୍ରାଣପ୍ରତିମା—ସ୍ତ୍ରୀ) life; very dear; beloved.

ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—
Prāṇa pratishṭhā ମନ୍ତ୍ରାଦିଦ୍ୱାରା ଜୀବନ୍ୟାସ; ନବନିର୍ମିତ ଦେବ-
(ପ୍ରାଣନ୍ୟାସ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କଠାରେ ମନ୍ତ୍ରାଦିଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣର ଆରୋପଣ—The ceremony of consecrating an image by giving it life.
[ଦ୍ର—ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜାଯୋଗ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବା ପରେ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ଦେବତ୍ୱାରୋପଣ କରାଯାଏ ।]

ପ୍ରାଣପ୍ରଦ—ସ. ବିଣ. (ପ୍ରାଣ+ପ୍ର+ଦା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prāṇaprada ୧ । ଜୀବନରକ୍ଷାକାରୀ—
(ପ୍ରାଣ ପ୍ରଦାୟକ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Saving one's life;
(ପ୍ରାଣପ୍ରଦା, ପ୍ରାଣପ୍ରଦାୟିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) life-giving.
୨ । ବଳକର—2. Strength-giving

ପ୍ରାଣ ପ୍ରୟାଣ—ସ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ପ୍ରୟାଣ)—
Prāṇa prayāṇa ଜୀବନଯିବା; ମୃତ୍ୟୁ—Death.

ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ—ଜୀବନ ପରି ପ୍ରିୟତମ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
Prāṇa priya One's dearest or beloved.
(ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚା(ଞ୍ଚେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଜୀବିତ
Prāṇa bañchā(ñche)ibā ରଖାଇବା; କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
ପ୍ରାଣ ବାଁଚାନ ଆସନ୍ନ ମୃତ୍ୟୁରୁ ରକ୍ଷା କରିବା—
प्राण बचाना To save a person's life; to cause one to live.

ପ୍ରାଣବଧ—ସ. ବି—ହତ୍ୟା—Killing; murder; taking life.
Prāṇabadha

ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପ୍ରିୟତମ ବ୍ୟକ୍ତି—
Prāṇabandhu A beloved person; dearest friend.
ପ୍ରାଣବାନ୍ଧବ—ପୁଂ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରାଣବାନ୍ଧବୀ—ସ୍ତ୍ରୀ } ଦେ. ବି. (ପୁଂ)—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—
A name given to males.

ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁଆ—ଦେ. ବି. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରାଣପରି ପ୍ରିୟତମ ବ୍ୟକ୍ତି—
Prāṇa bandhuā Dearest friend.

ପ୍ରାଣବଂଧୁ ଅଜିତ ଅନାଉଛୁ ନୁଆରେ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁଆ । ସଙ୍ଗୀତ
प्राणप्यारा (री)

ପ୍ରାଣ ବଲ୍ଲଭ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ପ୍ରିୟତମ ବ୍ୟକ୍ତି—
Prāṇa ballabha 1. One's beloved person.
(ପ୍ରାଣରମଣ, ପ୍ରାଣରଞ୍ଜନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ସ୍ୱାମୀ; ପତି—
(ପ୍ରାଣବଲ୍ଲଭା—ସ୍ତ୍ରୀ) 2, One's husband.
ଦେ. ବି. ପୁଂ.—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—
A name given to males.

ପ୍ରାଣ ବାୟୁ—ସଂ. ବି—୧ । ଶରୀରସ୍ଥ ଶ୍ୱାସବାୟୁ—
Prāṇa bāyu 1. Breath of life.
୨ । ଜୀବିତ ଶରୀରମଧ୍ୟରେ ଥିବା ୫ଗୋଟି ବାୟୁମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—
2. One of the five vital airs.
୩ । ଜୀବନ—3 Life.

ପ୍ରାଣ ବିନାଶ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ବିନାଶ)—
Prāṇa binā'sa ଜୀବନ ନାଶ; ମୃତ୍ୟୁ—Death.
(ପ୍ରାଣ ବିନାଶକ ପୁଂ, ପ୍ରାଣବିନାଶିକା ସ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରାଣବିନାଶୀ ପୁଂ
ପ୍ରାଣବିନାଶିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ—ବିଣ)

ପ୍ରାଣ ବିୟୋଗ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ବିୟୋଗ)—
Prāṇa biyōga ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ; ମୃତ୍ୟୁ—Death.
(ପ୍ରାଣବିସର୍ଜନ, ପ୍ରାଣବ୍ୟୟ, ପ୍ରଣାତ୍ୟୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଣଭୃତ୍—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଣ + ଭୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—
Prāṇabhṛut ୧ । ପ୍ରାଣୀ; ଜୀବ—1. Animal.
୨ । ବିଷ୍ଣୁ; ଈଶ୍ୱର—2. God; Bishṇu
ସଂ. ବିଣ—୧ । ଚେତନ—1. Sentient.
୨ । ପ୍ରାଣପୋଷକ—2. Sustaining life.

ପ୍ରାଣମୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାଣ + ମୟ)—୧ । ପ୍ରାଣବିଶିଷ୍ଟ; ଜୀବନ୍ତ—
Prāṇamaya 1. Living.
୨ । ଚେତନ—2 Sentient.

ପ୍ରାଣମୟ କୋଷ(ଶ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଣ + ମୟ + କୋଷ)—(ବେଦାନ୍ତ
Prāṇamaya kosha(śa) ଦର୍ଶନ) ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ-
ବାୟୁ ଓ ପଞ୍ଚ କର୍ମେନ୍ଦ୍ରୟ—(Bedānta philosophy)
The case covering the life (viz—the 5
vital airs and the 5 organs of action):
the vesture of the vital airs (Apte).

ପ୍ରାଣ ଯ(ୟ)ମ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଣ + ଯମ୍ ଧାତୁ ରୋଧ କରିବା + କରଣ.
Prāṇa ja(ya)ma ଅ)—ପ୍ରାଣାୟାମ (ଦେଖ)
(ପ୍ରାଣସଂଯମ—ଅନ୍ୟରୂପ) Prāṇāyāma (See)

ପ୍ରାଣ ଯାତ୍ରା—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ଯାତ୍ରା)—୧ । ଜୀବନ-
Prāṇa jātrā ଯାତ୍ରା; ଜୀବିକାନିର୍ବାହ—1. Subsistence.
୨ । ଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ଯିବା ଆସିବା କ୍ରିୟା (ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. Breathing; respiration.

ପ୍ରାଣ ରଖିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ନିଜର ଜୀବନକୁ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ବଞ୍ଚାଇ
Prāṇa rakhibā ରଖିବା—1. To live.
ପ୍ରାଣ ରାଖି ୨ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପୋଷିବା—
ପ୍ରାଣ ରହିବା 2. To maintain another person.
୩ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅସମ୍ବ ମୃତ୍ୟୁରୁ ବଞ୍ଚାଇବା ବା ରକ୍ଷାକରିବା—
3. To save another's life from death.

ପ୍ରାଣ ରଙ୍କ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (୪ର୍ଥୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ରଙ୍କ = କୃପଣ)—
Prāṇa raṅka ୧ । ଜୀବନସର୍ବସ୍ୱ; ପ୍ରାଣ ଲୋଭୀ—
(ପ୍ରାଣରଙ୍କା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. One who values his life most.

ପ୍ରାଣରଙ୍କା—ପୁଂ } ଦେଶଜରୂପ
ପ୍ରାଣରଙ୍କୁଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ } ଜନ୍ମଭୂମି ଛେକି ରକ୍ଷା ଶକ୍ତି ବ କେବେ
ଧରଇ, ହେ ପାଣ୍ଡ୍ରବ, ପ୍ରାଣରଙ୍କ ପ୍ରାଣୀ
ରଖାନାଥ. ମହାଭାରତ ।

୨ । ଅତି ସ୍ୱାର୍ଥପର—2. Utterly selfish.

ପ୍ରାଣ ରନ୍ଧ୍ର—ସଂ. ବି (ମ. ପ. ଲୋ; ପ୍ରାଣ + ରନ୍ଧ୍ର)—୧ । ନାସିକା;
Prāṇa randhra ନାକ (ହ୍ର. ଶ)—1. Nose; nostril.
୨ । ବାୟୁ (ହ୍ର. ଶ.)—2. Wind; air.

ପ୍ରାଣ ରସ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଜୀବନର ଓ ଚେତନାର
Prāṇa rasa ମୂଳଉତ୍ସରୂପକ ଜୀବିତ ଓ ଥଲଥଲିଆ ମୌଳିକ
(ପ୍ରାଣପିଣ୍ଡ; ପ୍ରାଣପଙ୍କ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମାଂସପିଣ୍ଡ—Protoplasm.

ପ୍ରାଣ ରହିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ବଞ୍ଚି ରହିବା; ଜୀଇଁବା—
Prāṇa rahibā 1. Being alive.
ପ୍ରାଣ ରାଖା ୨ । ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା—
ପ୍ରାଣ ରହିବା 2. Being saved from imminent death.

ପ୍ରାଣ ରୋଧ—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ରୋଧ)—ପ୍ରାଣାୟାମ (ହ୍ର. ଶ) —
Prāṇa rodha Control of breathing; breath-exercise.
(ପ୍ରାଣରୋଧନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଣ ଲିଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ଲିଙ୍ଗ)—ପ୍ରାଣ ଥିବାର ଚିହ୍ନ—
Prāṇa liṅga The sign of life.

ଶତଭେଦେ ଭେଦ କରି ପ୍ରବାହ ଉଦ୍‌ବେଗ
ଦେହ ମଧ୍ୟେ ହୋଇଛନ୍ତି ଏହି ପ୍ରାଣଲିଙ୍ଗ – ପ୍ରାଚୀ. ଶିବସ୍ତୋତ୍ର ।

ପ୍ରାଣ ଶରୀର—ସଂ. ବି—୧ । ଉପନିଷଦ ଅନୁସାରେ ମନୋମୟ ସୂକ୍ଷ୍ମ
Prāṇa śarīra ଶରୀରବିଶେଷ—1. An etherial or subtle
body inside the human body.
[ଦ୍ର—ଏହା ବିଜ୍ଞାନ ଓ କ୍ରିୟାର ହେତୁ ଥିବାର ସ୍ୱୀକୃତ—
ହ୍ର. ଶବ୍ଦସାଗର ।]
୨ । ପରମେଶ୍ୱର (ହ୍ର. ଶ.)—2. God.

ପ୍ରାଣ ଶୁଖିଯିବା—ସଂ. କ୍ରି—ଦୁଃଖଶୋକାଦିରେ ଅଭିଭୂତ ହେବା—
Prāṇa śukhijibā Being overwhelmed with
sorrow etc.

ପ୍ରାଣ ଶୂନ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (୩ୟା ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ଶୂନ୍ୟ)—୧ । ନିର୍ଜୀବ—
Prāṇa śūnya 1. Lifeless.
(ପ୍ରାଣହୀନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ମୃତ—2. Dead.

ପ୍ରାଣଶୂନ୍ୟା } ସ୍ତ୍ରୀ ୩ । ନିଷ୍ଠୁର—3. Cruel.
ପ୍ରାଣହୀନା } ୪ । ଅନୁଦାର—4. Narrow minded.

ପ୍ରାଣହୀନତା } ବି ଦେ. ବିଣ—୧ । ଅନ୍ତରିକତାଶୂନ୍ୟ—
ପ୍ରାଣଶୂନ୍ୟତା } 1 Insincere.
୨ । ତେଜୋହୀନ—2. Vigourless.

ପ୍ରାଣ ଶୋଷଣ—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି)—ବାଣ (ହି. ଶ)—
Prāṇa śoshaṇa Arrow.

ପ୍ରାଣ ସଙ୍ଗତି—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା—
Prāṇa saṁgati One's dearest companion.
(ପ୍ରାଣସଙ୍ଗିନୀ } ଅନ୍ୟରୂପ) ଯେଉଁଠି ପ୍ରାଣସଙ୍ଗିନୀ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଗତ
ପ୍ରାଣସଙ୍ଗାତ } ଆଉ ବି ଅଛି ଦୁର୍ଲଭ—ଉଷ୍ଟ, ଟେମ୍ପ୍ରେଥାଳିଆ ।

ପ୍ରାଣ ସଂଶୟ—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ ପ୍ରାଣ+ସଂଶୟ)—ଜୀବନ ନାଶ
Prāṇa saṁśaya ହେବାର ଆଶଙ୍କା—Risk to life; peril
ପ୍ରାଣସଙ୍କଟ; ପ୍ରାଣ- } ଅନ୍ୟରୂପ of life; apprehension of
ସନ୍ଦେହ; ପ୍ରାଣାବାଧ } death; question of life
and death.

ପ୍ରାଣ ସଂହାର—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ସଂହାର)—ହତ୍ୟା—
Prāṇa saṁhāra Killing: murder.

ପ୍ରାଣ ସଂହାରକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଉପପଦ; ପ୍ରାଣ + ସଂହାରକ)—ଯେ
Prāṇa saṁhāraka ପ୍ରାଣ ନିଏ—Killing; causing
(ପ୍ରାଣସଂହାରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) death.
(ପ୍ରାଣସଂହାରିକା, ପ୍ରାଣସଂହାରିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାଣସଖ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ସଖା)—ଜୀବନର ବନ୍ଧୁ,
Prāṇasakha ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—Dearest friend.
ସୁଧୀଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରର ଅଣ୍ଟେ ପ୍ରାଣସଖ—କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର, ମହାଭାରତ, ବନ ।

ପ୍ରାଣସଖା—ଦେ. ବି. ପୁଂ. (ସଂ. ପ୍ରାଣ+ସଖି)—୧ । ପ୍ରାଣସମ ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁ;
Prāṇasakhā ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ; ପ୍ରିୟତମ ସହଚର (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ)—
(ପ୍ରାଣସଖୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Dearest friend or companion.
୨ । ପରମେଶ୍ୱର—2. God.

ପ୍ରାଣସଙ୍ଗୀ—ଦେ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଜୀବନସଙ୍ଗୀ; ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସହଚର—
Prāṇasaṅgī 1. A companion of life; a life-long
(ପ୍ରାଣସଙ୍ଗିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) friend
୨ । ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ବା ପ୍ରିୟତମ ସଙ୍ଗୀ—
2. Dearest companion.
୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଙ୍ଗେ ଥାଏ—
3. A person who is with one till death.

ପ୍ରାଣସଜନୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରାଣସଖୀ; ପ୍ରିୟତମା ସହଚରୀ—
Prāṇasajanī Dearest companion.
ପ୍ରାଣସଜନି ପ୍ରାଣ ସଜନି ରେ ! ଲେ ମୁହିଁ ଲେଜେ ଛଡ଼ି । ସଙ୍ଗୀତ ।
ପ୍ରାଣପ୍ୟାରୀ

ପ୍ରାଣ ସଞ୍ଚାର—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ସଞ୍ଚାର)—
Prāṇa sañchāra ମୃତ ଜୀବରେ ବା ଅଚେତନ ବସ୍ତୁରେ ଜୀବନୀ
ଶକ୍ତିର ଆବିର୍ଭାବ—The entrance of life into a
dead animal or a lifeless thing.

ପ୍ରାଣ ସମ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ପ୍ରାଣପରି ପ୍ରିୟ—
Prāṇa sama (ପ୍ରାଣସମା—ସ୍ତ୍ରୀ) Dearest as life.

ପ୍ରାଣ ସହିବା—ଦେ. ବି – ପ୍ରାଣରେ ସହ୍ୟ ହେବା ଅବସ୍ଥା—
Prāṇa sahibā The state of a matter being
ପ୍ରାଣସହା endured by a living person.
ପ୍ରାଣସହନା

ପ୍ରାଣସାଇଁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରାଣସ୍ୱାମୀ)—୧ । ଈଶ୍ୱର—
Prāṇasāiñ 1. God.
୨ । ସ୍ୱାମୀ—2 Husband.
ବରୁଣେ ମୁଁ ହେବ ତୁମ୍ଭର ପ୍ରାଣସାଇଁ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରାଣ ହନ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ+ହନ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ; ୧ମା.
Prāṇa hantā ୧ବ)—ପ୍ରାଣନାଶକ—
(ପ୍ରାଣହନ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Destroying life; killing.
(ପ୍ରାଣଘାତକ; ପ୍ରାଣଘାତୀ ପୁଂ, ପ୍ରାଣଘାତିକା, ପ୍ରାଣଘାତିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଣହର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରାଣ+ହୃ ଧାତୁ+ଅ)—୧ । ଜୀବନନାଶକ—
Prāṇahara 1. Killing; causing death.
(ପ୍ରାଣହାରକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ମାରାତ୍ମକ—
(ପ୍ରାଣହରା, ପ୍ରାଣହାରିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 2. Fatal; mortal.

ପ୍ରାଣ ହାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ବିଷଆଦି ଖାଇ ବା କୌଣସି ପ୍ରକାର
Prāṇa hāribā ଅସାବଧାନତା ପ୍ରଯୁକ୍ତ) ନିଜର ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ
ଆଣଛଡ଼ା ହେବା; ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିବା—
ପ୍ରାଣହାରନା 1. To bring about one's own death.
୨ । ମରିବା—2. To die.
[ପ୍ରାଣ ହରା(ରେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ପ୍ରାଣହାରୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ+ହୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା
Prāṇahārī ୧ବ)—ଯେ ପ୍ରାଣରେ ମାରିଦିଏ; ପ୍ରାଣସଂହାରକ—
(ପ୍ରାଣାଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) Killing; causing death.
(ପ୍ରାଣହାରିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଜସ୍ୱ ବଂଶ କେଶୀ ମଣ୍ଡ ପ୍ରାଣହାରୀ ।
କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର—ସଂ. ବି—ଭୋଜନ ପୂର୍ବରୁ ଦ୍ୱିଜାତିମାନଙ୍କର ପଞ୍ଚପ୍ରାଣୀ
Prāṇāgnihotra କ୍ରିୟା; ଓଁ ପ୍ରାଣାୟ ସ୍ୱାହା, ଓଁ ଅପାନାୟ ସ୍ୱାହା,
(ପ୍ରାଣାହୁତି—ଅନ୍ୟରୂପ) ଓଁ ବ୍ୟାନାୟ ସ୍ୱାହା, ଓଁ ଉଦାନାୟ ସ୍ୱାହା,
ଓଁ ସମାନାୟ ସ୍ୱାହା ଏହି ୫ଟି ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ପ୍ରଥମେ
ଯଥାକ୍ରମେ ୫ ଗଣ୍ଡା ଅନ୍ନ ଭୋଜନବିଧି (ହି. ଶ)—The
ritual of taking the first 5 morsels of
food at the beginning of a meal.

ପ୍ରାଣାଘାତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଣ+ଆଘାତ)—
Prāṇāghāta ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୀଡ଼ା; କଷ୍ଟ (ହି. ଶ)—
1. Great pain.
୨ । ହତ୍ୟା; ମାରଣ (ହି. ଶ)—
2. Slaughter; killing.

ପ୍ରାଣାତିପାତ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍, ପ୍ରାଣ+ଅତିପାତ)—
Prāṇātipāta ମାରଣ; ଜୀବହିଂସା (ହି. ଶ)—
Killing; slaughter.

ପ୍ରାଣାତ୍ୟୟ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ଅତ୍ୟୟ=ନାଶ)—
Prāṇātyaya ୧ । ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ; ମୃତ୍ୟୁ—1. Death.
[ପ୍ରାଣାତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ(ହି.-ଶ] ୨ । ମୃତ୍ୟୁକାଳ—
2, Time of death.

ପ୍ରାଣାଧିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ଅଧିକ)—
Prāṇādhika ଆପଣାର ପ୍ରାଣ ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରିୟତର—
(ପ୍ରାଣାଧିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Dearer than one's life.

ପ୍ରାଣାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ+ଅନ୍ତ)—ମରଣ; ମୃତ୍ୟୁ—
Prāṇānta Death.
(ପ୍ରାଣାବସାନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଣାନ୍ତକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଉପପଦ; ପ୍ରାଣ+ଅନ୍ତକ)—ଜୀବନ ନାଶକ—
Prāṇāntaka Causing death; fatal.
ପ୍ରାଣାନ୍ତକର } ଅନ୍ୟରୂପ ସଂ. ବି—ଯମ—
ପ୍ରାଣାନ୍ତକାରୀ } The God of Death.

ପ୍ରାଣାନ୍ତ ପଣ—ସଂ. ବି—ପ୍ରାଣପଣ (ଦେଖ)
Prāṇānta paṇa Prāṇapaṇa (See)

ପ୍ରାଣାୟତନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣ + ଆୟତନ)—
Prāṇāyatana ମୃତ୍ୟୁ ସମୟରେ ପ୍ରାଣବାୟୁ ବହୁର୍ଗତ ହେବାର ପ୍ରଧାନ ଦ୍ୱାର ବା ଛିଦ୍ରମାନ—The chief holes or orifices through which the last breath goes out at the time of death.

[ଦ୍ର—ଦୁଇ କାନ, ଦୁଇ ନାସାରନ୍ଧ୍ର, ଦୁଇ ଆଖି, ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାର, ଲିଙ୍ଗ ଓ ମୁଖ ଏହି ନବଦ୍ୱାର ବାଟେ ପ୍ରାଣବାୟୁ ବାହାର ଯାଏ—ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ସଂହିତା (ହ. ଶ) ।]

ପ୍ରାଣାୟାମ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଣ+ଆ+ଯମ ଧାତୁ=ସଂଯତ କରିବା+ ଭାବ. ଅ)—
Prāṇāyāma ଯୋଗାଙ୍ଗବିଶେଷ; ମନ୍ତ୍ରଜପ ପୂର୍ବକ ନାକର ବାମ ଘୁଡ଼ାବାଟେ ପବନ ଦେହଭିତରକୁ ନେଇ ଦେହମଧ୍ୟରେ ତାକୁ କିଛିକ୍ଷଣ ରୋଧ କରି ତା ପରେ ତାହାଣ ଘୁଡ଼ାଦ୍ୱାରା ପବନ ଛଡ଼ିବାରୂପ ଯୋଗସାଧନ କ୍ରିୟା—
The exercise of controlling the breath according to Joga-rules, breathing exercise.

[ଦ୍ର—ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଯୋଗ ସାଧନର ଆଠ ଅଙ୍ଗ (ଯମ, ନିୟମ, ଆସନ, ପ୍ରାଣାୟାମ, ପ୍ରତ୍ୟାହାର, ଧାରଣା, ଧ୍ୟାନ ଓ ସମାଧି) ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଚତୁର୍ଥ ଅଟେ । ନାକ ବାଟେ ଦେହ ଭିତରକୁ ପବନ ଟାଣିନେବା କ୍ରିୟାକୁ ଶ୍ୱାସ ଓ ଦେହ ଭିତରୁ ବାୟୁକୁ ଛଡ଼ି ଦେବାକୁ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ବୋଲାଯାଏ । ଶ୍ୱାସ ଓ ପ୍ରଶ୍ୱାସର ଗତିକୁ ପ୍ରଯତ୍ନ ପୂର୍ବକ ଧୀରେ ଧୀରେ କମାଇବାକୁ ପ୍ରାଣାୟାମ କହନ୍ତି । ପ୍ରାଣାୟାମର ତିନୋଟି ବୃତ୍ତି ଅଛି । ଆଭ୍ୟନ୍ତର (ପୂରକ , ସ୍ତମ୍ଭ (କୁମ୍ଭକ) ଓ ବାହ୍ୟ (ରେଚକ) । ବାହାରୁ ଦେହକୁ ପବନ ଟାଣି ନେବାକୁ ପୂରକ; ଟଣା ହୋଇ ଯାଇଥିବା ବାୟୁକୁ ଦେହ ମଧ୍ୟରେ ଅସ୍ଥିର କରି ରଖିବାକୁ କୁମ୍ଭକ ଓ ଭିତରକୁ ଟଣା ହୋଇ ଯାଇଥିବା ବାୟୁକୁ ନାକ ବାଟେ ଛଡ଼ିବାକୁ ରେଚକ ବୋଲାଯାଏ । ରେଚକ, ପୂରକ ଓ କୁମ୍ଭକର କାର୍ଯ୍ୟରତ ବ୍ୟାପକ ସମୟ ଅଛି । ଏହା ଗୁରୁପଦେଶଗମ୍ୟ । ପ୍ରାଣାୟାମଦ୍ୱାରା ଚିତ୍ତର ଚଞ୍ଚଳତା ନିବୃତ୍ତ ହୁଏ, ସକଳ ପାପ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ଓ ଯୋଗୀ ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିରୋଧକ୍ଷମ ହୁଏ । ତାହାଣ ନାକଘୁଡ଼ାକୁ ତାହାଣ ହାତର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିଦ୍ୱାରା ଚପି ରଖି ବାମ ନାକଘୁଡ଼ା ଦ୍ୱାରା ପୂରକ କରାଯାଏ । ତତ୍ପରେ ବାମ ନାକଘୁଡ଼ାକୁ ଅନାମିକା ଓ କନିଷ୍ଠା ଅଙ୍ଗୁଳିଦ୍ୱୟ ଦ୍ୱାରା ଚପି ରଖି କୁମ୍ଭକ କରାଯାଏ । ତତ୍ପରେ ବାମ ନାସାଘୁଡ଼ା ବନ୍ଦ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ତାହାଣ ନାକଘୁଡ଼ାକୁ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିକୁ କାଢ଼ି ନେଇ ରେଚକ କରାଯାଏ । ସାଧକ ପ୍ରାଣାୟାମ କରିବା କାଳରେ ଭ୍ରୂମଧ୍ୟରେ ଦୃଷ୍ଟି ସ୍ଥାପନ କରିବେ ଓ ସ୍ଥିରମନାଃ ହେବେ—ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର ।]

ପ୍ରାଣାୟାମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣାୟାମ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prāṇāyāmī ପ୍ରାଣାୟାମ ସାଧନକାରୀ—Making or performing the breath-exercise.

ପ୍ରାଣାରାମ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାଣ + ଆ + ରମ୍ ଧାତୁ + ଅର୍ଥ. ଅ)—
Prāṇārāma ୧ । ପ୍ରାଣରେ ଶାନ୍ତିଦାୟକ—
1. Giving peace to the mind.

ହେ ଈଶ୍ୱର ପତିତପାବନ, ପ୍ରାଣାରାମ ନିରଞ୍ଜନ ।
ମଧୁସୂଦନ, ଜୀବନଚିନ୍ତା ।

୨ । ମନୋମୋହକର—2. Charming.

ପ୍ରାଣିଜଗତ୍—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣିନ୍ + ଜଗତ୍)—
Prāṇijagat ଜୀବମୟ ସୃଷ୍ଟି—The animal kingdom; animated nature.
(ପ୍ରାଣିରାଜ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଣିତତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—
Prāṇitattwa ଜୀବ-ତତ୍ତ୍ୱ ବା ବିଜ୍ଞାନ; ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞାନରୁ ପ୍ରାଣୀ-
(ପ୍ରାଣିବିଦ୍ୟା, ପ୍ରାଣିବିଜ୍ଞାନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମାନଙ୍କର ବିଷୟ ଜଣାଯାଏ—
(ପ୍ରାଣିତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ, ପ୍ରାଣିତତ୍ତ୍ୱବିତ୍—ବିଣ) Zoology.

ପ୍ରାଣିଦ୍ୟୂତ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାଣିନ୍ + ଦ୍ୟୁତ=କ୍ରୀଡ଼ା)—
Prāṇidyūta ପଣ ବା ବାଜି ରଖି ମେଷ, ବୃଷ, କୁକ୍କୁଟ ଟାଟକାର ଯୁଦ୍ଧ ବା ଦଉଡ଼ି କରାଇବା—
Racing of or fighting between rams, cocks, bulls or horses on wager.

[ଦ୍ର—ଏହାର ଅନ୍ୟ ସଂସ୍କୃତ ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ସମାହ୍ୱୟ; ସାହ୍ୱୟ—ହ. ଶବ୍ଦସାଗର ।]

ପ୍ରାଣିପୀଡ଼ନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—
Prāṇipīḍana ଜୀବମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାର ବା ନିଷ୍ଠୁରତା—
(ପ୍ରାଣି ହିଂସା—ଅନ୍ୟରୂପ) Cruelty to animals.
(ପ୍ରାଣି ପୀଡ଼ନ—ବିଣ)

ପ୍ରାଣିପୀଡ଼ନ ନିବାରଣ(କ) ଆଇନ୍—ଦେ. ବି. (ଆଧୁନିକ)—
Prāṇipīḍana nibāraṇa(ka) āin
ଜୀବମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠୁରତା ନିବାରଣ କରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଆଇନ୍—
The law for preventing cruelty to animals.

[ଦ୍ର—ଏହି ଆଇନ୍ ଅନୁସାରେ ଗୃହପାଳିତ ଘୋଡ଼ା, ବଳଦ ଆଦିଙ୍କ ପ୍ରତି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜୀବଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠୁରତା ଆଚରଣ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଦଣ୍ଡିତ ହୁଅନ୍ତି । ନିଷ୍ଠୁରତା ନିବାରଣ କଦବା ଓ ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରତି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ

ପ୍ରାଣିପୀଡ଼ନ (ନିବାରକ ସମିତିମାନ) societies for prevention of cruelty to animals ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ନଗରମାନଙ୍କରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଅଛି ।]

ପ୍ରାଣିପ୍ରୟାଣ—ସଂ. ବି. (ଆଧୁନିକ ଜୀବବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରୟୋଗ) —
Prāṇiprayāṇa କେତେକ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର (ବିଶେଷତଃ ପକ୍ଷୀଙ୍କର) ଖାଦ୍ୟ ଅନ୍ୱେଷଣ ବା ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ବର୍ଷିଷ୍ଣୁ ଋତୁରେ ଏକ ଅଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚାଲିଯିବା ଓ ଉକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରିବା ପରେ ପୂର୍ବ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଫେରି ଆସିବାର ଖେଳ—
Migration of animals.
[ଉ—କୋଚିଲାଖାଇ, ହଂସରାଜ, ସାରସ, ଶୁଆ, କୋଇଲି ପ୍ରଭୃତି ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଜୀବର ଉଦାହରଣ ।]

ପ୍ରାଣିମାତା—ସଂ. ବି—ଗର୍ଦ୍ଦାଭୀ ନାମକ ଗୁଳ୍ମ—
Prāṇimātā A medicinal bush.

ପ୍ରାଣିହିଂସା—ସଂ. ବି—୧ । ଜୀବ ହିଂସା; ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଅନିଷ୍ଟାଚରଣ—
Prāṇihiṁsā 1. Cruelty to or oppression of animals.

ପ୍ରାଣିହିତ—ସଂ. ବି (ବିନ୍ଦୁଗ୍ରହ)—୧ । ପାଦୁକା; ଖଡ଼ମ (ହି.ଶ)—
Prāṇihita 1. Wooden sandals.
୨ । ଜୋତା (ହି. ଶ)—2. Shoes.

ପ୍ରାଣୀ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାଣ+ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍ ବା ପ୍ର+ଅନ୍ ଧାତୁ=
Prāṇī ବଞ୍ଚିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
ଚେତନ; ପ୍ରାଣବିଶିଷ୍ଟ; ଜୀବିତ—
Living; sentient.
ସଂ. ବି—ଜୀବ; ଜନ୍ତୁ—Animal; living being.
ଦେ. ବି. (ଲକ୍ଷଣାଥ)—ବ୍ୟକ୍ତି; ଲୋକ—Person.
ତାଙ୍କ ସରେ ସେ ଜଣ ପ୍ରାଣୀ ଓଡ଼ିଆ । ବ୍ରହ୍ମଚାରୀମାନ, ଜଥରୁଣୀ ।

ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଂ—୧ । ପ୍ରାଣ ମାତ୍ର ରକ୍ଷା କରି; ଯେ-
Prāṇe prāṇe କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚି ରହି—
ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ 1. With one's life intact.
ପ୍ରାଣଭରେ (ଯଥା—ମୁଁ ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମିରୁ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ପଳାଇ ଆସିଲି ।)
୨ । ପ୍ରତି ପ୍ରାଣରେ; ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରାଣରେ; ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ବା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ବା ହୃଦୟରେ—
2. In the minds of all; in the heart of every person; in every heart.
(ଯଥା—ତାଙ୍କ ବକ୍ତୃତାର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୋତାମାନେ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଅନୁଭବ କଲେ ।)
୩ । ପରସ୍ପରର ହୃଦୟର ମିଳନ ପୂର୍ବକ—
3. Mind-to-mind; heart-to heart.
(ଯଥା—ସେମାନେ ବହୁଦିନ ପରେ ମିଳିତ ହୋଇ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ।)

ପ୍ରାଣେଶ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରାଣ+ଈଶ)—୧ । ସ୍ୱାମୀ; ଭର୍ତ୍ତା—
Prāṇeśa 1. Husband.
(ପ୍ରାଣେଶା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରିୟତମ ବ୍ୟକ୍ତି—2. One's beloved.

ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର—ସଂ. ବି. ପୁଂ —୧ । ପ୍ରାଣେଶ (ଦେଖ)
Prāṇeśwara Prāṇeśa (See)
୨ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଶରଦ ରୋଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ପାରା ଓ ଗନ୍ଧକଘଟିତ ଔଷଧବିଶେଷ—2. A kind of medicine used for infantile catarrh.

ପ୍ରାଣୋପହାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଣ+ଉପହାର)—ଭୋଜନ; ଆହାର—
Prāṇopahāra Eating; meal.

ପ୍ରାତ— ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରାତଃ) —ପ୍ରଭାତ; ସକାଳ—
Prāta ପ୍ରାତ ପ୍ରାତ ବାହୁଲ୍ୟେ ପ୍ରାସ୍ୟେ ହେଉ ପ୍ରାତ ଉପୁଣ୍ଡ ।
ଭକ୍ତ. ଦୈବେଦ୍ଭୁଶବକାପ ।

ପ୍ରାତଃ—ସଂ. ଅ. (ପ୍ର+ଅତ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଅର୍)—
Prātaḥ ୧ । ସକାଳ; ପ୍ରଭାତ—Morning; dawn; day-
(ପ୍ରାତର୍—ଅନ୍ୟରୂପ) break.
୨ । ସକାଳେ—2. At dawn.

ପ୍ରାତଃକାଳ—ସଂ. ବି.—ସକାଳ—Morning; down.
(ପ୍ରାତଃ ସମୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପ୍ରାତଃକାଳୀନ—ବିଣ)

ପ୍ରାତଃକୃତ୍ୟ—ସଂ. ବି.—ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ କରାଯିବା କାର୍ଯ୍ୟ (ଯଥା—
Prātaḥkṛutya ଦାନ୍ତଘଷା, ଗାଧୁଆ, ପୂଜାପୂଜା ଇତ୍ୟାଦି)—
ପ୍ରାତଃକର୍ମ } ଅନ୍ୟରୂପ Duties performed daily in
ପ୍ରାତଃକ୍ରିୟା } the morning.

ପ୍ରାତଃ ପ୍ରଣାମ—ସଂ. ବି.—ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ପ୍ରାତଃକାଳୀନ ଅଭିବାଦନ—
Prātaḥ praṇāma Obeisance done to one's
(ପ୍ରାତର୍ଅଭିବାଦନ—ଅନ୍ୟରୂପ) elders at dawn.
ଦେ. ଅ.—(ବନ୍ଧୁ ଓ ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ଭେଟିବା ସମୟରେ ଅଭିବାଦନ ବାକ୍ୟ) ଆଜି ମୋର ସୁପ୍ରଭାତ—Good morning !

ପ୍ରାତଃ ସନ୍ଧ୍ୟା—ସଂ. ବି.— ୧ । ପ୍ରାତଃକାଳରେ କରାଯିବା ସନ୍ଧ୍ୟା-
Prātaḥ sandhyā ବନ୍ଦନାଦି—1. Morning prayers.
୨ । ପ୍ରାତଃକାଳ; ପ୍ରତ୍ୟୁଷ—
2. Early morning; dawn.

ପ୍ରାତଃ ସମୀର—ସଂ ବି.—ପ୍ରଭାତ ବାୟୁ—
Prātaḥ samīra Morning air.
(ପ୍ରାତଃ ସମୀରଣ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାତଃ ସୂର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି.—ନବୋଦିତ ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ—
Prātaḥ sūrjya The morning sun.

ପ୍ରାତଃ ସ୍ନାନ—ସଂ. ବି.—ସକାଳ ଗାଧୁଆ—
Prātaḥ snāna Morning bath.

ପ୍ରାତଃ ସ୍ନାୟୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରାତଃ+ସ୍ନା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—ଯେ
Prātaḥ snāyī ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳୁ ଗାଧୁଏ—
(ପ୍ରାତଃସ୍ନାୟିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ) One who bathes every morning.

ପ୍ରାତଃ ସ୍ମରଣ—ସଂ. ବି.—ସକାଳୁ ଉଠି ବୋଲିବା ସ୍ତବ ଆଦି—
Prātaḥ smaraṇa Morning hymn.

ପ୍ରାତଃ ସ୍ମରଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ସକାଳୁ ଉଠି ଯେଉଁ ମହା-
Prātaḥ smaraṇīya ପୁରୁଷଙ୍କର ନାମ ଧରିଲେ ପୁଣ୍ୟ ହୁଏ;
(ପ୍ରାତଃସ୍ମରଣୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ପୁଣ୍ୟବାନ୍ ଓ ଯଶସ୍ୱୀ; ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ—
1. Of hallowed memory; whose name is to be recited every morning.

୨ । ସର୍ବଜନମାନ୍ୟ—
2. Deserving universal homage.
୨ । ଯାହା ସକାଳେ ସ୍ମରଣ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ—
3. Fit to be remembered in the morning.

ପ୍ରାତରାଶ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାତଃ+ଅଶ୍ ଧାତୁ=ଖାଇବା+ଭାବ. ଅ)—
Prātarāśa ପ୍ରାତଃକାଳୀନ ଭୋଜନ; ଦିବସର ପ୍ରଥମ ଭୋଜନ—
(ପ୍ରାତର୍ଭୋଜନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Morning meal; breakfast.

ପ୍ରାତରାଶିତ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ମ (ପ୍ରାତଃ+ଅଶିତ)—କୃତପ୍ରାତର୍ଭୋଜନ—
Prātarāśita Having had one's breakfast.
(ପ୍ରାତରାଶିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାତରହ୍ନିକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାତଃ+ଅହ୍ନିକ)—ପ୍ରାତଃସନ୍ଧ୍ୟା ୧ (ଦେଖ)
Prātarāhnika Prātaḥsandhyā 1 (See)

ପ୍ରାତରିନ୍ଦୀବର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାତଃ+ଇନ୍ଦୀବର)—ସକାଳେ ଫୁଟିଥିବା
Prātarindibara ନୀଳକମଳ—Blue lotus blown in the morning.

ପ୍ରାତର୍ଭୋକ୍ତା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାତଃ+ଭୋକ୍ତୃ; ୧ମା. ୧ବ.)—କୁଆ;
Prātarbhoktā କାକ (ହ. ଶ)—Crow.

ପ୍ରାତି—ସଂ. ବି—ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଓ ତର୍ଜନୀର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କରତଳାଂଶ; ପିତୃତୀର୍ଥ
Prāti (ହ. ଶ)—The part of the edge of the palm between the thumb and the index finger.

ପ୍ରାତିକାମୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାତିକାମିନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ସେବକ;
Prātikāmī ଭୃତ୍ୟ (ହ. ଶ)—1. Servant; attendant.
୨ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଦୂତବିଶେଷ (ହ. ଶ)—
2. Name of a messenger of Durjyodhana.

ପ୍ରାତିକୂଳିକ—ସଂ. ବିଣ(ପ୍ରତିକୂଳ+ଇକ)—ପ୍ରତିକୂଳବର୍ତ୍ତୀ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
Prātikūlika (ପ୍ରାତିକୂଳିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Opposite.

ପ୍ରାତିକୂଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତିକୂଳ+ଭାବ. ଯ)—ପ୍ରତିକୂଳତା; ବୈପରୀତ୍ୟ—Opposition; contrariety.
Prātikūlya

ପ୍ରାତିପକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତିପକ୍ଷ+ଅ)—୧ । ବିପକ୍ଷିତ ପକ୍ଷାବଲମ୍ବୀ—
Prātipaksha 1. Taking the opposite side.
୨ । ପ୍ରତିକୂଳ; ବିରୋଧୀ—2 Opposing.
୩ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ—3. Rival.
ସଂ. ବି—୧ । ଶତ୍ରୁ—1. Enemy.
୨ । ବିପକ୍ଷ—2 Adversary.

ପ୍ରାତିପଥିକ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ମ (ପ୍ରତିପଥ+ଇକ)—୧ । ବିପରୀତ
Prātipathika ପଥଗାମୀ—1. Going in a contrary road.
(ପ୍ରାତିପଥିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)
୨ । ପ୍ରତିକୂଳଗାମୀ—
2. Going in an opposite direction.

ପ୍ରାତିପଦ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତିପଦ୍+ଭବାର୍ଥେ. ଅ)—ପ୍ରତିପଦ୍ ତିଥିରେ
Prātipada ଜାତ—Born or produced on the 1st day of a lunar fortnight.

ପ୍ରାତିପଦିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତିପଦ୍+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—ପ୍ରତିପଦ୍
Prātipadika ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Relating to the 1st day of the lunar fortnight.
ସଂ. ବି—୧ । (ପ୍ରତିପଦ=ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦ+ଭବାର୍ଥେ ଇକ)—
(ବ୍ୟାକରଣ) ବିଭକ୍ତିହୀନ ବିଶେଷ୍ୟ ବା ବିଶେଷଣ ପଦ,
(ଯଥା—ପିତୃ, ସର୍ବ, ବେଧସ୍)—1. The crude form of a noun or adjective.
୨ । ଅଗ୍ନି—2. Fire.
୩ । ନାମ; ଅଭିଧା (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—3. Name; appellation.

ପ୍ରାତିଫଳିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତିଫଳ+ଇକ)—ପ୍ରତିବିମ୍ବକ; ଯାହା
Prātiphalika ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଗ୍ରହଣ କରେ (ହ. ଶ)—Reflecting.

ପ୍ରାତିବେଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତିବେଶ+ଯ)—ପ୍ରତିବେଶବାସୀ;
Prātibeśya ପ୍ରତିବେଶୀ—1. Neighbouring.
୨ । ପ୍ରତିବେଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2 Relating to the neighbourhood.

ପ୍ରାତିଭ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତିଭା+ଅ)—ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ; ତୀକ୍ଷ୍ଣବୁଦ୍ଧିବିଶିଷ୍ଟ—
Prātibha Talented; sharp-witted.
ସଂ. ବି—ଯୋଗ ସାଧନାର ବିଘ୍ନକର ଉପସର୍ଗ ବା ଅନ୍ତରାୟ ବିଶେଷ—One of the impediments in Joga-exercise.
[ଦ୍ର—ଯୋଗ ସାଧନ ମାର୍ଗରେ ୫ ପ୍ରକାର ବିଘ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଏକ । ଯୋଗସାଧନ କରିବାବେଳେ ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ଯୋଗୀଙ୍କ ମନରେ ବେଦ ଓ ଶାସ୍ତ୍ରାଦିର ଅର୍ଥ ଓ ନାନା ବିଦ୍ୟା ଓ କଳା ଆଦିର ଜ୍ଞାନ ଉଦୟ ହୋଇ ଯୋଗସାଧନରେ ବାଧା ଜାତ ହୁଏ—ହ. ଶ ।]

ପ୍ରାତିଭାବ୍ୟ—ସଂ. ବି (ପ୍ରତିଭୂ+ଯ)—ଜାମିନ୍‌ଦାରଙ୍କ ଦତ୍ତ ଜାମିନ୍—
Prātibhābya Security; bail.

ପ୍ରାତିଲୋମିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତିଲୋମ+ଇକ)—୧ । ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହ
Prātilomika ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Relating to morganatic marriage.
୨ । ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହଜାତ—
2. Born of a morganatic marriage.
୩ । ବିରୁଦ୍ଧ—3. Opposing.
୪ । ଅପ୍ରୀତିକର (ହ. ଶ)—4. Unpleasant.

ପ୍ରାତିଲୋମ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତିଲୋମ+ଭାବେ. ଯ)—୧ । ବୈପରୀତ୍ୟ—
Prātilomya 1. Contrariety; inversion.
୨ । ବିରୁଦ୍ଧତା—2. Opposition; inverted order; being against the grain.
୩ । ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହଦ୍ୱାରା ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷଙ୍କ ସଂଯୋଗ—
3 Union of a higher caste woman with a lower caste man by marriage.

ପ୍ରାତିହାର—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତିହାର+ଅ)—ପ୍ରତିହାରୀର କର୍ମ—
Prātihāra 1. The act or post of a door-keeper.
୨ । ଦ୍ୱାରପାଳ (ହ. ଶ)—2. Door-keeper.

ପ୍ରାତିହାର(ରି)କ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତିହାର+କ; ଇକ)—ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ; ବାଜିଗର—A juggler.
Prātihāra(ri)ka

ପ୍ରାତ୍ୟନ୍ତିକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ+ଇକ)—୧ । ଦୁଇ ରାଜ୍ୟର ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ରାଜ୍ୟ (ହି. ଶ)—
Prātyantika 1. A buffer state.

୨ । ସୀମାନ୍ତର ରକ୍ଷାରେ ନିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି (ହି. ଶ) —
2. A person engaged to guard the border.

ସଂ. ବିଣ—ସୀମାନ୍ତରେ ଅବସ୍ଥିତ—Situated in the border.

ପ୍ରାତ୍ୟୟିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରତ୍ୟୟ+ଇକ)—ପ୍ରତ୍ୟୟୀ; ବିଶ୍ୱାସକାରୀ—
Prātyayika Trusting.

ସଂ. ବି ପୁଂ—୧ । ଜାମିନ୍‌ଦାର; ପ୍ରତିଭୂ—
1. A person who stands as a surety.

୨ । ପକ୍ଷକୁ ଚିହ୍ନଟ ଦେବା ବ୍ୟକ୍ତି (ହି. ଶ) —
2. An identifying surety; a n identifier.

ପ୍ରାତ୍ୟହିକ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରତ୍ୟହ+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—୧ । ଦୈନିକ—
Prātyahika 1. Daily; diurnal.
(ପ୍ରାତ୍ୟହିକୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରତିଦିନ ଘଟୁଥିବା—
2. Occurring daily.

ପ୍ରାଥମିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଥମ+ସମ୍ବନ୍ଧେ. ଇକ)—୧ । ପ୍ରଥମକାଳୀନ—
Prāthamika 1. Primary.

୨ । ପୂର୍ବକାଳୀନ—2. Prior; former.

୩ । ପ୍ରଥମେ ବେଦାଧ୍ୟୟନରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ—3. Engaged in studyning the Bedas for the first time.

ପ୍ରାଥମ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରଥମ+ଭାବେ. ଯ)—ପ୍ରଥମତ୍ୱ; ମୁଖ୍ୟତ୍ୱ; ଶ୍ରେଷ୍ଠତା; ପ୍ରାଧାନ୍ୟ—Superiority.
Prāthamya

ପ୍ରାଦାନିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଦାନ+ଇକ)—ପ୍ରଦତ୍ତ ଦେବା ଯୋଗ୍ୟ (ହି. ଶ)—Fit to be given away.
Prādānika

ପ୍ରାଦି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ର+ଆଦି)—
Prādi ପ୍ର, ପରା, ଅପ, ସମ, ନିର୍ ଆଦି ୨୦ଟି ଉପସର୍ଗ—
The 20 prefixes in the Sanscirt language.

ପ୍ରାଦି ସମାସ—ସଂ. ବି—ଉପସର୍ଗ ଯୋଗେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ସମାସ (ଶବ୍ଦେନ୍ଦ୍ର)—
Prādi samāsa Compound words formed with the help of prefixes.
(ଯଥା, ବିରସ, ପ୍ରକାମ୍ୟ, ସଂନ୍ୟାସ, ନିର୍ଯନ)

ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଦୁଃ=ପ୍ରକାଶ+ଭୂ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Prādurbhāba ୧ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା; ପ୍ରକଟିତ ହେବା—
(ପ୍ରାଦୁଷ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ—ହି. ଶ) 1. Manifestation.

୨ । ଉଦ୍ଭବ; ଆବିର୍ଭାବ—
2. Coming into existence; prevalenee.

୩ । ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ—3. First appearance; coming to light first.

୪ । ପ୍ରବଳତା—4. Outbreak; currency; predominance.

୫ । ପ୍ରଭାବ—5. Power; influence.

ପ୍ରାଦୁର୍ଭୂତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଦୁଃ+ଭୂତ)—ଆବିର୍ଭୂତ; ପ୍ରକାଶିତ—
Prādurbhūta Appeared; manifest; prevalent;
(ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ—ବି) current.

ପ୍ରାଦୁଷ୍କରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଦୁଃ+କରଣ)—୧ । ଅପ୍ରକଟ ବସ୍ତୁର ପ୍ରକାଶ କରଣ; ପ୍ରକଟୀକରଣ—
Prādushkarana
(ପ୍ରାଦୁଷ୍କୃତ, ପ୍ରାଦୁଷ୍କୃତ୍ୟ—ବିଣ) 1. Manifestation; publication.

୨ । ପ୍ରଦର୍ଶନ; ଦେଖାଇବା—2. Showing; exhibition.

ପ୍ରାଦେଶ—ସଂ. ବି (ପ୍ର + ଆ+ଦିଶ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—
Prādeśa ବିତସ୍ତି; ବୃଦ୍ଧାଙ୍ଗୁଳିର ଅଗଠାରୁ ତର୍ଜନୀର ଅଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସ୍ତୁର ପରିମାଣ—1. The span of the thumb and the forefinger.

୨ । (ପ୍ରଦେଶ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଅ)—ସ୍ଥାନ; ଦେଶ—
2. Place; country.

୩ । ପ୍ରଦେଶ—3. Province.

ପ୍ରାଦେଶିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଦେଶ+ସମ୍ବନ୍ଧେ ଇକ)—
Prādeśika ୧ । ପ୍ରଦେଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପ୍ରଦେଶଗତ—
(ପ୍ରାଦେଶିକତା—ବି) 1. Provincial; parochial.

୨ । ପ୍ରଦେଶ ଜାତ—2. Produced in the country.

୩ । ଦେଶାଂଶ ଦ୍ୱାରାକ୍ତ (ଭାଷା ବା ଶବ୍ଦ)—
3. Dialectical (word or language).

[ଦ୍ର– ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ "ପ୍ରାଦେ" ସଙ୍କେତଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ଅଛି ଓ ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରେ ତତ୍ତ୍ୱତ ଅଞ୍ଚଳର ନାମ ଲେଖାଯାଇ ଅଛି ।]

୪ । ପଲ୍ଲୀସମ୍ବନ୍ଧୀ—Rural.

ପ୍ରାଦେଶିକତା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଦେଶିକ+ଭାବ. ତା)—
Prādeśikatā ୧ । ଉକ୍ତ ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ କଥିତଭାଷାର ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ବ୍ୟବହାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ବିକାର; କଥିତ ଭାଷାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶଗତ ବିକାର—1. Provincialisms of a language; dialectical peculiarities of any language.

୨ । ପ୍ରଦେଶଗତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା—
2. Provincial or parochial narrowness of outlook.

ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ—ଦେ. ବି. (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—
Prādeśika swātantrya ପ୍ରଦେଶବିଶେଷର ବିଶେଷତ୍ୱ ବା ଅଧିକାର—Provincial autonomy.

ପ୍ରାଦେଶିନୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆ+ଦିଶ ଧାତୁ ଣିଚ=ଦେଖାଇବା+କରଣ ଅନ+ଈ; ଯାହା ସାହାଯ୍ୟରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଦେଖାଇ ଦିଆଯାଏ)—
Prādeśinī ତର୍ଜନୀ (ହି. ଶ)—Index finger.

ପ୍ରାଦୋଷ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଦୋଷ+ସମ୍ବନ୍ଧେ. ଅ)—
Prādosha ପ୍ରଦୋଷ ବା ସନ୍ଧ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ସାୟଂକାଳୀନ—

(ପ୍ରଦୋଷିକ—ଅନ୍ୟରୂପ) Vespertine; to relating the evening.

ପ୍ରାଧନିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଧନ+ଇକ)—ଯୁଦ୍ଧପ୍ରିୟ—
Prādhanika War-loving; martial.
ସଂ. ବି—ଯୁଦ୍ଧର ଉପକରଣ (ହି. ଶ)—
The sinews of war; materials for fighting.

ପ୍ରାଧା—ସଂ. ବି. (ସ୍ତ୍ରୀ)—(ନାମ) କଶ୍ୟପଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ, ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ଓ ଗନ୍ଧର୍ବ ଏବଂ
Prādhā ଅପ୍ସରାମାନଙ୍କର ମାତା—Name of a wife of sage Kaśyapa.

ପ୍ରାଧାନ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଧାନ+ଭାବ. ଯ)—୧ । ପ୍ରଧାନତା; ଶ୍ରେଷ୍ଠତା;
Prādhānya ଉତ୍କର୍ଷ—1. Excellence; supremacy; superiority.
୨ । ପ୍ରଭୁତ୍ୱ—2. Mastery; ascendancy.
୩ । ପ୍ରାବଲ୍ୟ—3. Prevalence.

ପ୍ରାଧାନ୍ୟତଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ. (ପ୍ରାଧାନ୍ୟ+ତସ୍)—ପ୍ରଧାନରୂପେ—
Prādhānyataḥ Chiefly; pre-eminently.

ପ୍ରାଧ୍ୱ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଅଧ୍ୱନ୍)—୧ । ଦୂର—
Prādhwa 1. Remote; distant.
୨ । ନମ୍ର—2. Bent.
୩ । ବିନୀତ—3. Humbled.
ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ପଥ; ଭଲବାଟ—
1. Excellent road.
୨ । ରଥାଦି ଯାନ—2. Conveyance.
୩ । ଦୂର ପଥ; ଦୀର୍ଘ ପଥ—3. A long road.
୪ । ବିନୟ (ହି. ଶ)—4. Humility.

ପ୍ରାଧ୍ୱନ—ସଂ. ବି (ପ୍ରାଧ୍ୱନ୍+ଅ)—୧ । ସଡ଼କ; ରାସ୍ତା (ହି. ଶ)—
Prādhwana 1. Road; highway.
୨ । ନଦୀଗର୍ଭ (ହି. ଶ)—2. The bed of a river.

ପ୍ରାଧ୍ୱର—ସଂ. ବି—ବୃକ୍ଷର ଶାଖା; ଡାଳ (ହି. ଶ)—
Prādhwara Branch of a tree.

ପ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅନ୍ତ)—
Prānta ୧ । ଅନ୍ତ; ଶେଷ ଭାଗ—1. End; extremity.
୨ । ସୀମା—2. Boundary; border.
୩ । ଧାର—3. Edge.
୪ । ଦିଗ; ଦିଗ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
4. Direction; quarter.
୫ । (ହିନ୍ଦୀ ଅନୁକରଣରେ ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ) ପ୍ରଦେଶ—
5. Province.
୬ । (ନାମ) ଋଷିବିଶେଷ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
6. Name of a sage.

ପ୍ରାନ୍ତକାଳ—ଦେ. ବି. (ମ. ପ. ତତ୍ପୁ; ପ୍ରାନ୍ତ+କାଳ)—
Prānta kāla ୧ । ମରଣ ଘଟିବାର ପ୍ରାକ୍‌କାଳ; ଜୀବନର ଶେଷ ସମୟ—1. The time of one's impending death.
୨ । ମୃତ୍ୟୁର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳ; ପରକାଳ—
2. The time after death.

ପ୍ରାନ୍ତ କାଳରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଲୋକରେ ବସତି । କୃଷ୍ଣ ଉ. ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପ୍ରାତଃକାଳ)—ସକାଳ; ଭୋର—
Dawn; daybreak.

ପ୍ରାନ୍ତ ଦୁର୍ଗ—ସଂ. ବି (ମ. ପ. ତତ୍ପୁ;)—୧ । ନଗର ପ୍ରାଚୀରର ବାହାରେ
Prānta durga ନିର୍ମିତ ଦୁର୍ଗ—1. A fort built outside the wall of a city.
୨ । ରାଜ୍ୟ ସୀମାରେ ନିର୍ମିତ ଦୁର୍ଗ—2. Fort built at the border of a kingdom.

ପ୍ରାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାନ୍ତ+ବର୍ତ୍ତିନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Prāntabartti ୧ । ସୀମାନ୍ତରେ ଅବସ୍ଥିତ—
1. Situate on the boundary or border.
୨ । ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ସ୍ଥିତ—
2. Placed on one side.

ପ୍ରାନ୍ତ ଭାଗ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ତତ୍ପୁ; ପ୍ରାନ୍ତ+ଭାଗ)—ଶେଷ ଭାଗ—
Prānta bhāga Extreme part; extremity.

ପ୍ରାନ୍ତ ଭିତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ତତ୍ପୁ)—କୌଣସି ସ୍ଥାନର ସୀମାରେ ଥିବା
Prānta bhitti ପ୍ରାଚୀର—Compound wall.

ପ୍ରାନ୍ତ ଭୂମି—ସଂ. ବି (ମ. ପ. ତତ୍ପୁ;)—୧ । କୌଣସି ସ୍ଥାନର ସୀମାସ୍ଥ ଭୂମି-
Prānta bhūmi 1. The lands on the border or outskirts of a place.
୨ । (ଯୋଗ ସାଧନର ଅନ୍ତିମ ସୀମା) ସମାଧି—2. Complete abstraction of thought from the outer world and concentration thereof on the Godhead.
୩ । ସିଢ଼ି—3. Ladder.

ପ୍ରାନ୍ତ ଯମକ—ସଂ. ବି—ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାରବିଶେଷ; ସନ୍ଦର୍ଭର ପ୍ରାନ୍ତରେ
Prānta jamaka ବିରାମାର୍ଥରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ଏକ ଶବ୍ଦ—A kind of alliteration at the end of every foot of a verse.

[ଉଦାହରଣ ଯଥା—ଇନ୍ଦିରା ବରର କରେ, ସପତାଳ ବାଣ୍ଡିକରେ
ପ୍ରୟାଗେ ସ୍ନାନ ନକରେ, ସେହୁ ନ କରେ ।
ଭଗେ ବ ସେ ଶ୍ରୀଲୋକରେ, ଭରମ ସମ ଅଙ୍କରେ,
ଖେଳ ବସେ ଚଲିଛନ୍ତେ, ବ ଭୁମକରେ ।
ପୂର୍ବେ ସେଥିଲେ ଶଙ୍କରେ, ସେ ଫଳ୍ଗୁ ଥର ଭଜେକ
ଶ୍ରୀଫଳ କରେ । ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମସୁଧାନଧ ।]

ପ୍ରାନ୍ତର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅନ୍ତର)—
Prāntara ୧ । ଅଫଳନ୍ତ; ଶସ୍ୟାଜଳାଦିଶୂନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ—
1. A barren tract of country.
୨ । ପଲ୍ଲାର; ମରୁଭୂମି; ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ପଡ଼ିଆ—2. Desert; waste; wilderness; prairie.
୩ । ଜନଶୂନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ—
3. Uninhabited or lonely country.
୪ । ଅତି ଦୂର ଓ ଜନସଞ୍ଚାରଶୂନ୍ୟ ପଥ—
4. A long and solitary path.
୫ । କ୍ଲାନ୍ତିଜନକ ମାର୍ଗ—5. A tiresome road.
୬ । ଅଗନାଗ୍ନି ବନସ୍ତ; ଜଙ୍ଗଲ; ବନ—
6. A solitary forest; a wild.

ପ୍ରାନ୍ତିକ—ସଂ. ବିଣ.—(ପ୍ରାନ୍ତ+ଇକ)—୧ । ପ୍ରାନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Prāntika 1. Relating to Prānta.
(ପ୍ରାନ୍ତୀୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପ୍ରାଦେଶିକ—Provincial; dialectical.

ପ୍ରାନ୍ତେ—ସଂ. ଅ. (ପ୍ରାନ୍ତ ଶବ୍ଦର ୭ମୀ. ୧ବ)— ଶେଷ ଶେଷରେ—
Prānte At last.
ଶନୈ ଶନୈ ପ୍ରାନ୍ତେ ସମୂଳେ ନାଶ ଯାଏ । ବୃଷକେତୁ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପ୍ରାପକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଆପ୍ ଧାତୁ ଣିଜନ୍ତ=ଆପି ଧାତୁ+
Prāpaka କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ଯାହା ପ୍ରାପ୍ତି କରାଏ—
(ପ୍ରାପିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Procuring; causing to get.
୨ । (ପ୍ର+ଆପ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ଯେ ପାଏ—
2. Obtaining.

ପ୍ରାପଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆପ୍ ଧାତୁ+ଲ୍ୟୁ. ଅନ)—
Prāpaṇa ୧ । ପାଇବା; ପ୍ରାପ୍ତି—1. Obtaining; receipt; acquisition; getting.
୨ । (ପ୍ର+ଆପ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+ଲ୍ୟୁ. ଅନ) ପ୍ରାପ୍ତି କରାଇବା—
(ପ୍ରାପଣୀୟ, ପ୍ରାପ୍ୟ, ପ୍ରାପିତ, ପ୍ରାପ୍ତ—ବିଣ) 2. Procuring.
୩ । ପ୍ରେରଣ—3. Sending.

ପ୍ରାପଣିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଆପଣିକ)—ମୁଦି; ଦୋକାନୀ—
Prāpaṇika A grocer; a shopkeeper.

ପ୍ରାପତ—ପ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରାପ୍ତ)—ପ୍ରାପ୍ତ (ଦେଖ)
Prāpata ପ୍ରାପ୍ତ प्राप्त Prāpta (See)

ପ୍ରାପିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଆପ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ତ)—
Prāpita ୧ । ଅଧିଗମିତ; ପ୍ରାପ୍ତ—1. Obtained; got; secured.
୨ । ଗ୍ରାହିତ—2. Caused to be taken.
୩ । ଆନୀତ—3. Brought.
୪ । ସ୍ଥାପିତ—4. Placed.

ପ୍ରାପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଆପ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଲବ୍ଧ; ଲାଭ କରି
Prāpta ଯାଇଥିବା; ମିଳିଥିବା—1. Obtained; got; received; gained; attained.
ଦେ. ବିଣ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଥାଏ; ଲାଭ କରିଥିବା—
Having obtained or attained.
୨ । ସ୍ଥାପିତ—2. Placed; fixed.
୩ । ଉପଯୁକ୍ତ—3. Fit; proper.
୪ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ଉପସ୍ଥିତ—4. Present; arrived.
୫ । ଘଟିଥିବା—5 Happened.
୬ । ଗୃହୀତ—6. Taken; accepted.
୭ । ଉତ୍ପନ୍ନ (ହ. ଶ)—7. Produced.

ପ୍ରାପ୍ତ କଲ୍ୟାଣ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+କଲ୍ୟାଣ)—
Prāpta kalyāṇa ଭାଗ୍ୟବାନ୍; ଲକ୍ଷ୍ମୀବାନ୍—Fortunate;
(ପ୍ରାପ୍ତକଲ୍ୟାଣା[ଣୀ]—ସ୍ତ୍ରୀ) Prosperous; having attained prosperity.

ପ୍ରାପ୍ତ କାଳ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+କାଳ)—୧ । ଯାହାର
Prāpta kāla ମରଣକାଳ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଅଛି; ଆସନ୍ନମୃତ୍ୟୁ—
I, Whose death is imminent.
୨ । ପ୍ରାପ୍ତ ଯୌବନ—2. Major; of age.
୩ । ଯେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅବକାଶ ପାଇଅଛି; ପ୍ରାପ୍ତାବକାଶ—
3. Having obtained leisure.
୪ । ଯାହାର ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ଘଟିଅଛି—
4. Seasonable; opportune.
ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—୧ । ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ—
1. Fit or proper time.
୨ । ମରଣର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବକାଳ—
2. Time of impending death.

ପ୍ରାପ୍ତ ଜୀବନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ଜୀବନ)—ଯେ
Prāpta jībana ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ବଞ୍ଚିଅଛି—
(ପ୍ରାପ୍ତ ଜୀବନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Saved from the jaws of death.

ପ୍ରାପ୍ତ ଦୋଷ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ଦୋଷ)—ଯାହା
Prāpta dosha ପ୍ରତି କେହି ଅପରାଧ ବା ଦୋଷ ଘଟାଇଅଛି—
(ପ୍ରାପ୍ତଦୋଷା—ସ୍ତ୍ରୀ) Aggrieved; wronged.

ପ୍ରାପ୍ତ ଧନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ଧନ)—ଯାହାକୁ ଧନ
Prāpta dhana ମିଳିଅଛି—Having acquired riches.
(ପ୍ରାପ୍ତଧନା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାପ୍ତ ପଞ୍ଚତ୍ୱ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ପଞ୍ଚତ୍ୱ)—ମୃତ—
Prāpta pañchatwa (ପ୍ରାପ୍ତପଞ୍ଚତ୍ୱା—ସ୍ତ୍ରୀ) Dead.

ପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ବୟସ୍+କ, ଅଗମ)—
Prāptabayaska ସାବାଳକ; ସୁଜ୍ଞିବୟସ୍କ—Major.
(ପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ—ବିପରୀତ)

ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଆପ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—ପ୍ରାପ୍ତିଯୋଗ୍ୟ;
Prāptabya ଯାହା ମିଳିପାରେ—Obtainable; attainable

ପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟବହାର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ବ୍ୟବହାର)—
Prāpta byabahāra ୧ । ପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ—1. Major.
(ପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟବହାରା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ଆପଣା ବିଷୟ ସମ୍ପର୍କରେ ବୁଝାସୁଝା କରିବାର ବୟସ ଓ କ୍ଷମତା ଲାଭ କରିଅଛି—
2. Legally entitled to manage one's own affairs (on attaining legal age).

ପ୍ରାପ୍ତ ଯୌବନ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ଯୌବନ)—
Prāpta jaubana ଯାହାର ଯୌବନ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଅଛି—
(ପ୍ରାପ୍ତ ଯୌବନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Having attained maturity or youth.

ପ୍ରାପ୍ତରୂପ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ରୂପ)—୧ । ରମଣୀୟ;
Prāptarūpa ସୁନ୍ଦର—1. Beautiful; graceful.
(ପ୍ରାପ୍ତରୂପା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପଣ୍ଡିତ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—2. Learned.

ପ୍ରାପ୍ତାପରାଧ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାପ୍ତ+ଅପରାଧ)—ଅପରାଧ-
Prāptāparādha ପ୍ରାପ୍ତ; ଯେ ଅପରାଧକାରୀ ହୋଇଅଛି—
(ପ୍ରାପ୍ତାପରାଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) Convicted; adjudged guilty.

ପ୍ରାପ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଆପ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. କ)—୧ । ଲାଭ—
Prāpti 1. Gain; profit.
୨ । ଅର୍ଜନ—2. Earning.
୩ । ଆୟ—3 Income.
୪ । ଉପଲବ୍ଧି; ମିଳିବା; ପାଇବା—
4 Getting; receiving; attaining; acquisition.
୫ । ଧନାଦିର ବୃଦ୍ଧି—5. Increase of wealth.
୬ । ଉନ୍ନତି—6 Improvement; success.
୭ । ଉଦୟ—7. Rise; ascendancy; ascent.
୮ । ସଂଗ୍ରହ—8. Collection; assemblage.
୯ । ଆବିଷ୍କାର—9. Discovery.
୧୦ । ନୈକଟ୍ୟ—10. Proximity.
୧୧ । ଉପସ୍ଥିତି—11. Arrival; presence.
୧୨ । ପହଞ୍ଚିବା—12. Reaching.
୧୩ । ସମାପନ—13. Effecting; accomplishment.
୧୪ । ଅନୁମିତି—14. Guessing.
୧୫ । ନାଟକର ବିଷୟ ଜ୍ଞାପନ ବା ବ୍ୟକ୍ତୀକରଣ; ନାଟକର ସୁଖଦ ଉପସଂହାର (ହି. ଶ)—15. Denouement; the happy conclusion of a drama.
୧୬ । ଅଣିମାଦି ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ଏକତମ; ଅଭୀପ୍ସିତ ବସ୍ତୁ ମିଳିବାରୂପ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ—16. One of the 8 forms of superhuman success; fulfilment of one's desires.
୧୭ । ଯଥେଚ୍ଛ ଗମନ—17. Power of going anywhere one likes.
୧୮ । (ନାମ) ମଗଧରାଜ ଜରାସନ୍ଧଙ୍କ କନ୍ୟା ଓ କଂସର ଭାର୍ଯ୍ୟା—
18. Name of the wife of Kamsa.
୧୯ । କାମଦେବଙ୍କ ପତ୍ନୀ (ହି. ଶ)—19 Wife of Cupid.
୨୦ । (ଫଳିତ ଜ୍ୟୋତିଷ) ଚନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଏକାଦଶ ସ୍ଥାନ (ଯାହା ଭାଉ ସ୍ଥାନ)—20. (astrology) The 11th house computed from the house occupied by the moon in one's horoscope.
୨୧ । ମିଳନ; ସଂଗତି (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
21. Union; junction.
୨୨ । ଭାଗ୍ୟ (ହି. ଶ)—22. Fate.

ପ୍ରାପ୍ତି ଯୋଗ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାପ୍ତି + ଯୋଗ୍ୟ)—
Prāpti jogya ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ; ମିଳିବା ଯୋଗ୍ୟ—Obtainable.

ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାପ୍ତି + ସ୍ଥାନ)—
Prāpti sthāna କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ମିଳିବାର ସ୍ଥାନ—
The place where a thing can be obtained.

ପ୍ରାପ୍ତୀଚ୍ଛା—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାପ୍ତି + ଇଚ୍ଛା)—ପାଇବାର ଇଚ୍ଛା—
Prāptichchhā Desire to obtain.

ପ୍ରାପ୍ତ୍ୟାଶା—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରାପ୍ତି + ଆଶା)—ବସ୍ତୁ ପାଇବାର ଆଶା—
Prāptyāśā Hope of acquisition.

ପ୍ରାପ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଆପ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଲଭ୍ୟ—
Prāpya 1 Obtainable; attainable.
୨ । ପାଉଣା—2. Due.
୩ । ଗମ୍ୟ—3. Approachable; knowable.
୪ । ଅର୍ଜନୀୟ—4. Acquirable.
ସଂ. ବି—ପାଉଣା ଧନ—Dues.

ପ୍ରାଫୁଲ୍ଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ + ଭାବ. ଯ)—
Prāphullya ୧ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା; ଆହ୍ଲାଦ; ଆନନ୍ଦ—
1. Delight; elation; animation.
୨ । ପୁଷ୍ପର ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ; ଫୁଲ ଫୁଟିବା—
2. The blooming of a flower.

ପ୍ରାବଟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଆ + ବଟ୍ ଧାତୁ = ବେଢ଼ିବା + କର୍ମ. ଅ)—ଯବ—
Prābaṭa Barley.

ପ୍ରାବଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଆ + ବନ୍ ଧାତୁ = ସଲଗ୍ନ ହେବା + କରଣ. ଅ)—ଖନିତ୍ର; ଖଣ୍ଡ—Pickaxe; spud.

ପ୍ରାବର—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଆ + ବୃ ଧାତୁ + କରଣ. ଅ)—ପ୍ରାଚୀର; ବାଡ଼ି-
Prābara Fencing; compound.

ପ୍ରାବରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଆବରଣ)—୧। ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଆବରଣ—
Prābaraṇa 1. Excellent covering.
(ପ୍ରାବାର—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଓଢ଼ଣୀ; ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର; ଓଢ଼ଣ—
2. The upper garment, sheet put on the upper part of the body; scarf; a cloak.
୩ । ଓଢ଼ଣା—3. A veil.
୪ । ଢାଙ୍କୁଣି (ହି. ଶ)—4. Lid; covering.

ପ୍ରାବରଣ ଷଷ୍ଠୀ—ସଂ. ବି—ଓଢ଼ଣଷଷ୍ଠୀ; ମାର୍ଗଶିର ଶୁକ୍ଳଷଷ୍ଠୀ—
Prābaraṇa shashṭhī The 6th day of the bright fortnight of the month of Mārgasira.
[ଦ୍ର—ଏହା ଗୋଟିଏ ପର୍ବଦିନ; ଏହି ଦିନଠାରୁ ଦେବ-ବିଗ୍ରହମାନଙ୍କୁ ଶୀତବସ୍ତ୍ରରେ ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଏ ।]

ପ୍ରାବାର କୀଟ—ସଂ. ବି—ଲୁଗାକୁ ନଷ୍ଟ କରିବା ଏକପ୍ରକାର ପୋକ—
Prābāra kīṭa A kind of insect attacking clothes.

ପ୍ରାବାଳିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରବାଳ + ଇକ)—
Prābālika ପୋହୋଳା ବ୍ୟବସାୟୀ (ହି. ଶ)—
(ପ୍ରାବାଳିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) A trader in corals.

ପ୍ରାବାସିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରବାସ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—
Prābāsika ୧ । ପ୍ରବାସ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
1. Relating to sojourn.
୨ । ପ୍ରବାସ ଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରବାସରେ ବ୍ୟବହାରର ଉପଯୋଗୀ—
2. Fit for use during sojourn or in camp.

ପ୍ରାବୀଣ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରବୀଣ + ଭାବ. ଯ)—
Prābiṇya ୧ । ପ୍ରବୀଣତା; ନୈପୁଣ୍ୟ—1. Skilfulness.
୨ । ଚତୁରତା; ଦକ୍ଷତା—2. Cleverness; dexterity.

ପ୍ରାବୁ(ବୂ)ର୍ଷୁ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଆ+ବୃ ଧାତୁ+ଇଚ୍ଛାର୍ଥରେ ସନ୍ +କର୍ତ୍ତୃ. ଉ)—୧ । ପରିଧାନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ—1. Wishing to wear.
Prābu(bū)rshu
ପ୍ରାବୃର୍ଷ୍ ପ୍ରାବୃଷ୍ } ଅନ୍ୟରୂପ
୨ । ଆବରଣ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ—
2. Wishing to cover.

ପ୍ରାବୃଟ୍—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆ+ବୃଷ୍ ଧାତୁ=ବୃଷ୍ଟି କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍; ପ୍ରାବୃଷ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ବର୍ଷାକାଳ; ବର୍ଷାଋତୁ—1 The rainy season; the rains.
Prābṛut
(ପ୍ରାବୃଷା—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ଶ୍ରାବଣ ଓ ଭାଦ୍ରମାସ—2. The months of Śrābaṇa and Bhādra (July-August).
୩ । କଦମ୍ବ ଗଛ—3. The Kadamba tree.

ପ୍ରାବୃଡ୍ଡତ୍ୟୟ—ସଂ. ବି. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍, ପ୍ରାବୃଟ୍+ଅତ୍ୟୟ=ନାଶ)—ଶରତ୍‌କାଳ—Autumn.
Prābṛurdatyaya

ପ୍ରାବୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଆ+ବୃ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଆଚ୍ଛାଦିତ—1. Covered; screened.
Prābṛuta
୨ । ବେଷ୍ଟିତ—2. Enclosed.
ସଂ. ବି. (+କରଣ. ତ,—ପ୍ରାବରଣ; ଓଢ଼ଣା—A veil; mantle; cloak.

ପ୍ରାବୃତି—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆ+ବୃ ଧାତୁ+କରଣ. ତି)—୧ । ପ୍ରାଚୀର; ବାଡ଼—1. Screen; hedge.
Prābṛuti
୨ । ଆବରଣ; ଘୋଡ଼ଣୀ—2. A covering.

ପ୍ରାବୃଷ୍—ସଂ. ବି. (ଶବ୍ଦ)—(ପ୍ର+ଆ+ବୃଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—ପ୍ରାବୃଟ୍ (ଦେଖ)—Prābṛut (See)
Prābṛush

ପ୍ରାବୃଷିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାବୃଷ୍+ଭବାର୍ଥେ ଇକ)—ପ୍ରାବୃଷ୍ୟ (ଦେଖ)—Prābṛushya (See)
Prābṛushika
ସଂ. ବି—ମୟୂର—Peacock.

ପ୍ରାବୃଷିଜ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରାବୃଷି=ବର୍ଷାଋତୁରେ+ଜନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଯାହା ବର୍ଷାକାଳରେ ଜନ୍ମେ—Growing during the rainy season.
Prābṛushija
ସଂ. ବି.—୧ । କଦମ୍ବ ଗଛ—
1. The Kadamba tree.
୨ । ଗିରିମଲ୍ଲିକା; କୁଟଜ ଗଛ—2. A medicinal plant; Coraya Echites; Antidysenterica.
୩ । ଧାରା କଦମ୍ବ; କେଳ କଦମ୍ବ—
3. A kind of Kadamba tree.
୪ । ବର୍ଷାକାଳୀନ ତୀକ୍ଷ୍ଣବାୟୁ; ଝଞ୍ଝାବାତ; (ହି. ଶ.)—
4. Sharp wind blowing in the rainy season.

ପ୍ରାବୃଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାବୃଷ୍+ଭବାର୍ଥେ. ଯ)—ବର୍ଷାକାଳୀନ—Pertaining to the rainy season.
Prābṛushya
ପ୍ରାବୃଷେଣ୍ୟ ପ୍ରାବୃଷିଣ ପ୍ରାବୃଷେୟ } ଅନ୍ୟରୂପ
ସଂ. ବି.—୧ । ବୈଦୂର୍ଯ୍ୟ ମଣି—
1. Topaz.
୨ । କୁଟଜ (ଦେଖ)
2. Kuṭaja (See)
୩ । ଧାରା କଦମ୍ବ (ଦେଖ)—3. Dhārā kadamba (See)

ପ୍ରାବେଶନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆବେଶନ)—୧ । ଶିଳ୍ପଶାଳା; କଳାଭବନ—
Prābeśana 1. Factory; art studio.
୨ । (ପ୍ରବେଶନ+ଅ)—ପ୍ରବେଶନ—2. Admittance.

ପ୍ରାବେଶିକ—ସଂ. ବିଣ.—(ପ୍ରବେଶ+ଇକ)—ପ୍ରବେଶର ସାଧନଭୂତ; ଯାହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରବେଶ ଲାଭ ହୁଏ (ହି. ଶ.)—
Prābeśika
Instrumental in procuring admission.

ପ୍ରାବୋଧିକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରବୋଧ=ଜାଗରଣ+ଇକ;—ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ନିଦରୁ ଉଠନ୍ତି)—୧ । ଉଷାକାଳ; ସକାଳ—1. Dawn; morning.
Prābodhika
୨ । ମାଗଧ; ଯେଉଁ ଭୃତ୍ୟ ସକାଳୁ ସୁତି ପାଠ କରି ରାଜାଙ୍କ ନିଦ ଭଙ୍ଗାଏ—2. A ministrel whose duty is to awaken a king in the morning by reciting panegyrics.
୩ । ମଗଧ ଦେଶୀୟ ସୁତିପାଠକ—
3. A ministrel of the Magadha country.

ପ୍ରାଭବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଭୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ପ୍ରଭୁତା—
Prābhaba 1. Mastery.
[ପ୍ରାଭବତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ (ହି. ଶ.)] ୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତା—
2 Superiority.
ପ୍ରା. ବି.—୧ । (ସଂ. ପରାଭବ)—ପରାଭବ; ଅପମାନ—
1. Insult.
ଗଣ୍ଡବଙ୍କ ପ୍ରାଭବ ବେଳସିଲ ମୁହଁ
ଏବେ ତାଙ୍କ ସେନ ଅଛଇ ପ୍ରାଣ ଗାଇ । କୃଷ୍ଣସିଂ. 'ମହାଭାରତ' ବନ ।
୨ । (ସଂ. ପ୍ରଭାବ) ପରାକ୍ରମ; ଶକ୍ତି—2. Power; influence.
ଅମ୍ଭେ ମରିବାର ଯାଏ ସେ କ ଘାଇବ,
ମନୁଷ୍ୟ ଜନ୍ମ ସିନା ବେଭେ ତା ଠାରେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବନ ।

ପ୍ରାଭାତିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଭାତ+ସମ୍ବନ୍ଧେ. ଇକ)—୧ । ପ୍ରଭାତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ-
Prābhātika 1. Pertaining to dawn.
୨ । ପ୍ରଭାତକାଳୀନ—
2. Happening in the morning.

ପ୍ରାଭୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଆ+ଭୃ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଭେଟୀ; ଉପଢୌକନ—Present; gift.
Prābhṛuta
୨ । ନୈବେଦ୍ୟ—2. An offering.

ପ୍ରାମାଣିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରମାଣ+କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱାର୍ଥେ. ଇକ)—
Prāmāṇika
୧ । ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ—1. Established by proof.
୨ । ପ୍ରଚଳିତ; ଶିଷ୍ଟସିଦ୍ଧ—
2. Approved; fashionable.
୩ । ପ୍ରାମାଣସାଧ୍ୟ—3 Provable; credible.
୪ । ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ—4. Versed in the Śāstras.
୫ । ସତ୍ୟ—5 True; authentic.
୬ । ମର୍ଯ୍ୟାଦାର୍ହ—6. Respectable.
୭ । ମାନନୀୟ; ଯାହା ମାନିବାକୁ ହେବ—
7. Authoritative.
୮ । ଶାସ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧ—8. Approved by the scriptures or religious books.

୯ । ପ୍ରଧାନ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—9. Chief.
୧୦ । ବିଜ୍ଞ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—10. Wise.
ସଂ. ବି.— ୧ । ପରମାଣିକ; ଜନନାୟକ—
1. Headman; a chief.
୨ । ସଭାପତି—2. A president.
୩ । ପଣ୍ଡିତ—3. A learned man; a pandit.
୪ । ଭଣ୍ଡାରୀ—4. Barber.
୫ । ପ୍ରମାଣକାରୀବ୍ୟକ୍ତି—5. One who proves a thing.
୬ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—6. Teacher.

ପ୍ରାମାଣ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରମାଣ+ସମ୍ବନ୍ଧେ. ଯ)—୧ । ପ୍ରମାଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Prāmāṇya 1. Relating to proof.
୨ । ପ୍ରମାଣଯୋଗ୍ୟ—2. Provable.
୩ । ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ—3. Established by proof; well authenticated.
ସଂ. ବି (+ଭାବେ. ଯ)—୧ । ବିଶ୍ୱାସ୍ୟତା—
1. Trustworthiness; authenticity.
୨ । ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦା (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. Etiquette.

ପ୍ରାମାଣ୍ୟ ବିଧି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ରାମାଣ୍ୟ+ବିଧି)—
Prāmāṇya bidhi ୧ । ବିଶିଷ୍ଟ ରୂପେ ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ ନିୟମ ବା ଆଇନ୍—1, A well-authenticated rule or law.
୨ । ନଜୀର—
2. Ruling; authoritative ruling.
୩ । ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ ନିୟମ ବା ରୀତି—
3. Well established rule or practice.

ପ୍ରାମାଦିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରମାଦ+ଭବାର୍ଥେ. ଇକ)—
Prāmādika ୧ । ପ୍ରମାଦ ଘଟିତ; ଅନବଧାନ ଘଟିତ—
1, Due to inadvertence or negligence or carelessness.
୨ । ଦୋଷଯୁକ୍ତ—2. Defective.
୩ । ଦୂଷିତ—3. Contaminated; spoiled.

ପ୍ରାମାଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରମାଦ୍ୟ+ଭାବ. ଯ)—
Prāmādya ୧ । ପାଗଳପଣ; ଉନ୍ମାଦ—1. Madness.
୨ । ଅଟରୂଷ (ହି. ଶ); ବାସଙ୍ଗ (ଗଛ)—
2. Adhatoda Vasaca (tree).

ପ୍ରାମୀତ୍ୟ—ସଂ. ବି—ଋଣ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Prāmītya Debt.

ପ୍ରାମୋଦ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରମୋଦ+ଅ)—
Prāmoda ମନୋହର (ହି. ଶ)—Lovely.
(ପ୍ରାମୋଦକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଇ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା; ମରିବା+ଭାବ. ଅ)-
Prāya ୧ । ଅପସନ୍ନ ବା ଇଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ଅନଶନଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ୟୁ; ମୃତ୍ୟୁ ଇଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ଅନସନ—1. Starving one's self to death; fasting to death.
୨ । ମୃତ୍ୟୁ—2. Death.
୩ । ବାହୁଲ୍ୟ—3. Abundance; plenty.
୪ । ଉପବାସ—4. Starvation; fasting.
୫ । ବୟସ—5. Age.
୬ । ପାପ—6. Sin.
ସଂ. ବିଶ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା—ମୃତପ୍ରାୟ)—
ତୁଲ୍ୟ; ପର; ସମ; କଳ୍ପ—
Like; equal; similar.
ଦେ. ଅ—୧ । ତୁଲ୍ୟ; ସମ—1. Like; similar to.
୨ । ସମାନ ଭାବରେ—2. Equally.
୩ । ସତରାଂତ; ସାଧାରଣତଃ—
3. Ordinarily; commonly.
୪ । ସର୍ବଦା—4. Constantly; always.
୫ । ଘନଘନ—5. Repeatedly.
୬ । ଈଷତ୍; ସାମାନ୍ୟ—6. Little; slightly.
୭ । ପ୍ରାୟଶଃ; ଅମୁକ ସଂଖ୍ୟା ବା ଅବସ୍ଥାର ଲଗାଲଗି—
7. Nearly; about.
୮ । ଅଧିକ ରୂପେ—
8. Mostly; for the most part.
୯ । ମଝିରେ ମଝିରେ; ବେଳେ ବେଳେ—9. Now and then.

ପ୍ରାୟ ଗତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ମୃତ ପ୍ରାୟ; ମୁମୂର୍ଷୁ; ଆସନ୍ନମୃତ୍ୟୁ (ହି. ଶ)—
Prāya gata Dying; about to die.
(ପ୍ରାୟଗତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାୟଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆ+ଯା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Prāyaṇa ୧ । ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଗମନ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
(ପ୍ରାୟଣୀୟ—ବିଣ) 1. Going to another place.
୨ । ଏକ ଶରୀର ତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟ ଶରୀରକୁ ଗମନ—
2. Going to one body by leaving another; transmigration.
୩ । ଜନ୍ମାନ୍ତର (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
3. Rebirth after death.
୪ । ପାରଣା; ଉପବାସ ପରେ ଖିଆଯିବା ପଥ୍ୟ—
4. Food taken at the time of breaking a fast.
୫ । ପ୍ରାରମ୍ଭ—5. Commencement.

ପ୍ରାୟ ଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାୟ+ଦର୍ଶନ)—
Prāya darśana ସତରାଂତର ଦେଖାଯିବା ବିଷୟ; ସାଧାରଣ ଘଟଣା—Common or ordinary event.

ପ୍ରାୟ ଦ୍ୱୀପ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାୟ+ଦ୍ୱୀପ) ~ ଉପଦ୍ୱୀପ—
Prāya dwīpa Peninsula.

ପ୍ରାୟ ବୃତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାୟ+ବୃତ୍ତ)—
Prāya bṛutta ୧ । ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଲାକାର ନୁହେଁ—
1. Almost circular.
୨ । ଅଣ୍ଡାକାର—2. Elliptical.

ପ୍ରାୟଶଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ. (ପ୍ରାୟ + ଶସ୍)—
Prāyaśaḥ ୧ । ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି; ସର୍ବଦା—
1. Constantly; repeatedly.
୨ । ଲଗାଲଗି; ଅମୁକ ସଂଖ୍ୟା ବା ଅବସ୍ଥାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଅଳ୍ପ ବା ବେଶି—2. Almost; nearly; more or less; approximately.
୩ । ସାଧାରଣତଃ; ସଚରାଚର—3. Ordinarily; commonly; usually; generally.
୪ । ଅଧିକାଂଶ ଭାବରେ; ବହୁଧା—
4. Mostly; for the most part.

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ(ତ୍ତି)—ସଂ. ବି. [ପ୍ରାୟଃ = ତପସ୍ୟା + ଚିତ୍ତ(ତ୍ତ) = ନିଷ୍ପାପ]—
Prāyaścitta(tti) ୧ । ପାପକ୍ଷୟସାଧନ କର୍ମ—
(ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତୀୟ—ବିଣ) 1. Expiation for sins; penance.
୨ । କୃତ ଦୋଷର କ୍ଷୟସାଧନ——
2 Atonement; amends.
୩ । ଚିତ୍ତର ବିଶୁଦ୍ଧତା-ସାଧନ—
3. Purification of one's heart.
[ଦ୍ର—ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଅଣ୍ଡପାତକ, ମହାପାତକ, ଅନୁପାତକ ଓ ଉପପାତକ ଆଦି ନିମନ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବିଧି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି । ତପସ୍ୟା, ଈଶ୍ୱର ଭଜନ, ହୋମ, ଦାନ ଅନୁତାପ ଦଣ୍ଡଭୋଗ, ବ୍ରତ ଓ ଉପବାସ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାନତଃ ଓ ଅଜ୍ଞାନତଃ କୃତ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରାଯାଏ । କେତେଗୁଡିଏ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ସ୍ୱରୂପ ମୃତ୍ୟୁକୁ ମଧ୍ୟ ବରଣ କରିବାର ବିଧି ଅଛି ।]

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପାତକଜନିତ ପାପରୁ ଶାସ୍ତ୍ରନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
Prāyaścitta karibā ଅନୁଷ୍ଠାନାଦି ଦ୍ୱାରା କ୍ଷୟ କରିବା—
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରା To expiate for one's sins.
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତକରନା

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବିଧି—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ+ବିଧି)—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ
Prāyaścitta bidhi କରିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମ—
Rules for penance or expiation.

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତାର୍ହ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ + ଅର୍ହ)— ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ
Prāyaścittārha କରିବା ଯୋଗ୍ୟ—Expiable;
(ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତାର୍ହା—ସ୍ତ୍ରୀ) requiring expiation.

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ + ଅସ୍ତି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍; ୧ମା
Prāyaścitti ୧ବ)—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
(ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) (person) Fit for expiating; who ought to perform expiation.

ପ୍ରାୟଶ୍ଚେତନ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରାୟସ୍ + ଚେତନ)—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ—
Prāyaścetana Expiation.

ପ୍ରାୟାଣିକ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରୟାଣ + ଇକ)—ଯାତ୍ରା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Prāyāṇika Relating to starting in a journey.
ସଂ. ବି—ଶଙ୍ଖ ଚାମର ମଙ୍ଗଳ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଯାହା ଯାତ୍ରା କରିବା ସମୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—Conch blown and chowrie waved on the occasion of a person's starting on a mission.

ପ୍ରାୟିକ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରାୟ + ଭବାର୍ଥେ. ଇକ)—୧ । ସାଧାରଣ—
Prāyika 1. Usual; common.
୨ । ଯାହା ବହୁଳ ଭାବରେ ହୋଇଥାଏ—
2 Abundant.

ପ୍ରାୟେ—ଗ୍ରା. ଅ—(ସଂ. ପ୍ରାୟ)— ପ୍ରାୟ (ଦେଖ)—
Prāye Prāya (See)
(ପ୍ରାୟକ; ପ୍ରାୟେକ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ବହୁ ଚିନ୍ତା ଜନିତ ବିଚାର ସ. ତା ପ୍ରାୟେ ହୁଏ ଅଳୀକ—
ଭାଗବତ ପୁରାଣ।

ପ୍ରାୟୋଗିକ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରୟୋଗ+ଇକ) —୧ । ପ୍ରୟୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Prāyogika 1. Relating to Prayoga.
୨ । ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—
2. Employable.
୩ । ନିତ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ—
3. Used daily; which is a daily necessity.

ପ୍ରାୟୋଦେବତା—ସଂ. ବି—(ପ୍ରାୟଃ + ଦେବତା) — ସର୍ବମାନ୍ୟ ଦେବତା;
Prāyodebatā ଯେଉଁ ଦେବତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ମାନନ୍ତି (ହ. ଶ)—
The Universal God.

ପ୍ରାୟୋଦ୍ୱୀପ — ସଂ. ବି —(ପ୍ରାୟଃ + ଦ୍ୱୀପ)— ଉପଦ୍ୱୀପ; ପ୍ରାୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ
Prāyodwīpa ଜଳବେଷ୍ଟିତ ଭୂଭାଗ —Peninsula.

ପ୍ରାୟୋପଗମନ — ସଂ. ବି — (ପ୍ରାୟ + ଉପଗମନ) —ଆହାର ତ୍ୟାଗପୂର୍ବକ
Prāyopagamana ମରିବାକୁ ପ୍ରଯତ୍ନ (ହ. ଶ)—
(ପ୍ରାୟୋପଗତ—ବିଣ) Attempting at fasting to death.

ପ୍ରାୟୋପବିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(୭ମୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରାୟେ=ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
Prāyopabishṭa ଅନଶନରେ+ଉପବିଷ୍ଟ)—୧ । ଉପବାସ
ପ୍ରାୟୋପେତ } ଅନ୍ୟରୂପ ପୂର୍ବକ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବା ନିମନ୍ତେ
ପ୍ରାୟୋପବେଶୀ } ଆସୀନ—1. Fasting to death.
ପ୍ରାୟୋପେତା } ସ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରାୟୋପବେଶିନୀ }
(ପ୍ରାୟୋପବେଶ—ବି) ୨ । ଯେ ଉପବାସ କରି ମରିଅଛି—
2. Dead as a result of fasting.

ପ୍ରାୟୋପବେଶ—ସଂ. ବି—(୭ମୀ ତତ୍ପୁ ପ୍ରାୟ + ଉପବେଶ)—
Prāyopabeśa ଅନାହାରରେ ମରିବା ପାଇଁ ବସି ରହିବା—
ପ୍ରାୟୋପବେଶନ } ଅନ୍ୟରୂପ Fasting one's self to
ପ୍ରାୟୋପବେଶନିକା } death; a fasting unto
ପ୍ରାୟୋପବେଶିକା } death.

ପ୍ରାରବ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଆରବ୍ଧ)—୧ । କୃତାରମ୍ଭ; ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇ
Prārabdha ଥିବା - 1. Commenced; begun.
ପ୍ରାରମ୍ଭ } ବି ୨ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇ ଥିବା—
ପ୍ରାରବ୍ଧ } Begun in one's past existence.
ସଂ. ବି—୧ । ଭାଗ୍ୟ; ଅଦୃଷ୍ଟ—
1. Fate; destiny.
୨ । ପୂର୍ବଜନ୍ମରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇ ଥିବା—
2. Merit or demerit earned in a former stage or existence.

ପ୍ରାରବ୍ଧ କର୍ମ—ସଂ. ବି—(କର୍ମଧା; ପ୍ରାରବ୍ଧ+କର୍ମ)—୧ । ଆରମ୍ଭ କରା ଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ—1. A work which has once begun.
Prārabdha karma
୨ । ପୂର୍ବଜନ୍ମାର୍ଜିତ କର୍ମ ବା ଅଦୃଷ୍ଟ—2. Fate; destiny; the fruits of deeds done in a past existence.

ପ୍ରାରବ୍ଧି—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଆରବ୍ଧି)—୧ । ପ୍ରାରମ୍ଭ
Prārabdhi 1. Beginning.
୨ । ହାତି ବନ୍ଧାଯିବା ଦଉଡ଼ି—
2. A rope for tying an elephant.

ପ୍ରାରବ୍ଧୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରାରବ୍ଧ+ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ଭାଗ୍ୟବାନ୍—
Prārabdhī (ପ୍ରାରବ୍ଧିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Lucky.

ପ୍ରାରମ୍ଭ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଆରମ୍ଭ)—୧ । ଆରମ୍ଭ; ଉପକ୍ରମ—
Prārambha 1. Commencement; beginning.
୨ । କରିବା ନିମନ୍ତେ ଉପକ୍ରମ କରାଯିବା କାର୍ଯ୍ୟ; ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକୁ କରିବା ସକାଶେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଏ—2 Undertaking; a deed which a person undertakes to do.
ସଂ. ବିଣ—ସତ୍କର୍ମକାରୀ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—
Performing good acts.

ପ୍ରାରମ୍ଭ ସୂଚକ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରାରମ୍ଭ+ସୂଚକ)—ଯାହା ପ୍ରାରମ୍ଭ ହେବା ବିଷୟ ସୂଚନା କରେ—
Prārambha sūchaka Indicating the beginning of a work.

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ରାରମ୍ଭ+ଭବାର୍ଥେ. ଇକ)—ଆଦ୍ୟ; ପ୍ରାଥମିକ—
Prārambhika Opening; primary.
(ଯଥା—ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସଙ୍ଗୀତ; ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଭାଷଣ ।)

ପ୍ରାର୍ଜୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଅର୍ଜ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Prārjayitā ଦାନକାରୀ; ଦାତା (ହ୍ର. ଶ)—
(ପ୍ରାର୍ଜୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Bestowing; giving; generous.

ପ୍ରାର୍ଥକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଅର୍ଥ୍ ଧାତୁ—ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ପ୍ରାର୍ଥୀ; ଯେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ—
Prārthaka Soliciting; asking; praying.
(ପ୍ରାର୍ଥିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରାର୍ଥନ(ନା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅର୍ଥ୍ ଧାତୁ+ଭାବ ଅନ; +ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prārthana(nā) ୧ । ଯାଚ୍ଞା—1. Begging; praying.
୧ । (+କରଣ. ଅନ) ସ୍ତବ; ଦେବତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ତୁତି—
2. Hymn; prayer.
୩ । (+ଭାବ. ଅନ) ବିନୀତ ନିବେଦନ; ଆବେଦନ—
3. Respectful request; solicitation; application.
୪ । ଅଭିଯାନ—4. March; expedition.
୫ । ଅବରୋଧ—5. Siege.
୬ । ଆକ୍ରମଣ—6. Attack; onslaught.
୭ । ହିଂସା; ଦ୍ୱେଷ—7. Malice; injuring.
୮ । (+କରଣ. ଅନ) ନାଟକର ଗର୍ଭାଙ୍କବିଶେଷ—
8. A kind of scene of a drama.
୯ । (+କର୍ମ. ଅନ) ମୁଦ୍ରାବିଶେଷ—9. A kind of coin.

ପ୍ରାର୍ଥନା ପତ୍ର—ସଂ. ବି—ଆବେଦନପତ୍ର; ଦରଖାସ୍ତ—
Prārthanā patra A petition; written request.

ପ୍ରାର୍ଥନା ସମାଜ—ସଂ. ବି (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ବ୍ରାହ୍ମସମାଜର ପରବର୍ତ୍ତି ଅନୁସାରେ ଏକେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଜାତି ନିର୍ବିଶେଷରେ ବହୁଲୋକ ମିଳି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ନିମନ୍ତେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟବିଶେଷ—
Prārthanā samāja Name of a modern theological society
[ଦ୍ର—ଏ ସମାଜର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମୂର୍ତ୍ତିପୂଜା ଓ ଜାତିଭେଦ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ; ବଙ୍ଗଦେଶରେ ବ୍ରହ୍ମସମାଜ ପରି ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଓ ବୋମ୍ବେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନାନା ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଅଛି ।]

ପ୍ରାର୍ଥନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଅର୍ଥ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—ଯାଚନୀୟ, ଯାଚିତବ୍ୟ; ମାଗିବାର ଯୋଗ୍ୟ—Fit to be
Prārthanīya (ପ୍ରାର୍ଥୟିତବ୍ୟ; ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) prayed for.

ପ୍ରାର୍ଥୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଅର୍ଥ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—
Prārthayitā ପ୍ରାର୍ଥନାକାରୀ; ଯେ ମାଗେ; ଯାଚକ—
(ପ୍ରାର୍ଥୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Soliciting; begging; asking.

ପ୍ରାର୍ଥିତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର+ଅର୍ଥ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଯାଚିତ—
Prārthita 1. Begged; prayed for; solicited; sought for.
୨ । ଅଭିଲଷିତ—2. Wished for.
୩ । ଯାହାଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ—
3. Approached with a prayer.
୪ । ଆକ୍ରାନ୍ତ—4. Attacked; overwhelmed.
୫ । ହତ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—5. Killed.
୬ । ଶତ୍ରୁ ସଂରୁଦ୍ଧ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—
6. Besieged by the enemy; beleaguered.

ପ୍ରାର୍ଥୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଅର୍ଥ୍ ନ୍)—ପ୍ରାର୍ଥନାକାରୀ; ପ୍ରାର୍ଥୟିତା—
Prārthi (ପ୍ରାର୍ଥିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Soliciting.
ସଂ. ବି—୧ । ଉମେଦ୍‌ବାର—
1. Apprentice; candidate.
୨ । ନିବେଦକ—3. Applicant; suitor.
୩ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ ବ୍ୟକ୍ତି—
3. A person who is desirous of something.

ପ୍ରାଲବ୍ଧ(ଇତ୍ୟାଦି)—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଆ+ଲବ୍ଧ)—୧ । ପ୍ରାରବ୍ଧ ଇତ୍ୟାଦି
Prālabdha (etc) (ଦେଖ) Prārabdha etc (See)
୨ । ପୂର୍ବଜନ୍ମାର୍ଜିତ—2. Earned as the result of one's actions in a previous existence.
ସଂ. ବି—ଅଦୃଷ୍ଟ; କପାଳ; ଭାଗ୍ୟ—
Fate; destiny; luck.

ପ୍ରାଲମ୍ବ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଆ+ଲମ୍ବ ଧାତୁ=ଓହୋଳିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prālamba ୧ । ସରଳ ଲମ୍ବମାନ କଣ୍ଠହାରବିଶେଷ; ଗୋପ; ବେକରୁ ଛାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବିଥିବା ମାଳା; ଲମ୍ବ ହାର—
ପ୍ରାଲମ୍ବକ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରାଲମ୍ବିକା }

2. A long necklace; garland hanging round the neck up to the breast.

୨ । ଦଉଡ଼ି ପରି ଲମ୍ବିଥିବା ବସ୍ତୁ (ହ. ଶ)—

2. Any hanging thing.

ପ୍ରାଲେୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଆ+ଲୀ ଧାତୁ=ଲୀନ ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଯ)—

Prāleya ୧ । ହିମ; ଶିଶିର—1. Frost.

୨ । କାକର—2. Dew.

୩ । ବରଫ; ତୁଷାର—3. Snow.

୪ । (ଭୂଗର୍ଭଶାସ୍ତ୍ର) ଉତ୍ତର ଧ୍ରୁବ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରେ ଅସହ୍ୟ ଶୀତର ସମୟ (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—

4. (geology) The time of intense cold in the north polar regions.

ପ୍ରାଲେୟାଂଶୁ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀ.ହି; ପ୍ରଲେୟ+ଅଂଶୁ)—

Prāleyāṁśu ୧ । ହିମାଂଶୁ; ଚନ୍ଦ୍ର—The moon.

(ପ୍ରଲେୟ ରଶ୍ମି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । କର୍ପୂର—2. Camphor.

ପ୍ରାଲେୟାଦ୍ରି—ସଂ. ବି. (ମ. ତ. ତ୍ରି; ପ୍ରାଲେୟ+ଅଦ୍ରି)—

Prāleyādri ହିମାଳୟ ପର୍ବତ—The Himalayas.

(ପ୍ରାଲେୟ ଗିରି; ପ୍ରାଲେୟ ପର୍ବତ; ପ୍ରାଲେୟାଚଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରାଶନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଅଶ୍ ଧାତୁ=ଖାଇବା+ଭାବ. ଅନ)—

Prāśana ୧ । ଅଶନ; ଭୋଜନ—1. Eating.

୨ । ଚୁଖିବା (ହ. ଶ.)—2 Tasting.

ପ୍ରାଶସ୍ତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରଶସ୍ତ+ଭାବେ. ଯ)—୧ । ଓସାର; ପ୍ରଶସ୍ତତା—

Prāśastya 1 Width; breadth.

୨ । ବିସ୍ତାର—2. Extent; extension.

୩ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା; ବାହାଦୁରୀ—3. Excellence.

ପ୍ରାଶିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଅଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—ଭକ୍ଷିତ; ଭୁକ୍ତ; ଖିଆ ଯାଇ ଥିବା—Eaten; partaken.

Prāśita

ସଂ. ବି.—୧ । (+ଭାବ. ତ) ଭକ୍ଷଣ—

୨ । (+କରଣ ତ) ପିତୃଯଜ୍ଞ; ତର୍ପଣ—2. Offering of oblation of water to one's deceased ancestors.

ପ୍ରାଶୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—(ପ୍ର+ଅଶ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)

Prāśi (ପ୍ରାଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଭକ୍ଷଣକାରୀ (ହ. ଶ.)—Eating

ପ୍ରାଶ୍ଚିତ(ତ୍ତ)—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ)—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ—

Prāśchita(tta) Expiation.

ପ୍ରାଶ୍ଚିତ୍ତ ସବୁ ପ୍ରାଣିଙ୍କର,
ନାମ ଇଚ୍ଛାରଣ ବଶ୍ମୁର । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗବତ ।

ପ୍ରାଶ୍ଚିତ ଲାଗିବା—ଦେ.କ.—କୌଣସି ପାତକ ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର

Prāśchita lāgibā ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତାର୍ହ ବିବେଚିତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

ପ୍ରାଚିତ୍ତି ଲାଗା The state of a person being considered liable to perform expiation for some sin.

প্রায়শ্চিত্ত লগনা

(ଯଥା—ଭାଲୁ ଗୋବଧ ପ୍ରାଶ୍ଚିତ ଲାଗିବା ହେତୁ ସେ ବଡ଼ ହଇରାଣରେ ପଡ଼ିଛି ।)

ପ୍ରାଶ୍ନିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରଶ୍ନ+କାରୀ ଅର୍ଥରେ. ଇକ)—୧ । ପ୍ରଶ୍ନକାରୀ—

Prāśnika 1. Questioning.

୨ । ପ୍ରଶ୍ନ ମୀମାଂସକ; ପ୍ରଶ୍ନ ଶ୍ରବଣ ପୂର୍ବକ ମୀମାଂସାକାରୀ—

2. Settling or deciding a matter by hearing questions; solving questions.

ସଂ. ବି.—୧ । ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା; ଜିଜ୍ଞାସକ—

1. Interrogator; questioner; enquirer.

୨ । ପରୀକ୍ଷକ—2. Examiner.

୩ । (ନବ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ) ସଭାର ସଭ୍ୟ—

3. Member of an association.

୪ । (ନବ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ) ସଭାର ସହକାରୀ ସଭ୍ୟ—

4. An associate member of an association.

ପ୍ରାଶ୍ୟ—ସଂ. ବି.—ଗ୍ରାମ୍ୟ ପାଳିତ ଜନ୍ତୁ (ହ. ଶ.)

Prāśya Domestic animals.

(ଯଥା—ଗୋରୁ, ମଇଁଷି, ମେଣ୍ଢା, ଛେଳି ।)

ପ୍ରାସ—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଅସ୍ ଧାତୁ=କ୍ଷେପଣ କରିବା+କର୍ମ. ଅ)—

Prāsa ୧ । କ୍ଷେପଣୀୟ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଭଲ୍ଲ; ଭାଲୀ—1. A dart; a shaft; a bearded dart.

୨ । କେଣ୍ଟା; ଭେଣ୍ଟା—2. Harpoon; javelin.

୩ । ବର୍ଶାସ୍ତ୍ର; ବର୍ଚ୍ଛା—3. Spear.

୪ । ଆଙ୍କୁଶି ଲାଗିଥିବା ଶର—4. A barbed arrow

[ଦ୍ର—ଏହା ୨ ହାତ ଲମ୍ବା ବଂଶଦଣ୍ଡର ଅଗରେ ଲୁହାର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ମୁନିଆ ଫଳକଯୁକ୍ତ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଫଳକର ମୀତରେ ଓ ମୂଳରେ ରେସମ ସ୍ତବକ ସୁଶୋଭିତ ଥାଏ । ଏହାର ୪ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର-ନିୟମ ଅଛି, ଯଥା;—ଆକର୍ଷଣ, ବିକର୍ଷଣ, ଧ୍ୱନନ ଓ ପଶ୍ଚାତ୍-ବିବିକରଣ ।]

ଦେ. ବି.—୧ । ଶରୀରର ପରାସ; ଅଙ୍ଗର ଦରଜ—

1, Bodily pain; tenderness to touch; smarting pain.

୨ । ଦୁଃଖ; କଷ୍ଟ—2. Trouble; pain.

ମୋ ଭାଇଙ୍କି କାହିଁକି ଏଥ ଏତେ ପ୍ରାସ,
ଭୁଷ୍ଟାରେ ଅମ୍ବେତ କରି ନାହିଁ ଦୋଷ । କୃଷ୍ଣସଂହି. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଦେ. ବି.—ଦରଜ ହୋଇଥିବା; ବେଦନାଯୁକ୍ତ—

Painful; smarting.

ପ୍ରାସ ମାନ କାହାର ଦେହ ହେଲ ପ୍ରାସ ।

କୃଷ୍ଣସଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପ୍ରାସକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାସ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—୧ । ଭଲ୍ଲ—

Prāsaka 1, A dart; harpoon.

୨ । ପଶା; ପାଶକ—2. Dice.

ପ୍ରାସ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । (ଦେହର କୌଣସି ଅଙ୍ଗ) ଦରଜ ହେବା; ଛୁଇଁବା ମାତ୍ରେ କଷ୍ଟାନୁଭୂତିଯୁକ୍ତ

Prāsa karibā (ପ୍ରାସ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ହେବା—1. (any part of the body) To become sensitive to touch.

দর্দ হোনা

୨ । ଦରଜ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା—2. To cause tenderness of the body; to cause a smart.

କର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରବ ଯେ ଅମ୍ବେତ,
ପ୍ରାସ କରିବ ବୋଲି ଭର୍ତ୍ତ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ପ୍ରାସଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଆ + ସଂଜ୍ ଧାତୁ = ଲାଗିଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Prāsaṅga ୧ । ଯୁଗ କାଷ୍ଠ; ଯୁଆଳି—
1. A yoke for cattle.
୨ । ଦାମୁଡ଼ିଙ୍କୁ ମଣ କରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହାଲୁକା ଯୁଆଳି (ହି. ଶ)—1. A light yoke used in breaking new bullocks.
୩ । ତରାଜୁର ଦଣ୍ଡି (ହି. ଶ)—
3. The beam of a balance.
[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଆ ପାସଙ୍ଗ ଶବ୍ଦ ଏହି ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ]
୪ । ତୁଳା ଯନ୍ତ୍ର (ହି. ଶ) —4. Scales; balance; weighing machine.

ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରସଙ୍ଗ + ଉପସ୍ଥିତି ଅର୍ଥରେ ଇକ)—
Prāsaṅgika ୧ । ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଉତ୍ଥାପିତ; ପ୍ରସଙ୍ଗାଗତ—
1. Incidental.
୨ । ସମ୍ବନ୍ଧଯୁକ୍ତ; ସମ୍ପର୍କୀୟ—2. Related; relevant; topical; closely connected.
୩ । ସମୟୋପଯୋଗୀ; ପ୍ରସଙ୍ଗୋପଯୋଗୀ —
3. Seasonable; fit to be discussed.
୪ । ସ୍ୱାଭାବିକ; ସ୍ୱତଃଜାତ—4. Innate; natural.
୫ । ଅଭେଦ୍ୟଭାବରେ ସମ୍ବନ୍ଧ—
5. Inseparably connected with.
୬ । ଘଟନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—6. Accidental; episodical.
୭ । ପ୍ରସଙ୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—7. Relating to prasaṅga.

ପ୍ରାସନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଆ + ଅସ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—
Prāsana ନିକ୍ଷେପ; ଫିଙ୍ଗିବା—
Throwing away; casting.

ପ୍ରାସାଦ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଆ + ସଦ୍ ଧାତୁ = ଯିବା + ଅଧିକରଣ. ଅ)—
Prāsāda ୧ । ବଡ଼ କୋଠା; ହର୍ମ୍ୟ; ଅଟ୍ଟାଳିକା—
1. Mansion; big building.
୨ । ଦେବମନ୍ଦିର—2. Temple.
୩ । ରାଜାଙ୍କ ନହର—3. Palace.
[ଦ୍ର—ପ୍ରାଚୀନ ବାସ୍ତୁ ବିଦ୍ୟା ଅନୁସାରେ ଖୁବ ଲମ୍ବା, ଉଚ୍ଚ, ଉଚ୍ଚ ଓ ତଳ (ମାହାଲା) ବିଶିଷ୍ଟ ପଥର ବା ଇଟାର ଘରକୁ ପ୍ରାସାଦ ବୋଲାଯାଏ । ଏଥିରେ ଅନେକ ଶୃଙ୍ଗ, ଶୃଙ୍ଖଳ, ଅଣ୍ଡକ, ଦ୍ୱାର ଓ ଗବାକ୍ଷ ଥାଏ ଓ ଏହା ତ୍ରିକୋଣ, ଚତୁଷ୍କୋଣ, ଆୟତ ଓ ବୃତ୍ତାକାର ହୁଏ । ଆକୃତିଭେଦରେ ପ୍ରାସାଦ ୫ ପ୍ରକାର—ଚତୁରସ୍ର, ଚତୁରସ୍ରାୟତ, ବୃତ୍ତ, ବୃତ୍ତାୟତ ଓ ଅଷ୍ଟାସ୍ର । ଏମାନଙ୍କ ନାମ ଯଥାକ୍ରମେ ବୈରାଜ, ପୁଷ୍ପକ, କୈଳାସ, ମାଲକ ଓ ତ୍ରିବିଷ୍ଟପ ଅଟେ । ଭୂମି, ଅଣ୍ଡକ ଓ ଶିଖରାଦିର ନ୍ୟୂନାଧିକତା ଯୋଗୁଁ ଏହି ୫ ପ୍ରକାର ପ୍ରାସାଦର ୫୫ ଲେଖାଏଁ ଭେଦ ଅଛି । ଯଥା—୧ । ବୈରାଜର—ମେରୁ, ମନ୍ଦର, ବିମାନ, ଭଦ୍ର, ସର୍ବତୋଭଦ୍ର, ରୁଚକ, ନନ୍ଦନ, ନନ୍ଦିବର୍ଦ୍ଧନ ଓ ଶ୍ରୀବତ୍ସ—୨ । ପୁଷ୍ପକର—ବଳଭୀ, ଗୃହରାଜ, ଶାଳାଗୃହ, ମନ୍ଦର, ବିମାନ, ବ୍ରହ୍ମମନ୍ଦିର, ଭବନ, ଉତ୍ତମ ଓ ଶିବିକା-ବେଶ୍ମ—୩ । କୈଳାସର—ବଳଭୀ, ଦୁନ୍ଦୁଭ, ପଦ୍ମ, ମହାପଦ୍ମ, ଭଦ୍ରକ, ସର୍ବତୋଭଦ୍ର, ରୁଚକ, ନନ୍ଦନ, ଗୁବାକ୍ଷ ବା ଗୁବାକ୍ଷିତ—୪ । ମାଲକର—ଗଜ, ବୃଷଭ, ହଂସ, ଗରୁଡ଼, ସିଂହ, ଭୂମୁଣ୍ଡ, ଭୂଧର, ଶ୍ରୀଜୟ, ପୃଥ୍ୱୀଧର—୫ । ତ୍ରିବିଷ୍ଟପର—ବଜ୍ର, ଚକ୍ର, ମୁଷ୍ଟିକ ବା ବଭ୍ରୁ, ବଜ୍ର, ସ୍ୱସ୍ତିକ, ଖଡ୍ଗ, ଗଦା, ଶ୍ରୀବୃକ୍ଷ ଓ ବିଜୟ । କେବଳ ରାଜା ଓ ଦେବତାଙ୍କ ଗୃହକୁ ପୁରାଣରେ ପ୍ରାସାଦ ବୋଲି ଯାଇଅଛି —ହି. ଶ ।]
୪ । କୋଠା ଉପରର ଛତ (ହି. ଶ) —
4. The roof of a building.
୫ । ବୌଦ୍ଧ ସଙ୍ଘାରାମରେ ସାଧୁମାନେ ଏକତ୍ର ହେବା ବଡ଼ ଘର (ହି. ଶ)—5. A big hall where Buddhist mendicants congregate.

ପ୍ରାସାଦ କୁକ୍କୁଟ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ, ପ୍ରାସାଦ + କୁକ୍କୁଟ; ଯେଉଁ
Prāsāda kukkuṭa କୁକ୍କୁଟ ପ୍ରାସାଦରେ ବସା କରି ରହନ୍ତି; ପାରା—Pigeon.

ପ୍ରାସାଦ ଚୂଡ଼ା—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ; ପ୍ରାସାଦ + ଚୂଡ଼ା)—
Prāsāda chūrḍā ମନ୍ଦିରାଦିର ଅଗ୍ରଭାଗ; ଗମ୍ବୁଜ—
ପ୍ରାସାଦଶିଖର } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରାସାଦଶୃଙ୍ଗ } Turret; minaret; spire.

ପ୍ରାସାଦ ମଣ୍ଡନା—ସଂ. ବି—ପ୍ରାଚୀନକାଳରେ ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ ଲେପା
Prāsāda maṇḍanā ଯାଉଥିବା ଏକପ୍ରକାର ସ୍ଥାୟୀ ନାଲି ବା ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ—A kind of permanent red or yellow, paint laid over ancient buildings.
[ଦ୍ର—ଭୁବନେଶ୍ୱରର କେତେକ ମନ୍ଦିର ଗାତ୍ରରେ ଏ ନାଲି ରଙ୍ଗ ମଢ଼ା ହୋଇଥିବା ପଥରର ଦେହରେ ଆଜିକାଲି ମଧ୍ୟ ସେ ରଙ୍ଗ ମଉଳି ନାହିଁ । ହଜାରେ ବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ସେ ରଙ୍ଗ ଆଜି ତାଜା ଦିଶୁଛି ।]

ପ୍ରାସାଦିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରସାଦ + ଇକ)—୧ । ଦୟାଳୁ (ହି. ଶ)—
Prāsādika 1. Kind.
୨ । ସୁନ୍ଦର (ହି. ଶ) —2. Beautiful.
୩ । ପ୍ରସାଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ (ହି. ଶ)—
3. Relating to prasāda.
୪ । (ପ୍ରାସାଦ + ଇକ) ପ୍ରାସାଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
4. Relating to a mansion.

ପ୍ରାସାଦୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରାସାଦ + ଈୟ)—ପ୍ରାସାଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Prāsādīya Palatial; relating to a mansion.

ପ୍ରାସିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରାସ + ଇକ)—
Prāsika ୧ । ଭଲ୍ଲାସ୍ତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
(ପ୍ରାସିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Relating to a dart or lance.
୨ । ପ୍ରାସାସ୍ତ୍ରଧାରୀ—2. Armed with a javelin.
ସଂ. ବି. ପୁଂ—ପ୍ରାସାସ୍ତ୍ରଧାରୀ ଯୋଦ୍ଧା—Lancer; spearman.

ପ୍ରାସୁ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଅସ୍ ଧାତୁ = କ୍ଷେପଣ କରିବା + କର୍ମ. ଉ)—
Prāsu ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ (ହି. ଶ)—Deep breath; sigh.

ପ୍ରାସ୍ଥାନିକ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରସ୍ଥାନ + ବିହିତ ଅର୍ଥରେ. ଇକ)—
Prāsthānika ୧ । ପ୍ରସ୍ଥାନ ବା ବିଦାୟ କାଳୀନ—
1. Relating to the time of departure.
୨ । ବିଦାୟକାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ବା ପ୍ରଦର୍ଶିତ (ମଙ୍ଗଳ ଦ୍ରବ୍ୟ) (ଯଥା—ଦହି, ମାଛ, ଶଙ୍ଖ)—2. (any article) Considered auspicious to be seen on the occassion of starting on a mission.
[ଦ୍ର—ମହାଭାରତରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ମହା ପ୍ରସ୍ଥାନ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇ ଥିବା ପର୍ବର ନାମ ପ୍ରସ୍ଥାନିକ ପର୍ବ]

ପ୍ରାହାରିକ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରହର + ଇକ)—ପହରାବାଲା; ଜଗୁଆଳ
Prāhārika (ହି. ଶ) —Watchman.
ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରହାର + ଇକ) —ପ୍ରହାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Relating to a blow.

ପ୍ରାହୁଣ—ସଂ. ବି—କୁଟୁମ୍ବ; ଅତିଥି (ହି. ଶ)—
Prāhuṇa Guest; a respectable guest.

ପ୍ରାହ୍ଣ—ସଂ. ବି— (ପ୍ର + ଅହନ୍ = ଦିନ + ଅ)—ପୂର୍ବାହ୍ଣ; ସକାଳ ଓଳି—
Prāhṇa Forenoon.

ପ୍ରାହ୍ଣେତନ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରାହ୍ଣ + ଘଟିବା ଅର୍ଥରେ ଇତନ)—
Prāhṇetana ପୂର୍ବାହ୍ଣରେ ଘଟିବା—Happening in the
(ପ୍ରାହ୍ଣେତନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) forenoon.

ପ୍ରାହ୍ଲା(ହ୍ରା)ଦ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରହ୍ଲାଦ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ)—ପ୍ରହ୍ଲାଦର
Prāhlā(hrā)da ପୁତ୍ର—Son of Prahlāda.

ପ୍ରିଚ୍ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ଇଂ. ପ୍ରୀଚ୍)—ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧେ ବକ୍ତୃତା କରିବା—
Prich karibā ପ୍ରିଚକରା ପ୍ରୀଚକରନା To preach.

ପ୍ରିଚ(ଚ୍ଚା)ର—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ.)—୧ । ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧେ ବକ୍ତା—
Pricha(chā)r ପ୍ରିଚାର ପ୍ରୀଚାର 1, Preacher,
୨ । ପାଦ୍ରୀ—2, A Christian preacher;

ପ୍ରିଣ୍ଟର—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ.)—୧ । ମୁଦ୍ରାକର; ଯେ ବହି ଛପେ—
Printar ପ୍ରିଣ୍ଟାର ପ୍ରିଂଟାର 1. Printer.
୨ । ଛପାଖାନାରେ ମୁଦ୍ରିତ ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ପାଖେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି—2. Printer; a person who takes upon himself the responsibility of all the printed matters in a press.

ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—୧ । ଛପାଖାନାରେ ପୁସ୍ତକାଦିର ମୁଦ୍ରଣ—
Printim 1. Printing.
(ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍, ପ୍ରିଣ୍ଟ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଛପାଖାନାରେ ମୁଦ୍ରିତ ପୁସ୍ତକର ମୁଦ୍ରଣର ଢଙ୍ଗ ବା ଆକାର—2 The mode or appearance of printing; print.
[ଦ୍ର—ଏହି ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଇଂରାଜୀଶବ୍ଦଯୁକ୍ତ ପଦ ଓଡ଼ିଆରେ ଚଳଣିଃ—ପ୍ରିଣ୍ଟିଂଇଙ୍କ୍ (କାଳୀ); ପ୍ରିଣ୍ଟିଂପ୍ରେସ୍ (ଛପାଖାନା); ପ୍ରିଣ୍ଟିଂମେସିନ୍ (ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ର) ।]

ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ କ(କୋ)ମ୍ପାନି—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ.) ୧ । ଛପାଖାନା ଚଳାଇବା
Printim ka(ko)mpāni ନିମନ୍ତେ ଗଠିତ ଯୌଥ କାରବାର
ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ କମ୍ପାନୀ ପ୍ରିଂଟିଂକମ୍ପାନୀ ବିଶେଷ—1. A printing
[ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ କ(କୋ)ମ୍ପାନି—ଅନ୍ୟରୂପ] Company.
୨ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଗୌରୀଶଙ୍କରଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କଟକର ଛପାଖାନା-ପରିଚାଳନ ସଂସ୍ଥାର ନାମ—2. The name of the Printing company started at Cuttack by the late Gourisankr Ray

ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ଇଙ୍କ୍—ବୈଦେ ବି. (ଇଂ.)—ଛପାଖାନାରେ ବହି ଛପିବା ପାଇଁ
Printim ink ଟାଇପ୍ ଉପରେ ମଢ଼ାଯିବା ଏକପ୍ରକାର ଚିକଣା
ପ୍ରିଣ୍ଟିଂଇଙ୍କ୍ ପ୍ରିଂଟିଂଇଂକ କାଳୀ—Printing ink.

ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ପ୍ରେସ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—୧ । ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରରେ ପୁସ୍ତକାଦି
Printim pres ମୁଦ୍ରିତ ହୁଏ—1, Printing machine.
୨ । ଯେଉଁ ଗୃହରେ ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ପୁସ୍ତକାଦି ମୁଦ୍ରିତ ହୁଏ—2. A press; printing press; the place where books are printed.

ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ମେସିନ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—ଛପାକଳ; ପୁସ୍ତକାଦି ମୁଦ୍ରିତ
Printim mesin ହେବାର ଯନ୍ତ୍ର—Printing machine.
ପ୍ରିଣ୍ଟିଂମେସିନ ପ୍ରିଂଟିଙ୍ଗ୍ ମେଂଶୀନ

ପ୍ରିନ୍ସ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ରାଜକୁମାର—
Prins ପ୍ରିନ୍ସ ପ୍ରିଂସ Prince.

ପ୍ରିନ୍ସ୍ ଅଫ୍ ୱେଲ୍ସ୍ ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—ଇଂରେଜ ସମ୍ରାଟଙ୍କ
Prins aph wels ଯୁବରାଜ—Prince of Wales; the
ପ୍ରିନ୍ସଅବଉଏଲସ heir apparent to the Crown of
ପ୍ରିଂସଆଫବେଲସ England.

ପ୍ରିନ୍ସିପ(ପା)ଲ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—୧ । କଲେଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—
Prinsipa(pā)l 1. The Principal of a college.
ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ୨ । କରଜ ଦିଆଯାଇଥିବା ମୂଳ ଟଙ୍କା; ଅସଲ—
ପ୍ରିଂସିପଲ 2. The principal of a loan.

ପ୍ରିଭି କାଉନ୍ସିଲ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ)—୧ । ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ଶାସନ ଓ
Pribhi kāunsil ବିଚାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ପାଇଁ ଗଠିତ
ପ୍ରିଭୀକୌଂସିଲ ସଭା—1. The council of advisors to
ପ୍ରିବୀକୌଂସିଲ the Emperor.
୨ । ସମଗ୍ର ଇଂରାଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଉଚ୍ଚତମ ଅଦାଲତ-ମାନଙ୍କରୁ ଅପିଲମାନ ବିଚାରର ଯେଉଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଦାଲତରେ ଶୁଣାଯାଏ—2 Privy Council.
[ଦ୍ର—ଏଥିର ବିଚାରପତିମାନେ ଅପିଲମାନଙ୍କ ଜବାବ ସବାଲ ଶୁଣିବା ପରେ ନିଜର ମତ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ଜଣାନ୍ତି ଓ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଦସ୍ତଖତ ଓ ମୋହରରେ ଉକ୍ତ ଅପିଲ ମକଦମାମାନଙ୍କର ରାୟ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରିମିୟମ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ) ଜୀବନଆଦି ବୀମା କରିବା ପାଇଁ
Primiyam କମ୍ପାନୀକୁ ବୀମାକାରୀଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଦେୟ
ପ୍ରିମିୟମ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଧନ—Premium paid by a policy
ପ୍ରିମିୟମ holder for insurance.

ପ୍ରିୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରୀ ଧାତୁ = ତୃପ୍ତି କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Priya ୧ । ପ୍ରୀତିଭାଜନ; ସ୍ନେହପାତ୍ର—1. Beloved; dear.
(ପ୍ରିୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସ୍ନେହକାରୀ—
2. Fond; loving; affectionate.

୩ । ପ୍ରୀତିଜନକ; ରମଣୀୟ; ରମ୍ୟ; ମନୋହର—
3. Amiable; pleasant; agreeable; pleasing.
ସଂ. ବି—୧ । ସ୍ୱାମୀ; ପତି—1. Husband.
୨ । ମୃଗବିଶେଷ; ଚିତ୍ର ମୃଗ; ବାଘୁଟିଆ—
2. A kind of deer; spotted deer.
୩ । ଜାମାତା; ଜୋଇଁ (ହି. ଶ)—3. Son-in-law.
୪ । କାର୍ତ୍ତିକେୟ (ହି. ଶ)—4. Kārttikeya.
୫ । ଜୀବକ ନାମକ ଔଷଧ (ହି. ଶ)—
5. A kind of rare herb.
୬ । ଋଷି ନାମକ ଔଷଧ (ହି. ଶ)—
6. A kind of rare herb.
୭ । (ଧର୍ମାତ୍ମା ଓ ମୁମୁକ୍ଷୁମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି)—ଈଶ୍ୱର (ହି. ଶ)—7. God.
୮ । କାଙ୍ଗୁ ଧାନ (ହି. ଶ)—
8. A kind of minute food-grain.
୯ । ହିତ; ମଙ୍ଗଳ (ହି. ଶ)—9. Benefit.
୧୦ । ବେତ (ହି. ଶ)—10. Ratan cane.
୧୧ । ହରତାଳ (ହି. ଶ)—11. Yellow orpiment.
୧୨ । ଧାତ୍ରୀ କଦମ୍ବ (ହି. ଶ)—
12. A species of Kadamba tree.
ଦେ. ବି. ପୁଂ—ପ୍ରିୟନାଥ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଡାକନାମ—
The name for calling Priyanātha.

ପ୍ରିୟକ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରିୟ+କ)—୧ । ଅଳି; ଭ୍ରମର—
Priyaka 1. Black bee.
୨ । କୁଙ୍କୁମ; ଜାଫ୍ରାନ—2. Saffron.
୩ । ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ (ଦେଖ)—3. Priyaṅgu (See).
୪ । ଚିତ୍ର ମୃଗ—4. Spotted deer.
୫ । କଦମ୍ବ ବୃକ୍ଷ—5. Kadamba tree.
୬ । ନୀଳ ଅଶୋକ—
6. The blue Aśoka tree.
୭ । ପିଆଶାଳ ଗଛ—7. A kind of timber tree; Pentaptera Tomentosa.
୮ । କାଙ୍ଗୁ ଧାନ୍ୟ (ହି. ଶ.)—
8. A kind of minute food grain; Panicum.
୯ । ମହୁମାଛି (ହି. ଶ.)—9. Bee.
ଦେ. ବି:—୧ । କଦମ୍ବ ଫୁଲ—
1. Kadamba flower.
୨ । ପ୍ରୀତିପ୍ରଦ ବିଷୟ—2. Pleasant thing.
(୧+୨) ବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱଲକ୍ଷିତ ବସ୍ତୁରୁ ଏମନ୍ତ ପ୍ରିୟକ ପ୍ରିୟକ ଦେଖ ।
ଭଟ୍ଟ, ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।
ଦେ. ବିଣ.—ପ୍ରିୟ—Pleasing.
ବଟ୍ୟ ଭେକରେ ପ୍ରିୟକ ମାଧବୀ ସମାଜ ।
ଭଟ୍ଟ. ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ପ୍ରିୟ କଳତ୍ର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ସ୍ନେହୀ (ସ୍ୱାମୀ)—
Priya kalatra (a husband) Very fond of his wife.
(ପ୍ରିୟଜାନିଃ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରିୟକାଙ୍କ୍ଷୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରିୟ+କାଙ୍କ୍ଷିଣ୍ ଧାତୁ+ଇନି)—ଅନ୍ୟର ଶୁଭ ଚିନ୍ତକ—
Priyakāṅkshī Wishing another's welfare.
(ପ୍ରିୟକାମ, ପ୍ରିୟକାମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପ୍ରିକାଙ୍କ୍ଷିଣୀ, ପ୍ରିୟକାମା, ପ୍ରିୟକାମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରିୟକାରୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରିୟ+କୃ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ହିତକାରୀ; ଉପକାରୀ—
Priyākārī Beneficient.
(ପ୍ରିୟକାରିଣୀ, ପ୍ରିୟକାରୀ, ପ୍ରିୟକାରିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)
(ପ୍ରିୟକର, ପ୍ରିୟକାରକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରିୟକୃତ୍—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରିୟ+କୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—
Priyakṛut ୧ । ମଙ୍ଗଳକାରୀ; ଉପକାରୀ—
1. Beneficient.
୨ । ବନ୍ଧୁଭାବାପନ୍ନ—2. Friendly.
ସଂ. ବି.—୧ । ବନ୍ଧୁ—1. Friend.
୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2 An epithet of Bishṇu.

ପ୍ରିୟଙ୍କର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରିୟ+କୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Priyaṅkara ୧ । ଉପକାରୀ—1. Beneficient.
(ପ୍ରିୟଙ୍କରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅନୁକୂଳ—2. Favourable
ସଂ. ବି. (ନାମ) ଏକ ଦାନବର ନାମ (ହି. ଶ.)—
Name of a demon.

ପ୍ରିୟଙ୍କରଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରିୟ+କୃ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ତୁଷ୍ଟିଜନକ
Priyaṅkaraṇa କର୍ମ; ସଦୟ ବ୍ୟବହାର—Pleasing act; kind treatment; act of kindness or favour.
ସଂ. ବିଣ.—୧ । କୃତଜ୍ଞ—1. Grateful.
୨ । ଦୟା ସହକାରେ ବ୍ୟବହୃତ—2. Treated kindly.

ପ୍ରିୟଙ୍କରୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ରିୟଙ୍କର+ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—ପ୍ରିୟଙ୍କରର
Priyaṅkarī ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Priyaṅkara.
ସଂ. ବି.—୧ । ଧଳା ଫୁଲ ବାଲ୍ଲ ଝିଣ୍ଟି (ହି. ଶ.)—
1. The white flowered variety of Barleria.
୨ । ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା (ହି. ଶ.) (ଦେଖ)—
2 Aśwagandhā (See)
୩ । ବଡ଼ ଜୀବନ୍ତୀ (ହି. ଶ.)—
3 A large variety of Jibantī herb.

ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରିୟ+ଅଂଗ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଉ)—
Priyaṅgu ୧ । ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ସୁଗନ୍ଧ ଲତାବିଶେଷ—
1. A fragrant creeper; Agalia Roxburghiana.
ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ଶ୍ୟାମା, ଲତା, ଗୋବନ୍ଦନୀ, ଗୁନ୍ଦ୍ରା, ଫଳିନୀ, ବିଷ୍ଣୁକ୍ରାନ୍ତା, ଗନ୍ଧଫଳା, କାରମ୍ଭା, ପ୍ରିୟକ, କଟ୍ଟୁ, କାନ୍ତା, କୃଶାଙ୍ଗୀ, କୃଷ୍ଣସୁଶ୍ରୀ, ଗୌରଣ୍ଡିଭେଦିନୀ, ପ୍ରିୟବଣ୍ଡୀ, ପ୍ରିୟବଣ୍ଟୀ, ଫଳ ପ୍ରିୟା, ଗୌରୀ, ବୃତ୍ତା, କଙ୍ଗୁ, କଙ୍ଗୁନୀ,
୨ । ପିପ୍ପଳୀ—2. Long pepper.
୩ । ଧାନ୍ୟବିଶେଷ; କଙ୍ଗୁ ଧାନ୍ୟ—
3. Panicum Italicum.
୪ । ରାଇ; ରାଜିକା (ହି. ଶ.)—
4. A large grained mustard.

ଉଙ୍ଗୁଷ୍ଠ, ଗୌରବଲ୍ଲୀ, ସୁଭଗା, ପର୍ଣ୍ଣଭେଦନ, ଶୁଭ୍ର, ପୀତା, ମଙ୍ଗଲ୍ୟା, ଶ୍ରେୟସୀ, ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀବାଚକ ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦ ।

୫ । କୃଷ୍ଣା; (ହ୍ର. ଶ) କଟୁକା—5. Black Hellebore.

ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ ଧାନ୍ୟ—ସଂ ବ. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଧାନ୍ୟବିଶେଷ; କାଙ୍ଗୁ ଧାନ—
Priyangu dhānya
କାମିନୀ ଧାନ, କାଙ୍ଗନୀ ଧାନ, କାଙ୍ଗନୀ ଦାନା Panicum Italicum.
କୁଯାଁଧାନ, କଙ୍ଗନୀ
ଫା. ଗଲ୍ [ଦ୍ର—ଏହି ଧାନର ଚାଉଳ ସୁବାସଯୁକ୍ତ, ଏଥିରେ ବାଲୁଙ୍ଗା
ମ ବରଗୁ ପରି ଶିଙ୍ଗ ଥାଏ । ଏହା ରୋଗୀର ପଥ୍ୟ ।
ଡେ. ପ୍ରେଙ୍କଣପଡେଟ୍ଟୁ କର୍ଣ୍ଣଭେଦରେ ଏହା ୪ ପ୍ରକାର ଯଥା—
(ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—କଙ୍ଗୁ) କୃଷ୍ଣ, ରକ୍ତ, ଶ୍ୱେତ ଓ ପୀତ; ତନ୍ମଧ୍ୟରେ କୃଷ୍ଣ ଅପେକ୍ଷା ରକ୍ତ, ରକ୍ତ ଅପେକ୍ଷା ପୀତ, ପୀତ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ୱେତ ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁର ଗୁଣ ଅଧିକତର ।]

ପ୍ରିୟଚିକୀର୍ଷା—ସଂ. ବ. (ପ୍ରିୟ+ଚିକୀର୍ଷା)—ମଙ୍ଗଳକାମନା; ହିତେଚ୍ଛା—
Priya chikīrshā Good wishes; desire to do good.

ପ୍ରିୟ ଚିକୀର୍ଷୁ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରିୟ+ଚିକୀର୍ଷୁ)—ହିତେଚ୍ଛୁ; ଶୁଭାକାଙ୍କ୍ଷୀ—
Priya chikīrshu Desiring good to another; wishing good to another.

ପ୍ରିୟ ଜନ—ସଂ. ବ. (କର୍ମଧା; ପ୍ରିୟ+ଜନ)—୧ । ଆତ୍ମୀୟ—
Priya jana 1. Relative.
୨ । ସୁହୃଦ୍; ବନ୍ଧୁ—2. Friend.

ପ୍ରିୟତର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରିୟ+ତର)—ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ବେଶି ପ୍ରିୟ—
Priyatara (ପ୍ରିୟତରା—ସ୍ତ୍ରୀ) Dearer.

ପ୍ରିୟତମ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରିୟ+ତମ)—ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରିୟ—
Priyatama Dearest; most beloved.
(ପ୍ରିୟତମା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବ—୧ । ସ୍ୱାମୀ; ପତି—1. Husband
୨ । ମୟୂରଶିଖା ନାମକ ବୃକ୍ଷ (ହ୍ର. ଶ)—
2. Celosia Cristata (plant).

ପ୍ରିୟତା(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବ. [ପ୍ରିୟ+ଭାବାର୍ଥରେ ତା (ତ୍ୱ)]—
Priyatā(twa) ୧ । ପ୍ରୀତି; ପ୍ରେମ; ସ୍ନେହ—
1. Love; affection; attachment.
୨ । ପ୍ରିୟ ହେବାର ଭାବ—2. The state of being dear.

ପ୍ରିୟ ତୋଷଣ—ସଂ. ବିଣ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରିୟ+ତୋଷଣ)—
Priya toshaṇa ପ୍ରିୟବ୍ୟକ୍ତିର ତୁଷ୍ଟି ସମ୍ପାଦନକାରୀ—
(ପ୍ରିୟରଞ୍ଜନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Causing pleasure to one's beloved person.
ସଂ. ବ—ରତିବନ୍ଧବିଶେଷ (ହ୍ର. ଶ)—A kind of pose during coition; a kind of coitus (Apte).

ପ୍ରିୟ ଦର୍ଶନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରିୟ+ଦର୍ଶନ)—
Priya darśana ସୁଦୃଶ୍ୟ; ରମ୍ୟ; ସୁନ୍ଦର—
(ପ୍ରିୟଦର୍ଶନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Charming; beautiful; lovely;
(ପ୍ରିୟଦର୍ଶୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) handsome; good looking.

ସଂ. ବ—୧ । ଶୁକପକ୍ଷୀ—1. Parrot.
୨ । କ୍ଷୀରକୋଳ ଗଛ—2. A berry-bearing tree; Mimusopi Kanki.
୩ । ଏକପ୍ରକାର ଖଜୁରୀ ଗଛ—
3. A kind of date tree (Apte).
୪ । (ନାମ) ଗନ୍ଧର୍ବକୁମାରବିଶେଷ—4. Name of a prince of the Gandharbas (Apte).

ପ୍ରିୟଦର୍ଶୀ——ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରିୟ+ଦୃଶ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—
Priyadarśī ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରିୟଭାବରେ ଦେଖନ୍ତି—Looking pleasantly upon every one.
(ପ୍ରିୟଦର୍ଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
ଦେ. ବ—ମହାରାଜ ଅଶୋକଙ୍କର ଗୋଟିଏ ନାମ—A name of king Aśoka.
[ଦ୍ର—ପାଲିଭାଷାରେ ସଂସ୍କୃତ ପ୍ରିୟଦର୍ଶୀ ଶବ୍ଦ 'ପିଅଦଶୀ' ରୂପରେ ବ୍ୟବହୃତ । ମହାରାଜ ଅଶୋକ ଅନୁଶାସନମାନଙ୍କରେ ଆପଣାକୁ 'ପିଅଦଶୀ' ନାମରେ ଅଭିହିତ କରିଅଛନ୍ତି ।]

ପ୍ରିୟ ନାଥ—ସଂ. ବ. (କର୍ମଧା; ପ୍ରିୟ+ନାଥ)—ପ୍ରିୟ ସ୍ୱାମୀ—
Priya nātha One's beloved husband.
ଦେ. ବ. ପୁଂ—ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—
A name given to males.

ପ୍ରିୟପାତ୍ର—ସଂ. ବିଣ. (କର୍ମଧା; ପ୍ରିୟ+ପାତ୍ର; ମାତ୍ର ପ୍ରୀତିପାତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧତର)—ପ୍ରୀତିଭାଜନ; ଆଗ୍ରହପାତ୍ର—
Priyapātra Favourite.
ସଂ. ବ—ମନ୍ତ୍ରୀ—Minister.

ପ୍ରିୟ ବଚନ—ସଂ. ବ. (କର୍ମଧା; ପ୍ରିୟ+ବଚନ)—
Priya bachana ମଧୁରବାକ୍ୟ; ମିଷ୍ଟକଥା—
(ପ୍ରିୟବଚନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Sweet or coaxing words.
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ମଧୁରବାକ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗକାରୀ—
Speaking sweet words.

ପ୍ରିୟବତୀ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରିୟ)—ପ୍ରିୟତମା (ସ୍ତ୍ରୀ)—
Priyabatī Dearest; most beloved (wife).

ପ୍ରିୟ ବୟସ୍ୟ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରିୟ+ବୟସ୍ୟ)—ପ୍ରିୟ ସୁହୃଦ୍—
Priya bayasya Bosom friend; boon companion.
(ପ୍ରିୟବୟସ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରିୟବର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (୭ମୀ ତତ୍)—ଅତିପ୍ରିୟ; ପ୍ରିୟତମ (ବ୍ୟକ୍ତି)
Priyabara (ହ୍ର. ଶ)—Dearest; beloved (person).
(ପ୍ରିୟବରା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରିୟବାଦୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରିୟ+ବଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ; ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ମିଷ୍ଟଭାଷୀ—
Priyabādī 1. Speaking sweet words.
(ପ୍ରିୟବାଦିନୀ, ପ୍ରିୟବାକ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଖୋସାମଦିଆ; ଚାଟୁକାର—
[ପ୍ରିୟବାଦିତା(ତ୍ୱ)ବ] 2. Flattering.

ପ୍ରିୟବାଦିନୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । କର୍ଣ୍ଣପ୍ରିୟ ଧ୍ୱନିକାରିଣୀ—
Priyabādinī 1. Making pleasant sounds.

୨ । ମିଷ୍ଟଭାଷିଣୀ—2. Speaking sweet words.
ଦେ. ବ—ଏକପ୍ରକାର ପକ୍ଷୀ—A kind of bird (Apte).
ଦେ. ବଣ—ସ୍ୱାମୀର ଇଚ୍ଛାର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣୀ—
Acting opposite to the husband's wishes.

ସଖି, ଏ ଜଣିରେ ପ୍ରିୟବାଦିନୀ ହୋଇବ
ସଖି, ଏ ଜଣିରେ ପ୍ରିୟବାଦିନୀ ନୋହିବ । ଉକ୍ତ. ପ୍ରେମସ୍ୱଧାନିଧି ।

ପ୍ରିୟ ପ୍ରସାଦନ—ସଂ. ବ. (୭ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରିୟ+ପ୍ରସାଦନ)—
Priya prasādana ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ—
Propitiation of a husband (Apte).

ପ୍ରିୟପ୍ରାୟ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରିୟ+ପ୍ରାୟ)—୧ । ଅତି ସଦୟ—
Priyaprāya 1. Exceedingly kind (Apte).
(ପ୍ରିୟପ୍ରାୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) [ପ୍ରିୟ ପ୍ରାୟତା (ତ୍ୱ)—ବ]

ପ୍ରିୟପ୍ରାୟଃ—ସଂ. ବ—(ପ୍ରିୟ+ପ୍ରାୟସ୍)—ପ୍ରେମିକା ପ୍ରତି ପ୍ରେମିକର
Priyaprāyaḥ ରମଣୀୟ ବାକ୍ୟ—Very agreeable speech as of a lover to his mistress (Apte).

ପ୍ରିୟପ୍ରେପ୍ସୁ—ସଂ. ବଣ—(ପ୍ରିୟ+ପ୍ର+ଇପ୍ସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଉ)—
Priyaprepsu ନିଜର ଅଭିଳଷିତ ବସ୍ତୁ ପାଇବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ—
Wishing to secure one's desired object (Apte).

ପ୍ରିୟ ବିଚ୍ଛେଦ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରିୟ+ବିଚ୍ଛେଦ)—
Priya bichchheda ପ୍ରିୟ ଲୋକଠାରୁ ଛାଡ଼ାଛାଡ଼ି—
(ପ୍ରିୟ ବିରହ—ଅନ୍ୟରୂପ) Separation from a dear one.

ପ୍ରିୟ ବିୟୋଗ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରିୟ+ବିୟୋଗ)—
Priya biyoga ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ—Death of ones beloved'.

ପ୍ରିୟ ବ୍ରତ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରିୟ+ବ୍ରତ)—
Priya brata ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ରତ ପାଳନ କରିବାରୁ ସୁଖ ପାଏ
(ପ୍ରିୟ ବ୍ରତା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ହ. ଶ)—Fond of observing religious vows.

ସଂ. ବ. (ନାମ)—ସ୍ୱାୟଂଭୁବ ମନୁଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର ଓ ଉତ୍ତାନପାଦଙ୍କ ଭାଇ—Name of a son of Swāyambhuba Manu.

[ଦ୍ର—ସ୍କନ୍ଦ ମତରେ ଏହାଙ୍କ ରଥ ଚଳନରେ ଭୂମିରେ ଯେଉଁ ଗର୍ତ୍ତ ହୋଇଥିଲା ତାହା ପରେ ସମୁଦ୍ର ପାଲଟି ଗଲା—ହ. ଶବ୍ଦସାଗର]

ଦେ. ବ. ପୁଂ—ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମ—
A name given to males.

ପ୍ରିୟ ଭାଷଣ—ସଂ ବ. (କର୍ମଧା; ପ୍ରିୟ+ଭାଷଣ)—
Priya bhāshaṇa ମିଷ୍ଟ କଥା କହିବା—Speaking sweet words.

ପ୍ରିୟ ଭାଷୀ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରିୟ+ଭାଷୀ)—
Priya bhāshī Speaking sweet words.
(ପ୍ରିୟ ଭାଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରିୟ ମଣ୍ଡନ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରିୟ+ମଣ୍ଡନ)—
Priya maṇḍana ଅଳଙ୍କାର ବା ସାଜସଜ୍ଜାର ପ୍ରିୟ—
(ପ୍ରିୟ ମଣ୍ଡନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Fond of ornaments; foppish (Apte).

ପ୍ରିୟ ମଧୁ—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରିୟ+ମଧୁ=ମଦ୍ୟ)—
Priya madhu ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ ବଳରାମ—
Balarāma.

ସଂ. ବଣ—ମଦ୍ୟ ପାନ ପ୍ରିୟ—Fond of liquor (Apte).

ପ୍ରିୟମାଣ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ (ପ୍ରୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଆନ)—
Priyamāṇa ୧ । ପ୍ରେମ ଯୁକ୍ତ; ସ୍ନେହମୟ—
(ପ୍ରିୟମାଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Affectionate.

୨ । ସନ୍ତୋଷ କାରକ—2. Endearing; pleasing.

ପ୍ରିୟମ୍ବଦ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ (ପ୍ରିୟଂ+ବଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Priyambada ୧ । ପ୍ରିୟ ଭାଷୀ—1. Speaking sweet words.
(ପ୍ରିୟଂ ବଦ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପ୍ରିୟମ୍ବଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଗନ୍ଧର୍ବ ବିଶେଷ—
2. Name of a Gandharba.

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣ ନିୟମାନୁସାରେ 'ପ୍ରିୟଂବଦ' ଶବ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧ । ପ୍ରକୃତିବାଦ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅବଧାନରେ ଏହା 'ପ୍ରିୟମ୍ବଦ' ଆକାରରେ ଦେଖାଯାଏ । 'ବଦ୍' ଧାତୁର 'ବ' ଅବର୍ଗ୍ୟ । ଅବର୍ଗ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ପରେ ଥିଲେ 'ମ୍' ସ୍ଥାନରେ କେବଳ ଅନୁସ୍ୱାର ହୁଏ । ବର୍ଗ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ପରେ ଥିଲେ ଅନୁସ୍ୱାର ଓ ବିକଳ୍ପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଣ୍ଣର ପଞ୍ଚମ ବର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ; ଅତଏବ ପ୍ରିୟମ୍ବଦ ଆକାର ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣର ନିୟମ-ବିରୁଦ୍ଧ ।]

ପ୍ରିୟମ୍ବଦା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରିୟମ୍ବଦ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Priyambadā ୧ । ପ୍ରିୟ ଭାଷିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ—1. A sweet-speaking woman.
(ପ୍ରିୟଂବଦା—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । କଣ୍ୱମୁନିପାଳିତା ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ସଖୀବିଶେଷ—
2. Name of a female companion of Śakuntalā.

୩ । ଦ୍ୱାଦଶାକ୍ଷରଯୁକ୍ତ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
3. A metre having 12 letters in each foot.

ସଂ. ବଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରିୟମ୍ବଦର ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Priyambada.

ପ୍ରିୟମ୍ଭବିଷ୍ଣୁ—ସଂ. ବଣ. (ପ୍ରିୟଂ+ଭୂ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇଷ୍ଣୁ)—
Priyambha bishṇu ଯେ ସ୍ନେହର ପାତ୍ର ହୋଇଅଛି—
ପ୍ରିୟମ୍ଭାବୁକ—ପୁଂ } ଅନ୍ୟରୂପ Become an object of
ପ୍ରିୟମ୍ଭାବୁକା—ସ୍ତ୍ରୀ } affection; beloved; dearly loved (Apte).

ପ୍ରିୟ ସଖ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ. [କର୍ମଧା; ପ୍ରିୟ+ସଖା (ସଖି ଶବ୍ଦଜ) -ବନ୍ଧୁ]
Priya sakha ୧ । ପରମ ମିତ୍ର—1. Fast friend; dear friend.
ପ୍ରିୟ ସହଚର } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରିୟ ସୁହୃତ୍ }

୨ । ଖଦିର ବୃକ୍ଷ—
2 The catechu tree; Mimosa Catechu.

ପ୍ରିୟ ସଖୀ—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ବିଶ୍ୱସ୍ତା ସଙ୍ଗିନୀ—
Priya sakhī Dear female companion; a lady's confidante.
ପ୍ରିୟ ସହଚରୀ } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରିୟ ସଙ୍ଗିନୀ }

ପ୍ରିୟ ସଙ୍ଗମନ—ସଂ. ବ—୧ । ଅଭିସାର ସ୍ଥାନ; ପ୍ରିୟ ଓ ପ୍ରିୟାଙ୍କର
Priya saṅgamana ମିଳନ ସ୍ଥାନ; ସଙ୍କେତ ସ୍ଥାନ (ହ. ଶ)—
1. Trysting place; a place where lovers meet by appointment.
୨ । ଅଦିତି ଓ କଶ୍ୟପଙ୍କ ମିଳନ ସ୍ଥାନ (ହ. ଶ)—
2. The place where Aditi and her husband Kaśyapa had met.

ପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରିୟ+ସତ୍ୟ)—
Priya satya ୧ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ସତ୍ୟ କଥାର ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି—
1. A lover of truth (Apte).
୨ । (କର୍ମଧା) ମନୋହର ସତ୍ୟ ବାକ୍ୟ—
2. Pleasant truth.

ପ୍ରିୟ ସନ୍ଦେଶ—ସଂ. ବ. (ପ୍ରିୟ+ସନ୍ଦେଶ)—
Priya sandeśa ୧ । (କର୍ମଧା) ବନ୍ଧୁଭାବମୟ ସଂବାଦ—
1. A friendly message.
୨ । (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍) ପ୍ରେମିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ସଂବାଦ—
2. A message from a lover.
୩ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଚମ୍ପକ ବୃକ୍ଷ—
3. Mitchella Champaka tree (Apte).
ସ. ବିଣ—୧ । (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ) ମନୋହର ଓ ସତ୍ୟ (ବାକ୍ୟ)—
1. Pleasant though true (Apte).
୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ସତ୍ୟ କଥା ଯାହାର ପ୍ରିୟ—
2. Loving truth.

ପ୍ରିୟ ସମାଗମ—ସଂ. ବ. (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରିୟ+ସମାଗମ)—
Priya samāgama ୧ । ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ସହିତ ମିଳନ—
ପ୍ରିୟ ସବାସ } ଅନ୍ୟରୂପ 2. Meeting with one's dear friends.
ପ୍ରିୟ ସଙ୍ଗମ }
୨ । ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ—
2. Meeting of lovers.

ପ୍ରିୟ ସା(ଶା)ଳକ—ସଂ. ବ—ପିଆସାଳ ଗଛ—
Priya sā(śā)laka A timber tree, Pentaptera Tomentosa.

ପ୍ରିୟସ୍ୱପ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯେ ଶୋଇବାକୁ ସୁଖ ପାଏ—
Priyaswapna (ପ୍ରିୟସ୍ୱପ୍ନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Fond of sleep (Apte).

ପ୍ରିୟା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ରିୟ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ସ୍ନେହଭାଜନ (ସ୍ତ୍ରୀ)—
Priyā Dear (female).
ସ. ବ—୧ । ନାରୀ—1. Woman.
୨ । ପତ୍ନୀ; ସ୍ତ୍ରୀ; ଭାର୍ଯ୍ୟା—2. Wife.
୩ । ପ୍ରଣୟିନୀ—3. One's sweet-heart; one's beloved woman.
୪ । ଅଳାଇଚ—4. Cardamum.
୫ । ମଦିରା—5. Wine; liquor.
୬ । ମଲ୍ଲିକା—6. Jasmine.
୭ । ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ମୃଗୀ ଛନ୍ଦଃ—
7. Name of a metre.
୮ । କାଙ୍ଗୁ ଧାନ୍ୟ (ହ. ଶ)—
8. Panicum Italicum.

ପ୍ରିୟାମ୍ବୁ—ସଂ. ବିଣ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ପ୍ରିୟ+ଅମ୍ବୁ)—୧ । ଜଳ ଯେଉଁ
Priyāmbu ବ୍ୟକ୍ତିର ଅତି ପ୍ରିୟ—1. Very fond of water.
୨ । ସୁନ୍ଦର ଜଳ ସୁସ୍ୱାଦୁ—
2. Having sweet water.
ସ. ବ—ଆମ୍ବ ଗଛ ଓ ଫଳ (ହ. ଶ)—
Mango tree and fruit.

ପ୍ରିୟାଳ—ସଂ. ବ—(ପ୍ରୀ ଧାତୁ+ଆଳ)—ପିୟାଳ (ଦେଖ)—
Priyāla Piyāla (See).
(ପ୍ରିୟାଳକ; ପ୍ରୀୟାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରିୟାଳା—ସଂ. ବ—ଦ୍ରାକ୍ଷା; ଅଙ୍ଗୁର—
Priyālā Grape.

ପ୍ରିୟାଳାପ—ସଂ. ବ—(କର୍ମଧା; ପ୍ରିୟ+ଆଳାପ)—୧ । ଭୁଷ୍ଟିଜନକ
Priyālāpa କଥୋପକଥନ—1. Pleasant conversation.
୨ । (ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ପ୍ରିୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଆଳାପ—
2. Conversation with a dear person.

ପ୍ରିୟୋଜନ—ଗ୍ରା. ବ—(ପ୍ରୟୋଜନର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—
Priyojana ପ୍ରୟୋଜନ—Necessity; use.
(ପ୍ରିୟୋଜନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରିୟୋଦିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରିୟ+ଉଦିତ)—ମନୋହରରୂପେ କଥିତ—
Priyodita Pleasantly spoken.
ସ. ବ—ମିଷ୍ଟବାକ୍ୟ—Sweet words.

ପ୍ରୀ(ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା—
Prī (root) 1. To be pleased.
୨ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା—2. To please.
୩ । ସ୍ନେହ କରିବା—3. To love.
୪ । ଇଚ୍ଛା କରିବା—4 To desire.

ପ୍ରୀ—ସଂ. ବ—(ପ୍ରୀ ଧାତୁ+ଭାବ. କ୍ୱିପ୍)—୧ । ପ୍ରୀତି; ପ୍ରେମ (ହ. ଶ)-
Prī 1. Love; attachment.
୨ । କାନ୍ତି; ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ (ହ. ଶ)—
2 Lustre; radiance.
୩ । ଇଚ୍ଛା (ହ. ଶ)—3. Desire; wish.
୪ । ତୃପ୍ତି; ସନ୍ତୋଷ (ହ. ଶ)—
4. Satisfaction; contentment.
୫ । ତର୍ପଣ (ହ. ଶ)—5. Gratification; oblation of water to the manes of one's deceased ancestors.

ପ୍ରୀଣ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ସୁସ୍ୱଜନ—
Prīṇa 1. Old; ancient.

(ପ୍ରୀଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରୀତ; ପ୍ରସନ୍ନ—2. Pleased; gratified.
୩ । ତୃପ୍ତ—3. Satisfied.

ପ୍ରୀଣନ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରୀ ଧାତୁ ଣିଚ୍+ଭାବ. ଅନ)—ତୃପ୍ତି ଜନ୍ମାଇବା; ଅନ୍ୟର ସନ୍ତୋଷ ସମ୍ପାଦନ—Satisfying; gratifying.
Prīṇana

ପ୍ରୀଣିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ରୀ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ମ. ତ)—ତର୍ପିତ; ତୋଷିତ—Satisfied; gratified.
Prīṇita (ପ୍ରୀଣନ—ବି)

ପ୍ରୀତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରୀ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଆନନ୍ଦିତ; ଆହ୍ଲାଦିତ—1. Pleased; glad.
Prīta (ପ୍ରୀତା—ସ୍ତ୍ରୀ)
(ପ୍ରୀତି—ବି) ୨ । ସୁଖୀ—2. Happy.
୩ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ତୃପ୍ତ—3. Satisfied.
୪ । ପ୍ରିୟ—4. Dear; beloved.
୫ । ପ୍ରୀତିଯୁକ୍ତ; ସ୍ନେହଯୁକ୍ତ—5. Loving; affectionate.

ପ୍ରୀତି—ସଂ. ବି—(ପ୍ରୀ ଧାତୁ+ଭାବ. କ୍ତି)—୧ । ଆନନ୍ଦ; ତୃପ୍ତି; ଇଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ପାଇବା ବା ଦେଖିବାଜନିତ ସୁଖ—
Prīti
1. Joy; gladness; happiness.
୨ । ସନ୍ତୋଷ—2. Satisfaction; contentment.
୩ । ସୁଖ—3. Happiness.
୪ । ପ୍ରେମ; ପ୍ରଣୟ—4. Love.
୫ । ଅନୁରାଗ; ସ୍ନେହ—5. Affection.
୬ । କାମଦେବଙ୍କର ପତ୍ନୀବିଶେଷ—
6. One of the wives of God Cupid.
[ଦ୍ର—ଏ ଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ଅନଙ୍ଗବତୀ ନାମ୍ନୀ ବେଶ୍ୟା ଥିଲେ ଏବଂ ବିଭୁତ୍ତ ଦ୍ୱାଦଶୀ ବ୍ରତ କରି ପରଜନ୍ମରେ କାମଦେବଙ୍କ ପତ୍ନୀ ହେଲେ—ହ. ଶ]
୭ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ବିଷ୍କୁମ୍ଭାଦି ୨୭ ଯୋଗ ମଧ୍ୟରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଯୋଗ—
7. (astronomy) One of the 27 astronomical conjunctions.
[ଦ୍ର—ଏହା ଏକ ଶୁଭକର ଯୋଗ; ଏଥିରେ ଜନ୍ମ ହେବା ବ୍ୟକ୍ତି ନୀରୋଗ, ସୁଖୀ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ଓ ଧନୀ ହୁଏ—ହ. ଶ ।]
ଦେ. ବି—ପରପୁରୁଷ ଓ ପରସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ଗୁପ୍ତ ପ୍ରେମ—
Secret love between a male and female who are not married to each other.

ପ୍ରୀତିଆ—ଦେ ବିଣ—ପ୍ରେମିକ—
Prītiā
Loving; making love.
ଦେ. ବି—ପ୍ରେମିକ ବ୍ୟକ୍ତି—Lover.
ଚେଲ୍ଲଥ,ଲ ଚାର, ନ ଥାନ୍ତା ଥଲ ପ୍ରୀତିଆ ସଂସାର—
ଅରିମନ୍ଥ୍ୟ, ବଦରଥଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ପ୍ରୀତି କଉଶଲା—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରୀତି ଓ କୁଶଲା)—ପ୍ରୀତିରେ
Prīti kauśalā କୁଶଳା ବା ଚତୁରୀ; ପ୍ରୀତିନିପୁଣା; ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୀତିଶୀଳା—Expert in loving; very loving (woman).
ଚଳନ୍ତୁ ପ୍ରୀତି କଉଶଳ୍ୟା ଚଉଖାର—ଉଷ୍ଟ. ପ୍ରେମସୁଖାନ୍ୟ ॥:

ପ୍ରୀତିକର—ସଂ. ବିଣ—ଆହ୍ଲାଦଜନକ; ଆନନ୍ଦଦାୟକ—
Prītikara (ପ୍ରୀତିକରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
Pleasing; joyful.
(ପ୍ରୀତିଜନକ, ପ୍ରୀତିକାରକ, ପ୍ରୀତିକାରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରୀତିଜୁଷା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅନିରୁଦ୍ଧର ପତ୍ନୀ ଉଷାର ଏକ ନାମ—
Prītijushā
A name of Ushā, the wife of Aniruddha.

ପ୍ରୀତିଦ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ପ୍ରୀତି+ଦା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ବିଦୂଷକ—
Prītida
A jester; buffoor.

ପ୍ରୀତିଦା, ପ୍ରୀତିଦାୟିକା
ପ୍ରୀତିଦାୟିନୀ, ପ୍ରୀତିପ୍ରଦା } ସ୍ତ୍ରୀ ସଂ. ବିଣ ପୁଂ—୧ । ଆନନ୍ଦପ୍ରଦ—
1. Giving joy.
୨ । ସ୍ନେହଯୁକ୍ତ—2. Affectionate; loving.
(ପ୍ରୀତିଦାୟକ, ପ୍ରୀତିଦାୟୀ, ପ୍ରୀତିପ୍ରଦ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରୀତି ଦତ୍ତ—ସ. ବିଣ. (୩ୟା ତତ୍; ପ୍ରୀତି+ଦତ୍ତ)—ପ୍ରୀତିପୂର୍ବକ ଦିଆ ଯାଇଥିବା—Given or presented out of love; presented as a token of affection.
Prīti datta

ପ୍ରୀତି ଦାନ—ସଂ. ବି—ପ୍ରୀତିର ନିଦର୍ଶନସ୍ୱରୂପ ଦିଆଯିବା ବସ୍ତୁ—
Prīti dāna
A present of love.

ପ୍ରୀତିପରାୟଣ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ. (ପ୍ରୀତି+ପରାୟଣ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରେମଯୁକ୍ତ; ସ୍ୱଭାବତଃ ପ୍ରେମୀ—
Prīti parāyaṇa
Very loving; loving by nature.
(ପ୍ରୀତିପରାୟଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରୀତିପରାୟଣତା—ବି)

ପ୍ରୀତି ପାତ୍ର—ସଂ. ବିଣ. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରୀତି+ପାତ୍ର)—ସ୍ନେହାସ୍ପଦ—
Prīti pātra
Object of love.
(ପ୍ରୀତିଭାଜନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରୀତି ବର୍ଦ୍ଧନ—ସଂ. ବି—୧ । (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍) ପ୍ରଣୟର ବୃଦ୍ଧି—
Prīti barddhana
1. Increase of attachment or love.
୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଏକ ନାମ—
2. An epithet of Bishṇu.
ସଂ. ବିଣ—ତୃପ୍ତିଦାୟକ—Pleasing.

ପ୍ରୀତି ଭୋଜ—ସଂ. ବି—ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭୋଜୀ (ହ. ଶ)—
Prīti bhoja
A feast; picnic.
(ପ୍ରୀତିଭୋଜନ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପ୍ରୀତିଭୋଜୀ—ଦେଶଜରୂପ)

ପ୍ରୀତି ଭୋଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ(ପ୍ରୀତିଭୋଜ+ଯ)—ପ୍ରୀତିଭୋଜରେ ଭକ୍ଷଣୀୟ—
Prīti bhojya
Fit to be partaken of in a picnic.

ପ୍ରୀତିମାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରୀତି+ମତ୍)—ପ୍ରେମିକ; ପ୍ରଣୟୀ—
Prītimān (ପ୍ରୀତିମତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
Loving.

ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥଂ)—(ଅନୁକର) ପ୍ରୀତି ସମ୍ପାଦନାର୍ଥ; ପ୍ରସନ୍ନତା ସମ୍ପାଦନାର୍ଥ—For giving pleasure to; for pleasing.
Prītyartha
ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥ **प्रीत्यर्थे**
(ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରୀତି ରୀତି—ସଂ. ବି—୧ । (ମ. ଯ. ଲୋ) ପ୍ରଣୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର—
Prīti rīti
1. Affectionate treatment.
୨ । (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍) ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କ ରଙ୍ଗ—
2. The manner of lovers.

ପ୍ରୀତି ସମ୍ଭାଷଣ—ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରଣୟବ୍ୟଞ୍ଜକ କଥୋପକଥନ—
Prīti sambhāshaṇa
1. Conversation indicating affection or love.

୨ । ବନ୍ଧୁ ବା ପ୍ରେମିକ ଦ୍ୱୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଥୋପକଥନ—
2. Conversation between two lovers or friends.

ପ୍ରୀତି ସୂଚକ—ସଂ. ବିଣ—ଯାହା ପ୍ରୀତିର ସୂଚନା ବା ଜ୍ଞାପନ କରେ—
Priti sūchaka Indicating love or attachment.
(ପ୍ରୀତି ଜ୍ଞାପକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରୀୟମାଣ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରୀ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଆନ)—
Priyamāṇa ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—Satisfied; gladdened.
(ପ୍ରୀୟମାଣା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରୁଫ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) (ଛପାଖାନାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ)—
Pruph ଛପା ହେବା ବିଷୟର ଅନ୍ତିମ ମୁଦ୍ରଣ ପୂର୍ବରୁ ନିଆଯିବା
ପ୍ରୁଫ୍ **ପ୍ରୁଫ୍** ଛପ—Proof (in printing).
(ପ୍ରୁଫ୍ କାଗଜ, ପ୍ରୁଫ୍ ଫର୍ଦ୍ଦ; ପ୍ରୁଫ୍ ସୀଟ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

[ଦ୍ର—ପ୍ରୁଫ୍ ତିନି ପ୍ରକାର—ଗାଲୀ ପ୍ରୁଫ୍, ପେଜ ପ୍ରୁଫ୍ ଓ ଫର୍ମା ପ୍ରୁଫ୍ । କୌଣସି ଲିଖିତ ବିଷୟ ଛପିବାକୁ ହେଲେ କମ୍ପୋଜିଟରମାନେ ଲେଖା ଅନୁସାରେ ଟାଇପ୍‌ମାନ ଯୋଡ଼ନ୍ତି; ଏହି ଯୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ଟାଇପ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଷ୍ଟିକ୍ ବା ସ୍ତମ୍ଭମାନଙ୍କରେ ସଜାଇ ତହିଁରୁ ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ଛପ ନିଆନ୍ତି ତାକୁ ଗାଲୀ ପ୍ରୁଫ୍ ବୋଲାଯାଏ । ଗାଲୀ ପ୍ରୁଫ୍‌ରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁଠାରେ ଭ୍ରମ ଥାଏ ତାକୁ ପ୍ରୁଫ୍ ରିଡର ସଂଶୋଧନ କରନ୍ତି । ଗାଲୀ ପ୍ରୁଫ୍ ସଂଶୋଧିତ ହେବା ପରେ କମ୍ପୋଜିଟରମାନେ ଦର୍ଶିତ ଭ୍ରମମାନଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ କରି ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନରେ ନୂତନ ଟାଇପ୍ ବସାନ୍ତି । ଉକ୍ତ ସଂଶୋଧିତ ପ୍ରୁଫ୍‌କୁ କମ୍ପୋଜିଟରମାନେ ଅଭିପ୍ରେତ ପୁସ୍ତକର ପୃଷ୍ଠାର ଆକାର ଅନୁସାରେ ସଜାନ୍ତି । ଏହାକୁ ପେଜ୍ ପ୍ରୁଫ୍ ବୋଲାଯାଏ । ପେଜ୍ ପ୍ରୁଫ୍‌କୁ ପ୍ରୁଫ୍‌ରିଡର ପୁଣି ସଂଶୋଧନ କରନ୍ତି ଓ ଉକ୍ତ ସଂଶୋଧନ ଅନୁସାରେ କମ୍ପୋଜିଟରମାନେ ନୂତନ ଟାଇପ୍ ବଦଳାଇ ଫର୍ମା ଇମ୍ପୋଜ କରି ଛପା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ପ୍ରୁଫ୍ ଦିଅନ୍ତି ତାହାକୁ ଫର୍ମା ପ୍ରୁଫ୍ କହନ୍ତି ।]

ପ୍ରୁଫ୍ ରିଡର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) (ଛପାଖାନା ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ)—
Pruph ridar ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରୁଫ୍ ସଂଶୋଧନ କରେ—
ପ୍ରୁଫ୍ ରିଡାର **ପ୍ରୁଫ୍‌ରିଡାର** Proof reader.
(ପ୍ରୁଫ୍ ଦେଖାଳି, ପ୍ରୁଫ ସଂଶୋଧକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରୁଫ୍ ରିଡିଙ୍ଗ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) (ଛପାଖାନା ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ) —
Pruph riding ଛପାଖାନାରେ ଗାଲୀ ପ୍ରୁଫ୍ ଓ ପେଜ୍ ପ୍ରୁଫ୍‌ରେ
ପ୍ରୁଫ୍ ରିଡିଙ୍ଗ୍ ଥିବା ଭ୍ରମମାନଙ୍କ ସଂଶୋଧନ —Proof reading.
ପ୍ରୁଫ ରିଡିଙ୍ଗ (ପ୍ରୁଫ୍ ଦେଖା, ପ୍ରୁଫ୍ ସଂଶୋଧନ—ଦେଶଜରୂପ)

[ଦ୍ର—କମ୍ପୋଜିଟରମାନେ ଟାଇପ୍ ଜୋଡ଼ି ସାରିବା ପରେ ସେଥିରୁ ଯେଉଁ ଛପ (ପ୍ରୁଫ୍) ନିଆଯାଏ, ସେ ପ୍ରୁଫ୍‌ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରୁଫ୍ ରିଡର ଯେଉଁ ଭ୍ରମମାନ ଦେଖନ୍ତି ତାକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇ ବିଭିନ୍ନ ଚିହ୍ନ ବା ଠାରମାନ ଅଛି । ସେହି ଠାରମାନ ଦେଖି କମ୍ପୋଜିଟର-ମାନେ ଟାଇପ୍‌ମାନ ବଦଳାଇ ଠିକ୍ ଟାଇପ୍ ବସାନ୍ତି ।]

ପ୍ରୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରୁଷ୍ ଧାତୁ=ଦଗ୍ଧ କରିବା+ତ) —ଦଗ୍ଧ—
Prushṭa Burnt.

ପ୍ରେକ୍ଷକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଈକ୍ଷ ଧାତୁ=ଦେଖିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Prekshaka ଦର୍ଶକ; ପରିଦର୍ଶକ—Visiting; inspecting; seeing.
(ପ୍ରେକ୍ଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଦର୍ଶକ ବ୍ୟକ୍ତି—Visitor.

ପ୍ରେକ୍ଷଣ(ଣା)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଈକ୍ଷ ଧାତୁ+ଭାବ ଅନ; (ଆ)—
Prekshaṇa(ṇā) ୧ । ଦର୍ଶନ; ଦେଖିବା—1. Seeing.
(ପ୍ରେକ୍ଷିତ—ବିଣ) ୨ । ପରିଦର୍ଶନ—2. Inspecting.
୩ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ —3. Observation.
୪ । (+କରଣ. ଅନ) ଚକ୍ଷୁଃ; ଆଖି—4 Eye.

ପ୍ରେକ୍ଷଣିକ—ସଂ. ବି ପୁଂ (ପ୍ରେକ୍ଷଣ+ଇକ)—ପରିଦର୍ଶକ—
Prekshaṇika (ପ୍ରେକ୍ଷଣିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Inspector; visitor.

ପ୍ରେକ୍ଷଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଈକ୍ଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—
Prekshaṇiya ୧ । ପରିଦର୍ଶନୀୟ—1. Observable; fit to be inspected.
୨ । ଦର୍ଶନୀୟ; ଦେଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ—
2 Visible; fit to be seen

ପ୍ରେକ୍ଷମାଣ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର + ଈକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଆନ)—
Prekshamāṇa ୧ । (ପ୍ରେକ୍ଷମାଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଦେଖୁଥିବା—
1. Seeing: observing.
୨ । ଦେଖା ଯାଉଥିବା—2. Being seen.
୩ । ଦୃଶ୍ୟମାନ—3. Visible.

ପ୍ରେକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଈକ୍ଷ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Prekshā ୧ । ଦର୍ଶନ; ଦୃଷ୍ଟି—1. Seeing; sight.
୨ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ—2. Observation.
୩ । ତୀକ୍ଷ୍ଣ ବୁଦ୍ଧି; ପ୍ରଜ୍ଞା—3. Intellect; understanding.
୪ । ଭବିଷ୍ୟକାରିତା—4. Prudence; foresight.
୫ । ନୃତ୍ୟ ଦର୍ଶନ—5. Seeing a dance.
୬ । ବୃକ୍ଷର ଶାଖା—6. Branch of a tree.
୭ । (+କର୍ମ. ଅ) ଶୋଭା (ହି. ଶ)—
7. Grace; beauty.

ପ୍ରେକ୍ଷାଗାର—ସଂ. ବି. (୭ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରେକ୍ଷା+ଆଗାର)—
Prekshāgāra ୧ । ରାଜାଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରଣାଗାର—
(ପ୍ରେକ୍ଷାଗୃହ —ଅନ୍ୟରୂପ) 1, A king's council chamber.
୨ । ନୃତ୍ୟଶାଳା; ନାଚଖାନା; ନାଟମନ୍ଦିର—
2, Theatre hall; dancing saloon; ball-room,
୩ । ମାନମନ୍ଦିର; ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଗୃହ—3. Observatory.
୪ । ରଙ୍ଗାଳୟ; ରଙ୍ଗଭୂମି —4. Stage; theatre.
୫ । ଦର୍ଶକମାନେ ବସି ସାଜାଆଦି ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ସ୍ତର ସ୍ତର ହୋଇ ସଜ୍ଜିତ ଆସନ-ପଙ୍କ୍ତି-ଯୁକ୍ତ ଗୃହ; ଗାଲେରୀ—
5. Amphitheatre; gallery.

ପ୍ରେକ୍ଷାବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରେକ୍ଷା+ବତ୍)—
Prekshābān ୧ । ବୁଦ୍ଧିବିଶିଷ୍ଟ; ବୁଦ୍ଧିମାନ୍—
1. Intelligent.
ପ୍ରେକ୍ଷାବତୀ } ସ୍ତ୍ରୀ—
ପ୍ରେକ୍ଷିଣୀ } ୨ । ବିଜ୍ଞ—2. Wise.
(ପ୍ରେକ୍ଷୀ —ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । ବିବେଚକ; ଭବିଷ୍ୟକାରୀ—
3. Prudent; considerate.

ପ୍ରେକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଈକ୍ଷିତ)—୧ । ଦୃଷ୍ଟ—
Prekshita 1. Seen; viewed.

୨ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷିତ—2. Observed.

ପ୍ରେଙ୍ଖଣ(ନ)—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଇଂଖ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଚଳନ; ଗମନ—
Preṅkhaṇa(na) 1. Walking; movement.
୨ । ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟଭାବରେ ଭ୍ରମଣ କରିବା—2. Wandering.
୩ । ଦୋଳିବା; ଦୋହୋଲିବା—
3. Swinging; rocking.
୪ । ପ୍ରବେଶ କରିବା—4. Entering.
୫ । ନାଟଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ନାୟକବିଶିଷ୍ଟ ଏକାଙ୍କଯୁକ୍ତ ସାରରସପ୍ରଧାନ ରୂପକ ନାଟକବିଶେଷ—5. A minor drama in one act.

ପ୍ରେଙ୍ଖା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଇନ୍‌ଖ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Preṅkhā ୧ । ଚଳନ; ଗତି—
1 Motion; movement.
୨ । (+କରଣ. ଅ+ଆ)—ଦୋଳା—
2. A swing; a sort of hammock.
୩ । (+ଭାବ.ଅ) ପର୍ଯ୍ୟଟନ—3. Wandering; roaming.
୪ । କମ୍ପନ; ଆନ୍ଦୋଳନ—4. Vibration; agitation.
୫ । ଅଶ୍ୱଗତିବିଶେଷ; ଦୁଲ୍‌କି—5. A kind of motion of the horse; trotting of a horse.
୬ । ଗୃହବିଶେଷ—6. A kind of house.
୭ । ଝୁଲିବା—7. Swinging.
୮ । ନାଚ; ନୃତ୍ୟ (ହି. ଶ)—8. Dancing.

ପ୍ରେଙ୍ଖିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଇଂଖ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Preṅkhita ଦୋଳିତ; କମ୍ପିତ; ଚଳିତ—
Swinging; trembling; vibrating.

ପ୍ରେଙ୍ଖୋଳା—ସଂ. ବି. (ପ୍ର+ଇଂଖ୍ ଧାତୁ+କରଣ ଉଳ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—
Preṅkholā ଦୋଳା—A swing.
ସିନ୍ଧୁ ଜଳେ ଢେଉ ଲହରୀ-ପ୍ରେଙ୍ଖୋଳା । ରଘୁନାଥ. ମହେନ୍ଦ୍ରଗିରି ।

ପ୍ରେଜେଣ୍ଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଉପହାର—
Prejent A present.
ବିଣ. (ଇଂ)—ହାଜର; ଉପସ୍ଥିତ—Present.

ପ୍ରେଜେଣ୍ଟେସନ୍ କପି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପୁସ୍ତକର ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟା
Prejentesan kapi ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେବାପାଇଁ
ପ୍ରେଜେଣ୍ଟେସନକାପୀ ଛପା ହୋଇଥାଏ— Presentation
ପ୍ରେଜେଣ୍ଟେସନକାପୀ copy (of any book).

ପ୍ରେଣ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଇ ଧାତୁ+ଅନ)—୧ । ଗତି (ହି. ଶ)—
Preṇa 1. Motion.
୨ । ପ୍ରେରଣା (ହି. ଶ)—2 Incitement.

ପ୍ରେତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଇ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଗତ—
Preta 1. Gone; departed.
(ପ୍ରେତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ମୃତ—2. Dead; deceased.
ବି—୧ । ଯଥାବିହିତ ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ନ ଥିବା ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅମୋକ୍ଷ ଆତ୍ମା—1. The departed soul of a man before his obsequial rites are performed.
୨ । ପିଶାଚ; ଭୂତ—2. Ghost; spectre; spirit; goblin.
୩ । ନରକସ୍ଥ ପ୍ରାଣୀ ବା ଆତ୍ମା—3. The departed souls; spirits of departed persons which are undergoing punishment in hell.
୪ । ମୃତ ପ୍ରାଣୀ (ହି. ଶ)—3, Dead being.
୫ । ଶବ—5. Dead body; corpse.

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁପୁରାଣ ମତରେ ମନୁଷ୍ୟ ମଲା ପରେ ତା ଶବର ସତ୍କାର ହେବା ପରେ ତାହାର ଆତ୍ମା ଅତିବାହିକ ବା ଲିଙ୍ଗ-ଶରୀର ଧାରଣ କରେ । ତତ୍ପରେ ତାର ଔର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦୈହିକ କ୍ରିୟା (ପିଣ୍ଡଦାନ ଓ ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି) ସମ୍ପାଦିତ ହେବାବେଳେ ସେ ପ୍ରେତ-ଶରୀର ବା ଭୋଗ ଶରୀର ଧାରଣ କରେ । ସପିଣ୍ଡୀକରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଶରୀର ରହେ । ସପିଣ୍ଡୀକରଣ କର୍ମ ସମ୍ପାଦିତ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରେତତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ନିଜର କର୍ମାନୁସାରେ ସ୍ୱର୍ଗ ବା ନରକକୁ ଯାଏ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି ଔର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦୈହିକ କ୍ରିୟା ହୋଇ ନ ଥାଏ ସେ ପ୍ରେତ ହୋଇ ରହେ । ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ ପାପୀ, ଅଦାତା, ପରସ୍ତ୍ରୀଗାମୀ, ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ନିଷ୍ଠୁର, ମାଦକସେବୀ ଓ କୁକର୍ମକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପ୍ରେତ ହୋଇ ରହନ୍ତି । ପ୍ରେତମାନଙ୍କ ନିବାସ ମଳମୂତ୍ରାଦିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଷ୍କୃତ ସ୍ଥାନ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ ଅପବିତ୍ରବସ୍ତୁ ବୋଲି କଥିତ ଅଛି—ହି. ଶ ।]

ପ୍ରେତ କର୍ମ—ସଂ. ବି—ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରେତ ମୋକ୍ଷ ଲାଭ କରିବା
Preta karma ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯିବା କ୍ରିୟା; ଶବଦାହଠାରୁ
ପ୍ରେତ କାର୍ଯ୍ୟ } ସପିଣ୍ଡୀକରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରାଯିବା କାର୍ଯ୍ୟ;
ପ୍ରେତ କୃତ୍ୟ } ଅନ୍ୟରୂପ] ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି କ୍ରିୟା—Obsequal rites;
ପ୍ରେତ କ୍ରିୟା } funeral rites.

ପ୍ରେତ ଗୃହ—ସଂ. ବି—୧ । ଶ୍ମଶାନ—1. Cremation ground;
Preta gṛuha burning grouud.
ପ୍ରେତନ ବନ } ଅନ୍ୟରୂପ] ୨ । (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ) କବର ସ୍ଥାନ—
ପ୍ରେତ ଭୂମି } 2, Burial ground; cemetery.
୩ । (ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ) ଶବ ସଂରକ୍ଷଣ ଗୃହ—
3. Sepulchre; a vault for preserving dead bodies.

ପ୍ରେତ ତର୍ପଣ—ସଂ. ବି—ମରଣାବଧି ସପିଣ୍ଡୀକରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର
Preta tarpaṇa ପ୍ରେତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଳଦାନ—Offering oblations of water to the departed soul during the funerals.

ପ୍ରେତ ତା(ତ୍ୱ)—ସଂ. ବି—(ପ୍ରେତ+ତା; ତ୍ୱ)—୧ । ପ୍ରେତର ଅବସ୍ଥା—
Preta tā (twa) 1. The state of being a ghost.
୨ । ପ୍ରେତର ଧର୍ମ—2. The acts of a ghost.

ପ୍ରେତ ଦାହ—ସଂ. ବି—(ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍ପୁ. ପ୍ରେତ+ଦାହ)—ଶବଦାହ;
Preta dāha ମୁର୍ଦ୍ଦାର ପୋଡ଼ା (ହି. ଶ)—Cremation; burning of a dead body.

ପ୍ରେତ ଦେହ—ସଂ. ବି—(୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ମରିବା ପରକ୍ଷଣରୁ ସପିଣ୍ଡୀକରଣ
Preta deha ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମା ଧାରଣ କରିବା ରୂପ—
(ପ୍ରେତ ଶରୀର—ଅନ୍ୟରୂପ) The ghostly form assumed by the soul of a dead person before the completion of his or her obsequal rites.

ପ୍ରେତ ଧୂମ—ସଂ. ବି—ଶବଦାହର ଧୂଆଁ, ଚିତାଧୂମ—
Preta dhūma The smoke rising from a funeral pyre.

ପ୍ରେତ ନଦୀ—ସଂ. ବି—ନରକସ୍ଥ ବୈତରଣୀ ନଦୀ—
Preta nadī The river of hell; styx.
[ଦ୍ର—ଏ ନଦୀକୁ ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମା ପାର ହୁଏ ।]

ପ୍ରେତ ନିର୍ଯାତକ—ସଂ. ବି—(ପ୍ରେତ+ନିର୍ଯାତକ)—ଯେଉଁ ଲୋକ ଧନ
Preta nirjātaka ଗ୍ରହଣ କରି ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଶବଦାହାଦି କର୍ମ କରନ୍ତି—A person who disposes of or cremates the dead bodies for money.

ପ୍ରେତ ନିର୍ହାରକ—ସ. ବି—ମଡ଼ାସାଙ୍ଗିଆ ଲୋକ; ଯେଉଁ ଲୋକ
Preta nirhāraka ମୁର୍ଦ୍ଦାରକୁ ଶ୍ମଶାନକୁ ନିଏ—Carrier of a dead body to the cremation or burial ground.

ପ୍ରେତ ପକ୍ଷ—ସଂ. ବି—ପିତୃପକ୍ଷ; ଆଶ୍ୱିନ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ—
Preta paksha The dark fortnight of the month of Āswina.
[ଦ୍ର—ଏହି ପକ୍ଷରେ ପ୍ରତିଦିନ ପିତୃଲୋକଙ୍କୁ ତର୍ପଣ କରାଯାଏ ଓ ପାର୍ବଣ ତିଥିରେ ମହାଲୟା ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରାଯାଏ ।]

ପ୍ରେତ ପଟହ—ମୃତ୍ୟୁକାଳରେ ବାଦନୀୟ ବାଦ୍ୟବିଶେଷ—
Preta paṭaha Funeral drum.

ପ୍ରେତ ପତି—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଯମ—
Preta pati The God of death.
(ପ୍ରେତନାଥ, ପ୍ରେତରାଜ, ପ୍ରେତରାଟ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେତ ପାବକ—ସଂ. ବି—ଚରଗୁଣୀ ଆଲୁଅ (ହି. ଶ)—
Preta pābaka Ignis fatuus; will o' the wisp.

ପ୍ରେତ ପିଣ୍ଡ—ସଂ. ବି—(ମ. ପ. ଲୋ;ପ୍ରେତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ପିଣ୍ଡ)—
Preta piṇḍa ମରଣାଦିଠୁ ସପିଣ୍ଡୀକରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରେତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ପିଣ୍ଡ ବା ଅନ୍ନଗୋଲକ—Oblation of boiled rice-balls offered to the ghost of a dead person from the day of death till Sapiṇḍikaraṇa.

ପ୍ରେତପୁର—ସଂ. ବି—ଯମାଳୟ; ଯମପୁର—
Pretapura The abode of Jama.
ପ୍ରେତପୁରୀ, ପ୍ରେତବାସ, ପ୍ରେତଲୋକ } ଅନ୍ୟରୂପ [ଦ୍ର—ମୃତ୍ୟୁର ଏକବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ସପିଣ୍ଡୀକରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରେତ ଏହିଠାରେ ରହେ ।]

ପ୍ରେତ-ରାକ୍ଷସୀ—ସଂ. ବି. (ତୁଳସୀ ଗଛ ଥିବା ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରେତ ରହନ୍ତି
Preta rākshasī ନାହିଁ)—ତୁଳସୀବୃକ୍ଷ—
The Holy Basil plant.

ପ୍ରେତଶିଳା—ସଂ. ବି—ପ୍ରେତମାନଙ୍କୁ ପିଣ୍ଡ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଗୟାରେ ସ୍ଥିତ
Pretaśilā ପ୍ରସ୍ତରଖଣ୍ଡ—A slab of stone at Gayā where oblations are offered to departed souls.

ପ୍ରେତଶୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବି—ଜ୍ଞାତିର ମୃତ୍ୟୁର ଦଶାହ ଦିନ ନଖ ବାଳ କଟାଇ
Pretaśuddhi ସ୍ନାନ କରି ଶୁଦ୍ଧ ହେବା କ୍ରିୟା—Purification done by the kinsmen on the 10th ay of a person's death.

ପ୍ରେତଶ୍ରାଦ୍ଧ—ସଂ. ବି—ପ୍ରେତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯିବା ଶ୍ରାଦ୍ଧ—
Pretaśrāddha Funeral oblations made to the
(ପ୍ରେତମେଧ—ଅନ୍ୟରୂପ) departed soul.
[ଦ୍ର—ଏହା ମୃତ୍ୟୁର ପର ଦିନଠାରୁ ଏକ ବରଷ ମଧ୍ୟରେ ସପିଣ୍ଡୀକରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରିବାକୁ ହୁଏ ଓ ଏଥିର ସଂଖ୍ୟା ୧୫୫ ।]

ପ୍ରେତସାଇଁ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ପ୍ରେତସ୍ୱାମୀ)—ପ୍ରେତସ୍ୱାମୀ; ଯମ;
Pretasāiñ ପରେତରାଟ୍—The God of death.
ଦେଶାଇଚ ଏହାକୁ ଅତି ପ୍ରେତସାଇଁ—ବୃଷ୍ଣସିନ୍ଧୁ, ମହାଭାରତ, ସଭା ।

ପ୍ରେତହାର—ସଂ. ବି—୧ । ମଡ଼ାକଢ଼ା; ଜ୍ଞାତି—1. Kinsmen who
Pretahār carry the dead body to the crema-
(ପ୍ରେତହାରକ—ଅନ୍ୟରୂପ) tion ground.
୨ । ଶବବାହକ—2. Carriers of a corpse.

ପ୍ରେତା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରେତ—
Pretā A female ghost.
ବି—୧ । ନରକର ସୀମାସ୍ଥ ବୈତରଣୀ ନଦୀ—
1. The mythological river on the confines of the hell.
୨ । ଦୁର୍ଗାଦେବୀ କାତ୍ୟାୟନୀ—2. A name of Durgā.

ପ୍ରେତାଧିପ—ସଂ. ବି (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରେତ+ଅଧିପ)—ଯମରାଜ—
Pretādhipa The God of Death.
(ପ୍ରେତାଧିପତି; ପ୍ରେତାଧିଶ, ପ୍ରେତାଧୀଶ୍ୱର, ପ୍ରେତେଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେତାନ୍ନ—ସଂ. ବି—ପ୍ରେତୋଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦିଆଯିବା ଅନ୍ନ—
Pretānna Food offered to a departed soul.

ପ୍ରେତି—ସଂ. ବି—୧ । ମରଣ (ହି. ଶ)—
Preti 1. Death.
୨ । ଅନ୍ନ; ଅନାଜ (ହି. ଶ)—2, Food; food lain.

ପ୍ରେତିକ—ସଂ. ବି—ପ୍ରେତ (ହି. ଶ)—The ghost or spirit
Pretika of a departed person.

ପ୍ରେତି(ତୁ)ଣୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ପ୍ରେତା)—ପ୍ରେତା; ପ୍ରେତଯୋନି
Preti(tu)ṇī ଧାରଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ—A female spirit or goblin.
ପ୍ରେତିଣୀ ପ୍ରେତନୀ, ପ୍ରେତିନୀ

ପ୍ରେତୋନ୍ମାଦ—ସଂ. ବି—ଭାହାଣୀ ଲାଗିବା ରୋଗ; ଉନ୍ମାଦରୋଗବିଶେଷ—
Pretonmāda Possession by an evil spirit; a kind of insanity.
[ଦ୍ର—ଏ ରୋଗୀର ଶରୀର ବଙ୍କେ, ରୋଗୀ ଖିଆପିଆ ଛାଡ଼ିଦିଏ, ରୋଗୀର ଘର୍ଘର୍ଶ୍ୱାସ ହୁଏ, ରୋଗୀ ଘରୁ ପଳାଇ ଯାଏ ଓ ଖିଡ଼ି ପାଛ କରେ ଓ ଲୋକଙ୍କୁ ଗାଳିଦିଏ—ହି. ଶ ।]

ପ୍ରେତ୍ୟ—ସଂ. ବି—ପରଲୋକ; ଲୋକାନ୍ତର (ହି ଶ)—
Pretya Existence after death.

ପ୍ରେତ୍ୟଭାବ—ସଂ. ବି. (ହିନ୍ଦୁ ଦର୍ଶନ)—ବାରମ୍ବାର ସଂସାରରେ
Pretyabhāba ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ ଓ ମରଣ (ହି. ଶ)—
(Hindu philosophy) Repeated births and deaths of a person in this world.

ପ୍ରେମ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରିୟ+ଭାବେ. ଇମନ୍; ନିପାତନ)—
Prema ୧ । ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷର ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ପ୍ରଣୟ; ପ୍ରୀତି; ଅନୁରାଗ-
1. Love.
୨ । ସ୍ନେହ—2. Affection.
୩ । ଆସକ୍ତି—3. Attachment; fondness.
୪ । ଭକ୍ତି—4 Devotion; regard.
୫ । ଆନନ୍ଦ; ଆମୋଦ—5. Pleasure; joy.
୬ । କୌତୁକ; ପରିହାସ—
6. Joke; pastime; sport.
୭ । ଦୟା—7. Kindness.
୮ । ଦୋସ୍ତୀ; ବନ୍ଧୁତା—
8. Friendship; intimacy.
[ଦ୍ର—ପ୍ରେମ ପଞ୍ଚବିଧ, ଯଥା—ଶାନ୍ତ, ଦାସ୍ୟ, ସଖ୍ୟ, ବାତ୍ସଲ୍ୟ ଓ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ । ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରେମ । ସନକାଦି ମୁନିମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଶାନ୍ତ ଭାବରେ ଉପାସନା କରୁଥିଲେ । ସାଧାରଣ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଦାସ୍ୟ ଭାବ । ଅର୍ଜୁନ ପ୍ରଭୃତି ସଖ୍ୟ ଭାବରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଯଶୋଦା ବାତ୍ସଲ୍ୟ ଭାବରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପାଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ରାଧିକା ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଭାବ ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଲାଭ କରିଥିଲେ ।
ଜଗବନ୍ଧୁ, ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ।]

ପ୍ରେମ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ପ୍ରତି ବା ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି)
Prema karibā ପ୍ରଣୟ କରିବା—1. To love (said of a male or female towards one of the opposite sect.
ପ୍ରେମ କରା
ପ୍ରେମ କରନା
୨ । ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରିବା—
2. To make merriment.
୩ । ଭକ୍ତି କରିବା—3. To love with devotion.

ପ୍ରେମ କଳହ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ ଲୋ)—
Prema kalaha ୧ । ପ୍ରେମିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଳହ—
1. Quarrels between lovers.
୨ । ଥଟ୍ଟାରେ କଳକଜିଆ—2. Farcical quarrel; a show of quarrelling.

ପ୍ରେମ ଗର୍ବିତା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣିତା ନାୟିକାବିଶେଷ; ଆପଣା
Prema garbitā ପତିର ଅନୁରାଗ ଯୋଗୁଁ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ (ହି. ଶ)—A woman who is proud of her husband's attachment to her.

ପ୍ରେମ ଜନକ—ସଂ. ବିଣ—ଯାହା ମନରେ ପ୍ରେମ ଜନ୍ମାଏ—
Prema janaka Producing affection or love.

ପ୍ରେମ ଜଳ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ)—
Prema jala ୧ । ପ୍ରସ୍ୱେଦ; ଝାଳ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର) —
ପ୍ରେମ ନୀର } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରେମ ବାରି } 1. Perspiration; sweat.
୨ । ପ୍ରେମ ଅଶ୍ରୁ; ପ୍ରେମରେ ଆଖିରୁ ବହିବା ଲୁହ; ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ—2. Tears due to a paroxysm of delight.

ପ୍ରେମଜ୍ଞ—ଦେ. ବି—ପ୍ରେମ ଜାଣିଥିବା—
Premajña Loving; versed in the mysteries of love.
(ପ୍ରେମଜ୍ଞ—ଗ୍ରାମ୍ୟରୂପ)
ପ୍ରେମଜ୍ଞ ପୁରୁଷ ପାଇନୁ, ଏ ଯଉବନ ଭାର ଦେବ ।
ଉପଦ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ପ୍ରେମ ତରଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ପ୍ରେମ+ତରଙ୍ଗ)—
Prema taraṅga ଢେଉ ପରି ଉଛୁଳୁଥିବା ପ୍ରେମ—
Gushing love.

ପ୍ରେମ ଡୋର(ରି)—ଦେ ବି. (ସଂ. ପ୍ରେମ+ଦୋରକ)—
Prema ḍora(ri) ପ୍ରେମରୂପ ବନ୍ଧନ; ପ୍ରେମବନ୍ଧନ; ପ୍ରେମପାଶ-
ପ୍ରେମର ଡୋରୀ **ପ୍ରେମକୀ ଡୋରୀ** Tie of love.
(ପ୍ରେମ ଫାଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେମ ପଞ୍ଚାମୃତ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଭୂପତି ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ରଚିତ ଓଡ଼ିଆ
Prema pañchāmṛuta ପଦ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ—Title of an Oriya poem by Bhūpati Pandit.
[ଦ୍ର—ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବଙ୍କ ୮ମ ଅଙ୍କ ବା ଶ୍ରୀ ୧୬୯୫।୯୬ ସାଲରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ରଚନା ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରେ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲୀଳା ଓ ଗୋପୀମାନଙ୍କ ଅହେତୁକୀ ଭକ୍ତି ଓ ରାସକ୍ରୀଡ଼ା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଅରୁଣୋଦୟ ପ୍ରେସ ଓ ପ୍ରାଚୀ ସମିତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।]

ପ୍ରେମ ପାଗଲ (ଲ,ଲା,ଲି)—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରେମାର୍ତ୍ତ; ପ୍ରେମଯୋଗୁଁ
Prema pāgala (la, lā, i) ଉନ୍ମତ୍ତ—Mad in love.
ପ୍ରେମ ବାଉ, ପ୍ରେମ ବାଉଲ(ଲା) } ଅନ୍ୟରୂପ
ପ୍ରେମ ବାୟା, ପ୍ରେମ ବାଉଲା
ପ୍ରେମପାଗଲୀ(ଲି); ପ୍ରେମବାଉ, ପ୍ରେମ ବାୟାଣୀ, } ସ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରେମ ବାଉଲୀ, ପ୍ରେମ ବାଉଲୀ

ପ୍ରେମପାତ୍ର—ସଂ. ବି.—ଯାହାକୁ ପ୍ରେମ କରାଯାଏ—
Prema pātra One's beloved person.

ପ୍ରେମପାଶ—ସଂ. ବି.—(ରୂପକ; ପ୍ରେମ+ପାଶ)—ଜାଲରୂପେ କଳ୍ପିତ
Prema pāsa ପ୍ରେମ; ପ୍ରେମ ବନ୍ଧନ—Tie of love.
(ପ୍ରେମ ଜାଲ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେମ ପୁତ୍ତଳିକା—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ତ୍ରୀ ତତ)—୧ । ପ୍ରିୟତମା ସ୍ତ୍ରୀ (ହି.ଶ.)—
Prema puttalikā 1. One's beloved woman.
(ପ୍ରେମ ପିତୁଳା(ଲୀ)—ଦେଶଜ ରୂପ) ୨ । ପତ୍ନୀ; ଭାର୍ଯ୍ୟା (ହି. ଶ.)—
2 One's wife.

ପ୍ରେମ ପୁଲକ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ)—ପ୍ରେମାଧିକ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ହେବା
Prema pulaka ରୋମାଞ୍ଚ—Horripilation or bristling of the down of one's body on account of a paroxysm of love or delight

ପ୍ରେମ ପ୍ରଦ—ଦେ. ବିଣ.—ପ୍ରେମ ପ୍ରଦାନ କରିବା—
Prema prada Showing or ministering to love.

ଜଗତେ ପୁରୁଷ ତର ଦାସିଗ କୃଷ ଜଦର,
ଗୋପୀ ସେ ଗାଳ ଗୋଦର ପ୍ରେମ ପ୍ରଦର । ଉଜ୍ଜ୍ୱ. ପ୍ରେମଭକ୍ତିଚନ୍ଦ୍ରିକା ।

ପ୍ରେମ ବତି—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ନେହଶୀଳା—
Prema batī Loving.

ସେ ପ୍ରେମବତୀଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ, ପ୍ରେମ ଅବେଶ ରତ ରହେ ।
ଭୂପତ. ପ୍ରେମଭକ୍ତିଚନ୍ଦ୍ରିକା ।

ପ୍ରେମ ବନ୍ଧନ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ପ୍ରେମ + ବନ୍ଧନ)—ପ୍ରେମରୂପ ଗ୍ରନ୍ଥି—
Prema bandhana Tie of love.
(ପ୍ରେମ ପାଶ, ପ୍ରେମ ବନ୍ଧ, ପ୍ରେମ ଉନ୍ମ୍ଭ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେମ ବିଦ୍ୟାଳୟ—ଦେ. ବି.—ବୃନ୍ଦାବନରେ ବୈଷ୍ଣବମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ—A school for the Baishnabas established in Brindaban for devotees.
Prema bidyālaya

ପ୍ରେମ ଭକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ବୈଷ୍ଣବ ସାହିତ୍ୟ; ମ. ପ. ଲୋ;) ଗୋପୀମାନଙ୍କର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଦେଖାଇବା ଭକ୍ତି—
The devotion or attachment practised by the Gopies towards Śrīkṛushṇa.
Prema bhakti

ପ୍ରେମଭକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଓଡ଼ିଆ ପଦ୍ୟ ଭକ୍ତିଗ୍ରନ୍ଥ—Title of a devotional Oria poem.
Prema bhakti brahmagītā

[ଦ୍ର—ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରାଚୀନ କବି ଯଶୋବନ୍ତ ଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ୧୯୨୯ ସାଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପ୍ରକାଶିତ ଥିଲା ଓ ଉକ୍ତ ସାଲରେ କଟକର ପ୍ରାଚୀ ସମିତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି ।]

ପ୍ରେମ ରୂପା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପ୍ରେମର ଅବତାରରୂପିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
Prema rūpā (a woman) Who is an incarnation of love.

ପ୍ରେମ ଲଗା (ଗେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—ପ୍ରଣୟ କରିବା—
Prema lagā(ge)ibā To make love.
ପ୍ରେମଲାଗାନ ପ୍ରେମଲଗାନା

ପ୍ରେମ ଷୋଡ଼ଶୀ—ଦେ. ବି—ମନ୍ତ୍ରରାଜ (ଦେଖ)—
Prema shordaśī Mantrarāja (See)

ପ୍ରେମଷୋଡ଼ଶୀ ସେ ଉଚ୍ଚର; ଷୋଳ ଅକ୍ଷର ମନ୍ତ୍ର ଯହିଁ ।
ଯଶୋବନ୍ତ ପ୍ରେମଭକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା ।

ପ୍ରେମ ସମୁଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ପ୍ରେମ + ସମୁଦ୍ର)—ଗଭୀର ପ୍ରେମ—
Prema samudra Deep love; ocean of love.
(ପ୍ରେମ ସାଗର, ପ୍ରେମ ପାରାବାର, ପ୍ରେମାବ୍ଧି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେମ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅତି ଆନନ୍ଦିତ ହେବା; ଖୁସିହେବା—
Prema hebā To be exceedingly glad; to be delighted.
ପ୍ରେମ ହଓୟା ପ୍ରେମ ହୋନା

ପ୍ରେମା—ସଂ. ବି. (ପ୍ରିୟ + ଇମଣ୍; ପ୍ରେମନ୍ ଶବ୍ଦ)—୧ । ସ୍ନେହ; ପ୍ରଣୟ—
Premā 1. Love; affection.

ନନ୍ଦ ନନ୍ଦନ ପ୍ରେମ ସ୍ନେହରେ ନୁହେଁ କମା ।
ବିଦ୍ୟାପତି: ଜଗୋବନ୍ତ ନ ଗୀତ ।

୨ । ବାସବ; ଇନ୍ଦ୍ର—2. Indra.
୩ । ବାୟୁ—3. Wind.

ପ୍ରେମାକାଙ୍କ୍ଷୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯେ ଅନ୍ୟର ପ୍ରେମ ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ—Having a desire to be loved; desiring the love of another.
Premākāṅkshī
(ପ୍ରେମାକାଙ୍କ୍ଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରେମାତିଶୟ—ସଂ. ବି. (୬ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ପ୍ରେମ + ଅତିଶୟ + ଭାବ. ଯ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରେମ—Excessive love; excess of love.
Premātisajya
(ପ୍ରେମାଧିକ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେମାତୁର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (୩ୟା ତତ୍; ପ୍ରେମ + ଆତୁର)—ପ୍ରେମ ଯୋଗୁଁ ହିତାହିତ ବିବେଚନାଶୂନ୍ୟ—Mad in love.
Premātura
(ପ୍ରେମାର୍ତ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପ୍ରେମାତୁରା; ପ୍ରେମାର୍ତ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ପ୍ରେମାତୁରତା—ବି)

ପ୍ରେମାନଳ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ପ୍ରେମ + ଅନଳ)—ଅନଳ ସଙ୍ଗେ ତୁଳିତ ପ୍ରେମ—The flame of love.
Premānala

ପ୍ରେମାନୁରକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ତୃତୀୟା ତତ୍; ପ୍ରେମ + ଅନୁରକ୍ତ)—ପ୍ରେମଦ୍ୱାରା ବଶୀଭୂତ—Fallen in love; affectionately devoted.
Premānurakta
(ପ୍ରେମାସକ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେମାନୁରକ୍ତ } ବି
ପ୍ରେମାସକ୍ତ }

[ଦ୍ର—ଏହିପରି ପ୍ରେମାର୍ତ୍ତିବ, ପ୍ରେମାତୁଳାଷିଣୀ, ପ୍ରେମାନୁରାଗ, ପ୍ରେମାନୁରୂପ ଆଦି ଶବ୍ଦ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।]

ପ୍ରେମାଳାପ—ସଂ. ବି—୧ । ସ୍ନେହାଳାପ; ପ୍ରେମପୂର୍ଣ୍ଣ କଥୋପକଥନ—
Premālāpa 1. Affectionate conversation.
୨ । ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଥୋପକଥନ—
2. Love talk.

ପ୍ରେମାଲିଙ୍ଗନ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ; ପ୍ରେମ + ଆଲିଙ୍ଗନ)—
Premālingana
ପ୍ରେମାଲିଙ୍ଗିତ-ପୁଂ } ବିଣ
ପ୍ରେମାଲିଙ୍ଗିତା-ସ୍ତ୍ରୀ }

୧ । ସ୍ନେହବଶତଃ ଆଲିଙ୍ଗନ—1. Affectionate embrace.
୨ । ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କର ପ୍ରଣୟ ଘଟିତ ଆଲିଙ୍ଗନବିଶେଷ—2. A kind of amatory embrace.

ପ୍ରେମାଶ୍ରୁ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ; ପ୍ରେମ + ଅଶ୍ରୁ)—ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ; ପ୍ରେମର ଆଧିକ୍ୟରୁ ବୋହିବା ଲୋତକ—Tears of love.
Premāśru

ପ୍ରେମିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରେମ + ଇକ)—୧ । ଅନୁରକ୍ତ; ପ୍ରଣୟୀ—1. Loving; attached to.
Premika
(ପ୍ରେମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)
୨ । ସ୍ନେହୀ—2. Affectionate.
୩ । ଭକ୍ତିଶୀଳ—3. Devoted.
୪ । (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ଯଥା—ବିଦ୍ୟାପ୍ରେମିକ; ପଣ୍ଡିତପ୍ରେମିକ)—ଯେ ଅମୁକ ବିଷୟ ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଖୁବ ସ୍ନେହ କରେ; ଅନୁରାଗୀ—3. Having fondness or love for.

ପ୍ରେମିକା } ସ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରେମିଣୀ }

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ପ୍ରଣୟୀ ପୁରୁଷ—A male lover

ପ୍ରେୟ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ପ୍ରେୟଃ)—ପ୍ରେୟଃ (ଦେଖ)
Preya ପ୍ରେୟ ପ୍ରିୟ Preyaḥ (See)

ପ୍ରେୟଃ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର + ଇୟସ୍; ପ୍ରେୟସ୍ ଶବ୍ଦ)—
Preyaḥ ଦୟିତ; ପ୍ରିୟ—Dear; loved.

(ପ୍ରେୟାନ୍—ଅନପୁଂସକ) ବି—୧ । ହୃଦୟବଲ୍ଲଭ; କାନ୍ତ; ପ୍ରିୟତମ
(ପ୍ରେୟସୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ପୁରୁଷ—1. One's sweet-heart; lover.
(ପ୍ରେୟଃ—ବିପତ୍ନୀକ) ୨ । ପତି; ସ୍ୱାମୀ—2. Husband; lord.

ପ୍ରେୟଃମାର୍ଗ—ସଂ. ବି—ଅବିଦ୍ୟାମାର୍ଗ;ଯେଉଁ ମାର୍ଗ ସାଂସାରିକ ଜଂଜାଳରେ
Preyaḥ mārga ମନୁଷ୍ୟକୁ ପକାଏ—The way of worldly enjoyment.

ପ୍ରେୟସୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ପ୍ରେୟସ୍ ଶବ୍ଦ +ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—ପ୍ରିୟତମ (ସ୍ତ୍ରୀ)—
Preyasī Dear or beloved (woman).
ବି—ପ୍ରିୟା; ଦୟିତା—The mistress of one's heart.

ପ୍ରେରକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ଈର୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା ଣିଚ୍=
Preraka ପ୍ରେର ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ଯେ ପଠାଏ;
(ପ୍ରେରିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ପଠାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି—1. Sending.
୨ । ପ୍ରୟୋଜକ; ନିଯୋଗକାରୀ—2. Employing.

ପ୍ରେରଣ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଈର୍ ଧାତୁ ଣିଚ ପ୍ରେର ଧାତୁ=ପଠାଇବା+
Preraṇa ଭାବ. ଅନ)—୧ । ପଠାଇବା—1. Sending; despatching.
ପ୍ରେରିତ, ପ୍ରେରଣୀୟ, ପ୍ରେରଣୀୟ } ବିଣ ୨ । ନିଯୋଗ କରଣ; ନିଯୋଜକ—
2. Engaging; directing.
୩ । ଆଜ୍ଞା କରିବା—3. Ordering.
୪ । ପ୍ରୟୋଜକ—4. Causing.
ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ରେଷ୍ଟ—Presents.

ପ୍ରେରଣା—ସଂ. ବି—(ପ୍ରେରଣ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ପଠାଇବା—
Preraṇā 1. Sending.
୨ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା—2. Urging; inciting.
୩ । ପ୍ରବୃତ୍ତି—3. Impulse.
୪ । ଆଜ୍ଞା—4. Command; precept.

ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ କ୍ରିୟା—ସଂ. ବି—(ବ୍ୟାକରଣ)—ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି
Preraṇārthaka kriyā କ୍ରିୟା ସାଧନ କରାଇବା କ୍ରିୟା ଯେଉଁ
ରୂପ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୁଏ; ଯଥା—ଲେଖାଇବା; ଦିଆଇବା—
(grammar) Causative form of verbs.

ପ୍ରେରୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର+ଈର୍ ଧାତୁ. ଣିଚ୍+ତୃ)—
Prerayitā ୧ । ଯେ ପଠାଏ—1. Sending.
(ପ୍ରେରୟିତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଏ—2. Instigating.
୩ । ଆଦେଶକର୍ତ୍ତା—3. Commanding.
୪ । ନିଯୋଗକାରୀ—4. Employing.

ପ୍ରେରିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଈର୍ ଧାତୁ. ଣିଚ୍+କ)—
Prerita ୧ । ପଠାଯାଇଥିବା—1. Sent; despatched; directed.
୨ । ଆଜ୍ଞପ୍ତ; ଆଦିଷ୍ଟ—2. Commanded; ordered.
୩ । କ୍ଷମତା ପ୍ରାପ୍ତ—
3 Authorised; commissioned.
୪ । ନିଯୋଜିତ—4. Engaged; employed.
୫ । ବିସର୍ଜିତ—5. Abandoned.
୬ । ବିତାଡ଼ିତ; ଧକ୍କା ଦିଆଯାଇଥିବା (ହି. ଶ)—
6. Driven away; pushed away.
ଦେ. ବି—୧ । ଈଶ୍ୱରଦୂତ; ପୟଗମ୍ବର—1. Apostle, Divine messenger, messiah.
୨ । ଦୂତ; ବାର୍ତ୍ତାବହ—
2. A messenger; a news-carrier.
୩ । କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ କାରପରଦାଜ—
3. Attorney; authorised agent.

ପ୍ରେରିତ ପତ୍ର—ସଂ. ବି—(ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରରେ
Prerita patra ପ୍ରକାଶିତ ସମ୍ବାଦଦାତାମାନଙ୍କ ପତ୍ର—
Letter from a correspondent of a newspaper; a despatch; correspondence.

ପ୍ରେରିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି—ପ୍ରେରଣ କରିବା—
Preribā ପ୍ରେରା ପ୍ରେରିବା ଦେଖା To send; to despatch.
ନିଜ ଭୃତ୍ୟକାର୍ତ୍ତା। ନିଜ ହସ୍ତରେ
ପ୍ରେରିବ ପ୍ରିୟାଗଣେ ନିଜ ନଗରେ—ଗଧାକାମ. ମେଘଦୂତ।

ପ୍ରେଷ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଇଷ୍ ଧାତୁ=ଇଚ୍ଛା କରିବା ଣିଚ୍ ପ୍ରେଷି ଧାତୁ+
Presha ଭାବ. ଅ)—୧ । ପ୍ରେରଣ—1. Sending; directing.
୨ । ପୀଡ଼ା; କ୍ଲେଶ—
2. Pang, suffering; pain.
୩ । ମର୍ଦ୍ଦନ—3. Pressing; rubbing.
୪ । ଉନ୍ମାଦ—
4. Phrenzy; intoxication; insanity.

ପ୍ରେଷକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର+ଇଷ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Preshaka (ପ୍ରେଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧ । ପ୍ରେରକ—1. Sending.
୨ । ଆଜ୍ଞାଦାତା—2. Commanding.
୩ । ନିଯୋଜନକାରୀ—3. Employing.

ପ୍ରେଷଣ(ଣା)—ସଂ. ବି (ପ୍ର+ଇଷ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍+ଭାବ. ଅନ)—
Preshaṇa(ṇā) ୧ । ପ୍ରେରଣ; ପଠାଇବା—
ପ୍ରେଷିତ, ପ୍ରେଷଣୀୟ, ପ୍ରେଷିତବ୍ୟ } ବିଣ 1. Sending; directing.
୨ । ଆଜ୍ଞା ଦେବା—
2. Ordering; directing.

ପ୍ରେଷିତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ର+ଇଷ୍ ଧାତୁ+କ)—ପ୍ରେରିତ (ଦେଖ)
Preshita Prerita (See)
ସଂ. ବି—ସଙ୍ଗୀତର ସ୍ୱରସାଧନବିଶେଷ (ଯଥା—ସାରେ, ରେଗା, ଗାମା, ମାପା, ପାଧା, ଧାନି, ନିସା; ସାନି, ନିଧା, ଧାପା, ପାମା, ମାଗା, ଗାରେ, ରେସା—ହି. ଶ)—
A kind of musical practice.

ପ୍ରେଷିତବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରେଷିତ+ବତ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ଯାହାକୁ
Preshitabān ପ୍ରେରଣ କରାଯାଉଅଛି (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
(ପ୍ରେଷିତବତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Who is being despatched.

ପ୍ରେଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ରିୟ+ଅତିଶୟାର୍ଥେ. ଇଷ୍ଠ)—ଅତି ପ୍ରିୟ;
Preshṭha (ପ୍ରେଷ୍ଠା—ସ୍ତ୍ରୀ) ପ୍ରିୟତମ; ପ୍ରେୟାନ୍—Dearest.

ପ୍ରେଷ୍ଠ୍ୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ପ୍ରିୟତମା ସ୍ତ୍ରୀ (ହି. ଶ)—
Preshṭhyā 1. Dearest lady.
୨ । ଜଙ୍ଘ (ହି. ଶ)—2. Thigh.

ପ୍ରେଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ର + ଇଷ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଆଦିଷ୍ଟ—
Preshya 1. Ordered.
(ପ୍ରେଷ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ନିଯୁକ୍ତ—2. Engaged; employed.
୩ । ପ୍ରେରିତ—3. Sent.
୪ । ପ୍ରେରଣୀୟ—4 Fit to be sent or engaged
ବି—୧ । ଭୃତ୍ୟ; ଦାସ—1. Servant; attendant.
୨ । ଦୂତ—2. Messenger.

ପ୍ରେଷ୍ୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଜଙ୍ଘ—
Preshyā 1. Thigh.
୨ । ଦାସୀ—2 Maid servant.

ପ୍ରେସ୍—ବୈଦେ. ବି(ଇଂ) —୧ । ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ପ୍ରେସ୍; ଛପାଯନ୍ତ୍ର; ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ର—
Pres 1. Press; printing machine.
ପ୍ରେସ୍ ୨ । ଛପାଖାନା; ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ରାଳୟ—
ପ୍ରେସ 2. The place where printing machine is worked
୩ । ଚାପ ଦେବାର କଳ—3. Press; pressing machine
୪ । (ଇଂ. ପ୍ରେଶର) ଚାପ—4 Pressure.

ପ୍ରେସ୍ ଆକ୍ଟ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ରରେ ମୁଦ୍ରିତ ପୁସ୍ତକ ଓ
Pres akt ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଆଦିର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସେଉଁ ଆଇନଦ୍ୱାରା କରା
ପ୍ରେସ ଆକଟ ଯାଇଅଛି—The Press Act; the press law.
ପ୍ରେସ ଏକ୍ଟ (ପ୍ରେସ୍ ଆଇନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେସ୍ କପି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଛପା ହେବା ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ
Pres kapi ଯେଉଁ ପୁସ୍ତକ ଖଣ୍ଡିକ ଛପାଯାଇଲା ଲେଖା ହେବା
ପ୍ରେସ କାପୀ ପାଇଁ ଛପାଖାନାରେ ରଖାଯାଏ—
ପ୍ରେସ କପି Press copy of a book printed in a press.

ପ୍ରେସ୍‌କ୍ରିପ୍‌ସନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଡାକ୍ତର ରୋଗୀକୁ ଦେବା ଔଷଧ
Preskrip-san ଓ ପଥ୍ୟାଦିର ବ୍ୟବସ୍ଥାପତ୍ର—Doctor's
ପ୍ରେସକ୍ରିପ୍‌ସନ **ପ୍ରେସକ୍ରିପ୍‌ସିନ** prescription.

ପ୍ରେସ୍‌ମାନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ର ଚାଳକ ବ୍ୟକ୍ତି; ପ୍ରିଣ୍ଟର—
Presmān ପ୍ରେସମେନ **ପ୍ରେସମନ** Pressman; printer.
(ପ୍ରେସ୍‌ମ୍ୟାନ୍; ପ୍ରେସ୍‌ମେନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ରେସି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଓ ଫ୍ରେଞ୍ଚ)—କୌଣସି ବିଷୟ ବହୁ
Presi ସରକାରୀ ଚିଠିମାନଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣ—
ପ୍ରେସି **ପ୍ରେସୀ** Precis; a precise statement or summary of the correspondence or a certain subject.

ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ସଭାର ସଭାପତି—
President 1. Chairman of a meeting.
ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ୨ । ଫ୍ରାନ୍ସ ଓ ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ ଆଦି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର
ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ । ରାଜ୍ୟର ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରଧାନ ଶାସନକର୍ତ୍ତା—
2. The president of a republic.
୩ । ଗ୍ରାମ୍ୟ ଚଉକିଦାରି ଇଉନିଅନର ପଞ୍ଚାୟତମାନଙ୍କର
ସଭାପତି—3. The president panchayet of a Chaukidari union.

ପ୍ରେସିଡେନ୍ସି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) – ୧ । ଇଂରାଜଶାସିତ ଭାରତର
Presidensi ଶାସନ ବିଭାଗର ଉନ୍ନତ ପ୍ରଦେଶ—
ପ୍ରେସିଡେନ୍ସୀ 1 Presidency; province.
ପ୍ରେସିଡେଂସୀ [ଦ୍ର—ଭାରତରେ ବଙ୍ଗ, ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଓ ବୋମ୍ବେ ଏହି ତିନି ପ୍ରଦେଶ ପ୍ରେସିଡେନ୍ସି ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ।]
୨ । ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟଙ୍କ ପଦ ବା କର୍ମ—
2. The duties or position of a President.

ପ୍ରେସିଡେନ୍ସି ଜେଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପ୍ରାଦେଶିକ ରାଜଧାନୀରେ
Presidensi jel ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଜେଲଖାନା—Presidency jail.
ପ୍ରେସିଡେନ୍ସୀ ଜେଲ **ପ୍ରେସିଡେଂସୀ ଜୈଲ**

ପ୍ରେସିଡେନ୍ସି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍—ବୈଦେ ବି. (ଇଂ)—ମାନ୍ଦ୍ରାଜ, ବୋମ୍ବେ ଓ
Presidensi majishṭreṭ କଲିକତା ରାଜଧାନୀମାନଙ୍କର ମୌଳିକ
ପ୍ରେସିଡେଂସୀ ମେଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଫଉଜଦାରି ମକଦମାର ବିଚାରକ
ପ୍ରେସିଡେଂସୀ ମେଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ—Presidency magistrate.

ପ୍ରୈୟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରିୟ + ଭାବ.)— ପ୍ରେମ; ସ୍ନେହ (ହି. ଶ)—
Praiya Love; affection.

ପ୍ରୈଷ୍ୟ—ସଂ. ବି—୧ । (ପ୍ରେଷ୍ୟ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଅ) ଦାସ; ସେବକ—
Praishya 1 Servant
୨ । (ପ୍ରେଷ୍ୟ + ଭାବ. ଅ)—ଦାସତ୍ୱ (ହି. ଶ)—
2. Servitude.

ପ୍ରୋକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର + ଉକ୍ତ)—୧ । ପୂର୍ବୋକ୍ତ—
Prokta 1. Aforesaid.
୨ । କଥିତ—2 Spoken; declared.
୩ । ଉଚ୍ଚାରିତ—3 Uttered.
ବି—୧ । କଥନ; କହିବା—1. Speaking.
୨ । (ପାଣିନିଙ୍କ ମତରେ) କଳ୍ପସୂତ୍ରାଦି ଶାସ୍ତ୍ର ଯାହାକି ସାକ୍ଷାତ୍ ଈଶ୍ୱର ପ୍ରଣୀତ ନୁହେଁ ବୋଲି ଉକ୍ତ ହୋଇଅଛି; 'ବ୍ରାହ୍ମଣ' ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ବେଦାଙ୍ଗବିଶେଷ—2. Part of the Vedas said not to be the direct revelations; the traditional part of the scriptures; canonical part of the scriptures.
[ଦ୍ର—ପାଣିନି ବୈଦିକ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ୨ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ଅଛନ୍ତି, ଯଥା—ସାକ୍ଷାତ୍ ଈଶ୍ୱର ପ୍ରଣୀତ ବା ଉକ୍ତ, ମୁନିମାନଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ବା ପ୍ରୋକ୍ତ ।]

ପ୍ରୋକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ପ୍ର + ଉକ୍ଷ୍ ଧାତୁ = ସେଚନ କରିବା + ଅନ)—
Prokshaṇa ୧ । ସେଚନ; ଛିଞ୍ଚିବା—1. Sprinkling.
ପ୍ରୋକ୍ଷିତ, ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀୟ, ପ୍ରୋକ୍ଷିତବ୍ୟ } ବିଣ
୨ । ଯଜ୍ଞୀୟ ପଶୁ ବା ବଳି ଦିଆଯିବା ଜୀବ ଉପରେ ମନ୍ତ୍ରପାଠପୂର୍ବକ ପାଣି ଛିଞ୍ଚିବା—
2. Sprinkling of water on the victim of a sacrifice by uttering some formulae.

୩ । (+ଅଧିକରଣ. ଅନ)—ପଶୁବଳି—
3. Sacrifice of a victim.
୪ । ବଧ (ହୁ. ଶ)—4. Killing.
୫ । ପଶୁବଳି ହେଉଥିବା ସମୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ମନ୍ତ୍ର—
5. A text to be repeated at an animal sacrifice (Apte).

ବେ. ବ—ପୋଛପୋଛି—Rubbing.
ସେବକ ନାପିତ ଲଗାଇ
ମର୍ଦ୍ଦନ ପ୍ରୋକ୍ଷଣ କରାଇ । ଭୂତ, ପ୍ରେମଗଙ୍ଗାମୃତ ।

ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ(ଣୀ)—ସଂ. ବ—୧ । ଜଳସେଚନ ପାତ୍ର—
Prokshani(ni) 1. Sprinkling pot.
୨ । ବଳି ଉପରେ ଛିଞ୍ଚାଯିବା ଜଳ—2. Water sprinkled over a victim (Apte).
୩ । ବଳି ଉପରେ ଛିଞ୍ଚାଯିବା ଜଳ ରହିବା ପାତ୍ର—
3. The vessel containing the holy water sprinkled over a victim.
୪ । ହୋମାଦି ସମୟରେ ଅନାମିକା ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ପିନ୍ଧା ଯିବା କୁଶର ମୁଦ୍ରିକା—4. A ring made of Kusa grass worn on the ring finger during a Vedic sacrifice.

ପ୍ରୋକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଉକ୍ଷ୍ ଧାତୁ+ତ)—
Prokshita ୧ । ଜଳସିଞ୍ଚିତ—1. Sprinkled over with water.
୨ । ଯଜ୍ଞରେ ବଳି ଦିଆ ଯାଇଥିବା—
2. Sacrificed as a victim.
୩ । ହତ (ହୁ. ଶ)—3. Killed.
ସଂ. ବ—ଯଜ୍ଞ ପାଇଁ ସଂସ୍କୃତ ମାଂସ (ହୁ. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Meat consecrated for a Vedic sacrifice

ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—କାର୍ଯ୍ୟର ନିର୍ଘଣ୍ଟ; ସଭା, ନାଟକ ଆଦିର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଆଗାମୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ; ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମସୂଚକ ପତ୍ର—
Programm
ପ୍ରୋଗ୍ରାମ
ପ୍ରୋଗ୍ରାମ Programme.

ପ୍ରୋଗ୍ରେସ୍ ରିପୋର୍ଟ—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—
Progres riport ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ବା
ପ୍ରୋଗ୍ରେସ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ରର ପାଠୋନ୍ନତି ସୂଚକ ତାଲିକା—
ପ୍ରୋଗ୍ରେସ ରିପୋର୍ଟ Progress-report of a class or student

ପ୍ରୋଗ୍ରେସିଭ୍ ପାର୍ଟି—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—
Progresibh parti ରାଜନୀତି ଓ ସମାଜ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ସଂସ୍କାର-
ପ୍ରୋଗ୍ରେସିଭ ପାର୍ଟି କାରୀ ଦଳ—Progressive party
ପ୍ରୋଗ୍ରେସିଭ ପାର୍ଟି in politics and social matters.
(ପ୍ରୋଗ୍ରେସିଭ ଦଳ— ଦେଶଜରୂପ)

ପ୍ରୋ ଚାନ୍‌ସେଲର୍—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—
Pro chanselar ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଉପସଭାପତି—
ପ୍ରୋ ଚାନ୍‌ସେଲାର Pro-chancellor of a University.
ପ୍ରୋ ଚାନ୍‌ସେଲର

ପ୍ରୋଚ୍ଚ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଉଚ୍ଚ)—ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ—
Prochcha Very high.

ପ୍ରୋଜ୍ଝନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଉଜ୍ଝ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ପରିତ୍ୟାଗ—
Projjhana Abandonment.

ପ୍ରୋଜ୍ଝିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଉଜ୍ଝ୍ ଧାତୁ+ତ)—
Projjhita ପରିତ୍ୟକ୍ତ—Abandoned; given up; relinquished.

ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟ—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—ଆପତ୍ତି—
Protesht Protest.
ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟ
ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟ

ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ)—ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନଙ୍କର ସଂସ୍କୃତ
Proteshtānt ସଂପ୍ରଦାୟବିଶେଷ—1. Protestant.
ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ [ଦ୍ର—ଏ ସଂପ୍ରଦାୟ ପ୍ରଥମେ ଜର୍ମାନୀରେ ଲୁଥର
ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟେଣ୍ଟ ନାମକ ସଂସ୍କାରକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆରବ୍ଧ ହୋଇ ରୋମାନ୍ କାଥଲିକ୍ ସଂପ୍ରଦାୟର କେତେକ ଆପତ୍ତିଜନକ ଆଚାର ଓ ପୋପ୍‌ଙ୍କ ଏକାଧିପତ୍ୟରେ ଲୁଠାରାଘାତ କରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ୍‌ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଢେର୍ ଅଧିକ ।]

ପ୍ରୋଢ଼—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ବହ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Prordha ପ୍ରୌଢ଼ (ଦେଖ)
(ପ୍ରୋଢ଼ା—ସ୍ତ୍ରୀ) Praurdha (See)

ପ୍ରୋଢ଼ା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ରଜସ୍ୱଳା; ଯାହାର ରଜୋଦର୍ଶନ ହୋଇଅଛି—
Prordhā Menstruated; matured (Apte).

ପ୍ରୋଢ଼ା କନ୍ୟା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ରଜସ୍ୱଳା ବାଳିକା; ଯେଉଁ ବାଳିକା
Prordhā kanyā ଜ୍ଞାନ ପାଇଅଛି—1. Matured girl.
୨ । ଯେଉଁ ବାଳିକା ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଜ୍ଞାନ ପାଇଅଛି—
2. A matured bride.

ପ୍ରୋଢ଼ି—ସଂ. ବ—ପ୍ରୌଢ଼ି (ଦେଖ)—
Prordhi Praurdhi (See) (Apte).

ପ୍ରୋତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ)—୧ । ଅତିଶୟ ହୃଷ୍ଟ—
Protphulla 1. Very cheerful; gay.
୨ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଫୁଟିଥିବା; ବିକସିତ—
2. Fullblown.
୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବିସ୍ତାରିତ—
3. Fully expanded.

ପ୍ରୋତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ବେ ଧାତୁ=ସିଇଁବା+କର୍ମ. ତ)—
Prota ୧ । ସ୍ୟୂତ; ସିଆଁ ହୋଇଥିବା—1. Sewn; stitched.
୨ । ଗ୍ରଥିତ—2. Strung.
୩ । ଖଚିତ—3. Set; inlaid.
୪ । ଗୁମ୍ଫିତ—4. Placed in order.
୫ । ଶୂଳରେ ବସା ଯାଇଥିବା—
5. Impaled; pierced through.
୬ । ସଂଯୋଜିତ—
6. Joined together; connected.

୨ । ଭୂଗର୍ଭନିହିତ; ପୋତା ଯାଇଥିବା—
7. Buried.
୮ । ଲୁକ୍କାୟିତ (ହିଂ ଶ.)—
8. Hidden; concealed.
୯ । (ଓଡ଼ିଆ ବିପରୀତ) ଏହା ଓଡ଼ି ଶବ୍ଦ ପରେ ବିପରୀତାର୍ଥକ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଲମ୍ବ ଭାବରେ ବିସ୍ତାରିତ—
9. Extended lengthwise or perpendicularly (Apte).
୧୦ । ବନ୍ଧା ଯାଇଥିବା—
10. Tied; bound; fastened (Apte).
୧୧ । ଫୋଡ଼ାଯାଇଥିବା; ଅନ୍ତର୍ବିଦ୍ଧ—
11. Pierced, transfixed (Apte).

ପ୍ରୋତ୍ତୁଙ୍ଗ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ)—ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ—
Prottunga Very high; lofty.

ପ୍ରୋତ୍ଥିତ—ସଂ. ବିଣ—(ପ୍ର+ଉତ୍ଥିତ)—ଉଚ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା
Protthita (ହି. ଶ.)—Raised.
ବି—ବସ୍ତ୍ର; ଲୁଗା—Cloth; a garment of women; cloth.

ପ୍ରୋତ୍ସାଦନ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଉତ୍+ସଦ୍ ଧାତୁ ଣିଚ୍ ସାଦ ଧାତୁ+ ଭାବ. ଅନ)—୧ । ବିଲୋପ—1. Annihilation; extermination.
(ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ—ବିଣ)
୨ । ମନ୍ତ୍ରଣା; ଚକ୍ର; କୌଶଳ—
2. Stratagem.

ପ୍ରୋତ୍ସାରଣ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର+ଉତ୍ସାରଣ)—୧ । ବହିଷ୍କରଣ—
Protsāraṇa 1. Driving out; expulsion.
(ପ୍ରୋତ୍ସାରିତ—ବିଣ) ୨ । ପରିତ୍ୟାଗ; ପରିବର୍ଜନ—
2. Abandonment; relinquishment; giving up; getting rid of (Apte).
୩ । ଉତ୍ତେଜିତ—3. Urged forward.
୪ । ପ୍ରଦାନ; ଦେବା—4. Granting; giving.

ପ୍ରୋତ୍ସାହ—ସଂ. ବି—(ପ୍ର +ଉତ୍ସାହ)—୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସାହ—
Protsāha 1. Ardent zeal; ardour; encouragement.
୨ । ସମ୍ୟକ୍ ଉତ୍ତେଜନ—
2. Stimulus; instigation.

ପ୍ରୋତ୍ସାହକ— ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ର +ଉତ୍ସାହକ)—୧ । ଉତ୍ସାହଦାତା—
Protsāhaka 1. Giving encouragement.
(ପ୍ରୋତ୍ସାହିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଉତ୍ତେଜକ—2. Stimulating; stimulant; infusing zeal.
ସଂ. ବି. ପୁଂ.—ଅପରାଧର ଉତ୍ତେଜକ—
Instigator of a crime; an abettor.

ପ୍ରୋତ୍ସାହନ—ସଂ. ବି.—୧ । ଉତ୍ସାହଦାନ—
Protsāhana 1. Giving encouragement.
୨ । ଉତ୍ତେଜନ—
2. Stimulation; incitement; instigation.

ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଉତ୍ସାହିତ)—୧ । ସମ୍ୟକ୍ ଉତ୍ତେଜିତ—
Protsāhita 1. Stimulated; incited; instigated.
୨ । ଉତ୍ସାହପ୍ରାପ୍ତ—2. Encouraged.

ପ୍ରୋତ୍ସାହୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ପ୍ରୋତ୍ସାହ + ଇନ୍)—ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହଯୁକ୍ତ
Protsāhī Ardent; zealous; stimulated.
(ପ୍ରୋତ୍ସାହିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରୋଥ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ଗମନ କରିବା—
Proth (root) 1. To go.
୨ । ସାରଗ ହେବା—2. To be able.
୩ । ବଶୀଭୂତ କରିବା—3. To subdue.
୪ । ପୋତିବା—
4. To bury; to fix to the ground.
୫ । ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ହେବା—5. To suffice.

ପ୍ରୋଥ—ସଂ. ବି.—୧ । ଅଶ୍ୱମୁଖ; ଘୋଡ଼ାର ନାକର ଅଗ୍ରଭାଗ—
Protha 1. The mouth or nose of a horse.
୨ । ଶୂକରର ନାସାଗ୍ର; ଥୋମଣି—
2. The snout of a hog.
୩ । ଗର୍ଭସ୍ଥ ଭ୍ରୂଣ—
3. Foetus; embryo in the womb.
୪ । କଟିଦେଶ; ଅଣ୍ଟା—4. Waist, loins.
୫ । ଗର୍ତ୍ତ; ଗାତ—5. Hole; excavation.
୬ । ନିତମ୍ବ; ପିଣ୍ଡ—6. Buttocks; hip.
୭ । ଭୟ—7. Terror; horror.
୮ । ଶାଢ଼ୀ ତଳେ ପିନ୍ଧା ଝିନ୍ଦା ଲୁଗା—
8. Underwear; petticoat.
୯ । ପୋଷାକ—9. A garment (Apte).
୧୦ । ପୁରୁଣା ଲୁଗା—10. Old clothes (Apte).
ବିଣ—୧ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ—1. Celebrated.
୨ । ବିସ୍ତୃତ—2. Scattered.
୩ । ଭ୍ରମଣକାରୀ—3. Wandering; wayfaring.
୪ । ସ୍ଥାପିତ—4. Placed; fixed.

ପ୍ରୋଥଥ—ସଂ. ବି—ଅଶ୍ୱର ହ୍ରେଷା (ହି. ଶ)—
Prothatha Neighing of a horse.

ପ୍ରୋଥିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ରୋଥ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Prothita ଭୂଗର୍ଭନିହିତ; ପୋତା ଯାଇଥିବା—
Buried; interred.

ପ୍ରୋଦ୍ଭିନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ଉଦ୍ଭିନ୍ନ)— ଉଦ୍ଭିନ୍ନ; ସମୁଦ୍ଭିନ୍ନ—
Prodbhinna Bursting out.

ପ୍ରୋ ନୋଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପ୍ରମିସରି ନୋଟର ସାଙ୍କେତିକ)—
Pro not ପ୍ରମିସରି ନୋଟ୍—Pro-note; promissory note.
ପ୍ରୋନୋଟ
ପ୍ରୋନୋଟ

ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ମାଲିକ; ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ—
Proprāiṭar 1. Proprietor.
ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର (ଯଥା—ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରେସର ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର ।)

ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର ୨ । ଜମିଦାରର ମାଲିକ; ଜମିଦାର—
2. A zamindar.

ପ୍ରୋଫେସର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ—
Prophesar Professor of a College.
ପ୍ରୋଫେସାର **प्रोफेसर**

ପ୍ରୋଫେସରୀ—ଦେ. ବି—ପ୍ରୋଫେସରଙ୍କ ପଦ ବା କାର୍ଯ୍ୟ—
Prophesarī The post or work of a professor.
ପ୍ରୋଫେସାରୀ **प्रोफेसरी**

ପ୍ରୋବେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. କରିଗ୍ରଅ)—ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କୁ ଅସଲ
Probet ଉଇଲ ଫାଇସ ଦିଆ ନ ଯାଇ ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ପ୍ରୋବେଟ ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇ ଥିବା ଉଇଲର ନକଲ—
प्रोबेट Probate; copy of a will granted by the judge.

[ଦ୍ର—ଏହାର ବଳରେ ଉଇଲର ନିଦେଶ ଅନୁସାରେ କର୍ମକାରକ ବ୍ୟକ୍ତିର କୃତ କର୍ମମାନ ମାନ୍ୟର ବିବେଚିତ ହୁଏ ।]

ପ୍ରୋବେଶନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ
Probesan ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସ୍ଥାୟୀ କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର କର୍ମ-
ପ୍ରୋବେସନ କାରିତାର ପରୀକ୍ଷାସ୍ୱରୂପ ସେ କିଛିଦିନ କର୍ମ କରିବା—
प्रोबेसन Probation.

ପ୍ରୋବେଶନର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଶିକ୍ଷାନବିସ୍; ଯେଉଁ କର୍ମଚାରୀ
Probesanar କାର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ଥାୟୀ ବା ବାହାଲ ହେବା ପୂର୍ବରୁ
ପ୍ରୋବେସନାର କିଛିଦିନ ପରୀକ୍ଷାଧୀନରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି—
प्रोबेशनर Probationer.

ପ୍ରୋବେଶନ(ନା)ରୀ—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ)—୧ । ଶିକ୍ଷାନବିସରୂପେ
Probesana(nā)rī କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା (କର୍ମଚାରୀ)—
ପ୍ରୋବେସନାରୀ 1. Probationary.
प्रोबेशनरी ୨ । ପ୍ରୋବେଶନ୍ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
2. Relating to probation.
(ଯଥା—ପ୍ରୋବେଶନାରୀ ସମୟ ।)

ପ୍ରୋଭିଡେଣ୍ଟ୍ ଫଣ୍ଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଚାକିରି ଶେଷରେ ଅବସର
Probident phand ନେବା ପରେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ
ପ୍ରୋଭିଡେଣ୍ଟ ଫଣ୍ଡ ଜୀବିକାନିର୍ବାହାର୍ଥ ଚାକିରି ସମୟରେ ତାଙ୍କ
प्रोविडेन्ट फन्ड ନାମରେ ଜମା କରାଯାଇ ଥିବା ପାଣ୍ଠି—
Provident fund.

ପ୍ରୋଶେସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଶୋଭାଯାତ୍ରା—Procession.
Prosesan ପ୍ରୋସେସନ **प्रोसेसन**

ପ୍ରୋଷ—ସଂ. ବି—୧ । ଜ୍ୱଳନ—
Prosha 1. Burning; combustion (Apte.)
୨ । ବହୁତ ଦୁଃଖ ବା କଷ୍ଟ (ହି. ଶ); ସନ୍ତାପ—
2. Excessive pain or trouble.

ପ୍ରୋଷିତ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ର+ବସ୍ ଧାତୁ=ବାସ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Proshita ୧ । ବିଦେଶଗତ; ପ୍ରବାସସ୍ଥ; ପ୍ରବାସଗତ; ପ୍ରବାସୀ—
(ପ୍ରୋଷିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Sojourning; gone abroad.
୨ । ଅବଗତ—2. Informed.
୩ । ନିବୃତ୍ତ—3. Desisting.

ପ୍ରୋଷିତ ପତ୍ନୀକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ରୋଷିତ+ପତ୍ନୀ+କ)—
Proshita patnīka ଯାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରବାସକୁ ଯାଇଅଛି—
(ପ୍ରୋଷିତ ଭାର୍ଯ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) (a man) Whose wife is gone abroad.

ପ୍ରୋଷିତ ଭର୍ତ୍ତୃକା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଯାହାର ପତି ପ୍ରବାସରେ ଅଛନ୍ତି—
Proshita bharttṛukā (a woman) Whose husband is gone abroad
(ପ୍ରୋଷିତ ପତିକା, ପ୍ରୋଷିତ ନାୟିକା, ପ୍ରୋଷିତ ପ୍ରେୟସୀ--ଅନ୍ୟରୂପ)
ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ନାୟିକାବିଶେଷ; ପତିଙ୍କ ପ୍ରବାସ ଯୋଗୁ
କାମାର୍ତ୍ତ ଓ ଦୁଃଖାର୍ତ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ—
A woman who feels amorous and dejected on account of the absence of her husband.

[ଦ୍ର—କାବ୍ୟରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ନାୟିକାଙ୍କର ଆଠ ପ୍ରକାର ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଏକ ।]

ପ୍ରୋଷିତ ମରଣ—ସଂ. ବି—ବିଦେଶରେ ମୃତ୍ୟୁ—
Proshita maraṇa Dying in a foreign country.

ପ୍ରୋଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଓଷ୍ଠ)—
Proshtha ୧ । ବଳଦ—1. An ox.
(ପ୍ରୌଷ୍ଠ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । କାଷ୍ଠାସନ—2. A bench; a stool.
୩ । କେରଣ୍ଡି ମାଛ—3. Carp.

ପ୍ରୋଷ୍ଠୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର+ଉଷ୍ ଧାତୁ=ପୋଡ଼ିବା+ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ ଠ+
Proshthī ସ୍ତ୍ରୀ. ଈ)—ଯାହା ଖାଇଲେ ପିତ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁ
ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—କରଣ୍ଡୀ, ଶରୀରରେ ଦାହ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ)—
ସଫରୀ, ଶଫରୀ ଶଫରୀ; କେରଣ୍ଡି ମାଛ—
Carp; Cyprinus Pansinus Barbus; Chola.

ପ୍ରୋସିକ୍ୟୁସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଫଉଜଦାରୀ ମକଦମାର ମୁଦ୍ଦାଇ
Prosikyusan ବିପକ୍ଷରେ ମୁଦ୍ଦେଇରୂପେ ମକଦମା ଚଳାଉଥିବା
ଦଳ—Prosecution.

ପ୍ରୋହ—ସଂ. ବିଣ—୧ । ତାର୍କିକ; ତର୍କକାରୀ—
Proha 1. Disputing; reasoning.
(ପ୍ରୌହ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଚତୁର—2. Skilful; clever.
ସଂ. ବି—୧ । ତର୍କକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Reasoner.
୨ । ତର୍କ—2. Reasoning.
୩ । ହାତୀର ଗୋଡ଼—3. An elephant's foot.
୪ । ପର୍ବ; ପବ (ହି. ଶ)—4. Internode.
୫ । ଗଣ୍ଠି—5. Knot; joint (Apte).

ପ୍ରୋହିତ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ପୁରୋହିତ)—ପୁରୋହିତ—
Prohita ପୁରୁତ **प्रोहित** Priest.

ଶୁଣି ଶୁଣିଲା ଶୁଭ ଲଗ୍ନ ପ୍ରୋହିତ, ମେଣ୍ଟ ବହୁଣ ସମର୍ପିଲେ ଶୁଭ ।
ବିଦ୍ୟାଧର. ବିଚିତ୍ରରାମାୟଣ ।

ପ୍ରୌଢ଼—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. । ପ୍ର+ବୃଦ୍ ଧାତୁ=ବର୍ଦ୍ଧନ କରିବା+
Praurdha କର୍ତ୍ତୃ. ଡ)—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବର୍ଦ୍ଧିତ—
(ପ୍ରୌଢ଼ା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Full grown; grown up.
ପ୍ରୌଢ଼ତା } ବି ୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣବୟସ୍କ—2. Adult; grown up.
ପ୍ରୌଢ଼ତ୍ୱ } [ଦ୍ର—ଏହି ଅବସ୍ଥା ୩୦ ଠାରୁ ୫୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଟେ । ପୁରୁଷର ପ୍ରୌଢ଼ାବସ୍ଥା ୩୦ ଠାରୁ ୪୫ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରୌଢ଼ାବସ୍ଥା ୩୦ ଠାରୁ ୫୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଟେ ।]
୩ । ପ୍ରବୀଣ; ବୃଦ୍ଧ—3. Old; mature.
୪ । ଯଥେଷ୍ଟ—4. Sufficient; enough.
୫ । ବିଜ୍ଞ—5. Experienced.
୬ । ପରିପକ୍ୱ—6. Developed; matured.
୭ । ବିବାହିତ—7. Married.
୮ । ସାହସୀ—8. Bold.
୧୦ । ନିପୁଣ; ଦକ୍ଷ—10. Expert; skilful; forward.
୧୧ । ଦମ୍ଭଯୁକ୍ତ—11. Confident.
୧୨ । ଦମ୍ଭାଳିଆ; ପ୍ରଗଲ୍ଭ; ଗର୍ବୀ; ଅହଙ୍କାରୀ—
12. Arrogant; proud.
୧୩ । ନିର୍ଲଜ—13. Impudent.
୧୪ । ନିବିଡ଼; ଘୋର—14. Thick; dense.
୧୫ । ଭୀଷଣ—15. Frightening; violent; terrible.
୧୬ । ପ୍ରସାରିତ—16. Extended.
୧୭ । ଉତ୍ତୋଳିତ—17. Raised; lifted up.
୧୮ । ମହତ୍; ପ୍ରବଳ; ବଳବାନ୍—
18. Grand; mighty; strong (Apte).
୧୯ । ବହୁବର୍ଦ୍ଧିତ—19. Luxuriant (Apte).
୨୦ । (ସମାସରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଯୁକ୍ତ) ଅମ୍ବୁକରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ—
20. Full of; filled with (Apte).
୨୧ । ସମ୍ୟକ୍ ଆଲୋଚିତ—
21. Controverted; discussed (Apte).

ପ୍ରୌଢ଼ପାଦ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଆସନୋପରି ପାଦତଳ
Praurdhapāda ଦ୍ୱୟକୁ ରଖି ବସିଥାଏ; ଢେର ହୋଇ ବସିଥିବା ଆସନାରୂଢ଼ ପାଦ—1. One who sits with his legs on the seat.
୨ । ବସ୍ତ୍ରାବଦ୍ଧାରା ପୃଷ୍ଠ ଓ ଜାନୁ ଓ ଜଙ୍ଘାଦ୍ୱୟକୁ ବାନ୍ଧି କରି ବସିଥିବା; ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ବନ୍ଧରେ ଆସୀନ—2. Sitting with one's legs, thighs and back wound round with a cloth.

ପ୍ରୌଢ଼ ବୟସ୍କ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ପ୍ରୌଢ଼ାବସ୍ଥାପ୍ରାପ୍ତ (ପୁରୁଷ)—
Praurdha bayaska (a person) Of mature age.
(ପ୍ରୌଢ଼ ବୟସ୍କା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରୌଢ଼ା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ୩୦ ଠାରୁ ୫୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୟସ୍କା ସ୍ତ୍ରୀ—
Praurdhā 1. A woman between 30 and 55 years of age.
୨ । କାବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣିତ ନାୟିକାଭେଦ—2. A class of heroines of romance; a woman of violent temper; shrew; a woman of ungovernable passions.
[ଦ୍ର—ଏ ନାୟିକା ଉଗ୍ରା ବା କ୍ରୁଦ୍ଧା ଏବଂ ସ୍ୱାମୀର ବଶୀଭୂତା ନୁହେଁ ।
ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ପ୍ରୌଢ଼ା ନାୟିକା ଆଠ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ; ଯଥା—ଖଣ୍ଡିତା, କଳହାନ୍ତରିତା, ଉତ୍କଣ୍ଠିତା, ବାସକସଜ୍ଜା, ଅଭିସାରିକା, ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକା, ବିପ୍ରଲବ୍ଧା ଓ ସ୍ୱାଧୀନଭର୍ତ୍ତୃକା । ମାନାବସ୍ଥାରେ ଏମାନେ ତ୍ରିବିଧ, ଯଥା—ଧୀରା, ଅଧୀରା ଓ ଧୀରାଧୀରା ।]
ଦେ. ବି. ପୁଂ—୩୦ ବର୍ଷଠାରୁ ୪୫ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି—
A man between 30 and 45 years of age.
ଭୁର୍ଭୋଧନ ଚରିତ୍ର ହୋଇକରି ପ୍ରୌଢ଼ା
ପ୍ରାୟେ ହେଉ ସେଣୁ ହେଲ ମୁଁ ଅନ୍ଧ ବୁଢ଼ା—
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ: ଉଦ୍‌ଯୋଗ ।
ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—ରଜସ୍ୱଳା; ଯେଉଁ ବାଳିକାର ରଜୋଦର୍ଶନ ହୋଇ ଅଛି—Matured girl.

ପ୍ରୌଢ଼ି——ସଂ. ବି (ପ୍ର+ବୃଦ୍ ଧାତୁ+କ୍ତି. ଇ)—୧ । ଔତ୍ସୁକ୍ୟ—
Praurdhi 1. Zeal.
୨ । ଉଦ୍ୟୋଗ; ଉଦ୍ୟମ—2. Exertion; enterprise.
୩ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—3. Perseverance.
୪ । ବାଗ୍ମିତା—4. Bragging.
୫ । ପ୍ରଗଲ୍ଭତା—5. Audacity; arrogance.
୬ । ବାଦାନୁବାଦ; ତର୍କବିତର୍କ—
6. Discussion; controversy.
୭ । ତୀକ୍ଷ୍ଣବୁଦ୍ଧି; ପ୍ରତିଭା—7. Sharp intellect.
୮ । ସାହସ—8. Boldness; courage; forwardness.
୯ । ଉତ୍କର୍ଷ—9. Improvement.
୧୦ । ପରିପକ୍ୱତା—
10 Maturity; perfection; full development (Apte)
୧୧ । ମହତ୍ତ୍ୱ—11. Greatness; grandeur; dignity (Apte).
୧୨ । ଗର୍ବ—12. Pride (Apte).
ଦେ. ବି—୧ । ବାହାଦୁରୀ—1. Self-edification.
ପର ଭିତ ଯେବେ ସେ ସଙ୍ଗେ ଶାଇବେ
ଯାହା ପ୍ରୌଢ଼ି ଦେଖାଇ ସଭାରେ କହିବେ ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ, ବନ ।
୨ । ବାଲଗିରି—2. Bragging; boasting.

ପ୍ରୌଢ଼ିବାଦ—ସଂ. ବି—ବାଲଗିରି; ପ୍ରଗଲ୍ଭ କଥା—
Praurdhibāda Arrogant speech; bragging; grand eloquent speech (Apte).

ପ୍ରୌଷ୍ଠିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ର+ଓଷ୍ଠ+ଇକ)—
Praushthika ଉତ୍ତମ ଓଷ୍ଠଯୁକ୍ତ—Having excellent lips.
(ପ୍ରୌଷ୍ଠିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ଲକ୍ଷ (ଧାତୁ)—ସ—ଭକ୍ଷଣ କରିବା—
Plaksh (root) To eat.

ପ୍ଲକ୍ଷ—ସ. ବି. (ପ୍ଲକ୍ଷ ଧାତୁ+ଘଞ୍. ଅ)—
Plaksha
୧ । ପର୍କଟୀ ବା ଜଣ୍ଡି ଗଛ—
1. The waved-leafed fig tree; Ficus Religiosa.
୨ । ସପ୍ତଦ୍ୱୀପା ପୃଥିବୀର ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱୀପ—
2. One of the 7 islands of the world in Indian mythology.
୩ । ବାଡ଼ ଦୁଆର—3. Back door.
୪ । ଦୁଆରର ମୁହଁ—
4. The space on the side of a door (Apte).

ପ୍ଲଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ପ୍ଲଟ୍)—
Plat
ପ୍ଲଟ
ପ୍ଲାଟ
୧ । (କଚରିଆ) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନମ୍ବରରେ ଚିହ୍ନିତ ହୋଇଥିବା ଜମିର ଖଣ୍ଡ—1. A plot of land.
୨ । (କଚରିଆ) ପିଲ୍ଲୁ ବୁକ୍‌ରେ ଲେଖାଥିବା ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ପରିମାଣ ଓ ଉପଦେଶ ଅନୁସାରେ କାଗଜରେ ନକ୍ସାର ପ୍ରାଥମିକ ଚିତା କରିବା—2. Plotting of a map according to the field book.
୩ । ଉପନ୍ୟାସ, ନାଟକ ବା କାବ୍ୟର କଥା ବସ୍ତୁ ବା କଥାଭାଗ—
3. The plot of a drama, novel etc.
୪ । ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର—4. A plot; a conspiracy.

ପ୍ଲଟିଙ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ପ୍ଲଟିଙ୍)—
Plating
ପ୍ଲଟିଙ୍
ପ୍ଲାଟିଙ୍
ଫିଲ୍ଡ ବୁକ୍‌ରେ ଲିଖିତ ମାପ ଓ ଉପଦେଶ ଅନୁସାରେ କାଗଜରେ ପେନ୍ସିଲ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଥମିକ ନକ୍ସା ଚିତା କରିବା—Plotting of a map according to the field book.

[ଦ୍ର—କାଗଜରେ ପେନ୍ସିଲ ଦ୍ୱାରା ପ୍ଲଟିଙ୍ ହୋଇ ସାରିଲେ ରେଖାମାନଙ୍କ ଉପରେ କାଳି ଚଢ଼ାଇବାକୁ ହୁଏ । ଏହାକୁ ଇଙ୍କିଙ୍ ବୋଲାଯାଏ, ଉପରେ ରଙ୍ଗ ଦେବାକୁ ହୁଏ, ଏହାକୁ କଲରିଙ୍ ବୋଲାଯାଏ ।]

ପ୍ଲବ—ସ. ବିଣ. (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ—ପାଣିରେ ଭାସିବା; ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଯିବା +କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Plaba
୧ । ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଗତି କରୁଥିବା—
1. Moving by leaps and bounds.
୨ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—2. Superior; excellent.
୩ । ପହଁରୁଥିବା—3. Swimming (Apte).
୪ । ଭାସୁଥିବା—4. Floating (Apte).
ବି (+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଲମ୍ଫନ—
1. Jumping; leaping.
୨ । ମାଳଡ଼ିଚିତ ମାରିବା—2. Tumbling.
୩ । ପାଣିରେ ବୁଡ଼ ବୁଡ଼ କରି ଯିବା; ପାଣିରେ ଡୁବା ମାରିବା—
3. Plunging; diving.
୪ । ସନ୍ତରଣ—4. Swimming.
୫ । ଭାସିବା—5. Floating.
୬ । (+କରଣ. ଅ) ଭେଳା—6. A raft; a float.
୭ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ମାଳଡ଼ି; ବାନର—7. Monkey.
୮ । ମେଷ; ମେଣ୍ଢା—8. Sheep.
୯ । ଭେକ; ବେଙ୍ଗ—9. Frog.
୧୦ । ହଂସାଦି ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ; କାରଣ୍ଡବ ପକ୍ଷୀ—
10. Aquatic fowl.
୧୧ । ପାଣିକୁଆ—11 Cormorant.
୧୨ । ଜଳକୁକ୍କୁଟ—12. Water fowl.
୧୩ । ଶ୍ୱପଚ; ଚଣ୍ଡାଳ—
13. A man of degraded caste.
୧୪ । (+କର୍ମ. ଅ) ଉନ୍ନତ ଭୂମି; ଗଡ଼ାଣ୍ଡ—14. A slope.
୧୫ । ଶତ୍ରୁ—15. Enemy; foe.
୧୬ । ପ୍ରେରଣ—16. Sending; directing.
୧୭ । ପର୍କଟୀ ବୃକ୍ଷ—
17. The waved-leafed fig tree.
୧୮ । ଧ୍ୱନି; ଶବ୍ଦ—18. Sound.
୧୯ । ପ୍ଲୁତ ସ୍ୱରର ଉଚ୍ଚାରଣ—19. A lengthened or protracted utterance of a vowel.
୨୦ । ପୋଲୁଦ; ପଲବ—20. A sort of inverted basket for catching fish.
୨୧ । କୈବର୍ତ୍ତ ମୁସ୍ତକ; କେଉଟିଆ ମୁଥା—21. A kind of grass root; Cyperus Rotundus.
୨୨ । ଗନ୍ଧତୃଣବିଶେଷ—
22. A kind of fragrant grass.
୨୩ । ନଈ ବଢ଼ି—
23. Flood; swelling of a river (Apte).
୨୪ । ଛୋଟ ଡଙ୍ଗା—24. Canoe; small boat (Apte).
୨୫ । ମାଛ ଧରିବା ଜାଲ—
25. A net or snare for catching fish (Apte).
୨୬ । ପରସ୍ପର ଅନ୍ୱିତ ୫ ବା ତଦଧିକ ଶ୍ଳୋକ—
26. Five or more stanzas syntactically connected (Apte).
୨୭ । ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ—27. Returning; return (Apte).
୨୮ । ଉତ୍ତେଜନ—28. Urging on; inciting.

ପ୍ଲବକ—ସ. ବି. ପୁଂ (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ନର୍ତ୍ତକ—
Plabaka
1. Dancer.
୨ । ଯେ ମାଳଡ଼ିଚିତ ମାରେ—
2. A tumbler; a person who practices somersault.
୩ । ଯେ ଦଉଡ଼ି ବା ଖଣ୍ଡା ଉପରେ ନାଚେ—
3. A rope dancer.
୪ । କେଳିକ; କେଳା; ବାଜୀଗର—4. One who shows various artful dances

୫ । ଚଣ୍ଡାଳ—5. A low caste untouchable.
୬ । ଭେକ—6. Frog.
୭ । ପ୍ଲକ୍ଷ ବୃକ୍ଷ—7. The waved-leafed fig tree.

ପ୍ଲବଗ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ଲବ+ଗମ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପ୍ଲୁତ ଗତିବିଶିଷ୍ଟ;
Plabaga ଯେ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଚାଲେ—Moving by leaps.
(ପ୍ଲବଗତି, ପ୍ଲବଙ୍ଗ, ପ୍ଲବଙ୍ଗମ—ଅନ୍ୟରୂପ)
(ପ୍ଲବଗା—ସ୍ତ୍ରୀ) ବି.—୧ । ବାନର; ମାଙ୍କଡ଼—1. Monkey.
୨ । ଭେକ; ବେଙ୍ଗ—2 Frog.
୩ । ହରିଣ—3. Deer.
୪ । ସୂର୍ଯ୍ୟସାରଥି ଅରୁଣ—
4. The charioteer of the Sun-god.
୫ । ଜଳଚର ପକ୍ଷୀ—5. Water fowl.
୬ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—7. The sun.
୭ । ପ୍ଲକ୍ଷ ବୃକ୍ଷ—7. The fig tree (Apte).
୮ । ଶିରିଷ ଗଛ—8. The Śirisha (tree) (Apte).

ପ୍ଲବଚର—ସଂ. ବି—ହଂସାଦି ଜଳଚର ପକ୍ଷୀ—
Plabachara Aquatic birds, e. g. swan.

ପ୍ଲବନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Plabana ୧ । ଲମ୍ଫନ; କୁଦିବା; ଡେଇଁବା—
1. Jumping.
୨ । ପହଁରିବା—2. Swimming.
୩ । ପ୍ଲାବନ; ବଢ଼ି—3. Flood; deluge.
୪ । କ୍ରମନିମ୍ନ ଭୂମି—4. A slope.
୫ । ଢାଲ—5. Declivity (Apte).
୬ । ଘୋଡ଼ାର ଦୁଲକି ଚାଲି—
6. Capering of a horse (Apte).

ପ୍ଲବମାନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଆନ)—୧ । ଭାସମାନ—
Plabamāna 1. Floating; swimming.
(ପ୍ଲବମାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଲମ୍ଫମାନ—2. Jumping; leaping.

ପ୍ଲବିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି—୧ । ବୁଡ଼ିବା—
Plabibā 1. To dive.
ଅବା ୨ । ସନ୍ତରଣ କରିବା—2. To swim.

ସଡ଼ିଗା ଲଉ ।ରେ ପ୍ଲବେ ଘନରସରେ
ଉସେ କୁମୁଦିନୀ ବିକାଶ । ଅଭିମନ୍ୟୁ. ବିରଚିତ୍ରାନଣି ।

ପ୍ଲାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ଲକ୍ଷ+ଅ)—ପ୍ଲକ୍ଷ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Plāksha Relating to Plaksha.

ପ୍ଲାଞ୍ଚେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ମିସ୍ମେରିଜ୍ମ୍‌ରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଲୋକଙ୍କ
Plānchet ବ୍ୟବହୃତ ଯାନପତ୍ର ଆକାରର କାଠର ଖଣ୍ଡିଏ ଚକଟା,
ପ୍ଲାଞ୍ଚେଟ୍ ଯହିଁରେ ଚଉଡ଼ା ପାଖର ତଳେ ଦୁଇ ପାଖେ ୨ଟି
ପ୍ଲାଞ୍ଚେଟ ଚକ ଲାଗିଥାଏ ଓ ଅଗପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଛିଦ୍ର ହୋଇ
(ପ୍ଲାନ୍‌ଚେଟ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ସେଥିରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଉଡ଼ନ୍ ପେନ୍‌ସିଲ୍
ଗଳିଥାଏ ଓ ଯାହା ଉପରେ ୨ଜଣ ଲୋକ ରଖିଲେ ଉକ୍ତ
ଚକଟା ଗତି କରେ ଓ ପେନ୍‌ସିଲ୍ ମୁନ ତଳେ ଥିବା
କାଗଜରେ ପ୍ରଶ୍ନମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରମାନ ମନକୁ ଲେଖି
ହୋଇ ଯାଏ – Planchette.

ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ମଞ୍ଚ; ବେଦୀ—
Plātpharm 1. Platform.
ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ୨ । ଷ୍ଟେସନରେ ଅଟକି ଥିବା ରେଲଗାଡ଼ି ଉଠିବାକୁ
ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଚଢ଼ିବାପାଇଁ ଷ୍ଟେସନ୍‌ମାନଙ୍କରେ ନିର୍ମିତ
ଉଚ୍ଚ ବେଦୀ—2. Railway platform.
୩ । ରେଲଷ୍ଟେସନରେ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ୍ ଯେଉଁ ସୀମାନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ
ନିର୍ମିତ ହୋଇଥାଏ—3. An enclosed space in
a railway station where there is the
(ପ୍ଲାଟଫାରମ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) platform.

ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମ ଟିକ(କେ)ଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ରେଲଷ୍ଟେସନର
Plātpharm ṭika(ke)ṭ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ୍ ଉପରକୁ ଗାଡ଼ି ଆସିଲା
ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଟିକେଟ ବେଳେ ଦରକାର ଥିଲେ ଷ୍ଟେସନର ସୀମା
ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଟିକେଟ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ନିମନ୍ତେ ରେଲ-
କର୍ମଚାରୀଙ୍କଠାରୁ କିଣାଯିବା ଟିକଟ—Platform
ticket.

ପ୍ଲାଟିନମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ସିତ କାଞ୍ଚନ; ଧାତୁବିଶେଷ; ରୌପ୍ୟ-
Plātinam ତୁଲ୍ୟ ଶୁଭ୍ର ଓ ଲୌହଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଧାତୁଠାରୁ
ପ୍ଲାଟିନମ ଦୃଢ଼ତର ଧାତୁ—Platinum.
ପ୍ଲାଟିନମ [ଦ୍ର—ଏହା ଜଳରେ ତରଲେ ନାହିଁ; ଏଥିରେ କଳଙ୍କି
ଧରେ ନାହିଁ, କମ୍ବା ଖଟାରେ ଏହା ଉତ୍କୁଟ ଯାଏ ନାହିଁ । ଏହା
ଅନ୍ୟ ଧାତୁ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଦକ୍ଷିଣଆମେରିକା, ଇଉରାଲ୍ ପର୍ବତ ଓ
ବୋର୍ଣ୍ଣିଓ ଦ୍ୱୀପରେ ଖଣିରୁ ବାହାରେ—ହ୍ର. ଶ ।]

ପ୍ଲାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । କୌଣସି ଘରର ତଳର ନକ୍ସା—
Plān 1. The plan of a building.
ପ୍ଲାନ ୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଗତପାଛ; ଅଟକଳ—
ପ୍ଲାନ 2. A scheme; a project.

ପ୍ଲାବ—ସଂ. ବି. (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଗୋତା; ଡୁବା; ବୁଡ଼ା
Plāba (ହ୍ର. ଶ)—1. Diving
୨ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା (ହ୍ର. ଶ)—2. Fullness.

ପ୍ଲାବକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ପ୍ଲାବନକାରୀ; ଯାହା
Plābaka ଜଳାଦିଦ୍ୱାରା ବୁଡ଼ାଇ ଦିଏ—Overflowing;
(ପ୍ଲାବୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ପ୍ଲାବିକା, ପ୍ଲାବିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) inundating.

ପ୍ଲାବନ—ସଂ. ବି (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ ଣିଚ୍=ପ୍ଲାବ ଧାତୁ+ଅନ)—୧ । ନଦୀ
Plābana ଆଦିର ବନ୍ୟା; ବଢ଼ି; ଜଳ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଳୟ—
(ପ୍ଲାବନୀୟ, ପ୍ଲାବିତ, ପ୍ଲାବ୍ୟ—ବିଣ) 1. Flood; deluge;
inundation.
୨ । ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟର ଝୀଣ—
2. Overflowing of a liquid.
୩ । ଅଭିଷେକ—3. Sprinkling.
୪ । ଉଠିଆ ଜୁଆର—4. Flow tide; flood tide.
୫ । ପହଁରା; ସନ୍ତରଣ (ହ୍ର. ଶ)—5. Swimming.

ପ୍ଲାବିତ—ସଂ. ବିଣ (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ ଣିଚ୍ + ତ)—ଜଳଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପ୍ତ; ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଯିବା—Overflooded with water; overflooded; inundated.
Plābita

ପ୍ଲାବିନୀ—ଦେ. ବି—ପ୍ରାଚୀନ ଅଣ୍ଡିବପୋତବିଶେଷ (ଜଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ)—A kind of ship used in Orissa in ancient times.
Plābinī

ପ୍ଲାବିବା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି (ସଂ. ପ୍ଲାବନ)—ପ୍ଲାବିତ କରିବା—To cause to overflow; to inundate.
Plābibā
ପ୍ଲାବା ଭଗ୍ନବଳସ୍ୱ ଧାରି ପ୍ରବିଷ୍ଟ ରେ—ରାଧାମାଧ. ମହାଗାଥା ।

ପ୍ଲାଶି—ସଂ. ବି—ପୁରୁଷର ମୂତ୍ରେନ୍ଦ୍ରିୟର ମୂଳ ନିକଟସ୍ଥ ନାଡ଼ୀ (ହି. ଶ)—A vein running at the root of the male organ.
Plāsi

ପ୍ଲାଷ୍ଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । (ଡାକ୍ତରୀ) ଔଷଧାର୍ଥେ ଦେହରେ ବୋଳାଯିବା ଲେପ—1. (medicine) Plaster.
Plāshtar
ପ୍ଲାଷ୍ଟର ପ୍ଲାଷ୍ଟର ୨ । ପଲସ୍ତରା; କାନ୍ଥରେ ଚୂନଅଦର ସ୍ତରର ଲେପ—2. Plaster.

ପ୍ଲାଷ୍ଟର ଅଫ୍ ପାରିସ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ବଲ୍ଲିତ ମାଟି; ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟ, ଚିକିତ୍ସାସନ ଓ କାରୁପାତ୍ର ଜୋଡ଼ିବା, ପ୍ଲାଷ୍ଟର ଅଫ ପାରିସ ଚଟାଣରେ ଲେପିବା ଓ ମୂର୍ତ୍ତି ତିଆରି କରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଏକପ୍ରକାର ଚୂନ—Plaster of Paris.
Plāshtar aph pāris
ପ୍ଲାଷ୍ଟର ଆଫ ପୈରିସ

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ପାଣି ମିଶାଇ ବୋଳ ଦେଲେ ଏହା ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ମଧ୍ୟରେ ଅତିଶୟ ଦୃଢ଼ ହୋଇଯାଏ ।]

ପ୍ଲାସୀ—ଦେ. ବି (ନାମ)—ପଲ୍ଲସି ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର—The battle and battle-field of Plassey.
Plāsī
ପ୍ଲାସୀ ପଲାସୀ

ପ୍ଲିଡର୍—ବୈଦେ. (ଇଂ)—ଓକିଲ—Pleader.
Plidar
ପ୍ଲିଡାର ପ୍ଲିଡାର

ପ୍ଲିଡର୍‌ସିପ୍—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ)—୧ । ଓକାଲତି—1. Pleadership.
Plidar-sip
ପ୍ଲିଡାରସିପ୍; ପ୍ଲିଡାରି ୨ । ଓକାଲତି ବ୍ୟବସାୟ—2. The profession of a pleader.
ପ୍ଲିଡାରସିପ
(ପ୍ଲିଡରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ଲି(ପ୍ଲୀ)ହ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଗମନ କରିବା—1. To go.
Pli(pli)h (root)
୨ । ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—2 To increase.

ପ୍ଲି(ପ୍ଲୀ)ହ—ସଂ. ବି (ପ୍ଲିହ୍ ଧାତୁ+ଅନ୍; ପ୍ଲିହନ୍ ଶବ୍ଦ)—୧ । ପିଲେହ—1. Spleen.
Pli(pli)ha
(ପ୍ଲିହା, ପ୍ଲୀହା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପିଲେହ ବଢ଼ିବା ରୋଗ—2. Enlargement of the spleen (a disease).

ପ୍ଲି(ପ୍ଲୀ)ହଘ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ପ୍ଲିହନ୍+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଯାହା ପ୍ଲିହାବୃଦ୍ଧି ରୋଗ ନାଶକରେ—Curing enlargement of spleen.
Pli(pli)haghna
(ପ୍ଲିହଘ୍ନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ଲି(ପ୍ଲୀ)ହାଘ୍ନୀ—ସଂ. ବି—ଶରପୁଙ୍ଖ (ଦେଶ) (ହରେକୃଷ୍ଣ. ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—Sarapunkha (See)
Pli(pli)hāghnī
(ପ୍ଲୀହ[ହା]ଘ୍ନୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ଲିହା ବୃଦ୍ଧି—ସଂ. ବି—ପ୍ଲିହା ବଢ଼ିବା ରୋଗ—Enlargement of the spleen.
Plihā bruddhi
(ପ୍ଲୀହାବୃଦ୍ଧି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ଲି(ପ୍ଲୀ)ହାରି—ସଂ. ବି—ଅଶ୍ୱତ୍ଥ (ହି. ଶ)—The religious fig tree.
Pli(pli)hāri

ପ୍ଲି(ପ୍ଲୀ)ହୋଦର—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ସମା)—ପ୍ଲିହାବୃଦ୍ଧି ରୋଗ—Enlargement of the spleen.
Pli(pli)hodara
[ପ୍ଲି(ପ୍ଲୀ)ହୋଦରୀ—ପୁଂ, ପ୍ଲି(ପ୍ଲୀ)ହୋଦରଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ—ବିଣ)

ପ୍ଲୀ (ଧାତୁ)—ସଂ—ଗମନ କରିବା—To go.
Pli (root)

ପ୍ଲୁ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଗମନ କରିବା—1. To go.
Plu (root)
୨ । ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଯିବା—2. To move by leaps.
୩ । ଡେଇଁବା—3. To leap; to jump.
୪ । ଭାସିବା—4. To float.
୫ । ପହଁରିବା—5. To swim.
୬ । ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିବା—6. To plunge; to dive.

ପ୍ଲୁତ—ସଂ. ବି. (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ+କ୍ତ. ତ)—
Pluta
୧ । ଲମ୍ଫ; ଡେଇଁବା—1. Jumping; leaping.
୨ । ସ୍ୱରର ଦୀର୍ଘତମ ଉଚ୍ଚାରଣ—2. The protracted sound of a vowel.

[ଦ୍ର—ଏହା ଦୂରରୁ ଡାକିବା, ଗୀତ ବୋଲିବା, ରୋଦନ କରିବା ଓ ବେଦୋଚ୍ଚାରଣ କରିବା ବେଳେ ଶୁଣାଯାଏ ।
ସଂସ୍କୃତରେ ସ୍ୱରମାନଙ୍କର ହ୍ରସ୍ୱ, ଦୀର୍ଘ ଓ ପ୍ଲୁତ ଏହି ୩ ପ୍ରକାରର ଉଚ୍ଚାରଣ ଅଛି ।]

୩ । ଅଶ୍ୱର ଗତିବିଶେଷ; ଦୁଲକି ଚାଲି—3. Gallop; the trot of a horse
୪ । ଭେକର ଗତି—4. The leaping motion of a frog.
୫ । (ସଙ୍ଗୀତ) ତିନି ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ତାଳ—4. (music) A measure covering 3 periods.

ସଂ. ବିଣ—୧ । କମ୍ପଗତିଯୁକ୍ତ (ହି. ଶ)—1. Moving with vibration.
୨ । (+କର୍ମ. ତ) ପ୍ଲାବିତ (ହି. ଶ)—2. Flooded; inundated.
୩ । ଅତି ଆର୍ଦ୍ର (ହି ଶ)—3. Very wet.

ପ୍ଲୁତ ଗତି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ପ୍ଲୁତ+ଗତି)—
Pluta gati
୧ । ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଚାଲି—1. Going by leaps; jumping.
୨ । ଅଶ୍ୱର ଦୁଲକି ଚାଲି—2. Horse's trot.
୩ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଠେଙ୍ଗୁଆ—3. Rabbit
ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଚାଲୁଥିବା—Moving by leaps or bounds

ପ୍ଲୁତି—ସଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ଲୁ ଧାତୁ + ଭାବ. କ)—
Pluti ୧ । ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଚାଲିବା—
1. Jumping motion.
୨ । ଜଳପ୍ଲାବନ; ବନ୍ୟା—
2. Flood; deluge; inundation.
୩ । ଦୀର୍ଘ ମାତ୍ରାରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ବର୍ଣ୍ଣ—3. A letter uttered with a protracted sound.

ପ୍ଲୁଷ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଦାହ କରିବା—
Plush (root) 1. To burn.
୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—2. To fill.
୩ । ମୁକ୍ତ କରିବା—3. To set free.
୪ । ଛିଞ୍ଚିବା—4. To sprinkle.
୫ । ପ୍ରିୟ ହେବା—5. To be fond.
୬ । ଦୟାଳୁ ହେବା—6. To be kind.
୭ । ସ୍ନିଗ୍ଧ ବା ତୈଳାକ୍ତ ହେବା—
7 To be oily or smooth.

ପ୍ଲୁଷ—ସଂ. ବି. (ପ୍ଲୁଷ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—
Plusha ୧ । ଦାହ; ଜ୍ୱଳନ (ହି. ଶ)—1 Burning.
୨ । ପୂର୍ତ୍ତି (ହି. ଶ)—2. Fulfilment.
୩ । ପ୍ରେମ (ହି. ଶ)—3. Love.

ପ୍ଲୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ପ୍ଲୁଷ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. କ)—୧ । ଦଗ୍ଧ—
Plushta 1. Burnt.
୨ । ପୂରିତ—2. Filled up.

ପ୍ଲେ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ଖେଳ; ତାମସା—
Ple 1. Play; sports.
ପ୍ଲେ ୨ । ନାଟକାଦିର ଅଭିନୟ—
ପ୍ଲେ 2. Play; dramatic performance.
(ଯଥା—ଏ ଥରକ କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳୀଚରଣଙ୍କର ସାଧିଗୋପାଳ ନାଟ୍ୟସଂଘ କଟକରେ ୧ମାସ କାଳ ପ୍ଲେ ଦେଖାଇବେ ।)

ପ୍ଲେଅର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) – ଖେଳାଳି; କ୍ରୀଡ଼ାରତ ବ୍ୟକ୍ତି; କ୍ରୀଡ଼ା-
Plear ପ୍ଲେୟାର ପ୍ଲେୟାର ବିଶାରଦ ବ୍ୟକ୍ତି—Player.

ପ୍ଲେଗ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଚିଲ୍ଲି ଦରଜ ହୋଇ ଜ୍ୱର ହୋଇ
Pleg ମୃତ୍ୟୁ ଘଟାଇବା ସଂକ୍ରାମକ ବ୍ୟାଧିବିଶେଷ; ମହାମାରୀ ରୋଗ—
ପ୍ଲେଗ ପ୍ଲେଗ The bubonic plague.
[ଦ୍ର—ଏ ରୋଗୀକୁ ପ୍ରଥମେ ଜ୍ୱର ହୁଏ ଓ ତତ୍ପରେ ଅଣ୍ଡାତଳର, ବେକର ଓ କାଖର ଚିଲ୍ଲିମାନ ଫୁଲି ଦରଜ ହୁଏ ଓ ୩।୪ ଦିନେ ରୋଗୀର ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ । ଏହା ଲେବାନ୍ଥରୁ ଇଉରୋପକୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଷଷ୍ଠଶତାବ୍ଦିରେ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ ଇଉରୋପର ବହୁଦେଶରେ ବ୍ୟାପିଥିଲା । ବିଲାତରେ ଏ ରୋଗଦ୍ୱାରା ନଗର ଓ ଗ୍ରାମମାନ ଜନଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ଏହା ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦିରେ ଭାରତକୁ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ ଭାରତର ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟାପିଥିଲା; ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତରୁ ପ୍ଲେଗ୍ ରୋଗ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରସିତ ହୋଇ ନ ଥିଲେହେଁ ପୂର୍ବପରି ତାହାର ଆଉ ଦାଉ ନାହିଁ । ଏ ରୋଗୀ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା ୯୦ ଠାରୁ ୯୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ନ୍ତି—ହି. ଶ ।]

ପ୍ଲେ ଗ୍ରାଉଣ୍ଡ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଖେଳ ପଡ଼ିଆ—
Ple ground ପ୍ଲେଗ୍ରାଉଣ୍ଡ ପ୍ଲେଗ୍ରାଉଣ୍ଡ Play ground.

ପ୍ଲେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ଧାତୁମୟ ଥାଳିଆ—
Plet 1. A plate of metal.
ପ୍ଲେଟ ୨ । ଧାତୁ ଫଳକ—2. A flat, long and narrow
ପ୍ଲେଟ piece of metal; blade.
୩ । ସୁନା ରୁପାର ବାସନ—
3. Utensils of gold and silver.
୪ । ଘୋଡ଼ଦୌଡ଼, କ୍ରିକେଟ୍ ଆଦି ଖେଳରେ ଜିତିବା ପକ୍ଷକୁ ଦିଆଯିବା ଧାତବ ପାତ୍ର ଉପଢୌକନ—
4. A plate of metal presented to the winning party in a horse-race or other game.

ପ୍ଲେଣ୍ଟ୍—ବୈଦେ. ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅଦାଲତିରେ ବାଦୀ ପକ୍ଷରୁ
Plent ଦାଖଲ କରାଯିବା ଅର୍ଜୀ—Plaint.
(ପ୍ଲେଇଣ୍ଟ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ପ୍ଲେନ୍—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଇଂ)—୧ । ଚିକ୍କଣ; ମସୃଣ—
Plen 1. Smooth.
ପ୍ଲେନ ୨ । ସମତଳ—2. Plane.
ପ୍ଲେନ ୩ । ସାଦା; ଚିତ୍ରବିହୀନ—3. Unadorned.
୪ । ଯାହା ରଙ୍ଗୀନ୍ ନୁହେଁ—4. Uncoloured.
୫ । ସରଳ—5. Simple.
ବି – ବଢ଼େଇର ରନ୍ଦା—Carpenter's plane.

ପ୍ଲେନ୍ ଟେବଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଭୂମିର ସମତଳତା ନିରୂପଣ
Plen tebal କରିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଯନ୍ତ୍ର—
ପ୍ଲେନ ଟେବୁଲ ପ୍ଲେନ ଟେବୁଲ The plane-table.

ପ୍ଲେସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ସ୍ଥାନ—1. Place.
Ples ୨ । କ୍ଲାସରେ ଛାତ୍ରର ଯୋଗ୍ୟତାନୁସାରେ ଅଧିକୃତସ୍ଥାନ—
2. The place occupied by a pupil in the class according to his or her proficiency.

ପ୍ଲେ ହାଉସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କ୍ରୀଡ଼ା ଗୃହ; ଯେଉଁ ଘରେ ଲୋକେ
Ple hous ଖେଳନ୍ତି—Play house.
ପ୍ଲେହାଉସ ପ୍ଲେହାଉସ (ପ୍ଲେ ହଉସ୍, ପ୍ଲେହୌସ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

Printed by V. Kar, The Utkal Sahitya Press, Cuttack.

ଦେଉଳର ଚିତ୍ର

[୩୮୫୭ ପୃଷ୍ଠା ଦେଖନ୍ତୁ]

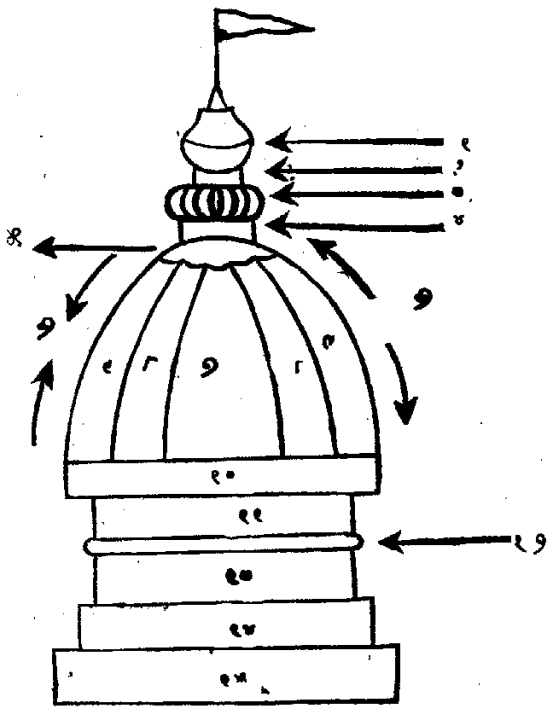
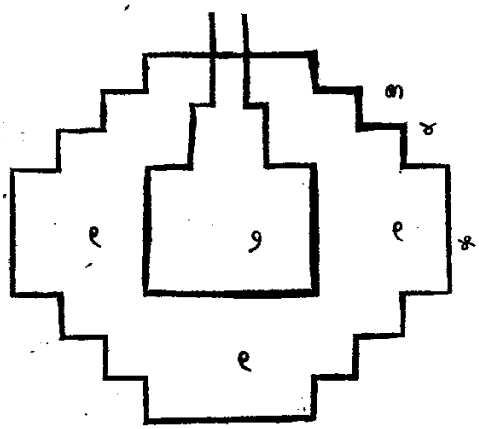
ଉତ୍ତି